GRAMMATICI LATINI

EX RECENSIONE

HENRICI KEILII

VOL. III

PRISCIANI

INSTITVTIONVM GRAMMATICARVM LIBRI XIII—XVIII

EX RECENSIONE

MARTINI HERTZII

PRISCIANI OPERA MINORA

EX RECENSIONE

HENRICI KEILII

LIPSIAE

IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI

A. MDCCCLVIIII

PRISCIANI

GRAMMATICI CAESARIENSIS

INSTITVTIONVM GRAMMATICARVM

LIBRI XVIII

EX RECENSIONE

MARTINI HERTZII

VOL. II

LIBROS XIII—XVIII CONTINENS

LIPSIAE

IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI

A. MDCCCLVIIII

IOANNI SCHVLZIO

MARTINVS HERTZIVS

PIVS FIDELIS

D · D

A. D. III KAL. SEPT. A. MDCCCLVIII.

PRAEFATIO.

Pauca sunt, quae huic volumini praefanda habeo, eaque unice fere spectant ad libros XVII et XVIII, Prisciani minoris nomine olim a reliquorum sedecim librorum corpore, quod Prisciani maioris nomen prae se ferebat, vulgo segregatos et plerumque singillatim descriptos. quamvis enim de adiumentis, quibus in recensendis his libris usus sum, in prioris voluminis praefatione disseruerim, inter ipsum recensendi atque emendandi laborem observationum aliquod corollarium mihi subnatum est, cuius alteram partem, quae singulas quasdam res ad voluminis fere prioris argumentum pertinentes spectat, in addendorum corrigendorumque farraginem conieci, alteram hic componere malo.

Ac primum quod ad ipsius Prisciani opus attinet, libri illi XIII—XVI doctrinam de partibus orationis per libros XII priores usque ad pronomen deductam, pronomine absoluto, praepositionibus, adverbiis, interiectionibus, coniunctionibus additis perficiunt, libri XVII et XVIII peculiarem exponunt materiam 'de ordinatione sive constructione dictionum, quam Graeci σύνταξιν vocant' (lib. XVII § 1). qua in materia tractanda quam arte ad Apollonii de syntaxi libros sese applicarit Priscianus, quamvis 'si quid etiam ex aliis vel ex se ipso congruum invenerit, non recusarit interponere' et ipse confitetur l. cummaxime l. et inter omnes constat (v. modo adn. meam ad ipsum h. l.). Apollonii vestigia per librum decimum septimum assiduo fere persequi licet, rariora sunt in parte priore libri octavi decimi, cuius argumentum in ipso libri limine exponit Priscianus, eiusdem vero libri pars posterior a doctrina ad usum sese convertens nil nisi farraginem exemplorum exhibet, Graecorum scilicet et Romanorum constructiones, ut ita hoc verbo uti liceat, inter se comparatas illustrantium. quam extremam operis sui partem ipse 'Atticismos, quibus Romani quoque utuntur' nominat lib. XVIII § 50. ad quos cum in anterioribus quoque spectarit (v. § 99 cum sqq. 122 cum sqq.), data tamen opera § 157 demum incipit 'multos et diversos usus ab auctoribus utriusque linguae colligere omnium

orationis partium.' quae collectio etiamsi nunc certe incipit a 'curo' et ἐπιδείκνυμι, ἐμποδίζω et 'impedio', si tamen κατὰ στοιχεῖον institutam esse dixero, pernegabunt hoc ii, qui vetustiore aliqua Prisciani editione utentur, veteribus his sordibus a codicum lectionibus sedulo segregatis paulatim perspicient quibus Scapulam Oxoniensem ut evolvant contingit, primo obtutu agnoscent semel moniti editionis huius lectores. nam inde a tertio vocabulo αἰσθάνομαι literarum ordo secundum exempla ex Graeco sermone petita constanter fere servatus est. quod si ipse perspexissem ante quam ipsius huius catalogi partem ex mea ipsius recensione typis expressam perlustrare mihi licuisset, singulos locos, qui ab ordine hoc recedunt, signo aliquo notassem; nunc, cum sero id animadverterim, ob id unum aliquatenus excusandus quod, quantum scio, animadverterim primus, huius quaestionis minutias haud quidem omnes exhauriam, id tamen enotabo, uno emblemate § 171 p. 286, 10 sqq. excepto alphabetice ordinata haec primum procedere inde a § 158 usque ad 'εἰς pro ἐν' § 184 sq., tum vero ab ipsa hac paragrapho 185 alteram, ut technici dicere solent, redactionem literae α sequi, et ipsam a voc. αἰσθάνεσθαι incipientem; alterius vero huius redactionis fere initium loco de ἐπιδείκνυμι et ἐμποδίζω inter vocc. a litera α incipientia inserto § 188 sq. eodem fere modo turbatur, quo in fronte totius huius catalogi locus simillimus in libris collocatus est. deinde, exceptis paucis quibusdam exemplis sive ob argumenti similitudinem ab ipso Prisciano insertis sive a sciolis agglutinatis iusto ordine omnia procedunt, partim iisdem vocabulis ibidemque passim iisdem exemplis repetitis, partim novis et vocabulis et exemplis additis, usque ad § 197. at § 198 ipsae illae de 'εἰς pro ἐν' paragraphi (§ 184 sq.) verbotenus fere repetuntur. utramque illam literae α redactionem ab ipso Prisciano profectam esse non est quod negem; alteram vero alteri sive emendandae sive supplendae destinatam alieno loco inculcatam, tum vero illo de 'εἰς pro ἐν' articulo repetito cum reliquis aliquatenus coagmentatam esse censeo. inde a § 198 usque ad finem omnia perpaucis corollariis exceptis literarum ordini respondent, ut vel ἐπιδείκνυμι et ἐμποδίζω inter exempla a litera ε incipientia tertium repetantur § 206. omittuntur in amplissima hac serie vocc. a ζ et a ϱ incipientia, ν et ξ singulis exemplis iisque quasi in transitu annexis profligantur, ut vix crediderim, archetypi librarium, cum forte fortuito ad vocc. 'χορτάζομαι, satior' ibique ad versum illum Terentianum

sed postquam intus sum omnium rerum satur

pervenisset, taedio motum literis ψ et ω omissis substitisse, sed ad ipsum potius Priscianum taedium illud referam, quod ipso illo longinquo labori fine imposito non minus dilucide expressit quam codicis

ille alicuius Krehliani librarius, qui inter ipsum describendi officium suspirans 'ach Got!' appinxisse narratur.

Ego vero quod hanc extremae huius partis ordinationem a Prisciano institutam invenerim, non ob ipsam hanc rem sane satis levidensem perspectam gaudeo, sed gaudeo, quod inde vidi, eam in Prisciano recensendo atque emendando rationem, quam equidem secutus sum, unice veram esse. nam ut illa lex, quam ad ipsum Priscianum referendum esse nemodum negabit, perspicue ante oculos posita sit, id eo demum effectum est, quod equidem nonnisi 'Q. ST. D. F.' esse putavi, id est quod veterum ac fidorum codicum manuscriptorum auctoritatem secutus eorumque lectionem vel corruptissimam emendationi fundamentum substruens, codd. deteriores atque editiones ad emendanda quidem auctoris verba in auxilium vocavi atque haud pauca recte inventa inde deprompsi, omnes vero lectiones, quae mero arbitrio originem debent, imprimis constantem illam locorum Graecorum interpolationem, quae omnes hucusque editiones plus minus inquinavit quaque vel Spengelius, criticus sagacissimus, aliquotiens imponi sibi passus est, sine ulla haesitatione abieci. nam id mox perspectum habebam, editoribus ad unum omnibus libros eorum, qui hodie superstites sunt, optimis meliores certe ad manus non fuisse, immo lacunas, quas per locos Graecos in mss. suis invenissent, lemmatibus arbitrarie et ad Latinorum plerumque exemplorum cum iis coniunctorum verba confectis vulgaribusque exemplis additis ab iis esse expletas. duo tantum sunt loci, qui ex plenioribus fortasse mss. deducti esse videantur. quorum alter, Isaei locus in Isaei orationibus superstitibus non servatus, quem Aldina editio attulit (lib. XVIII § 158), ex Suida possit certe desumptus esse; Xenophontis vero Hellenicorum locus, qui in ed. Venetam a. 1492 insertus est, lib. XVIII § 200, undecim annis ante quam ipsa Hellenica typis describerentur, ex cod. Hellenicorum ms. depromi certe potuit, quamquam lacunae alicuius in Prisciano nota h. l. ne nostris quidem libris omnino deest. at exempla haec plane singularia, etiamsi, quod in adnotationibus ad hos locos conscriptis nimis fortasse praefracte negavi, ad mss. Priscianeos uno alterove loco pleniores eos referas, etiamsi unum alterumve iisdem addendum esse ex vestigiis tenuissimis et me iudice fallacibus contendas, normae generali a nobis propositae et ipso illo ordine alphabetico restituto probatae non officiunt: quomodo veterum illorum editorum sagacissimus, Aldinum dico, rem absolverit patet, si extremam laboris eius partem inde a lib. XVIII § 252, ubi perbonus liber Gallicus, quo eo usque usus erat, eum defecit, cum praecedentibus compares: extremae huic parti libri imprimis Scaligerani collatione diligenter adhibita opem attulit Helias Putschius. quodsi igitur iure suo Dobraeus ad Aris-

toph. Pluti v. 236 (cf. etiam Spengelium Varr. p. 629) dicit, omnes locos ex Aristophanis Pluto Nubibusque petitos, quos Putschius non exhibeat, in Aldina, quae vett. scil. edd. in his sequitur, ortos esse 'e mala sedulitate alicuius forsan lacunas explere studentis', id ita equidem augere ausim, ut contendam omnes locos, quos equidem in ed. mea non in verborum ordinem receperim, exceptis fortasse illis duobus, tali interpolationi originem debere. Putschii vero merita inde augentur, quod per extremam hanc libri XVIII partem primus veterum librorum lectionem ad collationem imprimis cod. Scaligerani instauratam sedulo protulit. ipsum Priscianum, cuius ordinem apospasmatio illo minoribusque quibusdam emblematis insertis per hanc etiam operis partem passim turbatum esse vidimus, per 'Atticismos' ubivis plene servatum esse non contenderim: exciderunt certe aliquotiens exempla praesertim Graeca, neque desunt exempla talium lacunarum manifesta, quamvis in iis significandis paulo nimis sedulitati Prisciani confisus esse videatur Spengelius, vir ceterum, id quod omnes sciunt, de tota hac parte recensenda et emendanda ultra laudes meas meritus, ad singulas usus varietates a Prisciano propositas singula quaerens exempla. id quod ab auctore non tam anxie servatum esse multi loci Latini ostendere possunt, qui talibus dubitationibus vix ansam praebent, quamvis nec ipsi plenam exemplorum tabulam variis usibus in lemmate propositis congruentem contineant.

Equidem cod. R et una cum eo inde a lib. XVIII § 92 cod. V potissimum secutus archetypi imaginem restituere conatus sum, a quo omnes libri nostri pendent. qua in re a librario cod. R, fidissimo eo usque comite, lib. XVIII § 279 destitutus sum, cum is in voc. 'genetivo' desineret: suscepit eius provinciam al. m. usque ad *οἰκειοτάτων* § 288; extrema vero addidit manus correctoris r, quae Graeca multa omisit. his codicibus qui praeterea accederent quodque eorum pretium esset statuendum satis olim exposui: hic addendum est collationem Scaligeranam (C), quae ab editore Oxoniensi, quem x litera signavi, publici iuris facta est, iis tantum locis testatam esse, ubi mentio eius iniecta est; ipsa vero haec collatio saepe non tam lectiones libri ipsius veteris ac satis boni continet, praeter quem passim a.(lius) c.(odex) consultus est, quam ea, quae ex his lectionibus ipse Scaliger procudit; Scaligeranis hisce emendationes egregias inesse non est quod moneam: aliquotiens igitur, ubi res manifesta erat, ipsius Scaligeri nomen pro C apposui.

Multo plenior sane codicis O est collatio a Presselio confecta et in universum satis fidam certe libri ms. reddit imaginem: non omnes tamen res eadem attentione amplexus est Presselius, veluti in Graecis locos Homericos, in Latinis orthographiae discrepantias

plerumque neglexit: ne igitur fraudi esset lectoribus haec collatio, iis locis, ubi nihil de ea testatum erat, lectionem Krehlianam, ad quam codicem contulit Presselius, adscripsi adiecta litera O uncis inclusa (O), quo signo saepissime codicis O lectionibus non enotatis unam solam lectionem Krehlianam indicari eos, qui harum rerum quadamtenus periti sunt, non fugiet. ubi alia quaedam dubitatio de fide collationis subnasceretur, signum interrogationis apposui: O? utrumque et in codice M feci, qui multo plenius atque accuratius ab Heinio collatus est, et in codicibus a me collatis, ubi vel silentio meo vel collationi meae diffiderem, quod perraro sane accidit. sed si in universum errare humanum est, hoc maxime sane pertinet ad minutissimum hunc laborem libros mss. conferendi, ubi ne summa quidem fide atque diligentia utens errores aliquot evites. in codice M praeterea testimonii Heiniani et Spengeliani discrepantias praeter levissimas quasdam reculas ubique notavi, ubi non expressis verbis viri diligentissimi collatio ab Heinio reprobata atque emendata esset. GR. et G. notae, ubi ex codd. praesertim D et N enotatae sunt, nisi aliud quid additum est, indicant, has literas in libris his mss. omnibus vocabulis Graecis ad singulos locos usque ad proximum voc. Latinum pertinentibus substitutas esse. Alfredo Fleckeiseno, qui per totum volumen, et Augusto Nauckio, qui per extrema folia has plagulas mecum relegerunt, non modo propter vitia typothetae emendata, sed propter ingeniosas ac doctas aliquot observationes mecum gratias agent lectores.

Vix ulla grammaticorum Latinorum particula tantam mutationem subitura est, quantam subiit Priscianus minor. at is novam hanc vestem induit non ex arbitrio quodam nec ex licentia aut ex caeca aliqua innovandi cupiditate, sed secundum vetustissimorum testium fidem religiose servatam et pro viribus ad ipsum hoc firmissimum fundamentum emendatam. haud prorsus igitur indignum, cum meliora, quae ad diem exoptatissimum pio libentique animo afferrem, non praesto essent, hoc volumen tum semiperfectum visum est, quod viro summo, Ioanni Schulzio, qui 'πατὴρ ὣς ἤπιος' me studiaque mea fovit, muneris egregie peracti festa semisaecularia d. XXX m. Augusti h. a. agenti dicarem. nunc vero opere absoluto non tantum gratulationem illam iterare licet, sed etiam votis fervidis senem meritissimum et dilectissimum in honestum illud otium tamquam in aliquod asylum prosequi, quod post tot tantaque negotia operosa ad boni, pulcri, veri per patriam nostram incrementum religiose ac sollerter peracta ipse sibi elegit.

Scr. Gryphiae d. XVIII m. Dec. a. MDCCCLVIII.

SVBSIDIORVM CONSPECTVS

I codicum

1 per libros I—XVI v. Vol. I p. X—XVIII

R cod. bibl. imp. Paris. 7496
P „ „ „ „ 7530
B „ „ publ. Bambergensis
D „ „ publ. Bernensis, olim Bongarsianus
H „ „ gymn. Halberstadiensis, Lutherius Krehlii
A „ „ publ. Amienensis
G „ „ conventus Sangallensis
L „ „ publ. Lugd. Bat. olim Gruterianus
K „ „ Caroliruhensis 223
de codd. praeterea in auxilium vocatis cf. ibid. p. XX sq.

2 per libros XVII et XVIII v. Vol. I p. XXI—XXIII

RPDGL v. supra
V cod. bibl. Lugd. Bat. olim Vossianus
M „ „ Monac. 280 A
O „ Parisianus 7499
N „ bibl. palat. Vind. CCCXLVIII
S „ „ „ „ CCCXLVII
C collatio Scaligerana
rpbdhaglkvmons eorundem librorum manus alteras significant.

II editionum v. Vol. I p. XXIII—XXVII

1 ed. (Veneta) a. 1470
2 ed. Veneta a. 1472
3 ed. Veneta a. 1492
μ ed. Mediolan. a. 1511
π ed. Ascensiana Paris. a. 1526
α ed. Aldina Veneta a. 1527
κ ed. Coloniensis a. 1528
β ed. Basileensis a. 1545
Putsch. ed. Putschiana a. 1605
Krehl. ed. Krehliana a. 1819 sq.
x ed. Scapulae Oxoniensis a. 1820

de rell. notis ad comm. crit. adhibitis v. ibid. p. XXXII cf. vol. II p. X sq.; de uncis et rotundis et quadratis p. XXVIIII; signa codd. eorum auctorum, quorum apud Priscianum mentio fit, ea elegi, quae a quovis harum rerum perito per se intellegi possent cf. p. XXVIII.

LIBER TERTIVS DECIMVS.

DE CASIBVS.

Casus quoque accidit pronominibus, quemadmodum nominibus. I 1

Et prima quidem persona et tertia plus quinque casibus habere non possunt, quippe cum vocativus in eis nullo modo possit inveniri, qui pro-
5 prius est secundae, quae sola habens vocativum sex casus potest habere, scilicet ad quam sermo rectus dirigitur. unde nomina quoque et participia in vocativo casu secundae sunt personae sine dubio et finitae. itaque etiam in appellativis nominibus ipsa demonstratione secundae personae propriorum loco fungi videntur in eo casu, ut si dicam 'grammatice', nemi-
10 nem alium significo nisi eum ad quem loquor. si igitur in illis partibus, quae tertiae sunt plerunque personae, tanta vis est vocativi, ut transferat illas ad secundam personam, quomodo in pronomine, quod totum est secundae personae, hic deficiat casus vel ad aliam transferatur personam, cum nulla alia pars sic discernat trium personarum differentias, quomodo
15 pronomen? primae quoque personae possessivum, quod solum etiam se- 2 cundae potest adiungi personae, sicut supra dictum est, habet vocativum, non possessoris, qui est in prima persona, quae intrinsecus secundum genetivum intellegitur primitivi, | sed possessionis, quae cum extrinsecus declinatur, vocativum quoque propter secundam assumit personam, cum ad
20 eam dirigatur. || Terentius in Andria:

†pater mi.

idem in eunucho:

o mea tu.

in eodem:

25 o †mea Thais,

Meum savium.

2 quemadmodum *ex* quemammodum *corr.* *K* quemammodum *L* 5 habere potest *B* 6 dirigitur sermo rectus. *G* 7 sunt *ex* sint *corr.* *D* personae sunt *G* et infinitae *Rr* 10 in allis *K* 11 transferat] *d* tranferat *D* 13 *post* deficiat *lacuna trium fere lit. capax in L* tranferatur *H* 17 persona *om.* *K* genetivum] *d* genetiui *D* 19 adsumit *B* 20 *Ter. Andr.* V 3, 18 *et* 19 mi pater (*adelph.* V 7, 3 pater mi) *cf. lib.* XVII § 109 in Andria *om.* *G* 21 pater mi *om.* *L* 22 *Ter. eun.* IIII 3, 22 mea tu *cf. lib.* XII § 10 eunocho *G* iunocho *K* 24 *Ter. eun.* III 2, 2 *sq.* eadem *K* 25 o Thais mea *Terentius* 26 o meum *Kh* savium] *Heidelb. teste Lind. cum Ter. Bemb.* sabium *RBDHGLK* suauium *d Bas.*

idem in adelphis:

o noster Demea.

'nostras' quoque gentile eundem habet nominativum et vocativum. alia vero, sicut docuimus, possessiva pronomina, quia secundae adiungi non possunt, carent vocativo.

Sunt igitur alia monoptota, ut 'istuc'; 'eccum, eccos, ellum'; 'mecum, tecum, secum, nobiscum, vobiscum'; alia triptota, ut 'sui, sibi, se', 'meum, tuum, suum, nostrum, vestrum'; alia tetraptota, ut 'tuus, suus'; 'illud, istud'; alia pentaptota, ut 'ille, ipse, iste'. nam hexaptota pronomina non inveniuntur; quia secunda persona, in qua sola sex casus 1 inveniri possunt, similem habet nominativo vocativum, ut Virgilius in IIII nominativum protulit:

Tuque puerque tuus,

Terentius vocativum in eunucho:

o mea tu. 1

3 derivativa quoque primae personae habent vocativos, quia possunt secundae adiungi personae, ut dictum est, non tamen in omnibus variantur casibus. nec in nominibus tamen hoc invenies nisi tribus, quae nominativum in us et genetivum in ius terminantia secundum quorundam pronominum declinationem flectuntur. unde quidam decepti pronomina ea esse putave- 2 runt, ut 'unus unius, solus solius, totus totius'; nam 'ullus, nullus, alius' vocativos habere non possunt, cum abnegant praesentium demonstrationem personarum, vocativus autem praesentem solet demonstrare personam. ||

II 4 Sunt igitur in pronominibus modi declinationum quattuor. primus, 2 qui in tribus primitivorum personis cernitur per obliquos casus - nam nominativus primae personae dissonus est a genetivo, tertiae vero deficit -, ut 'ego mei' vel 'mis, tu tui' vel 'tis', 'sui' quod debuit se|cundum analogiam esse 'sui' vel 'sis', quod dubitationis causa, ne verbum esse putetur, recusaverunt proferre. nam ad Graecorum imitationem his quoque 3 utimur duplicibus genetivis pronominum, apud illos enim ἐμοῦ et ἐμοῦς

1 *Ter. adelph.* V 9, 4 in adelphis *om. G* 4 sicut supra docuimus *D* quia] q̃ *G* 5 possunt] *d* possent *D* 6 Sunt] *r* Sint *R* istoc *r et ex* istuc *corr. D* isthoc *K* eccum eccam eccos *LK* eecum eccam eccos eccas *G* eccos] *r* ecquos *R* 9 istud illud *K* ipse ille *G* exaptota *RBDHLK* pronomina exaptota *G* 11 *Verg. Aen.* IIII 94 14 *Ter. eun.* IIII 3, 22 *v. p.* 1, 22 in eunucho uocatiuū *B* iunocho *K* 16 personae primae *K* quia et possunt *G* adiungui secundae *K* 17 tamen omnibus *GLK* 18 nominibus] *h* omnibus *H* invenies] *d* inuenias *DGLK* nisi in tribus *K* 19 in us] *h* us *RBDH* et *om. GL* 20 putarunt *L* 23 persolam *L* 25 DE MODIS PP**** *inscr. H* de modis declinationum pronominis incipit *l* 26 nam *om. GLK* 27 disonus *LK* defecit *L* 28 anaglogiam *K* 29 sui *in litura d* ne] nec *D* putetur esse *G* 30 reccussarunt *L* nam ad] *d* Nam cum ad *DG* emitationem *K* 31 EMωY *R* EMOYAEIEMOYC *H* ἐμοῦ — οῦς] *in mg. add. d* EMOYETEMOIC. ΔOPICE. ET COY. ETCOYCETOYETOYC *B* EMωYC *R*

Dorice et σοῦ et σοῦς et οὗ et οὗς dici solet. in ους autem desinens genetivus solet apud nos in is definiri, ut *Δημοσθένους* 'Demosthenis', *Ἑρμογένους* 'Hermogenis', in ου vero in i: *Πριάμου* 'Priami', *Κύρου* 'Cyri'. sic ergo ἐμοῦ, σοῦ, οὗ 'mei, tui, sui', 'ἐμοῦς' δὲ 'σοῦς, οὗς' 'mis, tis, 5 sis'. sed propter supra dictam causam tacitus est tertiae huiuscemodi genetivus. Ennius in II:

Ingens †cura mis concordibus aequiperare,

'mis' dixit pro 'mei'. dativus 'mihi, tibi, sibi'. nec mirum in easdem vocales genetivum et dativum exire, cum in nominibus quoque inveniantur 10 similiter desinentes genetivi et dativi tam in prima quam in quinta declinatione. accusativus 'me, te, se'. ablativus similis est accusativo in singu- 5 lari numero; nec dubium, hoc quoque a Graecis esse acceptum. illi enim ἐμέθεν, σέθεν, ἕθεν accusativos cum adiectione proferentes loco genetivi accipiunt eumque quidam ex ipsis sextum esse casum existimaverunt. nec 15 non etiam in nominibus simili modo plurima inveniuntur prolata, οὐρανόθεν ἀπ' οὐρανοῦ, οἰκόθεν ἀπ' οἴκου, et cum praepositione 'ἐξ οὐρανόθεν' καὶ 'ἐξ οἰκόθεν'. unde Romani sextum casum assumpserunt. in plurali vero numero, quia tertia persona, id est 'sui', tam singularis communis est quam pluralis numeri, prima et secunda sibi congruunt, 'nos 20 vos, nostrum' vel 'nostri vestrum' vel 'vestri, nobis vobis, nos vos, a nobis a vobis'. ex primis igitur syllabis tam primitivorum quam possessivorum personae intel||leguntur, ab extremis casus et numeri, nec non etiam in possessivis genera, quae in possessione sunt, cum verba soleant per-

1 et σοῦ] *om. GL* COY *in mg. add. l* et COY COYC *RK* ET COY. ET COYC. ET OY. ET OYC. *H* et οὗ] *om. GL* ⊦OY *in mg. add. l* ⊦OY ⊦OYC *K* ἑοῦς *Apoll. de pron. p.* 98 *B* 7 *cum adnot. Bekkeri p.* 192 *cf. Ahrensium de dial. Dor. p.* 250. 257 ἕους *Buttmannus gramm. Gr. mai.* § 72, 12 *n.** I 289 *ed. alt.* solent *B* in ους *add. d* 2 ut *om. L* ΔΕΜΟCΘΕΝΟΥC *L* ΔΗΜΟCΘΗΝWΥC *R* ΔΕΜΟCΤΕΝΟΥC *G* ΔΕΜΟCΘΕΝΟΙC *K* *Δημοσθένους — οὗς*] *in mg. d* demonstenis hermogenis uero in i mei tui sui *D* demostenis *GLK* ΕΡΜΟΓΕΝΟΥC *G* ΕΡΜWΤΕΝWΥC *R* ΕΡΜΕΓΕΝΟΥC *K* hermogenoys *B* 3 ermogenis *GL* ermoginis *K* uero desinens geñ ap̄ illos apud nos in i ut ΠΡΙΑΜΟΥ *d* *Πριάμου*] priam** *in* priamũ *corr. B* ΚΥΡWΥ *R* ΚΥΡΟΙ *G* Cyri] *l* ciri *HGL* ᴷCYPI *Rr* 4 ΕΜWΥ *R* οὗ] *om. R* WΥ *r* δὲ *om. RDH* σοῦς] COY. COYC *B* mis tis] *d* mirtis *D* 5 sis. Sed sis propter *B* huiusmodi *HL* 6 *Enn. ann.* II 1 *E. S.* VII *p.* 21. XXXIX *Vahl. cf. Ribbeckium mus. phil.* X 274 7 curast mis *Vahlenius* cura mihi *Scaliger apud Merulam* concordibus] cũ concordibus *H* (*an Hk?*) cum cordibus *Heidelb.* cum concordibus *rell,* aequip^ar^are *G* '*An* concordes aequiperare? *cf. Ritschelius prol. Trin. p.* LXXXIII *sq. et O. Ribbekkius Pacuu. inc. fab.* XLIII' *Vahlenius* 10 genitiuis datiui *GLK* 11 est *add. g* 12 n^v^omero *H* 13 *Graeca h. l. et in proxime sqq. om. D add. d* CE*ΘΕΝ *L* CΕΕΘΗΝ *K* σέθεν ἕθεν] *Ε*ΘΕΝ ΕΘ*ΕΝ *Rr* CΕΕΝ *G* *post* adiectione *m. rec. supscr.* ΘΗΝ *in D* 15 inueniuntur plurima *G* 16 *ἀπ' οὐρανοῦ — οὐρανόθεν*] *add. r* ΟΥΡΑΝΟΤΕΝΑΠΟΟΥΡΑΝΤΟΥΚΟΤΕ ΝΑΠΟΘΥΚΟΥ *K* ΑΠΟ ΟΥΡΑΝΥ *L* ΑΠΟΙΡΑΝ ΥΟΙΚΟΟΘΕΝ ΑΠΟ ΟΥΚΟΥ *G*- ΟΥΚΟΘΕΝ *Br* ΑΠΟ *Lrd* ΟΥΚΟΥ *Ld* ΟΥΚWΥ *r* ΟΥCΟΥ *B* ΕΞΟΥΡΑΝΟΥΕΝ *K* ΕΞΟΥΡΑΝΑΕΝ *G* ΕΞΟΥΡΑΝΟΥΘΕΝΙ ΕΞΟΥΚΟΟΕΝ *B* 17 *καὶ ἐξ οἰκόθεν*] ΚΕΞΟΙΚWΘΕΝ *R* *ΕΞΟΙΚΟΘΕΝ *H* ΚΕΞΟΥΚΟΘΕΝ *l* ΚΕΞΟΥΚΟΕΕΝ *GLK* adsumpserunt *B* 18 commun^i^es *H*

6 sonas in fine magis ostendere: 'amo amas amat'. quod igitur habent ı
mi|num, id est casus et genera, in fine ostendunt; quod vero verboru
in principalibus syllabis vitandae causa confusionis.

Quaeritur, inter 'mei', 'tui', 'sui', 'nostri', 'vestri' genetivos p
sessivorum et primitivorum quid interest? ad quod dicendum, quod p
mitivorum genetivis omnes casus adiungi possunt et numeri, ut 'mei a
est' et 'mei agri instrumentum' et 'mei agro dedi' et 'mei agrum col
similiter 'mei agri' et 'mei agrorum' et 'mei agris' et 'mei agros' di
mus; similiter 'tui agrum' et 'tui agros', 'sui agrum' et 'sui agros', 'n
tri agrum' et 'nostri agros', 'vestri agrum' et 'vestri agros'. quar
autem sunt possessiva, genetivis adiunguntur solis eiusdem numeri: 'ı
servi filius', 'tui servi vestis', 'sui servi ministerium', 'nostri servi f
ter', 'vestri servi soror'; nec mirum, cum in nominibus quoque hoc id
servatur. nam primitivorum genetivis omnes casus adiungi possunt vel ı
meri, ut 'Tullii ager, agri, agro, agrum, agri, agrorum, agris, agro
in possessivis vero similis casus adiungitur et numerus, ut 'Tulliani a
Tullianum agrum, Tullianos agros'. in omnibus autem concidentibus l
sciendum, quod structura vel ordinatio orationis dubitationem repellit. nı
enim alia re discernuntur a se tam partes orationis quam accidentia
nisi significatione, ad quam et constructio fit. nam inveniuntur voce sa
similia, ut 'amator, accusator, orator' et nomina sunt et verba; simili
'poetae, Musae, diei, rei' et genetivi sunt et dativi. significatione igi
discernuntur a se, quae attentissime est in omnibus inspicienda.

Quaeritur etiam illud, cur, cum apud Graecos tertia persona proı
minum primitivorum et in singulari numero habeat nominativum, ut ἐγ
σύ, ἵ, et in plurali, apud La|tinos 'sui' et nominativo deficit et plur
separatim non habuit? et existimo, eam esse cau|sam, quod necesse e
vel cum aspiratione proferre nominativum et 'hi' dicere, qui pluralis e
alterius pronominis, vel loco aspirationis s praeponere et 'si' dicere, qı
est coniunctio. ergo iure deficit, ne dubitationem faceret, sicut et 's
in genetivo pro 'sui'. pluralis quoque, qui est οἵ apud Graecos, in '
transfertur. omnia enim pluralia apud Graecos οι desinentia mutant e

4 mei et sui *G* mei et tui et sui *g* genitiuos *r* genitiuus *R* 5 quid] *r* q *R* 7 et mei agri instrumentum *om. D add. d* instrumentum *ex* instrumini *corr. K* et mei agro dedi *om. D* 9 tui agrorum *K* 11 adiunguntur] *r* iungu *R* 13 nominibus] *r* omnibus *R* 17 tullinum *H* concedentibus *L et ex* concidenti *mut. K* 18 reppellit *L* 19 accendentia *K* 20 Nam *ex* Ñ *corr. D* saepe (s *GK*) uoce *GLK* 24 cum *add. d* 25 habeat] *b* habet *B* ut] *r* et *R* ἐγ
26 σύ, ἵ] ει οι *in* сү. hoү. *m. rec. mut. D* ἵ] *h* ι *R* ει *BH* *post* plu *'sive* οἵ. *quod codices quidam habent, sive σφεῖς hic inserendum est' ex sententia M Schmidtii de pronom. Gr. et Lat. p. 84. a Krehlianis certe omnibus codd. ut a* ı *abest illud* οἵ et in nominatiuo *Dd* defecit *DHK* 27 et existimo] *h* Ex istimo *H* 28 hi] *in litura r* hi *in litura D* 30 iure deficit ne du *in lit. b* defecit *DGK* 31 οἵ] οι *DH* hοι *h* hoү *d* нoү *GLK* hi *Rr* 32 οι] oү *D* in oү *G*

in i: *Λατῖνοι* 'Latini', sic *οἵ* 'hi'. et quomodo *Λατίνων* 'Latinorum', sic *ὧν* 'horum', et sicut *Λατίνοις* 'Latinis', sic *οἷς* 'his', et quemadmodum *Λατίνους* 'Latinos', sic *οὕς* 'hos'. femininum quoque *Λατῖναι* 'Latinae', sic *αἵ* 'hae', *Λατινῶν* 'Latinarum', *ὧν* 'harum', *Λατίνας* 'Latinas', *ἅς* 'has', unde aspirationem quoque ubique servavit, quae est et in Graecis, ex quibus nascuntur, pronominibus. hoc tamen interest, quod 8 tertia persona primitivi apud Graecos relativa est, quomodo et 'sui sibi se a se' et 'is eius ei'. 'hic' vero et 'haec' et 'hoc' apud nos demonstrativa sunt proprie et praepositiva, quamvis a relativo Graeco videantur 10 genita. necessario igitur, cum tria pronomina pro uno habuimus, deficit 'sui' nominativo et communes habuit numeros; nec mirum, cum apud Graecos nominativus supra dicti pronominis [id est *ἵ*] rarus est in usu, propterea quod non solum *οὗ* vel *αὐτοῦ*, sed etiam *ἑαυτοῦ* significat frequentius, quod nec apud Graecos habet nominativum, quia ipse in se agere 15 qui patitur per hoc pronomen ostenditur. nec eget recto casu, quem verbum habet in se.

Secundus est modus eorum, quae in ius terminant genetivos, quorum III 9 dativi abiecta us genetivorum solent proferri: 'ille illius illi', 'ipse ipsius ipsi', 'iste istius isti', 'is eius ei', 'hic huius huic', quod solum assump20 sit c per omnes casus singulares absque illis, || quibus tamen frequenter auctores solent addere ce | syllabam: 'huiusce', quomodo et pluralibus eius in eandem terminantibus consonantem, ut 'hisce hosce hasce', quamvis reliquis quoque casibus vetustissimi addebant eandem ce syllabam: 'hicce huncce hocce'. unde vocali quoque sequente ablata per synaloe-

1 ΛΑΤΙΝΟΥ *GL* latinoi *B* ʰοι *h* οι *H* ⱶΟΥ *GLKd* ΛΑΤΙΝΟΝ *K* 2 *ὧν*] ΟΝ *R* *Λατίνο ς*] ΛΑΤΙΝΟΥC *Bd* ΛΑΤΙΝΟΥC latinos sicOYC hos *Rr* ΛΑΤΙΝΟΙC latinos sic ⱶΟΥC his *G* *οἷς*] *ex* ⱶΟΥC *corr. L* ⱶΟΥC *DK* et quemadmodum — hos *in mg. add. r* quemammodum *BL* 3 feminum *D* ΛΑΤΙΝΑΥ *K* 4 ΛΑΤΙΝΟΝ *B* ΛΛΑΤΙΝΩΝ *GL* ΛΛΑΤΙΝΟΝ *K* sic ⱶΩΝ *K* *Λατίνας*] *r* ΑΤΙΝΑC *R* ΛΛΑΤΙΝΑC *LK* 5 ubi[que] *K* seruauit ubique *L* seruauer̄ *d* 7 primitivi] *α* primitiua *libri* relativa] *d* latiua *D* 9 proprie] *r* propriae *RB* a *add. d* 10 defecit *HGL* 11 sui in nominatiuo *R* commones *D* 12 nominativus] *r* nominatiuo *R* *ἵ*] *h* *ι** *b* ει *H* ei *R* eius *B* ei uel ΟΥ *D* ʰΟΥ *d* 13 propterea] *GLK et sic Bekkerus ad Apollon. de pron.* 100 *B* 2 praeterea *RBDH* *οὗ* uel *αὐτοῦ* *add. d* *αὐτοῦ*] *v. Bekkerum l. l.* ΑΥΤΩΥ *R* ⱶΑΥΤΟΥ *K* *ἑαυτοῦ*] *add. d* ΕΑΥΤΩΥ *R* 14 ipsa *B* ipse habet in *K* 15 per] *r* pro *R* 17 De secunda declinatione pronominis *inscr. l* est *om. G* modus est *B* eorum pronominum quae *R* qui *G* genitiuos *in mg. add. K* 19 assumsit *R* adsumpsit *BDH* 20 singulares] utriusque generis *Heidelb. teste Lind.* illis] *sc. genetivis; scripsi.* illis qui s desinunt *r Heidelb.* illis quae s desinunt *RBH* illis q̃ in s desinunt (disinunt *G* dissinunt *K*) *DGLK* illo qui in s desinit *d* *post* desinunt (desinit *etc.*): hoc est genetiuo (*al.* genitiuo) singulari *add. libri, et deinceps:* et datiuo ablatiuo et accusatiuo pluralibus *add. D del. d* et datiuo uel ablatiuo et accusatiuo pluralibus *R* et datiuo et ablatiuo et accusatiuo (accussatiuo *LK*) pluralibus *BHLK Heidelb.* et datiuo et ablatiuo et accusatiuo et ablatiuo pluralibus *G* quibus] cui s. genitiuo *d* auctores frequenter *G* 21 ut huiusce *Heidelb. teste Krehlio* quomodo et — consonantem ut *om. Heidelb.* 22 eius qui in *B* terminantibus *ex* terminationibus *mut. H* ut *om. GLK* 23 in reliquis *G* casibus quoque *H* ce eandem *K* 24 huncce] haecce *GK* sequente e *D* ablata *om. RBH Heidelb.*

pham, manentibus duabus c solebant producere 'hoc', ut Virgilius in II Aeneidos:

> Hocc erat alma parens, quod me per tela, per ignes
> Eripis.

sed scriptorum neglegentia praetermisit unum c. et sciendum, quod accusativi casus singulares et genetivi plurales m in n convertunt c consequente: 'hunc hanc, horunce harunce'.

10 Genetivus et dativus supra dictae declinationis in ius terminantium communis est trium generum: 'ille illius illi', et producitur paenultima genetivi, quam tamen poetae etiam corripiunt absque uno 'alterius', quod quia solum duabus vincit syllabis proprium nominativum, corripit semper paenultimam i. reliqui vero casus secundum mobilium regulam nominum declinantur: 'illum illam illud, ab illo ab illa ab illo', similiter plurales 'illi illae illa, illorum illarum illorum, illis, illos illas illa, ab illis'; sic cetera eiusdem formae tam pronomina quam nomina. et sciendum, quod in e quidem terminantia masculina mutatione e in a faciunt feminina: 'ille illa, ipse ipsa, iste ista'; 'is' vero 'ea' facit, quod solum literam principalem mutavit in feminino; masculinum enim ab i, femininum ab e incipit. 'hic' enim et 'haec' ab eadem videntur litera incipere, cum aspiratio in principio utriusque ascribitur, quomodo et apud Graecos οὗτος et αὕτη vel ἥ et ὅς, quamvis diversas habeant vocales, ab eodem tamen incipiunt spiritu. eorum neutrum 'hoc', quia et principium et finem servavit masculini, mediam vocalem mutavit. illud etiam attendendum, quod, cum 'ille illud', 'iste istud', 'is id' faciant neutra, 'ipse' solum, quod et 'ipsus' invenitur a vetustissimis prolatum, neutrum in | um desinens facit. Terentius in Andria: ||

11

> Ipsus mihi Davus, qui intimus est eorum consiliis,
> dixit.

idem in eadem:

> † Hoc ipsum. - Atque † hoc ipsum nihil pericli est,
> me vide.

1 'cc *libri* hocc *l* ut] unde *G* *Verg. Aen.* II 664 *sq. cf. lib.* XII § 25 3 hoc[c] *G* hoc.c. *H* hoc *GLK* 5 neglegentia] *r* negle *R* unam *DHGL* 6 singulares] *r* singularis *R* c sequente *GL* 10 tamen et poetae etiam *B* 11 uicit duabus *K* uicit *BDHGLr* corripuit *G* 12 secundum] secum *R* 13 ab illo illa illo *L* ab ab illo illa illo *H* plurares *G* 15 cetera] *b* cera *B* caeterae *G* 16 mutatione eius in *HGLK* femina *R* femininum *B* 19 haec et eadem *G* videntur] *r* uidetur *R* aspiratione *RrH* 20 utriusque] *d* triusque *D* οὗτος — ἥ] *om. D* ϹΑΙΤΟϹ (uel ϹΟΥΤΟϹ) et ϹΑΥΤΗ *D* ϹΟΥΤωϹ (o) et ϹΑΥΤΕ *G* ΑΥΤωϹ et. ΑΥΤΗ (.Η) *R* et] ET *BH* 21 hoc et * (H *ni f.*) *Rr* habeut *G* tamen *om. H?* 22 quia et] *h* quia *H* 23 adtendendum *Bd* adtendum *D* 24 faciunt *DLK* 26 fecit *DHGLKr* *Ter. Andr.* III 3, 44 in Andria *om. G* 27 ips*us(i) *H* da**uus(ti) *D* intumus est *Bas.* intumust *Bemb.* 29 *Ter. Andr.* II 2, 13 eodem *R* 30 Istuc ipsum. — Atque istuc ('*an* Atquei stuc?' *Fleckeisenus*) ipsum *libri Ter.* nihil *libri Prisc. cum Bas.* nil *Bemb.* periclist *Bemb.*

illa enim quae quibusdam visa est ratio non adeo firma videtur, ideo in um facere neutrum, quia in us desinit masculinum: nam 'alius', cum in us terminetur, neutrum tamen 'aliud' facit. omnia neutra pluralia similia sunt singularibus femininis, ut 'illa, ea, haec'.

5 Supra dictorum pronominum declinationem sequuntur nomina octo. in us quidem desinentia quinque: 'unus', 'solus', 'totus', 'alius', 'ullus' (quod tamen ab uno diminutivum esse plerisque videtur, sicut a vino 'villum') et quod ab eo componitur 'nullus'; in er duo: 'uter', 'alter' et ex eis composita: 'uterque', 'alteruter', 'neuter'; in is vel i unum, 'quis' 10 vel 'qui' et quae ex eo componuntur. haec tamen ipsa secundum mobilium regulam nominum solebant apud vetustissimos terminare etiam genetivos et dativos, ut Terentius in Andria:

tam iners, tam nulli consili,

pro 'nullius consilii'. idem in heautontimorumeno:

15 † dum loquitur alterae,

pro 'alteri', et in eunucho:

Solae mihi ridiculo fuit,

pro 'soli', et 'cuicuimodi' pro 'cuiuscuiusmodi' Cicero pro Sexto Roscio: vereor enim, cuicuimodi es, T. Rosci, ne ita hunc vi- 20 dear servare, ut tibi omnino non pepercerim. cum igitur iuniores frequentius supra dicta nomina secundum in ius terminantium pronominum formam declinaverint, in uno ex eis magis nominum declinationem sequuntur, 'neuter neutri neutro' dicentes, cum apud veteres etiam in ius secundum simplicis sui declinationem inveniatur desinens genetivo et 25 in i dativo. Plautus in vidularia:

neutri reddibo,
Donicum res † diiudicata sit.

cum igitur supra dictae formae nomina soleant in um facere neutra: 'unus 12 unum, solus solum, totus totum, ullus ullum, uter utrum, alter alterum',

3 terminentur *Rr* fecit *BDHGLKr* plu*ralia *H* 4 feminis *L* 5 De VIII. nominibus in declinatione pronominum *inscr. l* secuntur *RDH* sequntur *K* 7 uno denominatiuum *D* esse *ex corr. r* 8 habeo *RrD* duo inueniuntur uter *G* et ab eis *G* 9 In *is(h) *D* uel in i *DG* 11 uetustissimos *ex* uetustimos *corr. H* 12 datiuo *L* *Ter. Andr.* III 5, 2 *v. lib.* VI § 36 in Andria *om. G* 13 consilii *libri* 14 *Ter. heautont.* II 3, 30 *sq.* alterae | Dum narrat; *et sic etiam Prisc. lib.* VI § 5 in heautontimorumeno *om. G* hęautontimorumeno *D* eautontimorumeno *B* eautontimoromeno *K* 16 *Ter. eun.* V 6, 3 iunucho *K* 17 selę *B* Mihi solae (sole *Bas.*) *Terentius et sic lib.* VI § 5 mihi] *r* mehi *R* rediculo *G* rediculae *K* 18 cuicuimodi] *r* cuicuimodo *R* cuimodi *GL* cuiusmodi *GLK* *Cic. pro Roscio Amerino or.* 34, 95 19 quiquimodi (*al.* quicquid modi *vel* cum eiusmodi) *libri Cic.* es T. Rosci] *Ciceronis Oxon. duo* est rosci *libri Prisc. cum parte codd. Cic.* es Rosci *vel* est Roscii *vel* est Roscius *alii codd. Cic.* ita *om. Cic. Monac.* uidear uoluisse seruare *Cicero* 21 nominassecuncundum *R* 22 declinauerunt *BDHGLK* declinationem] *r* declinationum *R* 23 secuntur *RB* etiam in ius *om. B* 24 disinens in ius genitiuo *GL* 25 *Plaut. vidul. fr.* 5 *p.* 442 *Both. cf. lib.* VI § 32 26 reddibo *Hh* reddi. bodoni cum *K* 27 deiudicata *GLK cf. v. l. lib.* VI *l. l.* erit *codd. lib.* VI *l. l.* 28 so**leant *R* 29 alter] *r* altes *R*

duo tantum in d finiunt ea: 'quis | quid', 'alius aliud'. 'alis' quoqu antiquissimi pro 'alius' protulerunt; eius genetivus rarus est in usu e cum debuit una syllaba vincere suum nominativum || et dativum, tame par est syllabis, sed producit i paenultimam semper. nec non etiam se cundum nominum secundae declinationis regulam in i quoque invenitur Marcus Cato de vestitu et vehiculis: nam periniurium siet cum mihi ob eos mores, quos prius habui, honos detur, ub datus sit, tum uti eos mutem atque alii modi sim. G. Lici nius in II: perversum esse, alii modi postulare Pyrrum i te atque in ceteris fuisse. Caelius in I: neque ipsi eos ali modi esse atque Amilcar dixit, ostendere possunt alite idem in quinto: nullius alius rei nisi amicitiae eorum causa G. Caesar in Anticatone priore: uno enim excepto, quem aliu modi atque omnis natura finxit, suos quisque habet caros G. Fannius in I annalium: cum in vita agenda didicimus, multa quae inpraesentiarum bona videntur, post pessima invent et multa amplius alius modi atque ante visa essent. sed quo est mirum, feminini etiam generis genetivum quidam in i protulerunt Caelius in I: antequam Barcha perierat alii rei causa in Africam missus.

13 'Quis' etiam communis esse generis putaverunt vetustissimi, sicu apud Graecos τίς. Terentius in eunucho:

hunc oculis . .

1 De genitiuo nominis alius. *inscr. l* alis] *r* ali *R* 2 pro alius antiquissim *G* alius] *r* aliis *R* raro *H?* 3 nominatiuum suum *G* tamen *ex* tam *corr* *H* 4 etiam *add. r* 5 inueniuntur *L* 6 Marcus Cato] *r cum codd. lib.* VI § 36 *ubi cf. ann.* (*cui add. Iordanum quaest. Cat. p.* 54 *sq.*), *et* 82, *Ellendtio hist. eloq. R p.* CXVII *sq. ed. pr.*, *Weicherto poet. Lat. rel. p.* 92. Marcus caelius (celius *B*) *R rell.; lib* VI § 36 *etiam* Cato in Marcum Caelium *commemoratur, ut inter describenda exempla illinc petita error hic fortasse ipsi archetypo illatus sit* et de uehiculis *R* vehiculis] *d* ueiculis *D* periniurium] *b* periurium *BHG* peiurium *L* 7 ab *RrD* 8 *C. Licini Macri ann. lib.* II *fr. v. lib.* VI § 36 G. Licinnius *Heidelb.*, *Krehlius* I *p.* XXII Glicinius *r* C. Licinius *Weichertus l. supra l.*, *de qua lectione si contulisset lib.* VI § 36 *e.* 82 *non dubitaturus erat Schweglerus hist. Rom.* I 92 *not.* 5 Quintus *rell.* 9 ali *D* phyrrum *R* phirrum *G* purrhum *D* pyrrhum *Bh* phirrhum *KL* 10 *L. Caelii Antipatri ann. lib.* I *fr. p.* 190 *Kr. fr.* 6 *p.* 315 *Roth.* Coelius in prima *B* 11 hamilcar *DH* 12 *L. Caelii Antipatri ann. lib.* V *fr. v. lib.* VI § 36 in quinto] *r* in quinto *Hh* quintus *RBDGLK* nullus *K* alii *L* amicitiae *Rr* 13 *C. Caesar in Anticatone priore v. lib.* VI § 36 caesar *om. K* antichatlione *D* 14 atque] at *G* omnes *R* oms *L* caros] *r* karos *G* casos *R* 15 *C. Fannii ann. lib.* I *fr. p.* 173 *Kr. fr.* 2 *p.* 311 *Roth.* multaq; in presentiarum *B* 16 pessima] *addidi*, mala *Rothius*, *num* pessima? 17 alius modi *ex* ali** modi *corr. B* atque *in litura d* 18 quidem *B* 19 celius *R* Coelius *B* *L. Caelii Antipatri ann. lib.* I *fr. p.* 190 *Kr. fr.* 7 *p.* 315 *Roth.* in I *om. G* Africam] *r* africa *R* africam *H* affricam *K* 20 misus *LK* 21 esse] *r* est *R* 22 τίς] *r* θιc *R* οcτιc *GL*, *qua lectione coni. suam ad Apoll. de pron.* 35 *B* 3 *tuetur Bekkerus ed. suae p.* 165 *Ter. eun.* IIII 4, 10 *sq.* in eunucho *om. G* innucho *K* 23 oculis suis *Terentius*

Nostrarum † quisquam non vidit, Phaedria,
'nostrarum quisquam' dixit pro 'quae|quam'. Plautus in aulularia:
Dic mihi, si audes, quis ea est, quam vis ducere uxorem?
et obliquos eius casus tam secundum tertiam quam secundam declinationem
5 terminabant, unde nunc quoque accusativus masculini in em secundum
tertiae proportionem profertur, quamvis feminini in am, ut 'quem quam',
ablativus quoque non solum in o, sed etiam in i: 'a quo' vel 'a qui' et
'a qua' vel 'a qui'. Virgilius in XI:
Accam ex aequalibus unam,
10 Quicum partiri curas,
pro 'quacum'. Terentius in eunucho:
Quicum? - Cum Parmenone.
nominativum quoque pluralem non solum in i et ae, sed etiam in es, 'qui,
quae', vel 'ques', accusativum etiam 'quos, quas' vel 'ques', ut Pacuvius
15 in Medo:
ques sunt isti?
Cato: quescumque Romae regnavissent. Accius in Neoptolemo:
Sed quesdam.
nam dativum et ablativum nunc || quoque tam per is quam per bus pro-
20 ferimus, 'quis' vel 'quibus'. sciendum autem, quod 'qui', quando pro
interrogativo vel infinito, id est pro 'quis' ponitur, circumflectitur, quando
autem pro relativo, acuitur per se, in lectione vero gravatur. similiter 14
obliqui casus generalem accentuum regulam servant, quando sunt infinita
vel interrogativa, quando vero relativa, acuuntur per se, idem in lectione
25 gravantur per omnes syllabas.
Quaeritur in hoc modo declinationis, cum omnis dativus una syllaba

1 nostrum (ra *superscr.*) *Bemb. m. alt. corr.* quisquam non] numquam quisquam *Terentius* *post* quisquam: non — quisquam *om. R add. r* phedria *HGKr* phoedria *B* pedria *L* 2 dixit quisquam *L* pro] *d* per *D* *Plaut. auhd.* II 1, 48 *cf. G. I. Vossius de anal.* IIII 28 *p.* 247 *ed.* 1635, *Bondamus var. lect. p.* 314 (*vidul. fr.* 4 *p.* 441 *Both.*) in aulularia *om. G* audularia *H* uidularia *RBD* 3 mihi] *r* mi *R* si audes] *sic etiam schol. Pers.* 3, 89 quaeso *libri Plautini* quis] quae *schol. Pers. l. l.* ducere uis *schol. Pers.* 4 eius] ei̅ *H* quam secundum secundam *GK* 5 em] .m. *R* 6 proportionem] *r* propartionem *R* femininum *L* femini *K* 7 quoque *om. L* 8 *Verg. Aen.* XI 820. 822 9 eccam *ex corr. h* saccam *Pal.* una (*sic*) quicum *in lit. B* 10 qu**cum *Pal.* quacum *m. alt.* partiri] *d* partyri *D* 11 *Ter. eun.* IIII 4, 31 eunocho *G* iunucho *K* 12 Quicum? *om. D* qui *add. d* Qui cum ete cum Parmenone *K* ? Cum *om. BGL* 13 et ae] et e *H* et in ae *R om. LK* 14 accusativum] *d* Accusatiuus *D* *Pacuv. Med. fr.* 19 *p.* 133 *Both. fr.* III *p.* 87 *Ribb. cf. Charis. p.* 70. 108 *P.* 91. 133 *K.* ..ques sunt is? - Ignoti, néscio ques ignóbiles. 16 quæs *B* q̄ *L et cod. Char. p.* 70 ques sunt isti] q. s̄. suntis *cod. Char. p.* 108 *cf. Ritschelium ind. lect. Bonn. hib. a.* 1855/6 *p.* VII isti] *om. cod. Char. p.* 70 *P.* 17 *M. Catonis origg. lib.* II (*v. Charis. p.* 70 *P.* 91 *K.*) *fr. p.* 107 *Kr. fr.* 34 *p.* 274 *Roth. fr.* XXXVI *p.* 36 *Wr.* Quescunque *LK* regna uidissent *D* Actius *L* *Accii Neoptolemi fr.* 14 *p.* 224 *Both. fr.* XIII *p.* 167 *Ribb.* 19 quam] tam *G* 21 infinitiuo *K* circunflectitur *L* 22 relativo] *r* relauo *R* accuitur *G* 23 accentum *G* 24 accuntur *G* accuuntur *H* idem] id est *BDLK et in rasura G* 26 De datiuo quis et hic et is *inscr. l*

minor sit genetivo - 'illius illi', 'istius isti', 'ipsius ipsi', 'unius uni', 'soliu soli', | 'utrius utri', 'alterius alteri' -, an 'huius huic', 'cuius cui', 'eius ei monosyllaba sint accipienda in dativo, quod regula exigit et plerique poe tarum metris comprobant, ut Virgilius in IIII Aeneidos:

Cuique loci leges dedimus, conubia nostra

Reppulit,

idem in I georgicon:

Huic a stirpe pedes temo protentus in octo,

et ubique hoc servat. inveniuntur tamen, sed raro, bisyllaba, et maxim 'ei' differentiae causa, ne interiectio esse putetur, quod de nomine quoqu tractantes memoravimus. unde pluralis etiam dativus et ablativus secundum analogiam in ius terminantium genetivum singularem, quorum dativus singu laris in i terminans et pluralis in is desinens pares habent syllabas, 'ei' 'eis' vel 'iis', ut 'cui', 'quis', 'huic', in quo c per adiectionem differentia
15 causa accedit, 'his', quamvis et 'hibus' pro 'his' antiqui protulerunt Plautus in Curculione:

Eodem hercle vos †paro et pono, parissimi estis hibus

quod per diaeresin autem 'ei' et 'eis' invenitur bisyllabum, ostendit Iuve nalis in V:

Implet et ad moechos dat eisdem ferre cinaedis.

Statius quoque 'huic' videtur protulisse per diaeresin in primo silvarum

Laetus huic dono videas dare tura nepotes.

idem in eodem:

Falsus huic pinnas et cornua sumeret aethrae.

'cui' quoque Terentianus de literis:

Verum ut cuique est proximitas loci sonive;

est enim Sotadeum ex duobus ionicis a maiore et tribus trochaeis. in eodem

2 alteri* *B* 3 sit *B* sunt *G* 4 *Verg. Aen.* IIII 213 *sq.* in IIII. in aenei dos *G* 5 connubia *G* 6 repulit *GLK* 7 *Verg. georg.* I 171 8 a[b] *Mea* potentus[r] *H* 9 bisillaba *L* bysyllaba *Db* bysyllab* *B* bisyllabae *r* 11 ablati uus * secundum *R* 14 uel is *L* ut] et *B* 15 caussa *R* accidit *RBGL* 16 Plautus] *g* plutus *G* *Plaut. Curc.* IIII 2, 20 Curculione] *r* cusculione *R* 17 ercle *D* hercle vos] erclebos *L* aerclebos *G* ercie os *K* paro] *r* par *R* pono et paro *Plautus* hibus] *sic etiam Plauti vetus, al.* hibus pro his *R* hibu[pro hi] *Gg* ibus *al. codd. Plaut.* 18 autem *del.* *r* bisillabum *GL* bysyllabum *D* bisylla bum *K* *Iuv. sat.* V 14, 30 *cf. lib.* VII § 15 20 mechos *LKr* mecos *R* eis dem] *r* eis *R* cinedis *RB* cynedis *D* 21 *Statius silv.* I 1, 107 quoque in prima[at sillabam] huic *R* dyheresin syllabarum: Laetus *Rr* diaeresim syllabarum in primo Syl. *a* prima sillabarum *L* pri syllabarum *B* prima syllabarum *DHGK* primo syllabarum 22 tura] *G* iura *BDHLKr cum Stat. Vratislav. al.* iure *R* 23 *Stat. silv.* I 2 135 24 falsas *v. l. codd. Stat.* pennas *DGL*, *edd. Stat.* pennis[a] *H* cornu *a* sumere thetre *B* sumere taethrae *GL* sumere tethrae *K* sumere taetrae *H* aetra[h] *R* aetrae *D* 25 cui quoque] cuiquae *Rr* terrentianus *GL* *Terentian. Maur* *v.* 183 *p.* 2387 *P.* 26 loci sonive] *Terentianus* locis oriri *codd. Prisc.* 27 sota daeum *RH* sotadoeum *D* et] *r* ex *R om. D* trocheis *GLK* throcheis *R* troce[h]i *D* *Terent. Maur. v.* 234 *p.* 2388 *P.*

Ex ordine fulgens cui dat nomen sinopes. ||

Tertius modus declinationis pronominum est, qui sequitur per omnia 16 mobilium declinationem nominum, | 'meus mea meum', 'tuus tua tuum', 'suus sua suum', 'noster nostra nostrum', 'vester vestra vestrum'. notandum tamen, 5 quod 'meus', cum secundum regulam vocativum deberet facere 'o mee', euphoniae causa duas e breves in i longam convertit. Terentius in adelphis:

o mī Aeschine,
O mī germane.

idem in eunucho:

10 Eho, Parmeno mī, nostin?

adeo autem masculini est vocativus possessivi, et non genetivus vel dativus primitivi per syncopam, quod quibusdam videtur, quod numquam vocative positum feminino vel neutro adiungitur. cuius quidam nominativum etiam in 'ius' dixerunt, quod et Charisius et Celsus ostendunt.

15 Quartus modus est, qui sequitur per omnes casus tertiae declinationis nomina, 'nostrâs nostrâtis', quod ideo in extrema circumflectitur syllaba, quod per syncopam profertur; vetustissimi enim similem genetivo nominativum quoque proferebant.

'O' non esse pronomen, multis modis ostenditur. nam ex quo sit IIII 17 20 nominativo? 'tu' enim, quod est secundae personae, eundem habet nominativum et vocativum, qui assumit 'o', ut 'o tu'. 'hic', 'haec', 'hoc' tertiae sunt personae, quae caret vocativo.

Non est igitur pronomen: nec articulus vero, cum semper in demonstratione ponitur 'o', quae contraria est relationi, quam articulus significat. 25 deinde articulum Romani non habent. nam 'idem', quamvis ὁ αὐτός, quod est articulus praepositivus cum pronomine, significet, apud nos tamen non ex articulo et pro||nomine componitur, quemadmodum apud Graecos, sed ex pronomine et ad|verbio, 'is' et 'demum'. 'qui' quoque, ὅστις, significatione interpretationis videtur habere articulum subiunctivum, simplex ta-

1 fulgens] pulvis *Ter. ed. princ.* nomen] locum *Terentianus* sinophes *h* sinopis *Terentianus* 2 De tercia declī pronominis *inscr. l* est declinationis pronomiuum *G* 5 deberet] *h* debet *H* eufoniae *G* 6 duas ee *r* *Ter. adelph.* II 4, 4 *sq.* 7 [a]eschine *K* eschine *BL* escinae *D* 9 *Ter. eun.* II 3, 60 eunocho *G* iunocho *K* 10 eho] heu *LK* parmen.omi *B* nostin] *r* nostim *R* 12 quod quibusdam] *b* qu** quibusdam *B* 13 femino *R* etiammios [v] *D* 14 in ius] *r* in ios *RH* mius *K* mius uel mios *B* charissius *Rr* [h]carisius *D* carisius *GLK* *Charisius p.* 133 *P.* 159 *K.* caelsus *K* caelsus *L* 15 De quarta declī pronominum. *inscr. l* 16 circunflectitur *L* 19 De eo quod non sit o pronominis uocatiuus. sed uocantis aduerbium *inscr. l* pronomen nec (uel *Heidelb. teste Lind.*) articulus (articulum *h* (*non H*) *Heidelb. aliique codd. Krehlii*) *libri* 21 adsumit *B* hic ** haec ** hoc (et—et) *K* 22 car[n]et *D* 24 contrari[a]o *D* quam] *r* quem *R* 25 habebant *H* nam] *r* Non *R* ὁ αὐτός] *add. d* ΟωΥΤΟC *B* 27 quaemadmodum *H* quemammodum *BL* 28 ὅστις] *add. d* significatione*(m) *H* significationē *B* 29 interpretationis] *h* interp̄tatione[is] *RrD* interpretatione *H et ex* interpretationē *corr. B* subiunctum *H* subiunctatiuum *K*

men est nomen apud Latinos, quomodo plurima quoque alia inveniuntur apud nos simplicia, quae apud Graecos composita sunt, ut 'felix' εὐτυχής, 'sanctus' εὐαγής, 'pius' εὐσεβής, et alia mille. non tamen ideo significationem Graecam attendentes debemus ea composita dicere vel quae ex contrario inveniuntur simplicia apud illos, apud nos composita, ut 'incestus' μεμολυμμένος, 'ineptus' μωρός, 'superfluus' περιττός, sicut et multa alia. sine dubio igitur 'o' adverbium est vocandi et optandi, est etiam interiectio.

18 nihil tamen interest inter 'o', hoc est vocativum, et 'heus'. quomodo enim dicimus 'heus iuvenes', sic 'o iuvenes'. itaque omnibus vocativis praeponitur: 'o tu, o mi, o noster', quippe adverbium vocandi, quod nulli alii casui nisi vocativo huiuscemodi adverbia possunt adiungi, sicut etiam verba secundae personae, ut 'venisti ad me Virgili', et pronomina, 'fecisti tu Homere, venisti tu Terenti', nisi cum substantivis vel vocativis adiungantur verbis. tunc enim etiam nominativis utimur, quomodo et in prima et in tertia persona, ut 'tu es doctus, ego sum prudens, Priscianus ego vocor, tu vocaris Herodianus'.

Male igitur quidam secundam personam nominativum non putaverunt habere. si enim nomina, quae semper tertiae sunt personae, tamen, si cum supra dictis verbis sint iuncta, possunt etiam primam et secundam significare, ut 'Socrates sum, Socrates es, Socrates est; Socrates vocor, Socrates vocaris, Socrates vocatur', quomodo non in pronominibus quoque, quae maxime discernunt personas, accipiamus nominativum etiam in secunda persona: 'ego sum bonus, tu es bonus, ille est bonus'?

19 Non igitur nominativi nominum vel participiorum semper tertiae sunt personae, sed quando carent substantivo verbo vel vocativo. nemo || enim recte dicit 'Apollonius ambulo, Aristophanes ambulas'. pronomina enim primae et secundae personae ideo maxime accipiuntur, ut loco propriorum fungantur nominum cum verbis earundem personarum, ut 'ego ambulo, tu ambulas'. itaque loco tertiae personae melius nomen ponitur, et maxime si |

1 nomen est *BG* apud Latinos „quomodo „nomen *K* 2 ut felix—εὐσεβής] *in mg. add. d* sanetus ſioc pius *D del. d* ΕΥΤΙΧΗΣ *B* 3 εὐαγής] *Bekkerus ad Apollon. Dysc. de pronom. p.* 193 ΑΓΙΟΣ *libri praeter D* ΕΥΣΗΒΗΣ *GLK* ΕΥΣΕΒΙΣ *d* 4 . Debemes (v) *H* quae *om. R add. r* 6 ΜΕΜΟΛΥΜΕΝΟΣ *DL* ΜΕΜΟΛΥΜΗΝΟΣ *G* ΜΕΜΟΛΙΣΜΕΝΟΣ *B* μωρός] *r* ΜΟΡΟΣ *RHGLK* ΜΩΡΟΣ *B* περιττός] *r* ΠΕΡΙΤΟΣ *R* ΠΗΡΙΤΤΟΣ *d* peritos *D* ΠΕΡΙΠΟΣ *K* ΠΕΡΙΚΤΟΣ *B* 7 est uocandi *in mg. add. b* ***tandi (uel e) *B* & obtandi *b* 8 heus] *h* eius *ni f. H* 9 iuuenis *K* iuuenis *DG* iuuenis *DGL* 10 Quippe est aduerbium *K* aduerbium est *B* 11 sicut] . Sic *B* 12 me ut uirgili *K* fecisti me homere *L* 13 adiunguntur *r* 14 enim *om. D* etiam *add. k* 15 p̄scianus *GK* 17 De eo quod nominatiui ad secundam aliorum uerborum personam adiungi possunt. *inscr. l* secundam] *d* secundum *D* 20 es] *b* est *B* 21 socatres (r) uocaris *Rr* socratis uocaris socratis uocatur *B* quoque *add. r* 22 maximae *RDH* accipimus (a) *H* accipiemus *K* 23 persona *om. H* 24 //. tertiae sunt personae/. semper *Gg* personae sunt *DHK* 25 substantiuo uerbo *K* 26 dicit⁹ *b* appollonius *RHGL* appolonius *K* aristhophanes *B* aristofanes *GK* Nomina *B* 28 earundem] *g* earundam *G* 29 personae *om. K* maximae *RH*

abest: 'ego facio, tu facis, Tullius facit', nisi vel praesens sit iuxta et demonstrative hoc ipsum volentes indicare dicamus 'hic' vel 'iste', vel longe videatur et dicamus 'ille', vel, si absit, quasi de iam cognito utamur relativo 'is', dicentes de quo iam novimus aliquid vel locuti ante sumus.
5 cum igitur semper in demonstratione sit prima et secunda persona, hoc autem nominis careat nominativus, iure ad tertiam retruditur personam. substantivis autem et vocativis solis ideo adiunguntur verbis et primae et 20 secundae personae nominativi nominum, quod videntur ipsa haec verba vim demonstrativam habere. ostendunt enim substantiam ipsarum personarum
10 vel nominationem, in qua similiter substantia demonstratur, nec egent pronominibus, quae demonstrationem substantiae significant.

Cum igitur omnia quae sibi coniunguntur in diversis posita personis casualia, sive disiungantur seu copulentur, eundem servant casum, vocativus hoc solus servare non potest. dicimus enim 'vel Probus vel Dona-
15 tus, et Priscianus et Theoctistus, et ego et ille, vel mei vel tui, et mihi et tibi, vel me vel te, et a me et a te'; vocativus autem, nisi in una eademque persona conferantur diversa nomina, iungi non potest, ut 'bone et caste et formose'; quia enim alia persona hunc casum habere non potest nisi secunda, eo diversas iungere personas non possumus, ceteris vero casibus di-
20 versas personas iungimus, quippe cum in omnibus illi inveniuntur personis. ergo quando dicimus 'et ego et ille et tu', sine dubio nominativus est 'tu'. idque maxime dinoscitur in plurali numero, quod pluralia conceptionem habent personarum. ergo quando dicimus || 'ego et tu docti sumus', sine dubio 'tu' nominativus intellegitur., et quod pronomina isdem casibus adiungun- 21
25 tur in nominibus: 'ego Virgilius, tu Virgilius, ille Virgilius; mei Virgilii, tui Virgilii, illius Virgilii', et quod ad interrogationes nominativi redduntur: 'quis scripsit? ego', 'quis scripsit? tu', 'quis scripsit? ille'.

Et quicquid habet vocativum, hoc et nominativum habet, quicquid autem nominativum, non omnimodo et vocativum neque enim interrogativa nomina
30 nec infinita nec abnegativa nec distributiva vel impertitiva nec relativa, quae

1 facit] *b* faci* *B* et *add.* *r* 2 uolentes indicare uolentes *K* indicare] *r* indicar* *R* 3 uideatur longue *K* cognito] *g* cognato *G* 4 novimus] nouū *GLK* loquuti *D* 5 semper *om.* *G* in demonstratione semper *K* 6 caret nominis *L* caret *G* 7 vocativis] *r* uocatiui *R* 8 nominativi *om.*, nominum — habere *supra post* vocativi *exhibet* *R*, *del.* *et* nominatiui — habere *post* personae *add.* *r* 12 De eo quod uocatiuus uocatiuo in diuersis personis adiungi non possit *inscr.* *l* 13 siue disiunguntur siue *H* desiunguantur *K* 15 uel p̄scianus et *L* p̄scianus *G* Theoctistus] theocistus *L* theotistus *BK* theottistus *R* theocthistus *H* teocthistus *D* et *ante* ego *om.* *B* 16 et a te et a me *GL* „et a te „et a me *K* 17 conferatur *B* 18 formonse *b* quia] *r* qui *R* 19 personas iungere *B* possimus *K* 20 *om*oibus(n — i) *R* *ominibus(n) *L* 21 et ille et ego *L* et ego et ille et tu] *r* ego et tu docti sumus *R* dubio est nominatiuus est *G* nominativus] *b* nominatiuū *B* *post* nominativus: est tu — nominatiuus *om.* *R* *add.* *r* 23 ego et docti *r* 24 iisdem *B* hisdem *GLK* 25 in *om.* *RBDH* 26 ad *add.* *r* 27 qui scripsit? tu *R* qui scripsit? ille *H* 30 infinitiua *GLK* uel *in litura k* inpertitiua *k* imperatiua *LK* impertiua *k* impertita *RG* inpertita *BDH* quae *ex* quia *corr.* *H*

omnia carent demonstratione, vocativos pollicentur, ut 'quis' vel 'qui, qualis, talis, quantus, tantus, alius, nullus, alter, alteruter, uter, | uterque, singuli, bini, terni, quaterni' et similia, nec primae et tertiae personae pronomina. cetera vero nomina per vocativos casus, etiam si sint appellativa, loco propriorum funguntur, cum demonstratio ipsa definit praesentem secundam per- 5 sonam et habet in se vim et significationem pronominis 'tu' vocativi.

Illud etiam sciendum, quod omnia pronomina apud Latinos absoluta sunt et tam praepositiva quam subiunctiva rectique accentus, id est ὀρθοτονούμενα, cum apud Graecos sint quaedam inclinativa, ut μοῦ, μοί, μέ, V 22 'ego dico, dico ego; tu dicis, dicis tu; ille dicit, dicit ille'; absoluta autem 10 dicuntur, quae cum aliis sociari possunt vel non; nam dicendo 'ego dico' possum et solus intellegi et cum alio. solet tamen met addita plerumque significantiam vel discretionem ostendere, quam Graeci διαστολήν dicunt: 'egomet', ego et non alius. nec non etiam 'ipse ego' vel 'egomet ipse', ut Terentius in adelphis: 15

Egomet rapui, ipse egomet solvi argentum,

id est ego et nullus alius.

'Sui' solum apud Latinos reciprocum fit in eadem tertia persona, quod Graeci ἀντανάκλαστον vocant, id est quando ipsa in se actum reflectit persona, ut eadem sit et agens et patiens, potest significare ἑαυ- 20 τοῦ 'sui'. nam τὸ 'ἐμαυτοῦ' et 'σαυτοῦ', quod est primae et secundae personae, non || habemus, sed pro eis simplicibus primitivis utimur, quae tam in reciprocatione quam in transitione poni possunt, ut 'mei misereor' et 'mei misereris', similiter 'tui misereris' et 'tui misereor'. nec mirum, cum apud Graecos quoque vetustissimus omnium fere auctorum 25 Homerus simplicibus utitur pro compositis, ut:

ἐμὲ λύσομαι

2 uter *om.* *D* 3 quaterni *in mg. add.* *K* 4 nomina] *r* pronomina *R* omnia *G* loca (o *superscr.*) *D* 5 demontratio *R* secundam presentem *B* 7 De eo quod absoluta pronomina sint. *inscr.* *l* etiam *om.* *K* apud latinos *in mg. add.* *k* 8 sunt tam *D* orthotonumena *D* ΟΡΘΟΤΟΝΟΜΕΝΑ *K* orthoΤΟΝΟΜΕΝΑ *L* orchoΤΟΝΟΜΕΝΑ *G* orthonumena *B* horthonumena *R* orthonumera (n *superscr.*) *H* 9 indeclinatiua *H* ut μοῦ, μοί, μέ] *om.* *D* ut ΜΟΥ ΜΟΥ ΜΕ *d* ut ΑΜΑΟΥ. ΑΜΑΟΥ. ΑΜΑΕ *GL* ut ΑΜΑΟΥ ΑΜΑΟΥC ΑΜΑΕ (uel a *superscr.*) *K* 10 ut ego *Dr* Absoluta *ex* Absolute *corr.* *H* Absolute *Gg* Absolute *B* 11 possent *B* possint *GL* 12 solet] *k* s̄ et *G* **(s̄ &?) *K* tamen] autem *D* 13 διαστολήν] *r* *om.* *D* ΔΙΑCΘΟΛΗΝ *R* ΔΙΑCΤΟΛΕΝ *d* diastolen *B* 14 egomet ego et non *in rasura* *K* 15 *Ter. adelph.* IIII 4, 20 in adelphis *om.* *G* adelfis *H* 16 ipse egomet] *Terentius* ipse ego *libri Prisc.* 18 Sui hoc solum *B* 19 *Graeca hic et in sqq. usque ad libri finem om.* *D* *add.* *d* ΑΤΑΝΑΚΛΑCΤΟΝ *R* ΑΝΤΑΝΑΚΑΑCΤΟΝ *H* ΑΝΤΑΚΛΑCΤΟΝ *G* an**naclaston(ta) *B* quando] *k* quod *K* flectit *H* 20 sit agens *r* satagens *R* *post* patiens: quae ἰδιοπάθειαν (ΙΔΙΟΠΑΘΙΑΝ *DLr* ΙΔΙΟΠΑΤΙΑΝ *R* ΙΔΙΟΠΑΤΙΑΝ (h *superscr.*) *H* ΙΔΟΠΑΘΙΑΝ *G* ΙΔΙΠΑΘΙΑΝ *K* idiopathiā *B*) *add. libri* *ΑΥΤΟΥ *H* et ΑΥΤΟΥ *B* ΕΑΥΤΟΝ *G* 21 ἐμαυτοῦ] *l* ΕΜΥΤΟΥ *L* ΕΑΜΥΤΟΥ *GK* σαυτοῦ] *r* CΑΥΕΟΥ *R* 23 in **transitione(re?) *B* mei misereor mei *G* 24 misereor] *b* m*sereor *B* 26 homerus] *r* homorus *R* utitur] *rd* *om.* *D* utimur *R* compositis *H* *Hom. Il.* X 378 27 ἐμὲ λύσομαι] *l* ΕΜΕΑΥCΟΜΑΙ *R* ΕΜΕΑΙ CΟΜΑΥ *B* ΕΜΑΥ. CΟΜΑΥ *D* ΕΑΜΑΕΑΥCΟΑΜΑΑΥ *G et in litura* *L* ΕΑΜΑΕΑΥCΟΑΜΑΑΙ *K*

pro *ἐμαυτόν*. 'sui' quoque tam *ἑαυτοῦ* quam *οὗ* significat, quod semper est relativum. nec mirum, cum hoc quoque apud Homerum inveniatur saepe simplex pro composito, ut:

Πρόσθεν ἕθεν φεύγοντα,

5 id est 'ante se fugientem', *αὐτοῦ* pro *ἑαυτοῦ* dixit.

Nominativum autem ideo non habet hoc pronomen (id est 'sui sibi 23 se a se') | quia necesse est, quando *τὸ* '*ἑαυτοῦ*' significat tam actionem quam passionem, in eadem intellegi persona. non aliter igitur potest proferri is, in quem aliquid agitur, nisi per obliquos casus. evenit enim, ut 10 a nominativis actus proficiscentes ad obliquos sive in transitione personarum intellegantur sive in una eademque persona. in transitione, ut 'Aristophanes Aristarchum docuit, ego te honoravi, tu mihi dixisti'; et per sola quoque verba nominativus intellegitur et transit rursus ad obliquos, 'dedi tibi, honoravi te'. in una quoque eademque persona hoc idem fit, ut 15 'Phemius se docuit', docendi enim transitio non ad alteram fit personam, sed ad ipsum Phemium reciprocatur, 'Aiax se interfecit', rursum enim 'interfecit' ad ipsum Aiacem reciprocatur. huiuscemodi igitur structuris primitivorum pronominum cum verbis accidit, una eademque voce et transitivam demonstrare personam et reciprocam. unde Homerus quoque, 20 antiquitatis auctor, in simplicibus semper pronominibus et intransitivas ponit, ut dictum est, personas et transitivas, ut

ἐμὲ λύσομαι

pro *ἐμαυτόν*, unus enim et idem loquitur; *ἐμέ* autem *ἔγνω* transitive: alter enim cognovit et alter est cognitus. postea iuniores addiderunt composita 24 25 pronomina, quae intransitivas significarent personas, simplicibus vero usi || sunt transitivis. itaque *αὐτοπαθεῖς* compositas, id est 'ipsas agentes easdemque patientes' dixerunt, illas vero, hoc est simplices, *ἀλλοπαθεῖς*, hoc est 'in alias passionem facientes' nominaverunt. iure igitur nos, qui in

1 *ἐμαυτόν*] *l* EMAYΘωN (T *supra*) *Rr* MAYTON *GK* emaithou *B* MAITON *L* EAYTON *GL* *οὗ*] *R* AYTOY *in mg. add. r* 2 quoque *om. G* inuenitur *GL* 4 *Hom. Il.* V 56. 80 ΠΡΟΘΗΛΥΤΟΥ· ΕΕΗΦΕΥΓΟΝΤΑ *H* ΠΡΟCΘΕ̄ ΗΕΘΕΝ ΑΥΤΟΥΦΕΙΓΟΝΤΑ (ΑΥΤΟΥ *in mg. add.*) *K* ΕΘΕΝ *ex corr. r* ΕΝΘΕΝ *cod. Apoll. de pron. p.* 55 *A* 5 ΦΕΙΓΟΝΤΑ *R* ΦΕΙΤΟΝΤΑ *BL* 5 *αὐτοῦ*] *ἕθεν α* 7 *ἑαυτοῦ*] *r* ΕΑΥΤΟ*(Ν *ni f.*) *R* ΕΑΥΤΟΝ *HGL* 8 personam *Dd* non] Nec *L* 9 per obliquos] *g* per oblicos *G* 10 proficiscentis *B* ad obliquos casus *R* *post* transitione *sqq. usque ad* transitione *om. R* *add. r* 11 cadenque *K* In transitione personarum ut *GLK* arsthophanes *D* 12 aristharcum *R* aristarcum *D* Et persona quoque uerbi *GLK* 13 et transit] *r* in transitu *R* 15 femius *BGL* docendi] *r* docendo *RB* fit *in litura r* 16 femium *BDL* rursus *BDHGLK* 20 pronominibus et intransitivas] *r* pronominibus intransitiuas *R* 22 *Hom. Il.* X 378 *v.* § 22 *ἐμὲ λύσομαι*] *l* |ΕΜΕ*ΥCΟΜΑ* (Α—Υ?) *L* ΕΜΟΛΥCΟΝΑΥ *B* ΕΜΑΥ.CΟΜΑΥ *D* ΛΥCΟΜΑΙ *Hr* ΛΥCΟΜΑΥ *RGK* 23 *ἐμαυτόν*] *r* ΕΜΑΙΤΟΝ *R* *post* loquitur *in mg.* intransitiue *add. l* *Hom. Od.* XI 91 *ἐμὲ δ' ἔγνω cf. ibid.* 390 *ἔγνω δ' αἶψ' ἐμὲ κεῖνος* ΕΜΑΕ *L* ΕΜΑΕ *GK* ΕΜΕΑΥΘΕΓΝω *d* ΕΜΕΑΥΤΟΝΕΓΝΟ *B* et Νω *RG* ΙΝω *L* ΓΝω *l* et Ηω *K* 24 cognoui *B* est *om. G* postea uero *BDHGL* addiderunt] *h* addiderant *HGK* addidere *L* 25 in pronomina *Rr* quae] *d* qui *D* significare *B* 26 ΑΥΤΟΥΠΑΘΕΙC *r* ΑΥΤΟΥΠΑΕΕΙC *R* ΑΥΤΟΠΑΘΙC *H* ΑΥΤΟΘΙC *GLK* adgentes *D* 27 ΑΛΟΠΑΘΕΙC *HGK* ΑΛΑΠΑΘΕΙC *L* allopateis *B* 28 aliis (a *supra*) *H*

plerisque antiquitatem servavimus Graeciae, in pronominibus quoque secundum Homericam auctoritatem simplicibus utimur etiam pro compositis, id est non solum cum in aliam personam agit, sed etiam cum ipsa in se. in aliam, ut Virgilius in IIII Aeneidos:

cui me morituram deseris, hospes? 5

Terentius in adelphis:

facio te apud illum deum.

in se idem in Andria:

Nec quid nunc me faciam scio.

idem in adelphis: 10

Edepol, Syrisce, te curasti molliter.

Quaeritur igitur, cur, si 'mei' pro ἐμοῦ et ἐμαυτοῦ et 'tui' pro σοῦ et σεαυτοῦ accipiantur, tamen nominativos habeant, 'sui', cum pro οὗ et ἑαυτοῦ accipiatur, non habeat nominativum? ad quod multa sunt dicenda. primum quod, si loco aspirationis, ut supra diximus, quae est in principio 15 tertiae personae apud Graecos, id est ἵ, s praeponeretur nominativo, esset dubitatio ad coniunctionem 'si'; quomodo enim οὗ 'sui' et οἷ 'sibi' et ἕ 25 'se', sic nominativus ἵ 'si' debuit esse. et in aliis enim dictionibus quibusdam solent Aeolis sequentes vel in digamma vel in s convertere aspirationem: ἥμισυ 'semis', ἕξ 'sex', ἑπτά 'septem'. et fortasse ideo ex eo per 20 anastrophen factum est 'is' aliud pronomen, quod propterea puto et relativum esse, quomodo ἵ apud Graecos; deinde quod huius ipsius, id est ἵ nominativi, rarus est etiam apud Graecos usus; postremo quod numquam potest hoc pronomen inveniri (hoc est 'sui sibi se a se') sive recipro-

1 seru+amus (ui) *D* gręcię *D* gratiae *G* grammaticae *L* 2 Homericam] *r* hometam *R* 4 *Verg. Aen.* IIII 323 III. *B* UII. *K* 5 me *add. h* moribundam *Vergilius* (moribunda(m) *Med.*) deseres (i) *K* ospes *GLK* 6 *Ter. adelph.* IIII 1, 19 in adelphis *om. G* adelphis (u) *L* 7 deum *om. GLK* 8 *Ter. Andr.* III 5, 8 idem — scio *add. g* andria Ne quid me faciam nunc scio *B* 9 me nunc *codd. Terent.* mei (nunc *om.*) *libri lib.* XVII § 161 *tantum non omnes* 10 *Ter. adelph.* V 1, 1 aḷdelphis *G* 11 e de pol *K* ę de pol *k* edeḷpol *D* edepul *BGL* syrisque *GL* sirisce *D* sirisque *K cf. lib.* III § 43 syris. cete *B* molliter] *r* moliter *R* 12 ἐμοῦ — σοῦ] ΕΜΑΟΥ et ΕΜΑCΟΥ *G* ΕΑΜΑΟΥ et ΕΑΜΑΟΥΤΟΥΝ *L* ΕΑΜΑΟΥ et ΕΑΜΑΟΥΝ *K* CΟΥ *in lit. B* 13 accipiantur] *r* accipiuntur *R* et tamen *h* habeant] *r* habent *RD* 14 ΑΥΤΟΥ *H* accipiatur] *rh* accipiuntur *R* accipitur *GL* accipiantur *H* habeṇt *Dd* 15 quod] quia *BD* si *add. r* principio] *aut* pronomine *legendum aut* pronominis *inserendum esse videtur Osanno de pronominis tertiae personae is ea id formis p.* 4 16 ἵ] ·ı· uel ei *B* ἵ, s] ⊢i. s *Hh* ⊢is *in litura d* is (⊢is) *Rr* ⊢. s. *GL* i. s *K* preponeretur S. *B* 17 dubidatio *K* οἷ] *r* ΟΥ *RB* ⊢ΟΥ *GL* ⊢Η (Ε) *L* 18 ἵ si] i si *r* ı· uel ei· si *B* Nil ei *R* debuit] *r* dubuit *R* dictionibus *om. G* 19 solent *Rr* soleṇt latini (latini) *DLk* eolis *GLK* aeoles *RDh* eoles *k* 20 ⊢ΕΜΙCΥ (Η) *R* ⊢ΗΜΙC+(Υ) *Hh* ΗΜΥCΥ *B* ⊢ΕΜΙCΙ *D* ⊢ΕΑΜΑΙCΙ *GLK* ἥμισυ — septem] semis septem *in litura, ni f., d* ⊢ΕΞΑ *GL* ⊢ΕΖΑ *K* 21 anasthophen *L* propterea *ex* praeterea *corr. K* propterterea *B* 22 ·ı· uel ei *B* huius *in litura k* huius ịṇ ipsius id est ⊢ı nominatiuo (i) *Rr*

cum sive transitivum, ut non intellegatur actus vel ab ipsa in se vel et ab ipsa in aliam simul et ab alia in ipsam, nisi possessivis vel adiunctis copuletur; tunc enim agere solum, non etiam pati significat, ut 'ille miseratur sui servum' et 'sibi similem' et 'se sequentem' et 'se ducentem'. ab ipsa
5 in se, ut Terentius in Andria:

Ipsus sibi esse iniurius videatur; ||

in aliam ab ea et in eandem ab alia, ut idem in eadem:

hanc fidem
Sibi me obsecravit, qui se sciret non deserturum, ut
10 darem.

huiuscemodi vero structura nominativum habere quantum ad transitionem non potest. omnis enim genetivus vel verbo adiungitur ad perfectionem 26 sensus, ut 'mei' vel 'illius potior', vel possessioni, ut 'mei servo loquor'; alii vero casus non ad possessiones, sed ad verba solum referuntur. igitur
15 'sui' pronomen vel ad verbum semper ponitur reciprocum, id est sui passionem significans, vel retransitivum vel ad possessionem, ut 'sui servo loquitur' vel 'sui miseretur' vel 'rogat me vidua, ut sui miserear', numquam autem absolute, quomodo alia, ut 'ego loquor' et 'tu loqueris' et 'ille loquitur'. cum enim, sicut | diximus, necesse sit, actum vel a semet ipsa
20 in se vel ab alia in eam intellegi, numquam potest verbum vel reciprocari vel transire, nisi in obliquos casus. omnis autem obliquus nominativo adiungitur transitionem personae ad personam significans vel verbo in se nominativum demonstranti, ut 'ego te docui, ille mihi profuit', vel 'docui te, profuisti mihi'; similiter per reciprocationes: 'ego mihi profui, tu tibi pro-
25 fuisti, ille profuit sibi' vel 'me accuso, te vituperas'. nominativus enim per se positus transitionem non significat, ut 'ego scripsi'; una enim eademque persona intellegitur. nec potest esse nominativus, cuius etiam obliquus

1 siue retransitiuum *h* intelligantur *GLK* vel et ab] uel ab *HGLK* 2 in alia simul *B* in ipsa *B* possessionibus uel *GLK* 3 miser*atur(e) *Rr* 4 se sequentem] *rh* sequentem *RH* 5 *Terent. Andr.* II 3, 3 in Andria *om. G* 6 ipsus *ex* ipsius *corr. H* ipsius *BGLK* iniurius uideatur esse *Bas.* uidetur *H* *post* uideatur: Passiua enim quoque ab actu aliquo fiunt *Hb* Passiua enim quoque ab actu aliquefiunt *B* Passiua enim quoque (quo *GLK*) ab actiua liquefiunt *RDGLK add. nota* Non habbuit uetustus *uncis incl. r; in D ante* Passiua *al. m. in mg.* omne enim actiuum uerbum ipsa sua prolatione passiuum demonstrat, quia ab ea persona, quae agit, statim transit actus ad eam, in qua agitur. Nam quando dico 'amo', licet non definiam quem, tamen certum est, quia est in quo fiat actus, id est qui ametur. 7 eandem] *r* eadem *R* ab ab *H* *Ter. Andr.* II 3, 27 *sq.* in eodem *RDH* 8 hanc fidem *in lit. b* 9 sibimet obser*auit(u) *B* me *ex corr. d* deserturum] *sic etiam Bas.* desertum iri *Ter. vet. cod. Mur., Bentleius* 12 perfectionem] *r* perfecionem *R* 14 solum feruntur *BDHGLK* 16 retransitivum] *rh* transitiuum *RH* ad possessionem] *h* ad possionem *H* ad positionem *G* 17 miserear] miseriar *k* miseratur *K* 18 absolute] *r* absalute *R* et tu] *r* tn *R* 19 necesse est sit *G* ipsa *ex* ipso *corr. H* 21 retransire *K* autem] enim *K* obliquus] *r* obliquos *R* 22 nominativum] nominatiuo *R* 23 ille mihi *in lit. b* 24 ego mei (ichi) profui *Rr* 26 una enim eademq; (v) *in lit. b* 27 obliquos *Dd* obliquos (uel qui) *GL* obliqui casus *K*

eidem verbo possit sine transitione vel reciprocatione adiungi, ut 'ego scribo' – 'mei' autem 'scribo' dicere non possumus –, 'ille facit' – 'illius facit' nemo 27 dicit –. cum igitur 'sibi loquitur' dicimus, in verbo 'loquitur' nominativum intellegimus 'ille', cum 'sibi' vero coniungimus, ad eum casum, hoc est dativum, qui est unus ex obliquis, ferri actum significamus. non mirum autem, 5 'sui' pronomen et reciprocum et transitivum aliquando esse, cum ἐμαυτοῦ quoque et σαυτοῦ apud Graecos et ἑαυτοῦ, quandoquidem ad actum, hoc est ad verbum, proferuntur, reciproca sunt, ut ἐμαυτοῦ ἀκούω || id est 'egomet ipse me audio', quando autem ad possessionem adiunguntur, quod fit per solum genetivum, transitiva sunt, ut ἐμαυτοῦ δοῦλον ἔτυψα, id est 10 'mei servum cecidi'.

Hoc autem (id est 'sui sibi se a se') tertiae esse personae primitivum, coniunctum illis personis, quod σύζυγον Apollonius vocat, comprobat etiam ipsa declinatio, in qua sequitur declinationem primae et secundae personae, quomodo apud Graecos ἐμοῦ σοῦ οὗ, ἐμοί σοί οἷ, ἐμέ σέ ἕ, sic 15 etiam apud nos 'mei tui sui, mihi tibi sibi, me te se, a me a te a se', et quod, quemadmodum praediximus, loco aspirationis, quam habet tertia apud Graecos persona, s habet principalem per omnes casus.

28 In hoc autem quoque, id est, ut hoc pronomine modo transitivo modo reciproco utamur, Homerum sumus, ut iam dictum est, secuti, 20 qui tertia quoque persona primitivi modo reciproca mo|do transitiva utitur, ut:

> Δεύτερον αὖ θώρηκα περὶ στήθεσσιν ἔδυνεν
> Οἷο †κασιγνήτου,

οἷο dixit pro ἑοῦ. idem:

1 eodem (uel i) *GL* eodem *B* possit (uel n) *Lg* possint *K* poss*** *G* 2 autem scribere *B* dicere *in lit. b* 5 faerri *H* 6 (cum) ΕΜΑΥΤΩΝ ********* quoque (cū ΕΜΑΥΤΟΥ *ni f.*) *Hh* cum apud grecos quandoquidem *D* ἐμαυτοῦ — ἑαυτοῦ *post* cum *add d* ἐμαυτοῦ] *r* ΕΜΟΥΤΟΥ *R* ΕΑΜΑΥΤΟΥ *K* ΕΜΑΙΤΟΝ *GL* 7 ἑαυτοῦ] ΑΥΤΟΥ *H* 8 ΕΜΑΥΤΩΥ ΑΚΩΙΩ *Rr* ΕΜΑΥΤΟΥΚΟΥΩ *DHK* ΕΜΑΙΤΟΥΚΟΥΩ *GL* 9 medi audio *H* 10 ἐμαυτοῦ] *r* ΕΜΑΥΤΩΥ *R* ΕΜΟΥΤΟΝ . ΔΟΥΛΟΝ ΤΕΤΥΠΑ *in litura l* ΔΟΥΛΟΝ *BG* ΔΟΥΛΟΜ *H* ΛΑΥΛΕΝ *K* ΕΤΙΨΑ *BDH* ΕΤΥΑ *G* ΕΤΙΑ *K* 11 cecidi *D* cicidi *GK* 12 primititiuum *H* 13 σύζυγον] *scripsi cf. modo Apoll. de synt.* III 2 *p.* 195, 12. 19; 196, 20 *Bk. et de pron.* 102 *C* 8 *secundum ipsius Bekkeri coniecturam.* CYTZYΓΟ *B* CYNZIΓΩN *Heidelb. teste Lind.* CYΓΤΙΓΟΝ *R* CINZIΓΟ *post* appollonius *add. k* CIHXUTION *ibidem add. h om. DHGLK* συζυγίαν *Bekkerus ad Apoll. de pron. p.* 194 συζύγιον (σαξυγιον *3*) *edd.* appollonius *RHGLK* 15 ἐμοῦ] *r* ΕΜΑΥ *R* ΕΑΜΑΟΥ *GK* ἐμοῦ — ἕ] *om. L add. l* οὗ ἐμοί σοί *om. B* ἐμοί σοί οἷ] *r* ΕΜΟΥ COY ΟΥ *R* ΕΑΜΑΟΥ COY ⊦ΟΥ *GK* ΕΜ*Ε(Α) *l* ΕΜΑΕ *GK* sic et apud *L* 17 quod *add. k* quemadmodum] *r* quemammodum *RL* tertia ⊦I *rdh* tertia I *H* ·i· tertia *B* 18 s *in litura h* 19 autem *om. H* ut *om. D add. d* 20 sequuti *D* 21 qui* *H* quia *L* persona quoque *GK* quoque persona primitiui (primitibi *B*) quoque modo *BDH* persona quoque primitiui quoque modo *L* ut — κάλλους αὐτοῦ *om. D* GR *d* *Hom. Il.* III 332 *sq.* 22 ΘΩΡΝΚΑ *H* ΘΟΡΗΚΑ *RB* ΘΩΡΕΚΑ *GLK* CΘΗΘΕCCIN *R* CΤΝΘΕΟCIN *H* CΤΒΘΕΟCIN *GLK* CΤΗΘΕCCYNΕΔΙΝΕΝ *B* ΔΥΝΕΝ *R* ΕΔΥΝΕ *K* 23 ⊦ΟΥΟ *K* ΟΥΟ *R* ΚΑCΙΓΝΗΘΟΥ *R* ΚΑCΙΤΝΗΤΟΥ *GL* ΚΑCΙΓΝΕΤΟΥ *H* ΚΑCΥΓΝΗΤΟΥ *B* κασιγνήτοιο *Homerus et sic etiam Apollon. de synt.* II 21 *p.* 153, 14 *de pron. p.* 59 *C* 3 *Bk.* 24 ΟΥΟ *R* ΟΖΟ *H* pro ΕΟ. ΕΟΥ. id est ΠΑΡ *B* *Hom. Od.* III 39

Πάρ τε κασιγνήτῳ Θρασυμήδεϊ καὶ πατέρι ᾧ,

pro *αὐτοῦ*. idem:

Οὕνεκ' ἄρ' οὐχ ᾧ πατρὶ χαριζόμενος θεράπευον

ἀντὶ τοῦ '*τῷ πατέρι αὐτοῦ*'. idem:

5 *Τὸν καὶ ἀνηρείψαντο θεοὶ Διὶ οἰνοχοεύειν*

Κάλλεος εἵνεκα οἷο,

ἀντὶ τοῦ '*τοῦ κάλλους αὐτοῦ*'. itaque apud nos quoque modo pro *οὗ* modo pro *ἑοῦ* potest 'sui' accipi. similiter 'sibi' pro *οἷ* et *ἑοῖ*, 'se' pro *ἕ* et *ἑέ*.

Et sciendum, quod, quotiens hoc pronomen reciprocum est, eiusdem 10 personae verbum habet convenienti casui adiunctum, ut 'sui meminit, sibi placet'. et manifestum est, quod adiunctio verbi vim habet nominativi casus cum actione aliqua. si igitur pronominis quoque huiuscemodi significationem habentis, hoc est in se recurrentis, ponas nominativum et cum eo verbum eiusdem personae, erunt duo nominativi. duo autem nomina- 15 tivi per se, ubi et actio et passio ostenditur, coniungi non possunt, sed obliquus et nominativus, nec solum in reciprocis, sed etiam in illis, quae VI 29 in transitione habent alteram personam. non igitur 'sui' nominativus potest constare. ||

'Quis' ideo quibusdam pronomen esse putatur, quod declinatur ad 20 similitudinem quorundam pronominum – 'quis cuius cui', sicut 'ille illius illi' –; et quod pro omni nomine ignoto nobis tam proprio quam appellativo poni potest, ut 'quis fecit?' 'quis dixit?' unde respondentes ad huiuscemodi interrogationem vel proprio utimur vel appellativo: 'quis fecit? Virgilius vel poeta'; et quod substantiam significat sine aliqua certa quali- 25 tate, quod est suum pronominis.

Ad quae dicendum, quod non similitudo declinationis omnimodo con-

1 *τε*] ZH *R* KACIΓNETω *RL* KACITNHTω *GHL* ΘPACYMEΔEY *R* ΘPACIMHΔEEI KPATEPIω *B* ΘPA ⊦OY.NEKAPACIX *K* EPACYOY.NEKAPA.OYX *H* EPACYNEKAΠAOYX *G* EPACYNEKAPAOYX *L* (*συμήδεϊ* — idem *om. K*, *μήδεϊ* — idem *om. H*, *μήδεϊ* — idem *Οὗ om. GL*) KAY ΠATHPI *R* 2 *αὐτοῦ*] *sic, non αὑτοῦ scribendum esse vidit Bekkerus ad Apoll. de pron. p.* 193 EAYTωY *R* *Hom. Od.* XIII 265 3 APA *RB* ΠATPA *K* XAPIΞOMENOC *H* XAPIΞOAMAENOC *GLK* TEPAΠEYON *R* ΘEPAΠEYCN *GK* 4 ANTY *LK* ANT *R* AHΠ *H* TωY *R* TO *BHG* ΠATHPI *R* *αὐτοῦ*] *B* AYTOC *rell. Hom. Il.* XX 234 *sq.* 5 *ὃν Apoll. de synt. p.* 153, 1 *Bk.* *καὶ*] K *B* ANEPIANTO *R* ANEPIYANTO *LK* ANEPI.YANTO *G* ANEPIΦAN.TO *H* ANEPPIΨANTO *B* ΘEOY *R* ΔE.⊦OY *K* ΔIEI *B* ΔI *L* OYNOXOEIEIN *GL* CINOXOEYEYN *K* 6 KAΛEOC *B* KAMEOC *GL* KAINECC *K* ΔIO *G* CIOY *K* *post οἷο: ἵν' ἀθανάτοισι μετείη, κάλλεος οἷο add. edd. inde ab α* 7 *τοῦ τοῦ*] *B* TOY *rell.* KAMOYC *GLK* *αὐτοῦ*] *v. Bekkerum ad Apoll. de pron. p.* 193 8 *ἑοῦ*] COY *GL* E⊦OY *K* *οἷ* et *ἑοῖ*] ωI et EωI *RDH* ωI et EOY *B* MI et EMI *r* ⊦OY et pro EωY *G* ⊦OI et COI *in litura l* ⊦OY et E⊦OY (ω superscr.) *K* *ἕ* et *ἑέ*] e (et ee superscr.) *Rr* CE *G* et *ἑέ om. DHLK. de toto h. l. cf. Bekkerus in Apoll. de pron. p.* 192, *qui pro ἑῷ et ἑόν, quae in Putschiana extabant, ἑοῖ et ἑέ Prisciano reddendum esse perspexit, non magis tamen verum inde fieri quod Priscianus h. l. fingat discrimen* 9 est *om. BDH* 11 quod coniunctio *BDHGLr* habet uim *GLK* 14 atem *B* 16 olliquus *D* obliqui *K* 17 transitione] *rk* transione *RK* personarum *BG* 19 De eo quod quis non sit pronomen sed nomen *inscr. l* ideo a quibusdam *Gh* putatur] *r* putauerunt *R* quod *ex corr. b* 20 quorumdam *B* 21 apellatiuo *D* 23 utamur *G* apellatiuo *D* 26 Ad quae] *rd* Atque *RB* Adque *D* ad quod *GLK et in litura h* omnimodo *om. K*

iungit vel discernit partes orationis inter se, sed vis ipsius significationis. nam et pronomina multa declinationem nominum sequuntur, ut omnia derivativa: 'meus tuus suus, noster vester, nostras vestras', et rursus nomina declinationem pronominum, ut 'unus unius uni, solus solius soli, totus totius toti, ullus ullius ulli, nullus nullius nulli, alius alīus alii', cuius ge- 5 netivus, quia par est syllabis nominativo, producit sem|per paenultimam, cum 'alterius' contra, quia duabus vincit syllabis nominativum suum, semper 30 corripit paenultimam, 'alter alterĭus alteri'. 'uter' vero 'utrius', quia una superat syllaba, licet in metris et producere et corripere, et quae ex eis componuntur; quamvis haec quoque quidam eodem errore declinationis 10 inducti pronomina esse putaverunt. cum enim omnia haec ad certum numerum vel quantitatem referuntur, quomodo possint esse pronomina, quae et omnia qualitate vel quantitate carent et loco propriorum, quae sunt individua, hoc est nihil commune vel generale habentia, accipi solent? supra dicta igitur cum generalem substantiam vel quantitatem significent neque 15 loco propriorum finitorum accipiantur, sine dubio nomina sunt appellativa; 31 similiter illa, quae infinitam qualitatem significant: 'qualis, talis'. quomodo enim infinita vel interrogativa pro nominibus accipiantur propriis, quae ignorationem ipsius propriae unius cuiusque substantiae vel qualitatis vel quanti||tatis significant? 20

'Quis' quoque quamvis substantiam sine aliqua certa qualitate demonstret, hoc tamen interest inter substantiam illam, quam pronomina significant, quod illa pro speciali et propria unius cuiusque accipiuntur substantia, quae demonstratione praesentium vel relatione absentium personarum intellegitur, hoc autem generalem et infinitam substantiam, quae pertinet ad universa- 25 rum rerum genera et species et partes, demonstrat. quomodo igitur numeros et quantitates inter species qualitatis nominum accipimus, sic etiam infinitam et generalem substantiam, quae est in hoc nomine, hoc est 'quis' vel 'qui' et quae ex eo componuntur, in hoc esse dicimus qualitatem. habet igitur etiam qualitatem, quam desiderat nomen. 30

Vt breviter igitur totum colligamus, pronomina loco propriorum acci-

1 orationes *K* 2 De pronominibus in declinatione nominum et econtra de nominibus in declī pronominum *inscr. l* secuntur *RH* 3 suus *om. DG add. g* rorsum *GLK* nomina] *g* omnia *G* 5 alii] ali *K* 6 *post* paenultimam: cum — paenultimam *om. D add. d* 7 uicit *BDGLKr* 9 liqet *K* 10 haec *add. r* 12 *post* quantitatem: referuntur — quantitate *om. R add. r* possint *in mg. add. K* possent *B* possunt *D* 13 careant *Kh* 14 commune] *d* commone *D* solent] *B* soleant *rell.* 16 apellatiua *D* 18 enim *om. B spscr. K* interrogatiua uel infinita *LK* accipiantur] *d* accipiuntur *D* 19 uniuscuiusce *L* 21 Item de quis *inscr. l* 22 hoc *om. GLK* tamen (inter *in mg. add.*) est inter *K* illam et quam *HGLK* 23 uniuscuiusce *L* accipi hoc autem *D*, untur — intellegitur *om. D add. d* 24 vel] *r* et *R* 25 infinitam] *r* finitam *R* 26 ″genera ′rerum *G* et qui partes *G* et q̃ui partes *L* 27 inte *R* species] *r* speties *R* 28 infinitam et generalem] *r* finitam generalem *R* hoc est hoc est *H* 30 habet igitur etiam qualitatem *post* qualitatem *om. R add. r* etiam igitur *GL* etiam igitur etiam *K* 31 De recapitulatione aliorum quae praedicta sunt *inscr. l* totum] omne *GLK* colligamus *Rr* pronomina quoque loco *GLK*

piuntur nominum, itaque finitas exigunt sibi personas, quas nullum ex supra dictis potest habere nominibus. quid autem sic incongruum quam 32 omnia numerorum nomina sine dubio ab omnibus nomina accipi, 'unus' autem et 'alter' et 'uter' et 'solus' declinatio|nis causa pronomina esse 5 putare? sin autem in declinatione vel derivatione quaedam inaequalitas invenitur, ut 'quis quae quod, alius alia aliud', nihil mirum, cum in omnibus partibus orationis, de quibus nulla dubitatio est, hoc inveniatur, ut in nominibus: 'supellex supellectilis, hospes hospita, gracilis gracila', in pronominibus 'ipse' vel 'ipsus ipsa ipsum', in verbis 'sum fui, fero 10 tuli'.

Illud quoque quidam obiciunt, quod demonstratio propria est pronominum, ut 'hic', ergo et 'talis, tantus', sed falso. nam adverbia quoque inveniuntur demonstrativa, ut 'en, ecce'; ergo et nomina possunt esse demonstrativa, et pronomina tamen inveniuntur carentia demonstra- 15 tione, quae sunt relativa, ut 'is sui'. hoc autem interest inter demon- 33 strationem nominum et pronominum, quod id, quod demonstratur per pronomen, solum ostenditur per se nec ad alium pertinet extrinsecus, quod || vero per nomen, non solum ipsorum, quae ostenduntur, sed etiam illorum, ad quos referuntur, demonstrationem habet, ut 'talis Pyrrhus appa- 20 ret, qualis pater eius', et quod pronomina demonstrativa in eodem genere et numero manent, qui demonstratur, nomina vero demonstrativa possumus diversa ostendentes ad diversa referre, ut si aspicientes mare dicamus, talem esse Nilum, cum sit Nilus masculini, mare autem neutri, vel si quis dicat statuam Herculis cernens, 'tanti fuerunt mei parentes, quan- 25 tus iste Hercules'; cum enim unum aspiciat, plurali uti potest numero. si igitur similitudinis causa huiuscemodi nominum demonstrationes proferuntur, quae est in communi qualitate vel quantitate, qua carent pronomina, quae dubitatio est, nomina magis haec esse appellativa? itaque interpretantes: 'quid est talis vel tantus?' dicimus 'similis huic, de quo lo- 30 quimur'. ergo cum adiungimus substantiam qualitati, — nam 'huic' sub-

1 personas ******** quas *L* 2 quam omnium numerorum *D* 4 uter solus *H* 5 putari(e) *D* De inaequalitate in quibusdam partibus *inscr. l* vel derivatione] *om. Heidelb. teste Lind.* ue(l) deriuatione (i) *Rr* 6 quod] quid *G* in *om. R add. r* 8 suppellex *BHGLK* suppellectilis *GLK* ospes ospita *GLK* 9 pronominibus] *r* nominibus *R* ipsus] ipsius *B* 10 tuli] *d* tali *D* 11 adiciunt *in litura h* propriæ *B* 12 ergo et talis et *BD* De aliis nominibus et pronominibus ab aduerbiis demonstratiuis *inscr. l* 13 *post* demonstratiua: ut en—demonstratiua *om. RG add. rg* 15 autem] tamen *BHLK* 17 ad alium] *r* ad aliud *GLK* alium *R* 18 uero pronomen *L* 19 refertur *B* pyr(h)rus *D* phirrhus *H* pirrhus *K* appareret *L* apparet * qualis *K* 21 possumus diuersa posumus ostendentes (diuersa *in mg.*) *L* 22 ad diuersas *Rr* 23 talem et nilum *G* neutri] *d* ne** *D* 24 si *spscr. r* fuerunt *ex* fuerant *corr. L* 25 hercules *ex* herculus *corr. H* unum unum *R* unam *GLK* potest uti *GLK* 27 quae in *L* commune *B* vel quantitate] *r* uel qualitate *R* 28 De aliis nominibus quae alii pronomina esse auctumant *inscr. l* interpretantes *B* 30 E(r)go *H*

omnia carent demonstratione, vocativos pollicentur, ut 'quis' vel 'qui, qualis, talis, quantus, tantus, alius, nullus, alter, alteruter, uter, | uterque, singuli, bini, terni, quaterni' et similia, nec primae et tertiae personae pronomina. cetera vero nomina per vocativos casus, etiam si sint appellativa, loco propriorum funguntur, cum demonstratio ipsa definit praesentem secundam personam et habet in se vim et significationem pronominis 'tu' vocativi.

Illud etiam sciendum, quod omnia pronomina apud Latinos absoluta sunt et tam praepositiva quam subiunctiva rectique accentus, id est ὀρθοτονούμενα, cum apud Graecos sint quaedam inclinativa, ut μοῦ, μοί, μέ, V 22 'ego dico, dico ego; tu dicis, dicis tu; ille dicit, dicit ille'; absoluta autem 1 dicuntur, quae cum aliis sociari possunt vel non; nam dicendo 'ego dico' possum et solus intellegi et cum alio. solet tamen met addita plerumque significantiam vel discretionem ostendere, quam Graeci διαστολήν dicunt: 'egomet', ego et non alius. nec non etiam 'ipse ego' vel 'egomet ipse', ut Terentius in adelphis: 1

Egomet rapui, ipse egomet solvi argentum,

id est ego et nullus alius.

'Sui' solum apud Latinos reciprocum fit in eadem tertia persona, quod Graeci ἀντανάκλαστον vocant, id est quando ipsa in se actum reflectit persona, ut eadem sit et agens et patiens, potest significare ἑαυτοῦ 'sui'. nam τὸ 'ἐμαυτοῦ' et 'σαυτοῦ', quod est primae et secundae 2 personae, non || habemus, sed pro eis simplicibus primitivis utimur, quae tam in reciprocatione quam in transitione poni possunt, ut 'mei misereor' et 'mei misereris', similiter 'tui misereris' et 'tui misereor'. nec mirum, cum apud Graecos quoque vetustissimus omnium fere auctorum 2 Homerus simplicibus utitur pro compositis, ut:

ἐμὲ λύσομαι

2 uter *om.* *D* 3 quaterni *in mg. add.* *K* 4 nomina] *r* pronomina *R* omnia *G* loca (o *suprascr.*) *D* 5 demontratio *R* secundam presentem *B* 7 De eo quod absoluta pronomina sint. *inscr.* *l* etiam *om.* *K* apud latinos *in mg. add.* *k* 8 sunt tam *D* orthotonumena *D* ΟΡΘΟΤΟΝΟΜΕΝΑ *K* orthoΤΟΝΟΜΕΝΑ *L* orchoΤΟΝΟΜΕΝΑ *G* orthonumena *B* horthonumena *R* orthonumera (n *suprascr.*) *H* 9 indeclinatiua *H* ut μοῦ, μοί, μέ] *om.* *D* ut ΜΟΥ ΜΟΥ ΜΕ *d* ut ΑΜΑΟΥ. ΑΜΑΟΥ. ΑΜΑΕ *GL* ut ΑΜΑΟΥ ΑΜΑΟΥϹ ΑΜΑΕ *K* 10 ut ego *Dr* Absoluta *ex* Absolute *corr.* *H* Absolute *Gg* Absolute (uel a *suprascr.*) *B* 11 possent *B* possint *GL* 12 solet] *k* s̄ et *G* **(s̄ &?) *K* tamen] autem *D* 13 διαστολήν] *r* *om.* *D* ΔΙΑϹΘΟΛΗΝ *R* ΔΙΑϹΤΟΛΕΝ *d* diastolen *B* 14 egomet ego et non *in rasura* *K* 15 *Ter. adelph.* IIII 4, 20 in adelphis *om.* *G* adelfis *H* 16 ipse egomet] *Terentius* ipse ego *libri Prisc.* 18 Sui hoc solum *B* 19 *Graeca hic et in sqq. usque ad libri finem om.* *D* *add.* *d* ΑΤΑΝΑΚΛΑϹΤΟΝ *R* ΑΝΤΑΝΑΚΑΑϹΤΟΝ *H* ΑΝΤΑΚΛΑϹΤΟΝ *G* an**naclaston (ta) *B* quando] *k* quod *K* flectit *H* 20 sit agens *r* satagens *R* *post* patiens: quae ἰδιοπάθειαν (ΙΔΙΟΠΑΘΙΑΝ *DLr* ΙΔΙΟΠΑΤΙΑΝ *R* ΙΔΙΟΠΑΤΙΑΝ (h *suprascr.*) *H* ΙΔΟΠΑΘΙΑΝ *G* ΙΔΙΠΑΘΙΑΝ *K* idiopathiā *B*) *add. libri* *ΑΥΤΟΥ *H* et ΑΥΤΟΥ *B* ΕΑΥΤΟΝ *G* 21 ἐμαυτοῦ] *l* ΕΜΥΤΟΥ *L* ΕΑΜΥΤΟΥ *GK* σαυτοῦ] *r* ϹΑΥΕΟΥ *R* 23 in **transitione (re?) *B* mei misereor mei *G* 24 misereor] *b* m*sereor *B* 26 homerus] *r* homorus *R* utitur] *rd* *om.* *D* utimur *R* compositiitis *H* *Hom. Il.* X 378 27 ἐμὲ λύσομαι] *l* ΕΜΕΑΥϹΟΜΑΙ *R* ΕΜΕΑΙ ϹΟΜΑΥ *B* ΕΜΑΥ. ϹΟΜΑΥ *D* ΕΑΜΑΕΑΥϹΟΑΜΑΑΥ *G et in litura* *L* ΕΑΜΑΕΑΥϹΟΑΜΑΑΙ *K*

pro ἐμαυτόν. 'sui' quoque tam ἑαυτοῦ quam οὗ significat, quod semper est relativum. nec mirum, cum hoc quoque apud Homerum inveniatur saepe simplex pro composito, ut:

Πρόσθεν ἕθεν φεύγοντα,

5 id est 'ante se fugientem', αὐτοῦ pro ἑαυτοῦ dixit.

Nominativum autem ideo non habet hoc pronomen (id est 'sui sibi 23 se a se') | quia necesse est, quando τὸ 'ἑαυτοῦ' significat tam actionem quam passionem, in eadem intellegi persona. non aliter igitur potest proferri is, in quem aliquid agitur, nisi per obliquos casus. evenit enim, ut 10 a nominativis actus proficiscentes ad obliquos sive in transitione personarum intellegantur sive in una eademque persona. in transitione, ut 'Aristophanes Aristarchum docuit, ego te honoravi, tu mihi dixisti'; et per sola quoque verba nominativus intellegitur et transit rursus ad obliquos, 'dedi tibi, honoravi te'. in una quoque eademque persona hoc idem fit, ut 15 'Phemius se docuit', docendi enim transitio non ad alteram fit personam, sed ad ipsum Phemium reciprocatur, 'Aiax se interfecit', rursum enim 'interfecit' ad ipsum Aiacem reciprocatur. huiuscemodi igitur structuris primitivorum pronominum cum verbis accidit, una eademque voce et transitivam demonstrare personam et reciprocam. unde Homerus quoque, 20 antiquitatis auctor, in simplicibus semper pronominibus et intransitivas ponit, ut dictum est, personas et transitivas, ut

ἐμὲ λύσομαι

pro ἐμαυτόν, unus enim et idem loquitur; ἐμέ autem ἔγνω transitive: alter enim cognovit et alter est cognitus. postea iuniores addiderunt composita 24 25 pronomina, quae intransitivas significarent personas, simplicibus vero usi || sunt transitivis. itaque αὐτοπαθεῖς compositas, id est 'ipsas agentes easdemque patientes' dixerunt, illas vero, hoc est simplices, ἀλλοπαθεῖς, hoc est 'in alias passionem facientes' nominaverunt. iure igitur nos, qui in

1 ἐμαυτόν] *l* ΕΜΑΥΘΩΝ *Rr* ΜΑΥΤΟΝ *GK* emaithon *B* ΜΑΙΤΟΝ *L* ΕΑΥΤΟΝ *GL* οὗ] *R* ΑΥΤΟΥ *in mg. add. r* 2 quoque *om. G* inuenitur *GL* 4 *Hom. Il.* V 56. 80 ΠΡΟΘΗΑΥΤΟΥ· ΕΕΗΦΕΥΓΟΝΤΑ *H* ΠΡΟΣΘΕ ΗΕΘΕΝ ΑΥΤΟΥΦΕΙΓΟΝΤΑ (ΑΥΤΟΥ *in mg. add.*) *K* ΕΘΕΝ *ex corr. r* ΕΝΘΕΝ *cod. Apoll. de pron. p.* 55 *A* 5 ΦΕΙΓΟΝΤΑ *R* ΦΕΙΤΟΝΤΑ *BL* 5 αὐτοῦ] ἕθεν α 7 ἑαυτοῦ] *r* ΕΑΥΤΟ*(Ν *ni f.*) *R* ΕΑΥΤΟΝ *HGL* 8 personam *Dd* non] Nec *L* 9 per obliquos] *g* per oblicos *G* 10 proficiscentis *B* ad obliquos casus *R* *post* transitione *sqq. usque ad* transitione *om. R add. r* 11 eadenque *K* In transitione personarum ut *GLK* arsthophanes *D* 12 aristharcum *R* aristarcnm *D* Et persona quoque uerbi *GLK* 13 et transit] *r* in transitu *R* 15 femius *BGL* docendi] *r* docendo *RB* fit *in litura r* 16 femium *BDL* rursus *BDHGLK* 20 pronominibus et intransitivas] *r* pronominibus intransitiuas *R* 22 *Hom. Il.* X 378 *v.* § 22 ἐμὲ λύσομαι] *l* ΕΜΕ*ΥΣΟΜΑ* (Α—Υ?) *L* ΕΜΟΛΥΣΟΝΑΥ *B* ΕΜΑΥ.ΣΟΜΑΥ *D* ΛΥΣΟΜΑΙ *Hr* ΛΥΣΟΜΑΥ *RGK* 23 ἐμαυτόν] *r* ΕΜΑΙΤΟΝ *R* *post* loquitur *in mg.* intransitiue *add. l* *Hom. Od.* XI 91 ἐμὲ δ' ἔγνω *cf. ibid.* 390 ἔγνω δ' αἶψ' ἐμὲ κεῖνος ΕΜΑΕ *L* ΕΜΑΕ *GK* ΕΜΕΑΥΘΕΓΝΩ *d* ΕΜΕΑΥΤΟΝΕΓΝΟ *B* et ΝΩ *RG* ΙΝΩ *L* ΓΝΩ *l* et ΗΩ *K* 24 cognoui *B* est *om. G* postea uero *BDHGL* addiderunt] *h* addiderant *HGK* addidere *L* 25 in pronomina *Rr* quae] *d* qui *D* significare *B* 26 ΑΥΤΟΥΠΑΘΕΙΣ *r* ΑΥΤΟΥΠΑΕΕΙΣ *R* ΑΥΤΟΠΑΘΙΣ *H* ΑΥΤΟΘΙΣ *GLK* adgentes *D* 27 ΑΛΟΠΑΘΕΙΣ *HGK* ΑΛΑΠΑΘΕΙΣ *L* allopateis *B* 28 aliis *H*

plerisque antiquitatem servavimus Graeciae, in pronominibus quoque secundum Homericam auctoritatem simplicibus utimur etiam pro compositis, id est non solum cum in aliam personam agit, sed etiam cum ipsa in se. in aliam, ut Virgilius in IIII Aeneidos:

cui me morituram deseris, hospes?

Terentius in adelphis:

facio te apud illum deum.

in se idem in Andria:

Nec quid nunc me faciam scio.

idem in adelphis:

Edepol, Syrisce, te curasti molliter.

Quaeritur igitur, cur, si 'mei' pro ἐμοῦ et ἐμαυτοῦ et 'tui' pro σοῦ et σεαυτοῦ accipiantur, tamen nominativos habeant, 'sui', cum pro οὗ et ἑαυτοῦ accipiatur, non habeat nominativum? ad quod multa sunt dicenda. primum quod, si loco aspirationis, ut supra diximus, quae est in principio tertiae personae apud Graecos, id est ἵ, s praeponeretur nominativo, esset dubitatio ad coniunctionem 'si'; quomodo enim οὗ 'sui' et οἷ 'sibi' et ἕ
25 'se', sic nominativus ἵ 'si' debuit esse. et in aliis enim dictionibus quibusdam solent Aeolis sequentes vel in digamma vel in s convertere aspirationem: ἥμισυ 'semis', ἕξ 'sex', ἑπτά 'septem'. et fortasse ideo ex eo per anastrophen factum est 'is' aliud pronomen, quod propterea puto et relativum esse, quomodo ἵ apud Graecos; deinde quod huius ipsius, id est ἵ nominativi, rarus est etiam apud Graecos usus; postremo quod numquam potest hoc pronomen inveniri (hoc est 'sui sibi se a se') sive recipro-

1 seru*amus (ui *superscr.*) *D* gręlię *D* gratiae *G* grammaticae *L* 2 Homericam] *r* hometam *R* 4 *Verg. Aen.* IIII 323 III. *B* UII. *K* 5 me *add. h* moribundam *Vergilius* (moribunda^m *Med.*) deseres (i *superscr.*) *K* ospes *GLK* 6 *Ter. adelph.* III 1, 19 in adelphis *om. G* adelphis (u *superscr.*) *L* 7 deum *om. GLK* 8 *Ter. Andr.* II 5, 8 idem — scio *add. g* andria Ne quid me faciam nunc scio *B* 9 me nunc *codd. Terent.* mei (nunc *om.*) *libri lib.* XVII § 161 *tantum non omnes* 10 *Ter adelph.* V 1, 1 aldelphis *G* 11 e de pol *K* ę de pol *k* edelpol *D* edepul *BGL* syrisque *GL* sirisce *D* sirisque *K cf. lib.* III § 43 syris. cete *B* molliter *r* moliter *R* 12 ἐμοῦ — σοῦ] ΕΜΑΟΥ et ΕΜΑCΟΥ *G* ΕΑΜΑΟΥ et ΕΑΜΑΟΥΤΟΥΝ *L* ΕΑΜΑΟ' et ΕΑΜΑΟΥΝ *K* COY *in lit. B* 13 accipiantur] *r* accipiuntur *R* et tamen *h* habeant] *r* habent *RD* 14 ΑΥΤΟΥ *H* accipiatur] *rh* accipiuntur *R* accipitur *GL* accipiantur *H* habeṇt *Dd* 15 quod] quia *BD* si *add. r* principio] *au* pronomine *legendum aut* pronominis *inserendum esse videtur Osanno de pronominis tertiae personae is ea id formis p.* 4 16 ἵ] ·ι· uel ei *B* ἵ, s] ⊢i. s *Hh* ⊢IS *in litura d* is (⊢is *superscr.*) *Rr* ⊢. s. *GL* i. s *K* preponeretur S. *B* 17 dubidatio *K* οἷ] *r* o' *RB* ⊢OY *GL* ⊢H (E *superscr.*) *L* 18 ἵ si] i si *r* ι· uel ei· si *B* Nil ei *R* debuit] *r* dubuit *R* dictionibus *om. G* 19 solent (∪ latini *superscr.*) *Rr* soleṇt latini *DLk* eolis *GLK* aeoles *RD* eoles *k* 20 ⊢EMICY (H *superscr.*) *R* ⊢HMIC*(Y) *Hh* ΗΜΥCΥ *B* ⊢EMICI *D* ⊢EAMAICI *GLK* ἥμισ — septem] semis septem *in litura, ni f., d* ⊢ΕΞΑ *GL* ⊢EZA *K* 21 anasthophen *A* proptcrea *ex* praeterea *corr. K* propterterea *B* 22 ·ι· uel ei *B* huius *in litura k* huius iṇ ipsius id est ⊢I nominatiuo (i *superscr.*) *Rr*

cum sive transitivum, ut non intellegatur actus vel ab ipsa in se vel et ab ipsa in aliam simul et ab alia in ipsam, nisi possessivis vel adiunctis copuletur; tunc enim agere solum, non etiam pati significat, ut 'ille miseratur sui servum' et 'sibi similem' et 'se sequentem' et 'se ducentem'. ab ipsa 5 in se, ut Terentius in Andria:

Ipsus sibi esse iniurius videatur; ||

in aliam ab ea et in eandem ab alia, ut idem in eadem:

hanc fidem
Sibi me obsecravit, qui se sciret non deserturum, ut
10 darem.

huiuscemodi vero structura nominativum habere quantum ad transitionem non potest. omnis enim genetivus vel verbo adiungitur ad perfectionem 26 sensus, ut 'mei' vel 'illius potior', vel possessioni, ut 'mei servo loquor'; alii vero casus non ad possessiones, sed ad verba solum referuntur. igitur 15 'sui' pronomen vel ad verbum semper ponitur reciprocum, id est sui passionem significans, vel retransitivum vel ad possessionem, ut 'sui servo loquitur' vel 'sui miseretur' vel 'rogat me vidua, ut sui miserear', numquam autem absolute, quomodo alia, ut 'ego loquor' et 'tu loqueris' et 'ille loquitur'. cum enim, sicut | diximus, necesse sit, actum vel a semet ipsa 20 in se vel ab alia in eam intellegi, numquam potest verbum vel reciprocari vel transire, nisi in obliquos casus. omnis autem obliquus nominativo adiungitur transitionem personae ad personam significans vel verbo in se nominativum demonstranti, ut 'ego te docui, ille mihi profuit', vel 'docui te, profuisti mihi'; similiter per reciprocationes: 'ego mihi profui, tu tibi pro-25 fuisti, ille profuit sibi' vel 'me accuso, te vituperas'. nominativus enim per se positus transitionem non significat, ut 'ego scripsi'; una enim eademque persona intellegitur. nec potest esse nominativus, cuius etiam obliquus

1 siue retransitiuum *h* intelligantur *GLK* vel et ab] uel ab *HGLK* 2 in alia simul *B* in ipsa *B* possessionibus uel *GLK* 3 miser*atur(e) *Rr* 4 se sequentem] *rh* sequentem *RH* 5 *Terent. Andr.* II 3, 3 in Andria *om. G* 6 ipsus *ex* ipsius *corr. H* ipsius *BGLK* iniurius uideatur esse *Bas.* uidetur *H* *post* uideatur: Passiua enim quoque ab actu aliquo fiunt *Hb* Passiua enim quoque ab actu aliquefiunt *B* Passiua enim quoque (quo *GLK*) ab actiua liquefiunt *RDGLK add. nota* Non habbuit uetustus *uncis incl. r; in D ante* Passiua *al. m. in mg.* omne enim actiuum uerbum ipsa sua prolatione passiuum demonstrat, quia ab ea persona, quae agit, statim transit actus ad eam, in qua agitur. Nam quando dico 'amo', licet non definiam quem, tamen certum est, quia est in quo fiat actus, id est qui ametur. 7 eandem] *r* eadem *R* ab ab *H* *Ter. Andr.* II 3, 27 *sq.* in eodem *RDH* 8 hanc fidem *in lit. b* 9 sibimet obscr*auit(u) *B* me *ex corr. d* deserturum] *sic etiam Bas.* desertum iri *Ter. vet. cod. Mur.*, *Bentleius* 12 perfectionem] *r* perfecionem *R* 14 solum feruntur *BDHGLK* 16 retransitivum] *rh* transitiuum *RH* ad possessionem] *h* ad possionem *H* ad positionem *G* 17 miserear] miseriar *k* miseratur *K* 18 absolute] *r* absalute *R* et tu] *r* tn *R* 19 necesse est sit *G* ipsa *ex* ipso *corr. H* 21 retransire *K* autem] enim *K* obliquus] *r* obliquos *R* 22 nominativum] nominatiuo *R* 23 ille mihi *in lit. b* 24 ego mei (ichi *superscr.*) profui *Rr* 26 una enim eademq; *in lit. b* 27 obliquos *Dd* obliquos (uel qui *superscr.*) *GL* obliqui casus *K*

eidem verbo possit sine transitione vel reciprocatione adiungi, ut 'ego scribo' - 'mei' autem 'scribo' dicere non possumus -, 'ille facit' - 'illius facit' nemo
27 dicit -. cum igitur 'sibi loquitur' dicimus, in verbo 'loquitur' nominativum intellegimus 'ille', cum 'sibi' vero coniungimus, ad eum casum, hoc est dativum, qui est unus ex obliquis, ferri actum significamus. non mirum autem, 5 'sui' pronomen et reciprocum et transitivum aliquando esse, cum ἐμαυτοῦ quoque et σαυτοῦ apud Graecos et ἑαυτοῦ, quandoquidem ad actum, hoc est ad verbum, proferuntur, reciproca sunt, ut ἐμαυτοῦ ἀκούω || id est 'egomet ipse me audio', quando autem ad possessionem adiunguntur, quod fit per solum genetivum, transitiva sunt, ut ἐμαυτοῦ δοῦλον ἔτυψα, id est 1 'mei servum cecidi'.

Hoc autem (id est 'sui sibi se a se') tertiae esse personae primitivum, coniunctum illis personis, quod σύζυγον Apollonius vocat, comprobat etiam ipsa declinatio, in qua sequitur declinationem primae et secundae personae, quomodo apud Graecos ἐμοῦ σοῦ οὗ, ἐμοί σοί οἷ, ἐμέ σέ ἕ, sic 1 etiam apud nos 'mei tui sui, mihi tibi sibi, me te se, a me a te a se', et quod, quemadmodum praediximus, loco aspirationis, quam habet tertia apud Graecos persona, s habet principalem per omnes casus.

28 In hoc autem quoque, id est, ut hoc pronomine modo transitivo modo reciproco utamur, Homerum sumus, ut iam dictum est, secuti, 2 qui tertia quoque persona primitivi modo reciproca mo|do transitiva utitur, ut:

> *Δεύτερον αὖ θώρηκα περὶ στήθεσσιν ἔδυνεν*
> *Οἷο †κασιγνήτου,*

οἷο dixit pro ἑοῦ. idem:

nel i / uel n
1 eodem *GL* eodem *B* possit *Lg* possint *K* poss*** *G* 2 autem scribere *B* dicere *in lit. b* 5 faerri *H* 6 ^cum^ ΕΜΑΥΤΩΝ ********* quoque (cū ΕΜΑΥΤΟΥ *ni f.*) *Hh* cum apud grecos quandoquidem *D* ἐμαυτοῦ — ἑαυτοῦ *post* cum *add d* ἐμαυτοῦ] *r* ΕΜΟΥΤΟΥ *R* ΕΑΜΑΥΤΟΥ *K* ΕΜΑΙΤΟΝ *GL* 7 ἑαυτοῦ] ΑΥΤΟΥ *H* 8 ΕΜΑΥΤΩΥ ΑΚΩΙΩ (o o m supra) *Rr* ΕΜΑΥΤΟΥΚΟΥΩ *DHK* ΕΜΑΙΤΟΥΚΟΥΩ *GL* 9 medi audio *H* 10 ἐμαυτοῦ] *r* ΕΜΑΥΤΩΥ *R* ΕΜΟΥΤΟΝ ΔΟΥΛΟΝ ΤΕΤΥΠΑ *in litura l* ΔΟΥΛΟΝ *BG* ΔΟΥΛΟΜ *H* ΔΑΥΛΕΝ (o supra) *K* ΕΤΙΨΑ *BDH* ΕΤΥΑ *G* ΕΤΙΑ *K* 11 cecidi (i supra) *D* cicidi *GK* 12 primititiuum *H* 13 σύζυγον] *scripsi cf. modo Apoll. de synt.* III 2 *p.* 195, 12. 19; 196, 20 *Bk. et de pron.* 102 *C* 8 *secundum ipsius Bekkeri coniecturam.* CYTZYΓΟ *B* CYΝΖΙΓΩΝ *Heidelb. teste Lind.* CYΓΤΙΓΟΝ *R* CINZIΓΟ *post* appollonius *add. k* CIHXUTION *ibidem add. h om. DHGLK* συζυγίαν *Bekkerus ad Apoll. de pron. p.* 194 συζύγιον (σαξυγιον *3*) *cdd.* appollonius *RHGLK* 15 ἐμοῦ] *r* ΕΜΑΥ *R* ΕΑΜΑΟΥ *GK* ἐμοῦ — ἕ] *om. L add. l* οὗ ἐμοί σοί *om. B* ἐμοί σοί οἷ] *r* ΕΜΟΥ CΟΥ ΟΥ *R* ΕΑΜΑΟΥ CΟΥ ΗΟΥ *GK* ΕΜ*Ε(Α) *l* ΕΜΑΕ *GK* sic et apud *L* 17 quod *add. k* quemadmodum] *r* quemammodum *RL* tertia ΗΙ *rdh* tertia Ι *H* ·i· tertia *B* 18 s *in litura h* 19 autem *om. H* ut *om. D add. d* 20 sequuti *D* 21 qui* *H* quia *L* persona quoque *GK* quoque persona primitiui (primitibi *B*) quoque modo *BDH* persona quoque primitiui quoque modo *L* ut — κάλλους αὐτοῦ *om. D* GR *d* *Hom. Il.* III 332 *sq.* 22 ΘΩΡΝΚΑ *H* ΘΟΡΗΚΑ *RB* ΘΩΡΕΚΑ *GLK* CΘΗΘΕCCIN *R* CΤΝΘΕΟCIN *H* CΤΕΘΕΟCIN *GLK* CΤΗΘΕCCΥΝΕΔΙΝΕΝ *B* ΔΥΝΕΝ *R* ΕΔΥΝΕ *K* 23 ΗΟΥΟ *K* ΟΥΟ *R* ΚΑCIΓΝΗΘΟΥ *R* ΚΑCIΤΝUΤΟΥ *GL* ΚΑCIΓΝΕΤΟΥ *H* ΚΑCΥΓΝΗΤΟΥ *B* κασιγνήτοιο *Homerus et sic etiam Apollon. de synt.* II 21 *p.* 153, 14 *de pron. p.* 59 *C* 3 *Bk.* 24 ΟΥΟ *R* ΟΖΟ *H* pro ΕΟ. ΕΟΥ. id est ΠΑΡ *B* *Hom. Od.* III 39

Πάρ τε κασιγνήτῳ Θρασυμήδεϊ καὶ πατέρι ᾧ,

pro *αὐτοῦ*. idem:

Οὕνεκ' ἄρ' οὐχ ᾧ πατρὶ χαριζόμενος θεράπευεν

ἀντὶ τοῦ 'τῷ πατέρι αὐτοῦ'. idem:

5 *Τὸν καὶ ἀνηρείψαντο θεοὶ Διὶ οἰνοχοεύειν*

Κάλλεος εἵνεκα οἷο,

ἀντὶ τοῦ 'τοῦ κάλλους αὐτοῦ'. itaque apud nos quoque modo pro *οὗ* modo pro *ἑοῦ* potest 'sui' accipi. similiter 'sibi' pro *οἷ* et *ἑοῖ*, 'se' pro *ἕ* et *ἑέ*.

Et sciendum, quod, quotiens hoc pronomen reciprocum est, eiusdem 10 personae verbum habet convenienti casui adiunctum, ut 'sui meminit, sibi placet'. et manifestum est, quod adiunctio verbi vim habet nominativi casus cum actione aliqua. si igitur pronominis quoque huiuscemodi significationem habentis, hoc est in se recurrentis, ponas nominativum et cum eo verbum eiusdem personae, erunt duo nominativi. duo autem nomina- 15 tivi per se, ubi et actio et passio ostenditur, coniungi non possunt, sed obliquus et nominativus, nec solum in reciprocis, sed etiam in illis, quae VI 29 in transitione habent alteram personam. non igitur 'sui' nominativus potest constare. ||

'Quis' ideo quibusdam pronomen esse putatur, quod declinatur ad 20 similitudinem quorundam pronominum - 'quis cuius cui', sicut 'ille illius illi' -; et quod pro omni nomine ignoto nobis tam proprio quam appellativo poni potest, ut 'quis fecit?' 'quis dixit?' unde respondentes ad huiuscemodi interrogationem vel proprio utimur vel appellativo: 'quis fecit? Virgilius vel poeta'; et quod substantiam significat sine aliqua certa quali- 25 tate, quod est suum pronominis.

Ad quae dicendum, quod non similitudo declinationis omnimodo con-

1 τε] ZH *R* ΚΑΣΙΓΝΕΤω *RL* ΚΑΣΙΤΝΗΤω *GHL* ΘΡΑΣΥΜΕΔΕΥ *R* ΘΡΑΣΙΜΗΔΕΕΙ ΚΡΑΤΕΡΙω *B* ΘΡΑ ΗΟΥ.ΝΕΚΑΡΑΣΙΧ *K* ΕΡΑΣΥΟΥ.ΝΕΚΑΡΑ.ΟΥΧ *H* ΕΡΑΣΥΝΕΚΑΠΑΟΥΧ *G* ΕΡΑΣΥΝΕΚΑΡΑΟΥΧ *L* (*συμήδεϊ* — idem *om. K*, *μήδεϊ* — idem *om. H*, *μήδεϊ* — idem *Οὗ om. GL*) ΚΑΥ ΠΑΤΗΡΙ *R* 2 *αὐτοῦ*] *sic, non αὑτοῦ scribendum esse vidit Bekkerus ad Apoll. de pron. p.* 193 ΕΑΥΤωΥ *R* *Hom. Od.* XIII 265 3 ΑΡΑ *RB* ΠΑΤΡΑ *K* ΧΑΡΙΞΟΜΕΝΟΣ *H* ΧΑΡΙΞΟΑΜΑΕΝΟΣ *GLK* ΤΕΡΑΠΕΥΟΝ *R* ΘΕΡΑΠΕΥΣΝ *GK* 4 ΑΝΤΥ *LK* ΑΝΤ *R* ΑΗΠ *H* ΤωΥ *R* ΤΟ *BHG* ΠΑΤΗΡΙ *R* *αὐτοῦ*] *B* ΑΥΤΟΣ *rell.* *Hom. Il.* XX 234 *sq.* 5 *ὃν Apoll. de synt. p.* 153, 1 *Bk.* *καὶ*] Κ *B* ΑΝΕΡΙΑΝΤΟ *R* ΑΝΕΡΙΥΑΝΤΟ *LK* ΑΝΕΡΙ.ΥΑΝΤΟ *G* ΑΝΕΡΙΨΑΝ.ΤΟ *H* ΑΝΕΡΡΙΨΑΝΤΟ *B* ΘΕΟΥ *R* ΔΕ.ΗΟΥ *K* ΔΙΕΙ *B* ΔΙ *L* ΟΥΝΟΧΟΕΙΕΙΝ *GL* ΣΙΝΟΧΟΕΥΕΥΝ *K* 6 ΚΑΛΕΟΣ *B* ΚΑΜΕΟΣ *GL* ΚΑΙΝΕΣΣ *K* ΔΙΟ *G* ΣΙΟΥ *K* *post οἷο: ἵν' ἀθανάτοισι μετείη, κάλλεος οἷο add. edd. inde ab α* 7 *τοῦ τοῦ*] *B* ΤΟΥ *rell.* ΚΑΜΟΥΣ *GLK* *αὐτοῦ*] *v. Bekkerum ad Apoll. de pron. p.* 193 8 *ἑοῦ*] ΣΟΥ *GL* ΕΗΟΥ *K* *οἷ* et *ἑοῖ*] ωΙ et ΕωΙ *RDH* ωΙ et ΕΟΥ *B* ΜΙ et ΕΜΙ *r* ΗΟΥ et pro ΕωΥ *G* ΗΟΙ et ΣΟΙ *in litura l* ΗΟΥ et ΕΗΟΥ (ω) *K* *ἕ* et *ἑέ*] e (et ee) *Rr* ΣΕ *G* et *ἑέ om. DHLK. de toto h. l. cf. Bekkerus in Apoll. de pron. p.* 192, *qui pro ἑῷ et ἑόν, quae in Putschiana extabant, ἑοῖ et ἕε Prisciano reddendum esse perspexit, non magis tamen verum inde fieri quod Priscianus h. l. fingat discrimen* 9 est *om. BDH* 11 quod coniunctio *BDHGLr* habet uim *GLK* 14 atem *B* 16 olliquus *D* obliqui *K* 17 transitione] *rk* transione *RK* personarum *BG* 19 De eo quod quis non sit pronomen sed nomen *inscr. l* ideo a quibusdam *Gh* putatur] *r* putauerunt *R* quod *ex corr. b* 20 quorumdam *B* 21 apellatiuo *D* 23 utamur *G* apellatiuo *D* 26 Ad quae] *rd* Atque *RB* Adque *D* ad quod *GLK et in litura h* omnimodo *om. K*

iungit vel discernit partes orationis inter se, sed vis ipsius significationis. nam et pronomina multa declinationem nominum sequuntur, ut omnia derivativa: 'meus tuus suus, noster vester, nostras vestras', et rursus nomina declinationem pronominum, ut 'unus unius uni, solus solius soli, totus totius toti, ullus ullius ulli, nullus nullius nulli, alius alīus alii', cuius genetivus, quia par est syllabis nominativo, producit sem|per paenultimam, cum 'alterius' contra, quia duabus vincit syllabis nominativum suum, semper
30 corripit paenultimam, 'alter alterĭus alteri'. 'uter' vero 'utrius', quia una superat syllaba, licet in metris et producere et corripere, et quae ex eis componuntur; quamvis haec quoque quidam eodem errore declinationis inducti pronomina esse putaverunt. cum enim omnia haec ad certum numerum vel quantitatem referuntur, quomodo possint esse pronomina, quae et omnia qualitate vel quantitate carent et loco propriorum, quae sunt individua, hoc est nihil commune vel generale habentia, accipi solent? supra dicta igitur cum generalem substantiam vel quantitatem significent neque loco propriorum finitorum accipiantur, sine dubio nomina sunt appellativa;
31 similiter illa, quae infinitam qualitatem significant: 'qualis, talis'. quomodo enim infinita vel interrogativa pro nominibus accipiantur propriis, quae ignorationem ipsius propriae unius cuiusque substantiae vel qualitatis vel quanti||tatis significant?

'Quis' quoque quamvis substantiam sine aliqua certa qualitate demonstret, hoc tamen interest inter substantiam illam, quam pronomina significant, quod illa pro speciali et propria unius cuiusque accipiuntur substantia, quae demonstratione praesentium vel relatione absentium personarum intellegitur, hoc autem generalem et infinitam substantiam, quae pertinet ad universarum rerum genera et species et partes, demonstrat. quomodo igitur numeros et quantitates inter species qualitatis nominum accipimus, sic etiam infinitam et generalem substantiam, quae est in hoc nomine, hoc est 'quis' vel 'qui' et quae ex eo componuntur, in hoc esse dicimus qualitatem. habet igitur etiam qualitatem, quam desiderat nomen.

Vt breviter igitur totum colligamus, pronomina loco propriorum acci-

1 orationes *K* 2 De pronominibus in declinatione nominum et econtra de nominibus in decli pronominum *inscr. l* secuntur *RH* 3 suus *om. DG add. g* rorsum *GLK* nomina] *g* omnia *G* 5 alii] ali *K* 6 *post* paenultimam: cum — paenultimam *om. D add. d* 7 uicit *BDGLKr* 9 liqet *K* 10 haec *add. r* 12 *post* quantitatem: referuntur — quantitate *om. R add. r* possint *in mg. add. K* possent *B* possunt *D* 13 careant *Kh* 14 commune] *d* commone *D* solent] *B* soleant *rell.* 16 apellatiua *D* 18 enim *om. B spscr. K* interrogatiua uel infinita *LK* accipiantur] *d* accipiuntur *D* 19 uniuscuiusce *L* 21 Item de quis *inscr. l* 22 hoc *om. GLK* tamen (inter *in mg. add.*) est inter *K* illam et quam *HGLK* 23 uniuscuiusce *L* accipi hoc autem *D*, untur — intellegitur *om. D add. d* 24 vel] *r* et *R* 25 infinitam] *r* finitam *R* 26 ″genera ′rerum *G* et qui partes *G* et q̃ui partes *L* 27 inte *R* species] *r* speties *R* 28 infinitam et generalem] *r* finitam generalem *R* hoc est hoc est *H* 30 habet igitur etiam qualitatem *post* qualitatem *om. R add. r* etiam igitur *GL* etiam igitur etiam *K* 31 De recapitulatione aliorum quae praedicta sunt *inscr. l* totum] omne *GLK* colligamus *Rr* pronomina quoque loco *GLK*

piuntur nominum, itaque finitas exigunt sibi personas, quas nullum ex supra dictis potest habere nominibus. quid autem sic incongruum quam 32 omnia numerorum nomina sine dubio ab omnibus nomina accipi, 'unus' autem et 'alter' et 'uter' et 'solus' declinatio|nis causa pronomina esse 5 putare? sin autem in declinatione vel derivatione quaedam inaequalitas invenitur, ut 'quis quae quod, alius alia aliud', nihil mirum, cum in omnibus partibus orationis, de quibus nulla dubitatio est, hoc inveniatur, ut in nominibus: 'supellex supellectilis, hospes hospita, gracilis gracila', in pronominibus 'ipse' vel 'ipsus ipsa ipsum', in verbis 'sum fui, fero 10 tuli'.

Illud quoque quidam obiciunt, quod demonstratio propria est pronominum, ut 'hic', ergo et 'talis, tantus', sed falso. nam adverbia quoque inveniuntur demonstrativa, ut 'en, ecce'; ergo et nomina possunt esse demonstrativa, et pronomina tamen inveniuntur carentia demonstra- 15 tione, quae sunt relativa, ut 'is sui'. hoc autem interest inter demon- 33 strationem nominum et pronominum, quod id, quod demonstratur per pronomen, solum ostenditur per se nec ad alium pertinet extrinsecus, quod || vero per nomen, non solum ipsorum, quae ostenduntur, sed etiam illorum, ad quos referuntur, demonstrationem habet, ut 'talis Pyrrhus appa- 20 ret, qualis pater eius', et quod pronomina demonstrativa in eodem genere et numero manent, qui demonstratur, nomina vero demonstrativa possumus diversa ostendentes ad diversa referre, ut si aspicientes mare dicamus, talem esse Nilum, cum sit Nilus masculini, mare autem neutri, vel si quis dicat statuam Herculis cernens, 'tanti fuerunt mei parentes, quan- 25 tus iste Hercules'; cum enim unum aspiciat, plurali uti potest numero. si igitur similitudinis causa huiuscemodi nominum demonstrationes proferuntur, quae est in communi qualitate vel quantitate, qua carent pronomina, quae dubitatio est, nomina magis haec esse appellativa? itaque interpretantes: 'quid est talis vel tantus?' dicimus 'similis huic, de quo lo- 30 quimur'. ergo cum adiungimus substantiam qualitati, - nam 'huic' sub-

1 personas ******** quas *L* 2 quam omnium numerorum *D* 4 uter solus *H* 5 putar(i)e *D* De inaequalitate in quibusdam partibus *inscr. l* vel derivatione] *om. Heidelb. teste Lind.* ue(l) de(i)riuatione *Rr* 6 quod] quid *G* in *om. R add. r* 8 suppellex *BHGLK* suppellectilis *GLK* ospes ospita *GLK* 9 pronominibus] *r* nominibus *R* ipsus] ipsius *B* 10 tuli] *d* tali *D* 11 adiciunt *in litura h* propriæ *B* 12 ergo et talis et *BD* De aliis nominibus et pronominibus ab aduerbiis demonstratiuis *inscr. l* 13 *post* demonstratiua: ut en—demonstratiua *om. RG add. rg* 15 autem] tamen *BHLK* 17 ad alium] *r* ad aliud *GLK* alium *R* 18 uero pronomen *L* 19 refertur *B* pyr(h)rus *D* phirrhus *H* pirrhus *K* appareret *L* apparet * qualis *K* 21 possumus diuersa posumus ostendentes (diuersa *in mg.*) *L* 22 ad diuersas *Rr* 23 talem et nilum *G* neutri] *d* ue** *D* 24 si *spscr. r* fuerunt *ex* fuerant *corr. L* 25 hercules *ex* herculus *corr. H* uuum unum *R* unam *GLK* potest uti *GLK* 27 quae in *L* commune *B* vel quantitate] *r* uel qualitate *R* 28 De aliis nominibus quae alii pronomina esse auctumant *inscr. l* interpr(r)etantes *B* 30 E(r)go *H*

stantiam significat, 'similis' vero qualitatem – 'tantus, talis' pronomina esse non possunt neque pronominibus redduntur, sed nominibus, hoc est 'quantus' vel 'qualis'.

34 Tria autem sunt demonstrativa nomina: 'talis, tantus, tot', et quod a pronomine et nomine componitur: 'huiusmodi' vel 'huiuscemodi'. unde hoc quoque aliud intrinsecus demonstrat, | id est substantiam, et aliud extrinsecus intellegitur, id est qualitas, quam per se pronomen sine adiunctione nominis habere non potest. sciendum tamen, quod 'talis' et 'tantus' et 'tot', si ad praesentes dicantur, etiam demonstrativa sunt, sin autem ad absentes, relativa vel redditiva tantum, ut 'qualis Hercules, talis Theseus fuit'.

Illud quoque notandum, quod in vocativo omnia nomina eius capacia possunt esse demonstrativa; itaque in hoc solo finitam videntur secundam habere personam: nam in aliis casibus infinitae sunt personae et tertiae, nisi quando substantivo vel vocativo adiunguntur verbo; tunc enim et secundae et primae copulantur personae, ut supra memoravimus: 'Priscianus sum, Priscia||nus vocor'; 'Virgilius es, Virgilius diceris'. omnia autem infinita vel relativa vel interrogativa, cum semper de tertia dicantur ad secundam, – ea est enim, ad quam naturaliter interrogatio dirigitur – non possunt habere vocativos, qui proprii sunt secundae.

35

'Alius' quoque caret vocativo, cum abnegationem habet tam primae quam secundae. dicimus enim 'neque ego neque tu, sed alius'; igitur quod caret demonstratione praesenti, vocativum habere non potest; ergo nec pronomen hoc esse certum est, non solum enim non finit personas, sed etiam abnegationem habet finitarum. tertiam quoque incertam significat, quod est illi pro qualitate, et quod in amplioribus solet dici quam duo. pronomina loco nominum accipiuntur propriorum, ut 'Cicero scribit, idem recitat', et unum et idem significat; sin vero dicam 'Cicero scribit et alius recitat', non eadem est persona. illud || quoque arguit, hoc non esse pronomen, quod 'ipse' omni potest subici pronomini, ut 'ego ipse, tu ipse, ille ipse', non tamen 'alius ipse' dicimus.

1 uero quantitatem *B* talis *ex* qualis *corr. D* 2 redduntur] *k* retuntur *K* 4 Tria] *r* Trea *G* Tri *R* 5 et a nomine *K* 6 quoque et aliud *D* demonstrat *ex* demonstratur *corr. D* 6 *sq.* intrinsecus *RDK an hoc s.* extrinsecus *s.* intrinsecus *voc. a glossatore additum est?* 7 intellegitur *om. G* adiuntione *B* 8 pronominis *Rr* posset *BHGLK* qualis *RD* qualis talis *B* quantus *D* 10 relativa] *in mg. add. K* relatitiua *G* 11 teseus *D* thesseus *K* 12 Iterum de nto iuncto ad .II. personam substantiui uel uocatiui uerbi *inscr. l* aunotandum *GLK* adnotandum *Hb* capacia] *r* capatia *R* 13 demonstratiua esse *D* 15 substantivo] *r* substant* *R* adiunguntur] *d* adiungantur *DGL* 16 p̄scianus *GLK* 17 p̄scianus *GLK* vocor] *r* ue**cor *R* es et uirgilius *r* 18 iterum de p̄dictis nominibus quae nec uocatiuos habere queunt *inscr. l* 19 ea est] *r* es *R* 20 uocatiuos habere (uocatiuos *in litura*) *K* 21 habeat *K* 23 demonstratione] *r* demontratione *R* 24 nec pronomen *in litura K* hoc esse] esse hoc *D* ho esse *R* autem esse *L* personas] *h* persennas *H* 25 sed] *d* set *D* 26 ampli**oribus *B* 27 loc*(o?) *H* locū *in litura h* 28 unum idem *K* unum et idem unum *B* 29 hoc] *r* quod *R* 30 subici] *r* ubi *R* 31 tamen] *R* tamen etiam *BDHGLK*

'Alter' quoque et 'uter' et quae ex eis componuntur et 'ambo' vocativos habere non possunt, cum vel partiuntur vel referuntur. quod autem partitur, in diversis est personis, vocativus autem ad unam dirigi vult personam itaque in his esse non potest, quae partiuntur. quid est enim
5 'uter'? 'ego vel tu' sive 'tu vel ille'? similiter 'alter' ex 'me et te' vel 'te et illo'? quomodo ergo in significatione diversarum persona|rum possit esse vocativus, qui ad unam pertinet solam secundam? relativa quoque cum demonstratione carent, vocativum habere non possunt, ut 'ambo, uterque, alteruter'. 'ullus' etiam et 'nullus', cum semper cum
10 abnegatione ponitur, et 'nemo' carent vocativo. | ||

alius esse dicimus *G* 1 Alter] *h* Ater *H* ex his *K* vocativos] *r* uocatiuo *R* 2 „non possnnt 'habere *G* partiuntur] partiantur *K* participiantur *GL* 3 uocatiuos *L* vult] *r om. GLK* uul *R* 4 his] *r* is *R* 5 uter nisi ego uel et tu siue *K* tu vel ille] *dh* tu et ille *GKr* tu ille *DH* 6 te illo *R* 7 'esse 'possit *H* 9 cum semper abnegatione *G*

Artis prisciani caesariensis u d gram urbis romae constantinopolitanū | liber XIII explicitus de pronomine | Incipit liber XIIII de praepositione *R* ARTIS PRISCIANI CESARIENSIS VIRI DESERTISSIMI GRĀMATICI VRBIS ROME CONSTANTINOPOLITN̄ LIB. XIII. EXPLICIT DE PRONOMINE. INCIPIT LIB̄ XIIII. DE PREPOSITIONE. *B* artis prisciani caesariensis uiri dissertissim. grammatici urbis rome constantinopolitane. liber XIII exciplit de pronomine. incipit liber XIIII de prepositione. *D* ARTIS PRISCIAN̄ CAESARIENSIS VI GRĀMATICI. VRBIS ROM̄ CONSTANTINOPOLIN̄. LIB̄. XIII. EXPLICIT DE PRONOMIN̄. INCIPIT LIBER .XIIII. DE PRAEPOSITIONE. *H* Eleua artis p̄sciani caesariensis u. d. gramatici ūbis romae constantinopolisi ·N· liber XIII explicuit de pronoē. | INCIPIT XIIII DE PREPOSITIONE. *L* finit...Eleua artis p̄sciani cesariensis u. d. grammatici urbis romae constantinopoli. N̄ liber XIII expli de promine.. | incipit liber XIIII de prepositione *K* *subscr. caret G*

LIBER QVARTVS DECIMVS.

DE PRAEPOSITIONE.

I 1 Quoniam de omnibus, ut potui, declinabilibus supra disserui, id est de nomine et verbo et participio et pronomine, nunc ad indeclinabilia veniam, quae iure extrema ponuntur: ea enim sine illis sententiam complere non possunt, illa vero sine istis saepissime complent. itaque cum mihi bene videantur praepositionem ceteris indeclinabilibus Graecorum doctissimi praeposuisse, et maxime Apollonius, cuius au||ctoritatem in omnibus sequendam putavi, ego quoque ab ea incipiam. nomini enim, quae principalis est omnium orationis partium, et ceteris, quae casus ad nominis similitudinem sumunt, praeposita vim potest sibi dictionis defendere, aliis vero, id est carentibus casu, adiuncta unitur cum eis iusque dictionis proprium perdit.

Est igitur praepositio pars orationis indeclinabilis, quae praeponitur aliis partibus vel appositione vel compositione.

Est autem quando per appositionem prolatae praepositiones | praepostere ponuntur, || poetica plerumque auctoritate; nam sine metris scribentes rarissime hoc invenies facere nisi in 'cum', quae solet quibusdam 2 pronominibus apud omnes similiter postponi. quando autem ordinem mutant, mutant etiam accentum, nisi differentia prohibeat, quod etiam coniunctiones apud Latinos praepositivae vel communes, si postponantur, facere solent, ut 'igitur, quoniam, saltem'; praepositae autem gravantur omnibus syllabis, postpositae acuuntur in principio.

Sed hoc interest inter praepositiones et coniunctiones, quod coniunctiones praepositae numquam componi possunt cum declinabilibus nisi infinitis, ut 'si-

2 diserui *GL* deserui *K* 3 nomine] pronomine *G* ad] *d* et *D* 6 bene mihi *BHLK* gr*aecorum *L* 7 Apollonius] *cf. de synt.* I 3 *p.* 17, 18 *sqq. Bk. coll. Lud. Langio das System der Syntax des Apollonios Dyskolos p.* 8; appollonius *RHGLK* 9 partium orationis *G* 10 praepositiua *GK* 11 uero *om. K* unitur] utitur *d* 13 pars *ex* pras *corr. D* 15 praeposterae *DL* 16 plerumque] *h* p**rumque *B* 17 inuenias *BGLK* solet in quibusdam *R* 18 ordinem mutant] *h* ordinem mut*n* *H* 21 sal*tem *B* saltim *K* praepositiuae *K* autem] enim *BD et in ras. h* 22 postpositae] praepositae uel postpositae *g* 23 et con***iunctiones *B* 24 praepositiuae nunquam *GL* cum — nequa *uncis incl. et* magistri glosa habuit s'.'cum uerbis quia ipsa in infer***ibus(ior?) s̄ et praepositiones quidem antecasuales et cetera *spscr. r* nisi (*add. h*) cum declinabilibus (diclinabilibus *K*) his *BDHGLK*

qua, nequa', praepositiones vero, quamvis in transitione ponantur personarum separatae, id est per appositionem prolatae, non coniungunt duas substantias cum uno accidente, quod est proprium coniunctionis, ut 'ego et tu facimus', 'homo et taurus arant', vel duo accidentia cum una substantia, ut 'scribit
5 et legit homo' vel 'iustus et fortis homo'. et ut hoc ipsum plenius absolvam, non copulat praepositio duas casuales dictiones vel duo adverbia cum uno verbo, ut 'ego et tu facimus', 'doctus et sapiens fuit Cicero', 'bene et splendide loquitur', vel duo verba cum una casuali vel uno adverbio: 'vir docet et docetur', 'recte scribit et legit'. et praepo- 3
10 sitiones quidem ante casuales tam in compositione | quam in appositione ponuntur, coniunctio vero nisi in appositione praeponi aliis partibus non potest, nec supponi quidem, excepto 'que', ut 'ubique, plerumque, undique, uterque', in quo tamen possumus additionem magis vel derivationem que syllabae, quomodo ce quoque solet fieri, factam accipere, quam con-
15 iunctionem esse, cum nec significationem suam coniunctionis servat nec legem inclinationis in omnibus: 'undique, utique'. derivativa autem per additionem finalis alicuius syllabae apud Graecos quoque solent inveniri, ut οὐρανός οὐρανόθεν, ἔξω ἔξωθεν, Ἀθῆναι Ἀθήνηθεν. sic igitur || 'uter uterque, ubi ubique, unde undique, plerum plerumque, quis quisque,
20 utrum utrumque'. nihil mirum tamen, coniunctionis similem syllabam que addi, cum apud Graecos quoque δέ in eundem modum in fine additur nec tamen coniunctio accipitur, ut ὅδε τοῦδε τῷδε.

Sed redeamus ad differentiam coniunctionum et praepositionum. con- 4 iunctio praeponitur etiam carentibus casu per appositionem solam, cum
25 contra praepositio per compositionem dumtaxat potest illis praeponi.

Sunt autem vel unius syllabae praepositiones vel duarum vel trium.

Et adverbia quidem derivativa possunt esse, praepositiones vero positivae sunt omnes, si sequimur Graecorum auctoritatem. itaque 'adversum,

1 praepositiones vero] praeposit* (iones) uero (ę) *Hh* Nec praepositiones uero *K* nec praepositiones *G et in* praepositae uero *corr. L* 2 separate *Bh* non *om. HGLK add. h* 3 coniuntionis *R* 4 arant *ex* amant *corr. L* duo] *r* dua *R* ut et scribit et *B* 5 iustus] *d* iustis *D* pleuius plenius *Rr* planius *BDHGLK* 6 absoluam *ex* obsoluam *corr. D* 8 una casuali] *h* un* casuali (o?) *H* uno casuali *K* uel cum uno *B* 9 aduerbio ut docet *H* 10 quidem antecasuales *RD* 11 . Coniunctiones *Dd* 12 potest] *d* possunt *D* supponi] *r* suponi *R* quae *Rr post* que: ut — deriuationem que *om. D add. d* 14 que] *rb* quae *RB* factam] *dh* factum *BDH* 15 significationem *in litura L* 16 inclinationis] *d* inclinationes *D* ut (uel e) undique *BDHLK* ut undique *G* Deriuata *H* Diriuata *r* 17 solent quoque *B* 18 ΟΥΡΑΝΟ*(C) *L* ΟΥΡΟΝΟC ΟΥΡΟΝΟΘΕΝ *K* οὐρανόθεν ἔξω] *r* ΟΥΡΑΝΟ ΘΗΝΕΞΩ *R* ΕΞΩΕ.ΞΩΘΕΝ *B* ΕΞΟΕΞΟΘΕΝ *G* Ἀθῆναι] *om. H* ΑΘΕΝΑΙ *R* ΑΕΝΝΑΙ *D* Ἀθῆναι Ἀθήνηθεν] *om. K* ΑΕΝ *G* ΑΝΩ.ΘΕΝ (ΑΝΩ) *L* ΑΘΗΝΗΑΕΝ *H* ΑΘΗΘΕΝ *B* ΑΕΝΝΕΘΕΝ *D* ΑΕΝΕΘΕΝ *R* ΑΘΕΝΑΛΕΝΗΘΕΝ *r* 19 undeque *GLK* 20 coniunctioni similem *RB* que] *r* quae *RB* 21 δέ] de *RBDHL* 22 tamen] non *L* ode *H* τῷδε] ΤΩΔΕ (o) *G* 23 coniuntionum *R* 25 praepositio per compositionem] *r* praepositionem *R* illis] *r* illi *R* 27 *post* positiuae: id est primitiuae *add. libri. uncis incl. r*

extra, infra, inter, intra', cum | sint derivativa, magis adverbia esse videntur praepositiva quam praepositiones. possunt enim haec etiam sine casualibus verbis adiungi, ut 'ego in campo curro, tu extra', 'ego supra aspicio, tu infra'; sic etiam similia. sciendum tamen, quod omnia adverbia, quae solent casibus adiungi, Romani artium scriptores inter praepositiones posuerunt, quia sunt praepositiva casualium et gravantur omnibus syllabis vel quia interpretatio eorum apud Graecos modo praepositionis modo adverbii vim obtinet, ut:

ante ora patrum;

hic 'ante' τὸ 'πρό' significat, quod est praepositio Graeca. at vero:

Ante leves ergo pascentur in aethere cervi

et:

Ante pererratis amborum finibus exul,

5 hic 'ante' τὸ 'πρότερον' significat et est sine dubio adverbium. similiter 'contra', quando κατά significat, loco praepositionis est accipiendum, ut contra contionem Metelli; cum vero τὸ 'ἐξεναντίας', quod proprium est eius, significat, adverbium est sine dubio, ut 'ego in hanc partem specto, tu contra'. Iuvenalis in I:

Stat contra starique iubet.

'adversum' quoque ideo praepositionem esse putaverunt, quia pro ἐπί praepositione Graeca solet aliquando poni, ut Terentius in Andria:

† Idque ad|versum te gratum fuisse habeo gratiam;

quando autem τὸ 'ἐναντίως' significat, magis adverbium ostenditur, ut Terentius in Phormione:

† ei loco exadversum

Tonstrina erat quaedam.

'secundum' quoque, quando pro κατά et μετά accipitur, loco praepositionis est. Sallustius in Iugurthino: secundum ea, uti debi-

1 siut] sin *L* uidentur esse *D* 4 sic *ex* si *corr.* *H* 7 interprętatio *B* 8 optinet *RBHK* *Verg. Aen.* I 95 9 Ante uel ora *Rr* 10 τωπρω *R* τροπο *B* praepositio graeca est *D* *Verg. ecl.* 1, 60 (*deficit Med.*) 11 pascuntur *Pal.* 12 *Verg. ecl.* 1, 62 (*deficit Med.*) 13 pererrantis *Rom.* 14 τιων πω *R* προτερον (ω *superscr.*) *G* προτερων *L* πρωτερων *R* 15 κατα iuxta *Dd* 16 contra contionem Metelli] *est titulus orationis Tullianae v. lib.* VIIII § 51 *ibique annot.* contionem] actionem *G* 17 in hanc ut ego *K* in hanc *Rr* hac parte *Bd* 18 *Iuv. sat.* I 3, 290 I *ex* II *corr.* *B* 19 starique] *r* starque *R* 20 ἐπί] *r* eni *R* 21 *Ter. Andr.* I 1, 15 Et id gratum fuisse aduersum te habeo gratiam, *et sic lib.* XVIII § 210, *nisi quod iterum ibi* Idque *scriptum est* in Andria *om.* *G* 22 hebeo *D* 23 τω *R* ἐναντίως] *ex* ενantιoc *corr.* *G* εnantioc *RBD* nantιωc *H* ostenditur *in litura L* 24 Terentius] idem *D* *Ter. Phorm.* I 2, 38 *sq. cf. lib.* XVII § 4 *de* XII *vss. Aen.* § 224 in Phormione *om.* *G* 25 exaduersum ei loco *cum Bas.* (*qui* exaduorsum) *Prisc. lib.* XVII *l. l.* exaduersum ilico (elico *m. rec.*) *Bemb.* ei loco *om.* *de* XII *vss. l. l.* 26 tonsrina (t *superscr.*) *K* 27 quando *om.* *G* et] *r* ET *RH* 28 *Sall. Iug.* 14, 3 secundum ea, si desideranda erant, uti debitis uterer, *ubi* secundum *adverbium potius esse, ut locus sic distinguendus sit*: secundum, ea si *et Bipontinis visum est et Kritzio in ed. mai.: in ed. min. a.* 1856 *idem*

tis uterer. Lucanus in VIII:

secundum

Emathiam lis tanta datur.

Accentum habent praepositiones acutum in fine, tam apud Graecos 6
5 quam apud nos, qui tamen cum | aliis legendo in gravem convertitur, nisi praepostere proferantur, quod Aeolis quoque, quamvis fugiant in fine acutum, in hac parte solent servare, quos in plerisque secuti in hoc quoque sequimur. cum vero praepostere ponuntur, monosyllabae acuto, disyllabae paenultimo acuto proferuntur, nisi aliqua differentia, ut praedictum
10 est, impediat, ut Virgilius in I Aeneidos:

maria omnia circúm;

finalem enim acuimus syllabam, ne, si paenultimam acuamus, nomen vel adverbium putetur esse. tantam autem praepositioni tenorum mutationem facit ordinis commutatio, quod quibusdam pronominibus etiam enclitici vice
15 fungitur, quae sunt haec: 'mecum, tecum, secum, nobiscum, vobiscum', de quibus in pronomine latius tractatum est. nec mirum, in hac parte orationis Romanos in fine reponere accentus, quamvis sint disyllabae, nec non Aeolis contra consuetudinem suam idem facere, cum annititur semper praepositio sequenti dictioni et quasi una pars cum ea effertur, quamvis per apposi-
20 tionem proferatur, unde et acutum in gravem convertit. idque Donatus etiam in secunda arte de praepositione se intellegere confirmat his verbis: separatae praepositiones acuuntur, coniunctae casibus aut loquellis vim suam saepe commutant et graves fiunt. Censorinus vero plenissime de his docet in libro, quem de accentibus
25 scribit.

Et compositae quidem tam in nominativo quam in obliquis casibus ab 7 eo nominativo com||posito flexis inveniuntur, ut 'indoctus indocti indocto indoctum indocte', appositae autem non nisi cum accusativo vel ablativo, ut 'in hostem, pro patria'; cum verbo semper in compositione, | ut 'in-

in Prisciani cessit sententiam in Iugurthino *om. G* *pro* secundum ea si: sed ea si *vel* sed si ea *pars codd. Sall.* ea *om. G* *post* ea *inter lineas* si desideranda erant *add. Heidelb.* debitis] *r* debetis *Rb* 1 *Lucan. Phars.* VIII 332 *sq.* VIII] *1* IIII. *K* III. *rell.* 3 hemathiam *RDH* themathiam *LK* thebathiam *G* Emathiam *Voss. A* Emathyam *Voss. B* 4 pręppositiones habent *B* acutum *ex* actum *corr. H* 5 nos] latinos *B* aliis partibus legendo *B* 6 proferatur *G* Aeolis] *b* **dis *B* aeoles *Dh* eoles *GLK* 7 servare] *r* *ruare *R* sequuti *ex* sequti *corr. B* 8 praeposterę *D* ponantur *BDHGLK* acuto disyllabae] *om. R* monosyllabae (*quod et ipsum extat in R*) acuto. Dissillabae *spscr. r* 10 *Verg. Aen.* I 32 13 p̄positioni*(s) *D* tenorum] *r* tenorem *R* 14 enclitici] *rh* encletici *d* inecletici *R* encliti *H* encleti *D* 15 fungitur] *d* fungantur *D* 17 ponere *BDHGLK* aeoles *h* eoles *DGLK* 18 idem facere] id facere *B* non autem cum anteponuntur *spscr. h* annittitur *K* adnititur *B et ex* nititur *corr. D* 19 ecfertur *L* 20 *Donat. art. gramm.* II 16, 6 *p.* 1765 *sq. P.* 25 *L.* 21 *arte(p) *G* 22 seperate *R* sęperatę *r* accuuntur *H* 23 loquellis *D* loquelis *RHLK* loquaelis *G* *de Censorini de accentibus libro cf.* § 40 *et O. Iahnium in praef. ed. Censorin. de die nat. p.* V *sqq.* 24 planissime *HGLK* de his planissime *D* acc**entibus(id?) *H* 26 nominativo] *d* nomina** *D* 27 indoctus] *d* indoctos *D* 28 vel] et, *spscr.* uel, *K* uel ablatiuo *add. r* 29 hostem] *b* hoste*(s?) *B*

duco, extorqueo, percurro'; cum participiis in compositione quidem secundum verborum figuram, ex quibus nascuntur, ut 'inducens, extorquens, percurrens', et praeterea per appositionem in accusativo et ablativo secundum nomina, ut 'in amantem, pro docente'. pronominibus vero per appositionem solam praeponitur duobus supra dictis casibus obliquis, ut 'in illum, de illo', et sibi praeponitur in compositione, ut 'imperterritus, inexpugnabilis'. nec non etiam coniunctioni invenitur praeposita, sed non servat vim suam, ut 'absque', unde, ut supra memoravimus, additio magis putatur que. ergo a praepositione 'abs' derivatum est adverbium 'absque', quomodo ab 'ex' 'extra'; similiter adverbiis praeponitur per compositionem, ut 'perinde, subinde, deinceps, abhinc'. igitur nomini quidem et per appositionem et per compositionem, pronomini vero per appositionem solam licet quibusdam 'mecum, tecum, secum, nobiscum, vobiscum' composita esse videantur, participio per derivationem vel consequentiam compositorum verborum vel per appositionem, ceteris autem partibus per solam compositionem praepositio iungitur.

Loco etiam coniunctionis accipi solet causalis, ut 'per desidiam malitiae nascuntur', id est 'causa desidiae'. similiter 'propter'.

II 9 Sunt autem apud nos multo plures quam apud Graecos. apud illos enim cum sint decem et octo praepositiones, diversas singulae habent significationes, quae complent multarum apud nos demonstrationem, ut περί pro 'circum' et 'circa' et 'erga' et 'de' et 'super', quando memoriae est, ponitur; similiter παρά pro 'apud' et 'prope' et 'praeter' et 'propter'. nec so|lum id, sed etiam illud causa fit, ut sint ampliores apud nos, quod omnia adverbia localia, quae solent casualibus praeponi, inter praepositiones nostri posuerunt, ut supra diximus, tenoremque earum in eis quoque servaverunt, ut 'pone tribunal, adversum hostes, citra forum, contra inimicos, infra tectum, supra montem, extra muros, intra urbem, ultra Alpes'. huiuscemodi enim omnia Graeci adverbia dicunt esse, quia et certam aliquam habent significationem etiam per se posita, quod prae

2 uerborum quidem figuram *B* extorqueus] *r* extoquens *R* 3 apositionem *DH* apposionem *L* 4 docente *ex* ***ente *corr.* *D* ducente *BH* 5 duobus] *b* duabus *BH* supradictis *add.* *r* obliquis casibus *GLK* 6 inperterritus *B* in perinterritus et *K* 8 servat] *r* *et ex* serua** *corr.* *D* seruam *R* suam ut al absque *B* suam abs absque *DH* ut] *h* ** *H* memorabimus *B* 9 aduerbium *om.* *D* 11 perinde] *d* proinde *D* subinde] *r* subito *RDGLK* desubito *Hk* deinceps *add.* *g* apositionem *H* 12 Et pronomini *Dd* solam licet *corr.* *e* s*lam l**et *H* 14 uidentur *GLK* participio propter diriuationem *L* 15 u appositionem *H* 17 causalis accipi solet *B* causalis *in litura h* casualis *G* disidiam *K* 18 id est *add.* *b* disidiae *K* propter et ob. uirgi in IIII (*Aen.* IIII 320) te propter libicę gentis numadumq; Idem in XI. (*Aen.* XI 347) Cuius ob augurium (auspicium *Verg.* *cf.* *v.* *l.* § 13. 25) infaustum moresq; sinistros. Su *B* 20 XVIII *B* 21 multarum] *r* multorum *R* 22 pro] *d* per *D* 23 e praeponitur *G* παρά] *r* para *R* 25 solent casualibus *in lit.* *b* 26 praepositiones] *d* praepositionis *D* tenoremquae *Rr* 28 ut infra *Rr* tectum *in litura* *l* 29 Alpes] *b* *et ex corr.* *H* alpis *BH* huiuscemodi] *h* huiuscemodo *H* esse *add.* *k* 30 per se conposita *H* praeposiones *K*

positiones habere nolunt per se prolatae, adverbia vero habent. et pleraque eorum componi non possunt, omnes autem praepositiones apud illos et componi et apponi solent. praeterea haec, quae certissimam locorum habent significationem etiam per se posita, possunt apud Latinos quoque
5 sine casualibus proferri, quod rarissime patitur praepositio. Virgilius in II Aeneidos:

Pone subit coniunx, ferimur per opaca locorum.

Inveniuntur igitur apud Latinos in praepositionibus tria contraria observationi Graecorum, quod certae sunt significationis quaedam praepositiones, ut 10
10 'apud, erga, circa, inter', et quod quaedam numquam componuntur, ut eae ipsae, quaedam numquam separantur, ut 'con, re, di, dis'.

Nulla praepositio habet aspirationem, sicut nec coniunctio, cum in aliis sex partibus orationis sunt, quae habeant aspirationem, sunt, quae non habeant, ut 'hara, habeo, habens, hic, huc, heu'.

15 Rarissime apud prosam scribentes praepo|stere proferuntur praepositiones, monosyllabae vero etiam apud poetas difficile mutant ordinem, ut apud Terentium in Andria:

i prae, sequor,

nisi 'cum'. ea enim sola tam apud poetas quam apud reliquos prae-
20 postere cum pronominibus ponitur, ut dictum est, his: 'mecum, tecum, secum, nobiscum, vobiscum', nec non etiam 'quocum, quicum, quacum, quibuscum'. mediae quoque ponuntur, ut 'qua de re, quam ob rem, quas ob res, qua in parte'.

Nec non habent quandam cognationem cum adverbiis localibus ple-
25 rum|que praepositiones, ut 'in: ad locum' et 'in loco', 'a' et 'ab' et 'e' et 'ex': 'de loco'. (sciendum tamen, quod nulla alia pars in x desinit 11 apud Latinos nisi nomina et 'ex' praepositio, quae Graeca est, et 'vix' et 'mox' et 'pax' adverbium comicum, quo utitur Terentius, quod similiter Graecum est.)

30 Sunt quae in compositione elisionem patiuntur, ut 'con' sequente vocali: 'coeo, coarguo, coarto, cohaereo, coaequo'. contra 'pro' sequente

3 et componi *in mg. add. K* 5 rarissimo *RK et ex* rarissime *corr. G* ut uirgl *BD* *Verg. Aen.* II 725 6 U. *G* 7 subiit *G* coniunx] *r* coniux *R* 8 trea *G* 9 significationis *ex* significationes *corr. D* 10 inter *om. K* quod *om. B add. b* ut hae ipse *B* 13 orationis *om. GL* habent *H* 14 ut *om. G* ara *B* 15 prosa *GLK* prosas *g* praeposterae *Rr* praepositiones] *r* propositiones *R* 16 etiam *add. d* difficele *L* 17 *Ter. Andr.* I 1, 144 (*cf. eun.* V 2, 69) andria prosequor (primo.i. pro *in* prae *mut. d*) *Dd* 18 i] ut dictum est *GLK* prae *Rr* prae sequor] persequor *Bk* sequor *etiam Bas.* sequar *lib.* XVIII § 265 *et sic 'meliores' ex codd. Bentl.* 19 ea] Haec *B* sola] *d* solaicum *D* 20 dictum] dictum tum *R* praedictum *B* 24 cognitionem (a) *RrD* locabibus *L* 25 a *add. d* e ex de *H* 26 tamen *om. L* pars *ex* pras *corr. D* 27 et mox] *rh om RBHGLK* 28 pax. ΠΑΝΤΕΛΟϹ. aduerbium *B* *Terent. heautontim.* II 3, 50. IIII 3, 39 simut *H* 30 elęsionem *g* 31 ut coeo *d* coargo *G* coharto *K* cohaereo] *g* cohaerio *G* coaequo *ex* aequo *corr. G* quoaeoquo *R* pro consequente *LK*

vocali d assumit: 'prodes, prodest, proderam, prodesse'. quaedam etiam syncopam passa sunt, ut 'supra' pro 'supera' et 'infra' pro 'infera' et 'extra' pro 'extera'. nam antiqui trisyllabe ea proferebant, ut Cicero in Arato:

> Torvus Draco serpit supter superaque retorquens
> Sese.

tenuit tamen, ut disyllaba magis ea proferantur.

Nec solum praepositiones, sed etiam adverbia sunt ea pro varia significatione accipienda. oportet autem scire, quod Graeci proprium dicunt esse praepositionis, ut nihil certum per se positae sine aliis partibus orationis significare possint, ut supra dictum est, quales sunt paene apud nos quoque omnes monosyllabae, ut 'ad, ob, per, pro, prae, a, ab, abs, cum, de, e, ex', nec non etiam disyllabarum quaedam, ut 'ante, praeter'. hae enim ad sensus sequentium significationes suas accommodant, ut 'ad' modo personae modo loco, est quando tempori adiungitur vel numero: per|sonae, ut Virgilius in I:

> Ad te confugio et supplex tua numina posco;

loco, ut idem in I:

> Prima quod ad Troiam pro caris gesserat Argis;

tempori, ut Sallustius in I historiarum: ad bellum Persi Ma-12 cedonicum; numero: 'ad quinquaginta milia'. in compositione quoque modo intentivum est, ut 'approbat, affirmat'; modo ad personam aliquam vel rem dirigitur, ut 'alloquitur, arridet'. similiter et aliae supra dictae diversas habent significationes.

Quae vero certae alicuius sunt significationis, quamvis secundum Graecorum rationem pleraeque inter adverbia poni debent, id est 'supra, infra, extra, pone' et huiuscemodi alia, ta||men, quia et casualibus plerumque praeponuntur et gravantur more praepositionum et loco plerumque Grae-

2 passę *B* 3 trisyllabę *RB* trissillabae *d* trisyllaba *LK et ex* tresyllaba *corr. G* trissillaba *D* ea] *r* ca *R* eas *B* *Cic. Arat. fr.* VII *p.* 520 (*v.* 47 *sq. p.* 524) *Or. cf.* § 52 *et Cic. de nat. deor.* II 42, 106 5 subter *BDK* reuoluens *libri Cic. de nat. d. l. l.* 6 sese tenuit. Tamen *HG* 7 Tenuit (usus et consuetudo) *Rr* Tenuit (Vsus) *D* Tenuit tamen usus (sunt) *h* disyllabã *B* 10 praepositiones *B* 11 quales penę *Rr* 13 quaedam quaedam *L* ut *in mg. add. g* ante] *k* aput *Kh* hae] *dk* Haec *DK rell.* 14 acomodant *B* 15 adiunguitur tempori *K* personae *om. L* 16 *Verg. Aen.* I 666 *post* in I: Ad te — in I. *om. R add. r* I· aeneidos *B* 17 suplex *G* numina] numena *k* munera *Kr cum aliquot codd. Verg.* (*in Pal. h. l. lac.*) 18 ut idem *in lit. B* *Verg. Aen.* I 24 19 Primam *R* agris (r) *Med.* 20 tempori *ex* tempore *corr. H* *Sall. hist.* I 7 *p.* 6 *Kr. cf.* § 24 *et lib.* XVII § 161 bellum *ex* uellum *corr. B* persim acedonicum *G* macidonicum *K* 21 quinquagenta *G* 22 adprobat *BDHK* adfirmat *BDHK* 23 alloquitur *ex* adloquitur *corr. D* adloquitur *BHK* arridet *ex* adridet *corr. D* adridet *BHK* alia *R* 25 certae *corr. ni f. ex* quertae *K* alicuius sunt *in litura H* significationis] *r* significationes *R* 26 pleraque *D* debeant *BDHGLK* 27 huiusmodi *H* huius cęmodi alię *D* 28 more positionum *R* et loco — praepositionum *post* positionum *om. R add. r*

carum accipiuntur, ut dictum est, praepositionum, ut 'supra caelum', ὑπὲρ τὸν οὐρανόν, 'infra terram', ὑπὸ τὴν γῆν, ideo non penitus irrationabiliter ab artium scriptoribus Latinarum inter praepositiones quoque sunt receptae.

5 Inveniuntur tamen in aliis etiam partibus praepositivae, non tamen semper nec omnes ad eandem speciem pertinentes, ut 'ne' adverbium dehortandi et 'hic' pronomen praepositivum, quod tamen licet etiam postponere, ut 'hic homo' et 'homo hic' nulla ordinis confusione tam a poetis quam a sine metro scribentibus bene dicitur. iure igitur sola haec 10 pars, id est praepositio, a loco, quem proprium possidet, nomen accepit.

Saepe et verbis desunt praepositiones, ut Virgilius in I: 13

Vna Eurusque Notusque ruunt,

pro 'eruunt', et praepositionibus verba, ut idem in III:

O mihi sola mei super Astyanactis imago,

15 'super' pro 'superes'.

Compositae praepositiones cum aliis partibus in illarum potestatem concedunt, ut 'incurvus, adoro, abhinc, proinde'; nam in 'absque' magis additio est que syllabae, ut diximus, quam coniunctio. verba, quia nominativum | semper significant vel vocativum, ideo in compositione semper 20 habent praepositiones, quomodo et nominativi nominum et vocativi.

Est quando praepositio loco coniunctionis, ut dictum est, accipitur tam apud Graecos quam apud nos, ut 'propter te', hoc est 'tui causa'; tunc enim loco causalis coniunctionis accipitur, quando διά Graecam significat. Virgilius in IIII Aeneidos:

25 Te propter Libycae gentes Nomadumque tyranni
Odere;

quando vero παρά significat, praepositionis vim sine dubio defendit. idem poeta in VIIII:

Sive Padi ripis Athesim seu propter amoenum.

2 τὸν] ΤωΝ *R* ΥΓΟ *H* ΤΗΝ ΓΕΝ *r* ΘΗΝ ΙΕΝ *R* ΤΗΝ ΤΗΝ *in* ΓΗΝ ΤΗΝ *mut.* *G* ΕΗΝΙ *K* inrationabiliter *B* 3 Latinarum] *r* latinorum *R* 5 tamen *om.* *G* partibus etiam *D* 6 ad *add.* *r* dehortandi] adhortandi *L* adortandi *GK* 7 liquet *Kg* 8 hic homo et homo hic] *b* hic homo homo hic *BDHGLK* 9 quam ad sine *D* quam * sine (a) *K* haec sola *GLK* 10 accipit *B* 11 *Verg. Aen.* I 85 I. aeneidos *K* I. aeneiđ. *D* I. aeneĩ *B* 12 nothusque *HLK* runt *R* 13 eruunt] *r et ex* erunt *corr.* *D* erunt *R* praepositionib; *ex* praepositionis *corr.* *B* praeposition**ibus(es) *L* uerba desunt ut *Br* ut *om.* *L* *Verg. Aen.* III 489 III. aeneidos *K* III. eneiđ. *D* 14 mei] *r* meis *R Med.* astianactis *BDGr* $\overset{\text{n}}{\text{astyaactis}}$ *Med.* 15 super *om.* *K* superest *K* superesset *L* superest *G* (uel est, uel esset above) 16 illarum] *b et ex* illorum *corr.* *L* illorum *BK* 17 concidunt *h* incurvus] *r* curuus *R* perinde *BDHGLK* Nam et in *Rr* 21 loco causalis coniunctionis *B* 22 nos] latinos *D* tui] *d* tua *D* 23 dia *D* diã *H* graecum *K* 24 *Verg. Aen.* IIII 320 *sq.* ęneiđ. *D* 25 te] et^{e} *Pal.* lybicae *K* libicę *Rd* libice *BD* lybice *L* numadumque *RBGK cum aliquot codd. Verg.* tiranni *RG* 27 uero apud uel absque uel ab uel $\overset{\text{.ne}}{\text{pes}}$ ΠΑΡΑ *D* vim] *r* cum *R* deffendit *G* 28 *Verg. Aen.* VIIII 680 VIII. *GLK* 29 atesim *RBD Med.* atthesim *L* ate sim

similiter 'ob' loco causalis poni solet coniunctionis Virgilius in XI:

Cuius ob auspicium infaustum moresque sinistros,

cum in compositione semper prae||positionis habeat significationem, ut idem in VI:

magnas obeuntia terras

Tot maria intravi duce te.

14 nec non cum aliis partibus coniuncta simul cum illis loco coniunctionis causalis accipitur, ut 'quamobrem' pro 'quapropter'. Cicero in I invectivarum: quamobrem, ut saepe iam dixi, discede.

Cum apud Graecos separata praepositio tribus soleat casibus praeponi, id est genetivo, dativo, accusativo, apud nos duobus solis praeponitur, id est accusativo et ablativo, nisi ἑλληνισμῷ utatur auctoritas, ut Virgilius in III georgicon:

Et crurum tenus a mento palearia pendent,

genetivo est usus secundum Graecos pro ablativo, quamvis apud Graecos τὸ 'ἄχρις', quod est 'tenus', non praepositio, sed adverbium esse ostenditur; itaque apud nos quoque raro praeponitur. idem in II georgicon:

Hactenus arvorum cultus et sidera caeli.

idem in II Aeneidos:

capulo tenus abdidit ensem.

nominativo vero per compositionem addita praepositio per omnes manet et obliquos casus. ideo autem nominativi per appositionem non re|cipiunt praepositiones, quia per intransitivam dicuntur elocutionem, id est non transeuntem ab alia ad aliam personam, ut 'percurrit homo excelsus'; ecce,

15 quia nominativi sunt, nullam habent transitionem. accusativus vero et ablativus, cum transitivi sunt, recipiunt separatas praepositiones: separatae enim eae semper transitionem significant. itaque verba quoque, quia semper adiuncta sunt quantum ad intellectum vel nominativo vel vocativo et carent casibus, iure non possunt per appositionem adiungi praepositioni; nihil enim carens casu per se transitivum potest esse.

K antesim *H* (h) atesim *Pal.* amoenum] *d* amenum *D* 1 poni *om. L* *Verg. Aen.* XI 347 in XI. *om. G* 2 ob *ex* ab *corr. G* augurium *Bamb.* § 9 *ubi v. annot.* augurium auspicium *BL* § 25 augorium auspicium *GK ibid.* iufastum *B* sinistros *ex* sinestros *corr. Med.* 3 compositione] *d* positione *D* appositione *B* ut idem ut idem *K* 4 *Verg. Aen.* VI 58 *sq.* in *om. H* VI.(I) *H* 5 magnas obeuntia] *d* magna subeuntia *D* 6 duc&e *H* 7 illis] *r* aliis *R* 8 causualis *K* casualis *B* pro *om. D* *Cic. in Catil. or.* I 9, 23 quam ob rem, ut saepe iam dixi, proficiscere *coll. ibid.* 7, 18 quam ob rem discede in I. inuectiuarum *om. G* innecticarum *H* iuuechtiuarum *K* 11 et datiuo et accussatiuo *K* solis *om. L* 12 ΕΛΛΙΝΙCΜΟ *GK* ΕΛΛΙΝΙΜΟ *L* hellenismo *DH* helenismo *B* ellenissimo *R* *Verg. georg.* III 53 13 IIII. *RBD* 14 palearia] *rd* pallearia *R* palliaria *D* pendent] *k* tendent *K* 16 τὸ] ΤΩ *R* ΑΧΡΗC *B* ΑΡΧΙC *K* 17 *Verg. georg.* II 1 18 Hactenus] *r* Actenus *RB* aruorum *ex* arborum *corr. L* arborum *B* aruarum (o) *Med.* 19 *Verg. Aen.* II 553 eneid. *D* aeneī pubetenus *B* 20 tetenus *H* addidit *B* 21 vero] quoque *G* et *om. BDHGLK del. r* 22 casus *om. K* 23 quia—separatas praepositiones] *add. r* has separatas *R del. r* eloquutionem *D* 24 ad] *in ras. duarum lit. scr. L* 26 transitiui *ex* transitiua *corr. H* 27 eae] hae *BD* transitiones *R?* 29 apositionem *H*

Praepositio, quando per defectionem verborum profertur, generalem servat accentuum regulam: [ab acuto incipit] ut Virgilius in III Aeneidos:

O mihi sola mei súper Astyanactis imago,

5 et Terentius in Andria:

Adeò modesta, adeo venusta, ut nihil súpra;

et hoc ad similitudinem Graecorum. Homerus:

ἀλλ' ἄνα,
ἔνι τοι φρένες,
10 πάρα δ' ἀνήρ,
χαλεπὴ δὲ θεοῦ ἔπι μῆνις.

nec non etiam si praepostere proferatur, ut Virgilius in XII:

decus imperiumque Latini
Te pénes.

15 hoc quoque a Graecis. Homerus:

μάχῃ ἔνι κυδιανείρῃ,
Ὧι ἔπι πόλλ' ἐμόγησα,
νεῶν ἄπο καὶ κλισιάων.

est tamen quando postposita quoque gravatur, si genetivus sequatur red- 16
20 ditus ad supra positum accusativum vel ablativum, ut si dicam: 'virtutem proptèr imperatoris' vel 'iustitia ìn legum'. sin autem in fine sit praepositio sensus, omni modo generalem servat accentuum legem [ab acuto incipit], ut 'homines mille venerunt súpra', nisi differentia prohibeat, sicut dictum est, ut 'circum' — Virgilius in I Aeneidos:

25 maria omnia circúm —,

in fine acuitur, ne adverbium vel nomen esse putetur, sicut et apud Graecos διά. et si loco adverbiorum vel interiectionum accipiuntur, similiter

2 seruant D accentuum] r et ex accentum corr. D accentum RH regulam id est ab B accuto H Verg. Aen. III 489 IIII. R Aeneidos om. G ęneid D 4 super astinactis h superasti anactis H astianactis (y supra i) G astianactis BDK astian*ctis (a supra *) (o?) Rr 5 Ter. Andr. I 1, 93 cf. lib. XVIII § 14 in Andria om. G 6 adeo modesto (voltu sc.) adeo venusto Terentius nihil pro nil etiam Bas. 7 Hom. Il. VI 331 VIIII 247; Od. XXI 288; Od. XVI 45; Il. V 178 8 ἀλλ' ἄνα] ΑΛΛΑ H 9 ἔνι] ΕΗΙ D ΕΤΙ B ΘΗΙ H τοι] ex ΤΟΥ corr. K ΤΩΙ R ΤΟ D ΦΡΕΝΗC R ΦΡΕΗC H 10 ΠΑΡΑΕΔΑΝΕΡ D ΔΕ RBHGL ΑΝΕΡ RHLK 12 ΧΑΛΕΠΝ H ΧΑΛΕΠΕ GLK ΧΑΛΕΠ*Ε R ΧΕΑΛΛΕΠΗ D δὲ] om. R ΤΕΟΥ R ΕΚΟΥ GLK ΕΕΥ H ΜΕΝΙC BD ΑΛΗΗΙC H ΑΛΕΝΙC R ΑΛΛΑ ΗΝΙC GLK 12 proferantur R? proferatur turequis misere ut, vocc. insiticiis m. rec. del.. B Verg. Aen. XII 58 sq. XII] Krehlius VIII Heidelb. teste Lind. VII rell. 15 Hom. Il. VI 124 VII 113 XXIIII 391: Il. I 162; Il. II 91 16 ΜΑΧΕ K ΜΑΚΝΕΝΙΚΑΙΑΛΛΝΕΤΡΕ D ΕΗΙ H ΚΥΔΙΑΗΕΙΡΗ H ΚΥΔΙΑΝΕΙΡΕ GL ΚΙΔΙΑΝΕΙΡΕ K ΚΥΔΙΑΝΕΙΚΗ B 17 πόλλ'] Π ΛΛΑ BH ΠΑΛΑ R ΠΟΛΛΛΑ D ΠΟΜ KL ΤΟΜ G ΕΜΟΤΗCΑ R ΕΑΜΑΟΓΗCΑ GLK ΙΜΟΤΕCΑ D ΕΜΟ CΑ B 18 ΝΗΩΝ GL ΗΝΝΩΝ K ΝΗΑΝ B ΝΝΟΝ D ΗΩΗ H ΑΡΟ D καὶ] om. H Κ B ΚΑΙCΙΑΩΝ GDLK ΚΑΙCΙΑΩΗ H ΚΑΙCΙΑΩΝ R ΚΑΗCΙΑΟΝΕ B 19 redditus] h redit H 20 ad] r a R 21 iustitia in] r iustitiam R iustitiam in B 22 omni modo] omnino r seruant B legem in litura L ** ab(et) K 23 mille ex mile corr. L 24 Verg. Aen. I 32 ęneid D 27 dia D interectionum G accipiantur GLK

mu|tant accentum sibi destinatum. Terentius in eunucho:

Pèrpulchra credo †munera aut nostris similia,

et Lucanus in II:

prò tristia fata!

Quis fuit ille dies, Marius quo moenia victor?

17 hoc tamen quoque Graecis auctoribus facimus. sicut enim praepositiones loco adverbiorum, sic etiam adverbia loco praepositionum solent poni. Homerus:

γέλασσε δὲ πᾶσα περὶ χθών,

περί pro πέριξ, praepositionem posuit pro adverbio. idem:

Ἴλιον εἴσω,

pro εἰς Ἴλιον, adverbium pro praepositione. nihil igitur mirum, apud nos quoque praepositiones pro adverbiis vel adverbia pro praepositionibus inveniri, cum etiam loco nominis ea soleant accipi, ut Virgilius:

mane novum;

Sponte sua.

Statius in XI:

at tu, pudet, hostia regni,

Hostia nate iaces, ceu mutus et e grege sanguis.

Ei mihi primitiis ararum et rite nefasto

Libatus,

18 'rite' pro 'ritu' posuit. praepositiones quoque tam pro adverbiis quam pro coniunctionibus inveniuntur, ut ostendimus. non bene tamen stoici praepositionem inter coniunctiones ponebant, praepositivam coniunctionem eam nominantes, cum coniunctio et nominibus et verbis et omnibus tam declinabilibus quam indeclinabilibus per appositionem soleat adiungi; nec solum praeponitur, sed etiam subiungitur tam apud poetas quam a||pud

1 distinatum *GK* Terentius] *d* terentia *D* *Ter. eun.* III 2, 15 in eunucho *om. G* iunocho *K* 2 perpulcra *DGL* munera] dona *lib.* XVII § 11 *cum Terentio* aut] *sic etiam lib.* XVII *l. l., cum Bemb.* haud *Bas.* aut nostris similia *om. B* nostri similia *Bemb.* 3 *Luc. Phars.* II 98 *sq.* pro fata! quis ille, | Quis fuit *etc. et sic lib.* VII § 92; pro tristia factà! *legitur apud Luc.* V 57 VI 305 VII 411 4 tristitia *B* facta *Bd* 5 Mariais *H* moenia *ex* menia *corr. H* 6 tamen *om. GLK* quoque tamen *D* 8 *Hom. Il.* XVIIII 362 9 ΓΕΛΑCΕ. *RDHK* ΤΕΛΑCΕ *GL* ΡΑCΑ *B* πᾶσα περὶ] ΠΑΡΑCΕΡΙ *D* ΧΘω *B* ΧΕωΗ *H* ΧΕΟΙΝ *D* 10 pro] ΠΡΟ *G* ΠΕΡΙΧ *R* *Hom. Il.* I 71 XVII 159. 163 XVIII 58 XXIIII 145 11 ΙΑΙΟΗ *H* ΙΜΟΝ *Dr* ΕΜΟΝ *R* ΑΙΟΝ *GLK* ΕCΙω pro ΕΑΙCΟΝ *B* 12 Ἴλιον] *r* ΙΜΟΝ *GL* ΙΗΟΗ *H* ΙΑΘωΝ *R* ΜΟΝ *K* 14 soleant] *d et ex* solant *corr. H* solant *D* uirgit̃s iu IIII. geor̃. *D* *Verg. georg.* III 325 *Verg. Aen.* VI 82 *etc. v. indicem* ius *Erythraei* 16 sponte] *d* ponte *D* 17 stater *Dd* *Stat. Theb.* XI 283 *sqq.* 18 pudet hostias *GL* pudet hostis regni hostias *K* 19 mutus] *b* m*tus (o?) *B* et egreges *Rr* et egreges anguis *GL* et aegreges anguis *K* 20 Ei] *sic etiam Stat. Cass.* hei *BDG* mihi *om. GL* primitus *K* ararum] *sic etiam schol. in lemmate et codd. Stat. plerique cum Cass.* armorum uel annorum *inter lin.* 'opt. cod.' *Barthii* nepasto *K* 21 liuatus *G* 22 rite pro rite *B* 23 "tamen bene" *Bb* stoici] *cf. lib.* II § 17 *R. Schmidtius stoicorum grammatica p.* 47 *sq.* 24 inter coniunctionem *L* 26 quam indeclinabilibus *om. K add. r* apositionem *H* adiungi *ex* coniungi *corr. L*

sine metris scribentes; praepositio vero, ut saepe dictum est, et praeponi vult semper, cum recto ordine ponitur, et verbis ceterisque partibus indeclinabilibus nisi in compositione non adiungitur.

DE POTESTATE PRAEPOSITIONVM.

5 Separatae praepositiones vel accusativo vel ablativo adiunguntur, com- III 19 positae vero tam nominativo quam ceteris omnibus obliquis, qui ex composito nascuntur nominativo. et est quando eandem habent tam in compositione quam in appositione significationem, ut 'invado hostem' et 'in hostem vado', in utroque enim 'contra' significat; est quando diversam, ut
10 'de te loquor', id est 'tui causa loquor', 'deprimo', hoc est 'infra premo'; est quando abundant syllabice, id est auctio|nis syllabarum causa tantummodo nulla significationis additione, ut 'emori' pro 'mori'; est quando localem vim possident quadripertitam, ut 'venio per forum, proficiscor ad Graeciam, in Italia sum, a Sicilia venio' (cum apud Graecos praepositio 20
15 composita cum dictionibus aliis quibusdam paenultimam habentibus acutam antepaenultimam eam facit, si addit significationi aliquid, ut πλησίος παραπλήσιος, apud nos in uno adverbio hoc solet facere, 'índe, déinde, éxinde, próinde, súbinde', ne, si gravetur praepositio, per appositionem esse putetur ante adverbium, quod fieri non licet); est quando significantiae causa
20 assumitur praepositio, ut Virgilius in I georgicon:

numquam inprudentibus imber
Offuit;

est quando privationem, id est abnegationem, significat, ut 'impius, expes'. sunt quae similem habent potestatem, ut 'ab a, ex e', quae etiam
25 localem possident significationem. 'ex' vero et pro causali coniunctione potest accipi, ut 'ex insidiis illius hoc patior', id est 'insidiarum illius causa'; privationem quoque significat, ut supra dixi, ut 'expes, exlex', et 21 ordinem, ut Virgilius in VII: ||

Exin Gorgoneis Allecto infecta venenis;

1 s*pe *B* sepe *b* 4 De potestate prepositionis *D* 5 saeparatae *R* 6 composito] *r* composita *R* 9 enim *sup. lin. add. K* 10 causa tui *K* prȩmo *B* 11 habundant *DGK* syllabaice *G* syllabicȩ *B* syllabaice *L* sillabice *ex* sillabicȩ *corr. D* id] hoc *DG* auctionis] additionis *d* additiones *D* 12 additione] additionis *G* mori] *d* more *D* 13 possedeut *K* per forum *in mg. add. K* ad] *r* a *R* 15 alliis *Rr* 16 eam] eam, *in mg.* uel acutam, *L* acutam (uel eam) *G* si] *r* sed *R* si addit] *om. G* sic addit *LKg* ΠΛΗCѠC ΠΑΡΑ ΠΛΕCѠC *G* ΠΛΗCΟC ΠΑΡΑΠΛΗCΟC *K* ΠΛΗΕCΙΟC ΠΑΡΑΠΛΗΕCΙΟC *r* ΠΛΗΕCΙΟC' ΠΑΡΑΠΛΕCΙΟC *H* ΠΛΗCѠC ΠΑΡΑΠΛΗC*C(Ѡ)(Ο) *L* ΠΛΙCΙΟC ΠΑΡΑΠΑΝCΙΟC *B* ΠΑΝCΙΟΝ (C) ΠΑΡΑΝΑΝCΙΟC (Π) *D* 17 exinde deinde *D* 18 proinde] perinde *D* subinde *om. GLK* perinde *post* subinde *add. r* exinde *Heidelb. teste Lind.* 19 licet] *k* liquet *GK* 20 adsumitur *B* *Verg. georg.* I 373 *sq.* 21 imprudentibus *GL* (in)prudentibus *Med.* 23 expes] *r* exspes *RBHK et in litura d* 24 ab a] a ab *Dr* 25 localem] *r* loqualem *R* possidentur *G* coniuctione *L* 27 ut supra dixi significat *B* exspes *RHK* 28 *Verg. Aen.* VII 341 29 Exim *Med.* exingor goneis *B* adlecto *R* infata *R* ueninis *K*

et loco adverbii 'extra' fungitur, ut 'exul: extra solum' et 'excludo: extra cludo', quamvis 'extra' quoque et omnia localia, ut saepe memoravimus, adverbia, quae casibus solent adiungi, nostri inter praepositiones ponunt.

Temporalia [et localia] quoque adverbiorum quaedam in praepositiones transferuntur [et nomina], ut 'pridie Kalendas' [et 'adversus' vel 'adversum hostes']. subtractae quoque nominibus quibusdam loco adverbiorum ea faciunt accipi, ut 'domo venio' pro 'a domo' et 'domi sum' pro 'in domo' et 'domum eo' pro 'ad domum'. et invicem pro se ponuntur praepositiones, ut 'in urbem venio' pro 'ad urbem' et 'per urbem sum' pro 'in urbe'. adeo autem plerumque localem habent significationem praepositiones, quod adverbia quoque ex his quaedam localia nascuntur: 'ex, extra, extrinsecus; sub, subter; in, infra, | intra, intus'. sed etiam haec, ut supra dictum est, quia loco praepositionum saepe solent poni, cum casibus adiunguntur, artium scriptores inter praepositiones numerant.

Cum igitur, ut supra memoravimus, per appositionem duobus casibus adiungantur praepositiones, accusativo et ablativo, de singularum significatione disseramus, et primo de his, quas accusativus sequitur.

23 Vnisyllabae, ut plerisque Latinorum videtur, sunt hae: 'ad, ob, per, post, cis, trans'; bisyllabae: 'apud, ante, citra, circum, circa, contra, erga, extra, inter, intra, infra, iuxta, prope, pone, ultra, praeter, propter, supra, usque, penes'; trisyllabae: 'circiter, adversus, secundum'. ex his pleraeque apud Graecos inter adverbia ponuntur, ut saepe docuimus, quod certam habent significationem etiam per se positae, quod in praepositionibus abnegant esse per se positis, et quod licet tam poetis quam oratoribus sine reprehensione et praeponere et postponere ea casibus, cum praepositiones, de quibus nulla dubitatio est, nisi poetica auctoritas postponere non solet, et quod eo||rum pleraque componi non possunt, cum praepositiones omnes apud illos talem naturam habeant, ut et componi et separari

1 aduerbii loco *GLK* 3 selent *B* interpositiones *h* interpositiones *H* 4 ponant *D* posuerunt *B* 5 TEMPORALIA. | Localia *in ras. B* et *om. RGL* et localia *om. Heidelb. teste Lind., post* quoque *in mg. add. K* localia] locicalia *ni f. in litura R, del. et add.* non habuit uetustus localia *r* quaedam in] *r* in quaedam *R* 6 et] *add. d* uel *GLK* pridiae *Rr* calendas *R* uel *sup. lin. add. D* 8 pro a domo *om. R add. r* 10 per urbem] *d* pro urbe *D* 11 significationem *in litura L* 12 localia] *r* loqualia *R* 13 ex] *om. H* ut ex *Dh* 14 haec quod ut *B* praepositionum] *r* praepositionem *R* soleant *L* solent cum casibus adiungi artium *B* 15 *post* adiunguntur *sqq.:* artium — adiunguntur (*sic*) *in mg. add. K* 18 adiungantur] adiunguntur *BDHGLK* accussatio *L* 19 disseruamus *Rr* 20 de praepositiõ q̃ accussatiuo iunguntur *inscr. K* sequitur unisyllabę *B* sequitur uni⁹-syllabę *b* Vni syllabae *G* uidentur *BHL* 21 circum circa citra *D* 22 intra inter *H* iuxa *B* 23 penes] *r* panes *R* paenes *H* 24 pleraeque] *dh* pleraque *DHGK* Graecos] *d* graecas *D* 25 certã** (ut *ni f.*) *H* habent habent *R* 26 *abnegant (h?) *H* esse *om. G spscr. g* licet] *r* liquet *G* locet *R* tam *om. R add. r* 28 auctoritas fiat *g* auctoritas hoc faciat *h* postponi *LK* 29 solet *in* solent *mut. K* solent *GL* earum *B* 30 seperari *L*

possint. nostri vero ideo inter praepositiones eas dictiones posuerunt, quia semper praepositivae sunt, nisi licentia hoc poetica mutaverit, et gravantur praepositae, quod praecipue suum est praepositionis. sunt autem pleraque huiuscemodi adverbia localia, ut 'cis, trans, apud, ante, contra, 5 circum' et reliqua similia. de singularum igitur vi et significatione, ut valemus, disserere conemur.

21 'Ad' tam in compositione quam in appositione plerumque proximitatem significat, ut 'adeo, adcurro, advenio, assideo, ad Troiam' pro 'iuxta Troiam', 'ad urbem' pro 'iuxta urbem', ad balneas Pallacinas, hoc est 10 'iuxta balneas'. est etiam causalis, ut 'ad quid hoc fecisti?', hoc est 'cuius causa', et similitudinis, ut 'accommodatus, adaequatus, assimilis, ad unguem'. significat etiam contrarietatem, ut 'ad illum mihi pugna est', hoc est 'contra illum'. pro temporali quoque accipitur, ut Sallustius in I | historiarum: ad bellum Persi Macedonicum, hoc est 'us-15 que ad bellum Persi'. additionis quoque, ut 'ad haec mala'.

25 'Ob' tam in appositione quam in compositione invenitur, sed quando per appositionem ponitur, vim obtinet διά Graecae praepositionis, quae pro causali coniunctione accipitur, ut Virgilius in XI:

Cuius ob auspicium infaustum moresque sinistros,

20 vel loco 'pro' vel κατά Graecae, cum accommodativa sunt, intellegitur. idem poeta in IIII georgicon:

Haud quaquam ob meritum,

id est 'pro merito', κατ' ἀξίαν. in compositione vero significationem 'contra' vel 'circum' complet: 'contra', ut 'obvius, occurro, oppono, obicio'; 25 'circum' vero, ut 'obumbro, obambulo'.

'Per' et componitur et separatur et significat διά Graecam localem, ut Virgilius in I georgicon:

2 licentia] *k* liquentia *GLK* 3 praepositionis] *r* praepotionis *R* 4 "circum 'contra *G* circum contra *D* 5 „ui ,ig (*i. e.* igitur) *G* 6 valemus] *r* ualeamus *RGLK* conemur] *d* conuenimur *D* 7 plerumque] *r* pleraque *R* 8 accurro *GLK* assideo] *r* assiduo *R* adsideo *BH* 9 balneas] *r* balleas *R* ballneas *K* ballacinas *DH* palatinas *k* '*vide Cic. or. p. Rosc. Am.* 7, 18' *Fleckeisenus* 10 etiam] enim *R* causaliis *K* 11 adcommodatus *BK* adcomodatus *in* accomodatus *mut. D* assimilis] *d* adsimilis *BH* assimilitudinis *D* 12 ungem *GK* etiam *om. G* ad illud *R* 13 *Sall. hist.* I *v.* § 11: *om. h. l. in testimoniis verborum Sallustianorum enumerandis Kritzius Sall. hist. fr. p.* 6 14 in I historiarum *om. G* Macedonicum] *l* madoni••cum *L* 15 ut ad haec] *b* ut haec *B* 16 quam in compositione *om. R add. r* 17 per appositionem *om.*, in appositione *in mg. add. K* optinet *BDLK* dia *DH* praepositionis] *d* praepositiones *D* 18 causuali *ex* casuali *corr. L* coniunctione et praepositione *RH* coniunctione *unc. postea deletis incl. r* coniunctione uel praepositione *L* coniunctione prepositione *B* praepositio *post* accipitur *add. DG* *Verg. Aen.* XI 347 19 ob] *b* •b(a?) *B* auspicium] *gk* augurium auspicium *BL* augorium auspicium *GK* augurium *B* § 9 senistros *K* 20 vel loco pro] *k* Vello pro *H* accommodativa] *b* accomodatiua *RD* commodatiua *B* 21 poeta] *d* poetica *D* *Verg. georg.* IIII 455 III. *B* 22 Haut *K Ver. Rom.* quanquam *GLK* quamquam *B Pal.* ob] ad *Pal.; in Ver. lac.* 23 pro merito *ex* pro meritum *corr. D* 24 contra ut ob huius curro oppono *B* ob•uius (h?) *K* obpono *H* 25 uero obumbro *GLK* 26 dia *H* 27 *Verg. georg.* I 245

Circum perque duas in morem fluminis Arctos,

26 et 'perrumpor' *διαρρήγνυμι*. sciendum autem, quod omnia localia possunt eadem etiam temporalia esse, ut 'per medium forum' et || 'per medium diem' dicimus. nec non etiam aliis rebus ad eandem figurationem omnia localia possunt adiungi, ut 'per virtutem fio laudabilis', in quo quasi lo- 5 cus laudis ostenditur fuisse virtus. est etiam iurandi, in quo vim obtinet *πρός* Graecae, quae apud illos quoque in iureiurando accipitur, ut 'per Iovem' *πρὸς τοῦ Διός*. Virgilius in X:

Per te, per qui te talem genuere parentes.

est etiam perfectivum plerumque in compositione, ut 'perficio, percurro, 10 persevero, percipio, peroro'. adverbii quoque vim obtinet, quando pro 'valde' accipitur, ut Terentius in Andria:

Per ecastor scitus puer est natus Pamphilo.

abnegationem quoque significat in compositione, ut 'perfidus, periurus'.

27 'Post' et componitur et separatur et significat *μετά* Graecam praepo- 15 sitionem, sed non quando loco *σύν* accipitur, sed quando ordinem magis significat sive loci sive temporis sive cuiuscumque alius rei, ut Virgilius in III georgicon:

post montem oppositum.

similiter dicimus 'post multum tempus' et 'post pietatem utilitas ponenda 20 est'. loco etiam adverbii ponitur, ut Terentius in adelphis:

post faciet tamen,

pro 'postea'. Virgilius in VI:

ille ad|mirans venerabile donum

Fatalis virgae longo post tempore visum; 25

nam quando praepositio est, ablativo iungi non potest. derivatur ex hoc 'posterus' et 'postica'.

'Cis' et componitur et separatur et magis localem habet significationem, ut 'cisalpina Gallia' et 'cis Rhenum'. possumus tamen per translationem et in tempore et in aliis rebus ea uti, ut 'cis definitum tempus', 30

1 Circum perque] *r* Circumque *R* 2 *διαρρήγνυμι*] *r* ΔΙΑΡΡΑΓΝΥΜΙ *R* ΔΙΑΡΗΓΗΥΜΙ *BH* ΔΙΑΠΗΓΝΥΜΙ *D* ΔΙΑΡΡΗΓΝΥΑΜΑΙ *GL* ΔΙΑΠΗΓΝΥΑΜΑΙ *K* autem] tamen *G* omnes locales *B* 3 temporales *B* ut] *k* et *LK* ut per medium forum *om. G* 4 omnes locales *B* 5 fio] *h* fi*** *H* laudabilis *in litura h* 6 fuisse uirtutis *r* etiam *om. K* quo uim *ex* quorum *corr. K* uim *add. d* optinet *BHL* 7 in *om. D* 8 Iovem] dñ *B* ΤΟΙ *B* ΔΥΑΟϹ *D* *Verg. Aen.* X 597 X *Krehlius* XI *libri* 9 uel parentes potentes *G* 10 etia *R* perfectivum] perfecti uñ *G* perfecti unde *L* perfectionis *K* 11 peroro percipio *K* optinet *BHL* 12 *Ter. Andr.* III 2, 6 in Andria *om. G* 13 pampilo *GLK* 14 compositione] *r* compositionem *R* 15 seperatur *L* meta *R* ΑΜΑΕΤΤΑ *GLK* 16 non *om. Heidelb. teste Lind. del. r* sed quando *om. Heidelb. teste Lind. del. r* 17 significat magis *K* locis *D* cuiusque *G* *Verg. georg.* III 213 18 III *ex* IIII *corr. K* IIII. *B* 20 utilitas] *r* uilitas *R* 21 ut Terentius] *d* uterentius *D* *Ter. adelph.* I 2, 30 in adelphis *om. G* 22 faceret *Terentius et sic lib.* II § 20 *ubi codd. nonnulli* facere 23 *Verg. Aen.* VI 408 *sq.* VII *K* 24 ammirans *L* domum *R* 25 post tempore] *r* postempore *R*, *quod per se rectum recipere dubitavi, cum neglegentiae scriptoris unam t pro duabus scribentis originem videatur debere* 29 renum *g* renum *DGLK* 30 ea uti] *r* eati *R*

sicut 'ultra definitum', vel 'cis naturae leges', ut 'ultra naturae'. derivatur ex hoc 'citra'.

'Trans' quoque et componitur et separatur, ut 'transfero, transveho; trans Padum, trans Tiberim'. est tamen quando in compositione amittit n et s, ut 'traduco, trado, traicio, trano'. et composita quidem διά Graecae vel παρά vel ὑπέρ loco fungitur, ut 'transveho' διακομίζω, 'trado' παραδίδωμι, 'transgredior' ὑπερβαίνω, ut Sallustius: communem habitum transgressus, pro 'supergressus'. πέραν vero significat, quod est adverbium apud Graecos, separata, ut 'trans mare' πέραν τῆς θαλάσσης. || 28

Sciendum, quod omnes monosyllabae praepositiones tam accusativo quam ablativo casui servientes et componi et separari possunt, excepta 'cum', pro qua 'con' in compositione semper invenitur praepositiva, eandem significationem habens quam 'cum' praepositio, ut 'concurro, conficio'. nec scriptura tamen multum discrepat: antiqui enim pro 'cum' 'com' scribebant. et saepe tamen m in n, sicut et n in m, converti solet, ut 'communis, imperator; eundem, tantundem'. praepostere tamen, ut quibusdam placet, cum ablativo pronominum componitur 'cum' praepositio, ut 'mecum, tecum, secum, nobiscum, vobiscum'; aliis vero ideo encliticì vice fungi postposita videtur, ne, si acuatur, adverbium esse putetur, de quo tamen in pronomine latius disseruimus. 'clam' enim magis adverbium est, cum nec localem habeat aliquam significationem, quam plerumque praepositiones possident, et qualitatem demonstret, quae in adverbiis inveniri solet - et diminuitur, quod nulla praepositio habet, ut 'clanculum', et potest etiam absque casu proferri, ut 'bona aperte facit, mala | clam' - et quod apud Graecos absque ulla dubitatione adverbium est. nihil mirum tamen, quod praeponatur casui, cum multa adverbia, et maxime localia, et apud Graecos et apud nos soleant casibus praeponi, 29 30

1 leges] *r* legis *R* leges ut ultra naturae leges. *K* 2 hac (o) *D* citre (a) *H* 3 transfe*ro(r) *R* tranucho *L* 4 trans Padum, trans Tiberim *add. d* Padum] *r* palum *R* Tiberim] *r* tyberim *RG* 5 ut traduco] *r* utraduco *R* trado] *r* traho *R* traicio *ex* traico *corr. H* quidam *L* dia *H* 6 ΟΥΠΕΡ *L* loco] loo *K* διακομίζω] *r* ΔΙΑΚΟΜΙΞω *K* ΔΙΑΚΟΜΙΖΟ *B* ΔΙΑΚΟΜΑΙΖω *G* ΔΙΑΚΟ**** *L* ΔΙΑΚΟΝΙΞω, *ni f. in l. fere evanido, l* ΔΙΑΚΟ(Λ)ΜΑΙΞω *K* 7 ΠΑΡΑΔΙΛΟΜΙ *RD* ΠΑΡΑΔΙΔωΑΜΑΙ *GL* ΠΑΡΑΔΙΔωΑΜω *K* transgraedior *BH* ΥΠΕΡΒΑΥΝω *D* ΥΠΕΡΡΟΑΙΝω *B* ut Sallustius—πέραν *om. R add. r* *Sall. hist. fr. inc.* 46 *p.* 382 *Kr.* 8 ΠΑΡΑΝ *Hrd* 9 separata *ex* saparata *corr. D* ΤΕC *RD* ΤΙC *r* τῆς θαλάσσης] ΤΕΛΛΑCΕC *K* 10 ΘΑΛΑCCΕC *RH* ΕΛΛΑCCΗC *ex* ΕΛΛΑCCΕC *corr. G* 13 semper in compositione *LK* praepositiva] praeposita *BDHL* 14 conflitio *DH* 15 multum] *k* multam *K* 16 com] *ex* cum *corr. D* quom *r* 17 euuden *R* 18 componitur ** cum(ut?) *K* 19 vobiscum] *l* *obiscum(n) *L* 20 enclitici] *r* eucletici *D* encliciaci *R* encliti *K* fuugi ideo uidetur praeposita (post) ne *Dd* ne si] *r* nisi *R* accuatur *D* 22 est *eras. in G* localem] *r* loqualem *R* aliquā *in lit. B* quam] *r* quem *R* 23 possident] *r, in* possideant *mut. L* possideant *RHG et ex* possedeant *corr. K* demonstrat *G et in* demonstret *corr. L* demonstrent *B* 24 diminuatur *α* 25 potest *d* post *D* possit *α* aperto *ex* apert*(a?) *corr. H* 26 adubitatione *D* 27 praeponitur *D* 28 et apud nos *om. R add. r*

31 quorum pleraque nostri, ut praediximus, praepositiones esse dixerunt. sed sciendum, quod adverbia quidem et sine casibus et cum casibus proferri possunt, ut 'contra, circum, clam, pone', cum eandem in utroque servent significationem, praepositiones vero suam significationem servantes semper casibus adiunguntur, ut 'per', quando praeponitur casui, διά significat, quando autem adverbium est, mutat significationem et pro 'valde' accipitur.

Bisyllabae sunt praepositiones, quae accusativo iunguntur, secundum plerosque artium scriptores haec: 'apud, ante, citra, circum, circa, erga, contra, extra, inter, intra, infra, iuxta, prope, propter, pone, ultra, praeter, supra, usque, penes'. ||

32 'Apud' unam habet significationem in loco, ut 'apud Numantiam', adiungitur tamen etiam personis, ut 'apud amicum, apud Athenienses', et significat παρά Graecam, quando locum apud illos demonstrat. ea autem praepositio in compositione non invenitur.

'Ante' et componitur et separatur: 'antepono, ante domum', et significat πρό Graecam localem vel temporalem, ut 'anteeo' προπορεύομαι, 'ante annum' πρὸ ἐνιαυτοῦ. invenitur etiam sine casu, quo loco adverbii accipitur: significat enim 'antea', quod est apud Graecos πρότερον, ut Virgilius in bucolico:

> Ante, pererratis amborum finibus, exul
> Aut Ararim Parthus bibet aut Germania Tigrim.

derivatur ex hoc nomen 'antiquus' et 'antiqua' et 'antiquum', ex quo 'antiquarius'.

33 'Citra' numquam componitur et paene eandem habet significationem quam 'cis'. nam apud nos locum significat. sed invenio, quod propriis nominibus fluminum vel montium 'cis' solet praeponi plerumque, reliquis vero magis 'citra', ut 'cis Rhenum, cis Alpes, cis Padum; citra saniem, citra cruorem, citra forum'. et a 'cis' quidem derivatur 'citra', a 'citra' vero 'citer, citerior' et 'citimus' te|ste Capro. Cato de agna pascenda: citer ager alligatus ad sacra erit. utriusque tamen

1 sed sciendum *in litura H* 5 diã *H* 9 scribtores *D* 10 extra contra *B* 11 paenes *H* 12 ˄habet ˄unam *Dd* 13 ˄etiam ˄tamen *Dd* ut *add. d* anthenienses *D* athaenienses *L* athinense, *GK* 14 grecam *in* grecum *mut. D* graecum *BGKr* grecum *H* autem] tamen *G* 16 componitur] *d* cumponitur *D* 17 ΠΡω *RGL* ΠΑΡΑ *K* localem] *r* loqualem *R* vel] et *GLK* ΠΡΟΠωΡΕΥΟΜΑΙ *R* ΠΡΟΠΟΡΕΥωΜΑΙ *ex* ΠΡΟΡΕΥωΜΑΙ *corr. D* ΠΡωΠΟΡΕΥΟ*ΜΑΙ(C) *L* ΠΡωΠΟΡΕΥΟCΜΑΙ *G* ΠΡΟΠΟΡΕΥΟCΜΑΥ *K* ΠΡΟΠΟΡΕΟΥΜΑΙ antesignanus. ΠΡΟΜΑΧΟC ΤΑΙΝ CΙΓΝΟΝ ante annum *B* 18 πρὸ] ΠΡω *GL* ΠΡωΕ^NΡΥΤΟΥ *K* ΕΝΙΑΥΤΟ^ΥΝ *Dd* casu *ex* causa *corr. H* quo] in quo *BDHGLKr* aduerbii *sup. lin. L* 19 ΠΡΟΤΕΡωΝ *GLK* ΠΡΟΘΕΡωΝ *R* 20 *Vergil. ecl.* 1, 62 *sq.* 22 partus *RBD* bibet] *h* bibat *BH* libet *D* 23 antiquum *ex* antiqum *corr. D* ^uel quo *add. g* 26 apud] *rb* ad *RB Heidelb. teste Lind.* 27 no*minibus *H* et *K* 28 renum *RK* alpes] *h* alpis *RH* 29 a cis] *r* cis *R* 30 citimus] *r* citissimus *RG* Capro] *v. lib.* III § 4 Cato de agna pascenda] *v. lib.* III § 4 31 allegatus *H et cum gloss.* deputatus *teste Lind. Heidelb. qui lib.* III § 4 *et ipse* allegatus *cum gloss.* deputatus lege firmatus tamen *spscr. K*

interpretatio apud Graecos adverbium est, id est *τὸ* '*ὧδε*' vel *ἐπὶ τάδε*.

'Circum' quando *περί* significat, praepositio accipitur tam in compositione quam in separatione, ut 'circumfero' *περιφέρω*, 'circum mon- 5 tem' *περὶ τὸ ὄρος*; quando vero *πέριξ* demonstrat, adverbium est locale. Virgilius in IIII Aeneidos:

Anna, vides toto properari litore circum.

ex hoc nascitur 'circitor' *ὁ περιφοράριος*. 'circa' quoque *περί* Graecam 34 significat, quando pro 'iuxta' accipitur, ut 'circa forum, circa templum, 10 circa viginti annos', et numquam praepositiva componitur, postposita tamen invenitur apud Virgilium post ablativum 'quo', loco coniunctionis prolata causalis, ut in I Aeneidos:

Quocirca capere ante dolis et cingere flamma
Reginam meditor.

15 est tamen quando 'circum' praepositioni || eam subiungimus et 'circumcirca' dicimus, quod et Donatus in secunda arte docet his verbis: aut verbum praecedit, ut 'perfero', aut adverbium, ut 'expresse', aut participium, ut 'praecedens', aut coniunctionem, ut 'absque', aut se ipsam, ut 'circumcirca'. et hoc tum 20 fit, quando *ἀμφὶ περί* significare volumus, ut Hesiodus:

Ἀμφὶ περὶ κρήνην ἰοειδέα.

'circiter' vero cum similiter *περί* Graecam significat, tum pro 'iuxta' accipitur; ad tempus tamen solum pertinet, ut 'circiter Kalendas Ianuarias'.

'Erga' etiam *περί* Graecam significat, sed quando affectum demon- 25 strat, ut 'bonus est erga propinquos'; quae separata invenitur solum; contra et separatur et componitur, quando *κατά* vel *ἀντί* significat.

1 interpretatio *B* id est *om. G* *τὸ ὧδε*] ΤΟΥΔΕ *r* ΤѠΥΔΕ *R* ΤѠΟΔΕ *K* 2 ΤΑΔΕ *D* ΤΑѠΔΕ *B* 3 quando — quam in *om. R add. r* quando — *περιφέρω*] quando ΠΕΡΙΦ&ΡѠ ppositio est *G* quando ΠΕΡΙΦ**ΡѠ praepositio est *L* accipitur — *περιφέρω*] *om. K in mg. add. k* 4 circumfero fero *H* ΠΕΡΙΦΕΡΟ *B* ΠΕΡΙΦΗΡΟ *D* 5 ΤѠ *B* local·] *r* loquale *R* locale ut *BHGLKrd* 6 *Verg. Aen.* IIII 416 (*deficit Rom.*) Aeneidos *om. D* 7 Anna] *k* Arua *ni f. ante corr. K* properare *R* properi *Pal.* littore *D* 8 et ex *G* hoc nomen *Rr* circitor *α* circiter *libri* *ὁ*] ο *Rr* * *L* ΤΟ *l* ΠΕΡΙΦΟΡΑΡΙΟC *ex* ΠΕΡΙΦΟΡΑΠΙΟC *corr. D* ΠΕΡΙΦΟΡΑC *l* 9 quando iuxta *HL* 10 praepositiva] *d* praeposita *D* 11 Virgilium] *d* uirgilius *D* causalis coniunctionis prolata *B* 12 caussalis *Rr* *Verg. Aen.* I 673 *sq.* 13 Quo*circa *B* 15 circuncirca *G* 16 *Donat. art. gramm.* II 16, 1 *p.* 1763 *sq.* 23 *L.* 17 ut *om. GLK* perfero] *BHL et m. rec. in D cum Donati cod. Santen.* profero *RDGK* ex presse *Rr* 18 ut precedens *Rb* 19 se *add. corr. cod. Donati Santen.* circuncirca *GL* tum] *b* totum *B* tunc *K* 20 *ἀμφὶ περί*] *r* ΑΝΦΙ ΠΕΡΙ *D* ΑΜΦΕΠΕΡΙ *R* am ΦΙΠΕΡΙ *H* ΑΜΑΦΥΠΕΡΙ *LK* ΑΜΑΦΥΡΙ *G* esiodus *B* *Hesiod. theogon.* 3 *καί τε περὶ* (*καί τ' ἐπὶ v. l. codd. Hes.*) *etc.* 21 *ἀμφὶ περὶ ex Hom. Il.* II 305 *ἡμεῖς δ' ἀμφὶ περὶ κρήνην ἱεροὺς κατὰ βωμούς petitum esse perspexit Muetzellius de emend. theog. Hes. p.* 369 *sq.* ΑΜΑΦΙΠΕΡΙ *K* ΑΜΑΦΥΠΕΡΙ *GL* ΚΡΗΝΕΝ *RD* ΚΡΕΝΗΝ *G* ΚΡΗΗΝΝ *H* ΚΡΗΝΝΟΙΟ & dea *B* ѠΕΙΔΕΑ *Rr* ΙΟ*ΕΣΙ ΔΕΑ *D* ΙΟΕΙΔΑ *K* 22 cum] tum *Kdh* tum] cum *libri* 23 ut *om. G* ianuarii *b* 24 affectum] *k* *ffectum *H* 25 . Erga propinquor[s] *Hh* 26 kata****nti

et tunc proprie est praepositio, ut 'contra adulterum dico' κατὰ μοιχοῦ λέγω, 'contradico' ἀντιλέγω, 'controversia' ἀντίρρησις; quando vero sine casu ponitur, τὸ 'ἐξεναντίας' indicat, quod est adverbium. Iuvenalis in I:

Stat contra starique iubet.

ex eo derivatur 'contrarius'.

35 'Extra' quoque, quod significat τὸ 'ἐκτός' apud Graecos, adverbium est derivatum a praepositione 'ex' tam apud illos quam apud nos. nostri autem ideo non solum inter adver|bia, sed etiam inter praepositiones acceperunt, quia et sine casualibus verbo adiungitur et praepositum casualibus gravatur, ut Persius:

Pinge duos angues: pueri, sacer est locus, extra
Meite.

Terentius in Phormione:

extrà unam aniculam.

nihil tamen mirum, loco praepositionis 'extra' accipi, cum 'ex' quoque in quibusdam dictionibus loco 'extra' fungitur, ut 'exlex: qui extra leges est', 'exul: extra solum', 'exterminatus: extra terminos', 'expes: extra spem', 'exeo: extra eo'. et sciendum, quod 'extra' per appositionem aliis iungitur partibus orationis. ex eo derivatur 'extraneus' et 'externus'.

'Inter' quoque et composita et apposita invenitur, ut 'internuntius, intercapedo, intervallum, interpres', cuius simplex, id est 'pres', in usu non inveni; 'inter amicos, inter muros'. hoc quoque || apud Graecos sine dubio adverbium est; significat enim τὸ 'μεταξύ'. nec solum casualibus praeponitur apud nos et gravatur, quod suum est praepositionis, sed etiam verbis potest adiungi et paenultima acui, ut si dicam: 'tu dextrorsum, 36 ille sinistrorsum, ego curro inter'. quomodo autem a 'sub: subter' derivatur et a 'cis: citra' et ab 'ex: extra', a 'prae' quoque 'praeter' et

R kata ut 1 anti *r* ἀντί] ante *H* 1 tunc *add. h* propriae *Rr* propriest (e *supra*) *Dd* (prae)positio *H* adulterium *L* ΜΟΙΧΟΙΛΕΤΟ *B* ΜΟΙΧΥΚΥΛΕΓѠ *D* ΑΜΑΙΟΧΥΑΛΗΤѠ (ΥΧΟΥΛΕCΟ *supra*) *G* ✱ΜΑΟΥΧΥΛΛΕΓѠ(Λ) *L* ΑΜΟΥΧΥΛΛΕΓѠ *K* 2 ΛΕΙѠ *H* ΑΝΤΙ✱ΛΕΓѠ *L* ΑΝΤΙΛΗΓѠ *R* ΑΝΕΤΛΕΓΟ *D* ΑΝΤΙΛΕΤΟ *B* ΑΝΤΙΛΛΕΓѠ *K* ΑΝΤΙΛΛΗΤѠ *G* contrauersia *L* contrauersa *K* contrauerisa *k* ΑΝΤΙΡΡΕCΙC *DHGK* ΑΝΤΙ✱ΡΕCΙC(Ρ) *L* ΑΝΤΙΡΡΕΙC *B* 3 ΕΞΙΝΑΝΤΙΑC *Hr* ΙΞΙΝΑΝΤΙΑC *R* ΕΖΙΝΑΝΤΙΑC *B* ΕΞΕΦΑΝΝΑΝΤΙΑC *G* ΕΞΕΦΑΝΝΑΝΝΤΙΑC *L* ΕΞΦΑΝΝΑΝΗΤΙΑC *K* *Iuv. sat.* I 3, 290 4 in I] enim *GLK* 5 iubet] *d* libet *D* 7 τὸ ἐκτός] *d* ΤΟ ΟΙΤΟC *D* 8 est] *om. GLK* id est *g* ex *sup. lin. add. r* 9 acciperunt *K* 10 siue casualibus] *r* sine casibus *R* 11 peripsius *D* *Pers. sat.* 1, 113 *sq.* 12 pingue *Hh* pingue *K* anges *L* pueris | acer *B* 13 meite] mente *G* menite *K* 14 *Ter. Phorm.* I 2, 48 in Phormione *om. G* 14 maniculam (g *supra*) *Rr* anniculam *GLK* anc✱✱✱ulam (ill; i *m. rec. in ras. supscr.*) *Bemb.* 16 loco *ex* loca *corr. D* 17 qui✱ extra(a) *B* qui *om. L spscr. l* legem *L* 18 est *om. L* exspes *BDHK* extra spem] *r* exta spem *R* 19 appositionem solam aliis *DH* 20 extraneus externus *GLK* 21 quoque *om. GLK* 22 simplex] *d* simplet *D* 23 non inuenitur *DGLK* murus *K* 24 est et significat ΤΟΑΜΑΤΑΞΥ *K* ΤΟΑΜΑΕΤΑΞΥ *GL* μεταξύ] *d* ΜΕΤΑΞΙ *B* ΜΕΞΥ *D* 25 est *om. K* praepositionibus *K* 26 acuitur *K* 27 supter *L* 28 quoque *infra lin. add. K*

'pro: propter', sic ab 'in: inter' proficiscitur. significat autem modo τὸ 'διά', ut 'interrumpit' διαρήσσει, 'internuntius' διάκτορος, 'intercapedo' διαχώρημα, 'intervallum' διάστημα; modo τὸ 'ἐν', ut Virgilius in XI:

Conversique oculos inter se atque ora tenebant,

5 'inter se' ἐν ἑαυτοῖς, 'interea loci' ἐν τοσούτῳ [modo ἐν τοσούτῳ]; modo τὸ 'μεταξύ', ut 'interrex' et 'inter vicinos'. hic ergo quoque admoneo, quod saepe dixi, omnia ea, quae supra dicta apud Graecos sine dubio adverbia sunt, Latinos etiam inter praepositiones ponere ea, quia frequentissime casualibus praeponuntur et gravantur, quod suum est praepositio-10 num, et, quod interpretatio ostendit, etiam praepositionum quarundam loco eas poni, ut 'inter' modo τὸ 'διά', modo τὸ 'ἐν' ostendimus demonstrare. 'interea' vero, quia numquam praeponitur casuali, sine dubio adverbium | accipitur; verbo enim semper adiungitur. [ex 'inter' praepositione derivatur 'interea', τὸ 'ἐνίχνιον'.]

15 'Intra' quoque videtur ab 'in' derivatum, velut ab 'ex: extra' et a 37 'sub: subter', sic ab 'in: inter' et 'intra', et significat τὸ 'ἐντός', quod est adverbium apud Graecos. Lucanus in V:

Intra castrorum timuit tentoria ductor.

huic contrarium est τὸ 'ἐκτός', id est 'extra'. quomodo autem 'inter' et 20 'intra' derivatur ab 'in', sic etiam 'intus' et 'intro', quae sine dubio adverbia sunt etiam apud nos. sed 'intus' et 'intro' casualibus numquam praeponuntur, 'inter' vero et 'intra' frequentissime, sicut 'extra' casibus praeponitur, 'foris' autem vel 'foras' minime. ab 'intra' deri-

1 proficiscitur] *d* proficisciter *D* autem] enim *Kd* 2 ΔΙΑΡΗCC**(ΕΙ?) *R* ΔΙΑΡΙCCΕΙ *B* ΔΙΑΡΗCΗCCΕΙ *r* ΔΙΑΡΕCCΕΙ *G et ex* ΔΙΑΡΕCΕΙ *corr. L* ΔΙΑΡΕCCΕΥ *K* 3 ΔΙΑΧωΡΗ*ΜΑ (Α) *L* ΔΙΑΞωΡΗΜΑ *D* ΔΙΑΧωΡΕΑΜΑ *K* ΔΙΑΧωΡΕΑΜΑΡΕΑΜΑ *G* ΔΙΑCΤΕΜΑ *ex* ΔΙΟCΤΕΜΑ *corr. D* ΔΙΑCΘΕΜΑ *R* ΔΙΑCΤΕ*ΜΑ *L* ΔΙΑCΤΕΑΜΑ *GK* modo] ΜΟω *B* *Verg. Aen.* XI 121 5 se ΕΜΕΑΥΤΟΥC *L* ΕΑΥΤΟΥC *Bd* ΕΑΙΤΟΥC *R* ΕΑΙΤΟΥC *D* ΕΑΥΤΟΥΕ *K* ΕΑΙΤΟΥΕΤΟΥΕ *G* loca *h* ΤωCωΥΤω *R* ΤΟCΟΥΤΟ *DH* ΤΑCΟΥΤω *K* modo ἐν τοσούτῳ *om. DHGLK* ΤωCωΙΤω *R* 6 τὸ] *om. GLK* ΤΟ *Rr* ΤΟ (E uel ΤΟΥ) *Dd* μεταξύ] *d* ΜΤΑΞΥ *D* ΜΕΤΑΞΑΥ *H* ΑΜΑΕΤΑΖΑΥ *GL* ΑΜΑΥΤΑΞΑΥ *K* inter regem *GL et in litura h* interreges *K* intersex *in lit. b* vicinus *m. rec. in B* ammoneo *HLK* 7 supradicta quae *K* supra dicta] *g* supra *G* 8 sunt ****(apud) *B* sunt ** (ap̄?) *K* ponere ęa quia *D* ponerea quia *H* ponere quia *G* ponere eaq; *B* ponere quod ea (siue qua *m. rec.*) *r Heidelb.* 10 interpretatio] *d* interprętatio *B* interiectio *D* quorundam *R* quarundam *ex* quorundam *corr. K* 11 eas (*praepositiones sc.*) *libri* ea *1* ea ponitur ῑter *3* todia *H* ἐν] ΗΝ *R* 13 ex — ἐνίχνιον] Ex inter praepositione nomen diriuatur interea ΤΟ ΕΝΙΞΝΙΟΝ *R om. Heidelb. unc. incl. et sup. lin. add.* omnes partes nomina (uel aduerbium) sunt dicenda Non habuit uetustus *r* *post* praepositione: nomen *add. GL* nomen *add. BDK del. d* 14 ****uatur (deri) *L* interea] internus *K* ΕΝΙΧΗΙΟΝ *B* ΕΝΙΧΝωΝ *G* ΕΝΙΞΝΟΝ *D* ΕΝΙΞΗΟΝ *d* ΕΝΙΧΜΑΙ *K* 15 quoque et *G* diriuatiuum *B* uelud *LK* a *om. GLK* 16 supter *L* in *om. D* ΤΟ ΟΝΤΟC *D* 17 *Luc. Phars.* V 241 in V *om. GLK* 18 Intra castrorum *in litura H* 19 Huic *ex* Hic *corr. H* ΕΚΓωC *R* autem *om. K* 20 diriuatur *r* diriuatum *R* diriuantur *DL* *post* intro: quae — intro *om. G in mg. add. g* 21 sunt aduerbia (et internus) *K* 23 autem *om. GL* diriuatur intriusecus *B* deriuatur et intrinsecus *Hh*

vatur et 'intrinsecus', sicut ab 'extra: extrinsecus', et 'internus', sic ab 'extra: externus' et 'extraneus'. verbum etiam ab 'intra: int intras'. ||

'Infra' etiam ab 'in' esse natum puto, et significat τὸ 'κάτω', qu est apud Graecos adverbium. id quoque propter supra dictas causas int praepositiones recipitur a Latinis; frequentissime enim praeponitur casu libus et gravatur. Terentius in eunucho:

ego te esse infrà omnes infimos puto.

38 ex hoc derivatur 'inferus', veluti 'nuperus', quod approbat Caper, v 'infer', ut 'citer, exter', et 'infernus' et 'inferior, infimus'. et scie dum, quod omnia adverbia locorum, quae solent casibus praeponi, id nostri inter praepositiones quoque numeraverunt, quia saepissime inven untur huiuscemodi adverbia loco praepositionum accepta vel loco eoru praepositiones positae: 'intra viscera' pro 'in viscera' et 'absque la sione' pro 'extra laesionem' et 'in adulterum dicit' pro 'contra adult rum' et 'sub terram' pro 'infra terram'.

'Iuxta' etiam, quod significat τὸ 'ἐγγύς', quod apud Graecos si dubio adverbium est, quia loco 'prope' sive 'propter', quod est παρ fungitur - est autem praepositio τὸ 'παρά' Graeca - et quia casum s quitur, nostri inter praepositiones posuerunt; quando vero verbo per coniun|gitur, adverbium id esse existimant, ut Sallustius in Catilina rio: horum ego vitam mortemque iuxta aestimo. 'pridie' qu que more praepositionis accusativo adiungitur. Cicero in I invectiva rum: pridie Kalendas Ianuarias; pridie Nonas; pridie Idu Livius ab urbe condita XVII.

DE PRAEPOSITIONIBVS, QVAE ABLATIVO CASVI CONIVNGVNTVR.

IIII 39 Monosyllabae praepositiones, quae casui ablativo serviunt, dumtax

1 extrinsecus] *r* exintrinsecus *R* et internus sicut ab extra externus *Dd* in ternus sicut ab extra *del. h* 2 ab extra *Rr* intro] *ex* intra *corr. K* 4 n tum ****** puto *L* ΚΑΤΟ *BDH* ΚΑΤΙΝ *GLK* 5 propter] per *LK* 6 accipit *K* enim ponitur *G* 7 grauator *H* Terenter *Dd* *Terent. eunuch.* III 2, 3 in eunucho *om. G* innocho *K* 8 Tace tu quem te ego *Bemb.* Tace tu que ego *Bas.* 'esse 'te *Hh* esse *om. K* infimos omnis *Bemb. Bas.* imfim *K* 9 uelut *GK et ex* uel *corr L* a nuper nuperus *DHGLK* nuperus e nuperis *corr. H* adprobat *B* Caper *cf. lib.* III § 20 12 inter ppositiones *rec. corr. ex* interptationes *in D* sępissimę huiųscemodi inueniuntur *B* 14 i viscera] *h* in uiscere *H* 15 laesionem] *r* laesionum *R* in adulterum] *bd* i adulterium *BD* dicitur *BL* 17 ΤΟ ΕΓΓΙC *RD* ΤΟΓΓΙC *H* ΤΟ ΕΓΚΟ *GK* ΤΟΕΤΚΟ . uel quod est 18 que est *Ll* para *H* ΠΑΡΑ significat uel fungitur *Dd* 19 ΤΩ *R* 21 *Sall. Catil.* 2, 8 in Catilinario *om. G* catillinario *BD* . 22 existimo *R cum parte codd. Sall.* 23 *Cic. in Catil. or.* I 6, 15 in I *om. GLK* invect varum] *d* uectiuarum *DH* 24 calendas *L* ianuā *DG* iań *H* ianuarii *r cum part codd. Cic.* 25 *Livii ab u. c. lib.* XVII *fr.* XIIII *p.* 703 *Drb. ed Stuttg. fr.* 8 VI *Wssb.* XVII] *r om. H* decimo et VII. *h* XIII *ut vid. R* XX *D* 26 EXPL LIB XIIII. DE PREPOSITIONIBVS QVE ABLATIVO CASVI CONIVNGVNTVR *B* finit de ppositioni bus quae acto casui iunguntur. Incipit de eis quae ablatiuo casui. *L* finit narrati

sunt hae: 'a, ab, abs, e, ex, de, pro, prae, cum', addunt etiam 'clam', quod apud Graecos adverbium est. disyllabae autem 'coram, palam, sine, absque, tenus'; quorum omnium interpretationes apud Graecos adverbia sunt. sed dixi saepissime, quod nostri huiuscemodi dictiones, quando 5 prae||ponuntur casibus accusativis vel ablativis, per transitionem personarum inter praepositiones accipiunt et gravant omnibus syllabis; quando vero verbis coniunguntur et intransitivae sunt et generalem servant accentuum rationem, inter adverbia numerant, et tunc licet ea nominativo vel praeponi vel supponi, ut 'legit Cicero et ultra nihil fecit', vel 'ultra Cato 10 fecit quam Cicero'. 'sine' tamen et 'absque' et 'tenus' non inveni nisi cum ablativo et semper transitive, ut Virgilius in XII:

aut quicquam mihi dulce meorum
Te sine frater erit?

suum vero est adverbiorum, ut dixi, intransitive posse proferri et similiter 15 omnibus casibus adiungi, ut 'non bonus homo ille est', 'non boni hominis officium facit', 'non bono homini loquitur', sic et per reliquos casus, in quibus 'non' adverbii causa nulla transitio fieri ostenditur. at si dicam 40 'coram Cicerone dixit Catilina' vel 'absque consule egit praetor', transitionem sine dubio facio diversarum personarum, id est ab alia ad aliam 20 transeo personam, quod suum est praepositionis.

Haec igitur quoque ratio compulit artium scriptores Latinos huiuscemodi dictiones, quamvis interpretationes earum ad|verbia sint apud Graecos, tamen inter praepositiones ponere apud nos, quando casibus supra dictis praeponuntur. quae vero ex his possunt sine casibus verbis adiungi, 25 etiam inter adverbia ponunt. quod Censorinus quoque de accentibus approbat, sic dicens: 'super' praepositio apud Virgilium in I:

Multa super Priamo rogitans, super Hectore multa.

de accusatiui praepositionibus. incipit de ablatiui. *D* casu *K* iunguntur *G* iunguatur *K* 1 de *om. GK add. k* prae] p** *H* 2 Dissillabę (autem) hę *Dd* 3 quarum *D* interp̄tationes *d* interp̄positiones *D* interprętationes *B* 4 dixit *D* 5 accusativis] *r* accusatiuus *R* per *add. h* transitionem] *r* transionem *R* 6 grauantur *RBHG* 7 coniunguntur] *d* coniungitur *D* si(u)nt *Rr* accent(u)um *Hh* 9 uel ultr(o)a *Rr* 10 absque (et) tenus *Rr* 11 *Verg. Aen.* XII 882 *sq.* in XII] iu bucolico *eras. in B* XII] bucolico *L Heidelb.* bucolic̀ *H* bocolico *K* bocò *G ad ecl.* 10, 48 *fort. spectantes* 12 aut] haud *Br* quicquam] *r* quiquam *R* mihi *om. H* 13 fratre *Pal.* erit] *h* erat *ni f. H* 16 officium facit] officio fungitur *D* bono] *rbh* bon* *BH*, *om. R* 17 in quibus in quibus *H* "non aduerbii causa ulla transitio fieri "ostenditur. *Hh* causa nulla] *scripsi* causa ulla *BHGLKr* ulla causa ulla *Rd* ultra causa ulla *D* at] *d* ut *D* aut *G* 18 coram] *r* contra *R* catilliua *B* catilena *DLK* cantilena *G* 19 personarum *om. H add. h* ad *ex* ab *corr. H* 21 conpulit *B* huiuscemodi] *r* huiuscemo *R* 22 *post* interpretationes: earum — p̄positiones *in mg. add. K* 23 tamen — nos *om. R add. r* apud] *h* ** *et in mg.* pud *H* 24 uero *add. d* sine casibus possunt *G* 25 quod] *h* ****** *H* *Censorinus de accentibus: cf.* § 6 *et O. Iahnium l. ibi l.* 26 adprobat *B* Super est praepositio *K* Virgilium] *d* uirgilius *D* *Verg. Aen.* I 750 27 rogitans *om. G* haectore *RBH* hectora *Pal.*

Sallustius vero in historiis adverbium hoc protulit: u[illegible]
multa nefanda casu super ausi atque passi. sed mihi videt[ur]
Sallustius quoque loco praepositionis hoc praepostere protulisse, s[icut]
Virgilius in II Aeneidos:

satis una superque
Vidimus excidia,

adverbium sine dubio in hoc loco accepit. idem Censorinus haec etia[m]
subiungit: 'post' praepositio, Virgilius in III georgicon:

Post montem oppositum;

idem in I Aeneidos adverbium:

Post || mihi non simili poena commissa luetis.

'ante' praepositio in I georgicon:

Ante Iovem nulli subigebant arva coloni;

at in III Aeneidos adverbium:

Ante et Trinacria lentandus remus in unda;

41 'supra' praepositio, Virgilius in V:

Olli caeruleus supra caput astitit imber;

adverbium, Sallustius in Iugurthino: pauca supra repeta[m].
'contra' praepositio apud Virgilium in VIII:

Contra Neptunum et Venerem contraque Minervam;

idem adverbium in II georgicon:

Contra non ulla est oleis cultura.

'prope' praepositio, in VIII Virgilius:

Est ingens gelidum lucus prope Caeritis amnem;

adverbium in Terentii | Andria:

Prope adest, cum alieno more vivendum est mihi.

'ultra' praepositio apud Sallustium in Iugurthino: Mauriqu[e]

1 *Sall. hist. fr. inc.* 28 *p.* 376 *Kr.* 2 multa *ex* multe *corr. H* multa n[e]fande ausi super casu atque passi *Palmerius in spicileg.* 2 (*Gruteri fac. crit.* IIII 64[...]) nefande *Br* nefandae *DHGLK* hausi *D* 3 hoc postere *G* 4 *Verg. Ae[n.]* II 642 *sq.* 6 exci[di] *L* 7 accipit *BGK* accipitur *L* 8 praepositio est *K* *Verg. georg.* III 213 9 oppositum] *g* appositum *RG cum Verg. Leid.* 10 *Ve[rg.]* *Aen.* I 136 II. *L* 11 simili] *r* similem *R* lu[u]ctis *r* 12 praepositio est *Verg. georg.* I 125 13 nullis *Med.* subigebant *Kk* arba-*B* colo[ni] *om. R add. r* 14 At[est] in *K* *Verg. Aen.* III 384 15 trinacrea *GLK* le[n]tantus [d] *RrD* re[m]nus *D* 16 *Verg. Aen.* V 10 IIII. *r* 17 caput] *r* capud *R* adstitit *B* astetit *LK* asstetit *G* adsistit *H* 18 [est] aduerbium *K* Saluti[s] *L* *Sall. Iugurth.* 5, 3 iugurtino *RBD* reppetam *L* 19 praepopositio Virgilium] *d* uirgilius *D* *Verg. Aen.* VIII 699 20 "Neptunum "cont[ra] *K* [N]eptunum *Rr* contraque] *r* contra *R* 21 *Verg. georg.* II 420 22 n[on] nulla *RGLK Rom.* non ullast ollets *Pal.* olei *LK* 23 uirgĩ in VIII *B* *Verg. Aen.* VIII 597 24 Caeritis] *ex* cęretis *corr. B* ceritis *D* amnem] *d* o[m]nem *D* 25 aduerbium est in *K* in Terentii] terentius in *B* terent** in (er) terent̃ in *d* *Ter. Andr.* I 1, 125 26 cum *in lit. B* 27 ultra] *r* utra *R* praepositio est *K* Sallustium] *d* sallustius *D* *Sall. in Iugurthino: immo in hi[st.]*

vanum genus, ut alia Africae, contendebant, antipodas ultra Aethiopiam cultu Persarum iustos et egregios agere; adverbium: 'lego assidue nihil ultra faciens'. haec Censorinus, ut supra dixi, de accentibus tractans. nec mirum, accentum vel ordinationem
5 differentiam facere praepositionibus et adverbiis, quamvis easdem habeant syllabas, cum hoc in aliis quoque partibus inveniatur, ut 'pone' verbum et adverbium sive praepositio accentu discernitur, similiter 'verum' coniunctio et nomen, 'sine' praepositio et verbum, 'ergo' causalis et rationalis coniunctio; in multis quoque aliis hoc invenies.

10 Nunc singularum vim praepositionum casus ablativi inquiramus. V 42

'A' et 'ab' et 'abs' et 'e' et 'ex' eandem fere significationis vim habent; nam et locales et temporales et ordinales similiter inveniuntur. sed quando consonans sequitur, 'a' et 'e' magis praeponuntur in appositione, ut 'a domo', 'e iure', 'ab' vero et 'ex' saepissime in compositione non
15 solum vocalibus, sed etiam consonantibus, ut 'abigo, abduco, exoro, excurro', in appositione vero vocali quidem sequente semper, ut 'ab illo, ex illo', consonante raro; nam 'a' quidem et 'e' vocali sequente non praeponuntur; 'ab' autem et 'ex' consonan||tibus sequentibus solent, ut dixi, praeponi, si nulla asperitas vocis prohibeat, ut Virgilius in II | Ae-
20 neidos:

ex quo me divum pater atque hominum rex.

'abs' tam in compositione quam in appositione consonantibus solet praeponi, sed 'ab' omnibus in compositione praeponitur literis, absque c vel q vel t, ut 'abduco, affatur' – nam b in f est conversa –, 'aufero' – in
25 quo b in u convertitur tam euphoniae quam differentiae causa, ne, si 'affero' dicas, ab 'ad' et 'fero' componi videatur –, 'abluo, abnego, arripio' 43 – in quo b in r convertitur –, 'asporto' – in quo b in s commutatur, sicut et 'aspello', differentiae causa, ne, si 'apporto' et 'appello' dicamus, ab 'ad' composita existimentur –. ab m vel u loco consonantis incipientibus
30 solet in compositione praeponi 'a', ut 'amendo, amens, aveho'; ante q in

toriis v. lib. I *fr.* 63 *p.* 94 *Kr. cf. Non. p.* 416, 28, *qui et ipse* Sallustius in Iugurthae bello: Mauri uanum genus iugurtino *RD* Maurique] *r* marique *R* 1 gens *GK* affricae *K* condebant *GLK* antipodas *ex* antipodes *corr. H* 2 Aethiopiam] *r* aetiapiam *R* ethopiam *DGL* aegregios *RK* aeggios *G* 3 utra *R* 4 accentum] accentuum *D* ordinationem *ex* ordinem *corr. K* 5 et] uel *B* habeant *ex* habe*** *corr. B* 6 sillabas *d* sillabis *D* ut *spscr. K* pone] *b* pene *B* 8 praepositio] *b* praepositi *B* causalis] *d* casalis *D* 9 coniunctio] coniunctio et nomen *GLh* 13 praeponuntur et in *GK* 15 consonantibus abigo *HGLK* exoro] *r* excoro *R* exuro *HGLKd* 16 uero *om. BHGLK* uocali *in ras. B* sequentes *H* 17 quidem a *LK* 18 solent *add. d* praeponi ut dixi *G* 19 asperitas] *r* aspiritas *K* aspiratas *R* prohibeant *Dd* ut *om. H* *Verg. Aen.* II 648 U. *GLK* 21 me divum] medium *LK* divum] *r* dium *R* diuom *Med.* atque] *d* adque *D* 22 Ab*(s) *L* in appositione quam in conpositione *D* quam appositione *G* 23 absque] *r* abs *R* 25 b in u] in u *HLK* u *G* eufoniae *D* ne] *r* ut *R* 28 aspello] *d* appello *D* aporto *B* dicamus *ex* dicimus *corr. K* 30 a praeponi *GLK* aveho] *r* haueo *R*

appositione 'abs: abs quolibet', ante c vero vel t in compositione, ut 'abscondo, abscedo, abscido, abstraho, abstrudo, abstineo'. 'e' et in appositione et in compositione invenitur ante b d g l m n r et ante u et i loco consonantium positas, ut 'ebibo, ebullio, edo, educo, egero, elimo, eludo, emineo, emico, enarro, enervo, enodo, eripio, eruo, eveho, evoco, eicio'. reliquis vero sequentibus 'ex' praeponitur: 'excubo, excludo, efficio, effundo, effero' - in quibus et similibus x in f commutatur euphoniae causa -, 'exhorreo, exhibeo, expello, exequor, expiro' - quae rationabilius absque
44 s scribuntur, ut de literis docuimus -, 'exquiro, extendo'. vocalibus quoque sequentibus tam in appositione quam in compositione 'ex', ut praediximus, praeponitur, ut 'exaro, exegi, exigo, exoletus, exulcero, exaequatus, exaudio'. et omnia quidem supra dicta consimilem, ut dictum est, vim habent. frequentius autem 'a' et 'ab' et 'abs' verbis passivis vel ablativo iunguntur, ut 'amor a viro' vel 'ab illo', 'accipio ab illo' vel 'abs quolibet' vel 'aufero'; 'e' vero vel 'ex' frequenter temporalia inveniuntur, ut Virgilius in VIII:

> Ex illo celebratus honos, laetique minores
> Servavere diem.

'e' autem in compositione vel || privativum est, ut 'enervus, enodis', vel intentivum, ut 'enectus, enarro, eludo', vel pro 'extra' accipitur, ut 'educo, elimino, egero'. 'ex' quoque modo pro 'extra' accipitur, ut 'excludo, exter|mino, extorris, exlex, expes, excors', modo privativum, ut 'explico, exero, expedio, extirpo', modo intentivum vel perfectivum, ut 'expleo, exoro, efficio, effundo, extendo'. derivatur autem ab eo, quod est 'abs: absque'. nam 'que', quando vim et significationem coniunctionis non habet, syllaba est, non pars orationis, quomodo in 'ubique, undique, itaque, denique' et similibus. ab 'ex' quoque derivatur 'extra'.

45 'De' non solum τὸ 'ἀπό' significat, sed etiam τὸ 'περί' memorati-

1 appositione] *d* [ap]*positione(ɔ?) *L* compositione *D* *post* appositione: abs — t in compositione *om. RG add. rg* t] te *r* 2 abscedo abscedo abscido *B* abscido *om. R Heidelb. add. r* et ** [in ap]positione et in com[positione] inuenitur *Rr* 3 *l(e) *B* 4 ebibo *ex* ebido *corr. D* elimo] elimino *BGL* elimino [elimo] *K* 5 eruo [eripio] *Rr* eveho] euello *GLK* 6 excludo excubo *D* 7 eufoniae *D* 8 ut exhorreo *r* exequor] *r et in* exsequor *mut. L* execor *R* exsequor *GK* exspiro *GLK* 11 [ex]aro *Rr* exolet' *d* exolet *D* exaequatur *D* 14 ablationi *HGLKd* ablatiui *D* amor] *rh* mor *R* amos *ni f. H* *post* ab illo: accipio, ab illo *om. R add. r* 15 uero et x *B* 16 ut *om. B* *Verg. Aen.* VIII 268 *sq.* VIII ut ex *B* 17 caelebratus *H* honor *K* minoris *Med.* 18 servavere] *r* seruare *RBGLK Rom.* 19 priuatiuum eneruus *L* est enerbus *GK* enodis] *in litura h* enodos *R* enodus *GLr* * enodus(&) *K* enodes *D* 20 ut erectus *L* 21 ex *in litura h* 22 exspes *H* exspes expers [excors] *Dd* pri[u]matiuum *H* priuatiuum est ut *D* 23 exsero *d* exstirpo *H* 24 Diriuatur *d* Diriuantur *DGK* abs] ab abs *GLK* ab *D* abs absque] a ab abs absq. *h* 25 et *om. G* coniunctionis *D* 26 est non pars est orationis *B* undique] *d* undeque *D* 27 et in similibus *GLK* similibus *ex* similia *corr. D* 28 ᴀᴘᴏ *BGL* set *D* τω *D*

vum, ut 'de partibus orationis'; accipitur etiam pro κατά locali in compositione, ut 'deduco, descendo, detraho, deicio, despicio, derideo'; est etiam intentivum, ut 'deprehendo, dedo, depravo, deprimo, deminuo, dehisco, deterreo, deligo, decurro'; est etiam privativum, ut 'desperatus, demens, desum, deierat'.

5 'Pro' est quando localis invenitur tam in compositione quam in appositione, ut 'pro templo, pro curia, pro oculis' (Sallustius in Catilinario: quodni maturasset pro curia signum sociis dare, 'pro curia' dixit pro 'ante curiam'); 'procurro, provenio'; est etiam temporalis, ut 'provideo, prospicio' (Terentius in heautontimorumeno:

10 tibi prospexi et stultitiae tuae),

'prŏavus'; sed hoc quidam ab adverbio 'procul' compositum affirmant, unde et corripitur et omnia similiter 'pro' correptam habentia, ut 'prŏfatur, prŏtervus'; alii vero ad imitationem Graecorum, apud quos πρό praepositio corripitur, nostros quoque in quorundam compositione hoc fecisse 15 dicunt. loco etiam 'e' vel 'super' accipitur, ut 'prominet' pro 'eminet' vel 'supereminet', et 'ante', quod supra quoque ostendimus, ut 'proclivis, procumbens, prostratus, prosubigens', et 'ad', ut 'pro viribus suis', hoc est 'ad vires suas', ut Virgilius in V:

summis incurvant viribus arcus

20 Pro se quisque viri,

hoc est 'ad suas vires'. 'in' quoque loco invenitur, || ut 'pro testimonio dixit', hoc est 'in testimonio'. plerumque tamen separata τὸ 'ὑπέρ' significat, 'pro Milone, pro Clodio'; nec non etiam interiectionis loco ponitur 46 et circumflectitur, ut Sallustius in Catilinario: prô deum atque 25 hominum fidem.

'Prae' et per appositionem et per compositionem invenitur. si|gnificat autem modo 'ad', ut Terentius in eunucho:

Hic ego illum contempsi prae me,

1 orationis] *h* orationibus *H* autem etiam *R* 2 deiicio *r* deucio *R* 4 desperatur *GL* 6 oculis *om. R add. r* *Sall. Catil.* 18, 8 in Catilinario *om. G* catillinario *B* 7 quodni Catilina maturasset *Sallustius* curia] cura *R* 9 provideo] *r et ex* uideo *corr. H* uideo *R* *Terent. heautontim.* V 2, 8 in heautontimorumeno *om. G* eautontimorumeno *BH* eu**tontimorumeno *Dd* heautuntimorumeuo *L* eutontimoromeno *K* 10 prospexit *Rr* tuae *ex* suae *corr. R* 11 ab *add. d* affirmant] *r* affirmat *R* 12 ut] *om. R* . u *spscr. r* 13 emitationem *K* , quos] *r* uos *R* uos quos *H* πρό] pro *RBDHk om. GLK* 14 nostri *k* quorumdam *B* compositione] *d* praepositione *D* compositione hoc fecisse compositione *K* 15 loco] *b* Lo *B* e *add. d* 16 supereminet ut ante *B* supra] *d* supro *B* sup *D* ostendimus quoque *H* ut *om. GLK* proclivis] *r* procliuus *d* percliuus *R* 17 prosubigens] *d* prosubiens *D* 18 uires *ex* ueres *corr. H* suas uires *BD* ut *om. BD* *Verg. Aen.* V 500 *sq.* Tum ualidis flexos incuruant *etc. et sic lib.* XVIII § 229 19 summis] Flexos *K* 21 ut *om. K* 22 seperata *L* ὑπέρ] *in* YΠΗΡ *mut. L* YΠΗΡ *G* 23 Clodio] *om. K* claudio *D* dodio *GLk* Nec *ex* Ne *corr. H* ponitur loco *L* 24 circunflectitur *GL* ut] et *G* *Sall. Catil.* 20, 10 catillinario *B* 25 hominem *G* 26 appositionem *ex* appisi*tionem *corr. K* 27 terent *d* terenter *D* *Ter. eun.* II 2, 8 in eunucho *om. G* innocho *K* 28 Contempsi ego hic illum *B* comtempsi *R*

pro 'ad comparationem mei', idem in eadem:

Hic vero est, qui si occeperit,
Ludum iocumque dices fuisse illum alterum,
Praeut huius rabies quae dabit,

pro 'ad quae dabit'; modo 'ab'. Terentius in eadem: 5

ut fit, misera prae amore †hunc exclusit foras.

idem in Andria:

prae studio, dum id efficias, quod cupis,

pro 'a studio'. loco 'super' etiam fungitur, ut 'praesideo, praefectus'; nec non etiam pro 'valde' invenitur, ut 'praecelsus: valde celsus, prae- 10 validus: valde validus'; 'praeco' quoque a valde canendo dicitur; 'praegestio: valde gestio'. Horatius in II carminum:

Ludere cum vitulis salicto
Praegestientis.

pro 'ante' quoque accipitur, ut 'praedico, praecurro, praefero, praecipio, 15 praematurus'. Lucanus in VII:

Ad praematuras segetum ieiuna rapinas.

Iuvenalis in IIII:

Non praematuri cineres.

videtur derivativum ex hoc esse 'praeter', quomodo a 'sub: subter, in: in- 20 ter, pro: propter'.

47 'Cum' et adverbium potest esse, quando τὸ 'ὁπότε' significat, et praepositio, quando σύν, et est copulativa, ut 'cum ducibus pugno, cum imperatore proficiscor, cum amico habito', et per solam appositionem invenitur. nec mirum, cum loco eius in compositione semper 'con' praepona- 25 tur, ut 'concurro, coniungo, contraho, conspiro'; et sciendum, quod et 'con' et 'in' tunc mutant n in m, quando b sequitur vel m vel p; tunc vero convertunt eam in sequentes consonantes, quando l vel r sequitur: 'combibo, comburo, imbuo; communis, immunis; compello, impello; col-

1 *Ter. eunuch.* II 3, 8 *sqq.* eodem *GLKr* 2 qui si] quasi *B* qui sic amare occeperit *Heidelb. teste Lind.* si] se *G* acceperit *RBHK* occeperit amare *r et vel sic vel* amare occeperit *libri Ter. ut vid. omnes praeter Bemb.* 3 iouēq; *Bb* dices] *sic etiam Bas.* dicet *Bemb.* dicas *Bentleius* 4 praeut *ex corr. h* 5 pro adque *d* pro atque *BD* ab] *R Heidelb.* pro ab *r rell.* terenĉ *d* terenter *D* *Ter. eun.* I 2, 18 in eadem *om. G* eodem *K* 6 sit *K* exclusit hunc *Bemb. Bas.* exclusti hunc *Faernus* hunc exclusit foras *om. B* 7 *Ter. Andr.* V 1, 6 in Andria *om. G* 8 efficies *D Bas.* 9 pro ab *DHr* 10 inuenitur praecelsus *D* 11 a *om. G* canendo] *d* conendo *D* dictus *HGL* dictus est *D* est dictus *B* 12 oratius *H* *Hor. carm.* II 5, 8 *sq.* in II carminum *om. G* II] *Krehlius* I. *libri* 13 cō̆ *D* 15 quo[que] *Rr* praeferro *H* 16 *Luc. Phars* VII 98 in VII *om. G* VII] *Krehlius* V. *libri* 17 segitum *LK* 18 *Iuv. sat.* IIII 11, 44 IIII] *r* III. *RB* 19 Non] *r* Nam *R* praematuri] *sic etiam Iuv. Pith. m. alt. cum rell.* praematu** *Pith m. pr.* prematur *Iuv. schol.* cineres] *r* ciceres *R* 20 diriuatum *K* a sub — quando *om. R add. r* supter *L* ab in *B* 21 a pro *B* 22 Cum hoc et *BDH* ΟΠΕΤΕ *B* 23 CIN *D* copolatiua *GK* imperatoribns *G* 27 mutant] *r* munt *R* n in m] b n. m *B* 28 eam *om. GL* e**am(ti) *K* sequitur *add. d* 29 compello compello impello *K* impello] *d* imbello *D*

ligo, illido; corripio, irruo, irritus', quamvis raro l et r sequentibus soleant hoc scribentes servare. sed cum Graecorum auctoritatem in omnibus paene se|qui so||lemus, in hoc quoque imitari debemus, ut *συμβουλεύω, ἐμβαίνω; συμμάχω, ἐμμένω; συμπλέκω, ἐμπλέκω; συλλέγω, ἐλλείπω; συϱ-* 5 *ϱέω, ἔϱϱωμαι.* vides enim, in his omnibus praepositiones *σύν* et *ἐν* mutare *ν* in *μ*, *β* vel *μ* vel *π* sequentibus, *λ* vero vel *ϱ*, in eas convertere *ν*. 'cum' praepositio, quando pronominibus postponitur primae vel secundae personae vel etiam 'se', quae est tertiae, enclitici vice fungitur, ut supra dictum est: 'mécum, técum, sécum, nobíscum, vobíscum'; aliis 10 vero postposita acuitur, ut 'quocúm, quacúm, quicúm, quibuscúm'.

'Clam', ut diximus, apud Graecos adverbium, apud nos autem ideo VI 48 praepositio accipitur, quia et casualibus praeponitur et gravi accentu pronuntiatur, ut Terentius in Andria:

Nec clàm te est, quam illi nunc utraeque †res inutiles.

15 potest tamen etiam apud nos adverbium ostendi, cum verbo invenitur iungi non serviens casui, ut Virgilius in I Aeneidos:

Clam ferro incautum superat securus amorum.

nec in compositione invenitur et adiungitur non solum ablativo, sed etiam accusativo, teste Donato. habet tamen etiam diminutionem, quae in 20 praepositione numquam invenitur, in adverbio vero est quando, ut 'bene: belle, longe: longule'; sic ergo 'clam: clanculum'. derivatur ex hoc etiam 'clandestinus'. et attende, quod ea, quae sunt adverbia apud Graecos, certam aliquam possident significationem, cum praepositiones soleant eam variare.

1 raro] *r* rora *R* l uel r *r* r et l *BK* 3 paene] bene *K* ϲγμβογλεγο *B* ϲγμβογλεγμ *r* ϲγμβοφγλεγμ *H* ϲγμβγλεγμ *GL* cymbiaειμ *K* ϲγμβογλεγωμβαινω *D* ϲγμβογλεϐλω εμβαινω *d* 4 εμβαγνω *RHK* εμβαινα *G* ϲγμμαχο *B* ϲγλλεαλχω *GL* cylleaa λχω *K* εμμενο *D* εαμαενω *GL* εαμαενα *K* ϲγμπλΗκω *R* ϲιμπλεκω *K* *ἐμπλέκω*] *r et in litura d* εμπλεκλω *R* εαμαπλεκω *GLK* *συλλέγω*] *r* ϲγλλεγο *D* ϲγλλετω *R* ϲγμμαεκω *GLK* *συλλέγω—ἔϱϱωμαι in litura d* ελλαιπο *G* ελλαγπω *B* ελλαγπω *r* ελλαπω *d* εμεγπω *R* εαμεατετιπω *G* εαμ̣εατετιπω *L* εαμαεατετιπω *K* 5 εϱϱωαμαι *K* εϱϱωαμαλ *GL* omnibus his *B* praepositionibus *G* praepositionem *LK* ϲιν *D* et *ἐν*] *om. GL* ετεν *H* et eu *K* 6 n in m *L* n in m b uel m uel p *RBD* n in m uel m uel p *H* β *om. L* l *L* l uero uel r *RBDH* conuertere Nam cum *B* convertere] *r* conuertire *R* 7 n *RDH* praepositio quoque quando *G* 8 enclitici] *rd* encletici *D* enclitia *R* encliti *H* 9 ut mecum *G* 10 quo cum qui cum *etc. duobus verbis Prisciani aetate et scripta et pronuntiata esse probabile reddit P. Langenius de gramm. Lat. praeceptis quae ad accentum spectant Bonnae* 1857 *p.* 28 *sq.* quicum *del. r* quibuscum] quiscum *GLK* 11 ut supra diximus *H* aduerbium est *BDGKLr* 12 accipitur] *d* adiungitur *D* pronuntiatur *ex* prononciatur *corr. D* 13 terent̃ *d* terenter *D* *Terent. Andr.* I 5, 52 in Andria *om. G* 14 illic *B* utraeque res] *sic libri Ter. plerique*, res *om. Vatic. Bas.* ut requires *GLK* utraequires *k* 15 tam̃ &iã apd *in lit. quinque fere literarum et ad mg. b* ostendi(t) *B* verbo] *d* uero *D* 16 ut *om. H* *Verg. Aen.* I 350 V. *G* enẹi. *D* 17 securus] *r*, *ex* secutus *corr. H* secutus *R* securus — compositione (*sic*) *in lit. et ad mg. b* amorē *Med.* 18 et *add. r* 19 *Donat. art. gramm.* II 16, 4 *p.* 1765 *P.* 24 *L.* etiam tamen *K* quae] quod *B* 20 est. Quomodo bene *B* aliquando *h* 21 longulae *Rr* clanculum deriuatur. Ex *B* 22 clandistinus *LK* adtende *B* Graecos *add. r* 23 solent *L*

'Coram' quoque et 'palam' apud Graecos adverbia sunt, quae propter supra dictas causas nostri etiam inter praepositiones assumpserunt. sed mihi videtur, cum inter adverbia quoque haec eadem plerique ponant, quippe quod sine casualibus verbis possint adiungi, adverbia ea dicere, quae praepositiva possunt | esse etiam casualium, ut Virgilius in I Aeneidos: 5

coram, quem quaeritis, adsum.

idem in eodem:

Postquam introgressi et coram data copia fandi.

Sallustius in IIII historiarum: si nihil ante adventum suum inter plebem et patres convenisset, coram se daturum operam. et habent significationem contrariam 'clam' semperque || in appositione inveniuntur, sed 'coram' magis ad personas, 'palam' ad omnia accipitur. Terentius in eunucho: 10

Si falsum . . aut fictum, continuo palam est. 15

49 'Sine' etiam et 'absque' apud Graecos adverbia, ut supra dictum est, sunt, quae praedicta ratio fecit apud Latinos praepositiones putari. habent autem consimilem significationem, quae est negativa, nec in compositione inveniuntur. 'sine' autem etiam verbum est imperativum, sed accentu differt, quando praeponitur, quomodo 'pone': praeposita enim gravatur utraque syllaba, ut 'sìnè timore', postposita paenultimam acuit, ut Virgilius in X: 20

Si sìnè pace tua atque invito numine Teucri.

idem in III georgicon:

Te sine nil altum mens incohat. 25

'Absque' quibusdam composita a praepositione 'abs' et 'que' coniunctione videtur, sed numquam 'que' coniunctio in compositione suam vim amittit, ut 'atque, neque, quoque'; ergo quando amittit significationem, syllabice magis adiecta videtur. est igitur, ut mihi videtur, derivatio ab 'abs: absque', quomodo ab 'unde: undique, ubi: ubique, ita: itaque, uter: 30

1 propter] pro *R* 2 adsumpserunt *B* 5 ˆetiam ˆesse *H* *Verg. Aen.* I 595 ęnęi *D* 7 coram] *r* Corem *R* assum *GLKr cf. v. l. lib.* XVII § 174 8 *Verg. Aen.* I 520 9 introgessi *R* fandi] *h* fuudi *H* 10 *Sall. hist.* IIII 55 *p.* 349 *Kr.* in IIII historiarum *om. G* III. *D* nihil] *b* nil *B* ante *add. r* 11 conuenissent *G* 12 habent] *sic L* habet *RBDHGK* coram et palam *in mg. l* semperque] *r* superque *R* 13 inueni**tur(un) *K* inuenitur *RBDH* 14 Terent˜ *d* Terenter *D* *Terent. eun.* I 2, 24 iunocho *K* eautontimorumeno *B* 15 Sin falsum aut uanum aut fictum est *lib.* XVIII § 84 *cum libris Ter., nisi quod* aut finctumst *Bemb.* palamst *Bemb.* 18 compositionem *Rr* 20 differt] *d* diffret *D* praepositiua *G* grauantur *K* 21 syllabae *Rr* 22 *Verg. Aen.* X 31 in X] *d* I** *D* 23 nomine (u *suprascr.*) *RrD* Teucri] Troes *G cum Vergilio* 24 *Verg. georg.* III 42 II. *R* I. *DHGK* primo *L* 25 nihil *BHGLK Pal. Rom.* nichil *Rom. m. alt.* altum *om. G add. g* incohat] *D* cum *Med. Pal.* inchoat *rell.* 26 Absque] *d* Abque *D* praespositione *K* abs *om. RBDH add. h* quae *R* 27 quae *R* coniunctio in *ex corr. r* uim suam *B* 28 amittat *G* atque *ex* aque *corr. H* 29 syllabice (nel syllabae *suprascr.*) (e *ex* ę *corr.*) *Dd* syllabicę (a *suprascr.*) *K* adiecti (a *suprascr.*) *K* adiectio *D* 30 quomod *R* undique] *d* undeque *D*

uterque, quis: quisque', in quibus coniunctionis significatio nulla remanet. ostendimus tamen in superioribus, quod etiam Graeci soleant addere *δέ* sine aliqua coniunctionis significatione, ut *ὅδε*, *τοῦδε*, *τῷδε*.

'Tenus' *τὸ* '*ἄχρις*' significat, quod sine dubio apud Graecos adver-
5 bium est et, quamvis paene semper postposita invenitur, tamen, quia sine casuali non potest poni quomodo alia, quae quamvis sint adverbia, tamen hoc ipso, quod cum casualibus iunguntur, praepositiones esse existimaverunt, hoc quoque inter praepositiones connume|rant, quod non solum ablativo, sed etiam genetivo casui Virgilius more Graeco adiungit, ut in
10 III georgicon:

Et crurum tenus a mento palearia pendent.

Restant quattuor praepositiones, quae pro varia significatione modo accusativo modo ablativo praeponuntur: 'in, sub, super, subter'. || 50

'In' quando *εἰς* vel *κατά* significat, id est si 'ad locum' vel 'contra'
15 demonstrat, accusativo iungitur, ut 'in urbem vado' vel 'in adulterum dico'. invenitur tamen etiam pro 'ad', cum huic casui praeponitur [id est accusativo], ut Virgilius in I Aeneidos:

Impulit in latus,

pro 'ad latus', et Lucanus in III:

20 In puppim rediere rates,

pro 'ad puppim'; quando vero pro *ἐν* Graeca praepositione accipitur apud nos, ablativo servit, ut 'in Italia, in urbe, in tempore'. in compositione quoque diversas habet significationes quam in appositione: modo enim privativa est, ut 'indoctus, iniustus, inutilis, iniquus, impius; infirmo,
25 improbo', modo intentiva, ut 'imprimo, incuso, irrumpo, impugno, inicio, immitto, incumbo, incurro, irrideo'.

'Sub' quoque quando 'ad locum' habet significationem vel pro 'ante' vel pro 'per' ponitur, accusativo iungitur, ut Virgilius in II Aeneidos:

postesque sub ipsos

30 Nituntur gradibus.

idem in I georgicon:

2 superiobus *D* de *BH* 3 ut *om. GK* *τῷδε*] ΤѠΥΔΕ *R* ΤΟΥΔΕ *D* CѠΥΔΕ *GLK* 4 ΑΧΡΥ *G et ex* ΑΧΡΙ *mut. L* ΑΧΡѠ *K* 5 quia *in mg. K* 6 casuli *D* (a *sup.*) 7 cum sualibus (ca *sup.*) *Bb* esse] *scripsi* eas esse *RBDHGL* ea esse *K* 9 genitiuo *r* genitiui *R* *Verg. georg.* III 53 graecorum *G* 10 IIII. *D* 12 DE PRAEPOSITIONIB· VTRISQVE CASIBVS SERVIENTIA *in mg. inscr. r* 13 subter] supter *L* 14 locum ** ut (ut) *B* 15 demonstrant *Rr* 17 *Verg. Aen.* I 82 19 *Lyc. Phars.* III 545 *v. lib.* VII § 53 20 pupim (p *sup.*) *Ll* redire (e *sup.*) *Rr* 21 pupim (p *sup.*) *Ll* *ἐν*] *d* en *H* in *D* 23 quoque tam diuersas *G* 24 privativa] *r* primitiua *R* imfirmo *K* infirmus *DG* 25 improbus *D* intentiua est ut *R* inprimo *D* irrumpo] *b* inrumpo *B* impigno *r* impingo *HGL* inpingo *B* inpinguo (m *sup.*) *Kk* initio *GLK* 26 inmitto *BK* imcumbo *R* inrideo *K* 27 quando *sup. lin. add. L* 28 in II aeneidos ut (*sup.*) *Verg. Aen.* II 442 sq. ** *G* 29 postesque (s *sup.*) *Bb* Potesque *K* Potesque *R* postisque *Med. Pal.* 31 idem] I* idem *R* *Verg. georg.* I 67 *sq.*

At si non fuerit tellus fecunda sub ipsum
Arcturum.

idem in III georgicon:

Sub lucem exportant calathis,

pro 'ante lucem' vel 'per lucem'. idem poeta in I Aeneidos: 5

Vrit atrox Iuno et sub noctem cura recursat,

pro 'per noctem'. quando autem 'in loco' significat, ablativo praeponitur, ut Virgilius in VIII:

Arma sub adversa posuit radiantia quercu.

idem in VI: 10

Ibant obscuri sola sub nocte per umbram.

idem in eodem:

Quale per obscuram noctem sub luce maligna
Est iter in silvis.

51 omnes enim praepositiones locales etiam in temporibus et rebus similem 15 habent constructionem. quomodo enim dico 'ad templum', sic dico 'ad tempus, ad iustitiam, ad hominem'; similiter 'sub templum, sub | diem, sub iustitiam, sub hominem; sub templo, sub die, sub iustitia, sub homine, [sub muliere]'. in compositione vero modo localem vim retinet, ut 'subeo, suppono, subicio, summitto, subduco, subtraho', modo diminuti- 20 vam, ut 'subrideo, subtristis, suffundo'. mutat b in sequentem consonantem, quando a c vel f vel g vel m vel p incipiunt ea, quibus adiungitur: 'succumbo, succurro; sufficio, suffero; suggero; summitto, summoneo; supparo, suppono'.

'Super' et 'subter' contrarias habent si||gnificationes, et utraque tam 25 accusativo quam ablativo coniungitur; quibusdam tamen videtur ablativo figurate adiungi, quomodo 'post' et 'ante' et 'circum'. Virgilius in VI:

ille admirans venerabile donum
Fatalis virgae, longo post tempore visum.

1 faecunda *G* foecunda *DL* 2 aucturum *Rom.* 3 *Verg. georg.* III 402 III] *I* II. *R* I. *BHGLK* primo *D* *nisi secundum cod. R lectionem numerus* I *corruptus esse videri posset, in textum recepissem:* idem in I georgicon: sub lucem densa inter nubila sese (*georg.* I 445). idem in III georgicon: Sub lucem exportant calathis *cf. lib.* XVII § 171 5 pro *add. g* *Verg. Aen.* I 662 6 Vrit] *h* Vri* *H* et *add. r* 8 *Verg. Aen.* VIII 616 9 radiantia] *r* radientia *RBGL cf. lib.* VI § 83 10 *Verg. Aen.* VI 268 11 umbra *B* 12 idem — obscuram *om. G add. g* *Verg. Aen.* VI 270 *sq.* eodem] *r* eadem *R* 13 obcuram *D* obscuram noctem] incertam (*al.* incoeptam) lunam *Vergilius cf. ibid. v.* 268 *cum maxime a Prisciano excitatum:* Ibant obscuri sola sub nocte 14 iter] inter *K* in *om. LG* 15 et *add. r* 16 dico *om. L* 17 ad hominem ad iustitiam *B* 18 et sub templo *BDHGLK* sub iustitia sub die *B* iustitia] *d* iustitie *D* iustia *H* 19 retinet] habet *LK* 20 suppono *ex* subpono *corr. K* subpono *RBD* subitio *D* summitto] *h et ex* submitto *corr. K* submitto *BHG* substraho *L?* 21 subrideo] *k* surrideo *GLK* subtristis] sub, *in mg. add.* tristis, *K* subfundo *B* consonantem *add. g* 22 adiungitur *ex* adiunguntur *corr. GL* 23 ut sub(c)cumbo *D* submoneo *R* 25 su(per)* *G* supter *L* 27 *Verg. Aen.* VI 408 *sq.* 28 ammirans *DHL* donum] *r, ex* domum *corr. D* domum *R* 29 post tempore] *d* postempore *D v. supra ad* § 27

idem in I georgicon:

Omnia quae multo ante memor provisa reponas.

idem in IIII Aeneidos:

Anna, vides toto properari litore circum.

5 sic in VI:

Sedibus optatis gemina super arbore sidunt,

id est 'in gemina arbore sidunt super'. et in bucolico:

Fronde super viridi, sunt nobis mitia poma.

et in VIIII:

10 Ferre iuvat subter densa testudine casus.

quodsi accipiamus figurate in huiuscemodi locis prolatas, loco adverbio- 52 rum necesse est eas accipere, quomodo et 'post' et 'ante' et 'circum', quando cum ablativo inveniuntur. 'super' tamen quando loco 'de' ponitur, sine dubio ablativo iungitur, ut:

15 Multa super Priamo rogitans, super Hectore multa.

invenitur tamen etiam verbo adiuncta vel nominativo participii, in quo sine dubio adverbium esse ostenditur, ut Virgilius in I Aeneidos:

His accensa super, iactatos aequore toto,

et in XI:

20 Ecce, super maesti magna Diomedis ab urbe
Legati responsa ferunt.

in compositione quoque invenitur, ut 'supersedeo, supervacuus, supervolo, supereminet, superficies'. et 'super' tamen et 'supra' a 'supera', illud per apocopam, hoc per syncopam facta sunt. sic enim antiqui frequenter 25 protulerunt, et maxime Cicero in poematibus, | ut in Arato:

Torvus draco serpit supter superaque retorquens
Sese.

idem in eodem:

1 *Verg. georg.* I 167 2 Omniaque multo *D* multo] *r* multa *R* reponas] *r et sic Pierii Med. et nonnulli alii codd. Verg.* rapinas *R* repones *Vergilius* 3 *Verg. Aen.* IIII 416 III* *G* III. *B* 4 littore *H et ex* littorae *corr. L* 5 Sic uides (i superscr.) iu *H* *Verg. Aen.* VI 203 6 obtatis *GK* geminae *Rom.* arbore sedunt *Dd* 7 sidunt s(est superscr.)uper. *K* sidunt. super et in bucholico *B* *Verg. ecl.* 1, 81 8 Fronde *ex* Frode *corr. H* mitia *ex* m***a *corr. Rom.* 9 *Verg. Aen.* VIIII 514 VIII. *B* 10 Ferrae *H* iubat *GK Pal. ex corr.* iubet *BL cum Pal. m. pr.* lubat *Med. m. pr.* libet *Med. m. alt. Rom.* iuuat (i superscr.) *Fr. ex corr.* supter *L* 11 si** accipiamus *H* 14 *Verg. Aen.* I 750 15 haectore *RH* 16 verbo] *d* uerbum *D* 17 „ostenditur „esse *K* *Verg. Aen.* I 29 18 iactatos] *rd* iactatus *RDH* iactat(u superscr.)s *h* toto] *h* tot** *H* 19 *Verg. Aen.* XI 226 *sq.* 20 magnam *Gg* magni *v. l. a Servio ad h. l. memorata* diomidis *GK* diomędis *L* ab urbe] *g* ad urbem *GL* 21 ligati *Rom.* responsae *Med.* 22 supersideo *BHK et in* supersideas *mut. L* 23 tamen] *add. g* tam *B* supra auspera (aut supera superscr.) *Hh* illud *om. R add. r* 25 poematibus suis *BDHGL* poetmatibus suis *K* *Cic. in Arat. v.* § 11 26 subter *BHG* superaque] *d* super aqua *D* 28 *Cic. Arat. fr.* XIII *p.* 521 (*v.* 80 *sq. p.* 525) *Or.*

Huic supera duplices umeros adfixa videtur
Stella micans tali specie talique nitore.

a 'super' derivativa fiunt 'superbus, superus, supremus'.

53 Cum apud Graecos omnes praepositiones, quae sunt decem et octo, ut praediximus, et componi possunt et apponi, apud Latinos sunt quae- 5 dam, quae et componuntur et apponuntur, ut 'ad, ob, per, a, ab, abs, de, e, ex, ante, circum, contra, inter, post, trans, praeter, pro, prae'. sunt quae numquam componuntur, ut 'apud, citra, circa, erga, extra, infra, iuxta, pone, prope, secundum, ultra, supra', quorum pleraque adverbiorum vim habent, ut ostendimus. sunt quae numquam || apponuntur, 1 ut 'di, dis, re, se, am, con'. haec enim sex semper in compositione inveniuntur, quas, quamvis, cum per se poni non possunt, separatae in contextu orationis ideoque partes orationis dici vera ratione non possunt, tamen, quia vim et significantiam habent praepositionum et in ipsa compositione semper praepositivae sunt, ideo praepositionibus connumeraverunt. 1

Et 'di' quidem et 'dis' eandem significationem habent, quomodo 'ab' et 'abs'. sunt autem separativae, ut 'divido, diduco; distraho, discurro', quod apud Graecos διά praepositio facit. et sciendum, quod tunc 'dis' praeponitur, quando sequitur c vel f vel p vel s vel t vel i loco consonantis, ut 'discumbo, discutio; differo, diffido, diffundo', in quibus s in 2 f convertitur euphoniae causa; 'displiceo, disputo, disperdo; dissicio, dis-

54 sero; distraho, disturbo, distorqueo; disiectus, disiungo'. aliis vero quibuscumque consonantibus sequentibus 'di' praeponitur: 'dimitto, diruo, diduco, digero, diluo'. et ubique producitur 'di', excepto 'dĭrimo' et 'dĭsertus'. Lucanus in IIII: 2

dĭrimit tentoria gurges.

idem in eodem:

1 Hic *B* humeros *BDKr* humores *R* affixa *GLr* 2 talis *B* speciae *H* 3 diriuata *GK* (iu *in mg. add. K*) deriuatiuo *h* 6 et apponuntur et componuntur *B* ad *ex* ab *corr. B* 7 ex cis ante *L* circum inter contra intra post *B* trans cis praeter *rk. omisit Priscianus ni f. h. l.* cis; *si vero addidit, huc pertinuit, non ad insequentem seriem eorum, quae numquam componuntur, v.* § 27 praeter *om. D* praeter propter pro *B* pro prę (e) *Rr* prae] *om. G add. g* pre in sub super subter. *D* 8 *post* apud *add.* cis *RBDH del. r* clam *add. L* (cis) clam *Gg* clam cis *Kk* circa *in mg. add. K* 11 am] an *D* Hae *Rd* 12 cum *om. D* poni non possint *Drh* possent *B* separate *BDK et ex* seperate *corr. H* 13 ideo partes *LK* ratione *B* possint *H* 14 significationem (uel significantiam) *Gg* significationem *BDHLKr* et] habet *D* 15 praepositivae sunt] *d* praeposiuae sunt *D* praepositiua est *H* 16 ab et abs] *d* ab abs *D* 17 diuido (uel dirimo) *GL* 18 dia *H* 19 uel s *om. GK add. gk* 20 quibus es *D* 21 dissicio] *Br Heidelb. Pareus lex. crit. s. v. cf. Hildebrandium ad gloss. Lat. bibl. Paris. p.* 112 dissitio *RDHG om. K* dissilio *Schneiderus lat. Elementarlehre p.* 627 'dissitio 'dissero *L* dissero *om. K* 22 distraho] *r* distrao *R* 23 consonantibus consequentibus *GLK* ut dimitto *GLK* diduco diruo *D* 25 *Luc. Phars.* IIII 18 III. *DLK* 26 dirimet *B* tentoria] *r* temtoria *R* temptoria *K* gurgis *B* 27 *Luc. Phars.* IIII 33

Qui medius castris tutam dĭrimebat Ilerdam.

idem in V:

Et non admissae dĭrimit suf|fragia plebis.

Virgilius in V:

5 Cede deo; dixitque et proelia voce dĭremit.

Iuvenalis in III:

didicit nam dives avarus

Tantum admirari, tantum laudare dĭsertos.

'Re' videtur a 'retro' per apocopam factum, sicut et ipse sensus ma-
10 nifestat: 'respicio: retro aspicio, revertor: retro vertor, recurro: retro curro', vel ex hoc natum esse adverbium, quomodo ab 'ex: extra'.

'Se' quoque pro *διά* Graeca praepositione separativa est, ut 'secubo, separo, seduco'; est etiam abnegativa, ut 'securus'. praeterea 'seorsum' fit adverbium a 'se', ut a 'de: deorsum', a 'super: sursum'. quibusdam
15 'se' a 'semis', quod separationem facit, quibusdam a 'secus' videtur profectum, aliis autem magis ea videntur a 'se' praepositione esse derivata.

'Am' etiam *περί* Graecam praepositionem significat: 'amplector, amputo, ambio', in quo etiam additio b consonantis fit propter m.

'Con' pariter loco 'cum' praepositionis, cum de ea disserebamus, ac-
20 cipi supra docuimus. | ||

1 mediis *rg* castras *r* tutam castris *Voss. uterque et al. codd. Luc.* ilaerdam *LK* hilerdam *Voss. A* 2 *Luc. Phars.* V 393 3 ammissae *GLK* suffragia] tentoria *B* 4 ut uirgĩ *B* *Verg. Aen.* V 467 5 caede *Rr* dixit q̃ *K* praelia *G* diremit] *r* dirimit *R* 6 *Iuv. sat.* III 7, 30 *sq.* in III *add. g* 7 didicit] *r* Dicit *R* nam *Prisc. cum parte codd. dett. Iuv.* iam *Iuvenalis* 8 tantum admirari *om. H* admirari] *r* ammirari *DGL* admiri *R* quantum *K* disertos] *k* disertus *BDK* 10 respicio a retro: et spicio *1* Respicio retro spicio *3* retro recurro *G* 12 pro *in litura g* dia *H* separitua *d* saparitua *D* 13 seduco] *r* secudo *R* 14 a de deorsum] *d* a deorsum *BD* et a super *BDHGLK* Quibusdam tamen a se semis *B* 15 uidetur ** profectum *L* uidetur effectum *K* 16 uidentur ut a *G* 17 praepositionem] *r* praepositiones *R* uel p ambuto *G* 18 addicio *Rr* fit] *om. DH* fuit *BGLKr* 19 cum de ea *om. G* *add. g* disserabamus *RDK*

artis prisc̃ caesariensis ů eloq̃ grañ urbis romae constantinopolitane doctoris mei liber XIIII de p̃positione explicitus. | Incipit liber XV de aduerbio feliciter. *R* ARTIS PRISCIANI CĘSARIENSIS VIRI ELOQVENTISSIMI GRAMMATICI VRBIS ROMĘ CONSTANTINOP̃ DOCTORIS MEI LIB̃ XIIII. DE PREPOSITIOÑ EXPLIT. INCIPIT LIB̃ XV. DE ADVĘRBIO. *B* ARTIS PRISCIANI CAESARIENSIS. uiri eloquentissimi. Grammatici urbis romae constantinę doctoris mei. Liber XIIII DE PREPOTIO. EXPLICIT: INCIPIT LIBER XV DE ADVERBIO FLC. *D* FINIT DE P̃POSITIO; Paulisper — perniciter. (*v. infra*) ARTIS PRISCIANI CAESARIENSIS VIRI ELOQVENTISSIMI GRÃMATIC̃ VRBIS ROME C̃STANTINOPOLIT̃. DOCTORIS MEI. LIB̃. XIIII. DE P̃POSITIOÑ EXPLICITVS. INCIPIT LIBER. XV. DE ADVERBIO FELICITER. *H* paulisper — perniciter (*v. infra*) artis p̃sciani caesariensis uiri eloquentissimi urbis romae constantinopolitanae doctoris mei liber XIIII de praepositione explicitus. Incipit liber XV de aduerbio *K* Artis p̃sciani caesariensis uiri eloq.ntissimi grãmã urbis romae constantinopolitanae doctoris mei lib̃. XIIII. de p̃p̃o expli̅. | INCIPIT XV. DE ADVERBIO *L* *subscriptione caret G*

Locis supra indicatis HK exhibent adverbiorum Plautinorum secundum versuum ordinem ex singulis fabulis enotatorum tabulam, quam ex ipsis his libris et Darmst.[a] *(Δ), ubi post finem libri XVI legitur, secundum apographa mea in lucem dedit et emendavit Fridericus Ritschelius in ind. lect. univ. Bonn. aest. a.* MDCCCXXXXVI *p.* VI *sqq.; illis iam nunc addidi v. l. Heidelb. (E) secundum Lindemanni apographum. Ritschelius hoc glossarium antiquiore quam Priscianea aetate conscriptum esse eo probavit p.* X '*quod non tantum vidulariam illius scriptor legit, sed etiam Amphitruonem, Bacchides (cum aulularia, etsi casu factum ut ex eius exitu nunc deperdito nihil expromptum sit) et cistellariam tractavit integras*'. *quae inter varias lectiones codd. infra enotatas ab annotatione Ritscheliana abhorrent, pauca et leviuscula ea alteruter nostrum in describendo olim neglexit. ceterum, dum singularum glossarum enarrationem a Ritschelio olim promissam cupide expectamus, locos Plautinos, quos excerpsit glossator, indicasse satis habui.*

[Paulisper. tautisper. In asinaria. blanditer. In aulularia. donicum pro donec. noenum pro non. alioversum. In Bacchidibus. noenum pro non. In captivis. donicum. citissime. utroquevorsum. In Casina. efflictim. aliquovorsum. ampliter. altrovorsum. protinam. saepiuscule. In cistellaria. nudiussextus. summatim. benigniter. [c] In Curculione. dextroversum. ductim. ἀπνευστί. avariter. nudiusquartus. protinam. frustillatim. mordicus. In Epidico. nevis pro non vis. pausillatim. largiter. In Menaechmis. longule. assulatim. derepente. In mustellaria. pollucibiliter. donicum. eatenus. fartim. largiter. usquin. In truculento. offatim. largiter. In trinummo. nevis. nevult. nudiussextus. usque modo. saeviter. pax. In Poenulo.

1 Paulisper tautisper, *quibus fabulae nomen haud praemissum est, ad asinariam pertinere videntur, quamquam inverso ordine ibi legantur* tantisper III 3, 96 (*v.* 686) paulisper V 2, 30 (*v.* 880), *ante utrumque, quod statim post ipsius fabulae nomen sequitur* blanditer I 3, 69 (*v.* 222) *cf. Ritschelium l. l. p.* X assinaria *KΔ* aularia *KΔ* *aulul.* I 1, 19; I 1, 28 (*cf. Lachmannum ad Lucr.* III 198); II 4, 8 2 noenim *E* alio uersum. In *HK* . Alio uersum in *Δ* aliuersum In *E* bachidibus *HKΔ* *ad Bacchidum initium deperditum* noenum *refert Ritschelius l. l. p.* X: *Lachmanno l. l. in* IIII 4, 84 (*v.* 736) *inferendum videtur, ubi* noenum fraudaverim *scribendum sit* No enim *E* *captiv.* II 2, 89 (*v.* 339); II 2, 102 (*v.* 352); II 3, 8 (*v.* 368) 3 utroque uorsum *HKEΔ* cassina *D* *Casinae prol. v.* 49; II 4, 18; II 8, 66; III 2, 25; V 3, 13 (*al.* 16) *ordine turbato, ni alterutrum voc. spectat ad l. deperditum;* III 5, 59 (*cf. lib.* III § 29) efflictum *K* afflictum *Δ* aliquo uorsum *HΔ* aliquo uorsu *K* 4 altero uorsum *HΔ* altero uersum *E* altero *K* protia *K* sepiuscule *K* sepinsculae *Δ* *cistell. ll. deperditis* nudius sextus *K* nudus sextus *H* nudius sextus *Δ* summatum *KΔ* 5 *Curc.* I 1, 70 (*v.* 70); I 2, 12 (*v.* 109); I 2, 34 (*v.* 126); I 3, 50 (*v.* 206); II 3, 84 (*v.* 363); IIII 4, 20 (*v.* 576); V 1, 7 (*v.* 597) dextro uersum *HKΔ* ductium *K* ΑΠΝΕΙCΤΙ *EΔ* ΠΡΕΥΤΙ *K* auarius *Δ* nudius quartus *HKΔ* 6 potinam *Δ* frustillam *Δ* . Mordicus in epideco *Δ* epidico ne uis pro non uis *K* epidocone uis pronouis *Δ* *Epid.* (nevis *vel ad* nevolt *videtur spectare* I 1, 40; 69? *vel ad* me vis I 2, 11); II 2, 63; III 4, 49 Paussillatim *E* pussillatim *K* pauxillatim *edd. Plaut.* 7 Largiter in *Δ* (ne) menechmis *HΔ* mechinis *K* *Menaechm. prol.* 64; V 2, 106 (*v.* 859); V 2, 121 (*v.* 874) longule assulatim] *h* longule assalatim *H* longuleas sulatim *Δ* longule asaulatim *K* *mostell.* I 1, 23 (*v.* 24); I 2, 35 (*v.* 116); I 2, 50 (*v.* 131); I 3, 13 (*v.* 169); II 2, 8 (*v.* 438); III 2, 19 (*v.* 449 *v. Ritschelium mus. phil.* VII 577)

8 *trucul.* II 7, 51. 61. 65; V 1, 11 offatim *vel ex* affatim *vel in* affatim *mut. H* affatim *E* 9 in trinum moneuisne uult *Δ* *trin.* II 2, 47 (*v.* 328); II 2, 80. 83 (*v.* 361. 364); III 2, 101 (*v.* 727); IIII 1. 8 (*v.* 827); saeviter *nisi contra glossatoris consuetudinem (cf. tamen ll. Persae et Stichi) ordine inverso ad* IIII 3, 53 (*v.* 1060) *referendum, in eam lacunam cum Ritschelio prolegg. in Plaut. p.* XXI *inserendum est, quam vir sagacissimus post v.* 879 *statuit*; IIII 2, 96 (*al.* 49; *v.* 891) nudius sextus. usque modo *HΔ* "usque modo "nudius sextus *K* seuiter *EΔ* paenulo *HΔ*

vicissatim. efflictim. saeviter. In vidularia. donicum pro donec. In rudente. here. altrinsecus. In milite glorioso. altriusecus. comsissime. cordate. In mercatore. ampliter. nevis. guttatim. efflictim. dissimulanter. altrinsecus. In Pseudulo. manipulatim. alicunde. bombax. temperi. cupienter. nitidiuscule. altrinsecus. extraver-
5 sus. simitu. quotumo. rursus. saeviter. blauditer. afflicter. In Persa. quadriduo. here. temperi. amiciter. tuttax. frugaliter. complurieus. contemptim. prognariter. interibi. protinam prorsus pro continuo. In Sticho. perplexim. perplexabiliter. disertim. propudiose. interibi. simitu. vicissatim. ampliter. utrubi. postidea loci. antidhac. temperi. In Amphitrione. nequiter. efflictim. tuatim. somniculose. simitu. examus-
10 sim. susque deque. clandestino. perniciter.]

penulo *EK* *Poen. prol.* 46; 96; I 2, 122 1 incissatim *K* afflictim *Δ* seuiter *EΔ* In vidularia] inuidus *Δ* *rud.* IIII 3, 3 (*v.* 940) *ubi* heri *vel* eri *praebent edd.;* IIII 4, 114 (*v.* 1158) 2 here alter insecus *Δ* habere alter insecus *H* *post* altrinsecus: In — altriusecus *om.* *K* *mil. glor.* II 5, 36 (*v.* 446); III 3, 66 (*v.* 941); IIII 2, 96 (*v.* 1088) comsissime] *sic* *E* cōsisime *K* comisssime *Δ* cōsisse *H* consipsime, cumsipsime *codd. a Ritschelio ad mil. v.* 941 *l.; invenit igitur glossator in libro suo* comsissime *vel potius* compsissime, *quae vox hybrida ipsi Plauto restituenda videtur.* comissum, comisumet, comi sunt *libri Plautini* comissime *Gruterus* comptissume *Ritschelius* *mercat.* I 1, 99 (*v.* 99); I 2, 39 (*v.* 150); I 2, 92 (*v.* 205); II 3, 107 (*v.* 444); V 4, 16 (*v.* 977) 3 dissimulanter *pertinet ad scenam deperditam cf. Ritschelii praef. ad merc. p.* X ne uis *K om.* *Δ* gutatim *K* afflictim *Δ* alter insecus *Δ* psedulo *HΔ* *Pseud.* I 2, 48 (*v.* 181); I 3, 82 (*v.* 317); I 3, 130 (*v.* 365); I 3, 152 (*v.* 387); II 3, 17 (*v.* 683); III 1, 8 (*v.* 774); III 2, 73 (*v.* 862); IIII 1, 45 (*v.* 955); IIII 2, 55 (*v.* 1012); IIII 7, 77 (*v.* 1173); rursus *testimonio est in hac fabulae parte aliquid excidisse, cf. Ritschelium in praef. ad Pseud. p.* XI. *idem* fanus (*v. infra*) *videtur demonstrare;* V 2, 3 (*v.* 1290); *ibidem;* V 2, 6 (*v.* 1295) 4 cupit̄ *E* nitidiusculae *K* ex. extrauersus *H* IN. x. extrauersus *K* extrauersus *et* x. extra uersus *al. libri teste Ritschelio ad Pseud. v.* 955 ex transuerso *s.* ex tran uerso *codd. Plaut. antiqui, unde* ex trauerso *Ritschelius*, *apud ipsum Plautum* transuorsus *legens* 5 sumitu *H* quotum religiose orursus seuiter *Δ* seuiter *E* afflicter fanus *Δ* efflictim. fanus; *E* afflicter fanus gratulantis nox *cod. Scaligeranus* (*v. Ritschelium praef. l. p.* XI *et cf. infra gloss. cod. E ad* tuttax) IN persa *Δ* *Pers.* I 1, 38 (*v.* 37); I 3, 28 (*v.* 108); II 2, 47 (*v.* 229); II 3, 3 (*v.* 255); II 3, 12 (*v.* 265); IIII 1, 1. 6 (*v.* 449. 454); IIII 3, 65 (*v.* 534); IIII 3, 77 (*v.* 547); IIII 4, 39 (*v.* 588); interibi *cum ad* II 1, 5. 7 (*v.* 172. 174) *spectare minime credibile sit, merito Ritschelio argumento est, inter versus* 588 *et* 677 — *casu enim ante* prorsus *conlocatum* protinus *videri* — *aliquid intercidisse: in Pers. praef. p.* X; IIII 5, 8 (*v.* 680); IIII 5, 5 (*v.* 677) quadriduo] *sic* *HKEΔ* gratulantis aduerb. dicitur esse

6 tuttax *E* tutax *K om.* *Δ* tuxtax *cum Plauti Ambros. Ritschelius* fugaliter *Δ* frugaliter — interibi *h. l. om.* *E* conplurieus *Δ* contemptum *K* † pro gnariter proni nariter *Δ* 7 proorsus *KΔ* continuo. Nam quidem in sticho *Δ* *Stich.* I 2, 18 (*v.* 76); I 2, 28 (*v.* 85); II 1 (*al.* I 3) 87 (*v.* 241); II 3 (*al.* II 2), 10 (*v.* 334); II 3 (2), 47 (*v.* 371); II 3 (2), 66 (*v.* 394); IIII 1, 27 (*v.* 532); V 4, 10 (*v.* 692); inuolute V 4, 14 (*v.* 700); V 5, 17 (*v.* 758); V 5, 18 (*v.* 759); V 2, 6 (*v.* 654) perplexim *E* perflexim *Δ* perplexibiliter *EΔ* desertim *HK* dissertim *Δ* 8 propudiosse *K* propudiosae *H* propudiose interibi *om.*, *h. l.* frugaliter — interibi *inserit, add. ad* prognariter *gloss.* scienter *E* interim *libri Plautini* semitu *K* postideam *K* postea. id loci. hac tempori *E* antidhac. temperi *om.* *K* anod. hac temperi *Δ* 9 *Amphitr.* I 1, 158 (*v.* 315); I 3, 19 (*v.* 517); II 1, 4 (*v.* 554); II 1, 75 (*v.* 622); II 1, 84 (*v.* 631); II 2, 213 (*v.* 843); III 2, 5 (*v.* 886); clandestino *ad Amphitr. l. deperditum pertinet*; V 1, 66 (*v.* 1116) afilictim *Δ* tuatim *om.* *E* somniaculose *H* somniculo *Δ* simitu examussim. susque deque *Ritschelius* Simitu. amussim. Susque deque *E* simitu. amussim. usque deque. *H* simitu amusim usque deque *K* simitu amussimus deque *Δ* 10 clandistino *K* peniciter *H*

LIBER QVINTVS DECIMVS.

DE ADVERBIO.

I 1 Adverbium est pars orationis indeclinabilis, cuius significatio verbis adicitur. hoc enim perficit adverbium verbis additum, quod adiectiva nomina appellativis nominibus adiuncta, ut 'prudens homo prudenter agit, felix vir feliciter vivit'.

Sunt igitur quaedam adverbia, quae omnibus convenienter sociantur temporibus, ut 'sapienter dico, sapienter dicebam, sapienter dixi, sapienter dixeram, sapienter dicam; recte facio, recte faciebam, recte feci, recte feceram, recte faciam'; sunt alia, quae cum separatim tempora significant, necessario separatim eis coniunguntur, ut 'hodie facio, heri feci, cras faciam; nunc intellego, antea intellexi, postea intellegam', quamvis usus in eis quoque variat; sunt quae cum omnibus apte sociantur modis, ut 'diligenter curas, diligenter cura, utinam diligenter curares, cum diligenter 2 cures, diligenter curare velis'; sunt quae non omnibus modis possunt coniungi, ut 'ne', cum est dehortativum, indicativo non adiungitur, sed vel imperativo ‿ ut Virgilius in VI:

Tu ne cede malis, sed contra audentior ito ‿

vel optativo ‿ ut Terentius in Phormione:

Quod utinam ne Phormioni id suadere in mentem incidisset ‿

aut subiunctivo ‿ ut idem in adelphis:

ne dicam dolo ‿

2 Adverbium — vivit] *excerpsit haec anon. de adverbio* I § 4 *ineditorum Lat. ed. Lindemannus fasc.* I *Zittav.* 1822. 4. *p.* 5, *apud quem passim excerpta ex hoc Prisciani libro leguntur, quorum perexiguus est usus ad scriptoris verba emendanda* pars *ex* pras *corr.* D 3 proficit *G* uel perficit *g* quod *in* quo *mut. G* 8 recte feci — faciam *om. B in mg. add. b* 9 faceram *D* feceram recte feceram faciam (feceram *in ras.*) *H* cum separatim tempora *in lit. B* cum separatim tempora *Rr* 10 ut *add. g* facio] *d* fatio *D* fatiam *D* 11 aute *H* 12 "uariat "quoque *K* deligenter *per totum h. l. G* diligenter curas *om. H* 13 curas] *r* coras *R* 14 uellis *H* 15 dehortativum] *l et in lit. B* deortatiuum *DGLK* 16 *Verg. Aen.* VI 95 17 cęde *B* maliset *Med.* audicutior *in litura k* audentior ito] *h* audentiorto *H* ito] *r* ita *R* 18 *Ter. Phorm.* I 3, 5 in Phormione *om. G add. g* 19 utinam *om. G add. g* ne *m. rec. ex* in *corr. in Bemb.* ne firmioni in suadere *B* id] in *in litura g* incedisset *GLK* 21 *Ter. adelph.* III 3, 21 aldelphis *Gg*

aut infinito - ut Cicero in invectivis: ne dici quidem opus est, | quanta deminutione civium -.

'Vtinam' optativo coniun||gitur. Lucanus in II:

O utinam caelique deis Erebique liceret.

5 'Ni' subiunctivo copulatur. Terentius in Andria:

Ni metuam patrem.

idem in Phormione:

ni mihi esset spes †ostentata.

Virgilius in III:

10 Ni teneant cursus.

idem in I Aeneidos:

Ni faciat, maria ac terras caelumque profundum.

sed et 'ni' et 'ne', quando pro 'neque' accipitur, inter coniunctiones plerique posuerunt causales, quamvis significatio abnegativa adverbiis ea ma-15 gis applicat; quod autem etiam 'ne' pro 'neque' ponitur, usus approbat. Cicero invectivarum III: ne dici quidem opus est, quanta deminutione civium. 'ni' quoque pro 'ne' accipitur, sicut supra dictus versus ostendit:

Ni teneant cursus,

20 pro 'ne teneant'. quod etiam Donatus in commento Aeneidos affirmat dicens: ni pro ne. sic veteres. 'non' vero imperativo proprie 3 adiungi non potest nisi in compositione, ut 'noli', aptissime autem indicativo sociatur vel subiunctivo vel optativo; indicativo, ut:

1 *Cic. in Catil. or.* III 10, 24 in *om. RBGL add. rb* ne] *sic etiam* § 32 *lib.* XVI § 5 nec *codd. aliquot Cic.* 2 diminutione *RBDHK cum omnibus fere codd. Cic. et Prisc. lib.* XVI § 5 3 *Luc. Phars.* II 306 4 caeli quae de his *Rr* herebique *DH* eribique *GLK* liceret] *sic etiam lib.* VII § 15 *cum Luc. Voss. utroque* liqueret *GL et in litura K* liberet *v. l. codd. Luc.* 5 ut terentius *BG* *Ter. Andr.* V 4, 15 in Andria *om. G add. g* 6 patriam *K* 7 *Ter. Phorm.* V 4, 7 formione *G* 8 mihi *pro* mi *etiam Bemb. Bas.* ostentata *libri Prisc. cum aliquot libris Ter.* ostensa *al. m. supscr. in Heidelb. teste Krehlio* ostenta *Bemb. Bas. Vat.* 9 *Verg. Aen.* III 686 10 NI] *sic etiam Fr.* ni *an* ne *n. l. in Rom.* nec *Pal.* niteant ni teneant *H* 11 *Verg. Aen.* I 58 12 faciant *Med.* celumque *d* celum *D* 14 casuales *BG* abnegativa] *r* abnegati *R* 15 adplicat *G* autem] ante *RDL et ni f. in litura D* autem etiam] etiam ante *ex* ante etiam *corr. G* ne pro neque etiam *B* ponebatur *Gg* (uel ponitur) ponatur *R* 16 *Cic. in Catil. or.* III *v. supra lin.* 1 inuechtiuarum *K* diminutione *RBDH* demunitione *g* 18 versus] *scripsi* usus *G* uirgilii (uir̄ *L*) usus *LK et sic edd. ante β* uergilii usus *DH* usus uirgilii *R* Vergilii uersus *β* usus *Krehlius* uirgilii ostendit usus *B* (uirgilii) *Verg. Aen.* III 686 *v. supra lin.* 9 20 ne *add. d* *ad hunc certe Vergilii locum Ti. Claudii Donati quod nunc circumfertur commentum Aeneidos haec non affirmat, hanc scilicet interpretationem proferens*: istorum malorum consideratione turbati sententiam fiximus, ut inter geminum metum uel transiremus medii, uel retrorsum nauigia duceremus, *at M. D. A. van der Hoeven in ep. ad Suringarium de Donati comm. in Virg. Aeneida data Leovardiae a.* 1846, *ubi de hoc loco egit p.* 15 *sq., post alios docuit, Aelii Donati, qui a Servio et a Prisciano laudatur, commentarium ab ista farragine alienum fuisse. eadem fere Donatus ad Ter. eun.* II 3, 36 *cf.* III 3, 2 *et Serv. ad Verg. l. l. docent. tu cf. Ritschelium mus. phil.* VIII 479 *sqq.* Aeneidos] *d* aeneidis *BDr* adfirmat *B* 21 proprie] *r* propriae *RB* 22 ut *del. r* nolis *D* 23 ut] ut uirḡi in V *B* ut uir̄ in II. aeneidos *d* *Verg. Aen.* II 601 *sqq.* (de-

Non tibi Tyndaridis facies invisa Lacaenae
Culpatusve Paris, divum inclementia, divum
Has evertit opes;

subiunctivo, ut Virgilius in VI:

Non mihi, si linguae centum sint oraque centum,
Ferrea vox, omnes scelerum conprendere formas,
Omnia poenarum percurrere nomina possim;

optativo, ut Virgilius:

non illa quisquam me nocte per altum
Ire, neque a terra moneat convellere funem.

'Num' quoque indicativo soli adiungitur, ad quod pertinet interrogatio. Terentius [in Phormione]:

Num quid meministi?

idem:

Num quid || subolet patri?

4 Et verbum quidem sine adverbio perfectam potest habere significationem; adverbium vero sine verbo vel participio, quod vim verbi possidet, non habet plenam sententiam. quamvis enim ab aliqua persona per se proferantur adverbia, | necesse est ea vel ad ante dicta ab alia persona verba referri, ut si quis me interrogaverit 'bona est superbia?' et respondero 'non', vel per ellipsin dici, ut si recitante aliquo dixero 'bene, diserte, eloquenter'; ubique enim subauditur 'dicis'. similiter si dicam 'non malus homo, qui pro viribus suis subvenit clientibus', subaudio 'est'. in multis quoque aliis per hanc figuram inveniuntur sine verbis vel participiis adverbia, ut Virgilius in I:

genus unde Latinum,

subauditur 'est'. et sciendum, quod, ut supra dictum est, participiis quoque aptissime adiunguntur adverbia. quid enim est aliud participium nisi

ficit Rom.) 1 tindaridis *BDK* tyndadiris *L* 2 culpatusiue *H* partis *H* diuom *Pal.* inclaementia *H* diu** *Pal.* 3 has (h *superscr.*) *Rr* euertit (e *superscr.*) *Bb* 4 *Verg. Aen.* VI 625 *sqq.* V. *BHLK* 5 misi (hi *superscr.*) *Dd* sint centum *K* sit (n *superscr.*) *Med.* 6 uox *ex* mox *corr. Fr.* omnis *Med. Pal. Rom. Fr.* conprendere] *d* conprehendere *BDH* comprehendere *RGLK* comprendere *Med.* conpraehendere *Fr.* 7 paenarum *H* percurre *RH* 8 *Verg. georg.* I 456 *sq.* (*deficit Pal.*) 9 note *Rom.* 10 a] at *Med.* moneat] *Med. m. alt.* moneant *R* moueat *Med. m. pr.* 11 Num (uel Nunquid *superscr.*) *G* Numquoque (uel Nunquid *superscr.*) *L* nũ* quid quoque (nũ* *ex* nun *corr.*) *K* adiungitur *om. K* 12 *Ter. Andr.* V 4, 40 in phormione *RBH* infor. (mione *superscr.*) *Dd* informiõ *G* in .I. *LK* 13 nunquid *GL* nũqu* id (e?) *D* numquid *ex* nunquid *corr. K* memisti *Bemb.* 14 Idem in eodem (eodem *in litura d*) *RDdH* Idem in .II. *L* Idem in .U. *K* *Ter. Phorm.* III 1, 10 Numquid patri subolet *libri Terentiani* 15 numquid *ex* nunquid *corr. K* nunquid *GL* subolet] *r* subulet *R* patri] *h Lips. uterque Krehlii* patris *H rell.* 17 *********. Aduerbium (aduerbium) *H* possedet *K* 19 uel *om. GL* ad *add. d* uerba refferri *G* referri uerba *R* 20 respondere (o *superscr.*) *Rr* 21 aliquod *D* 23 quoque aliis *ex* aliis quoque *corr. G* 25 *Verg. Aen.* I 6 26 omne (uel unde *superscr.*) *G* 28 adiunguntur] inueniuntur *G*

verbum casuale? ut 'bene lego, bene legens; sapienter loquor, sapienter loquens', quod, si aliud verbum verbo subiungas, idem significat. sed hoc interest, quod participium non eget coniunctione, verbum eget, ut 'bene legens edisco, bene lego et edisco; sapienter loquens doceo, sapien-
5 ter loquor et doceo'.

Accidit autem adverbio species, significatio, figura. II 5

Species primitiva et derivativa. primitiva quidem, quae a se nascitur, ut 'non, ita, ceu, saepe'; derivativa vero, quae ab aliis nascitur, ut 'clanculum, saepius saepissime, docte' a docto, 'cursim' a cursu, 'ductim',
10 ἀπνευστί, a ductu. derivativa igitur adverbia vel ab aliis adverbiis derivantur, ut 'prope propius' et 'ultra ulterius, citra citerius'; vel a nominibus, ut 'Tullius Tulliane, Latinus Latine, felix feliciter'; vel a verbo sive participio vel participiali nomine, ut 'sentio sensus sensim, sto status statim, singultio singultim' - Horatius in I sermonum:

15 Vt veni coram, singultim pauca locutus -,

'tractus tractim' - Virgilius in IIII georgicon:

tractimque susurrant,

vel a nomine et verbo, ut a 'pede' et 'tempto: pedetemptim', || vel a pronomine, ut 'hic illic' ab 'hic' et 'ille', vel a praepositione, ut 'ex extra,
20 in intra, con | contra, sub subter'.

Est quando et nominum terminatio diversorum casuum constructionem adverbialem suscipiens loco adverbiorum accipitur, ut Virgilius in VI:

nimium vobis Romana propago
25 Visa potens superi,

'nimium' dixit pro 'nimis'. similiter in I Aeneidos:

multum ille et terris iactatus et alto.

idem in VIII:

Iam primum saxis suspensam hanc aspice rupem.

1 loquor] *r* locor *R* *post* sapienter loquor: sapienter loquens — sapienter loquor *om. R add. r* 2 subiungas] coniunguas *K* idem] *d* id est *D* 3 hoc interest *ex* interest hoc *corr. H* non *om. D* coniunctione non eget *GLK* coniunnetione] *b* coniuntione *BD* 5 loquor] *d* loquens *D* *post* doceo: Tria (Trea *G*) accidunt aduerbiis. *add. DHGLK del. d* De specie aduerbiorum *in mg. K* 7 quae *lac. duarum fere litt. relicta om. B* *post* nascitur: ut non — nascitur *om. R add. r* 8 ceu (chen *L*) clam saepe (sepe *K*) *BGLK* clam *ante* clanculum *add. RDH* a clam *GLK* 9 ΑΠΝΕΥϹΤΥ *K* ΑΠΝ^E^ΗΥϹΤΥ *G* ΑΠΝΕϹΥΤΥ *L* ΑΥΓΝΕΥϹΤΙ *B* 10 Diriuatiua *r* Diriuata *R* ab aliis ab aduerbiis *G* aduerbiis *om. D* 11 propius] *ex corr. b* proprius *R* et ut ultra *GL* 12 sive] si*e(u) *L* sñ *k* uel *K* 13 uel a participiali *H* participi(i)ale *D* sto] *r* stato *R* 14 singulto *GLK* singulatio ˆsingulatim (*in mg.* ˆsingultus *d*) *Dd* singulatim *K* *Hor. serm.* I 6, 56 in I. sermonum *om. G* 15 singultim] *dk* singulatim *DK* 16 tractus tractim] *r* tractas tractum *R* *Verg. georg.* IIII 260 georgicon *om. K* 18 pedetem(p)tim *L* peditemptim *GK* 19 ab hi*c(n) *G* et ab ille *GLK* 20 intra] int̄ *K* supter *R* 21 et] etiam *L* 22 *Verg. Aen.* VI 871 *sq.* 24 nobis *LK cum nonnullis libris Verg.* romano *K* 25 superis *Rom.* 26 *Verg. Aen.* I 3 27 ille eterris *KL* 28 *Verg. Aen.* VIII 190 29 primum] pridem *Rom.*

idem in I georgicon:

sublime volans.

similiter idem in I Aeneidos:

Vna Eurusque Notusque ruunt.

6 pronomina quoque pro adverbiis ponuntur, ut Virgilius in VIII:

Hoc tunc ignipotens caelo descendit ab alto,

'hoc' pro 'huc'. idem in I Aeneidos:

Namque videbat, uti bellantes Pergama circum,
Hac fugerent Grai, premeret Troiana iuventus,
Hac Phryges.

neque enim ea indubitanter adverbia esse accipimus, sed nomina vel pronomina esse dicimus loco adverbiorum posita per diversos casus: per nominativum, ut in XI Virgilius:

Fors et vota facit cumulatque altaria donis,

et III georgicon:

Sole recens orto.

per genetivum, ut 'Romae'. Cicero pro Ligario: Romaene sit? neve cum fratribus? Sallustius in I historiarum: ac deinde militiae et domi gestas conposui. idem in I historiarum: itaque Servilius aegrotum Tarenti collegam prior transgressus. per dativum, ut 'vesperi, sorti, ruri'. Terentius in Andria:

Quemne ego heri vidi ad vos adferri vesperi?

Virgilius georgicon IIII:

Sunt quibus ad portas cecidit custodia sorti.

1 *Verg. georg.* I: *immo Aen.* X 662 (*al.* 664) *cf.* § 10 sublime volans (volo, volas, volat) *saepius pro exemplo ponitur Vergilio non nominato v.* § 7. 22 *lib.* XVII § 11. 69. 168 *lib.* XVIII § 47; *h. l. sive Priscianus sive quis alius verba* in I georgicon *addidit memor videtur fuisse versuum eius libri* 320 *sq.:* sublime (sublimem *quidem Med. Pal. Rom*) expulsam eruerent, ita turbine nigro | Ferret hiems culmumque levem stipulasque uolantis 3 *Verg. Aen.* I 85 4 eurusque nothusque *ex* nothusque eurusque *corr. K* nothusque *L* 5 pro *add. g* *Verg. Aen.* VIII 423 6 discendit *DGK* dimissus *B* 7 *Verg. Aen.* I 466 *sqq.* 8 Nam qq̃ *LK* uti] *r* utu *R* ut *LK* bellantem *B* bellantis *Rom.* 9 fugent *Rom.* graii *DLK Fr.* Grai *etiam Med. Rom. et ex corr. Pal. cf. Lachmanni ad Lucr. comm. p.* 152 10 phriges *DBLKg* friges *G* pryges (a *sup.*) *Med.* 12 per diversos] *rd* diuersos *RD* quae per diuersos *g* 13 ut *om. B* *Verg. Aen.* XI 50 in *om. G* Virgilius in XI. *BK* X *L* 14 vota] *r* fota *R* facit uota *D* cumulat altaria *L* 15 *Verg. georg.* III 156 III] in I *libri* in III *1* 16 req.us (uel c *sup.*) *Gg* horto *Rr* 17 *Cic. pro Ligario* 4, 11 Romae ne sit? ut domo careat? ne cum optimis fratribus.... uiuat? ut romae ne *cod. Cic. Colon.* romae nesit *Rr* 18 neve cum] *k* ne uectum (c *sup.*) *LK* Salustius *L* *Sall. hist.* I 1 *p.* 2 (*p.* 248 *ed. min.*) *Kr. cf.* § 17 *et ann. Kritzii* in I historiarum *om. G* acce deinde *Rr* 19 composui *RBGLK* c̄posui *D* *post* conposui: domi militieq; *add. B* *Sall. hist.* I 77 *p.* 105 (84 *p.* 270 *ed. min.*) *Kr.* in I historiarum] *d* in historiarum *RBDHLK om. G* 20 aegroto Tarenti collega *Kritzio teste coni. Gerlachius Salust. ed. mai.* III 75 colligam *GLK* 21 sorti] forti *L* ruri sorti *D* *Ter. Andr.* IIII 4, 29 22 ego *add. r* heri uidi *ex* uidi heri *corr. K* uidi heri *Bas.* adferri] *K* afferri *ceteri* 23 Virgilius *add. r* *Verg. georg.* IIII 165 24 cecidit *add. r* cecidi *B*

Terentius in Phormione:

cui opera vita erat, ruri fere
Se continebat.

per accusativum, ut 'Romam, Athenas'. Terentius in Andria:

5 Quid tu Athenas insolens?

per ablativum Virgilius in bucolico:

Forte sub arguta consederat ilice Daphnis.

idem in eodem:

Alternis dicetis, amant alterna Camenae.

10 cum autem loco adverbio|rum accipiuntur, manent indeclinabilia, licet iun- 7
gantur nominum vel pronominum vel participiorum diversis casibus, ut
'sublime volans, sublime vo||lantis, sublime volanti'. sic igitur omnia dis-
cernas nomina vim adverbiorum recipientia vel non.

Et primitiva quidem uniformia sunt nec regulam aliquam a similitu-
15 dine vel collatione aliorum possunt accipere, ut 'cras, cur, heus, sic,
nempe'; derivativa vero, quae sub aliqua certa proferuntur forma, inter
sese adhibita collatione rationem plerumque regulae possunt accipere pro
similitudine terminationum. 'plerumque' autem diximus propter excepta
vel anomala, ut 'bene, male, duriter'. ergo per singulas terminationes ne-
20 cessarium est eorum formas inspicere.

A igitur terminantia vel primitiva sunt, ut 'itā', quod solum a cor- 8
reptam habuit, quamvis quidam 'puta' quoque adverbium esse accipiant
ideoque Persium id corripuisse, ut

Hoc pută non iustum est, illud male, rectius illud,

25 vel composita, ut 'praetereā, intereā, posteā, anteā', quae omnia produ-
cunt a terminalem, vel ablativi sunt nominum, qui pro adverbiis accipiun-
tur, ut 'una, qua, nequa, Roma', ut Virgilius in I Aeneidos:

Vna Eurusque Notusque ruunt, creberque procellis.

idem in eodem:

1 *Ter. Phorm.* II 3, 16 *sq.* 2 opera *etiam Bemb.* operi *B* in opere *Bas.* 4 atheneas *D* *Ter. Andr.* V 4, 4 5 adthenas *B* insoluens *G* 6 *Verg. ecl.* 7, 1 bocō *G* bucū *L* bucolič *H* 7 considerat *R cum Verg. Mentel. m. pr. et Reg. cf.* § 24 ilice] *rdgk* illice *RDGK* 8 *Verg. ecl.* 3, 59 (*deficit Med.*) 9 amant] *Pal. m. alt.* amans *m. pr.* 10 liquet *L* iunguntur *b* 12 sublime uolans *cf. ann. ad* § 5 sublime volanti] *r* sublimo uolanti *R* 13 recipientia *in litura l* 14 quidem *om. G* aliquam *om. G* ad similitudinem uel collationem *B* 15 collatione] *h* collocatione *H* 16 nempe] nimphe *K* Diritiua (tiua *superscr.*) autem quae *Rr* certa] *rdg om. G* certe *RD* et inter *h* 17 sese] *in litura h* se *G* collocatione *H* 18 autem ut diximus *H* 19 ergo *add. r* 20 inspicere (uel re *superscr.*) *Gg* 21 sunt *add. g* 22 habit *R* 23 *Pers. sat.* 4, 9 id] *r* it *R* ut hoc; Puta *R* 24 puta] *sic etiam libri Persiani optimi et Montepess. uterque* (*prior m. pr.*) *et cod. tabul. Vat.* puto *Persii codd. plerique* male (le *superscr.*) *Rr* recius *D* retius *d* rectius istud *codd. aliquot Persiani dett.* 25 ut *add. r* producunt omnia *G* 27 *Verg. Aen.* I 85 28 nothusque *GLKr* creb*erque (i) *K* *post* procellis: ā *add. H* .a. *g sc.* Africus, *a quo voc. incipit versus sq.; inde orta videtur rel. lectionis varietas:* At *D* ad *B* 29 *Verg. Aen.* I 83

Qua data porta ruunt et terras turbine perflant.
in eodem:

Ne qua scire dolos mediusve occurrere possit.

Et sciendum, quod propria civitatium nomina, si primae vel secundae sint declinationis, genetivo quidem casu pro adverbio in loco accipiuntur, 5 ut 'Romae sum' vel 'Tarenti', accusativo vero ad locum cuiuscumque sint declinationis, ut 'Romam eo' vel 'Tarentum' vel 'Carthaginem' vel 'Athenas', ablativo de loco vel per locum, ut 'Roma exeo, Tarento transeo'; sin tertiae sint, ablativo tam in loco quam de loco vel per locum, | ut 'Carthagine sum, Carthagine venio, Carthagine transeo'; idem et in sem- 10 per pluralibus invenitur, ut 'Athenis sum, Athenis venio, Athenis transeo'. 9 inveniuntur tamen et cum praepositionibus nomina civitatium saepe prolata, et maxime apud historicos. Livius in VIII ab urbe condita: venerant et ab Lanuvio || Antioque auxilia. Sallustius in Catilinario: nam tum Brutus ab Roma aberat. idem in Iugurthino: 15 ad Cirtam oppidum iter constituunt. Livius in VIIII: et Fabius supplementum ab Roma adduxit. idem in VII: quem autem ab Roma posse exciri? in eodem: qua via ad Veserim ferebat. Sallustius in I historiarum: ad Olympum atque Phaselida. in eodem: ad Corycum. in eodem: apud Corycum et 20 apud Lete oppidum et repulsus a Lete oppido et apud Iler-

1 perflant] *h* proflant *k* (*H?*) 2 *Verg. Aen.* I 682 3 occurrere] *d* occurre *BD* 4 ciuitatum *BDHGLK* 5 accipiuntur in loco *K* 7 Romam eo] *d* roma in eo *D* cartaginem *RDHL* kartaginem *GK* adtheuas *Rr* 8 Roma] *d* rome *D* transeo] exeo *G* *post* transeo: sin — Carthagine transeo *om. D add. d* 9 in loco accipiuntur quam *Rr* 10 cartagine *RBDHL* (*et sic ter h. l. DH*) kartagine (*et sic per totum h. l.*) *GK* cartagine ueneo *L* in *del. g* in plurali semper inuenitur *K* 11 Athenis] *sic h. l. ubivis g* athen**** *ter G* athenis ueneo *L* 12 inveniuntur] *d* Inuenitur *D* praepositionisbus *K* ciuitatum *HGLK* 13 *Liv. ab u. c.* VIII 12, 7 in VIII ab urbe condita *om. G* ab urbe condita *add. g* VIIII. *K* 14 ab Lanuvio] *G ex corr.* ab lanubio *G m. pr.* a danubio *B* ab ianusuio *Liv. Med.* *Sall. Cat.* 40, 5 in Catilinario *om. G* catillinario *B* 15 ab *om. multi codd. Sall.* abierat *K* *Sall. Iug.* 81, 2 in Iugurthino *om. G* ingurtino *D* iugustino *in* iugusthino (*ab r?*) *corr. R* 16 circam *R* oppidum *om. Sall. Franc.* instituunt *Sall. Vrat. pr. ap. Cortium* *Liv. ab u. c.* VIIII 33, 2 VIII. *BK* Fabius] *Livius* fauius *RBDHGLK* flauius *r* 17 abduxit *g Heidelb. teste Lind. cum libris Livianis* *Liv. ab u. c.* VII 39, 10 VII] in eodem *G* (uel in VIII) 18 possem *B* exciri] *Livius* excipi *codd. Prisc.* in eodem] *immo Liv. ab u. c.* VIII 8, 19 quae *R* Veserim] *r* uiscerim *R* uerserim *H* Veserim ferebat] *sic etiam Paris. Livii* ueser inferebat *Med.* 19 *Sall. hist.* I 79 *p.* 106 *Kr.* in I historiarum *om. G* olimphum *RGd* olimpum *LK* holimphum *D* adque *D* Phaselida] *H ex corr. et G pro var. lect.* faselida *D* fasselida *B* phalesida *GLK* phasedida *H m. pr.* pheselida *r* 20 *Sall. hist.* I 80 *p.* 106 *cf. p.* XLII *sq. Kr. Non.* 202, 7 Sallustius historiarum lib. II: iter vertit ad Corycum urbem inclutam † pastusque (specu atque *Havercampius* portu atque *vel potius* portu specu *Wagnerus act. menstr. gymnas. a.* 1855, 196) nemore, in quo crocum gignitur in eodem ad corycum *del. d* Corycum] *G ex corr.* coricum *BH et G m. pr.* in eodem] et *r* in eodem: apud Corycum] *om. G. addendus esset hic locus Sall. reliquiarum collectionibus et cum Servii ad Verg. georg.* I 56 *verbis:* nam et crocum in Cilicia apud Corycum nasci Sallustius meminit, *coniungendus, nisi ipsa haec verba ad fragm. praecedens pertinerent, ut verba* apud Corycum *ex ipso Servio in h. l. illata esse censerem* coricum *RBD del. r* *Sall. hist.* I 81 *p.* 107 *Kr.* 21 laete *RBDHg* laetae *G* oppidum] *rd* opidum *D* apidum *R* *Sall. hist.*

dam eum multa opera circumdata. idem: apud Praeneste loca[illegible] idem: apud Mutinam. ('ex Rhodo' Plautus in mercatore:
[illegible]avem ex Rhodo, qua †est heri advectus filius.)
in[illegible] tamen quaedam etiam appellativa supra dictam regulam ser-
5 [illegible]ia, ut 'militiae, militiam, militia; domi, domum, domo; humi, hu[illegible], humo'.

In e correptam vel primitiva sunt, ut 'ponĕ, paenĕ' (ex quo etiam aliud derivavit Plautus in mustellaria:

Ita mea consilia pervortit paenissime),

10 'nĕ, propĕ, nempĕ, quippĕ, saepĕ, indĕ' et ex eo composita 'déindĕ, súbindĕ, périndĕ, éxindĕ, próindĕ', quae omnia antepaenultimam habent acutam (vel quia per adiectionem habent 'de', ut quibusdam videtur, unde frequenter invenimus 'exin' et 'dein' - Virgilius in VII:

Exin Gorgoneis Allecto infecta venenis -,

15 vel magis quia praepositiones separatae gravantur, ut coniunctae esse ostendantur, acutum in his assumpserunt accentum, quomodo et coniunctio 'si' et 'ne' adverbium, cum praeponuntur 'quando', ut 'síquando, néquando'; nam 'aliquando' differentiae causa ab 'aliquánto', quod consimilem so|num habere videntur, acuit antepaenultimam); vel derivativa sunt,
20 ut 'peragro peregrĕ, punio impunĕ, abundo abundĕ, rito' (unde 'irrito') 'ritĕ'.

Nomina quoque pro adverbiis in e correptam desinentia invenimus, ut Sallustius in Iugurthino: cetera haud facilĕ conperta narraverim; Virgilius in III:

I 82 *p.* 108 *Kr.* repulsus] *r* repul*sus *H* repulsis *R* alete *H* laete *B* letę *rg* *Sall. hist.* I 72 *p.* 100 *Kr. cf. Arus. Mess. p.* 501 *Front. ed. Mediol. Maii, p.* 219 *Lind.* Occupatusque collis editissimus, eum multa opera circumdat (*sic cod. Gud.* et cum multa opera circundata *cod. Ambros.*) hilerdam *K* 1 multa *om. K* circundata *LK* *Sall. hist.* I 30 *p.* 28 *Kr. prooem. fr.* XIX *Linker.* 2 *Sall. hist.* I 52 *p.* 85 *Kr.* ex Rhodo Plautus — filius] *exemplum in marg. olim additum post* humo *collocant RBHGLK* ex rodo *in lit. B* Rhodo] *r* rho *R* *Plaut. merc.* II 1, 33 (*v.* 257) mercatore*(s) *B* 3 navem] *sic etiam G m. pr.* navim *G ex corr. cum codd. Plaut. praeter Vet.* exrodo *Vet.* rodo *B* ruhdo *R* qua est heri] *sic etiam codd. Plaut. plerique* (*de Ambr. non liquet*) quast heri *Vet.* qua heri est *Camerarius* 5 militia *add. d* 7 In e correptam — potissime § 10 *extr. partim in brevius contracta in usum suum transtulit anon. de adv.* § 14 *p.* 9 *Lind.* 8 *Plaut. mostell.* III 1, 127 (*v.* 656) *cf. lib.* III § 24 in mustellaria *om. G* 9 mea *add. g* pervortit] *r* peruertit *RBD* 10 ne *om. GLK add. g* nempe *G* (uel nimpe) nimphe *K* quipe *L* saepe] *r* se *R* composita] *r* cō *R* 11 perinde *om. GK add. g* proinde *hic etiam L* proinde exinde *GK* antepenultimum *B* antepeneultimum *G* antepeniultimum *L* 12 acutam] *r* acutum *BDGLK* quia] *d* qui *D* 13 et *om. D* *Verg. Aen.* VII 341 *cf. lib.* XIIII § 21 14 alecto *GK* uenies nenenis *H* ueninis *K* 15 ut] et *G* coniuntae *D* 16 adsumpserunt *B* 17 aduerbio *RB* cum *om. G* ut] et *r* 18 ab] ad *BDHGLKr* aliquanto] *r* aliquando *RD* (ua) 19 uidetur *Rr* (N) ante paenultinam *H* deriuati *H* 20 per aegre *K* inpune *BD* abundo *add. r* 23 *Sall. Iug.* 17, 2 de eis (*al.* is, iis, his) haud facile coupertum narrauerim; cetera quam paucissumis absoluam in iugurthino *om. G* ingurtino *RB* haud] *d* haut *D* aut *GL* facilem *Rr* conperta] *H* compertam *R* comperta *r rell.* 24 *Verg. Aen.* III 22 *sq.* (*def. Rom.*)

Fortĕ fuit iuxta tumulus, quo cornea summo
Virgulta;

idem in X:

Sed sublimĕ volans nubi se inmiscuit atrae,

quamvis 'facilĕ' et 'sublimĕ' accusativi sunt, 'fortĕ' autem ablati[illegible] 5
etiam spontĕ sua et 'ma||nĕ primo' nomina esse ostenduntur coniun[illegible]tione aliorum casualium, ut 'domi suae'. sunt etiam composita in e correptam desinentia adverbia, ut supra dicta 'exindĕ, perindĕ' et 'punio impunĕ'. Virgilius in II georgicon:

Et saepe alterius ramos inpunĕ videmus 10
Vertere in alterius.

'utpotĕ' quoque compositum est ab adverbio et nomine; 'potĕ' enim ab eo quod est 'potis' nascitur, 'hic' et 'haec potis' et 'hoc pote', unde Persius:

Qui pote? vis dicam? nugaris, cum tibi, calve, 15

id est 'quomodo possibile?' (ab eo autem, quod est 'hic' et 'haec potis' et 'hoc pote', fit comparativum 'hic' et 'haec potior' et 'hoc potius' et superlativum 'potissimus', ex quibus etiam adverbia 'potius' et 'potissime'.)

IIII 11 In e productam primitiva non inveni, sed derivativa a nominibus secundae declinationis, quorum dativus in o desinens in e longam convertitur et facit adverbium, ut 'huic claro clarē, optimo optimē, pulchro pulchrē, affabro affabrē' (Cicero in Verrinarum II: deum nullum, qui ei paulo affabrē factus), 'huic sano sanē, fero ferē'. excipitur 'benĕ' et 'malĕ' a 'bono' et 'malo' in e brevem desinentia. (multa autem ex supra dictis nominibus ipsa terminatione dativi pro adverbiis accipiuntur, 25 ut 'falso, consulto, postremo, sedulo, auspicato, augurato, manifesto, privato, precario, merito'. Terentius in eunu|cho:

seu vi seu clam seu precario.

idem in Andria:

haud auspicato huc me adtuli. 30

1 tumulos *Pal.* 2 uirgulto *B* 3 *Verg. Aen.* X 662 (*al.* 664) X *Krehlius* VI. *D* V. *rell.* 4 lnme (subli) *Rr* lime (sub) *Rom. m. alt. corr.* immiscuit *RHGL* 5 sint *LK* ablativus] *d* ablatiuis *D* 6 sponte sua] *Verg. Aen.* VI 82 *etc. cf. adn. ad lib.* XIIII § 16 7 aliarum *G* domui *B* 8 proinde *r* deinde *post* perinde *add. D* iupune *BD* 9 *Verg. georg.* II 32 *sq.* 10 alterius *ex* *alterius *corr. B* impune *RGLK* 12 compositum est] compositione *R* compositum *r* 14 *Pers. sat.* 1, 56 15 nugalris *Pers. Vat.* 16 id] hoc *B* posibile *K* 17 superlativum] *d* superlatiuus *Dg* 18 etiam *add. r* ut potius *B* 21 ut *om. G* huic] hic *R* pulcro pulcre *GL* 22 affrabre *H* *Cic. Verr.* I 5, 14 deum denique nullum Siculis, qui ei paulo magis affabre atque antiquo artificio factus videretur, reliquit in Verrinarum II *om. G* uerrinarium *R* II *Krehlius t.* II *p.* 539 V. *Heidelb.* VI. *rell.* deum *G* ad eum *g* 23 eis *Cic. Guelf. uterque* sano *add. r* excipiuntur *BL* 24 a bono (e) *Rr* malo* IN e (.) *K* 26 ut *om. G* 27 praecario *H* precatorio *B* *Ter. eun.* II 3, 28 in enuucho *om. G* iunucho (o) *K* 28 uel ui uel clam uel precario *libri Terentiani* praecariam *Hh* 29 *Ter. Andr.* IIII 5, 12 in andria *om. G* 30 haut *LK* haud auspicato

idem in Phormione:

merito te amo.

idem in eadem:

Postremo si nullo alio pacto, fenore.

5 Livius in XIII: privato nos tenuissemus; dicitur tamen et 'privatim'. Sallustius in Catilinario: ea privatim et publice rapere. et saepe corripiunt o terminalem, quando in adverbia transeunt, ut 'citŏ, serŏ, modŏ'. Iuvenalis in libro I:

Et citŏ rapturus de nobilitate comesa
10 Quod superest.

Virgilius in IIII Aeneidos:

Tu modŏ posce deos veniam sacrisque litatis.

Statius in I Thebaidos:

Serŏ memor thalami maestae solacia mortis,
15 Phoebe, paras.

idem in II:

queriturque fidem tam serŏ reposci.

'necessario' dicitur et 'neces||se', sed 'necesse' eget verbo substantivo. 12 sunt tamen quaedam ex eadem declinatione, quorum neutra pro adverbiis 20 accipiuntur, ut 'multum, nimium, verum' et 'vero, primum' et 'primo'. Terentius in Andria:

Primo haec pudice vitam, parce ac duriter
Agebat.

quod autem etiam 'prime' dicitur, ostendit Terentius, qui compositum 25 ab eo in Andria protulit:

nam id arbitror
Adprime in vita esse utile, ut ne quid nimis.

'nimium' quoque pro 'nimis' frequenter invenimus et 'parum' pro 'par-

hue me* *ex* auspicato haud me huc *mut. G* mea tuli *LK et G ante ras.* attuli *RBHg* appuli *Bas.* 1 *Ter. in Phormione, immo eunuchi* I 2, 106 *aut heautont.* II 3, 119 *aut adelph.* V 8, 23, *ni excidit versus Phormionis veluti* V 8, 1 merito gratias habeo atque ago 3 in eadem] *Phorm.* II 1, 71 4 foenore *GLK* faenore *Bemb.* uel fęnore *Bas.* 5 *Liv. ab u. c. lib.* XIII] *lib.* XIIII *secundum edd. Prisc. tribuerunt fragmentorum editores. extat ap. Drakenborchium t.* XIIII *p.* 793 *ed. Stuttg., ap. Weissenbornium t.* VI *p.* VI *ed. Teubn.* in *om. LK* in XIII *om. G* 6 *Sallust. Catil.* 11, 6 in Catilinario *om. G* catillinario *B* ea] Et *r* Ea et *K* et] ac *v. l. codd. Sall.* puplice *RK* 8 *Iuv. sat.* I 1, 34 *sq.* in I] *Krehlius t.* II *p.* 539 in III. *RBDLK* in .U. *H om. G* 9 comessa *BGK* 11 *Verg. Aen.* IIII 50 12 pos*ce (t) *R* sacrisque litatis] *d* sacris qualitatis *D* 13 Statius] salustius *H* *Stat. Theb.* I 596 *sq.* in I Thebaidos *om. G* 14 solacia] *r* solatia *RDH* morti *edd. Statii et sic certe Cass.* 15 phaebe *H* 16 *Stat. Theb.* II 388 in II *om. G* 17 qu*eriturque *R* quaeriturque. *Br* q̃riturq̃ *L* q̃riturque *K* reposci] *r* repasci *R* á nece 18 necesse *Gg* 19 quedam (*sic*) *add. b* quorum] *r* quarum *R* pro *om. B* 21 *Ter. Andr.* I 1, 47 *sq.* in Andria *om. G* 24 autem *om. H* prime *om. L* ostendit idem terentius *D* 25 ab eo] habeo *R* in andria ab eo *GL* *Ter. Andr.* I 1, 33 *sq.* 27 apprime *GLK* adprima (e) ad (N) uita *Rr* nimis] *h* ni*mi**s *H* 28 sed et *BD*

vum'. Lucanus in V:

et quam nimiumque parumque
Distulimus.

13 excipiuntur a duro 'durē' et 'duriter', a largo 'largē' et 'largiter', ab humano 'humanē' et 'humaniter', ab inhumano 'inhumanē' et 'inhumaniter', 5 a firmo 'firmē' et 'firmiter'. Terentius in Andria:

Primo haec pudice vitam, parce ac duriter
Agebat.

Cicero in III Verrinarum: respondit illa ut meretrix non inhumaniter. idem in XIII Philippicarum: putare aliquid moderate aut humane facturum. 10 idem de re pu|blica VI: firmiter enim maiores nostri stabilita matrimonia esse voluerunt. idem ad Pansam I: de Antiocho fecisti humaniter. inveniuntur et alia, quibus tamen non est utendum. Pomponius in auctorato: 15

ludit nimium insaniter,

pro 'insane'. 'severiter' quoque pro 'severe' Titinius in Prilia:

severiter
Hodie sermonem amica mecum contulit.

idem blanditer, benigniter; Plautus amiciter, avariter, mun- 20

1 *Lucan. Phars.* V 741 *sq.* in V *om. G* 2 nimiumque] *sic etiam* § 20 *cum Voss. AB et libris Luc. fere omnibus;* minimumque *v. l. ap. Luc.* niūq. *H* nīūq. *h* par*umque (i) *K* 4 *De toto h. l. disputavi in commentatiuncula philol.* XI 593—596 *inserta, quae cf.* dure duriter *GLK* 5 humane humaniter *K* *post* humaniter: ab inhumano—inhumaniter *om. GLK add. g* inhumaue et inhumaniter] *r* et inhumane inhumaniter *R* 6 firme firmiter *R* *Ter. in Andria v.* § 12 andrea *L* 7 Prima *LK* parce *add. r* 9 *Cic. Verr.* II 1, 52, 138 in III Verrinarum *om. G* in .UII. *K* uerrinarium *R* meretrix] *k* meritrix *GLK* inhumaniter] *sic etiam Cic. palimps. Vat.* humaniter *GL* inhumane *Cic. rell.* 10 *Cic. or. Philipp.* XIII 17, 36 in XIII Philippicarum *om. G* IIIX *L ubi* XIII *m. rec. add.* philipicarum *LK* philippica *H* modorate *R* 11 aut] atque *GLK* humane esse facturos *Cicero* factum *L* *Cic. de rep.* VI II 2, 10 *cf. Non.* 512, 22 de re publica in VI *om. G* repuplica *K* in *sup. lin. add. K* 12 stabilia *GK* stabilita|tē *B* 13 *Cic. ad C. Pansam epp. l.* I: *Cic. t.* IIII 2 *p.* 465 *Or.* IIII 3 *p.* 255 *Kl. Non. p.* 509, 17 M. Tullius ad Pansam libro primo: de Antio fecisti humaniter, quem quidem ego semper dilexi meque ab eo diligi sensi pansam. Ide antiocho *B* I *om. K* in primo de antiocho. Fecisti *Heidelb. teste Lind.* anthioco *RD* atiocho *H* 14 *Pompon. auctor. fr.* 4 *p.* 105 *Bth. p.* 138 *Mk. fr.* III *p.* 193 *Ribb. Non. p.* 509, 30 Insaniter Pomponio auctore [*add.* in auctorato]: Metuo illum, iocari nescit, ludit nimium insaniter aucturato *GL* 17 seuiter *L* quoque *om. B* Titiuius *recte h. l. G* Prilia] *ex Non.* 509, 33 *et sic RDH Heidelb. teste Lind.* π pririlia *d* (*sic* p(i)lia *D* p(ri)ilia *d*) p̄lia *G* proelia *LK* proclia *B edd. meae praeter* π *omnes cf. Ribbeckium com. Lat. rell. p.* 123; *omnes hae nominis formae praeter* proclia *etiam alias inveniuntur*, prilla *in cod. Festi p.* 333[a], 33 *M.* Pyrrhia *temptavit Neukirchius*, Proelium *Bothius*, Procilia *Ribbeckius. locus noster est Pyrrh. fr.* VIII *p.* 124 *Nk. Praeliae s. Praelii fr.* 8 *p.* 65 *Both. Prociliae fr.* I *p.* 123 *Ribb. cf. Non. l. l.* 18 seuiter *L* 19 protulit *L* 20 *idem* blanditer (*gemina: Non.* 510, 6), benigniter (*gemina: Non.* 510, 12). *Plautus* amiciter (*Pers.* II 3, 3 *v.* 255: *Non.* 510, 23), avariter (*Curcul.* I 2, 33 *v.* 126: *Non.* 510, 17), munditer (*Poen.* I 2, 26: *Non.* 510, 30), saeviter (*Poen.* I 2, 122. *Trin.* IIII 3, 53 *v.* 1060: *Non.* 510, 33), maestiter (*rudent.* I 5, 7 *v.* 265: *Non.* 511, 10), aequiter (*Non.* 512, 27), asperiter (*Non.* 513, 21); *Novius* festiviter (*geminis: Non.* 510, 15); *Lucilius* ampliter

diter, saeviter, maestiter, aequiter, asperiter; Novius festiviter; Lucilius ampliter, ignaviter; Varro probiter, mutuiter; Ennius proterviter; ignaviter, inimiciter, iracunditer, superbiter, temeriter, praeclariter, torviter, puriter, reverecun-
5 diter, miseriter, properiter. dicitur etiam 'abunde' ab 'abundo' et 'abundanter' ab 'abundans'. (sciendum tamen, quod quaedam adverbia 14 non plane servant significationem, quae in nominibus est, a quibus derivantur, ut 'ferus fere, sanus sane, sensus sensim'; ideo autem diximus non plane, quia potest esse aliqua ratio, ut 'ferae' dicuntur, quae omni
10 corpore feruntur, quippe cum quattuor pedibus utantur, 'fere' ergo pro 'iuxta', quod celeribus omnia iuxta sunt; 'sanus' pro 'validus' accipitur, ergo et 'sane' pro 'valde' [hoc quoque notandum, quod a 'valido valde' pro 'valide' per syncopam profertur], 'sensim' pro 'paulatim', quia ea maxime faciunt sensum, quae morantur; a 'rito' vero verbo vel ritu 'rite'
15 pro 'recte', quia nihil traditur ritibus, nisi quod rectum esse credatur.) a quintae quoque declinationis nominibus composita e producunt, 'pridiē, hodiē, postridiē'; 'meridiē' quoque pro adverbio accipitur, cum sit nomen.

In i quoque desinentia inveniuntur adverbia, sed pauca primitiva, ut 'heri, ibi, ubi'. dicitur tamen et 'here'. Iuvenalis in I:

20 Res hodie minor est, here quam fuit, atque eadem cras
Deterit exiguis aliquid.

Horatius in II sermonum:

Nam mihi convivam quaerenti dictus here illic

(*sat. lib.* XIII: *Non.* 511, 16), ignaviter (*sat. lib.* XVI: *Non.* 513, 13); *Varro* probiter (*sat. octogessi: Non.* 510, 27), mutuiter (*ibid. Non.* 513, 16); *Ennius* proterviter (*pancratiaste*: *Non.* 513, 11); ignaviter (*N.* 514; 10), inimiciter (*N.* 514, 21), iracunditer (*N.* 514, 33), superbiter (*N.* 515, 9), temeriter (*N.* 516, 3), praeclariter (*N.* 516, 11), torviter (*N.* 516, 14), puriter (*N.* 516, 18), reverecunditer (*N.* 516, 23). miseriter (*N.* 517, 1), properiter (*N.* 517, 3) veraciter *post* amiciter *add. edd. post α, om. libri praeter Heidelb., cui ex coll. Lind. deest* auariter (?); veraciter *neque a Nonio affertur neque in reliquiis Plautinis invenitur* 1 saeviter] *Non.* 510, 33 seueriter *libri* fertiuiter *L* 2 prouiter *B* mutuiter] maturiter *r* 3 Ennius proterviter *om. G add. g* propteruiter *RK* iracunditer] *r* iracouditer *RDGLK* sub(per)iter *Rr* 4 praeclariter] *r* praecaliter *R* purite(r) *Rr* reuereoditer *GLK* **uerecunditer (re) *H* 5 properiter] *Non.* 517, 3 *cf. Diom. p.* 513 *K.* prosperiter *libri* dicitur] *d* dicetur *D* abunde habundo *R* 6 abundanter abundans *D* habundauter habundans *R* sciendum — sensim *excerpsit anon. de adv.* § 14 *p.* 9 *L.* quaedam] *d* quibusdam *D* 7 plene *R* seruant *Rr* in omnibus est *anon.* 8 ideo — iuxta sunt *om. anon.* 9 dicantur *r* 10 corpore] *r* tempore *R* quipe *L* pedubus *H* utantur fere. Ergo *B* 11 sanus — syncopam profertur *habet anon.* accipiuntur *B* accip(i)tur *K* 12 sane pro ualide *H* quod] *r* quoque *R* a *om. LK add. m rec. in L* 13 pro *ante* paulatim *om. R add. r* 14 ritur *Rr* 15 recte] *r* rexte *R* 16 declinationis] *d* declinationib; *D* composita e] composita** e *K* conpositae *R* 17 post tridie *R* meridie] *d* meri*die *B* merie *D* 19 ubi ibi *BDR̂* ut Iuuenalis *B* Iuuenat *ex* Iuuanat *corr. H* *Iuven. sat.* I 3, 23 *sq.* 20 est *om. LK* 21 deteret *Iuvenalis* deterius uel deterit erit *B* exiguus *D* exiguus *r* 22 *Horat. serm.* II 8, 2 *sq.* in II sermonum *om. G* sermonum] *r* semonum *R* 23 quaerenti conuiuam *libri Horatiani; Priscianum sequitur Bentleius* dictus] *Grd* uel dicitur *add. g* dictis *R* dict *D* heri *libri aliquot dett. Hor.*

De medio potare die.

15 alia vero nomina sunt loco adverbii posita, per genetivum pleraque, ut 'domi, Taurominii, Lampsaci, Tyri, Ephesi, belli'. Livius in III ab urbe condita: duo nefanda facinora decemviri belli domique adiciunt; inveniuntur etiam per dativum 'vesperi' et 'sorti'. Te- 5 rentius in Andria:

Quemne ego heri vidi ad vos afferri vesperi?

Virgilius georgicon IIII:

Sunt quibus ad portas cecidit custodia sorti;

nec non etiam per ablativum, ut 'qui' pro 'quomodo' vel 'unde', ut Te- 10 rentius in Andria:

nam qui tibi istaec incidit suspicio? —
Qui? quia te noram.

idem in eadem:

audivi et credo, multa concurrunt simul, 15
Qui coniecturam hanc nunc facio;

est enim ablativus 'a quo' vel 'a qui'.

In o primitiva quidem, ut 'quando' temporale et ex eo composita, 'síquando, néquando, alíquando' (quae antepaenultimam habent acutam, ne duae partes, ut supra dictum est, esse putentur divisae vel differentiae 20 causa); derivativa vero: a 'cis citro', unde 'ultro citroque'. Cicero pro Roscio: postea homines cursare ultro et citro non destite-

16 runt; ab 'in' quoque 'intra' et 'intro' et 'intus' et 'inter'. sunt etiam composita 'prae||sto, profecto'. alia vero nomina sunt vel pronomina adverbialiter prolata, ut 'falso, merito, sedulo, cito, sero, vero, utro, utro- 25 que'. Livius in VIII ab urbe condita: utroque exercitus missi,

1 potare] *h* portare *BDHLKr* partare (t *s. s.*) *G* 2 aduerbii *ex* aduerbia *corr.* *H* 3 domo (i *s. s.*) *Rr* Taurominii] *cf. lib.* II § 59; *ex* taurom*nii(e?) *corr.* *B* taurominui *R* lapsaci *BH* lāsaci *D* *Liv. ab u. c.* III 43, 1 III *Krehlius* II. *libri* ab urbe condita *om.* *G* 4 duo] quo *K* quõ *L* decemviri] *r* decimuiri *R* belli] *sic etiam Liv. Par. et Med.* bello *Harl. pr.* 5 adiiciunt *GLK* *Ter. Andr.* IIII 4, 29 6 in Andria *om.* *G* 7 heri *om.* *B* here *D* adferri *K* § 6 afferri vesperi] *g* uesperi ferri *GLK* 8 *Verg. georg.* IIII 165 georgicon in IIII. *B* 9 pontas (i *s. s.*) *L* 10 *Ter. Andr.* III 2, 21 *sq.* 11 in Andria *om.* *G* 12 tibista‿ec *Rr* istaec tibi *libri Terentiani; Prisciano obtemperavit Bentleius* ishaec (t *s. s.*) *K* suscipio *G* 13 tenorem (a *s. s.*) *Rr* 14 *Ter. Andr.* III 2, 31 *sq.* in eod* *B* in eodē *b* 17 uel. qui (.a *s. s.*) *Rr* 18 quidem ut (inueniuntur *s. s.*) *Hh* 19 anepenultimam (t *s. s.*) *Rr* antepenultimum *BD* acutum (a *s. s.*) *Rr* acutum *BDh* 20 putarentur *L* 21 unde] *r* unde dicitur *Rd* ultro *ex* ultra *vid. corr. in B* ultra (uel o *s. s.*) *G* *Cic. pro S. Roscio Amer.* 22, 60 22 homines] *d* hominis *DH* curiare (uel currere *s. s.*) *G* ultro] *d* ultra *DL* et citro *cum libris Cic.* non citroque (*sic edd. Prisciani quas inspexi omnes*) *libri*, *cf. Halmii ad h. Cic. l. ann. ed. Turic. p.* 46, 3 destiterunt] *h* distiterunt *HGLK* 23 quoque *om.* *K* 24 sunt nomina *H* 25 uero utro uero utroque *RBDHg; alterum* uero *del. r et h; nota delendi iterum erasa in H* 26 *Liv. ab u. c.* VIII 29, 6 exercitus utroque ducti in VIII ab urbe condita *om.* *G* VIIII. *B* misi *G*

similiter 'quo, aliquo, eo, illo'; sed quando pro adverbiis accipiuntur, inveniuntur interdum corripientia o, sicut ostendimus.

In u pauca inveniuntur denominativa, ut 'diu' et ex eo compositum 'interdiu' et a nocte 'noctu'. nam 'astu' nomen est indeclinabile, quo-
5 modo 'cornu'. Terentius in eunucho:

Hem, quid? amat? an scit ille, quid | meretrix siet?
An in astu venit?

quod nisi esset nomen, praepositio separata [illegible] praeponeretur.

In ae diphthongum nomina sunt genetivi casus loco adverbii posita,
10 ut 'Romae, Cosae, Capuae'. Sallustius in Iugurthino: haec ubi 17 Romae conperta sunt. idem in I historiarum: res populi Romani M. Lepido Q. Catulo consulibus ac deinde domi et militiae gestas.

In 'hoe, au, heu, ei, oh, ah' terminantia interiectiones sunt, quas
15 Graeci adverbiis connumerant. Horatius [in carminibus:

heu hoe Bacche precor.

ide[illegible] II carminum:

Heu hoe recenti mens trepidat metu.

Terentius in eunucho:

20 au, [obsecro,]
Nec conferundus hic quidem ad illum est.

idem in eodem:

Oi ei.

3 ex ea compositum *B* 5 cornu] et cornu *in litura r* *Ter. eun.* V 5, 16 *sq.* in eunucho *om. G* iunucho *K* 6 amant *B* an sat ille quid iam *Bas.* scit *Bb* (i) scit iam ille *Bemb.* illi *G* illi *LK* (uel e) qui *R* meretrix] *k* meritrix *GLK* 7 in] is *Bemb.* 8 praeponeretur] *g* poneretur *G* 9 ae] *d* ea *D* dipthongoũ *B* 10 cossae *RH* *Sall. Iugurth.* 39, 1 sed ubi ea Romae conperta sunt in Iugurthino *om. G* Iugurthino] *r* iugurtino *RD* 11 comperta *RBGLK* *Sall. hist.* I 1 *p.* 2 (*p.* 248 *ed. min.*) *Kr.* I *om. LK* 12 lepidoq. catulo (catullo *g*) *BDG* lepidoque (quinto) catulo *Rr* lepidoque. Catullo *H* militiae et domi § 6, *Pompeius Messalinus ap. Rufin. de comp. et de metr. or.* V 1 *p.* 192 *Cic. ed. Orell.* 13 gestas conposui *iidem* 14 hoe] oe *BGK* hau *B* heu] hei *R* ei] hei *B* ⁊ (*i. e.* et) *L* eĩ oh ah *H* ei et oh et ah *G* 15 Horatius in carminibus: Heu hoe recenti *R*; Horatius (Oratius *K*) in carminibus: heu hoe (heũ hoẽ *H*) Bacche (bache *BGLK* bacce *r*) precor (pręcor *B*). Idem in II. carminum (in II carminum *om. G*) Heu hoe (heũ hoẽ *H*) recenti *r rell. et id ipsum R in archetypo suo videtur invenisse, more suo post* Heu hoe *vocc.* Bacche — Heu hoe *omittens. nihilominus vix crediderim haec sic a Prisciano profecta esse, etiamsi aliquotiens memoriter ac minus accurate locos auctorum citante: haec enim verba* 'Heu hoe Bacche precor' *certe spectant ad versum septimum* Euhoe parce Liber *coll. v.* 6 Plenoque Bacchi pectore *eius carminis*, II 19, *cuius v.* 5 *ipso h. l. accurate affertur. quare vocc.* in carminibus — idem *uncis seiunxi* 16 heu hoe] *sic etiam l. l. v.* 7 *Hor. Bern. alter* euhoe eu.hoe euhohe heuohe *vv. ll. lib. Hor.* 18 heu hoe] *sic Hor. Bern. alter* euhoe, Euhohe, He ho he *al.* 19 *Ter. eun.* IIII 4, 13 *sq.* eunocho *G* iunocho *K* 20 obsecro *ex fine versus praecedentis* 12 *perperam huc translatum est, ni pertinet ad eiusdam scaenae v.* 2 *statim hic laudatum* 21 Nec comparandus hic quidem ad illumst (illum est *Bas.*) *Bemb. Bas.* Nec] *B cum Bemb. Bas.* Ne *rell.* conferundus] *r Heidelb.* conferendus *RBDHGLK* ad illum] *B cum lib. Ter.* cum illo *rell.* 22 *Ter. eun.* IIII 4, 48

in eodem:

oh,

Illud vide, os ut sibi distorsit carnifex.

idem in Andria:

†Dicturane es quod rogo? – Au. 5

Virgilius in II Aeneidos:

Ei mihi, qualis erat, quantum mutatus ab illo
Hector e.

idem in eodem:

Heu fuge, nate dea, teque his, ait, eripe flammis. 10

In c primitiva inveniuntur 'sic, donĕc' (quod etiam 'donicum' antiqui dicebant. Plautus in captivis:

ausculta, tum scies:

Ego me amitti, donicum ille huc redierit)

et derivativa pronominum 'illic, istic, hūc, illūc, istūc, hinc, illinc, is- 15 tinc, hâc, istâc, illâc'. et omnia vel natura vel positione producunt extremam syllabam excepto 'donĕc' et in fine circumflectuntur, si vocalem longam habuerint natura. composita quoque inveniuntur, ut 'adhūc, abhinc, dehinc'.

In l pauca inveniuntur: 'semel, pol, edepol'; 'vel' etiam coniunctio 20 pro 'valde' frequenter invenitur. Cicero pro Murena: vel maximum bellum populum Romanum cum rege Antiocho gessisse. ||

In 'am' primitiva 'clam, coram'; derivativa vel composita 'nequiquam, nequaquam, neutiquam'. praeterea 'quam', quando est similitudinis vel comparationis sive electionis, adverbium accipitur – Virgilius in XI: 25

Quam facile accipiter saxo sacer ales ab alto.

Sallustius: mare Ponticum dulcius | quam cetera –, quamvis interpretatio eius, id est ἤπερ, apud Graecos coniunctio sit electiva. 'bifariam' etiam et 'trifariam' et 'omnifariam' composita sunt a ferendo et praepositis dictionibus. 30

1 *Ter. eun.* IIII 4, 2 *sq.* 3 Illuc *aliquot libri Ter.* vide, os] uides *B* 4 *Ter. Andr.* IIII 4, 12 5 Dicturanes *Bas.* Dictura es *Bentleius* quod] *r* quo *R* AU *B* 6 ut Virgilius *K* *Verg. Aen.* II 274 *sq.* 7 hei *B* erat *om.* *K* 8 haectore *R* 9 *Verg. Aen.* II 289 10 Hu *Rr* hos *Rr* 11 priuatiua *D* 12 Plaustus *D* *Plaut. captiv.* II 2, 88 *sq.* (*v.* 338 *sq.*) in captiuis *om.* *G* 13 ausculta tum] *sic vetus cum al. Plaut. codd.* auscultatum *RBDHLK* ascultatum *G* ausculta tu *et* auscultaudum *vv. ll. codd. Plaut.* scias *Plauti vetus* 14 mea mitti *HLK* donicum] donec cum *Plauti vet. al.* 15 istinc illinc *D* 16 illac istac *BL* extramam *B* 18 abinc *B* 20 ut semel *L* 21 inueniuntur *g* *Cic. pro Murena or.* 14, 31 22 bellum *in lit. b* populum Romanum] *Cicero* .r. (populum *om.*) *Cic. Mon. elect.* populo (populo est *K*) romano *libri Prisc.* rege *non extat apud Cic.* Antiocho] *r* anthiocho *RD* gesisse *LK* gessisse uideo *Cicero* 23 vel *om.* *D* ut nequiquam *G* 25 electionis] *r* eleccionis *R* *Verg. Aen.* XI 721 26 accipiter] *r* accipitur *R* ales *ex* ates *corr.* *Verg. Pal.* 27 *Sall. hist.* III 51 *p.* 232 (301 *ed. min.*) *Kr. cf. lib.* III § 15 Ponticum] *r* pontum *R* dulcius est *DG* quamvis] quà *K* 28 eiusdem *B* ΕΠΕΡ *K* Η✱ΗΡΑΡ *in* ΗΠΗΡΑΡ *corr.* *B* 29 etiam trifariam *G* sunt] sint *B* a fando *DH*

In 'em' pri[illegible] 'item, tandem'; composita, ut 'itidem, ibidem, indidem, identidem'. [illegible] pro Roscio: indidemne Ameria?

In 'im' denominativa inveniuntur et verbalia sive participialia, ut a IIII 19 parte 'partim', a viro 'viritim', a vice 'vicissim', ab ostio 'ostiatim', a 5 statu 'statim', a raptu 'raptim', a saltu 'saltuatim', a cursu 'cursim', a stricto 'strictim', a furto 'furtim', a sensu 'sensim', a singulis 'singillatim', a fatu 'affātim' (vel magis a Graeco ἀφάτως, id est 'abunde', unde et corripitur 'fa'), a privato 'privatim', a paulo 'paulatim', a singultu 'singultim'. Horatius in I sermonum:

10 Vt veni coram singultim pauca locutus.

[praesertim, confestim], a tractu 'tractim', a carptu 'carptim', a ductu 'ductim'. Plautus in Curculione:

Sine ductim, sed haec abiit, hac persequar.

In 'um' primitiva pauca sunt, 'iterum, sursum, rursum' et 'rursus, 15 prorsum' et 'prorsus'; derivativa vel composita 'dextrorsum, sinistrorsum'. Horatius sermonum II:

Ille sinistrorsum, hic dextrorsum abit; unus utrique Error.

(sed antiqui etiam 'dextrovorsum' dixerunt. Plautus in rudente:

20 Sed dextrovorsum aversa est in malam crucem),

'deorsum, horsum, orientem versum, occidentem versum'. deorsum versum Terentius in adelphis. similiter 'utroquevorsum' Plau- 20

1 ut *om. B* ut itidem] utidem *L* itidem] *r et pro v. l. sup. lin.* uel itidem *d* indem *RH* idem *DG* ibidem itidem *K* 2 identidem] *d* itentidem *D* *Cic. pro S. Roscio Amerino or.* 27, 74 rosicio *K* posicio *L* Ameria] *r* amaria *R* *post* Ameria: ΕΚΕΙΘΕΝ ΑΥΤΟΘΕΝ ΠΟΛΜΕΡΙΑC *add. B* 3 In im — singultim *excerpsit anon. de adv.* § 16 *p.* 10 *sq. L.* et denominatiua *DHGLKr* siue et participialia *LK* participia (lia) *Gg* participalia *H* 4 uicisim *L* hostio hostiatim *K* hostia hostiatim *anon.* 5 statim] astatim *Rr* saltim et saltuatim *B?* α (saltim et saltatim *edd. usque ad* μ) saltuatim uel saltim *anon.* 6 strictu *anon.* furtu *anon.* a senso *R* singulatim *LKb anon.* 7 fatim *GLK* adfatim *anon.* uel — fa *om. anon.* ΑΦΑΤΟC *RB* habunde *Rr* habunde *H* 8 privato] priuo *G* a paulo paulatim] a primato primatim *anon.* singulto *BDGLK* 9 oratius *K* *Hor. serm.* I 6, 56 Horatius — coram *om. R add. r* in 1 sermonum *om. G* 10 Vt] et *GLK* 11 praesertim (p̄sentim *G*) confestim *post* locutus *add. libri, del. r* a ductu ductim a carptu carptim *B* carptu] *rh et in litura D* carpto *RHLK* a ductu] adductu *ex* adhuctu *corr. D* 12 *Plaut. Curc.* I 2, 13 (*v.* 109) in Curculione *om. G* 13 Sine] *dg* (ita λῃ) sino *DHGLK* sine ductim *Rr* sed haec abiit] *g* sed habiit *G* habiit *R* haec] *v. l. ap. Plautum* hac *D cum Plaut. vet. et Pall.* 15 prorsus et prorsum *D* Diriuatiua uero uel *B* sinistrorsum *add. r* 16 oratius *K* *Hor. serm.* II 3, 50 *sq.* sermonum II *om. G* 17 utrisque *et* utrimque *vv. ll. ap. Hor.* 19 dextrouersum *GLK* Plaustus *R* *Plaut. rud.* I 2, 87 (*v.* 176) in rudente *om. G* 20 dextrouersum *GLK* auorsa it in *Plautus* auersae in *R* aduersa *D* mala *B* *post* crucem: rursum *add RBD del. r* sursum *add. HGLK* 21 horsum,] horsum *x* orsum *RBDHGLK* orsu *r* horsum uersum *vel* horsum, (*vel*:) versum *edd. rell.* hoccidentem *Rr* occidentem deorsum uersum terentius *D* occidentem ******* uersum Terentius (deorsum) *BH* deorsum versum] utroque uersum *GLK* Deorsum *in mg. g* 22 *Ter. adelph.* IIII 2, 36 Adelphis similiter utroque uersum. *K* deorsum *Bemb.* deorsum uorsum *Bas.* similiter in *BH* utroque

tus in captivis:

Vtroquevorsum rectum est ingenium meum.

haec enim quoque composita esse videntur, cum sub uno accentu proferantur; melius tamen dicemus, quod inclinant sibi supra posita nomina. similiter 'actutum' derivativum est ab actu, id | est celeritate. Virgilius in VIIII: 5

tum cetera reddet
Actutum pius Aeneas atque integer aevi
Ascanius.

nomina quoque loco adverbiorum in eadem terminatione inveniuntur, ut 'mul||tum, primum, nimium, parum' pro 'parvum'. Lucanus in V: 10

et quam nimiumque parumque
Distulimus

pro 'et multum et parvum'. Cicero in IIII de re publica: non enim facile valenti populo resistitur, si aut nihil iuris impertias aut parum, pro 'parvum'. 15

In n pauca inveniuntur, ut 'en, forsan, forsitan'.

21 In r primitiva 'cur' et 'per', quando pro 'valde' accipitur, derivativa a nominibus vel participiis tertiae declinationis inveniuntur in 'ter' exeuntia. sed si in 'ens' desinat nominativus, 'is' genetivi in 'er' convertunt, ut 'sapiens sapientis sapienter; prudens prudentis prudenter; indulgens indulgentis indulgenter; diligens diligentis diligenter'. alia vero assumunt dativo 'ter' paenultima correpta, ut 'fortis forti fortiter, utilis utili utiliter, felix felici feliciter, audax audaci audaciter' (sed per syncopam in usu est frequentiore 'audacter'. Terentius in Phormione: 20 25

Minus multo audacter, quam nunc laedit, laederet.

Sallustius tamen historiarum II audaciter protulit secundum analogiam et Cicero pro Sexto Roscio: multa scelerate, multa au-

uersum *BGr* utro uersum *R* plaustus *D* *Plaut. capt.* II 3, 8 (*v.* 368) 2 utroqueuersum *RBGLK* ingenium] *b* igenium *B* ingenuum *g* 4 tamen] autem *GLK* dicimus *L* quod non inclinant *G* inclinat *K* 5 Item (*sic*) actutum — Ascanius: *anon. de adverbio* § 14 *p.* 10 *L.* actutum] *r* actuum *R* deriuatum *DG anon.* celeritate] *k* celiritate *G* ceitate *K* *Verg. Aen.* VIIII 254 *sqq.* 6 VIII. *K* VIII. Aeneī *B* 7 tunc *D* reddit *B* 8 intiger *GK* 9 Ascanius] *ex* ascanus *corr. H* 10 nomina quoque *om. GLK* aduerboorum *R* in eandem terminationem *G* in eandem terminationem nomina *LK* 11 *Lucan. Phars.* V 741 *sq. cf.* § 12 12 parumque *in mg. add. K* 14 pro et] *d* et pro *D* *post* parvum: Cicero — parvum *om. libri mei omnes cum Heidelb., exhibet et vetus cod. Vat. ab Angelo Maio inspectus* (*v. eius ad Cic. l. l. adn.*) *et edd. ante Krehlium omnes, om. Krehlius* *Cic. de rep. lib.* IIII *c.* VIII *p.* 313 *Mai ed. Rom. a.* 1828, *c.* VIII 8 *fr.* 28 *Or. p.* 324 *Osann. qui cf.* 15 . si autem nihil īpartias *3* 18 Deriuata *H* Deriuatiua uero *D* 19 inueniuntur] ueniunt *DHGLKr* 20 ens] *r* *n** *R* ns *B* er] *r* *D* 21 sapentis *K* 22 diligens diligentis diligenter] *g* deligens deligentis deligenter *GK* adsumunt *B* 25 frequentiore audaciter *D* *Ter. Phorm. prol.* *v.* 11 in Phormione *om. G* 26 minus] *rb* munus *RB* audaciter *Bemb.* ledit *d Bemb.* ledet *D* 27 *Sall. hist.* II *fr.* 101 *p.* 192 *fr.* 102 *p.* 290 *ed. min. Kr.* in historiarum *D* in istoriarum *Kk* audaciter] *rg* audatiter *R* audacter *G* audiciter *H* 28 *Cic. pro S. Roscio Amerino or.* 36, 104 sceleratae *G* audaciter] *g* audacter *G*, *libri Ciceronis*

daciter, multa inprobe fecisti). excipitur 'facilis', quod pro 'faciliter' 'facile' adverbii loco habuit in usu (Virgilius in XI:

Quam facile accipiter saxo sacer ales ab alto;

'difficilis' autem 'difficulter' facit pro 'difficiliter'), et ab omni 'omnino'.
5 praeterea et a tribus et quattuor nascuntur adverbia 'ter' et 'quater'; 'obiter' enim compositum est ab 'ob' et 'iter'; similiter 'paulisper, tantisper, parumper' composita sunt. vetustissimi tamen quaedam contra supra dictam regulam protulerunt. sed si quidem sint nomina neutra pro adverbiis, ut 'sublime volans', assumentur; aliter vero reiciantur, ut Pom-
10 ponius de philosophia:

cum istaec memore meminit

pro 'memoriter'. 'aliter' quoque ab [illegible] quod est 'hic alis huius alis huic ali' pro 'alius alius alii', secundum supra dictam analogiam profertur.

In 'as' denominativa invenio 'as' extrema circumflexa 'aliās'.
15 In 'es' productam 'sodēs, Herculēs'. pleraque tamen a numeris nascuntur, id est a quinque usque ad mille, ut 'quinquies, sexies, decies, vicies, centies, quingenties, milies'.

In 'is' correptam 'nimĭs', quod etiam ‖ 'nimium' dicimus, 'satĭs', quod etiam loco nominis positivi accipitur itaque etiam comparationem re-
20 cipit 'satius'. Terentius in eunucho:

Accede ad ignem hunc, iam calesces plus satis.

Lucanus in I:

Tu satis ad vires Romana [illegible] carmina dandas.

Iuvenalis in III:

25 Hoc satius, quam si dicas sub iudice '[illegible]di',
Quod non vidisti,

'satius' pro 'melius'.

1 improbe *BDGLKr* impro bene *R* 2 *Verg. Aen.* XI 721 X.l. (l *ni f.*) *R* X. *BDHGL* 3 accipiter] *d* accipitur *D* saxe *B* 4 omnino ab omni *K* 5 et a tribus] *R Heidelb. teste Lind.* a tribus *rell.* 6 'Obiter compositum est ex ob et iter; similiter paulisper, parumper composita sunt.' *Anon. de adv.* III 1 *p.* 17 *Lind.* '*Haec et sqq. non sunt e Prisc.*' *Lindemannus. Sqq. ad* § 4 *spectare videntur, etiamsi non ad verbum inde excerpta sunt* 7 Vetustisimi *G* contra *add. r* 9 sublime volans: *Verg. Aen.* X 662 (664) *cf.* § 5 sublime] *r* sulime *R* assumentur] *g* adsumentur *B* assumuntur *GDLKr Heidelb.* reiciuntur *r* reiiciuntur *GLK* reiicientur *Heidelb.* Pomponius de philosophia, *immo* Pomponius philosophia *v. Non. Marc. p.* 514, 23 ergo, mi Dossenne (*sic Mercerus*, ni dossedne *libri*), cum istaec memore meministi, indica | Qui illud aurum abstulerit *etc. p.* 114 *Both.* 150 *Munk. Pomp. v.* 109 *sq. p.* 204 *Ribb.* 11 istaec] *sic quoque Bamb. Non.* isthaec *Kd* istae *B* istahec *codd. Non. plerique* memorero *Non. Bamb.* meministi *Pomponius, v. supra* 12 Item aliter (*sic*) — profertur: *anon. de adv.* § 15 *p.* 10 *L.* quoque] uero *D* 13 alius alius] *r* alius alius *B* alius *R anon.* 14 às *B* alias *B* alias *D* 15 sodès *G* 16 quinq̃. *L* ut semel bis ter quater quinquies *libri, eieci gloss. cf. etiam* § 37 17 cencies *H* 18 In his *RD* 19 itaque etiam] *k* itaque *K* recepit *DLg* 20 *Ter. eun.* I 2, 5 in eunucho *om. G* iunocho *K* 21 iam *add. g* calescis *Dr* plaussatis *Dd* 22 *Luc. Phars.* I 66 23 satis] *d* sat *D* vires Romana in carmina daudas] *sic etiam Prisc.* § 32 XVII § 168 XVIII § 298 *cum Voss. utroque et plerisque al. codd. Luc.* daudas Romana in carmina uires *al. libri Luc.* Romamana *L* 24 *Iuvenalis sat.* III 7, 13 *sq.* in III *om. G* 27 satius pro] *rh* statius pro *RH*

In 'us' correptam 'penitŭs, rursŭs' et '[illegible]', 'prorsŭs' et 'prorsum, secŭs, caelitŭs' a caelo, 'stirpitŭs' a stirpe, 'funditŭs' a fundo. - Virgilius in III Aeneidos:

Rursus et alterius.

in eodem:

Rursum ex diverso caeli caecis[illegible]tebris -,

'radicitŭs' a radicibus - Virgilius in V Ae[illegible]s:

radicitus eruta pinus -,

'mordicŭs, divinitŭs, humanitŭs'. dicitur tamen et 'divine' et 'humane' et 'humaniter', sed diversas habent significationes. nam 'divinitus' a divis et 'humanitus' ab hominibus monstrat; 'divine' autem et 'humane' vel 'humaniter' similiter divis et hominibus significant. 'eminus' quoque et 'comminus' localia sunt, 'adversus' quoque quod etiam et nominativus est, quomodo 'nullus' pro 'minime'. Terentius in Andria:

Liberatus sum, Dave, hodie tua opera. - Ac nullus quidem.

similiter 'fors', cum sit nominativus, accipitur pro adverbio - Virgilius in XI:

Fors et vota facit cumulatque altaria donis -

et omnia comparativa, quae nominum comparativorum generis neutri similia sunt, ut 'clarius, prudentius, ocius, satius'.

24 In 'ens' 'totiens' a 'tot' et 'quotiens' | a 'quot' et a multo 'multotiens' et 'aliquotiens' ab 'aliquot'. [illegible]ustius in I historiarum: neque detrusus aliquotiens te[illegible]r.

In t 'sat' p[illegible] '[illegible]' et 'dumtaxat', quod ab adverbio componitur et verbo, et 'forsit' pro [illegible]tan'. Horatius sermonum I:

Dissimile hoc illi est, quia non, ut forsit honorem
Iure mihi invideat quivis.

1 prorsus] pro*sus *G* 2 stirpitus stirpe *R* funditis *R* 3 *Verg. Aen.* III 31 III. r IIII. *RL* 4 rusus *Verg. Fr., m. rec. corr.* 5 *Verg. Aen.* III 232 6 Rursum] *d* rursus *DG* caeli *ex* caelo *corr. H* caecisque] *g* cisque *GK* 7 radicitus] *rd* Redicitus *R* radicibus *D* *post* radicitus: a radicibus — radicitus *om. GLK add. g* *Verg. Aen.* V 449 V] *α* II (*al.* .II.) *libri* 8 radicitus] *sic etiam Verg. Rom.* radicibus *Med. Pal. Ver.* pinis *R* 9 et diuinę et humanę *B* et diuine humane *G* diuiue et humane *g* 11 diuinae autem *BK et ex* diunae autem *corr. H* humanę *B* humaniter] *h* humanitur *H* 12 comminus] *r et in litura h* comminibus *R(H?)* 14 *Ter. Andr.* II 2, 33 15 hodie Daue *Bas.* ac] *d* a *D* 17 *Verg. Aen.* XI 50 20 gene*ris *B* 21 sunt *add. g* otius *D* 22 quotiens] *d* quociens *D* a quot] *r* a* quod *R* quot] *d* quod *BD* 23 aliquot] *rd* aliquod *RD* *Sall. hist.* I *fr.* 101 *p.* 117; *fr.* 107 *p.* 273 *ed. min. Kr.* 24 detrusus] *g* detru***** *G* deterretur *r* '*nonnulli codd.*' *Krehlii, Kritzius* terretur *R rell.* 25 ab adverbio] *d* ab uerbio *D* et uerbo componitur *G* 26 uerbo ut forsit *K* forssit *H* pro fortasse *BDHG et* pro *in lit. K* pro fortase *L* Oratius *K* *Hor. serm.* I 6, 49 *sq.* sermonum I *om. G* I *om. R* I r 27 disimile *G* forsit *H* fors sit *etiam pars codd. Hor.* forsan *al.* 28 et iure *B* m iam inuideat *K* invideat] *r* inuidiat *RH*

In x 'vix, mox, pax', quod est Graecum, quando significat 'tantummodo'.

In n et c 'nunc, hinc'.

In ps 'deinceps'.

5 Inveniuntur diversae adverbia formae || ex eisdem derivativa nominibus, ut a forte 'fors, forte, forsan, forsitan, forsit, fortasse, fortassis'. Vir-gilius in XI:

> Fors et vota facit cumulatque altaria donis.

idem in bucolico:

> 10 Forte sub arguta consederat ilice Daphnis.

idem in I Aeneidos:

> forsan et haec olim meminisse iuvabit.

in bucolico:

> forsitan illum,
> 15 Aut herba captum viridi.

idem in X:

> caeloque animum fortasse ferebat.

et 'fors' quidem et 'forsan' et 'forsitan' dubitandi sunt, 'forte' vero eventus pro fortuitu, quod a 'fortuitus' derivativo nomine fit, 'fortasse' autem 20 et 'fortassis' pro 'temere'. quomodo a divino quoque 'divinitus' θεόθεν, 'divine' θείως; similiter a fato 'fatuito' μοίρηθεν [fato] et 'fataliter' μοιριδίως, ab omni 'omnino' παντελῶς et 'omnifariam' in omnem partem vel ex omni parte.

25 Derivativorum adverbiorum species est etiam in comparativis et superlativis, praeterea diminutivis, quod apud Graecos non est; et plerumque denominativa sunt haec, ut 'clarus clarior clarissimus: clare clarius clarissime; felix felicior felicissimus: feliciter felicius felicissime; bonus bellus:

1 tantummodo significat. *K* 5 nominibus et ut *r* 6 a forte] a (forte *del.*) *bd* forssit *H* fortasse fortassis *K* fortasis *GL* *Verg. Aen.* XI 50 7 XI] *sic* § 6. 23. 35 X *h. l. libri et* § 6 *L* 9 *Verg. ecl.* 7, 1 *cf.* § 6 bocolico *K* bucō *L* bocō *G* buculo *R* bucolicis *r* 10 arguta] acuta *y* considerat *RD* illice *DG* Daphnis] *ex* dapnhis *corr. L* Dapnis *H* 11 *Verg. Aen.* I 203 12 forsam *Verg. Rom.* et *om. Fr.* ollim *K* memisnisse *D* 13 *Verg. ecl.* 6, 58 *sq.* bocolico *GK* bocō *L* 14 forsitam *Pal. Rom.* 15 herbam *Med.* 16 *Verg. Aen.* X 548 X] decimo *α* XI (XI *al.*) *libri* 17 fortase *LK* 18 item et fors — temere. Item bonus — longule: *anon. de adv.* § 15 *p.* 10 *L.* forsan] *d* forsa *D* eventus] *r* euentes *R* 19 pro fortuito *HGLK anon.* quod — fit *om. anon.* diriuato *K et ni f. H* diriuatiuo *h* fortase *LK* 20 et fortassis *om. anon.* fortasis *LK* ΘΕΟΘΕΝ (ο) *Gg* ΟΘΕΟΕΕΝ *L* ΟΘΕΟΕΝ *K* ΟΘΙΟΘΕΝ *H* ΘΕΙΟΘΕΝ *BD* ΘΕΙΟΘΗΝ *R* 21 ΘΕΙΟC *BD* μοίρηθεν] 2 ΜΟΙΡΘΕΝ *H Heidelb.* ΜΟΙΡΤΗΝ *R* ΜΑΟΥΡΕΝ *Gg* ΜΟΥΡΕΕΝ *D* ΜΟΙΡΟΘΕΝ *B* ΑΜΑΟΥΡΘΕΝ *L* fit ΑΜΑΟΥΡΕΝ *K* fato *om. K* fataliter] *gh* fatualiter *HGLK* μοιριδίως] *scripsi* ΜΟΙΡΑΙWC *RH* ΜΟΙΡΙΑΙΟC *B* ΜΟΡΑΙWC *D* ΜΟΥΡΑΙWC *d* ΑΜΑΟΥΡΑΙWC *Gg* ΑΜΑΟΥΡΑΙWC *LK* 22 παντελῶς] *g* ΠΑΝΤΑWC *G* ΠΑΝΤΕΛΟC *BH* ΠΑΝΤΑWC *LK* partem] *r* parcem *R* 25 deminutiuis *H* in deminutiuis *h*

bene belle; primus primulus: primum primulum; longus longulus: longe longule'.

Inveniuntur tamen pauca, quae quamvis a nominibus non deriventur, tamen habent comparativa [vel diminutiva], ut 'saepe saepius saepissime'. antiqui tamen et 'saepior' et 'saepissimus' protulisse inveniuntur, sicut

26 'ultra ulterius ultime: ulterior ultimus'. non enim ad|verbia a nominibus, sed ab adverbiis huiuscemodi nomina nascuntur: 'supra superius supreme; superior supremus; citra citerius citime: citerior citimus; extra exterius extreme: exterior extremus; infra inferius infime: inferior infimus; diu diutius diutissime: diutior diutissimus; nuper nuperius nuperrime': antiqui 'nuperus nuperior nuperrimus'. 'ocior' quoque 'ocissimus' et 'ocius ocissime'; a Graeco est ὠκύς, ideo habuit comparationem. ('satis' quoque, quia pro 'sufficiens' accipitur, quomodo supra diximus, ideo habuit comparationem.) attendendum igitur, quod non inveniuntur comparativa adverbia, nisi sint adiun||cta comparativis nominibus, diminutiva tamen rarissime, ut 'clam clanculum'. Terentius in eunucho:

> Cum in cellulam ad te patris penum omnem congerebam clanculum.

derivantur autem a nominibus, ut 'sapiens sapienter'; a pronominibus, ab 'ille' 'illic'; a verbis, 'detero deterius'; a participiis, 'indulgens indulgenter'; a praepositionibus, 'ex extra; sub subter; in inter'.

27 Figurae adverbiorum sunt tres, simplex, composita, decomposita. simplex, ut 'diu, huc'; composita, ut 'interdiu, adhuc'; decomposita, quae a compositis derivatur, ut a potente 'potenter', a misericorde 'misericorditer', ab indocto 'indocte', ab imprudente 'imprudenter'. haec tamen, quae et simplicia habent adverbia, etiam composita possunt esse, ut 'docte indocte; prudenter imprudenter'; nam 'efficaciter' sine dubio decompositum est, cum a simplici adverbio non componitur, sed a nomine composito derivatur.

V 28 Significatio adverbiorum diversas species habet. sunt enim tempora-

1 bene] *r* bone *RB* 2 longule *ex* logule *corr. L* 3 Inueniuntur — ὠκύς *iisdem fere verbis excerpsit anon.* II 1 *p.* 16 *L.* deriuantur *L* diriuantur *GK* 4 tamen ñ habent *G* uel diminutiua *om. Heidelb. teste Lind.* sapius *R* saepissime et saepiuscule *G* 7 supraeme *H* suppme *L* 8 supraemus *H* 10 autiqui tamen *K* nuperus] nuperius *K* nuperius *rg* 11 otior *D* occior *LK* occissimus *LK* occius *LK* occissime *L*· occisime *K* 12 ΟΚΥϹ *BHG* ΠΑΝΤΑѠϹ (*i. e.* παντελῶς § 24), *in mg.* ΑΚΑΟΥϹ *K* *post* ὠκύς: ideo habuit comparationem *om. DHGL* 13 quia *om. G* comparationem satius. Adtendendum *B* 14 attendū *r* adtendū *R* 15 rarissima *GK* 16 *Ter. eun.* II 3, 19 *cf. lib.* V § 34 in eunucho *om. G* iunocho *K* 17 celulam *L* caelulam *K* ad] *g* at *G* 19 ab ille *ex* a ille *corr. L* 20 uerbo *B* participio *B* 22 DE FIGVRA. *inscr. RH* DE FIGVRIS. *DL* DE FIGVRIS ADVERBIORVM. *BK* Figurae — imprudenter, *nonnullis exemplis omissis; anon.* III 1 *p.* 17 *L.* decomposita *post* composita *om., in mg. add. K* 24 diriuatur *d* diriuantur *DHLK anon.* potenter ** a (et?) *B* 25 ut ab indocto *DHr* inprudente inprudenter *B* 27 inprudenter (*sic*) *add. b* 28 adverbio] *d om. K* aduerbo *D* 29 DE COMPOSITIONE. *inscr. R* DE COMPOSITIONIBVS ADVERBIORVM *r* DE SIGNICATIONE (*sic*) ADVERBIORVM *D* DE SIGNIFICATIONE *BHK* DE SIGNIFICATIONIBVS III. TĒPORVM. *L* 30 Significacio *L*

lia, quae praeteritum tempus significant solum, ut 'pridem, nuper, antea, nudiustertius'; | sunt alia, quae praesens, ut 'nunc, praesto', vel et praesens et non multo ante praeteritum perfectum, ut 'modo'. Terentius in adelphis:

5 modo dolores, mea tu, occipiunt primulum.

idem in heautontimorumeno:

age modo; hodie sero ac nequiquam voles.

idem in Andria:

praeteriens modo

10 †Mihi apud forum [dixit], uxor tibi ducenda est,

Pamphile, inquit.

idem in eunucho:

venit Chaerea. –

Fraterne? – Ita. – Quando? – Hodie. – Quam dudum? –

15 Modo.

accipitur et pro infinito, quomodo et 'nunc'. idem in eadem:

modo ait modo negat.

invenitur etiam pro 'dumtaxat'. Virgilius in IIII Aeneidos:

Si modo, quod memoras, factum fortuna sequatur.

20 alia futurum, ut 'cras, postridie, perendie'; alia communia || diversorum temporum, ut 'olim, dudum, quondam'. Virgilius in IIII georgicon:

Deprensis olim statio tutissima nautis,

infinite dixit 'olim', praeterito Horatius in I sermonum:

25 Olim truncus eram ficulnus, inutile lignum;

praesentis Virgilius in II georgicon:

Ac iam olim seras posuit cum vinea frondes,

Frigidus et silvis aquilo decussit honorem,

2 praesens signĩ *L* praesens significant *K* 3 ante et praeteritum *r* inperfectum *RBDH* imperfectum *g* *Ter. adelph.* III 1, 2 4 in adelphis *om. G* adelphis *H* Andria *rell.* 5 mea tu *om. G* tu ****** accipiunt ****** primulum *L* accipiunt *BDHGKr* 6 *Ter. heautont.* II 3, 103 in heautontimorumeno *om. G* eautontimorumeno *RB* eaeutontimoromeno *K* 7 hodie *om. GL* 8 *Ter. Andr.* I 5, 18 *sq.* in Andria *om. G* 10 Mihi] *pro* Mi *etiam Bas.* dixit] *libri; gloss. videtur ad* inquit *pertinens* 11 pampile *GLK* Pamphile, hodie, inquit, para *Terentius* 12 *Ter. eun.* IIII 4, 29 *sq.* in eunucho *om. G* iunocho *K* enucho *H* 13 Chaerea] *ex* caerea *corr. L* cherea *RBDGK* cherrea *H* 14 quando *ex* quado *corr. B* Quam] quan (uel quam) *Gg* quando *B* Quam dudum] quandudum *LK* 16 *Ter. eun.* IIII 4, 46 18 duntaxat *GLK* *Verg. Aen.* IIII 109 19 fortuna] *d* furtuna *DL* 20 post tridie *RDH* perendi (e i) *Dd* perinde *GgK* perindie *L* 21 ollim *k* illim *K* *Verg. georg.* IIII 421 III. *L* georgicon *om. K* 23 depssis *GLK cum aliquot libris Verg.* depensis *D* ollim *K* tautissima *K* nautis] *g* natis *G* 24 infinitae *K* praeterito] *g* praeteriti *GLK* oratius *B* *Hor. serm.* I 8, 1 25 ollim *K* erat *DHK* ficulneus *GLK* 26 *Verg. georg.* II 403 *sqq.* 27 ollim *K* seras] sua *Verg. Rom.* possint (u) *Med.* 28 decus (sit) *Rr*

Iam tum acer curas venientem extendit in annum
Rusticus,

idem in V:

quod tumidis submersum tunditur olim
Fluctibus; 5

futuri idem in I Aeneidos:

forsan et haec olim meminisse iuvabit.

'dudum' praeteriti Terentius in Andria:

Ego dudum nonnihil veritus sum, Dave;

praesentis temporis Virgilius in II Aeneidos: 10

iam dudum sumite poenas.

'quondam' praeteriti Cicero in I invectivarum: fuit, fuit ista quondam in hac re publica virtus; futuri Virgilius in bucolico:

quondam tua dicere facta 15
Tempus erit;

idem in II Aeneidos:

Quondam etiam victis redit in praecordia virtus.

29 instantis temporis protulit similiter 'aliquando' Cicero in I | invectivarum: ibis tandem aliquando; idem in II: tandem aliquando, 20 Quirites, L. Catilinam. 'quando' quoque simplex et ex eo composita omnia, 'alíquando, síquando, néquando', quae et infinita sunt et antepaenultimo acuto proferuntur, quomodo etiam ab 'inde' composita, 'éxinde, périnde, súbinde, déinde, próinde'. 'quando' autem et interrogativum et relativum est et infinitum. interrogativum, ut 'quándo venisti?'; relati- 25 vum, ut 'quandò eram iuvenis, peccavi'; infinitum, 'quàndò veniam, faciam'.

1 tunc *B* extendet *Med.* 2 rusticus] agricola *Rom.* 3 *Verg. Aen.* V 125 *sq.* I. (o) *R* 4 tumidis] *r* timidis *R* submersum] *K* summersum *rell.* sumersum (b) *Verg. Med.* tunditur] *g* tonditur *GLK* ollim *K* 5 fluctibus *ex* flectibus *corr. H* 6 *Verg. Aen.* I 203 aeidos *B* 7 ollim *K* 8 *Ter. Andr.* III 4, 3 in Andria *om. G* 9 nonnihil *pro* nonnil *etiam Bas.* veritus] *r* ueritis *R* 10 *Verg. Aen.* II 103 11 iandudum *GL Med.* paenas *D* penas *K* 12 preteri *B* *Cic. in Catil. or.* I 1, 3 nectiuarum *LK* *alterum* fuit *om. RDK Cic. cod. Bonn. add. rd* quondam ista *codd. Cic. Halmiani ghkory* 13 uirtus in hac re p. *iidem praeter y* re publica] *g* re puplica *GL* *Verg. ecl.* 4, 54 quantum sat erit tua dicere facta *cf. ibid.* 8, 7 *sq.* en erit umquam | Ille dies, mihi cum liceat tua dicere facta? bocolico *K* 17 idem uirgĩ *B* *Verg. Aen.* II 367 II] *d* U *LK* III *D* II aeneĩ *in litura g* 18 in praecordia *in mg. K* virtus] *d* sanguis *BHGLK* 19 *Cic. in Catil. or.* I 10, 25 in primo inuectiuarum *om. G* 20 *post* aliquando: idem — aliquando *om. K* *Cic. in Catil. or.* II 1, 1 in II] *om. G* in I. *D* aliquando *om. G, Cic. Tegerns. t ap. Halmium, add. g* 21 Quiritis *K* L.] **l (ue) *R* ut *B* uel *DHg* lucium *r Cic. Tegerns. o; om. GLK cum Cic. aliquot Lagom. et Bonn.* catil*enam (l) *G* catilenam *Lk* catilenum *K* et *om. K* eo] *d* ea *D* 22 quae et] *d* si *D* antepenultimā *G* 23 etiam *om. L* 24 et *ante* interrogativum *add. r* 26 eram *om. L* eram inuenis (eram) *D* inuenis *K* peccati *B* ut quando *K* *infiniti accentum* quàndò *posui sciens, Priscianum ipsum hac de re sibi non constare, cf. P. Lan-*

accentu tamen discernitur, quomodo et nomina interrogativa et relativa. invenitur tamen etiam pro 'aliquando' et pro causali coniunctione. Virgilius in X:

Aspera quis natura loci dimittere quando
5 Suasit equos,

'quando' dixit pro 'aliquando'; idem in I Aeneidos:

Hic tibi, fabor enim, quando haec te cura remordet,

'quando' pro 'quoniam' accipitur.

Alia localia. haec quoque vel discretas vel communes habent locorum 30
10 significationes.

Discretas ad locum, ut 'huc, illuc, quo'; in || loco, ut 'hic, illic, ubi' (quod interrogativum paenultimam acuit, ut si dicam 'úbi est Pamphilus?', relativum gravatur, ut Virgilius in I Aeneidos:

Saevus ùbi Aeacidae telo iacet Hector, ùbi ingens
15 Sarpedon, ùbi tot Simois correpta sub undis;

quomodo et 'unde' ut Horatius in II sermonum:

Vnde et quo Catius?

interrogativum acutam paenultimam habet, relativum gravatur: Virgilius in I:

20 genus ùndè Latinum);

de loco, ut 'hinc, illinc, inde'; per locum, ut 'hac, illac, qua'. hoc quoque, quomodo omnia infinita, id est 'quo, ubi, unde', ['qua'] quando relativum est, gravatur, aliter suum accentum servat.

Communes, ut 'peregre sum, peregre abeo, peregre advenio, peregre 25 transeo'. similiter 'pone, supra, infra, extra, ultra, citra', quae etiam casibus frequenter solent iungi gravarique atque ideo a quibusdam praepositiones esse putantur. sed illa proprie est | praepositio, quae separata numquam potest sine casualibus proferri, ut 'e, ex, a, abs, de, pro,

genii de grammaticorum Lat. praeceptis quae ad accentum spectant diss. Bonnae 1857 *p.* 15 *sq.* 1 Accentum *B* invenitur] *r* Inueniuntur *RB* 2 causali] *g* casuali *RG* *Verg. Aen.* X 366 *sq.* 4 quos *Verg. Pal.* demittere *Rom.* 5 aequos *RH* 6 dixit *om. K* pro aliquando pro causali coniunctione. *B* *Verg. Aen.* I 261 7 fauor *BLK Verg. Rom.* fabor *Med.* remordet] *h* mordet *H* 8 hic accipitur *BDG* 9 communes] *rd* communis *R* commones *D* 11 et ad locum *GL* 12 penultima (peneultima *g* paenultima *H*) acuitur (acutur *D*) *DHKg* penultimā acuitur *B f. recte* peniultimam acuitur *L* Pamphilus] *ex* pampilus *corr. L* phamphilus *B* 13 ut *om. D* *Verg. Aen.* I 99 *sq.* 14 Saevus] *r* seuus *d* saeuis *R* seuis *D* aeaccides *r* aeaccide *R* eacide *B* haector *RBH* 15 sarpidon *LK* sarpedon *Verg. Med.* 16 ut *om. D* *Hor. serm.* II 4, 1 I. *D* 17 etuocatius *Dd* quo *in litura K* cacius *libri nonnulli Hor.* 18 interrogatiuum *Rr* acutum penultimum (peniultimum *L*) *BDHLK* *Verg. Aen.* I 6 21 illinc] illinc istinc *1* 22 unde, qua quando] inde quando *K* 24 peregre abeo, peregre abeo aduenio *Hh* 25 supra] *sic in litura K* super *BDHL* infra] intra infra *1* 26 adiungi *L* praepositiones] q̃ praepositiones *L* q. positiones *K* q̃ ᵖpositiones *k* 27 putentur *K* propriȩ *B* propria *G* prepositio *r* prepositiae *R*

31 sub, in' et similia; adverbia vero, quae coniungi solent casualibus, etiam per ellipsin casualium licet proferre, ut

Pone subit coniunx

et 'ultra citraque nihil est'. et quod adverbia etiam per se habent aliquam certam significationem, praepositiones vero non, ut si dicam 'de' vel 'in', 5 nescio per se quid significant, nisi coniungantur cum aliqua dictione. si enim dicam 'de partibus orationis', aliam habet significationem et si dicam 'de loco in locum' aliam. in superiore enim τὸ 'περί', in sequenti τὸ 'ἀπό' significat; similiter 'deduco' κατάγω, 'descendo' κατέρχομαι. 'extra' vero et 'pone' et 'supra' indubitabilem habent loci significationem, ex quo osten- 10 duntur magis adverbia esse. sunt quaedam unam loci significationem habentia, quae est ad locum, ut 'horsum, istorsum, deorsum, sursum, sinistrorsum, dextrorsum'. similiter adverbia ostenduntur composita, 'Italiámversus, Siciliámversus', quae ipse accentus ostendit esse composita, nisi si dicamus, quod 'versus' inclinat sibi supraposita nomina. || 15

Dehortativum est 'ne'. hoc etiam accipitur pro 'neque' et pro 'ut non' 32 et pro 'valde': pro 'neque', ut Cicero in III invectivarum: ne dici quidem opus est, pro 'neque opus est dici'; pro 'ut non' Terentius in adelphis:

ne dicam dolo, 20

pro 'ut non dicam dolo'; pro 'valde', ut idem in Andria:

Ne illa illum haut novit, cuius causa haec incipit.

abnegativum est, ut 'non, haut, numquam, minime'. sciendum tamen, quod etiam aliae partes accipiuntur pro adverbiorum diversis significationibus, et est quando duae pro una, ut 'nullomodo, nullatenus', quomodo et 25 adverbia loco nominum posita invenimus, ut Virgilius in VII:

Sponte sua.

similiter et:

1 vero *add. b* quae coniungi] *r* quin iungi *R* quae cum coniungi *B* etiam ** *L* 2 ellisin *R* ellypsin *B* elipsin *Dd* ellimpsin *G* elypsin *H* elipsin *K* liquet *L* proferri *GLr* *Verg. Aen.* II 725 3 coniunx] *d* coniunx *H* coniux *BD* 4 citra q̄ *LK* 5 praepositiones] *Rg* praepositio *G rell.* 6 quid *add. r* 7 et ut si dicam *GL et in litura K* 8 locum aliam] *h* locum alium *LK et ni f. H* ΤΩΠΕΡΙ *R* ΤΟΑΠΩ *R* 9 ΚΑΤΑΓΟ *B* ΚΑΤΟΓΟ *D* ΚΑΤΑΤΩ *G* ΚΑΤΗΡΧΟΜΑΙ *R* ΚΑΤΕΡΧΟΑΜΑΙ *GK* ΚΑΤΕΡΧΟΕΜΑΙ *L* ΚΑΤΕΡΧΟΜΗ *r* ΚΑΤΕΚΟΜΑΙ *D* ΤΑΚΑΡΧΟΜΑΙ *B* 10 indubitalem (bi) *K* haben (t) *R* h̄t (n) *G* habe(n)t *B* 11 loci unam *GLK* 12 horsum] *1* orsum *libri* 14 ostenti****t *G* si *om. DLK* 15 dicam *D* 16 Dehortativum] *d* Deortatiuum *DG* 17 pro neque *add. d* *Cic. in Catil. or.* III 10, 24 *cf. supra* § 2 in III invectivarum *om. G* III] *Prisc.* § 2 IIII *libri h. l. et lib.* XVI § 5 18 pro neque dici (opus est *om.*) *D* *Ter. adelph.* III 3, 21 19 in adelphis *om. G* 21 ut non dicam dolo; pro *post* ne dicam dolo; pro *om. H* dicam dolo *om. D* dolo *in mg. add. K* *Ter. Andr.* IIII 4, 33 in Andria *om. G* 22 haud *RBHd* aut *GLK* cuius *om. R* haec *om. R add. r* (uel hoc) haec *Bas.* 23 haud *BDH* minime] *r* memini *R* 24 quod etiam *add. r* 26 *Verg. Aen.* VII 204 28 *Verg. georg.* III 325

mane novum;

et Lucanus in I:

Tu satis ad vires Romana in carmina dandas;

et Sallustius in Catilinario: satis eloquentiae, sapientiae|
5 parum.

Confirmativa, ut 'profecto, scilicet, quippe, videlicet, nempe', ut Persius:

Nempe haec assidue.

duae quoque partes pro his ponuntur, ut 'quidni, curnon, sicest, quidistic', 33
10 quo frequenter Terentius utitur in confirmatione, ut in adelphis:

quidistic? accedo, ut † rectius dicis.

(similiter 'militiae' in loco solum invenitur, quomodo 'vesperi' in tempore. et sciendum, quod pleraque adverbia localia pro temporalibus accipiuntur, ut Virgilius in II Aeneidos:

15 Inde toro pater Aeneas sic orsus ab alto,

pro 'deinde', et in I:

Haec ubi dicta, cavum conversa cuspide montem,

pro 'postquam', et Terentius in eunucho:

Hic ego illum contempsi prae me,

20 pro 'tunc'. temporalia autem pro localibus non accipiuntur, ut 'nunc, modo, nuper, postquam.)

Iurativa 'edepol, ecastor, mediusfidius'. 'per' quoque praepositio VI 34
potest etiam pro adverbio accipi iurandi, ut Virgilius in X:

Per te, per qui te talem genuere parentes;

25 idem tamen etiam confirmativum est adverbium, ut Terentius in Andria:

Tu quoque per parce nimium, non laudo.

'sic' quoque, quomodo 'per', coniunctum casualibus et gravi accentu prolatum iurativum est; Virgilius in bucolico:

30 Sìc tua Cyrneas fugiant examina taxos. ||

1 nouum ut lucanus *D* 2 *Luc. Phars.* I 66 *cf.* § 23 4 *Sall. Catil.* 5, 4 in Catilinario *om. G* catillinario *B* aeloquentiae *H* loquentiae *de Valerii Probi coni.* (*v Gell.* I 15, 18) *nonnulli codd. Sall.* 7 *Pers. sat.* 3, 1 8 Seppe *Pers. Vat.* *hac *D* hoc *Persii Montepess. al.* assidue *B* adsidue *Pers. Leid.* 10 *Ter. adelph.* III 2, 52 aldelphis *G* 11 cedo *Bentleius* ut melius dicas *Terentius* 12 *Totus hic locus:* similiter militiae — postquam *est annotatio, quae ad finem* § 31 *post disputationem de temporalibus et de localibus adverbiis pertinet atque huc ex marg. illata videtur* in tempore] in temporibus *G* 14 ut *om. K* *Verg. Aen.* II 2 15 thoro *D* 16 pro deinde inde *LK* *Verg. Aen.* I 81 (*def. Pal.*) I *om. B* 17 Haec *om. GLK add. g* 18 *Ter. eun.* II 2, 8 in eunucho] *om. G* in iunocho *K* 20 non *add. g* 22 Iuratiua ut *K* ecastor] *g* *castor (e) *H* castor *G* mediusfidus *R* 23 *Verg. Aen.* X 597 25 est confirmativum *LK* confirmatiuum *G* *Ter. Andr.* II 6, 24 in Andria *om. G* 28 quomodo] *r* modo *RGLK* 29 ut Virgilius *GLK* *Verg. ecl.* 9, 30 bucolič *H* bocolico *K* bocō *GL* 30 Cyrneas] gryneas *B* grinaeas *D* grineas *GLK* grynaeas *H. similiter corrupti libri Verg.* (cy*neas (r) *Med. Fr.* grynaeas *Pal. def. Rom.*) *et Prisc.* § 39. grinei *cod. S. Lindem. de* XII *vss.* § 90; *ibid.* § 110 cyrneas *sine v. l.*

Optativa 'utinam, o, si, ut'. Virgilius in I Aeneidos:

> Atque utinam rex ipse noto conpulsus eodem
> Adforet Aeneas.

idem in VIII:

> Adsis o tantum et propius tua numina firmes. 5

idem in VI:

> Si nunc se nobis ille aureus arbore ramus
> Ostendat nemore in tanto.

35 'ut' autem et 'si' sunt etiam coniunctiones causales. sed 'ut' vero etiam similitudinis adverbium; potest etiam pro temporali accipi: 10

> Vt vidi, ut perii.

et ex hoc componitur 'utinam'. invenitur etiam pro 'utinam', ut Horatius in II sermonum:

> o pater et rex
> Iuppiter, ut pereat positum rubigine ferrum, 15

pro 'utinam'; 'uti' enim et 'ut' idem est.

Hortativa 'heia, age'. et notandum, quod videtur hoc | adverbium etiam plurale habere 'agite', ut Virgilius in VIII:

> Quare agite, o iuvenes, tantarum in munere laudum.

Remissiva sunt superioribus contraria, ut 'pedetemptim, paulatim, 20 sensim'.

Qualitatis, ut 'bene, male'.

Quantitatis, ut 'nimium, parum'.

Haec autem plerumque a nominibus adiectivis fiunt, ut 'disertus diserte, celsus celse, maximus maxime, paulus paulatim', nec non etiam a 25 participiis sive verbis, ut 'cursim, strictim, minutatim'.

Dubitativa 'forsan, fortassis' et 'fortasse, fors, forte'. Virgilius in XI:

1 ut utinam o *Heidelb. teste Lind.* ut *om. R* *Verg. Aen.* I 575 *sq.* 2 notho *GLKrd* compulsus *GL* 3 afforet *HGr* foret *LK* aforet *l* 4 *Verg. Aen.* VIII 78 VIIII. *B* VII. *D* 5 assis *GLK* tandem *v. l. codd. Verg.* (*et Donati?*) *et sic OD lib.* XVIII § 78 proprius *Verg. Pal.* proprius *v. l. ap. Serv. ad h. l. cf.* § 38 6 *Verg. Aen.* VI 187 *sq.* 7 aureus] *r* aureos *R* 8 nemore] *r* nemorū *R* de more *Pal.* 9 casuales *G* *post* causales *eras.* ut ille sic et iste *in B* uero est etiam *r* 10 *Verg. ecl.* 8, 41 (*deficit Verg. Rom.*) 11 Vt vidi *om. Fr.* peri *K* 12 utinam] *g* ut *GL* uti uel utinam *Kk* utidem (idem *superscr.*) *l* Inuenitur (.i. ut *superscr.*) *Kk* etiam o pro *B* oratius *K* *Hor. sat.* II 1, 43 *sq.* 13 in II sermonum *om. G* 14 et *om. K* 15 iupiter pereat (ut *superscr.*) rubigine *L* positum] *B om. ceteri cum Heidelb.* rubigne *R* ferrum] telum *Horatius* 16 uti] ut *in litura L* et *add. b* et ut idem *L* est *om. HGLK* s̄t *in mg. h* 17 Ortatiua *GK* eia *GLK* 18 pluralem *BD* ut agite *B* *Verg. Aen.* VIII 273 VIII] *r* VII *R* 19 Quare *cum Verg. R Heidelb., et sic Prisc. lib.* XVIII § 72; *gloss.* Ergo *occupavit ceteros* tantorum *BDHGLK* in *add. r* in munere] *ex* inminere *corr. K*, *ex* imminere *G* imminere *L* 20 Remissiva] *ex* Remisiua *corr. L* Remisiua *GK* peditemptim *GK* 22 bene] *r* bone *R* 23 paruum *RGK* 24 adiectis *LK* ut *om. G spscr. in K* disertus] *h* dissertus *Hrg* 25 a *add. r* 27 ut forsan *GLK* fortasis *GLK* et *om. R add. r* fortasse *G* fortasc *L* *Verg. Aen.* XI 50

Fors et vota facit cumulatque altaria donis.

idem in I Aeneidos:

forsan et haec olim meminisse iuvabit.

Terentius in Andria:

5 Forma. - Bona fortasse.

Horatius sermonum I:

Dissimile hoc illi est, quia non, ut forsit honorem
Iure mihi invideat quivis, ita te quoque amicum.

Congregativa loci sunt et temporis communia, ut 'simul, una', in 36
10 eodem loco et in eodem tempore, ut Virgilius:

simul hoc, simul ingens,

et in I:

Vna Eurusque Notusque ruunt.

Discretiva 'seorsum, secus, separatim, secreto, utrimque, divise, sin-
15 gillatim, bifariam, omnifariam'.

Similitudinis, ut 'ceu, quasi, velut, veluti, sic, sicuti, ut, uti'. haec etiam coniunctionum vim habent causalium, quando ἵνα vel ὅτι significant Graecas coniunctiones. Virgilius in XI:

capias ut digna Camillae
20 Praemia.

Cicero in III invectivarum: illud vero nonne ita praesens est, ut nutu Iovis optimi maximi factum esse videa||tur, ut, cum hodierno die mane per forum meo iussu et coniurati et eorum indices in aedem Concordiae ducerentur, eo ipso tem-
25 pore signum statueretur?

Ordinativa 'deinde, continuo, protinus, postea, praeterea'.

Intentiva, ut 'valde, nimium, prorsus, penitus, omnino'.

1 cumulatque ex comulatque *corr.* *B* 2 *Verg. Aen.* I 203 3 ollim *K* iuvabit] *b* iuuabat *B* 4 *Ter. Andr.* I 1, 92 in Andria *om.* *G* 5 Forma bona fortasse *libri;* Forma. - SO. Bona fortasse *Bas.* Forma bona. - SO. Fortasse *Bentleius* fortase *GK* 6 oratius *BK* *Hor. serm.* I 6, 49 *sq.* *cf.* § 24 7 Disimile *L* ut forsit ut *BD* ut forssit ut *Hh* 8 iuremus (mihi) *Dd* mihimcudeat (inui) *Rr* qui usitate quoque *BDHGLK* 9 Congregati(ua) *Rr* Congregatiua quoque loci siut *K* 10 *Verg. Aen.* XII 268 *post* Virgilius: in XII *add.* *D* in *RH del.* *r* 11 Insimul *B* 12 *Verg. Aen.* I 85 13 Eurus] *r* curus *R* nothusque *DLK* 14 seorsum] deorsum *BDHGLK* seperatim (a) *H* singilatim *Dd* singulatim *GLKb* 17 causalium] *d* casualium *RBDG* ἵνα] in a *R* in*a (.) *D* .in.a. *BH* oti *D* οΔι *B* YTI *LK* significant] *r* siguificat *R* 18 graecam coniunctionem *K* ut Virgilius *D* *Verg. Aen.* XI 856 *sq.* 19 camille *BDH* Camilla *Verg. Rom.* 20 proemia *B* premia *D* 21 *Cic. in Cat. or.* III 9, 21 IIII. *BDg* VI. *GLK* Illuc *D* uero non ita *D* nonne ita uero *H* nonne *k* nomine *K* 22 optimi maximi] *om.* *Cic. Med. a Halmii* optimi maximi omnium *codd. bis ap. eund.* maxime *h* factum] *om. eiusd. codd. r et w pr. m.* ut *om.* *K* 23 hodierna *codd. nonnulli Cic.* meo] *ex* me *corr.* *R* iussu] *dk* iusu *L* iusso *GDK* et ut coniurati *GL* ut coniurati *K* coniurati *libri aliquot Cic.* 24 indices *RGLK* aedem] *rg* eadem *RG* eo] et eo *et* et *vv. ll. codd. Cic.* 25 statuunt. *L* 27 prorsus *add.* *r* poenitus *K*

Comparativa, ut 'magis, minus'. hoc cum adversa qualitate coniunctum contrariae qualitatis comparativum significat, ut 'minus prudens' pro 'stultior' et 'minus stultus' pro 'prudentior'.

Superlativa 'maxime, | minime, ocissime'.

37 Et sciendum, quod omnia, quae ab aliis derivantur, illorum significationem vel qualitatem generalem seu specialem servant, ut a propriis: 'Demosthenes Demosthenice dixit, Tullius Tulliane, Sallustius Sallustiane'. similiter ab appellativis generalibus, a corpore 'corporaliter', a quali 'qualiter', ab alio 'aliter', a genere 'generaliter', a specie 'specialiter', a Latino 'Latine', a Graeco 'Graece', a viro 'viriliter', a muliere 'muliebriter'. et nota, quod pleraque ex nominibus fiunt derivativis. a Graecis quoque nominibus derivantur adverbia, ut ὠκύς 'ocius ocissime'; habent tamen nomina 'ocior ocissimus'. praeterea quomodo apud Graecos anomale ἀπὸ τοῦ 'εἷς' 'ἅπαξ' adverbium dicitur, sic et apud nos inaequaliter ab uno 'semel' profertur. a duobus quoque pro Graeco δίς nos 'bis' dicimus; ceteri enim numeri a vocibus suis faciunt adverbia, tres 'ter', quattuor 'quater'. a 'quinque' vero usque ad 'mille' in 'es' productam desinunt adverbia, ut 'quinquies, sexies, septies'; sic reliqui, ut supra dictum est. a 'quot' vero et 'tot' in 'ens' terminantur, 'quotiens' et 'totiens'. sunt igitur haec numeralia.

38 Inveniuntur praeterea apud nos adverbia diminutiva, quae apud Graecos non sunt, ut clam 'clanculum', bene 'belle, bellissime'.

Quomodo autem sunt nomina homonyma et polyonyma, sic inveniuntur adverbia vel in una significatione multas habentia voces vel in una voce multas habentia significationes, ut 'ubi' 'ποῦ' καὶ 'ὅπου'. similiter 'quo, qua, quando' et infinita sunt et interrogativa et relativa. 'quando' autem etiam et pro coniunctione causali invenitur. 'tandem' quoque non solum || pro adverbio temporali, sed etiam pro coniunctione repletiva invenitur, ut

1 adversa] *g* diuersa *GLK* 4 occissime *L* 5 quae ab illis (*sic*) *in mg. add. K* significationū̃ *Rr* 6 a propriis *Rr* adpropriis *B* 7 demostenes *GLK* demostenice *GLK* dicit *BDGK* dicitur *L et ni f. in loco fere evanido H* tullius tullius tulliaue *L* tullianę *B* 8 Similiter et ab *g* 9 alio aliter] *d* alio altera *D* a *ante* specie *add. d* specie] *r* spicie *R* 11 Item a Graecis (*sic*) — septies *affert anon. de adverbio* § 13 *p.* 8 *Lind.* 12 nominibus] *d* omnibus *D om. anon.* derivantur *om. L* ut ut *H* ωκιc *DH* οκυc *GK* οκιc *BL* oc*issime (c) *L* 13 oc*ior (c) *L* occior *K* ocissimus, *sed* i *in litura L* occissimus *L* quomodo] quoniam *anon.* anomule *Kk* απω *R* απα *K* 14 τοc *Gg* το* (c) *L* το.ceic απαιξ *K* απαz *L* inaequabiliter *anon.* 15 pro *add. rd* *δic (a) *L* λδic *GK* δύο δίς *anon.* 17 quater] quatter *L* vero] quoque *G* 18 septies et reliqua. item toties a tot, quoties a quot, multoties, et sat pro satis et reliqua *anon.* 19 quo:iens totiens *GLK* 20 numeralia] *rh* munerabilia *R* numerabilia *DHL* adverbia numerabilia *B* 21 "ap̄ nos 'p̄terea *G* 22 ut *om. G* clautulum *B* 23 homonyma] omonima *r* omonima sinonima *K* synonyma *H* sinonima *RDG uncis tamquam gloss. in textum illatum inclusit r* synonima *BL* polyonima *BH* polionima *RGLK* inuen*iuntur (t) *L* 24 multas] *d* multa *D* uoces habentia *B* 25 πωyκαι *r* πωικαy *R* 27 etiam pro *GL* coniunctione] *r* coniunctioni *R* causali] *d* casuali *RDG*

Cicero in I invectivarum: quousque tandem abutere, Catilina, patientia nostra? 'o' quoque diversas significationes habet. est enim adverbium vocandi, ut Virgilius in I Aeneidos:

O regina, novam cui condere Iuppiter urbem;

5 est admirandi, ut Iuvenalis in IIII:

O qualis facies et quali digna tabella;

est indignandi, ut Cicero in I invectivarum: o tempora, o mores; est optandi, ut Virgilius in VIII:

Adsis o | tantum et propius tua numina firmes;

10 est etiam nomen ipsius literae. in aliis quoque multis adverbiis invenis 39 diversas significationes in una eademque voce, quomodo etiam ex contrario in diversis vocibus unam significationem, ut 'quando, olim, dudum, aliquando, cito, propere, celeriter, actutum'.

De ordine quoque adverbiorum quaeritur, utrum praeponi an supponi 15 verbis aptius possint. et manifestum est, quod aptius quidem praeponuntur, quomodo adiectiva nomina, ut 'bonus homo bene agit, fortis imperator fortiter pugnat'. licet tamen tam haec quam illa praepostere proferre, exceptis monosyllabis quidem omnibus, ut 'non, ne, dum, cum' temporali, 'per', quod adverbium est quando affirmationem significat, sicut etiam 'vel' 20 cum pro 'valde' ponitur. demonstrativa quoque et interrogativa praeponuntur verbis, ut 'en, ecce, cur, quare, quamobrem'. similiter hortativa et similitudinis et vocandi et optandi, ut 'heia, age, quasi, ceu, veluti, heus, o, utinam'. Terentius in adelphis:

utinam . .,

25 Quod cum salute †illius fiat, velim ita se defetigarit.

Virgilius in bucolico:

1 cic̄ inuectiuarum I. *G* *Cic. in Catil. or.* I 1, 1 adutere *GLK* catilena *GLK* 2 habet significationes *B* 3 *Verg. Aen.* I 522 4 nouam *G* iupiter *L* 5 āmirandi *DHL* *Iuv. sat.* IIII 10, 157 .UII. *K* 6 digna tabella] *l* dignata bella *GLK* 7 optandi indignandi *H* *Cic. in Catil. or.* I 1, 2 ut cicero ut cicero inuectiuarum *K* in I *om. H* in I invectivarum *om. G* invectivarum] *r* uectiuarum *R* 8 *Verg. Aen.* VIII 78 9 assis *GLKr* tantum et propius] *R et sic Prisc.* § 34 *ubi cf. v. l. et lib.* XVIII § 78; placidusque iunes (iubes *GLK*) et, *l. ex Aen.* IIII 578 *interpolato, rdl.* placidus *etiam Donatus et libri nonnulli dett. Verg.* 10 nomen] nominatiuus *D* inuenies *D* diuersas significationes inuenis *B* 12 ollim *K* 13 propere] *rb* pere *R* pr*pere (e?) *B* actutum] *d* actuum *D* 14 item de ordine (*sic*) — dum, cum *excerpsit anon. de adverbio* § 5 *p.* 5 *Lind.* 16 quomodo] quemadmodum *anon.* adiectiva] *r* actiua *R* nominibus *anon.* 17 Liquet *G* 19 quod *add. l* est aduerbium *K* 21 quur *R* hortativa] *rd* ortatiua *R* optatiua *D* 22 optandi] hortandi *B* heia] *d* eia *DG* 23 *post* utinam: Terentius in adelphis: utinam *addidi; om. libri;* Terentius: Vtinam *add. edd.* *Ter. adelph.* IIII 1, 2 *sq.* 24 utinam quidem *Terentius* 25 salute] *k* solute *K* illius] eius *Terentius* faciat *Rr* velim ita se] *k* uel imitasse *RBDH* uel emitasse *GL* uel em ita esse (ita esse *in litura k*) *Kk* uel imitatus esse *r* ita se defatigarit (defe[a]tigarit *Bas. m. alt. corr.*) uelim *Bemb. Bas.* defe[a]tigarit *Hh* defitigarit *L* defetigaret *R* defi[e]tigaret *G* difitigauit [uel ret] *Kk* 26 *Verg. ecl.* 9, 30 *cf.* § 34 bocolico *K* buc *D* bocō *G* bucolic̄ *H*

Sic tua Cyrneas fugiant examina taxos.
Virgilius in VIIII:
non; ita me referat tibi magnus ovantem
Iuppiter.

DE INTERIECTIONE.

VII 40 Interiectionem Graeci inter adverbia ponunt, quoniam haec quoque vel ad||iungitur verbis vel verba ei subaudiuntur, ut si dicam 'papae, quid video?', vel per se 'papae', etiamsi non addatur 'miror', habet in se ipsius verbi significationem. quae res maxime fecit, Romanarum artium scriptores separatim hanc partem ab adverbiis accipere, quia videtur affectum habere in se verbi et plenam motus animi significationem, etiamsi non addatur verbum, demonstrare. interiectio tamen non solum quem dicunt Graeci σχετλιασμόν significat, sed etiam voces, quae cuiuscumque passionis animi pulsu per exclamationem intericiuntur. habent igitur diversas significationes: gaudii, ut 'euax'; doloris, ut 'ei'. Virgilius in II Aeneidos:
Ei mihi qualis erat, quantum mutatus ab illo
Hectore,
et:
O dolor atque decus magnum rediture parenti,
Virgilius in X; et in bucolico doloris:
a | silice in nuda conixa reliquit.
idem in eodem:
A tibi ne teneras glacies secet aspera plantas;
41 timoris, ut:
Attat, † mi homo, num formidulosus es?

1 gryneas *H* grineas *BDGLK* uel cyrneas *sup. lin. d* exanima *L* toxas *K* toxos *k* 2 *Verg. Aen.* VIIII 208 *sq.* VIII. *L* 3 non *spscr. in Pal.* 4 ippiter *R* iupiter *L* 5 DE INTERIECTIONE *om. RHGLK add. r* EXPL DE ADVERBIO INCIPIT DE INTERIECTIONE. *B* 6 Interiectionem] *r* Iuteriecciouem *R* quoniam] quod *B* haec *add. r* 7 adiuguntur *K* verbis] *r* uelbis *R* uel aduerba *D* uel ad uerba *B* ei] eis *BG* pape *RDGLK* 8 vel *om. r* pape *RDGLK* 9 quae res fecit maxime romanorum *G* fecit maxime *LK* Romanarum] *d* romanorum *DHLKr* 10 partem ab uerbiis *B* adverbiis] *k* aduerbis *K* 11 in sese *BHGLKd* 12 interiectionem *g* quem] quae *Rd* que *D* sensum quem (sensum) *GLK* quam *Hh* Graeci dicunt *L* 13 CXETAAIACMON *Rr* CEXTAIACMON *GL* *****ACMON *H* CKEMIACMON *h* CEXTIACMON *l* CXETIWACMON *K* q̄ (cs) cunque *Kk* pasionis *GLK* 14 pulsu* (s) *B* pu'sum *Rr* intericiuntur] *d* interiiciuntur *RLK* intereiciuntur *BDr* 15 ut ei *add. r* *Verg. Aen.* II 274 *sq.* II. *GL* 17 Ei] *om. B* Hei *R cf.* § 17 quantus *G?* 18 haectore *RBH* 20 magna *R* rediturae *L* redditure *Med.* pareutis *Rom.* 21 *Verg. Aen.* X 507 XI. *libri et edd.* *Verg. ecl.* 1, 15 bocolico *G* bucō *L* Bocō *K* 22 Ah *Hr* co*nixa (r *ni f.*) *G* reliquit] *d* reliquid *D* 23 *Verg. ecl.* 10, 49 24 Ah *RH* ne *m. alt. add.* *Verg. Pal.* ne teneras ne *Med.* glaties setet *Rr* sacet *Pal.* 25 *Ter. eun.* IIII 6, 18 Attat. - Num formidulosus obsecro es, mi homo? 26 mihi *RDGLK* homo num] *Terentius* ominum *H* hominum *rell.* formidolosus *RBDHG*

Terentius in eunucho; admirationis, ut idem in eodem:

papae, ... haec superat ipsam Thaidem.

inter has ponunt etiam sonituum illiteratorum imitationes, ut risus 'ha ha hae' et 'phy' et 'euhoe' et 'au'.

5 Possunt tamen esse quaedam dubiae inter adverbia et interiectiones, ut 'o', quando indignationem significat vel dolorem vel admirationem, interiectionem hoc accipiunt, quando vero vocandi est vel optandi, adverbium. potest tamen etiam nomen esse ipsius literae, ut supra diximus.

'A' quoque et praepositio est et interiectio et nomen: praepositio, ut 10 'a summo ad imum'; interiectio, ut praemonstravimus in bucolico esse positum; nomen, ipsius literae.

'Pro' quoque tam praepositio est quam interiectio: praepositio, ut 42 Virgilius in XII:

Pro Latio obtestor, pro maiestate tuorum,

15 et in V:

Pro se quisque viri, et depromunt tela pharetris;

interiectio, ut Lucanus in III:

pro, si remeasset in urbem,

Gallorum tantum populis Arctoque subacta.

20 Optime tamen de accentibus earum docuit Donatus, quod non || sunt certi, quippe, cum et abscondita voce, id est non plane expressa, proferantur et pro affectus commoti qualitate, confunduntur in eis accentus.

Aliae tamen quoque partes orationis singulae vel plures solent interiective proferri, ut Virgilius || in I Aeneidos:

25 Navibus, infandum, amissis unius ob iram,

'infandum' pro interiectione protulit. proprie tamen voces interiectionum primitivae sunt, ut 'papae, euax, ei, heu, euhoe, ohe' et similia. | ||

1 eunocho *G* euncho *D* admirationis] *r* amirationis *R* ammirationis *BDHL* *Ter. eun.* II 1, 23 papae, 25 haec *rell.* 2 pape *RDGL* haec superat] exsuperat *D* 3 inter] *g* In *G* ponuntur *D* inlitteratorum *RBD* interlitteratorum *H* 4 hae] he *BD* he he *R* eu hoe *RDGL* heuhoe *B* heu hoe *K* euhhoẽ *H* 5 dubia *GL* dubia et *B* 6 admirationem] *r* ammirationem *RDHL* 9 quoque et] quoque *B* quoque etiam et *D* 10 ad himum *Rr* *Verg. bucol. v.* § 40 11 positum et est nomen *B* 12 est *om.* *BH* praepositio est ut *R* 13 XII eneid *d* *Verg. Aen.* XII 820 15 *Verg. Aen.* V 501 16 et *om.* *RB* faretris *B* 17 *Luc. Phars.* III 73 *sq.* 18 proh *Voss. A* remiasset *G* 19 tatum (n) *B* populis tantum *nonnulli codd. Luc.* arectoque *L* 20 earum] *d* eorum *BDHGLK* *Donatus art.* II 17 *p.* 1766 *P.* 25 *L.* accentus in interiectionibus certi esse non possunt, ut fere in aliis vocibus, quas inconditas invenimus 21 proferuntur *G* 22 cūmoti *D* confundantur *LK* 23 quoque tamen *B* orationis] *h* orationes *H* interiectiu*e (a) *G* interiectiuae *H* 24 *Verg. Aen.* I 251 25 amissus (i) *Rr* 26 Propria (e) *Rr* Propriae *BDHL* interieccionum (t, h) *Rr* 27 pape *RGLK* euax heu eu ei hoe ohe *K* euhoe] euoe *L* hoe *D* eu.hoe *rell.* o.ohe *D*

EXPLICIT LIB̄ XV PRISCIANI GRAMMATICI DE ADVERBIO | INCIPIT LIB̄ XVI EIVSDEM PRISCIANI GRĀM DE CONIVNTIONE. *R* ARTIS PRISCIANI VIRI DISSERTISSIMI GRAMMATICI CAE-

SARIENSIS DOCTORIS VRBIS ROMAE CONSTANTINOP̄. LIBER XV. DE ADVERBIO EXPL. INCIPIT LIBER XVI. DE CONIVNCTIONE. *B* Artis pristiani uiri dissertissimi grāmatici cesariensis doctoris urbis rome constant. liber xv de aduerbio explicit. Incip̄ xvi. de coniunctionū. *D* ARTIS PRISCIANI. VIRI DISERTISSIMI. GRĀMATICI. CAESARIENSIS DOCTORIS VRBIS ROM̄. CONSTANTINOPL. EXPLIC̄. LIBER XV. DE ADVERBIO. INCIPIT. LIBER XVI. DE CONIVNCTIONE *H* Elena artis p̄sciani uiri disertissimi grāmatici caesariensis doctoris urbis romae constantinopolitanae lib̄. xv. de aduerbio explicitus. Incipit lib̄. xvi. de coniunctione. *GLK* Ici lib̄. xvi de c̄iunc̄ *in mg. praeterea add. L* Explicit lib. XV De Aduerbio. Equidem coniunctio est et non composita ab eo quod est ego quidem, quamuis ita esse quidam putauerunt. Sed male. Nam equidem facis equidem facit dicimus. Ego autem facimus et ego facit nemo dicit; sed ad primam personam tantum refertur, ego facio. Et equidem simplex esse etiam Sallustius ostendit in Catilinario (51, 15): Equidem ego sic existimo patres conscripti. Quod si esset compositum equidem ab eo quod est ego quidem, postquam equidem dixisset, ego non adderet. Incipit Lib. XVI de coniunctione. *Heidelb. teste Lind., cuius additamentum ex lib.* XVI § 14 *haustum est.*

LIBER SEXTVS DECIMVS.

DE CONIVNCTIONE.

Coniunctio est pars orationis indeclinabilis, coniunctiva aliarum partium orationis, quibus consignificat, vim vel ordinationem demonstrans: vim, quando simul esse res aliquas significat, ut 'et pius et fortis fuit 5 Aeneas'; ordinem, quando consequentiam aliquarum demonstrat rerum, ut 'si ambulat, movetur'. sequitur enim ambulationem motus, non tamen etiam motum omnimodo sequitur ambulatio. potest enim aliquis et sedens et accumbens moveri, ambulare autem sine motu non potest. 1 1

Accidunt igitur coniunctioni figura et species, quam alii potestatem 10 nominant, quae est in significatione coniunctionum, praeterea ordo.

Figura simplex quidem, ut 'at, et, sed'; composita vero 'atque, etenim, sedenim'. haec enim ex accentu composita esse noscuntur.

Species sunt: copulativa, continuativa, subcontinuativa, adiunctiva, causalis, effectiva, approbativa, disiunctiva, subdisiunctiva, disertiva, abla-15 tiva, praesum||ptiva, adversativa, abnegativa, collectiva vel rationalis, dubitativa, completiva.

Copulativa est, quae copulat tam verba quam sensum, ut 'et, que, ac, atque, quidem, quoque', quando pro 'que' ponitur, 'at, ast, sed,| autem, vero', quando pro 'autem' accipitur. haec enim copulant cum 20 confirmatione intellectum. inveniuntur tamen multae tam ex supra dictis quam ex aliis coniunctionibus diversas significationes una eademque voce habentes, sicut usibus ostendemus; ut 'que' invenitur etiam completiva, ut Virgilius: 2

3 ordinationem *ex* ordinem *corr. K* demostrans *G* 5 aliquarum] *g* aliarum *G* 7 motum] *b* motus *B* omnimodo *ex* omnemodo *corr. K* potest enim] *h* potest **** *H* 8 motu nemo post. Accidunt *B* 9 alii *sup. lin. add. g* 11 uero ut atque *L* 12 accentibus *K* noscuntur] *k* nascuntur *K* 13 ut copulatiua *GLK* 14 casualis *G* approbativa] *r* abprobatiua *R* adprobatiua *H* desertiua *GL* dissertiua *Bg* allatiua *B* 15 praesumptiva] *g* praesumtiua *RG* rationabilis *H* dubitatiua *add. 1 v.* § 12; *om. libri nec ex Heidelb., ad quem nomina specierum se edidisse dicit Krehlius, enot. Lind.* 17 Copolatiua *GL* copolat *GL* que] *om. GLK add. g et post* ac *k* quae *Rr* 18 at quae quidem *B* pro quae ponitur *r* at ast *om. B* 19 au[tem] *Rr* Hae*(c) *H* 20 multe *D* multa *d* 21 una *add. d* ea*demque (n) uoce*(m) *B* 22 usibus *add. r* ostendemus] *h* ostendimus *BH* completiva] *r* copulatiua *RBg* 23 sicut *K* *Verg. Aen.* VIIII 767 uergl** *H* iu VIIII *sup. lin. post* Virgilius *add. d*

Alcandrumque Haliumque Noëmonaque Prytanimque.
'ac' non solum pro 'et', sed etiam pro 'quam' accipitur, ut Virgilius in III Aeneidos:

Haud secus ac iussi faciunt, tectosque per herbam.

Terentius in Phormione: 5

numquam aeque, inquit, ac modo
Paupertas onus visa est mihi et miserum et grave.

Sallustius in Iugurthino: praeterea transversis itineribus cotidie castra movere, iuxta ac si hostis adesset, vallo atque fossa munire. similiter 'atque' Terentius in Phormione: 10

Ne simili utamur fortuna atque usi sumus.

Continuativae sunt, quae continuationem et consequentiam rerum significant, ut 'si', cum εἰ Graecum significat; || quando enim ἐάν, causalis est. similiter 'sive, sin, seu' tam continuativae sunt quam causales. 3 proprie autem continuativae sunt, quae significant ordinem praecedentis rei 15 ad sequentem, ut 'si stertit, dormit' et 'si aegrotat, pallet' et 'si febri vexatur, calet'. non enim converso ordine in his consequentiam sententiae servat oratio: non enim qui dormit omnimodo stertit, quomodo qui stertit omnimodo dormit, nec qui pallet omnimodo aegrotat, quomodo qui aegrotat omnimodo pallet, nec qui calet omnimodo et febri vexatur. et hae quidem [id est 20 continuativae] qualis est ordinatio et natura rerum, cum dubitatione aliqua essentiam rerum significant; subcontinuativae vero causam continuationis ostendunt consequentem cum essentia rerum, ut 'quoniam, quia', ut 'quoniam ambulat, movetur'; 'quia sol super terram est, dies est': utrumque enim significat fieri ordine consequenti. quidam | tamen et has et conti- 25

1 alchandrumque *B* aliumque *libri Prisc.* halyumque *Med.* noemnaque *GLK* noemunaque *Pal.* pritanimque *LK* pritan**q. *G* pritanymque *g* prytaninque *Pal.* 2 *Verg. Aen.* III 236 4 haut *GLK Med. et in* haud *corr. B cf. v. l. lib.* XVII § 11 ac *** (quā) *R* iusi *L* tes.tosq. (c) *Med.* 5 *Ter. Phorm.* I 2, 43 *sq.* in Phormione *om. G* in phormione in libro III. *B* 6 aequae *D* 7 "uisa est "honus *K* mihi onus uisumst (uisum est *Bas.* uisa est *cod. C. C. ap. Bentl.*) *Bemb. Bas.* 8 *Sall. Iugurth.* 45, 2 in Iugurthino *om. G* iugurtino *R* iteneribus *GL* in iteneribus *K* 9 cotitie *B* quotidie *GL* cottidie *H* si *om. GK add. g* hostes adessent *libri Sall.* 10 fossa] *g* fosa *GLK* *Ter. Phorm. prol. v.* 31 formione *G* 11 Ne *m. rec. ex* N* *corr. in Bemb.* fortuna] *h* furtuna *H* 13 ei *RBDH* graecum significant *B* ἐάν] *in mg. add. K* ean *RDH* casualis *G* 15 propriae *H* priprię *B* continuativae] *rg* coniunctiue *R* coniunctiuae *ni f. in litura G* sunt *add. k* precidentis *K* 18 stertit] *r* sternit *R* stertit] *r* sternit *R* omnimo dormit *L* 19 neque *DG* neque enim qui *K* omnino *H* et aegrotat *LK* quomodo — pallet *om. GLK* 20 pallet ******** (& egrotat) *B* neque *GLK* uexatur quomodo qui febri uexatur omnimodo calet. et hae *r* hac quidem *ex* equidem *corr. H* id est] *r* idem *R* 21 cum dubitatione] *d* condubitatione *D* aliqua essentiā] *h* aliq; essentie *D* aliqua essentiae *Kd* alique essentiae *B* aliquae essenti* *H* aliquae essētiae *GL* 22 essentiam] sententiae (es) *R* sententiae (es) *r* sententiam *m. tertia* rerum *om. GL add. g* 24 dies est] diest *B* 25 significat enim *K* significant *d* has *add. g* et continuativas *RH* continuatiuas (subcontinuatiuas) *BGLK* continuatiuas et subiunctiuas *Dd*

nuativas inter species causalium posuerunt, quomodo et adiunctivas et effectivas, nec irrationabiliter; et continuationis enim et subcontinuationis et adiunctionis et effectionis per has causa ostenditur reddi: continuationis, ut 'si ambulat, movetur'; subcontinuationis: 'quia ambulat, movetur'; ad-
5 iunctionis: 'ut moveatur, ambulat'; effectionis: 'movetur, ambulat enim'. (est autem quando 'ut' etiam pro ὅτι Graeca ponitur. Terentius in 4 Phormione:

Si est, patrue, culpam ut Antipho in se admiserit,
Non causam dico.)

10 sunt etiam causales quasi proprio nomine: 'quoniam prodest tibi, lege', et

quianam tanti cinxerunt aethera nimbi,

Virgilius in V, et 'quamobrem discede'.

Causales igitur, quas alii in una specie posuerunt, Apollonius, pater Herodiani, in quinque species dividit, quas supra ostendimus, id est con-
15 tinuativas, subcontinuativas, causales, adiunctivas, effectivas. ‖ adiunctivae sunt, quae verbis subiunctivis adiunguntur, ut 'si, cum, ut, dum, quatenus', quando ἵνα Graecam coniunctionem significat, similiter 'cum', quando ἐκάν Graeca intellegitur, ut 'si venias, faciam' et 'ut prosit tibi, facio' et

Multa quoque et bello passus, dum conderet urbem
20 Inferretque deos Latio.

similiter 'quatenus id libenter faciat', et Virgilius in bucolico:

Cum faciam vitulam pro frugibus, ipse venito.

inveniuntur tamen ex his quaedam et causales, ut 'exerceo te, ut sis sa- 5 nus'; 'eris doctus, si legas'. et hoc interest inter adiunctivas et proprie
25 causales, quod hae cum affirmatione, illae cum dubitatione proferuntur. inveniuntur tamen nomina vel pronomina vel etiam praepositiones vel adverbia, quae loco causalium accipiuntur coniunctionum: pronomina, ut 'ideo, eo'; nomina. 'qua causa, qua gratia, quapropter, quamobrem' et

1 casualium *G* 2 inrationabiliter *RBHK* irrationabiter *DG* continuanis (.tio) *Dd* subiunctinuationis (con) *Dd* 4 quia] *hl* qui *H* ut quia *GL* 5 moveatur] *d* mouetur *D* moueatur ambulet *GKl* moueatur ambulaet *L* 6 oti *D* OT *LK* *Ter. Phorm.* II 1, 40. 42 in Phormione *om. G* 8 Si* (c?) *Bas.* culpa *d* āmiserit *L* 10 casuales *G* *Verg. Aen.* V 13 11 Heu quianam *GLK* heu quidnam *cum nonnullis libris Verg. d* tanti] *d* tibi *D* cincxer̄ *D* nimbi *ex* nimbo *corr. H* 13 Casuales *G* Apollonius] *cf. Lerschius Sprachphilos. d. Alten* II 140; Appollonius *DGLK* 14 diuisit *h* 15 casuales *G* 16 subiunctivis] *d* subiunctiuas *D* subiunguntur *B* cum *om. GL add. g eras. in H* ut dum cum *K* quatinus *RDGK* quatinus cur quando *L* 17 ina *RDH* significat] *r* significant *RBGL* 18 ἐκάν] (*sic* εχαν̄) *3* et TAN *GL* ETTAM *R* et ETAN *K* et a *Dd* et tā *B* tan *H* Graeca] *r* graecam *RB* et ut uirg[l]. multa *l* et Vir. in .I. Multa *d* *Verg. Aen.* I 5 *sq.* 19 pasus *GLK* 20 inferraeque *K* 21 quatinus *RDGLK* '*cf. Hor. sat.* I 1, 64 *sq.*' *Fl.* *Verg. ecl.* 3, 77 *cf. lib.* VIII § 68 bocolieo *K* bucō *L* bocō *G* 22 uitula *D* 23 quaedam ex his *G* simul et *BDHGLK* casuales *G* ut *om. R add. r.* 24 hoc *in litura l* inter] in *r* propriae *RB del. r* 25 casuales *G* quod hae cum] *b* *** (hec) cum hęc cum *B* adfirmatione *BHKr* cum dubitatione] *d* condubitatione *D* 27 casualium *G*

'quas ob res'. 'ne' quoque, quando ἵνα μή significat, | coniunctio est causalis, ut Virgilius in II Aeneidos:

> Ne recipi portis aut duci in moenia possit
> Neu populum antiqua sub religione tueri.

et nota, 'aut' quoque et 'neu' hic pro copulativis esse coniunctionibus. 5 invenitur etiam 'ne' pro 'neque', quae copulativa est coniunctio; sub una enim abnegatione copulat res, quomodo et 'nec'. Lucanus in I:

> Nec se Roma ferens.

Cicero in III invectivarum: ne dici quidem opus est, quanta deminutione civium. Terentius in eunucho: 10

> non eam? ne nunc quidem,
> Cum accersor ultro?

pro 'neque nunc'. hoc autem, id est 'ne', quando μή vel πάνυ significat, 6 adverbium est. invenitur tamen etiam verbum pro adversativa coniunctione cum adverbio, ut 'quamvis' pro 'quamquam' et pro 'etsi', quomodo et 15 'licet' et 'licebit'. Virgilius in XI:

> Dicam equidem, licet arma mihi mortemque minetur,

pro 'quamquam minetur'. Lucanus in VII:

> Omnia maiorum vertamus busta licebit,
> Et stantes tumulos et qui radice vetusta 20
> Effudere suas victis conpagibus urnas,
> Plus cinerum Haemo||niae sulcis telluris aratur.

et proprie causales sunt, quae [causam antecedentem] causativa, id est res ex causa antecedente evenientes, significant, ut 'doctus sum, nam legi';

> Aeole, namque tibi divum pater atque hominum rex 25
> Et mulcere dedit fluctus et tollere vento,

1 ἵνα μή] (*sic* ἵΝα μΗ) 2 EINAMH *r* EINAMAI *R* EINAMIA *Hg* EINMIA *GLK* EINamia *D* ei.ναμια *B* 2 causalis] *g* casualis *G* *Verg. Aen.* II 187 *sq.* 3 Ne] Neu *D* recipi] *r* reci *R* in] *rh Verg. Med. m. rec. corr. om. B* intra *RDH Med.* moenia] *r* mouia *R* posset *Pal.* (*def. Rom.*) possit *etiam Fr.* 4 relligione *Brdg* relegione (li) *K* regione (l) *Med.* religione *Fr.* tuere *L* 5 copolatiuis *GL* 6 invenitur] *d* Inueniuutur *D* ne *spscr. in K* copolatiua *GL* est] et *BDH* 7 copulat] *rg* copolat *G* copula *R* *Luc. Phars.* I 72 8 Nec se] *d* ne se *D* feriens *G* feriens *LK* 9 *Cic. in Catil. or.* III 10, 24 *cf. lib.* XV § 2. 32 III] *lib.* XV § 2 IIII *libri h. l. et lib.* XV § 32 est *om. L spscr. in K* 10 dimiutione *RBDHK* *Ter. eun.* I 1, 1 *sq.* in eunucho *om. G* iuuocho *K* 11 nunc] *m. rec.* num *m. pr. Bemb.* 12 accersor] *rd* accessor *RBDHGL* accesor *K* ultra *B* 13 μή] MN. *D* πάνυ] *g* ΠΑΝ *GLK* 14 cumiunctione (on) *Rr* 15 prouis (quamuis) *Rr* quaquam (N) *Dd* 16 (et) ** licebit *L* ut Virgilius *B* *Verg. Aen.* XI 348 17 aequidem *G* 18 *Luc. Phars.* VII 855 *sqq.* IIII *Dr* 20 stantes] *Luc. Voss. a* stantis *Voss. A* vetusta] *r* uesta *** *R* 21 effu*dere (n) *H* Efudere *Voss. B* Et fudere *Voss. b* compagibus *BLr* cūpagibus *R* compaginibus *G* compaguinibus *K* 22 Haemoniae] *rh* haecmuuiae *R* haecmoenic *B* haec moeniae *H* haec moenia *DGLK* hemonię *Voss. uterque* 23 propriae *Rr* casuales *G* causas antecedentes *ex corr. h* causatiuas *h* .causatiuam *D* 24 ex caussa *Rr* evenientes] *in mg. K* et uenientes *R* uenientes *Dr* uirgĩ *ante* Aeole *add. B* *Verg. Aen.* I 65 *sq.* (*def. Pal.*) 25 eole *G* atque] *d* adque *D* 26 uentos *h*

Virgilius in I Aeneidos, et:

Hic tibi, fabor enim, quando haec te cura remordet,

idem in eodem.

Approbativae sunt, quae approbant rem; Virgilius in XII:

5 equidem merui nec deprecor, inquit.

Terentius in Phormione:

Ita, cognatam quidem, at nos unde?

inveniuntur et causales pro approbativis, ut Virgilius in II Aeneidos:

Di, si qua est caelo pietas, quae talia curat.

10 idem in I:

si quid

Vsquam iustitiae est.

idem in V:

Si concessa peto, si dant ea moenia Parcae.

15 et sciendum, quod, quando approbativae sunt, indicativo modo coniunguntur.

Disiunctivae sunt, quae, quamvis dictiones coniungunt, sensum tamen 7 disiunctum et alteram quidem rem esse, | alteram vero non esse significant, ut 've, vel, aut'. Virgilius in VII:

20 Sive errore viae seu tempestatibus acti,

et 'vel dies est vel nox'. Iuvenalis in I:

aut dic, aut accipe calcem.

Virgilius in II Aeneidos:

Aut aliquis latet error, equo ne credite, Teucri.

25 in eodem:

Aut haec in nostros fabricata est machina muros.

et est quando indicative dicuntur, est quando dubitative: indicative, ut

1 *Verg. Aen.* I 261 aeidos *K* 2 fauor *BK* quando] *h* quanto *H* 3 idem in eodem *eras. in H* 4 Approbativae] *h* approbatiua *H* adprobatiuae *D* ut *post* rem *add. BDHGr* *Verg. Aen.* XII 931 XI. *L* 5 et quidem *BH* quidem *Pal.* 6 *Ter. Phorm.* II 3, 71 in Phormione *om. G* 7 I**ta *H* cognatam] proxumo *vel* proximo *edd. Ter.* (*codd. ad h. l. nuper demum a me agnitum adhibere non licuit*) equidem *d* ad *RD* 8 causales] *g* casuales *G* approbativis] *d* ap***probatiuis *H* abprobatiuis *D* ut] *add. r* ut et *L* .Et ut *K* *Verg. Aen.* II 536 (*def. Rom.*) 9 Dii *GLK* curat *cum libris Prisc. Menag. pr. Verg.* curet *Pal. al.* curent *Med.* 10 *Verg. Aen.* I 603 *sq.* 12 umquam *B* iustitiae] *h* (*sic etiam Med. m. alt. Fr.*) iustitia *HGLK cum Med. m. pr.* 13 *Verg. Aen.* V 798 14 si ante amoenia parce *B* parce *R* partae *r* 15 et *om. GLK add. g* approbatiuum est *H* coniunguntur] *d* iunguntur *DGKr* 17 Disiuncti***tiuae (unc) *K* quamvis] *r* quam *R* coniungant *BDHL* couiunguant *K* coniunguntur (a *supra* u) *Gg* 19 ut] *b* *ut (a) *B* uel ue *K* ut *ante* Virgilius *add. DHGLKr* *Verg. Aen.* VII 199 20 seu] su* (*i. e.* seu) *ex* sum *corr. K* 21 vel nox] *r* ue nox *R* *Iuv. sat.* I 3, 295 23 *Verg. Aen.* II 48 24 *equo *H* ne credite] *h* nec redite *BH* 25 *Verg. Aen.* II 46 in eodem *in litura H om. K* 26 no*stros (a *supra*) fabricat est *Med.* 27 indicaue (ti *supra*) *Dd* indicatiuae *GLK* dubitaue (ti *supra*) *Dd* dubitatiuae *RGL* dubitatiuae sunt *K* indicatiuae *GLK*

'aut lux est aut tenebrae'; dubitative, ut 'aut prodest aut non prodest divitias quaerere'.

Subdisiunctivae sunt, quae voce disiunctivarum utrumque tamen esse significant, vel simul, ut copulativae, vel discrete. simul, ut Terentius in eunucho: 5

vel rex semper maximas
Mihi gratias agebat,

pro 'etiam rex'. idem in Phormione:

Vel oculum †excludito, est ubi vos ulciscar locus,

et 'Alexander sive Paris' pro 'Alexander, qui et Paris dicitur'; similiter 10
8 'Mars sive Mavors, Gradivus vel Maspiter, praesul est bellorum'. discrete utrumque tamen esse significat, ut 'toto die vel legit iste vel cogitat'; significat enim et legere et cogitare, sed non si||mul utrumque facere, sed aliis horis legere, aliis cogitare. similiter 'remex vel expellit remum vel attrahit', cum simul paene utrumque fieri intellego, sed distincte. alius enim 15 motus pellentis, alius trahentis. similiter si dicam 'vel tunicam mihi accommoda vel etiam paenulam', subdisiunctivum est; videor enim in alterius petitione libenter utrumque accipere. sed potest hic etiam disiunctiva esse, aliud est enim alterutrum petere, aliud utrumque. ergo si dicam 'vel tunicam vel paenulam', alterutram ostendo; cum vero addam 'vel etiam tu- 20 nicam', ostendo vel unam rem velle vel duas, quod est disiunctivum. invenitur tamen 'vel' coniunctio etiam deminutionem significans, ut Lucanus in VII:

O felix, si te vel sic tua Roma videret.

II 9 Disertivae vel electivae sunt, quando diversis propositis aliquid ex eis 25 nos eligere ostendimus, ut 'dives esse volo quam pauper'. Teren|tius in Andria:

1 est *om. G* dubitatiuae *GLK* ut *om. GL* 3 Subdisiunctatiuae *GL* sunt *add. r* uo (ce) *Rr* disiunctarum (iu) *Gg* 4 ut *spscr. in L* copulativae] *d* copolatiuae *L* copulatiue *DH* discerte (cre) *Dd* uterentius (t) *Dd* *Ter. eun.* III 1, 7 *sq.* 5 in eunucho *om. G* iunocho *K* 7 Mihi gratias] *sic etiam lib.* XVII § 11 *qui l. cf.* gratias mihi *Bemb.* mihi *Bas.* 8 *Ter. Phorm.* V 8, 96 9 excludito] *r* excludita *R* exculpe *Bemb.* exclude *Bas.* exlide *Fleckeisenus* vos] *g* nos *R* uox *G* uolciscar *Bas.* locus] probe *Bemb.* 10 alaxander *K* alaxander *K* 11 Gradivus] *r* gradius *R* 12 tamen utrumque *L* tamen utrunque *GK* 13 et cogitare] *d* cogitare *D* 14 oris *R* et aliis *K* 15 fieri — distincte *in mg. add. K* fieri — Alius est (*sic*) *add. l* fieri — enim *add. g* distinctiue *l* alius *om. K* est enim *BDhgl* enim *spscr. K* 16 tonicam *HG* accommoda] *h* accomoda *H* acommoda *H* 17 penulam *RBDGLK* 18 peniticione *D* utrunque *LK* 19 enim est *H* utrunque *K* tonicam *HGLK* 20 penulam *RBDGLK* alterutrum *K* alterutrumque *D* ostendo] *r* ostendam *R* vel etiam *om. H* tonicam *HGLK* 21 est *om. H* disiunctiuum (disiunctum *G* desiunctiuum *L*) est *BDGLK* 22 diminutionem *RBDH* dīminutionem *r* *Lucan. Phars.* VII 29 23 VIII. *Kr* 25 Disertivae] *d* desertiuae *GL* dissertiuae *Dr Heidelb. teste Lind.* Dissertiue (s) *B* quando] quomodo *L* propositis] *r* praepositis *RBHK* 26 nos *H* eligere] *ex* elegere *corr. G* elegere *LK* dives esse] *b* diuesse *B* uolo esse *H* *Ter. Andr.* IIII 5, 2 *sq.*

†Quae inhoneste hic voluit divitias parere
. . quam honeste in patria pauper vivere.

est autem 'quam' et accusativus 'quae' infiniti nominis et adverbium similitudinis, ut Terentius in Phormione:

5 Quam inique conparatum est

pro 'ut'; et duplicatum pro coniunctione adversativa quoque accipitur, ut Virgilius in V:

Quamquam o, sed superent quibus hoc, Neptune, dedisti.

10 idem in II Aeneidos:

Quamquam animus meminisse horret.

Adversativae sunt, quae adversum convenienti significant, ut 'tamen, quamquam, quamvis, etsi, etiamsi, saltem'. haec etiam diminutivam significationem habent, ut Virgilius in IIII Aeneidos: 10

15 Saltem si qua mihi de te suscepta fuisset
Ante fugam suboles.

idem in II:

Et magis atque magis, quamquam secreta parentis
Anchisae domus arboribusque obtecta recessit,
20 Clarescunt sonitus,

adversum enim convenienti significat. 'at' quoque pro 'saltem' et 'vel' et 'aut' invenitur. Virgilius in VI:

Si te nulla movet tantae pietatis imago,
At ramum hunc (aperit ramum, qui veste latebat)
25 Agnoscas,

et 'si non vis ediscere, vel intellege' pro 'saltem intel||lege'; similiter 'si non factis debitum reddis, aut verbis age gratias' pro 'saltem verbis'. 'ne' quoque in eadem invenitur significatione. Sallustius in Catilinario: quippe secundae res sapientium animos fatigant,

1 **ae (*litt.* u *vestigium apparet*) sibi inhoneste optauit parere hic ditias *Ter. Bemb.* Quae sese inhoneste optauit parere hic diuitias *Ter. Bas.* Quae in hoc honeste in patria (hic uoluit — honeste *post* (in)honeste *a G om. add. g*) *Gg* divitias] diues *L* diues apparere *K* parare *DLrh* 2 potius quam *Terentius* quam — vivere] *cf. lib.* V § 16 in *add. d* pauper] *d* paupe *D* 3 autem *om. K* quae] *om. GLK add. g* quae*** (est) *B* 4 *Ter. Phorm.* I 1, 7 in Phormione *om. G* 5 iniqui *LK* iniquae *Ter. Bas.* comparatum *RB cum Bas.* conparatiuum *D* comparatiuum *GLK* comparatumst *Bemb.* 6 et *om. GLK add. g* quoque aduersatiua *B* 7 *Verg. Aen.* V 195 In V. Vt quaquam *in lit. B* 8 sed *om. G* s**(ed) *B* 10 *Verg. Aen.* II 12 U. *DL* 12 Adversativae] *r* Disertiue *R* 13 sal*tem *H* saltim *K* et saltim *B* 14 habent] *in litura K* habet *BL* *Verg. Aen.* IIII 327 *sq.* 15 saltim *BK* 16 suboles] *r* soboles *RDH* sobules *LK* 17 *Verg. Aen.* II 299 *sqq.* 18 Et] *Verg. Med. m. alt.* At *m. pr.* quamquam] quam *Ver.* 21 aduersus *B* saltim *BHGK* 22 *Verg. Aen.* VI 405 *sqq.* 23 sic te *G* & tantae *Rr* 24 At] aut *G* 25 adgnoscas *Verg. Med.* 26 intellege** (re) *D* intellegere *L* intelligere *GK* saltim *BHK* intellege** (re) *D* intellegere *L* intelligere *GK* similiter et *D* 27 reddis] *h* reddit *BDHGLK* saltim *BHGK* 28 *Sall. Catil.* 11, 8 in Catilinario *om. G* actillinario *B* 29 animos] *r* animas *R*

ne illi corruptis moribus victoriae temperarent. invenitur etiam in hac significatione 'nec' et 'neque', ut 'nec unam horam avarus neglegit lucrum neque pius iustitiam, neque unum assem praestat ille egenti nec hic abnegat petenti aliquid prorsus, quod potest et decet'.

11 Abnegativae sunt apud Graecos κέν et ἄν, quae verbis coniunctae 5 posse fieri rem ostendunt, sed propter causam aliquam impediri, ne fiat, ut ἐποίησα ἄν, εἰ ἠδυνήθην et

Καί κεν γηθήσῃ Πρίαμος Πριάμοιό τε παῖδες.

nos autem sine coniunctionibus subiunctivis utimur verbis in huiuscemodi sensibus, ut 'fecissem, si potuissem' et 'gaudeat Priamus, si audiat'. Virgilius in XI: 10

Tu quoque nunc stares inmanis truncus in armis,
Esset par aetas et idem si robur ab annis,

'stares', ἕστηκας ἄν.

Collectivae vel rationales sunt 'ergo, igitur, itaque', quando ante- 15 paenultima acuitur, 'quin, alioquin, immo, utique, atqui'. hae enim per illationem colligunt supra dictum, hoc est ratione confirmant, ut Cicero pro Q. Ligario: habes igitur, quod est accusatori maxime optandum, confitentem reum. Lucanus in VIIII:

Ergo pari voto gessisti bella, iuventus. 20

12 invenitur tamen etiam pro expletiva, ut Terentius in Andria:

Mihine? - Tibi ergo.

Virgilius in X:

1 ne] nedum *aliquot libri Sall. et Prisc. de* XII *vers. Aen.* § 181 *p.* 1270 *P.* uictoria *K* temporarent *L* Inueniuntur *L* 2 etiam] *add. r* tamen *GLK* uel etiam *sup. lin. add. g* etiam pro saltem *D* nec hunā *D* 3 neque pius] *d* nequis pius *D* unum] *r* unam *RDGLKh* un* massē *H* assim *B* asem prestat uel p̄terit ille aegenti *K* 4 egenti] *r* genti *R* nec] *d* ne *D* 6 inpediri *D* impederi *G* fiant *BDH* 7 ute.ΠΟΙΝCΑΑΝe.ΙΝΔΥΝΝΕΝΕΤΚΑΙ.ΚΕΠΤΕΕΝCΝΠΡΙΑΜΟCΤΙΡΙΑΜΟΙΟΤΕΠΑΙΔΕC *D* ΕΠω(IN)CECHCA ANEIN ΔΥΝΝΟΝΝΕΓ (T) ΚΑΙ ΚΕΝ ΓΗΘΝ(H)CΗ ΠΡΙΑΜΟΙΤΕ (ΙΔ) & ΠΑΥΛΕC *Rr* ΕΠΟΥΕCΑ ΑΝΕΙΝΔΥΝ. (H)ΘΗΝΕΙ ΚΑΙ ΚΕΝ ΤΗΘΕCΗ ΠΡΙΑΜΟΥC ΠΡΙΑΜΟΥ . NOS autem ΟΤΕΠΑΔΕC sine *K* ΝΔΥΝΗΔΗΝ *HGL* ΕΔΥΝΙΘΗΝ *B* ΕΤ. *HG* *Hom. Il.* I 255 8 ἤ κεν γηθήσαι *Homerus* ΤΗΘΗC ΠΡΙΑΜΟC ΠΡΙΑΜΟΥ. ΟΤΕ *H* ΤΗΘΗCΗ ΠΡΙΑΜΟΥC ΠΡΙΑΜΟΥ NOS autem ΟΤΕΠΑΙΔΕC sine *GL* ΟΤΕΠΑΙΔΕC *del.*, ΤΕΠΑΙΔΕC *ante* NOS *add. g* 9 coniunctionibus] *d* coniugationibus *D* subiunctionis *K* 10 audeat *BDG* ut Virgilius *D* *Verg. Aen.* XI 173 *sq.* 12 Tu] Tunc *R* nunc *add. g* inmani*s *ex* inmanus *corr. D* immanis *RBL* in armis] inermis *DH*

13 esse(t) *Med.* 14 ἕστηκας ἄν] *Heidelb. teste Lind.* ĒΗΚΕCΑΝ *R* ΕΝΚΕCΑΗ (CTH) *r* ΕCΤΕ(C)ΚΕCΑΝ *G* ΕCΤΗΚΕCΑΝ *BDH* ΕCΤΕΚΕCΑΝ *L* ΕCΚΕCΑΝ (TE) *K* *an* ἑστήκεις ἄν? 15 vel] *r* ut *R* i antepenultima *B* antepenultimam *Rr* 16 imo *HG* utique] *rh* itaque itaque *R* utique itaque *BHg* atquin *RBDHg* Hae*(c) *B* 17 inlationem *K* col(ligunt) *Rr* rationem *Rr* rationē *h* *Cic. or. pro Ligario* 1, 2 18 Q. Ligario] ligario *Drh* (q)ligario *Gg* fligario *LK* *ligario *R* (q *ut vid.*) *H* igitur, Tubero, quod *Cicero* 19 rerum *BHGK* Lucucanus *L* *Luc. Phars.* VIIII 256 VIIII] *d* VIII. *DG* 20 pa*ri (t?) *H* gesisti *G* 21 *Ter. Andr.* V 2, 8 *sq.* Michin? - Ita. - Michine? - Tibi ergo. *Bas.; in Bemb. haec evanuerunt* 23 ut Virgilius *D* *Verg. Aen.* X 470 *sq.*

quin occidit una
Sarpedon, mea progenies.
Terentius in eunucho:
Atqui ita opus est.
5 Cicero pro Ligario: itaque quo me vertam nescio. dicuntur tamen eaedem illativae, quod praepositis aliis inferuntur, ut 'etenim Catilinam Cicero solus sapientia domuit, solus igitur servavit Cicero patriam'.

Dubitativae sunt, quae dubitationem significant, ut 'an, ne' correpta, 10 'necne', ut Virgilius in III Aeneidos:
Eloquar an sileam? gemitus lacrimabilis imo.
idem in I Aeneidos:
An Phoebi soror an nympharum sanguinis una?
idem in XI:
15 Iustitiane prius mirer belline laborum?
frequentissime ‖ tamen eaedem interrogativae sunt, ut Virgilius in III Aeneidos:
Hectoris Andromache Pyrrhin' conubia servas?
idem in X:
20 tanton' me crimine dignum?
haec eadem invenitur et pro confirmativa, ut Horatius in II sermonum:
Clarus erit, fortis, iustus, sapiens, ne etiam et rex.
idem in I:
25 o seri studiorum, qui ne putetis

2 Sarpedon] *g* sarpidon *GLK* 3 *Ter. eun.* IIII 6, 20 in eunucho *om. G* innocho *K* 4 atqnin *RDHg* atque *Terentii editiones et, ut videtur, codices omnes* atquin opus *Bb* ita . opust *Ter. editt.* 5 *Cic. or. pro Ligario* 1, 1 fligario *GK* co *Rr* qv eadem *G* uel e eadem *LK* hae edem *B* inlatiuae *K* 7 catillinam *B* catilenam *GLK* "sapientia "solus *K* sapientium *Rr* a 9 correcta *Rr* p 10 ut *add. r* *Verg. Aen.* III 39 (*sic etiam Fr. def. Rom.*) .UI. *LK* 11 eloquar *Pal. m. alt. corr.* or gemitum *Pal.* lacrimabilissimo. *B* imo auditur tumulo. *K* 12 *Verg. Aen.* I 329 13 animpharum *Rr* n an nimpharum *K* est nimpharum *G* unā *Rom.* 14 *Verg. Aen.* XI 126 *cf. lib.* XVII § 102 *cum var. lect.* 15 iustitiaene *D* mirer *G* o mires *L* miserer *B* 16 hae edem *B* eadem *K* interrogatiuae *Rr* *Verg. Aen.* III 319 (*def. Rom.*) I. *R* .UI. *LK* 18 haectoris *RBDH* andromachę *B* andromache .ń. *Gg* phyrrin *R* pirrhin *B* pyrri.n. *G* pyrrhyn *H* phirrin *L* pirrin *K* pyrrin *Med.* h pyrrhi *Pal.* n pyrri *Fr.* n conubia *B* 19 *Verg. Aen.* X 668 20 tanto. n. *G* tauto *Pal.* cremine *GK* 21 *Hor. serm.* II 3, 97, *ubi tamen ne interrogative accipi solet:* clarus erit, fortis, iustus. 'sapiensne?' etiam, et rex *etc.* .U. *L* 23 sapiensque *et* sapiens *etc. vv. ll. libb. Hor.* et *om. R cum libris aliquot Hor., add. r* 24 *Hor. serm.* I 10, 21 *sqq.* in eodem *BDHGLK* 25 quidne *v. l. ap. Hor.* putens *Rr* ti putatis *pars codd. Hor.*

Difficile et mirum, Rhodio quod Pitholeonti
Contigit.

Terentius in Andria:

†nuncine demum istud verbum in te incidit.

hic enim 'ne' coniunctio nec interrogativa nec dubitativa, sed confirmativa 5
est. Virgilius in X:

Tanta|ne me tenuit vivendi, nate, voluptas,
Vt pro me hostili paterer succumbere dextra?

est enim pro 'etiam'. sola haec apostrophum accipit apud Latinos. 'necne' quoque pro 'an non' accipitur, ut 'sit sensus in morte necne, prodest 10 recte vivere'.

13 Completivae sunt 'vero, autem, quidem, equidem, quoque, enim, nam, namque', et fere quaecumque coniunctiones ornatus causa vel metri nulla significationis necessitate ponuntur, hoc nomine nuncupantur. omnes tamen hae inter alias species inveniuntur, ut si dicam 'Aeneas vero et pius 15 et fortis fuit', completiva est, quia et si tollatur 'vero', significatio integra manet; sin autem dicam 'Aeneas quidem pius fuit, Vlixes vero astutus', pro copulativa accipitur, quia utriusque rei simul sententiam significat cum substantia. potest tamen et distributiva dici, quia distribuit diversas res diversis personis. completivam esse, etiam Sallustius ostendit in Catili- 20 nario: verum enim vero is demum mihi vivere et frui anima videtur; hic enim ornatus causa 'vero' adiuncta est, quamvis possit etiam approbativa esse. similiter Virgilius in XII:

equidem merui nec deprecor, inquit.

poterat sensus etiam sine 'equidem' stare, si dixisset 'ego merui nec 25 deprecor', sed sive metri causa sive ornatus addidit 'equidem'. unde nec intulit 'autem' vel 'vero' subiunctiva eius vel 'tamen', quae ipsa quoque

1 Rhodio] *g* prhodio *GL* prodio *K* pytholeonti *H* pyt[h]oleonti *D* phitoleonti *GLK* phiton leonticon contigit *B* 2 contegit *GL* 3 *Ter. Andr.* V 3, 11 *et* 14 hem, modone id demum sensti? ... Eodem die istuc verbum vere in te accidit; *cf.* IIII 1, 59 hem, nuncine demum? 4 nuncine] *R* neciue *BHGLKr* necne *Dh* 5 lli[c] *H* coniun[c]tio *Gg* ne[c] interrogatiua *Rr* 6 *Verg. Aen.* X 846 *sq.* 7 uolumptas *K* 8 sucumbere *K* succedere dextrae *Vergilius* (succumbere *legitur in Verg. Erfurt.*) 9 enim] autem *g* sola enim haec *K* apostrophum] *r* apostropham *R* appostrophum *LK* 10 prodeest *B* 12 Completiuae uero sunt autem *K* uero haec quidem equidem *B* uero h*quidem (hequidem *h*) equidem *H* enim *add. g* 14 significationes *B* nuncupantur] *d* noncipantur *K* noncupantur *Dg* 15 eae *G* eae [uel hae] *LK* haec *B* 16 tollatur] *h* tollat *H* 17 ulixis *B* astatus *r* 18 hic pro *BDHGLKr* copolatiua *G* triusque *R* simul *om. G* senteñtias *D* 19 substantia] *r* sustantia *R* sub *ex* suo *ni f. corr. B* 20 completiuam (coupletiuam *DH*) autem esse *DHGLKr et in lit. b* *Sall. Catil.* 2, 9 catillinario *B* 21 Ver̄ (*i. e.* Verum) *G* Ver[gilius] *g* is] *h* his *DHg* isdem uerum mihi *L* is demum uerum mihi *K* atque frui *libri Sallustiani et sic Prisc. lib.* XVII § 89 XVIII § 172 ac (atq; *S*) XVIII § 69 animae *MOL lib.* XVII § 89 22 ornatus ortus *K* possit] *g* potest *G* 23 *Verg. Aen.* XII 931 25 aequidem *D* 26 deprecor inquit. sed siue *B* 27 subiunctatiua *GK* ipsae *b*

saepissime completiva invenitur, ut Statius in XI:

Me miseram, vinces! prius haec tamen arma necesse est,
Experiare do||mi.

5 sciendum tamen, quod quidam 'equidem' coniunctionem compositam esse existimant ab 'ego' et 'quidem'; sed errant, simplex enim est, et hoc maxime ex ipsa quoque constructione orationis possumus intellegere. nam 'equidem facio, equidem facis, equidem facit' dicimus, et potest ad primam et ad secundam et ad tertiam transferri personam, quod minime fieret, si 10 esset compositum ex 'ego' et 'quidem'. nemo enim dicit 'ego quidem facis, ego quidem facit', sed 'ego quidem facio' | tantummodo ad primam personam. et hoc usus etiam auctorum approbat, qui 'equidem' praepositiva 'ego' subiungunt, ut Sallustius in Catilinario: equidem ego sic existimo, patres conscripti, omnes cruciatus; si esset enim 15 composita 'equidem' ex 'ego' et 'quidem', minime ei 'ego' subiungeretur. 14

'quoque' quando pro 'etiam' vel 'et' accipitur, copulativa est, ut Virgilius in VII:

Tu quoque litoribus nostris, Aeneïa nutrix;

quando autem supervacua ponitur, completiva est, ut Virgilius in I:

20 Multa quoque et bello passus, dum conderet urbem;

non egeret enim ea sensus, si dixisset 'multa et bello passus', nisi, quod quidam existimant, pro adverbio similitudinis accipiatur, quomodo 'item'. 'enim' quoque, cum sit causalis, τὸ 'γάϱ' significat, ut 'cole pudicitiam, haec enim fundamentum est omnium animi virtutum'. invenitur 25 tamen etiam completiva, quando δή significat Graecam coniunctionem, ut: 15

Progeniem sed enim Troiano a sanguine duci
Audierat,

Virgilius in I. invenitur eadem etiam pro affirmativa, ut Terentius in Andria:

1 completiue *B* inueniuntur *G* inueniuntur *BLK* *Stat. Theb.* XI 338 *sq.* 2 uincer prius. haec *H* 4 experire *GLK* 7 *in vocc.* nam equidem *desinit Heidelb.* 8 potest equidem et ad *RDHGLK* et *del. g* equidem et *del. r* 9 et tertiam *B* 10 esset *d* esse *D* ex] ab *K* ego quidem facis *om. BD add. d* 11 "facit "quidem *K* 12 etiam *om. GLK* auctorum] *d* auctorem *D* adprobat *BH* praeposita *BDHG* 13 subiuncgunt *B* *Sall. Catil.* 51, 15 catillinario *B* 14 existumo *Sall. Vat.* 3864 *al.* aestumo *al. codd. Sall. ut Basil.* 1 omnes] *sic etiam Sall. Vat.* omnis *al.* cruciatus] *r* crutiatus *R* esset] *g* esse *G* 15 minime] *d* minimo *D* 16 *Verg. Aen.* VII 1 18 Tu *ex* To *corr. B* 19 *Verg. Aen.* I 5 20 balla passus *K* pasus *GL* 21 egere*t *K* si *add. r* beilo passus *K* pasus *G* 22 adverbio] *r* aduerbia *R* accipiatur] *r* accipitur *R* quomodo] *b* quo**** *B* 23 causalis ita ΤΟ ΓΑΡ *r* ΤΟΡΑΡ *Gg* ΤΟΤΑΡ *L* *post* γάϱ *ult. fol. inc. in H, in quo nonnulla evanida fere sunt* pudicitiam] *r* puditiam *R* puditiam *H* 24 Inueniuntur *K* 25 δή] *d* ΛΗ *D* ΔΕ *RGLK* significat *om. GL* significat] *r* significat enim *R* graecam coniunctionem significat *K* *Verg. Aen.* I 19 *sq.* 26 Progeniem] *r* progentem *R* a *om. BGK cum nonnullis Vergilianis* 27 audiat *Med.* (er) 28 Inueniuntur *L* *Ter. Andr.* I 3, 1

Enim vero, Dave, nihil loci est segnitiae neque socordiae,

et maxime praepositiva hanc habet significationem, ut idem in adelphis:

enim non sinam.

similiter 'nam' est quando γάρ, est quando δή Graecam coniunctio- 5
nem completivam vel affirmativam significat, ut Virgilius in IIII georgicon:

Nam quis te, iuvenum confidentissime, nostras,

τίς δή, hic repletivae vim habet. idem in V:

Heu, || quianam tanti cinxerunt aethera nimbi? 10

idem in I Aeneidos:

Aeole, namque tibi divum pater atque hominum rex;

hic causalis est coniunctio.

Ordo accidere dicitur coniunctionibus, qui communis est paene omnibus dictionibus. quaedam enim naturaliter praeponuntur, ut praepositiones 15
casualibus et adverbia pleraque verbis; et interrogativis vel infinitis relativa
16 subiunguntur vel redditiva nomina vel adverbia; et adiectiva nomina praeponuntur appellativis, ut 'sapiens homo' et 'citus equus'. est tamen quando auctoritas praepostere his utitur. si|militer igitur coniunctiones pleraeque tam praeponi quam supponi possunt. sunt tamen quaedam, quae semper 20
praeponuntur, ut 'at, ast, aut, ac, vel, nec, neque, si, quin, quatenus, sin, seu, sive, ni'; aliae, quae semper supponuntur, ut 'que, ne, ve', quae etiam encliticae sunt, 'quidem, quoque, autem', quod tamen antiqui solebant etiam praeponere. aliae paene omnes indifferenter et praeponi et supponi possunt, ut 'et, atque', quae poëtice postponuntur, alias non, 25
ut Virgilius in VIIII:

Suspiciens altam lunam et, sic voce precatur.

Horatius in I sermonum:

1 nihil *pro* nil *etiam Bas. et sic de metr. Ter.* § 14 signitiae *K* signiciae *cod. Regin. in Vat.* 1709 *de metr. Ter. l. l.* sucordiae *K* 3 praepositiva] *r* praeposita *R* uel propositiua *sup. lin. g* idem *om. K* *Ter. adelph.* II 1, 14 aldelphis *G* 5 quomodo enim *post* nam *add. BDHGLK* quando uel ΤΟ ΓΑΡ (uel ΤΟ *in mg.*) *K* est quando δή] *add. g* ΔΕ *LK* 6 *Verg. georg.* IIII 445 8 iuuenem (v) *Hh* 9 ΔΕ (H) *Gg* ΔΝ *H* ΔΕ *LK* reppletiuae *L* *Verg. Aen.* V 13 10 quia (nam) *Rr* aethere (a) *Rr* aetera *D* 11 *Verg. Aen.* I 65 12 diuam (v) *Rr* 13 *inde a* coniunctio, *fol. quodam minore, quod h. l. insertum erat, excisso, finis libri deficit in L* 14 communis] *d* cummunis *D* 16 causalibus *g* Et in interrogatiuis *G* et infinitis *H* 17 abiectiua *B* 18 aequus *DH* equus est. Est *B* 19 his utitur praepostere *K* utitur *ex* utuntur *corr. D* igitur *in mg. add. K* pleraque (e) *Rr* 20 subponi *D* 21 at *om. K* nec *add. g* quatinus *r* 22 aliae quae] *r* aliae quoque *R* ut que] *d* ut quam *D* 23 enclitice *RG* encleticae *r* encletice *K* 24 solelabant *K* indeferenter *G* 25 subponi *D* atque quae] at quae *B* atque *R* poetice] *r* poeticae *RK* 26 *Verg. Aen.* VIIII 403 27 Suspiciens] *g* suscipiens *DG* altam ad lunam *Verg. Rom. Fr.* lunam sic (et) uoce *K* uoce (*in mg.* forte) *Med.* 28 *Hor. serm.* I 4, 107 *sq.* in I sermonum *om. G* sermone *Dd*

Cum me hortaretur, parce, frugaliter atque
Viverem uti contentus eo, quod mi ipse parasset, -

et 'equidem, saltem, tamen, quamquam, quando, quatenus, nam, enim, itaque, quoniam, quapropter, ergo, igitur'. et sciendum, quod pleraeque 5 coniunctiones, quomodo praepositiones, diversas habent in una eademque voce significationes, quod in multis iam ostendimus. hoc quoque non est praetermittendum, quod coniunctiones sibi praepositae inveniuntur, tam eiusdem potestatis cum sint, quam alterius, ut Cicero in prognosticis:

Ast autem tenui quae candet lumine Phatne.

10 Virgilius in I:

Atque equidem Teucrum memini Sidona venire.

idem in III:

Nam neque erant astrorum ignes nec lucidus aethra
Siderea polus. | ||

1 me *add.* r 2 uiuere *BHGK et sic Hor. Monac.* 1. 3 *ap. Kirchn.* *in* uiuere *desinit H* eo *om. K* mi] *cum Horatio Lips.* 1. 2 *Krehlii* mihi *libri mei cum nonnullis lib. Horat. Lips.* 1. 2 *Kirchn. al.* pararet *duo* parassem *unus lib. Hor.* 3 equidem] *d* quidem *D* saltim *G* quatinus *RLK* 4 igitur [quia] *d* pleraque [e] *Rr* 7 praetermitendum *K* quod cum coniunctiones siue praepositae inueniuntur *B* quod cum coniunctiones siue praepositae seu postpositae inueniuntur *K* 8 cum *om. K* *Cic. prognost. fr.* 2: *t.* IIII 2 *p.* 555 *Cic. ed. Orell. cf. lib.* XVIII § 172 9 phatnae *r* phadne *B* 10 *Verg. Aen.* I 619 VIII. *BDGK* 11 teocr *G* memini "teucrum *Verg. Rom.* si dona *K* sidonia uentre *Med.* 12 *Verg. Aen.* III 585 *sq.* UI. *K* 13 Nam *ex* Num *corr. K* erant *add. r* astronum [r] *Dd* ignes] *d* ignos *D* aether *GK* etra *Pal. m. pr.* 14 Siderea] *r* sidere *R* polus. finit. *R*

artis prisciani uiri disertissimi gram̄ caesariensis doctoris urbis romae Constantinopolitani praeceptoris mei explicit. | Prisciani grammatici partes orationis. De nomine libri VII. De uerbo libri IIII. De participio libri I. De pronomine lib̄. I. De aduerbio et interiectioñ lib̄ .I. De coniunctione lib̄ I. expliciunt. | Incipiunt de constructione siue ordinatione partium orationis inter se libri VII. *R* Finiunt prisciani grammatici de octo partibus orationis XVI libri. de nomine VII· de uerbo III· de participio ·I· de pronomine II· de p̄poš ·I· de aduerbio et de interiectione .I. de coniunctione .I. *K subscr. caret B, ubi in col. sq. exhibetur id additamentum, quod ad calcem libri* XI *typis mandatum est.*

LIBER SEPTIMVS DECIMVS.

Incipit XVII Liber de constructione. Fl. theodorus ū. d̄. memorialis sacri scrinii epistolarum et adiutor u. m. questoris sacri palatii scripsi manu mea artē prisciani uiri disertissimi grāmatici doctoris mei in urbe roma constantinopoli die V kł. mart. mauortio ū. c̄.sule ac patritio ut uel — inter se (*v. infra*). *R cui haec add.*: DE CONSTRVCTIONE SIVE ORDINATIO^{TIONE}RATIONIS INTER SE *et ad mg.* PRISCIANI U. D. GRĀMATICI CAESARIENSIS DOCTORIS VRBIS ROMAE CONSTANTINOPOLITANAE LIBER XVII DE CONSTRVCTIONE INCIPIT Quisquis diserte properat et recte loqui | percurrat artem prisciani peruigil. *r* INCIPIT lib̄ XVII DE CONSTRVCTIONE. Fl̄s (flaccus) theodorus u͵d. memorialis sacri scrinii epistularum et adiutor u. m. questoris sacri palatii scripsi manu mea artem prisciani uiri dissertissimi grammatici doctoris mei in urbe roma constantinopoli die (V.) & kł martias mauortio .u. c. consule; ✦ut uel — inter se (*v. infra*); prisciani u. d. grāmati(ci) cesariensis doctoris urbis romę constantinopolitanę lib. XVII De constructione incipit. fl. Quisquis deserti (i e) properat et recte loqui percurrat artem prisciani per uirgl (peruigil *d*). De CONSTRVCTIONE siue ORDINATIONE Parcium orationis inter se. *Dd* Flauianus Theodorus dionisii uiri disertissimi memorialis sacri scrinii epistolarum et adiutor uiri magni Quaestoris sacri palatii scripsi manu mea artem Prisciani uiri disertissimi grammatici doctoris mei in urbe Roma Constantinopoli die V. Kl. Mart. Mauortio uiro clarissimo consule, de constructione partium orationis inter se XVII liber prisciani. *S* Liber XVIII de constructione uel de ordinatione partium orationis inter se. Prisciani uiri dissertissimi gramatici Cesariensis doctoris urbis Romae constantinopolitanae. *N* Prisciani liber XVII de constructione partium orationis. *O. nihil adnotatum invenio de M; inscriptione carent GL, qui ab initio lib.* XVII *iterum inc.*

De ordinatione dictionum. De littera et syllaba dictioneque duplicatis uel demptis. De his q̄ recte scribuntur et quae non. De littera syllabaque ac dictione in duas diuisis, seu duabus in unam coniunctis. De dictionibus quae sensum habent absolute et quae non. et quae in loco aliar̄ ponuntur. De illis qui imperite dicunt non quaerendum esse ordinationem locutionis nisi in euentu consuetudinis contingit. ·De constructione omnium partium orationis sed primum de articulis. De nominibus. De nominibus interrogatiuis siue infinitis et relatiuis seu redditiuis sed primum de qui. De aliis interrogatiuis. De quis coniuncto proprio nomini et uerbis substantiuis uel uocatiuis cum reddito pronomine ⁒ aut e contrario coniuncto pronomini cum reddito nomine. *in fol. vac. inter lib.* XVI *et* XVII *m. aequal. in G* principium et sapientia et munus ad adiuuandum me festina *in summo fol. L*

Additamentum supra in RD memoratum post inscriptionem: FLAVIVS LVCIVS THEODORVS. Ū. D̄. MEMORIALIS SACRI SCRINII EPISTOLARVM ET ADIVTOR U. M. questoris sacri palatii scripsi manu mea artē prisciani uiri disertissimi grammatici doctoris mei in urbe roma constantinopoli die quinto kł. mar̄. mauortio. uc̄. pp; *exhibet etiam Darmstad.*[a]. *ex RD Darmst.*[a], *quem h. l. I signavi, hoc additamentum ita legendum est:*

[Vt 'vel' pro 'velut'. Horatius in II sermonum:
Vt vel continuo patuit cum passeris atque
Ingustata mihi porrexerit ilia rhombi.
Proprietates Latinorum.
5 'Ante te cognitum' pro 'antequam tu cognoscaris'. Sallustius in Iugurthino: et mehercule, Sulla, ante te cognitum multis orantibus, aliis ultro egomet opem tuli.
'Ab urbe condita' pro 'a tempore, in quo urbs est condita'.
'Opus est consulto' pro 'consulendi'. Sallustius in Catilinario: nam
10 et prius quam incipias, consulto, et ubi consulueris, mature facto opus est.
'Occepi' pro 'occipiam' et 'dixi' pro 'dicam'. Terentius in Andria:
sed si quid tibi narrare occepi
pro 'occipiam'. in eadem:
15 Nam quae dixi vera an falsa audieris, iam sciri potest.
'Intercedo tibi'. Terentius in Andria:
si nulla aegritudo huic gaudio intercesserit.
'Exprobro casus'. Cicero in VII Verrinarum: num casus bellicos exprobrare aut obicere videor?
20 'Amare inter se', φιλεῖν ἀλλήλους. Terentius in adelphis:
†video amare inter se.]

p. 1035 P. p. 3 K.

DE CONSTRVCTIONE.

Quoniam in ante expositis libris de partibus orationis in plerisque I 1 Apollonii auctoritatem sumus secuti, aliorum quoque sive nostrorum sive Graecorum non intermittentes necessaria et si quid ipsi quoque novi potue-

1 ut D (t superscr.) uelud Rr *Hor. serm.* II 8, 29 *sq.* 2 pa sseris (sseris *sub lin. add.* r) Rr pars eris I 3 ingustat[a] D ingustat R ingustato michi I porrexerat D *cum parte edd. Hor.* porrexit I bombi I 4 proprietas latinorum. Nam ante congnitum I
5 salustius I *Sall. Iug.* 110, 2 iugurtino RI gurthino D 6 me hercules illa I sylla RD te *om.* I alliis R 7 ergomet R 8 ur[be] D a *om.* I
9 Opus[est] consulto D salustius I *Sall. Cat.* 1, 6 10 consuleris I maturo I 12 Terrentius I *Ter. Andr.* III 2, 24 13 tibi *om.* D *cf. lib.* XVII § 164 tibi—occipiam *om.* I 14 *Ter. Andr.* V 4, 19 eadem] r eodem RDI
15 Nam quae] r namque RDI Nam ego quae *Terentius* dico *Ter. Bemb.* audierim *Ter. Bemb.* dixi prodicam (uera an falsa superscr.). iam Rr an] cum I scire I potest; terentius Dd (et intercedo tibi superscr.) 16 Terrentius I *Ter. Andr.* V 5, 5 Andria] r eunucho RDI 17 siu ulla D egritudo RDI huic] r hinc R 18 exprobo (r superscr.) Rr *Cic. in Verr. or.* II 5, 50, 132 VII] in I uerinarum D Num *Cicero* Nam RD *om.* I belliuos (c superscr.) D 19 obicere. Video amare inter se. Terrentius I 20 ΑΛΛΕΛΟΥC (ΦΥΛΕ superscr.) Rr terentius inuideo amare D *Ter. adelph.* V 3, 41 *sq.* uideo eos sapere, intellegere, in loco | Vereri, inter se amare *cf. lib.* XVIII § 40. 243. uideo sapere in loco, amare inter se *lib.* XVIII § 303; *ut hic lib.* XVII § 139, XVIII § 178 in adelphis *om.* R adelphis r in primo I EXPLICIT PRAEFATIO. I

3 appollonii GL 4 intermitentes D praetermittentes rn si quid] r sicut R potuimus DO poterimus R, *quam formam lib.* VIII § 42 *perperam recepi, cf. Christium mnt. d. Monac.* 1857 I 21, 170

rimus addere, nunc quoque eiusdem maxime de ordinatione sive constructione dictionum, quam Graeci σύνταξιν vocant, vestigia sequentes, si quid etiam ex aliis vel ex nobis congruum inveniatur, non recusemus interponere.

2 In supra dictis igitur de singulis vocibus dictionum, ut poscebat earum ratio, tractavimus; nunc autem dicemus de ordinatione earum, quae solet fieri ad constructionem orationis perfectae, quam admodum necessariam ad auctorum expositionem omnium diligentissime debemus inquirere, quod, quemadmodum literae apte coëuntes faciunt syllabas et syllabae dictiones, sic et dictiones orationem. hoc enim etiam de literis tradita ratio demonstravit, quae bene dicuntur ab **Apollonio** prima materies vocis esse hu|manae individua. ea enim non quocumque modo iuncturas ostendit fieri literarum, sed per aptissimam ordinationem, unde et 'literas' verisimiliter dicunt appellari, quasi 'legiteras', quod legendi iter praebeant ordine congruo positae. nec || non etiam auctiores literis syllabae idem recipiunt, cum 3 ex eis coëuntes iuncturae pro debito dictionem perficiunt. igitur manifestum, quod consequens est, ut etiam dictiones, cum partes sint per constructionem perfectae orationis, id est τοῦ κατὰ σύνταξιν αὐτοτελοῦς λόγου, aptam structuram [id est ordinationem] recipiant: quod enim ex singulis dictionibus paratur sensibile [id est intellegibile], quodammodo elementum est orationis perfectae, et quomodo elementa iuncturis syllabas efficiunt suis, sic etiam ordinatio intellegibilium imaginem quandam syllabae perficit adiunctione dictionum. est enim oratio comprehensio dictio-

uel bimus

1 siue de constructione *N* 2 cintaξin *RMDNGL* cintazin *S* 3 recusemus *N* 5 earum ratio] *d* eorum ratio *DNS* 7 constructionem] *r* construcionem *D* construccionum *R* pfectę *M* quam admodum] *r* quemadmodum *R* quemammodum *L* am̄modum *MD* necesariam *D* 8 diligentisime *N* 9 quemadmodum] *rd* quemammodum *RMDL* aptae *M* et syllabae * dictiones (&?) *D* 10 sic *om. S* et *om. O* etiam enim *O* tradita de litteris *L* 11 appollonio *GL* *Apollon. de syntaxi* I 1 *p.* 3, 8 *Bk.*, *cuius cum 'fidus plerumque Apollonii interpres'* (*Bekkeri verba sunt l. l. p.* 347 *cf. G. Dronkium mus. phil.* VIIII 603 *sqq. coll.* XI 549 *sqq.*) *per maximam huius libri partem sit Priscianus, non nisi ibi fere mentionem eius inieci, ubi sive ad tuendam sive ad emendandam Prisciani orationem in auxilium*

uel ea

esset vocandus . Prima *R* 12 Eas *Gg* quocumque modo] *r* que.quomodo *R* ostendit] *r* ostendat *R* 13 ordinationem] rationem *O* . Vnde *S* uerisi-

uel hoc uel similiter

mile *S* uerisimile *D* 14 legitteras *RD* legilitteras *S* 15 auctiores] *sic* aucctiores *M* auctores *RODSGL* s. a. *sup. lin. m* a *N edd.* ex *s cf.* ἥ τε ἐπαναβεβηκυῖα συλλάβη *Apoll. de synt.* I 1 *p.* 3, 13 *Bk.* 16 ex iis *S* ex his *MNG* coeuntes *ex* quoeuntes *corr. D* iuncturae] *r* iunctura* *M* iuncturas *R* iunturae *D* iunctura

est um

Gd manifestum est *N* manifestum *S* 17 con.partes *D* cum parte *M* 18 id est] *r* idem *R* τοῦ κ. σ. α. λόγου *Apoll. l. l. p.* 4, 3 *Bk.* σύνταξιν] *l* cintaξin *RL* sintaξin *M* cyntazin *S* cintazin *DN* cinξaξn *G* aytoteaoic *N* αὐτοτελοῦς λόγου] aytoteaoycaotoy *M* ayzozezoyczoy *G* 19 aptam structuram [id est ordinationem] *scripsi* aptam structuram id est ordinationem *libri* τὸ κατάλληλον τῆς συντάξεως *Apoll. l. l.* 20 praeparatur *d* sensibile [id est intellegibile] *scripsi* sensibile id est (id *M*) intellegibile (*s.* intelligibile) *libri* τὸ γὰρ ἐξ ἑκάστης λέξεως παρυφιστάμενον νοητόν *Apoll. l. l. p.* 4, 4 *Bk.* 22 intelligibilium *R* intellegibulium *r* 23 enim] autem *MGL*

num aptissime ordinatarum, quomodo syllaba comprehensio literarum aptissime coniunctarum; et quomodo ex syllabarum coniunctione dictio, sic etiam ex dictionum coniunctione perfecta oratio constat.

Possumus autem ex accidentium quoque similitudine hoc contemplari.
5 Bis idem elementum accipitur, ut 'relliquias, reddo', sed etiam syllaba, 'Leleges, tutudi, peperi', similiter et dictio, ut:

Me, me - adsum qui feci;

fuit, fuit ista quondam in hac re publica virtus, Cicero in I invectivarum. pervenit tamen hoc usque ad plenas orationes, cum 10 semel dicta iterum repetantur vel necessario vel | morae causa, ut si dicamus: 'magnus poëta Virgilius fuit, magnus poëta Virgilius fuit'. Iuvenalis in II:

Tune duos una saevissima vipera cena?
Tune duos? ||

15 Abundat litera non eadem, ut 'prodest' pro 'proest' et 'sicubi' pro 'siubi'; abundat etiam syllaba, ut 'huiuscemodi' pro 'huiusmodi', 'induperator' pro 'imperator', nec non etiam dictio tam in compositione quam in appositione: in compositione, ut Terentius in Phormione:

exadversum ei loco

20 pro 'adversum', et in Andria:

abhinc triennium

pro 'hinc', et in eunucho:

†Emori satius est

pro 'mori'; in appositione quoque, Virgilius:

25 sic ore locuta est,

2 coniunctarum et] *r* coniunctionum ex *R* dictio *om.* *S* 4 *post* accidentium: dicitq. insulesequentibus (*sic*) passiones uocat de quibus et statim disputat. id est repetitionem. addicionem. detractionem et cet accidentium *add.* *D* *del.* *d* autem] aut etiam *Mm* etiam *L et in litura G* 6 ut *om.* *O* *Verg. Aen.* VIIII 427 7 assum *MSGL* qui] que *R* 8 *Cic. in Catil. or.* I 1, 3 fuit fuit] *r* fuit *R cum Cic. cod. Bonn.* ista q̃ quondam *GL* quondam ista *codd. aliquot Cic.* quondam] *r* quandam *R* uirtus in hac re p. *codd. aliquot Cic.* hac *om.* *S* re puplica *G* 9 pervenit] *r* prouenit *R* usque *add.* *d* 10 reppetantur *GL* morae] more *R* metri *SGL* dicamus] *r* dicam *R* 11 magnus poeta] *r* magn. *R* magnus] *r* magna *R* *alterum* magnus poeta Virgilius fuit *add.* *d* *Iuv. sat.* II 6, 641 *sq.* 13 saevissima] *r* saecussima *R* caena *GS* coena (*MO*)? 14 Tune] *r* tone *R* 15 hic dicitur quemammodum abundat littera non eadem. sic et sillaba et dictio et oratio *ante* Abundat *add.* *N* eadem abundat ut *D* ut *om.* *O* pro *sup. lin. add.* *m* proest] *r* prope est *R* et] *l om.* *M* ut *GL* 16 siubi et gnatus pro natus. abundat *Sl* Habundat *M* ut *ex* et *corr.* *D* huiusmodi] *r* huiuscemodi *R* 18 abpositione *D* terrent̄ *M* *Ter. Phorm.* I 2, 38 *cf. lib.* XIIII § 5 formione *D* 19 loco] *d* locum *OD* loquo *N* 20 et] ut *L* *Ter. Andr.* I 1, 42 22 *Ter. eun.* IIII 7, 2 Mori me satiust (satius est *Bemb. Bas.*) mori. In *cf. Phorm.* V 8, 63 emori hercle satius est 23 emoris atius *M* 24 pro appositione *D* appositione] *r* appatione *R* quoque ut (*M*) *Verg. Aen.* I 614 *post* Virgilius: in I aeneidos *add.* *S* in X *RMDNGL* (*num ad* VIIII 5 *spectantes?*)

rimus addere, nunc quoque eiusdem maxime de ordinatione sive constructione dictionum, quam Graeci *σύνταξιν* vocant, vestigia sequentes, si quid etiam ex aliis vel ex nobis congruum inveniatur, non recusemus interponere.

2 In supra dictis igitur de singulis vocibus dictionum, ut poscebat earum ratio, tractavimus; nunc autem dicemus de ordinatione earum, quae solet fieri ad constructionem orationis perfectae, quam admodum necessariam ad auctorum expositionem omnium diligentissime debemus inquirere, quod, quemadmodum literae apte coëuntes faciunt syllabas et syllabae dictiones, sic et dictiones orationem. hoc enim etiam de literis tradita ratio 10 demonstravit, quae bene dicuntur ab **Apollonio** prima materies vocis esse hu|manae individua. ea enim non quocumque modo iuncturas ostendit fieri literarum, sed per aptissimam ordinationem, unde et 'literas' verisimiliter dicunt appellari, quasi 'legiteras', quod legendi iter praebeant ordine congruo positae. nec || non etiam auctiores literis syllabae idem recipiunt, cum 15 3 ex eis coëuntes iuncturae pro debito dictionem perficiunt. igitur manifestum, quod consequens est, ut etiam dictiones, cum partes sint per constructionem perfectae orationis, id est *τοῦ κατὰ σύνταξιν αὐτοτελοῦς λόγου*, aptam structuram [id est ordinationem] recipiant: quod enim ex singulis dictionibus paratur sensibile [id est intellegibile], quodammodo 20 elementum est orationis perfectae, et quomodo elementa iuncturis syllabas efficiunt suis, sic etiam ordinatio intellegibilium imaginem quandam syllabae perficit adiunctione dictionum. est enim oratio comprehensio dictio-

uel bimus
1 siue de constructione *N* 2 CINTAΞIN *RMDNGL* CINTAZIN *S* 3 recusemus *N* 5 earum ratio] *d* eorum ratio *DNS* 7 constructionem] *r* construcionem *D* construccionum *R* pfectę *M* quam admodum] *r* quemadmodum *R* quemammodum *L* ammodum *MD* necesariam *D* 8 diligentisime *N* 9 quemadmodum] *rd* quemammodum *RMDL* aptae *M* et syllabae * dictiones (&?) *D* 10 sic *om. S* et *om. O* etiam enim *O* tradita de litteris *L* 11 appollonio *GL* *Apollon. de syntaxi* I 1 *p.* 3, 8 *Bk.*, *cuius cum 'fidus plerumque Apollonii interpres' (Bekkeri verba sunt l. l. p.* 347 *cf. G. Dronkium mus. phil.* VIIII 603 *sqq. coll.* XI 549 *sqq.) per maximam huius libri partem sit Priscianus, non nisi ibi fere mentionem eius inieci, ubi sive ad tuendam sive ad emendandam Prisciani orationem in auxilium*
uel ea
esset vocandus . Prima *R* 12 Eas *Gg* quocumque modo] *r* que.quomodo *R* ostendit] *r* ostendat *R* 13 ordinationem] rationem *O* . Vnde *S* uerisi-
uel hoc uel similiter
mile *S* uerisimile *D* 14 legitteras *RD* legilitteras *S* 15 auctiores] *sic* aucctiores *M* auctores *RODSGL* s. a. *sup. lin. m* a *N edd.* ex *s cf.* *ἥ τε ἐπαναβεβηκυῖα συλλαβὴ Apoll. de synt.* I 1 *p.* 3, 13 *Bk.* 16 ex iis *S* ex his *MNG* coeuntes *ex* quoeuntes *corr. D* iuncturae] *r* iunctura* *M* iuncturas *R* iunturae *D* iunctura
est um
Gd manifestum est *N* manifestum *S* 17 con. partes *D* cum parte *M* 18 id est] *r* idem *R* *τοῦ κ. σ. α. λόγου Apoll. l. l. p.* 4, 3 *Bk.* *σύνταξιν*] *l* CINTAΞIN *RL* SINTAΞIN *M* CYNTAZIN *S* CINTAZIN *DN* CINΞAΞN *G* AYTOTEΛOIC *N* *αὐτοτελοῦς λόγου*] AYTOTEΛOYCΛOTOY *M* AYZOZEZOYCZOY *G* 19 aptam structuram [id est ordinationem] *scripsi* aptam structuram id est ordinationem *libri τὸ κατάλληλον τῆς συντάξεως Apoll. l. l.* 20 praeparatur *d* sensibile [id est intellegibile] *scripsi* sensibile id est (id *M*) intellegibile (*s.* intelligibile) *libri τὸ γὰρ ἐξ ἑκάστης λέξεως παρυφιστάμενον νοητόν Apoll. l. l. p.* 4, 4 *Bk.* 22 intelligibilium *R* intellegibulium *r* 23 enim] autem *MGL*

num aptissime ordinatarum, quomodo syllaba comprehensio literarum aptissime coniunctarum; et quomodo ex syllabarum coniunctione dictio, sic etiam ex dictionum coniunctione perfecta oratio constat.

Possumus autem ex accidentium quoque similitudine hoc contemplari. 5 Bis idem elementum accipitur, ut 'relliquias, reddo', sed etiam syllaba, 'Leleges, tutudi, peperi', similiter et dictio, ut:

Me, me - adsum qui feci;

fuit, fuit ista quondam in hac re publica virtus, Cicero in I invectivarum. pervenit tamen hoc usque ad plenas orationes, cum 10 semel dicta iterum repetantur vel necessario vel | morae causa, ut si dicamus: 'magnus poëta Virgilius fuit, magnus poëta Virgilius fuit'. Iuvenalis in II:

Tune duos una saevissima vipera cena?
Tune duos? ||

15 Abundat litera non eadem, ut 'prodest' pro 'proest' et 'sicubi' pro 'siubi'; abundat etiam syllaba, ut 'huiuscemodi' pro 'huiusmodi', 'indupe-rator' pro 'imperator', nec non etiam dictio tam in compositione quam in appositione: in compositione, ut Terentius in Phormione:

exadversum ei loco

20 pro 'adversum', et in Andria:

abhinc triennium

pro 'hinc', et in eunucho:

†Emori satius est

pro 'mori'; in appositione quoque, Virgilius:

25 sic ore locuta est,

2 coniunctarum et] *r* coniunctionum ex *R* dictio *om. S* 4 *post* accidentium: dicitq. insulesequentibus (*sic*) passiones uocat de quibus et statim disputat. id est repetitionem. addicionem. detractionem et cet accidentium *add. D del. d* autem] aut etiam *Mm* etiam *L et in litura G* 6 ut *om. O* Verg. *Aen.* VIIII 427 7 assum *MSGL* qui] que *R* 8 *Cic. in Catil. or.* I 1, 3 fuit fuit] *r* fuit *R* *cum Cic. cod. Bonn.* ista q̃ quondam *GL* quondam ista *codd. aliquot Cic.* quondam] *r* quandam *R* uirtus in hac re p. *codd. aliquot Cic.* hac *om. S* re puplica *G* 9 pervenit] *r* prouenit *R* usque *add. d* 10 reppetantur *GL* morae] more *R* metri *SGL* dicamus] *r* dicam *R* 11 magnus poeta] *r* magn. *R* magnus] *r* magna *R* *alterum* magnus poeta Virgilius fuit *add. d* *Iuv. sat.* II 6, 641 *sq.* 13 saevissima] *r* saecussima *R* caena *GS* coena (*MO*)? 14 Tune] *r* tone *R* 15 hic dicitur quemammodum abundat littera non eadem. sic et sillaba et dictio et oratio *ante* Abundat *add. N* eadem abundat ut *D* ut *om. O* pro *sup. lin. add. m* proest] *r* prope est *R* et] *l om. M* ut *GL* 16 siubi et gnatus pro natus. abundat *Sl* Habundat *M* ut *ex* et *corr. D* huiusmodi] *r* huiuscemodi *R* 18 abpositione *D* terrent *M* *Ter. Phorm.* I 2, 38 *cf. lib.* XIIII § 5 formione *D* 19 loco] *d* locum *OD* loquo *N* 20 et] ut *L* *Ter. Andr.* I 1, 42 22 *Ter. eun.* IIII 7, 2 Mori me satiust (satius est *Bemb. Bas.*) *cf. Phorm.* V 8, 63 emori hercle satius est 23 emoris atius *M* mori. In 24 pro appositione *D* appositione] *r* appatione *R* quoque ut (*M*) *Verg. Aen.* I 614 *post* Virgilius: in I aencidos *add. S* in X *RMDNGL* (*num ad* VIIII 5 *spectantes?*)

abundat enim 'ore'. idem in XI:

lacrimis ita fatur obortis:

et

Tene, inquit, miserande puer, cum laeta veniret,
Invidit fortuna mihi?

nam cum dixisset 'fatur', supervacuum est 'inquit', nec mirum, cum expletivae coniunctiones quantum ad sensum plerumque supervacue ponuntur. nec non orationes invenimus similiter supervacue positas, ut: 'ibant, qua poterant, et qua non poterant, non ibant'.

5 Contrariae similiter passiones per defectionem fiunt literae et syllabae et dictionis et orationis: literae, ut 'siit' pro 'sivit', 'audacter' pro 'audaciter'; syllabae, ut 'commorit' pro 'commoverit'. Horatius in II sermonum:

at ille,
Qui me commorit - melius non tangere, clamo -,
Flebit;

'deum' pro 'deorum', 'accestis' pro 'accessistis'. Horatius in IIII carminum:

Quae me surpuerat mihi

pro 'surripuerat'; dictionis, ut:

Vrbs antiqua fuit, Tyrii | tenuere coloni,

deest enim 'quam'; similiter:

Haec secum: mene incepto desistere victam?

deest enim 'dicebat'. in compositis quoque idem solet fieri, ut:

Incubuere mari, totumque a sedibus imis
Vna Eurusque Notusque ruunt

pro 'eruunt'; deest enim praepositio ad perfectionem plenae orationis. in his sunt etiam illa, quibus deest in fine verbum, ut Virgilius in III Aeneidos:

1 abunda[t] *Rr* habundat *MN* idem] id est *D* *Verg. Aen.* XI 41 *sqq.* 2 lacrimis] *ex* lamis *corr. M* obortis] *r* abortis *RDN* 3 et *om. OS* 4 inquit] *r* inquid *RN* miserandae *Rr* 5 furtuna *GL* 7 superuacuae *MOSrd* supercue *R* ponnuntur *Rr* 8 similiter *add. l* superuacuae *OG* 9 et *ab ipso Prisciano additum videtur Naekio mus. Rhen.* 1829 *p.* 490 *sq.* (*opusc.* I 354)

10 e contrari[o]ae *Mm* deffectionem *G* 11 siit] sciit *n* audacter] *r* audater *R* 12 pro commoverit] *r* proco *R* *Hor. serm.* II 1, 44 *sqq.* 15 me] *om. G* m[s]e *M* clamo *add. r* 16 flebit] *d* fleuit *MDSGL cf. v. l. lib.* X § 16 17 acces[t]sis [uel accessis] *Rr* accestis *G* accesistis *GL* *Hor. carm.* IIII 13, 20 III. *MG* 18 caminum *R* 20 subripuerat *RO* *ad mg.* Virgilius in primo Aeneidos surpuerat. *O* *Verg. Aen.* I 12 21 anti[qua] *Rr* [f]ruit *G* 22 *post* deest enim: quam — deest enim *om. D add. d* *Verg. Aen.* I 37 (*deficit Pal.*) 23 Haec secum] colonum *R del r* Haec secum s. loquebatur *in mg. r* incoepto *R* 24 *Verg. Aen.* I 84 *sq.* (*def. Pal.*) 25 incubuere] *r* imcubuere *R* 26 nothusque *MDNSGL* Notusque ruunt] notus querunt *R* 27 praepositio e *RMn* praepositio ·i· e *s* pleuae orationis ad perfectionem *N* pleuae *ex corr. r* .in his sunt] *d* in his. Sunt *DG* iis *O* 28 sunt] *l* **unt *L* illa in quibus *D* uerbum in fine *G* *Verg. Aen.* III 489 III] 3 *in litura n* IU *eneidos *in litura d* aeneidis *R*

O mihi sola mei super Astyanactis imago;

deest enim verbum ad perfectionem orationis. nec enim apocopam possumus eam dicere, quae fit in plena dictione, sed quae in litera vel syllaba sensu per se carentibus. orationis quoque fit defectio, ut apud Terentium in eunucho: 6

Egone illam, quae illum, quae me quae non?

deest enim unicuique constructio plenae orationis: 'egone illam digner adventu meo, quae illum praeposuit mihi, quae me non suscepit heri?' [et si semel dicta oratio bis vel saepius eadem intellegatur, ut 'magna viris gloria est prudentia et fortitudo et pudicitia et iustitia': ubique enim subauditur 'magna viris gloria est', quod semel est dictum.]

Quomodo autem literarum rationem vel scripturae inspectione vel aurium | sensu diiudicamus, sic etiam in dictionum ordinatione disceptamus rationem contextus, utrum recta sit an non. nam si incongrua sit, soloecismum faciet, quasi elementis orationis inconcinne coëuntibus, quomodo inconcinnitas literarum vel syllabarum vel eis accidentium in singulis dictionibus facit barbarismum. sicut igitur recta ratio scripturae docet literarum congruam iuncturam, sic etiam rectam orationis compositionem ratio ordinationis ostendit.

Dicimus praepositiva elementa tam in consonantibus quam in vocalibus; sed etiam in syllabis sunt quaedam praepositiva elementa, ut in diphthongis a et e et o praepositivae sunt, ut 'ae, au, eu, oe', i vero et u postponuntur, et aspirationes vocalibus adiunctae in principio syllabarum inveniuntur, ut 'habeo, Hermus, hircus, homo, hora, humus, humanus', et u loco consonantis posita et q et k semper initio syllabarum ponuntur. syllabae quoque praeponuntur, ut 'prae' in principio invenitur semper dic- 7

1 sola mei] *d* solam ei *D* super astianactis *MDn* superasti anactis *Nr* superasti inactis *R* super astinactis *G* 2 verbum] es uerbum *Ord* est uerbum *MDSl* uerbum es *G* ad perfectionem] *r* adfecciones *R* apocopam esse possumus *O* 3 quae fit in littera *N* *Ter. eun.* I 1, 20 5 ennō *G* 6 egone ne *N* quae illum quae me non *MLr* quae illam quae me ** non *R* 7 constructio] *d* contructio *D* plaenae *r* plaene *R* egone] *r* ego mei *R* 8 quae me non] quae me * non *D* quae me spreuit quae non *d* quae me spreuit quae me non *N* quae me non dilexit quae non *Q* 9 et si semel — est dictum *om. RODL add. l, delenda esse indicavit m* si *om. MG* bis uel ter sepius *S* uel bis uel sepius *N* bis uel ter uel sepius *G* 10 est] esse *G* fortitudo pudicitia *N* enim *om. N* 11 dictum est *S* 12 autem] enim *M* litterarum rationem *r* litterationem *R* aurium] *r* aurum *R* 13 deiudicamus *GL* etiam] *r* eam *R* disceptamus] *r* disceptam̄ *R* 14 si incongrua *ex* sincongrua *corr. D* solocismum *L* 15 inconciunae *M* inconcinnae *O* inconcine *GL* 16 inconcinnitas] *r* inconcinitas *RGL* 17 barbaris**mum (si) *R* 20 Dicamus *L* vocalibus] *ex* uobilibus *corr. D* 21 .Sunt *GL* praeposiua *G* elementa in diptongis (p *in ras.*) *M* 22 a et e et o] *d* a e o *DG* positiuae *G* ae oe au eu ei. *I* (au *ex* ae *corr.*) *N* eu ei oe *GL* 23 adiuuctae] *r* adiuntae *S* adiuncta *R* 24 herimus *G* heremus *L* hyrcus *DS* humanus *add. r* 25 u] *r* eu *R* et posita *D* *post* et k *add.* et ꝗ (*sic coll. Heinii*) *M* semper — ut prae *in mg. l* *** *L* in initio *MONSdl* in principio *m* sillabarum *r* sillarum *R* 26 sillabae quoque praeponuntur *add. d* inueni**tur (um) *L*

tionum: 'praemium, praeco, praetor, praedium, praelum'. postpositivae quoque, quae a gm vel cm vel chm incipiunt, ut 'agmen, Pyracmon, Menaechmus'; finales quoque, quae in ls vel rs | vel ms vel ns terminant, ut 'puls, cohors, hiems, sapiens'. idem etiam in dictionibus invenis. unde et 'praepositiones' nominantur et 'praepositiva 5 pronomina' et 'subiunctiva' vel 'relativa', nec non verba 'subiunctiva', quae magis ab ordinatione nomen acceperunt quam a demonstra||tione, 8 quomodo 'imperativa, optativa'. in oratione quoque hunc modum possumus invenire, quando antecedentia, si coniuncta sequentibus fuerint, vera esse ostenduntur, dum anteponuntur consequentibus per primam orationis 10 coniunctionem, ut si aliquis dicat 'si ambulat Dionysius, movetur Dionysius': si enim convertas, non est verum; non enim, si movetur Dionysius, et ambulat Dionysius necessario, nam potest et moveri et non ambulare.

Elementum est quando in duo dividitur modo syllabico, id est contemplatione temporum, ut 'fĭĕri' pro 'fīri', longa enim vocalis in duas 15 breves divisa est; similiter 'admittier' pro 'admitti', 'farier' pro 'fari'. sed etiam duo in unum coëunt, ut 'tibīcen' pro 'tibiicen'. unde et solum hoc ex similiter compositis paenultimam productam habet, et 'bīnae' pro 'biunae'. syllaba quoque in duas dividitur, ut 'aulae: aulaï'; Virgilius in III Aeneidos: 20

> Aulaï medio libabant pocula Bacchi,

et 'silŭa' pro 'silva': Horatius in epodo:

> Nivesque deducunt Iovem, nunc mare nunc silŭae;

1 ut praemium *GL* proemium *R* praetor] praetor precor *O* p̄cor *DSG* pr*edium (o) *R* proel*um (i) *R* proelium *O* p̄lium *D* postpositivae] *r* Postpositae *O* Praepositiuae *R* 2 c*m (i) *R* chm] *r* dim *R* piracmon *L* pyragmon *M* 3 menechmus *MDNSGLr* mecchmus *R* quoque] etiam *S* quae *om.* *O* uel us uel ms *M* 4 us] ens *R* terminantur *M?dn* choors *G et ex* coors *corr.* *L* hiems] *rd* hiemps *RD* hyems *M* sapiens] *r* rapiens *R* 5 Vnde etiam praepositiones *O* 6 subiunctatiua *M* vel] et *ML* nec non verba *etc.*] *καὶ ἔτι ἐπιρρήματα, ἃ μᾶλλον ἀπὸ τῆς συντάξεως τὴν ὀνομασίαν ἔλαβεν ἤπερ ἀπὸ τοῦ δηλουμένου Apollonius de synt.* I 2 *p.* 7, 14 *Bk.*, *ubi ex Prisc.* *καὶ ἔτι ὑποτακτικὰ ῥήματα corrigit G. Dronkius mus. phil.* VIIII 605 8 et optatiua *ODN* possumus hunc modum *G* 11 aliquis] *d* aliqui *D* dicat ut si *O* dionisius *MNSGLr* diunisius *R* dionisius *RMDNSGL* 12 dionisius *MSGL* diunisius *R* dyonisius *N* 13 ambulabat *D* dionisius *MNSGL* diunisius *R* et moveri] *r* moueri *R* 14 in contemplatione *N* 15 temporis *G* temporis (uel um) *L* fiere pro firi *N* vocalis] *r* uocales *R* 16 diuisa est *om.* *O* admitier (t) *RrN* ammittier *L* admiti (t) *Rr* ammitti *OL* et farier *m* 17 quoeunt (c) *Dd* tibiicen] *r* tibucen *R* 18 ex] ex (uel est) *G* est (ex) *Dd* ex (est) *S* habent *S* et] etiam *rn* 19 biunae] *r* bis una *R* pro aulai *M* 20 *Verg. Aen.* III 354 *cf. lib.* I § 50 eneidos *S* 21 aulai in medio *MONSG* bachi *DNLs* bacho *S* 22 silua pro silua *RO* siluae pro siluae *Nr* silua silua *GL* silua silua *D* silua (pro) silua *S* *Hor. epod.* 13, 2 eppodo *N* 23 Nivesque] *r* *iuesque (N) *S* Nauesque *R* Niuesquae *M* Iovem] uocem (io) *Mm* siluae *GL* silue *D*

est enim dimetrum iambicum con|iunctum penthemimeri heroicae. sed etiam 9
duae syllabae in unam coëunt, ut Virgilius in VI:

Fixerit aeripedem cervam licet aut Erymanthi
Placarit nemora,

5 'aeripedem' pro 'aëripedem', tetrasyllabum protulit pro pentasyllabo.
sed etiam dictio dividitur, ut si dicam: 'res publica felix est' et 'res felix
est publica; magister militum fortis, militum fortis magister'. Virgilius
in III georgicon:

septem subiecta trioni,

10 pro 'septemtrioni subiecta'. etiam divisa possunt coniungi, ut 'malefida,
argiletum, huiusmodi, malesana'. orationibus similiter accidentes coniunctiones est quando coniungunt duas vel plures orationes, est quando subtractae dissolvunt, ut:

Conticuere omnes intentique ora tenebant,

15 Virgilius in II. idem in eodem:

Acamasque Thoasque
Pelidesque Neoptolemus primusque Machaon;

contra:

alii navalibus ite,
20 Ferte citi ferrum, date tela, impellite remos!

1 coniunctum *add. r* penthemimeri] *r* pentemimeri *M* penthimimere *R* pentimemere *DGL* pentimemerę *d* pentimemerę *S* pentimemeri *N* pentimerae *O* hęroicae *R* aeroico *GL* 2 unam] *r* una *R* *Verg. Aen.* VI 803 *sq.* VII. *O* 3 fixerat *Verg. Rom.* aeripedem] *rd et ex* acrepedem *ut vid. corr. Verg. Pal.* aeripidem *RLG ex corr.* *eripidem (a) *N* aeripedem *G pr.* ad eripe *D* a. e. ridem (pe) *Verg. Med.* cervam] *r* teruam *R* licet anterimanthi *L* aut *om. G* autem *R* haud *r* erimanti (h) *Rr* erimanti* (h) *D* erimanthi *MN* aerymanthi *S* aerimanthi *G* 4 pacarit *S cum Verg. Pal.* placaret *Med.* pacaret *Rom.* 5 aeripedem pro aeripedem *r* aeripidem pro aeripedem *L* aeripidem pro aeripidem *RG* Eripidem pro aeripidem *N* protulit pro aeripedem tetrasyllabum *S* 6 respublica est (et res) felix est publica (felix est) *Rr* res puplica *G* 7 puplica *G* fortis] *r* foris *R* ē fortis *M* est fortis *GL* militum fortis *add. d* fortis] *r* foris *R* magister est *MN* *Verg. georg.* III 381 9 trioni] *r Verg. Med. m. alt.* troni *R* tironi *Med. m. pr.* 10 septe***trioni *D* septentrioni *Ld* sep:entrioni (m) *G* possunt diuisa *S* 11 argiletum] *in* argiloetum *mut. D* argiloetum *M* argilętum *N* malesanus *O* 12 plures] *r* pluras *R* 13 ut *om. O* *Verg. Aen.* II 1 II ęneidos *S* 14 intentiquae *Rr* 15 II] III *in ras. M* *Verg. Aen.* II 262 *sq.* (*deficit Verg. Rom.*) 16 achamasque *MONGL Verg. Pal. m. alt.* acamas quę *Rr* hacamasque (h) *D* Athamasque *S* achamasq. (a) *Verg. Med.* thomasque *Rr* 17 Pelidesque] *om. D* peli***que *Verg. Fr.* Neoptolemus] *Med. m. alt.* neoptolemusque *l* neoptolomusque *D* neoptholemusque *N* neptulemusque *G* neoptelemus *Med. m. pr.* primusquae *R* Machaon] *r* macham *R* machon;e *D* (; *add. d*) 18 *Verg. Aen.* IIII 593 *sq.* (*deficit Rom.*) 19 alii] *ex* aliun *corr. M* alię *d* alii naualibus? ite *Vergilius* 20 citi] *ex* cite *corr. R* ferrum] *sic Verg. Gud.* pro *v. l., om. R* ferrum flammas *Mm* flammas *libri Verg. et sic infra* § 171 *libri omnes, ut hoc loco in archetypo lacuna fuisse videatur* uela *RD cf. v. l.* § 171; *ex libris Verg. sic unus Menag. pr. cf. Wagneri ad h. l. adn.* raemos *L*

idem in IIII.

Literae trans||mutantur, ut 'Teucer' pro 'Teucre'; sic etiam syllabae, ut 'displicina' pro 'disciplina', nec non etiam dictio, ut 'plebis tribunus' pro 'tribunus plebis', et 'publica res' pro 'res publica'; orationes quoque, ut 'nutrivit filios ac peperit' pro 'peperit ac nutrivit'. 5
Virgilius in II Aeneidos:

moriamur et in media arma ruamus,

pro 'in media arma ruamus et moriamur'.

10 Praeterea, quemadmodum elementorum alia sunt vocalia, quae per se vocem perficiunt, alia consonantia, quae sine vocali|bus perficere vo- 10 cem nequeunt, sic etiam in dictionibus animadvertimus quasdam ad similitudinem vocalium per se esse dicendas, ut in verbis maxime imperativis vel nominibus vel pronominibus saepe vocativis vel adverbiis, quae adiciuntur antecedentibus actionibus vel orationibus, cum clamamus 'bene, recte, diserte' ad illos, qui oportune aliquid agunt vel dicunt. aliae vero dictio- 15 nes sunt, quae ad similitudinem consonantium sine adiumento aliarum partium orationis, quae imitantur in hoc vocales, proferri ad perfectionem sensus non possunt, ut praepositiones vel coniunctiones. eae etenim semper consignificant, id est coniunctae aliis significant, per se autem non. itaque variatur earum significatio ad vim coniunctorum eis, ut 'in' 20 aliud significat, cum accusativo iungitur, et aliud, cum ablativo, 'in ur-
11 bem' et 'in urbe', 'ad locum' et 'in loco'. coniunctiones quoque copulativae et disiunctivae esse dinoscuntur ab aliis partibus orationis, quae eis sociantur, ut 'vel, aut' non solum disiunctivae, sed etiam copulativae reperiuntur, ut Terentius in eunucho: 25

1 III. *N* IIII aeneidos *S* 2 theucer pro theucre *RG* theucer pro teucre* *D* theuchre pro theucer *N* sic] sed *ODNSL* 3 ut disciplina *G* ut dis**plina (ci) *Ll* displicina] *cf. ll. ll. a Crecelio ad August. de dial. p.* 13, 1 pro dis**cinaplina *Rr* 4 pleb*is (e) *D* puplica res pro res puplica *G* 5 pro peperit *sup. lin. add. M* et nutriuit (*L?*) 6 ut uirgilius *MGL* *Verg. Aen.* II 353 (*deficit Rom.*) eneidos *d* enudus *D* ęnęidos *S* 7 moriamur] *d* moriamus *D* in media] *rd* innedia *D* in modia *R* 8 moriamur] *d* moriamus *D* 9 quemadmodum] *r* quemammodum *RL* 10 uocem perficere *M* 13 adiciuntur] *rd* adicuntur *R* addicuntur *ODSGL* 14 actionibus vel orationibus] *ἐνεργείαις Apollon. de synt.* I 3 *p.* 9, 9 *Bk.; verba* vel orationibus *glossatori deberi censerem, nisi etiam infra extaret* agunt vel dicunt, *ubi Apollonius ἐνεργοῦσιν* clamamus *add. d* clamus *N* rectę disertae *R* 15 disserte *M* oportunę *R* 16 sine] siue *G* 17 emitantur *G* inmittantur *D* proferri *om. G*, *ex* proferrę *corr. R*, *post* possunt uel ea *collocat* (*O*) 18 eae *N* hae *SG* ea *RL* etenim] enim *SG* 19 id est coniunctae aliis significant *om. Apollon. l. l. p.* 9, 16, *add. s. Priscianus s. glossator* coniunctae] *r* coniuncte *R* significant *om. ML* 20 Itaque saepe uariatur *S* earum] *d* eorum *RD* coniunctarum *NL* 21 aliud] *d* aliut *D* iungitur *add. r* ablativo] *d* ablatino *D* ut in urbem *N* 22 * coniunctiones (&) *R* copolatiuae *GL* 23 dis*iunctiuae (s) *L* dissiunctatiuae *G* orationis quae eis sociantur] *r* orationibus quae insociantur *R* 24 disiunctivae] *rm* dis*iunctiuae (s) *L* disiunctione *R* disiunctatiuae *Mm* dissiunctatiuae *G* copolatiuae *GL* 25 repperiuntur *NL*
Ter. eun. III 1, 7 *sq. cf. lib.* XVI § 7 in eunucho] *om. G* in eū nucho hoc *Rr*

vel rex semper maximas
Mihi | [gratias] agebat quicquid feceram; aliis non
item,

pro 'et rex'. Virgilius in IIII Aeneidos:

5 Aut ante ora deum pinguis spatiatur ad aras,

'aut' pro 'et'. 'que' etiam non solum copulativa, sed etiam disiunctiva invenitur, ut Virgilius in II Aeneidos:

Aut pelago Danaum insidias suspectaque dona
Praecipitare iubent subiectisque urere flammis,

10 'que' pro || 've'. nec non etiam aliae pro aliis partibus accipiuntur, neque id aliter possumus scire nisi ex adiunctis, ut 'per', si verbo apponatur, pro 'valde' accipitur, id est loco adverbii; etiam si nomini coniungatur sub eadem intentionis significatione, ut Terentius in eunucho:

Perpulchra, credo, dona aut nostris similia.

15 'atque' et 'ac' quoque, si adverbio 'aliter' vel 'secus' vel similibus subiungantur, vim adverbii obtinent, ut Virgilius in III Aeneidos:

Haud secus ac iussi faciunt,

pro 'quam iussi', et 'horrendum clamat' pro 'horrende', nomen pro adverbio, 'sublime volat' pro 'sublimiter'.

20 Solet quaeri causa ordinis elementorum, quare a ante b et cetera; II 12 etiam de ordinatione casuum et generum et temporum et ipsarum partium orationis solet quaeri. restat igitur de | supra dictis tractare, et primum de ordinatione partium orationis, quamvis quidam suae solacium imperitiae quaerentes aiunt, non oportere de huiuscemodi rebus quaerere,

1 rex] *r* sex *R* 2 mihi maximas *NG* agebat] *r* agere *RODS*, *et ipsum, sicuti* gratias *ex v.* 1 *illius scenae repetitum* quicquid] *sic etiam Ter. Bemb.*, *ut* quidquid *cum D et Ter. Bas. scribere non ausus sim* non; id est pro *S* non pro *M* non V† rex pro *N* 3 idem *R* 4 *Verg. Aen.* IIII 62 5 spaciatur *S* 6 Qu*e (a) *R* Quae *M* copolatiua *G* dissiunctatiua *G* 7 ut *om. S* *Verg. Aen.* II 36 *sq. cf.* § 172 8 pylago *L* 9 inbent *Verg. Pal.* subiectasque *G* sublectisque *D* 10 qu*e (a) *R* uae *R* uel *N* partibus aliis *M* partibus *om. O* neque id] *r* nequid *R* 11 sc*ire *L* apponatur] coniungatur *in litura l* 12 si etiamsi *Rr* nec non etiam si *SGl*, *fort.* sic etiam si etiam *om. O* coniungatur nomini *M* coniungatur] *ex* coniungitur *corr. L* coniugatur *O* 13 intensionis *L* *Ter. eun.* III 2, 15 *cf. lib.* XIIII § 16 in eunucho *om. G* 14 perpulcra *GL* credōna *R* credo munera *r* dona credo *N* aut] haud *S* aut *L* similia. Alioquin praepositio ē. Atque *S* 15 ac] *r* hoc *R* 16 coniungantur *S* obtinent] *n* optinent *RMDNSL* *Verg. Aen.* III 236 Aeneidos *om. G* 17 Haud] *r* haut *RMDL* baut (uel d) *G* *cf. lib.* XVI § 2 ac] aut *D* acciussi *R* iussis *G* 18 *post* quam iussi: et pro sic ut terentius in phormione (II 3, 21): Videas te atque illum ut narras *add. S* orrendum *M* pro horrendę *R* pro aduerbio posuit *N* 19 sublimae *R* sublime volat *spectat ad Verg. Aen.* X 664 (662) *v. ann. ad lib.* XV § 5; *voc.* horrendum *saepius hoc modo utitur Vergilius* (*v. Aen.* VI 288 VIIII 632. 732 XII 700), horrendum clamat *me legere non memini* 20 a] *r* e *R* b] b et c *N* 22 solent *Rr* restat igitur de supra *om. D add. d* 23 Quam (uis) *N* suae] siue *G* solacium] *r* solatium *RDS*(*MO*) 24 de huiusscemodi rebus quaerere non oportere *S* huiusscemodi *N*

suspicantes fortuitas esse ordinationum positiones. sed quantum ad eorum opinionem, evenit generaliter nihil per ordinationem accipi nec contra ordinationem peccari, quod existimare penitus stultum. si autem in quibusdam concedant esse ordinationem, necesse est etiam omnibus eam concedere. sicut igitur apta ordinatione perfecta redditur oratio, sic ordina- 5 tione apta traditae sunt a doctissimis **artium scriptoribus** partes orationis, cum primo loco nomen, secundo verbum posuerunt, quippe cum nulla oratio sine iis completur, quod licet ostendere a constructione, quae continet paene omnes partes orationis. a qua si tollas nomen aut verbum, imperfecta fit oratio; sin autem cetera subtrahas omnia, non necesse 10 est orationem deficere, ut si dicas: 'idem homo lapsus heu hodie concidit', en omnes insunt partes orationis absque coniunctione, quae si 13 addatur, || aliam orationem exigit. ergo si tollas nomen aut verbum, deficiet oratio, desiderans vel nomen vel verbum, ut si dicam 'idem lapsus heu hodie concidit' vel 'idem homo lapsus heu hodie'; sin subtrahas ad- 15 verbium, non omnino deficiet oratio, ut 'idem homo lapsus heu concidit'. nec non etiam participium si adimas, neque sic deficiet, ut: 'idem homo heu hodie concidit', nec si praepositionem et interiectionem: 'idem homo cecidit', nec si etiam pronomen: 'homo cecidit'. non tamen dico, quod non etiam ex pronomine et verbo perfecta con|stat oratio, cum dicimus 20 'ego ambulo, tu ambulas'. tum enim constat perfectio orationis, cum loco nominis sumatur pronomen et vim nominis compleat ordinatione; quando autem loco nominis per se ponitur, in partibus ostendetur consequentibus, et quae verba ad nominativos coniunguntur solos et quae obli- 14 quos desiderant casus. ante verbum quoque necessario ponitur nomen, 25 quia agere et pati substantiae est proprium, in qua est positio nominum, ex quibus proprietas verbi, id est actio et passio, nascitur. inest igitur intellectu nominativus in ipsis verbis, quo sine substantia significari non

1 quantum. deorum opinionem *G* 3 stultum est. *ODmn* si] sic *G* 4 concedant] *r* concedunt *R* etiam] in *O* 5 sicut] *n* Si *N* igitur] enim *M* sic] *ex* sicut *corr. M* 6 aptae *G* doctissimis artium scriptoribus] *v. Apollon. de synt.* I 3 *p.* 11, 6 *sqq.* 8 siue his *DNSGL*(*M*) sine hiis *r* licet *in* liquet *mut. G* 9 poene *D* aut] *sup. lin.* et *pr. S* 10 fit] erit *M* 11 deficere orationem *M* 15 sin] *r* siut *R* subtrahas] *d* subhas *D* adverbium] *r* aduerbo *R* 16 *post* concidit *sqq. usque ad proximum* concidit *om. R add. r* 17 homo *sup. lin. add. D om. G* 18 hodie *eras. in D* interiectionem ut *S* 19 cecidit] *m* cidit *M* concidit (*O*) pronomen ut *S* concidit (*O*) *post* cecidit (*s.* concidit): scire autem debemus quod inuenitur oratio et (etiam *Sg* et cum *D*) octo partes habens et idem (*s.* defectum *spscr. r*) patitur ut si dicam: 'tu quidem pro iusto disserens papae (pape *RO*) semper uincis'. (*sqq. om. Sg*) quamuis ablata praepositione 'pro' et 'iusto', quod est nomen, ita dicatur: 'tu quidem disserens papae (pape *libri*) semper uincis', tamen perfecta constabit oratio. *add. ODr*(*Sg*) non *add. r* *post* dico *trium fere vocabulorum litura in N* 20 ex *om. G* et *L* 21 constet *NG* tunc *MODNSGLr* 22 sumatur] *s* sumitur *S* 23 ostenditur *G* 24 ad] *r* ab *R* nominativos] *ex* nominatiuus *ut vid. corr. M* 25 casus] *r* carus *R* *post* casus: hic de ordinatione partium narrat quare prius nomen et post uerbum ponitur *add. N* necessario] *r* necessaria *R* 26 quod *spscr.* uel quia *N* qua positio *G* positio] *ex* praepositio *corr. M* no**minum *R* 27 verbi] *ex* uerbo *corr. D* inest] *r* Idem *R* 28 sine quo *MS*

poterat, in prima quidem persona et secunda definitus, in tertia vero, quia innumerabiles sunt personae tertiae, infinitus, nisi excepta fiat actio, sicut 'fulminat, tonat'; ea enim, quamvis non addamus nomen, definita esse videntur, cum ad solum pertineant Iovem. obtinuit itaque, ut
5 eius [id est verbi] nominatione aliae quoque partes 'verba' vocentur, vel ex contrario illarum communem nominationem per excellentiam haec pars quasi egregia propriam possedit. non irrationabiliter tamen illud quaeri- 15 tur, quare post nominis positionem non eam partem, quae pro ipso nomine accipitur, ponimus, id est pronomen, quae vice nominis cum verbo
10 continet orationem: de quo manifesta || probatio erit haec, quod verborum quoque causa inventa sunt pronomina. nomina enim tertiarum sunt personarum indicativa [id est tertias indicant personas], quippe quae nomina substantiam et qualitatem vel generalem vel propriam significantia similiter in omnibus possunt in|tellegi personis inesse. omnis enim per-
15 sona et generalis et specialis capax est substantiae et qualitatis; potest enim 'homo' esse, qui loquitur et ad quem loquitur et de quo aliquis loquitur, et 'Cicero' dici, qui loquitur et ad quem loquitur et de quo aliquis loquitur. itaque quia confusio infinitam faciebat personam, concessit ad sibi aptam, id est tertiam. unde verborum quoque tertiae personae 16
20 infinitae sunt. nam prima et secunda et praesentes sunt tantum et demonstrativae semper et figurate assumunt nomina, ut 'Virgilius ego', sicut

Ille ego.

possumus tamen etiam illud dicere, quoniam eorum, id est nominum, po-
25 sitiones cum fiunt, neque in persona indicativa sunt, id est loquentis, quod est suum primae personae, neque enim sibi imponunt infantes nomina, neque ad ipsos pronuntiantes nominationes facimus, quod est se-

1 secunda quidem et prima persona *S* definitus] *r* diffinitus *M* definitur *R* diffinitus est nominatiuus *N* vero] quoque *O* 2 tertiae *om. N* excepta] *r* exoerta *R* 3 sicut] ut *DS* 4 Iovem] dm̄ *NS* obtinuit] *n* optinuit *RNS* itaque nsus ut *d* 5 id est] *r et* i *in ras. posito M* idem *R* id est verbi *glossatori deberi videtur* nominatione] *r* uominationem *R* verba *om. O* 6 illorum *RG* nominationem communem *O* haec] *r* et *R* 7 egregiam *G* possidet *N* inrationabiliter *RDO* tamen illud quaeritur tamen illud quaeritur *L* quaeritur illud *MO* 9 accipitur, ponimus] ponitur accipimus *S* uice* (m) *R* uicae *M* 10 continet] optinet *G* haec erit *N* 11 inventa] *r* inuente *R* *post* pronomina: causa autem antecedit causatiuum sine dubio *add. Sg* tertiarum sunt] *r* tertia sum sunt persum *R* 12 indicativa] *r* indicatiuo *R* id est tertias indicant personas *om. Apollon. de synt.* I 3 *p.* 13, 20 *et, ut mihi quidem persuasum est, ipse Priscianus: quare uncis inclusi* nomina *om OS add. s* 13 generabilem *Dd*
15 substantiae] *r* substantia *R* 16 esse qui loquitur homo *O* qui] et qui *N* qui loquitur *spscr. S* *post* de quo aliquis loquitur: Cicero — de quo aliquis loquitur *om. SG add. g* 17 Cicero] *r* sicero *R* 18 aliquis *M* aliquis dicitur. Itaque *Rr* 19 tertiam] *g* ad tertiam *OG* 20 praesentesunt *R* 21 figuratae *RSG* 23 Ille ego *v. lib.* XII § 11 24 etiam *add. r* id est] *r* idem *R* id est nominum *gloss. videtur* positiones *ex* positionem *corr. R* 25 loquentis *ex* loquentes *corr. S* 26 primae suum *N* personae *add. r* *post* personae: Neque — secundae personae *om. D add. d* nomina] *r* nominum *R* 27 neque] *r* nequo *R*

cundae personae. [ergo tertiae sunt nomina personae.] verba autem in tribus erant personis, ideoque excogitabantur pronomina in personas definitas discreta, ut et nominis positionem et verbi ordinationem, id est et substantiam et definitas personas indicarent, ut 'ego scribo, tu scribis': et substantiam enim significat loco nominis positum pronomen et 5 personam verbo sibi adiuncto congruam indicat; itaque nihil prohibet in tertia persona dicere 'Aristarchus legit', quippe cum duae tertiae coniunguntur personae. non tamen ideo tertiae pronominum personae supervacuae sunt, quia possumus in tertia persona ponere nomina. quare enim in tertiis etiam personis inveniuntur pronomina, in partibus ostendetur 10
17 convenientibus. ergo si supra dicta | ratio vera est, manifestum est, quod || iure praeponitur verbum pronomini, quod verbi quoque causa excogitatum est. sed quod est maius, verba personarum, quae per nominativum intelleguntur et sunt indicativa, absolute accipiuntur. qui enim pronuntiat 'ambulo' vel 'scribo', non ad discretionem alterius personae definit. 15 pronomina vero nominativi primae et secundae personae ad discretionem alterius personae excogitata sunt, ut si dicam 'ego scribo, tu legis', vel 'ego et tu scribimus, ille legit, tu et ille scribitis, ego lego', et si dicam 'ego et tu intellegimus' nihil addens, ad ceteras omnes personas discernitur. nisi enim discernere aliam personam velimus, 20 non opus est nominativi casus pronomina addere verbo: obliqui enim casus pronominum apud Latinos absoluti sunt omnes. nam Graeci compositum ἐμαυτοῦ absolute dicunt, ἐμοῦ αὐτοῦ vero discretive, similiter
18 alios casus obliquos. absoluti autem dicuntur, quibus licet et sine discretione aliarum uti personarum et cum discretione: sine discretione, ut 25 'da mihi panem', en hoc nullam discretionem habet alterius personae; sin autem dicam 'da mihi panem, illi autem vinum', discretionem

1 ergo tertiae sunt nomina personae *add. MODNSGL et alia quaedam m. in mg. R, om. R cum Apollonio l. l.* I 3 *p.* 13, 26, *neque add. r, ut non arbitrer, ab ipso Prisciano haec adiecta esse* 2 deffinitas *M* 3 id est substantiam *RO* 4 deffinitas *M* 5 (signi)ficant *Rr* 7 aristharcus *RD* aristarcus *r* coniugantur *O* 8 non] nec *S* tertiae] *r* tertia *R* 9 quia *add. r* 10 etiam in tertiis *N* ueniuntur *R* ueniunt *MDSGL* καταγίνονται *Apollon. l. l.* I 3 *p.* 14, 10 *Bk.* pronomina inueniuntur *O* pronomina] *r* nomina *R* ostendetur] *M ex corr., r* ostendatur *R* ostenderetur *M pr.* 11 manifestum quod *MOSGLd* 12 excogitatum] *r* excogitata *R* 13 maius *ex* magis *corr. R* 14 et absolute *n* absolute] *r* absalute *R* absolutę *S* 15 discretionem *ex* discritionem *corr. L* *post* personae: definit — personae *om. R add. r* deffiniuit (uel a) *M* 16 nominatiui *Dd* nominatiui casus *n* discritionem *L* 17 excogitata] *r* excogitate *R* dicam] *r* dico *R* 18 ille legit (uel) tu *N* 20 discere (nere) *Rr* 21 est opus *n* pronomina] nomina *R* casus] *r* casui *R* 22 compositum *add. r* *post* compositum: de hoc pronome plenius loquitur in ·II· libro de pronomine, ubi prope finem de reciprocis et transitiuis disserit. *add. D del. d* 23 ἐμαυτοῦ *ex corr. l* ἐμοῦ αὐτοῦ] *in litura rl* ΕΜΑΥ ΑΥΤΟΥ *M* ΕΜΟΥ ΑΤΟΥ *G* ΕΜΟΥΤΟΥ *ex* ΕΜΑΥΤΟΥ *corr. d* ΕΑΥΤΟΥ *N* 24 absoluti autem] *r* absolutionem *R* liquet *G* 25 et cum discretione. et sine discretione *RrG* 26 en] In *S* persone *add. d* 27 vinum] unum *OD*

feci. in quo nominativus maxime valet, cum additur verbo, ut 'ego facio hoc, tu facis illud'. cum enim per se 'facio' primam personam ostendat et habeat in se vim nominativi absolutam, additio pronominis discretionem aliquam desiderat alterius personae, ut 'ego lego, tu scri-
5 bis'. Terentius in Andria:

Vos istaec intro auferte, abite. Sosia,
Adesdum.

idem in adelphis:

Ego †ibo intro, ut quae opus sunt parentur; tu | fac,
10 ut dixi.

tamen etiam adiunctionem alterius recipit, ut ostendimus, personae, ut 'ego et tu facimus'. participium etiam oportune post verbum ponitur, ex quo et nascitur, sicut de verbo tractantes ostendimus, quod necessario translationes verborum fiebant in casuales figuras cum generibus, quae eis
15 accidunt, cum verba non possent consequentiam sui praesentare, ut etiam per obliquos casus adiun||gi possent et sine coniunctione consociari, ut 'me legente proficio' pro 'lego et proficio'. manifestum autem, quod 19 ipsius quoque positio nominationis, qua participium nominatum est, non bene servaretur, nisi post nomen et verbum poneretur participium, cum
20 ex eis utrisque per confirmationem pendens ea pars accipiebatur, quomodo post masculinum et femininum eorum abnegativum neutrum. nisi enim praepositarum partium patiamur priorem positionem, reliquum est, ut nec participium vocare possimus neque tamen neutrum, quoniam duorum praepositorum generum fit abnegativum. participium quoque necesse
25 est ex quibusdam praepositis partem capiens constare, sed neque aliam recte interponimus partem, id est pronomen vel adverbium vel coniunctionem vel aliam aliquam, cum nullam ex earum proprietate partem capiat participium. post participium Graeci articulum ponunt, quem nos, sicut

1 feci] *r* facit *R* ualet in discernendo cum *M* 2 per se facio] *r* perfectio *R* 3 ostendat] *r* ostendam *RMG* habet (*RO*) pronomis *R* pronominis uim aliquam discretionem *G* 5 *Ter. Andr.* I 1, 1 6 isthaec *rd* ista et *MGL* istac *O* aufert*e (a) *R* abite] *sic etiam Ter. Bas., m. ant. in* et abite *mut.; om. RMODN contra ipsum Prisc. de metr. com.* § 11 abte *G et ex* apte *corr. sup. lin. L* sosi[a] *D* sossia *M* fossia *G* 7 ades. *RMOD* ades[du] *NL* 8 *Ter. adelph.* IIII 5, 72 adelris *M* aldet *G* adelfhis *D* 9 ibo] eo *Terentius* intro] *r* ultro *R* utque opus *M* 11 adiunctionem etiam *S* adiunctionem] *r* adiectionem *R* recepit *N* 12 faci*mus. *deinde a lin.* hic dicit de participio quare statim post uerbum ponitur *add. N* 13 tractantes de uerbo *S* 14 faciebant *R*
15 possent] *r* possunt *RL* 16 possent] *r* possunt *R* coniunctione] *d* coniuntione *D* consotiari *S* me legente proficio et legens proficio pro (pro *om. G*) *MONSGLrd* 17 Manifestum est autem *N* autem] *d* tamen *ODS* 18 qua participium nominatum est *om. Apollon.* I 3 *p.* 16, 1 *Bk.; num Prisciano debetur?* *post* participium: nominatum—participium *om. R add. r* nominatum] nominatiuum *GL* 19 ponetur *G* 20 ex eis *add. r* propendens *Rr* accipiebantur *Rr*
21 *post* abnegatiuum: neutrum—abnegatiuum *om. R add. r* et neutrum *M* 22 patimur *DGL* 24 fit] sit *L* 26 interponimus] *r* inpo *R* 27 nullam] *r* nulla *R* propriaetate *R* proprietatem *MS* capiat] *r* capiet *R* 28 *post* participium *a lin.* Hic incip̄ tractare de pronomine. *N* participium autem *N*

20 in pronomine ostendimus, non habemus. nam 'idem', quod significat ὁ αὐτός, et 'qui', ὅστις, quamvis videantur quantum ex interpretatione et praepositivos et subiunctivos habere articu|los, tamen, sicut latius docuimus, cum de pronomine tractabamus, non sunt articuli; 'hic' vero et 'haec' et 'hoc' indubitanter pronomina sunt, quae nisi in declinatione 5 nominum a grammaticis loco articulorum non recipiuntur. nec mirum, cum apud Graecos quoque articuli inveniantur loco pronominum positi, ut apud Homerum:

ὁ γὰρ ἦλθε θοὰς ἐπὶ νῆας Ἀχαιῶν,

pro οὗτος γάρ, 10

ὃς γάρ ῥα μάλιστα

Ἤνδανε κηρύκων,

pro οὗτος γάρ,

Τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεύς,

pro τοῦτον δέ. 15

Quod autem post participium pronomen sequi debet, non est quaestio, cum paene post nomen debeat poni, nisi propter supra dictas causas. apparet autem etiam, quod praepositio non primam habens positionem neque antiquiorem aliis dictionibus post supra dictas ponitur, unde neque nomina||tionem a propria aliqua significatione accepit, sed quia supra dictis 20 praeponitur partibus, quae si non ante sint, neque ea constare possit – quod etiam de participio diximus –, ex quibus etiam ordinationem accepit: scilicet cum modo per appositionem, modo per compositionem praeponitur

1 non habemus *om. S* 2 ho ΑΥΤΟϹ *N* ˉΟΑΥΤΟϹ *G* ΟϹΤΥϹ *R* hΟϹΤΙϹ *N* 3 subiunctatiuos *M* articulos *ex* alticulos *corr. R* latius *ex* la*us *corr. D* 4 uero ut haec *r* 5 et hoc] *m* et h̃ *M* 8 apud Homerum *om. S* *Hom. Il.* I 12 *Od.* XVII 172 *sq.* *Il.* I 84 *etc.* 9 ὁ γὰρ — pro τοῦτον δέ] *D* ΟΤΑΡΗΛΘΕΘΛϹ ΕΠΙΝΗΑϹ ΑΧΑΙⲰΝ pro ΟΥΤΟ.ΥΓΑΡ ΟϹ ΡΑ ΜΑΛΙϹΤΑ ΗΝΔΑΝΗΚΕΡΙΚΗΡΙΚⲰΝ pro ΟΥΤΟϹ ΓΑΡ ΤΟΝΔΑΤΙΑΜΕΤ ΒΟΜΕΝΟϹ ΠΡΟϹΕΦΝΙ ΤΟΔΑϹ ⲰΚΙϹ ΑΧΙΛΛΕΙϹ pro ΤΟΥΤΟΝ ΔΕ. *R* ΘΕ ΘΑϹ ΕΠΙΝΕΑϹ ΑΧΑΙⲰΝ ΟΘΑΡΗΑ (*i. e.* ὁ γὰρ ἦλ *ex v. initio ad finem reiectum*) pro ΟΥΤΟΥ ΓΑΡ ⲰϹΡΑ ΜΑΛΥϹΤΑ ΝΗΛΑΝΗΚΗΡΙΡΑΥΝ pro ΟΥΤΟϹ ΓΑΡ ΤⲰΝ ΔΑΠΑΜ. & ΒⲰΝΗΝⲰϹΤΡΟϹΕ. Pro ΕΥΤΟ ΔΑϹⲰΚΙϹΑΧΙΜΗΙϹ pro ΤΟϹΤΟΥ. *M* ΟϹ ΑΡΗΛΕ ΕΑϹΕΝΝΝΑϹ ΑΧΑΙΟΝ pro ΡΟΥΡΑΡΟΡΑ ΜΑΛΙϹΤΑ ΝΝΑ. ΑΝΕΚΕΡΙΚΟΝ pRΟΥΤΟϹ ΤΟΝΑΛΙΤΑΜΕΤ. ΒΟΝΕΝΟϹΙΤΡΟϹΕΦΕ ΤΙΟΛΑϹ ⲰϹ ΑΚ. | Hic dicitur quomodo pronomen debet sequi participium *N* ΟΤΑΡ ΕΛΘΕ ΘΑϹ ΕΠΙΝΕΑϹ ΑΧΑΙⲰΝ pro ΟΥΤΟΥ ΤΑΡ ΟϹ ΡΑ ΜΑΛΙϹΤΑ. ΜΑΔΑΝΗ. ΚΕΡΙΚⲰΝ pro ΟΥΤΟϹ ΤΑΡ ΤΟΝ ΔΑΠΑΜ. et. ΒΟΜΕΝΟϹ ΠΡΟϹΕΦΕΙΤΟΔΑϹ ⲰΚΥϹ ΑΧΥΜΕΙϹ. pro ΤΟΥΤΟΥ ΔΕ. *G* Ο,ΓΑΡΝΑΘΘΕΑϹ, ΕΠΙΝΝΑϹ ΑΧΑΙⲰΝ pro ΟΥΤΟϹ ΓΑΡ, ΟϹ, ΓΑΡ ΜΑΛΙϹΤΑ ΗΝΔΑΝΕ ΚΕΡΥΚⲰΝ pro ΟΥΤΟϹ ΤΑΡ ΤΟΝ ΔΑΠΟΝΕΙΒΟΜΕΝΟϹ ΠΡΟϹ ΕΦΗ ΠΟΔΑϹ ⲰΚΥϹ ΑΧΙΛΛΕΥ pro ΤΟΥΤΟΝ ΔΕ *L passim corr. ab l* ΟΓΑΡΝΑΘΕΑϹΗ|ΜΝΝΑϹ ΑΚΑΙⲰΝ|ΟϹ ΓΑΡ ΜΑΛΙϹΤΑ|Ν·ΔΑΝΕ·ΚΕΡΥΚΟΝ·|ΟΥΤΟϹ ΓΑΡ ΤΟΝ|·ΠΑΜΕΙΒΟΜΕΝΟϹ|ΟϹ ΕΦΗ ΠΟΔΑϹ| ΚΥϹΑΚΥΛΛΗΥϹ|ΤΟΥΤΟΝ ΔΕ *ad mg. post circumcisum, ut singulis lineis singulae binaeve litterae desint, s* ΕΠΙΝΝΑϹ *S* 11 ὃς γάρ — pro οὗτος γάρ *om. S* ΟϹΡΑ ΜΑΛΙϹΤΑ *O* 14 προσέφη — Ἀχιλλεύς *om. S* 15 pro ΤΟΥΤΟΝ ΔΗ *O* 16 partitipium *M* debet sequi *N* 19 ponitur] bene ponitur *NSG* κατελέχθη *Apollon.* I 3 *p.* 17, 20 20 quia a supradictis proponitur *Rr* 21 ne constare *L* 22 accepit] accepit *Rr* coepit *DG* cepit *SL* 23 oppositionem *Rr* apositionem *D* appo**tionem *Ll*

[illegible] P. p. 17. 18 K.

ante dictis partibus. ergo natura quidem posterior est, constructione vero principalis.

Adverbium vero quod verbi est vi adiectivum, positio, id est nomi- 21 natio, quoque eius ostendit. quomodo igitur in secundo loco verbum post
5 nomen, sic etiam adverbium in secundo loco post praepositionem bene ponitur, quae per appositionem dictionis vim sibi defendens praeponitur nominibus vel aliis casualibus: composita enim vim dictionis non habet, concedens in | eam, cui adiungitur.

Post supra dicta vero omnia coniunctio iure accipitur, cum nullum
10 possit per se significare sensum absque supra positarum dictionum materia, quomodo corporum quoque vincula inutilia sunt, si non sint corpora, quae ab eis vinciantur.

Possumus autem et amplioribus rationibus de ordinatione partium demonstrare; sed quia non de ea propositum nobis est, sufficiat hucusque
15 dicere.

Illud etiam primum quaerendum, antequam de constructione singula- III 22 rum orationis partium tractemus, quare interrogativa dictionum in duas partes orationis solas concesserunt, id est in nomen et in adverbium, et quare non in unum nomen et in unum adverbium, sed in am-
20 pliora, ut 'quis, qualis, uter, quantus, quot, quotus, quotenus, cuius, cuias, qualiter, qua, quo, ubi, quando, unde'? an haec etiam approbatio est, principales duas esse partes orationis nomen et verbum, quae quando in notitia non sunt, habent de se interrogationem frequenter accipiendam? inveniuntur autem in pluribus, sicut ostendimus, et nomi-
25 nibus et adverbiis propter rationem huiuscemodi, quod in his solis dubi-

1 posterior est] *r* posteriorem *R* uere *D* 2 *post* principalis: Hic de aduerbio tractat *inserit N* 4 in secundo — aduerbium *add. l* post nomen uerbum *l* post nomen] post nomen est *ONSGd* pronomen est *D* 5 in secundo loco *om. O* secundo] *d* secondo *D* post] *ex corr. d* p*** (rae?) *D* 6 appositionem] *d* apositionem *D* nominibus] omnibus *d* 7 casualibus] *r* causalibus *R* non *om. R add r* non habet *om. G* concidens (*M*) 8 eam] eandem *N* *post* adiungitur: Hic de coniunctione *add. N* 9 omnia] *r* nomina *R* 10 possit] *d* posset *RMDSGL* sens*um (u) *R* suprasitarum *G* 11 corporum quoque] *r* corporumque *R* sint] *d* sunt *D* corpora *om. G* 12 uinciantur *in litura d* uincientur *MNGL* 14 pro po*situm (s) *Dd* 16 Hic dicitur qua (*sq. litura*) *inscr. N* 17 tractaremus *S* dictione v *D* 18 conc sesserunt *D* id est *om. S* et aduerbium *N* adverbium] *rs* uerbum *RS* 19 non in unum non in unum nomen *S* et unum *SGL* 20 qualis] talis *O* uter quantus] *r* utrum quantum *R* quot *om. S* quotennus *NL* 21 qua] *1* quaqua *Rn* quam qua *ONS* qua quamobrem *M* quamquam *D* quam *GL an* quare (*v.* § 25) qua? quando quomodo unde quotiens *N* unde quotiens *MOSGrd et in mg.* quotiens *add. L v.* § 25 est etiam approbatio *L* 22 p aprobatio *D* approbato *M* principalis *G* esse *om. S* partes orationis esse *O* 23 quando in notia *S* sint *L* frequenter] *d* frequen* *D* 24 uel sic sicut *G* et nominibus] *r* et in nominibus *RN* 25 et in aduerbiis *N* huiusmodi *S* quod — qualitatis *om. Apollon. l. l.* I 3 *p.* 19, 7; *num ab ipso Prisciano addita sunt?* in his solis] *d* inisolis *D*

23 tatio potest fieri substantiae vel qualitatis. nam substantiam alicuius suppositi quaerentes dici|mus 'quis movetur? quis ambulat? quis loquitur?', cum manifestus sit actus, id est motus vel ambulatio vel loquella, persona vero agens incerta; ideo subiectiones nominativae fiunt appellativorum vel propriorum, propriis ma|nifestantibus etiam generalem 5 substantiam. respondemus enim vel 'homo ambulat' vel 'equus' vel 'Trypho', in quo etiam 'homo' intellegitur, vel etiam pars subicitur, quae pro nomine accipitur, sed nomine proprio, id est pronomen, quando dicimus 'ego'. et quia incerta erant accidentia praepositis nominibus – ipsum enim per se 'quis' interrogativum nomen substantiam solam quae- 10 rebat, cui accidebat quale et quantum –, excogitabatur etiam de his interrogatio, cum qualitatem quaerentes dicimus 'qualis', quantitatem vero 'quantus', numerum vero 'quot' et 'quotus' et 'quotenus', et per derivationem, quae apud Graecos non est, possessivum 'cuius, cuia, cuium' et gentile 'cuias', cuius nominativum etiam 'cuiatis' communi 15 genere antiqui proferebant. Plautus in Poenulo:

> Quid sit, cuiatis, unde sit, ne parseris. –
>
> Quid est? cuiates estis? aut quo ex oppido?

Idem in Menaechmis:

> Rogitant, cuiatis sit [aut quo ex oppido]. 20

24 Ergo si praenoscitur, quis sit, id est si de substantia sciamus et qualitatem quaerimus, tunc supra dictis utendum est, ut puta 'quis legit? Trypho; qualis? sapiens, doctus'; vel 'uter, grammaticus an orator?' et in omnibus quaerendis, quae possunt accidere per adiectivam significationem eis, quae ad interrogationem 'quis' referuntur, 25

uel solet uel
1 potest *N* * (&) *L* uel qualitatis uel quantitatis *Gdn* subpositi *RMS* 3 manifestum *G* 4 loquela *RONSG* loq̄la *L* ideo *om. G* 5 apellatiuorum *D*
.i. nominibus
propriis *Nn* propriis nominibus *Sr* 6 vel equus *om. Apollon. l. l. p.* 19, 15 *et possit Prisciano obtrusum videri* aequus *R* 7 Trypho] *d* tripho *MNSGL* typho *D* quo triphone etiam *N* 8 sed nomine *om. MS* id est pronomen *om. Apollon. l. l. p.* 19, 17 *et f. ipse Priscianus* 9 inserta *D* 10 ipsum] *r* ipse *R* quaerebat *om. G* 11 de his] *d* deis *D* 13 numerum etiam quot *N* quot] *d* quod *D* quotennus *L* 15 cuium] cuum *R* cuias est. *S* nominatiuus *G* communi] *d* cummuni *D* 16 proferebant antiqui *G* *Plaut. Poen.* V 2, 33 *sq. cf. lib.* XII § 20 paenulo *RMNG* pęnulo *DS* penulo *L* 17 ** *Rr* parseris *R*
uel t ne
pars eris *S* pars eris *G* pars erit *L* 18 Quid est] *r* quidem *R* cuiatis *Rr* ex quo *S* 19 *Plaut. Menaechm.* II 2, 66 (*v.* 341) menechmis *RMNSGL pr.* menechimis *L ex corr.* menecmis *D* 20 Cogitant *S* Rogant *Plaut. Palat. vet.* sit aut quo (que *R*) ex oppido *RrMODSGL* sit aut ex quo oppido *N* sit, quid (quod *Vet. m. alt.*) ei nomen siet *Plautus* 21 quis] *r* quid *R* 22 qualitem *G* utputae *M* utpote *L* 23 tripho *RNSG* sapiens *ex corr. d* uel doctus uter *M* vel uter] *haec seu ex vg. lect.* uter *om. Krehlius, at v. Skrzeczka die Lehre des Apollonius Dyscolus von den Redetheilen, Regim. Pruss.* 1853. 4. *p.* 24 uel utrum *O* 24 an] aut *S* uel *in litura n* an orator] *r* honoratur *R* *om*nibus (u-i) *R* Hoc et in *Grdl* 25 eis] *r* his *R* eis nominibus *S* quis] qui sī *G* referuntur] *d* referantur *D*

nominibus. est tamen et cum substantia et qualitate in ore posita et aliis coaccidentibus additur interrogatio, pertinens ad proprietatem nominis, ut si dicam 'quis est ille Romanus formosus et magnus?' possum enim, videns aliquem, scire eius et substantiam et gentem et qua||litatem
5 et quantitatem, proprietatem vero solam quaerere. quod ostendit Virgilius in VI:

> Atque hic Aeneas — una namque ire videbat
> Egregium forma iuvenem et || fulgentibus armis,
> Sed frons laeta parum et deiecto lumina vultu —:
> 10 Quis, pater, ille, virum qui sic comitatur euntem?

et substantiam enim et qualitatem videns et quantitatem, tamen proprietatem quaerens 'quis' dixit.

Adverbia quoque feruntur ad ignotos affectus vel per qualitatem, 25 cum dicimus 'qualiter legit?' reddentesque ei adverbium, quod adiec-
15 tivi vice fungitur verbo, respondemus 'bene, rhetorice, sapienter'. sin autem non qualitatem quaerimus, sed tempus, in quo actum est aliquid, dicimus 'quando?' eique iterum redditur 'heri, nuper, pridem'; vel locum, in quo aliquid geritur, 'ubi? quo? qua? unde?' sed 'ubi' in loco, 'quo' ad locum, 'qua' per locum, 'unde' de loco significat.
20 videmur tamen etiam substantiam ipsius actus quaerentes dicere 'quid agit?', cui respondetur 'nihil' vel 'currit, loquitur' ['quomodo et quantitatem quaerentes dicimus 'quantum currit? multum, parum'. causam quoque quaerentes interrogativis utimur, ut 'cur? quare?', numerum etiam, ut 'quotiens?', ad quod ex omnibus numeris ad-
25 verbia reddi possunt, 'ter, quater' et reliqua, praeterea 'totiens' et 'multotiens' et 'saepe, saepius, saepissime', quae sunt infinita]. quam-

1 nominibus] *N*, *Apollon. l. l.* I 3 *p.* 20, 5. *om. MS* nomina *L* nomina (uel bus) *RODG* quando *post* tamen *add. sed del. M*, *in mg. add. l* cum et *ODS* cum (uel quando) *G* posite (a) *Rr* 2 quoaccidentibus (co) *Rr* coaccedentibus *D* coaccedentibus (i) *L* interrogatio *add. r* nominis *om. O* possum *M* 4 et eius *N* substantiam] *d* substanciam *D* 5 quod] *r* que *R* 6 *Verg. Aen.* VI 861 *sqq.* 7 una unāque *M* 8 aegregium formam *Verg. Fr.* 9 Sed frons] *r* deferos *R* frons *ex* fraus *corr. Fr. m. alt.* lumine *GL* flumina *Verg. Pal.* 10 Quis] *r* qui *R* comitatur] *r* comitetur *ML* co*mitetur *R* comittetur *G* 11 uideus et qualitatem *N* tamen] tantum *G* propriaetatem *R* 12 dicit *S* 13 ignotos affectus] *r* ignotus effectus *R* ignotos effectus (uel a) (uerbi *in mg. add. l*) *Ll* uel *om. S* per *add. r* qualitatem quidem cum *GL* 15 fungitur cum uerbo *d* respondemus] *r* respondentes *R* rhetorice] *r* rethoricae *R* rethorice *DNSGL* 17 eique] *r* quoque *R* 18 in *om. MDNSGL* aliquit *R* qua] quam *G* 19 qua] quam *G* de *om. RG add. r* 20 Videmus *G* videmur — infinita *om. Apollon. l. l.* I 3 *extr.* 21 respondetur] *r* responderetur *RM* "loquitur 'currit *G* uel loquitur *ONLd* quomodo — infinita *om. RMGL add. R m. rec. g* 22 quantum *om. G* parum] paruum *s* 23 utimur cur *N* 24 ad] *d* at *D* 25 ter] ut ter *NSd* ut uter *g* quater ter *S* praeterea — infinita *om. D add. d* totiens multotiens *R m. rec.* tociens multociens *d* multotiens it sepe *N* 26 et saepissime *O* *post* infinita: ad quociens referuntur *add.*, Quomodo et quantitatem querentes dicimus. quantum cucurrit? multum. parum. *sup. lin. ascr. d*

obram igitur praepositae partes [id est interrogativae] vel nominativae fiant vel adverbiales, ostendimus. quorum de constructione in sequentibus demonstrabitur. ergo quia reliquae partes orationis ad nominis et verbi | constructionem referuntur, ex quibus etiam nominationem habuerunt, oportet de singulis tractare, id est et de eo, quod in loco sumitur vel assumitur, ut pronomen loco nominis sumitur, ut 'ego feci', assumitur nomini, ut 'Virgilius scripsit bucolica, ipse scripsit etiam georgica', et de eo, quod assumitur solum, ut adverbium verbo vel coniunctio verbo et nomini, et praeterea de participio, quod loco verborum sumitur et cum verbis assumitur. sed quoniam Apollonius de constructione, id est περὶ συντάξεως, scribens ab articulis, qui nominibus adhaerent, coepit, nos quoque ab eis, quae loco articulorum sumi possunt apud nos, incipiamus. ||

IIII 27 Articulus secundam notitiam suppositorum demonstrat. si enim dicam ἄνθρωπος ἦλθεν, primam notitiam ostendo; sin ὁ ἄνθρωπος ἦλθεν, secundam. deficit autem praepositivis articulis lingua Latina. nam pronomen 'hic', quod grammatici in declinatione nominum loco praepositivi, ut dictum est, ponunt articuli, numquam in oratione sensum articuli habet.

Vnum solum pronomen compositum invenitur apud nos, τὸ 'idem', quod secundam notitiam eiusdem personae significat, cuius interpretatio apud Graecos cum praepositivo articulo relativum pronomen habet, ὁ αὐτός. et apud illos quidem duae partes orationis sunt ὁ αὐτός, ὁ, quod

1 praepositiuae *NS* id est interrogativae *om. Apollon. l. l. p.* 22, 1 2 fiunt] sunt *O* ut ostendimus *L* quorum] uel quarum *add. n* quarum *O*? 3 quia] *ex* quae *corr. L* quia (uel quot) *G* ad *add. r* 4 feruntur *S* referentur *L* 5 de *add. r* et *om. G* 6 vel assumitur *om. R* asumitur ut ergo feci ut pronomen loci nominis sumitur asumitur *Dd* loco quidem nominis *S* sumitur nominis *O* assumitur uero nomini *S* 7 ut *om. ML* bucolica* (m) *R* bocolica *GL* ipse *om. O* etiam georgica scripsit *GL* etiam georgica] *r* et georgicam *R* 8 et de eo] *Gd* et ideo *in mg. G* et deo *D* et de eo oportet tractare de eo quod *M* asumitur *Dd* ut] *r* et *R* 9 praeterea] *rd* propterea *R* praetere *D* de] *r* quod de *G* ad *R* uerbo sumitur *S* et cum uerbis assumitur *om. R*, *in mg. add. r* 10 *post* assumitur: Incipit de constructione. *add. N* appollonius *RODG v. Apollon. de constr.* I 4 *p.* 22, 15 *sqq. Bk.* 11 ΠΕΡΥ *G* ΠΕΡΙ CYNΞΗΟC *R* ΠΕΡCINΤΑΞΕWC *S* ΠΗΡΙCΙΝΤΑΞΗΟC *N* qui] *r* quae *RSGL* cępit *S* cepit *N* 12 habeis *D* incipiamus. articulus] *r* accipiamus articulos *R* 14 Articulus] *d* Articuli nomen *D* secundam] *r* secundum *R* secondam *D* suprapositorum *M* suprapositorum *L* 15 ΑΝΤΡWΠΟC *RSD* ΑΝΤΡWΠWC *N* ΗΝΤΡΟΠΟC *G* ΑΝΤΡΟΠΟC *L* ΗΛΘΕΝ *L* ΗΛΑΘΕΝ *l* ΗΑΘΗΝ *RG* ΝΑΘΗΝ *N* ΝΑΘΘΕΝ *M* ΑΝΤΡΟΠΟC *SGL* ΑΝΤΡWΠΟΝ *N* ΗΑΘΕΝ *GLr* ΗΛΑΘΕΝ *l* ΝΑΘΕΝ *M* ΗΘΗΝ *N* ΗΑΘΗ *R* secundam] *d* secondam *D* 16 defecit *G* lingua *G* 18 ponunt] *r* pronunciat *R* sensum] *r* sensu *R* habent *Rr* 19 τὸ idem] *r* totidem *RG* l το idem *in mg. G* 20 secundum *S* noticiam *D* 21 praepositiuo *Rr* ὁ αὐτός] *l* Ο.ΑΙΤΟC *GL* 22 ὁ αὐτός] *l* Ο.ΑΙΤΟC *GL* ΟΑΥΘWC et *N* quod *ex corr. r*

est articulus praepositivus, et αὐτός, quod est pronomen relativum; apud nos vero una pars est composita ab 'is' et 'demum' per apocopen 'um', quomodo 'exin' pro 'exinde' et 'dein' pro 'deinde'. 'qui' vero, quod interpretatur ὅστις — quod est subiunctivus arti|culus cum nomine infi-
5 nito apud illos, apud nos vero una pars et simplex, quae relativa est τοῦ 'quis' infiniti vel interrogativi —, potest subiunctivi loco articuli accipi, quomodo et Graeci τὸ 'ὅστις' frequentissime ponunt loco ὅς articuli subiunctivi, nisi in dividendis: in illis enim nec nos 'qui' nec illi ὅστις ferunt. sed illi articulis subiunctivis utuntur, nos vero pronominibus vel
10 nominibus, ut τῶν ἀνθρώπων οἱ μέν εἰσιν ἀγαθοί, οἱ δὲ πονηροί; nos 28 dicimus 'hominum hi sunt boni, illi mali' vel 'alii sunt boni, alii mali'; τῶν δύο Αἰάντων ὃς μὲν Τελαμῶνος, ὃς δὲ Ὀϊλέως υἱὸς ἐγένετο, 'duorum Aiacum alter Telamonis, alter Oïlei filius fuit' vel 'hic Telamonis, ille Oïlei filius fuit'. (et sciendum, quod in huiuscemodi constructione dividuo-
15 rum, si per praesumptionem, id est κατὰ πρόληψιν, praeponitur plurale verbum ad utrumque sequens, licet nominativum anteferre, ut 'aquilae devolaverunt, haec ab oriente, illa ab occidente'; sin ad ea, quae dividuntur, singulariter verba consequentur, genetivum oportebit praeponi pluralem dividendum, ut 'aqui||larum altera devolavit ab oriente, altera ab occi-

1 ΑΙΤΟC *G* 2 pars orationis est et est *N* ab his *Rr* um] *om. MO* ** *L* 4 subiunctatiuus *G* 5 et] *r* est et *RMON* τοῦ] *l* το* *L* 7 et *om. O* loco hic articulis subiuncticulis subiunctiui *Rr* 8 enim *add. r* ὅστις] *r* ΟCΠC *R* ὅστις ferunt] referunt ΟCΤΙC *N* 9 ferunt] *R gloss.* ponunt *spscr. r* referunt *rell.*
10 τῶν] *g* ΤΟΝ *Gr* gr. ΤΟΝ *S* ΤΟΑΝ *N* ΑΝΤΡWΠWΝ *ex* ΑΝΤΡΟΠΟ *corr. L* ΑΝΤΡΟΠΟΝ. *S* ΑΝΤΡWΠWΝ Ο ΜΕΝ *D* ΑΝΤΡWΠWΟΙ ΜΕΝ *Rr* ΑΝΤΡWΠW.ΟΥ ΜΕΝ *N* ΑΝΤΡΟΠΑΟΙ ΜΗΝ *G* ΕΙC.ΙΝ ΑΓΑΤΟΥ. *N* οἱ *om. R* ΟΥ *N* ΔΗ *R* ΔΕΙ *r* ΠΟΝΕΡΟΙ *RMS* ΤΙΟΝΕΡΟΙ *N* nos autem dicimus *MN* 11 illi autem mali *S* vel] et *O* 12 τῶν] *r*.ΤΟΝ *R* ΤΑΝ *G* GREC. ΤΟΝ *S* ΤΟΙΝ (*M*) ΔΙΟ *Mr* ΔW *R* ΔΥW *S* ΔΥWΝ *N* ΔΙW *O* δύο — ἐγένετο *add. l* ΑΙΑΝΤΟΙΝ (*MO*)? ΑΥΑΝΤWΝ *G* ΤΑΝΤΑΝ *N* ΑΙΑΚWΝ *DSL cf. Apollon. de synt. p.* 35, 4 *sqq. Bk.* WC *N* Ο (*O*) μὲν] Η ΜΕ *N* ΜΗΝ *G* ΤΕΛΑΜΟΝΟC *DSGL* ΘΕΜΜWΝΟC *N* ΔΗ *O* ΟΛΕWC *SL* WΘΛΕC *N* ΟΥΛΝΟC *G* ΟΙΛΕWΤΙΟC ΕΤΟΝΟΤΟ *R* ΟΙΛΕΟC ΠΟCΕΓΟΝΟΤ *r* ΠΙΟC *MN* ΠΑΙC *Sl* ΤΙΟC *G* ΕΤΕΝΕΤΟ *D* ΕΓΕΝΟΤΟ *G* ΕΘΟΝΟΛΕWC *N* 13 Aiacum] *r* aicum *R* aia.cū, *D* alte oilei *R* olei *GL* telamoni*s *R* 14 olei *GL* filius *sup. lin. add. L* huiusscemodi *S* 15 si per] *r* semper *R* per] *g* in *G* praesumptionem] *l* insumptionem *L* ΚΑΘΑ ΠΡWΛΗΨΙΝ *R* ΚΑΘΑ ΠΡWΛΗΨΝ *N* ΚΑΤΑ ΠΡΟΛΕΜCΙΝ *g* ΚΑΙΤΙΤΤΟΛΝΥCΙΝ *G* πρόληψιν] *in ras. l* ΠΡWΛΗΨΙΝ *RD* ΠΡWΛΗΜΨΙΝ *d* .Preponitur *D* 16 utrunque *GL* aquilae] *r* aquila *R* 17 occidente ad *R in mg.* ne sit transcensio yperbaton. sin *add. r* ne sit yperbaton *add. O* *post* occidente: ÷ nisi sit hiperbaton *add. S* 18 consequentur] *in mg. add. r* consequantur *NSO* oportebit] *s* oportebat *S* uero 19 ad diuidendum *N* oriente altera ab *M* hoccidente *Rr* *post* occidente *ODNSr add.* potest tamen et singulare tam in singularia quam in pluralia dividi. et e contrario quam supra dictum est, si singulare verbum praeponatur, licet nominativo uti, ut 'genus humanum est partim bonum, partim malum'. sin genetivo proferatur quod dividitur, necesse est verbum ad ea quae dividuntur proferri, sive sint ea singularia sive pluralia, ut 'generis humani hoc est bonum, illud malum' et 'generis humani hi sunt boni, illi mali'. (tamen singulare habens plrm significationem tam in *N* singularea tam in singularia, *ad* singularia *spscr.* et nomina et uerba et pronomina *r* quam] quod *O* si *O* proferatur pro diuiditur *S*

dente'; nec mirum hoc fieri, cum verbum sive praepositum sive consequens iure sibi exigat nominativum. itaque si et | quod dividitur et illa, in quae dividitur, volumus per obliquos casus proferre, necesse est participio uti, quod loco verbi accipitur obliquis adiungendum, et transitionem facere, ut 'aquilarum volantium, alterius ab oriente, alterius ab occidente, 5 similis est celeritas' vel per dativum 'aquilis volantibus, huic oriens, illi relinquitur occidens' et accusativo 'aquilas volantes, hanc oriens, illam 29 misit occidens'. auctoritas tamen veterum est, quando pro genetivo plurali nominativum praeponit, quamvis ad sequentes res, id est divisas, singulariter verba redduntur, ut Homerus: 10

Οἱ δὲ δύο σκόπελοι ὁ μὲν οὐρανὸν εὐρὺν ἱκάνει,

cum ars exigeret genetivum dicere, id est τῶν δὲ δύο σκοπέλων, pro eo nominativo est usus. similiter si quis dicat 'duo fratres, alter maior, alter minor est', vitium facit, debuit enim dicere 'duorum fratrum alter maior, alter minor est' et 'duorum oculorum alter dexter, alter sinister est', non 'duo oculi alter dexter, alter sinister 15 est'. Livius in XXXXI: periti religionum iurisque publici, quando duo ordinarii consules eius anni, alter morbo, alter ferro periisset, suffectum consulem negabant recte comitia habere posse.) sed interest etiam hoc, quoniam apud illos ὅς loco 20

proferatur diuidendus *N* proferre *N* sive pluralia] *sup. lin. add. N* seu pluralia *O* ut *ex* et *corr. D* hi sunt[illegible] *S* hi sunt boni hi sunt mali *N*) 1 uerbum praepositum, *om.* siue (*M*) praepositiuum *G et ex* praepositioum *corr. S* 2 exigat sibi *O* exigat ut dictum est nominatiuum *Sl* si et] *l* et si *NL* 4 id quod *N* obliquis] *r* abliquis *R* 5 "alterius ab occidente "alterius ab oriente *R* 6 *post* aquilis volantibus *vocc.* huic — aquilas volantes *om. R add. r* 7 origens *D* accusatiuum *Od* 8 missit *L* 9 res] ·RES· *D* divisas] *r* disa *R*

10 singulat̄ *G* reddantur *D* Homerus ἐν τῷ μ Ὀδυσσείας (ὀδυσ. *edd. ante Krehl.*) *edd. inde ab* α (*M?*) *Hom. Od.* XII 73; *edd. ante* α *inde a 2 huius versus loco inserunt versus Hom. Il.* XVI 317 *sq. corruptissime scriptos iisque proxime sequentia adaptant* 11 Οἱ δὲ] GREC. ΟΙΔΕ *S* ΟΥΔΕ *G* δύο] *sic etiam* § 148 *et ap. Apollon. de synt. p.* 35, 22 *et p.* 93, 16 *Bk., al.* δύω; ΔΙΟ *R* ΔΥΟC *S* δύω *O?* CKOΠΕΛΟΝ * ΜΕΝ *r* ΜΗΝ *G* οὐρανὸν] ΟΙΠΑΡΙΟΝ *G* ΕΥΡΑΝ *RMNG* ΕΥΡΑ *in ras. sex fere litt. l* εὐρὺν ἱκάνει] ΕΥΡΑΚΑΝΕΙ *S* ΙΚΑΝΕΥ *M* ΙΚΑΝΕ* *L* 12 ex*igeret (g) *R* ΤΟΝ *SL* τῶν δὲ δύο] ΤΟΕΛΕΛΙΟ *N* ΔΙΟ *R* ΔΥΟC *S* ΔΟΥΟ *G et in* Δ*ΥΟ *corr. L* δύω *O?* CKOΠΕΛΟΝ *RSN* 13 qui *G* dicat] *r* diat *ni f. R*

14 est — minor est *om., in mg. inf.* est. uitium facit. Debuit enim dicere duorum fratrū alter maior alter minor & est *add. m. alt. R* 15 maior est (?) alter minor est *O* dester *N* 16 *post* sinister est: homerum secutus *sup. lin. ascr. S, vocc.* non duo — sinister est *om. NSM* 17 Liuius tamen in *S* XXXI *ODN* uel in XL primo *spscr. d* *Liv. ab u. c. lib.* XXXXI 18 (22), 16, *ubi h. l. in lacunam suo iure inseruit Sigonius, cf. infra* § 150 periti] *r* toriti *ni f. R* relegionum *G* iurisquae *Rr* puplici *G* 18 duo *om. R add. r* huius *GL* morbo alter alter ferro *O* 19 perisset *NS ex corr.* perasset *G* pccet *S pr.* negabat *S* recte *om. libri* § 150 *praeter L* comitia] *r* cumitia *R* largitio bonorum comitia *O* festiuitates comitia *N* 20 interest] s. inter art̄ et qui *sup. lin. add. s* *post* etiam: hoc oc articulum subiunctiuum et qui *add. L* hoc inter oc articulum subiunctiuum et qui *M* hoc .oc. articulus subiunctiuus et qui *DSG* articulos subiunctiuus. Et qui *Rr* hoc inter oc quod est articulus subiunctiuus et qui *N* το oc articulus subiunctiuus et qui *O* ὅς] *oc (h) *R*

etiam pronominis loco accipitur demonstrativi, | quod significat apud nos 'hic', οὗτος. ἀοριστῶδες quoque hoc idem, id est τὸ ὅς, nominant μόριον, id est infinitam particulam, quando pro ὅστις accipitur, quod proprie est apud nos 'qui', ut 'qui interficiet tyrannum, || praemium accipiat'.
5 et necesse est, eandem hanc esse partem orationis quam 'quis', cum etiam obliqui in omnibus similes sunt eorum casus absque accentibus. et 'qui' quidem pro 'quis' infinito vel interrogativo accipitur, 'quis' vero pro relativo numquam. quomodo ergo 'qualis' et 'quantus', sive interrogativa sint sive infinita sive relativa, quamvis mutent accentus,
10 non sunt diversae partes, sic neque supra dicta. sed latius de eorum potestate, cum de pronomine scribebamus, tractavimus.

Hoc idem, id est 'qui', quotiens subiungitur nomini, quomodo ὅς V 30 apud Graecos, necesse est non solum ad nomen praepositum, sed etiam ad id subiunctum alterum verbum proferri, ut 'virum cano, qui venit'.
15 si nominativo nominativus adiungitur, ad eandem personam verba referuntur: 'homo venit, qui scripsit'; sin duo obliqui sunt, ad aliam personam transitio fit verborum vel in se reciprocatur, ut 'hominem, quem vitupero, accuso' et 'memet, quem vitupero, accuso'; sin alterum sit nominativi, alterum vero obliqui, ad nominativum non fit transitio
20 verbi ab alia persona ad aliam, ad obliquum vero fit, ut 'homo venit, quem accuso' vel 'hominis misereor, qui venit'. omnia tamen, quae 31 in transitione fiunt, pos|sunt etiam in reciprocatione fieri, et quomodo 'qui' et eius obliqui omnes ad nominativos omnium casualium bene referuntur, ut 'Virgilius, qui scripsit', 'Virgilius, cuius scripta

1 etiam pronominis loco *M* demonstrativi] *r* demonstratiua *R* demonstratiui ΟΥΤΟϹ quod *OSl in ras.* οὗτος quod — μόριον *in ras. et ad mg. add. l* nos hic ΟΥΤΟϹ ΑΡΙϹΤѠΔΗϹ *r* nos hic ΟΥΤΟϹ. ΑΟΡΙϹΤΟΔΕ *N* nos hic ΑΟΡΙϹΤΟΔΕϹ *l* nos HIC ΑΟΡΙϹΤΟΔΕϹ *S* nos hic ΑΟΡΙϹΤѠΔΕϹ *s* nos hic ΟΥΤΟϹ ΟΡΙϹΤΟΔΗϹ *R* nos hic ΟΑΥΤΟϹΟΡΙϹΤѠΑΕϹ. ē *M* nos hic ΑΟΡΙϹΘѠΔΗϹ *O* nos hic ΟΥΤΟ. ΑΟΡ:ϹΤѠΑΑ *D* nos *G* nos ΝΥϹΟΥΤΟϹ ΑΟΡΙϹΤΟΑΕϹ *g* 2 ἀοριστῶδες] *2 om. 1* ἀόριστον *edd. inde a* μ ἄνμισον 3 quoque] uel qui *sup. lin. add. G* quoque hoc] Hoc quoque *r* hoc idem *om. G* id *N* idem id est] id est *ML* idē. *D* id ÷ *S* NOMINANT *D* ΜΟΕΡΙΟΝ *M* ΜΟΥΡΙΟΝ *N* ΜΕΡΙΟΝ *D* ΜΗΡΙΟΝ *O* 3 infinita *M* ὅστις] *l* Ο**ΙϹ *L* ΗΟϹΤΙϹ *N* proprie] *r* propriae *R* 4 interficiat *MSGr* interficit *N* tirannum *G* tir*annum *L* proemium *GL* accipiet *D* 5 qui *post* est *sup. lin. add. M*

uel qui
partem orationis esse *N* quam quis] *ex* quamuis *corr. L* quamuis *G* 6 in nominibus *l* sint *DS* Eorum casus absque accentib; & *D* accidentibus *R* 7 vel] *r* p *R* accipitur accipitur *Rr* 8 pro qui relatiuo *Nm* 9 sint] *r* sunt *R* mutant *MDNS* motant *G* 10 supra dicta] *r* supradicto *R* de eorum] *dn* deorum *DG* eorum *N* 11 scribebamus] *rl* scribamus *RL* tractavimus] *l* tractabimus *L*

12 id] *add. rl om. RGL* *oc(h) *R* 14 uir *G* quis *D* 15 .Et si *S* 16 scripsit] *r* scribit *R* Si dubio obliqui si siut *M* Sine dubio obliqui si sint *GL* sunt *in* sint *mut. D* ad *sup. lin. add. r* 17 reciprocatur] *r* recipi praecatur *R* 18 memet] *r* manet *R* alter sit nominatiuus alter uero obliquus *S* 19 obliqui] *d* obli *D* transitio] *d* transicio *D* 20 ab] *r* & *R* obliquum] *d* obliqum *DG* vero *om. L* uero fecit ut uenit *G* 21 miserior *G* 22 fieri & | et *Rr* fieri id est sui passione et *S* 24 cuius] *r* quis *R*

extant', 'Virgilius, cui gloria contigit', 'Virgilius, quem laudant', 'Virgilius, quo docente bene proficitur', sic et ex contrario nominativo eius omnes aliorum casus bene adiunguntur, ut 'qui scripsit bucolica Virgilius magnus poëta fuit'; 'qui scripsit Aeneida Virgilii sunt georgica'; 'qui scripsit Aeneida Virgilio gloria contigit'; 'qui scripsit Aeneida Virgi- 5 lium laudo'; 'qui scripsisti Aeneida, Virgili, vivis memoria'; 'qui scripsit Aeneida Virgilio florent studia'. licet autem et praepostere haec dicere.

32 sciendum tamen, quod per ellipsin aliorum casualium haec saepe inveniuntur relativa, ut Terentius in || Andria:

Ita tum discedo ab illo, ut qui se filiam 10
Neget daturum,

deest enim 'ut ab eo, qui neget', et 'venit, cuius causa est', deest 'iste', et 'exigit, cui debeo', et 'minatur, quem timeo', et 'floret, quo valeo'; [in omnibus enim nominativus subaudiendus est.] nam vocativum relativa non habent. 15

'Qualis' quoque et 'quantus' et 'quot' relativa per defectionem 'talis' et 'tantus' et 'tot' frequenter inveniuntur; nec mirum relativis positis, quae secundam cognitionem significant, etiam antecedentia vel redditiva intellegi, licet non sint dicta, ut 'qualis Homerus, fuit Virgi-

1 extant] *r* exstant *N* extam *R* quem] que*M* 2 quo] *rm* qua *R* qui *M* bene *om. S* et *om. N del. r* 3 adiunguntur *ex* adiungitur *corr. D* adiunguntur ut qui *om. R, sup. lin. add. r* 4 poeta *S* 5 aeneada *vel* enoida *vel* eneada *vel* eñda *per h. l. passim libri* Virgilio] *r* uirgilii *R* contigit gloria *N* scripsit] *r* scripsi *R* 6 laudo] *r* lauda *R* scripsisti] *r* scripsi*ti (s) *l* scrisistis (?) *in lit. R* scripsit *DL* Virgili vivis] *r* Virgilius *R* memoria uiuis *O* scripsit *in* scripsisti *mut.* (*ad mg. ibid.* qui scripsit aeneida) *L* 7 Virgilio] *r* uirgilii *R* floreut (*ex* floren* *corr.*) studia (*ex* stud*a *corr.*) licet *L* florent stu liũ licet *G* hoc *N* 8 aliarum *N* inveniuntur] *r* inuntur *R* 9 ut Terentius] *r* interentius *R* *Ter. Andr.* I 1. 121 *sq.* in Andria *om. G* 10 ab illo *om. G* neget filiam *M* filiam] *r* fiunt *R* 11 daturum] *g* daturam *G* 12 ut *om. N* ut *L* est ista deest iste *S* 13 iste exigit *N* exigit] *m. rec. sup. lin. in l* exiit *L* exiit (uel exigit *in mg.*) *G* debeo *ex* uidebo *corr. M* minatur] *m, m. rec. in L sup. lin.* nominatur *ML et om. r* nominatim (*vel* minatur *spscr. g*) *G* quo] *r* co *R* 14 in — subaudiendus est] *add. r om. RMGL* nam (*spscr.* l. ñ) *G* Nam et *S* 15 habent] *r* haben *R* 16 quot] *r* quod *R* per] propter *G* defecfectionem *R* diffectionem *G* 17 Nec mirum — significant *sup. lin. add. S* 18 quae *add. d* secundam cognitionem relationem dicit. Nam relatiuo secundam cognitionem significat ut eneas filius ueneris qui uicit turnum. Similiter talis fuit cicero qualis demostenes qui cognitionem significant *Dd* cognitionem] significationem *S* etiam *om. S* antecedentia] *r* antecedenti & *R* 19 sint] *r* sine *R* fuit talis et Virgilius *Rr*

post Virgilius: ut in II Aeneidos:

Milia quot magnis umquam venere Mycenis.

Horatius in epodo:

Senem, quod omnes rideant, adulterum
Nardo perunctum, quale non perfectius
Meae laborarint manus,

pro tale, quali non perfectius. et nota figuram, quod pro nominativo vel accusativo

lius'. relativa autem, nisi sint posita, intellegi minime possunt, nisi in demonstratione. tunc | enim et sine relativis possumus redditiva proferre, ut si ostendentes Virgilium aiamus 'talis fuit Homerus' vel Thesea demonstrantes dicamus 'tantus fuit Hercules'.

5 Huic nomini, id est 'quis', quod est interrogativum vel infinitum, (33) redditur 'qui' relativum: 'quis scripsit bucolica? qui etiam georgica'. hoc tamen, id est 'quis' interrogativum, proprio quoque adiungitur cum verbis substantivis vel vocativis similem vim habentibus. et pronomen etiam redditur huic: 'quis est Trypho?' vel 'quis nominatur Trypho?' 10 'ego' vel 'tu' vel 'ille', vel e contrario cum pronomine adiunctum τὸ 'quis' nomen desiderat sibi reddi: 'quis est ille?' vel 'quis vocatur?' 'Achilles'. et || manifestum ex hoc quoque, quod, quando nomini adiungitur, substantiam definitam in aliqua certa persona quaerimus suppositi; hanc enim solam ostendunt pronomina, quorum demonstratio 15 sibi quoque accidentia consignificat, unde ad omne suppositum pertinent. quando vero pronominibus iungitur 'quis', substantiam quidem intellegimus, (34) non etiam proprietatem qualitatis, quae nomine explanatur. et est manifestum, quod loco propriorum nominum pronomina accipiuntur, cum ex eorum interrogatione propria intelleguntur. cum enim dico 'quis es 20 tu?' vel 'ille?', sine dubio de quibusdam finitis hoc dico substantiis, in quibus etiam proprietates desidero scire, et cum a propriis quoque

vel ablativo solum posuit nominativum, quomodo et Terentius, ut supra dictum est, in Andria:

Ita tum discedo ab illo, ut qui se filiam
Neget daturum.

Horatius in I sermonum:

Plotius et Varius Sinuessae Virgiliusque
Occurrunt, animae, quales neque candidiores
Terra tulit,

pro animae tales, quibus candidiores neque terra tulit. *add. ODSr del. d* (ut in secundo aeneidos *sup. lin. add. S* *Verg. Aen.* II 331 magnis] annis *O* micenis *DSr* micænis *O* *Hor. ep.* 5, 57 *sqq.* Sinē *D* quot *O* adulterium *O* adulterum Latrent Suburanae canes Nardo *Horatius* perunctu *O* mea *D* laborauerint *DSr* quali *om. ODr* figura *O* quodquod *O* nominativo vel *om. r* accusatiuo et ablatiuo *D* et *om. r* *Ter. Andr.* I 1, 121 *sq. cf. p.* 128 *lin.* 9 ut supra dictum est] *post* Andria *collocat S;* in supra *O* est *om. D* dum *D* neget filiam *ODr* *Hor. serm.* I 5, 40 *sqq.* Horatius—Sinuessae *om. ODr* Plotius] *Horatius* Plotinus *S* Virgilius quae *r* Vergilius quae *OD* animae *in versu Hor. om. Or* tales *sup. lin. add. D* qualibus *S* neque terra tulit *om. D*) 1 nisi *L* 2 redditiva] *dg* et redditiua *GL* creditiua *D* 3 ostendentes] *d* osteudes *D* aiamus] dicamus *spscr. m* thessea *G* 4 hercules *ex* hercoles *corr. G* 5 infinitiuū *S* 6 redditur] *r*, *m. rec. in L* reditur *R* retitur (nomini) *in ras. l* 7 quis] qui *RD* ut quis *MNSr* proprio quoque *R* 9 tripho *RNSGL* tripho *NSGL* 10 e contrario] *r* contrario *R* adiuncto quis *R* adiunctv̄ quis *r* 11 το *L* quis vocatur] *d* qui uocatur *D* quis uocatur ille *n* 12 achiles *G* 13 diffinitam *N* persona certa *O* 15 unde et ad omnē* (p v̄) subposita pertinet *Rr* ad om̄s *G* omnes suppositos *L* subpositum *NS* 16 **iungitur (ad) *L* 17 propriaetatem *Rr* quae in nomine *GL* nomine *sup. lin. add. r N* explanatur] *r* explanantur *G* explonantur *R* est *om. MODNSL* 20 ille] *d* illo *D* 21 propriaetates *Rr* desiderio *Rr* a *om. S*

pronominativae redditiones fiunt: 'quis est Trypho?' 'ego' vel 'ille'. cum autem per se 'quis' ponitur interrogativum, potest cuicumque verbo adiungi, ut 'quis ambulat?' 'quis loquitur?' 'quis legit?' et si pronomen redditur, non eget altera interrogatione; sin vero nomen potius, eget altera interrogatione propter multorum similitudinem nominum, ut 'quis currit?' 5 'Aiax'. 'quis Aiax?' 'Telamonius' vel 'Locrus'. qui vero dicit 'qualis homo vicit?', de hominis qualitate adie|ctiva dubitat, cum substantiam atque actum cognoverit; qui autem dicit 'quis homo vicit?', generalem quidem scit substantiam et qualitatem personae, specialem autem desiderat, quae 35 proprio redditur nomine, ut 'quis homo vicit Pompeium?' 'Caesar'. cum 10 dico vero 'quid est animal rationale mortale?', speciem mihi volo manifestari, id est hominem, quae quamvis videatur esse communis omnium hominum, tamen est etiam propria ipsius speciei incorporalis. qui vero interrogat 'qualiter homo vicit?', de homine non dubitat, sed de modo actus. 15

Et nomini quidem tam substantiva quam vocativa adiunguntur verba, pronomini vero tantum substantiva, quia in his, quae nominantur, inest substantivum, ut 'Trypho || sum' vel 'Trypho vocor'. non tamen substantivis, quae sunt pronomina, inest propria positio nominum, id est verba vocativa; nemo enim dicit 'ego nominor' vel 'tu vocaris' vel 20 'ille nuncupatur' ad pronomen referens verba, quomodo 'Trypho nominor' vel 'Cicero vocaris', 'Virgilius nuncupatur' bene dicimus. 36 nec mirum, diversae potestatis verba diversis convenire constructionibus, cum voluntaria (id est affectiva) quoque videmus solere infinitis adiungi, ut 'volo legere', 'cupio scire', studeo discere'. 25

Quaeritur hic, quamobrem, cum nominativae interrogationes per nomina soleant fieri, non etiam verbales fiant per verba. ad quod dicendum, quod nominum quidem et substantiae et qualitates et quantitates et numeri

1 pronominativae] *rd* pronominatiue *RDN* ppnominatiuę *M* fiunt ut quis *D* tripho *RNSGL* 2 potest potest *L* cuicumque] *r* quicumque *R* 3 pronomen sicut est ego redditur *M* 4 redditur] *d* reddis *D* sicut enim cicero ideo proprium dicitur quoniam unius hominis indiuiduam significat personam similiter homo quoniam unius tantum speciei nomen est in eo genere quod est animal. non incongrue ipsius speciei proprium dicitur. *in mg. h. l. adscripsit d* 6 thelamonius *DNSGL* locrius *MS* locrius *G* dicitur *Rr* 7 vicit] *r* fuit *R* dubitat adiectiua *N* 9 autem *om. N* 10 nomini *GL* nomine. Et quis *S* 11 uero dico *ON* rationa**le (bi) *Rr* rationabile *ML* mortalem *Rr* uolo mihi *N* 13 ipsius] huius *O* speciei incorporalis] *m. rec. in mg. L* species ^{in}corporalis *L* 14 modo] *d* homo *D* 16 substantiva] *d* substantia *D* uerba adiunguntur *N* 17 pronomini] *r* pronomina *R* substantiua *ex* substantia *corr. D* iis *O* quae] *r* que *R* 18 tripho *NSGL* tripho *NSGL* 19 propria positio] *r* p̄positio *R* 20 enim] tamen *M* nominor et tu *L* 21 noncupatur *D et ex* nuncupatur *mut. G* tripho *RNSGL* nominor] *r* nominar *R* 22 vocaris] *r* uoca*is (u) *R* noncupatur *DG* 23 constructionibus *ex* conuentionibus *corr. S* 24 id est affectiva] *sic, vocc.* id est *sup. lin. add. r* effectina *R* solere maxime infinitis iungi *N* 25 ut *om. G* 26 Queritur *DNS* nominatiue *N* per $^{uel\ pro}$nomina *L* 27 uerbiales *Rr* uerbaliter$^{uel\ es}$ *L*

et omnia accidentia his in ipsis sunt speciebus nominum: substantiae, ut 'animal, homo'; qualitates, ut 'bonus, prudens'; quantitates, ut 'maximus, parvus'; numeri, ut 'multus, paucus'. itaque sunt no- 37 mina generalem significantia vel substantiam vel qualitatem vel quantita- 5 tem vel numerum, quae necessario et infinita sunt, quippe cum omnia suarum generaliter specierum comprehendant in se nomina; unde quidam | ea et pronomina esse existimaverunt, quia generaliter pro omnibus aliis accipiuntur nominibus, quomodo et pronomina. sed pronomina et finita volunt esse et loco propriorum accipiuntur et substantiam solam sine qua- 10 litate significant, quantum in ipsa voce est eorum, cum supra dicta generalia nomina penitus sint infinita confusione omnium sub se specierum. itaque eis utimur ad speciales interrogationes substantiae vel qualitatis vel quantitatis vel numeri: substantiae, ut 'quis', qualitatis, ut 'qualis', quantitatis, ut 'quantus', numeri, ut 'quot'. verba vero generalem 38 15 substantiam vel qualitatem vel quantitatem vel numerum per se significare non possunt, ideoque, quemadmodum officio adiectivi funguntur adverbia ad significandum verborum qualitatem vel quantitatem vel numerum vel tempus vel locum, sic etiam ad generales eorum in||terrogationes eadem accesserunt. quomodo igitur nominum substantiam quaerentes 'quis?' 20 dicimus, sic etiam verbi actum vel passionem quaerentes 'quid agit?' vel 'quid patitur?' dicimus. cum enim deficiunt adverbia, loco eorum subeunt nomina, ut Terentius in eunucho:

quid agitur? — Statur;

qualitatem vero cum quaerimus, 'qualiter?' dicimus vel 'quomodo?' vel 25 'ut?': Horatius in II sermonum:

Vt Nasidieni iuvit te cena beati?

quantitatem vero, 'quantum?'; numerum, 'quotiens?'

1 ipsis speciebus nomiuum fiunt: substantiae *L* ut aliquis animal *MODNGL* 2 qualitatis *ODSGL* quautitatis *ODSGL* 3 maximus] *sup. lin. r* m *caudatum R* paulus *DNSGLr* 4 uel substantiam *sup. lin. add. d* 5 et *om.* (*M ?*) 6 sese *ODNSGL* 7 esse existimauerunt quia generaliter pro omnibus aliis accipiuntur nominibus quomodo et pronomina esse existimauerunt quia generaliter pro omnibus aliis accipiuntur nominibus nominibus quomodo et pronomina *Rr* pro nominibus aliis accipiuntur nominibus *G* 8 sed pronomina *sup. lin. add. M* pronomina & | infinita solunt esse *Rr* (& *et* u *sup. lin.*) pronomina et infinita (volunt esse *om.*) *G* et finita *Ll* (uel in *sup. lin.*) 9 et in loco *Rr* solam *om. G* 10 quantum] *r* quanta *R* cum penitus supradicta generalia nomina sint *S* supra dicta] *r* supradocta *R* 11 sint] *r* sunt *R* sub se omnium *N* 12 ad] a *M* 16 quemadmodum] *r* quemammodum *RL* offitio *D* adiectiui (s) *R* adiectiuis *G* 17 significandum] *r* significandam *RNSGm* 18 eorumqu interrogationes *L* eadem] *r* eundem *R* 19 dicimus quis *N* 20 actum] *d* catum *D* pasionem *GL* possonem *M* quaerentes] *r* querentes *R* 21 difficiunt *G* 22 *Ter. eun.* II 2, 40 24 querimus *DN* quomodo uelut oratius *G* quomodo. uelut. oratius *N* vel ut] *r* 25 oratius *L* *Hor. serm.* II 8, 1 26 nam sidieni *G* nam si diem *LS* nasidie *D* cena *S*

20 Et notandum, quod non solum adverbia, sed etiam nomina loco adverbiorum, ut dictum est, posita frequentissime invenimus cum verbis. et quomodo supra dicta generalia nomina sunt infinita vel interrogativa vel | relativa vel redditiva, sic adverbia quoque inveniuntur, ut nomen infinitum 'quis' et 'aliquis', adverbium 'aliquo' et 'alicunde' et 'alicubi' 5 et 'aliqua'; nomen interrogativum et relativum 'qualis', 'ποῖος' καὶ 'ὁποῖος', et 'quot', 'πόσοι' καὶ 'ὁπόσοι', similiter adverbium interrogativum et relativum 'ποίως' καὶ 'ὁποίως' ut 'πῶς' καὶ 'ὅπως', 'quotiens', 'ποσάκις' καὶ 'ὁσάκις'; nomen redditivum 'talis' et 'tot', adverbium 'taliter' et 'totiens'. et quemadmodum nomina interrogativa ge- 10 neralem accentuum legem servant, relativa vero in fine acuuntur, sed in contextu orationis praeposita ipsum quoque acutum in gravem convertunt, ut 'qui', 'cuius', 'cui', 'qualis', 'quantus', sic adverbia 'qualiter', 'quotiens'. Lucanus in I:

Qualitèr expressum ventis per nubila fulmen. 15

idem in eodem:

cursumque furoris
Teutonici. quotièns Romam fortuna lacessit,
Hac iter est bellis.

VI 40 hoc idem localia et temporalia servant adverbia, quae omnes generaliter 20 species localium vel temporalium tam adverbiorum quam nominum sibi subiungunt, quae tam interrogativa sunt quam relativa, quattuor differentias habentia: ad locum, ut 'quo', in loco, 'ubi', de loco, 'unde', per locum, 'qua'. haec enim quoque relativa quidem gravantur per omnes syllabas, quando praeponuntur aliis di||ctionibus, quomodo et supra 25

3 sunt nomina *S* 5 et aliquis et aliquo aduerbium et *L* 6 ποῖος καὶ ὁποῖος] *α* πωΓωC ΚΑΙ ΟΠωΓωC *O* ΠΟΤΟC ΚΑΙ ΠΟΙΟC *RMl* ΠΟΤΟC ΚΑΙ ΠΟΤΟC *N* ΠΟΙΟC ΚΑΙ ΤΑΠΟΙΟC *S* ΠΟΤΟC ΚΑΙ ΤΑΠΟΤΟC *GL* ΠωΓΟC *D* ΠωΤΟS gr̃ (*in mg. add.* ΚΑΙ ΠΟΙΟC) *d* 7 quot] *r* quod *R* ΠΟCΟΥ *MGL* ΚΑΙ ΟΥΠΟCΟΥ *O* ΚΑΙ ΠΟΠΟCΟ *M* ΚΑΙ ΠΟCΟΙ *r* ΚΑΤΟΠΟC *R* ΚΑΙ ΤΟΠΟCΟΥ *GL* ΚΑΤΦΟCCΟΙ *N* similiter et *MS* interrogatiuum (et relatiuum) ΠΟΙωΚΑΙω qualiter ΠΟΙωC ut ΠωCΚΑΥ quotiens *N* 8 relatiuum quali·er *S* relatiuum gr. (ΠΟΙω ΚΑΙ ΟΠΟΙωC (ΠΟCΑΚΙC ΚΑΙ ΟCΑΚΙC) *in mg. d*) quotiens gr̃. *Dd* ΠΟΙΟ ΚΑΙ ΟΠΟΙΟC ut ΠΟC ΚΑΙ ΟΠωC *r* ΠωΙω ΚΑΙ ΟΠΟΙΟC, ũt ΠωC ΚΑΙ ΟΠωC *O* ΠΟΙΟ (ΠΟΙω *s*) . ΚΑΙ.ΟΠωΙΟC.ut ΠωC ΚΑΙ ΟΠωC *S* ΠΟΙω ΚΑΙ ΟΠωC ut ΠΟC ΚΑC ΟΠωC *R* ΠΟΙω ΚΑΙ ΟΠΟΙΟC ut ΚΑΤΑ ΠΟC. *G* ΠΟΙω ΚΑΙ ΟΠΟΙΟC ut. ΚΑΤΑ ΠΟC (ΠΟC.) *Ll* ΠΟΙω ΚΑΙ ΟΠΟΙωC (*rell. om.*) *M* 9 πωC. ΑΚΙC. *S* καὶ ὁσάκις *om. M* ὁσάκις] *r* ΟΚΑΚΙC *R* redditivum] *m* relatiuum *RM* .Relatiuum *D* tot et aduerbium *S* 10 quemadmodum] *r* quemammodum *RL* interrogatiua nomina *S* 11 accentuum] *r* actuum *R* relativa] *r* relatiuo *R* acuuntur sed in contextu] *r* aguntur iu contexto *R* 12 ipsum quoque] *r* ipsumque *R* ut quis (*M?*) 13 sic et aduerbia *MDSGL* sic et aduerbium *O* 14 et quotiens *N* *Luc. Phars.* I 151 in prima *R* 15 expsum *L* 16 *Luc. Phars.* I 255 *sqq.* 18 theutthonici *R* furtuna *G* fortunam fortunam *Rr* 19 hac iter est] *r* hac interest *MGL* ac interest *R* 20 idem etiam localia *ODNSGL* quae] *r* que *R* 21 vel] *r* *** *R* tam ad auerbiorum *S* (e)t quam *L* 22 ***gunt (iun *ni f.*) *Rr* *iungunt *G* (subiun, sub) qua*(m) *RD* 25 diccionibus & quomodo *Rr*

dicta nomina, de quibus in libro, qui est de accentibus, latius tractavimus.

Nec mirum tamen, adverbia in interrogatione verborum poni, quae loco adiectivorum eis sunt. quomodo enim dico 'bonus homo', 'celer equus', 'sapiens vir', sic dico 'bene vivit', 'celeriter currit', 'sapienter disputat', cum et prono|mina, quae loco nominum sunt, ad interrogationes nominativas soleant loco nominum reddi, ut 'quis dixit?' 'Virgilius' vel 'Homerus' vel 'ego', 'tu', 'ille'.

41 Et sciendum, quod omnibus paene dictionibus possumus interrogative uti, sed isdem sufficienter respondetur vel adverbio negativo vel confirmativo, ut si interrogem 'homo est ille?' et respondeatur 'homo est', vel 'legitne?', 'legit' vel 'non' vel 'etiam', 'doces?' et 'doceris?' et 'doceris' et 'doceo' vel 'non' vel 'etiam'. supra dictis vero nominibus vel adverbiis, quia generaliter omnes in se species comprehendunt, omnibus sibi subiectis speciebus bene respondetur, ut si dicam 'quis est ille?', potest ad hoc omnis substantiae species responderi, quae est supposita interrogationi, ut 'homo', 'equus', 'corvus', 'piscis'. similiter si dicam 'qualis?', omnes species qualitatis huiuscemodi interrogationi bene redduntur, ut 'bonus', 'malus', 'albus', 'niger' et similia. similiter 'quantus?' interrogantibus omnes species quan- 42 titatis aptissime subiciuntur, ut 'longus', 'brevis', 'magnus', 'parvus' et similia. numeri quoque omnes, si interrogative proferatur 'quot', congrue referuntur, ut 'quot homines?' 'tres', 'decem', 'mille' et similia. similiter possessivum infinitum 'cuius cuia cuium' ad omnes species possessivorum pertinet, ut si dicam 'cuia est filia haec?', recte respondeas 'mea' vel 'tua' vel 'sua illius' vel 'Priameia', 'Euandria'. nec non etiam infinito gentili oportune respondemus nomi-

3 adverbia *om.* *G* in *om.* *RL* *sup. lin. add.* *r* 4 cęler *N* 5 sic] *r* si *R* 6 disputat] disponit *O* nominum sunt ad interrogationes uerborum poni quae loco adiectiuorum | tis sunt ad interrogationes *Rr* 7 ut *om.* *O* ut quis dixit ut quis dixit *Rr* 8 ego uel tu uel ille *NGL* ego uel tu ille *O* 9 in omnibus *G* interrogative] *r* interrogatiuae *RD* 10 uti] *r* ut hi *R* eisdem *N* hisdem *GL* adverbio negativo] *r* aduerbia negotia *R* 11 homo est uel non uel etiam legitne *NSL* 12 legitne] *r* legit ue *R* vel etiam] & iam *R* uel iam *r* doces uel doceris *OD* 13 doceres *G* doceo doceor *G* etiam] etiam aduerbium confirmatiuum *ODNSGL* etiam aduerbium relatiuum *M* vero *om.* *L* 14 species in se *L* 16 ad hoc] *rl* et hoc *G* ** hoc (et?) *L* hoc *R* huic *N* omnis] *l* omni *MGL* species] *l* specie *ML* 17 subposita *R* 18 dicamus *M* qual**is *L* huiusscemodi *S* 20 quantus interrogantibus] quantus interrogationi *M* quantus interrogatiuo *S* quantitatis interrogationibus *L* *prob. Walchio emendat. Liv. p.* 237 21 aptissimime *G* 22 interrogative] *r* interrogatiuae *RDS* profera*tur (n) *L* proferantur *r* 23 congrue *M* quot] *r* quod *R* quot homines] *r* quot omnes *R* decim *DG* 24 mille] Ī *S* et si | (milia *add. in mg.* *r*) *Rr* ut cuius *l* 25 possessivorum] *g* possiuorum *G* cuia est filia] *r* cui est filiae *R* 26 rectę *R* mea uel i tua *O* 27 priamęia *G* priamea (i) *L* uel euandria *dn* uel euandrea (i) *L* euandreia (uel i) *G* euandreia *O* oportune] *r* oportunae *R*

nibus cunctis gentilibus, ut 'cuias est iste?' si quis interroget, perite respondetur 'nostras', 'vestras' vel 'Graecus', 'Romanus', 'Syrus' et similia.

Sic igitur etiam adverbiorum supra dictorum ad omnes species sibi subiectas in||tendere possumus interrogationem, ut 'qualiter?' interro- 5 ganti re|spondeo 'bene' vel 'male' vel 'cito' vel 'tarde' et similia, 'quotiens?' vero interroganti 'semel' vel 'bis' vel 'centies' et similia 43 subicio. sic etiam localia. si interrogem 'quo?', respondes 'huc' vel 'illuc', 'domum' vel 'militiam', 'Romam' vel 'in Italiam'; sin vero 'ubi?', respondes 'hic' vel 'illic', 'domi' vel 'militiae', 'Romae' vel 10 'in Italia'. non solum enim adverbia huiuscemodi localibus interrogationibus, sed etiam omnia nomina locos significantia licet subicere, ad locos quidem praecedente 'quo', in locis vero 'ubi', de locis 'unde', per loca 'qua'. eodem modo et temporalia.

Infinitum 'aliquando', interrogativum et infinitum et relativum 'quan- 15 do', ad quod omnia non solum adverbia, sed et nomina temporalia bene respondemus, ut 'quando?' 'hodie', 'heri', 'cras', 'ante decem dies' et similia.

Appellativa quoque nomini infinito, quod est 'quis', solent subiungi, sed magis generalia aut specialia, ut 'quis invenit literas?' 'homo'; 20 'quis utilis est aratro?' 'bos'; 'quis natat in mari?' 'piscis'; sed videtur hic quoque res individua esse, cum de ipso generaliter animali est interrogatio. similiter, si dicam multis praesentibus 'quis est de nobis grammaticus? quis orator? quis medicus?' et respondeatur 'ego quidem sum grammaticus, tu orator, ille medicus', loco propriorum 25 hic accipiuntur nominum, cum de propria unius personae, quam ipsa habet, grammatica vel rhetorica vel medicina responderit.

1 gentilibus] *n* gentibus *N* cuas *G* 2 nostrâs uestrâs *G* sirus *GL* 4 etiam *om.* *S* 5 subiectas] *r* coniunctas *R* interrogandi *GL* 6 respondeo] *r* respondeatur *R* male uel bene *O* 7 vero] *om.* *O* ergo *GL* interrogandi *GL* interroganti respondeo semel *O* similia. Sic etiam subicio. Sic etiam *G* 8 quo] *in* ubi *mut.* *D* ubi *OL et spscr.* *m* *post* respondes *sqq.* *usque ad* respondes (uel ad) *om.* *RMODGL* 9 in *N* si *S* 10 hic uel hic. domi *D* 11 in Italia] *r* italia *R* in italia et similia (*M?*) enim] autem *G* huiusscemodi *S* huiusmodi *GL* 12 sed] *d* s& *D* nomina] *d* communia *D* loco significantia *S* locum significantia *M* ad] *r* at *R* 13 praecedentes *O* de locis uero unde *N* 14 temporalia.] *R* temporalia inuenis. *r* *rell.* 15 et infinitiuum et *O* 16 ad] *r* et *R* sed nomina *N* nomina] *r* omnia *R* 17 hodie. hodie. heri *N* heri hodie *S* decim *L* 19 quod est quis — aratro] *r* quđ sest (quis) | aratro *R* 20 ut inuenit *L* 21 natat] *r* notat *R* mare *G* 22 animali] *r* animalia *R* 23 quis est] *d* quies *D* 24 uobis *ODNSGL* quis *ex* tu *corr.* *D* qui *R* quis medicus — tu orator *ante* ille medicus *om.* *D*, ille *eras. et ras.* quis *spscr.*, *in mg.* ut (*sic pro* et) respondeatur — ille medicus *add.* *d* respondeat uir ego *G* 26 accipiuntur] *r* cipiuntur *R* propria] *d* propria substantia *D* propria (s. substantia) *Rr* persona *L* 27 grammaticam *Rr* rhetorica] *r* rethorica *DNSGL* rethoricam *R*

In definitionibus quoque solet ad interrogationem omnium rerum, 44 quae definiri possunt, neutrum substantivi praeponi et multa appellativa differentiarum nomina ad id referri, ut 'quid est animal?' 'substantia animata', et per conversionem 'quid est substantia animata?' 'ani-
5 mal'; 'quid est homo?' 'animal rationale mortale', et per conversionem 'quid est | animal rationale || mortale?' 'homo'. idem licet facere per omnes definitiones, quamvis quantum ad generales et speciales formas rerum, quae in mente divina intellegibiliter constiterunt antequam in corpora prodirent, haec quoque propria possint esse, qui-
10 bus genera et species naturae rerum demonstrantur.

(Est praeterea notandum, quod tam nomina infinita quam adverbia, VII 45 si generalem habent pronuntiationem colligentem universitatem numerorum, de quibus loquitur, geminantur apud Latinos vel assumunt 'cumque', ut 'quisquis' vel 'quicumque', 'qualisqualis' et 'qualiscumque',
15 'quantusquantus' et 'quantuscumque' — Terentius in adelphis:

Tu quantusquantus nihil nisi sapientia es,

pro 'quantuscumque' —, 'quotquot' et 'quotcumque' — Horatius in II sermonum:

Vivere, Vertumnis, quotquot sunt, natus iniquis —,
20 'utut' et 'utcumque', 'ubiubi' et 'ubicumque', 'undeunde' et 'undecumque', 'quaqua' et 'quacumque'.)

Inter 'aliquis' et 'ullus', et 'alicubi' et 'usquam', et 'aliquando' et 'umquam' hoc interest, quod 'aliquis' et 'alicubi' et 'aliquando' absolute proferuntur, ut 'aliquis venit ad me', similiter 'alicubi fui-
25 mus', id est 'aliquo loco', et 'aliquando contigit', id est 'aliquo tempore'; sin autem dicam 'ullus', pendet ex infinito omnium nu- 46 mero. necesse est enim 'ullus' omnium intellegere et cunctos posse

1 diffinitionibus *NL* omnium *ex* nominum *corr. D* 2 definiri] *r* finiri *R* deffiniri *N* diffinirì *S et ex* diffinire *corr. L* substantivi] *r* sub*********** *R* substantiuum *MON* et] *r* ut *R* apellatiua *D* 3 refferri *G* quid est *ex* quidem *corr. M* 4 animata] animata sensibilis *M* sensibilis animata *S* *post* animata *sqq. usque ad* animata *om. G* quid est *ex* quidem *corr. M* animata] sensibilis animata *S* 5 est *om. G* rationale] *r* rationabile *RMDGL* 6 rationale] *r* rationabile *RODG* 7 diffinitiones *NG* ad generales] *r* agenerales *R* 8 quae] *r* quan *R* mente] *r* ment* *vel* ment** *R* constiterunt] *r* constiterint *R* 9 antequam] *d* antiquam *D* *post* antequam *sqq. usque ad* quam *om. R add. r* corpore *G* profuundirent *G* possunt propria *S* possunt *MODNG* 10 et] uel *ODNSG* 12 universitatem] *d* uniuersi tamen *D* 14 uel cumquicumque *M* qualisqualis uel qualiscumque (*O ?*) 15 *Ter. adelph.* III 3, 40 aldelphis *G* 16 nihil *RMODSGL cum Ter. Bemb. Bas.* nil *probe corr. N* 17 et *om. O* Horatius] *r* Oratius *RN* *Hor. serm.* II 7, 14 19 sunt *sup. lin. add. r* quotquot sternat iniquis *S* 20 *post* utut: Terentius in formione: Vtut (ut *Ter. Bemb.*) haec sunt (*Ter. Phorm.* III 2, 46) *add. OS*, utcūq. Terent̄ in phormione. utut haec sunt *ibid. sup. lin. r* 21 quacumque] *d* quacum *D* 22 et usquam *om. D* 23 et umquam *om. G* hoc est interest quod *D* 24 proferuntur] *s* proferentur *S* similiter et *G* 25 aliquo] *R* in aliquo *rell.* aliquo] *r* alico *R* 26 sin autem — numero *om. S* 27 *post* numero *sedecim fere literarum rasura in N* est *om. O* ullus *add. r* intellegere] *r* intellege *R* posse] *d* esse *D*

numeros ad hoc referri, nec incongrue diminutivum esse unius dicitur. et videtur hoc ad aliquid esse, quomodo 'summus' et 'imus', 'primus' et 'ultimus' ad omnia dicuntur, tam locis quam temporibus vel ordinibus subiecta vel superposita. similiter 'usquam' ad omnia loca refertur et 'umquam' ad omnia tempora. | 5

Et sciendum, quod composita quoque eorum abnegativa sunt omnium generaliter, quae per ea possunt significari, ut 'nullus omnium deorum' vel 'hominum' vel 'eorum quae sunt', id est quae cadunt sub homine; similiter 'nusquam' omnium locorum est abnegativum, et 'numquam' omnium temporum. 10

47 Ean||dem habent differentiam ad simplicia infinita illa, quae componuntur ex eis geminatis vel quae assumunt 'cumque', ut 'quis' infinitum ad unum per se intellegendum pertinet - Horatius in II sermonum:

> Et leporum avulsos, ut multo suavius, armos,
> Quam si cum lumbis quis edat, 15

pro 'aliquis' -, 'quisquis' vero vel 'quicumque' ad universos dicitur. similiter 'quot' certum desiderat numerum, 'quotquot' vero vel 'quotcumque' ad universos confuse dicitur. et 'quis' quidem simplex potest et infinitum et interrogativum esse, compositum vero ab eo 'aliquis' tantummodo infinitum. similiter adverbia 'quo', 'ubi', 'unde', 'qua' 20 et 'quando' possunt interrogativa et relativa et infinita esse - Virgilius in X:

> Aspera quis natura loci dimittere quando
> Suasit equos,

'quando' pro 'aliquando' -, 'aliquo' vero et 'alicubi' et 'alicunde' et 25 48 'aliqua' et 'aliquando' sine dubio infinita sunt tantum. et 'quis' vero, quod est substantiae infinitum, pro 'qualis' et pro 'quantus' invenitur, 'qualis' vero et 'quantus' pro 'quis' non. Virgilius in IIII Aeneidos:

1 ad] *d* ab *D* referri] *s* refferri *G* referre *S* incongruae *Rr* esse diminutiuum *N* 2 esse id est TON ΠΡΟCΤΙ *S* 4 supraposita *r* 5 refertur] *r* reffertur *G* proferurtur *R* 6 cūposita *D* omnium generalium *GL* 7 nullus est *M* deorum] *r* de eorum *RS* 8 hominum] *r* omnium *R* quae] *r* que *R* homine] *R* nomine *rell.* 9 numquam] nusquam *G* 11 eandem] *r* eadem *R* 12 vel *om. R* quae] *d* que *D* 13 ad] *r* ut *R* Horatius] *r* Oratius *R* *Hor. serm.* II 8, 89 *sq.* in II sermonum *om. G* 14 avulsos] *r* aduulsos *N* auulsas *R* uulsos *duo Bland. cum al. mss. Hor.* ut] et *GL Hor. Berol.* 1 *Kirchneri* 15 Quam *N* (uel quod ali) lumbis redeat *N* quis edat] *r* qui sedeat *RGL* quis (quis) sedeat *M* edit *libri Hor. plerique* 16 uero et quicunque 17 Similiter. et quot *NGL* quot] *r* quod *R* numerum *sup. lin. add. n* vero *om. G* uero et quotcunque *L* uel quodcumq; (t) *Rr* uel quot: cunque (: uel qt) *G* 18 quisdem *R* potest esse et *N* (Im) 19 esse *om. N* 20 quo et ubi *O* unde *add. d* qua *G* 21 qua (Ndo) *Rr* et *ante* infinita *add. r om. RS* ut uirgilius *GL* *Verg. Aen.* X 366 *sq.* 23 demittere *DL* 25 aliquo] *r* alia *R* 26 aliqua] aliquo *G* tantum *om. S* 27 infinitum] *r* infinita *R* pro qualis et quantus inuenitur *O* 28 uero et pro quantus pro *Dd* *Verg. Aen.* IIII 10 IIII] *d* III *D*

Quis novus hic nostris successit sedibus hospes?
'quis' pro 'qualis'. idem in VI:
Qui iuvenes! quantas ostentant, aspice, vires!
'qui' pro 'quales'. similiter adverbium 'qui', quod est a nomine substan-
5 tivo 'quis', pro 'qualiter' accipitur, 'qualiter' vero pro 'qui', cuius propria significatio est 'pro|pter quid', non accipitur. Terentius in Andria:
Quis [tibi] videor? - Miser aeque atque ego,
'quis' pro 'qualis' dixit. idem in Phormione:
10 Quot me censes homines iam deverberasse usque ad necem,
Hospites, †tunc cives? quo magis novi, tanto saepius,
'quo' pro 'quanto'. idem in eunucho:
qui istuc?
15 'qui' pro 'quomodo'. idem in Andria:
Qui? quia te novi,
'qui' id est 'propter quid?'

Et hoc tamen et alia quoque omnia adverbia interrogativa ad multas tendunt species interrogationum, quomodo et supra dicta localia et tem-
20 poralia. et sunt eadem et relativa, ut 'cur', 'quia', 'διὰ τί' καὶ 'διότι'. 49
Horatius in I carminum interrogative:
cur apricum
Oderit campum?
idem in eo||dem relative:
25 et altis urbibus ultimae

1 nouus *ex* nouos *corr. Verg. Pal.* de sedibus *Verg. Fr.* ospes *GL* 2 *Verg. Aen.* VI 771 VII *G* 3 iuuenis *Verg. Med.* iuvenes quantas] *rd* iuuenas tantas (*in* quantas *corr. m. pr.*) *D* iuuenosttantos *R* ostendant *GL* ostendunt *N* aspice] *r* aspicere *RG* 4 qualis *M* quod a nomine *G* 6 terrentius *ML* Terente** *Dd* *Ter. Andr.* IIII 2, 19 8 tibi *recte om. codd. Ter.* videor] inuideo *GL* uel uideor *in mg. L* miser aeque] *rn* miseraeque *D* misereque *R* misere aeque *N* miser *S* 9 Item *O* *Ter. Phorm.* II 2, 13 *sq.* 10 quot] *r* quod *RD cum Ter. Bemb.* censes (c *sup.*) *L* uerberasse *GL* 11 necem cum hospites *N* 12 ospites *GL* tum (*M?*), *libri Ter.* magis] *r* magi *R* novi tanto] *d* nouitando *D* 13 **quo *R* quanto] *d* quando *DG* *Ter. eun.* I 2, 41 eunō *G* 14 qui] *Ter. Bemb. m. alt.* quin *m. pr.* istuc. (ali istud *sup.*) Et Persius qqm qpoteuis dicam (*Pers. sat.* 1, 56) qui *Nn* 15 *Ter. Andr.* III 2, 22 16 quiad te *Rr* noram *libri Ter. cum Bas.* 18 et alia *in ras. r* 19 intendunt *MODSGL* intendunt uel interrogationem *N* interrogationem *MGL* 20 eadem relatiua *GL* cur et quia (uel quia *sup.*) *N* quia] *r* quam *R* quam *L* ΔΙΑΤΙ.ΚΑΙ.ΙΔΙΟΤΙ.ΗΤΟΙΔΙΟΠΕΡ *S* ΔΙΟΠΙ *D* ΔΙΟΙΤΙ *G* ΔΟΙΤΙ *M* 21 Horatius] *r* Oratius *R* *Hor. carm.* I 8, 3 *sq.* II *D* sermonum *R* interrogatiuae *DS* 23 hoderit *N* 24 in eodem in eodem *Rr* *Hor. carm.* I 16, 18 *sqq.* relative] *r* relatiuae *RD* 25 uerbibus *Rr* ultimae stetere] *r* ultima *stet*er*(e-h-o *ni f.*) *R*

Stetere causae, cur perirent
Funditus,

'cur' διόπερ. idem in eodem:

neu miserabiles
Decantes elegos, cur tibi iunior 5
Laesa praeniteat fide,

'cur' διότι. 'quia' similiter Virgilius in V interrogative:

Heu quianam tanti cinxerunt aethera nimbi?

Terentius vero in adelphis:

Quia praeter spem evenit, 10

relative dixit, διότι. omnes enim species causarum eis respondentur, quomodo illis omnes species localium vel temporalium adverbiorum vel nominum. quae vero non ad diversas pertinent species, adverbia interrogativa esse non possunt, ut hortandi 'heia', vocandi 'heus', respondendi 'hem' et similia. invenitur 'quisque' pro 'quicumque', 'qualisque' pro 15 'qualiscumque'. similiter adverbia 'quoque' pro 'quocumque', 'quaque' pro 'quacumque', 'quandoque' pro 'quandocumque'. [Virgilius in VII:

o matres, audite ubi quaeque, Latinae,

pro 'quaecumque'; potest tamen hic 'ubi' pro | 'ubicumque' accipi.] 20

50 'Quorsum' quoque ex 'quo' et 'versum' compositum tam interrogativum quam relativum et infinitum esse potest omnium localium ad regionem aliquam vergere demonstrantium, ut si interrogem 'quorsum vadis?' bene redditur 'horsum', 'istorsum', 'sursum', 'deorsum', 'dextrorsum', 'sinistrorsum', 'orientem versus', 'occidentem versus' et 25 similia. idem et relativum est, cum gravatur, ut si dicam 'quorsùm ille ierat, et ego ii', et infinitum, ut 'quorsùm ille vadit, et tu vade'.

1 pericrint *N* 2 funditur *r* 3 cur.cur *Rr* dio περ *D* ΔΙΟΠΗΡ *O* ΔΙΩΠΗΡ *GL* *Hor. carm.* I 33, 2 *sqq.* 4 Heu *M* 5 decantes] *r* dicantes *R* 6 praeniteat] *ex corr. n* niteat *ni f. N* 7 διότι] *D* ΔΙΟΠ (ΟΠ *in ras.*) *M* ΔΙΑΤΙ *N* uel ΔΙΑΤΙ uel ΔΙΟΙΤΙ *in mg. d* quia] *r* qua *R* *Verg. Aen.* V 13 .II. *D* interrogative] *r om. G* interrogatiuae *R* 8 aethera] equora *S* 9 Terrentius *MNL* vero *om. M* 'nisi Act. V Sc. 3 v. 29 quae praeter spem evenere in mente habuit Priscianus, equidem quem Adelphorum locum respexerit nescio' *Krehlius;* '*ceterum cf. Andr.* II 6, 5. IIII 1, 54. *Heaut.* IIII 1, 51' *Fl.* 10 evenit] *add. in R m. alt.* uenit *D* 11 relative] *r* relatiuae *R* dioti *D* uel ΔΙΌΠΕΡ *spscr. d* respondent *S* 13 non *om. O?* 14 ortandi *N* ʰeia *D* hem] heu *MNGL* uel hiam *sup. lin. gl* uel hem *in mg. g* 15 Inuenitur *S* quisquisque *N* quiqumque *S* 16 quaque pro quacumque *om. N sup. lin. add. n* 17 quandoque pro quandoque *S* Virgilius — accipi] *om. RMDGL add. rd,* ÷ *notata sunt in S* *Verg. Aen.* VII 400 (*deficit Verg. Pal.*) 18 V *N* 19 lo *S* 'iō *Verg. Med.* audite *m. alt. in mg. in Verg. Rom.* latine *d* latinae quaeque pro *O?* 20 hic] et hic *Od* hic et *S* hinc et *N* ubique pro *d* 21 versum] *d* uerbum *D* 22 potest esse *L* 23 demonstrantium] *d* demonstratiuum *D* 24 redditur] *d* reddetur *D* horsum] (*O?*) *1* *orsum (⊦?) *Darmst.*[a] orsum *RMDNSGL* uel istorsum *G* 25 sinitrorsum *S* orientemuersum occidentemuersum *M* occidentem] *r* ocidentem *R* 27 ii] pro iui *sup. lin. add. rd* iui *N* ui *S* ut] *r* et *RMODNL* 28 ua*de (l) *D* ualde *G*

'Quoad' quoque et infinitum et interrogativum et relativum est. accipitur enim pro 'quousque' et pro 'quando', quod triplicem habet significationem, ut ostendimus. Terentius in Phormione:

quid? senem

5 Quoad expectatis vestrum?

interrogative dixit. idem et relativum est, ut 'quoad iussisti, parui', 51 infinitum: 'quoad libet, scribo'. similiter 'quousque', 'usque ad quod tempus' vel 'usque ad quem locum', et interrogativum et relativum et infinitum potest esse: interrogativum, ut Cicero in I invectivarum: 10 quousque tandem abutere, Catilina, patientia nostra? relativum, ut 'quousque visum est doctori, didici', infinitum, ut 'quousque videatur tibi, venio'. et localia quidem adverbia frequentissime pro || temporalibus ponunt auctores, temporalia vero pro localibus nusquam, ut Virgilius in V:

15 Hic patris Aeneae suspensam blanda vicissim
Gaudia pertemptant mentem,

'hic' pro 'tunc'. idem in II Aeneidos:

Inde toro pater Aeneas sic orsus ab alto,

'inde' pro 'postea' et 'deinde'. |

20 Quoniam de his, quae loco articulorum accipi possunt apud Latinos, VIII 52 in supra dictis ostendimus et de generaliter infinitis vel relativis vel interrogativis nominibus, quae relationis causa stoici inter articulos ponere solebant, et de adverbiis, quae vel ex eis nascuntur vel eorum diversas sequuntur significationes, consequens esse existimo, de pronominum quoque 25 constructione disserere. articuli enim cum nominibus in oratione accipiuntur, ea vero pro nominibus. neque apud Graecos tamen pronomina demonstrativa, quippe praesentes ostendentia personas, quae in prima sunt cognitione, articulorum esse possunt capacia praepositivorum, quibus Latinitas caret, sicut docuimus. et manifestum, quod ideo et casus recipiunt 30 pronomina, ut pro toto nomine subeant, id est pro omnibus eius casibus,

1 interrogatiuum et infinitum *S* est *add. r* 2 quousque] *r* usque *R* quando interrogatiuo solū. Nā triplicem *S* quod *sup. lin. add. r* 3 Terrentius *ML* *Ter. Phorm.* I 2, 97 *sq.* in Phormione *om. G* 4 senem quousque quoad *N* 5 aspectatis *G* spectatis *Ter. Bemb.* expectetis *Ter. Bas.* 6 est ut] *r* et *R* iusisti *L* 7 infinitum est ut *m* 8 quod] *r* quot *R* 9 interrogatiuum in ut cicero innectiuarum *S* *Cic. in Cat. or.* I 1, 1 10 catilena *GL* 13 temporalibus] *r* temporibus *R* lacalibus *L* nūquam *S* nunquam *L* 14 ut *om. MG* *Verg. Aen.* V 827 *sq.* 15 suspensam blanda] *d* suspensa blandam *D* blandā *N* uicisim *L* 16 pertemptant] *r* pertemtant *R* pertentent *O* 17 *Verg. Aen.* II 2 18 thoro *SL* 20 DE CONSTRVCTIONE PRONOMINVM *inscr. N* apud Latinos *om. S* 22 stoici] *cf. lib.* XI § 1 inter] hūt *G* articulos *ex* alticulos *corr. M* 23 secuntur *RNS* 25 diserere *L* inoratione *D* *cf. Apollon. de synt.* II 1 *p.* 95, 4 *Bk. c. ann. Bekkeri* 27 ostendentia] *n* ostentia *N* 28 cognitione] *r* cognatione *R* capacia esse possunt *O?* possunt] *d* possent *D* capacia] *r* capatia *RDS* praepositiuorum qui ad secundam attinent cognitionem quibus *ROS*, *sed vocc.* qui — attinent *notis* ÷ *et* : *inclusit h. e. delendas esse significavit S* 29 ideo casus *OL* 30 id est] *r* Idem *R* id est pro omnibus eius casibus] id est

personarumque omnium discretiva sunt, ut quod deest nomini, id est personarum discretionem, ea loco illorum prolata compleant, et nominis quidem habent casus, verbi vero personas. itaque undique declinantur duas generales declinationes assumentia, unam nominis, alteram verbi, nec per confusionem, sed per aptissimam partitionem: terminationi enim iniecerunt casualem declinationem, principio vero personarum divisionem. est enim planum, quod, si in eadem parte duae fierent declinationes, contingebat casus mutationem impedimento fieri personarum discretioni, et contra personarum transitione corrumpi casuum proprietatem, quare casum quidem || discernens efficit 'mei, mihi, me', personam vero 'mei, tui, sui', personam vero et casum 'mei, tibi'. et in omnibus definitum est supra dictis, id est personis et casibus, in quibus etiam numeri manifestantur propter distributionem, quae in utramque partem eorum discessit, id est principium et finem. utraque tamen declinatio tam casuum quam personarum ad proprias partes absistens, id est | ad nomen et ad verbum, fine utebatur, ut 'bonus, bona, bonum', 'boni, bonae, boni', 'scribo, scribis, scribit'. non arbitror necessarium esse, si quis quaerat: 'quare autem in pronomine non concedebat personis magis terminatio, quemadmodum in verbis, quam principium?', quia oportebat semel uni concedere parti finem et, si est dicendum, rationabiliter casuali, quippe cum prius est nomen verbo, quemadmodum ostendimus, et manifestum, quod eius proprietas, id est casus, iure obtineat finem. praeterea pronomen est, quod pro nomine accipitur et imitatur nomen. et certum quod accidentium est eius significationi, id est substantiae, quae innascitur, persona. et si terminatio obtinet maxime partes orationis, finis autem pronominis casus est, obtinebit per finem, ut 'pronomen' vocetur, quippe quo imitatur nominis

(marginal numbers: 53 at line 3; 5; 10; 15; 54 at line 18; 20; 25)

per omnes eius casus *G*. *desunt haec Apollonio l. l. p.* 95, 9, *accedit lectionis varietas, ut f. insiticia sint* 1 personarumque] *r* personarum quae *R* personarum quoque *G* discretiuae (uel ee) *GL* deest *G* personarum omnium discretio *NG at v. Apollon. l. l. p.* 95, 10 *sq.* 2 discretio(nē) *Dd* compleant] *r* compleat *R* 3 casus habent *O* 5 partitionem] *r* partionem *R* particionem *D* inicer̄ *M* 6 deuisionem *L* 7 planum] *r* plenum *R* si in] *r* sine *R* fuerint *G* contingebant *G* 8 mutatione *OS* discrecioni *D* *post* discretioni: et contra personarum discretione (*sic*) *iterat R del. r* 9 transitioni *G* propriaetatem *Rr* 11 mei tibi] *ἐμοί — σέ Apollonius l. l. p.* 96, 10 *Bk. εμοι σοι libri, l. ἐμοῦ, σοί* tibi se. et *N* diffinitum *NGr* deffinitum *S* 13 utramque] *r* utranque *GL* utraque *R* eorum partem *S* disscessit *N* discesit *L* id est] *r* idēm *M* idem *R* id *S* id est — finem] *om. Apollonius l. l.* 12; *an* ()? 14 in principium *MODN* 15 assistens *S* et aduerb*um (i) *G* et uerbum *NL* 16 bonae bona *DG* 17 quaerat quis *S* 18 autem *del. r* terminatio*** (nis) *D* quemammodum *L* quem(d)ammodum in uerbo quā (is) in principium *Rr* 19 uni semel *N* 21 quemammodum *L* quemam(d)modum ostendimus ostendimus. Et *Rr* 22 propriaetas *R* optineat *NS* finem] *d* fidem *D* 23 accidentium] *d* accendentium *D* accidens *N* 24 quae nascitur in persona *G* 25 optinet *RMNS* maximae *Rr* 26 optinebit *Nr* quippe in quo *O*

proprietatem, id est casum, quamvis etiam verbi subiit proprietas, id est persona.

Oportere iudico, antequam de singulorum constructione pronominum dicam, disserere de eorum proprietatibus, ex quibus manifestum tradendae 5 fiat documentum constructionis.

Quoniam igitur praedictum est de praecipua et singulari demonstra- VIIII 55 tione pronominis, quae fit in utraque parte, in principio personarum, in fine casuum, de ceteris videamus. apud Graecos alia sunt demonstrativorum pronominum absoluta, alia discretiva. absoluta dicuntur, quae non 10 egent alterius adiunctione personae, quae ἐγκλιτικά, id est inclinativa apud illos sunt, ut εἶδέν με, ἐλάλησέν μοι; discretiva sunt, quae egent adiunctione aliarum personarum, quae ὀρθοτονούμενα vocant, ut εἶδεν ἐμέ, οὐκ ἐκεῖνον: necesse est enim aliam inferre personam, quomodo in comparativis nominibus necesse est ad alias ea fieri personas, absoluta 15 vero eorum, id est positiva, per se proferuntur. apud nos autem pronomina eadem et discretiva sunt, ut 'vidit me' vel | 'vidit me, illum autem non'. nominativus tamen primae vel secundae personae prono- 56 minum, si verbo iungatur, quia verbum per se absolutam magis personam significat, plerumque discretivus est, ut 'ego dico, ille autem non'.

20 Accidit pronomini relatio in tertia persona, per quam praedicta nomina per recordationem pronominantur, id est per pronomen significantur, ut 'Iuppiter postquam Troas et Hectora navibus appulit, ipse reiecit oculos claros'. et sciendum, quod demonstrativa prono-

1 casum] *r* casuum *Rd* propriaetas *Rr* 3 DE CONSTRVCTIONE PROPRIETATVM PRONOMINVM *inscr. N* oportere autem iudico *R?* 4 propriaetatibus *Rr* 5 constructionis] *d* constructiones *D* orationis siue constructionis *S* 6 singulari] *r* singula *R* demonstratione] declinatione *coll. Apollonio de synt. p.* 97, 12 *sq.* ἡ ἐξαίρετος κλίσις *Bekkerus ad h. l.* 7 in fine *spscr. r* 8 casuum nunc de *D* demontratiuorum (uel s) *S* 9 pronominum *L* dicunt *G* 10 adiungcione *D* ΕΓΚΑΙΤΙΧΑ *r* ΕΝΚΛΗΤΙΚΑ *N* & ΚΑΙΤΙΚΑ *R* ΕΤΚΑΙΤΙΚΑ *G* & ΕΝΚΛΕΤΙΚΑ *DS* et ΕΝΚΛΙΤΙΚΑ *L* inclinativa] *r* indeclinatiua *M* inclina *R* 11 ut *om. L* ΕΙΔΕΝ ΜΕ ΕΛΑΛΗΣΗΝ ΜΟΥ *G* eiden.ΜΕΙΑΛΕΣΕΝ ΜΟΙ *D* eiden.ΜΕ.ΕΛΜΕΣΗΜΟΤ. *N* ΕΙΔΕΝ****ΕΛΕΣΕΝ *M* μοι] ΜΟΥ *SL* 12 aliarum adiunctione *S* ὀρθοτονούμενα] *r* ΟΡΘΟΤΟΝΟΥΜΗΝΑ *NG* ΟΡΘΟΤΟΥΝΟΜΕΝΑ *D* ΟΡ**ΤΟΓΟΥΜΕΝΑ *M* opeo.to.ΝΟΥΜΕΝΑ *R* ΟΡΘΟΤΟΝΟΥΜΕΝ*Α (Ν) *L* ΕΙΔΗΝ *S* Ε.Δ.ΝΕΜΕ (I, E *sup.*) *Dd* ΕΙΛΕΝΜΕ (Δ *sup.*) *Rr* ΕΙΔΕΝΟΜΟΥΚΕ.ΚΕΙΝΟΝ. *N* 13 ΕΜΗ *G* ἐκεῖνον] *d* ΕΚΙΝΟΝ *D* est *sup. lin. add. n* in *om. S* 14 comparatiua nomina *S* est *om. G* alias proferri personas *S* 15 eorum *sup. lin. add. n om. M* 16 eadem *om. GL* eadem et absoluta et discretiua *ODNSr* et, *add.* de÷, *spscr., in mg. inf.* eadem absoluta *add. l* me absolute et discretiue uidit *OS* hic absolute s. discretiue *sup. lin. n* vel vidit me] *add. r om. RG* me] te *MDL* 17 *post* non *notam* đ (*i. e.* deficit) *add. G* Nominatiuus (Nominatiui *L*) tam primae personae et secundae pronominum *GL* tamen] *ex corr.*, quam *pr. M* vel] *r* & *R* 18 iungitur *DS* iunguntur *GL* coniugatur *O* per se] *r* ipse *R* plerunque *GL* discretivus] *dn* discretiuum *ODNGL* discretiu (ū) sunt *Mm* est ut est ego *d* 20 quam] *r* quem *R* pronomina *G* 22 Iuppiter *etc.*] *Hom. Il.* XIII v. 1. 3 *ex Apollonio l. l. p.* 98, 12 *translati* Iuppiter] *d* iupiter *DLr* haectora *N* haector‿a *R* appulit] *r* epulit *R* 23 reiecit] *r* reicit *R* claros ÷ uirgits

mina non aliquorum praedictorum loco nominum, quomodo relativa, sed eorum, quae proferri demonstrative non possunt, accipiuntur, relativa vero praedictorum quidem loco nominum, sed quae iterum accipi non possunt. si quis enim pro 'ipse reiecit oculos claros', ponat iterum 'Iuppiter', non colligit duas orationes ad Iovem, sed quasi principium alterius facit 5 orationis. potest autem proprium nomen et ad diversas proferri personas, ut si dicam 'Aiax venit ad Troiam, Aiax fortiter pugnavit contra Troianos', dubium, an de eadem dicam persona, cum duo eiusdem nominis fuerint, ad quos supra dicti actus pertinere possunt; sin autem dicam 'Aiax venit ad Troiam, idem fortiter pugnavit contra 10

57 Troianos', de una intellego persona. in omnibus igitur relativis pronominibus una eademque est oratio ex supra dicto nomine pendens. licet autem pro relativis pronominibus nomina ponere et orationem mutare, ut 'Iuppiter tonat, Iuppiter fulminat'; eae enim orationes singulae per se possunt proferri et invicem converso ordine praepostere dici, cum 15 non ad priorem refertur secunda, quod facit pronomen relativum, || quod ad praedictum nomen refertur. quotiens vero 'ille' vel 'hic' non ostendendum ante oculos aliquid referunt, oportet intellegere, quod eorum demonstratio | ad intellectum refertur; itaque quaedam sunt oculorum demonstrativa, ut 'ego' et 'tu', quaedam et oculorum et intellectus: oculo- 20 rum, ut:

Hic vir, hic est, tibi quem promitti saepius audis;

intellectus, ut:

Hic pietatis honos? sic nos in sceptra reponis?

58 Praeterea sola pronomina diversis vocibus diversas tertias faciunt per- 25 sonas, cum verba una voce ad plures personas pertineant tertias: dicimus enim 'scribit Probus vel Servius', vel quicumque potest hunc actum suscipere, non tamen hoc etiam in pronominibus. nam relativa quidem sunt 'ipse' vel 'is' vel 'sui', quod est primitivum, demonstrativa vero 'hic', 'iste' vel 'ille'. sed interest, quod 'ille' spatio longiore in- 30

scripsit georgica, ipse ęneida quoq; Et sciendum *S* 1 loco* *L* 2 demonstrative] *r* demonstratiuae *RD* 3 possĩ *M* 4 pro *add. d* reiecit] *r* reicit *R* reiiecit *L* Iuppiter] *om. G* iupiter *Lr* 5 collegit *G* colliget *N* 6 proferri] *in* referri *mut. N* referri *S* 7 *post vocc.* ad Troiam *sqq. usque ad eadem vocc. om. S* 8 aeadem *D* dico *N* personam *Rr* 9 fuerunt *DNGL* supradictis *D* -possunt pertinere *N* 10 idem] ipse *GL* 11 igitur *add. r* 12 est *om. GL* pendens ex supradicto nomine *N* liquet *GL* 14 iupiter *utrubique Lr* fulminat *ex* flumina *corr. D* heę *D* hae *NS* Ea ++ *L* orationes] *r* orationis *R* 15 per se] *d* persone *D* 16 *post* refertur *sqq. usque ad* refertur *om. D add. d* 17 ostendendum] *r* ostendum *RG* 20 ego tu *ODS* 21 ut Virgĩs in VI. hic *S* *Verg. Aen.* VI 792 23 ut idem hic *S* *Verg. Aen.* I 253 25 ad diuersis *N* diuersis uocibus diuersis uocibus diuersas *S* tertias *om. D* 26 pertinaeant *D* ut tertias *Rr* 27 probus aut seruius *M?* quicũquae *Rr* hunc actum potest *G* 28 non tantum hoc *L* 29 sunt quidem *N* his *Rr* is vel sui] *g* sui uel is *GL* uero ut hic *N* 30 *post* intellegitur: ut (÷ ut *S*) terentius in eunucho (ut terentius ait *N* in eunucho *add. n;* in eunuco *D*). Viden (Videns *D* Videsne *S*) tu illum (illam *r*) thais (illum tais *O* thais illum *N*) *? i. e. Ter. eun.* IIII 6, 16 *add. ONSrd cf. lib.* XII § 3

tellegitur, 'iste' vero propinquiore, 'hic' autem non solum de praesente, verum etiam de absente possumus dicere, ad intellectum referentes demonstrationem, ut praedictum est, ut:

hoc regnum dea gentibus esse

5 Virgilius in I [ad absentem Carthaginem retulit demonstrationem]; 'iste' 59 vero plerumque ad oculorum demonstrationem profertur. Virgilius in VI:

Non hoc ista sibi tempus spectacula poscit;

inveniuntur tamen etiam hoc de absentibus protulisse auctores, vel de eis, quae cerni non possunt, ut supra dictum est. Virgilius in XI:

10 sed nunc est omnia quando
Iste animus supra.

Terentius in adelphis:

iste tuus ipse sentiet
Posterius,

15 cum de absente Aeschino dicat. 'ille' quoque, cum est etiam relativum, potest tam de absente quam de praesente accipi, ut:

sic Iuppiter ille monebat,

et:

Tune ille Aeneas?

20 et:

Ille ego, qui quondam gracili modulatus avena
Carmen.

licet tamen per figuram conversionis, id est κατ' ἀποστροφήν, absentis quasi praesentis loquendo uti secunda persona, ut Iuvenalis in II:

25 Tune duos una, saevissima vipera, cena,
Tune duos?

Quomodo tamen apud Graecos additur ι quibusdam pronominibus ad 60

1 propinciore *G* *post* propinquiore: ut iste tuus filius *add. r* ut iste tuus filius est *N in ras.* ut iste meus filius *OD* ut iste tuus filius et hanc aspice prolem *S* autem quod non *MODGL* praesente *in* praesenti *mut. N* 2 absente *in* absenti *mut. N* posumus *L* proferentes *L* 4 de agentibus *N* 5 *Verg. Aen.* I 17 Virgilius in I — profertur *ante* Virgilius *om. R add. r, ut tamen post* demonstrationem *et ipsa haec m. sqq. usque ad* demonstrationem *omitteret* XI *G* I eneid *S* cartaginem *MNSLr* kartaginem *G* 6 profertur ut *M?* *Verg. Aen.* VI 37 7 istas *Verg. Fr.* ista sibi tempus *h. l. add., post* poscit, *ubi R haec vocc. posuerat, del. r* expectacula (uel se) *Nn* poscit] *sic etiam Verg. Pal. Fr. Med. m. alt.* poscunt *Med. m. pr. Rom.* 8 hoc etiam *N* de absentibus hoc *S* de his *O* 9 *Verg. Aen.* XI 509 *sq.* 11 sup+ra(e) *M* superat *N* superat *Verg. Med.* 12 terrentius *ML* *Ter. adelph.* I 2, 59 *sq.* aldet *G* 13 ipse se sentiet *Ter. Bemb.* sentiat *GL* 15 absente] *r* apsente *R* Aeschino] *d* aescino *DNSGL* est *add. r* etiam *om. G* 16 potest tamen tam *O* absente *in* absenti *mut. N* praesente *in* praesenti *mut. N* *Verg. Aen.* VII 110 *cf. lib.* XII § 3 17 sic] si *GL* iupiter *Lr* monebat] *d* mouebat *D* monebat. Vir. Et *N* 18 *Verg. Aen.* I 617 20 *Verg. Aen.* I 1 *sq. in codd. dett. cf. lib.* XII § 11 21 gracili modulatus] *r* gratili modulatur *R* 22 carmen *add. d* 23 liquet *G* ΚΑΤΑ *RDSG* ἀποστροφήν] *d* ΑΠΟΤCΡΟΦΗΝ *D* ΑΠΟCΤΡΟΦΕΝ *N* ΑΠΟ CΤΡΩΦΗΝ *S* 24 *Iuv. sat.* II 6, 611 *sq.* III. *N* 25 caena *G* coena *S* 26 .Tunc ne *R* 27 ι] id *G* ·ι· in *Sr in ras.* ·ι· ΟΥ *N* quibusdam ·ι· *Rr* pronominibus *om. O*

vim significatio|nis intendendam, ut ἐκεινοσί, οὑτοσί, || ὁδί, sic etiam apud nos 'met, te, pte, ce' appositae intendunt significationem, ut 'egomet, tute, meapte, nostrapte, huiusce', de quibus, cum de pronomine tractabamus, latius diximus.

Definiuntur autem personae pronominum non solum demonstratione, (5) quae praesentium cognitionem sub oculis ostendit, sed etiam relatione, quae absentium recognitionem habet. itaque bene dicebat **Aristarchus**, coniuga esse personis pronomina, cum similiter et coniuncte per omnes personas definiuntur vel demonstratione vel relatione; verba vero inconiuga, cum in prima quidem et secunda persona finiuntur, in tertia vero non, (10) nisi praecipuus sit ad aliquem unum pertinens actus, ut 'fulminat' et 'tonat' de Iove solo intellegimus, non quod verbum tertiae personae finitum est, sed quod is, qui eius significationem agit, proprium habet (61) hunc actum. manifestum est igitur, quod ideo diversae sunt pronominis positiones in tertia persona, ne una voce diversae significentur personae. (15) consequebatur enim, ut ipsae quoque infinitae essent, quomodo in verbis tertiae personae, quod contrarium erat proprietati pronominum, quippe, cum una dictio plura significat, infinitatis causa fit; praeterea aliae quidem partes casuales a nominativo genetivum et ceteros casus ad consequentiam nominativi solent perficere. (20)

Principalia vero pronomina, id est 'ego, tu, mei, tui, sui, mihi, tibi, sibi', positive magis per singulos casus declinantur, cum non potest 'ego' secundum rationem casualium 'mei' genetivum ad|hibere, neque tamen 'mei' genetivus 'mihi' et 'me' oportune asciscit, numeris quoque positive commutatis, 'ego, mei, nos; tu, tui, vos'. nullus enim (25) genetivus, qui non ex nominativo fit, convenienter declinatus potest nume-

1 intuendam *GL* ut ἐκεινοσί] ue.κε.νο.ci *G* κειnoci *R* ϝαυτοci *N* ocαι *S* oci *Nl* oαι *G* 2 te pte] tep.te *R* pte.te *r* appositae] *r* apposite *R* additae *MODNGL* addita *S* intendunt] *rd* intendit *R* intendu *D* significantiam *DNL* significationi *G* 3 nostrapte uestrapte huiusce *N* de pronomine] *d* pronomine *D* 4 tractabamus] *r* tractabimus *R* diximus latius *S* 5 Diffiniuntur *NS* 6 ostendunt *OG* 7 recognitionem] *r* cognitionem *R* Aristarchus] *v. Apollon. de synt. p.* 100, 20 *sqq. coll. de pron. p.* 1 *C* 3 *sqq. Bk.* aristharcus *RD* aristarcus *Sr* 8 coniugasse personis *G* cum coniunctae similiter per *GL* (per omnes *in mg. add. L*) cum similiter coniuncta per *M* coniunctae *Sr* coniuncta *O* 9 Verbo uero coniugaci (v) imprima (in) *Rr* inconiuga esse cum *N* 10 secundam *N* vero *om. G* 12 Iove] deo uero *S* uel deo *sup. lin. add. N* non quo*d (a) *D* 13 his (uel is) *Rr* hic *G* hic *L* hic alias is *M* 14 est *sup. lin. add. Nm* pronominis] *r* pronominibus *R* 16 quoque personae infinitae *GL* infinitae] *r* infinita *R* 17 quippe *om., sup. lin. m. ant. add.* quippe (pro quia) *S* 18 dictio] *r* λέξις *Apollonius l. l. p.* 101, 23 *Bk.* adiectio *RDSG* plura significat] *r* plura|lificat *R* infinitatis] *d* infinitis *D* 20 perficere] *r* proficere *RL* 21 michi *N* 22 positive] *r* positiuae *OSrg* casus *om. R* 24 mihi datiuum et me accum *S* oportune] *add. g* oportunae *Rr* adsciscit *MDr* as(s)ciscit *S* as(a)ciscit *G* 25 positive] *r* positiuae *RS* Nonullus *S* 26 genitivus] *ex* genitivos *corr. D* fit et *Rr* sit *ONS* declinautus *r* declinantur *R*

rum pluralem nominativo consequentem exhibere; declinatus enim a nominativo congrue huic condeclinat tam sequentes casus quam numeros. itaque ἑτερόκλιτα, id est diversiclinia, necessario consequetur aliquis nominativus ‖ aptus genetivo, ex quo reliquae figurationes tam numerorum 5 quam casuum redduntur, ut 'itineris' genetivus fecit 'itineri' et 'itinera', et ex hoc nominativus quoque 'itiner' necessario accipitur; similiter 'precis' et 'vicis' et 'frugis' et 'lateris', qui sunt genetivi, faciunt 'preci' et 'vici' et 'frugi' et 'lateri', et 'preces, vices, fruges, lateres'; quapropter oportune inerunt nominativi supra dictis nominibus et 10 'prex' et 'vix' et 'frux' vel 'frugis' et 'later'. ergo 'mei' genetivus non declinatus, sed positive factus consequentiam tam casuum quam numerorum recusavit, 'ille' autem et 'iste' et similia, cum genetivum a nominativo habent declinatum, habuerunt etiam reliquos casus et numeros consequentes. [62]

15 Sed forte quaerat aliquis 'cur consequentiam evitarunt pronomina et cur non omnia?' nominum positio inventa est ad significationem qualitatum vel communium vel propriarum, quae sunt innumerabiles, ut 'homo, Plato'. et quoniam neque demonstrationem habent ea neque relationem, quibus finiuntur personae pronominum, innumerabilis in eis, id est nomi- 20 nibus, positio fiebat, | ut singulorum figuratio nominum singulis reddat suppositorum suam qualitatem, quare non mediocriter disturbant qualitatis significationem, cum in unam concidant vocem nominum positiones tam in propriis quam in appellativis. inde caruit definitione persona ea, quae in nomine ipso intellegitur; nec mirum, cum propria quoque nomina, quam- [X 63]

1 cȃsequent *S* exibere *D* enim] autem *OL* 2 c̄declinat (o *sup.*) *L* 3 ἑτερόκλιτα] *r* ΤΕΡΟΚΛΙΤΑ (uel Λ) *L* et ΕΡΟΚΑΙΤΑ *G* &ΟΡΟΚΑΙΤΑ (E) *Dd* ΕΤΗΕΡΟΚΛΙΤΑ *S* ΘΕΡΟΚΑΙΤΑ *N* ΕΡΟΚΑΙΤΑ *R* consequentes *O* 4 quo gn̄to reliquae *N* 5 reddantur *D* iteneris *GL* facit *S* iteneri et itenera *GL* itinera ex *N* 6 itener *L* itinerụ *D* 7 precis et uicis et preci et uici et frugis *MO* 8 et lateri et frugi *L* lateri] alteri *O* et praeces ẹt uices *Rr* fruges uices *O* 9 in*erunt (i) *R* nominativi] nominam *M* 10 uel fruges *L* genetiuus *ex* genetiuis *corr. D* 11 a se ipso *post* sed *spscr. S* positiuạe *Rr* 12 ḥiste *D* cum genetiuum *ex* congenetiuum *corr. D* 15 euitauerunt *GLd* euitauerunt sicut est ego tu sui pronomina (pronomine) *M* 16 omnia] *sic RMSGd, quod coll. Apollonio assecutus erat Bekkerus ad Apollon. l. l. p.* 103, 13 *qui cf.* nomina *ODNLg* est] sunt *O* qualitat*um (i) *Rr* 17 propriarum (o) *M* propriorum *DNGLr* propriorem *R* 18 demonstrationem] *r* demonstramonem *R* habet *O* ea] *sic sup. ras. L* positionem (rela) certam quibus *S* 19 *post* pronominum: Nam etsi inueniantur (inueniuntur *Od*) nomina relatiua ut qui qualis ipsa (ipse *O*) relatio eorum infinita est *add. ON, r in mg., d sup. lin.* innumerabilis] *d* innumerabiles *D* 20 fạciebạt *Rr* ut] unde (uel ut) *LGg* uelut *O* 21 suppositorum *ex* suppositarum *corr. L* *post* qualitatem: Nam etsi inueniantur nomina relatiua ut qui. qualis. quantus. ipsa relatio eorum infinita est *inserit S* mediocriter] *r* medrioter *R* disturbant *ex* disturbauit *corr. S* 22 concedant *ML* 23 diffinitione *SL* personaẹ *Rr* quae] *rd* qua *RD* 24 ipso *om. L* cum *ex* com *corr. D*

vis ideo ponantur, ut unumquemque ab aliis omnibus discernant, incerta sint tamen, cum non possint omnes eius qualitates, quae illum separant ab aliis omnibus, ostendere absque demonstrationis auxilio, quae fit per pronomen. quamvis enim sciamus, quod poëta sit Virgilius et filius Maronis, cernentes eum, si posset fieri, nesciebamus, eius esse hoc nomen, 5 nisi si qui nobis eum demonstrans dixisset: 'hic est Virgilius'. propter quod per singulas figurationes separatus nominativus exigebat obliquos casus congruos proprietatis suae, ne fieret || significatio tam confusa. inde etiam genera necessario subeunt, ut cum qualitate figurationis discernant 64 etiam genus. inde inventae sunt etiam adiectivae positiones, ut conse- 10 quentia nominibus communibus vel propriis compleantur, ut equo 'albus' vel 'fortis', Platoni vero 'sapiens' vel 'bonus' adicitur, Marti 'Gradivus' et alia multa, quae possunt accidere. unde etiam compositiones sunt inventae, ut 'beneficus, maleficus, omnipotens', quae ex accidentibus conficiebantur [quae sunt qualitatis vel quantitatis]. pronomina vero 15 ea, quae ad nihil aliud aspiciunt per demonstrationem nisi ad propriam aliquam substantiam et ad ei accidentes qualitates, quae possunt oculis conspici, ut 'album' vel 'nigrum', 'longum' vel 'breve', voce autem ipsa pronominis non manifestantur nisi substantiae, iure plurimas recusaverunt vocum figurationes, quippe cum singulae earum per sin- 20 gulos casus pro omnibus accipiantur nominibus: | in omnibus enim rebus substantiae quidem singulae sunt, qualitates vero multae, quae nomine 65 volunt intellegi. quod si verum est, naturaliter abstitit ab eis nominum consequens declinatio, ne, cum pro omnibus accipiantur nominibus, uni eorum terminationi succedant. et cum unicam ad omnia, quae sunt, ha- 25 beant significationem, ut una voce generali proprietates omnium demon-

1 ponatur *O* ut] et *GL* uel ut *in mg. L* unumquenque *G* *om*nibus (n-i) *R* *post* omnibus *sqq. usque ad* omnibus *om. O* 2 sunt *GL* eius *om. L* separant *ex* seperant *corr. N* 3 auxilio] *rg* auxilia *RG* 5 possit *GL* nesciremus *S* 6 si *om. DNG* quis *MDNS* 7 figurationes significationes separatus *O* sepatus *N* nomina[tiuus] *Rr* exigebatur *G* 8 proprietati *DNSr* fieret [uel figuraret] incerta significatio *ONS* [incerta] confusa *Dd* 9 cum *sup. lin. add. r* significationis [tionis] *Dd* significationis *M* discernant] *d* discernat *ODGL* discernatur *NS* 10 inde] Hinc *S* Inde etiam *O* etiam] *h. l. om. O* etiam et *N* consequentiam *M* 11 compleant *MG* ut quo albus *O* 12 Platoni] *rd* platini *R* platino *D* grandiuus *G* grauus *O* 13 accedere *NL* 14 sunt inventae] *r* sint inuente *R* benificus *GL* maleficus] *add. r* malificus *G* maledicus *DS et ex corr. N* ex [ac]cidentibus *RrNG* 15 confi[ci]tebantur *D* si[v]nt *Rr* 16 vero *om. G* ea *om. S* 17 accedentem *L* possunt sub oculis *G* 18 breuē *SL* 19 ipse *G* 21 pro omnibus accipiantur nominibus] *r* pro nominibus accipiantur *R* 22 quidem *sup. lin. add. L* multae *om. S* 23 uolunt intellegi nomine *N* abstetit *GL* 24 declinatione ne *Rr* nec cum *O* pro omnibus [uel pronominibus] *G* pro nōībus *S* pro*om*nibus (n-i) *L* 25 succedant *ex* succedent *corr. S* succedat *O* quae sunt ad omnia *O* 26 propriaetates *R* demonstraent *N* demonstrarent *SL*

strent, unicam habuerunt etiam vocis declinationem, ut singulas varient personarum et casuum prolationes, nulli obnoxia regulae, quae in unicis nec locum habere vocibus poterat. manifestum est autem, quod et prima et secunda persona, in quibus sola est demonstratio, singulas habent voces.
5 itaque genera quoque omnia non abscisa propriis terminationibus, sed per eundem finem congruam habuerunt positionem, quippe cum per ea demonstratio substantiam per se significat absque discretione generum. 'ille' 66 autem et 'ipse' et 'hic' et 'iste' et 'is', quia in diversis tertiis poterant esse personis absentibus vel || praesentibus et longe vel iuxta positis,
10 definitionis causa manifestandae etiam genus cum consequenti declinatione acceperunt.

Quemadmodum nomina, sic etiam pronomina per singulos casus similiter cum verbis construuntur. et nominativis quidem intransitive, obliquis vero transitive verba coniunguntur, ut 'Theoctistus' vel 'iste currit',
15 'Theoctisti' vel 'istius misereor', 'Theoctisto' vel 'isti praebeo', 'Theoctistum' vel 'istum video'. ablativus etiam ceteros obliquos sequitur, 67 'Theoctisto' vel 'isto gaudeo'; nam vocativus quoque intransitive secundis adiungitur verborum personis, cum proprius sit naturaliter secundae personae, ut 'Theoctiste' vel 'tu noster doctor legis' vel 'lege'. Vir-
20 gilius in X:

vigilasne deum gens
Aenea? vigila.

obliqui tamen constructionem verborum, quae fit intransitive cum nominativis, excipiunt transitive, nisi sint verba absoluta, | ut 'Theoctis-
25 tus' vel 'iste vivit, spirat, floret, viget' et similia: ea enim non egent

1 etiam habuerunt *O* varient] *d* uariant *MDGL* 3 nec] uel *S* poterant *Ld* *post* poterat: ÷quare prima et secunda nominum persona singulas habent uoces *add. S* 4 persona *om. O* singulas *om. G* sigulas *D* habeant *G* 5 abscisa] *d* abscissa *DG* 6 quipe *S* ea] uel eas *in mg. S* 7 *post* significat: praesentem (presentem *r*) et iuxta positam quae conspicua possit haberi (habere *S*) etiamsi uoce non (non *om. S*) discernantur. ipsa tamen demonstratione genera *add. S et in mg. r* absque discretione generum *om. S* discritione *L* 8 histe *D* his *Rr* 9 longue et iuxta *L* iuxta] *r* iusta *R* 10 diffinitionis *GL* causa] causae cuiusdam *M* cuiusdam *L* cum consequenti] cum sequenti *L* c̄sequenti *N* consequenti *G* 11 acceperunt] *r* acceperint *R* 12 DE CONSTRVCTIONE PRONOMINVM *inscr. N* Quemadmodum] *r* quemadmonum *R* quemammodum *L* 13 nominatiu' *S* nominatiuus quidem transitiuae *O* intransitive] *r* intransitiuae *RD* obliquis uero transitiuae obliquis uero transitiuae *Rr* 14 coniung*ntur Unteotistus *Rr* theotistus *hic et per sqq. N* 15 te*octisti (h) *hic et in sqq.* h *inter* e *et* o *sive immisso sive eraso D* teoctisti *r* teoctiste *R* illius *G* Theoctisto] *r* theotisto *R et sic per sqq.* 16 vel istum *om. O* 17 gaudeo] *r* gaudio *RD* 18 iungitur *D* prius (pro) *N* *in voc.* naturaliter *desinit G* 19 ut] ÷ut *S* vel] *r* & *R* lege** (re) *D* *Verg. Aen.* X 228 *sq.* 23 constructionem] *r* constructione *R* 24 transitiuae *Rr* *post* transitive: ut apollonius legit homerum (homorum *d*) *add. Sd, notis* ÷ *et* : *inclusit i. e. delenda esse significavit S* theotistus *M* 25 spirat] *rd* spira *R* spiret *D* enim *add. r*

obliquorum adiunctione, id est transitione in alias personas, affectus tamen singulorum ostendentibus verbis, ut 'ego doceo illum' vel 'Theoctistus docet Priscianum, ego doceor ab isto, tu doceris ab illo'. sciendum autem, quod impersonalia, sive transitive sive intransitive proferantur, obliquis casibus iunguntur, nisi per defectionem proferantur: 5
68 intransitive, ut 'curritur a me' pro 'curro' vel 'statur a te' pro 'stas' vel 'sedetur ab illo' pro 'sedet ille'; quamvis in eis quoque potest ipsa res intellegi voce passiva, ut 'curritur cursus' et 'bellatur bellum', unde etiam, si non addatur a quo, potest tamen sensum complere ipsius rei, quae agitur. Virgilius in VII: 10

certatur comminus armis.

Terentius in eunucho:

quid agitur? _ Statur.

transitive, ut 'miseret me tui, pudet te mei, paenitet illum sui'. 'mei' autem et 'tui' et 'sui' genetivos hic intellegimus primitivorum, qui 15
69 iidem et possessivorum sunt genetivi. nec mirum, eandem vocem mutatione significationis ad aliam speciem transire, cum soleat diversa significatio easdem voces etiam ad alias partes trans||ferre, ut nomina in adverbia, sublime volat pro 'sublimiter', sole recens orto pro 'recenter', et contra adverbia in nomina, ut sponte sua, et mane novum, et 20 participia in nomina, ut 'amans' ὁ ἐραστής, 'sapiens' ὁ σοφός, 'doctus' ὁ εὐπαίδευτος, 'factum' τὸ ἔργον; carent enim tempore in his significationibus. igitur non voces magis valent in partitione dictionum quam earum significationes.

Loco nominum pronomina ponuntur, non, ut quidam existimant, propter nominum ignorantiam. quae enim ignorantia nominum est, cum dicat 25 Aeneas ad Didonem:

1 affectus *ex* affactus *corr. D* *post* tamen: id est significationes *add. O*, *D sup. lin.*, *r in mg.* 2 ostendunt *O* ostendentibus uerbis *D* (uel dunt uerba) istum *MODNS* vel] ut *MD* 3 p̄scianum *L* 4 siue *ante* intransitiue *add. r* 5 adiunguntur *L* proferantur] proferantur obliquorum casuum *S* proferantur intransitiue proferantur *Rr* 7 stas et sedetur *L* sedetur] *d* sedentur *D* 9 sensum (s) *Rr* 10 ut uirgilius *S* *Verg. Aen.* VII 553 (*def. Verg. Pal.*) 11 certatur] pugnatur *libri Verg.* (pugnantur *Dorvill.*) bellatur *Prisc. lib.* XVIII § 55 *et sic h. l. S* 12 terrentius *MO* *Ter. eun.* II 2, 40 13 quid] *r* qui *R* 14 miseret mei tui *M* 15 et *ante* tui *add. r* 16 qui iidem] *r* qui idem *RML* qui quidem *DS* quidem *ON* eadem *O* 17 cum soleat] *d* Consoleat *D* 18 nomina in] *r* nona *R* 19 ut sublime *N* sublime volat *cf. adn. ad lib.* XV § 5 uolant *M?* uolans *S* sublimiter *ex* subsimiliter *corr. M* *Verg. georg.* III 156 req,ns orto pro req,nter *L* recenter. econtra *M* 20 sponte sua] *Verg. Aen.* VI 82 *etc. cf. lib.* XIIII § 17. sua sponte *S* mane novum] *Verg. georg.* III 325 nouo *OL* 21 partipia *D* ΟΘΡΑCΙΗC *N* σοφός] *sic R* COΦHC *r* 22 εὐπαίδευτος]·*d* ΕΥΠΑΔΕΥΤΟC *D* ΕΥΠΑΤΟΕΥΤΟC *M* ΕΥΠΤΟΕΙΤΟC *R* ΤΟΕ.ΡΤΟΝ *N* ΤΟ ΟΡΓΟΝ *S* tempora *O* 23 voces] *r* uocis *R* parti****tione (cipa) *Rr* 24 earum] *r* eorum *RMNL* 26 ignorantiam] *r* generantiam *R* 27 aenęas *S* Didonem] *r* ditionem *R* *Verg. Aen.* IIII 333 *sq.* (*def. Verg. Rom.*)

ego te, quae plurima fando
Enumerare vales?

sed manifestum, quod quia non possunt nomina in prima et secunda esse persona, ut ostendimus. | at dicet aliquis «quid igitur? non etiam igno- XI 70
5 ratis nominibus dicimus 'ego' et 'tu'?» ad quem respondendum est, quod ex accidente hoc fit [id est demonstratione propriae qualitatis], cum similiter etiam cognita nomina pronominalem saepe exigunt constructionem. non minus tamen sic quoque loco eorum accipiuntur. vi enim proprium nomen intellegitur per pronomen: non dico vocis nomen, sed quod ex ea
10 ostenditur, id est propria qualitas suppositi, in qua sunt propria nomina. quamobrem ad nihil utile pertinent pronomina, si carent personis ostendentis et eius, qui ostenditur. itaque cum scribuntur per se pronomina, nimium infinita sunt, scilicet cum sua materia excidunt [id est demonstratione qualitatis propriae]. unde rationabiliter, qui sibi invicem scri-
15 bunt, solent nomina praeponere propria, quibus sine perfectio orationis non constaret, cum ponantur pronomina tam primae quam secundae personae propter accidentes actus tam scribenti quam illi ad quem scribit. praepositis igitur nominibus propriis, ut 'Cicero Bruto', vi ad ea de- 71 monstrationes faciunt pronomina. si enim ponam 'ego tibi et dudum
20 scripsi', ostendit per pronomen 'ego' nominis praepositum nominativum, per 'tibi' autem dativum secundae personae, qui loco dativi nomi||nis praepositi accipitur. nec dubium est, quod sublatis nominibus antepositis etiam pronomina infinita fiunt.

Est autem causa, propter quam nomina non possunt accipi in prima
25 et secunda persona, quam superius quoque diximus, vel quod substantiae et qualitates generales et communes et speciales et individuae, in quibus sunt nomina, non habent certam discretionem personarum, ut puta 'omnis homo' et substantia potest dici et animal et homo, et nominari 'Plato' vel 'Cicero' vel 'Virgilius' vel quodcumque ex propriis nominibus
30 potest imponi uni ali|cui ex omnibus. prima autem persona ad nullum XII 72 pertinet nisi ad ipsum qui loquitur; nec secunda ad alium nisi ad eum

1 plurima] *r* plura *R* 2 enumerale *R* 3 quia *om. D* 4 an[t] *Rr* aut *DS* ut *L* qui[d] *Rr* 5 quem] quod *M?* est *om. MDNSL* s. ē. *spscr. n* 6 accidente] *r in* accidenti *mut. N* occidente *R* accedente *L* 8 minis *M* sic] *r* sit *R* vi] Si *S* proprium nomen] *r* pronomen *R* 9 intelligitur *ex* intellegetur *mut. N* sed] et *O* 10 qualitatis *RrM* subpositi *RS* nomina *ex* nomena *corr. D* 11 ad] *d* a *D* careant *MONSL* 12 qui] quae *MO?DNS* ostenditur] *sic N* uel ostendatur *sup. lin. n* cum scribuntur *ex* conscribuntur *corr. D* per se *om. OYSL* 13 cum a sua *N* excidunt *ex* excedunt *corr. N* excedunt *ML* idēm *M* 15 sine quibus] *MS* 16 cum ponantur] Cumponautur *r* Componantur *R* Cum ponuntur *L* 17 accedentes *L* scribenti] *d* scribendi *D* scribentis *Or* 18 vi *om. O* eas *S* 19 no[c] *Rr* 20 ostendit] *sic RM* ostendi *O?DNSLr* τὸ γὰρ 'ἐγώ σοι καὶ πάλαι ἔγραψα' δείκνυσι *Apollon. l. l. p.* 113, 9 22 accipiuntur *O* 27 sunt] sint *O* ut pote *L* 30 uni *om. O* ex noībus *N* 31 ad alium] *sup. lin. L* ad aliam *N* ad eum ad quem *NL*

in quem intenditur sermo vel propter hoc autem vel etiam propter illud, quod non ipsi nobis imponimus nomina, quod suum est primae personae, nec ad eos qui nascuntur intendentes sermonem, quod est secundae personae, eorum positionem (id est nominationem) facimus. necesse est ergo in tertiam personam concedere nomina per omnes casus absque vocativo, qui primus transfert positionem a tertia persona ad secundam, propterea quod per eum fit demonstratio praesens eius, in quem facta sit
73 positio nominis. illud quoque manifestum, quod a nobis verba facientes, id est proferentes, ad alias debemus ea personas intendere. et apparet, quod non licet nominibus uti, quod tertiarum sunt ea personarum, sed ratio exigit a prima ad secundam fieri verba; quamobrem subierunt pronomina, hoc quod non poterat nomen complentia, cum dicimus 'ego tibi scripsi'.

Praedicta autem est causa, quapropter pronomen unum pro omnibus accipitur nominibus, id est quod demonstrationem vel relationem habet alicuius certae substantiae, quae in omnibus propriis est nominibus, una
74 eademque voce significanda. nemo tamen putet, quod nihil usus habeant tertiae pronomina personae, cum omnia nomina in eam possunt personam accipi, et dicat: 'si possent in prima et secunda inveniri nomina persona, fortassis nec excogitarentur pronomina'. nam possu||mus ad hoc dicere, quod pronomina semel no|minum loco nata ex accidente habuerunt etiam demonstrationem; sub oculis enim omnes eorum personae plerumque cernuntur. itaque praecipuum habuerunt accidens demonstrationem, quae profecta per coniunctionem primae et secundae personae pervenit etiam
75 ad tertiam. non igitur quod non habet tertias personas nomen, ideo excogitata sunt pronomina, sed quoniam expers est demonstrationis, quae est in pronominibus. itaque inest utrumque in illo Virgiliano:

hic Caesar et omnis Iuli
Progenies,

1 autem *om. L* 2 *post* nomina *sqq. usque ad* nomina *om. R add. r* 3 nec adeo qui *L* 5 ergo ad tertiam *L* 7 eum] *r* eam *RODS* quidam codices habent per eum ut subaudiatur uocatiuum *d in mg. cf. Apollon. l. l. p.* 113, 25 *sqq.* 8 ·ominis (h) (N *superscr.*) *Rr* 9 apparet] *d* aparet *D* 10 ea] *r* & *R* 11 uerbi *O* 14 est *om. R* quampropter (uel qua *superscr.*) *Dd* 16 una] in *O* 17 eademquae *Rr* significandum *RMOD* significandam *L* habent *MODNS* 18 omnia nomina] *OSr* nomina *RMDN* omnia *L δυναμένων τῶν ὀνομάτων παραλαμβάνεσθαι Apollon. l. l. p.* 114, 13 19 possent *ex* possunt *corr. D* secunda persona inueniri nomina personae *O* persona nomina *S* 20 ad *om. O* dicere] *r* cidere *R* 21 quod *om. O* nominum loco *R* loco nominum *N* nata *ex* nat& *corr. D* accedente *L* 22 demonstrationes *O* plerunque *L* 23 praecipuum] *ex corr. r* p̄tium *ni f. R* accedens *L* demostrationem *L* 24 (pro *superscr.*) fecta *N* profecto *MDSr, at v. Apollon. l. l. p.* 114, 22 *sqq.* coniugationem *SL* uel coniunctionem *add. s* personae *om. S* 25 quod habet *M* habeat *D* cogitata *O* 26 sed *om. O* expers est] *r* expsem *R* 27 utrunque *L* *Verg. Aen.* VI 790 *sq.* 28 hic Caesar] *π cum Vergilio et libris Prisciani infra* § 79 Caesar hic *μ* hic augustus (*sic r*, hic augustis *R*) *libri* omnis] *r* omni *R* iulii *N*

satis necessarium. quia enim cernitur Augustus, demonstratione usus est per pronomen, quae nomine fieri non poterat hic; ut autem qualitatem quoque propriam ostenderet personae, quam demonstraret, addidit 'Caesar'.

5 His itaque ita se habentibus certum est, quod, si dicam 'Priscianus scribo' et his similia, sine dubio incongrue dico, nec propter aliud quid nisi propter personarum inconsequentiam: tertiae enim personae est nomen, verbum vero primae; est igitur consequens, quod in duabus 76 tertiis profertur, ut 'Priscianus scribit'. non tamen omnino ubique hoc 10 observamus; quae enim substantiam significant verba vel nominationem, asciscunt aptissime nomina et in prima et in secunda persona, id quod est in aliis inconsequens, ut **sum pius Aeneas**, 'Cicero nominor' et his similia, quamvis auctores inveniantur licentia solita utentes et aliis quoque verbis primae vel secundae personae coniungentes nomina, ut **Homerus**:

15 *Φοῖβον Ἀπόλλωνα χρυσάορον, ὅς σε πάρος γε*
Ῥύομαι.

Euripides in Hecuba:

Ἥκω νεκρῶν κευθμῶνα | καὶ σκότου πύλας
Λιπὼν . . . Πολύδωρος.

20 idem in **Bacchis**:

Ἥκω Διὸς παῖς τήνδε Θηβαίαν κατὰ
Διόνυσος.

1 necessarium est. *L* 2 quae a nomine *D* qui nomine *O* 3 personae] *r* personam *R* demonstraret] *r* demonstret *R* demonstrat *in* demonstrarat *mut. N* demonstrabat *M?* 4 Caesar] *α* augustus *RMONSL 2, 3 μπ* augustum *D* angustus *1* 5 itaque ita] *scripsi τούτων ουν* (*οὖν om. cod. Vat. ed. Ald.*) *τῇδε ἐχόντων Apollon. l. l. p.* 115, 6 itaque *ML* itaque *Rr* ita* (q;) *D* ita *ON* itaque igitur *S* p̄scianus *L* 6 incongruae *Rr* congrue *O* 7 inconsequentiam] *r* consequentiam *RS* 9 p̄scianus *L* ubique *om. S* 11 adsciscunt *Md* assiscunt *S* in *ante* secunda *add. d* id * quod (∻) *L* 12 inconsequens] *m. rec. in S* consequens *S* *Verg. Aen.* I 378 ęnęas *D* 13 his *om. R?* auctores] gr̄or̄ *in mg. add. L* auctores grecorum *NS* inveniantur] *r* uariantur *R* solita *ex* soluta *corr. D* vel] et *MO?L* 15 *Hom. Il.* XV 256 *sq.* 16 ΦΟΛΒΟΝ *N* ΦΟΙΒΝΑΤΙΟΝ ΑΛΛΟΝΑ *R* ΑΠΟΛΛΟΝΑ *MDNl sup. ras.* 4-5 *literarum* ΑΠΠΟΛΛΟΝ.ΑΧΡΥC.ΜΟΡΟΝ. *S* ΧΡΙCΑΟΡΟΝ *D* ΧΡΙCΑΕΡΟΝ *N* ὅς σε] ΟCΕ *R* ΟCCΕΝ *D* ΟCCΕΝ *MN* πάρος] ΙΤΑΡΟ *N* γε] *D ex corr. et haec codd. aliquot Hom. veluti Harl. Vind. quint. Lips. lectio indicata videtur per* ΤΕ *in RMDpr. NSL* ΠΕΡ *O?α cum Homero* (*sic Ven.*) 17 ΡΙΟΜΑΙ *N* ΡΙΟΝΑΙ *SL* ῥύομ', ὁμῶς *etc. Homerus* 18 Euripides] *r* euripes *R* *Eur. Hec.* 1-3 in heucuba *Rr* in heucuba *M* *** inicuba *D* in hecubia *N* incuba *L* 19 ΗΚΑ *N* ΝΚΑ *D* ΝΕΚΡΟΝ *RSL* ΝΚΡΟΝ *D* ΝΚΡωΝ *MN* ΚΑΙΕΜΑωΝΑ *D* ΚΕΥΕΜωΝΑ *N* ΚΕΥΔΕΜΟΝΑ *Sl in ras.* CΚΑΤΟΥ *M* CΚΟΤΟΙ *N* *σκότους v. l. cod. Marc. A Eurip.* πύλας] *Euripides* ΠΑΛΛΑC *RMSL* ΤΙΑΛΛΑC *D* ΤΙΑ.ΛΑΑC *N* πύλας λιπὼν] ΠΥΛΗΥΦΥΝ *O* 20 λιπὼν] *2, Euripides* ΛΕΙΠωΝ *R* ΕΙΠΟΝ *S* ΛΕΙωΝ *M* *ΕΙΠΟΝ (Λ) *L* ΛΕΙωΝ *N* *post* λιπὼν: *ἵν' Ἅιδης χωρὶς ᾤκισται θεῶν, codd. certe Prisciani om.* λιπὼν—Διὸς] ΕΛΙΑΝ *D* ΠΟΛΙΔωΡΟC *L* ΠΟΛΙΔΟΡΟC *SL* ΠωΛΙΑωΡΟC *R* ΠωΑΥΑωΡΟC *M* ΠωΡΟC *N* 21 idem in Bacchis] gr̄e. *S* *Eur. Bacch.* 1 *sq.* bachis *RNL* 22 ΗΚωΑ|ΤΟC *N* ΠΑΙC *RS* ΤΙΑΙC *D* ΙΤΑΤC *N* ΤΗΝΔΘ *R* ΤΗΝΑΕ *N* ΤΝΝΑΕΕΒΑΙΑΝ *D* Θηβαίαν] *sic etiam schol. Heph. p.* 183, 14 *ed. alt. Gaisfd*, *Θηβαίων codd. Eurip.* ΘΕΒΑΙΑΝ *RSL* (Λ *posterius ex corr. in L*) ΘΕΒΑΙΗ *N* κατὰ] *χθόνα Euripides* ΔΤωΝΥCωC *O*

Thucydides: ἥκω Θεμιστοκλῆς παρά σέ, in quibus omnibus de-
77 est 'ego'; nostri quoque, ut Iuvenalis in IIII:

> Nam cum sis conviva mihi promissus, habebis
> Euandrum, venies Tirynthius aut minor illo
> Hospes, 5

deest enim 'tu'.

Supra dictis vero, id est substantivis, et sine pronomine bene omnes adiunguntur personae et vocativis || verbis. cum enim ipsa verba per se substantiam uniuscuiusque propriam colligant vel substantiae nominationem, necessario relictis pronominibus, quae ipsa quoque substantiam quantum 10 ad vocem solam significant, ad nomina se applicant, quae propriam qua-
78 litatem demonstrant, ut 'homo sum', 'Apollonius vocor'; unde 'ego sum' vel 'ego vocor' per se nemo dicit, cum duplicata substantiae demonstratio sine qualitate nihil perfectum significaret. non erat enim possibile propriam positionem, quae significatur nomine proprio, attribuere 15 voci communi, id est ad omnes generaliter pertinenti, quod est pronomen, si diceremus 'ego sum', 'ego nominor', verba ad pronomen referentes. nam significationem non propriae qualitatis, sed quae communiter omnibus accidit essentiae demonstrativae faceremus, ad quam pertinet 'ego'.
XIII 79 eadem est ratio in ceteris quoque personis. manifestum est igitur, quod, 20 quia confitentur suam positionem nominum supra dicta verba, id est nominationem, evocant ea a tertia ad primam, quando dico 'Priscianus sum' vel 'Cicero vocor', cum specialem | substantiam, quam pronomen additum demonstraret, habeat in se ipsum verbum substantivum vel vocativum. 25

Itaque frequenter invenimus, demonstrativis pronominibus sitis non posita supra dicta verba tamen intellegi, ut Virgilius in VI:

1 THUCYΔIΔEC *R* TEYCYΔIΔHC *SL* TEYCIΔIΘEC *N* TΠNCYΘIΛEC *D* *Thuc.* I 137 Θεμιστοκλῆς ἥκω παρά σέ ἥκω] *O? Monac. B i. e. M ap. Krehlium, cf. Spengelium Varr. p.* 624 HCω (*sic teste Heinio*) *ML* H.Cω *S* HCO *N* ECω *R* NA *D* Θεμιστοκλῆς ἥκω *cum Thuc.* α TEMICTOKΛHC *R* ΘΘMICTOKΛNC *M* TEMICTOKΛE *N* EEMICTOKΛC (N) *D* ΘHNHCTωKAI *L* ΘHNHCTω.KAI *L* ITAPA *N* IAPA *D* 2 iuaenalis *R m. pr. corr. Iuv. sat.* IIII 11, 60 *sqq.* 3 conuin*a (i) *R* conuiuia *L* promisus (s) *L* 4 venies] *D* uel ueniens *sup. lin. add. d* tyrinthius *S* tyrintius (h) *D* tirinthius *RMN* thirintheus *L* tirythius *Iuv. Pith.* aut] *MOSL cum Iuvenale* haut *R* haud *DNr* 5 hospes] *n* ospes *NL* 6 enim *om. M* 7 et] *d om. DS* pronominē. bene (NΠΑΡΤΥΚΟΝ) *N* 8 per] *r* pro·*R* 9 ipsiuscuiusque *S* vel] cum *O* 10 ipsa] *r* ipsam *RD* substantiam quoque *D* 11 uocem solam *R* solam uocem *N* *post* qualitatem: seu generalem seu specialem *add. MO? et in mg. rds* 12 appollonius *RDL* 14 nil *N* enim erat *DN* 15 attribuere] *r* atribuere *R* adtribuere *N* 16 communi *ex* commune *corr. R* pronomen *add. r* 17 refferentes *L* refertur *O* 18 proprie *DLO?* 19 essentia *O* demonstratiu*e (a) *L* demonstratiue *RMOD* 20 personis] praesentis *O* 22 primam] *d* prima *D* p̄scianus *L* 24 (ad)ditum *Rr* demonstraret *N ex corr.* habeat et ipsum *O* 26 sitis] positis *NS* suis *M* 27 *Verg. Aen.* VI 790 *sq. cf.* § 75 VII *N*

hic Caesar et omnis Iuli
Progenies.

adeoque demonstratio huius est causa, quod adverbiis quoque demonstrativis saepe positis, non est necesse addere supra dicta verba, ut Virgi-
5 lius in I Aeneidos:

Tune ille Aeneas, quem Dardanio Anchisae?

idem in III:

Nam Polydorus ego.

idem in eodem:

10 Ecce tibi Ausoniae tellus, hanc arripe velis.

nec non etiam nomine substantiae posito frequenter deficiunt verba substantiva. Lucanus in I: 80

Quis furor, o cives, quae tanta insania ferri!

Virgilius in IIII Aeneidos:

15 Quis tibi tum, Dido, cernenti talia sensus!
Quosve dabas gemitus!

et 'qualis' tamen et 'quantus' positis infinitis, pro qui||bus etiam 'quis' ponitur, saepius deficiunt verba substantiva, quomodo etiam participiis, ut Iuvenalis in IIII:

20 O qualis facies et quali digna tabella!

Virgilius in I Aeneidis:

Certe hinc Romanos olim, volventibus annis,
Hinc fore ductores revocato a sanguine Teucri,
Qui mare, qui terras omni dicione tenerent,
25 Pollicitus.

(non tamen etiam, si dicamus 'Cicero accuso', bene dicitur, ut si 81 dicam 'Cicero sum'; non enim accusationis verbum proprietatem sic significaret substantiae, quomodo substantivum verbum, vel nominationis,

1 cesar *MDNS* iulii *N* 3 adeoquae *Rr* adeo quoque *N* Ideoque *S* demonstratio rei huius *N* *post* quod: non solum pronominibus sed *add. O* (*an post* causa *O?*) *S. r in mg., d sup. lin.* 4 *Verg. Aen.* I 617 6 illę *D* quem] *r* quam *R* anchise *DNS* 7 *Verg. Aen.* III 45 III ęneidos *S* 8 polidorus *MDNSr* polideius *R* pallidorus *L* *post* ego: hic confixum ferrea texit *ad versum complendum add. S* 9 *Verg. Aen.* III 477 (*def. Verg. Rom., post* Auso *lacuna in Pal.*) 10 Eccę *N* vellis *M* 11 positio *M* 12 *Luc. Phars.* I 8 13 o cives] *r* occes *ut vid. R* quae tanta *ex* quantanta *corr. D* insania] *sic etiam vetus ms. Cantabrig. Prisciani a Bentleio l., voc. ex Verg. Aen.* II 42 *vel* VII 461 *huc illatum;* licentia *S et codd. aliquot a Cortio et Martyni-Laguna ad Luc. l. comm. et a Wassio in indice Sall. s. v. licentia l. cum Lucani Voss. AB et rell. tantum non omnibus* 14 *Verg. Aen.* IIII 408 *sq.* (*def. Verg. Rom.*) 15 tum] *sic etiam Verg. Pal.* tunc *N Verg. Med.* sensu[s] *Rr* 16 dabas] *Verg. Med. m. alt.* debas *m. pr.* gemitus] *r* genitus *D* geminis *R* 17 infinitis *sup. lin. add. L* pro *om. O* 19 *Iuv. sat.* IIII 10, 157 20 quali digna tabella *ex* qualia dignata bella *corr. L* 21 *Verg. Aen.* I 234 *sqq. cf. adnot. ad lib.* VIII § 68 aeneido *Rr* 23 fore] *r* foro *R* uocato *O* a] *om. R* 24 dicione] *r* ditione *RDSO?* decione *L* 25 pollicitus *S* 26 accuso acuso *Rr* 27 propriaetatem *Rr* sic] *om. L* si *Rr* si *M* 28 significaret] *s* significat *NS*

quae per vocativum verbum indicatur.) participiis quoque, quae tertiae sunt personae, quomodo nomina, substantiva bene sociamus verba, ut possint loco trium verbi personarum fungi, ut 'ama|tus sum, es, est, doctus sum, es, est'. quae si deficiant, infinita pro his subeunt nomina subst[illegible] verbo, ut 'ego sum, qui amor', id est ὁ φιλούμενος, vel [illegible]i amasti', id est ὁ φιλήσας; haec enim desunt 5
82 apud nos part[illegible] attende in his quoque quanta vis est substantiam significantium, quo[illegible] et loco participii, quod et substantiam ipsius, 'qui agit vel patitur, et actum vel passionem significat, accipitur nomen substantivum cum verbo - ut 'quid est amans?' 'qui amat', 'quid est nascens?' 'qui nascitur' - et loco verbi participium cum verbo substantivo, ut 'pransus sum' pro 'prandi', 'meritus sum' pro 'merui'. et nota, quod, cum et nomen, ut supra diximus, et verbum substantivum invicem, hoc cum participio positum lōco verbi', illud cum verbo loco participii fungitur, ad omnes quoque personas pronominum refertur: 'ego qui scripsi, tu qui scripsisti, ille qui scripsit'. quòmodo autem pronominibus vocativa verba non adiunguntur, sic nec participiis, quippe ad nominationem pertinentia. substantiva vero aptissime adiunguntur, cum actus vel passionis essentiam cum participiis significant, ut 'amatus sum, es, est'. 10 15 20

XIIII 83 Deinde dicendum de constructione pronominum ad verba. obliqui casus pronominum omni modo ad verba || feruntur, quomodo et nominum, ut 'illius misereor, illi noceo, illum accuso, illo nitor'. ex qua constructione intellegitur, qualis nascitur affectus personae, sed non reciprocatur, quod dicimus. non enim omnia verba obliquos desiderant casus nominum vel pronominum, quomodo omnes obliqui casus verba desiderant, quoniam quaedam ex his perfecta sunt et absoluta, quaedam defectiva, ut si dicam 'am|bulat homo, vivit, currit, sedet', similia, 25

2 quomodo nominibus *S* 3 possint] *r* possent *R* est et doctus *O* 4 quae] *r* qua *R* deficiant] *r* deficiunt *R* subueniunt *S* 5 uerbo *ex* uerbum *corr. M* quiam**or (ai) *D* ΦΙΛΟΜΕΝΟϹ *L* ΦΥΛΟΥΜΕΝΟϹ *S* ΦΥΛΟΙΜΕΝΟϹ *N* ΦΥΛΥΜΕΝΟϹ *D* 6 φιλήσας] *r et in ras. l* ΦΥΛΗϹΑϹ *D* ΦΙΛΝϹΑϹ *R* ΦΥΛΟΜΕΝΑϹ *N* 7 participia idem praesentis passiua et praeteriti actiua. et *O* adtende *RMNS* 8 quod et loco *ex corr. r* quod et] quando et *in ras. r* 9 uel qui patitur *N* 10 ut qui[d] *L* 11 et loco] e[l]doco *Rr* verbi] *r* uerbo *R* uerbo *ex* uerbum *corr. M* 12 prandi] *m* pransi *M* 14 cum uerbo quoque loco *N* 15 [re]*fertur *L* ut ego *Sn* 16 ille] *r* ile *R* scripsit] *r* scribsit *R* scripsit. similiter potest dici ego pransus sum tu pransus es ille pransus est. quomodo (pransus *ter in ras.*) *N* 17 sic] *r* si *R* participiis] *m* partitipiis *M* 18 quippe] *r* quoque *R* adiunguntur *ex corr. r* 19 passiones essent iam cum *L* significant *sup. lin. add. rm om. L* 21 DE OBLIQVORVM CASVVM CONSTRVCTIONE PRONOMINVM AD VERBA *inscr. N* Deinde — ad uerba *om. N* de constructione *sup. lin. add. L* aduerb*a (i) *R* 22 feruntur] .i. referuntur *spscr. r* referuntur *NS* 23 illis mise|misereor *Rr* 24 effectus *D* 27 his] *r* iis *RO* eis *S* et perfecta sunt et *M* defectatiua *L* 28 currit uiuit *R* sedet] **** et *N* s;et *n* sed & *DSL* sedet et *M?O? 1 fort. recte*

quae sunt absoluta, non egent obliquis casibus; sin dicam 'accusat, videt, insimulat', imperfecta sunt et egent obliquorum casuum adiunctione ad perfectionem sensus. sed de his oportunius separatim, cum de verbi constructione tractemus, dicetur.

5 Quidam tamen putaverunt, perfectiorem esse verborum constructionem, si pronomina assumant: 'ego scripsi tibi, ego loquor tibi' et similia, cuius approbationem dicunt esse eam, quod, cum dicam 'ego quidem affui, tu vero non', si tollas pronomen, incongrua erit locutio. sed hoc facit hic maxime coniunctio 'quidem'. itaque ego non 84
10 arbitror, quod dicunt, verum esse generaliter; non enim omnimodo egent pronominibus verba, idque affirmatur non ex poëtica solum constructione, cui licet et deficere et abundare, sed ex communi elocutione doctorum et maxime a scriptorum constructione, qui sine metris scribentes perspicaci magis ea utuntur et ex vi ipsius orationis solent quod necessarium est
15 apponere.

Cum manifestum est de obliquorum constructione, sciendum, quod insunt in quibusdam partibus orationis aliarum partium intellectus, ut, si dicam 'Aiax', intellego et unum per numerum singularem; si dicam 'Anchisiades', intellego genetivum singularem primitivi et 'filius' cum
20 nominativo singulari; si dicam 'divinitus', intellego nomen cum 'ex' praepositione [id est 'ex diis']; si dicam 'fortior', intellego 'magis' et positivum primitivi [id est 'fortis']. innumera||bilis est huiuscemodi exem- 85
plorum copia. nec est dicendum, quod, si dicam 'Anchisiades', deest et debet ei addi 'filius' — et si addatur, poëtica est licentia, quo|modo et
25 praepositiones solent addere et minuere, ut Terentius in Andria:

Ad te advenio spem, salutem, auxilium, . . expetens.

Virgilius in I Aeneidos:

scelere ante alios immanior omnes;

1 si[n] *N* 2 insimulat] *S* insimulatur *r rell.* &simulatus *R* inperfectiua *D* et] ut *O* 3 adiunctionem *M* perfeccionem *R* de *sup. lin. add. r* his] his unus *O* sepatim *N* 4 verbi] *r* uerbo *RO* tractemus dicetur] *r* dicemus tractetur *R* tractabimus *O?DNS* 6 sumant *r* sumunt *R* ut ego *O?L* 7 approbationem] *l* approbation* (i?) *L* 8 adfui *MOD* uero *add. r* tollas] *r* tollis *R* incongrua uel incognita *M?* elocutio *MD* 10 verum] utrum *O* 11 itaque *O?* adfirmatur *RON* 12 liquet *L* licet deficere *N* abundare] *r* habundare *RN* elocutione ectione (superscr. ectione) doctorum (*subest v. l.* elocutione) *N* *post* elocutione *vocc.* doctorum — constructione *om., sed in mg. add. M* 13 perspicaci magis] *r* perspica|cis *R* perspicaciter magis *N* 14 orationis *om. O* *post* orationis *sqq. usque ad alterum* orationis *om. R add. r* 18 dicam Aiax] *r* dicanaiax *R* et hominem et unum *N* 19 primitiui (superscr. quod est anchises) ***** cum nominatiuo singulari. (superscr. quod est filius) *Dd* et filius cum nominatiuo singulari] *del. et in mg. substituit* quod est anchisae cum nominatiuo singulari quod est filius *r et sic in contextu O* cum nominatiuo singulari filius *M, at v. Apollon. l. l. p.* 117, 7 *Bk.* 20 divinitus] *r* diuitus *R* 21 diis] *r* dis·*R* 22 positivum] *r* positiui *R* hui'scemodi *S* 23 nec] *r* ne *R* 24 filius addi *O* 25 terrentius *ML* *Ter. Andr.* II 1, 19 26 auxilium consilium expetens *Terentius* 27 *Verg. Aen.* I 347 *cf. lib.* III § 5 ęnęidos *S*

'ante' enim cum comparativo positum auctionem auctioni addit. Terentius in Andria:

post deinde,
Quod iussi, ei †dare bibere,

abundat 'post'. idem in eadem: 5

per . . nimium, non laudo,

'per' supervacuum esse videtur, quamvis amplioris significationis causa potest accipi. idem in eadem:

abhinc triennium

pro 'hinc'. Virgilius in I: 10

Italiam fato profugus,

deest 'ad' praepositio –, neque si dicam 'Aiax', quod est singulare, deest 'unus'.

86 In verbis igitur similiter accidunt, quae una cum eis intelleguntur, ut in indicativis ipsa indicatio et, quae ex ea intellegitur, affirmatio. unde 15 ad interrogationes respondentes 'etiam' adverbium confirmativum vel 'non' vel verbum indicativum reddimus, utpote habens in se affirmationem, ut interrogandi 'legis?' 'etiam' vel 'non' respondemus vel 'lego'. sed et de his in constructione verborum subtilius tractabimus.

Inest etiam singularis numerus in verbo 'scribo' nec eget, ut ad- 20 datur 'unus', manifestumque, quod etiam nominativus pronominis inest in verbo. ergo si supra dicta non desunt, quia intelleguntur, nec pronomen 87 deest, nec tamen, si addatur, vituperanda fit constructio. est enim quando amplioris causa significationis adduntur ea, quae possunt, etsi non addantur, intellegi, ut 'legis?' 'etiam lego'; ecce enim hic, quamvis | ad- 25 verbium 'etiam' per se positum intellectum verbi habeat praedicti in interrogatione, tamen additum non fecit vitiosam orationem, sed magis cer-

1 enim] eum *O* compatiuo *N* conparatiuo *D* positum *sup. lin. add. r* auctionem] *r* auccionem *R* auc**tione (i) *D*. addidit *D* terrentius *L* *Ter. Andr.* III 2, 3 *sq.* 4 ei *om. cod. regin. in Vat.* 1709 *de metr. Ter.* § 17 dare] *sic quoque cod. comm. l. de metr. Ter. l.* dari, *sed* i *ex corr. in ras. Ter. Bas. al.* date *al. cum Donato* biberunt *O* 5 habundat *Rr* *Ter. Andr.* II 6, 24 Tu quoque per parce nimium, non laudo *cf. lib.* XV § 34 6 per nimium — casualibus id est *p.* 159, 10 *fol. uno intercepto excidit, sed m. paulo recentiore suppletum est in D* laudo] *r* laude *R* 7 significantiae *MONS* significantie *D* 8 pro hinc nam minuitur oratio praepositione. *O* *Ter. Andr.* I 1, 42 eodem *S* 9 abhinc] *r* adhinc *R* 10 *Verg. Aen.* I 2 I aeneidos *MS* 12 neque enim si *r* 14 uerbo (uel is) *L* (uerbis *rell. omnes*) igitur *sup. lin. add. r* accedunt *L* una cum eo *RMODL* 15 ut indicatiuis *D* indicatiuis uerbis ipsa *N* ipsa affirmatio *M* 16 bene respondentes *N* 17 adfirmationem *r* 18 interroganti *M* 19 et *om. RONSL* iis *O* 20 nec] non *O* 21 manifestum quoque *S* manifestumque est *MNO?* inest in verbo] *r* inest in uerbo *M* est in uerbo *R* inest uerbo *NL* 23 fit] sit *M?* add*ntur (u) (a *ni f.*) *L* 24 ea quae] *r* eaque *RN* etiamsi *N* addantur] *r* adduntur *R* 25 legis si interrogatiue proferatur respondeat quis etiam *D* hic] *r* mihi *R* 26 in *om. S* 27 uiciosam *D* orationem] *Dr* uituperationem *R* confirmationem *NL* constructionem *OS* confirmationem uel constructionem *M*

tiorem; firmior enim fit promissio duplici confirmatione. similiter unum hominem dicimus 'ambulare' ad diversorum multitudinem, non quod ipsi 'homini', cum singulariter dicimus, non inhaereat etiam 'unius' numeri intellectus. iterum ad omni||um abnegationem dicimus 'nullus ambulat,
5 neminem inveni', singulari numero numerum adiungentes singularem. eodem igitur modo, cum absoluta et non discretiva inest prolatio, dicimus absque pronomine 'disputo, disputas'; sin autem alicuius rei dis- 88 cretionem volumus manifestare, addimus pronomen, cuius proprium est discernere personas: non enim, ut indicemus personam, hoc facimus, eam
10 enim habent in se verba. unde infinita eorum, quia deficiunt personis, egent verbis indicativis, ut quod deest ex his assumant. ergo discretionis causa, et maxime si coniunctio assumitur, pronomen additur verbo, ut 'ego quidem affui, tu vero non' vel 'ego quidem scripsi, ille vero legit', vel amplioris causa significantiae, in quo tamen ad alios omnes videtur
15 fieri discretio, ut Cicero in I invectivarum: nos, nos, dico aperte, nos consules desumus, intellegimus enim, quod nemo alius nisi nos. Terentius in Andria:

†ego tibi, furcifer, si vivo,
†Ostendam, quid sit pericli dominum fallere,
20 Et illi patrem.

et prima quidem vel secunda persona verborum, nisi | discretionis vel sig- 89 nificationis causa, non egent pronominibus, quippe cum sint finitissimae singulisque vocibus pares habeant et praesentes demonstrationes; tertiae vero cum sint innumerabiles, una verbi voce utentes necessario confusio-
25 nem faciunt infinitam. itaque convenienter ad eam discernendam pronomina, quae sunt finita, adiunguntur tertiis verbi personis, ut per eorum adiectionem incerta significatio finiatur, ut 'scribit hic, scribit ille, scribit ipse, scribit is, scribit idem'. Sallustius in Catili-

1 dupplici *D* confirmatione] *r* constructione *R* 3 homini] *r* nomini *R* dicitur *ODS* inhaereat] *O?1* inhereat *Darmst.*[a] inereat *N* inerat *rell.* unius] *r* unus *R* ambulat homo. neminem *OSr* 5 inueni socium *Or* inueni ÷ socium.: (socium *sc. delendum esse indicans*) *S* singularem numerum adiungentes *O?* adiungentes] *d* adiungens *D* 6 Eodem *ex* Eo quod *corr. L* 7 rei *om. S* 8 cui** (us) *R* est proprium *MSO?* est *om. RL add. r* 9 prosonas *L* indicemus personas *S* 10 in se uerba habent *M?* deficiunt] *r* deficiant *R* 11 iis *O* assumant] *r* adsumant *MOD* assumunt *R* discritionis *L* 12 additur uerbo pronomen *R* 13 adfui *MD* 15 discretio. Et cicero *S* *Cic. in Cat. or.* I 1, 3 uectiuarum *K* nos nos dico] nos non dico *RMDL* nos dico *r* 16 apertae *Rr* nos consules] consules *libri Cic.* 17 terrentius *ML* *Ter. Andr.* V 2, 25 *sqq.* ego pol hodie, si vivam, tibi | Ostendam, erum quid sit pericli fallere, | Et illi patrem (*sic Ter. Bas.; Bemb. def.*), *primo versu ex eun.* V 5, 19 *sq.* ego te, furcifer, | Si vivo *interpolato* 18 furcifer] *rl* furafer *R* forcifer *L* 21 et uel secunda *M* et secunda *L* vel significationis] *om. R add. r* uel significantiae *S* 22 "causa "uel significationis *N* 25 ad eam] ad eandem *N* eadem *L* discernenda *L* 26 personis. Eorum ut per adiectionem *D* per pro *M* 27 significatio uerbi finiatur. *N* scripsit ille scripsit ipse *Rr* scripsit ille scribit ipse *L* scribit ille scribit iste scribit ipse *O* 28 isdem *S* *Sall. Cat.* 2, 9 *cf. lib.* XVI § 13

nario: verum enimvero is demum mihi vivere atque frui anima videtur. 'is' in hoc loco et relativum et discretivum est ad omnes.

XV 90 Impersonalia quoque verba, cum per se infinita sint, personarum et numerorum additione pronominum definiuntur et loco perfectorum per om- 5 nes modos accipiuntur verborum, ut 'curritur a me, a te, ab illo, a nobis, a vobis, ab illis'; imperativo, 'curratur || a te, ab illo, a nobis, a vobis, ab illis'; similiter optativo, 'utinam curreretur a me, a te, ab illo, a nobis, a vobis, ab illis'; sic etiam per cetera, frequentissime tamen sine additione pronominum proferuntur et ipsum actum significant, 10 licet deficiant pronomina, ut Iuvenalis in III:

> Curritur ad vocem iucundam et carmen amicae
> Thebaidos.

Virgilius in I Aeneidos:

> O dea, | si prima repetens ab origine pergam, 15
> Et vacet annales nostrorum audire laborum,

deest enim 'tibi'. idem in eodem:

> mecumque fovebit
> Romanos, rerum dominos, gentemque togatam.
> Sic placitum, 20

deest 'mihi'.

91 Et passivam quidem vocem habentia ablativo vel dativo more passivorum coniunguntur et intransitive intelleguntur, ut 'curritur a me' vel 'mihi'; activam vero, si sint a perfectis verbis, eorum constructionem servant, ut 'iuvat me, quia iuvo te' – Virgilius in II geor- 25 gicon:

> Et iuvat undantem buxo spectare Cytorum –;

'placet mihi, quia placeo tibi; contingit mihi, quia contingo tibi'. similiter 'evenit, accidit', cetera quoque dativo copulantur et intransitiva sunt, ut 'licet, vacat, libet mihi', exceptis his, quae accusativum simul et ge- 30 netivum assumunt: 'paenitet, pudet, taedet, piget, miseret me illius'.

1 uerum est enimuero *D* 2 animae *MOL* his in *Rr* 4 DE INPERSONALIVM CONSTRVCTIONE *inscr. N* Inpersonalia *RDN* sint] fiunt *O* 5 additionem *Rr* deffiniuntur *S* diffiniuntur *L* 6 curratur *** a te *R* curratur a me a te *SL* 8 curreretur] curcurretur (a sup.) *Rr* 11 deficiant] *r* deficiunt *R* *Iuv. sat.* III 7, 82 *sq.* 12 iucundam] *Lr cum Iuv. Pith. al.* iocundam *RMDNS cum Iuv. Thuan. al.* iocundum *O* amice *RDN* thebaid' *N* 14 *Verg. Aen.* I 372 *sq.* 16 vacet] *sic etiam Verg. Med. Pal. Rom.* uacat *Prisc. lib.* XVIII § 51 annales] *r* anales (u sup.) *R* annalis *Verg. Med. Pal. Rom. et sic R* (annales *r*) *MS lib.* XVIII *l. l.* laborem *Verg. Med.* 17 tibi] mihi *D* *Verg. Aen.* I 281 *sqq.* 21 deest enim mihi *MD* 22 iungnntur *MODNS* **iunguntur (ad) *L* intransitiuae *M* curratur *r* 24 michi *N* actiua *MOSL* constructionem] *r* structionem *R* 25 *Verg. georg.* II 437 27 Et] *r* ut *R* buxo *sup. lin. add. r* Cytorum] *r* citorum *RMDL* cithorum *N* 28 coutinguit *L* 29 accedit *L* cetera uero quoque *O* intransiua *M* 30 ut licet] *r* et licet *R* quae] *r* que *RN* qui *D* 31 adsumunt *M* piget tedet *N* me et illius *N*

Duo inveniuntur, quae, cum genetivis aliorum omnium casualium ap- 92
plicantur, quinque tamen solis pronominibus, quorum similes sunt gene-
tivi primitivorum genetivis derivativorum, ne concidant, ablativo posses-
sivi pro genetivo primitivi construuntur, ut 'interest mea, tua, sua, nos-
5 tra, vestra', similiter 'refert mea, tua, sua, nostra, vestra' (in quibus
subauditur 'in re', id est 'in utilitate mea, tua, sua, nostra, vestra').
nam si dicamus, 'interest' vel 'refert mei, tui, sui, nostri, vestri',
non ad primitivam personam, sed ad possessionem intellegitur: 'interest
mei filii' | vel 'fratris' vel 'tui' vel 'sui' vel 'nostri' vel 'vestri'. cum
10 ceteris enim quoque omnibus casualibus, id est nominibus, pronominibus,
participiis, supra dicta verba coniuncta genetivum exigunt ca||sum, ut di-
ximus, ut 'interest imperatoris, interest meorum natorum, interest docen-
tis' (id est 'pro docenti'). nam participia tam nominum quam verborum
sibi defendunt structuram.

15 Et verborum quidem constructionem servant, quando vel absoluta vel 93
transitiva sunt ad alia casualia, quibus ad consequentiam verbi coniungun-
tur: absoluta, ut 'spirans vivo, ambulans cogito', quia et 'spiro' et 'am-
bulo' absoluta sunt; transitiva, 'misereor tui, miserens tui'; 'noceo tibi,
nocens tibi'; 'laudo te, laudans te'; 'potior illa re, potiens illa re'. et
20 haec quidem secundum verbum; secundum nomen autem participia con-
struuntur, quod, quemadmodum verba vel intransitive cum nominativo vel
transitive cum obliquis nominum ponuntur, sic etiam cum participiis in-
transitive, ut 'Virgilius scribens floret, ego intellegens delector', transitive,
ut 'egeo miserantis, consentio miseranti, video miserantem, potior mise-
25 rante'. hae enim constructiones quoque obliquorum ad similitudinem no-
minum et pronominum fiunt, ut 'indigeo illius, indigeo pascentis, faveo
legenti', quomodo 'faveo amico, faveo illi; accuso illum, accuso homi-
nem', similiter 'accuso legentem; dignor te laude, dignor te illa, dignor

inueniuntur interest et refert quae *N* aliarum *RM* applicantur interest et refert *S* 2 in quinque *N* tantum solis *L?* sunt *spscr. in L* 3 genetiuis *om. R add. r* deriuatiuorum in ambiguitatem ne concidant cum ablatiuo *N* ne] non *L* uel ne *in mg. l* concedant *ML* 4 primitivi] *r* possessiui *R* 5 *post* vestra: refert — vestra *om. D* nostra vestra in quibus — vestra *om. R add. r* 6 id est] idem *O* 7 refert] *r* refer *R* 9 tui] *r* tu *R* 10 enim *om. D* et pronominibus et participiis *N* exigunt *ex* exigent *corr. R* casum exigunt *N* 13 pro docenti] *R* prodest docenti *rell.* DE PARTICIPIORVM CONSTRVCTIONE *inscr. N* tam *sup. lin. add. r* 15 quidem] *r* quidam *R* 16 quibus ad] *r* quiburad *R* 17 ut spirans] *r* uspirans *R* quia spiro *M?* 18 transitiua uero *S* misereor tibi *R* miserens tui] *r* miserans tibi *R* 19 potior te uel illa *S* potiens illa re *om. RL sup. lin. add. r* 20 haec *ex* hae *corr. N* autem nomen *O* 21 quemammodum *L* intransitiuae *DS* cum nominatiuo uel transitiue *post* intransitiue *om. R add. r* nominatiuo uel transitiue cum *post* intransitiue cum *om. O* 22 transitiuae *D* obliquis casibus nominum *S* participio *S* intransitiu*e (a) *R* .Intransitiue. Vir. *N* 23 dilector *L* transitiuae *D* transitiue autem ut *S* 24 egeo] *r* ego *R* miserentis *L* et consentio *N* miserenti *L* miserentem *L* miserente *L* 25 Hae*(c) *R* quoque *om. N* obliquorum] *r* oblicorum *R* 26 et] uel *R?* illius pascentis *S* pascentis *d* pacentis *D* 27 legenti* (s) *D* *post* legenti *sqq. usque ad* legentem *om. O* quomodo et faueo *N* accuso illum] *r* accusolum *R* 28 laude, dignor] *r* laudae dignar *R* illa re *MONSd*

94 te celebrante'. est tamen quando in nominum vim transeunt participia et genetivo coniunguntur relicta verborum ordinatione, ut 'fugitans lites' participium est, 'fugitans litium' nomen; 'amans illum' similiter participium, 'amans illius' nomen, unde et | comparatur 'amantior, amantissimus'; 'praefectus urbi' participium, quia et 'praeficior urbi', 'praefec- 5 tus urbis' nomen. participium autem comparationem habere non potest, cum loco verbi fungatur, quod comparatione penitus caret, quantum in sua voce: nam adiectione adverbii possunt comparari, ut Virgilius in I:

Quam Iuno fertur terris magis omnibus unam
Posthabita coluisse Samo, 10

'magis coluisse'; similiter participio additur, 'magis hunc colens quam illum'. et ad nomen || quidem loco verbi fungitur, ad verbum vero loco nominis, ut 'faciens eloquentem' dico pro 'qui facit eloquentem', et 'laudo legentem', quomodo 'laudo lectorem'; nec mirum pro utroque fungi, cum utrique accidentia possideat. 15

95 Et sciendum, quod, si praeponatur coniunctio casuali, necesse est aliam quoque partem casualem copulari et ad utramque verbum referri, ut 'et Dionysius loquitur et Trypho', 'et Apollonius scripsit et ego', 'et vigilans proficit et legens'; et contra, si verbo praeponatur coniunctio, necesse est aliud verbum ei coniungi et ad utrumque aliquid casuale referri, ut 'et 20 scribit et legit Trypho, et pugnat et vincit Aeneas'. licet tamen verba primae vel secundae personae repetenti nihil casualium adiungere et perfectam orationem ostendere, ut 'et lego et intellego, et doceo et doceor, et scribis et cogitas'; nam ipsa demonstratio loco casualis alicuius fungitur, cum et pronomen et nomen per eam intellegitur, tam in prima quam in 25 secunda persona; nam tertia verbi persona, quae infinita est, eget aliquo

96 casuali. quod autem fit in nomine, hoc etiam in adverbio, quod vi | adiectivum est verbi, exigit ratio fieri, ut 'et bene et docte scribit'. necesse est enim, coniunctiones praepositas vel diversas personas coniungere, quae

1 celebritate *d* tamen] autem *S* nim *in mg. add. L* 3 'fugitans litium] *Ter. Phorm.* IIII 3, 18' *Fl.* nomen est *NL* *post* nomen: amans illum — praefectus urbis nomen *om. R add. r* participium est *N* 4 nomen est *N* cōpatur *N* amantisimus *L* 5 et *om. M* praeficior *ex* presemior (presentior?) *corr. M* 6 nomen est. *O* conparationem *R* 7 funga*tur (n) *N* fungitur *L* comparationem *Rr* pęnitus *S* quantum in se. Nam *S* 8 adiectiones *L* per adiectiones *N* comparari uerba ut *R* *Verg. Aen.* I 15 *sq.* I aeneidos *O?S* 9 Iuno] in uno *M* 11 partipio *D* 12 aduerb*um (i) *N* 14 cum utriusque *ODNSL* 15 accedentia *L* 16 si ponatur *L* coniunctio copulatiua uel disiunctiua casuali *Drs* casuali *ex* causali *corr. L* 17 aliquam *L* quoque] *r* quo *R* ad *add. d* utramque] *r* utrumque *R* utranque *L* uerbum *ex* uerbi *corr. M* proferri *S* 18 dionisius *RMNSL* dyonisius *D* tripho *RDNSL* Apollonius] *r* appollonius *RMONL* scribit *ML* 19 proficio *L* Et econtra *N* 20 est et aliud *N* utrunque *L* aliquod *M?* ut et scribit] *r* ut scribit *R* 21 tripho *DNSL* uincit *ex* uicit *corr. D* 22 primae et secundae *ML* sęcundę *D* repetenti *ex* repetentem *corr. M* repetentem *L* nichil *N* 23 ut et lego] *r* ut lego *R* et intellego *add. d* 25 per ea *L* 26 aliquo] *r* aliqua *R* 27 casu. *S* casuali ut et pugnat et uincit (*ex* uicit *corr. D*) ille uel scipio. Quod *OD* 28 et docte et bene *S* 29 coniunctiones] *r* coniunctionem *R*

sunt in casualibus, vel qualitates, quae sunt in adverbiis, communiter autem actum vel passionem consequi, quae est in verbo vel in participio, vel actus copulari, communes autem personas consequi, vel qualitates ipsi actui accidentes geminari, et tunc actum inferre. si enim non praeponatur 5 coniunctio, licet diversas inferre partes, ut 'scribit Dionysius et Trypho'; 'scribit Dionysius et legit'. si enim praeponam coniunctionem dicendo 'et scribit Dionysius', necesse est alterum verbum subiungere et dicere 'et scribit Dionysius et legit'; rursus si dicam 'et Dionysius scribit', necesse est alterum casuale inferre et dicere 'et Dionysius scribit 10 et Apollonius', quippe cum praeposita coniunctio copulativa || vel disiunctiva omnimodo consimilem cogit partem repetere, id est vel casualem vel carentem casu, et eundem casum vel modum, ut 'et scribo et intellego, vel scribo vel intellego; et meus servus et tuus, vel meus servus vel tuus'. 97

Sciendum tamen, quod licet genetivis in huiuscemodi constructione 15 copulare nominativos possessivorum, quippe qui vim genetivorum primitivorum suorum possident, ut 'pulcherrimi sunt et Homerici versus et Virgilii'; similiter licet dicere 'Agamemnonius filius et Menelai filia sociati sunt; frater noster et vestrum; meus servus et illius'. nec solos nominativos possessivorum, sed quoscumque casus bene possumus cum geneti-20 vis possessive prolatis coniugare, ut 'meus est ager et fratris; tua est civitas et omnium; mei filii est hereditas et cognatorum; meo servo et fra|tris; meum amicum et patris; mi fili et uxoris meae; meo filio delector et castae matris'. similiter omnia possessiva possunt proferri, tam nomina quam pronomina. genetivos quoque et ablativos invenimus coniungi verbo 25 impersonali, quod est 'interest' et 'refert', de quibus supra diximus, ut 'interest mea et patris, refert tua et imperatoris'. 98 99 100

2 actum] *om.* *L* actionem *M* uel participio (*M*) 3 uel actus aut passiones quae sunt in uerbo copulari *ODSr* 4 actuu *M* accedentes *L* inferre] *r* inferri *R* 6 coniunctio] *d* coniuncto *D* dionisius *RNL* dyonisius *S* tripho *DNSL* 6 et scribit *N* scripsit *R* dionisius *NSLr* dionius *R* enim] autem *M* 7 dionisius *RMNSL* est enim alterum *L* 8 dionisius *RMNSL* dyonisius *S* rursumque si *N* si *om.* *ML* et *add.* *r* Dionysius] *d* dionisius *RNL* dyonisius *MS* dinysius *D* 9 est *add.* *n* casualē *S* et dicere et] *r* et dicere *R* dionisius *RMNL* dyonisius *S* 10 appollonius *ROL* quippe cum] *rd* quipecum *L* quipeccum *R* quippecom *D* 11 omnimodo cogit similem partem *S* consimilem] *r* cumsimilem *R* reppetere *L* id est casualem *L* 12 ut et scribo] *r* ut scribo *RO* uel scribo uel intellego uel scribo uel intellego *Rr* 14 Sciendum est tamen *D* hui'scemodi *S* 15 copulare et nomiuatiuos *N* 16 ut pulcherrime (i) sint *Rr* 17 Agamemnonius] *dns* agamemnonis *DONS* Menelai] *dn* menelaia *DONr* 18 sunt et frater *N* et ur̄ * et meus *M* et uestri et meus *L* Nec solos nec nominatiuos *Rr* 19 bene] *om.* *MD* be| *R* ne *in mg. add* *r* 20 possessitiue *M* prolatis] *r* prolatos *R* coniugare] *R* coniungere *r rell.* ut et meus *L* et tua *NL* est *sup. lin. add.* *r* 21 omninm] *r* omni *R* et mei *NL* filii] *rd* fili *D* filium *R* meo servo] *d* et meo seruo *NL* meorum seruo *R* meo praecipio seruo *Dr* meo seruo praecipio *S* 22 et meum *NL* et : diligo : patris *S* et patris diligo *Od* et mi *NL* mei filii (*O*) fili] *r* filii *R* meae *om.* *O* et meo *NL* delectae *O* 23 castae] *r* caste *R* 24 uerbis ĩpersonali *S* 26 interest mea] *r* inter mea *R* refert] *r* refer *R* et imperatiuus. *O*

Modos quoque, ut diximus, necesse est supra dictis coniunctionibus praepositis eosdem plerumque adiungi, ut 'et legis et discis, aut legis aut discis; et lege et disce, aut lege aut disce; utinam et legeres et disceres, utinam aut legeres aut disceres; cum et legas et discas, cum aut legas aut discas; cupis et legere et discere, cupis aut legere aut discere'. licet ta- 5 men variare, ut 'et legisti et lege; et legisti et utinam legas'.

Casus quoque eosdem sociari exigunt copulativae vel disiunctivae, praepositae vel interpositae coniunctiones, quando unum verbum ad eos refertur; ut 'et ego et tu legimus, vel mei vel tui miseretur, et mihi et tibi prodest, vel me vel te laedit, vel Virgilio vel Cicerone delector'. 10

XVI 101 His constructionibus inveniuntur contraria quaedam apud || auctores, licet non repetantur coniunctiones supra dictae, sed interponantur, quomodo si repetantur. Virgilius in I Aeneidos:

> Succinctam pharetram et maculosae tegmine lyncis;

sed melius in quibusdam codicibus sine m pharetra ablativus invenitur; 15 quidam tamen lyncis cursum a communi accipiunt. idem in VII:

> Quod scelus aut Lapithis tantum aut Calydona merentem;

sed melius hic quoque in quibusdam invenitur:

> Quod scelus aut Lapithis tantum aut Calydone | merente, 20

vel:

> aut Lapithas tantum aut Calydona merentem.

102 eandem quaestionem habet etiam illud:

1 DE CONSTRVCTIONE MODORVM PER CONIVNCTIONEM *inscr. N* ut supradiximus *N* supra praepositis *S* 2 plerumque et adiungi *Rr* plerunque adiungui *L* discis] *r* dicis *R* aut] *d* et *D* aut] et *D* 3 discis] *r* dicis *R* 4 utinam aut] *r* utinam *** *R* aut disceres] *r* audisceres *R* legas aut discas] *r* legas discar *R* 5 aut discere] et discere *O* tamen et uariare *MODNS* 6 ut et] et ut *D* et legisti] *r* legisti *R* et legis *L* et legas *Mm* 7 copulativae] *r* copulatiue *RD* disiunctivae] *r* disiunctiue *RD* p̄posite *N* 8 vel interpositae] *post* praepositae *om. D add. d* quando] *r* quondam *R* 9 ut et ego] *r* ut ego *RM* 10 uel cicerone uel uirgilio (*O*) cicero[ne] *Rr* 11 His] *r* is *R* 12 reppetantur *L* sed sic interponantur *N* interponuntur (*MO*) 13 reppetantur *L* *Verg. Aen.* I 323 Aeneidos: Succinctam] *sic etiam in ras. r* 14 succintam *N* faretram *Verg. Rom. m. alt.* pharetra *Pal. Med.* faretra *Rom. m. pr. cf. lin.* 15 et maculosae] *r* admaculosae *R* lincis *RM* *post* lyncis *versum Vergilii sequentem* aut spumantis (*sic etiam Verg. Pal. m. alt.* spumantem *m. pr.*) apri cursum clamore prementem *add. N* 15 codicibus] *r* quod dicimus *R* ablativus] *r* ablatiuis *R* 16 lincis *RM* cursum] *in mg. s* corsum *S* *Verg. Aen.* VII 307 (*defic. Verg. Pal.*) VIII *D* UU *M* 17 Lapithis] *ex* lapithum *corr. S* lapitis *r* laphitis *NL* laphithis *MO* lapithas *Verg. Med. m. alt.* capithis *m. pr.* calidona *RNSOL* Calydona merentem] *sic Verg. Med. m. alt. Fr. m. alt.* calydo merentē *Fr. m. pr.* calydone merentes *Med. m. pr.* calydone merente *Rom. cf. lin.* 20 *et* 23 19 quoque sicut in *ML* quibusdam] *r* quibus *R* 20 laphitis *NLr* laphithis *MO* tantom *om. M* calidone *RMNO* calidona *L* *post* Calydone: merente — Calydona *ante* merentem *om. S* 22 vel aut] *r* uelud *R* 23 lapitas *R* laphitas *Lr* laphithas *MO* tamen *MO* aut] ut *R* calidona *RONL* 24 eandem] Tandem *S* habent *Rr* illud *ex* illic *ut vid. corr. L* *Verg. Aen.* XI 120

Iustitiane prius mirer, belline laborum.

sed invenitur etiam:

Iustitiaene prius mirer,

quod est aptius; similes enim haec quoque coniunctio dubitativa vel inter-
5 rogativa exigit casus; hoc autem saepe fit, ubi anceps est constructio dic-
tionum; nam et 'succingor hanc rem' et 'succingor hac re' dicimus. Vir-
gilius in VI:

palla succincta cruenta,

idem in IIII Aeneidos:

10 tuumque
Dulce caput, magicas invitam accingier artes.

[et:

Mars perdere gentem
Immanem Lapithum valuit, concessit in iras
15 Ipse deum antiquam genitor Calydona Dianae,
Quod scelus aut Lapithis tantum aut Calydone me-
rente,

et:

Quod scelus aut Lapithas tantum aut Calydona me-
20 rentem.]

utrumque bene dicitur et 'miror te iustitia' et 'iustitiae'. et rectius qui- 103
dem, ad praepositum casum esse etiam consequentem interposita coniunc-
tione, non tamen penitus absque ratione esse videtur, si quid tale inveniatur
apud auctores.

25 Pronominum obliquis casibus coniuncta verba duas exigunt personas,
afficientis et afficiendi, id est agentis et patientis, ut 'misereris mei, das

1 Iustitiane] *sic libri Prisc. lib.* XVI § 12 XVIII 219. 224. 237 *tantum non omnes cum Verg. Med. Rom.?* iustitiamne *R h. l.*, iustitiaene *D* XVI 12 *O* XVIII 224 instit[a]iene *N* XVIII 219 iustitiaene *Verg. Pal.* iustitiene *Rom.? (ni male h. l. Ribbeckii adnot. exscripsi, cod. Rom. scriptura plane dignosci nequit)* mirer] *r* miser *MDL et ni f. R, cf. v. l. lib.* XVI § 12 bellique (*M* XVIII 237) laborum *ex* laborem *vid. corr. esse in Verg. Pal.* labore *Verg. Rom.* 3 iustitiamne *O* mirer] *rm* miser *RML* 5 anpceps *N* 6 hac] *r* hanc *R* *Verg. Aen.* VI 555 7 in *add. d* VI] *ex* VII *vel ex* VIII *corr. r* 8 Pallam *Rr* succinta *N* succinctaq. *Verg. Fr.* 9 *Verg. Aen.* IIII 492 *sq.* (*defic. Verg. Rom.*) 10 Perque tuumque *N* 11 dulce *add. r* caput] *rd* capud *RD* magicas] *d* magis *D* magica[s] *Verg. Med.* accingier] *r* accingear *R* artes] *sic, sed* t *in ras. Verg. Pal.* artis *Med. Fr.* 12 *Verg. Aen.* VII 304 *sqq.* (*defic. Verg. Pal.*) *cf.* § 101, *interpolatricem manum recte agnovit Krehlius* in IIII *add. n* 13 prodere *L* 14 inmanem *MDN* immane[m] *Verg. Med.* laphitum *MONLr* aras *O* 15 calidona *RNL* diane *S* deanae *L* 16 *v.* 307 *cf. v. l.* § 101 laphitis *MONLr* stautum *O* aut *add. n* calidone *NL* calidonae *R* calydona *D* calydona merente *O* calydona merentem *M* 19 laphitas *ONLr* liphitas *M* pithas *D* calidona *RNSL* calydona merentem *hic iterum M* 21 et miror] miror *MO* et iostiae *D* 22 praepositiui casum *O* 23 penitus] *d* pinitus *D* quid] *d* qui *D* 25 DE CONIVNCTIS VERBIS OBLIQVIS PRONOMINVM *inscr. N* 26 afficientis] *ex* afficientes *corr. D* efficientis *Smd* efficiendi *Sm* pacientis *M* ut miserens mei *O*

mihi, vides me, dignaris me'. similiter in omnibus casualibus et in reciprocationibus personarum, hoc est quando eadem persona et agit et patitur, utimur eisdem constructionibus, ut 'misereor mei, invides tibi, orat se ille' et similia.

104 Nulla praepositio per compositionem potest pronomini adiungi. itaque per so || lam appositionem obliquis casibus eorum praeponitur: apud Graecos quidem fere omnibus, apud nos vero accusativo soli vel ablativo, ut 'ad nos, in nobis'. | nominibus vero praepositiones adiciuntur, tam per appositionem quam per compositionem: compositionem quidem, quae fit in nominativo, cuius servant compositionem etiam obliqui, ut 'indoctus, indocti, indocto, indoctum, indocte', per appositionem vero supra dictis 105 duobus obliquis casibus. verbis vero et adverbiis per solam compositionem adiunguntur praepositiones, participiis autem tam secundum verbi compositionem quam secundum nominis appositionem, ut 'perlegens' a 'perlego', 'efficiens' ab 'efficio', 'ad legentem, a legente' ut 'ad puerum, a puero'.

Sciendum tamen, quod recta ordinatio exigit, ut pronomen vel nomen praeponatur verbo, ut 'ego et tu legimus, Virgilius et Cicero scripserunt', quippe cum substantia et persona ipsius agentis vel patientis, quae per pronomen vel nomen significatur, prior esse debet naturaliter quam ipse 106 actus, qui accidens est substantiae. licet tamen et praepostere ea proferre auctorum usurpatione fretum.

Prima et secunda persona vel in se reciprocantur, id est refringuntur, vel in alias diversas transeunt, cum non absolutis verbis adiunguntur. in sese quidem reciprocantur, ut 'misereor mei, misereris tui; noceo mihi, noces tibi; laudo me, laudas te'; in alias vero diversas transeunt, ut 'misereor illius, misereris mei; noceo tibi, noces illi; laudo te, laudas illum'. tertia vero persona non solum eadem patitur, sed etiam in aliam tertiam

1 dignaris a me. similiter in omnibus omnibus *Ll* reciprocatiobus *D* 2 agit] *r* ait *R* 3 ei*sdem (u) *D* 5 praepositio] *d* praepotio *D* potest *spscr. L* pronominibus *Sn* 7 soli *ex* solo *corr. M* solo *RONSL* ablativo] *r* datiuo *R* 8 *post* in nobis *haec:* unde 'me cum, te cum, se cum, nobis cum, vobis cum' non sunt accipienda composita, quomodo nec 'qui cum, quo cum, qua cum, quibus cum' et similia. de accentu autem eorum in libro, qui est de pronomine, sufficienter dictum est *add. DONSr* (te cum *om. S* uobiscum cum non *S)* addiciuntur *Rr* 9 per compositionem. per compositionem *Nr* quae fit] *r* que fuit *R* quae fuit *ML* 10 in nominatiuo fit *N* etiam *add. r* 11 docti *O* indocte] *r* indoctae *RO* 12 casibus uerbis uerbis *Rr* compositionem] *r* conpositionem *R* 13 adiunguntur *ex* adiungitur *corr. S* tam *om. RL add. r* 14 perligens *L* a perlego] *r* perlego *R* a perligo *L* 15 ut *add. r* 16 QVOD NOMEN ET PRONOMEN RECTE VERBO PRAEPONANTVR *inscr. N* Sciendum] *rd* secundum *R* Sciendum est *D* 17 praeponatur] *r* proponatur *R* 18 et persona] *r* ad persona *R* ipsius] *d* illius *D* agentis] *r* gentis *R* 20 accedens *L* 21 freto *N* 22 QVOD PRIMA ET SECVNDA PERSONA IN SE RECIPROCANTVR AVT IN ALIAS TRANSEVNT *inscr. N* Et prima (*M*) id est refringuntur] *om. Lips. A Krehlii, edd. ante* π. 'Additur vulgo: *vel in se refringuntur*. Inepte'. *Krehlius. num* [id est refringuntur] ? 23 alias] *ex corr. d* aliis *ut vid. D* alias personas *N* cum] *r* uel *R* 24 sese] *r* se *RMN* mesereor *M* 25 et laudo *Nr* et laudas *ODSL* alias] *d* aliis *D* 26 laudas] laudo *ROD* 27 pa*titur (r) *D* *post* patitur: quam supradictae perso-

extrinsecus potest transire, quippe cum diversae in ea | possunt esse personae, quod in prima et secunda non invenitur, quippe || cum sint et vocibus unicae, ut 'iste accusat illum et ille hunc', et in se reciprocatur eadem, ut 'ille accusat se'. prima autem in aliam primam transire non 107
5 potest nec secunda in aliam secundam, scilicet quia nec possunt esse diversae primae et secundae, sed vel in se reciprocantur, ut supra dictum est, vel transit prima in secundam vel tertiam et secunda in primam vel tertiam, ut 'video te' et 'video illum'; 'vides me' et 'vides illum'. tres igitur personae eandem quidem habent constructionem: reciprocam unam,
10 ut 'prosum mihi, prodes tibi, prodest sibi', transitivam vero prima quidem et secunda ad binas personas, ut 'prosum tibi, prosum illi, prodes mihi, prodes illi', tertia vero ad tres, superat enim hac una, quod tertia in aliam tertiam transitive profertur, ut 'ille prodest mihi, prodest tibi, prodest isti'.

15 Possessiva tamen, quia duas continent personas, id est possessoris XVII 108 et possessionis, necessario tribus constructionibus ordinantur, cum eorum primitiva duas habeant, reciprocam vel sui passam, quam Graeci ἰδιοπαθῆ vocant, et transitivam: sui passam, ut 'video memet', transitivam, 'video te' vel 'illum'.

20 Possessiva vero modis construuntur tribus, cum verba vel a possessore in possessionem vel a possessione in possessorem vel extrinsecus transferantur: a possessore in possessionem, ut 'doceo meum filium, doces tuum discipulum, docet ille suum auditorem'; a possessione | vero in possessorem, ut 'paret mihi meus filius, paret tibi tuus cliens, paret illi
25 suus servus'; extrinsecus, ut 'doces tu' vel 'docet ille meum filium, doceo ego' vel 'ille tuum filium, doceo ego' vel 'tu suum illius filium'. sed 109 melius hoc per retransitionem dicitur, ut 'rogat ille, ut doceam suum

nae *add. r in mg.* quae supradictae (supradicte *D*) personae *ODS* 1 intrinsecus *MDNL* in eo *S* 2 quod in] *r* quod et in *RDL* et in secunda *ML* quippe] *d* quipe *D* utpotè *S* sint finitissimae et *N* 3 ut] & *R* 4 in aliam] ad *O* 5 potest] *d* possunt *D* nec secundam *Rr* secundam aliam *S* scilicet] Et *O* quia] *r* qui *R* quia non possunt *M* 6 primae] personae *O* in se *om. O* ut dictum est *M* 7 tertiam] *r* tertiae *R* secundam *O* in primam] *r* et primam *R* in primam uel tertiam *om. O* 8 te et illum *S* illum et uides *L* me et illum *S* 9 unam *om. MO* 10 ut prosum *om. R add. r* michi *N* prodes*(t) *R* prodest *L* prodes tibi *in mg. add. d* prodest sibi *add. r* 11 ad binas] *r* & binas *R* 12 michi *N* uero & tres *N* 13 tertiam *om. N* transi*e (tiu *sup.*) *L* ut] *r* at *R* tibi uel prodest *N* 14 isti] sibi *O* illi *S* 15 DE POSSESSIVIS QVIBVS TRIBVS CONSTRVCTIONIBVS ORDINANTVR. *inscr. N* tamen] *D* autem *O* uel autem *sup. lin. d* 17 sui passiuam *d* ΙΔΙΟΠΑΘΗΝ *OSL* ΙΔΙΟΠΑΘΕΝ *r* ΙΔΙΟΠΑΤΕΝ *N* ΟΔΙΟΠΑΘΗΝ *R* ΙΔΙΟΠΔΙΑΝ (Α *sup.*) ΙΔΙΟΠΑΘΕΝ *M* 18 sui passiuam *d* ut uideo memet transitiuam (*haec in mg. add.*) ut uideo te *L* 19 illum] *r* illam *R* 21 *post* possessionem vel: a possessione in possessorem vel *om. O* 22 transferantur] *m* tranferantur *MD* 23 ille suum] *rd* illum suum *D* illum *R* 24 ut *om. ODSL* paret] *r* pareo *L* "filius "meus *N* 25 ut] *non satis dignosci potest, utrum* ut *an* in *extet in M* doceo] *r* docto *R* 26 uel docet ille *NL* 27 hoc melius *S* per transitionem *O*

filium'. cum sit enim relativum, exigit, ut prius cognoscatur persona possessoris sui, ad quam referatur.

Et sciendum, quod omnia ista possessiva possessoris quidem personam secundum primitivum significant, possessio vero ipsa tertiae est personae, ut 'meus, tuus, suus', quomodo et nomina, qui||bus coniunguntur, 5 ut 'meus pater, tuus filius', excepto vocativo, qui solus in primae personae possessivis invenitur, cum secundae copulatur personae, ut mi pa- 110 ter, o mea tu, o noster Chremes. omnia tamen possessiva in genetivos primitivorum etiam verbis sociata possunt resolvi, ut 'amicum meum moneo' pro 'amicum mei', et 'Euandrium filium Turnus interfecit' pro 10 'Euandri filium', et 'Daunius filius ab Aenea victus est' pro 'Dauni filius'; hoc autem interest, quod voce possessivi genus et casus et numerus ipsius possessionis ostenditur. et substantiva quidem verba possessivis coniuncta ad possessores referuntur, ut 'tuus sum filius, meus es pater, suus est illius servus', in una autem eademque persona possessor simul et posses- 15 sio intransitive intellegi non potest, nisi figurate dicat aliquis 'meus ego sum et servus et dominus' et similia. Persius:

Vindicta postquam meus a praetore recessi,

et Euripides:

ἐγὼ δ' ἐμός εἰμι. 20

111 sin autem aliquibus ea ver|bis sociamus ad ipsarum possessionum actum vel passionem pertinentibus, necesse est, cum in prima et secunda esse intelleguntur, primitiva quoque eis pronomina adiungi, quomodo etiam in omnibus solet fieri nominibus, ut 'tu meus filius legis, ego tuus pater doceo' et 'tu Virgili doces, ego Priscianus doceor'. in eis enim con- 25 structionibus verba, quae non substantiam significant, ad ipsas possessiones, non ad possessores pertinent, id est quando nominativis possessivorum adiunguntur verba. sin autem in una eademque persona verbum obliquo coniungatur pronominis casui, necesse est reciprocationem, id est sui passionem, fieri et eandem personam agere aliquid in se simul et a se 30

1 relativum] relatiuum suum *S* relatiuum suis *O* 3 ista *om. D* 4 significant] *r* significat *R* possessi*o (u) *R* est tertiae *S* 6 solus *ex* solis *corr. M* *post* personae: possessiuis — personae *om., sed sup. lin. add. D* 7 seconda *O* mi pater] *spectant haec ad Ter. Andr.* V 3, 18 *et* 19 *cf. lib.* XIII § 2 8 o mea tu] mea tu *Ter. eun.* IIII 3, 22 *cf. lib.* XII § 10 o noster Chremes] *Ter. Andr.* V 2, 5 *cf. lib.* XII *l. l.* possessiuum *O* 9 primitivorum] possessiuorum *S* 10 mei ut euandrium *L* 11 aenaea *S* enea *N* 12 et genus et *D* 14 filius sum *N* ės] c̄ *R* 15 persona *sup. lin. add. r* 16 nisi si figurate *L* figuratę *N* aliquis meus ego sum aliquis meus ego sum *Rr* 17 *Pers. sat.* 5, 88

18 uindicata *ML* recesi *L* 19 *Eurip. inc. fab. fr.* 993 *ap. Nauckium trag. Gr. fragm. p.* 530 *cf.* § 198 20 ετω *N* εΓΓω *M* ΔΕΜΟΙC *RMNLd* ΔΕ.ΜΟΥC *S* 21 ipsarum possessionum] *r* ipsorum possessionem *R* ipsorum posesionum *L* 22 et in secunda *L* esse] persona esse *ODN* persona *S* 23 intelleguntur] *r* intellegatur *R* in omnibus solet fieri nominibus] nominibus *L* solet fieri omnibus *in mg. add. l* 24 legis et ego *N* 25 uirgilius *M* p̄scianus *L* 27 pertinent] *r* pertin*nt (a) *R* 28 sin] *r* si *R* edemque *R* 29 obliquo] *r* oblico *R* coniunga*tur (n) *R* couiugatur *N* adiungatur *M* *post* pronominis *sqq. usque ad* pronominibus *om. R in mg. add. r* 30 in sese *S*

pati, ut 'misereor mei, invideo mihi, incuso me'. et sciendum, quod 112 Graeci quidem compositis utuntur pronominibus in sui passione, id est *ἰδιοπαθείᾳ*, ut *ἐμαυτὸν διδάσκω, σαυτὸν διδάσκεις, ἑαυτὸν διδάσκει*. et hoc idem etiam in posses||sionem transitione facta a possessore faciunt, id est
5 genetivo composito primitivi pronominis utuntur pro obliquo possessionis, ut *τοῦ ἐμαυτοῦ οἶκον ἀντιποιοῦμαι, τὸν σαυτοῦ δοῦλον τύπτεις, τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν παιδεύει*. pro his autem omnibus Latini simplicibus utuntur pronominibus Homerum sequentes, qui simplicibus ubique etiam pro compositis utitur pronominibus: 'mei misereor' et 'mei filii misereor; mihi no-
10 ceo' et 'mei filio noceo; me accuso' et 'mei filium accuso'. saepe tamen 113 etiam in reciprocationibus solemus uti assumentibus syllabas pronominibus, quibus discretionis quoque causa utimur, ut 'mihimet invideo, tibimet ipsi noces, sibimet ipsi prodest'.

Illud quoque notandum, quod possessiva pronomina primae et secun-
15 dae personae sive possessoris sui sive extrinsecus personis | bene copulantur tam agentia quam patientia sive in se ipsa reflectantur [id est reciprocentur], ut 'meus filius' vel 'tuus diligit me, diligit te, diligit illum, diligit se; filium meum' vel 'tuum diligo ego, diligis tu, diligit ille'. ter- 114 tiae vero personae possessivum sine voce altera significante possessorem
20 suum non potest adiungi alii personae per se: si enim dicam 'suus servus ministrat mihi' vel 'tibi', soloecismum facio, quod in possessivo primae et secundae personae, sicut ostendimus, recte construitur, cum quacumque persona copuletur - nec mirum, cum primae et secundae possessiva finitas habeant possessorum personas, quippe in unicis vocibus primi-

1 accuso *N* 2 conpositis *D* sui] *r* sua *R* passionē *D* 3 ΙΔΙΟΠΑΘΙΑ *RSL* ΙΔΙΟΠΑΘΙΑΥΤΕΜΑΥΘΟΝ *D* ΙΑΟΠΑΤΙΑΝΕΜΑΥΤΟΝ ΔΙΑΟCΚΟCΑΙCΤΟΝΑΙΑΑCΚΕΙ. et hoc *N* ut *G*. et hoc (ΕΑΥΤΟΝ ΔΙΑΑCΚΕΙ ΕΜΑΥΤΟΥ ΔΙΔΑCΚΟ ΕΑΥΤΟΝ ΔΙΔΑCΚΕΙ *in mg.*) *S* CΑΥΤωΝ *R* CΑΥΘΟΝ *D* *διδάσκεις*] *r* ΔΙΔΑCΚΕ** *R* ΔΙΔΑCΚΕΥC *M* *διδάσκεις, ἑαυτὸν*] *l* ΔΙΔΑCΚΕΙ CΕΑΥΤΟΝ *L* ΕΑΥΘΟΝ *D* 4 "etiam "idem *N* transitione ΑΥΤΟΝ ΔΙΔΟCΚΕΙ facta *N* 5 pro quocumque obliquo *OSrd* 6 *τοῦ—παιδεύει*] GR (*in mg.* ΤΟΝ ΕΜΑΥΤΟΥ. ΟΙΚΟΝ ΤΥΠΤΟ. ΑΝΤΙΤΟΙ. ΕΜΟΥ. ΤΟΝ CΑΥΤΟΥ ΔΟΙΛΟΝ (ΔΟΙΛΟΝ). ΤΙΠΤΕΙC. ΤΟΝ ΕΑΥΤΟΥ ΥΙΟΝ ΠΑΙΔΕΥΕΙ) *S; in L ita haec ab l correcta et interpolata, ut per singula manus certo dignosci nequeant* ΤΟΝ *Ll* ΕΜΑΙΤΟΥ *R* ΕΜΑΥΤΟΙ ΔΙΚΟΥ ΑΝΤΙ ΠΟΤΟΥΜΑΤ *D* Ε. ΜΑΥΟΥΚΟΥ ΑΝΤΙΟΥΟΥΜΑ *N* ΟΙΚΟΝ *Ll* ΑΝΤΙΠΟΙ. ΟΙΜΑΙ *R* ΑΝΤΙΤΟΥΕΜΟΥ *Ll* ΑΝΤΙΠΟΙ. ΟΙΑΤΑΤ *M* CΑΥΤΟΥ (pro CΟΥ) *L* ΔΟΙΛΟΝ ΤΙΠΤΕΥC *R* ΔΟΙΛΟΝ ΤΙΤΙΤΕΙC *r* ΤΙΠΤΕΙC *L* ΕΑΥΤΟΥ (pro ΟΥ) *L* 7 ΥΟΝ ΠΑΤΑΕΥΕΙ *r* ΥΟΝ ΤΑΤΑΕΥΕΙ *R* ΤΙΑΤΑΕΙΕΙ *M* autem] aut *M* latini* (s) *R* *post* simplicibus *sqq. usque ad* simplicibus *om. O* 9 pronominibus ut mei *M* me filii (i *suprascr.*) *Rr* 10 filium] *r* filio *R* etiam tamen *N* 11 assumentes *O* 12 quoque *om. O* quoque causa quoque *D* mihimet] *r* mihime *R* 14 notantum *M* pronomina] *r* nomina *R* 15 pene *L* copulentur *RMOD* 16 pacientia *M* reflectantur] *r* reflectuntur *R* reciprocantur *O* 17 filius meus *ODS* diligit te] uel te *SL* 18 meum filium *L* tertiae] *r* Tertio *R* 19 personae uero *N* 21 ministrat] *rd* ministra *R* ministrant *D* michi *N* soloecismum] *sic in ras. r* solocismum *L* quod] *sic*, in *spscr. S* quia *L* 22 personae *spscr. L* quaqumque *S* 23 personae (*L*) copuletur] *d* copulatur *D* secundae personae possessiua *ODN*

tivorum constitutas et demonstrativis -, tertiae vero personae possessivum non solum ad omnes voces pronominum tertiae personae, verum etiam nominum potest referri, ut 'suus istius, illius, ipsius, hominis', sine quibus additis perfectum sensum non habet. idem fit et per obliquos: 'ille' vel 'iste' vel 'homo suae opis indiget, suo filio parcit, suum morem se- 5
115 quitur'. nec mirum hoc fieri in tertiae personae possessivo, cum vim genetivi possideat sui primitivi, quod vel recipro||cum [id est sui passum, ἰδιοπαθές] est, vel retransitivum, in quo necesse est prius personae tertiae significationem voce aliqua fieri, ad quam iste genetivus vel reliqui eius casus referantur, ut 'ille sui miseretur, ille sibi donat, Virgilius se celebrat'. 10 et pro composito Graeco ἑαυτοῦ, ut diximus, accipitur, quod apud Graecos quidem in tribus invenitur personis, et vel in se reflectit actum suum vel in possessionem suam, ut 'ἐμαυτοῦ κήδομαι' καὶ 'τοῦ ἐμαυτοῦ δούλου κήδομαι, σαυτὸν τύπτεις' καὶ 'τὸν σαυτοῦ δοῦλον τύπτεις, ἑαυτῷ χαρίζεται'
116 καὶ 'τῷ ἑαυτοῦ ἀκροατῇ χαρίζεται'. igitur apud Latinos | supra dictorum 15 compositorum pronominum nisi in tertia non habemus significationem persona, id est 'sui, sibi, se, a se', ideoque etiam nominativo caret, quomodo supra dicta apud Graecos composita. et illi quidem, sive ἰδιοπάθεια sit [id est reciprocatio vel sui passio], sive in possessiva transitio fiat, utuntur supra dictis compositis, ut ostendimus, nos vero primitivis quidem 20 'sui, sibi, se, a se' vel per reciprocationem, ut 'sui potitur, sibi indulget', vel per retransitionem utimur, ut 'hortatur me ille ut sui potiar,
117 rogat te ille ut sibi indulgeas', possessivis vero, cum in ea possessorum fiat transitio, ut 'sui servi miseretur' et 'suo servo prodest' et 'suum servum diligit'. nec aliter tamen potest supra dictum possessivum tertiae 25 personae construi cum aliis extrinsecus personis nisi per retransitionem,

1 demonstratiuas (*O*)*d* 2 uerbum *M* 3 refferri *L* ipsius illius *DS* 4 habe*t (n) *D* habet suus. *N* fit et *sup. lin. add. L* *post* obliquos: possessiui supradictae personae *add. ODr* possessiui ⁖ supradictae personae *S* ut ipse uel *N* possessiui ut ipse *M* uel *L* 5 opis *ex* opus *corr. D* 6 hoc *sup. lin. add. r* 7 sui passiuum *d* 8 ΙΔΙΟΠΑΘΕϹ *R* ΙΔΙΟΠΑΘΗϹ *D* ΙΔΙΟΠΑΤΕϹ *N* necesse non est *Rr* 9 voce] *r* uocale *R* iste] *r* ista *R* 10 donaut *Rr* celebrat] *d* cebrat *D* 11 id est ΕΑΥΤΟΥ *N* ΕΑΙΤΟΥ *S* 13 suam ΟΥΜΑΠΟΝ ΚΕΛΟΜΑΙ *N* ut GRĒ. Igitur, *ipsa Graeca in mg. addens S* *Graeca fere haec omnia in ras. l* *ΕΜΑΥΤΟΥ *l* ΘΕΜΑΥΤΟΥ *RM* ΕΜΑΙΤΟΙ *S* ΚΕΔΟΜΑΙ *RNSL* ΚΕΔΟΜΑΥ *D* καὶ τοῦ] ΚΑΙΤΟΝ *M* ΚΕΤΟΥ *S* ΚΑΤΟ *N* ἐμαυτοῦ] *om. R* ΕΜΟΥ *l* ΕΜΑΙ *S* ΔΟΥΛΟΥ *R* ΔΟΥΛΟΝ *S* ΔΟΙΟΥ *M* ΛΟΥ *N* 14 ΚΕΔΟΜΑΙ *Sl* ΚΗΔΟΜΑΥ *RD* ΚΕΛΟΜΑΙ *N* ΚΕΛΟΜΟΥ *M* ϹΑΙΤΟΝ *R* ϹΑΙ.ΤΟΝ *N* ΚΑΙΤΟΝ *O* ΘΥΠΤΕΙϹ *S* ΥΠΤΕΙϹ *R* ΤΙΠΤΟϹ *N* *post* τύπτεις *sqq.* — τύπτεις *om. S* σαυτοῦ] (*O*)μ ϹΟΥ *l* ΚΑΙΤΟΥ *D* ΚΑΙΤΟϹ *d* ΚΑΥΤΟϹ *RM* ΚΑΡΥΟϹ *N* ΛΟΔΟΝ ΤΙΠΤΕΙϹ. ΕΛΟΥΤΟΥ *N* ΤΙΠΤΕΙϹ *M* ΧΑΡΙϹΕΤΑΙ *l* ΧΑΡΙϹΙΤΑΙ *S* ΚΑΡΙΞΕΤΑΥ *N* *post* χαρίζεται *sqq.* — χαρίζεται *om. R* 15 ΚΑΙ ΤΟΥ *O* ΚΑΥ ΤΟΥ *N* ΑΥΤΟΥ *SL* ἀκροατῇ] ΑΚΡΟΑΘΗΝΙ *O* ΚΡΟΤΟΦΩ *L* ΚΡΟΤΟΦΟ *S* a. f. perei *N* ΧΑΡΙϹΕΤΑΙ *L* ΧΑΡΙΤΕΤΑΙ *N* ΧΑΡΙΖΕΤΑΥ *D* ΚΑΡΙϹΙΤΑΙ *S* 17 nominatiuo sui caret *S* caret casu quomodo *N* 18 et] *r* sed *R* ΙΔΙΟΠΑΘΗΙΑ *R* ΙΔΙΟΠΑΘΙΑ *L* ΙΔΙΟΠΑΘΙΑ *ex corr. in ras. N* idiopathia *MDS* 19 id est] *r om. MO* idem *R* in *om. R* 20 ut *sup. lin. add. r* nos] *r* **** (nisi) *R* quidem id est sui *ODNSL* 21 per *om. R* potitur] *r* patitur *R* 22 per *om. N* retransitionem] *dl* transitionem *DL* hortatur] *r* ortatur *R* suisi *Mm* sui potior rogat te *r* si patior rogate *R* pociar *S* 23 eam *M* 26 retransitionem] *rd* transitionem *RD*

quomodo et primitivum eius, id est nisi prius a possessore eius proficiscatur in aliam verbum personam et sic ab illa rursus ad possessionem tertiae, sicut et ad se, ut 'rogat me ille, ut suus servus ministret mihi' vel 'tibi; precatur, ut sui patris miserear; petit te, ut suo prosis filio; obse-
5 crat Cicero Varronem, ut suum erudiat natum'. et notandum, quod, cum a tertia in tertiam fit retransitio personam, in dubium venit possessio, ad quam pertineat earum, ut 'rogat iste illum, ne suo noceat filio', ambiguum, cuius 'suo filio', istius an illius, id est rogantis an eius qui rogatur, quomodo et apud Graecos παρακαλεῖ Πλά||τωνα Ἀριστοτέλης, ἵνα
10 τὸν ἑαυτοῦ φίλον παιδεύσῃ dubium fit, utrum Platonis an Aristotelis suum.

Omnium possessivorum tam nominum quam pronominum per quemcumque casum prolatorum loco licet genetivis uti primitivorum, ut 'Euandri filius' | pro 'Euandrius filius' et 'Euandri filii' pro 'Euandrii filii' et XVIII 118
15 'Euandri filio' pro 'Euandrio filio' et 'Euandri filium' pro 'Euandrium filium' et 'Euandri fili' pro 'Euandrie fili' et 'ab Euandri filio' pro 'ab Euandrio filio'. similiter per omnes casus tam singulares quam plurales licet tam pronominibus quam nominibus uti. itaque licet genetivos quorumcumque casualium cum possessivis per quemcumque casum prolatis
20 coniungere, ut 'mea causa labora et illorum, meum patrem honora et Catonis, tuo patri pare et fratris, tuum imperatorem et commilitonum sequere, o noster et fratris mei pater, sua ille confidit et patris virtute'. similiter figuratur constructio in omnibus possessivis. Terentius in Andria: 119

25 meo †studio atque hospitis.

est tamen aliqua differentia in possessivo tertiae personae, cuius nominativo tunc utimur, quando ad suum possessorem possessio transitionem facit et non ad alium, ut 'indiget illius' vel 'Ciceronis suus filius', 'praestat illi'

1 id est sui nisi *N* possessore eius] *r* possessore ius *R* 2 uerbum *ex* uerbi *corr.* *D* uebum *S* ad possessionem] *r* apossessionem *R* 3 me uel te uel ille *M* ministret] *r* minister *R* 4 praecatur *Rr* praecatur me *M* petit te, ut] *r* petite et *R* 5 erudiat filium natum *L* 6 a *sup. lin. add.* *S* in] ad *N* 7 pertineat personarum earum *N* 9 et *om.* *N* παρακαλεῖ — παιδεύσῃ] GRB, *in mg. ipsa Graeca add.*, *S* ΠΑΡΑΚΛΑΕΙ *N* Πλάτωνα] *rl* ΠΛΑΤΟΝΑ *N* ΠΔΑΤѠΝΑ *R* ΠΛΑΤѠΝΑ *L* Ἀριστοτέλης] *d* ΡΙCΤΟΤΕΛΗC *D* ΑΡΙCΤΟΤΕΛΕC *SLl* ΑΡΙCΤΟΤΕΛΕΝΙC *N* ΑΡΙCΤΟΤΕΑΝΟ *M* ἵνα τὸν *om.* *S* 10 ΕΑΥ *S* ΕΑΙ *N* ΠΑΙΔΕΥCΗ *ex corr.* *l* Π*ΑΙΔΕΥCΗ *D* ΠΑΙΔΥCΗ *r* ΠΑΙΕΥCΗ *R* ΠΑΙΔΕΥCΕ *S* ΠΑΙΔΕΥCΙΝ *M* ΠΑΙΛΕΥCΙΝ *N* arestotelis *D* 12 QVOD LICET GENETIVIS IN PRIMITIVORVM LOCO OMNIVM POSSESSIVORVM TAM NOMINVM PRONOMINVM ET QVAECVMQVE CASVVM PROLATORVM *inscr.* *N* quencunque *L* 13 casu*m (u) *R* licet] *om.* *S* liquet [et] *L* 14 et *om.* *N* Euandrii] *r* Euandriae *R* filii euandri (*om.* et) *N* 15 filio euandri (*om.* et) *N* 16 Euandrie] *r* euandriae *R* et *om.* *N* ab *om.* *SL* ab *om.* *OL* 17 singulares *ex* singularis *corr.* *D* 18 prominibus *D* 19 quencunque *L* 20 laboro *N* honora] *r* honara *R* honoro *N* Catonis tuo] *r* Cato *sex fere lit. lac. rel.* *R* 21 commilitonum] *d* conmilitonum *R* commilitonem *Dr* 23 Terrentius *MDL* *Ter. Andr.* V 2, 2 (*Ter. Bemb. h. l. evanidus*) 25 studio] praesidio *libri Ter. cum Bas.* atque *sup. lin. add.* *r* ospitis *L* 28 *post* Ciceronis suus filius *sqq.* — Ciceronem suus filius *om.* *S*

vel 'Ciceroni suus filius, videt illum' vel 'Ciceronem suus filius, bene meretur de illo' vel 'de Cicerone suus filius'. similiter passiva, quae a possessore solo fiunt, nominativum possessionis exigunt: 'amatur ab illo'

120 vel 'Cicerone suus filius'. nec non tam nominativo quam aliis casibus possessivi licet uti, cum possessorem ostendimus extrinsecus facientem 5 transitionem ad aliquam aliam personam pro sua possessione, ut 'rogat me ille, ut suus legat apud me filius' et 'ut suus doceatur a me filius' et 'ut sui miserear filii' et 'ut suo donem filio' et 'ut suum sequar filium' et 'ut suo potiar filio', cum in possessivis primae et secundae personae liceat etiam non possidentes construere sic. 10

121 Discretionis quoque causa vel abundantiae solet cum genetivo pos|sessoris addi nominativus possessivi, ut 'suus est Homeri mos', intellegitur enim 'non alterius', et 'suus Ciceronis filius heres est patris constitutus', 'suus' dicitur ad discretionem illius, qui secundum leges suus non est, id est sub potestate patris legitimi non est. quod autem 'suus' pro unius- 15 cuiusque proprio accipitur, usus confirmat. Virgilius georgicon I:

molles sua tura Sabaei.

Terentius in Phormione:

Quot homines, tot sententiae; suus cuique mos.

122 sin autem in possessionem fit a possessore transitio, obliquis possessivi 20 utimur, ut 'Cicero miseretur sui filii, praebet suo filio, aspicit suum filium, potitur suo filio', sin extrinsecus fit transitus in possessionem tertiae personae, sufficit genetivo uti ipsius possessoris: 'misereor filii Ciceronis, dono filio Ciceronis, accuso filium Ciceronis, potior filio Ciceronis'. licet tamen addere etiam possessivi casus consequentes vel discretionis causa 25 vel abundantiae, ut 'egeo ingenii sui Ciceronis, bene dico ingenio suo Ciceronis' et similia.

123 Illud quoque sciendum, quod, cum in aliis omnibus possessivis liceat genetivo primitivi pro omni eorum uti casu, quod ostendimus, in hoc quoque possessivo pronomine tertiae personae, quomodo in aliis tunc uti- 30

1 Ciceroni] ciceronis *M* 2 meretur] *r* meret *ROD* meretur *sup. lin.* uel meret *S* uel de cicerone *L* uel cicerone *M* 3 fiunt *S* exigunt ut *MS* amatur] *r* amator *R* 4 uel a cicerone *DNSr* tam] *r* ta *R* aliis] *r* illis *R* 5 possessiuis *RD* 6 aliam aliquam *S* 7 et suus (ut *om.*) *OD* 8 et ut sui] *r* et sui *RMOSL* et ut suo] *r* et suo *RO* 9 potiar] *r* patiar *R* 10 liceat] *r* lic& at *R* licet *L* *post* sic: accusas meum filium misereor tui filii inuidet ille meo filio *add. DS et r in mg.* Vt rogat me ille ut tuus legat apud me filius uel rogat te ille ut meus legat apud te filius. ut accuses meum filium. miserear tui filii. inuidet (inuideat *n*) meo filio. *N* 11 *abundantiae (h) *D* habundantiae *R* 14 legem *N* 15 sub *add. r* suppotestate *N* 16 accipiatur *D* *Verg. georg.* I 57 in geor. I *N* I georgicon *O* 17 molles] *d* moles *D* thura *S* sabei *N* 18 Te*rentius (r) *D* terrentius *L* *Ter. Phorm.* II 4, 14 formione *N* 19 quot] *r* quod *R cum Ter. Bemb.* quot uil* *S* mos est *Ter. Bemb.* 20 si *N* fiat *N* possessiuis *N* 21 prebet *Dr* probet *R* 22 potitur] *r* patitur *R* transitus] *r* transitui *R* 23 uti] *r* ut *RM* 24 dono filio Ciceronis] *add. r* potior] *r* po|*tio *R* 26 habundantiae *R* 28 liqueat *L* 29 uti primitiui *O* uti *h. l. om. O*

mur, cum ipse possessor aliquid agat in possessionem suam et cum in aliam personam transitum ostendatur facere pro sua possessione, ut 'amat ille suum filium' et 'amat sui filium; bene dicit suo filio' et 'bene dicit sui filio; petit a me, ut prosim suo filio' et 'ut prosim sui filio'. si ipsa
5 tamen possessio in possessorem faciat transitionem, non est congruum uti primitivi genetivo pro possessivo, quia vim habet compositi Graeci, ut 'Ciceroni reddit | suus filius' non satis commode pro hoc dicitur 'Ciceroni reddit sui filius', nec 'Ciceronem laudat sui filius' pro 'suus filius', et similia, quia nec apud Graecos bene dicitur Κικέρωνα φιλεῖ ὁ ἑαυτοῦ 124
10 υἱός, nisi more Attico pro sim||plici accipiatur.

Et sciendum, quod, quia primitivum eius tam singulare quam plurale est, licet in possessivo et unum et plures possessores eius intellegere pro significatione genetivi ad possessorem pertinentis, et 'suus illius' et 'suus illorum'. nec mirum, si per retransitionem Romani utuntur his pronomi- 125
15 nibus, id est 'sui, sibi, se, a se', et eius possessivo, ut ostendimus, nec non si ad coniunctionem sui etiam in alias personas aliquid agat, ut 'ille vocat me ad se, ducit te secum, trahit omnia in se', vel cum transitum faciat in aliquos sibi coniunctos, ut 'ille miseretur eorum, qui secum vivunt' vel 'sibi parentium, secum degentium; dat sibi faventibus, in-
20 cusat secum certantes, invidet se indigentibus'. et videntur haec omnia possessivorum vim habere et similia, nec incongrue huiuscemodi constructionem habuisse, cum Attici quoque soleant compositis in huiuscemodi uti constructionibus. Xenophon ἀπομνημονευμάτων primo: ἀλλὰ Σωκράτης γ', ἔφη ὁ κατήγορος, τοὺς πατέρας προπηλακίζειν ἐδίδασκεν, πείθων μὲν
25 τοὺς συνόντας ἑαυτῷ σοφωτέρους ποιεῖν τῶν πατέρων. idem in eodem:

1 agit *M* 2 ostenditur *M* pro sua *L* (uel pasiua) 3 bene dicit suo filio] *r* benedicit suum filium *ROS* benedicit filium suum *L* bene dicit sui] *r* benedicit suo *R* 4 et ut] et *DL* sui] *r* suo *R* 5 possessorem suum *N* facit *R* non *ex* nec *corr. N* nec *L* 6 pro *add. r* compositi] *r* conpositi *R* 7 ciceroni* (s) *R* redditur *N* non satis — pro suus filius] *haec delenda esse indicavit d* commodae *D* 8 reddidit *N* reddit sui] *r* reddit suus *R* pro suus filius *post* filius *om. R add. r* 9 ΚΙΚΕΡΟΝΑ *L* ὁ] *om. MNS* *(o) *L* ἑαυτοῦ υἱός] *dl* ΕΑΥΤΟ ΥΙΟϹ *RMN* ΕΑΥΤΟ.ΥΙΟϹ *S* ΕΙΑΥΤΟΥ**ΟϹ *L* ΕΑ|*ΥΙΟϹ *D* 10 nisi si *MS* 12 possessiuo quoque et *S* et unum et] *r* etiam in *R* 13 pertinentis ut suus *MODNSr* 14 si :re :per transitionem *D* (re) transitionem *L* Romani] *l* *omani *L* utantnr *L* 16 sui *sup. lin. add. r* alias] *r* aliis *R* 18 faciat] fac̄ *S* fiat *D* 19 vivunt] *r* uiuant *R* 20 *** secum *R* uel secum *N* 21 incongrue] *r* ingrue *R* constructionibus in huiuscemodi uti *N* 23 Xenophon — διαφερομένῳ. quod] ΧΕΝΟΡΗΟΝΑΡΟΜΕΝΟΝ.ΕVΜΑΤΟΝΡΡΜΟΜΑΑϹΟΚΡΑΤΕϹΤΕΦΙΚΑΤΕΤΟΡΟϹΤΟΥϹ. ΡΑΤΕϹΡΑϹΤΙΡΟΡΤΗΑΑΚΙΖΕΙΝ. Quod *N* ΧΕΝΟΡhΟΝ. GR̄. demosthenes. GR̄. Quod *S* ΧΕΝΟΡΗΟΝ GR̄. Quod *D post* ΧΕΝΟΡΗΟΝ: apomnemoneumaton primo. GR̄. demostenes. GR̄. Xenophon apomnemoneumaton secundo. *add. d* *Xenoph. memorab.* I 2, 49 apomnemoneumaton *RL* apomn*emoneuaton *r* ϹΟΚΡΑΤΕϹ *L* ΚΟΚΡΑΘΕϹ *R* 24 ΚΑΤΕΓΟΡΟϹ *L* ΠΡΟΠΤΗΑΑΚΙΖΕΙΝ *M* ΠΡΟΤΕΛΑΚΙΖΕΙΝ *L* ΕΛΙΛΑϹΚΕΝ *R* ΕΑΛΙΛΑϹΚΕΝ *M* ΕΝΛΑϹΚΕΝ *L* ΠΕΙΘΟѠΝ *M* ΠΕΙΤΟѠΝ *L* 25 ΕΑΥΤΟΥ *RL* αὐτῷ *libri Xenoph.* ϹΟΦΟΤΕΡΟΥϹ ΠΟΕΝ ΤΟΝ *L* πατέρων] *R m. rec.* ΠΑΤΕΡΟΝ *R* ΠΑΤΕΡΑΝ *M* ΠΑΤΕΝѠΝ *L* idem in eodem — πατέρας *om. libri, recte addidisse videtur 3 cf. Spengelium ind. Gr. loc. ap. Prisc. l. c. p.* 652 *Xenoph. memorab.* I 2, 51

ἀλλὰ Σωκράτης γ', ἔφη ὁ κατήγορος, οὐ μόνον τοὺς πατέρας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους συγγενεῖς ἐποίει ἐν ἀτιμίᾳ εἶναι παρὰ τοῖς ἑαυτῷ συνοῦσιν. **Demosthenes**: *καὶ ἀφεικότα τοῦτον ἐμαυτὸν* pro *ἐμέ.* **Xenophon** *ἀπομνημονευμάτων* secundo: *Χαιρεφῶντα δέ πυτε καὶ Χαιρεκράτην, ἀδελφὼ μὲν ὄντε ἀλλήλων, ἑαυτῷ | δὲ γνωρίμω, αἰσθόμενος διαφερομένω.* 5

126 Quod autem genetivo vel dativo, qui loco sit genetivi possessoris, bene additur etiam possessivum, ut supra diximus, non solum nostrorum, sed etiam Atticorum usus approbat. **Virgilius in bucolico**:

> **Et me Phoebus amat, Phoebo sua semper apud me**
> **Munera sunt, lauri et suave rubens hyacinthus.** 10

Terentius in adelphis:

> **Suo sibi †hunc gladio iugulo.**

Πλάτων Τιμαίῳ: μήτε ἄρα ἀργύριον μήτε χρυσίον μήτε ἄλλο ποτὲ κτῆμα αὑτῶν ἴδιον νομίζων. et, quod mirum est, hoc ipsum [id est *τὸ ἴδιον*] etiam primae et secundae adiungitur personae apud illos, ut *Ἰσαῖος ἐν τῷ* 15 *πρὸς Εὐκλείδην: οὐκ ἂν τὰ ἴδια τὰ ἐμαυτοῦ.* **Demosthenes** *ἐν τῷ πρὸς Πολυκλέα: οὐ περὶ τῶν ἐμῶν ἰδίων μᾶλλον τιμωρήσεσθε Πολυκλέα* || *ἢ*

1 *καὶ τους*] ΚΑΙΤѠΙϹ *L* ΚΑΥΤѠΙϹ *R* ΚΑΙΤѠΙϹΙ *L* 2 ΑΛΛΟΙϹ *M* ΑΛΛΑΟΥϹ *L* ϹΙΓΓΕΝΕΙϹ *RM* ϹΥΝΤΕΝΙΚ *L* ΕΝ ΕΤΙΜΑΙ ΑΙΕΝΑΙ *L* ΤΟΥϹ *L* *αὐτῷ libri Xenoph. fere omnes* ϹΥΝΟϹΥΝ *L* Demostenes *L* *Demosth. adv. Pantaenetum or.* § 1 *p.* 966 *R.* 3 ΑΦΙΚΟΤΑ *O* ΑΦΙ.ΚΟΤΑ *M* ΑΦΚΟΤΑ *R* ΑΦΙϹΟΤΑ *L* *ἐμαυτὸν*] *om. M* ΕΜΑΙΤΟΝ *L* ΕΜΑΙΤѠΝ *R* ΕΜΑΕ *L* *Xen. memorab.* II 3, 1 apomnemoneumaton *L* apomnemenetimaton *R* 4 ΧΑΙΡΕΦΟΝΤΑ *M* ΧΑΙΡΟΦѠΝΤΑ *O* ΧΑΙΡΟΦΟΝΤΑ *L* ΧΑΙΡΟΦΟΝΤΑΔΕΔΕΠΟΚΑΙ *R* ΧΑΙΡΕΚΡΑΤΕΝ *M* ΑΔΕΛΦΟ *R* ΑΛΕΑΦΟ *L* 5 ΟΝΤΗ *L* ΟΝΤΑΛΛΗΛΟΝ *R* ΑΛΛΕΛѠΝ *M* *ἀλλήλοιν Xenophon* ΕΑΥΤΟΝ *L* *αὐτῷ v. l. codd. Xenoph.* ΓΝѠΡΙΜѠ | ΡΑΙϹΘΟΜΕΝΟϹ ΛΙΑΦΕΡΟΜΕΝѠ. *R* ΓΝѠΡΙΜѠ ΡΑΙϹΕΟΜΕΝΟϹ ΔΙΑΦΕΡѠΜΕΝѠ. *M* ΓΝΟΡΙΜΟΡΑΙϹΘΟΜΕΝΟϹ ΔΙΑΦΙΡΟΜΕΝ. *L* 6 autem] *R* autem etiam *r rell.* 8 Atticorum] *r* aticorum *R* anticorum *d* comprobat *O* conprobat *D* comprobant *ML* *Verg. ecl.* 3, 62 *sq.* buculico *L* 9 phębus *S* phebus *N* phębo *S* 10 hyacintus *R* hyachyntus *D* iacinthus *NL* 11 te*rentius *D* terrentius *ML* *Ter. adelph.* V 8, 35 12 hunc gladio] hungladio *R* gladio hunc *Ter. Bemb. Bas. et sic Prisc. lib.* XVIII § 224 13 *Plat. Tim. p.* 18 *B* *τοὺς δέ γε οὕτω τραφέντας ἐλέχθη που μήτε χρυσὸν* (*χαλκὸν cod. unius v. l.*) *μήτε ἄργυρον μήτε ἄλλο ποτὲ μηδὲν κτῆμα ἑαυτῶν* (*ἑαυτοὺς et ἑαυτὸν singuli codd.*) *ἴδιον νομίζειν δεῖν* platon *RDL* plato *N* plato in *MO* et plato in *S* ΤΙΜΑΙΟ *R* ΤΙΜΑΕΟ *Nr* timaeo *MOD* timeo *S* timatho *L* ΜΗΓΗ *R* ΜΕΤΗΕ *N* ΜΕΤΝΕ *M* *μήτε — νομίζων*] GR. *DS* *μήτε* — mirum est *addita nota d om. L. in mg. inf., ubi nunc est rasura, et haec et ea, quae in proxime sqq. omissa sunt, addita fuisse videntur* ΑΡΤΙΡΙΟΝ *N* ΜΠΘΕ *R* ΜΕΤΕ *MN* ΧΡΙϹΙΟΝ. *N* ΜΗΘΕ *R* ΜΕΤΕ *MN* ΠΟΘΕΝ *M* ΠΟΤΗΝΚΜΑ ΑΥΤѠΝ ΔΙΟΝ *R* ΤΙΟ ΚΙΕ ΑΛΛΑ.ΤΥΟΙΔΙΟΝ *N* 14 ΝΟΜΙΖΟΝ *MN* hoc ipsum id est *om. M* id est] *om. O* ē *RD* ⁒ id ΤΟ ΙΔΙΟΝ, *in mg.* uel ΤΟ ΙΔΙΟΝ .ι. proprium unde idoneus, *S* ⁒ ΤΟ ΙΔΟΙΝ *L* 15 personae adiungitur *L* ut *Ἰσαῖος*] ΤΟΙΔΙΟΚ.ΥΤΙϹΑΤΟΙΟϹ *N* ut *Ἰσαῖος — ἴδιον εἶναι*] GR. *D* ut *Ἰσαῖος — αὐτῆς ἴδιον add. nota* d *om. L cf. adn. ad lin.* 13 *Ἰσαῖος*] *r* ϹΛΙΟϹ *R* *Ἰσαῖος — αὐτῆς ἴδιον*] GR. demosthenes GR. *S* *Isaei fr.* 60, *or.* XIV *πρὸς Εὐκλείδην περὶ τῆς τοῦ χωρίου λύσεως fr.* 3. *Saupp.-Bait.*, II 235 *b fr.* 56 *p.* 332 *Müll.* ΕΝΤѠΥ *R.* 16 ΕΥ,ΚΑΕΙΔΕΝ (Λ supra) *Rr* ΕΥΚΑΕΙΛΕΝΙ.ΚΑΝ ΤΑΛΛΙΑ ΤΑ *N* ΤΑΛΛΙΑ *Mr* •ΤΑΔΙΑ *R* Demosthenes — *ἴδιον εἶναι om. N* *Demosth. in Polycl. or.* § 66 *p.* 1226 *R.* 17 *Πολυκλέα*] *Lobeckius ad Phryn. p.* 441, *Krehlius. πολυκλέα περὶ τοῦ ἐπιτριηραρχήματος α* ΠΕΡΙΚΛΕΑ *R* ΠΕΡΚΛΕΑ *M* *Πολυκλέα· οὐ περὶ*] ΠΕΡΙ (*a* ΠΕΡΙΚΛΕΑ *scil. oculis ad* ΠΕΡΙ *aberrans*) *O* *οὐ*] Υ *R* ΤѠΝ ΗΜѠΝ *O* ΕΛΛΟΝ ΔΙΟΝ *R* *τιμωρήσεσθε*] *scripsi cum Demosth.* ΤΙΛΛΟΡΕϹΗϹ.Τ. *R* ΤΙΜΟΡΗϹΕϹΟ. *M* ΤΙΜΟΡΗϹΕϹΕ *O* *Πολυκλέα*]

οὐχ ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν. καὶ ἐν τῷ αὐτῷ· οὐ περὶ πλείονος ἐποιησάμην τὰ ἐμαυτοῦ ἴδια ἢ τὰ ὑμέτερα. ἐν δὲ τῷ πρὸς Καλλικλέα *περὶ χωρίου βλάβης· τὸ μὲν γὰρ χωρίον ὁμολογεῖται καὶ παρ' αὐτῶν τούτων ἡμέτερον ἴδιον* | *εἶναι.* **Phroenichus** *Ποαστρίαις*:

5 ὥσπερ ἐμὸν αὐτῆς ἴδιον,

pro quo nos dicimus 'meum proprium' et 'tuum proprium'. dicitur tamen 127 etiam 'suum proprium illius', ut non putetur abundare 'suum', sed indubitabilem discretionem significare.

Illud quoque notandum, quod tertiae personae possessivum ad innu-10 merabiles, ut diximus, refertur personas possessorum, quippe cum ad omnia tertiae personae pronomina et ad omnia nomina et participia potest referri, ut 'suus illius, suus istius, ipsius, huius, eius; suus Virgilii versus; sua discentis diligentia', primae autem personae possessivum et se- 128 cundae non egent per se prolata adiunctione alicuius genetivi, cum vim 15 genetivi finiti in se habeant, quomodo nec 'suus' eget genetivo sui primitivi, quem in se possidet, sed extrinsecus alterius vocis propter mul|titudinem tertiarum personarum, ad quas necessario et primitivum 'sui' et ipsum possessivum refertur, utraque enim relativa sunt. nam 'meus' et 'tuus', nisi ad suorum primitivorum, quae sunt demonstrativa, non intelle-20 guntur genetivos, itaque extrinsecus genetivis non egent.

Quaeritur, quae sit differentia inter genetivum primitivi et possessivi XVIIII 129 'mei, tui, sui, nostri, vestri'. et quantum quidem ad vocem nulla, quantum vero ad sensum haec est differentia, quod genetivus primitivi simplicem possessionem significat, possessivi vero duplicem. si enim dicam 'mei 25 est servus' pro 'meus est servus', simplicem demonstro possessionem; sin autem 'mei est filii servus', duplex ostenditur possessio, mea quidem in filio, filii autem in servo. (frequenter tamen etiam sine nomine licet hu-

ΧΥΠΕΡΥΑΛΟΝ
Demosthenes ΠΕΡΙΚΛΕΑ *RO* ΠΕΡΙΚΛΕΑΝΟΥΧΥΤΩΝ *M* ἢ] ΙΝ *O* 1 ΟΙΧ *R* ΙΜΩΝ *R* καὶ ἐν τῷ αὐτῷ *addi iussit Spengelius l. l. p.* 645 οὐ] *Demosthenes* ΟΤ *M* ΟΤΙ *RO* ΤΙΛΕΙΟΝΟC *R* ΕΠΟΙΗCΑΜΕΝ *M* *Demosth. in Polycl. or.* § 63 *p.* 1225 *R.* τὰ ἐμαυτοῦ] ΤΛΕΜΟΥΤΩ *R* 2 ΕΜΟΥΤΟΥ ΔΙΑ *M* ΔΗ *R* *Demosth. in Callicl. or.* § 8 *p.* 1274 *R.* ΚΑΛΛΙΚΛΕΑ *RM* περὶ — ὁμολογεῖται] ΠΗΙΤΑΙ *O* ΧΩΡΥΟ *R* περὶ χωρίου βλάβης] *sic etiam Harpocratio p.* 184, 13 περὶ χωρίου *or. inscr. vg.* 3 ΜΕΝ *R* καὶ] ΚΑ *R* ἴδιον] *R m. rec.* ΔΙΟΝ *R* Phroenichus] *sic MODr cf. lib.* XVIII § 201, 209, *Ritschelium ind. lect. Bonn. aest.* 1856 *p.* VI *sqq.*, *O. Ribbeckium ann. phil.* 75, 316 *sqq.* ph*oenichus *R* phroenicus *N* *Phrynichi* ποαστριῶν *fr.* V *Com. gr. fr.* II 596 *ed. mai. p.* 234 *sq. ed. min. Mein.* 4 ΠΩΑCΤΡΙΑΙC *R* ΠΟΑCΤΡΙΑΙΟ ΩΠΕΡ *D* ΙΤΩΑCΕΡΙΑΙCΩ.CΙΤΕΡ *N* 5 αὐτῆς] *d* ΑΙΤΗC *MD* ΑΥΤΟΥ *O?* αὐτῆς ἴδιον] ΕΤΚΑΙΟΝ. *N* ΔΙΟΝ *R* 6 tuum proprium et meum proprium *N* 7 abundare] *r* habundare *RN* 7 significare] *r* significaret *RM* significet *ODSL* 10 personas refertur *O* possessorum, quippe] *d* .Possessorum quippe *D* Quippę *N* 11 et omnia (ad *om.*) *L* 13 discentis] *S* dicentis *rell.* possessiua *N* posesiua *L* possessiuam *M* 14 adiunctionem *N* uim *om. O* 17 ad quam *S* 19 inteleguntur *D* 21 diferentia *L* getiuum *D* 22 nostri et uestri *M* 23 genetiuis *M* 24 possessionis *O* possessionem significat] demonstrat possessionem *N* 26 autem dicam mei *MLr* ostenditenditur *D* 27 *post* servo: HIC DICIT QVALITER LICEAT SINE NOMINE PRONOMINA POSSESSIVA PROFERRE *inscr. N* liquet *L*

iuscemodi possessiva proferre, et maxime cum de dominis vel coniugibus vel amicis mentio fit, ut Terentius in Andria:

cuius hic puerum apposuisti? —
Vestri. — Cuius nostri?

intellegitur || enim 'domini' vel 'erilis filii'; idem in eadem: 5

cur meam tibi?

subauditur 'coniugem' vel 'sponsam'; idem in eunucho:

o mea tu,

130 subaudiendum 'amica' vel 'soror'. et omnibus maritis mos est de uxoribus suis dicere 'mea' et invicem uxoribus de suis maritis dicere 'meus' 10 per defectionem nominis.) et primitivorum quidem genetivus per se profertur non egens alterius genetivi, ut 'mei filius ambulat, tui filium video; mei misereris, tui miseretur'; nam et ad omnem numerum et genus et casum bene construitur primitivi genetivus, possessivi vero genetivus eget semper alterius genetivi eiusdem numeri et generis, ut 'mei filii miserere, 15 tui filii misereor, sui filii miseretur ille', nisi per ellipsin, quomodo prae-131 diximus, proferatur. et non solum genetivo primitivi pro omni casu possessivi licet uti, ut | 'mei ager' pro 'meus ager' et 'mei agrum' pro 'meum agrum' et 'nostrum' vel 'nostri filius' vel 'filium' pro 'noster filius' vel nostrum filium' et similia, ut ostendimus, sed etiam ipsorum possessivo- 20 rum genetivus cum omni casu secundae possessionis, id est quae possessione possidetur, ponitur, ut si uxor loquens de agro mariti sui vel de alia re dicat 'iste ager mei est', τοῦ ἐμοῦ, 'semine mei praegnans sum, 132 prolem mei diligo, thalamis mei caste pareo'. nec aliter potest duplex possessio construi sine genetivo possessivi. apud Graecos tamen etiam 25 articulus huic coniunctus discernit ambiguitatem: ὁ τοῦ ἐμοῦ ἀγρός, ἡ τῆς ἐμῆς σωφροσύνη. quo deficiente saepe Latini auctores faciunt quaestiones, ut Lucanus in IIII:

1 uel de coniugibus uel de amicis *N* 2 mentio] *r* mentia *R* terrentius *MDL* *Ter. Andr.* IIII 4, 24. 26 3 cuium puerum hic apposuisti *Ter. Bas.* apposuisti *ex* opposuisti *corr. N* 4 uestri cuius nostri *M* uestri. cuius uestri? *N* 5 erilis] *r* herilis *RMONS* aerilis *L* filius *ML* *Ter. Andr.* IIII 1, 11 7 coniuge *D* *Ter. eun.* IIII 3, 22 mea tu *cf. lib.* XII § 10 9 maritis] *r* meritis *R* 10 *prius* suis *sup. lin. add. L* *alterum* dicere *om. S* 12 tui] *r* tuum *R* 13 mei] *r* m& *R* miserentur *D* numerum et genus] *r* et genus numerum *R* 14 casus *N* 15 miserere] misereor *O* 16 nisi semper *Rr* nisi si per *MS* praediximus *ex* supradiximus *corr. M* 17 proferantur *RODS* casu* (s) *R* 18 mei agrum] *r* mei agri *RO* 19 noster filius] *r* nostre filium *R* 21 genetiui (*al.* genitiui) *MNL* com om|omni *Rr* secundae] *r* secunda *R* possessione] *R* a possessione (posesione *L*) *rell.* 22 possidetur ponitur] *r* possidentur *R* ponuntur *MNSL* agro] *r* agri *R* 23 aliqua re *N* τοῦ ἐμοῦ] *spscr. L* prignans *L* 24 thalamo *L* nec] Non, *sup. lin.* uel nec *N* 25 sine posesiu*(o) genitiuo. apud *L* 26 ὁ — σωφροσύνη] *in mg. sup. add. L* ἐμοῦ] *d* ΕΜΟ *D* ΕΜΟΙ *S* ἀγρός] ΤΙΑΤΡΟϹ *N* ΑΗΡΩϹ *O* ἡ τῆς] ΕΤΕϹ *N* 27 ἐμῆς] *r* ΗΜΗϹ *Rd* **ΜΗϹ *D* ϹΟΦΡΟϹΙΝΕ *S* ϹΟΦΙΡΟϹΙΙΙ *N* quo deficiente] *r* Quod deficiente *D* Quod deficientes *R* sępę *N* 28 *Luc. Phars.* IIII 102 *sq.* III *L*

ac reppulit aestus
Fortior oceani,

τῶν τοῦ ὠκεανοῦ. idem in I:

Et Taranis Scythicae non mitior ara Dianae,

5 *τοῦ τῆς Ἀρτέμιδος.* similiter dicitur 'minor viginti annorum' *ἥττων τοῦ τῶν εἴκοσι ἐτῶν.* nec mirum tantam vim in possessionibus habere genetivos, cum in compositis quoque immobilis maneat idem casus, ne, si declinetur, significatio quoque eius evanescat, ut 'tribunusplebis, plebisscitum, senatusconsultum'. et si a duobus sit genetivis, uterque manet immobilis, 133
10 ut 'huiusmodi, istiusmodi, illiusmodi', quae tam composita || quam separata omnibus adiunguntur casibus.

'Sui', quando est primitivum, nominativum, ut diximus, non habet, quia necesse est ad aliquem alium nominativum tertiae referri personae hoc pronomen et quia transitivorum servat constructionem. nam vel in
15 se reciprocatur, id est ipse in se aliquid agere ostenditur [aut ipse pati a se], in quo necesse est obliquum aliquem poni casum, ut 'miseretur sui, dicat sibi, accusat se, potitur se', vel per retransitionem aliquam, ut praedictum est, construitur, id est quando ab ipsa in aliam fit transitio personam et ab illa in | eam retransitio, quae similiter obliquum exigit, ut
20 'rogat me servus, ut miserear sui; petit me amicus, ut sibi prosim; commovet me inimicus, ut se accusem; hortatur me virtus, ut se potiar'.

Et sciendum, quod, quomodo composita pronomina apud Graecos 134 nominativo carentia omnimodo in actu sunt et hic actus vel ad easdem personas reciprocatur [id est reflectitur] vel ad possessiones earum, ita-
25 que necessario verbis copulantur, in quibus nominativus earum intelligitur, ut '*ἐμαυτοῦ κήδομαι*' *καὶ* '*ἐμαυτοῦ δοῦλον τύπτω*'; '*σαυτοῦ κήδῃ*' *καὶ* '*σαυ-*

1 ac] et *Prisc. lib.* XVIII § 205 *cum Luc. Voss. utroque* repulit *DL* 3 ΤΩΝ *om. SL* ΤΩΝ ΤΩΥ *N* ΤΩΥ. *S* ΤΟΥ *in mg. add. l* ΩΚΕΑΝΟΥ *L* Ω.ΚΕΑΝΩΥ. *R* Ο.ΚΕΑΝΟΥ *S* ΑΚΕΑΠΩΝ *N* *Luc. Phars.* I 446 II. *S* 4 taranis *Rr* scithicae *RMDNSL cum Luc. Voss. B.* micior *M* ara (e *suprascr.*) *L* Dianae] *ex corr. r* dine *ut vid. R* diane *D* 5 *τοῦ τῆς Ἀρτέμιδος*] *in mg. add. L* ÇΑΡΤΕΜΙΔΟϹ *D* ΑΡΤΕΜΙΔΩϹ *N* ΑΡΤΕΜΙΔΕϹ *r* ΔΟϹ *R* ΗΤΤΟΝ *L* ΗΤΩΝ *D* ΗΤΑΗΤΩΜΝΕΥ.ΚΟϹΙ *N* ΤΩΥ *S* 6 ΤΟΝ *D* ΕΙΚΟϹ.Ι.ΕΤΟΝ *S* ΕΤΟΝ *L* tantam] *ex corr. rl* tamen *L* genetiuum *MD* 7 maneat] *r* moneat *R* 8 "eius "quoque *N* eius quoque *MDOS* huius quoque *L* et plebis scitum *N* 9 si a *add. d* duobus] *r* duobis *R* genitiuis *r* genitiuos *R* immobilis] *r* imbobilis *R* 10 huiuscemodi *L* istidiusmodi *M* istiusmodi illiusmodi *add. r* illiusmodi *spscr. in N* tam] etiam (tam *suprascr.*, & *subscr.*) *L* 12 suis *R* 13 ad *spscr. N* referre *D* 15 agere aliquid *N* aut *S* a se (s. pati *suprascr.*) *r* a se pati *N* a se *RM* 16 in qua (o *suprascr.*) *L* obliquum *om. S* 17 dicat] *d* dat *ODS* accusat se et accusatur a se potitur se *S* retransionem *RD* transitionem *O* 18 al**iam *L* transio *D* 19 retransitio] *d* retransio *D* 20 sui] *r* sibi *R* 23 actum *M* eorum *M* itaque] ita *S* 26 ΥΤ *N* ut — *τύπτει in mg. inf. add. l* ut GR. *sic, ipsa Graeca in mg. add., S* ΚΕΔΟΜΑΙ *MSrl* ΚΕΛΟΜΑΙ *R* ΚΕΛΩΜΑΙ *N* ΚΑΥ *M* ΕΜΑΙΤΟΥ *D* ΔΟΙΛΟΝ *DN* ΤΙΠΤΩ *M* ΤΙΠΤΟ *RDSl* ΤΙΤΙΓΟ ϹΑΙΤΟΙ ΚΗΑΝΙ ΚΑΙ ϹΑΙΤΟΙ ΔΟΥΛΟΝ ΤΙΠΤΕΥϹ ΕΑΙΤΟΥ. Sic *N* *κήδῃ*] *ex corr. r* ΚΑΥ *Sl* ϹΑΙΤΟΥ *R* ΕΑΥΤΟΥ *d* *ΑΤΟΥ *D*

τοῦ δοῦλον τύπτεις'; 'ἑαυτοῦ κήδεται' καὶ 'ἑαυτοῦ δοῦλον τύπτει': sic apud nos in hoc pronomine necesse est fieri, ut 'sui miseretur' vel 'sui filii miseretur' aut, cum prius a tertia verbum proferatur persona transitive et iterum per retransitionem ab illa ad eandem actus aliquis referatur, ut supra ostendimus: 'rogat me ille, ut ad se veniam; petit te ille, ut sui 5
135 miserearis; rogat Turnus Aeneam, ut sibi parcat'; necesse est enim obliquos casus ad nominativos referri interpositis verbis actum quidem ad nominativos, passionem vero ad obliquos reddentibus, ut 'Caesar vicit Pompeium, ego te diligo'. passio vero facta per obliquos activo coniunctos verbo transfertur in nominativum pertinentem ad ipsam, quae patitur, per- 10 sonam passivo coniunctum verbo, praedictum vero nominativum, quia ad agentem pertinet, transfert in ablativum, ut 'Caesar vincit Pompeium, vincitur Pom||peius a Caesare; ego te diligo, tu diligeris a me'.

136 Et Graeci quidem composita invenerunt pronomina [id est ἐμαυτοῦ, σαυτοῦ, ἑαυτοῦ], quibus utuntur, quando eadem persona in sese vel in 15 suam, ut dictum est, possessionem facit aliquid, quae ἰδιοπαθῆ vel ἀντανάκλαστα vocant, id est 'sui passa' vel 'a se patientia' sive 'refractiva' translative a corporibus, quae in se refringuntur; simplicia vero ἀλλοπαθῆ nominant, id est 'extrinsecus passionem facientia' vel 'patientia', ut 'doceo te, doceor a te'. nos autem, quo|modo superius memoravimus, 20 simplicibus quidem pro utrisque utimur tam in prima quam in secunda
137 persona secundum Homericam, ut supra dictum est, consuetudinem; in tertia vero persona, id est 'sui sibi se a se' quod illi servant in compositis servamus, quamvis hoc quoque sit simplex. itaque et nominativo caret, quomodo ἑαυτοῦ, et omni verbo copulatur, quod ei vicem com- 25 pleat nominativi, ut 'sui eget, sibi nocet, se incusat'. et in huiuscemodi

1 *τύπτεις*] *in ras. l* ΤΙΠΤΕΙϹ *RMS* ΕΑΤΟΥ *R* ΕΑΥ*ΤΟΥ *l* ΚΕΔΕΤΑΙ *D* ΚΕΗΔΕΤΑΙ *M* ΚΕΗΔΗΤΑΥ *R* ΚΗΔΗΤΑΥ *S* ΚΕ*ΔΕΤΑΥ *l* *καί*] *r* ΚΑΥ *RSl* ΔΟΥΛΟΗ *l* ΤΙΠΤΕΙ *RMSl* ΤΥΠΤΗΙ *D* apud nos *sup. lin. add. L* 2 filii *in* filium *mut. L* 3 tercia *S* uerbum a tertia *Nr* *post* persona: aut cum prius a tertia *repetit, sed del. L* *post* transitiue: in aliam *add. N* in aliam personam *L* 4 retransicionem *s* retransionem *DS* ad eandem] *r* eadem *Rl* ad eam *D* in eandem (uel eadem) *MNL* ad eam *O* aliquis] *rd* aliqui *MDN* aliquid *RS* referatur] *dl* referantur *MDNL* 5 ut a se ueni impetit te *S* 6 aenean *M* sibi] *d* sui *D* parcat] *d* pariat *ut vid. D* oblicos *S* 7 inter uerbis positis *R* 8 uero *sup. lin. add. L* obliquos ***** reddentibus (casus) *D* uincit *O* 9 per *om. M sup. lin. add. L* actiuo coniuncto coniunctos *D* 10 ipsam] *in mg., in contextu* aliam *L* quae *in* qua *mut. L* 11 passivo coniunctum verbo] *r* passiuum coniuncto uerbum *R* nominatiu' *N* qui ad *ONSL* 12 gentem *S* transfertur *MN* uicit *N* 13 diligo te *ML* 14 Et Graeci] *r* Egraeci *R* id est *om. D* id est — ἑαυτοῦ *in mg. add. L* *ἐμαυτοῦ*] *d* ΕΜΑΙΤΟΥ *D* 15 *σαυτοῦ*] *ex* ΚΑΥΤΟΥ *corr. L* *ἑαυτοῦ*] *r* ΕΑΤΟΥ *R* utantur *MDSL* persona possessionem in sese *M* in *ex* a *corr. L* 16 suam pasionem ut *L* idiopathe *Sn* eidiopathe *N* idiopathae *R* idiophate *D* antanaclasta *RDNS* 17 sese *S* refracticia *DNSr* *f. recte cf. v. l.* § 154. 18 ΑΛΛΟΠΑΤΗΕ *R* allopathe *S* allophate *D* allophathen *N* 19 id est] id *L* 20 te et doceor *D* memoriauimus *M* 21 in *add. r* in *add. r* 22 secundum] *r* quam in *R* 23 tercia *S* se hoc quod *N* 24 sit] fit *L* 25 *ἑαυτοῦ*] *r* ΑΥΤΟΥ *RL* ΔΥΤΟΥ *M* omni] *α* omnimodo *libri* omnino *1* ei] eius *N*

quidem constructione, id est quando ipsa in se vel in possessionem suam agit, pro composito Graeco pronomine, id est ἑαυτοῦ, ἑαυτῷ, ἑαυτόν, accipitur, ut 'sui eget', ἑαυτοῦ χρῄζει, 'sibi indulget', ἑαυτῷ χαρίζεται, 'sui servum vendit', τὸν ἑαυτοῦ δοῦλον πωλεῖ; quando vero etiam extrin-
5 secus actus in eum aliquis fieri significatur pro simplici Graeco, id est αὐτοῦ, αὐτῷ, αὐτόν, accipitur. nec aliter tamen hoc fit, nisi prius a tertia persona verbum aliquod, ut diximus, proficiscatur ad aliam extrinsecus personam et sic ab illa per retransitionem ad eam reciprocetur aliud verbum, ut 'rogat me ille, ut ad se veniam; petit te, ut sibi des; hortatur
10 milites imperator, ut se largo potiantur'.

Illa quoque, quae tertiae personae acquisitionem aliquam significant, 138 quamvis nec sui passionem nec retransitionem habeant, supra dicti pronominis casibus frequenter construuntur, ut 'auget ille substantiam sui, defendit Brutus sibi libertatem, videt ille similem sui' vel 'sibi hominem, ducit
15 secum Aeneas Achaten'. quamvis, si quis haec quoque altius inspiciat, sui passionis || et possessionis vim aliquam ostendere ea etiam inveniet; itaque apud Graecos quoque cum compositis pronominibus proferuntur: ἄγει μεθ' ἑαυτοῦ τὸν φίλον.

Praeterea sciendum, quod illud quoque, quod apud Graecos dicitur 139
20 per solos obliquos compositum casus, ἀλλήλων κήδονται, ἀλλήλοις παρέχουσιν, ἀλλήλους φιλοῦσιν, necessario invicem actum et passionem alterius in alteram personam uno eodemque casu significat nec potest | nominativo proferri, sed habet eius intellectum in ipso verbo. nostri vero frequenter pro accusativo huiuscemodi constructionis accusativis utuntur, antecedente
25 'inter', omnium personarum pluralibus, ut Terentius in adelphis:

†Video amare inter se,

2 ΕΑΥΤѠΝ *S* ΕΑΥΤѠ* *L* *ΑΥΤѠΥ *N* ἑαυτὸν] *om. R* ΕΑΥΤ*ΟΝ *L* ΕΑΙΤΟΝ *N* ΕΑΥΤѠΝ *MSr et sup. lin. D* 3 ut sui — χαρίζεται] *add. r* ΧΑΡΙΖΕΖΑΙ *R* ΧΡΕΖΕΙ *L* ΧΡΕΖΕΥ *N* ΧΑΡΙΖΕΖΑΙ *m. pr. exaratum in* ΧΑΡΙΖΕΙ *h. l. mut. r* χρῄζει — ἑαυτῷ *om. O* *post* indulget *septem fere literae eras. in L* ΕΑΥΤѠΙ *S* ΕΑΥΤΟΙ *D* ΑΕΥΤΟΥ *N* ΕΑΥΤѠΙ ΕΑΥΤΟΝ *M* ΕΑΥΤѠΙ ******* (ΗΕΑΥΤΟΝ?) *L* χαρίζεται] *l om. M* ΧΑΡΙΞΕΤΑΙ *r* ΞΑΡΙΖΕΤΑΙ *N* ΧΑΡΙΖΕΤΑ* *L* *post* χαρίζεται: se miratur ἑαυτὸν θαυμάζει (ΤΟΝ.ΕΑΥΤΟΝ. *S* ΜΑΖΕΙ *r* ΤΑΙΜΑΖΕΙ *S*) *add. Sr* 4 sui] *r* suum *R* τὸν *om. S* ΕΑΥΤѠΝ *S* ΕΑΙΤΟΝ *N* ΕΑΥΤΟΝ *l* δοῦλον] *ex* ΔΟΙΛΟΝ *corr. D* ΔѠΥΛΟΝ *N* ΠΟΛΕΙ *RDSL* ΙΤΟΛΕΥΤΟΥ *N* 5 aliqui *MOSL* significantur *MOSL* pro] *r* per *R* 6 αὐτῷ] *om. R* ΑΥΤѠΥ *Sr* αὐτὸν] *l* ΑΥΤѠΝ *RDNSL* hoc *add. r* 7 aliquod] *r* aliquid *RNSL* proficiscitur *O* 8 retransionem *D* 11 *post* quoque: uerba *add. M et in ras. n, supscr. S* adquisitionem *RMSL* 12 retransitionem] *d* retransionem *D* transitionem *R* 13 refrequenter *N* 14 sui vel sibi] *r* sibi uel sibi *R* ducit secum *add. r* 15 ęnęas *S* 16 et possessionis *add. r* ea *add. d* ętiam *D* inueniat *O* 17 cum *add. r* ἄγει — φίλον] GR., *in mg.* ἄγει — τὸν *add. S* ·ΑΤΕΙ *N* 18 μεθ'] *r* ΜΗΘ *RD* ΜΕΕ *N* ΦΙΛΟΝ *in* ΦΙΛΟΝ *mut. r* ΦΙΛΛΟΝ *N* ΦΙΛΟΛΝ *M* 20 solos] *r* solis *R* compositos *S* ΑΛΛΕΛѠΝ *NSL* ΑΛΛΗΛΟΝ *R* ἀλλήλων — φιλοῦσιν] GR., *sed in mg. add. S* ΚΗΛΟΝΤΑΙ *r* ΚΕΔΟΝ.ΤΑΙ. *N* ἀλλήλοις] *ex* ΑΛΛΗΛѠΙϹ *corr. L* ΑΛΛΕΛΟΙϹ *R* ΔΑΛΛΗΛΟΙϹ *r* ΑΛΛΕΛΟΥϹ *S* ΑΛΛΗΛΟΙΟ *N* ΠΑΡΗΧΟΥϹΙΝ *RD* ΠΑΡΑΧΟΥϹΙΝ *S* 21 ἀλλήλους] *ex corr. L* ΑΛΛΗΛΟΙϹ *R* ΔΑΛΛΗΛΟΙϹ *r* ΑΛΛΝΟΙϹ *M* ΑΛΛΗΔΙϹ *N* φιλοῦσιν] *r* ΦΙΛΟΙϹΙΝ *R* ΦΥΛΟΥϹΙΝ *S* ΦΙΛΟϹΙΝ *N* ΦΙ*ϹΥϹΙΝ *Ll* 22 eodem casu *R* potest *add. r* 24 accusativis] *r* accusatiuus *R* 25 inter] *r* in *R* terrentius *L* *Ter. adelph.* V 3, 41 *sq. cf. additam. ante lib.* XVII *p.* 107, 21

id est *φιλεῖν ἀλλήλους*; idem in eadem:

Age inepte, quasi nunc non norimus nos inter nos, Ctesipho,

pro *οὐ γινώσκομεν ἀλλήλους*; Virgilius in XI:

Conversique oculos inter se atque ora tenebant, 5

140 'inter se', *πρὸς ἀλλήλους*. saepe tamen explanandi causa adicitur 'invicem'. nec solum hoc in tertia, sed etiam in prima, ut ostendimus, fit et secunda persona plurali, quippe quae possunt diversas in se colligere personas. ad imitationem supra dicti Graeci pronominis, quod caret nominativo, simili utimur constructione, ut 'ego et tu nosmet ipsos invicem amamus inter 10 nos, tu et ille invicem amatis inter vos'. aliis autem casibus sine 'inter', quod accusativum exigit, utimur addentes 'invicem', ut 'ego et tu nostri invicem miseremur', *ἀλλήλους ἐλεοῦμεν*; 'tu et ille invicem vobis indulgetis', *ἀλλήλοις χαρίζεσθε*; 'iste et ille invicem se potiuntur', *ἀλλήλων ἀπο-*

141 *λαύουσιν*. quod si non addatur 'invicem', dubitatio fit, utrum per sui 15 passionem singulae in se agant, an altera in alteram, si dicam 'iste et ille se amant'; dubium enim fit, utrum '*ἑαυτούς*' *ἢ* '*ἀλλήλους*' significet. et in prima quidem persona licet per conceptionem secundam assumere et tertiam, ut 'ego et tu legimus', 'ego et ille scribimus'; a secunda vero prima concipi non potest, tertia vero potest, ut 'tu et ille vosmet ipsos 20 laeditis'. ||

142 Quaeritur cur 'nostras' et 'vestras', id est *ἡμεδαπός* et *ὑμεδαπός*, a

1 *φιλεῖν ἀλλήλους*] GR. (*in mg.* ΦΥΛΕΙΝ ΑΛΛΗΛΥC) *S* ΦΙΛΕΙΝΑ Α*ΛΛΕΛΟΥ*C (Π sup.) *Rr* *ἀλλήλους*] *l* ΑΛΛΗΛΟΙC *L* ΑΛΛΗ.ΛΟΥΟ. *N* *Ter. adelph.* II 4, 7 eodem *S* 2 quasi] quia si *L* 2 norimus inter nos *NS et sic Ter. Bemb.* orimus inter nos *M* orimur inter nos *L* orimur cognoscimus *in mg. l* 3 cthesipho *RDS* chesipho *d* thesipho *NL* 4 *οὐ*] ΑΥ *r* *οὐ* — *ἀλλήλους*] GR., *sed in mg. add. S* ΓΙΝΟCΚΟΜΕΝ *L* ſΙΝωCΚΟΜΗΝ *O* ΠΝΟCΚΟΜΕΝ *S* ΝωCΚΟΜΕΝ *N*; *num γιγνώσκοιμεν?* ΑΛΗΛΟΥC *O* ΑΛΛΗΛΟΙC *rd* ΑΜΗΛΟΙC *R* ΑΜΗΕΛΟΥC *N* *Verg. Aen.* XI 121 XII *O* 5 oculis *R* 6 proea.ΑΛΛΕΛΟΥC (ΠΡΟCΑΛ sup.) *Rr* *ἀλλήλους*] *l* ΑΛΛΗΛΟΙC *L* ΑΛΛΗΛΥC *D* ΑΛΛΑΗΛΟΥC *N* ΑΛΛΑΗΛΟΥΙC *M* explanandi] *d* explenandi *D* caussa *Rr* adicitur *ex* ad**citur *corr. R* 8 quipe *N* 10 tu nos inuicem nosmet ipsos inuicem *S* amamus inter nos] *d* amatis inter uos *D*, *qui post* inuicem *om. sqq.* — inuicem 11 tu et ille inuicem amatis inter nos *sup. lin. add. d* amatis inter vos] *r* amate inter nos *R* 12 nostri *om. RM sup. lin. add. r* inuicem nostri *DL* 13 miseremur] *r* *ex* miseretur *corr. M* miseretur nostri *R* *ἀλλήλους ἐλεοῦμεν*] *l* GR., *ad mg.* ΑΛΛΕΛΟΥC ΕΛΟΥΜΕΝ (Ε sup.), *S* ΑΛΛΗΛωΥC ΕΛΕΟΥΜΗΝ *D* ΑΛΛΗΛΟΙC ΕΛ*ΟΥΜΕΝ *L* ΑΛΛΗΗΛΟΥC ΕΛΘΟΥΜΕΝ *M* ΑΛΛΗΟΥ.ΕΛ.ΘΟΥΝΕΝΤΙ (Α sup.) *N* 14 GR., *in mg.* ΑΛΛΕΛΟΥC ΚΑΡΥCΞΕCΘΕ, *S* ΑΛΛΗΛΟΥC *DONLr* ΑΛΛΗΔΟΥC *R* ΧΑΡΙΞΕCΘΕ *r* ΧΑΡΙΖΕCΤΕ *N* se *add. r* *ἀλλήλων*] *l* ΑΛΛΗΛΟΝ *L* ΑΛΛΗωΝ *N* GR., *in mg.* ΑΛΛΕΛΟΝ ΑΠΟΛΑΥΟΙCΙΝ, *S* ΑΛΛΗΛΟΝ ΑΠωΛΑΥΟΥCΙΝ *R* ΑΠωΛΑΥΟΥCΙ *M* ΑΠΟΛΑΥΟΙCΙΝ *L* 16 agunt *L* alteram. Vt si *D* 17 enim] **** (E.an sup.) *N* 17 ΕΑΥΤΟCΝΑΛΛΕΛΟC (YC sup.) *Rr* *ἢ*] *om. D* *ἀλλήλους*] *l* ΑΛΛΗΛΟΙC *L* ΑΛΛΕΛΟΙC *N* 20 tertia autem potest (*M*) uero potest concipi *Rr* 21 ledetis *N*

22 Quaeritur — *ἡμεδαπός* et *ὑμεδαπός*] *quod ante sententiam sq.* a solis — *ἡμεδαπός* et *ὑμεδαπός facile excidere potuit, addidi, om. RD* solet queri quare *sup. lin. add. d* Quaeritur cur patria *ML* Quaeritur cur nostras et uestras (*O*) Quaeritur cur patriae pronomina nostras uestras *N* Querendum cur patria *S*

solis pluralibus tam apud nos quam apud | Graecos ἡμεδαπός et ὑμεδαπός derivantur? ad quod dicendum, quod ideo a solis pluralibus fiunt, quia patria ad plures pertinet, non ad unum. et sciendum, quod, quomodo pronomina, quae finita sunt, habent et patria et possessiva, ut 'meus, 5 tuus; noster, vester; nostras, vestras', sic etiam nomen infinitum 'quis' vel 'qui' habet apud nos non solum patrium 'cuias', quomodo apud Graecos ποδαπός, sed etiam possessivum, quod tam interrogativum esse potest quam relativum, ut 'cuius cuia cuium'; sed masculinum in fine acuitur differentiae causa. quod autem tam relativa quam interrogativa 143 10 possunt esse, quomodo et primitiva, eorum usus comprobat. Virgilius in bucolico interrogative protulit:

Dic mihi, Damoeta, cuium pecus, an Meliboei?

Terentius in eunucho:

Quid virgo, cuia est?

15 idem in Andria:

Quid eam .? suamne esse †dicebat? ‒ Non! ‒ Cuiam igitur?

Cicero vero in Verrinis de praetura urbana relative posuit haec eadem: cuia res est, cuium periculum. et necesse est omnibus ea 20 gravari syllabis, quando sunt relativa, quomodo et primitiva eorum relationem significantia.

Pronomina quasdam habent proprias observationes singula, quasdam XX 144 communes, tam cum aliis pronominibus quam cum quibusdam partibus orationis. cum de propriis igitur maxime singulorum superius dictum est, 25 nunc de communibus dicamus. 'ipse' additivum vel appositivum dicitur, quod Apollonius ἐπιταγματικόν nominat, non quod solum hoc pronomen aliis pronominibus vel etiam nominibus apponitur, sed quod frequentius quam alia, ut 'ego ipse, tu ipse, | ille ipse, Virgilius ipse, Ci-

1 quam] *l* tam *L* ΕΜΕΔΑΠΟC *N* ***ΔΑΠΟC et **ΕΙΔΑΠΟC *L* ΗΜΕΙΔΑΠΟC et ΥΜΕΙΔΑΠΟC *l* Π.ΜΕΙΔΑΠΟC. et ΥΜΕΥΔΑΠΟC *S* ΗΝΕΔΑΠΟC. et. *ΛΕΥΔΑΠΟC *R* ΗΝΕΔΑΠΟC. et. ΦΑΕΥΔΑΠΟC *r* ΗΝΕΔΑΠΟC ΗΤΥΜΗΛΑΠΟC *D* ΗΝΕΔΑΠΟC et ΦΛΕΙΔΑΠΟC *M* et ΜΗΛΑΠωC *O* 2 diriuintur *M* pluralibus fiunt solis *N* 4 patria possessiua *S* 5 tuus suus noster *MNL* noster et uester *RM* 6 cuias] *r* cuius *R* uices *S* 7 ΠΟΛΑΠΟC *r* 9 tam interrogatiua quam relatiua (*MO*) 10 posunt *D* *Verg. ecl.* 3, 1 interrogative] *r* interrogatiuae *RNS* 12 damęta *S* dameta *N* melibęi *S* 13 Terrentius *MDL* *Ter. eun.* II 3, 30 15 *Ter. Andr.* V 4, 29 16 eam] eam tum (*M?*) *Ter. Bemb. Bas.* suam nec esse *Mr* suam necesse *RDL* dicebat] aiebat *Ter. Bemb. Bas.* 18 *Cic. in Verr.* II 1, 54, 142 vero] *r* uarro *R* urba *N* posuit] *r* possunt *R* posuit sed haec *L* 19 res est] res *Cic. palimps. Vat.* res sit *libri Cic. rell.* 22 proprias — communes *om. R add. r* singulas *S* 25 *post* dicamus: Explč constructio propria singulorum pronominum. Incipit de comeani. (*sic*) *N* additivum] *r* additium *R* additiua *M* 26 appollonius *DL* ipse *Apollon. de synt.* II 2 *p.* 194, 8 *Bk.* ἐπιταγματικὴν καλοῦσι τὴν αὐτός, *cf. infra* § 203 ἐπιταγματικόν] *m. rec. in ras. N* ΕΠΙΤΑΙΜΑΤΙΚΟΝ *R* ΕΠΙΤΑΚΜΑΤΙΚΟΝ *M* nominant quod (non *om.*) *S* hoc *sup. lin. add. r* 27 vel] uel sed *L*

145 cero ipse'. inveniuntur enim et alia pronomina appositiva [id est ἐπιταγματικά]: Virgilius:

Ille ego, qui quondam gracili modulatus avena.

idem in bucolico:

Nec tuus hic Moeris, nec viveret ipse Menalcas. 5

idem [in I]:

Tune || ille Aeneas, quem Dardanio Anchisae
Alma Venus Phrygii genuit Simoentis ad undam?

per excellentiam igitur hoc pronomen, id est 'ipse', quasi proprium, quod commune est multorum, appositionis nomen possidet. 10

Et sciendum, quod tertiae omnes personae pronominum possunt per supra dictam figuram apponi primae et secundae personae excepto 'sui, sibi, se, a se', prima autem vel secunda persona nec invicem sibi nec 146 tertiae apponi possunt. nemo enim dicit 'ego tu es' vel 'tu ego sum' nec 'ego ille facit' vel 'tu ille facit'; 'ille' autem 'ego facio' et 'tu ille 15 facis' dicitur. nam id est appositivum, quod apponitur illi, ad quod verbum redditur. Graeci quoque primitivam tertiam personam et ex ea compositam, id est ἑαυτοῦ, ἑαυτῷ, ἑαυτόν, primae et secundae personae non apponunt, quomodo nec nos 'sui', quod vim tam simplicis primitivi tertiae personae Graecae quam compositi possidet apud nos. pluralem ta- 20 men compositam tertiam, quia non habent composita a pluralibus primae et secundae personae, necessario adiungunt et primae et secundae, ut ἑαυτῶν κηδόμεθα pro ἡμῶν αὐτῶν et ἑαυτῶν κήδεσθε pro ὑμῶν αὐ- 147 τῶν; nos autem nec in plurali numero possumus apponere primae vel secundae personae supra dictum tertiae personae pronomen [id est 'sui, 25 sibi, se, a se'], quia et singularis est vox, quae nec apud Graecos ap-

1 id est *om. L* ἐπιταγματικά] *in mg. add. L* 2 ut Virgilius *MONSLd* *Verg. Aen. in lib. dett. v. 1 v. lib.* XII § 11 3 *qui (c) condam graecili (qu *sup.*) *Rr* quoondam *M* 4 *Verg. ecl.* 9, 16 (*def. Verg. Rom.*) 5 hic] *r* hac *R* Moeris] *r* moreris *R* meris *S* morris *M* Menalcas] *sic et Verg. Pal. m. alt.* menalcan *m. pr.* 6 *Verg. Aen.* I 617 *sq.* in I] *om. RL* in * (I) *D* in II *rd* in III *M* in .VI. (o *sup.*) *N* in I eneid *S* 8 phrigii *MN* phrigus *S* phyyfigii *D* Simoentis] *d* simeutis *D* symoentis *L* 9 proprium nomen quod *N* 10 multorum est commune *MO* possedit *RODS* 11 per *add. r* 13 autem et secunda *ML* et persona *M* 14 ego tui es *R* 15 et *om. S* tui ille *R* 16 id est] *r* idem *R* appositum (*M*) ad quod quod *L* 18 ἑαυτῷ] ΕΑΥΤΩΝ *RL* ΕΑΥΤΟΙ *D* ἑαυτῷ ἑαυτόν] ΕΑΥΤΟΩΥCΑΥΤΟΩΝ *N* ΕΑΥΤΩΝ *D* 20 Graecae] *d* grecę *NS* gracę *r* grace *R* graeci *DO* compositi positi possidet *Rr* 21 compositam] *r* compositum *R* quia] *d* qui *D* a *add. r* pluribus *S* 22 personae — secundae *post* secundae *om. R add. r* necessario — secundae *sup. lin. add. d* adiunguntur *Ol* 23 ἑαυτῶν] *l* ΕΑΥΤΟΝ *ML* ΕΑΥΤΟΝ ΚΗΔΟΜΗΤΑ *D* ΚΗΛΟΜΕΕΑ *N* κηδόμεθα — ὑμῶν αὐτῶν] *lac. rel. om. M* pro] *r* ΠΡΟ *RDN* ἡμῶν] *ex corr. l* ΕΜΟΝ ΕΑΥΤΟΝ *D* ΥΛΩΝ (Α *sup.*).ΕΑΥΤΟΝ *N* ΕΑΥΤΩΝ *Rl* ΕΑΥΤΟΝ *SL* &ΕΛΘΟΝ.ΚΗΛΕC.ΘΕΝ.ΡΟΥΜΩΝ.ΑΥΤΩΝ *N* ΕΑΤΩΝ *S* ΕΑΤΩΝ ΚΗΔΗCΘΕ *R* ΕΑΤΩΝ ΚΕΔΗCΘΕ *D* pro] *r* ΠΡΟ *R* 24 ΑΥΤΟΝ *D* ΕΑΥΤΟΝ (ω *sup.*) *Ll* 24 primae et secundae *M*

ponitur primae vel secundae personae nec apud nos, quamvis etiam pro plurali accipiatur. et quomodo simplex singulare accipimus etiam pro composito per omnes personas, sic etiam simplex plurale, ut 'mei causa facio', ἐμαυτοῦ χάριν ποιῶ, et 'nostri causa facimus', ἡμῶν _ ἀντὶ τοῦ
5 'ἑαυτῶν' _ χάριν ποιοῦμεν.

Nec mirum diversas aliquando personas | figurate inter se copulari, 148 cum etiam diversos casus est ubi bene coniungimus, ut in illis, quae ex generalibus in specialia vel ex pluralibus in singularia distribuuntur, ut 'animalium quaedam sunt mortalia, quaedam immortalia; literarum aliae
10 sunt vocales, aliae consonantes; || trium Saturni filiorum unus in caelo, alter in mari, tertius apud inferos dicitur regnare'; non enim bene dicitur 'animalia pars est mortalis, pars immortalis' nec 'tres Saturni filii, unus in caelo, alter in mari, tertius apud inferos regnat', quamvis Homerus auctoritate poetica dixit:

15 Οἱ δὲ δύο σκόπελοι ὁ μὲν οὐρανὸν εὐρὺν ἱκάνει,

quomodo et alii quidam tam apud nos quam apud Graecos. cum autem 149 non sit distributio, bene utimur nominativis, ut 'literae sunt notae vocum', vel cum verbum ad illud, quod distribuitur, non ad ea, quae distribuuntur, redditur, ut 'homines oportuni sunt, alii quidem ad pacem, alii vero
20 ad bellum'. et hoc quidem quia in plurale distribuitur, a communi verbum habet. sin variaveris numerum, quod praediximus manifestatur, ut Virgilius in bucolico:

Cur non, Mopse, boni quoniam convenimus ambo,
Tu calamos inflare leves, ego dicere versus.

25 potest tamen et singulare pluralem significationem habens vel in singularia vel 150 in pluralia supra dicto modo distribui et eandem constructionis servare rationem, ut 'gentis Romanae pars fuit fortis, pars sapiens' vel 'gentis Romanae alii fuerunt fortes, alii sapientes' vel 'gens Romana fuit, alii fortes, alii

1 nos *sup. lin. add. r* pro *sup. lin. add. d* 4 ἐμαυτοῦ χάριν ποιῶ] *lac. rel. om. M* ΚΑΡΙΝ *r* ΧΑΙΗΝ *L* ΠΟΥѠ *SL* ΠΟΙΟ** *D* ΗΜΟΝ *R* ΕΜΟΝ *N* ΗΥΜѠΝ *S* ἡμῶν — ποιοῦμεν *lac. rel. om. M om.,* ἀντὶ — ποιοῦμεν *in mg. add. L* ΑΝΤΥ *D* τοῦ] *r* ΤѠΥ *R* 5 ΕΑΥ.ΤΟΝ *N* ΚΑΡΙΝ *RDS* ΚΑΠΙΝ *N* ΠΟΙΟΥΜΗΝ *D* ΠѠΙΟΥΜΗΝ *R* ΤΟΙΟΥΜΕΝ *N* 6 figurate *ex* figurae *corr. L* 8 *post* generalibus in *sqq.* — pluralibus in *om. O* 9 inmortalia *Rr* inmortalia *DMN* 12 pars est ĩmortalis pars ĩmortalis *S* pars immortalis] *om. D* pars inmortalis *RON et sup. lin. d* pars est immortalis *M* saturni tres *L* 13 *Hom. Od.* XII 73 *v.* § 29
15 οἱ — ἱκάνει] *lac. rel. om. M* GR. *S* οἱ — ὁ μὲν] ΟΛΙΟC.ΚΟΙΤΕΛ.ΟΥΝ. *N* οἱ δὲ] ΟΥΛΕ *r* ΟΥΔΗ *D* ΔΥѠ *(O)* CΚΟΠΕΛΟΥ *RD* ΚΟΠΕΛΟΙ *r* ΥΡΑΝΟΝ *L* ὁ μὲν] ΥΟΜΗΝ *D* *ante* οὐρανὸν: in coelo *add. O* ΕΥΡΙΝ *RN* ΕUΡΙΝ *D* ΕΥΡΕΙΝ *in mg. add. l* ἱκάνει] *r* ΚΑΝΕΙ *R* ΙΜΚΑΝΕΙ *D* ΚΑΙΑΝΕΙ *L* *post* ἱκάνει: regnat *add. O* 16 apud grecos quam apud nos. *MO?* 17 sit] fit *d* no*te (c) *D* 18 ad id quod *(MO)* 19 ali[i] quidem *Rr* 20 plurale] *l* pluralę *M* pluralia *NL* plurali *D* uerbum* *L* 21 *post* praediximus: de casibus *add. N* 22 *Verg. ecl.* 5, 1 *sq.* (*def. Verg. Med.*) 23 mobse *N* 24 leuis *DLr cum Verg. Pal. cf. lib.* XVIII § 67. 268 25 tamen] *sup. ras. D* significationem *in mg. add. L* 26 uel pluralia *M* 27 pars fuit] *r* par fuit *R* 28 *post* sapientes *sqq.* — sapientes *om. O* alii fortes] *r* ali fortes *R*

sapientes'. Livius XXXXI ab urbe condita: periti religionum iurisque publici, quando duo ordinarii consules eius anni, alter morbo, alter ferro periisset, suffectum consulem negabant
151 comitia habere posse. ecce hic Homeri auctoritatem secutus nominativum praeposuit pro genetivo: duo ordinarii consules pro 'duorum 5 ordinariorum consulum', ad distributa enim reddidit verbum, non ad coniuncta.

Ex diversis quoque casibus solent derivativa simul et composita fieri, ut a medio terrae 'medi|terraneus' et a medio amnis 'Mediamna', a causis et dicendo 'causidicus', a vana loquendo 'vaniloquus' et similia, quae ex simplicibus derivata simul et composita sunt. in huiuscemodi tamen 10 derivationibus frequenter invenis transitionem etiam ex alteris in altera
152 fieri genera, ut 'haec manus: || centimanus'. Horatius:

centimanus †gigas.

'hic sanguis: hic' et 'haec exanguis' et 'hoc exangue; hoc caput: hic' et 'haec' et 'hoc triceps; hoc cor: hic' et 'haec' et 'hoc vecors; haec 15 mens: hic' et 'haec' et 'hoc amens, demens; haec arma: hic' et 'haec inermis' et 'hoc inerme' et 'inermus, inerma, inermum'. plurima similiter composita ex diversis generibus vel casibus vel numeris in alia per derivationem transeuntia invenis. nihil igitur mirum tertias quoque personas pronominum tam primae quam secundae figurate adiungi, quomodo 20 superius ostendimus.

XXI 153 Partium orationis quaedam habent inter generaliter sibi accidentia numeros et casus et genera, ut nomen, pronomen, participium; quaedam personas et numerum, ut verbum et pronomen; quaedam tempora, ut verbum et participium; quaedam nihil ex his, ut praepositio, adverbium, 25 coniunctio, interiectio, quae nec declinationem aliquam habent. quae sunt igitur declinabiles, cum ex propriis figurationibus ad convenientes

1 *Liv. ab u. c. lib.* XXXXI 18 (22), 16 *cf. supra* § 29 quadragesimo primo] *r* quadragesima prima *R* XXXI *S* ab urbe condita *om. S* periti religionum] *sic, in mg.* uel perit iure legionum *L* religionum] *d* relegionem *D* religionum *N* 3 perisset *MDNSr* et suffectum *O* negabant recte comitia *L et sic* § 29 4 homeri (h *superscr.*) *Dd* auctoritatem homeri *O* 5 posuit *rn* possuit *N* consules eius anni pro *M* 6 consulum] *r* consules *R* distributiua *SL* reddidit] *r* redditur *R* 8 mediterraneus *ex* mediterraneos *corr. D* Mediamna] *et hic et de* XII *vss. Aen.* § 98 *litera initiali maiore* Μεσοποταμία *sc. exaranda est* causas *M* 9 vaniloquus] *r* uanilocus *R* 12 hic centimanus *Md* *Hor. carm.* III 4, 69, *unde haec lib.* VI § 84 *excitata sunt; possint etiam ex carm.* II 17, 14 *desumpta esse* 13 gigas *cf. lib.* VI *l. l.; in ipsis locis Horatianis* Gyes *auctore Buttmanno nunc praetulit Gustavus Linkerus* 14 hic et exsanguis (haec *om.*) *D* exanguis] *r* ex*anguis (s) *L* exsanguis *RDNS* exsangue *DS* ex*ange (s) *L* exsanguine *Rr* caput] *rd* capud *D* apud *R* 15 et haec (et hoc *superscr.*) uecors *L* 17 inerme inermus *R* 19 Nichil *N* 20 figuratę *N* 22 inter *om. M* 23 pronomen nomen *L* 24 et numerum] numeros (*M*) ut et uerbum *L* 25 nichil *N* adverbium] *in ras. r* et aduerbium *N* 26 quae] quaedam *S* *post* habent: praepositio enim quamuis uideatur adiungi duobus casibus tamen non sunt ipsi casus sibi accedentes proprie sed ipsa praepositio est accidens eis *add. M* DE CONSTRVCTIONE DIVERSARVM FIGVRARVM *ante* Quae sunt *inscr. N* Quae sunt igitur rerum uel generum (declinabiles — supra dictorum numerorum *om.*) *S*

supra dictorum numerorum vel generum vel casuum vel personarum vel temporum consequentias accipiuntur, orationis constructione, id est dispositione, ad aptam coniunctionem ferri debent, ut puta singulare ad singularem et plurale ad pluralem, cum ad unam eandemque refertur personam
5 intransitive, ut 'ego Priscianus scribo intellegens' et 'nos oratores scribimus intellegentes'.

Cum enim transitiva | sunt vel refractiva, licet diversis uti numeris, 154 ut 'docemus discipulum' et 'docemus discipulos'; 'doceo discipulum' et 'doceo discipulos'; et 'accuso vos' et 'prosum nobis'. eadem est ratio
10 et in generibus, ut 'bonus homo et iustus et rectus est ille, bona mulier et casta et pudica est illa, boni homines et iusti et recti sunt illi, bonae mulieres et castae et pudicae sunt illae'.

Similiter et in casibus 'mei ipsius dolentis mi||sereor' et 'illius vel tui dolentis misereor'; 'te ipsum legentem video' et 'me ipsum intelle-
15 gentem sentio'. cum igitur ad unam eandemque personam et casus et 155 genera et numeri referuntur, supra dicta consequentia est observanda.

Variantur autem, ut dictum est, per transitiones et reciprocationes non solum casus et numeri, sed etiam genera, ut 'illos laedit mulier' et 'illum laedunt mulieres'. supervacuum est in re tam manifesta usus auc-
20 torum testimonia proferre; illud tamen sciendum, quod per figuram, quam Graeci *ἀλλοιότητα* vocant, id est variationem, et per *πρόληψιν* vel *σύλληψιν*, id est praeceptionem sive conceptionem, et per *ζεῦγμα*, id est adiunctionem et concidentiam, quam *συνέμπτωσιν* Graeci vocant,

2 orationis *scripsi; om. R* in orationis *r rell.* (in oracionis *S*) *cf. Apollon. de synt.* III 6 *p.* 202, 2 *Bk.* *τῇ τοῦ λόγου συνθέσει ἀναμεμέρισται εἰς ἐπιπλοκὴν τοῦ πρὸς ὃ δύναται φέρεσθαι* constructione] *sic ex* constru constructione *corr. L* constructionem *RMODN* construccionē *S* id est dispositionem *Dd* dispositione] *OLr* dispositionem *MN* disposicionem *S* dispositionis *R* 3 aptam ad coniunctionem fieri debent *Rr* (uel con) ad ***iunctionem *D* adiunctionem *O* singulare] *ex* singularem *corr. N* ad singularem] *add. d* ad singulare *O* 4 et *om. L* plurale] *ex* pluralem *corr. N* pluralem *D* ad plurale *O* eamdemque *S* defertur *ODSL* personam in|uego (transitiue ut *in mg. add. r*) *Rr* 5 p̄scianus *L* 7 enim] uero *N* refracticia *Nr* refractitia *R cf. v. l.* § 136 numeris] *r* numerus *R* 8 *post* discipulum *sqq.* — discipulum *om. L* et *om. M* doceamus *D* 9 discipulos. accuso *M* vos] nos *MDNSL* racio *S* ratio in *ML* 10 et rectus et iustus *R* 11 et casta et pudica est illa *O* 13 et casibus *L* ipsius *om. M* et illius uel tui dolentis misereor *add. R m. rec.* 15 cassus *D* 17 Varriantur *D* 18 numeris *Rr* etiam et genera *ML* 19 est *om. L* usus & auctorum testimonia *D* 20 DE CONSTRVCTIONE DIVERSARVM FIGVRARVM *inscr. N* 21 *ἀλλοιότητα*] *om. D post* uocant *add. d* ΑΛΛΟΙΤΗΤΑ *r* ΑΛΛΟΘΕΤΑ *N* id est per uariationem *M* ΠΡΟΛΗϹΥΝ (ψ) uel ϹΥΛΛΗΨΙΝ *in mg. d* ΠΡΟΛΗΜΨΙΝ uel ϹΙΛΗΨΙΝ *S* ΠΡΟΛΕΜϹΙΝ uel ϹΥΛΗΜϹΙΝ *N* ΠΡΟΛΗΥΙΝ uel (*σύλληψιν lac. rel. om.*) *M* *σύλληψιν*] *r* ϹΥΛΛΑΨΙΝ *R* 22 preceptionem *r* perceptionem *RL* per perceptionem *M* per conceptionem *M* conceptionem et concidentiam id est ΑΝΘΙΠΤΩϹΥΝ et numeri *Rr; post* conceptionem *sqq.* — adiunctionem *et post* concidentiam *sqq.* — procidentiam *om. R*, et per — *ἀντίπτωσιν in mg. add. r* zeugma *r* zeuma *DNS* ΖΕΟΓΜΑ *L* ΛΕΟΚΜΑ *M* 23 concidentia *r* concedentiam *M* *συνέμπτωσιν*] *lac. rel. om. M* ϹΙΝΕΜΠΤΩϹΙΝ *N* ϹΥΝΕΜΠΡΩϹΙΝ *D* uel ϹΙΝΕΜΠΤΟϹΙΝ *add. m. rec. D*

vel procidentiam, id est ἀντίπτωσιν, et numeri diversi et diversa genera et diversi casus et tempora et personae non solum transitive et per reciprocationem, sed etiam intransitive copulantur, quae diversis auctorum exemplis tam nostrorum quam Graecorum necessarium esse duximus comprobare. 5

156 Construuntur igitur diversi numeri, ut Virgilius in I Aeneidos:

Pars in frusta secant veribusque trementia figunt;

ad sensum enim, quia pars Troianorum plures in hoc loco intelleguntur, plurale reddidit verbum secant, quomodo et Homerus:

Ὣς φάσαν ἡ πληθύς. 10

Sallustius in Catilinario: interea servitia repudiabat, cuius 157 initio ad eum magnae copiae concurrebant. cuius enim singulare ad rem retulit, id est 'cu|ius rei servitiorum'. Thucydides: συνεπρεσβεύοντο αὐτοῖς καὶ Δωριῆς, ἡ μητρόπολις τῶν Λακεδαιμονίων. Terentius in eunucho: 15

Si quisquam est, qui placere se studeat bonis
Quam plurimis et minime multos laedere,
In his poeta hic nomen profitetur suum,

siquis enim ad multos intellegitur, quomodo idem:

aperite aliquis actutum. 20

1 uel per procidentiam *N* et per p̄cedentiam *M* procedentiam *L* ἀντίπτωσιν] *sine lac. nota om. M* ANTIΠTOCIN *L* ANTIΠPWCIN *d* uel antiptosin *D m. rec. post ἀντίπτωσιν:* vel hysterologiam (isterologiam *R* YCTEPOΛOYIAM *N*) uel prochronismum (ΠPOKPONICMIM *N*) et similia *add. NSr* numeri diuersis *M* genera diuersa *MO* 2 transitiuae *NS* 3 intransitiuae *N* Quae ex diuersis *N* 4 grecorum *r* gecorum *R* duximus] *r* diximus *R* 6 numeri diuersi *N* *Verg. Aen.* I 212 *cf.* § 188 7 frusta] *r* frustra *RO cum Verg. Med. Rom. Fr.* (*Fr. ex corr. et m. rec. in Rom.* frusta) fruta *ex* futa *corr. S* veribusque] *r* uiribusque *R* ueteribus[q.] *Verg. Fr.* trimentia *M* fingunt *Verg. Rom.* 8 quia] quam *M* intelleguntur] *r* intellectur *R* 9 reddit *MDNS* *Hom. Il.* II 278 10 *Graeca om. D et lac. rel. M in mg. add. d* GR̄. *S* OCΦYCANTIANEYC *L passim ab l corr.* COYΦACAN. ΠANEYC. *N* ἡ *om. R* ΠΛHEYC *r* 11 *Sall. Cat.* 56, 5 catillinario *D* repudiabat] *r* repudiebat *R* cuius] quorum *vel* cuius rei *libri aliquot Sall. interpolati* cuius in initio *n* 13 *Thuc.* III 92 ξυνεπρεσβεύοντο δὲ αὐτοῖς *etc.*

Thucydides — Λακεδαιμονίων] *om. MD* Tuchidides GR̄. *S* THCYΔIΔHC CINEΠPECBEIONTO AYTO*C KAY ΔOPIHC N MN TΠOΠOΛIC TWN ΛAKEΔAIMONIWN *Rr* THCYΛIΛEC. CYNEΠPECBOYON. TQYTOC. KAI ΛOPINCHM et PONORIC. TON ΛΛXEΛ. ΛINONION *N* THCIdidHC CINEΠPECBEIONTO AYTO*C KAI ΛOPIHC HN ** ΠPOΠOΛIC (MH) TON ΛAKEΛAIMONION. *L* ΞYNEΠPECBEYONTO (*O*) 14 ΔWPIEIC (*O*) 15 terrentius *ML* *Ter. eun. prol. v.* 1—3 16 qui *m. rec. spscr. in Ter. Bemb.* se *om. Bemb.* studeat] *mei omnes cum Ter. Bemb. Bas. et sic de metr. Ter.* § 12 *p.* 1324 *P.* 240 *L.* studeant *quattuor Prisc. exemplaria a Bentleio inspecta, Bentleius ad Ter. l. l. v.* 1; *at v. God. Hermannum de R. Bentleio eiusque Terentii editione diss. p.* XI *sqq.* (*opusc.* II 271 *sqq.*) 17 multum *cod. Lind. D ap. Prisc. de metr. com. l. l.* 18 confitetur *ML* 19 siquis] *ex* siq̄ *corr. L* si quisquam *NS* idem] idem in *RMDL* idem in eadem *rd* idem in .I. *N* idem in Adel. x in Adelphis *Putsch.* *Ter. adelph.* IIII 4, 26 capita (aperite) *M* aliquis *om. S*

Σοφοκλῆς ἐν Ἀντιγόνῃ:

Ὅστις γὰρ αὐτῶν εὖ φρονεῖν μόνος δοκῇ,
Ἢ γλῶτταν, ἣν οὐκ ἄλλος, ἢ ψυχὴν ἔχειν,
Οὗτοι διαπτυχθέντες ὤφθησαν κενοί.

5 Diversa genera similiter construuntur, ‖ ut Virgilius in bucolico: 158

Dulce satis umor, depulsis arbutus haedis,
Lenta salix feto pecori, mihi solus Amyntas;

ad dulce enim, quod est neutrum, tam feminina quam masculina reddidit. idem in eodem:

10 Triste lupus stabulis, maturis frugibus imbres,
Arboribus venti, nobis Amaryllidis irae.

idem in I Aeneidos:

Nimborum in patriam, loca feta furentibus Austris,
Aeoliam venit.

15 idem in II georgicon:

Sunt et Aminaeae vites, firmissima vina.

idem in I Aeneidos:

Cymothoe simul et Triton adnixus acuto
Detrudunt naves scopulo.

20 Lucanus in I:

hinc leges et plebisscita coactae.

Virgilius in VIII:

Qualis eram, cum primam aciem Praeneste sub ipsa
Stravi;

25 cum | enim Praeneste, nomen oppidi proprium, neutrum sit, ad intel-

1 *Σοφοκλῆς — κενοί*] *om. MDS* ϹΟΦΟΚΑΝ. ϹΕΝΑΝΤΟΝ ΝΟϹΤΙ. & ΑΡΑΥΤΟΝ ΕΥΦΡΟΝΕ. ΙΝ ΜΟΝΟϹ ΛΟΚΕΙ. ΗΛΟΤΤΑΝ. ΝϹΥ. ΚΑΛΟϹΝΥ. ΙѠΧΝΝΕΧΕΙΝΟΥΤΟΥ. (*rell. om.*) *N* *Soph. Ant. v.* 707 (*al.* 703) *sqq. Dind.* ἐν] ΗΝ *L* ΑΝΤΙΓΟΝΕΗ *R* 2 ΑΥΘѠΝ *R* ΑΙΤѠΝ *D* αὐτὸς *Soph.* ΕΙ ΦΡΟΝΗΙΝ *R* ΕΙ ΦΡΟΝΕΙΝ *L* ἢ φρονεῖν *Soph.* (*O?*) δοκεῖ *libri Soph.* δοκῇ ἢ] ΕΔΟΚΕΝΤΑ *L* 3 ΓΛΟΤΤΑΝ *R* ΓΛΟΤΑΝ *L* γλῶσσαν *libri Soph.* ΗΝ ΗΟΥ ΚΑΛΛΟϹ *L* 4 ΟΝΤΟΥ ΔΙΑΠΤΥΧΘΗΝΤΕϹ ѠΦΘΕϹΑΝ *R* ΑΥΤΟΙ ΔΙΑΠΤΥΧΕΝΤΕϹ ΟΦΘΕϹΑΝ *L* κενοί] *Sophocles* ΚΑΙΝΟΙ *OL* ΚΑΙΝΟΥ *R* 5 DE DIVERSIS GENERIBVS VEL NVMERIS *inscr. N* ut *om. M* *Verg. ecl.* 3, 82 *sq.* (*defic. Verg. Med. Pal.*) 6 umor] *LD et sic Verg. Rom.* humor *d rell.* arbutus] *r* arbutis *R* hedis *NS* edis *ML* 7 foeto *Rr* foeto *MO* foeta *L* feteo *D* peccori *M* amintas *RMNS* 8 feminina] *r* femina *R* quam] *d* tam *D* reddit *S* 9 *Verg. ibid. v.* 80 *sq.* (*defic. Med. Pal.*) 10 stabulis] *r* stabulus *R* 11 Amaryllidis] *ex* amaryllides *corr. L* amarillidis *MNr* amatrillidis *R* 12 *Verg. Aen.* I 51 *sq.* (*defic. Pal.*) aeneidis *M* 13 feta *N* fota *r* foeta *MOL* 14 eoliam *R* 15 *Verg. georg.* II 97 (*defic. Pal. Rom.*) 16 Aminaeae] *sic etiam Verg. Ver.* aminneae *R cum Verg. Med.* amineae *MONSL* 17 *Verg. Aen.* I 144 *sq.* (*defic. Pal.*) aeneidis *M* 18 Cymothoe *om. D* cimothoe *R* CYMOΘOE *L* Cymothoe *S* cymotheae *N* cymotheo *M* Triton] *ex* trito *corr. N* tryton *D* triaton *L* admixus *R* annixus *L Verg. Rom.* 19 nauis *Rom.* 20 *Luc. Phars.* I 176 21 plebisscita] *r* plebes scita *R* plebi* scita (s) *Luc. Voss. B* plebiscita (*MO*) coactae] *r* coacte *R* coacta *codd. nonnulli Luc.* 22 *Verg. Aen.* VIII 561 *sq. cf. lib.* VII § 56 23 primam] *r* pronam *R* Praeneste] *r* preneste *R* prenesteste *S* 24 stravi] *ex* str&ui *corr. D* 25 Praeneste] *r* preneste *R* oppidum] *r* opidum *R* neutrum] nomen *S*

lectum urbis reddidit sub ipsa, quomodo Terentius in prologo eunuchi:

in eunuchum suam

dixit, ad comoediam referens pronomen. Virgilius in XII:

Dictamnum 5
Puberibus caulem foliis et flore comantem
Purpureo: non illa feris incognita capris
Gramina, cum tergo volucres haesere sagittae.
Hoc Venus, obscuro faciem circumdata nimbo,
Detulit, hoc fusum labris splendentibus amnem 10
Inficit occulte medicans.

159 Vide, quomodo et diversa genera et diversos numeros in supra posita figura *ἀλλοιότητος*, id est variationis, confudit.

Graecorum quoque auctores frequenter huiuscemodi utuntur figurationibus. Homerus: 15

Πᾶσιν ὀρίνθη θυμός, ἐκίνηθεν δὲ φάλαγγες,
Ἐλπόμενοι παρὰ ναῦφι ποδώκεα Πηλείωνα.

Thucydides: *αἱ μέν τινες τῶν νεῶν καθεῖσαι τὰς κώπας ἀπέστησαν τοῦ πλοῦ, ἀξύμφορον δρῶντες πρὸς τὴν ἐξ ὀλίγου ἀντεξόρμησιν, βουλόμενοι τὰς πλείους περιμεῖναι.* Demosthe- 20 nes *Φιλιππικῶν* primo: *καὶ ὅλως ἄπιστον, οἶμαι, ταῖς* | *πολιτείαις ἡ τυραννίς.* idem *ἐν τῷ περὶ τοῦ στεφάνου: πονηρὸν*

1 sub *om. N* terrentius *ML* *Ter. eun. prol. v.* 32 enuchi *R* 3 eunuchum] *r* eunudium *R* iunuchum *L* suam] *Ter. Bemb. m. rec.* suum *m. pr.* 4 comoediam] *r* comediam *RND* comędiam *S* *Verg. Aen.* XII 412 *sqq.* 5 dictannum *r* dictanum *R* diptamnum *OD* dictamnunc *Verg. Rom.* *v.* 412 *addendo* genetrix (genitrix *MNS*) Cretaea (cretea *NSrd*) carpit ab Ida (ab Ida *om. S*) *expleverunt MONSrd* (genitrix *etiam Verg. Med.* carpsit *Rom.*) 6 florem *Rr* 7 purporeo *M* porpureo *L* incodita *M* capres *O* 8 heserę *N* 9 obscuro] *ex* obsecro *emend. M* facie *N* circundata *L* 10 splendentibus] *ex* plendentibus *corr. Verg. Pal.* pendentibus *Rom.* anem *D* 11 inficit] *ex* infecit *corr. Verg. Med.* meudicans *Rr* *post* medicans *finem versus* spargitque salubris (salubris *in* salubres *mut. Verg. Pal.*) *add. MN* 12 et aduersa *O* suppraposita *L* 13 ΑΛΛΙΟΤΗΤΟC *S* ΑΛΛΟΙΤΗΘΟC *r* ΑΛΛΟΤΗΤΟΥC *N* confundit (*O*) 14 figurationibus ut *MN* 15 Homerus — *σκῆπτρον ἔχων p.* 187 *lin.* 11] GR. *D* homerus. GR. Tuchydides. GR. demosthenes philippicon primo. GR. Tuchydides primo. GR. Plato. GR. Homerus GR. *S* Homerus ΠΑCΙΝ ΟΡΙΘΗ ΘΥΜΟC et rt *L* homerus ΠΑCΙΝ ΟΡΙΝΟΝ. ΟΥΝCΕΚΝΙΝ. CΕΝΛC ΦΑΛΑ ΤΤΕCΕΛΤΙΟ. ΜΕΟΥΝ ΠΑΡΑ ΝΑΥΦΙ ΠΟΛΩΚΕΛΤΕΛΕΙΩΝΑ. Similiter tucidides et erodianus auctores. *N* homerus ΙΛΙΑΛΟC Π (*M*) *Hom. Il.* XVI 280 *sq.* 16 ΟΡΙΝΕΝ ΕΥΜΟC *M* ΕΚΤΙΗΘΕΝ *R* 17 ΕΛΠΟΜΕΝΟΙ *M* ΕΛΠΟΜΕΝΟΥ *R* *ναῦφι*] ΝΝΝΦΙ *M* ΠΗΛΕΙΟΝΑ *R* 18 Thucydides secundo (*M*) Tuchidides *R* *Thuc.* II 91 *αἱ*] Α *M* *μέν*] ΜΗ *R* ΝΩΝ *M* ΚΕΘΕΙCΑΙ *R* *ἐπέστησαν codd. Thuc. plerique ἔστησαν Bekkeri Monac. G* 19 ΠΛΛΟΥ *R* ΔΡΟΝΤΕC *R* ΟΛΥΤΟΥ *M* ΑΝΤΕΞΟΡΜΗCΥΜ *R* *ἀντεφόρμησιν v. l. codd. Thuc.* 20 ΒΟΥΛΟΜΕΝΟΥ *R* ΒΟΥΛΝΕΝΟΙ *M* *τὰς πλείους*] ΟΥC *M* ΠΕΡΙΜΕΝΑΙ *RM* *Demosth. or. Olynth.* 1 § 5 *p.* 10 *Rsk.* 21 philippicon *R* philipicon *M* ΑΠΕΙCΤΟΝ *M* ΑΔΕΙCΤΟΝ *R* *πολιτείαις ἡ τυραννίς*] ΝΟΝΤΕΙΑΙC Η ΤΙΠΑΝΝΙΟ *R* 22 *Demosth. de cor. or.* § 242 p. 307 *Rsk.* *τοῦ om.* (*O*) ΤΕ ΦΑΝΟΥ *M* *ante πονηρὸν fort. exciderunt verba ap. Demosth. praecedentia* (*vel potius post πονηρὸν codd. om. sqq. usque ad alterum πονηρὸν*) *πονηρὸν,* (*ὦ*) *ἄνδρες Ἀθηναῖοι, quae hic inseruerunt edd. inde ab α* ΝΟΝΗΡΟΝ *R*

ὁ συκοφάντης καὶ πανταχόθεν βάσκανον καὶ φιλαίτιον. Thucydides I . . . . . idem in IIII: τὴν δὲ ὑπὸ πάντων ὁμολογουμένην ἄριστον εἶναι εἰρήνην. Πλάτων συμποσίῳ: ἐπειδὴ οὖν ἡ φύσις δίχα ἐτμήθη, ποθοῦν ἕκαστον τὸ ἥμισύ τε ξυνήει, 5 καὶ περιβάλλοντες τὰς χεῖρας καὶ συμπλεκόμενοι ἀλ||λήλοις ἐπιθυμοῦντες ξυμφῦναι. Αἰσχίνης ἐν τῷ Ἀλκιβιάδῃ ὑπὲρ Θεμιστοκλέους: αὗται μέγισται ἐλπίδες ἦσαν Ἀθηναίοις περὶ τῆς σωτηρίας ἅσσα ἂν ἐκεῖνος περὶ αὐτῶν βουλεύσαιτο. Homerus:

10 Ἦλθε δ' ἐπὶ ψυχὴ Θηβαίου Τειρεσίαο,
Χρύσεον σκῆπτρον ἔχων.

Diversi quoque casus vel casus pro casibus figurate tam a nostris XXI 160 quam a Graecis saepissime ponuntur, ut Virgilius in I:

Tu mihi quodcumque hoc regni, tu sceptra Iovemque
15 Concilias,

hoc regni pro 'hoc regnum'. idem in I:

Vrbem quam statuo vestra est, subducite naves,

pro 'urbs quam statuo'. Terentius in Andria:

di †inmortales!
20 Quid tur|bae est apud forum? quid illi hominum litigat?

pro 'quot homines'. idem in eadem:

Ex Andro conmigravit huic viciniae,

1 CIKOΦANTEC *R* συκοφάντης ἀεὶ *Demosthenes* *post* καὶ: πανταχόθεν βάσκανον καὶ *om. R* Tuchidides *R* 2 *post* I (primo α) *lac. statuit* α *cf. Spengelium Varr. l. l. p.* 646 idem in IIII *addidi* *Thuc.* IIII 62 τὴν δὲ ὑπὸ] THIYΛHCΠO *R* OMOΛOΓOYMNNEN *M* OMOΛOTOYMHN *R* 3 EIṆA EΠINNNN *M* EIΠENEN *R* Πλάτων] *scripsi* Platon *R* Plato *NM* Platon EN (*O*) *Plat. conviv. p.* 191 *A* CYMΠOOIωI *M* EΠEIΔE *RM* 4 ἡ] *om. O* N *R* ΔYXA *M* ΛIXΛ *R* ἐτμήθη, ποθοῦν] ETMNENE ΠΘEEYN *M* &MNON EΠOEEYN *R* TON MICY *R* τε] *sic RM* τὸ αὑτοῦ *Plato* - *al.* τοῦ αὑτοῦ *et* αὐτοῦ - (*O*) ξυνήει] (*O*) *Plato* ΞINIEI *RM* ξυνεῖναι *v. l. ap. Plat.* 5 ΠEPIBOΛONTEC *R* KEIPAC *R* καὶ] KY *RM* CIMTIANKOMENCI ΛΛΛNΛOYC *R* 6 EΠEΘYMONTEC ΞYMΦOINAI *M* ENEEYMONTE ΞINΦOINI *R* Αἰσχίνης] *scripsi* AXICXINNC *R* aeschines *MO* *Aeschines Socr. Alcib. fr. cf. Aristid. or.* XXXXVI πρὸς Πλάτωνα ὑπὲρ τῶν τεττάρων *p.* 363 *ed. Cant.* II 292 *Dindf., Aesch. Socr. fragm.* III *p.* 172 *sqq. Fisch.* καὶ δὴ αὗται *etc. coll. C. F. Hermanno disp. de Aeschinis Socratici rell. Golting. a.* 1850 *p.* 21 *sqq.* ΛΛKIBIΛΛN YΠEPE EMICTOKEOY CAITAI MENTICTAI *R* 7 EΛΠIΛECNCAN *R* EΛIΠIΛNCAN *M* AΘHΛIOYC *R* AΘHANOYC *M* τοῖς Ἀθηναίοις *v. l. ap. Aristid.* περὶ *om. Aristides* HEPI TNC CωTEPIAC AſſA AN EKETNOC *R* 8 ἅττα (*al.* ἅττ') ἂν *Aristides* περὶ] ὑπὲρ *Aristides* BOYEAYCAYTO *R* *Hom. Od.* XI 90 *sq.* 10 HΛΘE ΔEΠY ΨIXH *M* NΛΘNΛE EΠY ΨIXN *R* ENBΛIOY *R* TNPECIAO *RM* 11 XPICEON *M* CKHΠTPωN *RM* 12 DE DIVERSIS CASIBVS *inscr. N* Diuersiṣ *D* 13 I aeneidos *O*? .I. ęnęid *S* . *Verg. Aen.* I 78 *sq.* (*desunt Verg. Pal.*) 14 quocunque *L* hoc] *r* ad *R* 15 concilia *Verg. Rom.* 16 *Verg. Aen.* I 573 I] eodem *S* 17 ÷ subducite naves: (*i. e. delenda haec vocc. significat*) *S* 18 terrentius *ML* *Ter. Andr.* IIII 4, 5 *sq.* 19 immortales *NOLr* nostram fidem *libri Ter. cum Bas.* 20 quid tur *m. ant. in ras. in Ter. Bas.* turbe *L* apud] *r* aput *R* quid illi] *R* quot illi *M* quid illic *NS cum Ter. Bas.* quot illic *DO* quid illic est *L* hominum] *r* forum *R* litigant (*O*)*r cum Ter. Bas.* 22 quot] *rd* quod *RD* *Ter. Andr.* I 1, 43 eaṇdem *D* 23 conmigravit] *R* commigrauit *r rell. cum Ter. Bas.* huic] *d sic etiam Ter. Bas. Non. Marc. p.* 499, 22 u. hic (i) *D*

pro 'in hanc viciniam'. in eadem:

Quas credis esse has, non sunt verae nuptiae.

idem in Phormione:

cum eius adventi [mihi] venit in mentem?

genetivum posuit pro nominativo. Cicero Verrinarum I: nam ita 5
mihi deos velim propitios, ut, cum illius mihi temporis veniat in mentem, ... non solum commoveor animo, sed etiam toto corpore perhorresco, illius temporis pro 'illud tempus'. idem in II Verrinarum: fac tibi Aciliae legis veniat in
161 mentem, pro 'Acilia lex'. Virgilius georgicon III: 10

Et crurum tenus a mento palearia pendent,

pro 'cruribus tenus'. idem in VIIII Aeneidis:

volat hasta Tago per tempus utrumque,

pro 'in Tagum'. Sallustius in Catilinario: praeter rerum capitalium condemnatis, pro 'condemnatos'. idem historiarum I: 15
nam a primordio urbis ad bellum Persi Macedonicum, pro 'Persis'. Virgilius in I Aeneidis: |

Troas, relliquias Danaum atque immitis Achilli,

pro 'Achillis'. Horatius in III carminum:

Hic dies anno redeunte festus 20

huc *vetus v. l. ap. Ter. cf. Don. ad h. l. Charisius vero p.* 197 *P. p.* 223, 11 *K.*, *quem affert Bentleius, non huc pertinet, sed ad Phorm.* I 2, 45 *cf. Keilii ad Char. l. l. adnotationem* 1 uicinam *L* *Ter. Andr.* I 1, 20 2 credidisse (uel heae) has non *Nn* verae nuptiae] *r* uenuptiae *R* nupciae *S* 3 *Ter. Phorm.* I 3, 2 *cf. v. l. lib.* VI § 73 4 cum] ubi *Ter. et Prisc. l. l.* eius [a]duentis *Rr* duenti *L* mihi *deest Ter. et Prisc. l. l.* in mentem uenit *M?* 5 Cicero] *r* Cicere *R* *Cic. in Q. Caecil. div.* 13, 41 *cf. Prisc. lib.* XVIII § 276 (*ibid.* § 280. 297*l. vocc.* ut — mentem) in I *L* nam] *r* Nom *R* Vnam (V *col. rubro pict.*) *S* tamen *Cicero om. Prisc. l. l.* 6 ut cum] uatum *libri Prisc. l. l.* § 297 illius mihi temporis] *sic etiam Cic. Lag.* 29 *Prisc. l. l.* § 276 illius temporis mihi (*sic Prisc. l. l.* § 280. 297) *et* illius diei mihi *et* mihi illius diei *vv. ll. ap. Cic.* 6 veniat] *r* uenia *R* venit *Cicero Prisc. ll. ll.* 7 *post* mentem: quo die citato reo mihi dicendum sit *h. l. om. Prisc., affert l. l.* § 276 commoueor *om. MDNSL* 8 toto] *om.* (*MO*) *et Prisc. l. l.* § 276 in toto *N* 9 *Cic. Verr. act.* I 17, 51 fac tibi paternae legis Aciliae veniat (leges Aciliae ueniant *opt. Cic. codd.*) in mentem fac] Fiat *N* Aciliae] *r* acilie *R* 10 *Verg. georg.* III 53 georgicon] *r* georgicam *R* georgicorum *S* III georgicon *O?* IIII *RL* in I *M* 11 et] *ex* ut *corr. M* 12 *Verg. Aen.* VIIII 418 in *om. ODS* IX aeneidos *O?* aeneidos *S* 13 volat] *sic etiam lib.* XVIII § 217. 221 *et ex Prisc. ut vid. Verg. Montalban.* Evolat *S* it *Verg. Med. Rom.* iit *Pal.* utrunque *L* 14 *Sall. Cat.* 36, 2 praeter rerum] pro terrorum *M* 15 condempnatis *DNS eademque scribendi ratio ex libris Sall. adnotatur* condempnatos *DNS* idem in historiarum *N* *Sall. hist. fr.* I 7 *p.* 6 (I 8 *p.* 248 *ed. min.*) *Kr. prooem. fr.* XXXIII *p.* 85 *sqq. ap. Linkerum C. Sall. hist. prooem.* in *om. O* I *om. L* 16 primordio] principio *Serv. ad Verg. Aen.* I 30 16 persae *S et sic, ut vid., Serv. Cass. ante corr. cf. Servii Cass. ed. Bergkius part.* III *p.* 11 *adn.* 4 *Verg. Aen.* I 30 *cf. lib.* VI § 62 Aeneidis] *r* aeneidas *R* aeneidos *S* 18 Troas] *r* traas *R* relliquias] *r* reliquias *R* immitis *RD* achili pro achilis *L* 19 *Hor. carm.* III 8, 9 *sqq.* III] .?.?. *S*.

Corticem adstrictum pice dimovebit
Amphorae,

pro 'amphora'. Terentius in Andria:
quid mei faciam,

5 'quid me fiat'. idem in eunucho:
Quid illo faciemus, stulta?

pro 'illi'. similiter Cicero in Verrem de praetura urbana: quid 162
illo myoparone factum est? Virgi||lius in I Aeneidis:
Parce metu, Cytherea, manent immota tuorum

10 Fata tibi,

pro 'metui'. idem in I georgicon:
Libra die somnique pares ubi fecerit horas,

pro 'diei'. Horatius in III carminum:
Hic dies vere mihi festus atras

15 Exigit curas,

mihi pro 'a me'. Demosthenes *ἐν τῷ κατὰ Κτησιφῶντος*: *ὁ δῆμος . . . ἐν αὐτοῖς τοῖς φοβεροῖς καὶ δεινοῖς ἐμβεβηκώς*, pro *εἰς αὐτὰ τὰ φοβερὰ καὶ δεινά*. Homerus:
Πᾶν δ' ἦμαρ φερόμην, ἅμα δ' ἠελίῳ καταδύντι

20 *Κάππεσον ἐν Λήμνῳ.*

idem:
Κάππεσεν ἐν κονίῃ.

Ξενοφῶν ἀπομνημονευμάτων α': *λέγεται γὰρ Ἀλκιβιάδην πρὶν*

1 cordicem *L* astrictum *L cum nonnullis codd. Hor.* astrictam *r* ad districtum *N* piceę *N* dimovebit] *Horatius* demouebit *M?* demouit *L* dimouit *rell.* 2 amphore *RD* amphorae̅ *S* anphorae *L* 3 anphora *L* Terrentius *M* *Ter. Andr.* III 5, 8 4 mei] mihi *M* de me *S* nunc me *lib.* XIII § 24 me nunc *libri Ter.* faciam pro quid *DNOr* 5 me fiat] de me faciam *N* *post* fiat: pro a me *add. M* pro mihi *add. S* *Ter. eun.* V 1, 21 6 illi *Ter. Bas.* faciemus] *m. satis ant. corr. in Ter. Bemb.* facimus *Bemb. m. pr.* stulto *OD* 7 illi] *r* illo *R* *Cic. in Verr. or.* II 1, 35, 90 Verrem .I. *R* uerriuarum *N* quid de illo *Lag.* 5. 27 *Cic.* 8 myoparone] *d* myoperone *D* mioparone *R* misoparone *L* est] sit *Cicero et sic lib.* XVIII § 113 *Verg. Aen.* I 257 *sq.* aeneidos (*O*) *post* in I *sqq.* — in I *om. S* 9 Cytherea] *r* cytheraa *R* chiterea *L* 11 *Verg. georg.* I 208 *cf. lib.* VII § 93 georcicon *L* 12 hubi *Rr* 13 *Hor. carm.* III 14, 13 *sq.* III] *α* quattuor *r* .¿.¿. *S* IIII *rell.* 14 mihi festus atras mihi *D* 15 exiget *cod. Hor. Bern.* 363 eximet *libri Hor. tantum non omnes* 16 Demosthenes — *Ἀλκιβιάδης p.* 190 *lin.* 3] GR. *D* Demostenes GRE. homerus GRE. Idem Gr. Zenophon. GR *S* Demostenes ΕΝΤΩΙ ΚΑΤΑ ΚΤΙCΙ et rt *L* Demostenes ΕΝ ΤΟ ΚΤΑΚΤCΙ. homerus ΠΑΝΛΕΜΡ. ΦΕΡΜΗΝΑΜΑΑΝΕΝΑΙΜΙ. ΚΑΤΑ ΦΟΒΕΡΑ ΚΑΙ. ΛΕΙΝΑ. *N* demostenes *R* *Dem. de cor. or.* § 308 *p.* 309 *R.* *ὁ δῆμος εἰδὼς καὶ ἑορακὼς πάντα ὅσα ἔπραττον ἐγώ, ἐν αὐτοῖς τοῖς φοβεροῖς καὶ δεινοῖς ἐμβεβηκώς* τῷ] ΤΟΥ *O* *κατὰ*] *immo ὑπὲρ* κτισιφωντος *RM* ὁ] c̄ *O* 17 *ἐν etc.*] ΗΝΑΙ ΤΟΥC ΤΩΙC ΦΟΒΕΡΟΙC *R* *τοῖς om. O* *φοβεροῖς καὶ δεινοῖς*] *δεινοῖς καὶ φοβεροῖς v. l. ap. Dem.* ΕΜΒΕΒΗΚΟC *M* ΝΜΒΗΒΕ.ΚΟC *R* 18 *εἰς αὐτὰ*] ΕΥ.CΑΥΤΑ *R* ΚΑΥ *R* *Hom. Il.* I 592 *sq.* 19 ΠΑΝ ΤΗΜΑΡ *MO* ΗΑΝΑΕΜΑΡΦΕΡΟmena ΜΙΔΕΗΕΛΙΙ ΚΑΤΑΛΥΝΤΙ *R* ΗΕΛΙΙ *M* 20 *Κάππεσον — Κάππεσεν*] ΚΑΠΠΕCΕΝ *M* ΛΗΜΝΩΙ *R* 21 *Hom. Il.* XV 538 *Κάππεσεν ἐν κονίῃσι* (*cf. Il.* IIII 522 *sq.* XII 23) 22 ΚΑΠΠΗCΕΝ ΕΝ ΚΟΝΙΝΙ *O* ΚΑΠΠΕCΗΝ CΝ ΚΟΝΙΝΙ *R* ΚΟΝΙΝΙ *M* (*i. e.* ΚΟΝΙΗΙ) 23 ΧΕΝΟΡΕΟΝ *R* Xenophon *MO* *Xen. memorab.* I 2, 40 ΑΠΟΜΝΕΜΟΝΕΝΜΑΤΟΝ *M* ΑΡΟΜΝΕΜΟΝeuma umatoΝ a *R* ΑΛΚΙΒΙΑΔΕΝ *M* ΛΑΚΙΒΙΑΔΕΝ *R* ΠΡΙΝΙ *M*

εἴκοσιν ἐτῶν εἶναι, Περικλεῖ ἐπιτρόπῳ μὲν ὄντι ἑαυτοῦ, προστάτῃ δὲ τῆς πόλεως, τοιαῦτα διαλεχθῆναι περὶ νόμων, | 'λέγεται Ἀλκιβιάδην' ἀντὶ τοῦ 'Ἀλκιβιάδης'. et nostri hac figura saepe sunt usi, ut Terentius in eunucho:

> Apparet servum hunc esse domini pauperis
> Miserique. (5)

Homerus:

> Ζεῦ ἄνα, δὸς τίσασθαι ὅ με πρότερος κάκ' ἔοργε.

huic simile Terentius in Andria:

> Ita tum discedo ab illo, ut qui se filiam (10)
> Neget daturum.

XXII 163 Diversa tempora, ut:

> Postquam res Asiae Priamique evertere gentem
> Inmeritam visum superis ceciditque superbum
> Ilium et omnis humo fumat Neptunia Troia, (15)
> Diversa exilia et desertas quaerere terras
> Auguriis agimur divum classemque sub ipsa
> Antandro et Phrygiae molimur montibus Idae.

cecidit praeteriti, fumat autem et agimur et molimur praesentis. idem Virgilius in IIII Aeneidis: (20)

> At regina gravi iandudum saucia cura
> Vulnus alit venis et caeco carpitur igni,

1 ΕΙΚΩCΙΝ *RM* ΤΙΝΑΙ *M* ΠΕΡΙΚΛΕΙ *R* ΕΠΙΤΡΟΝΟ *R* αὐτοῦ *v. l. libr. Xenoph.* προστάτῃ] ΤΟΡΟCΤΑΤΗΙ *M* ΠΡΟC ΤΛ tui *R* 2 ΛΕ *R* ΤΕC *RM* ΠΟΛΕΟC *M* ΤΟΥΟΥΤΑ *R* τοιάδε *codd. Xen.* ΔΙΑΛΕΧΘΕΝΑΙ *M* ΛΙΑΛΕΧΕΕΝΑΙ *R* ΠΕΡ *M* ΝΟΜΟΝ *R* ΛΕΓΕΤΑΙ ΑΛΚΙΒΙΑΛΗΝ *R* 3 ἀντὶ] ΑΝΤΦ *R* ΑΝ^Τ^Φ *M* et nostri hac figura saepe sunt usi *om. D in mg. add. d* sepę *N* sepe *RL* 4 terrentius *ML Ter. eun.* III 2, 33 *sq. cf. lib.* XVIII § 41. 233 in euc̄ *S* 5 hunc esse seruum *S* pauperes *M* 6 *post* Miserique: pro apparet hic seruus *add. D, deinde* etiam in aliis tamen plerisque inuenies Graecorum auctoritatem et maxime antiquorum imitatos esse Latinitatis auctores, quod postea ostendetur *add. ODSrn*, *quae* ÷ *nota praeposita delenda esse indicavit S* (etiam] et *Sn* tam *D* grecorum *n* ĩmitatos *n* antiq^u^orum *n* autores *n* ostenditur *n* ostendit *O*, *idemque cum sqq. distinctionis nota om. coniungit D*) 7 *Hom. Il.* III 351 IN Γ *M* IN Τ̃ *L* in I. *RS om. ODN* in γ *n* 8 Ζεῦ — ἔοργε] ΓΡ̄. *S et sup. lin. D* ΖΥ *R* ΞΕΙ *N* ΛΟC *R* ΤΙCΑC ΤΑΙ *R* ΤΙC ΑCΘΛΑ *N* ΝΡΟΤΕΡΟC *N* ΚΑΙΚ *RMNL* ΚΟΡΤΕ *RL* ΕΟΡCΕ *N* ἔοργεν *edd. Hom.* 9 similiter *MNL* terrentius *L Ter. Andr.* I 1, 121 *sq.* andnia *R* 10 Itaque tum *n* qui se] *his vocc.* deest ab eo *spscr. L* filiam] *r* filium *R* 12 DE DIVERSIS TEMPORIBVS *inscr. N* - tempora construuntur ut *MN Verg. Aen.* III 1 *sqq.* 13 Asiae] *r* asie *R* ^e^uertere *Verg. Med.* 14 inmeritam] *r* inmerita *R* immeritam *MODL* superis] *r* superus *R* 15 illium *D* et *om. S* homo *R* 16 querere *RN* 17 auguriis ag^v^riis agimur *L* diuom *Verg. Pal.* classemque] *ex* classimque *corr. Verg. Fr.* clasemque *L* 18 phrigiae *MD* frigiae *N* montibus] *ex* fontibus *corr. Fr. m. alt.* Idae] idē *M* 19 cęcidit *D* cecidit enim *N* praeteriti] *ex* praeteritū *corr. L* 20 Virgilius *om. N Verg. Aen.* IIII 1 *sq.* (*de v.* 2 *cf. lib.* VII § 68) Aeneidis] *r om. S* aeneidos (*NMO*) 21 At] *rd* ad *RD* iandudum] *sic Verg. Med. Pal. m. pr.* iamdudum *NO cum Rom. Fr. Pal. m. alt.* iādudum *ML* 22 uolnus (*MO*) alit *ex corr. r* igni] *r* ignis *R*

pro 'alebat' et 'carpebatur'. et sciendum, quod tam poetae quam pro- 164
sarum scriptores frequenter praesentibus utuntur | tam pro praeteritis
quam pro futuris, contra autem raro, ut Terentius in Andria:

sed si quid . narrare occepi, continuo dari
5 Tibi verba censes,

occepi pro 'occipio' vel 'occipiam'. idem in eunucho:

Quae vera audivi, taceo et contineo optime,

audivi pro 'audio' vel 'audiam'. || idem in Phormione:

cur non, inquam, Phormio,
10 Vides inter vos?

inquam pro 'inquio' dixit, quod in raro est usu. sic enim solent plerique ponere 'inquam', quod est futuri, loco praeteriti vel praesentis accipientes.

Diversae personae, ut Virgilius in II Aeneidis: 165

15 divellimur inde
Iphitus et Pelias mecum.

Terentius in Andria:

Tu si hic †esses, aliter sentias.

et nota, quod sese ostendens hic dixit, in qua demonstratione intellegi-
20 tur etiam 'ego'. Livius in XXXVII ab urbe condita: certare pio certamine cuiuslibet bonae artis et virtutis ausi sumus cum parentibus quaeque civitas suis. Virgilius:

Ille ego, qui quondam gracili modulatus avena
Carmen.

25 idem in II Aeneidis:

quaeque ipse miserrima vidi
Et quorum pars magna fui.

idem in bucolico:

Nec tuus hic Moeris nec viveret ipse Menalcas.

2 tam] *eraso* quam *spscr. L* 3 quam futuris *M* ut *om. ML* terrentius *ML* *Ter. Andr.* III 2, 24 *sq.* in Andria *om. O* 4 quid] *l* quis *OL* quid tibi *Ter. Bas., codd. Ter. Bentleii ac sic lib.* XVIII § 83. 84. 253; *et in add. inscr. huius lib.* quid tibi *R Darmst.*[a] quid *D* enarrare *Bas.* hoccoepi *Rr* occepi *Bas. m. ant. corr. cf. lib.* XVIII *ll. ll.* dari] *r* dare *R et sic P lib.* XVIII § 84 *cum Ter. Bas.* 5 uerba enses *L* 6 uel pro occipiam *N* *Ter. eun.* I 2, 23 7 vera] *om. M* ue** *S* 8 *Ter. Phorm.* IIII 3, 15 *sq.* 9 formio *MDN* 11 inquam futurum pro *N* inquio] *scripsi* inqui *libri* sic etiam enim *D* 14 DE DIVERSIS PERSONIS *inscr. N* ut ut *Rr* *Verg. Aen.* II 434 *sq.* eneidis *r* eneidos *R* aeneidos (*MO*) 17 terrentius *ML* *Ter. Andr.* II 1, 10 18 esses] sis *libri Ter. cum Bas.* 19 hostendens *Rr* 20 ergo *Rr* *Liv. ab u. c.* XXXVII 54, 19 in *om.* (*MO*) 21 pio certamine] *r* pcertamine *R* bone *N* et] ac *libri Liviani* ausi sumus] *r* ausimus *RMNL cum nonnullis codd. Liv. dett.* hausimus *S* ausi simus *Liv. Lovel. quartus* 22 quęquę *D* quoque *S* ciuitatis suis (*ex* suas *corr.*) *S* civitas et conditoribus suis *Livius* *Verg. Aen.* I 1 *in codd. dett. cf. lib.* XII § 11 24 carmina *L* 25 *Verg. Aen.* II 5 *sq.* aeneidos (*O*) 26 miserima *D* 28 *Verg. ecl.* 9, 16 *cf.* § 145 bucolicon *Rr* 29 Moeris] *ex* morieris *corr. N* męris *S* menalca *ML*

idem georgicon IIII:

Illo Virgilium me tempore dulcis alebat
Parthenope, studiis florentem ignobilis oti.

Terentius in Phormione:

nam ego meorum solus sum meus. 5

Per|sius:

postquam meus a praetore recessi.

166 Nec solum per genera et personas et numeros et casus et tempora, quae maxime declinabilibus accidunt, de quibus supra ostendimus, solent auctores variare figuras, sed etiam per omnia unicuique partium oratio- 10 nis accidentia, ut puta nomini accidunt species, genus, numerus, figura, casus. per eos igitur quinque modos inveniuntur variationibus, id est ἀλλοιότησιν, usi auctores.

Per species, ut Ennius:

Optima caelicolum, Saturnia, magna dearum, 15

magna dixit pro 'maxima', positivum pro superlativo, cum apertissime 167 superius optima caelicolum dixisset. et Virgilius Aeneidis I:

Tristior et lacrimis oculos suffusa nitentes,

tristior pro 'subtristis'. Homerus:

τόνδ' ἔκτανε Δάρδανος ἀνήρ, 20

'Dardanus' pro 'Dardanius', primitivum pro derivativo, unde Virgilius quoque in IIII Aeneidis:

Hauriat hunc oculis ignem crudelis ab alto
Dardanus,

et in II: 25

ipse deos in Dardana suscitat arma,

pro 'Dardania'; simile huic est 'Romulus populus' et 'Romula gens' pro 'Romuleus' et || 'Romulea'.

1 *Verg. georg.* IIII 563 *sq. cf. lib.* VII § 13 in geor̄. IIII *N* IIII georgicon *O* 2 Virgilium] *r* uirgilio *R* uergilium *D cum Verg. Med.* uirgiliūſ *M* tempę *N* 3 otii *L* 4 terrentius *ML* *Ter. Phorm.* IIII 1, 21 formione *R* 5 sum *om. M* 6 *Pers. sat.* 5, 88 7 praetore] *l* prae terrore *L* recessi* (t) *D* cessi *O* 8 DE DIVERSIS ACCIDENTIBVS PARTIV̄ ORATIONIS *inscr. N* genera et] *r* genere *R* 9 maximę *D* declinationibus *S* de *sup. lin. add. r* hostendimus *Rr* 10 horationis *Rr* 11 accedentia *L* ut pote *N* 13 ἀλλοιότησιν] *in mg. add. d* ΑΛΛΟΙΤΗCΙΝ *r* ΑΛΛΟΙΟΤΝCΙΝ *R* ΑΛΛΟΙΟΤΕCΙΝ *L* ΑΛΛΟΘΕCΙΝ *N* 14 Ennius] *Sr om. R rell.* *Enn. ann.* VIII 61 *E. S. ann. inc. sed. fr.* XXXIII *p.* 71 *Vahl.* 16 apertissime] *sic RL et ni f. ante corr. D* aptissime *MONSd* 17 optima] *r* oblima *R* optimam *L* et] ut *N* *Verg. Aen.* I 228 *cf. lib.* III § 14 eneidis .I. *R* I aeneidos *O* in ęnęid. I *S* in primo eñ. *N* in I. aeneidis *L* 18 nitentes] *s* nitentis *DS cum libris Verg.* 19 *Hom. Il.* II 701 20 τόνδ' — ἀνήρ] GR̄. *D* ΤΟΝ ΔΕ ΚΙΑΝΕ ΔΑΡΑΑΝΟΝ ΑΝΕΡ *in mg. d* ΤΟΝΑΕ . ΚΤΑΝΗΑΑΡΑΑΝΟC ΑΝΕΡ. *N* ΑΑΡΑΑΝΟC ΑΝΕΡ *R* ΑΝΕΡ *MS* 21 Dardanus] *r* dardanis *R* ΔΑΡΔΑΝΟC pro ΔΑΡΔΑΝΙΟC (*MO*) unde] ut *MD* *Verg. Aen.* IIII 661 *sq.* (*sic etiam Verg. Fr., defic. Rom.*) 22 III *M* Aeneidis] *r* aeneidos (*RO*) ęnęid̄ *S* 24 dardanus pro dardanius *MODNS* 25 *Verg. Aen.* II 618 (*defic. Verg. Rom.*) II] V *N* II ęnęid̄ *S* 26 ipse] *sic ex corr. r* sucitat (s *sup.*) *Verg. Med.* 27 est huic *S* romulos popu'us *M*

De generum et numerorum et casuum variationibus in supra dictis ostendimus. figurae quoque aliae pro aliis solent ab auctori|bus poni, XXIII 168 ut Virgilius in I Aeneidis:

totumque a sedibus imis

5 Vna Eurusque Notusque ruunt,

pro 'eruunt', simplex pro composito. similes invenis variationes constructionis per omnia ceteris quoque dictionibus accidentia.

Aliae quoque pro aliis partibus vel dictionibus ponuntur, ut nomen pro adverbio, ut

10 sublime volas

et

Sole recens orto,

et contra adverbium pro nomine, ut

genus unde Latinum,

15 pro 'ex quo'. et Cicero pro Deiotaro: en crimen, en causa, cur regem fugitivus, dominum servus accuset, cur 'propter quae', et 'iuste' pro 'vere' vel 'vere' pro 'iuste' et 'satis' pro 'sufficiens'. Euripides .... Sophocles *Αἴαντι*: *δίκαιος γόνος* pro *ἀληθής*. Lucanus in I:

20 Tu satis ad vires Romana in carmina dandas.

idem in VII:

Quique necesse putat,

pro 'necessarium'. Homerus *ἐν Γ*:

Αὐτὴ δ' αὖθ' Ἑλένην καλέουσ' ἴε· τὴν δ' ἐκίχανε

25 *Πύργῳ ἐφ' ὑψηλῷ, περὶ δὲ Τρωαὶ ἅλις ἦσαν,*

1 DE DIVERSIS FIGVRIS NOMINVM. *inscr. N* *post* ostendimus *notam* ·X·, *qua deesse aliquid indicare solet, add. d* 2 figurae] *d* Figura *D* figure *R* aliae] *r* alie *R* ab *om. N* 3 ut *om. L* *Verg. Aen.* I 84 *sq.* Aeneidis] *r* aeneidos *RMO* ęneið *S* 5 nothusque *NSL* 6 DE VARIATIONE PARTIVM ORATIONIS *inscr. N* inuenies (*M*) inuenis rationes constructionis *S* 7 ca&eris *D* accedentia *L* 9 *Verg. Aen.* X 664 (662) *v. adnot. ad lib.* XV § 5 10 sublime uolans pro sublimiter et *M* 11 *Verg. georg.* III 156 12 req,ns *L* 13 Et econtra *Nd* *Verg. Aen.* I 6 14 unde Latiuum. unde pro *N* 15 *Cic. pro Deiot. or.* 6, 17 deiotauro *L* causam *L* 16 accusset *L* cur pro propter *L* propter quam *S* 17 et iustę *DS* vere vel vere] *l* uerum uel uerum *ML* uere et uere *O* 18 *Eurip. fr. trag. inc.* CXC *Musgr. fr. inc.* XVIII *p.* 436 *Matth. om. Nauckius, v. adnot. ad lib.* XVIII § 206, *ubi Sophocles Αἴαντι: δίκαιος γόνος* Sophocles *post lacunae notam addidi praeeunte quadamtenus Spengelio l. l. p.* 613 *cf.* § 172 *Αἴαντι — ἀληθής*] *om. D in mg. add. d* GR. *S* ΑΤΑΝΤΟCΑΙΑΚΙΟ.ΑCΤΟΝCΤΙΡΟΑΝΤΗC. *N* ΑΙΑΝΤ CΟΚΑΙΟC *cod. Tegerns. teste Spengelio l. l. p.* 613 ΔΙΚΑΙΩC *l fort. recte;* ΛΙΚΑΙΟC *R* ΔΚΑΙΟC *M* ΤΟΝΟC *R* PRO *d* ΑΛΗΘΩC *in ras. l* 19 *Luc. Phars.* I 66 *cf. lib.* XV 23 20 romana ad carmina *S* carmina] *d* carmine *D* 21 *Luc. Phars.* VII 312 *sq.* quicunque (*sic Voss. AB*) necesse (necesse ē *B*) | Non putat 22 Quique] quippe *L* 23 *Hom. Il.* III 383 *sq.* Homerus — *ἅλις ἦσαν*, *ἅλις*] *om., sup. lin* GR. ΑΛΙC *D* homerus. GR. *S* homerus. ΤΕΤΑΝΤΟΝ. DΑΝΘΕΛΕΝΕΝΚΑXIΛΟΥC.ΤΕΝΕΝ DΕ ΧΑΝΕΡΙΝ ΤΟΙ ΕΦΙΨΙΛΟΙΝΕΡΙΑΝΠΡΑΛΛΑΙCΕCΑΗΑΤΙC *N* homerus ΕΝ ΤΑΥΤΗ ΔΑΥΤΕ ΔΑΝΑΚΗ ΔΕ ΟΥCΙΝ et ΗΝ ΔΕ Κ,ΙΧΑΝΕ ΠΙΡΤΙ ΕΦΥΨΗΛΟΙ ΠΕΡΙ ΔΕ ΠΡΟ ΑΕΙ ΑΛΙC ΗCΑΥ. ΑΛΙC *in ras. l* ΕΝ Γ ΙΛΙΑΔΟC (*MO*) 24 *Αὐτὴ — τὴν δ'*] ΑΥΓΗΑΛΥΘΕΛΕΝΕΝΚΑΛΕΟΥCΙΕΤΕΝ *R* *Ἑλένην*] ΝΑΝΝΗΝ *M* *δ' ἐκίχανεν vel δὲ κίχανεν edd. Hom.* 25 ΥΨΗΛΟΙ *RM* *δὲ*] ΔΕ *M* *δὲ etc.*] ΔΕ ΠΡΟΑΛΛΙC *Rr* ΤΡΟΙΑΙ *M* ΕΝCΑΝ *M*

ἅλις dixit, quod est 'satis', pro 'multae'. Vir|gilius in I Aeneidis:

multum ille et terris iactatus et alto

Vi superum,

nomen pro adverbio.

169 Praepositiones est quando abundant, est quando deficiunt, est quando 5 aliae pro aliis ponuntur, tam apud Graecos quam apud nos.

Abundant, ut Isocrates Aeginetico: ἐν αὐτοῖς γὰρ τούτοις ἔτι σαφέστερον καὶ μᾶλλον ἐνεπεδειξάμην τὴν εὔνοιαν. nostri quoque frequenter hac utuntur abundantia praepositionis. Terentius in Andria: 10

accedo ad pedisequas.

idem in eunucho:

numquam accedo ad te, quin †doctior abeam.

in eadem:

Edicit, ne vir quisquam ad eam adeat. 15

idem in Andria:

adeon ad eum?

in eadem:

Ad te advenio.

Ἰσοκράτης πανηγυρικῷ: ἀπεστερημένους δὲ τοῦ στρατηγοῦ, 20 μεθ' οὗ συνηκολούθησαν. Ἀριστομένης βοηθοῖς:

εὖ γάρ, εὖ

Πράττειν σε βούλομαι 'γώ. — Πῶς λέγεις; — Ὅπως

Μετ' ἐμοῦ ξυνέσῃ.

1 pro multae.] *sic quoque ex corr. S* pro multe. *OD* multum pro multae. *MS m. pr. L* Et multum pro multe dixit *N* *Verg. Aen.* I 3 *sq.* eneidis *r* ęnęid *S* eneidos *R* aeneidos (*O*) 2 iactatus] *r* iactus *R* 5 DE ABVNDANTIA PRAEPOSITIONIS. *inscr. N* 7 ysocrates *N* hisocrates *MD* hi socrates *S* *Isocr. Aeginet.* § 24 *p.* 389 *St.* 307 *B-S.* in Aeginctico (*O*) aegenetico *R* egenetico *N* ἐν — εὔνοιαν] GR. *DS* ΤΑΡ *RN* τούτοις] ΤΟΙC *MN* 8 ἔτι] ΤΟΙCΕΙ *N* CΑΦΕCΤΕΡΟΝ *R* ΚΑΙ ΜΛΑΛΟΝ *R* ΕΝΕΙ. ΤΕΛΕΙΖΑΜΗΝ *N* ΕΝΠΕΛΕΙΞΑΜΗΝ *R* ἐνεδειξάμην *Koraës* ἐπεδειξάμην *Isocr. codd.* τὴν *om. M* ΥΝΟΙΑΝ *N* ΕΙ notan *Rr* 9 ᵘtuntur habundantia p**sitionis *Rr* *Ter. Andr.* I 1, 96 11 pedissequas *MODS cum Ter. Bas.* 12 *Ter. eun.* IIII 7, 21....numquam accedo, quin abs te abeam doctior (*sic Bemb. Bas.*) 13 doctior] *r* dactior *R* adeam *N* 14 *Ter. eun.* III 5, 30 15 Edicit] *r* & dicit *R* uir *sup. lin. add. S* quisquam ade ad eam adeat *Ter. Bemb.* 16 *Ter. Andr.* II 1, 15 17 adeon] adeo *M* adeam *N* (adeamne ad eum? *Ter. Andr.* IIII 1, 15 *quem l. hic indicari censuit Spengelius l. l. p.* 634) eam *D* 18 *Ter. Andr.* II 1, 19 19 advenio] *s* uenio *S* 20 Isocrates — χρόνῳ] *om. N* GR. *DS* ICOKPATEC et rt *L* ICωΚΡΑΤΗC *R* Isocrates (*MO*) *Isocr. panegyr.* § 146 *p.* 71 *St.* 176 *B-S.* πανηγυρικῷ: ἀπεστερημένους] α ΠΑΝΗΓΥΡΙΚωΙ (?) ΑΠΕCΘΗΜΕΝΟΥ *O* ΠΑΝΗΓΙΡΙΚΑΕCΤΝΡΕΜΕΝΟΥ *R* ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΑΕCΤΕΡΗΜΕΝΟΥ *M* δὲ τοῦ *om. O* ΤΟΙ CΤΡΑΤΕΓΟΥ *R* 21 μεθ'] ΜΕΕ *R* συνηκολούθησαν] *cum Isocr.* α CΥΝΗΚΟΛΟΥΘΗCΕΝ *RM* Ἀριστομένης] *scripsi coll. lib.* XVIII § 277, Ἀριστοφάνης (ΑΡΙCΘΟΦΑΝΗC *R* ΑΡΙCΤΟΦΑΝΝC *M* Aristophanes *O?*) *libri; idem librorum error lib.* XVIII § 254 βοηθοῖς] π ΒΟΝΟΟΙC *M* ΒΟΝΕΟΥC *R* *Aristomenis Boeth. fr.* II *Mein. com. Gr. fr.* II 730 *sq.*, *p.* 415 *ed. min.* 22 ΤΑΡ *RM* 23 'γώ *adieci secundum Dobraei ad Ar. Plut. v.* 504 *coniecturam:* Εὖ γάρ σε πράττειν βούλομαι 'γώ. *God. Hermannus ap. Krehlium:* οὐ γὰρ εὖ | Πράττειν σε βούλομαί τι; Πῶς λέγεις] *Putschius* ΠΟCΑΕΓΕΙC *R* ΠΟCΑΕΤΕΥC *M unde* πόσ' ἀλλ' ἔτ' εὖ σ' *Spengelius l. l. p.* 626 ΠΟCΑΗCΕΙC *O* ΟΠΟC *R* 24 ξυνέσῃ] (*O*) *Putschius* ΞΕΝΕCΕ *M* ΕΞΕ*ΝΕCΗ (Ν) *R*

Κρατῖνος ἐν Νεμέσει:

Μεθυστέρῳ χρόνῳ.

Virgilius in | V:

spatio post deinde relicto

5 Tertius Euryalus.

Isocrates *πρὸς Νικοκλέα: φίλους κτῶ, μὴ πάντας τοὺς βουλομέ‖νους, ἀλλὰ τοὺς τῆς σῆς φύσεως ἀξίους ὄντας, μηδὲ μεθ' ὧν ἥδιστα συνδιατρίψεις, ἀλλὰ μεθ' ὧν ἄριστα τὴν πολιτείαν διοικήσεις. Ὑπερείδης ἐν τῷ περὶ τοῦ ταρίχους: μετὰ* 10 *ταῦτα ὕστερον ἦλθον ἀναθησόμενοι τὸ τάριχος.* Virgilius in VIII:

Post hinc ad naves graditur sociosque revisit.

Praepositiones deficiunt, ut Virgilius in VIIII: 170

Evolat infelix et femineo ululatu,

15 Scissa comam, muros amens atque agmina cursu

Prima petit,

deest 'cum: cum ululatu'. Homerus:

Αὐτῇ κεν γαίῃ ἐρύσαιμ' αὐτῇ κε θαλάσσῃ,

deest *σύν*: *σὺν αὐτῇ γῇ*. Virgilius in V:

20 His magnum Alciden contra stetit, his ego suetus,

deest 'cum'.

Aliae pro aliis ponuntur, ut Vir|gilius in I Aeneidis: 171

1 *Cratini Nemesis fr.* XIV *Mein. com. Gr. fr.* II 86, *p.* 29 *sq. ed. min.* 2 *μεθυστέρῳ Χρόνῳ Meinekius* ΜΕΘΥϹΤΕΡѠΙ ΕΧΡΟΝѠΙ *M* ΜΕΘΥϹΤΕΡѠΥ ΧΡΟΝΟΥ *O* ΜΕΤΙϹΤΕΡѠΙϹΧΡѠΝѠΙ *R; num μεθ' ὑστέρῳ χρόνῳ?* 3 *Verg. Aen.* V 321 *sq.* 4 deinde *ex* inde co[illegible] *N* 5 ʼΕΥΡΙΑΝΙϹ *Rr* (eurialus *sup.*) eyrYalus *D* eurialus *MNL* 6 Isocrates — *τάριχος*] *om. NL* GR. *DS Isocratis ad Nicoclem or.* § 27 *p.* 20 *St.* 157 *B-S.* ΦΙΛΟΙϹ *RM* *κτῶ*] ΗΤѠ *R* ΜΕ *RM* ΤΟΙϹ ΒΟΥΛΟΜΕΝΟΙϹ *M* ΤΟΙϹ ΒΟΙΛΟΜΗΝΟΥϹ *R* 7 *τοὺς*] tuic *R* ΦΙϹΕѠϹ *R* ΑΞΟΥϹ *R* ΜΗΔΕ *R* ΜΕΔΕ *M* ΜΕΕ *M* 8 ΜΝ *RM* ΗΔΙϹΤΑ *R* ΣΥΝΔΙΑΤΡΙΨΗϹ *M* ΣΙΝΔΙΑΡΙΨΗϹ *Rr* ΑΛΛΑΜΕΤΜΝΑΡΙϹΤΑΤΗΗΤΙϹΙΑΙΤΙΑΝ ΔΙΟΚΡΝϹΕϹ *Rr* ΠΟΛΙΤΙΑΝ *O πόλιν codd. Isocr.* 9 ΔΙΟΙΚΗϹΕϹ *M* ΙΠΗΡΕΙΔΗϹ *O* Hyperides *R* *Hyperides ὑπὲρ Χαιρεφίλου περὶ τοῦ ταρίχους orr. duar.* LIX 4 *p.* 303 *B-S.* LXII 223 *p.* 427 *Müll.* *ἐν*] ΝΗ *R* ΤΟ *M* ΤѠΥ *R* 10 ΤΑΥΤΑΙϹ ΤΕΡΟΝ *R* ΗΛΘΟΝ ΑΝΑΘΕϹΟΜΕΝΟΙ *M* ΕΛΘΟΝ ΕΗΑΤΗϹΟΜΕΝΟΙ *Rr* Virgilius] Idem *S* *Verg. Aen.* VIII 546 11 VIIII *D* .VIII Aeneidos *O?* 12 hinc] *sup. lin. r* * *R* nauis *Verg. Med. Pal.* sociosque] *r* sotiosque *R* 13 DE DEFECTIONE PRAEPOSITIONIS *N* p̄positiones (*sic*) *r* ***sitiones *R* *Verg. Aen.* VIIII 477 *sqq.* VIII *N* IX Aeneidos (*O*) 14 Auolat *S* 15 Scissa] *r* scisa *RL* 17 cum: cum ululatu] *scripsi* cumulatu *R* cum laulatu *M* cum ululatu *r rell.* Homerus — *σὺν*] *om. L add. l* homerus GR. *DS* *Hom. Il.* VIII 24 *num post* Homerus Θ *add. O?* 18 ΚΗΝ *RMN* ΚΕΝΗΤΗ ΙΕΡΙϹΑ ΥΜΙΝ ΑΓΕΝ ΚΕ ΘΑΛΑϹϹΕΙ *l* *γαίῃ*] ΤΑΥΝΙ *N* ΕΡΙϹΑΥΜ *M* ΕΡΙϹΑΙΜΙ *R* ΕΡΙϹΑΥΜΙ *N* ΑΥΤΗ *N* ΑΙΤ*Η *R* *κε*] *vel τε* (*num sic h. l. O?*) *vel δὲ vv. ll. ap. Hom. γε libri lib.* XVIII § 285 ΘΑΛΑϹϹΙ *N* ΘΑΛΑϹϹΗΙ *R* ΘΑΛΑϹϹΕΙ *M* 19 *σὺν αὐτῇ γῇ*] *scripsi* ϹΥΝ ΑΙΤΝΥ ΤΗΙ *R* ϹΥΝ ΑΙΤΝΙ *N* ϹΥΝΑΤΈΝ. *L om. videntur MO* *Verg. Aen.* V 414 20 His] *n* hiis *N* Alciden] *r* alc[illegible]en *R* alcidē *L* alcidem *M* contra stetit *ex* contratetit *corr. Verg. Med.* his] *n lit.* s *vel erasa vel in ras. in Verg. Rom.* hiis *N in mg. add. L* ergo *Rr* 22 DE VARIETATE PRAEPOSITIONIS *inscr. N* ut *om. MO* *Verg. Aen.* I 750 Aeneidis] *r* aeneidos *RLO* ęnęid *S*

Multa super Priamo rogitans, super Hectore multa,
super Priamo pro 'de Priamo'. idem in I georgicon:
sub lucem densa inter nubila sese.
idem in III georgicon:
Sub lucem exportant calathis, 5
pro 'ante lucem'.

Coniunctiones quoque tam apud nos quam apud illos modo abundant, modo deficiunt, modo aliae pro aliis accipiuntur.

Abundant, ut:
Multa quoque et bello passus, dum conderet urbem.
Horatius in epodo:
At o deorum quicquid in caelo regit
Terras et humanum genus.

Deficiunt, ut Virgilius in IIII Aeneidis:
Ferte citi flammas, date tela, impellite remos. 15

172 Aliae pro aliis accipiuntur, ut Virgilius in II Aeneidis:
Aut pelago Danaum insidias suspectaque dona
Praecipitare iubent subiectisque urere flammis,
pro 'subiectisve'. Euripides ..... Sophocles:
Ὦ θεοὶ πατρῷοι, συγγένεσθέ γ' ἀλλὰ νῦν, 20
'at' dixit pro 'saltem'. [et nostri. Terentius in eunucho:
si ne|queas †paulo, at quanti queas.]

Adverbiorum vero quaedam sunt, quae cum supra dictis omnibus

1 haectore *DN* 2 *sqq. Verg. georg.* I 445 III 402 idem in I (I *om. M* III. *S*) georgicon sub lucem exportant (*sic etiam libri Vergiliani*, asportant *N*) *libri; post* sub lucem: densa inter nubila sese. idem in III georgicon: Sub lucem *addidi cf. lib.* XIIII § 50 7 DE CONIVNCTIONE (CONIVNCTIONVM *corr. n*) ABVNDANTIA *inscr. N* quam apud] *r* quam aput *R* abundant] *r* habundant *RD* 8 deficiunt] *r* deficiant *R* accipiuntur] ponuntur *ML* 9 habundant *N* *Verg. Aen.* I 5 10 pasus *DL* 11 *Hor. epod.* 5, 1 *sq.* 12 at o] *r ex corr. n* at *MN* quicquid — regit] *sic etiam codd. Hor. Bland. al.* quidquid — regit *vel* quidquid (quioquid) — regis *vel* quisquis regis *vv. ll. ap. Horat.* 14 DE DEFECTV CONIVNCTIONIS *inscr. N* Coniunctiones deficiunt *N* ut *om. N* *Verg. Aen.* IIII 594 *cf.* § 9 eneidis *r* eneidos *R* aeneidos *LO* 15 fertae *Rr* citi] *ex* **ti *corr. R* date] *ex* dete *corr. D* uela *RO* inpellite *O* 16 inueniuntur (accip *sup. lin.*) *L* *Verg. Aen.* II 36 *sq. cf.* § 11 Aeneidis] *r* aeneidos *RO* eneid' *S* 17 apud (aut *sup. lin.*) *D* danau* *L* suspectatque *Rr* 18 iub& *R* 19 Euripides.....Sophocles] *Spengelius l. l. p.* 613, *qui ex 2, ubi secundum 3 locus ex arbitrio suppletus est, Eurip. Hecub. v.* 395 (388) ὑμεῖς δέ μ' ἀλλὰ θυγατρὶ συμφονεύσατε *lacunae inferendum esse censet;* euripides (curupides *d* erupides *D* Eurypides *N*) *libri* Σοφοκλῆς *Pors. ad Eur. Phoen.* 28 *Soph. Electr. v.* 410 (403) 20 ὦ — νῦν] GR. *S et sup. lin. D* ωDECINA.TPωOCIN TENECEETE ΑΛΛΑ NIN *N* ΠΑΤΡωΟ *RM ubi litera voc. sq. initialis huic voc. adglutinata est,* ΠΑΤΡωΝ *L* συγγένεσθέ γ'] *Sophocles* (C)ΥΝΓΕΝΕCΘΕ ΤΕ *M* CΥΓΓΗΝΕCΘΕ ΤΕ *L* CΥΝΓΕΝΕCΕ ΕΤΕ *R* CΥΓΓΕΝΕCΘΕ (*O*) ΑΛΛΟ *R* NIN *RML* 21 at] aut *M* at ** *L* ἀλλὰ (*O*) *edd. inde a 2* salutem *N* saltim [illegible] Sic et *N* Terentius — saltem *om. RMNL add. r* *Ter. eun.* I 1, 30 22 paulo] *sic etiam Ter. Bemb. m. alt.* paululo *m. pr. Bas.* at] an *Ter. Bemb.* quantiq;as *S* quantiq; *r* queat *D* *post* queas: pro saltem *add. S* at pro saltem *r* 23 DE VAR ARIA (*sic*) CONSTRVCTIONE *inscr. N* vero *om. S* (aduerbiorum *sup. lin.*)

accidentibus, id est diversis numeris et generibus et casibus et temporibus et personis, indifferenter ponuntur, ut 'non bonus vir, non bona mulier, non bonum mancipium offendit me; non boni viri, non bonae mulieris, non boni mancipii est vituperare innocen||tem; non ego, non tu, non ille
5 non facio, non facis, non facit'. similiter 'bene, male, recte, prave' possunt supra dictis omnibus apte adiungi. sunt autem alia adverbia, quae non possunt omnibus copulari, ut 'o', quando est vocativum, - ut Virgilius in I Aeneidis: 173

O regina, novam cui condere Iuppiter urbem -,

10 et 'heus' - idem in eodem:

heus, iuvenes, monstrate, mearum
Vidistis si quam hic errantem forte sororum -

alii casui non adiunguntur nisi vocativo, alia vero soli accusativo, ut 'pone tribunal' vel 'pone domum, ultra fines', quaedam ablativo, ut 'coram
15 iudicibus', quod etiam in praepositionibus videmus fieri.

Proprie autem illae sunt praepositiones accipiendae, quae sine casualibus proferri non possunt separatae, ut 'in illum, per illum, pro illo, sub illo, de illo, ab illo, ex illo'. nam 'pone' et 'coram' possunt etiam sine casualibus proferri, quia adverbia sunt, ut Virgilius in II Aeneidos: 174

20 Pone subit coniunx, ferimur per opaca locorum.

idem in primo Aeneidos:

coram, quem quaeritis, adsum
Troïus Aeneas.

sunt adverbia, quae diversis personis non conveniunt - ut 'heia': Virgi-
25 lius in IIII Aeneidis:

Heia, age, rumpe moras, varium et mutabile semper
Femina -,

ad secundam dicuntur enim solam; sunt adverbia, quae proprie diversis

1 accedentibus *L* 5 bene] *r* bone *R* 6 apte] recte *S* autem *om. L* autem e̜t alia *N* 7 non *sup. lin. add. r* omnibus accidentibus copulari *S* uocatiuus *N* ut] *d om. ODS* *Verg. Aen.* I 522 8 Aeneidis] *sollemnem fere in hoc voc. et in* Aeneidos *v. l. non amplius enotabo* 9 regina] *r* rigina *R* iupiter *DLr* 10 et heus *sup. lin. add. r* *Verg. Aen.* I 321 *sq.* Heus inquit iuuenes *etc.* (*num sic M?*) 11 iuvenes] *d* iuuenis *D* mearum *ex corr. r* 12 sororum] *r* sororem *R* 13 alii] *r* ali *R* adiunguntur] *r* adiungitur *R* 14 vel *eras. in R om. O* 16 Propriae *D* Propriae *MON* casibus *L* 18 de illo sub illo ex illo ab illo (*O*) ex illo ab illo *R* *ubi sequuntur haec* Nam pone et coram possunt etiam sine casualibus proferri **s possunt superate ut in illum per illum pro illo sub illo de illo ab illo ex illo *quae del. r, tum iterum* Nam pone *etc.* 19 casibus *O* ut *om. M* *Verg. Aen.* II 725 Virgilius in primo Aeneidis: Coram — Aeneas. Idem in II Aeneidos: Pone — locorum *M?* 20 Pone subit — Aeneidos *om. O?* 21 *Verg. Aen.* I 595 *sq.* Aeneidos *om. S* 22 quem quaeritis] *r* quem queritis *R* quē̜q:ritis *S* assum *SL cf. v. l. lib.* XIIII § 48 24 quae] quo *O* heia] *ex corr. r* eia age *L* eia aie *N* *Verg. Aen.* III 569 *sq.* (*def. Verg. Rom.*) 25 IIII] *r* III *RS* 26 Heia] *sic etiam Verg. Med. Pal. Fr.* eia *NL et spat. ad* H *inserendum rel. S cf. lib.* XVIII § 73. 172 mutabile semper] *r* mutabiles *R* 28 secundam] *d* secunda *D* secundam dicuntur] *r* secunda didicitur *R* dicuntur *ex* dicitur *corr. S* propriae *MODNS*

temporibus adiungi non possunt: ut 'heri· feci, nunc facio, cras faciam'; sunt alia, quae singulis modis sociantur per omnes. personas et numeros et tempora, ut 'utinam' optativis. sed haec de adverbio in loco latius tractabuntur. |

XXIIII 175 Coniunctio quoque communiter cum omnibus supra dictis invenitur, id est generibus, casibus, numeris, temporibus, personis, ut 'vir et mulier, virorum et mulierum; doceo et docui et docebo ego et tu et ille; si facio et si faciam, si facerem et si faciebam, si fecerim et si feci, si fecissem et si feceram, si fecero et si faciam'. 5

Sed ad pronominis ordinandi tractationem redeamus. sciendum, quod coniugata pronomina, quae σύζυγα Aristarchus vocat, trium personarum primitiva seu derivativa in||vicem pro se poni per confusionem personarum ideo nec figurate possunt, quomodo nec verba, quia tres solas voces in tribus personis habent 'mei, tui, sui; mihi, tibi, sibi; me, te, 176 se; a me, a te, a se', quomodo nec pluralia eorum 'nos, vos; nostrum' vel 'nostri, vestrum' vel 'vestri; nobis vobis; nos vos', nec derivativa 'meus, tuus, suus, noster, vester'. 'ipse' autem et 'ille' et 'hic' et 'iste' et 'is' figurate et pro prima et pro secunda solent accipi, quippe cum non habeant sibi coniugatas primas et secundas, quibus impediantur pro illis accipi. quod autem 'sui' proprie coniugatum est primae et secundae personae, ipsa declinatio consimilis illi cum eis ostendit: 'mei, tui, sui; mihi, tibi, sibi; me, te, se; a me, a te, a se'. itaque ea tria pronomina suas defendentia proprias personas ad iura suae significationis non 177 admittunt sibi coniugatas voces, idque comprobatur etiam ex derivativis eorum: 'meus' enim, 'tuus, suus', quia sibi sunt coniugata similitudine declinationis et maxime quod singulae sunt in unaquaque persona eorum voces quomodo etiam in verbis, pro sese poni invicem vel sibi coniungi in una eademque persona possessorum non possunt. nemo enim dicit 'ego tu' nec 'sui mei' nec 'tuus meus' nec 'suus meus' nec 'nostras vestras' nisi addita coniunctione dicam 'servus tuus et meus est, civis nostras et vestras', | in quo tamen possessio quidem communis significatur, possesso- 10 15 20 25 30

1 hȩri *N* feci] *r* fa *R* 2 ex singulis *Rr* sociantur] *r* socientur *L* 5 DE CONSTRVCTIONE CONIVNCTIONVM *inscr. N* 6 casibus casibus *Rr* 7 mulier et uirorum et *L* 8 faciam et si *L* 9 fecero] fero *S* *post* faciam: si facerem et si faciebam *add. O* 10 ad] *r* at *R* tractationem] *r* tractionem *R* Quare pronomina ·I· et II nec inuicem possunt sibi apponi nec tertie. *N* 11 σύζυγα] *Apollonius ll. cum maxime ll.* synzyga *O et ex corr. l* sinzyga *DS* sinzuga *Nr* siusuga *R* synzaga *M* Aristarchus] *v. Apollon. de pron. p.* 1 *C.* 3 *de synt.* II 5 *p.* 101, 20 *Bk.* aristarcus *RD* aristharcus *d* 13 nec] *r* non *R* nec etiam *N* figuratȩ *N* quia *in* quae *mut. L* 14 mihi tibi sibi *sup. lin. add. r* 15 nec] *r* ne *R* nostrum] *m* nostrorum *M* 17 iste] *r* hista *R* 18 is] *rd* his *RD* 19 et secunda *L* 20 propriȩ *MDN* 22 michi *N* 23 diffendentia *L* 24 ammittunt *L* deriuationis *N* 26 singulae sunt in] *r* in singula ēs in *R* sint (*M*) sunt unaquaque *L* 27 pro sese] *r* posi se *R* 28 in *om. S* 30 nisi si *NSdl* civis] *rd* cuius *R* ciues *D* nostras et uestras est *M* uestras et nostras est *ODNS* et (*add. l*) "nostras et "uestras est *Ll* 31 poscssio *R* possesio *S* possesorum *S*

rum vero personae diversae. potest tamen et sine coniunctione dici 'mea 178
res tua est, animus meus tuus est', in quo tamen diversas intellego personas possessorum. 'ille' autem 'ego' et 'tu ipse' et 'hic ego' et 'iste ego' et omnia tertiae personae pronomina exceptis 'sui' et eius derivativo
5 'suus' licet et primae et secundae figurate uni eidemque coniungere personae; in verbis vero, quia una est sola vox tertiae personae, cum secunda vel prima in una eademque persona accipi non potest, nemo enim dicit 'facio tu' vel 'ille' vel 'facis ego' vel 'ille' vel 'facit ego' vel 'tu', singulis enim verba vocibus singulas significantia || personas eas extra se
10 aliis accommodare personas non patiuntur.

Et quid mirum in personarum discretione coniugatarum hoc fieri, cum 179
liceat etiam ex contrario ex indiscretis generibus vel numeris vel casibus vel temporibus hoc manifesto intellegere, quippe cum ipsa confusione licentia datur in diversis ea significationibus accipere. nam 'mihi, tibi, sibi;
15 me, te, se' cum non discernant genera, licet quibuscumque placet generibus ea coniungere, ut 'me ipsum' et 'me ipsam; te ipsum' et 'te ipsam'. 'clari, clarae' non secernit numerum: licet ergo et singularibus et pluralibus ea sociare.

'Senatus, currus, vultus, facies, res, spes' similiter diversorum sunt
20 casuum communia: licet ergo quibuslibet eorum aptissime ea copulare. omnia verba praeteriti perfecti subiunctiva et futuri easdem voces habent 180
absque prima persona: nihil igitur prohibet in utrovis tempore ea accipere. participia praesentis temporis et infinita eadem etiam praeteriti imperfecti sunt: licet igitur utrobique ea proferre, ut 'scribens hodie proficio' et
25 scribens heri proficiebam', | et 'scribere volo hodie' et 'scribere volebam heri'. sciendum tamen, quod licet etiam praeteritis perfectis et plusquam- 181
perfectis participia vel infinita supra dicta sensum praeteriti imperfecti

1 tamen] *r* amen *R* coniuntione *S* 3 ipse hec hic ego (hec *ex* hic *corr.*, hic *in ras. e corr.*) *N* et tu hic *Rr* 4 tercie persone *S* excepto *MS* exceptis sui] *r* excepti sui *R* exceptis — eidemque *om. S* 5 licet primae *O* figuratę *N* 6 verbis] *r* uerbo *R* uox primae et secundae (et?) tertiae *N* tercie persone *S* cum secunda] *r* cunsecunda *R* cum prima et secunda (et tertia *sup. lin. add.*) *L* 7 vel prima] uel prima uel tertia *N* uel tertia *M* 8 facis ergo *Rr* 10 ac̄omodare *N* accomodare *S* commodare *R f. recte* paciuntur *M* 11 discretione] *r* discreaone *R* 12 licet *ONSL* ex econtrario *L* 13 manifeste *M* confusione] *r* confessione *R* confussione *L* licencia *S* 14 eā *M* nan mihi *R* 15 discernant genera] *r* discenuant gera *R* 16 coniugere *R* me* ipsum(t) *R* et *om.* (*O*) te ipsum et te ipsam] *om. RS*, *in mg. add. r* et *om.* (*O*) 17 clare *RMDS* secernit] *r* secernat *R* secernunt *N* discernunt (*M*) 18 sotiare *D* 19 senatus] *r* senatis *R* spes] *d* pes *D* 20 *inter* communia *et* licet ergo: licet ergo (quibuslibet eorum *sup. lin. add. sed postea del. r*) et singularibus et pluralibus sociare senatur (*sic*) currus uultus facies spes res. Similiter diuersorum sunt casuum communia *add. R del. r* quibuslibet] *r* quilibet *R* earum *MD* aptissime *sup. lin. add. L* ea *om. O* 21 verba *om. L* subiuntiua *S* subnunctiua *R* subiunctatiua *O* subiunctiua sunt *L* et futuri et easdem *L* [h]abent *Rr* 22 nichil *NS* proibet *S* [ea]eaccipera *Rr* 23 infinita uerba eadem *M* etiam *sup. lin. add. r* 24 utrubique *Lr* 25 scibere uolo *L* 26 *post* plusquamperfectis *sqq.* — imperfecti *om. R in mg. add. r* 27 partipia *S*

significantia coniungere, ut 'scribens profeci' vel 'profeceram', id est 'cum in scribendo eram, profeci' vel 'profeceram'; 'scribere volui' vel 'volueram', id est 'incipere scriptionem volui' vel 'volueram'. scimus enim, quod praeteritum imperfectum inceptionem quidem rei significat, nondum XXV 182 tamen perfectionem, idque usus auctorum comprobant. communia verba 5 tam activam quam passivam constructionem concipiunt, ex qua discernitur varietas significationis: 'criminor te' et 'a te, hortor te' et 'a te'. 'amet, doceat, legat, audiat' sunt imperativi praesentis, sunt optativi futuri et subiunctivi praesentis, nec aliter possunt eorum significari varietates nisi per constructionem eis accidentium adverbiorum || vel temporum, ut impe- 10 183 rantes quidem sine adverbio dicimus 'amet, doceat, legat, audiat', optantes vero cum adverbio 'utinam amet, doceat, legat, audiat', subiungentes quoque 'cum amet, doceat, legat, audiat'. 'amato, doceto, legito, audito' et secundae sunt et tertiae personae: additione igitur pronominum discernuntur: 'amato tu, amato ille'. 15

In omnibus igitur huiuscemodi dictionibus, quae diversas habent sig- 184 nificationes, constructio maxime ad eas explanandas est necessaria, sicut etiam in nominibus, in quibus similes inveniuntur voce, diversi casus vel genera vel numeri: ut 'poetae' genetivus et dativus singularis 'huius poetae' et 'huic poetae' et nominativus et vocativus pluralis 'hi poetae' et 20 'o poetae'. similiter 'docti' genetivus singularis 'huius docti' et nominati- 185 vus et vocativus plurales 'hi docti' et 'o docti'. similiter 'caedes, | res, facies' nominativi singulares et vocativi 'haec facies' et 'o facies', 'haec caedes' et 'o caedes', 'haec res' et 'o res', plurales vero et nominativi et accusativi et vocativi 'hae facies, has facies' et 'o facies'. 25

Multa quoque etiam in aliis partibus invenies similia nec aliter ea discernes nisi ex consequentia ordinationis, id est casus casibus et genera generibus et numeros numeris et personas personis et tempora tempori-

1 significancia *S* 2 scribere volui] *r* scribeuolui *R* 3 scriptionem] *d* scriptiorem *R* *post* scriptionem *sqq.* — inceptionem *om. R in mg. add. r* 4 quidem *om. L* 5 auctorum] *r* auctorem *R* cōprobant *D* 6 quam passiuam *sup. lin. add. r* accipiunt *O* 7 creminor *L* hortor] *r* hostor *R* te &tate *R* 8 audiat legat *N* imperativi] *r* imparatis ui *R* praesentis et sunt *L* 9 subiuntiui *S* significari *ex* significare *corr. D* 10 constructiones *S* accedentium *L* 11 legat *om. N* 12 *post* audiat *sqq.* — audiat *om. R in mg. add. r* Subiungs̄ *N* 14 discernuntur ut amato (*R*) 16 dictionisbus *Rr* significationes *ex* significationibus *corr. L* 17 explananda *S* explandas *R* 18 nominibus] omnibus *RMON* uoce uel uoces *S* uoces (*MO*) 19 ut poetae] utpote (*MO*) poetae] *r* pete *R* poetae est *S* genitiuus *r* gentes *R* singularis *sup. lin. L* huius *sup. lin. add. r* huius et huic *L* 20 plurā *L* plurales (*O*) hi poetae — plurales] *om. ras. viginti fere literarum rel. S* hi poetae — plurales hi *om. R in mg. add. r* hi et o *ML* et *om. N* 21 o] hō *D* singulis *O* huius docti *om. N* et *ante* nominatiuus *om. MNS* 22 pluralis *MD* hi *D* hi et o *L* ho *D* celes *N* 23 singulares] *r* singularis *R* ut haec (*M*) 24 et hores *D* *post* o res: haec facies et o facies *repetit S* 25 accausatiui *R* hae et has et o facies *L* et has *MO* et o] *r* o *RNS* et ho *M* 27 ordinationis] *r* ordinationes *R* casus ⁎ casibus (⁊ *i. e.* et) *L* et genera] *r* genera *R*

bus, congrue disponendo. non igitur, si quid simile est voce, hoc eisdem 186
necesse est omni modo accidentibus coniungi, sed ad intellectum referri,
utputa omnis dativus et ablativus pluralis mobilium nominum vel pronominum
vel participiorum similis est per tria genera, ut 'bonis, illis, accusa-
5 tis'. et tamen cum de maribus loquimur, masculinis ea coniungimus, cum
de contrario sexu, femininis, cum extra utriusque significationem, neutris,
ut 'bonis viris loquor' et 'bonis mulieribus' et 'bonis mancipiis',
et 'accusatis viris, accusatis mulieribus, accusatis mancipiis'. sic et similia,
quae confusionem significationis per ordinationis iuncturam et acciden-
10 tium discutiunt.

Omnis enim constructio, quam Graeci σύνταξιν vocant, ad intellec- 187
tum vocis est || reddenda. itaque per diversas figuras variare solent auctores
in constructione accidentia, de quibus iam supra docuimus, quae,
quamvis quantum ad ipsas dictiones incongrue disposita esse videantur,
15 tamen ratione sensus rectissime ordinata esse iudicantur, utputa prima
persona et tertia in unam figurate coeunt, ut Virgilius:

Ille ego, qui quondam gracili modulatus avena
Carmen,

est enim intellectus 'ego Virgilius ille, qui quondam scripsi bucolica et
20 georgica'. diversi quoque numeri hoc modo figurati reperiuntur, ut | Vir- 188
gilius in I Aeneidis:

Pars in frusta secant veribusque trementia figunt

plurale singulari non ad dictionem, sed ad sensum retulit, quia pars
Troianorum multi intelleguntur; et per diversa genera:

125 Qualis eram, cum primam aciem Praeneste sub ipsa,

Virgilius in VIII. quamvis enim Praeneste neutrum sit, sed quia
'urbs' intellegitur, ad id quod intellegitur quam ad vocem nominis reddidit
dicens sub ipsa. similiter per omnia accidentia omnium partium 189

1 congrue] r congruae N amgrue R 2 accedentibus L coniunegi R 3 utpote (D) ho nnis Rr 4 similis] r simile R ut] r & R accusatis RL 6 sexu] r sex R 7 post bonis mancipiis: similiter (similiter et d) illis uiris et illis mulieribus (et illis mulieribus bis posuit S) et illis mancipiis add. OSrd, sed m. rec. del. in D 8 et accusatis uiris — mancipiis om. O accusatis (sic R accusaatis L) uiris accusatis mulieribus accusatis mancipiis RL 9 confusionem] r confossionem R confossionem L ordinationis] n in mg. add. L ordinis N 11 σύνταξιν] om. D add. d CYNTAZIN RM et ex KYNTAZIN corr. L CYNTAZIN N 12 redenda L 13 accedentia L 14 quamtum R disposita R dispota M 16 tertiam Rr unam] de una DS Verg. Aen. in libris dett. initium v. lib. XII § 11 17 ergo Rr quon clam R 18 carmen R 19 qu sup. lin. add. r bucolică N 20 georgica Rr georgi ă N diversi] rd Diuersa R Diuersis D figurate Nr repperiuntur DN idem uirgilius (vel uergilius) MODNS et idem in mg. add. L Verg. Aen. I 212 cf. § 156 21 in I sup. lin. add. r Aeneidis om. N 22 frustra Rr veribusque] r uiribus R uerimusque M 23 plurales Rr plurales in S pluralem (M) plurale uerbum O ad dictionem] r additionem R 24 et] d ut D Verg. Aen. VIII 561 cf. lib. VII § 36 25 aciem] om. L atiem D pneste R 26 Virgilius in VIII om. L VIIII. N quam L quia urbs] r aurbs R 27 post intellegitur corr. ad id quod intellegitur om. O quam] sic D s. non tam sper. d post nominis: quam ad sensum add. d 28 accedentia L

orationis frequenter invenimus huiuscemodi figuras: et casus pro casibus, ut:

Corniger Hesperidum fluvius regnator aquarum

Virgiliius in VIII fluvius pro 'fluvie' et:

Tu mihi quodcumque hoc regni, tu sceptra Iovemque 5
Concilias,

regni pro 'regnum'. de quibus sufficienter in superioribus diximus.

XXVI 190 De 'tu' quoque quidam dubitaverunt, nominativus sit tantum an vocativus: sed uterque in eo esse ostenditur, quomodo et in omnibus fere Latinis nominibus in us terminantibus secundae declinationis. et quondam 10 Trypho, quod Apollonius arguit, vocativum eum solum putavit, deceptus a nominum vocativis, qui coniunguntur secundae personae verborum, quod dicimus 'tu legis' et 'discipule legis', sed et cum prima et tertia verbi persona coniungitur bene vocativus, qui suus est secundae, nec tamen ideo dicimus, primam vel tertiam vocativos habere nec secun- 15 dae vocativum non esse, ut 'lego discipule' et 'legit discipule'. necesse est illos maxime casus habeant || pronomina, quibus deficiunt in utraque 191 persona nomina, et maxime nominativum. vocativo enim pronomina non egent, qui nec demonstrationem nec relationem, quibus funguntur pronomina, possidet, sed solam conver|sionem, id est ἀποστροφήν, sed hoc 20 ipso, quia vel nutu vel vocis directione non solum ad eos, quos videmus, sed etiam ad illos,* ad quos vox nostra potest pervenire etiam absentes, vocare solemus vel ignorantes propria eorum nomina vel confuse hoc utentes etiam ad multos, ut unus ex eis respondeat, ut ad servos 'tu' dicimus. 25

192 Illud quoque sciendum, quod suum est pronominis in prima et se-

1 huiuscemodi] *r* huiuscemadi *R* et casus] *r* se casu *R* 3 *Verg. Aen.* VIII 77 hisperidum *L* 4 octauo π VII *RODNSL* 1 (*ad sq. exemplum referens*) *M* pro fluuiae *M* pro fluuię *N* *Verg. Aen.* I 78 *sq. cf.* § 160 5 quocunque *L* iouem quę *N* 8 DE TV *inscr. N* *post* dubitauerunt: s. utrum *spscr. r* an tantum uocatiuus *MODNSL* 9 uterque] *r* uniterque *R* et in ominibus *R* 10 nominibus] casualibus, *in mg.* uel nominibus *S* dęlinationis *S* quondam] *scripsi* quomodo *L* quoniam *rell., quod ita tantum explicare possis, ut dubitationi supra commemoratae argumentum addat: at sic ratione et relatione caret* 11 *Trypho apud Apollon. de synt.* III 8 *p.* 214, 17 *sqq. Bk. de pron.* 65 *A*, *Tryph. fr.* 38 (περὶ προσώπων 1) *ap. Velsenium Tryph. gramm. Alex. fr. p.* 31 *sq.* tripho *RNL* quod] quem *MN* appollonius *RL* agruit *M* eum uocatiuum (*M*) in cum *Rr* solum] *sup. lin. add. r om. RDNS at v. Apollon. l. l. lin.* 22 φησὶ γὰρ μόνης εἶναι κλητικῆς 12 *post* secundae personae *sqq.* — secundae personae *p.* 203, 2 *om. R in mg. add. r* 13 quod] *sic D* cum *spscr. d* cum *ML* 14 'persona 'uerbi *L* 15 tertiam] secundam *L* 16 discipulę *N* et *om. L* legis *M* discipulę *N* Et necesse *O* et quod necesse *Dd* Et quod necesse (Et uel um quod *in mg. add.*) *L* 17 ut illos *Nl* pronominum *d* 18 nominatiuo *L* ad non egent *gloss.* s. nomina *spscr. d* 19 qui] quia *OD* 20 conuersi onem *Dd* apostrophen *libri* 21 ipso uocatiuo nominis quia *S* quia nutu *D* direccione *S* ad *utrubique sup. lin. add. L* 23 confusę *DNS* 26 est proprium pronominis *S*

cunda persona habere nominativum, vocativum vero non solum pronomina, sed etiam nomina et participia habent, qui casus proprius est secundae personae, ut 'scribe Virgili' et 'scribis Virgili'. sed quod etiam nominativi omnium casualium secundis verborum est quando coniunguntur perso-
5 nis, ostendunt substantiva verba et vocativa, quae nisi nominativis non sociantur, ut 'ego grammaticus sum, tu orator es, ille philosophus est; ego Priscianus nominor, tu Apollonius vocaris, ille Virgilius nuncupatur'. Virgilius in I Aeneidis:

Tune ille Aeneas, quem Dardanio Anchisae
10 Alma Venus Phrygii genuit Simoentis ad undam?

ergo sine dubio haec constructio ostendit hic nominativum esse. praeterea hoc approbatur, cum distinctive 'ipse' qui est nominativus trium personarum nominativis necessario coniungitur, ut 'ipse ego facio' - Virgilius in V: 193

15 Ipse ego paulisper pro te tua munera inibo -,

'tu ipse facis.' - idem in eodem:

Ipsa egomet dudum Beroen digressa reliqui.

Virgilius in bucolico:

Verum id quod multo tute ipse fatebere maius.

20 Cicero in III Verrinarum: tu ipse ex edicto Siculo hoc sustulisti -, 'ille ipse facit'. cum igitur nomina primae et secundae personae nominativos non habeant nec ceteros obliquos, vocativum tamen habeant pleraque, loco deficientium, ut paulo ante osten||dimus, funguntur pronomina. relatio quoque cum ad ceteros fiat casus, ad vocativum non 194
25 fit, ut 'ego lego, qui scripsi, tu legis, qui scripsisti, ille legit, qui scripsit; meus est servus, cuius aere emptus est, vocativus audem ideo in relativis esse non potest, | quia antecedentem cognitionem significare non potest. similiter quando diversae uno sociantur verbo personae, necesse est no- 195

3 nominativi] *r* nominatiuum *R* 4 casalium *ex* casilium *corr. L* primis et secundis *MNS* secundis] *r* secundi *R* quando *sup. lin. add. r* 5 nominativis] *r* nominatiuus *R* 6 sotiantur *D* ille] *d* illo *D* est *sup. lin. add. r* 7 ut ego pscianus *L* mominor *R* appollonius *RL* noncupatur *SL* 8 *Verg. Aen.* I 617 *sq.* eaneidis *r* eancidos *R* aeneidos *N* 9 Anchisae] *r* anchise *S* anchisse *S* 10 phrigii *S* genuit phrigii *N* siomoentis *Rr* symoentis *D* 11 construccio *S* 12 cum distinctive] *r* condistinctiue *R* distinctive] *ex* distinctione *corr. L* distinctiuae *O* distintiue *S* 13 *post* facio: tu ipse facis *add. S* *Verg. Aen.* V 846 Virgilius in V: ipsa — reliqui. idem in eodem: ipse — inibo (*O*) 15 tua munera] *r* tu numera *R* 16 *Verg. Aen.* V 650 17 Ipsa] *r* ipse *R* berohen *D* degressa *L* digrassa *N* digressa reliqui *ex corr. r* 18 *Verg. ecl.* 3, 35 (*defic. Verg. Med.*) 19 ipse *add. Verg. Rom. m. alt.* fatenero *O* 20 *Cic. in Verr. or.* II 1, 43, 112 tu ipse ex (a *palimps. Vat.*) Siciliensi edicto hoc sustulisti III] *scripsi* IIII *libri* Verrinarum] *r* uellinarum *R* edito *R* Siculo] *l* seculo *L* 21 ille ipse] ipse ego *M* 22 nominatiuum *ML* nec ceteros *r* ne ceteros *R* tamen habent *N* 23 loco] *r* loquo *R* ante *sup. lin. add. r* 24 pronomina] *r* pronominum *RODL* casus fiat *R* 25 scripsisti ille legit] *r* scripsi ilegit *R* 26 aerae *Rr* 27 *post* potest *sqq.* — potest *om. D, in mg. add. d* quia] *r* qui *R* cognitionem] *r* cognationem *R* 28 uni *d* sociantur] *r* sociatur *R* personae necesse] *r* personecesse *R*

minativos coniungi: 'ego et tu et ille docemus'; nemo enim dicit 'ego et grammatice et ille docemus', nisi si attentionis causa ponens nominativum pronominis adiungam ei vocativum nominis, ut 'ego et tu, grammatice, et ille docemus'.

Et nomina quidem quamvis tertiae sint personae, tamen habent pleraque, ut diximus, vocativum. nec mirum, cum verbis quoque vocativis, quomodo et substantivis coniuncta, possunt tam primae quam secundae esse personae. quomodo ergo, si dicam 'Virgilius vocaris', a tertia in secundam transfero nomen persona, sic vocando eundem intellectu ipso vocandi facio secundam personam 'o Virgili', id est 'te voco Virgili'. excipiuntur infinita nomina vel interrogativa vel relativa vel redditiva vel distributiva, quae, quia incertae sunt personae vel diversae, vocativum habere non possunt, ut 'quis, qui; qualis, talis; quantus, tantus; quot, tot; uterque, alter; singuli, bini, terni' et similia. ad huiuscemodi enim nomina vocatio fieri non potest, quamvis licet etiam ad secundam ea coniungere personam, sed per nominativos, ut 'qui estis? quales estis? uterque Scipiones vocamini, singuli veniatis ad me, terni prandete apud me'. Virgilius in I:

Sed vos qui tandem, quibus aut venistis ab oris?

Pronomina vero primae vel tertiae personae minime possunt habere vocativum nisi possessiva primae, quando coniunguntur vel diriguntur ad secundam personam, quippe cum possit aliquis ad suam loqui possessionem, id est ad filium vel ad servum vel ad matrem vel ad uxorem et dicere 'o mi, o mea, o meum; o noster, nostra, nostrum'. et est proprium possessi||vorum pronominum, duas significare personas, ipsam quidem, quae possidet, per genetivum ubique, eam vero, quae possidetur, per omnes casus. itaque secundae personae possessivum, cum in genetivo | sit ipse possessor intellegendus, ad quem dirigitur sermo, vocativum quoque

1 *post* coniungi: non uocatiuos *add. r in mg.* non uocatiuos ut *MN* docemus] dicimus (*O*) enim ditcit et ego *Rr* 2 gramatice *S* gramaticę *N* o gramaticę *n* si] *r*, *sup. lin. add. M om. ROS* attentionis] *rl* adtentionis *RD* at | intentionis *L* ponens *D* 3 pronominis] *r* prōminis *R* grammaticae *M* 5 sunt *L* personae] *r* persona *R* tanem *R* 6 uocatiuum ut diximus *ML* vocativis *om. S* 7 substantoruis *Rr* possunt *ex* posunt *ut vid. corr. r* posunt *L* possint (*MO*) quam et *Rr* 8 personae] *r* personum *R* a tertiam *Rr* 9 transferro *M* nomen] *r* nomem *R* personam *DNS* personas *O* eundem uirgilium *N* intellectui *in ras. M* ipso] *r* ipsi *R* 10 faci *O* voco] *r* uoci *R* 11 vel distributiva *om. M* 12 quia *om. S* incertae] *d* incerta *D* *post* personae *quinque sexve lit. ras.* (psonę?) *S* 13 ut *om. M* qualis *om. RMS sup. lin. add. r* talis qualis *OD* tantus quantus (*M*) 14 alter] alteruter *S* et his similia *O* 15 ea congruere coniungere *L* 17 veniatis] *r* uenite *R* 18 *Verg. Aen.* I 369 I aeneidos *R* I ęneid *S* 19 aut venistis] *d*; *sic quoque Verg. Pal. et ex corr. Med.* aut uenistis *n* adenistis (*sic*) *S* aduenistis *Verg. Rom.* aud uenistis *Med. m. pr.* aduenisti *D* ab oris] *r* arboris *R* 21 coniunguntur] *r* coniungantur *R* deriguntur *L* cum potest *MONSL* aliquis] *r* alius *ni f. ante corr. R* 24 mi *ex corr. d* o mea] *d* mea *ODSL* o meum] *d* meum *ODSL* noster *sup. lin. add. r* 26 per *sup. lin. add. r* 27 possessivum] *r* possiuum *R*

habere non potest, nisi figurate velimus dicere, 'tue et non aliene', id est 'tui potestatem habens', quomodo 'ego meus sum'. Euripides:

ἐγὼ δ' ἐμός εἰμι.

sed quamvis non careat ratione, tamen in usu non est, quomodo nec 'sue
5 illius nate', ut 'proprie illius nate'. cum igitur in omnibus posses- XXVII 199
sivis tam possessor quam possessio intellegatur nec alii possint casus quantum ad possessores nisi genetivi intellegi, non possunt habere vocativos nisi per ipsas possessiones, cum in secunda esse intellegantur eae persona. nec prima tamen primam nec secunda secundam potest possi-
10 dere, nisi, sicut ostendimus, figurate dicat aliquis 'ego sum meus dominus et servus, tu es tuus et doctor et discipulus', ut Persius:

Vindicta postquam meus a praetore recessi.

tertia vero tertiam potest possidere, quia multae et diversae possunt esse 200
tertiae. vocativum tamen aliud pronomen in usu non habet nisi primiti-
15 vum secundae personae et possessivum primae, quando ad id sermo dirigitur, id est quando secundae sociatur personae; licet enim naturaliter ad suam loqui possessionem. tertia vero possessiva, etsi naturam habeat, ut per vocativum dici possit, ut praedictum est - possumus enim etiam ad 201
alienam possessionem dirigere sermonem, ut:

20 O genitor noster Saturnie maxime divum,

et 'Euandrie fili' vel 'Telamonie Aiax' - itaque quamvis quantum ad ipsam rerum naturam recte videatur posse dici 'o sue fili Euandri' et 'o sua uxor Euandri', ut si dicam 'Euandrie fili' et 'Euandria uxor', cum in hoc duae tertiae intellegantur personae possessoris et possessionis: usus tamen
25 deficit, quomodo etiam apud Graecos teste | Apollonio σφέτερε, cum rationabiliter possit dici, in usu tamen non invenitur. de hoc || enim ἐν τῷ 202

1 tue] *d* tuae *RODS* aliene] *d* alienę *DSLr* 2 potestatem (s) *L* ergo *Rr* eurypides *R* eyripides *DS* euripedes *L* euripides proprius *O* *Euripidis fr. v.* § 110 3 ετω (T sup.) *Rr* ετω *D* ΔΕ *RODNSL* ἐμός] *r* ΘΜΟC *R* ΜΕΜΟC *d* ΕΜΟΥC *S* ΕΙ.ΜΙ. *D* ΕΙΜ *N* 4 sed] *n* Se *N* suę *S* 5 proprię *S* proprię illius natę *r* 6 intelligitur *L* alii possunt *NL* 8 per issas *R* possessiones] *d* passiones *D* secundacee *Rr* secundas ee *S* intelliguntur *L* eae persona] *scripsi* hae persona *N* ee persone *R* ee personę *r* eae personae *DS et* eae *sup. lin. add. L* ea persona *M edd.* personae *O* 9 nec tamen prima primam *N* secundam *sup. lin. add. d* 10 sicut] *r* si ut *R* ut *ODS* figuratę *S* 11 *Pers. sat.* 5, 88 12 postquam *sup. lin. add. r* ptorere cessi *R* 13 pos est *Rr* 15 secundae et possessiuum *M* 16 sotiatur *D* 17 uero possessiuum *M?* 18 enim] *d* eum *D* 19 *Enn. ann. ex inc. lib. fr. p.* 151 *Hess. lib.* I *v.* 170 *E. S. fr.* 30 (*v. p.* 28) *Ilbg., ann. inc. sed. fr.* II *p.* 66 *coll. p.* XXXIV *Vahl.* (ὦ πάτερ ἡμέτερε Κρονίδη *affert Apollonius l. l.* III 9 *p.* 220, 5 *Bk.*) 20 saturne *ROD* 21 Euandrie] *r* euandrię *RD* o euandrię *N* filii et telamonie *L* Telamonie] *r* telamoniae *RDN* quamvis] *om. OL* cū *S* quamvis quantum] quantum *D* uel quamuis *d* 22 naturam rerum *L* o suae filiae *Rr* et *om. MO* 23 euandriac *Rr* Euandria] *r* euandri *RS* 24 tamen *in mg. add. L* 25 *Apollon. de synt.* III 9 *p.* 220, 12 *Bk.* σφέτερε] *sup. lin. add. d* CΦΙΤΕΡΕ *N* CΦΕΘΕΡΕ *L* 26 posset *MODNS* dici in usu] dicimus *O* inueniatur *Rr* ἐν τῷ περὶ συντάξεως] *add. d*

περὶ συντάξεως tertio clarius tractat. secundae autem personae, ut supra dictum est, derivativum ideo non potest habere vocativum, quia necesse est genetivum primitivi in eo intellegi in possessore ipso, ad quem loquimur, et vocativum in possessione, sed possessio secundae personae necessario vel ad primam vel ad tertiam personam refertur, quae naturaliter carent vocativo: 'tuus filius sum' vel 'tuus filius est ille'. et quamvis figurate, ut supra dictum est, dicam 'tu ipse tuus es et dominus et servus', tamen vocativum non invenies nec figurate in hoc pronomine prolatum, ut eundem et possessorem et possessionem in una eademque persona videatur aliquis affari dicendo 'tue', quomodo apud Graecos '*σέ*' *ἀπὸ τοῦ* '*σός*', teste eodem Apollonio. quemadmodum igitur nomina tertiae sunt personae, sic etiam possessiva pronomina, quamvis quantum ad personas possidentium finita sint et primae et secundae et tertiae, tamen quantum ad possessiones ipsas tertiae sunt personae, nisi substantivis vel vocativis adiungantur verbis, sicut et nomina: 'meus es filius, meus vocatur servus; tuus nominor parens, tuus est pater; suus illius sum filius, suus illius es filius, suus illius est filius'.

Pronomen 'ipse' tribus aptissime, ut supra diximus, coniungitur personis. itaque Apollonius *ἐπιταγματικόν* hoc vocat, id est appositivum, quod aliis pronominibus apponitur, ut 'ipse ego' vel 'ego ipse', 'tu ipse', 'ille ipse'. et quamvis inveniantur etiam alia pronomina figurate sic coniuncta per diversas personas, ut 'ego ille, tu ille, hic ille' - ut Virgilius:

> Ille ego, qui quondam gracili modulatus avena
> Carmen.

idem in I Aeneidis:

> Tune ille Aeneas, quem Dardanio Anchisae.

Te|rentius in Andria:

> Hic est ille, ne te credas Davum ludere -,

1 ΠΕΡΥ *L* CINTAΞΕωC *RM et ex* CINTAΞΕΟC *corr. L* CINTAΞΕω *N* tertio libro *rd* tractat] *r* tectat *R* 3 'primitiui' geuitiuum *L* in eo] *om. M* ideo *L* in possessore *Dd* possessore *N* 5 refertur personam *N* 6 vel *om. S* 7 ·tuus es ·tu ipse *S* tuus] tu *M* 8 figuratę *N* 10 tuę *NS* o tuę *n* τιe *M* quomodo nec apud *N* ω CE (*M*) *σέ ἀπὸ τοῦ σός*] *om. D, in mg. add. d* 11 *v. Apollon. de synt.* III 9 *p.* 220, 14 *sqq. Bk. τὰ γὰρ ἐπὶ δευτέρου προσώπου οὐ μόνον ἡ χρῆσις κατέλειψεν, ἀλλὰ καὶ ὁ λόγος ἀδυνατεῖ συνέχειν* Quemammodum *NL*
12 tertiae sunt personae] *r* tertie sunt persona *R* sunt *sup. lin. add. S om. O* pronomina quae quamuis *N* 13 sunt *MODSL* 14 possessiones] *r* possessionis *R* 15 uocaris *N* 16 nominatur *R* 17 suus illius es filius suus illius est filius *in mg. add. l* est *sup. lin. add. r* 18 tribus aptissime] *ex corr. r* ut supra diximus aptissime (supra *sup. lin. add.*) *L* diximus] dictum est *S* 19 Apollonius] *v.* § 144 appollonius *L* appollonius *R* epitagmaticon *RDNS* epitagrāmaticon *L* est *om. L* 20 quod alius *R* ut ipse — inveniantur *om. O* 21 ille ipse *om. M* 22 *Verg. Aen. in lib. dett. initium v. lib.* XII § 11 24 quondam] *r* condam *R* modulactus *R* 26 *Verg. Aen.* I 617
27 eneas *DN* ęnęas *S* Anchisae] *s* anchise *MN* annosę *S* 28 terrentius *ML*
Ter. Andr. IIII 4, 48 29 Hic *extat in Ter. Bemb., qui ab hoc versu inc., rell. lac. hausta sunt* ne] non *Ter. Bas.* te] *ex iterato* ille *corr. S*

non tamen, quomodo 'ipse' sine alio pronomine possunt primae et secundae personae verbis adiungi, ut 'ipse facio, ipse facis'. Virgilius in II:

quaeque ipse miserrima vidi.

idem in bucolicon:

5 Cum faciam vitulam pro frugibus, ipse venito.

alias autem || voces tertiae pronominum personae per se sic verbis primae 205 et secundae personae non possumus copulare. nemo enim dicit 'ille facio' et 'ille facis', nisi addas et pronomina primam et secundam demonstrantia personam, ut Cicero invectivarum II: hic ego vehemens 10 ille consul, qui verbo cives in exilium eicio, quaesivi a Catilina. sed 'ille ego' vel 'ille tu' cum dicimus, relationem significamus antecedentis cognitionis, 'ipse ego' vero discretionem, id est 'ipse ego per me et non alius'.

Hoc autem appositivum pronomen, id est 'ipse', quamvis et imperativo 15 societur - dicimus enim 'ipse facis' et 'ipse fac' -, non habet tamen vocativum. nullum enim pronomen potest habere vocativum, ut diximus, nisi 206 primitivum secundae personae, ad quod dirigitur sermo, et derivativum primae, quando coniungitur primitivo secundae vel voce vel intellectu, ut 'o mea tu' et 'o noster Chremes'. praeterea vocativus substantivo vel 20 vocativo verbo per se non coniungitur, sed nominativus. nemo enim dicit 'docte es, clare vocaris, Virgili diceris', sed 'doctus es, clarus vocaris, Virgilius diceris'. 'ipse' ergo nisi nominativi vice nominis fungi non potest. nihil | autem mirum secundae personae nominativo imperativum adiungi, cum et tertiae personae, quae prorsus vocativum non habet, adiun- 25 gantur imperativa, ut 'faciat' et 'facito ille', 'faciant' et 'faciunto illi'. illud quoque sciendum, || quod vocativis frequenter utimur sine verbis secun- 207 dae personae, ut 'miror te Virgili, intellego te Homere', nominativos vero nisi per ellipsin numquam sine verbis proferimus eiusdem personae, ut 'bonus es, Apollonius nominaris'.

30 Omnia autem pronomina, quae vocari possunt, similem habent nominativo vocativum excepto 'mi' pro 'mee'. nec mirum, cum etiam no-

2 verbis] *r* uerbū *R* *Verg. Aen.* II 5 II ęn *S* 3 Queque *N* 4 *Verg. ecl.* 3, 77 *cf. lib.* VIII § 68 bucolico *NSO* bucō *L* 6 personae *om. S* per se personae *O* 9 *Cic. in Catil. or.* II 6, 12 hinc *Cic. Salisb. S. Petri* 10 consul ille *Cic. Tegerns.* ciuis *Cic. cod. Med.* (*Lag.* 62) *et Lag.* 9 quesiui *D* catilena *L* 11 sed] *r* s& *R* 12 ego ipse *M* per me non per alium. Hoc *N* 14 adpositiuum *D* 15 socientur *N* sotietur *D* 18 coniungitur] *d* coniunguntur *D* secundae uoce uel *N* *Ter. eun.* IIII 3, 22 mea tu *cf. lib.* XII § 10 19 o mea tu] *r* omoato *R* *Ter. Andr.* V 2, 5 *cf. lib.* XII *l. c.* et *om. O* o *om. RMN add. r* nrt *D* cremes *OD* chreme *S* 20 vocativo verbo] *r* nocauerbo *R* 21 docte es *sup. lin. add. d* 22 nisi *om. OS* nominis] uel pronominis *M* 23 Nichil *N* 24 adiungantur] *d* adiunguntur *D* 25 impati *N* faciat et] *r* faciat *R* faciant] *d* faciat *D* et faciant *MNSL* illi] illo *S* 28 ellipsin] *r in ras.*, *d* elipsin *D* eclipsin *NL* eclypsin *S* eclipsim (*MO*) sine verbis] *r* sine bis *R* proferrimus *M* eiusdem personae secunde ut *Rr* 29 appollonius *L* 30 nominativo vocativum] *r* nominatiuum uocatiuo *R rell.* 31 meę *D*

mina pleraque apud Latinos, ut diximus, eosdem habent nominativos et vocativos. Atticis quoque mos est nominativos pro vocativis proferre. Homerus:

Ἠέλιός θ' ὃς πάντ' ἐφορᾷς καὶ πάντ' ἐπακούεις.

quem secutus Virgilius in VIII: 5

Corniger Hesperidum fluvius regnator aquarum

fluvius pro 'fluvie' dixit, et Lucanus in II:

Degener o populus, vix saecula longa decorum
Sic meruisse viris,

208 pro 'popule'. Macedones autem et Thessali e contrario vocativos solebant pro nominativis proferre. Homerus: 10

Αὐτὰρ ὃ αὖτε Θυέστ' Ἀγαμέμνονι δῶκε φορῆναι.

hic vocativus est pro nominativo: Θύεστα dixit pro Θυέστης. unde Romani frequentissime huiuscemodi nomina, et maxime appellativa per vocativum Graecum etiam pro nominativo suo proferunt: 'sophista, citharista, poeta, Scytha, Sarmata, Sosia'. Persius tamen indubitanter | vocativum pro nominativo posuit: 15

Censoremve tuum vel quod trabeate salutas?

trabeate pro 'trabeatus'. et Horatius:

macte 20
Virtute esto

pro 'mactus virtute'. | ||

2 vocativis] r uocatiuos *R* proferre] r prosterre *R* *Hom. Il.* III 277
4 Ἠέλιός θ' — ἐπακούεις] *om. D* GR. *Sd; al. m. in mg. add.* GR. ΗΛΙΟC ΤΟC ΠΑΝΤΑ ΕΦΟΡΑC ΚΑΙ ΠΑΝΤΕ ΕΝΑΚΟΥΕΙC *in D* ΗΕΛΙ ΟCΠΑΝΤ ΕΦΟΡΑC ΚΑΠ_ΑΝΤΑ ΕΠΑΚΟΥΕΙC *L passim corr. ab l* ΝΕΛΙΟCΙ *r* θ' ὅς] ΤΟC *RN* ΙΤΑΝΤΑΕ.ΦΥΡΑC *N* ΤΙΑΝΤΑΕΦΟΡΑC *R* ΠΑΝΤΑ ΙΤΑ.CΟΝΕΙC *N* 5 secutus ē *N* *Verg. Aen.* VIII 77 7 fluuiae *RrM* *Luc. Phars.* II 116 *sq. cf. lib.* VII § 22 8 Degenero populus *L* secula *libri* longua *L* 10 macidones *L* thessalli *M* thesali *L; cf. Sturzium de dial. Mac. et Alex. p.* 28 *adn.* 5 *Ahrensium de dial. Aeol. p.* 221 contrarios *Rr* 11 *Hom. Il.* II 107 12 Αὐτὰρ — φορῆναι] *om. D* GR. *Sd* ΑΥΤΑΡΟ ΤΑΥΤΕ ΘΥΕCΤΑ ΑΓΑΜΕΜΑΙΟΝΙ ΔΟΚΕ ΦΟΡΕΝΕΝ (ΑΙ) *al. m. in D* ΛΙΤΑΡ *R* ὁ αὖτε Θύεστ'] *Homerus et sic Apollonius utroque l. cum maxime laudando*, (*O*) ΟΤΑΥΤΕ ΘΥΕCΤΑ *L* ΟΤΑΥΤΕ ΘΕCΤΑ (Υ) *M* ΟΤΑΥΤΕΙΠΕCΤΑ *N* ΟΤΑΥΤΕΕΥΕCΤΑ *R* (*an* ὅ γ' αὖτε Θύεστα?) ΑΤΑΜΕΜΝΟΝΙ *N* δῶκε] *ex v.* 105 *desumpsit Priscianus; h. l.* λεῖπε *Homerus et sic* (*v. l.* λίπε) *Apollon. de synt.* I 17 *p.* 46, 6 *Bk.; eo vero Apollonii l., unde noster desumptus est* III 7 *p.* 214, 8 *Bk. in* Ἀγαμέμνονι *desinit hic versus;* ΛΩΚΕ *N* ΔΑΚΕ (ΔΑ *add. l*) *Ll* ΦΟΡΗΝΑΙΕΝ *MN* ΦΟΡΕΝΑΙΜΕΝ *L* ΦΩΡΗΝΛΕΝ *R* 13 Θύεστα — Θυέστης] *om. D* pro *om. S* ΘΥΕCΤΕC *N* ΟΥΝCΤΕC *R* ΟΥΤΗCΤΕC *r* ΕΥΕCΤΕC *L* 14 maximoe *M* 15 sophysta *D* sophicista *M* cytharista *DN* cyt(h)arista *R* 16 scitha *RL* scyta *D* sosya *R* *Pers. sat.* 3, 29 tamen etiam *N* 18 Censoremve] *r et sic etiam lib.* XVIII § 3 *libri tantum non omnes cum Pers. Montepess. alt. Leid. al.* Consensoremue *R* Censoremne (*M*) *et sic. lib.* XVIII *l. l. L cum codd. nonnullis Krehlii* censorūue *M lib.* XVIII *l. l.* censoremque *Pers. Montepess. pr. Vat.* trabeate] *r et sic etiam Pers. Vat. cum rell. ex corr.* thrabeata *R* trabeat *Pers. Vat. m. pr.* salutas] *r* s*lutos (o?) *R* 19 trabeatae *R* trabeate dixit pro (*O*) Horatius] *r* oratius *RN* *Hor. serm.* I 2, 31 *sq.*

ARTIS PRISCIANI V D GRĀMATICI CAESARIENSIS DOCTORIS VRB̄ ROMAE CONSTANTINOPOLITANAE LIBER XVII DE CONSTRVCTIONE EXPLICITVS FELICITER FL THEODORVS DIONISII V. D.

MEMORIALIS SACRI SCRINII. EPISTVLARVM ET ADIVTOR. V M. QVAESTORIS. SACRI PALATII. SCRIPSI MANV MEA IN VRBE ROMA. CONSTANTINOPOLI TERTIO KL IVNIAS MAVORTIO. V. C. CONSVLE IMPERANTIBVS IVSTINO ET IVSTINIANO. PP. AVGG. INCIP̄ LIB. XVIII. DE CONSTRVCTIONE. *R* ARTIS PRISCIANI V. D. GRĀMATICI CAESARIENSIS. DOCTORIS VRBIS ROME CONSTANTINOPOLITANE· LIB̄. XVII DE CONSTRVCTIONE EXPLICITVS FELICIT̄· FL THEODORVS DIONISII V. D. MEMORIAL SACRI SCRINII EPLARVM. ET ADIVTOR MAGNI VIRI QVESTORIS SACRI PALATII. SCRIPSI MANV MEA IN VRBE ROMA CONSTANTINOPOLI. III KL IVN̄. MAVORTIO. V. CL. CONSVLE IMPERANTIBVS IVSTINO ET IVSTINIANO P̄P̄. (P̄P̄ *in ras. quattuor fere lit.*) INCIPIT XVIII DE CONSTRVCTIONE *spat. a D rel. inscr. d* ARTIS PRISCIANI VIRI DISERTISSIMI GRĀMATICI CAESARIENSIS DOCTORIS. VRBIS ROME CONSTANTINOPOLITANE LIB̄. XVII. Q. Ē PM' DE CONSTRVCTIONE FELICIT̄ EXPLICIT'. Ē; FL THEODORVS DYONISII V. D. MEMORIALIS SACRI SCRINII EPLARV̄ ET ADIVTOR V. M. QVAESTORIS SACRI PALATII SCRIPSI MANV MEA IN VRBE ROMA CONSTANT̄ II. KL IVNII. MAVORTIO V. C. IMPERANT̄: IVSTINO ET IVSTINIANO AVGVSTIS. INCIP̄ LIB̄. XVIII. DE CONSTRVCTIONE LOCVTIONIS *S* Artis prisciani uiri disertissimi Gramatici Caesariensis doctoris Rome constantinopolitane lib̄. XVII. De constructione Explc̄. Incip̄. lib̄ XVIII. De constructione. Theodorus Dionisio. ū D. Memorial Sacri scrinii epistolaris. Et adiutor ū M Questoris sacris palatii· Scripsi manu mea in urbe Roma constantinopoli. III. kl̄. iun̄. mauortio ū consule imperantibus iustino et iustiniano p̄p. auḡ. *N* Artis p̄sciani lib̄ XVII de constructione explicitus. Amen feliciter. Incipit XVIII de constructione *L* Incipit liber octauus decimus de constructioñ *M brevi spat. rel. subscr. et inscr. om. O*

LIBER OCTAVVS DECIMVS.

DE CONSTRVCTIONE.

I 1 In superiore libro de articularium dictionum et pronominum tractantes constructionibus, necessario plurima etiam de nominis et verbi constructionibus, sine quibus illa orationem perfectam complere nequeunt, diximus, quippe quae ex maxima parte communes eis sunt cum illis. in 5 hoc quoque de nominibus et verbis praecipue, quamvis et de ceteris partibus, cum eis etiam plurima inveniantur communia, exponemus. ergo minime mireris, si eadem exempla constructionum repetantur, cum in plerisque consimiles sint supra dictorum et dicendorum rationes.

Singulorum igitur casuum per ordinem constructiones videamus. 10

2 Nominativus et vocativus absoluti sunt, id est per unam personam intransitive possunt | proferri, ut 'ego Priscianus ambulo, tu Plato philosopharis, Aristoteles disputat'. et si substantivis verbis vel vocativis iungantur primae et secundae personae, non egent pronominibus, quippe essentiam sui vel nominationem significantes, ut 'homo sum, Cicero nominor'; sin aliis 15 consocientur verbis, tunc necessario adiunguntur pronominibus, ut ipsius essentiae praesentis demonstratione transeant a tertia persona conexione pronominum ad primam vel secundam, ut 'ego Pris-

3 cianus scribo, tu Apollonius' - vel 'Apolloni' - 'scribis' et sciendum, quod vocativus non eget pronomine, quippe cum se||cundam sua voce 20 finiat personam - ut 'Apolloni legis' vel 'lege, Terenti scribis' vel 'scribe'. Virgilius in X:

vigilasne deum gens?
Aenea vigila.

2 superiori (*MO*) 4 perfectąm orationem *OS* nequeunt cōplere *N* nequeant *D* 5 quae et maxima ex parte *r* sunt eis *L* sint *D* 6 de nominibus *om. R add. r* et cęteris *r* 7 cōmunia *R* 8 constructione *Dd* 9 supradictarum *Rr* 10 per ordinem — absoluti sunt *om. D add. d* 11 personam *om. D add. d* 12 proferri] *r* proferre *R* pscianus *L* phylosopharis *D* 13 aristotelis *ML* 15 sui *sup. lin. add. d* 17 transeant *ex* transeat *corr. D* 18 connexione (*MO*) cū conexione *d* uel ad secundam *N* pscianus *L* 19 apolonius *r* appolonius *R* vel Apolloni] *om. N* uel apollini *L* 20 pronominę *D* 21 appolloni *D* lege *ex* legat *corr. S* terrentius *D* 22 *Verg. Aen.* X 228 *sq.* 24 vigila *sup. lin. add. N*

Persius:

Censoremve tuum vel quod trabeate salutas? –,

quamvis ad perfectam significationem bene additur indicativo verbo 'tu' nominativus. si vero tollamus pronomina ab hac constructione, quae no-
5 minativo construitur, dicendo 'Priscianus scribo, Apollonius scribis', soloecismum facimus. nam nomina per se et participia absque vocativo casu 4
tertiae sunt personae. quomodo ergo non dicimus 'ille lego' vel 'ille legis', sic non dicimus 'Priscianus lego' nec 'Apollonius legis'; quomodo autem 'ille ego lego' et 'tu ille legis' recte dicitur, sic 'Priscianus ego
10 lego' et 'tu Apollonius legis' vel 'Apolloni'. licet enim enim et nominativum et vocativum nominis secundis adiungere pro|nominum personis.

Virgilius:

Ille ego, qui quondam gracili modulatus avena
Carmen.

15 Horatius in I sermonum:

Tune Syri, Damae aut Dionysi filius audes?

Virgilius in I Aeneidos:

Tune ille Aeneas, quem Dardanio Anchisae?

et sciendum, quod has quidem constructiones, quae per nominativum ab-
20 solvuntur, stoici ἀξιώματα vel συμβάματα, id est dignitates vel congruitates, vocabant - ut 'ego Priscianus scribo, Apollonius ambulat, Plato philosophatur' –, illas vero, quibus transitiones ab alia ad aliam fiunt per- 5
sonam, in quibus necesse est cum nominativo etiam obliquum aliquem casum proferri, παρασυμβάματα dicebant, hoc est mi||nus quam congruitates,
25 ut 'Cicero servat patriam', quando vero ex duobus obliquis constructio fit, ἀσύμβαμα, id est incongruitatem, dicebant, ut 'placet mihi venire ad te', sive nominibus ipsis tamen seu verbis hoc exigentibus.

1 *Pers. sat.* 3, 29 *cf. lib.* XVII § 208 2 censorūue *M* censoremne *L*, *Krehlii Erl.*, *Lips. AB* 5 hac] ac *sup. lin. N* quae ex nominatiuo *d* 5 p̄scianus *L* appollonius *d* soloecismum] *r* solecismum *R* solocismum *L* 6 per sę *N* 7 uel legis ille *N* 8 p̄scianus *L* 9 dicimus *N* p̄scianus *N* 10 lego *sup. lin. add. L* appollonius *D* uel appolloni *D* uel apollini *L* uel tu apolloni *N* enim nominatiuum *O* 12 ut uirgilius *S* *Verg. Aen. in lib. dett.* I 1 *sq. cf. lib.* XII § 11 13 condam *D* 15 *Hor. serm.* I 6, 38 16 siri *D* syridamae *L cum codd. aliquot Hor.* dame *DN* dameąe *M* dyonisi *DS* dionisi *RMN* dionisi* (i) *L* filius] *d* fili *D* 17 *Verg. Aen.* I 617 aeneidis *ML* aeneid' *D* ęnęid' *S* 18 ęnęas *S* Dardanio] *r* dardani *R* anchise *MDN* *post* Anchisae *initium versus Vergiliani sq.* 618 alma uenus *add. r* 19 has] *d* as *D* 20 stoici] *cf. Schmidtius stoicorum gramm. p.* 57. 64 *cum adnot.* 91 *p.* 64 *sqq.* AϚΙωΜΑΤΑ *S* .ΞΙωΜΑΤΑ *N* ΑΞΙΟΜΑΤΑ *L* ἀξιώματα vel συμβάματα] *om. D* ΑΞΟΜΑΤΑ (*in* ΑΞΙΟΜΑΤΑ *al. m. corr.*) uel CYMBAMATA *in mg. add. d* congruetates *M* 21 p̄scianus *L* appollonius *D* Plato] (*M*) *Lips. AB Krehlii*, *Krehlius cf.* § 2 cato *rell.* 22 Illas *ex* Illa *corr. S* 23 obliquum] *d* obliquem *D* 24 proferri, παρασυμβάματα] *om. D in mg. add. d* ΠΑΡΑCIMBAMATA *N* ΠΑΡΑCYMBATAMA *S* dicebant *** hoc est (id ÷ ?) *L* 25 ut Cicero servat patriam] *om. RDS*, *in mg. add. L; num hoc exemplum ab aliis inlatum est pro alio quodam, quod periit, an ab aliis omissum, quia* 'obliquum aliquem casum' *non videbatur continere? at v. modo proxime sqq. et* § 7 *sq.* oliquis *L* 26 ἀσύμβαμα] *in mg. add. d* ACIMBAMA *N* ἀσυμβάματα (*M*) incongruitates (*M*) michi *N* 27 tamen] tantum (*O Lips. A*

Nominibus quidem exigentibus obliquos necesse est substantivum verbum vel participium consequi, ut 'filius Herculis sum' vel 'filius Herculis 6 esse dicor' et 'commodus duci sum' et 'commodus duci esse videor; bonus sum animam' et 'bonus esse animam intellegor; fortis sum virtute' et 'fortis esse virtute appareo'. est autem quando per ellipsin verbi vel 5 participii substantivi huiuscemodi casuum (id est nominativi cum obliquis) constructio soleat proferri, ut 'filius Pelei Achilles multos interfecit Troianos', — subauditur enim participium verbi substantivi | 'ens', quod in usu nunc nobis non est, pro quo possumus 'qui est' vel 'qui fuit Pelei filius' dicere vel subaudire. 10

7 Similiter aliis casibus nominativum consequentibus vel supra dictum participium vel quae pro eo accipiuntur subaudire necesse est ad nominativum: 'commodus mihi amicus proficiscitur' id est 'qui mihi est commodus amicus'; 'honestus faciem vir cernitur' hoc est 'qui est honestus faciem'; 'celer pedibus currit homo' subauditur 'qui est'. 15

Et haec quidem ipsorum nominum exigente natura sic variantur casibus, quibus licet vel pronomina vel participia per eosdem casus coniungere, ut 'ille filius Pelei Achilles bellans multos interfecit Troianos' et 'illius Pelei florentis virtute filius Achilles fuit'.

Idem licet per omnes casus facere: eosdem enim obliquos casus, quos 20 sibi adiungit nominativus, potest etiam flexus idem habere, sed non tamen 8 eadem constructione verborum. nam ad alias transeunt verba personas, quippe nominativum desiderantia, ut 'filii Pelei fuit victoria Graiorum; filio Pelei cessit Hector; filium Pelei timuit Troia; filio Pelei floruit Graecia'. et haec quantum ad naturam ipsorum inter se nominum per varios casus 25 construendorum. ||

Verba quoque transitiva similiter variis solent casibus coniungi, ut 'miles eget imperatoris; Aeneas praemia donat Euryalo; Plato erudit Aris-9 totelen; Cicero potitur laude'. quomodo autem nominativus obliquis apte possit construi, quantum ratione potui comprehendere docebo, quos 30 tamen etiam flexus sibi defendit, ut 'Aeneas rex Troianorum; Aeneae

Krehlii) edd. ante Krehlium m̆ *Guelph. Krehlii, om. codd. aliquot Krehlii, Krehlius*
1 quidem exigentibus] *l* quidem *L* quidem exgentibus *D* 2 consequi *ex* sequi *corr. L* vel] et *L* Herculis] *d* erculis *D* 4 animam esse *N* 7 solet *N* achiles *L* achilles bellaus multos *ex* § *sq. S* 8 ens pro existens quod *M* 9 nobisc̄ non *L* qui est *ex* quidem *corr. S* 12 subaudiri *d* 14 qui honestus est faciem *O* qui honestus fatiem *D* qui est honestus per fatiem *d* 15 occurrit *M* 16 haec nomina quidem *M* haec quidem constructiones *O?* quidem quidem *Rr* 17 quibus *add. d* 18 ut est ille *N* achiles *L* 19 achiles *L* 21 flexus] *d* fletus *D* tamen in eadem *ON* 24 cessit] *sic D* uictus est *sup. lin. add. d* haector *RMDN* 27 solent uariis *N* 28 ęnęas *S* eneas *N* donat *ex* donet *corr. D* eurialo *N* aristotelem *OSLrd* aristotilē *DN* 29 nominativus] *r* nominatiuis *R* 30 conprehendere *O* *post* docebo: de constructione nominatiui ad obliquos casus (casus *om. N*) *lemma sc. loco suo motum add. libri (de O nil adnotatum invenio): haec una cum sqq. a* quos — casus quoque *del. d* 31 defendit casus nominum ut *Rr* ęnęas *S* ęnęę *S*

regis Troianorum; Aeneae regi Troianorum'; sic per reliquos casus quoque.

Nominativus igi|tur [casus nominum] genetivo adiungitur, quando possessio aliqua et possessor significatur. et nominativo quidem possessionem, 5 genetivo autem possessorem proferimus, ut 'Hector filius Priami; Davus servus Simonis; Aeneas rex Troianorum; Patroclus amicus Achillis; patronus Verris Hortensius'. quae sic interpretamur, ut, adiuncto verbo possessionem significante, possessio quidem mutet nominativum in accusativum, possessor vero genetivum in nominativum, verbi huius natura hoc exigente, 10 ut intransitive quidem nominativum, transitive vero accusativum exigat; 'quid est enim Hector filius Priami?' interpretantes dicimus: 'hoc est 'Hectorem filium Priamus possidet' vel 'habet', 'patronus Verris Hortensius est?' id est 'patronum Verres Hortensium possidet''. licet tamen haec eadem, cum substantivo verbo adiungantur, tam genetivo quam dativo 15 conectere, ut 'filius Priami' et 'Priamo fuit Hector' et 'Davus servus Simonis' et 'Simoni' et 'Patroclus amicus Achillis' et 'Achilli'; similiter 11 'comes, socius, affinis, cognatus, vicinus, propinquus' et similia, id est omnia ad possessionem pertinentia. Virgilius in VII:

Est mihi nata, viro gentis quam iungere nostrae

20 pro 'possideo natam'. sed magis dativo quasi ad ignorantes utimur, ut in supra dicto versu. nam ad scientes, esse natam, nomen autem proprium ignorantes, dixisset 'mea' vel 'mei nata, Lavinia est', subdistinctione posita post 'natam'; contra autem nomine quidem cognito, ignorata vero cuius esset nata, dixisset 'Lavinia, mea nata est', post 'Laviniam' sub- 25 distinguendo, ut Virgilius in bucolico:

Si nescis, meus ille caper fuit

ad scientem caprum, || nescientem autem eius possessorem dixit. | idem in eodem:

Est mihi namque domi pater, est iniusta noverca

1 regis *ex* rex *corr. D* ęnęę *S* Aeneae regi Troianorum *om. OD* per *om. M* obliquos *L* 2 quoque casus *N* 3 casus nominum *post* igitur *add. r rell.* 5 haector *RMDS* 6 symonis *D* aenęas *S* patroculus *L* achilis *L* 7 hortentius *L* interp̄tamur *ex* interp̄tantur *corr. D* ut *N* 9 vero] autem *S* 11 haector *RDS* interp̄tantes *S* 12 haectorem *RD* Verris] *r* ueris *R* Hortensius est] *d* hortentius est *L* hortensius *D* 13 Verres Hortensium] *d* uerrensortensium *D* DE C̄STRVCTIONE OBLIQVOR. AD NOĀTM. *inscr. N* tamen *sup. lin. add. r* 14 eadem] *r* edem *R* uerbo *sup. lin. add. N* adiungantur] *r* adiungatur *RML* 15 connectere (*O*) haector *RMDN* symonis *D* 16 symoni *N* patroculus *L* achilis *L* achili *L* 17 affinis] *r* adfinis *R* 18 ut uirgilius (*M*) *Verg. Aen.* VII 268 18 .ā. *post* uiro *sup. lin. add. S* genti *D* quam] *sic etiam Verg. Fr.* qua *Rom.* nostrae *om. L* 20 dativo *om. S* ut in] ut *D* in *d* 21 versu] usu *RDSL* 22 subdisiunctione *R* 23 post nata *OD* ignorante *OD* 24 cuius] *r* cum *R* esset] est *N* subdistingendo *L* 25 *Verg. ecl.* 3, 23 27 caprum] *sic etiam D* capram *d* nescientem] ad nescientem (*M*) *Verg. ecl.* 3, 33 (*def. Med.*) 29 nanque *L* iniusta *ex* inusta *corr. Rom.*

12 ad nescientem, si sit pater. alio quoque sensu invenis dativos pro genetivis, ut Virgilius in X:

fusos cervix cui lactea crines
Accipit

pro 'cuius crines'. supra dictis vero ex contrario videntur illa proferri, 5 quae laudem vel vituperationem vel accidens aliquid ostendunt ab aliquo 13 possideri. per nominativum enim possessorem in huiuscemodi significationis structura, per genetivum vero possessionem proferimus in essentiae demonstratione, ut 'magnae virtutis vir', id est 'magnam virtutem habens'; 'egregiae pulchritudinis mulier', id est 'egregiam pulchritudinem habens'; 10 'nimiae tenacitatis homo', id est 'nimiam tenacitatem habens'; 'extremae turpitudinis animal', id est 'extremam turpitudinem habens'; 'albi quidem coloris est cycnus, nigri vero corvus', id est 'album colorem cycnus ha-14 bens, corvus nigrum'. et Graeci quidem in huiuscemodi sensu genetivo tantum utuntur, Latini vero etiam ablativo frequentius, ut 'magna virtute 15 vir' pro 'magnam virtutem habens'; 'egregia pulchritudine mulier' pro 'egregiam pulchritudinem habens'. sic et similia. Terentius in Andria:

†video unam adulescentulam,
Forma . . . . ac voltu, Sosia,
Adeo modesto, adeo venusto, ut nihil supra. 20

similiter quando consequentiam aliquam rerum per genetivum significant Graeci:

Οὔ τις ἐμεῦ ζῶντος καὶ ἐπὶ χθονὶ δερκομένοιο
Σοὶ κοίλαις παρὰ νηυσὶ βαρείας χεῖρας ἐποίσει.

1 genetivis] *r* genenetiuos *R* 2 *Verg. Aen.* X 137 *sq.* 3 fusosos *Rr* fus*os *L* ceruix fusos *Pal.* crinis *Med. Pal.* 4 accepit *L* 5 *post* cuius crines: potest tamen hoc et (et *om. r*) *περιποιητικὸν* (*sic π*; ΠΕΡΙΠΟΙΗΤΙΚΑ *O* ΠΗΡΙΠΟΙΗΤΙΚΑ *r* p. ΙΠΟΘΕΤΙCΟΝ *S*) esse, id est adquisitivum, cui et (cui ad *S*) cuius pulchritudinem (cui, ad cuius similitudinem *π*). omnia enim, quae bonum aut malum aliquid adquirunt, dativo adiunguntur (adquiruntur *S*). Virgilius: immota manent tibi (*v. Aen.* I 257 *sq.* manent immota tuorum | Fata tibi) *add. OS et in mg. r, edd. a π usque ad Putsch. cf.* § 24 constructionibus *post* uero *add. O* ex *N* e (*MO*) illa nomina proferri *O* 6 accidens] *ex corr. d* accedens *L* accendens *ni f. D* aliquid] *r* aliqui *R* aliquod (*DO*) 7 huiscemodi *M* 8 in essentiae] .In essentiae *D* ΟΥΞΑC (*i. e. οὐσίας*) *in mg. d* ΟCΙΑC id est in essentiae *N* 9 magnae — virtutem habens *h. l. om. et* Vt *ante* magnae *eraso post* pulchritudinem habens *collocat N* 10 egraegiae *R* egreg*iae (r) *L* egraegiam pulcritudinem *R* 12 turpitudinis] pulchritudinis *S* id] hoc *O* turpitudinem] pulchritudinem *S* 13 cygnus *MDSL* cignus *NO* nigri *ex* nigro *corr. M* cygnus *DSL* cignus *NO* 14 coruus habens *O* coruus uero nigrum (*R*) 15 frequentius] *rd* frequentius utimur *RDN* utimur frequentius *O* 16 egregiae *M* Egria *R* 17 egraegiam *M* terrentius *ML* *Ter. Andr.* I 1, 91 *sqq.* forte unam aspicio adulescentulam | Forma. - Bona fortasse. - Et voltu, Sosia | Adeo *etc. cf. infra* § 29. 286 18 unam *om. OL* adolescentulam *RDS* aduliscentulam *L* 19 formam *Rr* hac *D* uultu *RMDSL* Sosia] roseo *M* *ad v.* 93 *cf. lib.* XIIII § 15 20 adeo modesto *om. S* nichil *N* 21 rerum] *d* rex *D* Graeci ut homerus *OSl* *Hom. Il.* I 88 *sq.* 22 *Οὔ τις — ἐποίσει*] *om. D* GR. *Sd* ΕΜΕΙ *N* *ζῶντος*] *l* ΞΩΝΤΟC *N* ΤΙΩΝΤΟC *L* *ἐπὶ χθονὶ*] ΕΜΧΕΟΝ *M* ΔΕΡΚΟΜΕΝΙΟ *M* ΔΕ.ΚΡΟΜΕΝΟΙΟ *L* 23 *κοίλης παρὰ νηυσὶ* (*O*) *Homerus* ΚΟΙ.ΛΑΙCΠΑ.ΡΑΝΗCΙ *R* .ΚΟΛΛΙΤΙΤΑΡΑΝΗΕΤ *N* ΚΑΙΛΑΙC (*in* ΚΟΙΛΑΙC *corr.*) ΠΑΡΑΝΝCΙ *M* ΚΟΙΛΔΙC (*in* ΚΟΙΛΑΙC *corr.*) ΠΑΡΑΝΗCΙ *L* ΕΙΤΟΙCΕΙ *M* ΕΙΤΟΥCΕΙ *N* *ἔποισι Hom. Ven.*

huiuscemodi sensum nos per ablativum proferimus: 'non me vivo et in 15
terra videndo', id est 'dum ego vivo et in terra videor'; ne|cesse est enim
huiuscemodi structurae sive nomen seu participium prolatum verbo inter-
pretari, 'dum' adverbio vel eandem || vim habentibus addito. Virgilius
5 in VII:

non vobis rege Latino
Divitis uber agri Troiaeve opulentia deerit,

id est 'dum rex sum Latinus' vel 'donec Latinus regnat'. licet enim vel
nominativum pro ablativo, et maxime nominum, cum verbo substantivo
10 ponere vel verbum cognatum significationi ipsius nominis, ut 'me doctore
florent Musae', id est 'dum ego doctor sum'. nam participia raro sic pro- 16
feruntur, pro 'me docente' ut dicam 'dum ego docens sum', verbum vero
cognatum significationi ipsius nominis, quod per ablativum profertur, po-
nimus, ut 'me doctore, dum ego doceo; illo imperatore, donec ille im-
15 perat; pietate manente, dum pietas manet; virtute florente, quoad virtus
floret'.

Comparativa quoque et superlativa Graeci genetivo adiungunt, nos
autem comparativa quidem ablativo, ut 'fortior Achilles Hectore', superla-
tiva vero genetivo, ut:

20 fortissime gentis,

de quibus latius in libro tertio de nominis comparatione dicentes tracta-
vimus.

Verbalia quoque in 'or' desinentia vel 'rix' transitiva, quae a verbis II 17
actum aliquem significantibus fiunt, genetivo iunguntur, ut 'amo illum,
25 amator' et 'amatrix illius; doctor doctrix; munitor munitrix; lector lectrix;
tonsor tonstrix; mirator miratrix'. Lucanus in VIIII:

Impressit dentes Haemorrhois aspera Tullo,
Magnanimo iuveni miratorique Catonis.

Similiter genetivo adiunguntur participialia plerumque vel participiorum 18

1 proferimus ut si quis dicat non *O* 3 huiuscemōī distructurę *N* structu-
ram siue per nomen siue per participium prolatam *O* seu ụ participium *M* 4
adverbio] *d* adumbio *D* eaudem] *d* eadem *D* *Verg. Aen.* VII 261 *sq. cf. lib.*
V § 14. 80 5 VIII *D* VII aeneidos *O* 7 troiaeuę *D* deerit] *r* derit *Rm* ade-
rit *M* desit *in ras. l* 8 *post* Latinus *vocc.* vel donec Latinus *om. O* euim nomi-
natiuum *S* 9 nominum] *d* nominatiuum *OD* 10 cognatum *ex* cognato *corr. S*
11 dum] cū *M* sum uel docco. nam *N* sic] *om. M* pro se *spscr.* uel sic
L proferuntur ut pro *O* 13 quod per *ex* per quod *corr. S* quod per — po-
nimus *om. R in mg. add. r* 14 imperatore floruit roma. donec *O* imperatore id÷
donec *L* 15 quoad] *d* quod ad *D*, *quod merum vitium videtur esse*, *id quod addo
propter H. A. Kochium mus. phil.* XIII 288 quoad usque *O* quo *L* 17 conpara-
tiua *D* cōpatiua *N* 18 cōpatiua *N* achiles *L* haectore *RMD* 20 *Verg.
Aen.* I 96 fortissimę *r* 21 tercio *D* cōpatione *N* 23 a] *d* ad *D*
24 ut ama *L* 25 lector lectrix munitor munitrix *S* letrix *L* 26 miratrix ge-
nitor genitrix. lucanus *O* *Luc. Phars.* VIIII 806 *sq.* VIII *S* 27 Inp̄ssit *N*
cum Luc. Voss. B Imp̄sit *L* hemorrhois *DNl* haemorhois *S* hęc morrhois *M* he-
morrois *L Luc. Voss. B* emorrois *Voss. A* 28 miratoriquę cantonis *Dd* 29
participialia] *r* participalia *RL* participialia nomina *O* pleruuque *L* vel parti-
cipiorum *om. R sup. lin. add. r*

trans|itivorum absque tempore vim habentia (transitiva autem participia sunt, quae a transitivis verbis nascuntur, ut 'amo illum, amans illum; fido illi, fidens illi; invideo tibi, invidens tibi'), nisi sint passiva, id est futuri passivorum similia: tunc enim dativo vel ablativo adiunguntur, sicut et participia eiusdem formae [id est in 'dus' desinentia], ut 'amans il- 5 lius', similiter 'abundans, sapiens, patiens, fidens'. Virgilius in II Aeneidos:

Obtulerat fidens animi atque in utrumque paratus.

similiter 'inops, praeceps'. Virgilius in IIII Aeneidos:

Saevit inops animi. 10

idem in VIIII:

Et praeceps animi Tmarus et Ma||vortius Haemon.

similiter 'cupidus, rapidus, avidus' - Virgilius in VIIII:

Ergo avidum pugnae dictis ac numine Phoebi
Ascanium prohibent -, 15

'fidus illius' - Virgilius in XII:

Praeterea regina tui fidissima dextra
Occidit ipsa sua -,

19 'doctus grammaticae, prodigus animae'. Horatius carminum I:

Regulum et Scauros animaeque magnae 20
Prodigum Paulum.

'abundans illius rei' nomen est, nam participium ablativo, quomodo et verbum eius, coniungitur. Virgilius in bucolico:

Quam dives pecoris nivei, quam lactis abundans.

Cicero pro Cluentio: mulier abundat audacia. idem pro Cor- 25

2 a *om. D sup. lin. add. d* 3 nisi si sint *r* sint *om. S* passiva] *ODN* uel positiua *sup. lin. d* positiua *RML* possessiua uel passiua *S* 4 futuris *N* Nunc enim *S* 5 eiusdem] *d* eius *D* 6 abundans *in mg. add. L* *Verg. Aen.* II 61 aeneidis *MDL* aeneid *S* 8 optulerat *N Med.* animo *Rom.* utrunque *L* 9 inops] *r* inobs *RS* pceps] *d* pces *D* *Verg. Aen.* IIII 300 III *S* Aeneidos *om. O* aeneidis *MDL* 10 seuit *DNS* inobs *S Pal. Fr.* 11 *Verg. Aen.* VIIII 685 VIII *O* 12 Tmarus] *d* marus *D Med.* timar' *N* timarys *M* tinarus *L* tmaros *Rom.* hemon *DN* 13 rapidus auidus cupidus *L* *Verg. Aen.* VIIII 661 *sq.* 14 Ergo] *d* ego *D* pugne *S* ac] *sic Verg. Pal. et, si recte Ribbeckium intellexi, fort. in ras. Rom.* et *Med.* phebi *S* 16 Virgilius] Idem *O* *Verg. Aen.* XII 659 *sq.* (*def. Rom.*) 19 prodignus anime *M* Oratius *N* *Hor. carm.* I 12, 37 *sq.* I carminum *O?* 20 Regulum] *n* Regulos *N* animaeque *DN* magne *S* 21 prodignum *M* prodigum poeno superante paullum *Hor. Reginens.* prodigum paulum (*vel* paullum) superante poeno *codd. Hor. rell. cf. adnot. Bentleii* Paulum *om. tres ex quattuor codd. Prisc. a Bentleio consultis, exhibent et Krehliani et mei omnes cf. adnot. Bentleii ad Hor. l. l.* 22 Habundans *S* est *om. M* 23 eius] *d* ei *D* *Verg. ecl.* 2, 20 24 peccoris *S* 25 Cicero tamen pro *S* *Cic. pro Cluentio* 65, 184 abundat] *sic etiam codd. Cic., praeter unum Laur.* XLVIII 12, *qui praebet* abunda, *et Arus. Mess. p.* 209 *Lind.* habundat *R* abundans *Lips. A Krehlii, edd. omnes, idque et apud Prisc. tuebatur et ipsi inde Ciceroni illaturus erat Spengelius allg. Schulzeitung* 1831 II 59, 468: *at participio nec apud Prisc. opus est, qui* 'participium' *inquit* 'ablativo, quomodo et verbum eius, coniungitur' audacia] *r* audatia *R* *Cic. pro Corn.* II *fr.* 9, IIII 2, 453 *Cic. ed. Orell. cf. Arus. Mess. l. supra l.* pro] in *N*

nelio II: quis tam abundans copiis. similiter 'patiens', quando nomen est, genetivo sociatur - Lucanus in VIIII:

Qua niger astriferis conectitur axibus aer,
Quodque patet terras inter lunaeque meatus, —
5 Semidei manes habitant, quos ignea virtus
Innocuos vita patientes aetheris imi
Fecit, — et aeternos animam col|legit in orbes.

Virgilius in II georgicon:

patientem vomeris unci —,

10 quando participium, accusativo, sicut et verbum ex quo venit, 'patior il- 20 lam rem, patiens illam rem'. Virgilius in III Aeneidis:

Haut impune quidem, nec talia passus Vlixes.

'amans illius' Cicero pro Caelio: clarissimi ac fortissimi patriaeque amantissimi. Sallustius in Catilinario: alieni ap-
15 petens, sui profusus. et attende, quod voce passiva 'profusus', quia magis actum significat, genetivo est coniunctum. similiter si dicam 'doc- 21 tus grammaticam', participium est, 'doceor' enim 'grammaticam' dicimus. et necesse est, ut diximus, casum, quem verba sequuntur, etiam participia sequi. 'doctus grammaticae' nomen est, 'fugitans litium' nomen est;
20 nam 'fugitans lites' participium, dicimus enim 'fugito, fugitas lites'. Terentius in Phormione:

Erus liberalis est et fugitans litium.

similiter 'praefectus urbis' nomen est, 'praefectus urbi' participium; verbum enim dativo coniungitur 'praeficio tibi'. et postremo omnia, quae si-
25 milem habent significationem in 'or' desinentibus verbalibus transitivis, genetivo solent iungi, ut 'dubius illius rei'; similiter 'anceps illius rei, nescius, expers, doctus, peritus'. ||

1 habundans *RD* scopiis *Rr* paciens *S* 2 *Luc. Phars.* VIIII 5 *sqq.* 3 Qua] *ex* quia *corr. D ex* *ua *Luc. Voss. B* Quam *L* conectitur] *sic etiam Voss. AB* connectitur *RMODS* 4 quodquę *D* quique *et* quaque *vv. ll. codd. Luc.* patens *v. l. ap. Luc.* luneque *M* lunęquę *D*ᵃlune**q; (ne *al. m. in ras.*) *Voss. B* 6 vitae *v. l. ap. Luc.* &heris *D* 7 et *sup. lin. add. r* 8 *Verg. georg.* II 223 9 pacientem *S* unci. Hoc quando *S* 10 participium est *Sr* accussatiuo, *in mg. add.* iungitur *L* accusatiuus iungitur. *NS* et *om.* (*M*) patior illam rem *om. L* 11 paciens *S* patiens illam rem *om. R add. r* *Verg. Aen.* III 628 (*deficit Rom.*) III *in ras. n* aeneidos *OSL* aeū *N* 12 Haut] *Verg. Med.* aut *RMNL* haud *ODS cum Pal.* inpune *ODS Med* pasus *L* 13 *Cic. pro M. Caelio or.* 14, 34 celio *DNSr* coelio (*MO*) claris *R* ac fortissimi *om. D sup. lin. add. d* fortissimi viri patriaeque *Cicero* 14 *Sall. Cat.* 5, 4 catillinario *L* 15 adtende *MN* passiva *om. S* 18 secuntur *N* secuuquntur *D* 19 sequi. Igitur doctus *N* doctus] *r* doctis *R* grammatice *M* *post* nomen est *sqq.* — nomen est *om. O* litium] *r* licium *R* 20 participium est *MODNS* fugito uel fugitas *O* terrentius *ML* *Ter. Phorm.* IIII 3, 18 22 ęrus *M* herus (*O*) herus *ex* heros *corr. N* a*rus *l* aeros *ni f. L* 23 partipium *D* 24 enim *om. S* praeficio tibi uel praeficior *O* pฺfitio tibi uel pcifitior *S* praeficior tibi *Lr* et posttremo *S* similem *ex* similiter *corr. L* 25 desinentibus *ex* desidentibus *corr. L* uerbialibus *M* uerbialibus *RS* 26 coniungi *N* rei pro dubitator. similiter *OS* 27 doctus, peritus] *d* pěritus doctus *OS* doctus *D*

22 Similiter genetivo adiunguntur omnia, quae obtineri vel desiderari aliquid ostendunt vel contraria his. et obtineri quidem aliquid ostendunt 'dives, copiosus, opulentus, capax, tenax'. Virgilius in I Aeneidis:

ditissimus agri
Phoenicum. 5

idem in II georgicon:

Dives opum variarum.

et quae | desiderari aliquid ostendunt: 'avarus illius rei, cupidus, avidus, studiosus', contra vero deesse aliquid significantia 'egenus, indigus, inops, pauper, vacuus'. Horatius in I sermonum: 10

horum
Semper ego optarim pauperrimus esse bonorum.

idem in II . . . .

Sic vacuum cerebri populum Phaeaca putavit.

23 Licet autem, ut dictum est, in omnibus possessionibus et pronomen 15 vel nomen possessivum pro genetivo primitivi et dativum pro eo ponere, ut 'Euandrius filius fuit Pallas' et 'Euandri filius' et 'Euandro filius fuit Pallas; Telamonius filius fuit Aiax' et 'Telamonis' et 'Telamoni filius Aiax; pater meus fuit Aristarchus' et 'pater mei' et 'pater mihi; cliens Tullianus fuit Roscius' et 'cliens Tullii' et 'Tullio fuit Roscius'. 20

Similiter omnia ad aliquid eandem constructionem servant. et haec enim possidentur. maxime autem quando ad gratiam vel utilitatem alicuius vel contra aliquid fieri volumus significare, dativis utimur. Lucanus in II:

urbi pater est urbique maritus, 25

24 id est 'ad utilitatem urbis et pater fieri passus est et maritus'. similiter ergo possumus dicere 'fortis patriae sum' et 'multis fortior patriae sum' et 'omnium utilissimus patriae sum' et 'cunctorum piissimus patriae sum'. nam positivorum constructio etiam comparativis et superlativis servatur extra suam illorum constructionem, quam habent in comparando. 30

1 optineri *RN* obtineri aliquid ostendunt uel desiderari *S* 2 his quae obtineri aliquid (*L*) optineri *RN* 3 copiosius *S* *Verg. Aen.* I 343 *sq.* aeneidos *OD* ęn. *N* 5 phenicum *L* 6 *Verg. georg.* II 468 7 opus *O* 8 ut auarus (*M*) illius] *d* illi *D* 9 studiosus auidus (*M*) indigus] *1* indiga *libri* 10 *Hor. serm.* I 1, 78 *sq.* 12 ego semper *N* obtarim *S* optarem *N* *cum aliqua parte codd. Hor.* bonorum *ex* uerborum *corr.* *N* 13 *post* idem in II *excidit aut* Sive operum vacuo gratus conviva per imbrem (*Hor. serm.* II 2, 119) *aut alius aliquis versus ex hoc libro petitus, tum* Iuvenalis in V *Iuv. sat.* V 15, 23 tam vacui capitis populum Phaeaca putavit? *cf. sat.* 14, 57 *extr.* vacuumque cerebro, *ad quem versum spectat* § 31 14 populum] *r* pupulum *R* pheaca *DSL Iuv. Pith.* phoęaca *N* 15 de pronomine et nomine possessiuo *in mg. inscr. d* in nominibus omnibus *L* pronō*** *L* 17 fuit filius pallas *OS* fuit Pallas *om.* *D* euandro filius filius fuit *S* 18 Telamoni filius] *sic*, filius *in mg. add.*, *L* Aiax] fuit aiax *MONd* sicuti aiax *D* filius aiax *S* 19 mei et mei et pater meibi *L* michi *S* 20 tulii *R* et cliens tullio (*O*)*r* 21 omnia *in mg. add.* *L* ad aliquid dicta eaudem *MN* 23 contra] *d* contraria *D* *Luc. Phars.* II 388 24 in XI *L* 28 piissimus patriae] pissimus patri *L* 29 possitiuorum *L*

Huiuscemodi autem constructiones, id est quae dativo adiunguntur tam nominum quam verborum, adquisitivas Graeci vocaverunt, id est περιποιητικάς, quae nobis aliquid boni malive adquirunt, quorum pleraque a verbis derivantur vel generant verba suntque adiectiva, ut 'utilis tibi sum' vel
5 'inutilis'; 'commodus illi sum' vel 'incommodus'; | 'fidus', cuius tamen superlativum etiam genetivo adiunxit Virgilius || in XII:

> Praeterea regina, tui fidissima, dextra
> Occidit ipsa sua.

similiter 'damnosus, periculosus, carus, facilis, difficilis, quaestuosus, 25
10 vendibilis' et omnia similia, quae ferre aliquid commodi vel incommodi demonstrantur. quid est enim aliud 'utilis tibi sum' nisi 'utilitatem tibi ferens', 'calamitosus, calamitatem ferens'?

Et postremo omnia verbalia in 'lis' vel in 'dus' desinentia participiis futuris similia dativum asciscunt, ut 'mirabilis, legibilis, orabilis, amabilis
15 mihi est; penetrabilis' et 'penetralis, extricabilis, dicendus, amandus, docendus' et similia, 'docilis' et 'docibilis'. sed 'docilis' est qui facile docetur, 'docibilis' qui facile discitur, quomodo 'penetralis' qui in intimis est partibus, 'penetrabilis' qui facile penetratur.

Aequiperantia etiam quomodo et verba, quae Graeci ἰσοπαλῆ vocant,
20 et subiecta vel superposita, quae ἐπαναβεβηκότα, quae tamen et ipsa ad aliquid sunt dicta, de quibus iam diximus, 'subiecta' vero vel 'superposita' dicuntur, quod licet ea et subicere et praeponere, ut 'pater filii' vel 'filio est pater' et 'filius patris' vel 'patri est filius', similiter 'dominus: servus, 26 imperator: miles, tyrannus: armiger, satelles: rex, erus: famulus, cliens:
25 patronus' licet quovis ordine per utrumque casum proferre; 'similis' quoque et 'dissimilis, par: impar, aequus: iniquus, amicus: inimicus, comes: socius, affinis: cognatus, propinquus: vicinus, commilito: contubernalis'.

1 coniunguntur *O* iunguntur *L* 2 acquisitiuas *Nm* acquisitiuis *M* id est *om. ONL* ΠΕΡΙΠΟΙΝΤΙΚΑС *D* ΠΗΡΙΠΟΙΝΤΙΚΑС *S* ΠΕΡΙΠΟΤΕΤΙΚΑС *idemque in mg. repetitum d* ΠΕΡΤΟΙΗΤΙΚΑС *N* ΠΕΡΙΠΥΝΤΙΚΑС *M* ΠΕΡΙ*ΟΙΜΤΙΚΑС *in* ΠΕΡΙΝΟΙΗΤΙΚΑС *mut. L* 3 maliuąe *R* uel mali *MN* acquirunt *N* 4 diriuantur *RSL* 5 illi] tibi *S* fidus illi cuius (*M*) 6 *Verg. Aen.* XII 659 *sq.* 7 preterea *DS* 8 cecidit *S* 9 questuosus *DNS* 10 ferri *ex* fere *corr. L* 11 demonstrant *r* aliut *D* 12 calamitatem tibi ferens *L* 13 verbalia] *r* uerbialia *RS* lis] is *S* 14 adsciscunt *MODLr* assciscunt *S* adciscunt *R* orabilis *om. N* 15 michi *N* penetralis] *ex* penetrabilis *corr. DN* 16 docilis docibilis *L* sed docilis est] *ex* s& ** docibili est *corr. D* 17 discitur] discit *O* penetralis] *ex* penetrabilis *corr. N* 18 partipibus *D* penetrabilis] *r* penetralis *R* et penetrabilis *O* 19 etiam *del., in mg.* tā gen̄to quam datō *add. r* *post* etiam: genitiuo uel datiuo adiunguntur *M* tam genetiuo (genitiuo *O*) quam datiuo *OL* tam gn̄to uel datiuo iunguntur *N* quomodo] *d* quomo *D* Graeci *sup. lin. add. n* СОПΑΛΗ *R* ІСОПΑΛΑΙ *r* ІСОПΑΑΝ *S* ΕΝΑΝΑ *N* 20 quae graeci ΕΠΑΝΑΒΕΒΗΚΟΤΑ *R* ΕΠΑΝΑΒΗΒ*ΚΟΤΑ(Ν) *S* epanabebekota *d* ΕΗΑΗΑΒΗΒΚΟΤΑ *D* ΕΠΑΝΑСΕΒΕΚΟΤΑ *L* ΕΝΑΝΑΒΒΗΚΟΤΑ uocant *N* 21 iam *om. M* 22 praeponere] *ex* ponere *corr. N* 23 et uel filius *DL* et filius est *Rr* patris et patri *N* 24 tirannus *DNS* herus *ONS* aerus *L* 25 licet enim ea quouis *SL* *post* proferre: vel quod ipsa possessio vel supra possessorem (vel superposita *S*) est, ut dominus pater, vel subiecta, ut filius. *add. Sr* 26 par et impar *O* equus *L* 27 sotius *D* affinis amicus cognatus *L*

Terentius in eunucho:

Quid tibi ego plura dicam? domini †similis es.

Iuvenalis in II:

non similis tibi Cynthia.

Cicero pro M. Marcello: simillimum deo iudico. Lucanus 5 in X:

Quem metuis, par huius erat. |

idem in VIIII:

Par geminis Chiron et idem quod carcinos ardens
Scorpios. 10

27 Accusativo quoque nominativi adiunguntur figurate, quando, quod parti accidit, hoc toti redditur. et totum quidem per nominativum, pars autem per accusativum profertur, ut 'fortis dextram' pro 'fortem dextram habens; celer pedes' pro 'celeres pedes habens; sapiens animam' pro 'sapientem animam habens; albus colorem' pro 'al||bum colorem habens'. et 15 in omnibus subaudiendum 'qui est', etiam si obliquentur, ut 'albi colorem equi' id est 'equi eius, qui est albi coloris; albo colorem equo; album colorem equum'. sic etiam per pluralia 'albi colorem equi oblati sunt imperatori; alborum colorem equorum corpus fuit; albis colorem equis ve-
28 hitur; albos colorem equos iungit'. nam quicumque casus nominativo ad- 20 iunguntur, etiam declinato construi possunt. Virgilius in I:

Nuda genu nodoque sinus collecta fluentes.

idem in VI:

lacerum crudeliter ora,

1 Terrentius *MDL* *Ter. eun.* III 2, 43 2 quit *D* plura ego *N* plura] multa *Terentius et sic* § 248 similis es] *sic etiam Bemb. Bas. et R* § 248 similes es *M* similis est *libri plerique* § 248 simiu's *Fleckeisenus* 3 *Iuv. sat.* II 6, 7 in II *om. D* 4 non] haut (aut *Pith. et Thuan.*) *Iuvenalis* chyntia *Pith.* 5 *Cic. pro M. Marc. or.* 3, 8 M.] *sup. lin. add. r om. R rell.* *Luc. Phars.* X 382 7 par huius *ex* huius par *corr. L* erit *Luc. Voss. B et Tigurin.* 8 *Luc. Phars.* VIIII 536, scorpios *ex v.* 533 *accito pro initio v.* 537 Humidus Aegoceros VIII *RNDL* 9 chyron *D* carciuus *N* carchinos *d* carchinos parciuos *M* carchinus *Luc. Voss. uterque* 10 scorpios] *ex* scorpius *corr. O* scorpius *S cum utroque Voss. v.* 533 11 nominativi] *r* nominati *R* iunguntur *L* 12 toti] *m* titi *M* per] *d* pro *D* pars] *d* par *D* 13 dextram] *r* dextrae *L* dextre *R* dexteram *MS* 14 sapiens — animam habens *ante* celer — pedes habens *collocat N* 16 ut — coloris *notis* ÷ ÷ *induxit S* albicolorem equi *L* 17 albo] *r* albi *Rd* albicolorem *L* equo] *r* equ* (i?) *R* *post* equo: hoc est equo qui est albo colore *add. M* id huic equo qui est albo colore÷ *S* album] albi *d* albicolorem *L* album colorem equum] *om. R* album colorem equm *r* 18 .sic *om. D* pluralia *ex* plurale*a (m) *corr. R* albi] abi *S* colorem] *r* colorum *R* aequi *O* 19 corpus] magnum corpus *OD* corpus magnum *NL* corpus fuit magnum *M* uenitur *RMDN* 20 iunguntur *L* 21 etiam cum declinato *d* Virgł in VI. crudeliter — auribus. Idem in ·I· Nuda — fluentes. Idem in V *S* *Verg. Aen.* I 320 *cf. lib.* VII § 87 I aeneidos (*O*) 22 nudosque *M* nudoque *L* sinus] siu' ī *ex corr. l* sinu *ni f. L* colecta *D* fluentes] *sic etiam omnes* § 199, *nisi quod* fluetes *N, et* § 274 *praeter r;* fluentis *rd cum libris Verg. et sic libri lib.* VII § 87 *et r infra* § 274 23 *Verg. Aen.* VI 495 *sqq.* 24 ora *om. M*

Ora manusque ambas populataque tempora raptis
Auribus.

idem in V:

intentaque bracchia remis
5 Intenti.

Ablativus etiam coniungitur nominativo, quando per eum aliquid evenire demonstratur illi, qui per nominativum profertur, ut 'acutus oculis' id est 'per oculos; validus viribus' id est 'per vires; gloriosus laude' id est 'per laudem'. in hoc sensu Graeci quidem dativo, nos vero ablativo 10 utimur. et quod supra quoque ostendimus, quando haberi aliquid vel consequi per genetivum Graeci ostendunt, nos ablativo utimur, ut μεγάλης ἀρετῆς ἀνήρ [id est 'magnam virtutem habens vir'], Latini 'magna virtute vir' dicunt; frequenter tamen et genetivo secundum Graecos in hoc sensu 29 utuntur, ut 'magnae virtutis vir'. Virgilius in I:

15 ditissimus | agri
Phoenicum.

idem:

Dives equum, dives pictai vestis et auri.

Sallustius in Iugurthino: homines veteris prosapiae, multa- 20 rum imaginum ac nullius stipendii. Terentius in Andria:

forte unam aspicio adulescentulam,
Forma . . . . ac vultu, Sosia,
Adeo modesto, adeo venusto,

hoc est 'virginem, quae habebat formam ac vultum modestum et venustum'. 25 similiter in consequentiae significatione illi genetivo, nos ablativo utimur 30 tantum, ut ἐμοῦ ὁρῶντος τὸν παῖδα ἔτυψας id est 'dum ego video, puerum cecidisti', quod nos dicimus 'me vidente puerum cecidisti; Augusto imperatore Alexandria provincia facta est' id est 'cum Augustus erat imperator; Bruto defensore liberata est tyranno respublica' id est || 'cum defen-

1 ambas *ex* abbas *corr. R* 3 *Verg. Aen.* V 136 *sq.* 4 bracchia] *R cum libris Verg. lib.* VIII § 9 *l. cf. Lachmanni ad Lucr.* VI 434 *comm.* brachia *r rell.* remis *ex* ramis *corr. N* 6 ablatiuus *ex* ablatiuis *corr. N* 7 occulis *L* 8 occulos *L* laude hoc est *O* 10 habere *DNS* 11 genitiuum antanaclaston greci *S* μεγάλης ἀρετῆς ἀνήρ] *r* ΜΕΓΑΛΕϹ ΑΡΕΤΕϹ ΑΝΕΡ *L et m. rec. in mg. D* ΜΕΓΑΛΕϹ. ΑΡΕΤΕϹ ΑΝΙΡ *N* ΜΑΤΑΛΗϹ ΑΝΝΡ *R* ΜΕΡΑΛΝϹΑΡΕΕΑΝΗΡ *D passim corr. a d* 12 ἀρετῆς] *om. O* ΑΡΗΤΗϹ *S* magnam virtutem habens] magnae uirtutis *M* 14 *Verg. Aen.* I 343 *sq.* in I ęneidos *S* aeneidos I *O* 16 phęnicum *S* 17 idem] idem *** *D* idem in VI *O* idem in XI *N* idem VII *L* qđ in VII; *S* *Verg. Aen.* VIIII 26 18 ąequum *Rr* 19 *Sall. Iug.* 85, 10 homines] *sic etiam* § 285. 293 hominis (*MO*) hominem *Sallustius* veteris prosapiae *om.* § 285 prosapie *S* multarum] *sic etiam Sall. Vat.* 3864 aut multarum *vel* ac multarum *libri Sall. plerique* 20 imaginum] *r* imaginem *R* et nullius stipendi (*al.* stipendii) *libri Sall.* terrentius *ML* *Ter. Andr.* I 1, 91 *sqq. v.* § 14 21 adolescentulam *SL* 22 sosiā *L* o sosia *n* 24 quae] *d* que *D* habebat] *r* habat *R* uultu *R* modestum ac modestum. similiter *S* 26 ut ΕΜωΡΟΝΤΟϹ.ΤΟΝ ΠΑΙΔΑΝΤΥΨΕϹ *S* ut ΕΜΟΥΟΡΝΟΤΟϹ.ΤΟΝΙΤΑ.ΙΔΙΔΕΤΥΦΕϹ *N* ὁρῶντος] *d* ΟΡΝωΤΟϹ *M* ΟΡ*ωΤΟϹ (Ν) *D* ΟΡΝωΝΤΟϹ *r* ΟΡΟΝΤΟϹ *L* ΓΟΝ *R* ΠΑΙΔ *MDr* ΕΤΥΨΕϹ *RDl* ΕΦΟϹ *ni f. ante corr. L* id est] Iđ *N* 27 cicidisti *S* cecidisti *ex* cicidisti *corr. R* 28 cum] dum *N* 29 tiranno *D* a tyranno *MN*

sor eius fuerat Brutus; Sulla victore perierunt Romani' pro 'cum victor fuerat Sulla'. in hoc autem sensu, ut ostendimus, non licet genetivo uti pro ablativo.

31 Illa quoque nomina, quae vim habent passivam, ablativo iunguntur: 'lassus labore, fessus cursu, cassus lumine', quod etiam participium po- 5 test esse. Virgilius in II Aeneidis:

Demisere neci, nunc cassum lumine lugent,

undecimo: . . . .

Cassa fraude parat;

'orbus prole, viduus pharetra'. Horatius in carminum libro I: 10

puerum minaci
Voce dum terret, viduus pharetra
Risit Apollo.

Iuvenalis libro III:

Dignus morte perit, cenet licet ostrea centum; 15

'vacuus cerebro, mente captus'. est tamen invenire in his quoque quaedam auctoritate veterum genetivis coniuncta. Virgilius libro XII:

Descendam magnorum haud umquam indignus avorum.

32 In comparationibus quoque ablativos ponimus pro genetivis, ut 'fortior Scipio Hannibale'. licet autem et nominativum cum nominativo inter- 20 posita 'quam' comparere, ut 'fortior | Scipio quam Hannibal', et quod saepe superius docuimus, flexis quoque nominativis in obliquos casus eadem constructio obliquis quoque casibus servatur, ut 'fortioris Hectore Achillis maxima virtus fuit' et 'Scipionis quam Hannibalis mirabilis strenuitas erat'.

Necesse est autem omnia casualia eosdem casus in eadem structura 25 servare, sive coniungantur, quod supra dictum est, nominibus sive pro eis sint posita. et pronomina quidem loco nominum etiam per se posita inveniuntur ideoque constructionem eorum sibi defendunt, ut 'gloriosus ego III 33 sum doctrina; laudabilis est ille fortitudine'; participia vero et cum no-

1 sylla *RDMS* silla *NL* cum sylla uictor fuerat *D* 2 sylla *RMS* silla *NL* autem *om. O* 5 ut lassus *L* cursus (.cassus) lumine *N* partipium *D* 6 *Verg. Aen.* II 85 aeneidos (*O*) aeneidos *D* eñ. *N* 7 Dimisere *N* nici *D* cassum] *r* casum *R* *post* lugent: hic tamen nomen est *add. r* Tamen sine dubio nomen est (*M*) Hic tamen sine dubio nomen est. *OS; lin. dimid. erasa in L* in undecimo *Sd* in XI. *NL* Vndecimo libro *O* *post* undecimo *excidisse videtur* Nullum cum victis certamen et aethere cassis (*Aen.* XI 104), *tum* Lucanus in V *quod inseruit Krehlius Luc. Phars.* V 130 9 *post* parat *in D varia sequuntur de epactis et nugae quaedam curiales, tum ab* Orbus *in fronte novae pag. al. manus inc.* 10 *Hor. carm.* I 10, 10 *sqq.* II. *S* 11 minace *L* 13 appollo *L* apallo *N* 14 *Iuv. sat.* III 8, 85 15 coenet (*O*) cenet. licet *r* licet cenet *RL* 16 vacuus cerebro *spectat ad Iuv. sat.* 14, 57 *cf.* § 22 cerebro *ex* cerobro *corr. D* inuenire *ex* inuere *corr. D* 17 *Verg. Aen.* XII 649 18 discendam *Med.* haud] haut *L ita ut Rom.* numquam indignus *Med.* 19 pro ab *L* 20 Hannibale] *d* annibale (*MO*)*D* autem *om.* (*M*) 21 hannibal *ex* annibal *corr. N* annibal (*O*) 22 superius saepe *S* 23 achilis *L* 24 annibalis (*MO*) (h)annibalis m(i)rabilis (s)trenuitas *D* 25 eosdem] *r* easdem *R* 26 coniugantur *N* 27 nominum *om. D add. d* 29 vero] etiam (*M*)

mine et cum pronomine et per se posita constructionem tam verbi necessario sequuntur quam nominis, quia utrique cognata sunt. nominis, ut 'Cicero accusans vicit; Ciceronis accusantis oratio valuit; Ciceroni accusanti contigit gloria; Ciceronem accusantem timuit Catilina; o Cicero accu-
5 sans Catilinam patriam servasti; Cicerone accusante victus est Verres'. et eas quidem constructiones ad simi||litudinem nominum habent participia; verbi vero constructionem servant eius singula participia, ex quo nascuntur, et vel absolute dicuntur, hoc est intransitive, quomodo et verba, quae non egent obliquis casibus, ut 'ambulo, sedeo, surgo: ambulans, sedens, 34
10 surgens', vel transitive, hoc est in diversas personas vel in se ipsas per reciprocationem, id est sui passionem, quam Graeci ἰδιοπάθειαν dicunt: ut 'misereor tui' vel 'mei, miserens tui' vel 'mei; invideo tibi' vel 'mihi, invidens tibi' vel 'mihi; video te' vel 'me, videns te' vel 'me; potior te' vel 'me' et 'illo' vel 'illum' et 'tui' vel 'mei, potiens te' vel 'me' et 'illo'
15 vel 'illum' et 'tui' vel 'mei'.

Et attendendum, quod nominativus, qui verbo adiungitur, immobilis 35 casibus ipse manet et vel nullum vel eum solum assumit alterius casualis obliquum, qui verbo construitur. nullum quidem, quando absolute dicitur [id est intransitive], ut 'Terentius ambulat, Sallustius quiescit', obliquum
20 vero, quando transitive vel ἰδιοπαθῶς [id est 'sui passive'], ut 'Caesar vincit Pompeium; Cicero arguit Catilinam; pater indulget filio; | dominus miseretur sui' et 'sui servi'. ille autem nominativus, qui obliquos exigente 36 ipsius nominis natura sibi asciscit, etiam per omnes, ut supra ostendimus, casus declinatus, eandem constructionem casuum sibi defendit, ut 'victor
25 Pompeii Caesar interfectus est a Bruto; victoris Pompeii Caesaris filia fuit Iulia; victori Pompeii Caesari cessit res publica; victorem Pompeii Caesarem placavit Cicero; victor Pompeii Caesar clemens fuisti; victore Pompeii Caesare Romana libertas periit'.

Sic et omnia casualia licet construere. 37

2 secuntur *N* utrique parti cognita *O* cognita *M* 3 Ciceronis *ex* Cicероris *corr.* *D* 4 contingit *n* Ciceronem] ciceroni *R* timuit timuit *L* o *om.* *S* 5 patriam] *d in mg. add.* *l* patri *D* patriam servasti] *S ex corr.* seruasti patriam *NS* ˙uerres˙ uictus ÷ *S* 6 easdem quidem *S* 7 eius *in mg. add.* *L* 8 absolute] *r* apsolute *R* ˙dicuntur] dñt *L* ponuntur (*M*) 11 ΙΔΙΟΠΑΘΙΑΝ *RON et ex* ΙΔΙΟΠΑΙΑΝ *corr.* *L* ΙΔΙΟΠΑΤΙΑΝ *S* ΙΔΙΟΠΑΔΙΑΝ *M* ΙΔΙΠΑΘΙΑΝ *D* dicant *M* 12 miserior *L* miserens] *rd* miserans *RMOD* miser*ens (a) *L* mei uel tui *S* 13 mihi uel uideo *N* 14 illum tui *ML* potiens *ex* potens *corr.* *L*
16 adtendendum *RMN* attendendum est *L* uerba *M* iungitur *L* 17 permanet *M* alterius] *d* alteriu *D* 18 verbo] *d* umbo *D* absolute id est intransitiue dicitur *N* dicuntur *O* 19 terrentius *ML* 20 transitiuę *N* transitiue dicitur *O* idiopathos *RDSL* idiopathian *ex* idiopathion *corr.* *N* 21 uicit *MONS*
22 miseret *D* 23 adsciscit *RML* assciscit *r* asscissit *S* 24 ut victor] *r* uictor *R* 25 Caesar] *r* caes *R* caessar *L* pompei *D* cesaris *D* cesalis *S* filia ***** (filia) *L* 26 pompei cesari *D* caessit *L* victorem — Cicero *bis posuit* *S* pompei *D* cesarem *D* caessarem *L* 27 placavit] *rd* placuit *RDL* Pompeii] *r* pompei *RD* Pompeii] *r* pompei *R* 28 caessare *L* Romana] *r* romane *R* 29 Et sic *N*

Possessiva omnibus suis casibus cum genetivis aliorum bene coniunguntur, quippe vim eius ubique habentia, ut 'pugna Troiana et Graecorum multis exitio fuit; filius Telamonius et Hesionae Teucer fuit; Terentiae et Tulliani filii misertum est; Creusae et Aeneio nato datum est regnum Latii; Hectoreum et Andromachae filium praecipitavit Vlixes; o noster et fratris amice; tua et patris tui, Herodiane, proficimus arte'. 5

38 Dativum quoque so||lent Romani adquisitivorum vel effectivorum cum omni casu consociare, ut 'curae mihi est ista res, cordi, lucro, damno': possumus enim dicere 'cordi homo, cordi hominis, cordi homini, cordi hominem' pro 'iucundus, iucundi, iucundo, iucundum'. 10

39 Similiter per reliquos casus tam singulares quam plurales, quomodo et 'frugi, mancipi, necmancipi', qui cum sint dativi, omnibus tamen aliis casibus coniunguntur; quomodo etiam genetivi, per quos possideri vel haberi aliquid significatur, ut 'huiuscemodi, illiusmodi; magnae virtutis homo, magnae virtutis hominis, magnae virtutis homini', similiter per ceteros casus. ita etiam 'nihili homo, ὁ τοῦ μηδενός, nihili hominis'. similiter in eodem fere sensu figuratur nominativus et obliqui eius cum accusativo alterius nominis, quod et supra ostendimus: 'clarus genus, clari genus, claro genus, clarum genus, clare genus'. idem invenis et cum ablativo: 'dignus laude, digni laude, digno laude, dignum laude' et reliqua. | 15 20

DE ORDINATIONE VERBI.

IIII 40 Ab infinito incipit exponere verbi ordinationem **Apollonius**, ostendens, hoc verbum generale esse et pro omni posse accipi modo verborum. coniungitur autem frequentius voluntativis verbis, quae Graeci προαιρετικά 25

1 Possiua *D* Possessiua nomina *d* genetiuis eorum (aliorum *in mg. l*) bene bene *Ll* coniungitur *N* 2 Troiana] *d* triana *D* 3 telamouis *RD* thelamonius ethesione *L* Hesionae] *d* haesionę *R* hesione *DS* hesitionę *N* thesione *M* theucer *DN* terrentiae *NL* 4 Tulliani] *rn* tuliani *R* tullianio *N* filii] *n* filio *N* misertum] *d* misertus *D* Creusae — Latii] *om. RDNL add. r* creusa (*M*) creusie et aenei gnato *S* denato *O* Latii *h. l. om. S* 5 Hectoreum] *d* hectorium *D* haectoreum *RNLm* haectorem *M* et latii andromache *S* andromacha *L* 6 profecimus *O* 7 acquisitiuorum *N* adquisitiuum uel effectiuum *S* uel effectiuorum *in mg. add. r* uel affectiuorum *O* 8 consortiare *D* michi est *S* est mihi *N* ista res est (*O*) *post* est ista res: curae mihi est istius rei causa (causa *om. r*), curae mihi est isti rei adesse, curae mihi est hanc rem nosse, curae mihi est hac re proficere. similiter *add. O et in mg. r* dāpno *S* 9 cordi homini *om. RL* cordi hominem *om. DN* 10 iucundus *ex* iocundus *corr. D* iocundus *M* iocundus iocundi iocundo *ONS* iucundi] *r* iudi *R* iucundum] *om. RDSL* iocundum *ON* 12 et frugi *om. S* et frugi et *ON* mancipi necmancipii (i) *M* necmancipi *om. L* sint] *r* sit *RL* sunt *D* datī *L* 14 habere *N* significantur *S* 15 uirtuti[s] homini *Rr* 16 nihili] *r* nichili *N* nihil *R* nichil *S* ΜΝΔΕΝΟϹ *D* ΜΕΔΕΝΟϹ *Nd* ΜΗΔΗΝΟϹ *S* ΜΝFdonec *M* nichili *NS* hominis similiter. In *L* 19 claro] *d* clero *D* et] etiam *S* 20 digno laude *om. L* dignum laudem *Dd* 22 DE ORDINATIONE VERBI *om. S* 23 infinitiuo *MSL* appollonius *DL* *cf. Apollon. de synt.* III 12 *sq. p.* 226, 20 *sqq. coll. tamen* III 13 *p.* 231, 15 *sqq. Bk.* 25 verbis] *d* umbis *D* prohaeretica *Sr* proheretica *MDL* proherethica *N* prohaeretici *R*

vocant, ut 'volo legere, cupio discere, desidero videre'. invenitur tamen saepissime et aliis verbis coniunctum. Terentius in adelphis:

video sapere, intellegere, in loco
Vereri, inter se amare; scire est liberum
5 Ingenium.

Virgilius in XI:

Rem nulli obscuram, nostrae nec vocis egentem
Consulis, o bone rex. cuncti se scire fatentur,
Quid fortuna ferat populi, sed dicere mussant.

10 (nec solum nominativis, sed et accusativis et ablativis casibus ad imitationem Graecorum auctores adiungunt infinita verba, ut 'cognitus est posse dicere' et 'cogni||tum hunc posse dicere' et 'cognito posse dicere'. Terentius in eunucho: 41

Apparet . hunc esse domini pauperis.

15 Sallustius historiarum V: at Lucullus audito, Q. Marcium Regem | pro consule per Lycaoniam cum tribus legionibus ad Ciliciam tendere. in eodem: legiones Valerianae comperto, lege Gabinia Bithyniam et Pontum consuli datam esse, missos esse. participiorum autem accusativi frequenter pro infinitis verbis 42
20 ponuntur, ut Sallustius in quinto: †spe celebritate nominis in-

2 et *om. M?* coniunctum] constructum *O* Terrentius *MDL* *Ter. adelph.* V 3, 41 *sqq. cf. addit. ante lib.* XVII *p.* 107, 21 adelfis *D* 3 eos *inter* video *et* sapere *male cum Bemb. om.* sepere *D* intelligere *OS et in mg. add. L* 4 est] *Bemb. m. alt.* et *m. pr.* 5 inienium *N* 6 *Verg. Aen.* XI 343 *sqq.* 7 obscuram] *rd* opscuram *R* ob curam *D* uocis *ex* uoces *corr. Med.* 8 cuncti se] *r* cunctis se *D* cunctis *R* 9 fartuna *M* ferat *ex* petat *corr. Med.* ferat. populi sed *S* populis *D* 10 ※ Nec *S* nec — proferuntur *p.* 226, 6 *om. R in mg. add. r; eadem omissa, sed fol. cuidam insiticio a m. aequali inscripta sunt in L* sed et] sed *Dr* etiam (*ON*) sed etiam *n* et *M* 11 coniungunt *O* 12 discere *MOs* dicire *L* cognitum est *d* cognito posse dr̄e *L* (um hunc) posse dicere *add. n* discere *M* et coguito posse dicire (*sic*) *sup. lin. add. L* cognito est posse *d* posse dicere *add. n* discere *O* discere. sed etiam gn̄t. Terrentius *M* Terrentius *DL* *Ter. eun.* III 2, 33 14 hunc] seruum hunc *Terentius et sic lib.* XVII § 162 hunc seruum *S* seruum *R infra* § 233 hunc seruum *ibid. r rell.* 15 *Sall. hist.* V 12 *p.* 363, *p.* 335 *ed. min. Kr.* V historiarum *O?* in historiarum. V. *N* II *M* at Lucullus — Bithyniam et *om. N in mg. iteratis vocc. sqq. usque ad* missos *add. n* luculus *Mn* audito Q.] auditoq; *MDSLn* martium *RS* martionē *Mn* 16 Lycaoniam] *1* lionidam *n* licaoniam *rell.* 17 ad] *R* in *rell.* *Sall. hist.* V 14 *p.* 364, *p.* 335 *ed. min. Kr.* Legione *S* Valerianae] *d* ualeriane *MDn* ualeriano *L* 18 gabiani *n* bithiniam *RMDSn* bythiniam *L* Pontum — missos esse] pontum et solidatam esse. (missos) accusatiuos adiunc̄x. *in contextu Nn* pontem consolidatam esse missos *in marg. n* datum *libri nonnulli Krehliani* esse, missos esse] , sese missos esse *Ianus Douza* 19 infinitiuis *S* 20 ut in salt in V *L* *Sall. hist.* V 17 *p.* 366, *p.* 335 *ed. min. Kr.* spe celebritate nominis] *MSL* spe celebritate nostris *ROD om. N* Spem celebritate nominis *cod. Langer Krehlii* (*Gerlachius ed. a.* 1852 *lib.* V *fr.* 5 *p.* 241) S*pem (e) celebritate nominis *Lips. A* Spem salubritate nominis *Erl.* Sepe celebritatis nomine *Guelf. Krehlii* Saepe celebritatem nominis *edd.* Saepe celebritate nominis *Gerlachius lib.* V *fr.* 5 *p.* 126 *ed. a.* 1856; *num* super celebritate nominis? intellego] *ROα* in-

tellego timentem pro 'timere' et: video indigentem dona quaesiturum [τὸ πορίζειν] properantem pro 'properare'; ablativi quoque eorum pro infinitis, ut in Catilinario: nam et priusquam incipias consulto, et ubi consulueris mature facto opus est pro 'consulere' et 'facere'. Graeco similiter more infinita pro gerundii genetivo 5
43 proferuntur.) significat autem infinitum ipsam rem, quam continet verbum. 'currere' enim est 'cursus' et 'scribere: scriptura' et 'legere: lectio'. itaque frequenter et nominibus adiunguntur et aliis casualibus more nominum, ut Persius:

Sed †bonum est digito monstrari, et dicier: hic est. 10

Terentius in adelphis:

Quapropter | te ipsum purgare ipsis coram placabilius est.

idem in eunucho:

certe extrema linea 15
Amare †non nihil est,

et 'bonum est legere; utile est currere; aptum est scribere; optimum est philosophari'. quod cum aliis vocibus verbi facere non possumus, ut nomen cum substantivo verbo [id est 'est'] eis [id est aliis modis verborum] adiungamus, significantes loco nominis ipsius rei has voces nos ac- 20
cipere. cum dico enim 'bonum est legere', nihil aliud significo nisi 'bona
44 est lectio'. itaque apud Graecos etiam articulis adiungitur infinitum more

telligo *DS* te lego *MNL, Krehliani codd. praeter Lips. A, qui om.* 1 *Sall. hist.* V 18 *p.* 367, *p.* 336 *ed. min. Kr.* uideo quę futam grece properante *Nn* (ingentia dona quesitura grece *supra lin.*) indigentem] *scripsi* ingentem *R* ingentia *DOSL edd. ante Krehlium* indigentia, *si recte Heinii coll. intellego, M* indigencia *Langer.* indigenciam *Guelf. Lips. A Krehlii* indigentiam *Krehl.* quesiturum *S* quaesitura *RMOd* quesitura *D* quaesituram *L* quaesita gratiae *1 2* quaesita graeciae *3 μ π* quaesitum gratiae *Krehlius ex libris ut vid.* quaesitum ire *eiusdem Langer. Lips. A α cum sqq. usque ad Putsch.; fort.* quaesitum 2 [τὸ πορίζειν] *scripsi* ΤΟ ΠΟΡΙϹΙΝ *L* ΤΟΥ ΠΟΡΙϹΙΝ *RDS* ΤΟΝ ΠΟΡΙϹΙΝ *O* ΤΟΥ ΠΟΡΙΟΝ *M* ΤΟΥ ΠΟΡΙϹ *Guelf. om. edd. nisi quod ex nota* GR. *vel* grece (*cf. supra lect. Nn*) *ortum est illud sive* graeciae *sive* gratiae properante *D* pro *om. DL add. d* 3 *Sall. Cat.* 1, 6 (2, 1 *Link.*) catilliuario *L* in Catilinario: nam et] Sat *N* et *om. MO* incipiam *S* 4 ubi consulueris *add. n* consuleris *M* mature] *d* maturae *M* nature *D* ˙facto ˙mature *S* 5 more — proferuntur] *om. N* Modo infinitum pro gerundiui genitiuo casu proferunt. *n* gerundii] *scripsi* gerundi *RD* gerendi *MSL* gerundiui (*O*) gerundis *d* genetiuo (*vel* genitiuo) casu *libri praeter R* 6 rem id est nomen quam *O* c̄***tinet *L* uerbum continet *N* 7 est enim *MODSL* 8 casualibus *ex* causalibus *corr. L* 9 *Pers. sat* I, 28 10 Sed] *sic etiam* § 260, *ubi cf. v. l.* At *in ras. n cum Persio ad Pers. Montep.* 1 *Vat.* et *Leid.* bonum] *sic etiam* § 260, *ubi cf. v. l.* pulchrum *N et m. rec. in R cum libris Persianis* (pulcrum *Pers. Leid.*) hic] *D* hi *d* 11 Terrentius *M* *Ter. adelph.* IIII 3, 17 12 q propter *L* ipsis] *sic etiam Ter. Bemb. m. rec. Bas.* ipsi *Bemb. m. pr.* 14 *Ter. eun.* IIII 2, 12 *sq.* 15 certe exire maline trema linea *Dd* linia *S* lineam˙ *Bemb. m. alt.* tinea *Bemb. m. pr.* 16 nonnichil *N* haut nihil *Bemb.* haud nihil *Bas.* haud nil *Fleckeisenus* 17 bonum est] *d* bonum *D* legere et utile est *D* optimum] *r* obtimum *RM* 18 philophari *S* possum *L* ut] et *M* 19 verbo *om. N* id est est *del. r* id 'est *N* id est *MOL* 21 enim dico (*M*) nichil *N* 22 Itaque] *d* Iteque *D* infinitum *ex* infinitu*(s?) *corr. L*

nominum. cum autem sine 'est' vel alio huiuscemodi verbo [id est substantivo] proferam 'bonum', vel 'commodum' vel 'utile' vel aliud huiuscemodi casuale, non ipsius verbi qualitatem, sed illius rei, in qua fit actus verbi, significo, ut si dicam 'bonum lego', necesse est vel carmen vel opus 5 vel tale aliquid intellegi. nemo enim dicit 'bonum est lego' quomodo 'bonum est legere'. ||

Nominativis quoque adiectivorum et obliquis eorum pulcherrima figura coniungitur infinitum, ut 'fortis bellare; prudens intellegere; sapiens providere; peritus docere' et similia. Horatius in I carminum:

10 et celerem sequi
Aiacem,

id est 'celerem ad sequendum'. sic et alia.

Illud etiam in hoc modo contemplandum, quod verbis praeceptivis, 45 quibus dativi adiunguntur, possumus et accusativos copulare infinitis con-15 sequentibus, ut 'iubeo tibi currere' et 'iubeo te currere; impero tibi proficisci' et 'impero te proficisci; praecipio tibi legere' et 'praecipio te legere'. sic et similia. sciendum tamen, quod in hoc sensu frequenter invenimus pro infinito verbo subiunctivum poni, ut 'iubeo facias; iubeo dicas; impero venias; hortor legas', in quibus deest 'ut', quod licet vel 20 addere vel non.

Verborum quoque omnibus modis et participiis possunt coniungi, ut 'amo discere, ama discere, utinam amarem discere, cum amaverim discere, | amare discere prodest, amans discere'. similiter 'intellego sentire, 46 intellege sentire, utinam intellegerem sentire, cum intellexerim sentire, 25 intellegere filium sentire cupio' [Horatius carminum II:

†dedocet uti
†Falsis vocibus];

participio etiam 'volo intellegens sentire'. sic omnia.

Est tamen frequenter invenire, nomina pro adverbiis totius verbi de- 47 30 clinationi bene accommodari, ut 'sublime volo, sublime volas, sublime volat'. igitur a constructione quoque vim rei verborum, id est nominis, quod significat ipsam rem, habere infinitum possumus dinoscere, res au-

1 huiuscemodi casnale uerbo *D* *post* huiuscemodi *sqq. usque ad* huiuscemodi *om. S* 3 casuale *ex* causale *corr. L* illius] ipsius *N* 5 intellege *M* bonum est lego] *r* bonus est lego *R* 7 nominatiuis *ex* nominatiuus *corr. L* pulcerrima *N* 9 *Hor. carm.* I 15, 18 *sq.* 10 cęlerem *M* 12 est caderem ad *M* 14 infinitis] *r* infinitos *R* 15 imper*o (e) *L* *post* proficisci: et impero te proficisci *om. R add. r* 17 fequenter *D* inuenitur *S* 18 infinitiuo *L* poni] *d* pone *D* facias et iubeo *SL* 19 ut] *l* in *L* 22 amarem discere *D* amaverim] amarim *O* discere] *r* didicisse *RM* dedi*cisse (s) uel didicisse *L* didicisse uel discere *N* 23 discere. Prodest amans discere. *D* intellege sentire *om. L, in mg.* intellige sentire *add. l* 25 intellegere filium sentire *om. R add. r* sentire filium *S* *Hor. carm.* II 2, 19 *sqq.* falsis | Dedocet uti | Vocibus in carminum II. *L* 26 docet *M* edocet *v. l. ap. Hor.* 28 sic et omnia *S* 29 aduerbis *L* 30 accommodari] *d* acomodari *M* conmodari *D* sublime volo *etc. cf. adnot. ad lib.* XV § 5 volas] uolans *S* 31 contructione *L* 32 in infinitum *Rr* infinitiuum *MODNS*

tem in personas distributa facit alios verbi motus. quid est enim aliud 'curro, curris, currit' nisi 'cursum ago, agis, agit'? itaque omnes modi in hoc [id est infinitum] transsumuntur sive resolvuntur, ut 'ambulo: indico me ambulare; ambula: impero te ambulare; utinam ambularem: opto me ambulare; cum legam, ambulo: dico me prius legere, post ambulare'. 5
48 itaque apud Graecos quidem pro imperativo ponitur, apud nos autem pro praeterito imperfecto. et apud illos tamen et || apud nos hoc fit per figuram ellipseos, id est defectionis; 'gaudere' enim dicunt pro 'gaude', et subauditur 'iubeo' vel 'volo' vel 'opto'. sic enim antiqui 'gaudere te iubeo' pro 'gaude'. Terentius in adelphis: 10

gaudere Hegionem plurimum
Iubeo

pro 'gaude, Hegio, plurimum'. sic ergo et apud nos, cum imperfectum sit 'dicere coepi' pro 'dicebam', 'scribere coepi' pro 'scribebam', per ellipsin verbi 'coepi' solent auctores proferre infinita, ut Terentius in Andria: 15

ego illud sedulo
Negare factum,

49 deest enim 'coepi': negare pro 'negabam'. nec mirum infinita, quae cognationem habent ad omnes modos, pro quibusdam eorum poni, et maxime pro defectivis, cum sint et ipsa defectiva. et imperativus enim deficit tam personis quibusdam quam temporibus et | praeteritum imperfectum actu ipso deficit, quippe semiplenum eum significans, et infinita deficiunt numeris et personis, cum etiam alios modos pro aliis invenimus ab auctoribus proferri, ut: 20 25

Musa mihi causas memora

et:

Dicite Pierides

imperativa pro optativis, et contra optativa vel subiunctiva vel indicativa pro imperativis, ut Terentius in eunucho: 30

1 persona* *M* 2 curssum *L* ago] *d* ego *D* 3 in hunc id est in infinitum *N* transumuntur *RN* indico] *r* indica *R* 4 ambula] ambulas (*O?*) ambula: impero te ambulare] *om. R, add. al. m.* opto me] *d* optime *DS* 5 postea (*O*) 7 et *om. O* tamen] *r* autem *R* autem tamen *N* 8 heclipsis *M; rell. inter sollemnem scripturae huius voc. varietatem terminationem Graecam servant* defeccionis *S* *vocc. post* gaude *sqq. usque ad* gaude *om. S* 9 sic] sit *d* 10 terrentius *M* *Ter. adelph.* III 4, 14 *sq.* adelpheis *L* 11 gaudere] saluere *Bemb. Bas.* herigionem *M* plurumum *Bemb.* 14 cepi *S* cępi *N* cępi *DN* scribebam] *d* scribam *OD* cępi *N* 15 uerbi uerbi coepi *S* cępi *N* auctore proferre *Mm* (s uerba) auctores proferre uerba (*O*) terrentius *ML* terenter *S* *Ter. Andr.* I 1, 119 *sq.* 16 dria *R* 17 ergo *M* 19 cępi. negare dixit pro *N* pro] per *RL* 20 cognitionem *M* 21 et ipsa] ipsa quoque *N* difectiua *L* defectiua. imperatiuus (*M*) defecit *L* 23 defecit *L* quipe *L* deffiiciunt *L* 25 proferri *ex* proferimus *corr. S* *Verg. Aen.* I 8 26 michi *N* *post* memora: quo numine laeso *add. S* 27 *Verg. ecl.* 8, 63 29 imperativa] *d* imperatiua quoque *MD* optativis] *r* obtatiuis *D* aptatiuis *R* subiunctatiua *L* 30 terrentius *ML* eunocho *L* *Ter. eun.* V 2, 45

†ah nihil tibi quicquam credo. _ Desinas
pro 'desine'. Virgilius in IIII georgicon: 50
Sin duram metues hiemem parcesque futuro,
Contusosque animos et res miserabere fractas
5 pro 'parcito' et 'miserator'. idem in bucolico:
Alternis dicetis, amant alterna Camenae,
dicetis pro 'dicite'. Horatius epistularum I:
Si te forte meae gravis urat sarcina chartae,
Abicito potius quam quo perferre iuberis
10 Clitellas ferus inpingas
pro 'impingito'. in eodem:
Viribus uteris per clivos, flumina, lamas:
Victor propositi simul ac perveneris illuc,
Sic positum servabis onus
15 pro 'servato', quomodo uteris pro 'utitor'. in eodem:
Inter cuncta leges et percontabere doctos
pro 'legito' et 'percontator'. Graeci quoque frequenter hoc utuntur, modos verborum pro modis ponentes, de quibus in Atticismis, quibus Romani quoque utuntur, post ostendetur. ||

20 DE IMPERSONALIVM CONSTRVCTIONE.

Impersonalia activam terminationem habentia infinitis coniunguntur, ut V 51 'placet discere, 'licet dicere'; similiter 'oportet, delectat, libet, decet, liquet, vacat, contingit, accidit, evenit, iuvat'. Virgi|lius in I Aeneidis:
25 Et vacat annalis nostrorum audire laborum.

1 ah] *r* ha *R* *man* NA *archet. i. e. versus initium* non ausim? *om. Bemb. Bas.* ah nihil] adnihil *M* abnihil *O* nihil] *sic etiam Bemb. Bas., scr.* nil; nichil *N* credo] *d* uero *D* disinas pro disinere|e (e *in mg. add. l*) *Ll* 2 *Verg. georg.* IIII 239 *sq.* georgicon: Sin duram] *d* georgicos indues *D* 3 metuens *Verg. Rom.* metueris, *in mg.* ues *L* hiemem] *d* hyemem *N* heimem *D* parcesque] ṗarcaesque *L* uacatque *r* 4 contunsosque *S cum Verg. Gud. al.* misserabere *L* factas *N* 5 idem] *l* Item *L* *Verg. ecl.* 3, 59 7 dicetis pro] *l* diceris pro *L* dicite] *rd* dicete *R* dicetis *D* *Hor. epp.* I 13, 6 *sqq.* in I epistolarum (*O*) in epistularum I *L* 8 mee *N* urat] *sic etiam quattuor Prisc. codd. a Bentleio (v. eius ad h. Hor. l. adnot.) inspecti cum Hor. cod. coll. trin.* uret *codd. Hor. fere omnes* urget *v. l. codd. Hor. dett.* cartę *r* carte *N* carthę *RMS* charthae *L* 9 abiicito *OS* 10 clitellas] *r et ex corr. ut vid. sed iterum erasa l* licitellas *R* ditellas *L* impingas *ODr* impinguas *R* 11 Ipingito *S* inpingito *N* pingito *L* *Hor. epp.* I 13, 10 *sqq.* 12 per] pro *D* 13 propositi] *d* proposiii *L* propositis *OD* proposita *M* illic *S* 14 possitum *L* honus *N* 15 *Hor. epp.* I 18, 96 16 percontabere] *rl* percuntabere *L* percunctabere *NSd cum codd. aliquot Hor.* percontauere *R* percunctauere *D* percunctauero *M* doctos] *n* doctor *S* 17 percunctator *DNS* hoc utuntur frequenter *S* 18 in] ain *D* atticissmis *l* anticismis *D* acticismis *N* atticissimis *R* anticissimis *L* 20 *inscr. om. OS* De impersonat uerbi constructione ad infinitos *N* INPERSONALIVM *D* 22 placet] plicet *R* licet discere *MODSr* dilectat (*sic*) — accidit *in mg. inf. add. L* 23 *Verg. Aen.* I 373 *cf. lib.* XVII § 90 aeneidos (*MO*)*L* ęn. *NS* 25 uacet *lib.* XVII *l. l. cum Verg.* annalis] *sic etiam Verg.* annales *ODNLr*

idem georgicon II:

iuvat arva videre
Non ullis hominum, non ulli obnoxia curae.

possunt tamen et casibus coniungi: dativo quidem 'placet mihi, licet mihi, liquet mihi, libet, vacat, contingit, accidit, evenit', accusativo vero 'iuvat 5
52 me, delectat me, decet me, oportet me', accusativo simul et genetivo 'paenitet me illius rei, pudet me illius rei, miseret me illius rei, taedet, piget'; licet tamen et per ellipsin dativi dicere 'placet me facere, licet te currere, vacat te audire' vel etiam ipsius accusativi, ut 'placet discere, vacat audire, miseret, pudet' et similia; sciendum tamen, quod, si ab aliis 10 sint verbis activis vel neutris, eorum constructionem servant, ut 'placeo tibi, placet tibi; contingo tibi, contingit mihi; evenio illi, evenit mihi; iuvo illum, iuvat illum'; quae vero non habent primas vel secundas personas, quae sunt admodum pauca, vel dativo, ut 'licet mihi, libet mihi', vel accusativo, ut 'oportet illum scire', quomodo 'decet' [nam 'deceo illum' 15
53 non dicimus]. 'debet' quoque impersonale accipitur, quando infinito passivam vim habenti coniunctum tres circumit personas, cum maxime subiunctivum verbum consequitur, ut 'debet fieri a me, a te, ab illo, ut auctores legantur'. sed si quis et haec et omnia impersonalia velit penitus inspicere, ad ipsas res verborum referuntur et sunt tertiae personae, 20 etiam si prima | et secunda deficiant: quod etiam in libris de verbo ostendimus. unde et participia inveniuntur: 'curritur, cursus', hinc

†decurso spatio

54 Terentius in adelphis. sunt alia, ut diximus, quae adiunguntur genetivo et accusativo, ut 'pudet me illius rei, taedet, piget, miseret, paeni- 25 tet'. infinitis quoque tamen haec eadem coniuncta accusativum solum assumunt, ut 'pudet me discere'. Terentius tamen novo more in adelphis secundum || Graecos dixit:

1 *Verg. georg.* II 438 *sq.* in II georgicon *S* in geor. III. *N* III *RMODL* (*num* III georgicon *O?*) 3 ullis] nullis *ML* rastris *S cum Verg. ubi distinguendum est* non rastris, hominum non ulli nonnulli *RMOl cum libris nonnullis Verg. dett.* n̄nulli *N* nulli *L* non ulli obnoxia] *sic etiam Verg. Med. ex corr.* non uilior noxia *m. pr.* 4 adiungi *MONS* 5 liquet mihi] *om. R add. r* liquet tibi (*M*) uacat iuuat contingit *L* contigit *N* vero *om. L* 6 "et genitiuo "simul *L* 7 putet *L* me illius rei *post* miseret *om.* (*M*)*NS* 8 tamen per (*M*) licet te] libet te (*M*)*DS* libet *O* 9 discere] dicere *D* 11 constructiones (*MO*) 12 continguit *L* euenio tib illi *L* 14 *post* dativo, *quod ad* possunt coniungi *lin.* 4 *referendum est*, *gloss.* s. adiunguntur *add. n* 15 decet] *r* docet *R* decet illum *O* deceo] *nl* doceo *L* deo *N* 16 non dicimus] *rn* dicimus *RMODNSL* 17 circuit (*M*)*NSl* maximae *L* subiunctivum] *l* subiuntiuum *L* 19 quis haec *N* haec omnia *S* omnia] *sic* oīa *d* omi *D* uelut *L* 20 referuntur] *om. RM sup. lin. add. r* refferuntur *L* 21 dificiant *L* 22 et a participia *Rr* ut curritur *SL* *Ter. adelph.* V 4, 6 *cf. lib.* VIII § 10 23 decurso iam spatio *S ut lib.* VIII § 10 *etc. v. adn. l.* 24 terrentius *M* in nadelpheis *L* diximus] *d* disimus *D* 25 ut *om. NS* tedet me penitet. miseret. piget *S* piget *ex* piet *corr. D* 26 tamen *om. D* coniuncta *ex* cumiuncta *corr. L* 27 putet *L* met discere *S* me dicere *N* *Ter. adelph.* I 2, 4 *sq.* tamen] tm̄ *N*

quem neque pudet

Quicquam.

idem in eodem:

ei mihi,

5 Non te haec pudent?

hoc etiam sciendum, quod tria quidem habent praeteritum supra dictorum quinque impersonalium, 'paenituit, puduit, piguit', duo vero participia more neutropassivorum, 'misertum' et 'pertaesum', cuius simplex in usu non est, quamvis 'taedium' dicatur.

10 Quae vero passivam habent terminationem impersonalia, non possunt 55 infinitis adiungi, ut 'statur, curritur, sedetur', et intransitive intelleguntur, ut Virgilius in VII:

bellatur comminus armis

pro 'bellant'. idem in VI:

15 Itur in antiquam silvam

pro 'eunt'. nam si addidero nominativum, 'bellatur gens', transitio fit ab alia ad aliam | personam et incipit esse passivum, quamvis Apollonius in III *περὶ συντάξεως* ostendit, in impersonalibus etiam posse intellegi nominativum ipsius rei verborum, his verbis: '*μέλει Σωκράτῃ*', *ὅπερ* 20 *ἐπινοῶ καὶ αὐτὸ ἀναδέχεσθαι νοουμένην εὐθεῖαν τὴν κατὰ τοῦ παρυφισταμένου πράγματος ἐν τῷ 'μέλει'*. ex hoc possumus attendere, quod imper- 56 sonalia similiter omnia, quibus nos frequenter utimur, quae ipsa quoque ab huiuscemodi verbis Graecorum, id est *μέλει*, *δεῖ*, *χρή*, accepimus, teste sapientissimo domino et doctore meo Theoctisto, quod in insti- 25 tutione artis grammaticae docet, possunt habere intellectum nomi-

1 Queque (ne sup.) *Dd* 2 quiquam (c sup.) *Rr* quidquam (*MO*) 3 *Ter. adelph.* IIII 7, 35 *sq.* 4 hei *N* 5 pudet *MN* 7 pi*guit (u) *L* 8 more] *r* mere *R* perte**sum (ip) *RD* 10 DE PERSONALIBVS PASSIVAM TERMINATIONEM HABENTIBVS *inscr. N* quomodo non iunguntur infinitis *add. n* 11 *a vocc.* et intransitiuo (*sic*) *iterum inc. P cf. praef. vol.* I *p.* XII 12 ut *om. N* *Verg. Aen.* VII 553 *cf. lib.* XVII § 68 13 bellatur] pugnatur *Verg.* certatur *lib.* XVII *l. l.* comminus] *r et ex corr. in ras. et ad mg. l* cōminis *R* cominus (*MO*)*N* 14 *Verg. Aen.* VI 179 in VI] *om. P* in VII *NS* 16 bellatur] *d* belatur *R* balatur *D* 17 ad] *d* ab *D* appollonius *PD* appolinius *L* *Apollon. de synt.* III 32 *p.* 300, 7 *sqq. Bk.* 18 III. (o sup.) *S* IIII *RPMODNL* ΠΗΡΥCΝΤΑΞΕѠC *L* CINTAΞΕѠC *S* CINTAΞΕΟC *Dn* CITAΞΕΟC *N* ostendit *ex* ostendunt *corr. M* in inpersonalibus *Pd* inpersonalibus *D* intellegi posse *P* 19 his verbis — *τῷ μέλει om. P* *μέλει — τῷ μέλει*] *om. D* GR. *d* GREC̄. *S* ΜΕΛΤCѠΚΡΑΤ|Ν ΟΠΕΡΕΤΙΜΝΟѠ *L* *Σωκράτει Apollon. cod. reg. A* *καὶ μεταμέλει libri Apollon. rell.* 20 ΕΤΙΝΟѠ *R* ΕCΙΝΟѠ *N* ΕΡΙCΗΟΜ *O* *καί*] ΚΑΤ *N* ΚᾹΤ *O* ΑΙ *L* ΑΙΤѠ *O* ΑΝΑ ΔΕΧΕCΘΑΛΚΟΥ ΜΕΝΕΥΘΕΙΑ ΤΗΝ *L* ΑΝΑΛΕΧΕ. CΕΛΙΝΟ.ΟΥΜΕΝΕΝΝΕΥΘΕΙΑ ΤΝΗ *N* *εὐθεῖαν*] ΝΕΕΙΑ *M* *τὴν — μέλει om. O* *τὴν παρυφισταμένην κατὰ τοῦ πράγματος Apollonii cod. reg. B cum marg. ed. Sylburgianae* *κατὰ τοῦ*] *3, libri Apollonii* ΚΑΤΟΥ *RMNL* ΤΙΑΡΙΦΙCΤΑΜΕΝΟΥ. ΤΙΡΑΤΜΑΤΟC *N* *παρυφισταμένου — μέλει*] ΠΑΡΥΦΙCΤΑΜΕΝ ΝΟΥΜΗΝΕΝ*ΥΘ *L* 21 adtendere *PNL* inpersonalia *P* inpersola (i sup.) *D* 23 huscemodi *P* grecorum *PDNL* id est *om.* (*M*) Melei *P* ΔΕΙΧΡΗ *PS* *χρή*] *d* ΧΡΝ *D* ΕΧΕΝ *M* ΧΡΕ *sic sup. lin. add. L* accepimvſ. *S* accipimus *M* 24 testes *L* teste doctissimo domino meo et doctore theoctisto *P* & sapientissimo *M* theotisto (*M*) theocthisto *O* institutione *ex* instatutione *corr. L* 25 nominatiui intellectum *N*

nativi ipsius rei, quae in verbo intellegitur. nam cum dico 'curritur: cursus' intellego et 'sedetur: sessio' et 'ambulatur: ambulatio' et 'evenit: eventus'; sic et similia. quae res in omnibus verbis etiam absolutis necesse est ut intellegatur, ut 'vivo vitam' et 'ambulo ambulationem' et 'sedeo sessionem' et 'curro cursum'. 5

VI 57 Infinita vero impersonalium necesse est ut ablativum pronominis vel nominis vel participii ad perfectam significationem assumant, ut | 'stari a me volo' pro 'stare volo'; 'curri a te vis' pro 'currere vis'; 'sederi a se vult' pro 'sedere vult'. nam passiva non egent ablativo casu, nisi sint transitiva, ut 'legi volo', ἀναγινώσκεσθαι βούλομαι: en hic passivum est 10 intransitive dictum; sin di||cam 'legi a me volo', similiter intransitive activam habet significationem et est infinitum impersonalis: nam pro 'legere 58 volo' accipitur; sin autem transitive proferatur, hoc est ut ab alia in aliam personam passio fieri significetur, etiam si ablativo adiungatur, passivi est infinitum, ut 'doceri a me cupis; amari a te cupio'. hanc autem con- 15 structionem servant etiam reciprocationes [id est sui passiones], ut 'amari a memet ipso debeo; vituperari a te ipso debes' et similia. possumus tamen et impersonale simili modo proferentes dicere 'amari a me vis' 59 pro 'amare me vis', de quibus iam diximus. sed hoc quoque interest, quod infinitum impersonale in infinitum resolvitur activum: 'amari a me 20 volo' pro 'amare volo', quomodo 'ambulari a me volo' pro 'ambulare volo'; sin in significatione passiva proferantur, necesse est etiam accusativum subaudiri, ut 'amari a me volo illum'. hoc quoque sciendum, quod impersonalia, quae accusativo simul casui et genetivo copulantur, ut 'pudet me tui', similiter 'paenitet, taedet, miseret', accusativo quidem significant 25 60 personam, in qua fit passio, genetivo vero illam, ex qua fit. nec est mira huiuscemodi ordinatio, cum in eosdem casus resolvitur: est enim 'pudet

1 ipsius *L* intellegetur *P* 2 sessio ambulatur *P* ambulatio euenit *N* 3 quae res *ex* quaerens *corr. N* 4 intellegantur *RMODNSL* uiuo uitam uitam habeo et ambulo *M* et ambulo] *d* ambulo *DL* ambulationem] *r* abbulationem *R* ambulationem sedeo sessionem curro *P* 6 DE INFINITIS IMPERSONALIVM *inscr. N* inpersonalium *PD* ablatiuus *D* 7 nominis uel pronominis *r* stari] *d* stare *D* 8 sedere *M* a se] asse *R* 9 pro sedere uult *om. R add. r* casu *om. S* nisi si *D* 10 ANAΓINWCKECEAI *M* ANAΓINWC.CKECΘAI *S* ANAΓINOCKECEAI *D* ANATINWCKECEAI *R* ANACINWCKECEAI *r* ANACINOCKECAY *N* ANATINOCKECΘAI *L* ἀναγιγνώσκεσθαι (*O*) BOYΛOHAI. *P* BOY.ΛOMAT. *N* BOYΛOMAIEU. *D* EN. *P* EN *RMS* HN *O* 11 si *P* 12 inpersonalis *PD* impersonale *N* pro *add. d* legere a me uolo *RPL* 13 in] ad *MO* uel ad in *D* 14 passiuo *P* passiue *R* 15 docceri a me cupis amari a te cupis amari a te cupio *M* constructione *P* 16 reciprocaces *P* 17 me et ipso *P* te te ipso *D* te et ipso *P* temet ipso *N* 18 et in persona simili *P* amare *P* a me] a te *d* me a te *S* 19 pro amare me uis *add. n* "uis "me *L* 20 inpersonale *RPD* resoluitur *ex* resolu*tur *corr. L* ut amari (*M*)*S* 21 pro amare me uolo *Rr* quomodo *add. r* pro ambulare — uolo illum *add. r* 22 in *om. S* proferuntur *P* proferatur *N* est *add. d* etiam] iam *P* 23 amari a me uolo illum pro amare uolo illum (*M*) inpersonalia *RPD* 24 "cassui "simul *L* simul et genitiuo casui *P* 25 penitet tedet *P cum al. hic et per proxime sqq.* miseret taedet *O* miseret *om. P* in accusatiuo *D* 26 persona *P* in genetiuo *D* illa *P* fit factus *N* 27 casu *P*

me tui: pudor me habet tui; taedet me tui: taedium me habet tui; paenitet me tui: paenitentia me habet tui; miseret me tui: miseratio me habet tui'. infinita vero | verbi sui constructionem ad casus servant, ut 'misereor tui, misereri tui volo; noceo tibi, nocere tibi volo; accuso te, 5 accusare te volo; potior illa re' et 'illius rei' et 'illam rem, potiri illa' et 'illius' et 'illam rem volo'.

Similiter eisdem casibus adiunguntur participialia vel supina, quae vim 61 infinitorum habent, quae cum articulis construuntur apud Graecos: 'miserendi tui causa facio, miserendo tui moveor, miserendum tui est, miseri-10 tum tui venio, miseritu tui doleo; nocendi tibi causa facio, nocendo tibi proficio, nocendum tibi est, nocitum tibi propero, nocitu tibi gaudet' pro 'in nocendo tibi'. similiter alia: 'dignandi praemio, dignando prae||mio, dignandum praemio, dignatum praemio, dignatu praemio'.

Sciendum tamen, quod praepositiones frequenter ante supra dicta in 62 15 'dum' vel in 'de' desinentia ponuntur: ex quo magis nomina esse ostenduntur, nisi quod in metro in o terminatio more verborum etiam corripitur, ut Iuvenalis in I:

Plurimus hic aeger moritur vigilandŏ, sed illum
Languorem peperit cibus imperfectus et haerens
20 Ardenti stomacho.

Alphius Avitus in II excellentium:

Spatiandŏ paulatim trahit,

est enim dimetrus iambicus. de quibus plura diximus de verbo tractantes.

25 Illa quoque nomina in 'dus' desinentia verbalia frequentissime et ma- 63 xime in obliquis casibus pro infinitis accipiuntur, cum articulis apud Graecos copulatis. sed hoc intersunt gerundiis, quod genera et casus et numeros nominum, quibus coniunguntur, servant. Cicero in I invecti-

1 pudor — penitentia mea habet tui (*sic*) *in mg. add. D* taedium habet me (*O*) paenitet — paenitent'a me habet tui *om. P et h. l. N* 2 paenitentia habet me (*O*) *post* miseratio me habet tui: penitet me tui penitentia me habet tui *add. N* 3 DE INFINITIS VERBORVM *inscr. N* uerbis *P* sui** *L* casum *N* 4 noceri *D* 5 rem *om. S* 6 illius] illi *P* 7 DE SVPINORVM CONSTRVCTIONE *inscr. N* participalia *P* 8 infinitiuorum *PNSr* grecos *PMNL* 9 meseritum *R* misertum *ONSL* 10 misertu *ONSL* nocendi tibi] *r* nocentibi *R* 11 proficio] *sic D* uel propero *sup. lin. add. d*, *ex* pro facio *corr. L* gaudeo (*M*) 12 proemio *h. l. ubique L* dignando proemio *P* 13 dignatum praemio dignatu praemio] dignatū premio *R* dignatu premio *r* 14 sciendum tamen sciendum quod *P* 15 uel do (*M*) nomina magis *O* 16 terminato *L* 17 ut Iuvenalis — tractantes *om. P* *Iuv. sat.* I 3, 232 *sqq. cf. lib.* VIII § 44 18 plurimus] *r* plurimis *R* eger *MNS* uigelando *L* 19 cibus] *r*, *ex* quibus *corr. L* cybus *R* inperfectus *D* herens *NSL* 20 ardent *L* 21 Alphius] *r* alfius *RODS et ex* alius *corr. L* alpius *M cf. lib.* VIII § 71 22 spaciando *M* 23 dimetrus iambicus] *d* demetrus iambicum *D* dimetrum iambicum *ONS* diximus in uerbo *S* 25 verbalia] *rl* uerbialia *RL* uerbi alia *P* 26 in obliquis in obliquis *L* grecos *PL* 27 hoc intersunt nomina gerundiuis *N* haec intersunt illis quae sunt gerundi *S* a gerundiis *O* 28 *Cic. in Cat. or.* I 1, 1 in I invectivarum] iniectiuarum *P* primo *L*

varum: nihil hic munitissimus habendi senatus locus. similiter dicimus 'legendi Virgilii causa vigilo, legendo Virgilio vigilo, legendum Virgilium puto, ad | legendum Virgilium venio, in legendo Virgilio laboro'; feminino similiter 'celebrandae virtutis gratia scribo' et pluraliter 'invocandarum Musarum gratia scribo'. gerundia vero eisdem terminatio- 5 nibus et genera diversa et casus verbo suo congruos tantum et utrosque numeros sibi coniungunt, ut 'legendi Virgilium' et 'Musam' et 'Musas'; similiter 'legendo Virgilium, legendo Musas'; et 'legendum est mihi Virgilium' et 'Musas'.

64 Omnia verba transitiva vel genetivo vel dativo vel accusativo vel abla- 10 tivo adiunguntur, ut 'egeo tui, insidior tibi, metuo te, fruor illa re'. ergo si coniungantur duo verba, quorum alterum sit infinitum, eosdem casus asciscentia, fit dubitatio, ut 'misereri tui eget animus mei': cum enim utrumque verbum genetivo soleat iungi, dubium est, cuius animus mise-
65 reatur vel egeat. similiter per dativos 'male dicere tibi placet mihi' et per 15 accusativos 'cupio te vincere me' et per ablativos 'dignor gloria potiri laude'. dubium est enim, cum utrique casus similes sint et utrique verbo con|grue possint aptari, quis cui reddatur. et aptius quidem est priori casui prius sociari verbum. sed auctores frequentissime hyperbatis, id est transitionibus, utuntur, ut: 20

Aio, te, Aeacida, Romanos vincere posse;

est enim ordo [te Aeacida] 'Romani te possunt vincere', quod et naturaliter passiones secundae sunt actionum et actio in Romanis, passio vero in

1 Nichil *N* monitissimus *P* 2 Virgilii] *sic* uergilius *vel* uergĩ *hoc nomen cum al. hic et in sqq. scribit P* uirgilii causa uirgilio *M* uirgilii causa facio *S* causam *L* legendo nirgilio uirgil*o uigilo (i) *L* 3 puto uel ad *MOL* intellegendo *Rr* 4 laboro. feminino] *sic ex corr. r* laboro. in feminino *ODN* similiter genere celebrande *P* et] uel *L* pluraliter] *r* plur *L* plur *R* 6 utrosque] *d* utroque *D* 7 *post* et Musas: similiter — et Musas *om. S* 8 et legendo musas et legendum mihi est uergilium et legendum est mihi musas *P* 10 DE VERBIS TRANSITIVIS *inscr. N* transitiva *om. M* 11 adiunguntur *sup. lin. add. rl* egeo tui] *r* ego tui *R* misereor ego tui *D* misereor egeo tui *d* ego tui misereor *O* ego misereor tui *L* ego tui. misereor tui. *S* fruor] furor *P* illa re] *d* allare *D* 12 sic *D* 13 asciscentia] *R ex corr.* adsciscentia (*MO*)*D* assciscentia *N* adciscis-centia *P* adscientia *R m. pr.* mei] mš *P* 14 solaeat *R* 15 maledicere *ex* male dicire *corr. L* 16 ut cupio *S* uincire *L* me *add. r* 17 laudere *Rr* casus *om. S* similes] *d* simile *PD* 18 congruae *R* possint] *r* possunt *R* quis quis cui *L* cui uerbo reddatur *O* est quidem *P* est *om. M*
19 prius] plus *S* sotiari *D* auctores] *r* a*tores *R* HYPERBATIS *DSL* HYBERbatis *M* 20 trasitionib; *P* *Enn. ann.* VI 8 *p.* 78 *E. S.* VI 7 *p.* 30 *Vahl.*; *Ennianum versum esse docet Cicero de div.* II 56, 116 *quosque praeterea testes et Spangenbergius et Vahlenus afferunt* 21 aio teacida *P* eaccida *M* eacida *N* aiacida *L* vincere] *r* uince *R* 22 est enim] et est *P* [te Aeacida] Romani *scripsi* te aeaccida (id est) romani *Rr* teacida quod romani *P* te aeacida id est quod romani *O* te ca*cida id est quod romani *D* aio posse romanos uincere *in mg. d* aio posse romanos uincere (te) aeacida id est quod romani *S* aio romanos uincere posse te aeacida (eacida *N*) id est quod romani (*M*)*NL* possint *Md* possunt uincere **** (posst) *L* 23 secunde *Pal.* actionum et actio] *r* accionum et accio *RD*

Pyrrho significatur. sed aptissimum maxime fuit responso, etiam in confusione ordinis propriam oraculi obliquitatem servare; quamvis et apud omnes auctores huiuscemodi figura latissime pateat.

Omnibus modis aliis potest infinitum coniungi verbum, ut 'studeo 66
5 legere, stude legere, utinam studerem legere, cum studeam legere', et infinitum infinito, ut 'video filium studere legere'. participiis quoque coniungitur: 'studens legere', participialibus etiam vel supinis, ut 'causa spectandi | currere equos ascendo, circumspectando currere equos delector, spectandum est currere equos, spectatum currere equos eo, iucundum est
10 spectatu currere equos'. et nominibus tamen pulchra sociatur figura idem 67 infinitum: 'bonus iudicare, fortis bellare, prudens intellegere, iustus disceptare'. Virgilius in bucolico:

Cur non, Mopse, boni quoniam convenimus ambo,
Tu calamos inflare leves, ego dicere versus?

15 DE INDICATIVIS.

Indicativus, quia essentiam plerumque ipsius rei significat, hoc nomine nuncupatur. ideo autem diximus 'plerumque', quia invenitur saepissime etiam dubitativus vel interrogativus, ut Terentius in Phormione: VII 68

20 Sic sum: si placeo, utere;

ut Virgilius in III:

Pro quo si sceleris tanta est iniuria nostri.

in eodem:

Hectoris Andromache Pyrrhin' conubia servas?

25 idem in eodem:

Verane te facies, verus mihi nuntius affers?

1 pyrro *PD* pyrrho *S* pirrho *N* PIRRho *L* phyrro *M* responsio *S* responsio *M* responsum *O* 2 oraculi *ex* oracula *corr.* *M* 3 auctores] *r* aucto *R* late *S* 4 *post* studeo legere *sqq.* — studeam legere *om.* *R* *add.* *r* 5 studerem] studere *P* 6 ''filium ''uideo *L* coniungitur] *om.* *P* iungitur *N* 7 ut studens *OS* participialibus *ex* participialis *corr.* *P* etiam uel *add.* *r* supinis coniungitur ut *O* expectandi *N* 8 *post* currere equos *sqq.* — currere equos *om.* *P* circum. Spectando *N* a equos *R* dilector *L* 9 aequos *Rr* spectatum currere] *r* spectatum curre *R* eo] & *P* iocundum *PDNS* 10 currere] *r* curre *R* pulcra *L* id est *L* .Item infinitus *P* 11 bonus] *s* bonū *S* fortis si bellare *P* 12 *Verg. ecl.* 5, 1 *sq.* 13 cū uenimus *D* ambos *P* 14 ''inflare ''calamos *L* in | leues (*om.* flare) *P* leuis *Rd* *cf. lib.* XVII § 149 15 DE INDICATIVI CONSTRVCTIONEN *inscr. om.* (*O*)*S* 16 Indicatiuus *ex* Indicatiuis *corr.* *R* essen***tiā (ten) *D* 17 quia] qua *D* quod *L* 18 terrentius *MDL* *Ter. Phorm.* III 2, 42 formione *N* 20 si] *sic etiam* § 82. 85 sic *SL* *cum* *Ter. Bas.* uterę *N* 21 ut] *om.* (*MO*) Et *S* *Verg. Aen.* III 604 (*def. Rom.*) in III] *om.* *P* in III. eñ *S* 22 si *spscr. in* *Verg. Med.* [s]celeris *N* sceleri[s] *Med.* iniuriae *P* 23 *Verg. Aen.* III 319 *cf. lib.* XVI § 12 24 haectoris *RPMDS* hectores *L* andromach*e (a) *L* andromachę *RPN* pyrrin *ML* pirrhin *N* phyrin' *S* chonubia *MD* conuuia *ex* conuiua *corr.* *L* conuiuia *P* 25 *Verg Aen.* III 310 *sqq.* (*def. Rom.*) 26 ueran& facies *P* eaties *Med.* uerum *Med.* nuncius (?) mihi *O* nuncius (*M*) adfers *Med. Pal. Fr.*

Nate dea, vivisne, aut, si lux alma recessit,
Hector ubi est?

69 itaque oportune aptatur adverbiis vel coniunctionibus affirmativis vel causalibus, quae sub||stantiam vel essentiam rei comprobant, vel abnegativis, quae eam abnuunt, ut Virgilius in III: 5

Vivo equidem vitamque extrema per omnia duco.

Sallustius in Catilinario: verum enimvero is demum mihi vivere ac frui anima videtur. et per abnegationem Virgilius in II Aeneidis:

Non tibi Tyndaridis facies invisa Lacaenae 10
Culpatusve Paris, divum inclementia, divum,
Has evertit opes.

et inveniuntur quidem etiam cum aliis modis supra dicta adverbia vel coniunctiones, frequentius tamen indicativo sociantur. iste autem modus est oportunus ad planam rerum expositionem, ut Virgilius in II Ae- 15 neidis:

fuimus Troes, fuit Ilium et ingens
Gloria Dardanidum, ferus omnia Iuppiter Argos
Transtulit, incensa Danai dominantur in urbe;

unde hoc modo frequentissime utuntur historici. cuicumque autem casui 20 indicativi iungantur, necesse est ceteros quoque modos coniungi, de quo postea dicetur. |

DE IMPERATIVIS.

VIII 70 Imperativa primas personas singulares non habent, quia nemo sibi ipse potest imperare, nisi figurate quasi ad alium loquens in secunda per- 25 sona se ipsum proferat, ut Iuvenalis in I:

tecum prius ergo voluta
Haec, anime, ante tubas;

1 natę *P* alma] arma *P* 2 haector *RPMDS* 3 opportune (*O*) coniunctionibus equidem affirmatiuis *O* adfirmatiuis *PL* casualibus (*M*) 4 substantia *P* conprobant *PD* anegatiuis *L* 5 abnuunt *P* *Verg. Aen.* III 315 (*def. Rom.*) in III] *om. P* in III ęn. *S* 6 aequidem *PL* extrema *ex* extremo *corr. Med.* omina *Fr.* 7 Salustius *Pal.* *Sall. Cat.* 2, 9 *cf. lib.* XVI § 13 enimuerū *M* his *D* 8 atq; *S* *Verg. Aen.* II 601 *sqq. cf. lib.* XV § 3 in II Aeneidis *om. P* 9 Aeneidis *om. O* ęnęidos *S* eū. *N* 10 tindaridis *DN* inusa *S* lacaene *M* lacenę *DNLr* lacene *RP* 11 *prius* diuum *in ras. n* uerum *N* 12 as *P* 13 modis *om. S* 15 opportunus *Rr* opportunus (*O*) pleuam *P*(*MO*)*Nd* exposicionem *D* ut *om.* (*M*) *Verg. Aen.* II 325 *sqq.* (*def. Rom.*) in II Aeneidis] *om. P* in V ** aeneidis (in) *L* ęnęid. *S* aeneidos (*O*)*D* aeū. *N* 17 illinm *Rr* illū *M* 18 Dardanidum] Teucrorum *Vergilius* ferus iupiter (omnia *om.*) *L* 19 & incensa *P* dominante *P* 20 utantur historia *L* 21 iunguntur *P* 22 dicetur] *l* dicet *L* 23 DE IMPERATIVI CONSTRVCTIONE *N inscr. caret* (*O*) *et, nisi quod capitis initium, ut assolet, numero* (*h. l.* VIII) *apposito indicat, S* 24 singulare *P* non habent singulares *S* habet *P* quia] quod *L* 25 ipse] *om. N* ipsi (*MO*)*DS* nisi *add. d* quasi *om. S* 26 Iuvenalis in I] terentius *P* *Iuv. sat.* I 1, 168 *sq.* 27 uolunta *P* 28 haec] hoc (*O*) *aecamme(h) *L* anime ante tubas] *PD eodemque spectat lectio cod. L*

et Terentius in adelphis:

Edepol, Syrisce, te curasti molliter.

pluralis vero numerus apud nos habet omnes personas. potest enim per connumerationem aliquis sese illis, quibus imperat, adiungere, ut dux suos
5 milites iubens committere proelium aptissime dicit 'pugnemus, confligamus'. Graeci tamen ea ὑποθετικά nominant, id est hortativa, dicentes, quod quasi 71 ad similes et socios huiuscemodi verba solent dici, imperativa vero ad subiectos ab eminentioribus, quod minime est verum, cum etiam ad deos frequentissime imperativo modo in supplicationibus et invocationibus utimur,
10 ut ad reges quoque et imperatores, ut:

Musa, mihi causas memora,

et:

Pandite nunc || Helicona, deae, cantusque movete.

ergo multo aptius est eo uti ad pares, cum ad excellentiores tam in fre-
15 quenti est usu. et sciendum, quod ad secundam personam sermo dirigi- 72 tur imperantis, cuicumque imperat personae. nam qui dicit 'pugnemus fortiter, o commilitones', cum vocativo utitur, ad secundam loquitur personam; nam connumerando sese eis, cum sit usus voce primae personae pluralis, ostendit paratissimum se quoque esse ad idem quod illis imperat
20 [ad efficiendum]; et qui dicit 'pugnet exercitus', imperat, ut internuntia secunda persona efficiatur per tertiam, quod | imperat. est tamen quando 73 significantiae causa imperativis adiunguntur subiunctiva: 'vigila, ut legas', id est 'diligenter legendo vigila'. Cicero in III invectivarum: cura, ut vir sis. Terentius in Andria:

cum maxime relata et sic Valla ex antiquissimis codd. cf. C. F. Hermannum de codd. Iuv. recte existim. p. 18, praef. ed. Iuv. Teubn. p. XXI animae ante tubas *MOSd* animo ante tubas *R cum Iuv. exc. Voss.* animante tuba *N cum Iuv. Pith. et rell. fere omnibus* anim* ante tuba* *Iuv. Put. Laur. ap. Iahnium* 1 et] Item *P* Vt *S* terrentius *ML* *Ter. adelph.* V 1, 1 adelfis *L* 2 sirisce *RDN Bas.* scirisce *S* sirice *P* Syrisce te] *ex* suris cete *corr. L* molliter] *r* moliter *R* 3 pluralis] *l* plurales *L* habet omnes] *r* omnes habet *P(O)* habet omnis *R* 4 se *P* inperat *P* 5 iubens milites *P* praelium *NS* aptissime dicit *om. P* dicat *S* et confligamus *L* 6 Greci *PMNL* ea] & *P* *sive* ΕΑΥΠΟΘΕΤΙΚΑ *sive* ea ΕΑΥΠΟΘΕΤΙΚΑ *M* ΥΠΟΘΗΤΙΚΑ *S* id est *ex* idem *corr. L* hortativa] *rd* ortatiua *RPDN* 7 et socios *om. M* dici] iungi *P* impaeratiua *R* subiecta *S* 8 iminentioribus *N* 9 utamur *in* utuntur *mut. L* utimur et ad *ODNS* utimur. & imperatores ad gregesq. ut musa *P* 10 quoque *om.* (*M*) ut] ut uirgilius *M* *Verg. Aen.* I 8 11 causa *P* 12 *Verg. Aen.* VII 641 = X 163 13 Pandite] *sic etiam ex corr. Fr. lib.* VII *l. l.* elicona *S* heliana *P* belicona *Pal. lib.* X *l. l.* Helicona deae] *r* heliconadaę *R* castusque *ut vid. in ras. Rom. lib.* X monete *Pal. lib.* X *Fr. m. alt. lib.* VII 14 aptius multo *S* 15 usus *R* 16 imperet *S* 17 o] *r* a *R* comilitones *N* 18 usus *om. S* uocae *L* prime *N* prime persone *P* 19 ostedit *M* quoque se ad (*M*) idem] id *N* idem opus *O* imperat *P* imperat ad efficiendum *R* imperat ad efficendum *L* imperat efficiendum *rell.* 20 ut *om. P* internuncia (*MO*)*D* 21 Estamen *P* 22 adiunguntur] *r* adiungunt *ROD* uero adiungunt *P* subiun[illegible]tatiua *L* vigila] *ex* uirḡ *corr. L* ut uigila *PD* 23 id est *ex* idem *corr. L* .Cicero in III invectivarum] et *P* *Cic. in Cat. or.* III 5, 12 inuictiuarum *L* 24 Terrentius *DL* *Ter. Andr.* IIII 2, 29 huc face ad me ut uenias (*sic ut vid. etiam Bas., cuius v. l. h. l. non excerpsi, et libri plerique*: ut *om.* '*duo antiquissimi*' *Bentleii*) in Andria *om. P*

†fac, ut ad me venias.

'eia' et 'age' adverbia hortativa aptissime imperativo coniunguntur. Virgilius in IIII Aeneidos:

> Eia age rumpe moras, varium et mutabile semper
> Femina. 5

idem in VI:

> Nunc age, Dardaniam prolem quae deinde sequatur
> Gloria, qui maneant Itala de gente nepotes,
> Expediam dictis et te tua fata docebo.

deest enim 'veni' vel 'audi'. etiam si secum ipse loquens et sese hortans 10 aliquis hoc utatur figurate, quasi ad secundam loquitur personam.

74 Inveniuntur tamen auctores et indicativis et optativis et subiunctivis usi pro imperativis, quomodo supra ostendimus. et Graeci quidem habent imperativa praeteriti temporis, nos autem in activis vel neutralibus verbis penitus ea habere non possumus, in passivo vero et omnibus, quae habent 15 participia praeteriti temporis, per circumlocutionem possumus habere, ut 'doctus es' vel 'esto', δεδίδαξο, 'doctus sit' vel 'esto', δεδιδάχθω; 'ornatus es' vel 'esto', κεκόσμησο, 'ornatus sit' vel 'esto', κεκοσμήσθω, 'ornati sint' vel 'sunto', κεκοσμήσθωσαν. similiter 'veneratus sit' vel 'esto; placatus sit' vel 'esto, clausus sit' vel 'esto, secutus sit' vel 'esto'; et per 20 omnes sic personas 'secuti simus, sitis, sint' imperative dicta inveniuntur, 75 cum sint praeteriti temporis: sed hanc vim habent, ut imperemus, ut in futuro sint transacta, ut si dicam 'clausa sit mox fenestra', impe||ro, ut statim claudatur et mox sit clausa, vel si dicam 'post | horam primam finitam sit iuratus', ostendo me imperare, ut iuret ante horam primam 25 finitam.

1 ut a me *M* 2 hortativa] *rd* ortatiua *RL* hortataua *D* optatiua *P* ut uergĩ *P* *Verg. Aen.* IIII 569 *sq. cf. lib.* XVII § 174 3 in IIII Aeneidos] *om.* *P* in IIII in aeneidos *L* Aeneidos *om.* *O* eneid̄ *S* eñ. *N* 5 femina *om.* *P* 6 Idem *ex* Item *corr.* *L* *Verg. Aen.* VI 756 *sq.* 759 in VI *om.* *P* 7 Dardaniam] *d* dardanium *D* prolemq. deinde *PL* sequetur *RPMODL* 8 Itala] *sic Rom. m. alt.* italia *DL* ita *Rom. m. pr.* 9 fata] *r* facta *RPL* doceo *M* 10 hortans] *r* ortans *RP* 11 utuntur *P* ″personam ″loquitur *L* 12 subiunctatiuis *L* 13 greci *PN* hab̄ *P* 14 autem *add.* *l* uel] et *L* 15 ea penitus ea *S* et in omnibus *S* 16 praeterriti *L* circumlocutionem] *ex* circumlocationem *corr.* *R* circumloquutionem *S* 17 doctus est uel esto doctus. sis uel esto ornatus sis uel esto ornati sint uel sunt. o similiter & ceter̄ imperatiua dicta inueniuntur *P* ΔΕΔΙΔΑΧΟ *DS* ΔΕΔΙΔΑΞΘⲰ *r* ΔΕΔΑΞΟ *L* δεδίδαξο, doctus sit vel esto *om.* *N* ΔΕΔΙΔΑΧΕⲰ *DN* ΔΕΔΙΔΑΞΘⲰ *r* ΔΕΛΙΔΑΞΕⲰ *M* δεδιδάχθω; ornatus es vel esto *om.* *O* 18 κεκόσμησο] *d* ΚΕΚΟCΜΝCΟ *DL* ΚΕΚΟCΜΕCΟ *S* ΚΕΚΟCΜΗCⲰ *Ml* ΚΕΚΟCΜΗⲰC *N* κεκοσμήσθω ornati sint vel sunto] *scripsi, ante* κεκοσμήσθωσαν *om.* *RODN* ΚΕΚΟCΜΗCΕΟΙ ornat̄ sint uel sunt *S* ΚΕΚΟCΜΕΙΘⲰCΑΝ ornati sint uel sunto *M* ΚΕΚΟCΜΕCΕΑ ornati sint uel sunt *L* 19 ΚΕΚΟCΜΕΙCΘⲰCΑΝ *R* ΚΕΚΟCΜΙCΘⲰCΑΝ *S* ΚΕΚΟCΜΕΙΟΟCΑΝ *N* ΚΕΚΟCΜΗΙCΕΟCΑΝ. *D* ΚΕΚΟCΜΟ *M* ΚΕΚΟCΜΕΙCΘⲰCΑΝ (*sic*) similiter ueneratus sit *in mg. add.* *l* ueneratus sit uel esto ΚΕΚΟCΜΗCΟ placatus *M* placitus *RD* cesus *in ras.* *N* 20 *in vocc.* vel esto *expl.* *S* clausus *ex* ausus *corr.* *R* causus *M* ausus *DL* 21 sic per omnes *OD* simus *ex* sumus *corr.* *L* imperative] *r* imperatiuae *RD* 23 futuro] *d* furo *D* dicam post oram (*in* horam *corr.*) primam finitam clausa sit *D* clausa sit] *l* cau*sa*** sit *L* fenestra *ex* fenistra *corr.* *L* 24 ″clausa ″sit *L* 25 finitam] *om.* (*M*) fiuita *P*

Illud etiam monendum, quod imperativa verba vocativis adiuncta nominum perfectionem orationis habent, ut 'Apolloni doce, Trypho disce'. nominativi enim egent substantivis verbis et nominibus similiter substantiam significantibus relativis, ut 'qui es Apollonius doces, qui es Trypho 5 discis'. Graeci autem participio utuntur substantivo: Ἀπολλώνιος ὢν διδάσκεις, Τρύφων ὢν μανθάνεις, quo nos quoque secundum analogiam possemus uti, nisi usus deficeret participii frequens. quamvis Caesar non incongrue protulit 'ens' a verbo 'sum, es', quomodo a verbo 'possum, potes: potens'. [et per ellipsin tamen supra dictorum invenimus nomina-10 tivos, ut 'laetus cogito, paratissimus cogitas, Cicero iustus defendit' et similia.]

DE OPTATIVIS.

Optativa verba indicant per se cum re et votum, adverbium vero 'utinam' tantum votum significat. ad ampliorem igitur demonstrationem addi-15 tur verbis optativis, quomodo et confirmativa adverbia indicativo, ut 'profecto facio, certe lego, scilicet intellego'. et apud Graecos quidem αἴθε, id est 'utinam', adverbium non solum optativo, | sed etiam indicativo adiungitur modo et facit id loco optativi accipi, ut Homerus: VIIII 76

Αἴθ' ὄφελες παρὰ νηυσὶν ἀδάκρυτος καὶ ἀπήμων
20 Ἧσθαι.

idem:

Αἴθ' οὕτως ἐπὶ πᾶσι χόλον τελέσει' Ἀγαμέμνων,

apud nos tamen 'utinam' indicativo non adiungitur. et Graeci quidem, 77 maxime Attici etiam sine deprecatione solent hoc modo uti pro indicativo, 25 nos vero minime, quamvis similes sint eius voces subiunctivi vocibus, quibus frequentissime pro indicativis utuntur auctores nostri. optativa autem

2 'perfectionem ˣorationis *P* appolloni *RDL* docte *P* Trypho] *l* tripho *DN* typo *P* t*r*pho *L* 3 egent plerumque substantiuis (*O*)*r* 4 appollonius *DL* doces] *sic D* uel doce *spscr. d* doces uel doce *M* doce *N*(*O*) Trypho] *l* tripho *DN* typo *P* trupho *L* 5 discis] *sic D* uel disce *spscr. d* discis uel disce *M* disces *P* disce *NL* greci *PN* *Graeca om. PD* GR. ΑΠΟΛΛΟΝΙΟϹ ΟΝ ΔΙΔΑ̣ϹΙ̣ϹΚΕΙϹ .ΟΝ ΤΡΙΦΟΝ. ΜΑΝΕΑΝ(Α)ΕΙϹ *add. d* Ἀπολλώνιος] *l* ΑΠΟΛΑΝΙΟϹ *L* ΑΤΟΛΛΟΝΙΟϹ *N* ὢν] *r* ω *R* ΟΝ *N* 6 Τρύφων] *l* ΤΡΥΦΩΝ *L* ΤΥΡΥΦΩΠ *N* ΟΝ *L* ΜΑΝΘΑΝΑΕΙϹ *R* ΜΑΝΕΑΝΑΕΙϹ *NL* ΜΑΝΕΑΝΑΘΕΙϹ *M* *post* μανθάνεις ΑΝΑΗΥϹ *add. O* secundum] *d* secundam *D* 7 participiis *Nn* cesar *PD; C. Iulii Caesaris de analogia lib.* II *fragmentis inseruit Nipperdeius ed. suae p.* 757 8 quomodo] *r* quomo *R* a *om. N* possum] post *P* 9 et per — et similia *om. RPML del. d add. r* 12 DE OPTATIVI CONSTRVCTIONE. *N inscr. om. PODL* 13 cum re] *scripsi,* κατὰ τοῦ συνόντος πράγματος *Apollon. de synt.* III 23 *p.* 248, 15 *Bk.* cum rem *RPL* curam *M* rem *N*(*O*) et rem *1* 14 ampliorem] *d* ampliorum *D* 16 grecos *PM* quidam *P* ΑΙΘΟ *M* ΑΙΤΘΙΝ *ex* ΑΤΘΙΝ *corr. N* 17 adverbium *om. P* optatiuis *P* adiungitur] additur *P* 18 id in loco *N* accipit *P* ut Homerus — Ἀγαμέμνων *om. PD* GR. *sup. lin. d* *Hom. Il.* I 415 *sq.* 19 ΑΙΘΕ *L* ΛΙΓΕΟΦΕΑ. ΕϹΤΙΑΡΑΝΝΥ. ϹΗΜ ΑΛΛΚΡΥΤΟϹ ΚΑΥ *N* ΟΦΕΛΕϹ *M* ΝΗΥϹΠΝ *RM* ΑΔΑΡΡΙΓΟϹ *ex* ΑΔΑΡΡΙ*ΟϹ *corr. L* ΑΠΕΜΟΝ *L* 20 ΗϹΕΑΙ *MN* ΕϹΘΑΙ *L* 21 idem — Ἀγαμέμνων *om. N* *Hom. Il.* IIII 178 22 ΟΥΤΟϹ *L* ΤΕΛΕϹΕ *ex* ΤΕΛΕϹΕ *corr. L* ΤΕΛΕϹΕΙ *M* ΑΓΑΜΕΜΝΟΝ *M* ΑΓΑΜΕΝΟΝ *L* ΑΤΑΜΕΝΝΟΝ *R* 23 tamen] aū *N* greci *PMNL* 24 antici *D* depcatione *PRN* uti *om. M*

praeteritum ideo habent, quamquam ea debeamus orare, quae nondum fuerint, quia saepe evenit abesse eos, pro quibus oramus et optamus, ut id illis iam perfectum sit, quod cupimus, ut 'utinam filius meus, qui Athenis est, doctus esset' vel 'fuisset', id est 'utinam perfecta in ipso doc-78 tri||na sit, utinam cognoscamus id illi evenisse'. est autem quando opta- 5 tivo utimur praeteriti temporis, dolentes, quod non factum sit, ut 'utinam homines contra se ferrum non movissent, utinam mare numquam navigassent' et similia. 'o' etiam adverbium et 'si' coniunctio et 'ut' pro 'utinam' invenitur. Virgilius in VIII:

> Adsis o tantum et propius tua numina firmes. 10

idem in VI:

> Si nunc se | nobis ille aureus arbore ramus
> Ostendat nemore in tanto;

et Terentius in eunucho:

> Vt illum di deaeque omnes, superi inferi, 15
> Malis exemplis perdant.

[et per se tamen verbum optativum saepe ponitur sine praedictis particulis, ut Lucanus in I:

> di visa secundent
> Et fibris sit nulla fides, sed conditor artis 20
> Finxerit ista Tages.

1 ideo praeteritum (*O*) ideo] *om. M* idem *P* quanquam *Lr* quaquam *R* quamuis (*O*) 2 evenit] *d* uenit *D* pro quibus pro quibus *L* ut id] *r* ut *R* id *P* 4 perfecta] *ex* perfectam *corr. D* doctrina in ipso *P* ipsa *L* 5 sit et utinam *N* id *om. P* autem] *sic D* uel enim *spscr. d* 7 numquam mare *P* 8 sic *D* 9 inueniuntur *O* *Verg. Aen.* VIII 78 *coll. lib.* XV § 34. 38 in VIII *om. P* VIII] *corr. ant. manus ms. in exemplari bibl. reg. Berol. ed. 3, Krehlius* VII *codd.* 10 Assis *N* tantum] tandem *OD* numina *ex* numine *corr. L* 11 *Verg. Aen.* VI 187 *sq.* in VI *om. P* VII *N* 12 aureus ab arbore *P cf.* § 82 ramus *ex* ram*s *corr. L* 14 terrentius *ML* *versus Ter. eun.* II 3, 11 Vt illum di deaeque senium perdant (senium perdant *Bemb. m. rec. corr.* Vt illum di deaeque oms senem perdant *Bas.*) *contaminatus cum vss. Phorm.* IIII 4, 6 *sq.*, *qui in libris mss.* (*ex Bemb. Bas. ad h. l. nihil excerpsi*) *sic scripti esse traduntur:* Vt te quidem omnes di deaeque superi inferi | Malis exemplis perdant; *Priscianum sic fere contaminasse indicare videntur loci huius libri* § 176 *et de* XII *vss.* § 158. 215 *p.* 1262. 1281 *P. p.* 106. 147 *L. ex libris Lind. sic constituti:* Terentius in Phormione: Vt illum di (dii *p.* 147 *L.*) deaeque omnes perdant (perduint *Priscianus* (*O?*) § 176 *et sic Lind. ex cod. suo R. p.* 147 perdunt *VRMDN* § 176), *ubi tamen praeterea conferendus est ipsius Phormionis v.* I 2, 73: qui illum di omnes perduint; *quamobrem dubitavi ingeniosam Fleckeiseni coniecturam ann. phil.* LXXIII 683 *sqq. prolatam recipere:* Terentius in eunucho: ut illum di deaeque [senium perdant. idem in Phormione: ut te quidem di deaeque] omnes superi inferi malis exemplis perdant. in eunucho *om. P* 15 ut utinam illum *Dd* dii *DN* dum *P* dide aeque *RL* dii deaeque *r* deeque omnes superi *d* deeque ē superi *D* snperi infirmalis *P* imferi *L* inferique *N* 16 perduint] *R* perdunt *P* produnt *L* perdant (*MO*)*DN* 17 et per se — scriptoribus *om. PRML add. r* uerba optatiua *N* ponuntur *N* 18 *Luc. Phars.* I 635 *sqq.* 19 dii *Luc. Voss. A* dij *Voss. B* secedent *D* 20 fimbris *D* 21 fincxerit *N*

et nota, quod subiunctivo simile protulit praeteritum perfectum optativi, quod et multis placuit artium scriptoribus.]

DE SVBIVNCTIVO.

Subiunctivus et 'dubitativus' dicitur: 'subiunctivus', vel quod subiun- X 79
5 gitur coniunctioni vel quod alteri verbo omnimodo vel subiungitur vel subiungit sibi alterum, ut Virgilius in bucolico:

Cum faciam vitulam pro frugibus, ipse venito.

idem in III Aeneidos:

Inter utramque viam leti discrimine parvo,
10 Ni teneant cursus, certum est dare lintea retro.

et sciendum, quod necesse est alteri modo eum sociari vel eiusdem modi 80 alteri verbo, etiam si sit cum infinito, ut 'cum doceam legere discipulum, expono ei' vel 'cum docerem legere, exponerem' et similia. omnibus igitur modis potest sociari, ut 'si doceam, discis' et 'si do|ceam, disce; uti-
15 nam discas, si doceam; cum doceam, discas'. similiter omnibus modis impersonalis quoque verbi potest coniungi, ut 'cum veniam, curritur' et 'cursum sit' et 'curratur' et 'cursum erit' et similia. frequentissime tamen 'si' coniunctio dubitationem significans ei sociatur, id est pro ἐάν Graeca coniunctione posita, ut Terentius in adelphis:

20 Si tu sis homo,
Hic faciet. ||

cum vero εἰ coniunctionem Graecam significat, quae apud illos συναπτικός 81 nominatur, id est coniunctiva, quod rem rei continuari demonstrat, indicativo coniungitur, ut 'si vivit, spirat' et 'si spirat, vivit; si ambulat, mo-
25 vetur'. in hoc non possumus reciproce dicere 'si movetur, ambulat': non enim qui movetur omnimodo et ambulat, qui ambulat vero, omnimodo et movetur. invenitur autem ea coniunctio apud Graecos [id est εἰ] non

3 DE SVBIVNCTI. *P* De subiunctiuis *L* *inscr. om.* (*O*) 4 dubitatib; *P* modus subiunctiuus *P* 5 coniunctione *P* omniamodo *P* vel subiungitur] *d* subiungitur *OD* 6 alterum sibi *D* *Verg. ecl.* 3, 77 *cf. lib.* VIII § 68 bucholico *L* 7 fugibus *P* 8 *Verg. Aen.* III 685 *sq.* in III Aeneidos *om. P* aeneidis *N* aeneid *M* eneid *N* 9 leti] *RL et sic Verg. Fr. pr. et ex* l**i *corr. Rom.* loeti *D cum Fr. m. alt.* laeti *PMON cum Med.* (*Pal.?*) 10 Ni *cf. lib.* XV § 2 certum est dare] *Med. m. alt.* rdare *Med. m. pr.* 11 et sciendum est quod *P* *post* alteri modo *sqq.* — alteri uerbo *om. L, in mg. add. l* 12 infinitiuo *P* 13 igitur] ergo (*M*) 14 et *om.* (*MO*) utinam discam *P* utinam si discas *M* 15 *post* discas *sqq.* — discas *om. R sup. lin. add. r* si** doceam (ce?) *D* 16 inpersonalis *D* inpersonalib; *P* verbi] *d* uerbo *P* umbi *D* cum veniam] *d* conueniam *D* ueniam *ex* ueneam *corr. L* 18 PROEAÑ *N* ean *RPD* greca *PMDL* 19 coniunctione ḡca *N* terrentius *ML* *Ter. adelph.* V 8, 11 *sq.* 20 s*is (u) *D* 21 faciet] *sic libri dett. Ter. plerique* faciat *Bemb. Bas.* '*tres veterrimi*' *Bentleii cum Donato* 22 EI uero (*ML*) EY *N* ei *RP* grecam *PMN* συναπτικός] *v. Apollon. de synt.* III 28 *p.* 266, 17 *Bk.* CYNANT.EIKOC *L* CYNAΠTEIKOCH. *R* CYNAΠTEIKOCN *M* CYNAΠTEIKOCE. *N* CYNAΠTEEIKOCE. *D*, *quae v. l. ex* CYNAΠTIKOC (H *sup.*) *orta est* 23 rei] ei *M* 24 cumiungitur *L* spirat *ex* spi*at *corr. L* spirat et spirat *P* 26 omnino *L* *post* omnimodo *sqq.* — omnimodo *om. R add. r* 27 autem] *sic etiam R* tamen *L et sup. lin. r* grecos *PM* id est *ex* idem *corr. L* ei *RP* EY *N*

solum indicativo, sed etiam optativo et maxime apud Atticos et subiunctivo sociata, ut Homerus:

῎Αρσαντες κατὰ θυμόν, ὅπως ἀντάξιον ἔσται·
Εἰ δέ κε μὴ δώωσιν

(pro ἐὰν μὴ δώωσιν), subiunctivum posuit; idem: 5

᾿Αλλ' εἰ μὲν δώσουσι γέρας μεγάθυμοι ᾿Αχαιοί

(εἰ δέ κε μὴ δώωσιν pro ἐὰν μὴ δῶσιν), indicativo usus est pro subiunctivo et εἰ pro ἐάν; Demosthenes vero in oratio|ne *παραπρεσβείας: τῶν ξενίων εἰ μετάσχοιεν*, optativum protulit, qui mos Atticis est frequentissimus. Xenophon ἀπομνημονευμάτων primo: *εἴ τις ἀρετὴν* 10
82 *ἐπαγγελλόμενος ἀργύριον πράττοιτο.* nostri quoque frequentissime Atticos imitantur et subiunctivos sive optativos - nam eaedem sunt voces - non solum cum supra dictis coniunctionibus, sed etiam sine his ponunt, quando confirmative vel dubitative quid proferunt, in quo Graeci ἄν vel ἄρα solent adicere. nihil mirum igitur, 'si' coniunctionem apud nos, quae 15 tam pro ἐάν Graeca coniunctione, quae causalis est vel perfectiva, quam pro εἰ, quae coniunctiva est, ponitur, utriusque constructionem, quam

1 etiam *om. O* atticos *ex* a*ticos (n) *corr. L* 2 *Hom. Il.* I 136 *sq. cf.* § 200 3 *verba ab* ῎Αρσαντες *usque ad* πράττοιτο (*lin.* 11) *om. D*, GR. *sup. lin. add. d*, *a* κατὰ *usque ad alterum* δώωσιν *om. P* ΑΡΕΑΝΤΕϹ *N* ΚΑΤΑΕ *L* θυμόν] ΕΙΜΟΝ *N* ΕΝΜΟΝ *M* ΟΤΙΩϹ *L* ΟΤΙϹΑΞΙΟΝ (ΤΑ *sup.*) ΕϹΤΑΑΙ *N* ΕϹΤΑΤ *M* ΕϹΤΑ *L* 4 δέ] *r* ΛΕ *N* dE *R* κε μὴ] *l* ΚΕΛΛΕ *r* Κ* *L* ΔΩΩ*ϹΙΝ *L* 5 pro ἐὰν μὴ δώωσιν *om. MOL* id *N* idem — δῶσιν] Idem Εἰ δὲ σύγ' ἐς πόλεμον πωλήσεαι (*Il.* V 350) (*O*) *Krehlius, quem versum post alios, quos referre non attinet, h. l. iam exhibuerat 2 Hom. Il.* I 135 6 ᾿Αλλ' εἰ] *sic R* ΑΛΛΑ ΕΙ *r* ΕΛΛΑΙ *N* ΜΗΝ *N* ΔΟϹΟΥϹΙ *R* ΔΟϹΟΥϹΙ *Mr* ΛΟΕΟΙΜΙΙΙΙ ΛΟϹΟΥϹ. *N* *post* ΔΟϹΟϹΙΝ (*sic*) *sqq.* — ΔΩΩϹΙΝ *om. L* ΤΕΡΑϹ *R* ΤΙΕΡΑϹ *N* ΜΕΤΑΘΥΜΟΥ *R* ΜΕΓΑΕΥΜΟΙ *M* ΜΕΤΑΕΥΜΟΤ *r* ΜΕΤΛΕΥΜ.ΕΤ *N* ᾿Αχαιοί — κε] ΑΧΑΙΟ ΤΕΛΕ.ΚΕΝ *N* 7 δέ] *r* dE *R* δώωσιν] *Putschius, apud quem tota haec sententia εἰ δέ — δῶσιν supra post Εἰ δέ κε μὴ δώωσιν collocata est* ΔΩϹΟϹΙΝ *RM* ΑΩϹΟϹΙΝ *N* ΔΟϹΟϹΙΝ *L* pro ΕΑΝΗΝΛΘϹΤΙΝ. Idem indicatiuo *N* μὴ] ΝΝ *M* δῶσιν] *r* dΩϹΙΝ *R* 8 et εἰ] *sic ex corr. l* ei *R* ΕΥ *N* ean *R* demostenes *RL* *Demosth.* περὶ τῆς παραπρεσβείας *or.* § 167 *p.* 393 *Rsk. p.* 626 *Baiter-Sauppe* εἰ καὶ κατὰ μικρὸν τοῦ λαβεῖν κοινῇ (*sic Σ al.*) πάντες *μετάσχοιμεν* διὰ ταῦτ' ἐδίδοτο, *ξένια* δὴ πρόφασιν (δ' ἦν πρόφασις *et* δ' ἦν ἡ πρόφασις *al.*) *cf. ibid.* § 166 καὶ Φίλιππον ἀξιοῦν, ὧν ἡμῖν ἐδίδου *ξενίων*, τούτους λύσασθαι orationem (*sic*) optatiuum (*med. om.*) *P* ΠΑΡΑΠΡΕϹΒΗΙΑϹ *O* ΠΑΡΑϹΡΕϹΒΕΙΑϹ *L* ΠΑΡΑΠΡΕϹΒΑϹ *M* ΠΑΡΕϹΒΕΙΛΕ *N* 9 ΤΟΝ *L* ΞΕΝΤΩΩΝΕΤΑϹΧΟΤΕΝ *N* μετάσχοιεν] *sic R* ΝΕΤΑϹΧΟΤΕΝ *Mr* ΜΕΤΑΧΟΙΕΝ *L* Atticis] *l* anticis *L* 10 ΧΕΝΟΡΗ(Ν)ΟΝ *Rr* ΧΗ*ΝΘΡΗΟΝ (θ *ex corr.*) *L* *Xenoph. memorab.* I 2, 7 Xenophon ἀπομνημονευμάτων] .q(i)s.ΜΑΤΟΝ *N* ΑΡΟΜΝΕΜΟΝΕΥΜΑΤΟΝ *L* ΑΡΟΜ(Ν)ΝΕΙ|ΕΜΟΝΕΥmaton *Rr* ΑΠΟΝΝΕΝΙΟΝΕυmaton *M* εἴ τις] ΕΠ*Ϲ (& ΤΙ *sup.*) (I) *Rr* ΕΜϹ *N* ΑΡΕΤΕΝ *r* ΑΡΕΤ.ΜΕΝ *N* ΑΡΑΤΗΝ *L* 11 ΕΠΑΓΓΕΛ.ΑΜΕΝΟϹ *M* ΕΤΕ.ΑΤΙΕΑ.ΛΟΜΕΝΟϹ *N* ἐπαγγελόμενος *v. l. ap. Xen.* ΑΡΤΥΡΙΟΝ *R* ΑΡΤΙΡΥΟΝ *N* ΤΙΡΑΤ.ΤΙΟΙΤΟ. *N* 12 subiunctivos] *d* subiunctiuis *RPMDL* subiunctiuas *r* subiunctiua *O* optativos] *d* optatiuis *RPMDL* optatiuas *r* optatiua *O* 13 coniuntionibus *D* 14 duuitatiue *P* aliquid *N* greci *PML* an *D* 15 ΑΡΑ ara *R* ΑΡΑ·Ι·ΝΕ *spscr. r* apan *D* ΑΡΑ aram (apam *sup.*) *Ll* adicere *ex corr. N* Nichil *N* igitur *om. P* coniunctione *P* que *PN* 16 p eañ grece.a.coniunctione *P* ·ean *L* greca *ML* quam] quae *P* 17 ei *P* coniunctatiua *Dd* utrisque *M* constructionem] coniunctionem *P* coniunctionem constructionem *L* quam] *r* quem *R*

habent apud Graecos supra dictae coniunctiones, ad verba servare, ut et indicativo et optativo et subiunctivo possit adiungi. indicativo, ut Virgilius in VIIII:

Si, tibi quae posco, promittunt — nam mihi facti
5 Fama sat est.

Terentius in Phormione:

Sic sum; si placeo, utere;

optativo [Virgilius] in VI:

Si nunc se nobis ille aureus arbore ramus
10 Ostendat.

subiunctivo Terentius in Phormione:

Si attigisses, ferres infortunium.

sed indicativo saepe coniunctum ostendit magis confirmari et credi rem 83 sic esse vel fieri posse quam || dubitari. Virgilius in II Aeneidis:

15 Di, si qua est caelo pietas,

confirmative enim potius quam dubitative dicitur. idem | in VIIII quod supra dictum est:

Si, tibi quae posco, promittunt — nam mihi facti
Fama sat est —, tumulo videor reperire sub illo
20 Posse viam,

credit enim facile promissuros. Terentius in Andria:

id si inpetro,
Quid alias malim quam hodie has fieri nuptias?

hic enim quoque sperat se impetraturum. idem in eadem:

25 Sed si quid tibi narrare coepi, continuo dari
Tibi verba censes.

et est hoc loco etiam illud attendendum, quod praeteritum indicativi cum 84 praesenti solent coniungere, quando perfectionem rei res sequitur alterius altera. et in illius quidem, quae prior perficitur, significatione perfecto

1 hab̄ *P* grecos *PML* supdictae *P* et indicativo] *d* et iadicatiuo *D* 2 subiuntiuo *D* *Verg. Aen.* VIIII 194 *sq.* 3 VIII *N* 6 terrentius *ML* *Ter. Phorm.* III 2, 42 *cf.* § 68 in Phormione *om. P* formione *N* 7 sic sumpsi placco uetere *P* 8 Virgilius] *O om. RPML* uergł *D* ut uirgilius *r* in VI *om. P* *Verg. Aen.* VI 187 *sq.* 9 aureus ab arbore *P cf.* § 78 ramus] *m* ramos *M* 11 terrentius *ML* ut terentius *P* in Phormione] *om. P* in formione *NL immo* in adelphis: II 1, 24 12 adtigisses *D* ferens.bi.fortunium *P* 13 credi rem] *r* crederem *RL* 14 *Verg. Aen.* II 536 *cf. lib.* XVI § 6 aeñ. *N* aeneidos (*PO*) 15 diṣ *Rr* dic *P* dii *MDNL* 16 confirmatiuae *Rr* si confirmatiue *OL* pocius *M* dubitatiuae *N* duuitatiue *P* *Verg. Aen.* VIIII 194 *sqq.* VIII *M* 19 repperire *Rr* 21 promissoros *P* terrentius *ML* *Ter. Andr.* III 2, 48 *sq.* 22 id] *om. Bas. cum rell. codd. Ter., ex Prisciano ascivit Bentleius* io *L* inpetro] *P* impetro *rell. cum Bas.* 23 as *P* nuntias *P* 24 *Ter. Andr.* III 2, 24 *sq. cf. lib.* XVII § 164 25 si *om. P* ịnarrare *D* narare *L* occoepi *D* occepi *N v. lib.* XVII *l. l.* 26 tibi uerba tibi censes *L* verba] *d* umba *D* 27 adtendendum *PMDN* attendum *L* 28 soleant *L; ad* solent *gloss.* s. auctores *add. n* perfectionem] *r* perfeccionem *R* prosectionem *P* insequitur *P* 29 et nullius quidem *L* prior] *r* pior *R* significationem *P*

utuntur, praesenti vero in consequentis demonstratione, ut hic:

si quid tibi narrare coepi, continuo dari
Tibi verba censes.

idem in eunucho:

Quae vera audivi, taceo et contineo optime, 5
Sin' falsum aut vanum aut fictum est, continuo palam est,
Plenus rimarum sum, hac atque illac perfluo.

idem in Andria:

Si te in germani fratris dilexi loco 10
Sive haec te solum semper fecit maximi
Seu tibi morigera fuit in rebus omnibus.

Lucanus in I:

nec si te pectore vates
Accipio, Cirrhaea velim secreta moventem 15
Sollicitare deum.

85 indicativo enim usus comprobat hoc fieri et velim subiunxit promittens, cum hoc sit, posse minime egere Apolline, quod Graeci οὐκ ἂν βουλοίμην dicunt, id est 'nolim penitus'. Terentius in Phormione:

si placeo, | utere, 20

absque dilatione ostendit hoc faciendum. idem in eunucho:

si dis placet,
Spero me habere, qui hunc excruciem meo modo,

rem enim, quam sperat, firmam esse ostendit; si enim dixisset 'si dis placeat', dubitare se ostendisset. idem in Andria: 25

1 uero insequentis *N* *Ter. Andr.* III 2, 24 *sq. cf. l. libri* XVII *supra l.* 2 quit *P* narare *L* occępi *N* continuo uerba tibi narare (dari) censes *Ll* dare *P* 3 tibi dari uerba *N* uerba tibi dari *O* 4 *Ter. eun.* I 2, 23 *sqq.* 5 vera *om. P* 6 Siu] *d* si *D* vanum] auum *P* uarium *O* finctumst *Bemb.* fictum'st (*O*) palamst *Bemb.* palam'st (*O*) 8 rimarum] *d* rimax *D* rimarusū *M* sum hac] suntha *P* 9 *Ter. Andr.* I 5, 57 *sqq.* in Andria *om. P* andrea *L* *post* Andria: si confirmatiue posuit *add. ML* 10 germani] *d* germini *D* frī *P* 11 hec *D* haec te] *sic duo codd. Ter., reg. et acad., et Donatus ms. Bentleii* te haec *Bas. Vatic. al. codd. Terentii* feci *P* maxumi *Bas.* 12 in rebus fuit *r* 13 Item lucanus *P* *Luc. Phars.* I 63 *sqq.* in I *om. P* 14 peccore *M* 15 accipio] *sic Voss. A* uel accipio *sup. lin. B* accipiam *Voss. B pr. cum al. codd. Luc.* accipeo *P* Cirrhaea] *1, Luc. Voss. A* cirrhea *RMDN* cirrea *P* chirrhea *r* chirrea *OL* chyrrea *Voss. B* mouentem et *N* 16 solitare *P* 17 indicativo] *sic R* Indicatiui *corr. m. rec. in R* conprobat *PO* hoc] *d* haec *D* uetim *L* subiuncxit *PN* 18 poss& *M* appolline *L* Graeci — penitus] greci nolim penitius dicunt *P* βουλοίμην] *3* ΒΟΥΛΟΙΜΙ *ROL* ΒΟΥΛΟΤΜΙ *M* ΒΟΥΛΟΤΗΝ *Dr* ΒΟΥΛΟΟΤΗΝ *N* 19 poenitus *L* *post* penitus: Idem in X (*Luc. Phars.* X 88 *sq.*): Si tua restituit (*sic cum uno alterove Luc. cod. r* restituet *OD Luc. Vratislav. tert.* restituat *codd. Luc. plerique; Vossianos ad h. l. non excerpsi*) veteri me dextera fato (facto *D*) | Amplector (Complector *codd. Luc.*) regina pedes *add. ODr* terrentius *ML* *Ter. Phorm.* III 2, 42 *cf.* § 68 21 *Ter. eun.* V 3, 10 *sq.* 22 si displicet *L* diis *MODNr* 23 excruciem] *r* ea cruciem *L* ea.' cruciem *R* cruciem *MD* excruciem meo] *sic etiam Prisc. cod. veterrimus a Bentleio ad l. Ter. comm. l., Bentleius* meo excruciem *Bemb. Bas.* meo] in eo *D* 24 infirmam *P* di|dixisset *N* si displiceat *L* diis *MODNr* 25 *Ter. Andr.* I 3, 5 andrea *L*

habent apud Graecos supra dictae coniunctiones, ad verba servare, ut et indicativo et optativo et subiunctivo possit adiungi. indicativo, ut Virgilius in VIIII:

Si, tibi quae posco, promittunt — nam mihi facti
5 Fama sat est.

Terentius in Phormione:

Sic sum; si placeo, utere;

optativo [Virgilius] in VI:

Si nunc se nobis ille aureus arbore ramus
10 Ostendat.

subiunctivo Terentius in Phormione:

Si attigisses, ferres infortunium.

sed indicativo saepe coniunctum ostendit magis confirmari et credi rem 83 sic esse vel fieri posse quam || dubitari. Virgilius in II Aeneidis:

15 Di, si qua est caelo pietas,

confirmative enim potius quam dubitative dicitur. idem | in VIIII quod supra dictum est:

Si, tibi quae posco, promittunt — nam mihi facti
Fama sat est —, tumulo videor reperire sub illo
20 Posse viam,

credit enim facile promissuros. Terentius in Andria:

id si inpetro,
Quid alias malim quam hodie has fieri nuptias?

hic enim quoque sperat se impetraturum. idem in eadem:

25 Sed si quid tibi narrare coepi, continuo dari
Tibi verba censes.

et est hoc loco etiam illud attendendum, quod praeteritum indicativi cum 84 praesenti solent coniungere, quando perfectionem rei res sequitur alterius altera. et in illius quidem, quae prior perficitur, significatione perfecto

1 hab̄ *P* grecos *PML* supdictae *P* et indicativo] *d* et iadicatiuo *D* 2 subiuntiuo *D* *Verg. Aen.* VIIII 194 *sq.* 3 VIII *N* 6 terrentius *ML* *Ter. Phorm.* III 2, 42 *cf.* § 68 in Phormione *om. P* formione *N* 7 sic sumpsi placeo uetere *P* 8 Virgilius] *O om. RPML* uergt *D* ut uirgilius *r* in VI *om. P* *Verg. Aen.* VI 187 *sq.* 9 aureus ab arbore *P cf.* § 78 ramus] *m* ramos *M* 11 terrentius *ML* ut terentius *P* in Phormione] *om. P* in formione *NL immo* in adelphis: II 1, 24 12 adtigisses *D* ferens.bi.fortunium *P* 13 credi rem] *r* crederem *RL* 14 *Verg. Aen.* II 536 *cf. lib.* XVI § 6 aeñ. *N* aeneidos (*PO*) 15 dis *Rr* dic *P* dii *MDNL* 16 confirmatiuae *Rr* si confirmatiue *OL* pocius *M* dubitatiuae *N* duuitatiue *P* *Verg. Aen.* VIIII 194*sqq.* VIII *M* 19 repperire *Rr* 21 promissoros *P* terrentius *ML* *Ter. Andr.* III 2, 48 *sq.* 22 id] *om. Bas. cum rell. codd. Ter., ex Prisciano ascivit Bentleius* io *L* inpetro] *P* impetro *rell. cum Bas.* 23 as *P* nuntias *P* 24 *Ter. Andr.* III 2, 24 *sq. cf. lib.* XVII § 164 25 si *om. P* inarrare *D* narare *L* occoepi *D* occepi *N v. lib.* XVII *l. l.* 26 tibi uerba tibi censes *L* verba] *d* umba *D* 27 adtendendum *PMDN* attendum *L* 28 soleant *L; ad* solent *gloss.* s. auctores *add. n* perfectionem] *r* perfeccionem *R* prosectionem *P* insequitur *P* 29 et nullius quidem *L* prior] *r* pior *R* significationem *P*

utuntur, praesenti vero in consequentis demonstratione, ut hic:

si quid tibi narrare coepi, continuo dari
Tibi verba censes.

idem in eunucho:

Quae vera audivi, taceo et contineo optime, 5
Sin* falsum aut vanum aut fictum est, continuo palam est,
Plenus rimarum sum, hac atque illac perfluo.

idem in Andria:

Si te in germani fratris dilexi loco 10
Sive haec te solum semper fecit maximi
Seu tibi morigera fuit in rebus omnibus.

Lucanus in I:

nec si te pectore vates
Accipio, Cirrhaea velim secreta moventem 15
Sollicitare deum.

85 indicativo enim usus comprobat hoc fieri et velim subiunxit promittens, cum hoc sit, posse minime egere Apolline, quod Graeci οὐκ ἂν βουλοίμην dicunt, id est 'nolim penitus'. Terentius in Phormione:

si placeo, | utere, 20

absque dilatione ostendit hoc faciendum. idem in eunucho:

si dis placet,
Spero me habere, qui hunc excruciem meo modo,

rem enim, quam sperat, firmam esse ostendit; si enim dixisset 'si dis placeat', dubitare se ostendisset. idem in Andria: 25

1 uero insequentis *N* *Ter. Andr.* III 2, 24 *sq. cf. l. libri* XVII *supra l.* dari
2 quit *P* narare *L* occępi *N* continuo uerba tibi narare censes *Ll* dare *P* 3 tibi dari uerba *N* uerba tibi dari *O* 4 *Ter. eun.* I 2, 23 *sqq.* 5 vera *om. P* 6 Siu] *d* si *D* vanum] anum *P* uarium *O* finctumst *Bemb.* fictum'st (*O*) palamst *Bemb.* palam'st (*O*) 8 rimarum] *d* rimax *D* rimarusū *M* sum hac] suntha *P* 9 *Ter. Andr.* I 5, 57 *sqq.* in Andria *om. P* andrea *L* *post* Andria: si confirmatiue posuit *add. ML* 10 germani] *d* germini *D* frī *P* 11 hec *D* haec te] *sic duo codd. Ter., reg. et acad., et Donatus ms. Bentleii* te haec *Bas. Vatic. al. codd. Terentii* feci *P* maxumi *Bas.* 12 in rebus fuit *r* 13 Item lucanus *P* *Luc. Phars.* I 63 *sqq.* in I *om. P* 14 peccore *M* 15 accipio] *sic Voss. A* uel accipio *sup. lin. B* accipiam *Voss. B pr. cum al. codd. Luc.* accipeo *P* Cirrhaea] *1, Luc. Voss. A* cirrhea *RMDN* cirrea *P* chirrhea *r* chirrea *OL* chyrrea *Voss. B* mouentem et *N* 16 solitare *P* 17 indicativo] *sic R* Indicatiui *corr. m. rec. in R* conprobat *PO* hoc] *d* haec *D* uetim *L* subiuncxit *PN* 18 poss& *M* appolline *L* Graeci — penitus] greci nolim penitius dicunt *P* βουλοίμην] *3* ΒΟΥΛΟΙΜΙ *ROL* ΒΟΥΛΟΤΜΙ *M* ΒΟΥΛΟΤΗΝ *Dr* ΒΟΥΛΟΟΤΗΝ *N* 19 poenitus *L* *post* penitus: Idem in X (*Luc. Phars.* X 88 *sq.*): Si tua restituit (*sic cum uno alterove Luc. cod. r* restituet *OD Luc. Vratislav. tert.* restituat *codd. Luc. plerique; Vossianos ad h. l. non excerpsi*) veteri me dextera fato (facto *D*) | Amplector (Complector *codd. Luc.*) regina pedes *add. ODr* terrentius *ML* *Ter. Phorm.* III 2, 42 *cf.* § 68 21 *Ter. eun.* V 3, 10 *sq.* 22 si displicet *L* diis *MODNr* 23 excruciem] *r* ea cruciem *L* ea.' cruciem *R* cruciem *MD* excruciem meo] *sic etiam Prisc. cod. veterrimus a Bentleio ad l. Ter. comm. l., Bentleius* meo excruciem *Bemb. Bas.* meo] in eo *D* 24 infirmam *P* di|dixisset *N* si displiceat *L* diis *MODNr* 25 *Ter. Andr.* I 3, 5 andrea *L*

Si illum relinquo, eius vitae timeo; sin opitulor, huius minas;

utrumque enim sibi certum esse ostendit. idem in adelphis:

Ego in hac re nihil reperio, quam ob rem lauder tantopere, Hegio. (5)

Meum || officium facio: quod peccatum a nobis ortum est, corrigo,

Nisi si me ex illo credidisti esse †numero hominum, qui ita putant,

Sibi fieri iniuriam ultro, si quam fecere ipsi expostulent. (10)

ecce hic nisi credidisti dixit pro 'credis'. similiter indicativis utuntur, (86) quando in ipsis esse vel fuisse rebus aliquid volunt ostendere, ut Cicero de praetura urbana: qui si condemnatur, desinent homines (15) dicere, his iudiciis pecuniam plurimum posse; sin absolvitur, desinemus nos de iudiciis transferendis dubitare. Virgilius in VI:

Si potuit manes arcessere coniugis Orpheus,

Si fratrem Pollux alterna morte redemit,

Itque reditque viam totiens, (20)

de rebus, quas sine dubio factas esse vult ostendere, indicativis est usus cum supra dicta 'si' coniunctione. quando vero dubia res ostenditur, utrum (87) fieri possit necne, vel per inductionem, id est καθ' ὑπόθεσιν, subiunctivis magis utuntur. Virgilius in VIIII:

Sed si quis, quae multa vides discrimine tali, (25)

1 sin opitulo *R* si non opitulo *P* 3 ostendit sibi certum esse *P* *Ter. adelph.* IIII 3, 1 *sqq.* 4 nihil *etiam Bemb. Bas.* nichil *N*, *leg.* nil repperio *D Bas.* laudare *P* tontopere *M* 5 egio *N* 6 mecum officium *D* officium] *l* officio *L* pecatum *L* 8 si] *add. Lr om. R rell. cum libris Ter. dett.* me in illo credidisti esse hominum numero *Bemb. Bas.* 9 ita] *add. r om. R rell.* 10 iniuriam ultro fieri *N* iniuriam] *r* inriam *R* iniuria *M* ultro *in mg. add. l* fecere] *r* facere *RMONL* expostulent] *d* expostulant *D Bas. codd. Ter. Bentleiani* expostules *Bemb.* 12 hic] enim *N* indicatiuis *ex* indicatiuus *corr. L* 13 *Cic. in Verr. or.* II 1, 2, 6 14 de praetura urbana *om. P* condēpnatur *N* *ab* homines *inc. V*, *cuius prima duo fol. lacera et passim adrasa continent haec frustula: fol.* 1[r] *ab* homines *ut dictum est* — additione forte (*p.* 246 *lin.* 7), *fol.* 1[v] *ab* [affirmati]ve dixit (*ibid. lin.* 15) — Statius in (*p.* 247 *lin.* 8), *fol.* 2[r] *ab* [subi]unctivo (*ibid. lin.* 17) — non eam ne (*p.* 248 *lin.* 7), *fol.* 2[v] *a* [fefel]lit (*ibid. lin.* 13) — ἀναστρα, *ubi* (*p.* 249 *lin.* 5) *inde a* φεις *inc. fol.* 3 *i. e. integrum primum; per haec apospasmatia vv. ll. quas dignoscere potui adnotavi* 15 dicire *L* discere in his *D* indiciis] *Cicero* indiciis *RPMONL et ex corr. in ras. d* indic (*rell. lac. hausta*) *V* plurimam *M* apsoluitur *VL* (uel b *in mg. L*) absolutus *P* 16 indiciis *M* transferredis *P* Vergt *nomen scribere solet V* *Verg. Aen.* VI 119. 121 *sq.* 17 in VI *om. P* 18 manes] *Pal. ex corr.* manis *Med. Rom. Pal. pr.* accersere *Med. Rom.* arcersere *Pal.* arcesere *L* coiugis *L* 20 Itque] *r* idque *VRL* itaque *P* 21 idubio *L* factas] *r* facta *R* ostendere uult (*O*) indicatiuis est usuus *L* usus ut cum *P* 22 si** (ue?) *L* 23 vel *om.* (*MO*) inductione *P* id — ὑποθέσιν *om. P* ΚΑΤ *RMDL* **Τ *V* ΚΑΤΑ *Nr* ΙΠΟΘΕCΙΝ *DNL* ΥΠΟΕΕCΙΝ *M* 24 utuntur] iunguntur *N* *Verg. Aen.* VIIII 210 *sqq.* in VIIII *om. P* 25 sed quisq. multa *P* uides *in mg. add. l* tali] *sic etiam*

Si quis in adversum rapiat casusve deusve,
Te superesse velim.

idem | in bucolico:

si quis tamen haec quoque, si quis
Captus amore legat. 5

Cicero tamen: si quis vestrum, iudices, aut eorum, qui adsunt, forte miratur, additione forte cum indicativo est usus loco subiunctivi cum dubitatione positi. Terentius in Andria:

Si eveniat, quod di prohibeant, †discidium.

Cicero in I invectivarum: si te parentes timerent atque odis- 10
88 sent tui. nec aliter possunt suppositiva sive inductiva, quae ὑποθετικά Graeci vocant, proferri nisi per subiunctivum. idem in eodem: nunc intellego, si iste, quo intendit, in Malliana castra pervenerit, neminem tam stultum fore, qui non videat, coniurationem esse factam, 'ὃς οὐκ ἂν εἰδῇ' ἢ 'οὐκ ἄρα εἰδείη', affirmative dixit. idem 15
in II: et erunt, qui illum, si hoc fecerit, non inprobum, sed miserum, me non diligentissimum consulem, sed crudelissimum tyrannum existimari velint, βούλοιντο ἄρα: hoc quoque affirmative dixit. similiter Virgilius in VIII:

similis si cura fuisset. 20

idem in XI:

Esset par aetas et idem si robur ab annis.

89 est tamen quando etiam in dubiis utuntur indicativo cum 'si' coniunctione, || ut Virgilius in VIII:

aut si qua id fortuna vetabit, 25

Verg. Fr. tali*** *Pal.* talis *Rom.* 1 deusve] *d* deasue *D* deus uetere superesse *P* 3 *Verg. ecl.* 6, 9 *sq.* (*def. Med.*) in bucolico — legat *om. P* bocolico *L* 5 amore] *rdl* more *VRML* amouere *D* amor. re *Rom.* leget *v. l. codd. Verg.* 6 *Cic. in Q. Caecilium div.* 1, 1 *cf.* § 92. 102 vestrum] utrum *M* assunt *rn et sup. ras. l* 7 miratur] *sic ex* mira *corr. r* mirantur *codd. Cic. plerique* cum additione *N* forte Cum indicatiuo *Rr* indicatiuus *P* 8 terrentius *ML* *Ter. Andr.* III 3, 36 9 siue ueniat *RPODL* si eue | ueniat *l* di] *Bas. et sic Terentius* dii *codd.* discessio *Terentius* dissidium *N* 10 *Cic. in Catil. or.* I 7, 17 in I invectivarum *om. P* atque *ex* adque *corr. D* hodissent *N* 11 subpositiua *D* quae — vocant *om. P* graeci ΥΠΟΘΕΤΙΚΑ gri uocant *L* ὑποθετικά] *r* ΥΠѠΘΕΤΙΚΑ *D* ΥΠΟΕΤΙ**ΚΑ *R* 12 *Cic. in Catil. or.* I 12, 30 intelligo *Dn* 13 quod *P* tendit *Cic. Emmeranus* manliana *codd. Cic. plerique* pervenerit] *d* perueneřt *ni f. D* 14 qui non] quin *v. l. ap. Cic.* factam esse *et* esse patefactam *et* patefactam esse *vv. ll. codd. Cic.* ὃς οὐκ ἄρ' εἰδείη (?) ΟΙΚΑΡΑΕΙΔΝΙ *O* ὃς — dixit *om. P* ἂν] Ν·*N* εἰδῇ] *d* ΕΙΔΝΙ *M* ΕΙΔ*Ι *D* ΕΙΑΝΝ *N*; *num* ἴδῃ? *cf. tamen Buttmanni gramm. Gr. mai.* II 161 *ed. alt.* ἢ] Ν *MDL* οὐκ] *d* ΟΙΚ *N* Υ.Κ *M* ΟΙC *D* εἰδείη] *π* ΕΙΔΗΕΙ *R* ΕΙΔ*Ι *D* ΕΙΔΝΙ *M* CΙΔΗΙ *N* ἰδοίη 2 *Cic. in Catil. or.* II 7, 14 16 in II: et *om. P* illūd *L* improbum (*V*) *R* *MNL* sed] *n* se *N* 17 miserum] timidum *multi codd. Cic.* consusulem *N* 18 tirannum (*OL*) existumari *O* exhistimari *P* existimare *Nr* velint] *r* nolunt *R* βούλοιντο] *d* ΒΟΥΛΟΙΤΟ *D* βούλοιντο ἄρα *om. P* adfirmatiue *P* 19 *Verg. Aen.* VIII 396 in VIII *om. P* 21 idem — annis *om. P* *Verg. Aen.* XI 174 22 esset ***ar aetas *V* etas *N* robor *M* 23 etiam *om. P* indicatiuis *P* 24 *Verg. Aen.* VIIII 214 *sq.* in VIIII] *om. P* in VII *N* 25 aut] At *N* id *sup. lin. add. N* furtuna *L* uitabit *Rom.*

Absenti ferat inferias,

vetabit pro 'vetet' dixit metri causa. nam in eodem sensu subiunctivo est usus:

Si quis in adversum rapiat casusve deusve.

5 est tamen quando per defectionem 'si', quomodo etiam 'ut', subiunctiva proferuntur et subaudiuntur supra dictae coniunctiones, ut Iuvenalis in I:

Graeculus esuriens in caelum, iusseris, ibit |

pro 'si iusseris'. Statius in II Thebaidos:

mutatosque velint transumere cultus,

10 Et Pallas deceat pharetras et Delia cristas

pro 'si velint'. Virgilius in VI:

tu quoque magnam

Partem opere in tanto, sineret dolor, Icare, haberes,

deest 'si'. Horatius in I carminum:

15 sapias, vina liques

pro 'si sapias'. et sciendum, quod, quomodo apud Graecos τo 'ἐάν' sub- 90 iunctivo, τὸ 'εἰ' vero et indicativo et optativo et subiunctivo invenitur coniunctum, sic et apud Latinos 'si' coniunctio, quae utrumque demonstrat, quando consequentiam significat, sine dubio indicativo adiungitur, ut 'si 20 ambulat, movetur; si vivit, spirat', quando autem causalis est, magis subiunctivo; est tamen, quando et indicativo consociatur, ut 'si doceam, disce' vel 'discis' vel 'discas' et 'disces', et 'si prodest tibi, fac' et 'facis' et 'facias' et 'facies'.

Iste igitur modus, id est subiunctivus, ut breviter vim eius colligam, 91 25 apud Latinos est quando dubitationem, est quando comprobationem, est quando possibilitatem significat, in qua sunt etiam illa, quae [ὑποθετικῶς] suppositive inducuntur: dubitationem, ut Virgilius in III Aeneidis:

1 absente *P* 2 dixit] d' *P* subiunctiuo *ex* subiunctiuum *corr. N* *Verg. Aen.* VIIII 211 4 in *om. D* rapit *P* 5 subiunctiuo (?) *ex* subiunctiuum *mut. N* 6 supradicte *PN* *Iuv. sat.* I 3, 78 in I *om. P* 7 graculus *P* greculus *ML* *** esuriens *V* esu. *P* essuriens *l* **seris *Iuv. Pith. m. pr.* si iusseris *codd. aliquot Iuv. dett.* 8 si *om. P* Item statius *P* *Stat. Theb.* II 242 *sq.* in II *om. P* V *O* 9 velint] *sic etiam Stat. Cass. al.* velit *v. l. ap. Stat.* transumere] *RPON Stat. Cass.* transsumere *r* trassumere *D* 10 et pro pallas *D* deceat] *sic etiam Stat. Cass. al.* doceat *RMOD cum codd. nonnullis Statianis* 11 Item uergilius *P* *Verg. Aen.* VI 30 *sq.* in VI *om. P* 13 opere] *sic etiam Fr.* operare *Rom.* in tanto] *ex corr. r* in tonto *O* dolori care *P* iacare *L* I(care haberes *om.*) *Rom.* 14 si] enim si *O* si enim *M* Horatius] *ex* haratius *corr. L* .Item oratius *P* *Hor. carm.* I 11, 6 in I carminum *om. P* 15 vina] *Horatius* bina *RPLd* pina *D* bona *O* bine *M* linques *ODr* 16 grecos *PM* to ean *P* 17 to ei *P* coniunctum] .subiunctiuum *P* 18 utrimque *R* 19 consequentia *L* 20 autem *om. P* casualis *VR* subiunctivo] *d* adiunctiuo *D* subiunctiuo est. tamen *P* 21 et *om. L* sociatur *P* disce] disces *P* 22 disces] *d* dices *P* et facias *sup. lin. add. d* 24 id est *om. P* subiuntiuus *R* collegam *P* 25 dubitationem et quando *O* conprobationem & est *P* est] et *O* 26 illa *om. O* ὑποθετικῶς] *om. R* ΥΠΟΘΕΤΙΚΩϹ *L* ΥΠΟΘΕΤΙΚΟϹ *D* ΥΠΟΕΕΤΙΚΩϹ *M* id est ΥΠΟΘΕΤΙΚΟϹ *N* 27 subpositiue *VD* inducuntur dubitatione uergĩ eloquar *P* *Verg. Aen.* III 39 *sq. cf. lib.* XVI § 12 II *M* aeneidos (*O*) eneḏ *D* eñ. *N*

Eloquar an sileam? gemitus lacrimabilis imo
Auditur tumulo.

idem in I:

O quam te memorem, virgo, namque haut tibi vultus
Mortalis, 5

εἴποιμι ἄρα, et Terentius in eunucho:

Quid igitur faciam? non eam? ne nunc quidem,
Cum accersor ultro? an potius ita me conparem,
Non perpeti meretricum contumelias?

approbationem, ut Virgilius in IIII Aeneidis: 10

Si mihi non animo fixum immotumque sederet,
Ne cui me vinclo vellem sociare iugali,
Postquam primus amor deceptam morte fefellit, ||
Si non pertaesum thalami taedaeque fuisset,
Huic uni | forsan potui succumbere culpae, 15

92 fuisset ἐγεγόνει ἄρα. et notandum, quod et forsan dubitationis adverbium et potui possibilitatis verbum cum infinito posuit, pro quibus sufficeret, si subiunctivum posuisset 'huic uni succubuissem culpae'. docuit igitur poeta, quae sit vis subiunctivi possibilitatem significantis. idem in eodem:

Set mihi vel tellus optem prius ima dehiscat 20
Ante, pudor, quam te violo,

optem, εὐχοίμην ἄν, affirmative dixit. in eodem:

sese interea quando optima Dido
Nesciat et tantos rumpi non speret amores,

1 lacrimabilissimo *Rr* 2 additor *P* 3 *Verg. Aen.* I 327 *sq.* in I *om. P* 4 memor est *L* memore uergi̅. namque *P* nanque *L* haut] *Verg. Med. m. pr. Rom.* aut *VRPML cum Pal.* haud (*O*)*rd* aud *N* hau *D Med. corr.* 5 Mortalis] *sup. lin.* r *om. P* m̅. *VRL* 6 ΕΙ ΠΟΙΜΙ *Rr* ΕΙ.ΠΟΙΜΙ *VD* ΕΙΠΟΙ*Ι *L* ΙΤΟΜΙ *N* εἴποιμι ἄρα] *om. P* et] *om. VD* ut *M* terrentius *ML* *Ter. eun.* I 1, 1 *sqq. cf. lib.* XVI § 5 7 igitur] *d* itur *D* non] nam *O* 8 accersor] *rd* accessor *RPNDL* accensor *M* conparem] *P* cumparem *M* comparem (*ex* **parem *corr. L*) *rell.* 9 meritricum *L* miritricum *D* 10 approbationem] *n* adprobationem *PMD* abprobationem *N* *Verg. Aen.* IIII 15 *sqq.* in IIII Aeneidis *om. P* aeneidos (*O*) en̄. *N* 11 sederet] *Med. Fr. et ex* sederes *corr. Pal.* sideret *Rom.* 12 nec uime uinculo sociare (vellem *om.*) *P* cui] cum *L* uinculo *N* uellem *ex* uelle *corr. Fr.* 13 primos *M* decepta *Rom. et ex* deceptra *corr. Fr.* mortem *PM* 14 pertesum *PMDLr et ex* per te sum *corr. N* partesū *R* par taesu *V* taedeque *RMD* tedaeque *N* thedaeque *P* fuisset] *sic Rom. Fr. et ex corr. Pal.* fuissent *PODL Med. Pal. m. pr. Fr. m. alt.* 15 uni *om. P* forsan] *om. N add. n, ex* forsitan *corr. Fr.* forsam *Pal. Rom.* potui* sumcumbere (s) *Fr.* subcumbere *PD* culpe *MD* 16 fuisset] *d om. N* fuissent *OD* fuisset ἐγεγόνει ἄρα *om. P* ἐγεγόνει] *d* ΕΤΕΓΟΝΕΙ *R* ΕΤΕΤΟΝΕΙ *r* ΕΓΕΓΝΕΙ *D* ΕΤΟΝΙ *N* 17 possibitatis *M* finito *P* sufficetret *VR* 18 sibi *M* posuisset et *P* uni] cū *M* subuissem *P* 19 igitur] enim *P* uim *P* significantis] habentis *P*. *Verg. Aen.* IIII 24. 27 20 set] *V Med.* sed *rell.* optem dimittere prius *Fr.* 21 uiolem *Nr* 22 optem *om. O* εὐχοίμην ἄν] (*O*)α *om. P* ΕΥΧΟΙΜΙΑΝ *L* ΕΥΧΟΙΝΙΑΝ *VRDl* ΕΥΧΟΙΝΑΝ *M* ΕΥΧΟΥΝΑΝ *r* G.ΕΥCΟΙΝΑΝ *N* adfirmatiue *P* *Verg. Aen.* IIII 291 *sq.* (*def. Rom.*) 24 rumpit *P* speret] *d* sperat *MD* mores *M*

nesciat et non speret affirmative dixit. similiter Cicero in principio Verrinarum: si quis vestrum, iudices, aut eorum, qui adsunt, forte miratur, me, qui tot annos in causis iudiciisque publicis ita sim versatus, ut defenderim multos, laeserim 5 neminem, ita sim dixit non dubitans, sed approbans, οὕτως ἄρα ἀναστραφεὶς εἴην.

Sciendum tamen, quod tam 'ut' coniunctione causali quam 'si' se- 93 quentibus cum verbis subiunctivis vel antecedentibus, etiam antecedentia vel sequentia quoque frequentissime per subiunctivum modum proferre so- 10 lent Romani, et maxime 'qui' adiuncto vel 'quae' vel 'quod' rationem colligentes vel dubitationem ostendentes, ut 'rogabam, ut te ostenderes qui fueris' et 'placebas, si diceres quod feceris', quod per ἄρα coniunctionis additionem solent Graeci significare. Virgilius in VI:

Quem socium exanimum vates, quod corpus human-
15 dum
Diceret,

λέγοι ἄρα. Cicero in invectivarum II: quaesivi a Catilina, noc- 94 turno conventu apud M. Laecam fuisset necne? ἐγεγόνει ἄρα: hic interrogative protulit. Virgilius in III:

20 Eloquar an sileam?

ἦ ἄρα σιωπήσω; dubitative posuit. Horatius in I carminum: |

cur apricum
Oderit campum, patiens pulveris atque solis,

oderit, μισήσοι ἄρα, quamvis idem sit etiam indicativi futurum. Cicero

1 adfirmatiue *P* affirma *V* *Cic. div. in Q. Caecilium* 1, 1 *cf.* § 87 in principio Verrinarum *om. P* 2 qui.ass̄ *ex* quiads̄ *corr. L* assunt *N* 3 mirantur *L* qui per tot *codd. nonnulli Cic., Quint.* IIII 1, 49 puplicis *V* publicus *P* 4 defenderim *codd. nonnulli Cic.* leserim *MDN* lederim *P* 5 dixit] đ *P* dixit non quam s'm non *L* adprobans *PMD* οὕτως — εἴην] *om. P* ΟΥΤΛΟϹ *D* ΟΥΤѠ *M* ἀναστραφεὶς] *d* ΑΝΑϹΤΡΑΙΙΕΙϹ *D* ἀναστραφεὶς εἴην] ΑΝϹΤΡΑΦΕΙΝΙΙ *N* 6 εἴην] *d* ΕΙΝΝ *VR* ΕΙ*Ν *D* ΕΙΝΗ *L* 7 quam] cā *D* qū *d* 8 antecędentibus *V* 9 frequentissime quoque *P* proferre] *r* perferre *VRP* 10 maxime quod adiuncto qui uel quae uel quod *O* adiuncto *om. P* que *PN* 11 rogabam] abroga *P* te *om. O* 12 fueris ut et *M* placebastidiceret *P* si] qui *V* ara *D* apa̅ *P* 13 additionem] *r* addiccionem *R* greci *PM* significarent *P* *Verg. Aen.* VI 161 *sq.* in VI *om. P* 14 quem socium exanimum] quaeso examum *P* exanimem *N Med.* humandum] *ex* humanu* *corr. M* hamati|dum *P* 17 ΛΕΓΟΥ *L* ΛΕΤΟΤ *N* *Cic. in Cat. or.* II 6, 12 *cf.* § 149 in *om. PMDNL* in secundo inuectiuarum (*O*) II *om. P* catilena *L* nocturno] in nocturno *vel* an in nocturno *vel* a nocturno *vel* an nocturno *libri Cic. et sic* an nocturno *fort. Prisc., cum inter* Catilina *et* nocturno *voc.* an *facillime vel omitti vel excidere potuerit* 18 M. Laecam] m̄i laecā *corr. ex* milae tam *L* deū laetā *M* lecam (*O*)*d* letam *D* ἐγεγόνει ἄρα] *om. P* ΕΤΕΤΟΝΕ ΙΑΡΑ *V* ΕΝΕΓΟΝΕΙ ΑΡΑ *N* ΕΓΓΟΝΕΙ ΑΡΑ *M* ΕΓΕΓΟΝΙ ΑΡΑ *ex* ΕΡΕΡΟΝΕΙ ΑΡΑ *mut. L* 19 *Verg. Aen.* III 39 in III *om. P* III Aeneidos (*O*) 21 ἦ ἄρα] ΗΡΑ *R* ΝΑΡΑ *NLr* ἦ ἄρα σιωπήσω *om. P* ΗΑΡΑϹΤΟΠΕϹѠ *in ras. d* ϹΙѠΤΗѠ *N* *Hor. carm.* I 8, 3 *sq.* ꝑcarminum *P* 23 hoderit *N* campum] *r* cappum *R* paciens *M* 24 μισήσοι ἄρα] *om. P* ΑΝϹΟΙ ΑΡΑ (ΑΝϹ *in ras.*) *Dd* (ΗϹ *suprascr.*) ΝΙϹΝѠΑΡΑ *N* etiam] *spscr. in L* et *P* indicativi futurum] *r* indicatiuum futuri *R* futurum indicatiui *P* *Cic. in Cat. or.* II 6, 13

invectivarum II: cum ille homo audacissimus conscientia convictus primo reticuisset, patefeci cetera, quid ea nocte egisset, ἐπεπράχει || ἄρα, quid proxima constituisset, διετετυπώκει ἄρα, quemadmodum esset ei ratio totius belli descripta, ἦν 95 ἄρα διαγραφεὶς ὁ λογισμός, omnia affirmative dixit. idem in praetura 5 Siciliensi: quare cuiusmodi putamus esse illa, quae negat, cum haec tam inproba sint, quae fateatur? Graece enim hoc quoque interpretantes dicimus ἅπερ ἄρα ἀρνεῖται, ratione colligentes confirmantesque quod dicitur. idem in eodem: hoc postulatum de statuis ridiculum esse videatur, qui rem sententiamque non 10 respiciat, οὐκ ἄρα κατίδοι. Terentius in Phormione:

Ita fugias, ne praeter casam, quod aiunt,

οὕτως ἄρα φύγῃς. idem in Andria:

Quae sit rogo,

τίς ἄρα ἐστίν; in eadem: 15

Quam timeo, quorsum evadas,

ποῖ ἄρα ἀποβῇς;

Nam si illum obiurges, vitae qui auxilium tulit,

Quid facias illi, qui dederit damnum aut malum?

τί ἂν ποιῇς ἐκείνῳ, ὃς ἄρα δεδωκὼς ᾖ ζημίαν ἢ κακόν; 20

1 invectivarum II *om. P* conscientia] *ex corr. d* consequentia *ni f. D* 2 conuinctus *N* commotus *v. l. ap. Cic.* prima *O* retecuisset *P* quid *ex* q̄ *corr. L* quide anocte *R* quide_acnocte *Vv* eacnocte *M* 3 egisset ubi fuisset *multi codd. Cic.* ΕΠΕΠΡΑΚΕΙ *O* ΕΤΕΠΡΑΧΕΙ *r* ΕΝΤΑΡΑΧΕΙ *N* ἐπεπράχει ἄρα *om. P* ΡΑ *V* in proxima *vel* inproximam *vel* in proximum *codd. Cic.* constituisset ait ΕΙΥΤΙΩΚΕΙ *N* ΑΙΑΤΕΤΥΤΙΩΚΕΙ *R* ΔΙΑΤΕΤΥΠΟΚΕΙ *M* ΑΙΑΤΕΤΙ.ΠΙΩΚΗΙ *D* ΔΙΑΤΕΥΠΩΚΕΙ *M* ΔΙΑΤΕΓΙΡΙΩΓΕΙ *d* διατετυπώκει — esset *om. P* 4 ΡΑ *M* quemammodum *VRNL* eset *V* descripta] *l* describā *L* ἦν — λογισμός *om. P* ΗΗ *N* 5 ΔΙΑΓΡΑΦΕΙ *ni f. M* διαγραφεὶς ὁ] ΑΙΑΓΡΑΦΙΟΙΣΟ *D* ΔΙΑΣΡΑΦΕΙΩ *N* ΛΟΤΙΣΜΟΣ *VD* ΛΟΓΙΣΜΟΓ *d* ΛΟΓΣΜΟΣ *M* omnia] ΟΙΑ *D* adfirmatiue *P* afirmatiue *V* *Cic. in Verr. or.* II 2, 57, 141 6 sicieliensi *P* siliceusi *L* siciensi *M* urbana siciliensi *N* esse illa] *P cum codd. Cic.* illa esse *rell.* 7 inproba] *P* improba *RODN* imbroba *V* iṗpropria *M* fateantur *L* grece *PMNd* greci *D* 8 interp̓tante didicimus *P* ἅπερ ἄρα ἀρνεῖται *om. P* ΑΠΕΠ *r* ΑΠΕΤΤ *N* ἀρνεῖται] *d* ΑΡΝΙΤΑΙ *V* ΑΝΕΙΤΑΙ *D* ΑΡΝΕΤΙΑΙ *N* rationem (*M*) 9 *Cic. in Verr. or.* II II, 60, 148 de statutis *V* destituis *P* 10 qui] *sic Cic. Lag.* 42 *m. pr.* ei qui *rell. codd. Cic. omnes* 11 οὐκ ἄρα κατίδοι] *om. PD add. d* κατίδοι] (*O*)2 ΚΑΘΕΙΔΟΙ *VRMLd* ΚΑΕΕΙΔΟΥ *N* teṛrentius *L* terrentius *M* *Ter. Phorm.* V 2, 3

12 ita *m. rec. corr. in L* praeter casam (mittas *m. rec. sup. lin. add.*) *Bemb.* causam *DNL cum Bas.* casum *M* aiunt] *sic m. rec.* ***unt *pr. Bemb.* adiunt *M* 13 οὕτως ἄρα φύγῃς] *om. D* ΟΥΤΟΣ ΑΡΑ ΦΥΓΗΣ *d* οὕτως] (*O*)2 (ὄντως 2) ΟΥΤΟΣ *RPMNL* ΟΙΤΟΣ *V* ΑΡΑ ΑΡΑ ΦΙΓΗΣ *L* ΦΥΓΥΣ *r* ΦΥΤΗΟ *N* ΦΥΓΟΙΣ (*O*) *Ter. Andr.* I 1, 97 14 que *D* roga *d* rọgiti.ΣΑΡΑ *P* 15 τίς ἄρα ἐστίν; *om. D add. d* *Ter. Andr.* I 1, 100 in edem *P* 16 cursum *M* euades *D* 17 ποῖ ἄρα ἀποβῇς] *om. D add. d* (*v. v. l.*) ΠΟΥ *VRPLD* ΤΙΟΥ *N* ΩΡΑ *P* ΑΡΑ ΠΟΒΗΣ *Md* ΑΤΙΟΒΗΣ *V* ΑΣΒΙΙΟ *N* *Ter. Andr.* I 1. 115 *sq.* 18 [al]tulit *Bas.* 19 facias] *sic Bas.* facies *RMNL* dede*rit (d) *V* dāpnum *N* 20 τί — κακόν;] *om. PD* GR. *spscr. d* τί ἂν] ΠΑΝ *N* ΤΙ*ΑΝ *r* ποιῇς] ποιήσοις *M* ΠΟΙΝΕΟΙΣ *V* ΤΙΟΙΝΣΟΙΣ *N* ποιήσεις (*O*) ΤΙΟΙΝΣΟΣ *L* ΕΚΕΙΝΟΩΣ *L* ΕΚΕΙΝΟΣΑΡΑΕΑΩΝΟ. (*rell.* — κακόν *om.*) *N* ὃς δέδωκε (*O*) ΔΕΔΕΚΩΣ *L* ΖΗΜΑΙΑΝ *M*

Ἂν quoque Graeca coniunctio quotiens apud Graecos ponitur possibilitatem significans, quae apud illos indicativi quidem modi vel prae|terito imperfecto vel ἀορίστῳ - quem nos non habemus, nisi quod pro eo et pro παρακειμένου praeterito perfecto utimur - et plusquamperfecto adiungitur, 5 optativis autem omnibus, quippe coniunctis cum supra dictis tribus temporibus - praesens enim optativum et praeteritum imperfectum idem est, et praeteritum perfectum et plusquamperfectum, et futurum et ἀόριστον quod vocant tempus - coniungitur —, nostri ergo quoque in omnia illos sequentes, quando possibilitatem demonstrare volunt, optativis sive subiunctivis 10 utuntur verbis, ut Terentius in Phormione: 96

Neque defetiscar usque adeo experirier,
Donec tibi id quod pollicitus sum effecero,

οὔτε ἐξατονήσοιμι ἄν. sic ergo quod illi solent et per indicativum et per optativum facere addentes ἄν coniunctionem Graecam, nos subiunctivis per 15 se positis solemus demonstrare: 'docuissem, si discere voluisses', ἐδίδαξα ἄν, εἰ μαθεῖν ἠθέλησας, id est 'poteram docere'. similiter 'docerem, si discere velles', id est 'docere poteram'. et praeteritis quidem utentes ostendimus, rem, quae potuis||set facta esse, non esse factam; praesenti vero vel futuro subiunctivo utentes in huiusmodi constructione ostendimus, 20 posse fieri aliquid, nisi quid impediat, ut 'doceam, si velis', id est 'possum docere, si volun|tas tua non impediat'; similiter in futurum 'docuero, si volueris', id est 'potero docere, si volueris'. Horatius in I carminum: 97

ZEIMIAN *V* ΞΗΜΙΑΝ *L* ἤ] N *R* KKON *M* 1 an *Pd* AN *N* greca *PM* coniuntio *V* aput *V* grecos *V* 2 significansq; apud *V* indicatiuo quidem modo *O* 3 inperfecto *M* inperfecto infinitum de hoc tēpr. require in primo libro de uerbo ubi de cognatione tēporū tractat quem nos *D* *sup. lin. add.*, infinitum — tractat *del.*, *in mg. add.* AOPICTωN.I. *d* inpfec̄ et aliis quem nos *P* AωPICTωI *L* AOPICTOI *N* nisi p.i. quib, nos pfec̄. p̄terito utimur et cū plusquāperfecti iungant. nr̄i quoque quando possibilitatem *med. om. P* 4 ΠΑΡΑΚΕΥ.ΜΕΝΟΥ *V* ΠΑΡΑΚΕΙΝΕΝΟΥ *M* ΠΑΡΑϹΚΕΙΝΕΝΟΥ *D* et cum plusquamperfecto *VRODL* adiungitur] *r* adiungunt *VRL* 5 optativis] *r* optauis *R* autem *om. N* 6 presens *d* pesens *D* inperfectum *VD* est praeteritum (et *om.*) *O* 7 .ΕΤΑΟΡΙCΤΟΝ· *D* ΑΟΡΙCΤΟΝ (et *om.*) *N* 8 coniugitur *V* coniuncgitur *R* ergo *om. O* 9 demonstrare] significare *P* optativis] *rn* aptatiuis *R* optatiuus *N* subiuctiuis *V* 10 verbis *om. P* terrentius *ML* *Ter. Phorm.* IIII 1, 23 *sq.*; *ad v* 23 *cf. lib.* X § 22 in Phormione *om. P* 11 defficiscar *M* defetis carusque *L* de fetis carusq. *V* de festis carus quit deo experirer *P* usque] *d* asque *D* exper**iar *d* 12 expollicitus *D* efficero *P* 13 οὔτε — illi] ,& quodgreci *P* ΟΥΤΕ ΕΞΑΤΟΝΗCΟΙΝΙ *r* ΟΥΤΕΞΑΤΟΝΗCΟΙΝΙ *M* ΟΥΤΕΕΞΑΤΟΝΕΝCΟΙΜΙ *L* ΟΥΤΕΖΑΝΤΟ.ΗΗCΟΥΗ (E N I *sup.*) *Dd* ΟΥΤΕΞΕΞΟΝΕCΟΙΝΙ *N* sic] *d* si *D* 14 faceret. *P* addentes — graecam *om. P* An *D* 15 ut docuissem (*M*) discerem uoluisses *P* ἐδίδαξα] *in ras. d* ΕΔΙΜΞΑ *N* ἐδίδαξα — docere] & poterā docerem *P* 16 ΑΝΕ ΙΜΑΘΕΙΝ *V* ΜΑΘ[E]ΙΝΕΕΘΕ[H]ΑCΑC (Ε[H]ΑCΑC *in ras.*) *Dd* ΜΑΕΕΕΙΝΝΕΕΑΝCΑC *M* ΜΕΕ ΙΝΝΕ ΕΑΗCΑC *N* docere si uoluisses discere.similiter *M* 19 subiunctiui *P* huiuscemodi (*MOL*) eiusmodi *P* constructione *ex* constructionem *corr. N* 20 taliquid *P* quid] *r* qui *R* inpediat *P* si] cum *P* uellis *V* 21 impediat] *r* inpediat *D* impediet *VR* futuro *P*(*O*) docu**ero *V* 22 id est — volueris *om. R add. r* orat̄ *N* *Hor. carm.* I 6, 13 *sq.*

Quis Martem tunica tectum adamantina
Digne scripserit?

pro 'scribere potuerit'.

98 Illud quoque sciendum, quod, quotiens paenitere nos rei non factae demonstrare volumus, subiunctivo utimur, ut Virgilius in IIII Aeneidos: 5

faces in castra tulissem,
Implessemque foros flammis natumque patremque
Cum genere extinxem, memet super ipsa dedissem,

id est 'cur faces in castra non tuli, quod debui facere? cur non implevi 10 foros flammis? cur non natum patremque extinxi et supra memet ipsa dedi?' potest tamen et hoc possibilitatis esse. ostendit enim, se potuisse, nisi demens fuisset, haec facere ideoque se paenitere. quod autem XI 99 Atticum morem sequentes his utuntur, necessarium esse existimo, illorum etiam auctoritate hoc comprobare. Plato in Alcibiade II: πάντας 15 οὖν ἂν φάντες, ὦ Ἀλκιβιάδη, τοὺς ἄφρονας μαίνεσθαι ὀρθῶς ἂν φαίημεν. in eodem: καὶ τό γε ἔσχατον εὐχόμενοι ἡμῖν αὐτοῖς τὰ κάκιστα· ὅπερ οὖν οὐδεὶς ἂν οἰηθείη, ἀλλὰ τοῦτό γε πᾶς ἂν οἴοιτο αὐτὸς ἑαυτῷ τὰ βέλτιστα εὔξασθαι, ἀλλ' οὐ τὰ κάκιστα. τοῦτο μὲν γὰρ ὡς ἀληθῶς καὶ κατάρᾳ τινί, ἀλλ' 20 οὐκ εὐχῇ ὅμοιον ἂν εἴη. . . . . . κακὸν ἄρα, ὡς ἔοικεν, ἐστὶν

1 matrem *P* tunicam *P* tectum] *d* tecum *DL* 3 poterit *PL* 4 Illut *V* paenitere (e *suprascr.*) *Rr* facte *P* facta *M* 5 uolemus *P* uolum *M* *Verg. Aen.* IIII 604 *sqq.* (*deficit Rom.*) in IIII Aeneidos *om. P* aeneidis *L* eñ *N* 8 impleissemq. floros *D* flamis *MD*. 9 genere] *r* generem *RP* extin*xem (c?) *N* extriuxissē *P* extinxsissem *M* extinxissem *L* meme *P* super] *NOr et sic. lib.* X § 11 *sine v. l. cum Med. Pal.* supra *VRPMDL* 10 est *om. L* tulli *Rr* cur non implevi — dedi] & cetera quae non feci cur non feci *P* inpleui *D* 11 extin*xi (c) *N* extincxi *M* super *N(O)* 12 tamen ex hoc possibilitatem ostenderet, Ostendit *P* 13 hoc facere *N* quod autem — protulit (*p.* 254 *lin.* 3) *om. P* autem] at̃ *L* li *l* 14 Atticum] *r* aticum *R* utuntur romani *r(M)* 15 auctoritate *ex* auctoritatē *corr. N* *Plat. Alcib.* II *c.* 3 *p.* 139 *C Steph.* in alicibiade (II *om.*) *D* in III alcibiade *O* πάντας—ὠφελῆσαι (*p. sq. lin.* 12) *om. D* gr̄. *add. d* ITANANITANTECWAAKIBIAIN, *sqq.* — φαίημεν *om., N* πάντες *v. l. codd. Plat.* 16 WYN *R* ἂν *om. nonnulli codd. Plat.* φάντες](*O*)α *Plato* ΠANTEC *VRL* TIANTEC *M* AAKIBIADE *L* AΦOPONAC *V* MAINECEAI *RM* ὀρθῶς](*O*)π *Plato* OPEWC *M* POWC *R* PEWC *V* OPΘOC *L* 17 ΦAINMEN *L* *Plat. Alcib.* II *c.* 6 *p.* 143 *B Steph.* καὶ—ἄγνοια] KEIXIOMOION.AN.IKAKON.AΠAWCEOIKEΠECTIN. *i. e.* οὐκ εὐχῇ — ἔοικεν, ἐστὶν *et praecedentibus et sqq. om. N* τό γε] TOTE *VR* TOYE *L* EIXOMENOI *V* EXYOMENOY *L* 18 οὖν] α, *Plato, om. codd.*, '*excidit ut videtur sequente* οὐδείς' *Spengelius ed. Varr. de l. L. p.* 654 OYAEC *R* ἂν *om. codd. Platonis, cui ex Prisc. add. est a Bekkero et a Buttmanno* OIHΘEI.NAΛΛA *R* OY EIΘEI NAMA *L* τοῦτο — ἂν] TOYIAIΓETIE CAN *M* γε] TE *VR* TH *L* 19 OIOTTO *L* *post* οἴοιτο *vel* ἱκανὸς εἶναι *vel* ἱκανῶς εἶναι *vel* ἱκανὸς (*sic Bekkeri E*) *add. codd. Plat., delenda censet Spengelius l. l. p.* 655 EYTWI *M* AYTOY *L* αὐτῷ *codd. Plat.* BEATICTA *L* EYΞACEAI *M* 20 τοῦτο] TOYΓO *VR* TAP *VR* OC *L* AΛHEWC *M* καὶ] *om. codd. Plat.* KAY *V* TIHI *L* 21 οὐκ—ἂν] OY KEIXICMOY ONAN *L* εὐχῇ] EYXI *R* EIXI *V* OMOIONANEIN *R* EIN *VL* κακὸν *etc.*] *haec verba praecedentibus sine interstitio in libris certe Prisciani adiuncta pertinent ad idem eiusdem dialogi Plat. c.* 6 *p.* 143 *E Steph.* AP *M* EOYKEN *RL*.

ἡ τοῦ βελτίστου ἄγνοια. ecce et *ἄν* et *ἄρα* affirmative posuit. idem in Lyside: *εἰ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἀσθενοῖ, ἆρα ἐῴη ἂν αὐτὸν ἅπτεσθαι τῶν ἑαυτοῦ ὀφθαλμῶν, μὴ ἰατρὸν ἡγούμενος, ἢ κωλύοι ἄν; Κωλύοι ἄν.* ecce hic et interrogative et com-
5 probative posuit *ἄν.* in eodem: *ἆρ' οὖν καὶ τὰ ἄλλα πάντα ἡμῖν ἐπιτρέποι ἂν μᾶλλον ἢ ἑαυτῷ τε καὶ τῷ υἱεῖ, | περὶ ὅσων ἂν δόξωμεν αὐτῷ σοφώτεροι ἐκείνων εἶναι; Ἀνάγκη, ἔφη, ὦ Σώκρατες. - Οὕτως ἄρα ἔχει.* || en *ἄρα* quoque tam interrogative quam confirmative in hoc loco posuit. idem in Theage: *οὐ γὰρ οἶδα ὑπὲρ*
10 *ὅτου ἄν τις νοῦν ἔχων μᾶλλον σπουδάζοι ἢ ὑπὲρ υἱέος αὐτοῦ, ὅπως ὡς βέλτιστος ἔσται· ὁπόθεν δέ σοι ἔδοξε τοῦτο, ὡς ἐγὼ ἂν μᾶλλον τὸν σὸν υἱὸν οἷός τε εἴην ὠφελῆσαι.* invenis tamen et per ellipsin *ἄρα* et *ἄν* apud illos proferri.

Optativa verba in simili sensu, quomodo apud Latinos, proferuntur, XII 100
15 ut idem in Charmide: *ὅμως δὲ αὐτοῦ ἐρωτήσαντος, εἰ ἐπισταίμην τὸ τῆς κεφαλῆς φάρμακον, μόγις πως ἀπεκρινάμην, ὅτι ἐπισταίμην. τί οὖν, ἦ δ' ὅς, ἐστίν; καὶ ἐγὼ μὲν εἶπον, ὅτι αὐτὸ μὲν εἴη φύλλον τι, ἐπῳδὴ δέ τις ἐπὶ τῷ φαρμάκῳ εἴη,*

1 ΤѠΥ *L* ΒΕΑΤΙCΤΟΥ *VML* ΒΑΤΙCΤΟΥ *R* ΑΝΓΟΙΑ *L* ΕCCĘ *V* et *ἄν*] ei an *O* idem — posuit *ἄν om. O* *Plat. Lysid. c.* 5 *p.* 209 E *St. Τί δ' εἰ τοὺς etc.* 2 liside *VNL* ΕΥ *L* *εἰ — ἡγούμενος om. N* ΓΟΥC *R* ΟΦΕΑΛΜΟΥC *M* ΟΦΕΑΜΟΥC *L* ΥΟC *VR* *post αὐτοῦ sqq. ἀσθενοῖ — ἑαυτοῦ om. codd., ex Plat. add. a* 3 ΟΦΕΑΛΜѠΝ *M* ΟΦΕΑΛΜΟΝ *V* ΟΦΕΑΜΜΟΒ *L* ΙΑΤΡΟΒ *L* ΑΤΡΟΝ *R* ΑΤ.ΡΟΝ *V* *ἰατρικὸν codd. nonnulli Plat.* ΗΤΟΥΜΕΝΟC *VR* 4 Η ΚѠΑΥΟΙ ΑΝ *M* ΗΚΟ***ΑΝ *N* ΗΚΑΜΟΙΑΝ (Α *supra*) *ex corr. l* ΚѠΑΥΟΙΑΝ (Ο *ex* Α *corr.*) *L* ΚѠΙΟΑΝ *N* 5 *Plat. Lysid. c.* 5 *sq. p.* 210 *A St.* *ἆρ' οὖν — υἱεῖ om. N* ΑΡΥΝΚΑΙ *R* ΑΡΑΥΒΚΑΥ *L* ΤΑΛΛΑ *M*; *num τἄλλα cum codd. Plat.?* *ἡμῖν*] ΗΛΙΙΝ *V* 6 ΘΠΙΤΡΕΠΟΙ *VR* ΕΠΙΓΡΕΠΟΙ *L* ΕΠΙΡΕΤΙΟΙ *M* ΝΑΛΛΟΝ *V* *μᾶλλον ἢ ἑαυ quinque fere lit. spatio in extrema lin. rel. om. R* ΜΑΛΛΟΝΝΕ ΑΥΤΟΥ *L* ΕΑΥΤΟ* (Υ?) *V* *ἑαυτῷ τε καὶ τῷ*] ΕΑΥΤΟΥ *O* ΤΕ *om. libri Plat.* ΓΕ *M* ΚΑΥΤѠΙΤΕΥΙΕΙ *L* ΥΕΙ *R* ΙΕΙ *V* ѠCѠΝ *V* ΟCΑΝ *L* 7 ΔΟΞѠΝΕΝΝ *M* ΔΟΞΑΙΜΕΝΑΥΤΑΥ *L* ΑΟΞѠΜΕΝΝΑΥΤΟΤ *N* ΑΥΤѠΥ *V* CΟΦѠΓΕΡΟΙ *R* CΟΦѠΓΕΡѠΙ *V* CΟΦѠΤΕΚΕΙΝΟѠΝΗΙΝΑΙ *L* *σοφώτεροι — ὦ om. N* ΕΚΕΙΝΟѠΝ *R* *ἐκείνων εἶναι*] ΕΚΕΙΝΑΙ *V* ΑΝΑΤΚΗ *V* ΚΑΝ *M* 8 .Socrates. *N* ΕΧΕΥ *L* ΕΧΕΙΕΝ.Et apa *N* EN ãrā *V* En (& *supra*) apa *Rr* quoque] *r* quoquo *VR* 9 in hoc loco *om.* (*R*) *Plat. Theag. c.* 9 *p.* 127 *D St.* idem — *ὠφελῆσαι om. N* Theage] *v* teage *V* ΤΑΡ *V* 10 ΟΤΟΝ *L* ΤΕC *L* ΝΥΝ *V* ΕΧѠΝѠΝ.*R* ΕΧΟΝ *L* ΜΑΜΟΗC ΠΟΥΔΟΞΟΙ *L* ΤΙΟΥΔΑΖΟΙ *M* ΥΕΟC *VR* ΑΥΤΟΥ ΟΠΟC ΑΥΤΟΥ ΟΠΟC *R* 11 ΟΠΟC *V* ΟΠΟCѠΒΕΑΤΙCΙΟC *M* ΒΕΤΙCΤΟC *V* ΒΕΛΤΙCΓΟC *R* ΒΕΑΤΙCΤΟC *L* ΕCΤΑΥ *R* ΟΠΟCΕΝ *M* *δὲ ἔδοξέ σοι codd. Plat.* *τοῦτο*] ΤΟΥ *L* ΤΟΥΤѠΟCΕΤѠ *V* 12 ΜΑΜΟΝ *L* *σὸν om.* (*O*) ΥΟΝ *VRML* ΟΥΟCΤΟΕΙ.ΗΝ (Ι *supra*) *R* ΟΙΟCΤΘΕΙ.ΗΝ *V* ΟΙCΘΕΙΗΝ *L* *οἷός τε ἦν codd. Plat.* *ὠφελῆσαι*] *ex* ѠΦΕΑΕCΑΙ *corr. V* ѠΦΕΑΕCΑΙ *M* ѠΦΕΛΕΗCΑΙ *R* ѠΦΕΑΝΕCΑΙ *L* Inuenimus *r* 13 proferri optatiua uerba *VRND* 15 *Plat. Charm.* 4, 7 *p.* 155 *E St.* carmide *M* caronide *D* carmine *N* *ὅμως — τοῦ φύλλου*] *om. D* GR. *sup. lin. d* ΔΕΟΛѠΛΕΑΥΤΟΥΕΡѠ *N* ΟΜѠ *VM* ΟΜΟ *L* ΟΜΑ *R* *αὐτοῦ*] ΟΤΟΥ *M* ΕΡѠΤΝΤCΑΝΤΟC *M* ΕΡΑΤΗCΑΝΤΟC *L* ΕΠΙCΤΑCΙΜΗΝ *L* 16 ΚΕΦΑΗC ΦΑΡΜΑΡΟΝ *L* *μόγις*] ΜΟΠC *ex* ΜΟΟC *corr. V* ΜΟΤΙC *M* ΜΟΠC ΠC ΠC ΠѠC *R* ΜΟΝΤΙC ΤѠC *L* ΑΠΕΚΠΙΝΑΜΗΝ *V* ΑΝΕΚΡΙΝΑΜΗΝ *M* ΚΙΜΑΜΑΗΝ *L* ΟΠ *L* *ὅτι ἐπισταίμην om. V* 17 *οὖν*] Π *M* ΟΥΗ *L* *ἦ*] Ε *VRML* ΕCΙΝ *M* ΕΓΟ *L* ΕΤΟ *V* ΘΤΟ *R* *μὲν*] *om. libri Plat.* ΝΕΝ *M* ΜΗΝ *L* *ὅτι*] ΟΠ *VM* 18 *αὐτὸ*] *v* ΑΥΟ *V* ΑΥΓΟ *M* *εἴη*] ΕΙΝ *L* ΙΝ *M* ΦΥΜΟΝ *L* *τι*] Π *VL* *post τις sqq. — τις om. M* ΤΟΥ *L* ΦΑΑΡΜΑΚѠΙ *V* *εἴη*] ΕΙΝ *L*

ἤν ει μέν τις ἐπάδοι αμα καὶ χρῷτο αὐτῷ, παντάπασιν ὑγιᾶ ποιοῖ τὸ φάρμακον· ἄνευ δὲ τῆς ἐπῳδῆς οὐδὲν ὄφελος εἴη τοῦ φύλλου. ecce more Romano sine ἄρα vel ἄν hoc totum protulit.

101 Elective quoque saepissime hoc modo utimur, ut 'imperem quam moneam; discam quam doceam', quae et confirmative dicuntur. ta|men et 5 praeterito plusquamperfecto praeteritum imperfectum coniungere et praesenti praesens vel futuro solent vel praeterito, ut 'fecissem, nisi impedires' et contra 'facerem, nisi impedisses' et 'faciam, nisi impedias' et 'nisi impedieris' et 'fecero, nisi impedias' et 'nisi impedieris'. Virgilius in II Aeneidis: 10

> Non prius aspicies, ubi fessum aetate parentem
> Liqueris Anchisen? superet coniunxne Creusa
> Ascaniusque puer? quos omnis undique Graiae
> Circum errant acies, et, ni mea cura resistat,
> Iam flammae tulerint inimicus et hauserit ensis 15

pro 'poterant tulisse, poterant hausisse'. Horatius de arte poetica:

> Dixeris egregie, notum si callida verbum
> Reddiderit iunctura novum,

102 id est 'potes dicere egregie'. frequentissime tamen utuntur auctores subiunctivis confirmantes etiam praeterito tempore res perfectas. et sciendum, 20 quod hanc vim habent, ut ad cognitionem intellegantur futuram, quippe cum subiunctiva etiam praeteriti temporis, quomodo optativa, vim habent futuri. potest enim initium Verrinarum, quod supra quoque | posuimus: si quis vestrum, iudices, aut eorum qui adsunt forte mira-

1 χωτο *R* χρατο *M* αὐτῷ] *Plato, om. libri, add. α* ΤΙΑΝΤΑΠΑCΙΝ *M* ΥΤΙΑ *VRM* ΙΤΙΑ *L* 2 *ποιεὶ et ποιεῖν vv. ll. codd. Plat.* ποιοῖ τὸ] ΠΟΙΟΠΟ *M* ἄνευ—ὄφελος] ΑΝΕΥΔΕ.ΝΟΦΕΛΟC *M* ΤΕΗC ΕΠΟΔΗC *L* εἴη τοῦ] ΕΙ.ΠΤΟΥ *R* ΕΥΕΤΟΥ *L* 3 ΦΥΜΟΥ *L* sinae *D* ar͠a *V* ara *D* ora *M* 4 K.electiue *M* .Kelectiue *V* hoc modo] optatiuo *P* hoc utimur modo *N* imperem potius quam *N* ^Eɔ^Tamen *Ll* 6 inperfectum *VP* inperfectum coniungere *d* inperfecto coniungare *D* et *sup. lin. add. V* 7 nisi] *r* nisi ut *VRM* inpedires *P* *post* impedires *sqq. usque ad proximum* impedieris *om. P* 8 nisi impedias] *r* ni impedias *VRML* et faciam nisi impedieris *R* nisi si *M* impederis *V* 9 nisi si *M* inpedias *N* nisi si *M* inpedieris *N* inpediri *P* *Verg. Aen.* II 596 *sqq.* (*def. Rom.*) in II Aeneidis *om. P* 10 Aeneidis] *om. N* aeneidos (*O*) *et* o *ex* u *corr. D* 11 aspicies] *r* aspicias *VR cum Leid. uno Verg.* ubi] *Med. m. alt.* ibi *m. pr.* 12 liqueris] *d* linqueris *PD* anchisem *D* anchises *P* superet] *n* superest *VRPMDN et sic multi codd. Verg. ac fort. ipse Priscianus* coniuxne *VP* coniunx ne*** *L* creãsa *V* 13 ascanusq; *V* quo *L* omnes *MNLr cum libris Verg.* undique] *d* unde *D* graie *N* grage *P* gralę *V* 14 circunstant *L* acies *om. P* et nimia cura resistat inam flã me tulerit inimici *P* mea ta cura *L* 15 flamae *D* hauserit] *n* auserit *PDN* 16 poterat *N* poteram *P* poterant] *r* poterat *R* ausisse *P* Horatius — poetica] Item oratius *P* *Hor. a. p. v.* 47 *sq.* de] in *L* 17 Dixerit *Hor. Bern.* 363 egregie] *r* egregine *RML* callide *P* reddiderit uerbum *L* reddiderit] *r* reddidit *VRPMOD* iuncturam *P* 19 potest *PD* poteris *NO* egregiae *MOL* egraegiae *R* 21 hanc vim] hancuic *V* 22 *post* subiunctiva *sqq.* — optativa *om. R add. r* preteri *D* haben *V* hab̄ *P* 23 potest — vel dicetur (*p. sq. lin.* 8) *om. P* enim] *d* etiam *D* *Cic. in Q. Caecilium div.* 1, 1 *v. supra* § 92 *coll.* § 87 possumus *D* assunt *N* assint *L* for^ti^temira tur *Vo*

tur, me, qui tot annos in causis || iudiciisque publicis ita sim versatus, ut defenderim multos, laeserim neminem, sic quoque intellegi: ita sim pro 'ita inveniar' vel 'cognoscar'. nec mirum, 103 cum etiam indicativo utuntur saepe futuro de rebus iam dudum praeteritis
5 in supra dicta significatione. Lucanus in I:

Non tu, Pyrrhe ferox, nec tantis cladibus auctor
Poenus erit,

erit dixit pro 'cognoscetur' vel 'dicetur'.

'Vt' causalis coniunctio omnibus temporibus et quaecumque pro ea po- 104
10 nuntur causali, id est ἵνα significanti, subiunctivo adiunguntur. licet autem et indicativa et subiunctiva eis anteponere vel subiungere, ut 'doces ut proficias' et 'doceas ut proficias; docebas ut proficeres' et 'doceres ut proficeres; docuisti ut profeceris' et 'docueris ut profeceris; docueras ut profecisses' et 'docuisses ut profecisses; docebis ut profeceris' et 'docueris ut
15 profeceris'. sed indicativis utimur rem quae fit indicantes, subiunctivis vero quod debuit fieri ostendentes magis suasorie.

Imperativa quoque et optativa bene possunt his adiungi, ut 'lege ut XIII 105 discas; utinam discas ut doceas'. pro imperativis quoque subiunctiva frequenter ponunt auctores, ut Terentius in Andria:

20 Quaeso edepol, Charine, quoniam non potest id fieri
quod vis,
Id velis quod possit.

idem in Phormione:

Desinas,
25 Sic est ingenium mulierum,

pro 'desine'.

Quod autem in plerisque intellectae supra dictae coniunctiones Graecae, id est ἄν et ἄρα, faciunt poni subiunctivos etiam aliis coniunctioni-

1 qui] *om. O* quid *N* puplicis *V* 2 versatus] *d* uersatur *D* leserim *MDN* 3 sim p̄m̄ pro futuro pro *N* 4 cum *sup. lin. add. L* utantur *ML* de] *l* ** *L* preteritis supradicta *D* 5 ut lucanus (*M*) *Luc. Phars.* I 30 *sq.* 6 Non tu] *v* notu *V* Pyrrhe] *d* phyrre *D* phyrrhe *L* pirrhe *N* pyrre *Voss. A* pirre *Voss. B* 7 pęnus *D* penus *N* poenis *M* erit] *sic Voss. B al.* erat *Voss. A al.* eris *al. codd. Luc.* 9 eo *P* 10 ἵνα] *r* YNA *ex corr. in ras. N* ina *RD* ĩna. *V* In.a. *P* significante *D* significati *V* autem ut indicatiua *M* autem indicatiua aut subiunctiua *P* 11 indicatiuo *L* et doceas ut proficias] *om. P* et doceas et proficias *M* 12 proficias *ex* proficeas *corr. L* 13 et docuisti *O* proficeris *PN* proficeres (*MO*)*r* docueris ut profeceris] *sup. lin. add. r* docuisses ut profeceris *RVMODL* docuisses ut proficeris *N* docuisses ut proficeres *P* docueras ut profecisses] *L ex corr.* docueras ut proficeris *ML* docueris ut profeceris *L pr.* 14 proficisses *MN* et *om.* (*MO*) et — docueris ut proficeris (*sic*) *in mg. add. L* proficisses *ML* profeceris sed docueris *P* proficeris *L* proficisceris *Mm* 16 magisuasorie *P* suasorie] *r* suasoriae *RM* hic *M* adiungi ueluti lege *P* 19 terrentius *ML* *Ter. Andr.* II 1, 5 *sq.* in Andria *om. P* 20 queso *V* hedepol *N* carine *P* charinę *M* 21 quod uis *sup. lin. add. r* 22 possis *N* 23 Item *P* *Ter. Phorm.* I 2, 19 *sq.* in Phormione *om. P* 25 mulierum *deest Terentio; cf. eun.* IIII 7, 42 27 Quod — πράξοι. et (*p.* 257 *lin.* 18) *om. P* implerisque *VN* 28 faciun *V*

bus positis, usibus auctorum iterum aliis quoque comprobabimus. Virgilius georgicon II:

tamen haec | quoque si quis
Inserat aut scrobibus mandet mutata subactis,
Exuerint silvestrem animum, 5

ἐκδύσοιντο ἄν. idem in eodem:

Non alios prima crescentis origine mundi
Inluxisse dies aliumve habuisse tenorem
Crediderim,

πιστεύσοιμι ἄν. idem Aeneidos I: 10

At pius Aeneas per noctem plurima volvens,
Vt primum lux alma data est, exire locosque
Explorare novos, quas vento accesserit oras - προςεληλυθὼς ἄρα εἴη ἠϊόνας -,
Qui teneant - τίνες ἄρα κρατοῖεν -, ... hominesne feraene, 15
Quaerere constituit.

Horatius carminum libro II:

Illum et || †patris crediderim sui
Fregisse cervicem, 20

confirmative, πεπιστευκὼς εἴην ἄν, dixit. Virgilius in VIII:

similis si cura fuisset,
Tum quoque fas nobis Teucros armare fuisset,

107 ἐγεγόνει ἄν. Cicero de praetura urbana: Voconia lex videlicet te delectabat. imitatus esses illum ipsum G. Voconium, qui 25

1 positis uel non *ODL* comprobabimus] *r* comprobauimus *VRL* conprobabimus *D* *Verg. georg.* II 49 *sqq.* (*om. Pal. Rom.*) 2 in georgicon II *NL* in II georgicon (*O*) 4 Inserat] *in ras. r* inferat *M* subactiuis *V* 5 exuerint *Med. ex corr.* exuerit *m. pr.* siluestē *r* siluestā *R* animum] *r* animam *VRML* 6 ΕΚΛΙCΟΙΝΤΟ *N* *Verg. georg.* II 336 *sqq.* 7 ut nou *N* alias *Pal.* crescentes *M* mundi *ex* munda *corr. R* 8 inluxisse] *N et ex* luxisse *corr. R* illuxisse *cum codd. Verg. rell.* aliumne *L* 10 ΠΙCΤΕΥΟΙΜΙ *L* ΠΙCΕΥCΟΙΜΙ *N* ΠΙCΤΕΥΓΟΥΜΙ *r* Indem *V* *Verg. Aen.* I 305 *sqq.* in aeneidos I *L* ịueidos. Ī. *V* in ēnđ. *N* in I Aeneidos (*O*) 11 eneas *D* plurima] *r* plurama *R* 12 lux] *Pal. m. alt.* uix *m. pr.* data est] *Pal. m. alt.* datast *m. pr.* locosque] *r* loquosque *R* lucosque *R m. rec.* locusque *M* 13 acceserit *L* *Graeca om. D* GR. *sup. lin. add. d* ΠΡΟCΕΛΗΛΥΕѠC *M* ΠΡΟCΕΑΝΛΥΕѠC *N* ΠΡΟCΕ*ΑΝΥΘѠC *L* 14 ΕΙΝ *Lr* ΕΙ.ΗΝΙΟΝΑC *N* ΗΟΝΑC *VR* ΝΟΝΑC *L* 15 qui teneant *ex* qu&eneant *corr. M* τίνες] ΤΕΕC *D* ΠΕC. *N* ΚΡΑΤΟΙẸΝ *Rr* . nam inculta videt hominesne *etc. Vergilius* feraene] *sic Med. et Rom. ex corr. uterque* ferenae *Rom. pr.* fereue *D Med. pr.* feren* *Pal.* ferae neque | refere *V* 17 querere *DN* 18 *Hor. carm.* II 13, 5 *sq.* 19 patris] *d* patri *D* parentis *Horatius et sic fort. ipse Priscianus* parentes *Hor. Bern.* 363 20 fregisse] *d* frigisse *D* 21 πεπιστευκὼς] *d* **ΠΙCΤΕΥΚѠC (ΠΕ) *R* ΙΤΕΠΙCΤΕΥΚѠC *r* ΠΕΠΙCΤΕΙΚѠC *D* ΠΕΠΙCΤΕΥΚΙѠC *N* ΕΥΗΝ *V* ΕΙΝΝ *r* ΕΥΝΝ *D* ΕΙΝ *N* ΕΙΝΗ *L* *Verg. Aen.* VIII 396 *sq.* VIIII *N* 22 teucros nobis *Pal.* amare *M* armare fuissent *Med.* 23 ΕΤΕΤΟΝΕΙ *R* ΕΤΕΤΟΝΕ *M* ΕΤΕΤΟΝΕΙ *V* &ΕΙΟΝΕΙ *D* ΒΙΕΓΟΝΕΙ *l* ΕΙΕ*ΟΝΕΙ (Τ) *L* ΕΤΕΤΑΝΕΙ *r* ΕΓΓΑΝΕΙ *N* *Cic. in Verr. or.* II 1, 42, 107 de] in de *M* 24 te uidelicet *libri Cic.* delectaịbat *Rr* imititatus *L* esses *sup. lin. add. in L* illum ipsum] *sic codd. Cic. deteriores* ipsum illum *mell.* G.] C. *recte codd. Cic. om. palimps. Vat.* Gaium *N*(*O*)

lege sua hereditatem ademit nulli, imitatus esses pro 'imitari potuisses', ἐμιμήσω ἄν. idem in eodem: M. Iunius tutor et patruus; Mustius dixisset, si viveret, εἴρηκεν ἄν, εἰ ἔζη. et frequentissime apud omnes auctores hunc sensum hac ordinatione proferri invenis, quo-
5 modo etiam Graeci ἄρα coniunctionem confirmativam sive dubitativam, ut supra dictum est, ponunt. Terentius in Phormione:

Quid fit denique? –
Quid fiat?

τί ἄρα γένοιτο; subiunctivo est usus, ut intellegatur etiam ἄρα. idem in
10 Andria:

Quin tu uno verbo dic, quid est quod me velis?

εἰπέ, τί ἐστιν ὅπερ ἄρα βούλοιό με; idem in eadem:

consilium meum
Cognosces et quid facere in hac re te velim,

15 καὶ τί ποιεῖν ἐν τούτῳ τῷ πράγματί σε ἄρα βουλοίμην: ecce hic affirmativum est, in superioribus vero interrogativum. Cicero de praetura **108** urbana: quid ageret, cogitare coepit, si opus pupillo redimeretur; quid ageret dubitan|ter dixit, τί ἄρα πράξοι. et notandum, quod Latini, quando de rebus transacto tempore promissis vel cogitatis loquun-
20 tur, pro futuro vel praesenti Graeco praeterito imperfecto subiunctivi utuntur, quomodo in supra dictis: quid ageret, cogitare coepit, 'τί πράξειεν' ἢ 'πράξοι'. similiter Virgilius in I Aeneidos:

Certe hinc Romanos olim volventibus annis,
Hinc fore ductores revocato a sanguine Teucri,
25 Qui mare, qui terras omni dicione tenerent,
Pollicitus,

1 hereditatem *r* nulli] illi *M* imittatus *L* 2 ΕΜΙΛΙΗϹѠ *R* ΕΛΙΛΙΗϹѠ *r* ΕΜΙΝΗϹѠ *V* ΕΜΙΑΙΝϹѠ *D* ΕΜΙΑΛΛΑϹѠ *N* ΕΜΙΜΙΑΙΝϹΑΙ *L* *Cic. in Verr. or.* II I 53, 139 dixit M. *etc.* iunior *MN* Iuni *Cic. palimps. Vat.* 3 mutius *D* martius *spscr.* t mustius *d* viveret] uenisset *D* ΕΙΡΗΚΕΙ *O* ΕΙΡΗΚΝΙΑΝΕΙΕΖΝΙ *VM* ΕΙΡΗΚΝΙ.ΑΝ. ΙΕΖΕΙ *D* ΘΙΡΗΚΗΙΑΝΕΙΕΖΗΙ (ΘΙ *ex corr. r*) *Rr* *ΕΡΙΟhΙΑΝΕΙΞΕΙ *N* ΕΙΠΗΚΗΕΑΝ**ΕΞΕΙ *L passim ab l corr.* 5 affirmatiuam (*M*) sive] *r* si *R* 6 terrentius *ML* *Ter. Phorm.* I 2, 71 *sq.* Phormione] *v* phomione *V* 7 qui *V* fit] sit (*M*)*N* 8 fiat *m. rec. ex* faciat *corr. Bemb.* 9 ΠΑΡΑΤΕΙΝΟΙΤΟ *N* ΓΕΙΝΟΙΤΟ *RL* ΤΕΙΝΟΙΤΟ *VM* ΤΕΙΝΟΤΟ *v* ΤΕΙΝΟΥΤΟ *r* ΓΕΙΟΗΙΤΟ *D* *Ter. Andr.* I 1, 18 11 quod] quid *Bas.* 12 *Graeca om. D* εἰπέ, τί] ΕΤΗΕΙΤ *N* ΟΝΕΡ *N* βούλοιο] *v* ΒΟΥΛΟΙΘ *V* ΒΟΥΛΟΙΕ *M* ΒΟΥΛΔΙΕ *N* ΒΟΙΟΙΤ *r* ΝΕ *L* *Ter. Andr.* I 1, 22 *sq.* 14 quid *sup. lin. add. L* te in hac re *Nr* 15 ΚΑΙ ΤΙΟ *N* ΚΑΠΙ *D* ΠΟΙΕΝ *VRMDN* ΤΟΥΤѠ*ΤѠ (Ι) *R* ΤΟΥΤѠΠѠ *D* ΤΟΥΤѠΤΟ *L* ΤΟΙΤѠΙ *N* ΤΟΙΤѠ *r* ΠΡΑΤΜΑΤΙ *V* ΠΡΑΚΜΑΤΙ *r* ΤΙΡΑϹΜΑΤΙ *N* ΠΡΙΜΑΠΙ *D* σε] ΚΕ *r* ΛΡΑ *D* ΒΟΥΛΟΥΜΗΝ *R* ΒΟΥΛΟΙΛΟΙΗΝ *D* ΒΟΥΛΟΙΛΙΕΝ *N* ΒΟΥΛΟΙΛΙΝΝ *M* 16 superiobus *D* *Cic. in Verr. or.* II I 54, 141 de] in de *M* 17 agere *M* coepit cogitare *codd. Cic.* cępit *N* cepit *V* 18 agere *M* ΛΡΑ *D* ΤΙΡΑΞΟΙ *N* ΤΙΡΑΖΟΙ *D* ΠΡΑΞѠ *O* *a* Notandum *iterum inc. P, v. p.* 255, 27 19 premissis *d* locuntur *VDn* loquuntur *N* 20 greco *PM* graece *l* inperfecto *PD* perfecto *M* 21 agere *M* cepit *DN* *Graeca om. PD,* GR *sup. lin. add. d* 22 ΠΡΑΞΕΙ*Ν (Ε) *L* ΠΡΑΞΑΙΗΝ Η ΠΡΑΞΟΥ *O* ΤΙΑΡΑΤΞΕΙΕΝΗΗΡΑΞΟΙ *N* ἢ] Ν *M* ΝΡΑΞΟΙ *M* *Verg. Aen.* I 234 *sqq. cf. lib.* VIII § 68 in I Aeneidos *om. P* 23 hic *P* uel uentibus *P* 24 hinc] *p* hic *P* for*e (t) *L* doctores *P* theucri *P* 25 terras] *r* ternas *R* dicione] *r* ditione (*O*)*md* dictione *RMD*

κρατήσοιεν ἄν. Cicero de praetura urbana: qui etiam ad extremum adscripserit 'rediviva sibi habeto', quasi quicquam redivivi ex opere illo tolleretur ac non opus totum ex redivivis constitueretur pro 'ἐπαίροιτο ἄν' καὶ 'κατατάττοιτο ἄρα'. in eodem: atque in illis columnis dico esse, quae a tuo redemptore com- 5 motae non sint, dico esse, ex qua tantum tectorium vetus deiectum sit et novum inductum - affirmative hic quoque usus est subiuncti||vis -. quod si tanta pecunia columnas dealbari putassem, certe numquam aedilitatem petissem: hic quoque confirmative dixit, οὐκ ἂν ᾔτησα, et nota, quod 'si' praeposita subiunctivum 10 subiunctivo coniunxit. similiter in eodem: nemo dubitat, quin multo maius sit, μεῖζον ἄρα εἴη, novam facere. similiter in eodem: cum instaret Habonius, in me causam conferebat, quod eum codicem obsignassem, 'ἐσφράγισα ἄν' ἤτοι 'ἐσφραγικὼς εἴην ἄρα', affirmative. idem in | eodem: hac condicione, si quis de populo re- 15 demptor accessisset, non esset usus, confirmative dixit non esset usus, οὐκ ἂν ἐχρήσατο, nam si quis accessisset dubitative protulit. in eodem: quid iste in hostium praeda molitus sit, qui manubias sibi tantas ex L. Metelli manubiis fecerit, qui maiore pecunia quattuor columnas dealbandas quam ille om- 20 111 nis aedificandas locarit: ecce hic quoque omnia affirmative dicuntur. idem in eodem: quis a signo Vertumni in circum maximum

1 κρατήσοιεν — ἀγαθὰ ἢ κακά; (*p.* 266 *lin.* 10) *om. P* ΚΡΑΤΕΗCΟΙΕΝ *VRl* ΚΡΑΤΕCΗCΟΙΕΝ *D* ΚΡΑΤΕΝCΟΙΕΝ *r* ΚΡΑΤΕΝCΟΤΕΝ *M* ΚΡΑΤΕΝѠΙΕΝ *N* *Cic. in Verr. or.* II 1 56, 148 2 ascripserit *N* asscripserit *r* rescripserit *et* conscripserit *vv. ll. ap. Cic.* rediuina *V* habeto] *sic D.* s. (?) habeat *spscr. d* quidquam (*O*) 3 totum opus *codd. Cic.* reuiuis *L* construeretur (*M*) 4 ΕΠΑΙΡΟΙΠΟ *V* ΕΠΑΙΡΟΠΟ *Rl* ΕΠΑΙΡΠΟ *L* ΕΠΑΤΡΟΤΙd *M* ΕΙΤΑΙ·ΡΟΙΑ *N* ΚΑΤΑΤΤΟΙΤΟ *V* ΚΑΤΑΤΑΤΙΤΟΙΤΟ *N* κατασταθήσοιτο (*O*) *Cic. or. l.* 55, 145 5 in *om. L* *post* dico esse *sqq.* — dico esse *om. R add. r* a tuorum *Cic. pal. Vat.* ad ũo *L* 6 sint] inter *L* uel sint *in mg. l* qua] quibus *r* qua tantum] quanto *M* tantum] totum *N* tectorim *M* 7 deiectum] *sic Cic. Lag.* 29 deuectum *pal. Vat.* delectum *et* deletum *et* delitum *vv. ll. ap. Cic.* Affirmatiuę *N* 9 certā *N* num quin *L* edilitatem *N* petissem] *Cic. Lag.* 29 *al.* petiuissem *pal. Vat. al.* conffirmatiue *M* 10 ΗΤΕCΑ *N* ΝΤΕCΑ *D* nota quid *M* sub *L* iunctiuum *in mg. add. l* 11 *Cic. or. l.* 56, 147 *post* similiter in eodem *sqq. usque ad eadem verba om. M*

12 malus] *d. in* magis *mut. V* magis *D* ΜΕΙΖΟ *VRD* ΜΕΙΞΟ *N* ΜΕΙΖΟ̂ΡΑ*ΕΙΝ *Ll* ΕΙΝ *Dr* ΙΝ *N* *Cic. or. l.* 57, 149 13 instaret *Rr* stare *M* habonis *M* abonius *ODr* babonius *VN* eum] tum *codd. Cic. dett.* 14 assignassem *N* ἐσφράγισα] *ex* ΕCΦΡΑΓΚCΑ *corr. L* ΕCΦΡΑΤΙCΑ *VRD* ΕѠΦΡΑΤΙCΑ *M* ΕCΦΡΠCΑ *N* ἂν *om. libri. add. 2* (ἤτοι — ἄρα *om. 2*) ΝΤΟΙ *VML* ΝΤѠΙ *O* ΝΤΙΟ *N* ΗΠΙ *D* · ΕCΦΡΑΓΚѠC *VR* ΕCΦΡΑΤΚѠC *ML* ΗΦΡΑΤΚѠC *D* ΕCΦΡΑCΚѠ *N* ΕCΦΡΑΓΚΟ *O* ΕΙΝΝ *D* ΕΙΝ *VN* ΕΙΗ *M* ΗΝ *O* 15 *Cic. or. l.* 57, 150 condicione] *r* conditione *VR*(*MO*)*D* redẽtor *D* 16 accessiset *L* non esset usus] *sic Cic. Lag.* 29 *cod. Par. Lall. om. cett. codd. Cic.* non es**set ussus *L* non esset opus (*M*) *Krehlii ms. Guelf., Krehlius; at v. Orellii ad Cic. l. adn.* non esse opus *Krehlii ms. Langer.* 17 esset] ẽ *M* usus *hic certe M* ussus *L* opus (*libri Krehliani l.*) *Krehlius* ἂν] Η *N* accessiset *L* 18 *Cic. or. l.* 59, 154 praedā *ODN* 19 lucii *N* fecerit] *r* cerit *V* maiora *D* 20 omnes (*MO*)*D cum libris Cic.* 21 locarit] (*L*)*x* locauerit *libri Cic.* locarat *VRMOD* locaret *N* affirmatiuae *V* 22 *Cic. or. l.* 59, 154 uertum*ni *L*

venit, quin is unoquoque gradu de avaritia tua commoveretur? quam tu viam thensarum atque pompae eiusmodi exegisti, ut ipse illa ire non audeas, οὐκ ἂν τολμήσοις, id est 'prorsus non audes'. in eodem: qui aedem Castoris testem furtorum tuo-
5 rum esse volueris - ἠθελήκοις ἄρα -, quam populus Romanus cotidie, iudices etiam tum cum de te sententias ferrent, viderent, ὁρῷεν ἄρα pro 'omnimodo aspicerent'. in eodem: qui adductus est in iudicium verbo, quod, cum esset tribunus, intercessisset contra legem Corneliam; re vera, quod in tribu-
10 natu dixisset contra alicuius hominis nobilis voluntatem, dixisset, εἰρήκοι ἄρα. in eodem: hic etiam queritur, quod a nobis novem solis diebus prima actio sui iudicii transacta sit, cum apud istum ipsum tribus horis Quintus Opimius, senator populi Romani, bona, fortunas, ornamenta omnia amise- 112
15 rit? hic quoque affirmative ponuntur subiunctiva verba. in eodem: cuius propter indignitatem iudicii saepissime est actum in senatu, ut genus hoc totum multarum atque eiusmodi iudiciorum tolleretur, 'ut', quia pro ἵνα accipitur, subiunctivum attraxit. in eodem: iam qui ex calamitate senatoris populi Romani,
20 cum praetor iudicio eius praefuisset, spolia domum suam referre et manu||bias detrahere conatus sit, is ullam calamitatem a sese poterit deprecari? ecce hic quoque de re indubitabili posuit subiunctivum conatus sit, ἐπεχείρησεν ἄρα. in eodem: multos a te viros primarios audisse, cum diceres, ignosci tibi

1 qui nisi uno quoque *N* auaratia *R* tua *om. M* commoveretur] *sic etiam Cic. libri plerique* commoneretur *Lag.* 48 2 theusuram *D* then-aurū *V* thesaurum *Od* tesarum *L* adque *VD* aut quae *O* pompe *M* pompęei modi (*add. d*) *Dd* 3 ipsae *Rr* ipsa *M* tu ipse *Cicero* illa] *l* illo *ODN* ille *L* ire] *om. L* ᵻsse (*sic*) *in mg. l* οὐκ ἂν] ΟΥΗΑΗ *D* ΤΟΑΜΗCΟΙC *L* ΤΟΛΜΗCΟC *DN* 4 *Cic. or. l.* 59, 154 quia *N* qui aedem] quedem *M* academ *V* furtorum] *ex* futurorum *corr. V*, *ex* furtorem *R* tuorum furtorum *codd. Cic.* 5 uolueris esse *L* ἠθελήκοις] *π* ΕΘΕΛΗΚΟΙC *VR* ΕΘΕΛΝΚΟΙC *L* ΕΘΗΑΝΚΟΥC *N* ΕΘΕΛΗΚΤC *D* ΕCCΕΛΗΚΟΙC *M* ΗΘΕΛΗΚΑΙC (*O*) .PR. *VRMDL* ·I· populi romani *in mg. l* populi R. *Cic. Lag.* 29 *et dett.* Populi Romani (*O*) 6 cottidie *V* etiam tum] *r* etiam tu *VRL* cum *om. L* sentias *L* sententiam *libri Cic.* proferrent *N* viderent] *sup. lin. add. n* uiderunt *Cic. plerique* uidebunt *Lag.* 29 *cum tribus aliis* 7 ΟΡΟΙΕΝ *VRML* ΟΡΟΤΕΝ *DNr* aspicirent *L* *Cic. or. l.* 60, 155 quia ductus *D* quid adductus *d* 8 trybunus *M* tribunus plebis *libri Cic.* intercesisset *L* 9 corniliam *L* re vera] *om. codd. Cic.* re uere *M* 10 dixisset et contra *L* nob̄ *V* 11 εἰρήκοι] *r* ΕΙΡΗΚΟΥ *R* ΕΙΡΕΚΟΙ *L* ΕΙΡΗΚΟΙΑ ΑΡΑ *D* *Cic. or. l.* 60, 156 hic] is mihi *Cicero* quęritur *MNL* 12 iudicii] *r* iuditii *R* 13 istum *om. codd. Cic.* 14 furtunas *L* fortuna *N* amisserit *L* 15 subiunctaua *L* *Cic. or. l.* 60, 156 16 sepissime *MN* 17 genus *ex* gnus *corr. V* atque *ex* adque *corr. D* eiusdemmodi *L* eiusmodi iudiciorum] *sic* uel in *Cic. Lag.* 29 iudiciorum eiusmodi *rell. codd. Cic.* iudiciorum *Dd* 18 ina *D* ΥΝΑ *ex corr. N* in ã *L* attraxit] *r* adtraxit *VRM* atraxit *L* 19 *Cic. or. l.* 60, 157 *post* calamitate *sqq.* — calamitatem *om. R add. r* 20 pretor *D* in iudicio *OD* 21 conatus sit] *sic Asconius personatus* conatus est *codd. Cic.* is] si *N* ullam ab sese calamitatem *Cicero* 22 poterit *in mg. add. l* poterint *N* 23 ΕΠΕΧΕΙΡΕCΕΝ *L* ΕΠΕΧΕΙΡΗΕΝ *M* ΕΠΕΙΧΙΡΗΕ *N* *Cic. or. l.* 61, 157 24 a te] añ (*i. e*

in eodem: videte, ut hoc iste correxerit, διώρθωσεν ἄρα. in eodem: quid ad praetorem, uter possessor sit? nonne id quaeri oportet, utrum possessorem esse oporteat? in eodem: quid ergo interest, proferantur necne? in eodem: valde hoc est mirum, neminem fuisse. qui istius se similem dici vellet. in 5
117 eodem: utrum digniores homines esse existimasti eos, qui habitant in provincia, quam nos, qui aequo iure uterentur? ubique ἄρα vel ἄν Graecae coniunctiones intellegendae sunt in interpretatione. in eodem: et cum edictum totum eorum arbitratu, quam diu fuit designatus, componeret, qui ab isto ius ad utilita- 10 tem suam nundinarentur, tum vero in magistratu contra illud edictum suum sine ulla religione decernebat. in eodem: nam, quaeso, redite in memoriam, Quirites, quae libido istius in iure dicendo fuerit, γέγονεν ἄρα. in eodem: Sacerdotem execrabantur, qui verrem tam nequam reliquisset - - - 15 καταλελοίπει ἄρα .. quae ego non commemorarem, .. : .. nisi vos illud vellem recordari; non commemorarem, οὐκ ἂν ἀπε-
118 μνημόνευον. in eodem: oblitosne igitur hos putatis esse, quemadmodum sit iste solitus virgis plebem Romanam concidere? in eodem: superbia vero qua fuerit, quis ignorat? quemadmo- 20 dum iste tenuissimum quemque contempserit, despexerit, liberum esse numquam duxerit? omnia confirmative dicuntur. in eodem: impetrant, ut ne iurent . . . adimas tu ei, qui iuravit; quo exemplo? ἀφέλοιο ἄρα. in eodem: is mortuus est G. Sacer-

1 Cic. or. I. 45, 115 uide te V ΔΙωΡΘωCΕΝ M ΔΙΟΡΘωCΕΝ RL ΔΙΟΡΤωCΕΝ Dr [illegible] V [illegible] N Cic. or. I. 45, 116 2 quid ad] sic Cic. Mem. quid ad id Lag. 29 quid id ad Cic. fere omnes pretorem D uter] d utrum D ut N po-ssor V possesor L non id V queri DN 3 utrumq; N Cic. or. I. 45, 117 4 poterantur M Cic. or. I. ibidem hoc est] v ho ē V sit [illegible] Cic 5 uelit L Cic. or I. 46, 118 6 esse om. libri Cic. 7 habitabant Cic. [illegible] provinci[illegible] r! pro intia RL equo D uteremur libri Cic. 9 Cic. or. I. 46, 119 totum eorum om. Cic. Lag. 29 10 disignatus L 11 n[illegible] nundinarentur VMD illud ipsum edictum Cic. Lag. 29 12 Cic. or. I. 46, 120 13 queso M Quirites] q̄rites L iudices Cicero qui M [illegible] N 14 in iure] [illegible] L [illegible] Cic. Vat. ΓΕΓΟΝΕΝ VN ΓΕΓΟΝΕΝ M[illegible] Cic. or. I. 46, 121 15 execrabantur] d execrabuntur D 16 ΚΑ[illegible] ΑΡΑ [illegible] M [illegible] ΑΡΑ D κατ[illegible] ἄρα [illegible] N [illegible] M co[illegible] N commemorarem. neque [illegible] Vat) Cicero 17 [illegible] N [illegible] L [illegible] V ΑΠΕ[illegible] N [illegible] 18 Cic. or. I. 47, 122 [illegible] eodem] [illegible] M [illegible] RN cum Vat. 19 [illegible] R solutus M [illegible] N [illegible] 20 Cic. or. I. 47, 123 [illegible] quemadmodum [illegible] superbia vero [illegible] RVN [illegible] N strenuis[illegible] 22 Cic. or. I. 47, 123 23 [illegible] V [illegible] 124 [illegible] corr. [illegible] 24 Graeca om. [illegible] M Cic. or. I. 48, 125 is] his

dote praetore, nescio an ante quam || Verres praeturam petere coeperit. in | eodem: docebat, edictum eius non oportere in eas hereditates valere, quae ante eum praetorem venissent, ἐληλύθασιν ἄρα . . . rem demonstrat, quam pridem
5 sibi hereditas venisset, docet . . . an vero dubitamus, ...
quo denique ore, quos numquam liberos putavit, libertinos homines solitus sit appellare? in eodem: optatum negotium sibi in sinum delatum esse dicebat. monumentum illa amplitudine, illo opere quamvis sartum tectum integrumque
10 esset, tamen aliquid se inventurum, in quo moliri praedarique posset, δύναιτο ἄρα. in eodem: Habonius, qui legem nos- 119
set, qua in lege numerus tantum columnarum traderetur, παραδίδοιτο ἄρα, perpendiculi mentio fit nulla, et qui non putaret, sibi expedire ita accipere, ne eodem modo sibi traden-
15 dum esset. in eodem: quid erat, quod rescinderet, cum suo quemque loco lapidem reponeret? in eodem: quaerimus, ...
quid in extremis Pamphyliae partibus fecerit, qualis in bello praedonum praedo ipse fuerit, qui in foro populi Romani pirata nefarius reperiatur. in eodem: quod nemo quem- 120
20 quam tam audacem, tam amentem, tam inpudentem fore arbitrabatur, qui tam nefariis criminibus, tam multis testibus convictus ora iudicum aspicere aut os suum populo Ro-

C, om. Cic. Vat. C. *libri Cic. recte* gaius *N* Gaio (*MO*) sacerdotē *N* sardote *r* 1 pretore *D* pętere *V* 2 ceperit *N* coepit *Cic. Vat.* *Cic. or. l.* 48, 125 3 in] *sic Cic. Vat.* ad *codd. Cic. rell.* ualere que *N* ualereq; *V* 4 venissent] *r*˙ uenisset *VROL* fuissent *Cic. Vat.* ΕΛΗΛΥΘΑCΙΝ *VR* ΕΛΗΛΥΕΑCΙΝ *M* ΕΛΝΛΥΘΑCΙΝ *L* ἐλεληλύθασιν ἄρα] .GR. *N* *Cic. or. l.* 48, 126 rem] Item *L* 5 haereditas *r* *Cic. or. l.* 48, 127 an vero *om. L* an uerbo *adscr. l* dubitamus quo ore iste ceteros homines inferiores loco, auctoritate, ordine, quo ore homines rusticanos ex municipiis, quo denique ore *etc. Cicero et sic fort. Priscianus* 6 deneque *L* liberos] liberos homines *Cic. Lagom. praeter* 29 *omnes et dett. al.* libertiinos *l* libinos *L* 7 homines] *r* omnes *R* solicitus *M* appellare *N* *Cic. or. l.* 50, 131 8 in sinum] *n* infinitum *nl f. N* dilatum *M* monomentum *L* 9 tecum intigrumque *L* 10 aliq *L* se] *sic Lag.* 29; *om. Cic. dett.* in quo mulieri *L* 11 posset] *r* possit *VRMODN* ΑΥΝΑΤΤΟ *D* ΑΙΝΑΙΤΟ *r* ΑΙΗΑΙΤΟ *N* duΝΑΙΤΟ *L* ΑΥΝΑΙΤΟΙΡΑ *V* *Cic. or. l.* 51, 134 abonius *DLr cf.* § 110 nosset tamen qua *N* 12 tantarum (*O*) traditur *Cicero* ΠΑΡΑΔΙΔΟΤΟ *L* ΠΑΓΑΛΙΝΟΙΤΟ *N* ΠΑΡΑΛΔΟΤΙΟ *M* ΠΑΡΑΔΙΔΟΙ *O* ΠΑΡΑΔΙΔΟΠ *D* 13 ἄρα] ΑΝ (*O*) fuit *N* et *sup. lin. add. v* 14 expedire] *v* expendere *V* sibi *om. codd. Cic. omnes* tradendum] *sic Cic. Lag.* 29 traudendum *R* reddendum *et* credendum *ll. codd. Cic.* 15 esse *N* *Cic. or. l.* 56, 146 rescinderet quem suo q̄q̄ loco *M* 16 *Cic. or. l.* 59, 154 querimus *N* quaeremus *codd. Cic.* etiam quid iste in ultima Phrygia *post* quaerimus *add. ap. Ciceronem;* quid iste in ultima Phrygia *addiderat fort. Priscianus* 17 qui *R* pamphiliae *ML* pamphilie *D* 18 fecerit *sup. lin. add., sqq.* — fuerit *om. N* 29 reperiatur] *rd* repperiatur *RMD* reperiatur — nefariis *post* nefarius *om., sed in mg. add. V* *Cic. or. l.* 1, 1 *sq.* quemquam *om. V* 20 impudentem *RMON* inpudientem *L* 21 nefariis *ex* nefarius *corr. V* creminibus *L* testibus] iudicibus *v. l. codd. Cic.* 22 convictus] *r* conuinctus *R* euictus *codd. Cic. dett.* (*Stephanianus?*) auspicere *M* ossuum *L*

mano ostendere auderet. est idem Verres, qui fuit semper, ut
121 ad audendum proiectus, sic paratus ad audiendum . . . nam si
id fecisset, quod statuerat, ut non adesset, minus aliquanto
quam mihi opus esset, cognosceretur, quid ego . . . elaborassem, vestra vero laus tenuis . . . esset, si condemnatus 5
sit is, qui adesse noluerit, et si fortes fueritis in eo, quem
nemo sit ausus defendere. ubique alterutra supra dictarum coniunctionum Graecarum | cum subiunctivis est intellegenda. in eodem: de inpudentia singulari . . . sunt qui mirentur. in eodem: iste
unus inventus est, qui et a conplexu parentum abreptos fi- 10
lios ad necem duceret et parentes pretium pro sepultura liberum posceret. in eodem: si populus Romanus istius unius
supplicio contentus fuerit ac non sic statuerit, non istum
maius in se scelus concepisse . . . . quam eos, qui istum
. . . . sententia || sua liberarint, ἠλευθέρωσαν ἄρα. 15

XIIII 122 Ideo ex uno libro Ciceronis tot usus proponere studui, ut docerem, quam frequentissime hac constructione usi sint auctores eloquentiae Latinae, in hoc quoque Atticos maxime imitati, quorum similiter usus necessarium esse existimavi collectos subicere.

Platon in Alcibiade priore: πρὸς πατρός τέ σοι φίλους καὶ 20
συγγενεῖς πλείστους εἶναι καὶ ἀρίστους, οἵ, εἴ τι δέοι, ὑπη-

1 ut ostendere *N* audiret *L* est enim idem *Lag.* 29 *al.* ut ad audendum] (*MO*) *Cicero* ad audendum *d* ut audendum *D rell.* 2 paratus *om. codd. aliquot Cic.* audendum *L* *Cic. or. l.* 1. 2 si *om. L* si iste id *codd. Cic.* 3 quod prius (*et* primus *et* primo *al.*) statuerat *libri Cic.* aliquō *L* 4 quid ego in hac accusatione comparanda constituendaque elaborassem *Cicero* ego] ergo *L* 5 tenuis *ex corr. l* tenuis esset] tenuisset *VM* tenuis plane atque obscura, iudices, esset *Cicero* *Cic. or. l.* 1. 3 condempnatus *VNL* 6 sitis *V* is *om. L* uoluerit *M* et si] *l* eti *ni f. L* fueritis *V* 7 usus *L* supraditarum *D* coniuntionum *D* 8 grecarum *N* ḡecarum *L* gratiarum *M* cum substantiuis *M* *Cic. or. l.* 2, 6 eodem: de impudentia] *l* eodem pudentia *L* inpudentia] *V* impudentia *rell.* (*cum libris Cic.?*) 9 singulari, quod adest, quod respondet, sunt *Cicero* singularis sint *M* sunt qui — qui et a *om. V* *Cic. or. l.* 3, 7 *cf. lib.* VII § 24 10 conplexu] *VD* ɔplexu *L* complexu *rell.* abreptos *ex* areptos *corr. N* abrepto *L* filios *ex* filius *corr. L* 11 precium *D* p̄cium *M* pro — si *ante* populus Romanus *om. VRMNL add. r* liberum] *sic r cum codd. lib.* VII § 24, *ubi accuratius de h. l. referre debebam*, *et Non. p.* 365, 32 filiorum *OD*, *v. lib.* VII *l. l.* 12 *Cic. or. l.* 4, 9 pro istius (*R?*) 13 supplicio] *r* suplicio *R* suplitio *V* subplicio *L* erit *Cic. dett.* non sic] si non *Cic. Guelf. alt.* istum] irtam *M* 13 sese *codd. Cic.* concaepisse *L* *post* concepisse: cum fana spoliarit, cum tot homines innocentes necarit, cum cives Romanos morte, cruciatu, cruce affecerit. cum praedonum duces accepta pecunia dimiserit *add. Cicero* eos, si qui *codd. Cic.* *post* istum: tot, tantis, tam nefariis sceleribus coopertum iurati *add. Cicero* 15 sentia *V* liberarint] *d* liberarunt *D* liberarent *N cum Cic. dett.* ΗΛΕΥΘΘΡѠCΑΝ *VR* ΗΛΕΝΕΕΡѠCΑΝ *D* ΗΛΕΓΘΟΡΟCΑΝ *N* ΠΑΕΥΘΡѠCΑΝ *ex* ΠΑΕΥΘΡ*CΑΝ *corr. L* ΡΑ *V* 17 hac *sup. lin. add. L* sint *ex* sin *corr. V* sunt *MNL* autores *D* aeloquentiae *V* 18 aticos maximae *L* 19 esse *om. M* 20 Plato *ONL* *Plat. Alcib.* I *c.* 1 *p.* 104 *A St.* alcibiad *V* alchibiade *L* priore ΠΡΟC ΤΕ COΙCO ΚΑΙ CΙCCΕΝΕΥ.ΕΤΛΕΙCΤΟΙC ΕΤΝΑΙ et reliqua. Quod *N* priore. ḠR. Quod *D* .Π.ΡΟC *R* ΙΤΡΟC *VM* ΙΤΑΤΡΟC *VL* ΦΜΟΥC *L* 21 CΙΓΓΕΝΕΙC *M* CΥΓΓΝΕΙC *V* ΤΙΤ ΤΝΕΙC *L* ξυγγενεῖς *pars codd. Plat.* ΙΤΛΕΙCΤΟΥC *M* ΠΛΕCΤΟΥC *L* ΙΤΛΕΙCΤΥC *V* ΠΑΤΟΥC *R* ΔΕΟ ΥΙΤΗΡΕΤΟΙΕΝ *M* deΓ̃ΗΡΕΤΟΙΝ (*extr. lit. in* ΤΟΙΟΝ *corr.*) *L* ΔΕΟΥ

ρετοῖεν ἄν σοι. quod nos, sicut supra ostendimus, per subiunctivos proferentes non egemus ἄν Graeca coniunctione, ut: 'ex patre tibi amicos et cognatos plurimos esse et optimos, qui, si quid opus sit, ministrent ti|bi'. in eodem: ὅρα δή· οὐ γάρ τοι εἴη ἄν θαυμαστόν, εἰ, ὥσπερ
5 μόγις ἠρξάμην, οὕτως καὶ μόγις παυσαίμην: 'vide autem; non enim sit mirum, si, quomodo vix coepi, sic vix desiero'. et attende, quod 123 illi quoque est ubi sine coniunctione ἄν vel ἄρα verbis utuntur optativis, quomodo hic παυσαίμην, quod nos ubique in huiuscemodi sensibus facimus, id est, qui ad supra dictas coniunctiones Graecas attinent, subiunc-
10 tivis per se verbis utentes, cum illi non solum optativis, sed etiam indicativis, ut supra diximus, eas adiungant, ut idem Plato in eodem: ἐγὼ γάρ, ὦ Ἀλκιβιάδη, εἰ μέν σε ἑώρων ἃ νῦν δὴ διῆλθον ἀγαπῶντα καὶ οἰόμενον δεῖν ἐν τούτοις καταβιῶναι, πάλαι ἂν ἀπηλλάγμην τοῦ ἔρωτος: necesse est, ut sub-
15 iunctivo utamur, dicendo 'dudum expeditus essem amore'. in eodem: νῦν δὲ ἐφῆκε; νῦν γάρ ἄν μου ἀκούσαις: 'nunc, inquit, nunc enim me audias', confirmative dixit. in eodem: εἴ τίς σοι εἴποι θεῶν· ὦ 124 Ἀλκιβιάδη, per inductionem optativo est usus: 'si quis tibi dicat deus'. in eodem: νεωτέρῳ μὲν οὖν ὄντι σοι | καὶ πρὶν τοσαύτης ἐλπί-
20 δος γέμειν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, οὐκ εἴα ὁ θεὸς διαλέγεσθαι, ἵνα

ΠΗΡΕΘΟΙΤΝΑΝϹΟΙ *R* ΔΕΟΥΙΤΗΡΕΘΟΙΤΝΑΝϹΟΙ *V* 1 sicut *om. M* subiectiuos *L* 2 tibi *ex* ibi *corr. L* 3 agnatos *MODN* es*se *V* et optimos — ὅρα δ *om.* (*inc.* ΠΟΥ) *V* quid *ex* quis *corr. R* 4 *Plat. Alcib.* I *c.* 2 *p.* 104 *E St.* ὅρα — παυσαίμην] ἀρ̄ ΠΟΥΓΑΡΟ ΤΟΙΟ ΕΝΑΗΝΑΥΜΑϹΤΟΝΕΙΩΙΤΗΡ ΠΟ . sic ΗΡΞΑΝΗΝ ΟΥΤΟϹ . ΚΑΙΑ° sic ΠΑΥϹΑΙΜΗΝ *L* ΟΡΑΔΕΟΙϹΑΡΤ ΟΥΕΝΕΥ ΑΙΑϹ ΤΟΝΕΙΩϹΙΤΕ. ⁊ reliqua *N* . GR. *D* ΑΡΑ *R* δή] Η *V v. lin.* 3 ϹΑΡ *M* εἴη] ΕΗ *R* ΕΝ *VM* ΕΑΥΜΑϹΤΟΝ *RV* ΕΛΥΑΙΑϹΤΟΝ *M* ΕΥ *V* ΩϹΙΤΕΡ *V* ὥσπερ καὶ μόγις *codd. aliquot Plat.* 5 ΝΟΓΙϹ *RV* ΛΙΟΓΙϹ *M* ΗΡΞΑΝΝΝ *M* οὕτω (*M*) *libri Plat.* μόγις καὶ *libri Plat.* ΙΟΓΙϹ *ex* ΙΟΠΙϹ *mut. V* ΛΙΟϹΙϹ *M* ΙΤΑΥϹΑΙΜΗΝ *V* ΠΟΥϹΑΛΙΝΝ *M* Video *v* 6 cepi *N* caepi *L* desieoro *V* adtende *MN* adtendite *L* 8 ΠΑΡΥϹΑΙΜΗΝ *L* ΙΤΑΥϹΑΙΝΗΝ *VR* ΠΑΥϹΑΙΝΝΝ *M* ΙΤΑΥΚΑΙΛΗΝ *D* ΙΤΑΙϹΑΝΑΝ *N* 9 qui] qđ *R* ad *ex* at *corr. V* 10 obtatiuis *L* s& *V* 11 *Plat. dial. l. c.* 2 *p.* 104 *E St.* 12 ΕΓ*Ω (Ο) *L* ἐγὼ — ἔρωτος] GR. *D* ΕΟΟϹΑΡΟΛΑΚΙΒΙΑΑΝΕΥΑΛΕϹΕΕΥΡΟΑΝΙΝΑΙΑΝΕ . & reliqua *N* *ΩΑ*ΑΚΑΙΟΒΙΑΔΝΗ (Β *corr. affectum non satis dignoscere licet;* b *spscr.* l) *L* ΜΗΝ *L* ΕΩΡΩ *VRM* ΕΩΡΑ *L* 13 διῆλθον] *sic etiam pars codd. Plat.* διήλθομεν *al.* ΔΙΝΑΕΟΝ *M* ΔΙΗΑΘΟΗ *L* ΑΓΑΙΤΩΝ.ΤΑ *R* ΑΓΑΙΤΩΝΤΑ *V* ΑϹΑΙΤΩΝΤΑ *L* ἀγαπῶντά τε *nonnulli codd. Plat.* ἐν] ΕΑΤ *M* ΚΑΤΑΒΙΩΝΑ *L* 14 παλὶν *Bekkeri F* ΑΠΗΑΛΑΓΚΗΝ *VRL* ΑΠΝΑΑΤΛΙΝΝ *M* ἀπηλλάγην *Bekkeri Up* ΤΟΥΕΡΑΤΩϹ *L* ΤΟΕΥΡΟΩΤΟϹ *M* ut *om. L* 15 amore] *vel* amorem *RN* a morte *L* *Plat. dial. l. c.* 2 *extr. p* 105 *E St.* GR. *D* ΝΟΝΑΙΕΦΕΓΕΝΙΤΑΡΑΝΑΥΟΥΑΚΑΙΑϹΙϹ *N* ΝΥΗ *L* 16 δὲ ἐφῆκε] *Platonis codd. tantum non omnes et sic M teste Spengelio l. l. p.* 657 δὲ ἀφῆκε *Bekkeri p* ΛΙΕΦΗΚΕ *VRM teste Heinio O* ΔΙΕΦΗΚΗ *L* ΝΥ *M* ΤΑΡ *VRM* ἀκούσαις] *v* ΑΚΟΥΑΙϹ *V* Nuc *V* inquit] *r* inquid *VRMN* inquid et *L* 17 *Plat. dial. l. c.* 2 *p* 105 *A* GR. *D; h. l.* ΝΕΟΡΑΙΑΙΕΟΝΟΥΝΟΝΤΙϹΟΙΚΑΠΡΙΝΤΟϹΑΥΝΕΑΤ. et reliqua. *quae ad locum sq. spectant N* ΕΓ *L* ΤΙ *M* ΕΠΟΙΕ ΕΩΝ *L* ΕΩΝ *M* ὦ *quod post* θεῶν *facile excidere potuit addidi ex Platone; a Prisciano om. videtur Spengelio l. l. p.* 657 18 ΑΛΚΙΒΑΑΔΗ *L* 19 *Plat. dial. l. c.* 2 *p.* 105 *E* νεωτέρῳ] *R m. rec.* ΝΕΩΠΕΡΩΙ *VR* ΝΕΩΤΙΕΡΑΙ *M* ΝΗΩΤΙΕΡΩΙ *L* ΛΙΕΝ *M* οὖν *om. Bekkeri F* ΟΝΤΟ *V* ΠΡΙΗ ΤΟϹΑΥΤΝϹ ΕΑΤΙΙΔΟϹ *M* ΤΟϹΑΥΤΗ *V* ΗΑΠΙΔΟϹ *L* 20 ΤΕΜΕΙΝ *VRL* ΤΕΛΙΕΙΝ *M* ὡς] ΩΟ *VRL* ΕΛΙΟΙ *M* ὡς ἐμοὶ δοκεῖ *om. Bekkeri p* *post* δοκεῖ *literas* ΟΥΚΕΙ *om. M* οὐκ] *ex* ΟΝΚ *corr. R* ΕΕΟϹ *M* ΔΙΑΛΕΤΕϹΘΑΙ *VR* ΔΙΑΛΕΓΕϹΕΑΙ *M* ΔΙΑΛΕΤϹΕΑΙ *L* ἵνα μή] ΝΑ ΜΕ *V* ΝΜΕ *R* ΙΝΑ ΑΙΕ *M* ΝΕΜΕ *L*

μὴ μάτην διαλεγοίμην. nota, non solum εἰ, sed et ἵνα et ὅπως etiam optativo coniungi Atticis, cum apud nos tam 'ut' causalis coniunctio quam 'ne', quando ἵνα μή significat, subiunctivo sociantur, qui tamen similis est, ut saepe diximus, optativo: 'ut ne frustra disputarem'. idem in Gorgia: ὥστε εἴ μοί γε καὶ τὴν ἡμέραν ὅ||λην ἐθέλοιτε διαλέγεσθαι, χαριεῖσθαι, 'si velitis loqui'. Homerus: 5 125

Αἴ κέ μοι ὡς μεμαυῖα παρασταίης, γλαυκῶπι.

Αἴ κέν μοι δώῃ Ζεὺς αἰγίοχος καὶ Ἀθήνη.

interrogative quoque ἄν ponentes cum optativis proferunt. Plato in I Alcibiade: πότερ' ἂν δέξαιό σοι εἶναι, ἀγαθὰ ἢ κακά; quod 10 autem Latini quoque omnibus temporibus subiunctivi modi etiam in optativo utuntur, ostendit tam usus quam antiquiores Donato artium scriptores. Virgilius in VI:

Hac Troiana tenus fuerit Fortuna secuta.

126 ecce hic [fuerit] optative posuit in precatione Aeneae hoc verbum, quod 15 tam praeteriti perfecti quam futuri potest esse: quod Donatus et quidam alii subiunctivi tantummodo putant esse, cum aliae omnes voces optativi communes sint etiam subiunctivo. ergo non inmerito in supra dicta Attica constructione, qua illi optativis utuntur, hoc quoque tempore indifferenter nostri sunt usi. inveniuntur tamen etiam nostri poetae saepe metri causa 20

1 ΑΙΑΤΝΝ *M* ταύτην *Bekkeri p* ΔΙΑΛΕΤΟΙΜΗΝ *V* ΔΙΑΛΕΤΟΛΙΝΝ *M* διαλεγοίμην — ὅπως] ΔΙΑ et. ΤΙ**ΙΙC *Ll in mg.* ΤΟΥΜΗΝ *et in summa pag.* nota — ὅπως *add. l* et ἵνα et] etiam *M* ΟΠΟC *D* 2 atticos *d* ap̄ atticos *N* coniuntio *V* 3 quam ne *ex* quanem *corr. V* ina μη *R* in ἀμη *V* ΙΝΑΛΙΕ *r* ΙΝΑ *N* ΙΝΑΛ in significat *M* 4 sepae *L* dictum est *O* frustra] *l* frustia *L* *Plat. Gorg.* 13, 32 *p.* 458 *D cf.* § 176 5 GR. *D* ΟCΤΕ ΕΙΑCΟΤΕΤ ΛΙΤΕΝ ΕΛΙΕΡΑCΕ et ret. *N* ὥστ' (ὥστε) ἔμοιγε, κἂν τὴν *Plato* (*O*) εἴ μοί γε] *scripsi* ΕΙΜΟΙΤΕ *VRL* ΕΙΛΙΟΙΤΕ *M* εἴ μοι § 176 εἰ ἔμοιγε *Spengelius Varr. p.* 655 ΗΜΡΑΝΟ.ΛΗΝ *VR* ΗΜΕΡΑΝΟΡΑΝΟΛΝΝ *M* ΟΛΗΝ *L* ΕΘΕΛΟΠΕ *V* ΘΘΛΟΠΕ *R* CΕΕΛΟΤΙΕ *M* ΘΟΕΛΤΙΕ *L* ἐθέλητε *nonnulli codd. Plat.* ΔΙΑΛΕΤΕCΘΑΙ (θ *ex* τ *corr.*) *V* ΔΙΑΛΕΙΕCΕΑΙ *M* ΔΙΑΛΕΓΕCΕΔΙ *L* 6 χαριεῖσθαι] *sic etiam* § 176 *cum Plat.* 𝔄 *Bekkeri* ΧΑΡΙΕΙCΕΑΙ *L* ΧΑΡΙΕΙCΕΑΤ *M* χαριεῖσθε *codd. Platonis tantum non omnes* (*O*) uelitis *ex* ulitis *corr. V* Homerus — Ἀθήνη *om. O* *Hom. Od.* XIII 389 7 ΑΙCΕΝCΙΟΙωCΑΙΕΛΙΑΙΓΝΑ ꝛ rt *N* Αἴ κε] *cum Homero Putschius* ΑΙΚΕΝ *VRMD* ΑΙΚΕΗ *L* ΑΙΟΙ *D* ω *L* ΜΕΜΑΥΑ *VR* ΑΙCΑΙΑΥΑ *D* ΛΙΕΛΙΑΥΙ *M* ΜΕΜωΥ *L* ΠΑΡΑCΤΑΙΕC *D* ΤΙΑΡΑΤΑΙΗC *L* ΓΛΑΥΚωΠΙ *VR* ΤΑΛΑΥΚωΠΙ *D* ΤΑΛΥΚωΠΙ *M* ΓΑΛΡΑΥΚωΠΙΑ *L* 8 *Hom. Il.* VIII 287 *hunc versum om. N* ΑΙΚΕΝΑΙΟΙΔΑΝΞΗΥΚΑΙΤΙΤΟΧΟCΚΑΙΑΕΝΗΝ *D* Ἄικεν *etiam Hom. Ven.* τ' αἰγιοχος *Hom. Ven.* ΑΙΤΙΟΧΟC *ML* ΑΙ.ΤΙΟΧΟC *VR* ΑΕΗΝΗ *L* ΑΕΝΝΗ *M* 9 interogatiue *L* *Plat. Alcib.* I *c.* 11 *p.* 115 *C* 10 alchibiade *L* GR. *D* Πότερα *O* σὺ πότερα ἂν *et* σὺ δὴ πότερα ἂν *et* σὺ πότερον ἂν *et* ποτέραν *et* πότερα ἂν *vv. ll. ap. Plat.* ΝΟΤΕΡΑΕ *N* ΛΕΞΑΙΟCΟΙΕΝΑΙΤΑΕΑΝΚΑΚΑ *N* σοι εἶναι, ἀγαθὰ] *Plato* COΙΕΝΑΙΑΓΛΕΑ *R* COΙΕΝ.ΑΙΑ.ΓΑ.ΕΑ *V* COΙΕΝΑΙΓΑΕΑ *M* ωΙΕΝΑΙΑΓΑΘΔ *O* COΙΕCΝΑΙ ΑΓΑΕΑ *L* ἢ] Ν *ML* Ε *O* *a* Quod autem *iterum inc. P, v. p.* 258, 1 11 optatiui *P* 12 usus] us *M* antiquores *M* 13 Ut uergĩ *P* *Verg. Aen.* VI 62 in VI *om. P* 14 ac *PV* Troiana] *r* troina *V* troiano *R* 15 p̄dicatione *N* Aeneae] *ex* aneae *corr. V* heneę *P* 16 perfecti] *l* p̃f. *sup. lin. L* esse *om. P* *deest Donati ad Aen.* VI 1 — 158 *comm., cf. tamen adn. ad lib.* XV § 2 17 subiuncttiui *D* subiunctiuū *r* 18 cummunes *L* ergo — usi *om. P* inmerito *VRNL* in] *infra lin. add. r* ut *R* adtica *V* 19 qua] *ex corr. d* q̄ *i. e.* quia *ni f. D* q̊ *L* indefferenter *L* 20 nostri] *sic* nr̄i *r* ñi *R* ni *M* usi] *r* usu *VR* metri] *rd* metrica *VRODL; num* e metrica, *ut sicut* ca

indicativis pro subiunctivis usi, ut | Horatius in II carminum:

Me truncus illapsus cerebro
Sustulerat, nisi Faunus ictum
Dextra levasset,

5 sustulerat pro 'sustulisset' posuit propter metrum.

QVAE GENERA VEL SIGNIFICATIONES VERBORVM QVIBVS CASIBVS CONSTRVVNTVR.

Quoniam igitur de constructione modorum verbi dictum est; qui om- XV 127 nes eundem casum sequuntur, quem genus sive significatio verbi exigit, 10 quam διάθεσιν Graeci vocant, de hac quoque diligentissime est quaerendum.

Sciendum itaque, quod omnia activa apud Latinos, quae faciunt a se passiva, quae et transitiva sunt in homines, sine dubio accusativo adiunguntur, ut 'oro te', quia habet etiam passivum 'oror a te'. similiter 15 'accuso te, accusor a te; curo te, curor a te; audio te, audior a te; patro te, patror a te; im|petro te, impetror a te; temno te, temnor a te; neglego te, neglegor a te; despicio te, despicior a te; sentio te, sentior a te; impedio te, impedior a te; inchoo te, inchoor a te; incipio te, incipior a te'. similiter etiam neutra vel deponentia actum significantia cum 128 20 transitione in quodcumque accusativum sequuntur, ut 'facio domum, eo iter, navigo Pontum, ardeo uxorem', quando pro 'amo' accipitur. Virgilius in bucolico:

Formosum pastor Corydon ardebat Alexin.

'dedisco illam rem' Lucanus in I:

25 Dedidicit iam pace ducem;

Cicero tamen simplicis eius passivum protulit de praetura urbana: dum est, unde ius civile discatur. Terentius in adelphis:

ante causa *in nonnullis, sic* e *post* saepe *in omnibus libris exciderit?* 1 *Hor. carm.* II 17, 27 *sqq.* in II carminum *om. P* 2 truncus *ex* tuuncus *corr. V* i*lapsus (*l*) *V* inlapsus *et* inlabsus *vv. ll. ap. Hor.* celebro *P* 3 sustulerat *in mg. add. l* *post* sustulerat *sqq.* — sustulerat *om. R, in mg. add. r* ni *L* funus *M* hictum dextre *P* 4 levaset *L* 5 sustuliset *L* *in voc.* posuit *expl. P* psuit *L* propter] pp *L* 6 *inscr. om.* (*O*) QVAE] Quare *N* CASIBVS *sup. lin. add. r* 7 CONSTRVVNTVR CASIBVS *D* 9 secuntur *V* sequuntur *L* exigit] *v* exiit *V* 10 dia|θECIN (T, Γ sup.) *V* diaθECIN (DIAΘECIN .I. significatio sup.) *Rr* diaTecin *N* di*θECIN (a sup.) *L* de ac *V* diligentissimae *L* 12 aput *V* quae] q:- *L* a] ex *D* 13 in] *r* ut *R* homnes *M* 14 oro te quae etiam passiuum habent (*O*) quia] quae *L* *post* oror a te *sqq.* — accusor a te *om. R add. r* 15 accuso] accusato *O* et *ante* accusor *et* curor *et* audior *et* patror *et* temnor *add. N* cu̇rro *M* çu̇rror *M* patro *ex corr. V* patro te patror a te *sup. lin. add. l* 16 tēpuo *N* tēpnor *N* 17 dispicio *L* sententior *V* 18 in-choo *V* incho *L* inchor *L* 20 in quodcum *L* secuntur *V* sequntur *DL* 21 potum *V* acipitur *V* Vt virgilius *O* *Verg. ecl.* 2, 1 22 bucolico] *l* bucoloco *L* 23 coridon *DNL* alexim (*VR*) *cum Pal. cf. lib.* VIII § 13 *et infra* § 154. 192 24 illa *V* *Luc. Phars.* I 131 I] *r* II *R* 25 dedicit *L* dedidiçitiã *V* dedi‿dicitiam *R* 26 *Cic. Verr.* II I 45, 115 protulit passiuum *N* 27 ius] ḥis *M* terrentius *ML* *Ter. ad.* V 2, 10 *sq.* adelfis *L*

Nisi, dum hae silescunt turbae, interea in angulum
Aliquo abeam atque edormiscam hoc villi

pro 'hoc villum', quod est dimi|nutivum vini. Virgilius in II Aeneidos:

Pars stupet innuptae donum exitiale Minervae.

Horatius in I carminum: 5

nec muliebriter
Expavit enses.

129 similiter dicimus 'doleo pedem, ferveo pectus, ambulo spatium'; sic etiam deponentia transitiva actum significantia 'sequor hominem, loquor fabulam, expiscor socium, experior rem, arbitror iustitiam, reor veritatem, suspicor 10 inimicum'.

Sunt tamen tam ex his quaedam quam ex activis, quae cum accusativo etiam dativo adiunguntur, quae sunt acquisitiva, de quibus mox dicetur, ut 'do tibi aurum, dono illi servum'; dicitur tamen et in eodem sensu 130 'dono illum servo' more Attico. Virgilius in V: 15

Sergestum Aeneas promisso munere donat.

similiter 'praebeo, praesto, exhibeo, mando, polliceor, muneror, indico, exprobro tibi illam rem'; similiter dicimus 'praepono tibi illum' et 'praefero' et 'praeficio'.

Pauca sunt, quae activa voce transitive soli dativo adiunguntur, ut 20 'noceo tibi, invideo, maledico, benedico, praeniteo' - Horatius in I carminum:

cur tibi iunior
Laesa praeniteat fide -

'dissideo tibi' - Horatius in II carminum: 25

Redditum Cyri solio Phraatem
Dissidens plebi numero beatorum
Eximit virtus -,

131 quamvis, si || quis attente haec quoque inspiciat, inter acquisitiva vel aequiperantia sunt ponenda: 'noceo tibi' (est 'nocens tibi fio'); 'invideo tibi', 30

1 haec *V* hęę *N* hè *L* silescunt] *d* silescū *D* turbe *VMN* 2 habeam *Bas.* hoc uilli edormiscam *lib.* VIII § 72 villi] *v* uili *V cf. v. l. lib.* VIII *l. l.* 3 villum] *v* uilum *V* uini uini *L* *Verg. Aen.* II 31 (*def. Rom.*) II] u *L* Aeneidos *om. N* ęneid̄ *D* 4 donum] *rl* domum *RML* exitia**le (bi) *L* 5 *Hor. carm.* I 37, 22 *sq.* 7 ensem *Horatius* 8 doleo *M* ferbeo *M* spacium *M* etiam et *L* 9 auctum *V* 10 socium] *r et sup. lin. l* sotium *R* solacium *L* 12 his] *r* is *R* his supradictis *M* 14 tamen et in *Rr* 15 atico *L* *Verg. Aen.* V 282 16 munere *ex* mune *corr. L* 17 exibeo *D* muneror] *sup. lin. l* muneor *L* 18 exprobo *VRL* exprobor *N* praefero] *vr* prae*ero V praeforo *R* praefero tibi illam rem *N* 21 inuideo tibi *O* benedico tibi *N* praeniteo — laesa *in mg. add. r* *Hor. carm.* I 33, 3 *sq.* II *L* 24 lesa *MNL* 25 Horatius] Idem *O* *Hor. carm.* II 2, 17 *sqq.* 26 ciri *Nl* curi *L* soleo *L* frahaten *D* phraaten *O* pharatem *V* pharaatem *L* pharaiatē *ex* paraiatē *corr. N* phrahatem *vel* phrahaten ('Phrahates') *Hor. Blandinii cum quattuor aliis codd. Cruq.* prahatem *cod. mon. S. Gall., Hein.* prahaten *Tur. Bern. uterque, Goth. teste Rittero* 27 plebis *Hor. Blandinii Reginensis Turic. et sic legit Acro et Porph. schol., ut nunc quidem a Francisco Pauly editum est* 29 adtente *L* adquisitiua *ROD* aequiparantia (*M*) 30 tibi id est *Nr* fio sic̄ inuideo *N*

quasi 'non videns tibi fio', hoc est 'non ferens te bene agentem videre'; 'maledico tibi', 'contra te dico male'.

Inveniuntur tamen pauca, quorum quamvis actus transeat in aliam personam, non habent tamen passiva, ut 'facio' et ex eo cum infinitis ver-
5 bis composita, ut 'calefacio, tepefacio, obstupefacio'; pro passivo quoque eorum 'fio' et ex eo similiter composita accipiuntur, ut 'calefio, tepefio, obstupefio' et similia; cum praepositionibus enim compositum 'facio' plerumque habet passivum, ut 'perficio perfi|cior; afficio afficior; inficio inficior; efficio efficior' et similia.

10 Illa quoque verba activorum vocem habentia, quorum actus ad res 132 carentes loquella pertinent, primas quidem et secundas voces non possunt naturaliter passivas habere, quippe cum nec de se loqui ipsae quid patiuntur possint, quod est primae personae, nec ad eas, cum careant auditu, qui proprie pertinet ad secundam personam, loqui possimus; tertiam vero
15 habent personam, de qua inter primam et secundam loquella recte fieri potest, ut 'laboratur vestis', unde Virgilius in I Aeneidos:

Arte laboratae vestes;

'potatur fluvius', Iuvenalis in IIII:

epotaque flumina Medo
20 Prandente.

similitur dicimus 'cenatur piscis, prandetur holus, decurritur spatium', unde Terentius in adelphis:

†decurso iam spatio.

DE PASSIVIS.

25 Passiva ablativo vel dativo transitive adiunguntur, ut 'doceor a te' et XVI 133 'tibi, videor ab illo' et 'illi'; similiter passivam vim habentia neutralia vel deponentia, ut 'vapulo a te' et 'tibi exulo, nascor, patior'. licet tamen etiam accusativum addere his, quibus per diversas res fieri solet passio, ut 'doceor a te literas, pascor carnem, vituperor insipientiam'. Virgi-

2 tibi id contra *N* 3 quamvis] quã *M* trans*eant (i) *L* 4 personam *om. V* 5 obstupefacio et similia.pro *N* pro *sup. lin. add. l* 6 ex eo *in mg. add. l* conposita *V* 7 praepositionibus] *r* prapositionibus *R* 8 aficio *L* 9 efficio efficior *om.* (*M*) 10 vocem] uim *O* uocentia uocem habentia *L* 11 loquela (*MO*)*DNLr* 12 nec] *r* ne *VRMl* re *L* ipsae res quid *MN* ipsae res quod *n* ipse qui *D* paciuntur *M* patiantur *r* 13 possunt *OL* personae nec adeas cũ careant. auditu qui propriae personae nec adeas *V* nec audeas *L* 14 proprie] *r* propriae *VRL* possumus *N* 15 loquela (*O*)*DNLr* 16 vestis] *l* uertis *L* *Verg. Aen.* I 639 17 laboratae uestes arte *O* laborare *N* 18 *Iuv. sat.* IIII 10, 177 *sq.* IV (*O*) *Krehlius* (*v. lib.* VIII § 10 VIIII § 49) II *VRMDNL* 19 medẹo *L* 21 cęnatur *V* coenatur (*O*) olus *VO* spacium *M* 22 terrentius *ML* *Ter. ad.* V 4, 6 *cf. lib.* VIII § 10 adelf̄ *L* 23 iam de spacio *M* 24 *inscr. om.* (*O*) 25 ablativo] *r* ablatiua *R* vel dativo *om. L add. l* et datiuo (*V*) 27 et tibi exu*lo *v* tibi exulo *L* et ibi exullo *V* pacior *M* patior. hic est. licet *Rr* 28 his in quibus *N* his uerbis quibus *d* solet fieri *N* 29 pascor a te carnem *N* uitupere *L* uituperor a te *N* insipientiam] *Krehlii Guelf. alter* (*Langer.*) *Krehlius* insipientē *sed* ē *in ras. M* insipientem *rell.* *Verg. Aen.* IIII 492 *sq. cf. lib.* XVII § 102

lius in IIII Aeneidos:

Testor, cara, deos et te, germana, tuumque
Dulce caput, magicas invitam accingier artes.

et docemur enim et pascimur et || vituperamur et accingimur diversis rebus; nasci enim et exulare ad unam rem pertinet ipsius natus et exilii. 5

DE COMMVNIBVS.

XVII 134 Communia, quando actum significant, activorum constructionem, quando passionem, passivorum sequuntur, ut 'criminor te' et 'criminor a te, veneror te' et 'veneror a te'.

DE ABSOLVTIS. 10

XVIII 135 Absoluta, sive activae sive passivae sint vocis, cum nominativo perfectam habent constructionem, ut 'Plato vivit, Aristoteles deambulat, Socrates philosophatur; ego esurio, tu dormis, ille volat'.

Et reciproca vero | sive sui passiva, quae ἰδιοπαθῆ vocant Graeci, licet et absolute proferre, ut 'rubeo, horreo, tepeo, ferveo', et coniungere 15 his ablativos, ut 'rubeo pudore, horreo frigore, tepeo austro, ferveo aestate'. nec solum tamen his, sed omnibus verbis licet ablativum adiungere, cum causam per eum indicamus ipsius actus vel passionis, quod licet in omni specie facere verborum, ut 'Plato vivit anima', id est 'per animam'; 'Aristoteles deambulat pedibus', id est 'per pedes'; 'Socrates 20 philosophatur sapientia', id est 'per sapientiam'; similiter 'horreo frigore', id est 'per frigus'.

136 Nec mirum absoluta posse obliquis adiungere casibus, cum etiam transitiva licet absolute proferre, cum maxime aliquam sui passionem ipso actu significant, ut 'hic amat, ille luget, iste ridet'. itaque Virgilius 25 huiuscemodi res ostendit animorum esse passiones, ut in VI:

Hinc metuunt cupiuntque, dolent gaudentque.

idem in eodem:

1 in IIII in ae*n*eidos *L* ęneid *D* aeñ *N* 2 caradeos et teger‿manatuūq; *Vv* te germana] *l* teger mana *L* 3 dulcae *M* caput] *r* capud *R* artis *r cum Verg. Med. Fr.* 4 et accinguimur *L* et accingimur et *M* 5 exullare *L* 6 DE COMMVNI VERBI CONSTRVCTIONE *inscr. N inscr. om.* (*O*) 8 sequntur *V* csequntur *L* creminor *utrobique L* 9 ueneror te ueneror *L* 10 *inscr. om.* (*O*) 11 siuę *D* actiue *MN* passiue *M* sint] *r* sin *R* 12 ut ∸ Plato *D* Aristoteles] *R m. rec. d* aristotiles *N* arestotelis *l* aristeles *D* arestotalis *L* aristo *R* Socrates] *l* socratur *R* isocrates *Mr* sociates *L* 13 philosophantur *L* 14 Et *om. D* reciprocauero *V* vero] *d* uox *D* idΕΟΠΑΘΗ *V* ΙΔΙΟΠΑΘΕΝ *M* ΙΔΙΟΠΑΘΙΑΝ *r* idiopathen *N* idiopathia *D* 15 et *om. ML* absolut*e(a) *L* orreo *M* tempeo *L* ferveo] *v* ferbeo *VRMDL* 16 te*peo(m) *L* austro] *om. L* austerio *l* ferveo] *v* ferbeo *VRMD* 17 s& *V* sed omnibus *ex* se domibus *corr. L* 18 vel] et *L* 19 speciae *Rr* 20 Aristoteles] *vl* a*istoteles *V* aristotiles *N* aristotales *L* est] es *V* isocrates *VRMDL* 21 philophatur *L* orreo*(r) *V* 23 obsoluta *L* aliquis *L* cum *ex* tum *corr. L* etiam *add. l* 24 liceat *ML* licet etiam absolute (etiam *h. l. iteratum*) *N* in ipso *RODL* 25 *Verg. Aen.* VI 733 26 ut *om. ML* in aen. VI *O* 27 Hinc] *Med. ex corr.* hic *m. pr.* capiuntque *L* gaudentque] *Fr. m. alt.* gaudent *m. pr.* 28 idem *om.* (*V*) *Verg. Aen.* VI 441

Lugentes campi.

idem in V:

risit pater optimus.

Terentius in adelphis:

5 Amat: dabitur a me argentum, dum erit commodum.

et rursus eadem cum casibus transitive: 'amo clementiam, lugeo miseriam, 137 rideo stultitiam'. quae vero non egent obliquis casibus, ea nec passiva habent, ut 'spiro, vivo, navigo, || proficiscor', quamvis haec quoque figurate, ut supra ostendimus, coniunguntur obliquis casibus, ut 'securam 10 vivit vitam; spirat' et 'expirat animam; navigo mare' et 'navigatur mare' et similia. at quae egent casibus et transitive dicuntur, ut actus in hominem fiat, habent et passiva, ut 'ferio Tryphonem', quem actum ille interpretando, in quem fit, facit verbum passivum: 'ferior a te; vulnero hostem, vulneror ab hoste'. excipiuntur, ut ostendimus, pauca, quae quamvis 138 15 sint activa et transitive dicantur in hominem, tamen non habent passiva, usu deficiente, ut 'noceo tibi, facio te doctum'. sed hoc verbum loco passivi habet alterum verbum similiter | activae vocis, sed significationis passivae, 'fio'. 'noceo' quoque et 'maledico, benedico, invideo', cuius tamen passivum Horatius in arte poetica auctoritate usus 20 protulit:

ego cur, adquirere pauca

Si possum, invideor?

idem etiam accusativum ei verbo cum dativo adiunxit in I epistularum:

invidet usum

25 Lignorum et pecoris tibi calo argutus et horti.

et haec tamen ad imitationem Graecorum dativis adiunguntur; nam illi 139 *λυμαίνομαί σοι* et *λοιδορῶ σοι*. Herodotus in I: *λυμαινομένῃ τῷ νεκρῷ*.

Cetera vero omnia, nisi sint acquisitiva vel aequiperantia vel super-30 eminentia vel subiecta, a nominativo actum transitive ad homines facien-

2 *Verg. Aen.* V 358 .VI. N 4 terrentius *ML* *Ter. adelph.* I 2, 38 6 ęadem *V* casibus] *r* casibus amo *VRM* transitiuę *D* transitiue, *sup. lin.* s. dicuntur *d* 7 vero] *d* uo*** (ces) *D* passiuam *Rr* 8 figuiate adiunguntur ut supra ostendimus obliquis *N* 10 exspirat *RL* navigatur mare] *d* nauigatur *D* 11 at quae] *r* atq; *VRML* in *sup. lin. add. v* 12 Tryphonem] *sic*, r *ex* y *corr.*, *V* triphonem *RNL* trifonem *D* 14 vulneror] *r* uulnero *R* 15 actiua sint *N* 16 loquo *V* 18 benedico maledico *O* maledico et benedico *L* 19 *Hor. art. poet. v.* 55 *sq.* arte] *vr* arce *VR* poetica] grammatica *O* *an* poetica, poetica auctoritate? 21 acquirere *MN cum parte codd. Hor.* 22 possim *codd. nonnulli Hor.* *Hor. epp.* I 14, 41 *sq.* 24 ut usum *M* 25 orti *N* 26 dativis *om. D add. d* adiungunt *VODL* illi gci *N* 27 ΛΥΜΑΙΗΟΜΑΙ *L* ΛΥΜΑΙΝΟΙΜΑ *V* ΛΙΜΑΙΝΟΙΑΙΟΥ *D* ΙΛΛΙΑΝΟΝΕ *N* ΛΟΙΔWΡW *V* ΛΟΙΛWΡΟ *L* ΛΟΙΛWΡW *D* ΛΙΟΛΛW *N* CΑΙ *N* ΤWΙ *D* Herodotus] *ex* herodotos *corr. R; num* Herodotos *vel* Ἡρόδοτος? *Herod. hist.* I 214 in I] *V* I *RL om. rell.* ΛΙΜΑΙΝΟΜΕΝΗ *V* *λυμαινομένῃ δὲ τῷ Herodotus et sic infra* § 236 ΛΥΜΑΙΗΟΜΕΝΕ ΤΟΥ ΝΕΚΡΟΙ *L* ΙΛΛΙΛΥΔΙΗΟΛΟΕΝΙΤΑΙΝΕΚΑΡΑΙ *N* ΤΛΙΛΙΛΙΝΟΛΙΕΝΗΤWΙΝΕ. *D* 29 cętera *r* adquisitiua *VRD* atquisitiua *M* adq̄sitiua *L* equiparantia *M* 30 a] a** (ut) *L* faciente *M*

tia, ut praediximus, ad accusativos construuntur, cum utraque supponatur persona tam agentis quam patientis, ut 'doceo te, doceor a te'. nam is, qui patitur, in significatione passiva transfert accusativum, qui ad se pertinebat, cum activum proferebatur verbum, in nominativum adiunctum passivo, qui in ipso verbo, ut saepe diximus, intellegitur, etiam si non apponatur, contra vero nominativum agentis in ablativum, ut 'erudio te, erudior a te; tango te, tangor a te'. itaque communia utrumque habent modum constructionis. ||

XVIIII 140 Verborum vero alia ad corpus, alia ad animam, alia ad utrumque, alia ad extrinsecus accidentia pertinent: ad corpus: 'lavo te, tondeo, vulnero, sordido'; ad animam: 'erudio, doceo, instituo, moneo, consulo, suadeo'; ad utrumque: 'laedo, offendo, moveo, noceo, maledico, benedico, provideo'; ad extrinsecus accidentia: 'dito, impero, subigo, domo'. sunt alia communia omnium supra dictorum, ut 'facio te doctum' vel 'formosum' vel 'felicem'. inveniuntur quaedam, quae activa voce et constructione tamen passivam habent significationem, et passiva activam, ut 'timeo te' et 'timeor a te; metuo te' et 'metuor a te'. Lucanus in V:

Dum metuar semper terraque expecter ab omni. |

141 et sunt alia laudativa vel vituperativa, ut 'cano, praedico, laudo, celebro, amplifico, vitupero, culpo, reprehendo, incuso, accuso, insimulo, succenseo'; alia artificiorum, ut 'philosophor, poëtor, architector, modulor, medicor' et 'medico' et 'medeor'. (Virgilius in II georgicon:

et senibus medicantur anhelis.

idem in I georgicon:

Semina vidi equidem multos medicare serentes.)

142 Sunt alia deceptiva, ut 'fallo, decipio, eludo, induco, illicio, pellicio'; alia acquisitiva vel supereminentia vel subiecta vel aequiperativa, quae dativo adiunguntur, cuiuscumque sint generis vel significationis ver-

1 subponatur *RD* 2 pacientis *VM* 4 adiunctiuum *N* 7 tangor a te *in mg. add. V* utrunque *L* 9 hic dic̄ ad q̊d ūba ꝑtineant *inscr. N* ad corpus pertinentia *et deinceps* ad animam perti *et* extrinsecus *ad mg. adscr. V* utrunque *L* 10 accedentia *L* tendeo *M* 11 anumā *M* doceo instruo instituo *N*

12 utrunque *L* meledico *R* *post* provideo: alto prouideus *add. RD del. r* ho[c] ē alto prouidens *M*.i.alta prouidens *L* Vir̄ in VI. Alto prouidens *N* (*spectant haec, ni fallor, ad Verg. Aen.* I 126 *sq.* alto | Prospiciens) 13 dito] dico *VON* 15 faelicem *ex* facilem *corr. R* quae cum sint actiua *RL* 16 passiva] *r* passiuam *R* pasiuo *L* actiuam actiua ut *M* timeo] *r* time *R* 17 et *om.* (*MO*) et *om.* (*MO*) *Luc. Phars.* V 671 18 exspecter *V* & expecter *R* 19 *in mg. lemmata* laudatiua, uituperatiua *etc. deinceps adscribit V* 20 succenseo] suscenseo *VRDL* detraho vel culpo *spscr. d* detraho succenseo (*MO*) *Krehl.* 21 Hic dic̄ q̄ uerba ad artifices ꝑtineant *inscr. N* artificorum *V* *post* philosophor (*om.* poetor). *O*, *post* poetor *DN et in mg. inf. L add.:* Ennius (hennius *N*) numquam (nunquam *OL*) poetor nisi podager *v. lib.* VIII § 80 22 *Verg. georg.* II 135 *cf. lib.* VIII § 22 23 anhelis] *r* hanelis *VRMD* 24 *Verg. georg.* I 193 *cf. lib.* VIII *l. l.* 25 ęquidem *V* 26 eludo *om. N* illico (*D?*) pellicio] *v* pelliceo *V* 27 adquisitiua *RDv* adq̄sitiua *L* atquisitiua *M* aequiparatiua (*M*) 28 significationis *ex* signoficationis *corr. V*

borum, ut 'laboro tibi, vigilo, propugno, largior, dono, muneror, indulgeo, praesto, praebeo, exhibeo, do, annuo, consentio, assentior, medeor tibi, medicor tibi', id est 'sanitatem tibi adquiro': dicitur tamen et 'medico', quod activorum servat constructionem. Virgilius in II georgicon:

et senibus medicantur anhelis.

idem in I:

Semina vidi equidem multos medicare serentes.

Terentius in Andria: 143

Eius labore atque eius dolore nato ut medicarer tuo;

idem accusativo in Phormione:

Quam scitum est eiusmodi parare in animo cupiditates,

Quas, cum res advorsae sient, paulo mede||ri possis.

'moderor tibi' et 'te': Sallustius in Catilinario: fortuna, cuius libido gentibus moderatur; intellegimus enim res omnes ad felicitatem vel miseriam gentium. Lucanus in X:

Sideribus quaecumque fugam moderantur Olympi,

moderantur pro 'regunt'. 'maledico tibi' Cicero pro Deiotaro: eius enim nomine, optimi viri nec tibi ignoti, maledicebat tibi; 'benedico tibi, parco, tempero' - Virgilius in I georgicon: 144

Iam sibi tum a curvis male temperat unda carinis, -

quando pro 'parco' accipitur. supereminentia vel subiecta sunt, ut 'impe|ro tibi' - Virgilius in I georgicon:

Exercetque frequens tellurem atque imperat arvis -,

'regno tibi, dominor tibi, praecipio tibi, suadeo tibi, provideo tibi, prospicio tibi, consulo tibi'; nam 'consulo te' interrogativum est et tunc habet 145

1 laboro] libero *N* *post* laboro tibi: timeo tibi *add.* *RMDNL* metuo tibi prosum tibi timeo tibi *add. edd.* 2 aduuo *M* assentior] *r* adsentior *VRMD* 3 acquiro *MN* tamen ut supra dictum est et *OD et in mg. add. L* 4 *Verg. georg.* II 135 *cf.* § 141 6 hanelis *MD* 7 *Verg. georg.* I 193 *cf.* § 141 9 terrentius *ML* *Ter. Andr.* V 1, 12 (*versus evanidus in Bemb.*) 10 gnato *Bas.* ut *sup. lin. add. L* 11 *Ter. Phorm.* V 4, 2 *sq.* in accusatiuo *M* formione *D* phormine *V* 12 scitumst *Bemb.* huiusmodi *L* parere *ODN* in animo pare[re] (re *m. rec. spscr.*) *Bemb.* cupeditates *R* 14 *ad v.* 3 *cf. lib.* VIII § 22 Quas] quam *O* aduersae fiant paulo *L* 15 *Sall. Cat.* 51, 25 16 libodo *N* lubido *pars codd. Sall.* enim *om. M* 17 gentium] *r* genitiuum *R* *Luc. Phars.* X 199 X] *Krehlius* IX *L* VIIII *VRMODN* 18 quaecumque] *sic etiam additam. ad calcem lib.* V *t.* I *p.* 193, 6 q;cūq; *V* quaecunque *L* quae sola *Lucanus* moderantur] *Luc. Voss. B m. alt.* moderatur *m. pr.* olimpi *NL cum Voss. AB* olymphi *D* olimphi *M* 19 maledico] *r* meledico *R* *Cic. pro Deiot.* 12, 33 20 optimi viri] *sic etiam* § 235 *cum Cic. Oehleriano, aliis* optimi hominis *et* uiri optimi *vv. ll. ap. Cic.* 21 *Verg. georg.* I 360 (*def. Pal.*) 23 a] *sic etiam Verg. Rom. et cod. Gud. Arus. Mess. s. v.* temperare *p.* 264, 7 *L. del.* *r om. N cum al. codd. Verg.* 24 Supereminentia ł subiecta *inscr. N* 25 *Verg. georg.* I 99 26 exercitque *Rom.* in tellurem *M* atque *ex* adque *mut. D* 27 provideo tibi] praeuideo tibi *O* p̄uideo *D* 28 et tunc] ut tunc *V*

passivum, quamodo et 'tempero'. eorum tamen quaedam possunt etiam adquisitiva esse. subiecta sunt, ut 'servio tibi, oboedio, pareo, ministro, misceo tibi, famulor'; aequiperantia: 'luctor tibi, sermocinor, certo, loquor, altercor, invideo tibi', nam plerumque ad pares fit felicius agentes, auctorque est huius Hesiodus dicens: 5

Καὶ πτωχὸς πτωχῷ φθονέει καὶ τέκτονι τέκτων.

146 Desiderativa vel inquisitiva accusativo sociantur: 'quaero te', similiter 'invenio, reperio, expecto, desidero, opperior, scrutor, sequor' et 'sector, praestolor te' et 'praestolor tibi' - sed magis, quando dativo coniungitur, adquisitivum est. Terentius in eunucho: 10

Quem praestolare, Parmeno?

Cicero in I invectivarum: qui tibi ad forum Aurelium praestolarentur - et quae per obtinentiam, id est *κατὰ ἐπικράτειαν*, dicuntur: 'habeo, possideo, teneō, contineo, sustineo, servo, custodio, tueor, tutor, defendo, prohibeo, arceo, impedio, implico, solvo, vinco, supero, 15
147 domito, subicio, deicio'; adorativa quoque: 'colo te, honoro, adoro, erubeo, adulor te' et 'tibi'; suspectiva etiam vel opinativa: 'suspicor, opinor, arbitror, existimo, reor', quae maxime infi||nitum assumunt substantivi cum accusativo, ut 'suspicor inimicum esse, opinor amicum esse, arbitror alacriter profuturum esse', sed et aliis infinitis iunguntur 'opinor 20 me intellegere' et 'intellexisse Virgilium', 'existimo recte legere' et 'legisse Ciceronem' et similia.

148 Voluntatem quoque significantia accusativo coniunguntur | cum infinito alterius verbi: 'volo te currere'; similiter 'studeo, propero, cupio,

1 tempero] *r* temporo *R* tempore *V* tamen *om. L* 2 acquisitiua *MN* adq̄sitiua *L* Subiecta *in textu N cum rell.* Subiectiua *inscr. N similes titulos singulis verborum classibus per sqq. praeponens* obędio *N* obedio (*O*) obaudio *L* oboedio tibi *D* 3 misceo famulor *D* acquiparantia (*M*) certor *ODl* locor *M* 4 plerunque *L* 5 auctorque] *d* autorque *D* eius *N* esiodus *N* *Hesiod. opp. et dier. v.* 25 *sq. Καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέει καὶ τέκτονι τέκτων,* | *Καὶ πτωχὸς πτωχῷ φθονέει καὶ ἀοιδὸς ἀοιδῷ. et sic cum proxime praecedentibus ἀγαθὴ δ' Ἔρις ἥδε βροτοῖσι* (*v.* 24 *extr.*) *et proxime sequentibus Ὦ Πέρση* (*v.* 27 *init.*) *praeter levia quaedam orthographiae et accentuum discrimina edd. a* 2 — β *et Krehliana: libros unus secutus est Putschius; versuum horum ordinem iam apud Platonem immutatum invenies Lysidis p.* 215 *C καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέει καὶ ἀοιδὸς ἀοιδῷ* | *Καὶ πτωχὸς πτωχῷ; ad v.* 25 *cf. Aristotelem polit.* V 8, 18 *qui videtur legisse κεραμεῖ κεραμεύς* GR. *N* ΠΤωΧωC *VRM* ΙΓΤωΧωC *D* ΤΡΟΧωC *L* ΠΙωΧωΙΙ *D* ΦΘΟΝΘΕΙ *V* ΦΕΟΝΘΘΙ *M* ΦΘΟΝΕΙ *R* ΦΘΟΕΟΕΙ *L* ΦΕΟΝΕΕ *D* καὶ τέκτονι] ΚΑΤΕΚΤΟΝ *L* ΚΡωΝΙ *D* ΤΕΚΙωΝ *D* 7 inq̄sitiua *L* 8 repperio *D* exspecto *R* et expecto *O* *post* desidero: aspicio *add. N* operior *M* 9 praestulor *bis M* te et tibi *O* coniungi*itur *ex* coniunguntur *corr. V* adiungitur *OL* 10 acquisitiuum *MN* adq̄sitiuum *L* terrentius *L* *Ter. eun.* V 5, 5 11 praestulare *M* p̄stolarę parmene *N* 12 *Cic. in Cat. or.* I 9, 24 *cf. lib.* VIII § 14 praestularentur *M* 13 optinentiam *VRMN* κατὰ ἐπικράτειαν] *cf. quos l. Stephani edd. Paris. s. v. ἐπικράτεια extr.* ΚΑΤΑ ΕΠΙΚΡΑΤΙΑΝ *VRDL* ΚΑΤΑ ΕΠΙΚΑΡΑΤΙΑΝ *M* ΚΑΤΑ ΤΙΝΚΑΤΙΑΤΙΑΝ *N* *καὶ ὅσα ἐν ἐπικρατείᾳ Apoll. de synt.* III 32 *p.* 284, 24 *Bk. cf. νικῶ ἐν ἐπικρατείᾳ πάλιν γενόμενον ibid. lin.* 28 *post* dicuntur: ut *add. L*, superpositiva *add. edd. praeter π* 14 sustineo *ex* subtineo *corr. L* 15 defendor *M* solvo] *r* siluo *VR* 16 honoror *M* onoro te *N* adoro] *r* adoror *VRM* adoro*. ueneror. erubeo *N* 17 optinatiua *V* 18 substantiui assumunt (*R*) 19 arbitro alacriter *L* 20 ut opinor *O* 23 accussatiuis *L* iunguntur *N* infinitiuo *N* 24 curre *V*

affecto, festino', nisi infinitum a verbo sit alii casui iungendo; tunc enim necesse est infinitum quoque verbi sui constructionem servare, ut 'misereor tui, misereri tui volo; noceo tibi, nocere tibi cupio; dignor te laude, dignari te laude cupio; mereor laudem, mereri laudem affecto'. absolutis vero supra
5 dicta verba si coniungantur, accusativum assumunt, ut 'desidero vivere filium, studeo te currere, propero me deambulare'. similiter interrogativa: 149 'interrogo te, rogo, stipulor'. Iuvenalis in III:

Quantum vis stipulare, et protinus accipe, quid do,
Vt totiens illum pater audiat.

10 frequentissime tamen 'stipulor abs te' pro 'interrogo te' dicimus, quomodo et 'quaero abs te'. Cicero invectivarum II: quaesivi a Catilina, nocturno conventu apud M. Laecam fuisset necne, pro 'interrogavi Catilinam'. invenitur tamen etiam in passiva significatione similiter dictum 'stipulor abs te' pro 'interrogor abs te'. Suetonius
15 in IIII pratorum: minor viginti quinque annorum stipulari non potest passive dixit. 'consulo' quando interrogativum est, ut supra diximus, accusativo rationabiliter, adquisitivum vero dativo copulatur. funebria quoque verba ad accusativum feruntur, ut 'lugeo te, ploro, la- 150 crimo, plango, queror te' et 'tibi' pro 'apud te' - Virgilius in buco-
20 lico:

Dum queror et divos, quamquam nil testibus illis
Profeci.

Iuvenalis in I:

Nec quereris patri nec terram cuspide quassas?

1 alii sit *OL* alio *N* 2 miserere *V* miseri *N* 3 nocere tibi uolo (*M*) laude et dignari *O* 4 mereo *N* absolutis *ex* absalutis *corr. V* 5 coniunguntur *r* vivere] *r* uidere *R rell.* 6 studuo te curre *V* 7 *Iuv. sat.* III 7, 165 *sq.* II *ex* III *ni f. mut. R* 8 accipe] *sic Iuv. Pith. m. alt., rell.* accipere *Pith. m. pr.* quid do] *sic Iuv. Pith. m. pr.* quod do *N cum Pith. m. alt. et aliis plerisque*, quiddo *et* quiddam *al.* 9 tociens *V* 10 stupulor *M* interrogo te] *r* interrogate *R* interrogo a te *L* 11 *Cic. in Cat. or.* II 6, 12 *cf. supra* § 94 quaesiui *VMN* 12 catilena *L* conventu] *m* conuento *M* apud M.] ap̄ | dm̄ *L* apud deum *M* mar̄. *N* laeccam *r* laetam *VRML* lecam *D* leccam *N* 13 catilenam *L* inuenitur tamen *in ras. d* etiam *om.* (*VO*) 14 interrogo *VR* *Suet. praetorum lib.* IIII *fr. t.* III *p.* 67 *ed. Wolf.* pratorum *lib.* IIII *p.* 304 *Roth. ed. Teubn. a.* 1858 *cf. lib.* VIII § 20. 21; *at et illis locis et hic* pratorum *ex coni. Baehrii esse scribendum mihi persuasit Gustavus Beckerus praef. ad Isid. Hisp. de nat. rer. lib. p.* XII *sqq.* (*diss. de Isid. Hisp. de nat. rer. lib. p.* 8 *sqq.*), *quamvis non omnia probarem ab eo ibi disputata contra* praetorum *titulum, qui per se non minus recte se haberet quam* magistratuum libri *a C. Sempronio Tuditano conscripti; accedit, quod olim, adnotationem ad lib.* VIII § 20 *conscribens, non satis accurate collationes meas codd. mss. ad hunc lib.* XVIII *l. inspexi: nam* pratorum, *quod tum aciem oculorum effugisse doleo, enotavi ex VRL* praetorum *MONr* pretorum *D cf. etiam C. L. Rothium in praef. ad Suet. p.* XCIV 15 uiginti quoque *VR* uiginti q̄q *ML* q̄q uiginti *N* 17 acquisitiuum *ON* atquisitiuum *M* adq̄sitiuum *L* cupulatur *D* 18 ad *om. M* ut *om.* (*M*) 19 queror *D* q̄ror *L* *Verg. ecl.* 8, 19 *sq.* (*def. Rom.*) bucolicis (*O*) 21 queror *NL* nil] *rn* nihil *VRML cum Pal.* nichil *N* 23 *Iuv. sat.* I 2, 130 *sq.* Nec galeam quassas nec terram cuspide pulsas | Nec quereris (quaereris *Pith.*) patri? *cf.* § 239 24 Ne *N* quereris *M* patri] *r* pari *VRL* cuspi*dequassas *R* cuspe dequasas *V*

151 intellegitur enim 'Romanos quereris apud patrem' -; vocativa quoque: 'voco te, imploro, clamo, nomino, nuncupo, invoco, accerso'.

Illa quoque notanda, quae cum nullum significent actum, sed magis sui passio|nem demonstrent, tamen, || quia activam habent vocem, accusativo coniunguntur, ut 'trepido, horreo, formido, vito, fugio, recuso, ex- 5 cuso'; similiter 'metuo' et 'timeo': haec autem, cum passive dicuntur, magis actum significant; et e contrario, cum active dicuntur, magis passionem significant, ut 'timeor: timorem facio; timeo' vero 'timorem patior'. Lucanus in V:

Dum metuar semper terraque expecter ab omni. 10

idem in I:

fecunda virorum
Paupertas fugitur

pro 'fugam facit', quod est 'fugat'. eandem vim habent et similia.

152 Hortativa quoque accusativum asciscunt: 'excito, incito, hortor, mo- 15 neo, agito, stimulo'; precativa etiam accusativo iunguntur: 'oro, obsecro, obtestor, quaeso, litor, precor, supplico'; hoc non solum accusativo, sed etiam dativo coniungitur - Terentius in Andria:

huic supplicabo -,

est enim subiectivum plus aliis omnibus, quae sunt eiusdem speciei. mul- 20 tifida est cum accusativo constructio: 'iuro, castigo, doceo, illido, calefacio, frigefacio'.

153 Ad sensum pertinentia, quae Graeci genetivo coniungunt, quasi passionem quoque in ipso actu significantia - ἀκούω σοῦ, ἅπτομαί σου, ὀσφραίνομαι, γεύομαι τοῦδε, αἰσθάνομαι -, excepto 'video' et similibus, 25

1 enim *om.* (*M*) quereris *M* ñcupio *M* noncupo *L* invoco] uoco *repetit L* accerso *ex* accesso *corr. N* accer^{i}so *V* 3 Ila *R m. rec. corr.* cum ****** nullum (cumque) *R* nullam *L* 4 quia actum habent uoce *M* habent *ex* haben *corr. R* acusatiuo *V* 5 coniunguntur] *d* iunguntur *D* cum iunguntur *M* trepido] repedio *M* 6 et] *in ras. n*, *om. OD* 7 et e contrario] e^{t}contrario *Ll* e] *r et fort. in ras. N*, *om. VRM et fort. Priscianus* cum active — significant *om. MODL* 8 pacior *V* 9 *Luc. Phars.* V 671 10 exspector *Rv* exspec|**ter *V* 11 *Luc. Phars.* I 165 *sq.* 12 foecunda *Voss. A* fecunda *Voss. B* secunda *M* 13 figitur *VRD* 14 *haec* fugam facit quod est fugat *Cortio ad Luc. l. l.* (*t.* I *p.* 55 *ed. Weber. a.* 1828) *perperam aliunde irrepsisse videbantur, nisi locus mancus esset et alia quaedam excidissent* quod est fuga *VRMOD del. d* .eandem] eadem *VM* 15 adsciscunt *RNDv* adciscunt *V* adscunt *M* hortor] *r* ortor *R* moueo *VRMDN* 16 Precatiua *M* P̄catiua *DL* prae catiua *v* prae *atiua *V* Praetatiua *R* acusatiuo *V* coniunguntur (*M*) 17 q̃sso *V* quaeso, litor *R* (, *add. r*) queso.litur *V* (. *add. v*) lito] *d* litor *MODNL* p̄cor *DL* praecor *VR* hoc] ãt (*i. e.* autem) *L* 18 coniungitur] *d* coniunguntur *DL* adiungitur *N* terrentius *ML* *Ter. Andr.* II 1, 12 19 supplicalio *V* supplicio *M* 20 subiectivum] *num* subiectum? *cf.* § 139. 142. 144. 145 eius *N* 21 est] sunt *M* acusatiuo *V* iuro] *v* ioro *V* calefatio *V* 23 ġquae|*graeci *V* cuniungunt *V* qua*si (s) *V* 24 actu] *vr* actus *VR* GR. *D* Gca *N* σοῦ] *v* CY *V* CO *L* AΠΓOMAI *R* ati ΓOMAI *V* COYOC.ΦPAINOMAI *R* CO|YOC.ΦPAINOMAI *V* COYOC ΦPAINΘMAI *L* 25 τῆς κνίσσης *post* ὀσφραίνομαι *add.* (*O*) ΓEYOMAI *V* AICEANOMAI *RM* AICE ANomai *V* AICEANOMAI *O* AICEAHOMAI *L*

quae plus actus habent quam alii sensus, nos accusativo copulamus, quippe ex activa passivam vocem facientia, ut 'audio te' et 'audior a te; tango te' et 'tangor a te; gusto' et 'gustor, sentio' et 'sentior'. similiter omnia fere activa: 'impetro illam rem', quia et 'impetror; patro' et 5 'patror; curo' et 'curor; impedio' et 'impedior; neglego' et 'neglegor'.

Separativa sive discretiva cum accusativo etiam ablativo coniunguntur, ut 'averto illum hac re' et 'ab hac re'. si|militer 'pello, amoveo, torqueo, separo, dirimo, educo' et similia. Virgilius in I Aeneidos: 154

Nec posse Italia Teucrorum avertere regem.

10 Cicero Philippicarum V: ab urbe M. Antonii impetus in Galliam avertere. idem invectivarum III: quis tam aversus a vero?

Nec mirum verba sensum significantia, qui habeat aliquid passionis, accusativo coniungi, cum multa alia quoque sint et activa et neutra, quae 15 quamvis || et ipsa vi intellectus ipsius aliquid pati videantur, accusativis tamen adiunguntur, ut 'amo' et 'desidero, ardeo'. Virgilius in bucolico:

Formosum pastor Corydon ardebat Alexin.

Neutra et deponentia, quod superius dictum est, si actum significent 155 20 et habeant transitionem ab homine in hominem, accusativo coniunguntur, ut 'facio te doctum, sequor hominem, miror, aspernor, suspicor, contemplor, conspicor', unde non irrationabiliter antiquissimi etiam in passiva significatione ea proferebant, quod latius de verbo tractantes ostendimus. sin haec eadem (id est neutra vel deponentia) passionem significent, 25 passivorum constructionem sibi defendunt, id est ablativo vel dativo coniunguntur, ut 'fio a te doctus, vapulo ab illo, exulo, nascor, patior'.

1 alii] *r* ali *R* aliis *M* acusatiuo cupulamus *V* 2 facientia] *r et sic D* facienda *RML* fatienda *V* faciendo *O* uel faciendo *sup. lin. d* audeo *M* 3 tangor. gusto (a te *om.*) *M* gusto te et gustor a te *N* sencio *V* similer *L* 4 f**ere (ac) *R* facere *VM* 5 curo et cuor *M* īnpedio *D* negligo negligor *O* 6 Sepatiua *N* seuedis cretiua *V* discretiva] *r* dis *sq. ras. R* cum *om.* (*V*) acusatiuo *V et sic passim in sqq.* etiam ablatiuo *add. r* cum coniunguntur *VR* 7 et ab hac re *om. N* amouc*o (r) *V* ammouco *DL* 8 separo] *r* saparo *R* *Verg. Aen.* I 38 (*def. Pal.*) ęneid *N* ened *D* 9 italiam *Rom.* 10 *Cic. Phil. or.* V 11, 28 qui M. Antoni (*sic Vat.* antonii *al.*) impetus nefarios ab urbe in Galliam (galiam *Vat.*) avertit (uertit *Gud* 2); *Arus. Mess. s. v.* avertit *p.* 209, 13 *Lind.* ab urbe M. Antonii (antonium *cod. Maii*) impetus in Galliam avertit philipicarum *L* lib V *N* M.] *(m) *V om. N* imperatus *M* Galliam] *d* galiam *D* 11 *Cic in Cat. or.* III 9, 21 hic quis (qui *al.*) potest esse (esse Quirites *al.*) tam aversus (adversus *al.*) a vero *etc.?* III] *Krehlius* II *libri mei et edd. omnes* '*codd. variant. MS. Langer.* II. *MS. Gphb.* I.' *Krehlius* 13 qui habent *M* quae habent *N* 14 quoque alia *DN* sint actiua *N* neutraq. quamuis *M* 15 et] *om. N ex 1* "intellectus "ipsius *N* ipsius intellectus (*O*) accusatiuo *O* 16 *Verg. ecl.* 2, 1 *cf.* § 128 18 coridon *DNL* ardeat *D* 19 deponentia] *v* deponenda *VR* quod] *sic D* uel ut *sup. lin. d* ut *O* significant *VRMOL* 20 transicionem *V* coniungitur *M* 21 fatio *D* focio *V* 22 conspicior *V* inrationabiliter *VRMD* in *om. O* 23 proferrebant *M* latius] *d* latiu* (m?) *D* tra*tantes *V* 24 haec] autem *O* adem *V* siguificent *ex* significænt *corr. L* 25 id est] *d* idem *D* datiuo uel ablatiuo (*O*)

156 Ad eos autem casus, ad quos | coniungitur indicativus, necesse est totius verbi declinationem construi et participia et supina, ut 'amo illum, amans illum, amandi illum causa curro, amando illum vigilo, amandum est illos, amatum eo illum'; nam in u desinens magis nominativo adiungitur. Virgilius in III: 5

Nec dictu facilis nec visu effabilis ulli.

Non mireris tamen, omnia activa ex quacumque voce actum significantia cum transitione Romanos accusativo coniungere, cum Attici quoque XX 157 tam in eis quam in aliis constructionum plerisque idem servent. quamobrem necessarium esse duximus, multos et diversos usus ab auctoribus utrius- 10 que linguae colligere omnium orationis partium, quorum exemplis gaudeant confidentiusque utantur, qui laudibus utriusque gloriari student doctrinae. Latini 'curo illam rem', ut Virgilius georgicon I:

Invidet atque hominum queritur curare triumphos

et Ξενοφῶν ἀπομνημονευμάτων primo: ἀλλὰ καὶ τοὺς φροντίζοντας τὰ τοιαῦτα μωραίνοντας ἐπεδείκνυεν. 15

Ἐν τῷ αὐτῷ· ταύτην γὰρ τὴν ἕξιν ὑγιεινήν τε ἱκανῶς εἶναι καὶ τὴν τῆς ψυχῆς ἐπιμέλειαν οὐκ ἐμποδίζειν ἔφη. Lucanus in quarto:

quo tempore primas 20

Impedit ad noctem iam lux extrema tenebras.

1 ad quos] *r* quos *VR* quibus *ML* 2 suppina *Rr* 3 et amaus *O* *post* amandi illum *sqq.* — amando illum *om.* *M* amando illum uigilo amandi causa curro (*O*) curro] *r* curo *VRNL* *post* vigilo: amandi causa curo (*sic h. l.*) *add.* *D* 4 est illum *V* 5 *Verg. Aen.* III 621 (*def. Rom.*) Nec visu fa (*haec lac. hausit in Pal.*) cilis nec dictu affabilis (*sic codd. aliquot* adfabilis *Macr. Sat.* VI 1, 55 afeabilis *Med.* effabilis *Pal. al. et sic legit Servius*) ulli 6 dictu *ex* ditu *corr.* *V* effabilis ulli] *v* effabiliulli *VM* effabili illi *R* affabili illi *r* affabilis ulli *R m. rec. corr.* *DN* 7 Non] Ne (*M*) Nec *O* Non mireris] *r* Nommireris *R* ex] (*M*)*1* et *VR ODNL* 8 transitione* (m) *V* transicione *D* trasitione *N* adiungere *O* coniungere. Cū (ū *ex corr.*) *V* Attici] *v* atici *V* actici *D* 9 constructionum] *r* constructionem *R* construcionum *D* plerisque] *r* plurisque *RMD* seruant *L* *post* servent: De exemplis oīū partium orationis collectis ab auctoribus utriusq. linguę. Attacismi *inscr.* *N* *cf.* § 50 10 *a* Necessarium *inc. ed. Oxon.* (*x*) *cf. praef. t.* I *p.* XXII *sq.* duximus] *dn* diximus *DN* auctoribus] *d* actoribus *D* utriusque] *d* utrisque *D* 11 partium orationis *N* parcium *V* 12 doctrine (*sic*) *in mg. adscr.* *V*; *in hoc ipso voc.* doctrinae *desinere solent codd. Prisc. min. dett.* 13 curro *M* ů (*i. e.* uero) *L* ut *om.* (*MO*) Vt *N* *Verg. georg.* I 504 in georgicon I *O* in .I. geoř. *N* 14 adq; *V* hominum] *r* hominem *R* omnium *M* quaeritur *RL Rom.* triumphos. GR. Lucanus *D* triumphos G. Lucanus *N* 15 ETE XENOPNON *M* & ex CNOPNON *V* XENOPHON *R* XENOPNON *L* *Xenoph. memorab.* I 1, 11 *cf.* § 188 AYTOM HMONEYMATWN *L* AITOMNMMATWN *R* ait OMN MONEYMATWN *V* prima *M* AMA *V* AAA *M* KAT *M* 16 TOIAYTA *R* TOIAYſA *V* TOIAITA *L* MOPAINONTAC *L* ἐπεδείκνυεν] *sic etiam* § 188 *cum Xen. Paris.* *G al.* EITEΔEIKNYEN *R* eit edei KNYEN *V* EΠEΔEYKNYEN *O* EITEΔEIKΘYEN *L* ἀπεδείκνυεν *et* ἐπεδείκνυε *et* ἀπεδείκνυ *ll. codd. Xenoph.* 17 TOI *V* TOY *L* αὐτῷ *om.* *R* AYTWC *L* *Xenoph. memorab.* I 2, 4 *cf.* § 189 TAYſHN *V* TAYTHN *RL* γὰρ τὴν *om.* *V* TEN *L* ὑγιεινήν τε ἱκανῶς (*O*)α *Xenophon* YΓIHN TEIHN ** KANWC (TE) *R* YſIHNTEIHNKANWC *V* YΓINNTEYNNKANWC *M* YTINHTEIHNKAHOC *L* 18 TEN *L* τῆς] *l* T*C (E) *L* TYC *V* ΨYXEC *L* EΠI MEMAN *V* EITI MEMAN *RM* EITIMENAN *L* OIK *V* EMITOΔIZEIN *RL* *Luc. Phars.* IIII 446 *sq.* *cf.* § 189 19 quarto] *add. Spengelius in ed. Varr. de ling. Lat. p.* 651 *om. libri* 20 primas *om.* *DN* 21 impedit] *sic etiam*

Nos 'sentio illam rem'; similiter illi. Virgilius || in X: 158

Hoc patris Anchisae manes, hoc sentit Iulus. |

Ἰσοκράτης παραινέσεσιν: οὕτω γὰρ τήν ἐκείνων τε διάνοιαν αἰσθήσει καὶ σαυτὸν οὐ καταφανῆ ποιήσεις.

5 Nos 'audio illum'; sic etiam illi. Virgilius in XII: 159

Audiat haec genitor, qui foedera fulmine sancit.

Δημοσθένης Φιλιππικῶν Γ: ὅταν δὲ πρὸς τὰ πράγματα ἀποβλέψω . . καὶ ὅταν πρὸς τοὺς λόγους, οὓς ἀκούω.

'Patior illum' Lucanus in I:

10 Pellimur e patriis Laribus patimurque volentes
Exilium.

Δημοσθένης ὑπὲρ Κτησιφῶντος: εἰ μὲν | ἴστε με τοιοῦτον ὄντα, οἷον οὗτος ἠτιᾶτο, οὐ γὰρ ἄλλοθι βεβίωκα ἢ παρ' ὑμῖν, μηδὲ φωνὴν ἀνάσχησθε.

incipit
Luc. Voss. AB inpedit *D* impendit *L* impellit *gloss. in Voss. A* impetit *et* impendit *et* impulit *et* incipit *vv. ll. codd. Luc.* 1 similiter illi *om.* (*M*) illi. G. Virḡ. *N Verg. Aen.* X 534 2 anchise *D* manes] *Med. m. alt.* menes *m. pr.* iul*s (v) *V* Iulius *D* *post* Iulus: similiter Graeci dicunt *add.* (*M*) 3 I*socra-ita-tes (p) *V* Iiisocrates *L* Isocrates. GR. Nos *Dd* Insocrates. G. Nos *N* *Isocratis πρὸς Δημόνικον or.* § 34 *p.* 9 *St.* 153 *B-S. cf.* § 185; *eodem modo eiusdem or. locus laudatur* § 278 ΠΡΑΙΝΕϹΕϹΙΝ *V* ΙΤΑΡΑΙΝΕϹΕϹΙΝ *R* ΠΑΡΑΙΝΕϹΕϹΥΝ *M* ΓΑΡ ΤΝΕ ΚΑΙΗΑΙΝ ΛΙΑΝΟΙΑ *L* *διάνοιαν*] *sic etiam* § 185 ΔΙΑΝΟΙΑ *V* *γνῶσιν Isocrates γνώμην edd. Isocr. ante Bekkerum, cf. Spengelium l. l. p.* 634 4 ΑΙϹΕΝϹΕΙ *RL* ΑΙϹΕΝϹΕΙ *M* ΑΙϹΕΝΗϹΑΙ *V* ϹΑΙΤΟΝ *L* *σεαυτὸν* (*MO*) *codd. Isocratis* ΚΑΤΑΦΑΝΗΙ ΤΟΙΗϹΕΙϹ *V* ΚΑΤΑΦΑΝΝΙΤΟΙΗϹΕΙϹ *L* ΙΤΟΙΗϹΕΙϹ *R* *pro Ἰσοκράτης — ποιήσεις:* & Socrates *sq. lac. 1*; et Euripides *sequente Hecubae versu* 1060 *sq.* (1045 *sq.*) *ἃ ἃ σίγα* (alterum *σίγα om.*) *κρυπτὰν βάσιν αἰσθάνομαι τᾶνδε γυναικῶν. 2 — π; Isocratis locum ante Euripideum add. α eiusque asseclae κβ, post Isocrateum vero haec: ἰσαῖος. τὰ δὲ τοιούτων δὴ μαρτυριῶν οἱ δικάζοντες. τὰ μὲν αὐτοὶ συνειδότες, ὅτι ὑγίαινεν ὁ παῖς τῶν ἑωρακότων αἰσθανόμενον μαρτυρούντων τὰ δὲ ἀκοῇ πυνθανόμενοι, quae Krehlio teste nec in Iuntina leguntur. utrumque additamentum om. Putsch., Euripideum Isocrateo subiunxit, Isaei locum om. Krehl., uncis quadratis more suo inclusum post Isocratea utrumque l. exhibuit x. in Isaei, quae exstant, orationibus haec non leguntur: 'Aldinus editor nisi ex scripto libro aliunde sumere non poterat' Spengelius in ed. Varr. de l. L. p.* 637; *at transtulit ex Suida s. v. αἰσθέσθαι, v. Sauppium l. mox laudando. Isaei verba proponuntur et partim emendantur a Schoemanno Isaei ed. p.* 168. 498, *H. Sauppio orr. Att.* II 243 *Isaei fr. ἀπαράσ.* 6, *Bernhardyo Suidae ed.* I 2, 58 *cf. Müllerum orr. Att.* II 343 *fr. Isaei ἀπαράσ.* 126 5 sic etiam illi *om.* (*M*) illi G. Virḡ. *N* *Verḡ. Aen.* XII 200 in aen. XII *O* 6 hec *V* federa *N* fulmines ancit *R* fluminis ancit *V* 7 ΛΕΜΟϹΟΕΝΗϹ *L* ΔΗΜΟϹΕ ΕΝΕϹ *V* ΔΗΜΟϹΤΕΝΕϹ. GR. Patior *D* Demosthenes. G. Patior *N* *Demosthenis or. Olynth.* III § 1 *p.* 28 *R.* 511 *B-S. cf.* § 186 ΦΙΛΙΠΠΙΚΩΝ *V* ΦΙΛΙΙΤΠΙΚΩΝ *R* ΦΙΛΝΤΠΙΚΩΙΙ *L* ΔΗ *CO*-ΔΕΙ|ΤΡΟϹ *L* *τε εἰς Demosthenes et sic* § 186 *τε πρὸς v. l. codd. Demosth.* ΙΤΡΟϹ *VR* ΤΟ *M* ΤΑΙΤΡΑΓΜΑΤΑ *VRL* ΑΠΟΡΛΕΨΩ *M* ΑΠΟΒΛΕΨΟ *L* 8 ΙΤΡΟϹ *RL* *εἰς* § 186 *οὓς*] ΟΥΚ *L* 9 Patiorum̧ illum *D* *Luc. Phars.* I 278 *sq.* II *M* 10 pa*timq. *Voss. B* 11 Exsilium *Voss. A* exitium. GR. Memini *D* 12 ΛΕΜΟϹΘΕΝΗϹ *L* ΔΗΜΟϹΕΕΝΗϹ *VR* ΔΗΜΟϹΕΕΝΝΟ *M* Demostenes. G. Memini *N* *Demosth. de corona or.* § 10 *p.* 228 *R.* 575 *B-S. cf.* § 188 ΥΙΤΕΡ *RL* ΚΤΕϹΙΦΩΝΤΟϹ *L* ΚΤΝϹΙΦΩΝΗΝΑΝΑϹΧΟϹΘϹ. Memini (*om. med.*) *V* *ἴστε*] (*O*)? *α Demosthenes* ΕΙϹΤΕ *RML* ΤΟΥΟΥΤΟΝ *L* *τοῦτον ὄντα οἷον Priscianum vel grammaticos legisse censet Spengelius l. l. p.* 640 *ὄντα om. codd. Demosth.* 13 ΟΙΟΗ *L* ΗΤΙΑΤΟΥΓΑΡ *M* ΓΑΡΑΜΟΘΙ ΒΕΒΙΩΑ *R* ΓΑΡΑΜΟΘΙ ΒΕΒΙΩΑΝΙΤΑΡ *L* *ἄλλοθί που* (*O*) *Demosthenes et sic* § 188 ΒΕΒΙΩΑ *M* ΙΤΑΡ *R* ΥΜΙΗ ΜΕΔΕ *L* ΥΜΝΜΔΕ *M* 14 ΦΟΝΗ ΗΑΝΑϹΧΕΘΦΕ *L* *ἀνάσχησθε*] (*O*)? *α Demosthenes* ΑΝΑϹΧΘϹΘΕ *R* ΑΝΑϹΧΟϹΘϹ *V*

160 'Memini illam rem' et 'illius rei'. Virgilius in bucolico:

numeros memini, si verba tenerem.

idem in IIII Aeneidos:

nec meminisse pigebit Elissae.

Δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ Αἰσχίνου: ἵνα τὴν ὅτε ἀδωροδόκητος ὑπῆρχε προαίρεσιν αὐτοῦ τῆς πολιτείας ἀναμνησθέντες, ὡς προβεβλημένη καὶ ἄπιστος ἦν πρὸς τὸν Φίλιππον. Ὅμηρος in Iliados Ω: 5

Μνῆσαι πατρὸς σεῖο, θεοῖς ἐπιείκελ' Ἀχιλλεῦ.

161 'Impero tibi', ἄρχω σοῦ. Virgilius | in I georgicon: 10

Exercetque frequens tellurem atque imperat arvis;

Attici: ἦρχεν Ἀθηναίοις.

Latini 'aufero tibi' et 'a te', similiter 'eripio, adimo, amolior, amoveo'. Terentius in Phormione:

Aufer mi oportet. 15

Lucanus in V:

Heu quantum fortuna umeris iam pondere fessis
Amolitur onus.

Virgilius in II Aeneidis:

teque his, ait, eripe flammis. 20

Homerus in Iliadis *Α*:

αὐτὰρ ὁ τοῖσιν ἀφείλετο νόστιμον ἦμαρ,

et per accusativum tamen idem in Iliadis *Α*:

Μήτε σὺ τόνδ' . . . . . . ἀποαίρεο κούρην.

v. supra ANACX. ecce *M* 1 Memini] *r* Memin *R* illius re *L* *Verg. ecl.* 9, 45 (*def. Rom.*) 2 uerba — meminisse *om.*, si uerba — meminisse *in mg. inf. add. L* tenerem] *Pal., m. alt.* teneram *m. pr.* 3 *Verg. Aen.* IIII 335 (*def. Rom.*) ęneid̄ *D* aeñ *N* 4 nec me meminisse *Vergilius* me *ante* meminisse *inseruissem, nisi idem voc. cum a Verg. Med. tum a codd. Prisc. infra* § 187. 190. 241 *omittere-tur* pigebat *O* Elissae] *ex* elisse *corr. Med.* elisae *VOL* elissae. GR̄. impero *D* 5 ΔΕ ΜΟCΘΕΝΗC *L* *Demosth. de falsa legat. or.* § 27 *p.* 349 *R.* 612 *B-S. cf.* § 190 ΔΗΜΟC ΕΕΝΤωΙ *V* Demostenes. G. in iliados. G. impero *N* ΗΝ *L* τῷ] ΤΑ *M* ΙΝΑ Τ. ΗΝ *V* ΑΛωΓΟΔΟΚΕΤΟC *L* ΑΛωΡΟΔΟΚΗΤΗC *O* 6 ΥΡΤΕΡΧΕ *L* ΙΤΡΟΑΙΡΕCΙΝ *VRL* ΑΙΤΟΥΤΕCΙΤΟΝΤΕΙΑC *L* ΙΤΟΛΙΤΘΙΑC *V* ΙΤΟΛΙΖΕΙΑC *R* ΑΝΑΜΝΗCΘΕCΙΝΤΕC *L* ΑΝΑΛΙΝΝCΕΕΝΤΕC *M* 7 ΙΤΡΟΒΕΒΛΗΜΕΝΗ *R* ΠΡΟΒΕΛΗΜΕΝΗ *M* ΙΤΡΟ-ΒΕΒΑΝΜΗΝΕ *L* ΙΤΡΟΒΕΒΑΗΜΕΝΕΙ *V* ΚΕΙ *L* ΙΤΡΟC *VRL* ΦΙΔΙΙΤΙΤΟΝ *VR* ΦΑΙΤΙ-ΤΟΝ *L* *Hom. Il.* XXIIII 486 *cf.* § 241 8 ΙΝΑΛΙΑΔΟC *L* In aliadoc *R* Ἰλιάδος (*O*) Ω] (*O*) ω α *om. VRML* 9 ΜΝΗCΑΙ *V* ΜΝΕCΑΙ *L* μνήσεο § 241 ΙΤΑΤΡΟC *VRL* σεῖο] *sic etiam* § 241 σειο *Hom. Ven.* Ζηνόδοτος σεῖο κακῶς *schol. Vict.* σοῖο *v. l. ap. Hom.* ΕΙΤΙΕΙΚΕΛΕ *VRL* ΑΧΙΜΕΥ *VL* 10 ΑΡΑΧω *D* ΑΡΧΟ *L* σοῦ] *sic etiam C* COI (*MO*)*D* *Verg. georg.* I 99 1 *om. D* 12 Ἀττικοί (*O*) ἦρχεν] ΗΡΕΧΕΝ *L* ΝΟΧΕΝ *D* G. *N* ΑΕΗΝΑΙΟΙC *R* ΑΕΝΝΑΙΟΙC *V* ΑΝΕΝΑΙΟΙC *D* 14 terrentius *L* *Ter. Phorm.* I 4, 45 15 Auferre *N* mi] *Terentius* mihi *codd. Prisc.* 16 *Luc. Phars.* V 354 *sq.* 17 furtunas *L* humeris *MODN cum utroque Voss.* 18 amolimur *L* honus *n* 19 *Verg. Aen.* II 289 eñis *N* aeneidos (*O*) 21 Homerus in Iliadis *A*] *immo Odyss.* I 9 in Iliadis *A*] in iliadis *VRCOL* inialiadis *M* ὀδυσσείασ α. α iliad' GR̄. & p accm tamen idem in iliadis GR̄. Et nos *D* iliadis aιτa. Et per accm tñ idem in iliadis. ΜΕΤΕ. Et nos *N*

A] *om. libri cum C* 22 ΑΥΤΑΡ *V* ΑΦΕΙΛΕΓΟ *VR* ΝΟCΤΙΜΟΒ *L* 23 *Hom. Il.* I 275 *A*] (*O*) α *om. VRML* 24 σὺ] CI *L* ΤΟΝΔΕ *VR* ΤΟΗΔΕ *L* τόνδ',

Illi ἄχθομαι τόδε et τῷδε et nos quoque 'doleo illam rem' et 'illa re'; 162
similiter 'indignor'. Sallustius in Catilinario: et quasi dolens eius
casum. Virgilius in II Aeneidos:

Et casum insontis mecum indignabar amici.

5 idem in I: |

Nota tibi et nostro doluisti saepe dolore.

'Ausculto tibi' et 'te'. Attici 'ἀκροῶμαι σοῦ' καὶ 'σέ'. *Αἰσχίνης*
ἐν τῷ κατὰ Κτησιφῶντος: οἱ δὲ δικασταὶ ὥσπερ ἐπῳδὴν ἢ ἄλλο
τι· ἀλλότριον πρᾶγμα ἀκροώμενοι. Terentius in Andria: 163

10 Pamphilumne adiutem an auscultem seni.

in eadem:

Ausculta pauca: et quid ego te velim et tu || quod
quaeris scies;

nec enim aliter stat iambus, qui est quaternarius, quod etiam Donati
15 commentum approbat.

'Potior illius rei' et 'illam rem' et 'illa re'. Cicero in II invectivarum: rerum potiri volunt. Terentius in adelphis:

ille alter sine labore patria potitur commoda.

Virgilius in I:

20 Egressi optata potiuntur Troes harena.

similiter Attici: 'ἀπήλαυσα τούτου' καὶ 'ἀπὸ τούτου' καὶ 'τοῦτο'. | Ἰσο- 164
κράτης ἐν τῷ περὶ τῆς εἰρήνης: καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν †ἀπο-
λαύωσιν, ὧν ἂν λάβωσιν, in sequentibus vero idem: δέδοικα, μὴ

ἀγαθός περ ἐών, ἀποαίρεο (*O*) *Homerus* . ΑΙΤΟΑΙΡΕΟ *VRL* 1 et τῷδε] ΕΤΩΙΔΕ *M* ΕΓΩΙΔΕ *VR* ΕΤ ΟΥΔΕ *L* καὶ τῷδε (*O*) .ΕΤ NOS *VRL* doleo] *r* deleo *R* 2 *Sall. Cat.* 40, 2 3 casum] *r* causum *VR* causam *v* *Verg. Aen.* II 93 (*def. Rom.; Ver. quamvis lacunis interceptus cum scriptura tralaticia videtur conspirare*) Aeneidos] *r* ęneid' *D* aeū *N* teneidos *VR* 5 *Verg. Aen.* I 669 6 doluisti] *r* doluistis *VRML* 7 Ἀττικοὶ *C?* (*non V*) Attici. GR. Terentius *D* Attici. ΑΚΡΟΟ. Ter̄. *N* ΑΚΡΩΜΑΙ *RL* CΩΥ *L* CE ΚΑΙ COI *O?* *Aeschin. adv. Ctesiph. or.* § 192 *p.* 582 *R.* 466 *B-S.* 8 ΚΤΗCΙΦΩ*ΝΤΟC *V* ΚΤΕCΙΦΟΝΤΟC *L* ΟΙΔΕ *R* Ο—ΔΕ *V* ΔΙΚΑΤΤΑΙ *L* ΔΙΚΑΤΑΤ *M* ΩCΙΤΕΡ *RL* ΩCΥΤΕΡ *V* ΕΙΤΩΙΔΗΝ *R* ΕΙΤΟΙΔΗΝ *L* ΕΙΤΩΙΔΗΗΝ ΑΛΛΟ *V* ἢ *ἀλλότριόν τι πρᾶγμα* (*MO*) *Aeschines* 9 ΑΚΡΟΜΕ-ΝΟΙ *L* terrentius *VML* *Ter. Andr.* I 3, 4 10 phamphilumne *D* pamphilumne *L* adiuuem *D* an] aut *N* 11 *Ter. Andr.* III 3, 4 *cf.* § 225 12 pauca] *sic Bas.* paucis *qui Bentleio innotuerant omnes;* 'et paucis et pauca legitur' *Donatus cf.* § 225 paucis: et quid te ego *Bentleius* ego tę uelim *Rr* 13 queris *VMN* 14 stati ābus *V* 16 Ciceri *V* *Cic. in Cat. or.* II 9, 19 17 terrentius *ML* *Ter. adelph.* V 4, 17 18 aliter *N* alte *M* altero *v* alter sine] *r* altens ine *R* ine *in* sene *mut. m. rec.* patriā *M* paria *O* com***a, *lit. med. lac. haustis, Bemb.* commodo *M* 19 Dicit Virgilius *Nr* dic (*num* dic̄?) uirgilius *M* Vegt *V* *Verg. Aen.* I 172 (*def. Pal.*) aen. I *O* 20 egresi *M* optata] *r* optat *R* pociuntur *M* arena *MONr* 21 attici. GR. in sequentibus *D* attici ΑΙΤΗΑΙ ** In sequentibus *N* ΑΙΤΗΛΑΥCΑ *VRL* ΑΠΒΛΑΥCΑ *O* ΤΟΥ. ** ΤΟΥ (ΚΑ) *R* ΤΟΥΤΟΙ *L* ΤΟΥ *MC* ΑΙΤΟ *VR* ΑΠΟ ΤΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥΤΟΥ *M* ICΟΚΡΑΤΗC *ex* IKO-ΚΡΑΤΗC *corr. V* CΟΚΡΑΤΗC *M* *Isocratis de pace or.* § 34 *p.* 166 *St.* 211 *B-S.* 22 ἐν] ΕΚΙ *L* ΙΤΕΡΙ *V* τῆς] CEC *L* ΒΙΡΝΝΝC *V* ΑΧΡΑC *L* ΑΙΤΟΛΑΥΩ-CIN *VR* ΑΠΟΛΑΥΩCIN *L* *ἀπολαύοντας Isocrates* 23 ΩΝ ΑΑΝΑ.ΑΒΟCΙΝΩΝΑΝΑ.ΑΒΟCΙΝ *M* ΩΗΑΗΑΑΒΟCΙΝ *L* ΛΑΒΟCΙΝ *VR* idem. GR. Huic simile *D* idem. ΤΕΑΝ. Huic simile *N* *Isocr. de pace or.* § 81 *p.* 175 *St.* 214 *B-S.*

πειρώμενος ὑμᾶς εὐεργετεῖν αὐτὸς ἀπολαύσω τι φλαῦρον. Πλάτων ἐν τῇ Σωκράτους ἀπολογίᾳ: καὶ εἰ μέντοι τι ἀπὸ τούτων ἀπήλαυον.

165 Illi '*ἀποστερούμενος τοῦτο*' *καὶ* '*τούτου*'; huic simile nos dicimus 'pascor hanc rem' et 'hac re'. Virgilius in II Aeneidos: 5

et miseros morsu depascitur artus.

idem georgicon III:

Pascuntur vero silvas et summa Lycaei.

idem [in bucolico]:

Frondibus hirsutis et carice pastus acuta. 10

166 '*Ἀπογινώσκω τούτων*'. *Δημοσθένης Φιλιππικοῖς: ἐγὼ μὲν γὰρ ἡγοῦμαι Φίλιππον, οὔτ' εἰ τὰ | πρῶτα βιασθεὶς ἄκων ἔπραξεν, οὔτ' ἂν εἰ νῦν ἀπεγίγνωσκε Θηβαίους, τοῖς ἐκείνων ἐχθροῖς συνεχῶς ἐναντιοῦσθαι.* Latini 'despero illam rem'. Lucanus in V: 15

Desperare viam.

Euripides:

Οὐχ ἑσπέρας φάσ', ἀλλὰ καὶ μεσημβρίας

1 ιτειρομενος *VRL* *ὑμᾶς εὐεργετεῖν* — aliquid facere § 296 *sine lacunae nota scriptura continua pergens om. L* αυιτολαυcω *VR* 2 ιτλατον *VR* *Platonis apol. Socr. c.* 18 *p.* 31 *B St.* εντνι cοκρατοιc α*τολογια (η?) *V* cοκρατουc λιτολογια *R* *ἀπολογίᾳ — ἀπήλαυον*] αγιολαυον *M* *μέντοι τι*] *scripsi cum codd. Platonis μέν τι Putschius et sic apud Plat. C. F. Hermannus, v. praef. ed. Teubn.* I *p.* IX μεντοι *RCO* μεντοτ *V* αιτο *VR* 3 *ἀπήλαυον*] *sic cod. Plat. Φ ap. Bekkerum* αιτηλαυον *VR* *ἀπέλαυον* (*O*) *pars codd. Platonis ἀπέλαβον alii* 4 αιτοcτερουμενοc *VR* ait ὁ cτερουμενοc *M* ανοcτερουμενοc *O* τουτο (*sic teste Spengelio l. l. p.* 636 τουτου *Heinius*) και του *M* '*videntur plura deesse*' *Spengelius l. l. et desunt fort. usus Atticorum exempla, in Latinis nihil deesse videtur, ubi* depascitur *in exemplo Vergiliano tacite positum est pro tertio, quod dicitur, comparationis* semile *R* 5 pascor hanorem *M* *Verg. Aen.* II 215 .I. *N* aneidos *R* ęneid' *D* aeñ. *N* 6 artus] *r* arcus *VRM* 7 *Verg. georg.* III 314 *cf. lib.* VIII § 9 in georgicon *N* 8 syluas *R* lycei *D* licei *N* lyci *M* 9 idem in bucolico] *immo georg.* III 231 *atque inde affertur lib.* V § 36 *et infra* § 193. *et sic h. l.* in .III. geor̄. *N. mihi add.* in bucolico *interpolationi potius quam memoriae ipsius scriptoris lapsui originem videtur debere; post* idem *fort.* ibidem *excidit, tum sedes loci Verg. perperam addita est* in *om. O* 10 irsutis *N* accuta *V* acuta. G. Latini despero *N* acuti gr̄. Latini despero *D* 11 αιτογινωcκω *R* α*τογινωcκω *V* τουτον (*O*)? *Krehlius; an ταῦτα* et *τούτων?* δημοcεενηc *VR* *Demosth. or. Philipp.* II § 16 *p.* 69 *R.* 524 *B-S. cf.* § 195 φιλιιτιτικοιc *R* 12 *ἡγοῦμαι*] *sic etiam* § 195; *probat Spengelius l. l. p.* 641 *οὐδ'* (*οὐκ al.*) *ἂν ἡγοῦμαι* (*ἡγοῦμαι post γὰρ ponit Bekkeri F*) *codd. Demosthenis;* ηγουταηεμαι *V* φιλιτιτον *R* ιτρωτα *R* βαταcεειc *M* ακων (*ex* ακω* *corr.*) ηειτραξεν *V* ειτραξεν *R* 13 *οὔτ'*] οιτ *V* αιτεγιγνωcκε *R* απεγιγνωοκε *M* απεγγνωcκε *V* *ἀπεγίνωσκε* (*O*) *ἀπέγνωκε x* *Θηβαίους*] εηβατου *M* 14 εχεροιc *VM* εναντιουεз *V* εναντιουcε *MO* *Luc. Phars.* V 574 17 erupides *V* *Εὐριπίδης* (*MO*) *Eurip. fr. trag. inc.* CXCI *Matth.* 994 *Nck. p.* 530 *sq. cf.* § 194 eurupides. gr̄. et nos *D* Euripides. G. et nos *N* 18 ουκ *VR* εcιτεραc *VR* *φάσ'*] α φαcιν *RMO* φα.c.ιν *V* μεcεμβριαſ *V* μεcεμβρ*ιαc (α) *R* μεcεμιβριαc *M* '*Verba μεσημβρίας τούτους ἀφεστήκασιν om. poetae nomine habet etym. Voss. p.* 332 *B ed. Gaisf. Locus mihi obscurissimus.*' *A. Nauckius trag. Gr. fr. p.* 531

Τούτους ἀφεστήκασιν ἡμέραν τρίτην,
et nos 'absum tertium diem'.

'*Ἀπέδρα με' καὶ 'ἀπέδρα μου'. Πλάτων ἐν Πρωταγόρᾳ: ὁ γάρ τοι παῖς με ὁ Σάτυρος ἀπέδρα.* Lucanus in II:

5 Heu demens non te fugiunt, me cuncta secuntur.

'*Ἀπελθεῖν τὴν ὁδὸν' καὶ 'τῇ ὁδῷ'* illi dicunt, nos quoque 'ire viam' 167 et 'via'. Cicero pro Murena: hanc viam dico, ite viam. Virgilius in IIII Aeneidos:

longam incomitata videtur

10 Ire viam.

'*Ἀρτίως' καὶ 'ἄρτι'* et | praeteritum paulo ante et praesens significat apud illos. *Εὐριπίδης ἐν Ἱππολύτῳ στεφανηφόρῳ:*

Ἦν ἀρτίως ἔλειπον, ἢ φάος τόδε
Οὔπω χρόνον παλαιὸν εἰσεδέρκετο.

15 *Μένανδρος ἐν ἐπιτρέπουσιν:*

† ΕΙΣΙΜΝ *πρὸς ἐκείνην λέγεις, ἄρτι γὰρ νοῶ.*

Romani quoque adverbium 'modo' in eadem utriusque temporis significatione 168 ponunt. Terentius || in Phormione:

Modo apud †forum - Meumne?

1 ΤΟΙΤΟΙϹ *V* ΑΦΕϹΤΗϹΑϹΙΝ *V* *ἡμέραν τρίτην*] *codd.* § 104; *Krehlius* ΗΜΕΡΑ Η ΤΡΙΤΗ̃ΟϹΑΤΥΡΟΙ *V* ΗΜΕΡΑΝ ΤΡΙΤΗ ϹΑΤΥΡΟΙ *RO* ΗΜΕΡΑΝ ΤΡΙΤΗΝ ϹΑΤΥΡΟΥ *C* ΗΜΕΡΑΝ ΤΡΙΤΗ̃ ϹΑΤΥΡΟΙ *M scriptura ex exemplo Platonico lin.* 4 *interpolata* 2 abusum *O* tercium *V* in tertium *d* diem. G. Lucanus *N* diem; ſarapaofa ꝑ ΠΑΙϹ ΜΕ ΟϹΑΤΙΡΟϹ ΑΤΕΡΡΑ. lucanus *D* (Z *spscr. d; in mg.* Grauor hanc rem et hac re dicimus *d*) 3 ΑΠΕΔΡΑ *V* ΚΑΙ ΑΙΤΕΔΡΑ *R* ΙΤΑΑΤΩΝ *VR* *Plat. Protag.* 2, 4 *p.* 310 *C St. cf.* § 195 ΠΡΩΓΑΓΟΡΑ *VM* ΙΤΡΩΓΑΓΟΡΑ *R* 4 ΙΤΑΙϹ *VR* ὁ *om. M* ϹΑΤΥΡΟϹ *V* ϹΑΤΙΡΟϹ *R* ΑΙΤΕΔΡΑ *VR* *Luc. Phars.* II 575 5 non refugiunt *M* mecunta *V* me castra *Luc. Marb.* secuntur] *sic Voss. B* sequuntur *VMON cum Voss. A* 6 GR. *D* G. *N* ΑΙΤΕΛΕΕΙΝ *R* ΑΙΤΕΛΕΕΙΝ *V* illi dicunt *ἀπελθεῖν τὴν ὁδὸν καὶ τῇ ὁδῷ* (*O*) ΤΗΝΟ dō ΚΑΠ|*ΗΙΟdωι (Η) *V* ui*ā (t) *D* 7 *Cic. pro Mur. or.* 12, 26 pro munera *V* pro muraena (*O*) Nam hanc *OD* hanc *etiam* § 196 istam uiam dico, inite (in te *Oxon. C*) uiam *codd. Cic.* dico ire ite uia *N* ite viam] *sic iterum Prisc.* § 196 *et sic et Arus. Mess. et Servius ab Halmio Cic. orr. ed. Orell. alt.* I 726 *allati* *Verg. Aen.* IIII 467 *sq.* 8 ęn. *N* 9 solam sibi. semper incomitata uidetur *Med.* (longam *sup.*) incōmitata *n* incōmutata *N* 11 ΑΡΤΙΟϹ *V* *ἀρτίως καὶ ἄρτι*] *sup. lin. add. d* G. ΑΡΙΤΙΟϹ ΚΑΙ ΡΕΙ *N* ante *V* 12 eripides *V* *Eurip. Hippol. v.* 904 (907) *sq.* eurupides eni GR. Romani *D* Euripides. G. Romani *N* ΙΙΤΙΤΟΑΥΤΩΙ *R* ΙΠΙ ΤΟΛΙΤΩΙ ϹΦΕΤΑΝΗΦΟΡΑΙ *V* 13 ΕΛΕΙΙΤΟΝ *VR* *ἔλιπον v. l. codd. Eurip.* *ἢ φάος*] ΦΗΛΟϹ *V* *εἰς φάος v. l. codd. Eurip. cf. Kirchhoffii ad h. l. adn. crit.* I 490 *ed. suae* 14 ΟΥΤΙΩ *V* ΙΤΑΛΑΙΟΝ *R* ΝΑΛΑΙΟΝ *M* ΙΤΑΛΑΙΟΝΕΕΙϹΘΕΛΕΡΚΕΡΟ *V* *εἰσεδέρκετο*] *sic etiam teste Heinio M* (*non εἰσέρκετο*) ΕΙϹΕΔΕΡΚΕΤΟ* ΜΕΝΑΠΔΡΟ ΕΝΕΙΤΙΤΡΕΙΤΟΥϹΙΝ *R* 15 ΜΕΝΑΝΔ|ΟΗΕΕΙΤΙΤΡΕΙΤΟΥϹΙΝ *V* *Menandri epitrep. fr.* VII *t.* IV *p.* 121 *fr. com. Gr., p.* 902 *ed. min. Mein. cf. Spengelium l. l. p.* 615 *sq. v. Herwerden obs. crit. in fr. com. Gr. p.* 86 ΕΠΙΤΡΕΠΟΥϹΙ *M* ΕΠΙΤΡΟΠΟΙϹΙΝ *O* 16 *εἴσειμι* (*O*) *α* '*ἔσιμεν πρὸς ἐκείνην ἔλεγες, ἄρτι γὰρ νοῶ scripserim, nisi forte praestat ἔσιμεν πρὸς ἐκείνην, ἄρτι γὰρ νοῶ, λέγεις.' ANauckius* ΙΤΡΟϹ *R* *σέ, κείνην* (*O*) ΛΕΓΕ.ΙϹ. *VR* ΓΑ[P] *V* 17 aduerbium hoc est modo *M* significationem *V* 18 ponuntur *Dd* Terrentius *Dd* *Ter. Phorm.* I 4, 20 19 a[put] *Bemb.* forum] portum *Terentius* for, meū mo dix̄ *Dd* meum (*om.* ne) *O*

'modo' dixit pro 'nuper'. idem in eunucho:

modo ait, modo negat

pro 'nunc ait, nunc negat'. Donatus in secunda arte de nomine: sed modo nomina generaliter dicimus pro 'nunc'.

169 Illi 'βαρύνομαι τούτου' καὶ 'ὑπὸ τούτου' καὶ 'τούτῳ'. Σοφοκλῆς ἐν Φιλοκτήτῃ τῷ ἐν Τροίᾳ: 5

Ὀσμῆς †μου ὅπως μὴ βαρυνθήσεσθέ μου

ἀντὶ τοῦ 'ὑπὸ τῆς ὀσμῆς'. Κρατῖνος ἐν πλούτοις:

Μὴ | ξυντυχίᾳ βαρυνόμενοι.

'gravor hanc rem' et 'hac re'. Virgilius in X: 10

quid, si, quae voce gravaris,

Mente dares?

Illi βασκαίνει αὐτόν. Δημοσθένης ἐν τῷ ὑπὲρ Κτησιφῶντος: ὁ δὲ σιγήσας ἡνίκα ἔδει λέγειν, ἄν τι δύσκολον συμβῇ, τοῦτο βασκαίνει. Virgilius in bucolico: 15

Nescio, quis teneros oculus mihi fascinat agnos.

Illi βουλομένοις ἐστὶν ἡμῖν. Δημοσθένης ὑπὲρ Κτησιφῶντος: τῆς δὲ πομπείας ταυτησὶ τῆς †ἀναίδην ὕστερον, ἂν βουλομέ-

1 nuper] *v* nuber *V* *Ter. eun.* IIII 4, 46 enucho *D* 2 *post* negat *sqq.* — negat *om. O* 3 *Donati art. gr.* II 2, 1 *p.* 1743 *P.* 9 *L.* arte] *r* parte *R* de nomine] *r* donomine *R* de nomine dix̄ *N* 5 Illi. G. Nos grauor *N* illi GR grauor hanc *D* τούτου καὶ ὑπὸ τούτου καὶ τούτῳ] *collatio anonymi penes editorem Oxoniensem* ΤΟΥΤΟΥ ΚΑΙ (*non* ΚΑΙ ΤΟΥΤΟΥ ΚΑΙ *M*) ΥΠΟ ΤΟΥΤΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥΤΟ *RM Tegerns. a Spengelio l.* ΤΟΙΤΟΙ ΚΑΙ ΥΠΟ ΤΟΙ ΚΑΙ ΤΟΥΤΟΥ *V* ὑπὸ τούτου καὶ τούτῳ καὶ τοῦτο *C* ΤΟΥΤΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥΤΟ *O* ϹΟΦΟΚΑΛΗϹ *V* *Sophocl. Philoct. in Troia fr.* 630 *p.* 225 *sq. Nauck.* 6 ΦΙΛΟΚΤΝΤΝΙ *V* 7 ὀσμῇ μόνον ὅπως μὴ *Porsonus not. in Ar. ed. Dobree in av. v.* 1238 *p.* 183 *ed. Lond.* μου] *sic etiam an.* ΙΔΟΥ *coni. A. Nauckius trag. Gr. fr. p.* XV μου ὅπως] ΜΟΝΟΝ ωϹ *CO et sic* μόνον ὡς *Putschius* μόνον ὅπως *Spengelius l. l. p.* 615 ΟΙΤωϹ ΜΗ *R* ΟΙΤωϹ ΚΑΗϹΕΝΦΙΛΟΚΜΗ, *ubi additam. ortum videtur ex adn. archetypi marg.* (Σοφο)κλῆς ἐν Φιλοκ(τήτῃ), *V* ΒΑΡΥΝΕΗϹΕϹΘΕΙΜΥ *V* ΒΑΡΥΝΕΗϹΕϹ. ϲε. ΜΟΥ *M* 8 ΑΝΤΥ *V* ΥΙΤΟ *R* ΥΤΟ *V* *Cratini plutor. fr.* VII *com. Gr. fr.* II 110, *p.* 38 *ed. min. Mein.* ΕΝΙ ΤΛΟΥΤΟΙϹ *R* ΕΝ ΤΙΛΟΥΤΟΙϹ *M* eni ΤΛΟΤΤΟΙΟ *V* ΕΝΠΙΛΟΥΤΟΙϹ *O* 9 Μὴ] ἐμῇ *an.* ΜΝ *M* ξυντυχίᾳ] *Putschius (vel potius ι subscr. per errorem typogr. om.* α) ΞΥΝΤΙΧΕΙΑΙ *V* ΞΥΗΤΥΧΕΙΑΙ *R* ΞΙΝΤΥΧΕΙΑΤ *M* ΞΥΚΕΙΑ *O* ξυντυχίαισι *coni. Runkelius Cratini fr. plutor. fr.* VII *p.* 46, *Meinekius in ed. min.* ΒΑΡΥΝΟΜΕΝΟΥ *M* 10 gravor hanc rem et hac re] *sup. lin. add. r om. VR* Virgilius in X grauor hanc rem et hac re *M* *Verg. Aen.* X 628 *sq.* XI *N* X aen. *O* ·x· *quid (i) *V* 11 si] *r* sit *VRM* quae] qui *M* quid *O* quem *an.* gravaris] *r* grauares *VRM* 12 *post* dares: grauior hanc rem et hac re *add. R del. r* dares. illi bacca. GR. Vergt *Dd* Illi G. Vir *N* 13 Bachainei aſTON *M* *Demosth. de cor. or.* § 189 *p.* 291 *R.* 595 *B-S.* ΥΙΤΕΡ *VR* 14 ϹΙΤΗϹΑϹ *VR* ΗΝΚΑ *V* ἂν *om. O* ΔΙϹΚΟΛΟΝ *V* ΟΥϹΚΟΛΟΝ ΕΥΜΒΗ *M* 15 *Verg. ecl.* 3, 103 (*def. Med. Pal.*) 16 Nescio] *Rom. m. alt.* nes *m. pr.* quiſteneros *V* 17 illi GR sallustius *D* Illi G. Sat *N* *Demosth. de cor. or.* § 11 *p.* 229 *R.* 576 *B-S.* ΥΙΤΕΡ *R* 18 ΔΗ *V* ΙΤΟΜΙΤΕΙΑϹ *VR* ταύτης (*O*) *Demosthenes* ἀναίδην] *mutare nolui, cum sic sive Priscianus sive is quem exscripsit in cod. suo invenerit: sic multi codd. Dem.* ΑΝΑΥΔΗΤΙ *M* ἀνέδην *pars librorum Dem. cum Σ recte post* ἀνέδην *vel* γεγενημένης (*Σ al.*) *vel* οὑτωσὶ γεγενημένης *add. codd. Demosth.* ΒΟΥΛΟΜΕΝΕΙϹ *VRM* ἀκούειν *vel post* βουλομένοις *vel ante* μνησθήσομαι *add. multi codd. Demosthenici* βουλομένοις ἢ τούτοις ἀκούειν, μνησθήσομαι (*O*)

νοις ἢ τουτοισί, μνησθήσομαι. Sallustius in Iugurthino:
neque plebi militia volenti putabatur.

Γάρ coniunctio causalis invenitur etiam repletiva vel confirmativa XXI 170
apud Graecos, quomodo et apud nos. *Ὅμηρος*:

5 *Οὐ μέν τις σχεδόν ἐστι πόλις πύργοις ἀραρυῖα·*
Ἀλλ' ἐν γὰρ Τρώων πεδίῳ πύκα θωρηκτάων,
Πόντῳ κεκλι|μένοι, ἑκὰς ἥμεθα πατρίδος αἴης:

abundat enim *γάρ*. *Πλάτων δὲ ἢ Κάνθαρος συμμαχίᾳ οὕτως ἤρξατο:*

10 *Ἐγὼ γὰρ ὑμῖν ἦν φράσω.*

Virgilius in V:

Heu quianam tanti cinxerunt aethera nimbi?

similiter 'enim' Terentius in adelphis:

†enim vero non sinam.

15 *Γελωτοποιῶ τόνδε* Attici dicunt. Terentius in eunucho:

Quin . . insuper scelus postquam †ludificatus est virginem.

Illi '*γένει ποδαπὸς*' *καὶ* '*γένος*'. *Ἡρόδοτος Α*: *Κροῖσος ἦν Λυ-* 171
δὸς μὲν γένος, παῖς δὲ Ἀλυάττεω. Δημοσθένης ἐν τῷ περὶ τῶν
20 *ἀτελειῶν· ἔστι γὰρ γένει μὲν ὁ Λεύκων δήπου ξένος.* Virgi-

1 *τούτοις pars codd. Demosth.* ΜΝΗϹ. ΘΗϹΟΜΑΙ *R* ΜΝΝϹΕϹΟΜΑΙ *M* *Sall. Iug.* 84, 3 iugurtino *MOD* 2 plebi militia volenti] *sic pars codd. Sall.* plebe militiam uolente *vel* plebe militiam nolente *vel* plebe militia uolente *etc. al.* milicia *D* militiā *R* putabatur. G. ΓΑΡ *N* 3 cap *M* coniunſtio *V* 4 nos. GR̄. Abundat *D* nos. G. abundat *N* Homerus (*MO*) *Homeri Il.* XV 737. 739 *sq.* 5 ΤΙϹ *RMO Hom. cod. Ven.* ΤΙ *V et sic teste schol. Ven. Aristarchus* ΙΤΟΛΙϹ *VR* ΙΤΥΡΓΟΙϹ *VR* 6 *Ἀλλ' ἐν*] ΑΜΕΝ *V* ΤΡѠѠ.Ν *V* ΙΤΕΔΙѠΙ ΙΤΥΚΑ *VR* *θωρηκτάων*] (*O*) *Putschius* (*θωρυκτάων α*) *Homerus* ΕѠΡΗΚΤΑѠΝ *R* ΕѠΡΝΚΤΑѠΝ *V* ΕѠΡΝΚΤѠΝ *M* 7 ΙΤΟΝΤѠΙ ΚΑΙΚΛΙΜΕΝΟΙ *VR* *κεκλιμένοι*] (*O*) ΚΕΚΛΗΜΕΝΟΙ *Hom. cod. Ven.* ΚΑΙ ΚΑΙ ΜΕΝΟ ΤΕ ΚΑϹ ΗΜΕΕΑ *M* ΗΜΘΘΑ *R* ΠΑΓΡΙΔΟϹ *VR* ΑΙϹΗϹ *V*

8 enim. GR Vergt *Dd* enim Gap. Vir̄ *N* ΙΤΛΑΤѠΝ *V* *Platonis vel Canthari symmachiae fr.* I: *com. Gr. fr.* II 664. 836, *p.* 383. 462 *ed. min. Mein.; de ipsa fabula utrique poetae tributa cf. vol.* I 163. 185. 251 *δὲ ἢ*] *O? Spengelius p.* 623 ΔΕΝ *VRM* *ἢ Putsch.* *ἢ Krehl.* ΚΑΝΕΑΡΟϹ *RM* *Συμμαχίᾳ* (*vel Συμμαχίας*) *Porsonus adversar. p.* 298 (*p.* 264 *ed. Lips. a.* 1814) ϹΥΜΜΑΧΕΙΑΙ *VRO* *Συμμαχείαις anon. Oxon.* ϹΥΜΜΑΧΕΙ.ΑΤΟΥΤѠΡΝΞΑΤΟ *M cf. Spengelium l. l. p.* 622 *sq.* *Συμμαχίᾳ· Τούτων ἤρξατο· Krehlius, cf. cens.. Ien. p.* 424 10 *ἦν*] *νῦν* (*MO*)*α* 11 *Verg. Aen.* V 13 12 cincxerunt *M* &hera *D* a&ther *V* mimbi *R* 13 terrentius *Md* terrenus *D* *Ter. adelph.* II 1, 14 at enim non sinam *cf. lib.* XVI § 15 14 sinam de attici *D* ΓΗѠΤΟΠΟΙѠΤΟΝ *ante* de *sup. lin. add. d* sinam. G. attici *N* 15 ΓΕΛѠΤΟΙΤΟΙѠ *R* ΓΕΛΛΤΟΠΟΙѠ *V* Terentius] *d* terrentius *M* terenus *D* *Ter. eun.* IIII 3, 3 *cf. lib.* VIII § 34 eunocho *V* 16 quin *Rr* scellus *Dd* l*udificatus (a *ni f.*) *V* 18 illi GR̄. Vergt *D* Illi. G. Vir̄. *N* ΓΕΝΕΙ ΠΟΔΑ ΠΟΟϹ *V* *ποδαπὸς*] (*O*)*α* ΙΤΟ ΔΑ ΙΤΟΟϹ *R* ΠΟΔΑΠddc *M* *Ἡρόδοτος Α*] Herodotus (*MO*) *Herod. hist.* I 6 *Κροῖσος*] (*O*)?*α* ΚΡΥϹΟϹ *VRM* ΑΥΔΟϹ *R* ΑΙΔΟϹ *V* 19 *μὲν τὸ γένος v. l. ap. Herodotum explosa ab edd. recc. cf. adn. Gaisfordi ad h. l.* ΙΤΑΙϹ *R* *Ἀλυάττεω*] (*O*)*α* (*ἀλυάττεω α*) ΑΛΥΑΤΤΕѠΙ *VRM* ΔΗΜΟϹΕΝΗϹ *V* *Demosth. adv. Lept. or.* § 30 *p.* 466 *R.* 647 *B-S.* ΙΤΕΡΙΤѠΝ ΑΤΕΛΕΙΟΝ *R* ΙΤΕΡΠѠΝ ΑΤΕΛΕΙΟΝ *V* 20 ΕϹΓΙ ΤΑΡ *R* *ἔστι μὲν γὰρ γένει μὲν Demosth. Σ* *ὁ Λεύκων δήπου*] *sic Demosth. Augustanus A et Bekkeri k δήπου ὁ Λεύκων codd. Dem. rell.* ΔΗΙΤΟΥ *VR* *Verg. Aen.* V 285

lius in V:

Cressa genus Pholoë geminique sub ubere nati.

idem in VIII:

Qui genus? unde domo? pacemne huc fertis an arma?

Sallustius in Catilinario: haec mulier || genere atque forma, 5
praeterea viro atque liberis satis fortunata fuit.

Γὲ coniunctionem illi et pro *γάρ* et pro *γοῦν* ponunt, quomodo et nos 'at' et 'vel' et 'aut' pro 'et' et pro 'saltem'; 'vel' autem etiam pro 'valde' invenitur.

Illi '*φίλος αὐτοῦ*' *καὶ* '*αὐτῷ*', *ὁμοίως* '*προσήκων*, *ξένος*, *συγγενής*, 10 *ἀδελφός*, *ἀδελφιδοῦς*' *καὶ τὰ ὅμοια*. nos quoque 'similis illius' et 'illi, affinis, cognatus, hospes, | necessarius, frater, fratruelis' et similia.

172 *Δεῦρο* apud illos et loco verbi et loco adverbii ponitur, quomodo et apud nos 'age' et 'agite'. Virgilius in VIII:

Quare agite, o iuvenes. 15

idem in IIII:

Heia age rumpe moras, varium et mutabile semper
Femina.

similiter:

ehodum ad me. 20

'*Δεκαπέντε*' *καὶ* '*πεντεκαίδεκα*'; nos contra 'quindecim' et 'decem et quinque'; Livius tamen frequenter etiam sine coniunctione septemdecem et decemseptem.

Δή coniunctio tam completiva quam confirmativa invenitur apud illos.

2 chressa *Med.* foloe *d* pholoce *M* philoe *N* folo femina ** *D* ubera] *sic etiam V teste x Verg. Med. Rom. et vel ex* ubere *vel in* ubere *corr. Pal.* ubere (*V ex coll mea, quam h. l. mancam esse arbitror*, *O*) *cum parte codd. Verg.* 3 *Verg. Aen.* VIII 114 in aen. VIII *O* 4 unde] *Rom. m. alt.* un *m. pr.* fertis] *r* festis *R* an] in *Rom.* 5 *Sall. Cat.* 25, 2 hec *D* atque a forma *N* 6 atque] *d et sic codd. Sall. plerique* adque *VD om. Sall. Paris. z Fronto ad Antonnium imp.* II 6 *p.* 165 *ed. Rom. Arus. Mess. p.* 230, 20 *Lind.* fur tunatu *V* fortunatus *M* fuit *om. Fronto l. l.* 7 Ge *N* ſe̋ *M* gar *N* COYN *Nr* ΓYN *d* 8 et et] *d* et *D* 10 GR. *D* G. *N* *αὐτῷ ὁμοίως*] AYTWIMWIWC *V* *ὅμοιος* (*O*)*α fort. recte* 11 *ἀδελφός om.* (*O*) ΑΔΕΛΦΙΔΟΙC *V* ΑΔΕΛΦΟΔΟΥ *M* nos] *d* uos *D* et similis illi *D* 12 affinis] *r* adfinis *VRMD* cognatus] *d* cognatos *D* fratruaelis *V* 13 *δεῦρο*] *d* ΔΕΙΡΟ *D* et loco verbi et — apud nos *add. r om. VR* et loco verbi et] *om. MN* et loco uerbi *post* aduerbii *sup. lin. add. N* ponunt *OD* quomodo apud (*M*) 14 *Verg. Aen.* VIII 273 *cf. lib.* XV § 35 15 agit eo iuuenis *R* iuuenis *M* 16 idem *om. D* *Verg. Aen.* IIII 569 *sq. cf. lib.* XVII § 174 17 eia *OD* agerum. | pemoras *V* 19 *Ter. Andr.* I 2, 13 20 ehodum] *Terentius* eodum *VRMd* eo dudum *N* eodem *OD* uel agedum *spscr. al. m. in D* ad me] *al. m. ad mg. in D* atque *OD* 21 ΔΕΚΑΠΗΝΤΕ *d* ΔΚΑΠΗΝΤΕ *D* ΔΕΚΑΓΓΕΝΝΤΕ ΚΑ&ΗΠΕΝΥΤΕ & ΚΑΥΔΕΚΑ. GRM. Nos *N* contra XV. & .X. & .V. *N* 22 Livius] *r cf. Drakenborchii ad Liv.* X 21, 6 XXVIIII 37, 6 *locosque ibi laudatos atque eiusdem et Fabri ad Liv.* XXIIII 15, 2 *adnotationes coll. Zumptio gramm. Lat.* § 115 *adn.* 2 *p.* 108 *ed. dec. ipse hic numerus* septem decem *legitur Liv. ab u. c. lib.* XXV 5, 8; XXVII 11, 15 (septemdecim *Put.*); decem septem (*sic Bamb.*) *ibid.* XXXVIII 33, 10 decem septem milia *lib.* XXIIII *l. l.;* Lius *R* etiam *om. O* septemdecim (*O*)? 24 conpletiua *V* copulatiua *O* inuentur *ex* inuenter *mut. D* illos. GR. quomodo *DN*

Θουκυδίδης: κίνησις γὰρ αὕτη μεγίστη δὴ τοῖς Ἕλλησιν ἐγένετο, quomodo apud nos 'vero' et 'autem': Sallustius in Catilinario: verum enim vero is demum mihi vivere atque frui anima videtur. Terentius in adelphis:

5 Hoc autem angiportum non est pervium.

Cicero in prognosticis:

Ast autem tenui quae candet lumine phatne.

similiter 'nam, enim, ergo' non solum causales vel rationales, sed etiam 173 completivae et confirmativae inveniuntur et praepositivae et subiunctivae, 10 quomodo *δὴ* apud Graecos.

Ἐξ ἐμέθεν, ἐκ σέθεν, ἐξ ἕθεν, ἐξ οὐρανόθεν. Homerus:

Ἐξ ἐμέθεν γάρ φασι κάκ' . . . .

. . . . κρεμάσαντες. |

hinc Romani omnibus casualibus assumpserunt ablativos, quia praepositio 15 separate adverbiis non praeponitur: 'a me, a te, a se, a caelo'; et quia huiuscemodi casus apud Graecos in comparatione sine praepositione ponitur, hoc quoque nostri sunt imitati. Homerus:

οὐ γάρ ἕθεν ἐστὶ χερείων:

praepositiones enim per compositionem antecedunt adverbia. '*ἐξὸν*' *ἀντὶ* 20 '*ἐξουσίας* ||·*οὔσης*'. Lucanus in VII:

Omnia maiorum vertamus busta licebit,

id est 'si licentia erit'.

Duplicant illi praepositiones. *Ἰσοκράτης ἐν τῷ Αἰγινητικῷ*: 174 *ὁρῶν τὴν μητέρα τὴν ἑαυτοῦ καὶ τὴν ἀδελφὴν ἐκ μὲν τῆς πα-*

1 εoυκydidhc *VR* Thucydides (*MO*) *Thucyd. hist.* I 1 *αὕτη*] ΑΥΗΤ *M* *δὴ μεγίστη Thuc. Augustanus al.* *δὴ*] dн *VR* ΕΤΕΝΕΤΟ *VR* ΕΓΟ *M* 2 *Sall. Cat.* 2, 9 *cf. lib.* XVI § 13 3 his *D* atque] *d* adque *RD* 4 terrentius *M* *Ter. adelph.* IIII 2, 39 5 Hoc] *sic etiam C* Hoc autem] Id quidem *cum Terentio Prisc. lib.* VI § 78 6 *Cic. in prognosticis v. lib.* XVI § 16 inprog nosticis *v* inprog nostis *V* 7 tenui que *D* tenuique *R* candent *r* candem *M* Phatnae (*O*) 9 conplctaiuae *V* 10 ΔΕ *N* grecos GR homerus GR hinc *D* ḡcos. G. hinc *N* 11 ΕΞΕΜΕΕΕΝ *M* ᵉΞΕΜΕΘΕΝ ΓΑ.ΕΚCΕΘΕΝ *V* (*γα male huc a proximo ἐμέθεν γὰρ translatum est*) *ἐξ ἐμέθεν — οὐρανόθεν*] *om.* (*O*) *ἐκ σέθεν, ἐξ ἕθεν, ἐξ οὐρανόθεν*] *om. RM add. r* ΕΞΥΡΑΝΟΘΕΝ *V cf. adn. ad lib.* V § 75 *Hom. Od.* I 33 *coll. Il.* I 525 *cf. adn. ad lib.* V *l. l.* 12 ΕΞΕΜΕΕΕΝ *M* *κάκ' . . . . κρεμάσαντες*] ΚΑΚΡΕΜΑCΑΝΤΕC *VRM* ΚΑΚ ΡΕΜΑΝCΑΝΤΕC *O; leg. κάκ' ἔμμεναι.* | idem [*Il.* VIII 19]: | *ἐξ οὐρανόθεν κρεμάσαντες* |. *similiter:* Homerus *ἰλιάδος, Θ, σειρὴν χρυσείην ἐξ οὐρανόθεν κρεμάσαντες.* Idem *ὀδυσσείας, α', ἐξ ἐμέθεν γάρ φασι κάκ' ἔμμεναι locum restituit α* 14 casualibus] *r* causalibus *VRO* assumserunt *D* 15 separate] *r* separat *R* separat̃ *V* separata *OD* sepatī *N* 16 hiuscemodi *v* huscemodi *V* 17 inmitati *D* homerus .G. praepositiones *N* *Hom. Il.* I 114 18 *οὐ γὰρ ἕθεν*] *ἐπεὶ οὔ ἕθεν* (*al. οὐ ἕθεν*) *Homerus* ΓΑΡ ΕΘΕΝΕΝΤΙΧΕΡΕΙΩΝ *V* ΧΕΡΙΩΝ *D* 19 illi *ante ἐξὸν add.* (*V*)? *ἐξὸν*] *v* ΞΟΝ *V* ΕΖΟΝ *D* *ἀντὶ*] *scripsi ἂν libri ,ἂν Putsch. ἀντὶ τοῦ α* 20 *ἐξουσίας οὔσης*] ΕΞΟΥCΙΑ COΥCEC *V* ΕΞΟΙCΙΑC ΟΙCΕC *D* ΕΞΟΥCΗC *R* *Luc. Phars.* VII 855 *v. lib.* XVI § 6 VIII *N* 21 omnium *VROD* busta *ex* bestia *corr. D* bustali cebit id est silentia erit *V* 22 sic *Dd* 23 p̄positiones. GR. Terent *DN* *Isocratis Aeginet.* § 23 *p.* 389 *St.* 397 *B-S.* ΑΙΤΙΝΗΤΙΚΩΙ *r* 24 *ὁρῶν*] *sic etiam codd. Isocratis ἑώρων Koraes ἐμαυτοῦ Isocrates* ΑΔΕΛΦΕΝ *v* ΔΕΛΦΕΝ *V* *ἀδελφὴν ἐκ μὲν om. R* ·ΗC ΙΤΑΤΡΙΔΟC *R*

τρίδος ἐκπεπτωκυῖαν. Αἰσχίνης: ἐξορμήσας ἐκ τῆς πόλεως. Terentius in Andria:

adeon ad eum?

Cicero in I invectivarum: egredere ex urbe, Catilina, iubet consul. '*ἐξέρχεται τοῦδε*' *καὶ* '*τόδε*'. Virgilius in XI: 5

et vim viribus exit.

Lucanus in VIII:

exeat aula,
Qui vult esse pius.

Solinus: postquam Tatius hominem exivit. 10

Illi '*ἐξαιτούμενος τόνδε*' *καὶ* '*τοῦδε*'. Terentius in Andria:

et cum eo †hanc iniuriam expostulem?

175 Illi '*ἐξαρκεῖ αὐτοῖς τόδε πεποιηκόσιν*' *καὶ* '*πεποιηκέναι*'; nos 'sufficit illis pransis esse' et 'prandisse'. | huic consimile esse videtur 'fieri opus est' et 'facto opus est, dici opus est' et 'dicto opus est, pugnari opus 15 est' et 'pugnato opus est'; quomodo enim illa, sic etiam ista participia pro infinitis verbis ponuntur. Sallustius in Catilinario: nam et priusquam incipias, consulto, et ubi consulueris, mature facto opus est. haec autem elocutio ad passivae significationis pertinet participia sive absolutae. 20

'*Ἐξέστην τόδε*' *καὶ* '*τῷδε*'. *Δημοσθένης ἐν τῷ περὶ τῶν ἀτελειῶν: ὑπὲρ δὲ δόξης οὐδένα ποτὲ κίνδυνον ἐξέστησαν. Ἀριστοφάνης βατράχοις:*

Εὐφημεῖν δεῖ κἀξίστασθαι τοῖς †ἡμετέροις χοροῖσιν.

1 *ἐκπεπτωκυῖαν*] ΕΚΠΕΠΤΩΚ| *V ἐκπεπτωκυίας Isocrates* *Aeschinis adv. Ctesiph. or.* § 209 *p.* 602 *R.* 468 *B-S. ἀλλ' ἐξορμεῖς ἐκ τῆς πόλεως* ΙΤΟΛΕΩC *VR* 2 terrentius *M* *Ter. Andr.* II 1, 15 3 adeo *M* 4 *Cic. in Cat. or.* I 8, 20 egredere ex (ex hac *vel* de *al.*) urbe, Catilina (Catilina *om. cod. Car. Stephani*) *coll.* 6, 13 exire ex urbe iubet consul hostem (consul iubet hostem *et* consul hostem iubet *al.*) egredere] *m* ingredere *M* egredere ex] *d* egrederex *D* 5 illi *ante ἐξέρχεται add.* (*MO*) G. *N* ΕΞΕΡΧΕΤΑΠ *V* ΕΖΕΡΧΕΓΑΙ *D* ΤΟΝΔCΑ ΤΙΟ ΔΕ *D* ΚΑΥ *Vr* *Verg. Aen.* XI 750 (*deficit Pal.*) XI aen. *O* 6 vim] cum *V* exi*t (i) *R* 7 *Luc. Phars.* VIII 493 *sq.* in VIII *om. O* VIII] *α om. VRM* I *Dr* IIII *N* 8 aulaq: uult *V* 9 vult] *sic etiam Voss. AB* volet *v. l. codd. Luc.* *Solini polyhist.* I 21 *cf. lib.* I § 28 X § 50; *aeque mutilus hic locus legitur infra* § 213 11 G. *N* ΕΧΑΙΤΟΥΜΕΝΟC *D* ΕΧΑΞΙΤΟΥΜΕΝΟC *d* CΑΙ *D* Terrentius *M* Terenus *N* *Ter. Andr.* IIII 1, 15 12 iniuriam hanc *Bas.* expostulemus *D*

13 G. *N* *αὐτοῖς*] ΑΡΠΥC *D* *τόδε — πεποιηκέναι*] *sic MC* ΙΤΕΙΤΟΙΝΚΟCΙΝ *VR* ΠΕΠΟΙΝΚΑΙCΙΝ *D* *δεδειπνηκόσιν εἶναι καὶ δεδειπνηκέναι* (*O*) ΠΕΠΟΙΝΚΕΝΑΙ *D* ΙΤΕΙΤΟΙΝΚΕΝΑΙ *VR* 14 fieri opus] *r* fieri opos *R* 15 dici opus est et *om. N* 16 opus et pugnato *N* 17 *Sall. Cat.* 1, 6 (2, 1 *Link.*) 20 participia] *d* particia *D* participias *V* absolute *r* obsalute *R* 21 GR. *D* Demostenes G. *N* ΕΞΗCΤΕΝ *O* *τόδε*] ΔΟΔΕ *V* *καὶ τῷδε*] *scripsi* ΚΑΙ ΤΟΥΔΕ *libri καὶ τοῦδε καὶ τῷδε coll.* § 213 *Krehl.* ΔΕΙΜΟCΘΕΝΗC *V* *Dem. adv. Lept. or.* § 10 *p.* 460 *R.* 646 *B-S. cf.* § 213 22 *ὑπὲρ δὲ*] (*MO*) *cum Demosthene et sic certe* § 213 ΥΙΤΕ *VR ὑπὲρ Bekkeri k* ΔΟΞΗC *ex* ΔΟΞΕC *corr. V* *ποτὲ*] *sic etiam* § 213 ΙΤΟΤΕ *R πώποτε Demosthenes* *Aristoph. ran. v.* 354 *Dind.* (357) *cf.* § 213 23 ΒΑΤΡΑΧ ΑΙC. *R* ΒΑΤΡΑCΔΙC *V* 24 ΕΥΦΗΜΕΙΝ *ex* ΕΥΦΕΜΕΙΝ *corr. V* *δεῖ*] *VRCMO* *χρὴ* § 213 *cum Aristophane* ΚΑΞΕΙCΤΑCΘΑΙ *VR* ΚΑΞΕΙCΤΑCΕΑΙ *M* ΤΟΥC *M* *ἡμετέροισι Aristophanes*

huic simile est 'propugno tibi' et 'te'. Statius in II Thebaidis:

hostili propugnans pectora parma.

Coniunctioni εἰ, quae est ἐάν, apud illos tam ἐάν quam εἰ redditur XXII 176 in partitione; pro utroque autem Romani 'si' ponunt, in redditione tamen
5 partitionis plerumque 'sin', ut Virgilius in II georgicon:

Sin has naturae non possim accedere partes.

idem in I:

Sin ortu quarto, namque is certissimus auctor,
Lucidus orbis erit.

10 apud illos tam ἐάν quomodo et ὅπως et ἵνα et optativis coniunguntur. (Plato in Gorgia: ὥστ' εἴ μοι καὶ τὴν | ἡμέραν ὅλην ἐθέλοιτε διαλέγεσθαι, χαριεῖσθαι, et Homerus:

Αἴ κέ μοι ὣς μεμανῖα παρασταίης, γλαυκῶπι.
Αἴ κέν μοι δώῃ Ζεὺς αἰγίοχος καὶ Ἀθήνη.)

15 similiter Romani 'si', quod tam pro εἰ quam pro ἐάν Graecis coniunctionibus, ut dictum est, || accipitur. et 'dum' et 'ut', quando pro ὅπως vel ἵνα ponuntur, tam optativo quam subiunctivo inveniuntur iuncta. Virgilius in VI:

Si nunc se nobis ille aureus arbore ramus
20 Ostendat.

idem in I:

Multa quoque et bello passus, dum conderet urbem.

Terentius in Phormione:

1 et a te *M* *Stat. Theb.* II 584 Thebaidis] *r* thebaid' *N* thebaidi *R* Thebaidos *O* tebaidos *D* thbaidꝭ *V* 3 εἰ] *ex* ΕΥ *corr. N* ei *RD* ean *RD* ΕΝ *N* apuť *V* ean *RD* eam *M* εἰ quam ἐὰν (*O*) ei *RMD* ΕΥ *N* redditur *R* reddituri *V* 4 participione *M* partione *N* utraque *Nd* redditione] *r* reditione *R* 6 partitionis] *r* particionis *D* partitiones *V* particiones *R* *Verg. georg.* II 483 6 has ne possim naturae *Pal. Rom. Med. m. alt.* has ne possim naturas *Med. m. pr.* has non possim (possum *al.*) naturae *codd. nonnulli Verg.* nature *D* patris *Pal.* 7 idem] *r* id est *R* I *ex corr. d* II *ni f. D* *Verg. georg.* I 432 *sequente exordio v.* 459 8 namque] *Med. m. alt.* neque *m. pr.* 10 ἐάν] ΕΙ *M teste Spengelio l. l. p.* 655? *Spengelius* et] *d* ť *D* οποc *Mrdn* οαποc *D* οτοc *V* ιοτοc *R* ἵνα] *r* ina *VD* ina *R* et *om. R*(*MO*)*DN* optativis] *r* aptatiuis *VR* 11 *Plat. Gorg.* 13, 32 *p.* 458 *D St. v.* § 125 georgia *VRM* georgia GR et homerum GR. Simiľ *D* georgia. G. Similiter *N* εἴ μοι καὶ] *sic h. l.* *VRCMO cf.* § 125 ΟΛΕΝ *V* ΟΔΗΝ *M* ἐθέλοιτε] *sic etiam* § 125 ἐθέλητε *libri Platonis plerique* ΕΘΕΛΟΙΤΕ ΔΙΑΛΕΓΕϹΕΑΙ *VR* ΕΕΕΛΟΙΤΕ ΔΙΑΛΕϹΕϹΕΑΙ *M* 12 ΧΑΡΙΕΙϹΘϹΑΙ *R* ΧΑΡΙΕΙϹΕΑΙ *M* et *om.* (*O*) *Hom. Od.* XIII 389 *Il.* VIII 287 *v.* § 125 13 αἴκε *etiam C* ΑΙΚΕΙ ΜΟΙ *O* ὥς] ω *R* ΜΕΜΑΥΑΙ *V* ΙΤΑΡΑϹΤΑΙΗϹ *R* ΓΛΑΥΚΩΠΙ *ex* ΓΛΑΥΚΩΠΙ *corr. V* ΓΛΑΥΚΩΙΤΙ *R* Ἀθήνη] γρ. γλαυκῶπι *schol. M* II 576 *Dindf.* 14 ΔΟΗ *O* ΞΕΥϹ *V* ΑΓΙΟΧΟϹ *R* ΑΤΗΝΗ *O* 15 si ť q̄ quod *N* ei *R* ēī *VD* ΕΥ *N* pro *add. d* ean *R* ēaū *VD* 16 actipitur *V* ὅπως] *ex corr. r* οποc *D* 17 ἵνα] *r* ina *VRD* coniuncta *Nr* *Verg. Aen.* VI 187 *sq.* 18 .III. *V* VII *N* 19 ramos *M* 21 *Verg. Aen.* I 5 22 bella *N* concederet *N* 23 terrentius *M* *Ter. Phorm.* IIII 4, 6 *sq. contaminatus cum* I 2, 73, *eun.* II 3, 11 *v. adn. ad* § 78 phormine pro utinam *Dd*

†Vt illum di deaeque omnes perduint

pro 'perdant'.

177 Ἑαυτοῦ proprie quidem tertiae est personae, invenitur tamen et primae et secundae adiunctum. *Μένανδρος*:

ἵν' οὐχ αὑτῷ παρετράφην, ἀλλά σοι, 5

τουτέστιν 'οὐκ ἐμαυτῷ'. Romani autem 'ipse' quidem, quomodo et illi τὸ 'αὐτός' et pro prima et pro secunda accipiunt persona; 'sui' vero numquam nisi tertia invenitur. Virgilius in II Aeneidos:

quaeque ipsa miserrima vidi.

Illi dicunt 'ἑαυτοὺς ἀδικοῦσι' pro 'ἀλλήλους'. Thucydides in III: 10 ἡμέρας θ' ὑπομιμνήσκομεν ἐκείνης, ἐν ᾗ τὰ λαμπρότατα μεθ' ἑαυτῶν πράξαντες, νῦν ἐν τῇδε τὰ δεινότατα κινδυνεύομεν παθεῖν. De|mosthenes pro Ctesiphonte: πάντας συνέκρουεν

178 καὶ πρὸς ἑαυτοὺς ἐτάραττεν. Romani pro hoc 'inter se' dicunt. Virgilius in I Aeneidos: 15

Artificumque manus inter se operumque laborem
Miratur.

Terentius in adelphis:

†video amare inter se.

Cicero in I invectivarum: nefario scelere inter se con- 20 iunctos.

1 dii (*MO*) omnes *om. V* perduint] (*O*) *Lindemanni R de* XII *vss. Aen. p.* 147 *ed. suae, α* perdunt *VRMDN* 2 pro] *sic etiam D* utinam *sup. lin. d* perdant ΕΑΥΤΟΝ. Proprie *D* 3 ἑαυτοῦ] *scripsi* ΕΑΥ*ΤΟΝ (.) *V* ΕΑΥΤΟΝ *rell. cogitavi etiam de ἑαυτοῦ ἑαυτὸν vel ἑαυτοῦ* et *ἑαυτὸν coll. Apollon. de synt.* III 2 *p.* 195, 19 *Bk.* proprie] *r* propriae *R* 4 adiunctum. GR. Romani *DN* *Menandri inc. fab. fr.* CCXXXIII *fragm. com. Gr.* IIII 285 *sq., p.* 1009 *ed. min. Mein.* IV *supra lin. add. in V teste x* 5 ἵν' οὐχ ἑαυτῷ παρετράφην *C*(*O*) ΑΙΤΩΙ *R* ἑαυτῷ 'γὼ *coni. Meinekius in ed. mai.* ΙΑΡΕΤΡΑΦΗΝ *VRM* ΑΛΑ *M* ΑΛΛΑΑCΟΙ *R* 6 ΟΥΧ *VRM* ipse*(m) *V* ille *N* 7 et secuuda *O* 8 *Verg. Aen.* II 5 9 queque *N* quoque *VM* quaeque ipsa miserrima uidi *r* quoque ipse miserim auidi *R* 10 dicunt. G. Tuchidides in IIII. Demostenes pro tesiphonte. G. Romani *N* dicunt GR. demonestenes pro cessi ponte· GR. Romani *D* ΑΔΙΚΟΥCΙ *R* ΑΛΛΗΛΟΥC *VR* ΑΛΛΗΛΟΙC *r* *locum aliquem, in quo ipsum illud ἑαυτοὺς ἀδικοῦσι lectum sit, excidisse censet Spengelius l. l. p.* 648 ΤΗC ΥDIDES *V* *Thuc. hist.* III 59 II *O*
11 θ'] *scripsi* Τ *VRMO* τε ἀναμιμνήσκομεν *codd. Thuc.* ὑπομιμνήσκομεν] *sic M teste Spengelio l. l.* ΥΙΤΟΜΙΜΝΗCΚΟΜΕΝ *VR* ΥΠΟΜΝΗCΚΟΜΕΝ *M teste Heinio* ΥΤΟΑΝΑΜΙΜΝΗCΚΟΜΕΝ (*nonne* ΥΤΟΜΙΜΝΗCΚΟΜΕΝ?) *O* ἐν *om. libri Thuc.* ᾗ] ΝΙ *M* ΛΑΜΡΤΡΟΤΑΤΑ *VR* μεθ' ἑαυτῶν] *sic etiam teste Wassio ad Thuc. l. l.* II 2, 313 *ed. Popp. cod. bibl. publ. Cantabrig.* μεθ' αὑτῶν *vel* μετ' αὐτῶν *codd. Thuc.*
12 ΙΤΡΑΞΑΝΤΕC *VR* ΔΙΝΟΤΑΤΑ *VRM* ΚΥΝ (Ν *ex* Κ *corr. V*) ΔΙΝΕΥΟΜΕΝ *VR* ΚΥΝΔΙΝΕΙΟΜΕΝ *M* 13 ΠΑΕΕΙΝ *M* ΙΤΑΕΕΙΝ *R* demhostenes *V* *Demosth. de cor. or.* § 19 *p.* 231 *R.* 576 *B-S.* Ctesiphonte] *r* caesiphonte *VRM* CΥΝΕΚΡΟΥΕ̄ *R* CΙΝΕΚΡΟΥΕ̄ *V* CΥΝΕΚΡΟΥΕ (*O*) *codd. Demosth.* CΥΝΕΚΡΥΕ *M* 14 ἑαυτοὺς] *om. O* αὑτοὺς *ut vid. codd. Demosth., quod in ordinem verborum receperunt et Bekkerus et editores Turicenses et Dindorfius; at ἑαυτοὺς in lemmate adn. suae collocavit Bekkerus; ἀλλήλους Augustanus A codd. ks Bekkeriani* 15 *Verg. Aen.* I 455 *sq.* I Aeneidos] *r* tha eneidos *V* th**neidos *R* aeneidis *M* eneid. *D* aeñ. *N* 17 Miratur] *r Verg. Med. Rom. Fr.* (*in Pal. lac.*) mirantur *R*(*MO*)*d* 18 Terentius] *d* terrentius *M* Terenus *D* *Ter. adelph.* V 3, 41 *sq. cf. additam. ante lib.* XVII *p.* 107, 20 20 *Cic. in Cat. or.* I 13, 33 scelerum foedere inter se ac nefaria sotietate (necessitate *Lagom.* 58) coniunctos

'Ego' adiungitur primae personae verbi significantiae causa tam apud Graecos quam apud nos. Demosthenes in Androtionem: τὸν πατέρα, ὡς ἀπέκτονα ἐγώ, τὸν ἐμαυτοῦ. Virgilius in IIII Aeneidis:

5 ego te, quae plurima fando
Enumerare vales, numquam, regina, negabo
Promeritam;

sin autem addatur etiam 'ipse', discretionem et significantiam auget. Virgilius in V:

10 Ipse ego paulisper pro te tua munera inibo.

['Iuxta' et 'prope' et accusativo et dativo iungitur.] Plato legum XXIII 179 XII: νῦν δ' ὅ τι τούτων ἐγγύτατα φιλοψυχίας ἕνεκα. Λυσίας ἐν τῷ περὶ τοῦ Ἡγησάνδρου κλήρου: τοῖς ἐγγύτατα γένους συνῴκουν. Plato legum nono: ὁ τοῦ τελευτήσαντος γένει ἐγγύ-15 τατος. Virgilius in VIII:

Est ingens gelidum lucus prope Caeritis amnem.

idem in eodem:

propiusque | periclo
It metus.

20 Cicero pro Milone: proxime deos accessit Clodius. illi dicunt: 'ἔγγιστα τόσων' καὶ 'τόσοις' καὶ 'τόσοι'. Ξενοφῶν Ἀγησιλάῳ: ἐκεῖ- 180

1 verbi] *1* uerbo *libri* 2 nos] latinos *M* demostenes (h sup.) *R* demostenes *N* demonestenes *D* androtione *N* androcionem *d* androcionum *D* *Demosth. adv. Androt. or.* § 2 *p.* 593 *R.* 686 *B-S.* Ĝ. *N* ΙΤΑΤΕΡΑ *R* ΥΤΑΤΕΡΑ *V* ΠΑΤΕ ΡωC ΑΠΕΚΑΙΝΑ (o sup.) ΕΤω (ΕΓω sup.) *Dd* 3 ἀπέκτονα] *r* ΑΙΤΕΚΤΟΝΑ *VR* τὸν] ΓΟΝ *M* *Verg. Aen.* IIII 333 *sqq.* (*deficit Rom.*) Aeneidis *om. N* Aeneidos (*O*) 5 teque *r* teque *VR* 8 significationem *O* 9 *Verg. Aen.* V 846 10 ipse] ip *V* 11 D. iuxta et prope quomodo iunguntur ḡuto datiuo accusatiuo *inscr. N* et accusativo et dativo] *Dr* et datiuo et accusatiuo (*O*) et genetiuo et datino *VRM et sup. lin. pro v. l. d quod ad sq. voc. Graecum spectat: fort. locus non insiticius est, sed mancus;* † geñto. † accto *N* adiunguntur *N* Plato] *r* platon *RND* *Plato legg.* XII *c.* 2 *p.* 944 *E St.* legum nono decimo GR. Virgt *D* legum nono decimo. G. Platon legū nono. G. Vir̃ *N* 12 XII] *Krehl.* nono decimo *libri* decimo *α* δ' ὅτι] *Plato* ΔΕ ΤΙ *R* ΔΕ ΤΥ *V* ΔΤΙ *O* ΔΤΥ *M* ΤΟΥΤΟΝ *V* ΦΙΛΟΨΥΧΙΑC *RM* ΦΙ*ΛΟΨΥΧΙΑC *V* ΛΙCΥΑC *V* *Lysiae fr. or.* LV 2 *p.* 188 *B-S.* LVI *fr.* 106 *p.* 243 *Müll. cf. Lud. Hoelscherum de vita et scriptis Lysiae or. p.* 163 *Spengelium l. l. p.* 632, *qui ex corrupta cod. M scriptura lectiones a VR probatas eruit* 13 ΙΤΕΡΙ *V* Ἡγησάνδρου] *Taylorus orr.* VI 17 *Rsk. Krehlius cf. Harpocrat. s. v.* κακώσεως δίκης *p.* 105, 14 *Bk. et infra* § 238; ΑΓΗCΑΝΔΡΟΥ *VRM*, '*libri*' *teste x* ΑΓΕCΑΝΑΡΟΥ *O* κλήρου] *Taylorus l. l. Spengelius cf. ll. cum maxime ll.* ΚΑΝΡΟΥ *VRM* Κἂν τούτοις ἐγγύτατα γένοιο (*O*) κλήρου, Τοῖς ἐγγύτατα γένους συνῴκει *anon. lectionem sequi se professa x* πρὸς τοὺς ἐγγύτατα γένους συνοικοίη *C* (*Putschius, Taylorus l. l.*) τοῖς] *VR* ΤΟΥC *M* ΓΕΝΟΙC *M* CΝΝωΚΟΙΝ *M* CΥΝΟΙΚΟΥΝ *O* 14 *Plato legg.* VIIII *c.* 8 *p.* 866 *A St.* ΤΕΛΕΥΤΗCΑΝΤΟC *VR* ΕΓΓΙΤΑΤΟC *V* ἐγγύτατα *vel* ἐγγυτάτω *codd. Plat.* 15 *Verg. Aen.* VIII 597 16 gelidus *N* lucus *ex* locus *corr. D* pepe *N* Ceritis (*O*)*D* ceretis *N* 17 *Verg. Aen.* VIII 556 *sq.* eodem. nota mea (*leg.* metu) duplicant matres propiusque *M* 18 propriusque *Pal.* 19 id *Pal.* et *Rcm.* metus] timor *Vergilius;* metus *ex versus praecedentis voc.* metu *originem videtur ducere* 20 *Cic. pro Milone or.* 22, 59 melone *M* deos] in deos *Cic. Erf.* clodius accessit *Cic. Erf.* Illi dicunt GR. Salustius *DN* 21 τόσων] *sic etiam CM* ΤΟCΟΝ (*O*) ΞΕΝΟΦΟΝ *V* *Xenoph. Ages.* 7, 5 ΑΓΕCΙΛΑΑωΙ *V*

νος τοίνυν, ἀγγελίας μὲν ἐλθούσης || αὐτῷ, ὡς ἐν τῇ ἐν Κορίνθῳ μάχῃ ὀκτὼ μὲν Λακεδαιμονίων, ἐγγὺς δὲ μυρίων τεθνᾶσι τῶν πολεμίων. καὶ ἐν τῷ Ἱππαρχικῷ: καὶ ἡ πόλις ἀνέχεται δὲ δαπανῶσα ἐγγὺς τετταράκοντα τάλαντα. Ἀλκαῖος Ἐνδυμίωνι: 5

Ὀτιὴ σχεδόν τι μῆνας ἐγγὺς τρεῖς ὅλους
Φρουρῶ τὸν Ἐνδυμίωνα.

Sallustius in Catilinario: quod tamen vitium propius virtutem erat. idem in Iugurthino: propius mare Africum agitabant. Virgilius georgicon I: 10

propius stabulis armenta tenerent.

idem in IIII:

Neu propius tectis.

idem in III:

Et faciem tauro propior; 15

181 nam genetivo neque praepositio nec adverbium loco praepositionis positum apud Latinos bene adiungitur excepto 'tenus', quod tam ablativo quam genetivo adiunxit. Virgilius in III Aeneidos:

Pube tenus, postrema immani corpore pistrix.

idem georgicon III: 20

Et crurum tenus a men|to palearia pendent.

Ἐγκώμιον κατὰ τούτου. Δημοσθένης Φιλιππικῷ: ὃ καὶ μέγιστόν ἐστιν καθ' ἡμῶν ἐγκώμιον, ἄνδρες Ἀθηναῖοι. Romani

1 ΑΓΓΕΛΕΙΑC *VRMO* *ἐν ante Κορίνθῳ om. libri Xenoph.* (*O*) 2 ΕΓΓΥC *R* *ἐγγὺς — πολεμίων sic etiam C anon.* *ἐγγὺς δὲ μύριοι (μυρίων al. τῶν ἐναντίων in mg. Gailii Vat. B. τῶν πολεμίων μύριοι vel μύριοι τῶν πολεμίων - sic (O) - edd. secundum versionem Philelphi) τεθναῖεν - sic (O) - libri Xenophontei* 3 ΤΕΕΕΝΑCΙ *M* ΙΤΟΛΕΜΙΩΝ *VR* . *Xenoph. Hipparch.* 1, 19 ΙΙΤΠΑΡΧΙΚΩΙ *V* ΚΑΙΝΙΙΤΟΛΙC *VR* 4 *δὲ om. codd. Xenoph.* (*O*) *δὴ Spengelius l. l. p.* 651 ΔΑΙΤΑΝΩCΑ *VR* *δαπανῶσα εἰς τὸ ἱππικὸν ἐγγὺς Xenophon* ΤΕΤΤΕΡΑΚΟΝΤΑ *VRM* *Alcaei Endym. fr.* 1 *fragm. com. Gr.* II 827 *sq., ed. min. p.* 458 *Mein.* 5 ΕΝΔΥΜΙΟΝΙ *VR* ΕΝΔΙΜΙΟΝΙ *M* 6 ΟΤΙΝ (*non* ΟΠΙΝ) *M* *Ὀτίη (sic; 'Al. ὅτι' in adn. x) σχεδόν τι ex libris restituit x et sic VR, unde concidunt Krehlii et Spengelii coniecturae; rectum assecutus erat Meinekius; Ὅδ' εἰχ' (?)* ΕΛΟΝΤΙ *O* ΜΕΝΑCΕΓΓΙC *M* ΤΕΡΕΙC *V* ΟΛΟΙC *M* 7 *φρουρῶ τὸν] Cx Meinekius* ΦΡΟΥΡΑ ΤΟΝ *VRC(O) et sic* (ΦΡΟΥΡΑΤΟΝΕΝΔΥΜΙΟΝΑ *non* ΦΡΟΥΡΑΤΟ ΝΕΔΥΜΙΟΝΑ) *teste Heinio M* ΕΝΔΥΜΙΟΝΑ *VR* 8 *Sall. Cat.* 11, 1 virtutem] *sic etiam libri aliquot Sall.* virtuti *multi codd. Sall.* virtute *et* virtutei *al.* uirtutemereat *r* uirtute mereat *VR* uirtutem hereat *MDN* uirtutem haereat *O* 9 *Sall. Iugurth.* 18, 9 affricum *D* Africam *v. l. codd. Sall.* 10 *Verg. georg.* I 355 in I georgicon (*O*) in georgicon I *d* in georgicon *D* in geor̄. * (I?) *N* georgicon *M* 11 tenerent] *Mr* teneret *VRODN* 12 *Verg. georg.* IIII 47 III *D* 13 ne *V cum Arus. Mess. s. v. propius p.* 254 *L.* proprius *Med.* 14 *Verg. georg.* III 58 15 auro *Pal.* propior] *sic Rom. m. rec. corr.* prior *m. pr.* proprior *M Med.* 16 neq. aduerbium *R* praepositionis] *r* propositionis *VR* 18 adiuncxit *RMN* *Verg. Aen.* III 427 (*deficit Rom.*) 19 pistrix] *sic etiam Cv et infra libri* § 262. 279 *cum Med. Pal.* pi*trix *V* 20 *Verg. georg.* III 53 21 pendent. GR̄. Romani *DN* 22 ΕΤΚΩΜΙΟΝ *R* ΕΤΚΟΜΙΟΝ *V* *Demosth. or. Philipp.* II § 10 *p.* 68 *R.* 524 *B-S.* ΦΙΛΙΠΠΙΚΩΙ *R* ΦΙΛΙΠΠΙΚΟΙ *V* ΠΠΙΚΟΙ *C* 23 ΕΤΙΝ *V* ΕCΤΙ (*M*) *codd. Dem.* ΚΑΕ *VRM* ἡμῶν] *CO* ΗΜΟΝ *VR* ΗΜΟΥ *M* *ὑμῶν libri Demosth. fere omnes* *ὦ ἄνδρες Demosthenes* Ἀθηναῖοι] ΤΙCΤΟ *M*

quoque frequenter huiuscemodi elocutione utuntur: 'laudem dico in te'. Persius:

Sive opus in mores, in luxum, in prandia regum
Dicere.

5 Ἐγκύκλια Graeci et de probabilibus et de vilissimis rebus dicunt. 182 Δείναρχος ἐν τῷ κατὰ Πολυεύκτου: ἀνθρώπου καὶ μισθωτοῦ καὶ πάντα τὰ ἐγκύκλια ἀδικήματα ἠδικηκότος. hinc Romani 'in ordinem redactus est', hoc est 'inter viles et abiectos connumeratus'. Livius in XXV ab urbe condita: tribuni plebis in ordinem 10 redacti pro 'contemptissimi habiti'; hinc etiam 'extra ordinem' pro 'egregii' dicuntur.

Attici ἐγχειρητικώτερος ἀρετῆς. Ξενοφῶν Ἑλληνικῶν Δ: ἦν δὲ οὗτος ἀνὴρ εὔχαρίς τε οὐδὲν ἧττον τοῦ Θίβρωνος, μᾶλλον δὲ συντεταγμένος καὶ ἐγχειρητικώτερος ἀρετῆς. Virgilius in X:

15 Quem tamen haud expers Valerus virtutis avitae
Deiecit.

similiter dicimus 'experiens causarum', et omnia | fere participialia prae- 183 sentis temporis genetivis solent iungi: 'amans illius', similiter 'patiens, fidens, fugitans'. Terentius in Phormione:

20 Erus liberalis est et fugitans litium.

Virgilius in II georgicon:

Et patiens operum parvoque assueta iuventus.

Illi [εἰς etiam pro ἐν ponunt. || Aristophanes:] ἔδοξεν αὐτῷ τόδε

1 elocutione] *n* elocutionē *N* 2 *Pers. sat.* 1, 67 *sq.* 3 luxum et prandia *Pers. Leid. al.* regnum *VRMOD* in regnum *d* 5 ΕΓΚΙΚΑΙΑ *Md* Ε*ΚΙΚΑΙΑ *D* ΕCKIKA***. Et de *N* et uilissimis (*VM*) vilissimis] *d* uilimis *D* rebus] *r* redibus *R* 6 GR̃. *ND* ΔΙΝΑΡΧΟC *VR* *Dinarchi adv. Polyeuctum δοκιμασίας, or.* I, *fr.* 3 *p.* 326 *B-S. cf. ibid. p.* 325 *sq., p.* 453 *Müll.* ΑΝΕΡΩΠΟΥ *R* ΑΝΡΩΠΟΥ *V* ΑΝǼΡΩΠΟΥ *M* 7 ΙΤΑΝΤΑ *R* ΕΤΚΥΚΑΙΑ *V* hic *M* 8 abictos *V* connumeratus ē *N* 9 *respici videtur Liv. ab u. c.* XXV 3, 19 ... Fulvius consul tribunis: 'nonne videtis' inquit 'vos in ordinem coactos esse' *cf. ibid.* 4, 4 'tribunos in ordinem coegisse' XXX *edd. at v. Spaldingii ad Quint. inst. or.* I 4, 3 *adn.* 10 contemptissimi] (*M*) *Krehlius* contemptissimis *VRODN* habiti sunt *N* 12 GR̃. *D* G. *N* ΕΤΧΕΙΡΙΤΙΚΩΤΕΡΟC *VRM* ΞΕΝΟΦΟΝ *V* *Xenoph. hist. Gr.* IIII 8, 22 ΕΜΗΝΙΚΩΝ *V* 13 οὗτος ὁ ἀνὴρ *Xenophon* ΕΥΧΑΡΙC *ex* ΕΥΧΑΡΑC *corr. R* τε] (*O*) *α Xenophon* Ε *VRM* οὐδὲν] ΟΙΔΕΝ *R* οὐχ *Xenophon* ΕΙΒΡΩΝΟC *M* Θίμβρωνος (*O*) *v. l. ap. Xenoph.* δὲ] τε *libri Xen.* 14 CΥΝΤΕΓΑΓΜΕΝΟC *R* ΕΓΧΕΙΡΙΤΙΚΩΤΕΡΟC *VRM* ἀρετῆς] στρατηγός *Xenophon* *post* ἀρετῆς: Cicero in uerriuis experiens uir .i. ignarus expertus uero peritus *add. r* Cicero in Verrem (Cic. in Verr. *κ*) Experiens virtutis *add. κβ; quo librarius cod. r spectet nescio, ni perperam cogitavit de Verr.* II IIII 17, 37 prompti hominis et experientis *Verg. Aen.* X 752 *sq.* X] *α* VIIII *VROD* VII! *MN* 15 haud] *r* aut *R* auite *V* 16 deiecit] *sic etiam Rom. v. Lachmannum ad Lucr.* II 951 *cf. Vahleni adnot. ad Varr. Eumen. fr.* XXII (34 *Oehl.) coniect. p.* 183. 188. 224 *et meas ad Liv.* I 40, 7; 41, 1; deiicit *M* deicit *Med. Pal. Ver.* 17 participialia] *d* participalia *D* participia *M* 18 vocem habentia *post* temporis *add. rκβ* adiungi. Ut amans *N* 19 fugitans *ex* fugans *corr. V* *post* fugitans *sqq. usque ad alterum* fugitans *om. O* terrentius *M* *Ter. Phorm.* IIII 3, 18 20 heros *N et pro v. l. sup. lin. d* liberali *V* 21 *Verg. georg.* II 472 22 parvoque] *sic pars codd. Verg.* exiguoque *Med. Pal. Rom. al.* assueta] *r* asueta *R* adsueta *Med.* assietadiuuentus (u *sup.* ie) *V* 23 illi. ΕΙC̄Ι (εἰς ἐς *C*) &ι ĩm prõ ΕΝ. põñ uñ ĩ ãristopħ â nẽs *V et sic fere C* (*ex utroque* etiam

πράξαντι τόδ' ἐπεξεργάσασθαι, et rursus: *ἔδοξεν αὐτῷ τόδε πράξαντα τόδ' ἐπεξεργάσασθαι. Ἡρόδοτος Α: εἴτε καὶ αὐτῷ ἔδοξε πέμψαντι εἰς Δελφοὺς τὸν θεὸν ἐπερέσθαι.* nostri quoque 'placet illi vincenti triumphare' et 'placet illi vincentem triumphare'.

184 Illi *εἰς* etiam pro *ἐν* ponunt. Aristophanes *σφηξίν*: 5

Νύκτωρ κατέκλινεν αὐτὸν εἰς Ἀσκληπιοῦ,

καὶ Θουκυδίδης πρώτῃ: καθεζόμενοι εἰς τὸ Ἥραιον ἱκέται, καὶ Ξενοφῶν οἰκονομικῷ: εἰ μή γε φανείης, ἔφη, καὶ εἰς τοῦτο ταὐτὰ ἐμοὶ ἐπιστάμενος, καὶ Ἡρόδοτος: τὸν θρόνον, εἰς τὸν προκαθίζων ἐδίκαζεν. frequenter et Romani 'in' praepositionem, 10 quae *εἰς* quidem significat accusativo praeposita, *ἐν* vero ablativo, ac-

185 cusativo pro ablativo iungentes hoc imi|tantur. Terentius in eunucho:

in quem exempla fient?

pro 'in quo'. idem in adelphis: 15

vereor . in os te laudare amplius

EICI TIM EM pro *ἐν* ponunt *affert x*) illi eici & i. im pro ENPONUNT arĭstōphānēs *R* Illi EICI. & ī. im pro EN ponunt unde Aristophanes *M* Illi EICI, ENI, im pro EN ponunt unde aristophanes I & im *O* Illi ECI &iā pro EN pōnuñt ārĭstotōhpanēs *D* Illí.eis. etiam pro EN.ponunt. Aristophanes *N*; *orta haec sunt ex nota marginali ad p.* 294, 5 *perperam hic inculcata; sqq. ἔδοξεν αὐτῷ etc. ad Aristophanem vulgo rettulerunt; quae nullo pacto posse a comico poeta profecta esse perspexit Bergkii sagacitas com. Gr. fr.* II 1198 *Mein.* Illi *αρέσκει μοι περιγενομένω θριαμβέυειν* et rursus *ἀρέσκει μοι νικῶντα θριαμβέυειν, sqq. usque ad ἐπερέσθαι om.*, 2 .G.et rursus.G.Nostri *N* GR. *D* 1 *πράξαντι — αὐτῷ τόδε post αὐτῷ τόδε om. V quocum consentire dicitur C πράξαντι τόδ' om. M* ITPAΞANTA (?) TOΔ *R* *τόδε τι ἐπεξεργάσασθαι O?* EΠEΞEPΓACACEζ *R* EΠEXEPΓACACEA|˜ *M* *αὐτῷ τοῦτο δὲ πράξαντα O* 2 ETIEΞEPΓACACΘAI *R* ETIEΞEPΓACAEAI *M* ETIEΞEPΓACACΘ ÅIN PWΔOTO CÃ (*haec omnia in litura sed m. pr.*) *V* HPWΔOTOC *R* *Herod. hist.* I 19 *Α*] *Κλειοῖ* (*O*)*α* EΔOΞΘ *VR* EΔOΞEΠEPECEAI (*med. om.*) *M* *πέμψαντι*] *α, v. l. ap. Herod. πέμψαι VO* ITEMΦAI *R* *πέμψαντα potior lectio ap. Herodotum εἰς Δελφοὺς h. l. om. Herodotus, apud quem et paulo post sequitur τοῖσι δὲ ἡ Πυθίη ἀπικομένοισι ἐς Δελφοὺς οὐκ ἔφη χρήσειν et paulo ante praecedit πέμπει ἐς Δελφοὺς θεοπρόπους* 3 EITEPECΘAI *R* *ἐπείρεσθαι* (*O*)*α Herodotus* placet] licet *utrubique O* 5 APICTOΦANNC *M* *Aristoph. vesp.* 123 *cf.* § 198 aristophanes. GR. frequenter *DN* CΦIΓΞIN *VR* 6 NYKTWATEKAINEN *M* YTON *V* AITON *MO* *εἰς om. O* ACKAHΠIOY *V* ACKHΠIOY *R* CAKANIΓOY *M* ACKΛEIΓYCY *O* 7 KAY *O* OYKYAIAYC *M* *Thuc. hist.* I 24 *ταῦτα δὲ ἱκέται καθεζόμενοι ἐς τὸ Ἥραιον ἐδέοντο cf.* III 75 *καθίζουσιν ἐς τὸ Ἥραιον ἱκέται. cf.* § 198. 227 ITPICTHI *R* KAΘEΞOMENOI *R* KAEEZOMENOI *ex* KAEEZOMENOY *corr. M* TON PAION *VR* *τὸ ἡραῖον pars codd. Thuc.* KA *V* 8 XENOΦWNO *VRM* *Xenoph. oecon.* 18, 1 *cf.* § 198 OIKONOMIKOI *V* EI *VRM* *ἦν μή γε φανῇς* (*O*) *libri Xenophontei* *φανείης, ἔφη,*] *scripsi* ΦANEICCEΦH *VR* ΦANEICCEΦN (*sic teste Heinio*) *M* *εἰς*] Θ *R* *τοῦτο ταὐτὰ*] *Xenophon* TAYTOTA *VRM* TOYTO (?) TA *O* 9 EIΠCTAMENOC (*sic Hein.*) *M* HPWΔOTOC *VR* *Herod. hist.* I 14 *τὸν βασιλήϊον θρόνον, ἐς τὸν προκατίζων ἐδίκαζε cf.* § 198 ΘPONON *VRM* 10 ΠPOKAEIZWN *M* ΠPOKAEIZON *V* ΠPOKAEIΞWN *R* EΔICAΞEN *Rr* 11 EYΓ *N* praeposita praepositio EN *r* vero ablativo] *r* uero *R* 12 pro ablativo] *d* pro latino *D* adiungentes (*V*) mitantur *V* *Ter. eun.* V 4, 26 15 *Ter. adelph.* II 4, 5 ah vereor coram in os *etc. cf.* § 198 16 ueroor *V* ·os (b) *R*

pro 'in ore'. Cicero invectivarum I: si minus in praesens tempus .... at in posteritatem inpendeat.

Thucydides I: καὶ τότε αἰσθάνοιντο αὐτοὺς μέλλοντας καὶ ταύτῃ κωλύσειν. Ἰσοκράτης παραινέσεσιν: οὕτω γὰρ τὴν
5 ἐκείνων διάνοιαν αἰσθήσει καὶ σαυτὸν οὐ καταφανῆ ποιήσεις. Lucanus in IIII:

non sentiet ictus.

Virgilius in IIII Aeneidos:

sensit enim simulata mente locutam.

10 Demosthenes Philippicarum III: ὅταν τε εἰς τὰ πράγματα 186 ἀποβλέψω καὶ ὅταν εἰς τοὺς λόγους, οὓς ἀκούω. Virgilius in bucolico:

Audiat haec tantum vel qui venit ecce Palaemon.

idem in XII:

15 Audiat haec genitor, qui foedera fulmine sancit.

nec licet aliter Latinis nisi accusativo supra dicta verba coniungere: 'sentio illum, audio illum', quomodo et 'curo, patior, impetro, impedio', quae Graeci etiam genetivis solent sociare vel dativo. 187

Isocrates panegyrico: οὐκ ἀμνημονῶν οὔτε ἐκείνων.
20 Demosthenes in Philippicis: οὔτε ἀμνημονεῖ τοὺς λόγους οὔτε τὰς ὑποσχέσεις, ἐφ' αἷς τῆς εἰρήνης ἔτυχεν. | Virgilius in IIII Aeneidos:

nec meminisse pigebit Elissae.

1 ore] r orē *V* oste *R* *Cic. in Catil. or.* I 9, 22 II *N* sin *v. l. ap. Cic.* *post* tempus: recenti memoria scelerum tuorum (tuorum scelerum *cod. Tegerns.*) *om. Priscianus* 2 ad *V* aut *N* poteritatem *N* impendeat *VR(MO)* inpediat *N* 3 Tuchydides GR. lucanus *D*.G.luc. *N* *Thuc. hist.* I 107 τότε] *(O)* α *Thucydides* TOTE *VRM* AICΘANYCYNTO *O* AICEANYOIONTO *M* ᾐσθάνοντο *Thucydides, Spengelius l. l. p.* 646 AYTOIC *M* καὶ ταύτῃ — ἐκείνων] *scripsi cf.* § 158 KAI TAYTHIKWN *RM* καὶ ταύτῃ ἔχων *C* τὴν ἐκείνων τε, *om. praeced.*, *(O)* καὶ Ἰσοκράτης παραινετικῷ [*at cf.* § 158. 278]. οὕτω γὰρ τὴν ἐκείνων τε [τε *quamquam* § 158 *servatum omisi, ut corruptelae origo aliquatenus pateſieret*] α καὶ ταύτῃ — ποιήσεις] KAI ΠΙΤΟΙΗCEIC *V* 4 *Isocr. adv. Demonicum or.* § 34 *p.* 9 *St.* 153 *B-S. cf.* § 158 5 A.ICEHCEI *M* αἰσθήσῃ *(O)* σεαυτὸν *(O)* 6 *Luc. Phars.* IIII 277 8 *Verg. Aen.* IIII 105 IIII *V* 9 simulata] *Rom. m. rec.* simula *m. pr.* simulta *Pal.* simulatam aelocutam *V* mente *ex* mentē *corr. N* 10 demosteues *D* *Demosth. or. Olynth.* III § 1 *p.* 28 *R.* 511 *B-S. cf.* § 159 Philippicarum] r philippicorum *VRMOND* IIII *RO* GR. *D*.G.*N* τε *om. O* τὰ] *om. O* ΓΑ *VRM* ΙΤΡΑΓΜΑΤΑ r ΙΤΡΑΓΜΑΤΑ *R* 11 AITOBAAEΨω *R* εἰς] ΘΙC *V* TOICAΓOYCOYC *M* *Verg. ecl.* 3, 50 (*def. Med.*) 13 Audiat] *d* audia *D* hoc *N* palemon *VDN* palaemo *Ver.* 14 *Verg. Aen.* XII 200 15 hec *D* hoc *N* foedera] r federa *R* 16 accussatiuos *D* 17 et curo et patior *N* 18 gnto *N* sotiare *D* 19 socrates *M* *Isocr. paneg.* § 144 *p.* 70 *St. p.* 176 *B-S.* panegirico *D* pane geilico .G. Vir. *N* AMENMONON *D* οὐδ' *Isocrates* EKEINω *V* EKEINω *MD* 20 *Demosth. Philipp. or.* II § 12 *p.* 69 *R.* 524 *B-S.* phillippicis *R* GR. *D* οὐδ' *libri Dem.* ἀμνημονεῖ] *(O)* α *Demosthenes* AMNHMEI *VR* AMNHMEY *M* ΛΟΓΟΙC *V* ΛΑΓΟΥC *M* 21 οὐδὲ *libri Dem.* ΓΑC *R* YITOCXECEIC *R* EITOCXECAIC *V* EIPHNC *M* *Verg. Aen.* IIII 335 *cf.* § 160 23 elisae *V(O)* ęlisse *D*

idem in bucolico:

numeros memini, si verba tenerem.

Isocrates in Archidamo: *ἐνθυμηθέντες, ὅτι κάλλιόν ἐστιν ἀντὶ θνητοῦ σώματος ἀθάνατον δόξαν ἀντικαταλλάξασθαι.* Demosthenes *ἐν τῇ περὶ τῆς ἑαυτοῦ καθόδου ἐπι||στολῇ: οὔτ'* 5
188 *ἐνηλλαξάμην ἀντὶ ταύτης οὐδέν.* Sallustius in Iugurthino: pro metu repente gaudium mutatur, id est 'metus gaudio mutatus est'. Horatius in I carminum:

saepe Lucretilem
Mutat Lycaeo 10

pro 'Lycaeum mutat Lucretili'.

Demosthenes *ἐν τῷ κατὰ Αἰσχίνου περὶ τῆς παραπρεσβείας: οὔτε τῶν τὰ τρόπαια καὶ τὰς ναυμαχίας λεγόντων ἀνέξεσθε.* idem pro Ctesiphonte: *εἰ μὲν ἴστε με τοιοῦτον ὄντα, οἷον οὗτος ᾐτιᾶτο, – οὐ γὰρ ἄλλοθί που βεβίωκα ἢ παρ' ὑμῖν, –* 15 *μηδὲ φωνὴν ἀνάσχησθε.* Lucanus in I:

patimurque volentes
Exilium.

nec aliter | dicunt Latini. (Homerus:

Εἴρια τε ξαίνειν καὶ δουλοσύνην ἀνέχεσθαι.) 20

Xenophon apomnemoneumaton I: *ἀλλὰ καὶ τοὺς φροντίζοντας τὰ τοιαῦτα μωραίνοντας ἐπεδείκνυεν.* Virgilius in bucolico:

1 *Verg. ecl.* 9, 45 *cf.* § 160 3 *Isocr. Archidami* § 109 *p.* 138 *St.* 201 *B-S.* archidemo *N* GR. Sallustius. *D* .G. Sat *N* ENEYMHΘENTEC *R* ENEYMHΘENTEC *V* ENEYMHEENTEC *M* 4 *θνητοῦ*] ENHTOI *M* AΘANAΓON *V* AEANAΓON *RM* ANTIKATAΛΛAΞACEΛI *M* 5 demostenes *V* *Demosth. de reditu suo ep. p.* 1468 *R.* 956 *B-S.* *ἐν*] *v* E *V* EITICTOΛHI *VR* *οὐδ'* (*O*) *Demosthenes* 6 *ἐνηλλαξάμην*] *scripsi* ENXAΛΛAΞAMHN *R* ENXAΛΛAZAMHN *V* ENXMAΞAMHN *M* *ἀντηλλαξάμην* (*CO*) *Demosthenes personatus* *Sall. Iug.* 53, 8 pro metu repente gaudium exortum, *quibuscum verba c.* 38, 10 mortis metu mutabantur (*vv. ll. codd. cf. in edd. Sall.*) *confusa videntur Krehlio, adsentiente Kritzio ad Iug. c.* 53, 8 iugurtino *MOD* 7 metus gaudio] *n* metus p gaudio *N* 8 *Hor. carm.* I 17, 1 *sq.* I *sup. lin. add. r* II *N* 9 sepe *MN* 10 motat *M* lyceo *VRO* liceo *MDN*; *eadem et similia codd. Hor.* 11 lyceum *MOD* licaeum *R* liceum *Nr* motat *M* 12 Demosthenes GR Idem pro tecsiphonte. GR. lucanus *D* Demosthenes. G. Idem pro thesiphonte. G. Lucanus *N* *Demosth. de falsa leg. or.* § 16 *p.* 345 *R.* 611 *B-S.* ΠAPAΠPECBECIAC *V* ITAPAΠPECBECIAC *R* 13 *τῶν*] ΓωN *V* *λεγόντων post τρόπαια collocant codd. nonnulli Dem.* 14 *ἀνέξεσθε*] *VRO* ANEΞECOE *M* *ἀνέχεσθαι α Demosthenes* idem] Id est *O* *Demosth. de cor. or.* § 10 *p.* 228 *R.* 575 *B-S. cf.* § 159 pro thesiphonte *M* protesi phonte *V* EIMEMEN *R* EICTE *M* EICTE MΘΓOIOYTON *VR* ONTA AION *R* ONTA.AION *M* ONTAION *V* 15 HIATIAſO *V* AΛAOEI *M* BEBωKA *M* *ἢ*] N *V* 16 MHTE *VR* *φωνὴν*] *v* ΦMNHN *V* ANACXECΘE *VR* ANACXECEE *M* *Luc. Phars.* I 278 *sq. cf.* § 159 17 patimurque *D* uolentes *add. r* 19 *Hom. Od.* XXII 423 Homerus GR. XENOPHON. GR. Virgl *D* Homerus. G. Vir. *N* 20 ΞEINEIN *VRM* KA *V* KAY *M* ΔOYΛOC YNN[N] *V* *ὑ δουλοσύνης v. l. ap. Hom. et sic legit auctor schol. V(ulg.) τῆς δὲ λοιπῆς δουλείας ὑδροφορίας τε καὶ τοῦ μυλωθρεῖν* II 714 *Dindf.* ANEXECEAI *M* 21 *Xenoph. memorab.* I 1, 11 *cf.* § 157 AΛA *V* TOIC *V* ΦPONTIΞONTAC *R* 22 EΠEΔEIKNIEN *V* AΠEΔEIKNYEN *O?* *Verg. ecl.* 10, 28

Amor non talia curat.

nec aliter dicimus.

Romani 'impedio illum'. Xenophon in eodem: *ταύτην γὰρ τὴν* 189
ἕξιν ὑγιεινήν τε ἱκανῶς εἶναι καὶ τὴν τῆς ψυχῆς ἐπιμέλειαν
5 *οὐκ ἐμποδίζειν ἔφη*. Lucanus in IIII:

quo tempore primas
Impedit ad noctem iam lux extrema tenebras.

sic omnes auctores.

'Potior illius' et 'illum' et 'illo'. *Αἰσχίνης Τηλαύγει: τῆς σῆς*
10 *διανοίας σπουδαίας γενομένης ἀγαθόν τι ἀπολαυσώμεθα.*
idem: *καὶ Σόλωνος, ἔφην ἐγώ, τοῦ τοὺς νόμους θέντος ὁμοίως*
κατατεθνεῶτος ἔτι καὶ νῦν μεγάλα ἀγαθὰ ἀπολαύομεν. Terentius in adelphis:

ille alter sine labore patria potitur commoda.

15 Cicero invectivarum II: rerum potiri volunt. Virgilius
in I:

optata potiuntur Troës harena.

'Impetro illam rem' dicimus, sicut et Attici. Eupolis *ἐν δήμοις*: XXIIII 190
Λέγε τοῦ 'πιθυμεῖς, | καὶ οὐδὲν ἀτυχήσεις ἐμοῦ.
20 idem *Προσπαλτίοις*:

πάντα γὰρ τυχὼν ἄπει.

'Prospicio' et 'provideo illi' et 'illum'. *Αἰσχίνης ἐν τῷ κατὰ*

1 non] nec *Rom.* talia facta curat *M* 3 illum. In eodem. Ḡ. Lucanus *N* *Xen. memorab.* I 2, 4 *cf.* § 157 eodem. GR̄. Lucanus *D* *post ταύτην sqq. usque ad καὶ τὴν om. M* 4 ΥΓΙΗΝ *VR* ΚΑΝΩC *VR* ΕΠΙΜΑΕΙΑΝ *VR* 5 ΕΜΙΤΟΔΙΞΕΙΝ *VR* *Luc. Phars.* IIII 446 *sq. cf.* § 157 quarto *Spengelius* .ιīīī. *V* VIII *vel* octauo *rell.* 7 inpedit *D* impe*dit (n) *V* impendit *R* 9 illius *ex* illi* *corr. D* illo GR. Idem GR̄. Terentius *D* illo. G. Terentius *N* *Aeschinis Socratici Telaugis dial. fr. una cum proxime sequenti ab I. F. Fischero omissum adnotante Welckero opp. min.* I 423 *adn.* 19 * *cf. C. F. Hermanni disp. de Aeschinis Socr. rell. Gott.* 1850 *p.* 25 *coll. p.* 24 *sqq.* *Τηλαύγει* (*O*) *Krehl.* ΤΗΛΑΥΓΗ *M* ΤΗΛΑΥΓΝ *VR* '*τῶ λαυτω* (*quae verba statim delet, et suprascr.* ΤΗΛΑΥΓΕ *τηλαυγεί*)' *C* *σῆς*] CΝΟ *M* 10 *σπουδαίας*] *Spengelius l. l. p.* 652 CΠΥΔΑΙΑC *R* CΙΤΥΔΑΙΑC *VM* ΕΝΔΑΙΑC *CO* *ἔτι μιᾶς spscr. in C* ΑΓΕΟΝ *M* ΑΠΟΛΑΥCΩΜΕΕΑ *M* ΑΟΤΟΛΑΥCΩΜΕΘΑ *V* 11 Id est *O* *Aeschinis Socr. Telaug. fr. cf. adn. ad lin.* 9 ΕΦΝΝ *V* *τοῦ τοὺς*] *sic etiam C. F. Hermannus l. l. p.* 25 *τούτοις* (*O*) [*τοῦ*] *τούτους τοὺς νόμους* [*ἡμῖν*] *θέντος Spengelius l. l. p.* 652 ΕΕΝΤΟC *M* 12 ΚΑΤΑΤΕΕΝΕΩΤΟC *M* ΚΑΤΑΤΕΕΝΕΟΤΟC *O* *καὶ Ἀθηναίοις C* *καὶ τεθνεῶτος C. F. Hermannus l. l.* ΜΕΓΑΛΛΑΓΑΕΑ *R* ΜΕΓΑΜΑΓΑΕΑ *V* ΑΓΑΕΑ *M* ΑΙΤΟΛΑΥΟΜΕΝ *R* 13 Terrentius *M* *Ter. ad.* V 4, 17 *cf.* § 163 14 labo *V* patria] *rd* paria *VRMD* 15 *Cic. in Catil. or.* II 9, 19 *Verg. Aen.* I 172 *cf.* § 163 in aen. I *O* 17 potiuntur] *r* potiouutur *M* patiuntur *R* trohes *N* arena (*O*)*Dr* 18 Attici] *d* actici *D* *Eupol. demorum fr.* XXV *fr. com. Gr.* II 472 *cf. p.* 523, *p.* 178 *sq. ed. min. Mein.* Eupolis G. Idē G. Prospicio *N* ΕΝ ΔΟΜΟΙC aesse ΤΟΥΠΙΕΙΜΕΙC *D* 19 *λέγ' ὅτου ex Lex. Seguer. in Bekkeri anecd. Gr.* I 462 *Krehl.* *λέγε ὅτου Spengelius l. l. p.* 622 ΠΙΕΙΜΕΙC *M* *καὶ οὐδὲν*] *cf. Spengelium l. l.* ΚΑΙΟΥΛΕΝ *D* *κοὐδὲν Meinekius* *οὐ γὰρ lex. Seg.* *ἀτυχήσεις e lex. Seg. Krehlius, Meinekius* ΑΤΙΧΗCΕΙC *D* ΑΤΥΧΗCΗC *VRO* ΑΤΥΧΗC *M* 20 *Eupol. Prospalt. fr.* III *fr. com. Gr.* II 523, *p.* 201 *ed. min. Mein.* ΠΡΟCΙΤΑΛΤΙΟΙC *R* ΠΡΟΠΙΑΛΙΤΙΟΙC *D* 21 ΤΙΧΟΝ *D* *ἄπει*] *Putschius* ΑΠΙ *VRO* ΑΙΠ *M* ΠΙ *D* 22 illum et illi (*O*) GR̄. *DN* *Aeschinis in Ctes. or.* § 151 *p.* 539 *R.* 461 *B-S.* *καὶ γράφειν ἔφη* (*γράφειν ἔφη et γράφει vv. ll.*) *ψήφισμα ὃ τοῖς πολεμίοις οὐδέποτ'* (*οὐδεπώποτ' codd. aliquot*) *ἀντι-*

Κτησιφῶντος: ὁ μηδεπώποτε μήτε τοὺς πολεμίους ἀντιβλέψας. Virgilius:

Prospexit longe venientem.

idem in I:

et alto 5

Prospiciens.

Terentius in hecyra:

tibi prospexi.

'Memini illius rei' et 'illam rem'. Demosthenes || *ἐν τῷ κατὰ Αἰσχίνου: ἵνα τὴν ὅτε ἀδωροδόκητος ὑπῆρχεν προαίρεσιν αὐ-* 10 *τοῦ τῆς πολιτείας ἀναμνησθέντες, ὡς προβεβλημένη καὶ ἄπιστος ἦν πρὸς τὸν Φίλιππον.* Homerus Iliados I:

Μέμνημαι τόδε ἔργον ἐγὼ νέον, οὔτι πάρος γε.

Virgilius in IIII:

nec meminisse pigebit Elissae. 15

idem in bucolico:

numeros memini, si verba tenerem.

191 'Attinet ad illam rem', *ἀνήκει πρὸς τόδε. Λυσίας ἐν τῷ κατὰ Μικίνου φόνου: καὶ πρὸς ἑτέρας αἰτίας ἀνήκειν δοκοῦντα παραλελείψεται.* Terentius in eunucho: 20

Scin tu turbam hanc propter te esse factam? et adeo
ad te attinere hanc
Omnem rem?

βλέψας; cf. Spengelium l. l. p. 637 *sq.* 1 ΚΤΗϹΙΦΟΝΤΟϹ *VR* *ὁ — ἀντιβλέψας*] *sic etiam C* ΜΗΔΕΠΙΩΙΤΟΤΕ *M* ΜΗΔΒ *O* ΜΕΤΕ *M teste Sp.* ΤΟΙϹ *M* ΠΟΛΕΜΦΥϹ (*vel* ΙΤΟΛΕΜΦΥϹ *teste Sp.*) *M* ΑΝΤΙΒΛΕΨΑϹ *R* 2 *Verg. Aen.* VII 288 *sq.* longe... prospexit, XI 909 prospexit longe, XII 595 venientem prospicit, III 306 conspexit venientem *post Virgilii nomen* in *add. VRM* in VI (*N*) 4 *Verg. Aen.* I 126 *sq.* 7 Ter. in hecyra] *immo heautontim.* V 2, 8, *unde haec verba afferuntur* § 207 *cf.* § 274 *et lib.* XIIII § 45; *fort. excidit versus hecyrae* IIII 1, 34 *vel* 46 in hechyra *D* in echira *NOr* in ethira *RM* methbira *V* 9 ilius *V* demosthenes. GR. ***** ^h^omerus iliados .I. GR. Vergilius *D* Demosthenes. G. homerus. illiades. Vir *N* *Demosth. de falsa legat. or.* § 27 *p.* 349 *R.* 612 *B-S. cf.* § 160 10 ΑΙΧΙΝΟΥ *VR* ΝΑ *V* ΥΠΕΙΡΧΕΝ *M* 11 ΙΤΟΛΙΤΕΙΑϹ *R* ΑΝΑΜΝΗϹΕΕΝΤΕϹ *M* ω *M* ΠΡΟΕΒΛΗΜΕΝΗ *V* ΑΙΠΙϹΤΟϹ *VRM* 12 ΙΤΡΟϹ *VR* ΦΙΛΙΠΠΟ *M* ΦΙΛΙΠΙΤΟ *VR* *Hom. Il.* VIIII 527 13 *νέον οὔτι πάρος γε*] *sic etiam C πάλαι οὔτι νέον γε Homerus et sic* (*M*) § 241 ΝΑΡΟϹ *MO* ΤΕ *O* 14 *Verg. Aen.* IIII 335 *cf.* § 160 15 elisse *D* elisse *MN* elisae (*O*) 16 *Verg. ecl.* 9, 45 bucolicon *D* bulico *R* 17 meminissi *Rr* 18 adtinet *D* Nos attinet (*O*) GR. *DN* ΑΝΝΚΕΙ *V* ΙΤΡΟϹ *R* *Lys. adv. Micin. or.* XC *fr.* 4 *p.* 197 *B-S. fr.* 170 *p.* 283 *Müll. cf. Hoelscherum de vita et scr. Lys. or.* 92 *p.* 184 ΜΙΚΥΝΟΥ *M* 19 *φόνου: καὶ*] *scripsi* ΦΟΝΟΥΚ *VR et sic teste Heinio M* ΦΟΝΟΝ ΟΥΚ *Spengelius l. l. p.* 631 *videtur legisse in M φόνον οὐ* (*O*) *Putsch. φόνου· τὰ H. Sauppius l. l. φόνου· οὐ* ('*quod incertum est propter praecedentem syllabam*') *Emperius opusc. phil. et hist. p.* 99 *ἑτέρας αἰτίας*] *M cf. Spengelium l. l., idque coniectura videtur assecutus esse Emperius l. l.* ΘΤΕΡΑϹ ΑΙΤΙΑϹ *VR* ΕΤΕΡΑϹ ΑΠΙΑϹ *O et sic ετεραϲ απιαϲ π ἑταίραϲ ἀπίαϲ α* *παραλελείψεται*] *ex* ΠΑΡΑΛΕΛΕΙΨΕΤΑΙ *corr. V* ΙΤΑΡΑΛΕΙΨΕΤΑΙ *R* ΠΑΛΕΙΨΕΤΑΙ *M παραλείψεται Hoelscherus l. l.* 20 Terrentius *M* *Ter. eun.* IIII 6, 6 *sq.* enucho *D* 21 scis *MO* scis tu turbam *r* scint uturbam *R* scint ut urbem *V* proterte *R* te propter (*VMN*) ideo *N* 22 te attinere] *d* te**at tinere (ne) *D* attinere] *sic Bas.* pertinere *Bemb.* 23 rem. G. Euripides. Pro hoc *N*

Ἄξιοι μισεῖσθαι τῇ πόλει Hyperides *ἐν τῷ κατὰ Πασι-κλέους*. pro hoc Latini dicunt 'dignus est odio esse urbi' et 'dignus est | qui odio sit urbi'. Virgilius:

dignus patriis qui laetior esset

5 Imperiis et cui pater haud Mezentius esset.

'*Ἀπήγγειλα πρὸς τὴν βουλὴν*' *καὶ* '*τῇ βουλῇ*' dicunt illi. Cicero Verrinarum II: nuntio tibi, inquit, hodiernis comitiis te esse absolutum.

Illi '*ἀπέχομαι τούτου*' *καὶ* '*τοῦτο*'. nos quoque 'abstineo illius' et 192
10 'illum' et 'illo'. Platon *πολιτειῶν* primo: *οὐκ ἀπεσχόμην τὸ μὴ οὐ διὰ τούτων ἐλθεῖν*. idem in II: *καὶ θέλοι ἀπέχεσθαι τῶν ἀλλοτρίων*. Terentius in adelphis:

non manum abstines, mastigia?

Horatius carminum III:

15 Mox, ubi lusit satis, abstineto,

Dixit, irarum calidaeque rixae.

Virgilius in VII:

Abstinuit tactu pater aversusque refugit

Foeda ministeria.

20 Demosthenes: *καὶ περιῆν Θηβαίοις τεθνάναι τῷ δέει τὸν Φί-*

1 ΑΞΙΟΥ ΜΙΣΕΙΣΕΑΙ ΤΕ ΓΙΟΛCΙ *D* *μισεῖσθαι*] *r* ΜΙΓΕΙCΘΑΙ *R* ΤΗΙ ΤΟΛΕΙ *VR* hyΠΕΡΙΔΕC *O* *Hyperidis or.* XL *fr.* 2 *p.* 297 *B-S.* XLIII 172, 420 *Müll.* '*excidit Hyperidis locus et signa lacunae apponenda sunt*' *Spengelius l. l. p.* 637; *cui obtemperarunt et Sauppius et Sauppii, ut assolet, vestigia premens Müllerus; at verba praecedentia ex ipsa hac Hyperidis oratione videntur excerpta esse* *τῷ*] ΤCΟΙ *D* ΙΤΑCΙΚΛΕΟΥC *V* ΙΤΑCΙΚΛΕΟΥC *R* ΓΙΑCΙΚΛΕΟΥΟ *D* ΓΙΑCΙΚΛΕΟΥ *M* 2 dignus est qui] dignus qui *VMO* 3 odio sit] *d* odisit *D* *Verg. Aen.* VII 653 *sq. cf.* § 262 4 dignus] indignus *VRMN* in XI dignus *r* in VII. Dignus (*O*) qui laetior] *d* quiaetior *D* letior *N* 5 cui] *r* cu *VR* haut *V* medientius *Pal. cf. O. Ribbeckius mus. phil.* XII 419 *sqq., qui docet ipsam hanc formam pro* Medentius *in verborum ordinem a me recipiendam fuisse lib.* I § 31 *vol.* I 24, 6 *et* § 49 *p.* 36, 21 G. *N* 6 ΑΙΤΗΓΓΕΙΛΑΙΤΡΟC *VR* ΑΙΤΗΓΓΕΙΛΑΙΠΡΟC *v* ΑΝΝΕΙΓΕΙΛΑ ΠΡΟC *O* ΑΙCΤΝΕCΡΕΙΛΑΙ ΤΡΟΟΠΗΝΟ ΒΟΥΛΗΝ ΚΑΙ ΤΗΙ ΒΟΥΛΑΝΙ *D* *τῇ*] ΤΕΙ *O* *Cic. in Verr. or.* I 7, 19 renuntio, inquit, tibi, te hodiernis comitiis esse absolutum 7 nuncio (*MO*) tibi *om.* *D* inquit] *rd* inquid *VRD* G. *N* 9 ΑΙΤΕΧΟΜΑΙ *R* ΑΠΕΧΟΜΑΤΙΤΟΥCΑΙΤΟΥΤΟ *D* 10 Plato (*MO*) *Plat. reip.* I 24 *p.* 354 *B St.* Platon. G. Idem in XII. Ḡ. Ter̄. *N* ΠΟΙΑΙΤΕΩΝ *D* ΑΙΤΕCΧΟΜΗΝ *V* ΑΙΤΕCΧΟΛΑΗΗ *D* *ἂν ἐσχόμην C* ΤΟΥ *V et sic pauci codd. Plat.* 11 ΜΝ *VMO* ΛΑΗ *D* *οὐ om. C* *οὐκ ἐπὶ τοῦτο Plato* ΛΙΑ ΤΟΙΓΩΝ ΕΛΝΙΝ *D* *τοῦτον C* ΕΛΕΕΙΝ *M* *Plat. reip.* II 3 *p.* 360 *B St.* *καὶ τολμήσειεν ἀπέχεσθαι τῶν ἀλλοτρίων καὶ μὴ ἅπτεσθαι, paulo post ibid. D εἴ τις τοιαύτης ἐξουσίας ἐπιλαβόμενος μηδέν ποτε ἐθέλοι ἀδικῆσαι μηδὲ ἅψαιτο τῶν ἀλλοτρίων* in II] *scripsi* in xū *D* legum XII (*O*) in XII *rell.* *θέλοι*] *sic etiam C* ΕΛΟΙ *MD* ΑΙΤΕΧΕCΘΑΙ *VR* ΑΠΕΧΕCΕΑΙ *MD* 12 ΑΛΛΟΤΡΙΟΝ *VM* ΑΛΛΟΑΤΡΙΟΝ *D* Terentius] *d* Terenus *D* Terrentius *M* *Terent. adelph.* V 2, 6 13 abstinens *N* magistia (*V*) 14 Oratius *N* *Hor. carm.* III 27, 69 *sq.* Horatius in libro carminum III (*O*) tercio *D* ī III *N* 15 abstine*to (n) *R* 16 irarum] irarum infirmitatis q *N* callidaeque *et* calideque *vv. ll. ap. Hor.* calidaeque rixae] (*O*) *π* callidaeque rixae *1* calidę querunt *V* calidae quaerunt *R* calide quaerunt *M* calide quer̄ *N* callide quaeruut *r* calli dequerunt *D*, *quae omnia orta sunt ex scriptura* calidaeque r̄. 17 *Verg. Aen.* VII 618 *sq.* 18 abstinuit actum pater *O* aduersusque *M* 19 feda *D*

20 *Demosthenis locum nec x indicavit nec equidem indagare potui; et revera haec verba vel ad Lycurgi adversus Lysiclem vel ad Hyperidis adv. Aristogitonem orationem*

λιπποv. huic simile est illud Virgilianum:

fremit arma iuventus,

et in bucolico:

Formosum pastor Corydon ardebat Alexin.

193 Attici dicunt 'ἀποστερούμενος τοῦτο' καὶ 'τούτου'. huic simile est, 5 'pascitur illam rem' et 'illa re'. Virgilius in II Aeneidos:

et miseros morsu depascitur artus.

idem in III georgi|con:

Pascuntur vero silvas et summa Lycaei.

idem in eodem: 10

Frondibus hirsutis et carice pastus acuta.

idem in bucolico:

Hinc tibi, quae semper, vicino ab limite saepes
Hyblaeis apibus florem || depasta salicti.

194 Horatius in III carminum: 15

Me nunc Thressa Chloë regit
Dulces docta modos et citharae sciens.

Homerus:

πολέμων εὖ εἰδώς.

Euripides: 20

Οὐχ ἑσπέρας φάσ', ἀλλὰ καὶ μεσημβρίας
Τούτους ἀφεστήκασιν ἡμέραν τρίτην.

huic simile est illud Virgilianum in VIII:

pertinent, cum rerum post pugnam Chaeroneensem descriptionem praebeant; excidit igitur et Demosthenis locus vel de falsa leg. § 81 *p.* 366 *R. p.* 618 *B-S. de Phocensibus:* ὥστε μὴ . . . ., ἀλλὰ (ἀλλ' οὐ *Σ al.*) δουλεύειν καὶ τεθνάναι τῷ φόβῳ Θηβαίους (*al.* τοὺς Θηβαίους *vel* καὶ τοὺς Θηβαίους) καὶ τοὺς Φιλίππου ξένους *vel or. Phil.* I § 45 *p.* 53 *R. p.* 519 *B-S.* οἱ δὲ σύμμαχοι τεθνᾶσι τῷ δέει τοὺς τοιούτους ἀποστόλους, *et post eum nomen sive Hyperidis sive Lycurgi. quae omnia docuit me Arnoldus Schaeferus. possit etiam aliquis suspicari ad ipsum illum or. de falsa leg. locum misere certe deformatum haec pertinere, quam Taylori* (*orr.* IX 387 *Rsk.*) *sententiam fuisse video* G. *N* ΠΕΡΙΝΝ. *P* Θηβαίοις] *x, qui haec ipsa in V legisse sibi visus est* ΕΗΒΑΙΟC *VR* ΕΝ ΒΑΙΟΙC (*MO*) ΡΟΙΟΙC *D* ἐν βαι βαιο:ς *C* τεθνάναι] ΤΕΕΝΑΝΑΙ *M* ΕΙΝΝΙ *D* ΤΟΙ ΛΕΔΕΙ ΤΟΝ ΦΙΛΠΠΟΝ *D* 1 *Verg. Aen.* XI 453 2 iuventus] *d* inuentus *D* 3 *Verg. ecl.* 2, 1 4 coridon *DN* alexim *R cum Pal. cf.* § 128 5 ΑΙΤΟCΤΕΡΟΥΜΕΝΟC *VRD* ΑΠCΟCΤΕΡΟΥΜΕΝΟC *r* ἀποστερούμενος τοῦτο καὶ τούτου] *sic etiam C* .G. *N* τοῦτο καὶ *om. R* 6 illam] *r* ilam *R* Virgilius — georgicon *in mg. add. d* *Verg. Aen.* II 215 III *N* 7 artus] *r* artis *VR* 8 *Verg. georg.* III 314 9 vero *om. O* et summa Lycaei *om. O* suma *D* lycei *D* licei *N* 10 *Verg. georg.* III 321 11 hyrsutis *N* hirsutus *M* 12 *Verg. ecl.* 1, 54 *sq.* q *N* 13 limite] *rd* limitae *M* lite *RD* litae *V* sepes *ODN* 14 hybleis *VRMDN* 15 *Hor. carm.* III 9, 9 *sq.* II *N* 16 thresa *M et sic vel* thraessa *vel* tressa *v. l. codd. Hor.* chressa *D* cloę *R* riget *v. l. ap. Hor.* 17 dulcis *pars codd. Hor.* citharae sciens] *Bentleius ad Hor. carm.* III 9, 10 *cum ipso Horatio* citharaes | sciens *V* cytharaęs sciens *Rr* citharas sciens *M* chytaras sciens *D* cithara sciens *N* *Hom. Il.* IIII 310 .G. *N* 19 ΙΤΟΛΕΜΟΝ *V* ΠΟΔΕΜΟΝ *D* ΠΟΛΕΜΟΝ *M* ΕΙ *M* ΕΙΔΟC *D* 20 Euripides] *dn* Eripides *N* erupides *VD* *Eur. fr. trag. inc.* 994 *Nck. cf.* § 166 G. *N* 21 ΕCΙΤΕΡΑC *VR* ΕΙΤΕΡΑC *D* φάσ'] α § 166 ΦΑCΙΝ *libri, quos h. l. sequitur* α κ*ι VR* ΚΙ *D* ΜΕCΕΜΒΡΙΑC *D* 22 ΤΟΥC *M* ΑΦΕCΤΕΚΑCΙΝ ΕΜΕΡΑΝ ΤΡΙΤΕΝ *D* 23 uirgilianum. Vir̄ in VIIII *N* *Verg. Aen.* VIII 433 *sq.*

Parte alia Marti currumque rotasque volucres
Instabant.
idem etiam dativo adiunxit in I Aeneidos:
instans operi regnisque futuris.
5 Ἐκαθῆντο τρεῖς ὅλους μῆνας ἐν Μακεδονίᾳ. Virgilius in I Aeneidis:
una cum gente tot annos
Bella gero.
idem in VIIII:
Omne aevum ferro teritur.
10 Nos dicimus 'despero illum'. Lucanus in V: 195
Desperare viam et vetitos convertere cursus
Sola salus.
Attici quoque, ut Demosthenes: ἐγὼ μὲν γὰρ ἡγοῦμαι Φίλιππον, οὔτ' εἰ τὰ πρῶτα βιασθεὶς ἄκων ἔπραξεν, οὔτ' ἂν εἰ νῦν ἀπε-
15 γίγνωσκε Θηβαίους τοῖς ἐκείνων ἐχθροῖς συνεχῶς ἐναντιοῦσθαι.
Illi ἀπέδρα με et ἀπέδρα μου. Platon in Protagora: ὁ γάρ τοι παῖς με ὁ Σάτυρος ἀπέδρα. similiter Romani 'fugio illum' et 'ab illo'.
Lucanus in II:
20 Heu demens! non te fugiunt, me cuncta secuntur.
Virgilius in III:
Effugimus scopulos Ithacae, Laërtia regna.
Attici dicunt 'ἄπιστος τούτου' καὶ 'πρὸς τοῦτον'. similiter nos 'perfidus' et 'infidus' et 'fidus isti' et 'ad istum'. Lucanus in VII: 196

1 Marti] *codd. fere omnes* § 214 *cum Vergilio* martis *h. l. libri et Nr* § 214 currumque *Pal.* uolucris *Pal.* 3 *Verg. Aen.* I 504 4 instans] *sic etiam Fr. m. alt.* insta*(r) *m. pr.* instns *Med.* *vel* operi *vel* opere *Rom.* Attici *post* futuris *add.* (*M*) 5 *verba* ἐκαθῆντο *et sqq. ad Demosth. de cor. or.* § 30 *p.* 235 *R. p.* 578 *B-S. pertinere perspexit Spengelius l. l. p.* 639; καθῆντο (*al.* κάθηντο. *cod. Augustan.* I *teste Spengelio cum Prisc.* ἐκαθῆντο) ἐν Μακεδονίᾳ τρεῖς ὅλους μῆνας *Demosthenes* G. *N* ΕΚΘΗΝΤΟ *R* ΕΚΑΤΕΗΝΤΟ *M* ΑΚΑΕΝΝΤΟ *D* ΕΝΕ̄ΝΑ ΜΑΚΟΛΟΝΟΝΙΑ *D* ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ *r* ΜΑΚΕΔΟΝΑ *R* *Verg. Aen.* I 47 *sq.* 8 *Verg. Aen.* VIIII 609 9 aeuom *Pal.* euum *N* territur *Pal.* *post* teritur *sup. lin.* G. *add.* *n* 10 *Luc. Phars.* V 574 *sq.* 11 ueritos *N* deuertere *vel* committere *codd. nonnulli Luc. dett.* 13 Demosthenes] *n* desthenes *N* *Demosth. or. Philipp. alt.* § 16 *v.* § 166 G. Platon in Protagora. G. Similiter *N* ΕΓωω *D* γὰρ οὐδ' ἂν ἡγοῦμαι (*O*) *a ex Demosthene* ΗΓΟΥΜΑΝΕΠΙΠΠΟΠ *D* 14 ΕΥ *D* ΙΤΡωΤΑ *V* ΥΤΡωΤΑ *MD* ΒΙΑCΤΕΙC *D* ΑΚΟΝ *M* εἰ νῦν] ΕΥΝΙΝ *D* ΑΙΤΕΓΙΓΝωCΚΕ *RM* ΑΙΤΕΓΙΓΝωΕΚΕ *V* ΑΙΤΕΙΠΝωΚΕΟCΔΑΙΟΥCΤΟΙCΕΚΕΠΑΝΕCΕΡΡΡ ΑCΙΝΕΧωCΕΝΑΠΠΟΥΟΑΙ *D* ΕΒΑΙΟΥC *M* ΤΟΥC *R* ἐχθροῖς] ΕCΒΟΙC *M* ΕΝΑΝΤΙΟΥCΕΑΙ *M* 15 ΑΙΤΕΔΡΑ *R* ΑΙΤΤΕΡΑ *D* ΑΙΤΕΔΡΑ *RD* 17 Plato (*VMO*) *Plat. Protag.* 2, 4 *p.* 310 *C St. cf.* § 166; ΟΓΑΡΤΟ ut ta hic ΜΕΟΚΤΙΡΟC ΑΙΠΕΟΡΑ *D* 18 ΙΤΑΙC *VR* ΑΙΤΕΔΡΑ *R* 19 *Luc. Phars.* II 575 *cf.* § 166 20 figiunt *rd* sequuntur *VO* 21 *Verg. Aen.* III 272 (*def. Rom.*) VI. *r* aen. III *O* 22 scopulo *M* scopulos Ithacae laeertia *r* scopulos* thac aelae ertia (i) *R* scopulosi thac elaertia *V* ithace *MNd* ithaces *n* itachi *D* Laertia] *Med. m. alt.* lertia *MDN Med. m. pr.* 23 dicunt] *d* dicuntur *D* G. *N* ΑΙΤΙCΤΟC *R* πρὸς] ΤΡΟΟ *D* ΤΟΥΤΟΥ *iterum D* *post* τοῦτον *lacunam statuit Spengelius l. l. p.* 604 *sq., Graecos auctorum locos librariorum neglegentia omissos esse censens* 24 isti *om. O* *Luc. Phars.* VII 685 *sq.* VII] *Krehlius* II 634 VIIII *r* VIII *rell.*

Quamque fuit laeto per tres infida triumphos,
Tam misero fortuna minor.

Virgilius in | VIIII:

hic Dardanio Anchisae
Armiger ante fuit fidusque ad limina custos. 5

Illi '*ἀπελθεῖν τὴν ὁδὸν*' *καὶ* '*τῇ ὁδῷ*'. sic etiam Latini, ut Cicero pro Murena: hanc viam dico, ite viam. Virgilius in IIII Aeneidos:

longam incomitata videtur
Ire viam. 10

Illi '*ἀρέσκω αὐτὸν*' *καὶ* '*ἀρέσκομαι αὐτῷ*'. nos 'placo illum' et 'placor ab illo' vel 'placor illi' et 'placeo illi'.

197 Attici '*ἄρχω τοῦδε*' *καὶ* '*τόδε*' *ἐπὶ τοῦ* '*κατάρχω*'. Sophocles *Λακαίναις*:

Θεοὶ γὰρ οὔποτ', εἴ τι χρὴ βροτὸν λέγειν, 15
Ἄρξασι Φρυξὶ τὴν κατ' Ἀργείους ὕβριν,
Ξυναινέσονται· ταῦτα μὴ μάχου βίᾳ.

nos quoque soli accusativo 'incipio' et 'coepio' verba coniungimus. Virgilius in bucolico:

Incipe Maenalios mecum, mea tibia, versus; 20

'impero' vero, quando *τὸ* '*ἄρχω*', id est *ἡγεμονεύω* significat, dativo coniungitur, quando vero *τὸ* '*προστάσσω*', dativo simul et accusa||tivo. Virgilius in I georgicon:

Exercetque frequens tellurem atque imperat arvis.

198 Frequenter illi *εἰς* praepositionem pro *ἐν* ponunt. Aristophanes 25 *σφηξίν*:

1 loeto *DNr* treis (*O*) 3 *Verg. Aen.* VIIII 647 *sq.* 4 anchise *N* 5 fidusque] (*N*) *1 cum Vergilio* fid *M* fidus *VROD* 6 Illi Attici .G. Sic *N* ΑΙΤΕΛΘΕΙΝ *R* ΑΡΕΛΘΤΙΝ *D* ΤΕΝ *D* ὁδῷ] ΔΩΙ *VRD* *Cic. pro Mur. or.* 12, 26 *cf.* § 167 7 pro] *r om. VRM* murena *ex* mure** *corr. N* munera *M* Muraena (*O*) ite uia *N* *Verg. Aen.* IIII 467 *sq.* III *N* aeneidos *ex* aeneidus *corr. D* 9 logam *M* 11 ΑΡΕCΚΟΑΥΤΟΕΚΑΥΑΡΕCΚΩΛΛΑΥΤΟΥ *D* G. *N* 12 uel placor illi et placor ab illo et placeo *D* 13 Attici GR. ΑΡΕΧΟΤΕΥΔΕCΑΥΤΑΥΔΕΙΠΤΟΥΚΑΤΑΡΤΙΩ *D* Attici. G. Sephodes. G. Nos *N* ΑΡΑΧΩ *V* ἐπὶ] *O* ΕΙΤΙ *VR* ΕΙΠ *M* sophodes *D* *Soph. Lacaen. fr.* 338 *p.* 167 *Nauck.* 15 Θεοὶ γὰρ] *sic VR, quod coniectura assecutus erat Madvigius philol.* I 671 *sq.* Θεοῖς ἄρ' (*MO*) ΘΕΟΙ ΓΑΡ *D* ΟΥΙΤΟΤ *R* ΕΠΙ ΧΡΕ ΒΡΟΤΟΕ *D* ΛΕΓΕΙΝ *M* ΛΕΓΕΝ *VR* 16 ΑΡΞΑΑCΙ *D* ΤΗΗ *D* Ἀργείων *A. Nauckius trag. Gr. fr. l. l.* ΥΡΡΙΕ *D* 17 '*Scaliger enotavit ex antiquo, ut opinor, codice ξυναινεσωμ, ex alio libro ξυναινέσω τὰ, et, nescio an e coniectura, suprasc. ξυναινῶ'. x συναινέσονται· ταῦτα Madvigius l. l.* ΞΥΝΑΙΝΕCŌΤΑΤΑΥΤΑ *VR* ΞΙΝΑΙΝΕCΟΤΑΤΑΥΤΑ *M* ΞΙΝΑΙΕΕCΟΤΑΤΑΥΤΑ *D* ξυναινῶ ταῦτα, (*O*) ξυναινέσαι μ' ἂν *x* ΜΕ *D* 18 et coepio] *r* excoepio *VR* excipio (*MO*)*DN* *Verg. ecl.* 8, 21, 25 *etc.* 20 incipē aenalios *V* menalios *Drn* me nalios *N* tibia versus] *n* tibi auersus *VN* 21 *post* quando *sqq.* — quando *om. R add. r* τὸ *om.* (*O*) ΑΡΧΟ *N* ΑΡΚΩ *D* id est] *d* ide* (m) *D* ΗΓΕΜΝΕΥΩ *V* ΗΤΕΜΟΝΕΙΟ *R* ΗΘΕΜΕΝΕΥΟ *D* ΙΗΓΕΜΟΝΕΥΟ *d* ΗΥΕΜΟΝΕΝΩ *N* 22 τὸ *om.* (*O*) ΤΟΙΓΡΟC·ΤΑCCΩ *R* ΠΟΤΡΟC·ΤΑCCΩ *r* ΙΤΟ- (uel tas) ΠΡΟCΤΑCCΩ *M* ΤΟ ΠΡΟCΘΩCΩ *Dd* ΠΟΥΤΡΟCΤΑCCΟ *N* *Verg. georg.* I 99 23 I *om. D* 25 eis *in* eys *mut. N* ἐν] *n* en *RN* aristhophanes *VR* *Aristoph. vesp.* v. 123 *cf.* § 184 aristophanes GR '& herodotus *D* 'et tuchidides et xenofon *in. mg. d* Aristophanes sphinsin. G. Et herodotus. Frequenter *N* 26 σφηξίν] § 184

Νύκτωρ κατέκλινεν αὐτὸν εἰς Ἀσκληπιοῦ

et Thucydides *πρώτῃ*: *καθεζόμενοι εἰς τὸ Ἡραιον ἱκέται* et Xenophon oeconomico: *εἰ μή γε φανείης, ἔφη, καὶ εἰς τοῦτο ταὐτὰ ἐμοὶ ἐπιστάμενος* et Herodotus: *θρόνον, εἰς τὸν προ-*
5 *καθίζων ἐδίκαζεν.* frequenter et Romani 'in' praepositionem accusativo pro ablativo iungentes hoc imitantur. Terentius in eunucho:

in quem exempla fient?

pro 'in quo'. idem in adelphis:

a vereor . in os te laudare amplius,

10 pro 'in ore'.

Attici '*εἰσῆλθέν με τόδε τι*' καὶ '*εἰσῆλθέν μοι*'. Isocrates *ἐν τῷ* 199 *περὶ τῆς εἰρήνης*: *περὶ ἧς μηδεὶς πώποτε λογισμὸς αὐτοῖς* | *εἰσῆλθεν.* Platon *πολιτείας* primo: *εἰσέρχεται αὐτῷ δέος καὶ φροντίς.* Lucanus in X:

15 Intravit Cleopatra domum.

Virgilius in X:

Aeneae subiit mucronem ipsumque morando
Sustinuit.

idem in VIIII:

20 Iamque propinquabant portis muroque subibant.

idem in VI:

Iam subeunt Triviae lucos atque aurea tecta.

Illi *ἐκκέκοπται τὸν ὀφθαλμόν.* Virgilius huic simile in I:

sphinxin *VRMO* sphinsin *r* 1 κατεκλεινεν *VR* κατεκλεινεν *M* ατον *R* ασκληπιου *V* ασκληιτιοι *R* 2 & hucydides *VR* *Thuc. hist.* I 24 *cf.* § 184 ιτρωτηι *VR* καθεξομενοι *R* καθεεζεμενοι *M* cic *V* τονραιον *VR* κεται *VRM* 3 *Xenoph. oecon.* 18, 1 *cf.* § 184 *φανείης*] *scripsi* φανειc *VR* φναειc *M* *φανῇς* (*O*) εις ταυτο τα.αυτα *VR et puncto om. M* *εἰς τοῦτο ταυτὰ O?* 4 ειταcταμενοc *R* *Herod. hist.* I 14 *cf.* § 184 *τὸν om.* (*MO*) τοη *D* ερονον *VR* ερoηον *D* προκαθιζον *M* ιτροκαειζον *VR* προκαειχον *D* 5 εδικαχεν *D* et *om. O* 6 pro *add. r om. VR* imitatur *V* Terrentius *M* Terenter *D* *Ter. eun.* V 4, 26 8 Idem *sup. lin. add. d* *Ter. ad.* II 4, 5 *v.* § 185 9 a vereor] *scripsi* auereor *VRM* a·uereor *N* [illegible]or *OD et sic* § 185 ah uereor *Bemb. Bas.* 11 Attici. G. platon. G. Luc̄. *N* ειcηλεεν *VR* ειcηλεεν *M* ειcηdεν *D* *τόδε τι*] *sic CO* τοδε γι *VRM* πδιcι *D* ειcηλεεν *M* ειcελεεν *D* *Isocr. de pace or.* § 110 *p.* 181 *St. p.* 217 *B-S.* *τῷ*] τα *D* 12 ειρηηι *D* ιτερι *R* *ἧς*] νc *RV* η *D* μνδειc *VR* μημηειc *D* πωιποτε *M* ποιποτε *D* πωιιτοτε *R* ιτωιτοτε *V* λοcιcαμοc *D* *λογισμὸς αὐτοῖς*] *sic vg. ex libris mss. ap. Isocr. ante Bekkerum αὐτοῖς λογισμὸς Isocratis codd. Bekkeriani* *αὐτοῖς εἰσῆλθεν*] (*O*) α αυτωιδεωc ηλθεν (ηλεεν *M*) *VRM cf. locum Platonis sq.* αυτουδεαcηλhεν *D* 13 *Plat. reip. lib.* I 5 *p.* 330 *D St.* *πολιτειῶν* (*M*) πολρειαc *D* αυτωιδε ωc *VR* αυτωιλεω *D* δεωc *M* 14 φρονρc *D* *Luc. Phars.* X 355 15 invasit *Lucanus* cleupatra *N* 16 *Verg. Aen.* X 798 *sq.* X. aen̄. Subiit *N* X aeneidos Subiit (*O*) 17 enee *D* subit *Rom.* subigit *Med.* ipsum quem orando *M* 19 *Verg. Aen.* VIIII 371 VIIII] *scripsi* XIIII *N* VIII *VRD* aen. VIII *O* VII (*M*) 20 portis] *et Prisciano et codd. nonnullis dett. ex Aen.* XI 621 *videtur esse illatum*, castris *h. l. Vergilii meliores omnes* portisq; *Nn* murosque *n Pal.* m*roque *N* 21 *Verg. Aen.* VI 13 III *r* 23 εκκεκοιττaιτονοφεαλμον *V* εκκεκοιταιτον οφεαλμον (λ *in* λ *mut. r*) *Rr* G. *N* οφαλλαοη *D* *Verg. Aen.* I 320 *cf.* § 28 I] *r* II *R*

Nuda genu nodoque sinus collecta fluentes.

200 Frequenter εἰ pro ἐάν ponunt auctores Graecorum. Homerus:

Εἴ τ' ἐπὶ δεξί' ἴωσι πρὸς ἠῶ τ' ἠέλιόν τε,

εἴ τε pro ἐάν τε. idem:

Ἄρσαντες κατὰ θυμόν, ὅπως ἀντάξιον ἔσται· 5

Εἰ δέ κε μὴ δώωσιν

id est ἐὰν μὴ δῶσιν. Romani et pro εἰ et pro ἐάν 'si' ponunt.

Εἰπέ μοι dicunt Attici etiam ad multos. huic simile Terentius in eunucho:

aperite aliquis actutum. 10

idem in eodem:

Nescio quid †absente aliquid nobis domi turbatum est.

Illi εἰς *Διονύσου*. Terentius in adelphis:

ubi ad Dianae †perveneris.

Platon *πολιτείας* III: *ὅτι εἷς ἕκαστος ἓν μὲν ἐπιτήδευμα* 15 *καλῶς ἐπιτηδεύοι, πολλὰ δὲ οὔ.* Sallustius in Catilinario: unumquemque nominans laudare. Cicero: singulas uniuscuiusque domos.

201 Participia pro verbis ponunt Attici, quod frequenter faciunt Latini. Xenophon *Ἱέρωνι*: '*ἐπεὶ δὴ ταῦτα αὐτοῦ ἤκουσεν, ὁ Σιμωνί-* 20

1 nudoque *V* fluetes *N* 2 εγ *N* ei *R* ean *RN* *Hom. Il.* XII 239 *ad versus Il.* I 81 *sq., qui h. l. vg. leguntur, ex O nihil adnotavit Presselius, locorum Homericorum plerumque satis incuriosus* homerus. G. pro ean. Idē. G. id. ean. G. Romani *N* 3 ειτε πτ *V* επεπι *in* επιπι *corr. in ras. r* ετπειπ *D* ιτροc *VR* ιcροc *D* ηοτεναιοητε *D* 4 ηιτε *D* εἴ τε pro ἐάν τε *ex O non enotatum est* ἐάν τε] *v* αντε *V* eante *R* εαμητε *D* *Hom. Il.* I 136 *sq. cf.* § 81 5 αρcαντεc *sine spiritus nota et hic et* § 81 *ut assolent libri; ἄρσαντες Herodianus et sic Hom. Ven., ἆρσαντες Aristarchus secundum schol. ad h. l.* αcαντεc *D* θυμόν, ὅπως] εεμο itu;c *D* οτιωc *V* μὴ] *v* με *V* μηε *R* 6 δωωοιν *M* δωμοιν *D* 7 id est — δῶσιν] *om. M* Idem εαν μη δαε *D* δοcιν *VR* ei *R* ean *R* 8 multos huic simile. terentius *V* Terrentius *M* Terentius in eunucho] *immo adelph.* IIII 4, 26 *indeque eadem verba excitat Prisc. lib.* XVII § 157 *et infra* § 293 9 unucho *V* *Ter. eun.* IIII 3, 7 Nescio quid profecto absente nobis turbatumst (turbatum est *Bas.*) domi 12 absente] *r* abste *VR* 13 εις διονγcοι *D* .G.διcονιο *N* *Ter. adelph.* IIII 2, 43 14 diane *M* veneris *Terentius* *post* perveneris: Illi εἷς ἕκαστος, nos unusquisque *add. D*, *Krehlius* hic est defectio *sup. lin. n* *post* perveneris: *ἑνὸς ἑκάστου περιουσία διδόσθω vitiis orthographicis leviter corrupta, deinde* Plato. G. Xenophon *exhibet 3. sequente loco Xenophonteo Hell.* I 7, 24 *et ipso passim corrupto τούτων ὁποτέρῳ βούλεσθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῷ νόμῳ κρινέσθωσαν, οἱ ἄνδρες κατὰ ἕνα ἕκαστον, quae, nisi aliunde translata sunt, ex cod. modo ms. editori nota esse poterant: nam Hellenica q. demum* 1503 *Venetiis typis excusa sunt; ad ipsum Priscianum pertinere haec videbantur Spengelio l. l. p.* 610 15 Plato (*MO*) *Plat. reip. lib.* III 7 *p.* 394 *E St.* Platon.G.*N* πολιτείας] *sic etiam C* ιτολιτειαc *R* III ὅτι] πτοιτ *D* *μὲν ἂν ἐπιτήδευμα Plato* ειτιτπδευμα *R* ειπτεδευμα *D* 16 καλῶς] *ex* καοιc *corr. V* cαωc *D* επιηδευοι *V* ειπτηδευοπομα *D* ιτολλα *V* πολλα *M* *Sall. Cat.* 21, 4 in Catilinario *om. V* 17 *Cic. in Cat. or.* IIII 6, 12 unius cuiusque nostrum domos *pars codd. Cic.* 19 latini faciunt *N* (fo) 20 *Xenoph. Hier.* 7, 1 Xenophon *Ἱέρωνι*] ξενοννιενι *Dd* xenopphion. hyeronieri. G. phroeni G. Ter̄. *N* *Ἱέρωνι*] (*MO*) *Krehl.* hieroni *VR* *ἐπειδὴ C* ειτει δη *R* eri ειδπ *D* *ἐπεὶ δὲ libri Xenophontei* *αὐτοῦ om. RD* ηκοιcεη *D* cιμονιδηc *VR* cιμονδνc *D*

δης εἶπεν· ἔοικεν τῷ ἔργῳ μέγα τι εἶναι ἡ τιμή, ἧς ὀρεγόμενοι οἱ ἄν||θρωποι' ἀντὶ τοῦ 'ὀρέγονται'. Phroenichus:

Ὦ φίλτατ' ἀνδρῶν, μή | μ' ἀτιμάσας γένῃ,

pro μή με ἀτιμάσῃς. Terentius in Andria:

5 Quid meritus?

pro 'quid meruisti?' hoc Romani faciunt in omnium passivorum et deponentium et communium praeteritis, per quae participiis utuntur pro verbo adiungentes verbum substantivum; frequenter tamen et per ellipsin eius per se participia loco verborum funguntur, ut Virgilius in I Aeneidos:

10 Certe hinc Romanos olim volventibus annis,
Hinc fore ductores, revocato a sanguine Teucri,
Qui mare, qui terras omni dicione tenerent,
Pollicitus,

deest 'es'. Cicero pro Ligario: queritur se prohibitum, deest 15 'esse'.

Illi εἰς ὀρθὸν φρονῶ et εἰς ταύτην πρόθεσιν. Sallustius: in hunc modum disseruit pro 'hoc modo'. 202

Illi μυστήρια αὐτὴν ἦγεν pro εἰς μυστήρια. Virgilius in I:

Italiam fato profugus

20 pro 'in Italiam'.

Illi εἰς ἓν pro ὁμοῦ. nos quoque 'in unum' pro 'simul'. Sallustius in Catilinario: in unum convocat.

Illi 'εἰς ὅσον ἡλικίας ἥκει' καὶ 'οὐδενὸς χεῖρον'. nos quoque 'hoc aetatis' et 'nihilo minus'.

1 εἶπεν] HIITEN *D* τῷ] TAI *D* τῷ ἔργῳ] TWITEPΓWI *M* ἔφη, ὦ Ἱέρων (*O*) *libri Xenophontei* MEΓWTEIN *D* αι ἡ τιμή — ἄνθρωποι *om. libri cum C, ex quo perperam integrum* εἶναι *afferri videtur, praeter* (*O*), *add.* α 2 ANTI TOY OPEΓENTAI *M* ANOΠOOOPECONTA *D* Phroenichus] *cf. lib.* XVII § 126 *add. Corssenium üb. Aussprache etc.* I 201 *sq.* PHOENIchur *D* *Phryn. com. inc. fab. fr.* X *fr. com. Gr.* II 605, *p.* 238 *ed. min. Mein. Phryn. trag. inc. fab. fr.* 19 *p.* 561 *Nauck. cf. H. Iacobium com. Gr.* V *p.* XCVI; '*fortasse comici poetae hic versus est' ipse Nauckius l. l.* 3 ΦIΛTATE *VR* OIΛATE *D* ANOPWN MEMATIMCOCAC ΓEHHPΓOMEIIIE**AMACEC *D* 4 ἀτιμάσῃς] ATIMACEC *M* terrentius *M* *Ter. Andr.* III 5, 15 5 meritu's *Terentio restituendum esse perspexit Bentleius* 6 et *om. ROD* 7 per quos *VRM* per q. *r* 8 adiugentes *V* substantium *D* et] ut *M* ellipsin] *vrd* elipsin *VD* ellepsin *R* eclipsin *N* eclipsim *M* ellipsim (*O*) 9 *Verg. Aen.* I 234 *sqq. cf. lib.* VIII § 68 11 forte *M* doctores *D* a *om.* (*M*) teuchri *D* 12 dicione] *r* ditione *R* (*rell.*) tenerent] *r* terrerent *VRM* 14 es] est t es *D* est *VR* *Cic. pro Q. Ligario or.* 3, 9 prohibitum se a Ligario queritur Ligario] *vn* lignario *V* legario *Nd* quaeritur *VR* 16 Illi. GR. sallustius *D* Illi. G. Sat. *N* OPEON *M* IC TAITHN ITΓOΘECIN *V* ΠPOEECIN *M* Sallustius] in catilinario *spscr. r oculis ad lin.* 22 *ut vid. aberrans; Iugurth.* 84, 5 deinde hoc modo di-seruit *respici censet Krehlius: at pertinent haec verba ex Kritzii et Huschkii sententia ad hist. potius lib.* II *fr.* 50, 1 *t.* III *p.* 159 *ed. mai. p.* 283 *ed. min. Kritz.*: dein Co(tta in hunc modum dis)seru(it) *cf. Kritzium ed. mai. p.* 160 *et Kreyssigium in ep. ad Fr. Kritzium de C. Sall. Cr. hist. lib.* II *rell. p.* 20 17 diseruit *d* deseruit *D* 18 MICTIPIA AAΠHNΓEN pro EIC MICINPIA *D* G. *N* AYT NN *V* *Verg. Aen.* I 2 21 ΠPO *N* quoque dicimus in *M* *Sall. Cat.* 17, 2 in unum omnis convocat 22 cũ uocat *M* 23 EICCONNAIKIACENKEIOYΛENOYCEIPON *D* ECON *r* ἥκει καὶ] *scripsi* HKEI *VR* NKEI *M* HKHI *O* XEIPWN *V* (*teste x*) *RM* hoc *om. M* 24 nihil hominus *R* nichilominus *N*

Illi ὅτι μάλιστα. Terentius:

†cum maxime Parmenone opus est.

Ἑκάτεροι de plebe duplici apud illos dicitur. simile Virgilius in I:

et saevum ambobus Achillen. 5

Illi ʻἐκ παντὸς τρόπουʼ et ʻπαντὸς τρόπουʼ et ʻπάντα τρόπονʼ καὶ ʻκατὰ πάντα τρόπονʼ, nos vero ʻomnimodoʼ.

203 Ἕκαστος et ἕκαστοι de duobus non dicunt, quomodo nec apud nos ʻquisqueʼ. Homerus:

λαοὶ δὲ θοὰς ἐπὶ | νῆας ἕκαστοι 10
Ἐσκίδναντ' ἰέναι

et:

οἱ δὲ ἕκαστος ἑλὼν δέπας ἀμφικύπελλον
Σπείσαντες.

Ἐκάθισεν pro ʻἐκαθέσθηʼ καὶ ʻἐποίησενʼ tam passivam quam acti- 15 vam habet significationem. et nos multa habemus variae significationis verba, ut ʻruo, moror, propinquoʼ tam absolutam quam activam habent significationem.

Ἐλπίζω non solum de bono illi dicunt. Herodotus I: ἐλπίζων

1 G. *N* μάλιστα] *d* ΜΑΛΙϹΤΑ *R* ΜΑΛΙϹΤΙΑ *D* Terentius in II *VR m. alt.* Terentius in ** *R* Terentius in I *MO* Terenteř in I *D*; Parmenone *non legitur ap. Ter. nisi eun.* IIII 4, 31 *cf. ibid.* V 8, 53 Mirum ni illoc homine quoquo pacto opust (illo *Bemb. m. rec.* opus est *Bas.*); *at Priscianus spectat ad verba Phorm.* I 4, 26 *a Fleckeiseno allata:* opus est nunc cum maxime ut sis, Antipho 2 cum] quam *N* parme nonne *D* 3 ἑκάτεροι] *d* ΚΑΤΕΡΟΙ *D* ΕΚΑΤΕΡΟΥ *Nr* ΕΚΑΤΕΡΙΟ *M* *ἑκατέρῳ α ʻἑκάτεροι *Scal. dempta defectus nota et infra scr. Lege*, ἑκάτεροι diploe, *vel* diplooiʼ *x* *Verg. Aen.* I 458 5 seuū *N* saeuom *Pal.* achillem (*O*)*d Pal. Fr.* achillē *Rom.* acillem *D* 6 Illi. G. Nos *N* ΙΤΑΝΤΟϹ *VR* ΠΑΝΤΟ *D* ΤΡΟΙΤΟΥ *R* et] ΕΤ *VR* e *M* καὶ (*O*) ΙΤΑΝΤΟϹ *VR* ΠΑΝΤΟΝ *M* ΠΑΤΟϹ *D* ΡΟΠΟΥ *RMD* ΡΟΙΤΟΥ *V* & *VRD* e *M* καὶ (*O*) ΙΤΑΝΤΑ *VR* ΤΡΟΙΤΟΝ *Rv* ΤΡΟΙΡΟΝ *V* ΙΡΟΠΟΝ *M* 7 ΙΤΑΝΤΑΤΡΟΙΤΟΝ *VR* 8 ἕκαστοι] ΕΚΑϹΤΟΥ *MDr* ΕΚΑϹΤΑΥ *N* dicitur de duobus *post* quisque *add. M* 9 *Hom. Il.* XXIIII 1 *sq.* homerus. G. Tam *N* 10 ΛΑΟ *R* λαοὶ — νῆας] ΛΕΗΟΛΕΕϹ ΑϹΕΙΠΝ.ΝΑϹ *D* θοὰς] ΘϹΑϹ *VR* ΕϹΑϹ *M* ΝΝΑΚΕϹΑϹΤΟΙ *M* 11 ΕΤΚΙΑΝΑΝΤ *V* ΕϹΚΙΔΝΑΝΤ *D* ἐσκίδναντο (*O*) ἰέναι et: οἱ δὲ] *εναιεταιδε C* 12 ΕΤ *VROD* et: οἱ δὲ] ΕΙΟΙ ΔΕ *M* 13 *Hom. Il.* VIIII 656 *sq.* ΕΚΑϹΤΩϹΕΛΟϹ *O* δέπας] *C* ΔΕΠΑϹ *M* ΛΕΝΑϹ *O* ΠΑϹ *VR* ΔΕΙΤΑΚΑΛΦΚΙΠΕΙΓΑΛΟΝ *D* ΑΜΦΙΚΙΠΕΛΛΟΗ *O* ΑΜΦΙΚΥΙΤΕΛΛΟΝ *R* ΑΜΦΚΙΠΕΛΛΟΝ *M* ΑΜΦΙΚΙΗΠΕΛΛΟΝ *C* 14 Σπείσαντες] *agnovit Scaliger, cf. proxime sqq., et sic Homeri codex Venetus* ϹΙΤΕΙϹΑΝΤΕϹ *VRC* ϹΙΤΕΥϹΑΝΤΕϹ *MD* ʻἐν τῇ ἑτέρᾳ τοῦ Ἀριστάρχου λείψαντες καὶ ἐν πολλαῖς τῶν ἀρχαίωνʼ *scholia Il. Veneta l. l.* 15 Ἐκάθισεν pro ἐκαθέσθη καὶ ἐποίησεν] *scripsi* ΕΚΑΘΕΙϹΕΝ (ΚΑΘΕΙϹΕΝ *R*) pro ΕΚΑΘΕϹΕΝ ΝΑΙ ΕΠΟΙΗϹΕΝ (ΕΙΤΟΙΗϹΕΝ *R* et ΠΟΙΗϹΕΝ *O*) *VRC* (pro ἐκαθήσθην καὶ ἔσπεισαν *Scaliger*) *O* ΕΚΑϹϹΙϹΕΝ pro ΕΚΕϹϹΕΗΝΑ ΕΤ ΠΟΙΗϹΕΝ *M* ΕϹΑΝΕΙϹΕΝ pro ΕΚΑΝΕϹΟΝΝΑΙΕΠΟΙϹΕΝ *D* καὶ ἐποίησεν] *v. L. Dindorfium ad Xen. Cyrop.* II 2, 14 *p.* 91 *ed. Oxon. a.* 1857 *coll. tamen Cobeto mnemos.* VII 183 *sq., ut fere scribendum putem* καὶ καθῆσθαι ἐποίησεν *vel* καὶ καθίσαι ἐποίησεν *cum Polluce* III 89 *p.* 127, 27 *Bk.* 16 habet] *R* habent (*rell.*) 17 ruo] *r* suo *VR* propinquor *O* 19 ΕΛΙΤΙΖΩ *R* ΕΛΙΠΖΩ *r* ΕΛΠΙΞΩ *D* ΕΛΠΙΞΟ *N* N̄ *R*[N] N̄ *r* de bono sed etiam de malo illi *N* Herodotus] *rd* heroditus *M* herodiī *V* heroditur *RD* *Herod. hist.* I 22 erodotus ΙΕΙΑΚΞΕΝϹΙΤΟΛΙΝ ΤΕΙΚ***ΚΥΕΡΙΝ. Primo. ΕΛΝΙΖΩ. Vir *N* I *om. M* in primo (*O*) ΕΛΠΙΖΟΝ *V* ΕΛΙΔΙΖΟΝ *D* ἐλπίζων γὰρ ὁ Ἀλυάττης (*O*) *Herodotus*

σιτοδείην τε εἶναι ἰσχυρὴν καὶ τὸν λεὼν τετρῦσθαι ἐς τοὔσχατον κακοῦ. Virgilius in IIII Aeneidos:

Hunc ego si potui tantum sperare dolorem.

'*Ἐλαττοῦμαι τούτοις*' *καὶ* '*ταῦτα*' Atticum est, || quomodo etiam apud 204
5 nos inveniuntur 'doleo' et 'gaudeo', 'laetor his' et 'haec'. Sallustius in Catilinario: ea populus laetari et merito dicere fieri. Virgilius in bucolico:

Qui te, Pollio, amat, veniat, quo te quoque gaudet.

Sallustius in Catilinario: et quasi dolens eius casum.

10 Attici *ἔλαβε δίκην* tam de accusatore quam de reo dicunt. similiter nos. Virgilius in IIII Aeneidos:

Vlta virum poenas inimico a fratre recepi.

idem in XII:

Pallas te hoc vulnere, Pallas
15 Immolat et poenas inimico ex sanguine su|mit.

idem in II Aeneidos:

Idque audire sat est, iam dudum sumite poenas.

Attici '*ἔλαττον τόσων*' *καὶ* '*τόσοις*'. similiter nos 'minor tot annos'; 205 nam 'minor triginta annorum' cum dicimus, ad genetivum deest 'illo qui
20 est triginta annorum', *ἥττων τούτου τριάκοντα ἐτῶν*, et similia. Horatius 'maior Neronum' dixit in IIII carminum:

Deiecit acer plus vice simplici
Maior Neronum,

subaudiendum enim est 'aetate'. idem 'minor fratrum' dixit pro 'unus

1 *σιτοδείην*] *scripsi cum parte codd. Herodoti, vix audens σιτοδίην cum libris duobus Parisinis* (*bd*) *Herodoti Prisciano obtrudere* CITѠΔIHN *R* CITѠIIN *V* CIΤѠΛΙΝΗ *D* CTIDOINN *M σιτοδηΐην* (*O*), *v. l. ap. Her.* ЕIIΝΑΙ *RD* ICXPHN *M* ѠXIPHN *D ἰσχυρὴν ἐν τῇ Μιλήτῳ* (*O*) *Herodotus* *καὶ — κακοῦ*] CAΠѠN ΛΗѠN TECPICEΛIEICTOICKATONKATON *D* ΛEѠ *R* TECPYCEAI *M τετρύσθαι et τετρῆσθαι vv. ll. ap. Herod.* EIC *VM* TOICXATON *M τὸ ἔσχατον* (*O*) *libri Herod.* *post* Herodotus: G. Thucidides *ἐλπίσας τέ μέγαν ἔσεσθαι καί ἀξιολογώτατον* (*Thuc. hist.* I 1) *add.* 2 (*nil nisi* Herodotus *unius lineae spatio deinde lacuna relicta 1*), *quod genuinum videtur Spengelio l. l. p.* 608 2 *Verg. Aen.* IIII 419 III *N* 3 tantum potui *N cum libris aliquot Verg. dett.* 4 G. *N* *τούτοις*] *sic etiam C* TOYTOYC *MDr* *ταῦτα*] *sic etiam C* TAITA *r* 5 *Sall. Cat.* 51, 29 *cf.* § 284 6 ea] *sic r et in ras. n ac* § 281 *N sup. lin. et r cum Sall. Vat.* 3864 *al.* et *VRMOD iidemque cum N pr.* § 284 ea re, ea propter, eo facto, eo *vv. ll. codd. Sall.* populum letari *N* *Verg. ecl.* 3, 88 (*def. Med. Pal.*) 8 Pollio] *sic etiam Rom.* 9 *Sall. Cat.* 40, 2 eius] eaus *M* causa *O* 10 Attici **** ΔEKHM. Tam *N* EΛA ABE *V* EΛABH ΛIKHN *d* EΛABH OIKHN *D* hac cusatore *Rr* accussatore *Dd* reo] *N* ore *VR* oratore *Mr* ultore *OD* 11 *Verg. Aen.* IIII 656 IIII] *d* III *D* aeneid *D* aen̄ *N* 12 a fratre *in ras. ex corr. V* recipi *V* 13 *Verg. Aen.* XII 948 *sq.* (*def. Rom.*) 14 uulnere *ex* uolnere *mut. Pal.* 15 poenas inimico] poenam scelerato *Vergilius* 16 *Verg. Aen.* II 103 17 est] *sic Pal. m. alt.* es *m. pr.* 18 Attici] *d* Adtici *D* G. *N* *ἔλαττον*] *d* EΛATON *M* ENATTON *D ἐλάττων* (*O*)2 *α* (*ἐλάττων τόσων ἐτῶν καὶ τόσοις ἔτεσι α τοσους χρονους ελαττων 2*) TOCON KAI TOCOIC *d* TOKAECѠI TOCOIC *D* minor tot] *d* miror tot *D* 19 annorum — annorum *om. R* cum — annorum *in mg. add. r* dum *O* 20 G. *N* NITAH TOITOH TPIAKONTA EIѠN *D* *τούτου*] (*MO*) *α τούτων VR* Horatius in III Carminum maior Neronum dixit *O* *Hor. carm.* IIII 14, 13 *sq.* 21 neronē *M* IIII] *d* III *D* II *N* 23 Maior Neronum *om. O* 24 est enim *DN* item minor fratrum dicitur

fratrum qui minor est'. Lucanus in IIII:

et reppulit aestus,

Fortior Oceani,

intellegitur 'aestibus'. idem in I:

Et Taranis Scythicae non mitior ara Dianae; 5

subaudiendus est hic quoque ablativus 'ara'. *Δημοσθένης ἐν τῷ πρὸς Σπουδίαν ὑπὲρ προικός: ἔπειτα ὡς ἔλαττον ταῖς χιλίαις ἐκομισάμην.*

Ἐμποδών pro 'in praesenti' dicunt. Thucydides VIII: *τὰς ἐμποδὼν αἰτίας μόνον ἐπισκοπεῖν.* Terentius in adelphis: 10

Istud est sapere, non quod ante pedes modo est
Videre, sed etiam illa quae futura sunt
Prospicere.

206 Attici '*ἐμποδίζειν ἡμᾶς*' καὶ '*ἡμῖν*'. *Ἰσοκράτης πρὸς Ἀντίπατρον: ἔτι δὲ καὶ τὸ σωμάτιον οὐκ εὔκρινὲς* | *ὄν, ἀλλ' ἔχον ἄττα σίνη, νομίζειν ἐμποδιεῖν αὐτὸν πρὸς πολλὰ τῶν πραγμάτων.* 15
Romani quoque 'impedio illum', ut iam ostendimus.

('Iustum' pro vero et 'verum' pro iusto frequenter tam nos quam Attici ponimus. Sophocles *Αἴαντι*:

δίκαιος γόνος 20

coni. Krehlius, etiamsi 'hoc quidem loco bonum Priscianum memoria lapsum' putat: et minor fratrum *non dixit Horatius*, alter fratrum *dixit epp.* II 2, 183 1 fratrum dix̣ qui *Dd* *Luc. Phars.* IIII 102 *sq. cf. lib.* XVII § 132 2 repulit *VN* estus *N* 3 forcior *D* forclor *M* fordor *VR* 4 aestibus] *r* estibus *MDN* raestibus *VR* *Luc. Phars.* I 446 *cf. lib.* XVII § 132 5 scithicę *N* nomitiora radi anae *V* 6 subaudiendum (*MO*) arā *R* ΑΡΑ *sup. lin. r* ara.G. pro in *N* Demosthenes (*MO*) Demostenes GR. pro in *D* ΕΜΙΤΟΔΟΝ *ante* pro *sup. lin. add. d; vett. edd. lectionis hic quoque protector extitit Spengelius l. l. p.* 607, *qui cf. Demosth. adv. Spudiam de dote or.* § 6 *p.* 1029 *R.* 819 *B-S.* 7 ΓΙΤΟΥΔΙΑΝ *VR* ΥΙΤΕΡ *VR* ΝΠΕΡ *M* ΙΤΡΟΙΚΟϹ *R* ΕΙΤΕΙΤΑ *D* *τὰς χιλίας Demosthenis Σ al. χιλίας cod. Bavar. mg.* 9 ΕΜΠΟΔΟΝ *M* ΕΜΙΤΟΛΟΝ *VR* Thuchidides *D* tuchidides *N* Thucydides VIII] *'eadem Thucydidis verba Suidas* [*s. v. ἐμποδών* I 2, 214 *Bhdy.*] *Etymologo* [*Et. M. s. v. ἐμποδών p.* 336, 27 *Sylb.* 963 *Gaisf.*, *add. quos l. Poppo Thuc. ed. mai.* I 1, 91 *cf. Leutschium ad Apostolii prov.* VII 12 (VIII 20) *paroem. Gr.* II 397] *haud dubie ex eodem quo dedit Priscianus fonte hausta laudantur; equidem illa in auctore frustra quaesivi, nec ibi inventum iri puto' Spengelius l. l. p.* 649 *cf. Popponem l. l. p.* 87 *sqq.; paulo fusius Suidas l. l. et Apostolius l. l. post ἐπισκοπεῖν addentes πορρωτέρω δὲ μηδὲν ἐπορέγεσθαι ταῖς διανοίαις* VIII] *η' etiam Suidas et Apostolius l. l.; libri numerum om. Etym. l. l. Zon. p.* 713 *Tittm. Phavorinus s. v. ἐμπεδοῦσθαι p.* 636 *ed. Basil. a.* 1538 ΕΜΙΤΟΛΩΝ *VR* ΕΜΠΟΔΟΝ·ΑΙΙΤΑϹ *D* 10 ΕΙΤΙϹΚΟΙΤΕΙΝ *R* Ter*entius *D* *Ter. ad.* III 3, 32 *sqq.* 11 Istuc *Terentius* modost *Bemb.* 12 illaq. futura *M* 14 Attici. GR. Romani *DN* *ἐμποδίζειν ἡμᾶς καὶ ἡμῖν*] *sic etiam C* ΕΜΠΟΔΙΖΕΙ (ΕΜΙΤΟΔΙΞΕΙ *R*) ΗΜΑϹ ΚΑΙ ΗΜΙΝ *VR* ΕΜΙΙΤΟΛΙΖΕΙΝ ΗΜΑϹ (ΕΜΠΟΛΙΞΕΙΝ ΗΝΑϹ *teste Spengelio p.* 635) ΚΑΙ ΗΝ *M* ΙϹΩΚΡΑΤΗϹ *VR* *Isocr. epp.* 4 § 11 *p.* 415 *St.* 318 *B-S.* ΑΝΤΙΙΤΑΤΡΟΝ *V* 15 *καὶ*] ϹΑΤ *M* ΤΟ ΩΜΑΤΙΟΝ *R* *τόσῳ μᾶλλον* (*O*) *οὐκ εὔκρινὲς*] *scripsi ex Isocrate* *ΥΚΡΙΝΕϹ (ο?) *V* ΕΥΚΡΙΝΕϹ *RMO* *ἔχων* (*O*) *ἄττα σίνη*] *scripsi ex Isocrate* ΑΝΑϹΤΑϹΙΝΗ *VRM* *πρόφασιν ἣν olim vg. edebatur ap. Isocr.* 16 *ἀνάστασιν ἐνόμιζεν* (*O*) ΝΟΜΖΕΙΝ *M* ΝΜΙΖΕΙΝ *V* ΕΜΙΤΟΛΙΕΙΝ *V* *αὐτὸν scripsi cum H. Sauppio; αὑτὸν al.* ΙΤΡΟΕΙΤΟΑΛΛΑ *V* ΙΤΡΑΓΜΑΤΩΝ *VR* 19 adtici *V* Sophocles *Aιαντι cf. lib.* XVII § 168 ΛΙΘΝΤΙ ΛΙΚΑΙΟΙΟ. No[s] pro *N*

pro 'verus'. [nostri quoque 'verum' pro iusto et 'iustum' pro vero frequenter ponunt.] Virgilius in XII:

Quaecumque est fortuna, mea est, me verius unum
Pro vobis foedus luere et decernere ferro,

5 verius dixit pro 'iustius'.)

Attici 'ἐμμένω τούτοις' καὶ 'ἐν τούτοις, ἐμπέπλεγ||μαι τούτοις' καὶ 207 'ἐν τούτοις'. nos quoque 'permaneo his' et 'in his, implicor his' et 'in his'.

'Ἐμβλέπω αὐτῷ' καὶ 'αὐτὸν' καὶ 'εἰς αὐτόν'. sic et nos 'prospicio 10 illi' et 'illum' et 'in illum'. Virgilius in I:

et alto
Prospiciens.

Terentius in heautontimorumeno:

tibi prospexi.

15 Aristophanes in Babyloniis:

Ἐννεύει με φεύγειν οἴκαδε.

nos quoque similiter 'adnuit me fugere domum'. et ad dativum dicunt tam illi quam nos: ἐννεύει μοι ποιεῖν, 'adnuit mihi facere'.

Attici ἔνδον pro εἴσω et ἔνδοθεν pro ἔνδον ponunt, adverbia quae 20 sunt in loco pro ad locum et quae sunt ad locum pro in loco ponentes. nostros quoque auctores invenimus huiuscemodi figura utentes. Virgilius 208 in IIII Aeneidos:

eiectum litore, egen|tem
Suscepi,

25 pro 'ad litus'.

Illi 'ἐγκατέσκηψεν εἰς τόνδε τὸν τόπον' καὶ 'ἐν τῷδε' καὶ 'τῷδε' καὶ 'περὶ τόνδε'. nos quoque 'astitit illum locum' et 'illo' et 'illi' et 'circa illum'. Virgilius in V:

1 verus] uerum *Dr* ueros *M* uero *N* Nostri uero quoque uerum *M* 2 *Verg. Aen.* XII 694 *sq.* XII aen. *O* 2 quaecum est *Rom.* 4 ferro *ex* ferrum *corr. Pal.* 6 Attici. GR. Nos *DN* EMENω *R* *post* ἐν τούτοις *sqq.* — ἐν τούτοις *om. M* ἐμπέπλεγμαι] *Putschius* EMITΛEΓMΛI *VR* ἐνεπλέχθην (*O*) 7 permaneo] *v* permane *V* G. *N* 8 EMBΛEΠω *M* αὐτῷ] AYTOI *D* εἰς] EIK *M* prospicio] *N* aspicio *ODr* aspicior *VRM* 10 et illum] *v* et ilum *V* *Verg. Aen.* I 126 *sq.* I aen. *N* 11 alto] *r cf.* § 190 alta *VRMO* 13 *Ter. heautontim.* V 2, 8 autonti_morumeno *n* autonto morumeno *N* heautimorumeno *D* heautvmorumeno *d* heauton timorū enotibi *V* 15 aristhophanes *V* *Aristoph. Babyl. fr.* XXIII *Bgk. fragm. com. Graec.* II 980, *p.* 252 *ed. min. Mein.* 16 ENNEY·EIME·ΦEIΓEI·NOIKAΔE *D* NHNEI·EIMEΦE****NOKAΔE *N* ΦEYCEIN *r* OKAΔE *M* 17 annuit *VRODN* 18 G. *N* MOY *D* ΠOIE*N (I) *R* ΠOIEN *V* annuit *VDN* 19 ἔνδον — ἔνδον] G. *N* εἴσω] EYO *D* ENΛOEEN *M* ἔνδον] *r* endon *RD* aduerbia et q; sunt *V* 21 *Verg. Aen.* IIII 373 *sq.* (*def. Rom.*) 22 IIII] *d* III *Dn* 23 littore (*O*) 24 Suscepi] *sic* § 217 *et* 306, *ex codd. Verg. unus Pierii* Excepi *Verg. Med. Pal. al.* 25 littus (*O*) *post* litus: & prima qd ad troiā (*Verg. Aen.* I 24 *cf.* § 284)· p apud troiā· Accusatiui ad locū. ablatiui in loco significauit *in mg. add. r* 26 G. *N* τὸν] ΓON *D* TOITON *VR* HN TOIΔE KAI TOIΔE *D* 27 *post* τόνδε *graecum exemplum, fort. ex Thuc. hist.* II 47 *petitum:* λεγόμενον μὲν καὶ πρότερον πολλαχόσε ἐγκατασκῆψαι καὶ περὶ Λῆμνον ἐν ἄλλοις χωρίοις *a librariis omissum esse censet Spengelius l. l. p.* 605 astitit] *r* adstitit *VRM* *Verg. Aen.* V 10 V *sup. lin. add. v*

Olli caeruleus supra caput astitit imber.

Isocrates in Ariopagitico: ἐν ταῖς αὐλητρίσιν, pro 'in loco, in quo habitant tibicines'. huic simile Cicero in I invectivarum: dico te priore nocte venisse inter falcarios, id est 'in locum, ubi sunt falcarii'. 5

209 Ἐνεγκὼν ὄνομα Attici dicunt pro ἔχων. Virgilius in IIII Aeneidos:

Egregiam vero laudem et spolia ampla refertis
Tuque puerque tuus.

Cratinus in poetina:

Ἀτὰρ ἐννοοῦμαι δῆτα τὰς μοχθηρίας 10
Τῆς †ἠλιθιότητος τῆς ἐμῆς.

similiter nos 'cogito quae sunt difficultates stoliditatis meae'.

Illi ἔνιοί τινες. nostri quoque 'certi quidam'.

Τὸ 'ἕνεκα' est quando praetermittunt Attici. Thucydides in principio: καὶ τὰς αἰτίας προσέγραψα πρῶτον τοῦ μή τινα ζητῆσαί 15 ποτε, ἐξ ὅτου τοσοῦτος πόλεμος τοῖς Ἕλλησι κατέστη. Romani quoque frequenter hac praetermissione utuntur in genetivo nominum, quae supinorum terminationes habent, ut 'populi servandi laborat, reipublicae defendendae periclitatur', deest 'causa'. Sallustius in Iugurthino: quae postquam gloriosa modo neque belli patrandi cognovit. 20

Thucydides IIII: καὶ αὖθις | ἑνὸς δέον τριακοστῷ ἔτει pro

1 ollicae ruleus *Rv* olicae ruleus *V* ceruleus *MN* . sup *N* capud *VM* astitit] *r* adstitit *VRM* 2 Hisocrates *N* *Isocr. Areopagit.* § 48 *p.* 149 *St.* 205 *B-S.* Areopagitico (*MO*) ἐν] E *N* ΑΥΛΝΤΡΙCΙΝ *V*, ΑΙΛΗΤΡΙCΙΝ *N* ΑΥΑΝΤΡΙCΙΝ *R* loquo *V* 3 Cicero simile *O* *Cic. in Cat. or.* I 4, 8 4 priore *om. Cic. cod. Stephanianus* priori *pars codd. Cic.* 6 ΕΝΕCΚΟΝ *D* ΗΝΗΤΟΝ *N* ὄνομα] *r* ΟΝΟΜ *R* ΟΝΜΑ *V* dicunt attici *M* ἔχων] *r* ΕΧΩΝ *VD et ni f. R ante corr.* ΕCΧΟΝ *n* ΕCΧΟΗ *N* *Verg. Aen.* IIII 93 *sq.* III eneidos *M* aeneidos *ex* aedeidos *corr. V* 7 spolia ampla] *Med. m. alt.* spoliampla *m. pr.* refertis] *r* refestis *R* 9 *Cratin.* πυτίνης *fr.* IX *fragm. com. Gr.* II 123, *p.* 42 *ed. min. Mein.* poetina] *sic mei omnes cf.* § 201 *et lib.* XVII § 126 Πυτίνη '*ita Scal.*' *x* G. *N* 10 ΑΤΑΡΕΝ. ΝΟΟΥΜΑ. ΙΔΕΤΑΤΕC. ΜΟΧΕΝΡΙΑC ΤΗC ΗΛΙΕΙΟΤΗΤΟC ΤΕC ΕΜΕC *D* δῆτα τὰς] *Meinekius, qui immerito ni f. auctorem affert Runkelium;* ΔΗΤΑCΤΗC *V* ΔΗΤΑΤΗC *RMO* δή τι τῆς *coll. Eurip. Med.* 900 ὡς ἐννοοῦμαι δή τι τῶν κεκρυμμένων *ANauckius* ΜΟΧΟΝΡΙΑC *VR* 11 ἠλιθιότητος] (*O*) *et sic nisi quod* ΗΛΙΘΙΟΤΗΤΟC *exhibet π* ΗΛΙΕΙΟΤΗΤΟC *R* ΗΙΕΙΟΤΗΤΟC *vel* ΗΙΕΙΟΤΝΤΟC (*sic, non* ΗΙΕΙΤΝΤΟC) *M* ΗΛΙΕΗΟΤΗΤΟC *V* ἠλιθιότητός τε *post Casaubonum Runkelius l. l.* εὐθύτητος *Spengelius l. l. p.* 621 *sq.* ἐνεότητος *inter al. F. V. Fritzschius* σκαιότητος *Bergkius* ἠπιότητος *Cobetus mnemos.* V 99 12 q; sunt *V* stoliditatis] *r* stolliditatis *VR* meae] mae & *V* 13 G. *N* ΕΝΚΟΙ ΟΝΗC *D* quiddam *N* 14 ΕΝΚΑ *V* ΗΝΕΚΑ *D* practermittant *r* thuchydides *r* Tuchidides *D* ΤΗΧΙΔΙΔΕC *N* thicydides *R* *Thuc. hist.* I 23 *cf.* § 294 *et Spengelium l. l. p.* 646 *sq.* 15 διότι (δι' ὅτε *vel* διότε *vel* ὅτι *pars codd.*) δ' ἔλυσαν, τὰς αἰτίας προέγραψα (προύγραψα *et* ἔγραψα *v. l.*) πρῶτον καὶ τὰς διαφορὰς τοῦ μή τινα (τινας *al.*) *etc. Thucydides* GR. *D* .G. *N* .ΙΤΡΟCΕΓΡΑΨΑ *VR* συνέγραψα § 294 πρῶτον *om.* § 294 16 ΙΤΟΤΕ *VR* ΕΞΟCΟΥ *VR* ΕΞΟCΟΥ *M* ΕΛΛΗCΙΝ *O* ΕΛΛΗ *V* ΚΑΓΕCΤΗ *R* ΚΑΓΕCΤΝ *M* ΚΑΤΕΓΤΗ *V* 17 praetermissione] *d* praetermisione *D* 18 laborant *N* 19 defendende *D* defeudendo *O* defende *V* pereclitatur *M* *Sall. Iug.* 88, 4 (*vv. ll. codd. Sall. farraginem cf. dp. edd.*) iugur tihnoq; postquam *V* 20 modo gloriosa *O* 21 Tuchidides. G. Inde *N* Tuchides .I. GR. Nrī undeuiginti *D* IIII] *scripsi i. e. Δ pro Α;* I *libri cum R* in primo *sup. lin. r* *Thucydides* IIII 102, *quod vidit x* ΑΥΕΙC *M* ΔΕΟ *R* δέοντι (δέοντος *v. l.*) *codd. Thucydidis;* καὶ ἑνὸς δέον εἰκοστὸν ἔτος *Thuc.* VIII 6 *conferri iubet Wassius ad Thuc. lib.* IIII 102 ΤΡΙΑΚΟΤΩΙ *M*

ἑνὸς δέοντος. et δυοῖν δέον pro δυοῖν δεόντοιν dicunt. nostri 'undeviginti, undetriginta, duodeviginti, duodetriginta' || et similiter per ceteros denarios numeros. Horatius 'undeoctoginta' dixit in II sermonum: 210

unde

5 Octoginta annos natus, cui stragula vestis,

hoc est 'octoginta annos aetatis habens, unde unum'.

Attici ἐναντίον τοῦδε pro 'coram illo'. Terentius in Andria:

†Idque gratum fuisse adversum te habeo gratiam.

Demosthenes ἐν τῷ κατ' Αἰσχίνου: 'αὐτὸς ἐξηγεῖτο τὸν νό-
10 μον τῷ κήρυκι' ἀντὶ τοῦ 'ὑπηγόρευεν'. Romani 'verbis praeire' et 'iurare in verba illius' id est 'quomodo ille dictaret'. Horatius in epodo:

In verba iurabas mea

Artius atque hedera procera astringitur ilex.

Attici 'ἐντρέπομαι τοῦτο' καὶ 'τούτου'. hinc Romani 'pudet me istius XXV 211
15 rei' dicunt. (Ἀνδοκίδης ἐν τῷ περὶ μυστηρίων: τῆς μὲν τύχης, ἢ ἐχρησάμην, δικαίως ἂν ὑφ' ὑμῶν ἐλεηθείην. hinc Romani 'misereor tui'.) Platon Κρίτωνι: νῦν δὲ οὔτε ἐκείνους τοὺς λόγους αἰσχύνει, οὔτε ἡμῶν τῶν νόμων ἐντρέπει. idem in Phaedro: οὔτε κέντρων ἡνιοχικῶν | οὔτε μάστιγος ἔτι ἐντρέπεται. Eu-
20 ripides in Alcmaone:

Εἰ τοῦ τεκόντος οὐδὲν ἐντρέπῃ πατρός.

1 et *δυοῖν δέον* pro *δυοῖν δεόντοιν*] *scripsi* et *δυοῖν δεόντοιν Ox* ΕΤΔΙΟΙΝ ΔΕΟΝΤΟΙΝ *R* ΕΤΟΥΟΙΝ ΔΕΟΝΤΟΙΝ *V* ΕΤΟΥΟΝ ΔΕΟΝΤΟΥΝ *M* .inde dicunt *Nr* 2 et duodetriginta *N* ceteros *r* denarioıum*R m. rec.* 4 undeoctoginta] *r* uneoctogiuta *R* *Hor. serm.* II 3, 117 *sq. v. de fig. num.* § 30 *et cf. Meinekium in praef. ad Hor. ed. alt p.* XXXI 7 *ἐναντίον τοῦδε*] ΗΝΛΗΟΝ ΤΟΙC. *N* *Ter. Andr.* I 1, 15 *cf. lib.* XIIII § 5 8 Idque] Et id *Terentius* 9 Demosthenes. G. *N* Demostenes. G͂R. *D* *Demosth. de falsa leg. or.* § 70 *p.* 363 *R. p.* 617 *B-S.* *κατὰ* (*O*) ΑΙCΧΙΝΟΙ *R* ΕΞΕΓΕΙΤΟ *V* *τὸν νόμον τοῦτον τῷ Demosthenes* 10 ΚΗΡΥΚΕΙ *VRM* ΑΝΤΥ *R* ΥΙΓΗΓΟ ΡΕΥΕΝ *V* ΥΠΗidΡΕΥΕΝ *M* 11 ille] illi *V* dictarit *r* *Hor. epod.* 15, 4 *sq.* 12 in nerb in nerba *M* 13 edera *r* *cum parte codd. Hor.* astringitur] *r* adstringitur *VR cum parte codd. Hor.* 14 ΕΝΤΡΕΠΟΝΑΙ *Mr* ΕΝΤΡΕΙΤΟΝΑΙ *VR* ΕΝΓΡΕΠΟΝΑΥ *D* ΕΝΤΡΙΤΟΝΑΙ *N* *τοῦτο καὶ τούτου*] ΤΟΥ *N* ΚΑΥ *Dr* 15 *vocc.* *Ἀνδοκίδης* — misereor tui *post* erubesco propter vanitatem *p. sq. lin.* 21 *transposita sunt in α* G͂R. *D* .G. *N* *Andoc. de myster. or.* § 67 *p.* 32 *R.* 39 *B-S.* 16 *ἢ*] Ν *VR* ΤΕ *M* ΧΡΝCΑΜΝΝ *M* *δικαίως ἂν*] *sic etiam Cr* ΔΙΚΑΙΟCΑΝ *ni f. ante corr. R* ΑΙΚΙΩCΑΝ *M* *ὑφ' ὑμῶν*] ΥΦΥΜΟΝ *V* *ὑπὸ πάντων* (*O*) *Andocides* *ἐλεηθείην*] (*O*) *Putschius ex Andocide* ΛΕΝΘΕΙΗΝ *VR* ΛΕΝΕΕΙΝΝ *M* 17 Platon Critoni. G͂R. Idem in phaedro. G͂R. Eurupides in alomaone. G͂R. sophocles (in edipode *sup. lin. add. d*) G͂R. Idem in tiranno. G͂R. terent *D* Platon. G. Idē in pethro. G. Euripides in alcumeone. G. Idem in tyranno. G. ter̃. *N* plato (*MO*) *Plat. Criton. c.* 14 *p.* 52 *C St.* *Κρίτωνι*] (*MO*) critoni *VR* *τοὺς λόγους ἐκείνους Bekkeri Γ* ΛΟΓΟΥC *M* 18 *αἰσχύνῃ* (*O*) *οὔτε ἡμῶν τῶν νόμων*] (*O*) *Plato Krehlius* ΟΥΤΕ ΗΜΩΝ ΟΥΤΕ ΓΩΝ ΝΟΜΩΝ *M* ΟΥΤΕΗΜΩΝ ΟΥΤΕΓΩΝΟΜΩΝ *R* ΟΥΤΕΗΜΩΝ ΟΥΤΕΓΩΝΝΑΛΛΩΝ *V* *οὔτε ἡμῶν τὸν νόμον Bekkeri Φ* ΕΝΤΡΕΙΤΕΙ *R* *Plat. Phaedr.* 35, 75 *p.* 254 *A St.* phedro *RM* 19 ΚΕΝΓΡΩΝ *VR* ΜΑCΤΙΓΟΓ *VR* ΜΑCΤΙΓCΟC *M* ΕΝΤΡΕΠΕΙΤΑΙ *M* erupides *VR* *Eur. Alcmeonis* (*de inscr. cf. Nauckium l. l. p.* 302) *fr. Eur.* 84 *p.* 307 *Nauck.* 20 Alcmaone] *VRM* (*teste Heinio*) *quam formam spernere nolui; possis etiam* alcumeone *ex N arcessere, cf. O. Ribbeckium ann. phil.* LXXVII 192 *sq.* Alcmaeone (*O*) 21 *Εἰ τοῦ*] *sic* ΕΙ ΤΟΥ *R*, *quod assecutus erat Dobraeus, cf. Meinekium act. ant.* 1846 *p.* 1085; *aliorum conatus v. apud Wagnerum trag. Gr. fr.* II 47 ΕΠΟΥ *V* ΕΤ ΤΟΥ *M* *Ἐπεὶ* (*O*) *ἢ τοῦ Spengelius l. l. p.* 624 *τί*

Sophocles in Oedipode ἐπὶ Κολωνῷ:

Ἦ καὶ δοκεῖτε τοῦ τυφλοῦ τινα ἐντροπὴν
Ἢ φροντίδα ἕξειν.

idem in tyranno:

μήτε παρεντραπῇς τόδε. 5

Alexis Ἑλένης ἁρπαγῇ:

Ἀκόλαστός ἐστι, τὴν δὲ πολιὰν οὐκ ἐντρέπεται.

Terentius in Phormione:

non pudet
Vanitatis? 10

idem in adelphis:

fratris me quidem
Pudet pigetque.

idem in Phormione:

ut nihil pudet! 15

212 et nota, quod tam ad reverentiam honestae personae quam ad pudorem turpis refertur supra dicti constructio verbi, ut 'pudet me patris' pro 'erubesco patrem' et 'pudet me vanitatis' pro 'erubesco propter vanitatem'.

Attici 'ἐνδέξια' καὶ 'ἐναρίστερα' antepaenultimo acuto adverbialiter 20 proferunt. similiter nos 'dextra illum' et | 'sinistra illum'. Sallustius in Iugurthino: dextra Adherbalem assedit.

(Homerus:

Ἀλλ' ἄνα

pro ἀνάστηθι. Virgilius in III Aeneidos: 25

τοῦτ' ἐκόντος '*sic Scal.*' *x* ΤΕΚΟ̃ΤΟϹ *VR* ΤΕΚΟΤΟ̃Ϲ *M* ἐντρέπει *α* 1 sophcles *V* *Soph. Oed. Col. v.* 299 *sq. Ddf.* ΕΡΙϹΟΛΟΝΟΗ.ΚΑΙ *R* ΕΡΙϹΟΛΟΝΟΝ.ΚΑΙ *V* ΕΝΙϹΟΛϹΝΟΝ ΚΑΙ *O* ΚΟΛΟΝΟ *M* 2 Ἠ — ἕξειν] ΗΙ ΤΗΝ ΝΦΡΟΝΔΙΑ ΔΕΞΕΙΝ *M* (*teste Heinio; et sic paucis literulis mutatis Spengelius p.* 624) ΤΥΦΛΟΥ *VR* τιν' (*O*) ΕΠΙΤΡΟΠΗΝ *V* 3 φροντίδ' (*O*) 4 *Soph. Oed. tyr. v.* 1056 *Ddf.* μηδὲν ἐντραπῇς. τὰ δὲ (1057 Ῥηθέντα βούλου μηδὲ μεμνῆσθαι μάτην.) tiranno *R* 6 *Alexidis* Ἑλεν. ἁρπαγ. *fr.* I *fragm. com. Gr.* III 412, *p.* 704 *ed. min. Mein.* ΑΡΙΤΑΓΗ *VR* 7 ΑΚΟΛΑϹΤΟϹ *M* ΤΝΝ *M* ΥΚ *V* ΕΝΤΡΕΙΤΕΤΑΙ *VR* ΕΝΤΡΕΠΕΝΤΑΙ *O* '*Coniicere possis* Ἀκόλαστος εἶ. τὴν δὲ πολιὰν οὐκ ἐντρέπει. *Nisi forte aliquid excidit,* τὴν δὲ πολιὰν (τὴν *in ed. mai. perperam h. l. iteratum, vid. tom.* V 88) τοῦ πατρὸς | οὐκ ἐντρέπεται.' *Meinekius* 8 Terrentius *M* *Ter. Phorm.* III 2, 40 *sq.* 11 *Ter. adelph.* III 3, 37 *sq.* 12 me] ne *M* 13 pigetque] *Bemb. m. rec. corr.* piget *m. pr.* 14 *Ter. Phorm.* IIII 3, 39 15 ut *m. rec. sup. lin. add. in Bemb.* nihil] *sic Bemb. Bas.* nichil *N* nil *Bentleius* ei nihil *r*, *quae m. in mg. deinde add.* Idem in adelphis: Quē neq. pud& quicquā (*adelph.* I 2, 4 *sq. cf.* § 54) pudet nihil (*O*), *ex quo* Phormione ut *testatum est* 16 tam *ex* tam̃ *corr. V* honeste *RMN* 17 contrutio *V* 18 propter] *om. N* propter tuam *in ras. r* 20 G. *N* ΕΝΔΕΞΛΙ *D* acuto] *r* acuter *R* 21 Similiter et nos *O* destra *N* *Sall. Iug.* 11, 3 22 in Iugurthino] *v* ingurthino *V* destra *N* dextera *pars codd. Sall.* dextram *al.* haderbalem *VR* aderbalem *Dr* atherbalem *N: similia in codd. Sall. cf. Cortium ad Iug.* 5, 7 ad Adherbalem *v. l. ap. Sall.* 23 *Hom. Il.* VI 331, VIIII 247 *cf. lib.* XIIII § 15 homerus. G. Vẽr. *N* 25 ἀνάστηθι] *sic etiam schol. vulg. s. minora, quae vocantur, ad Il. lib.* VIIII *l. l.* ΑΝΑϹΤΗΘΕΙ *VR* ΑΑΝΑϹΤΗΕΕΙ *M* ΑΝΑϹ renei *D* *Verg. Aen.* III 489 III] *n* IIII *VRDN*

O mihi sola mei super Astyanactis imago,
super pro 'superes'.)

Attici 'ἐξέστησαν τόδε' καὶ 'τοῦδε' καὶ 'τῷδε'. Δημοσθένης ἐν τῷ περὶ τῶν ἀτελειῶν: χρήματα μὲν γὰρ πλεῖστά ποτε κτησά- 213
5 μενοι ‖ πάντα ὑπὲρ φιλοτιμίας ἀνήλωσαν, ὑπὲρ δὲ δόξης οὐδένα ποτὲ κίνδυνον ἐξέστησαν, ἀλλὰ καὶ τὰς ἰδίας οὐσίας προσαναλίσκοντες ἐτέλουν. Ἀριστοφάνης βατράχοις:

Εὐφημεῖν χρὴ κἀξίστασθαι τοῖς †ἡμετέροις χοροῖσιν,
Ὅστις ἄπειρος τοιῶνδε λόγων ἢ γνώμην οὐ καθαρεύῃ.

10 Solinus in memorabilibus: Tatius hominem exivit. Virgilius in V:

Corpore tela modo atque oculis vigilantibus exit.

Attici 'ἐπιστατήσει ὑμῶν' καὶ 'ὑμῖν'. Θεόπομπος στρατιώτισιν:

Ἡ Θρασυμάχου. ὑμῶν γυνὴ καλῶς ἐπιστατήσει.

15 Πλάτων νόμων δυοδεκάτῳ: γυμνικῶν τε καὶ ἱππικῶν ἄθλων ἐπιστάτας. Κρα|τῖνος Θράτταις:

Τὴν πέρυσι βουλὴν ἐφεστώς.

Romani 'insto illi' et 'illum'. Virgilius in I Aeneidos: 214

instans operi regnisque futuris.

20 idem in VIII:

1 solā ei *V* astianactis *DN* astyuactis *R* astinactis *r* 3 Attici. GR. Aristophanes. GR. solinus *D* Attici G. Solinus *N* ΤΟΔΕ ΚΑΥ *M* ΤΟΥΤΟΥΔΕ *O* *Demosthenis adv. Leptinem or.* § 10 *p.* 459 *sq. R. p.* 645 *sq. B-S. cf. supra* § 175 4 ΙΤΑΕΙCΤΑ ΙΤΟΤΕ *R* ΙΤΑΘΙCΤΑ ΙΤΟΤΕ *V* 5 ΥΙΤΕΡ *V* ΑΝΝΑΩCΑΝ *M* ἀναλῶσαν *duo codd. Bekk. pro v. l.* ΥΙΤΕΡ *R* 6 ΙΤΟΤΕ *VR* ΚΙΝΔΙΝΟΝ *R* ΟΥΤΙΑC *R* 7 ΙΤΡΟCΑΝΑΛΙCΚΟΝΤΕC *VR* ΕCΕΤΕΛΟΥΝ *M* διετέλουν *Demosthenes* Aristhophanes *R* *Arist. ran. v.* 354 *sq. Ddf.* (357 *sq.*); *ad v.* 354 *cf.* § 213 8 Εὐφημεῖν] *R m. rec.* ΕΥΦΗΜΙΝ *M* ΕΙΦΗΜΙΝ *VR* κἀξίστασθαι] *ex* ΚΑΤΕCΤΑΟΛΙ *corr. R m. pr., ni f.* ἡμετέροις] *sic etiam* § 175 ἡμετέροισι *Aristophanes* ΗΜΕΚΛΕΑΡΕΥΝΤΕΡΟΙC (ΚΛΕ *in ras. teste Sp. p.* 628), καθαρεύῃ *ex v. sq. perperam huc translato, M* ἡμετέροις χοροῖσιν] ΗΜΕΤΕΡΟΙCΙΝ *V* 9 Ὅστις] *ex* ΑCΤΙC *corr. M* ΓΝΟΜΝΝΚΟΥ *M* γνώμῃ (γνώμην *v. l.*, γλώσσῃ *editur ap. Plut. de glor. Ath. p.* 348 *D*) μὴ καθαρεύει (καθαρεύοι *al.*) *Aristophanes* καθαρεύῃ] *O* ΚΑΘΑΡΕΥΝ *ex* ΚΑΘΑΡΕΙΝ *corr. R* ΚΑΘΑΡΥΝ *V*, *h. l. om. M cf. lin. praec.* 10 *Solini polyhist.* I 21 *cf.* § 174 memoralibus *R* HOMINEM *D* *post* exivit *sqq.* — exit *om. R*, *in mg. add. r* *Verg. Aen.* V 438 12 adq; *V* 13 Attici .G. Eratm (*i. e.* Cratinus!) .G. Romani *N* Attici. GR. Romani *D* ΕΙΤΙCΤΑΤΗCΕΙ *R* Θεόπομπος] (*O*) *Scaliger apud x, Putschius* ΘΕΟΠΟC *V* ΘΕΟΙΤΟC *R* ΕΕΟΤΤΟC *M* *Theopompi stratiotid. fr.* III *fragm. com. Gr.* II 813, *p.* 452 *ed. min. Mein. cf. quos l. H. Iacobius suppl. add. ed. mai.* V *p.* CXIX στρατιώτισιν· Ἡ] *Porsonus advers. p.* 300 (*p.* 266 *ed. Lips. a.* 1814), *Spengelius l. l. p.* 618 *sq.* CΤΡΑΤΙΩΤΗCΙΝΗ *VR* CΤΡΑΤΩΤΗCΙΝΝ *M* Στρατιώτῃ· Γυνὴ (*O*) 14 Θρασυμάχου] (*O*) *Scaliger, Putschius* ΟΡΑCΥΜΑΧΟΥ *VR* ΕΡΑCΥΜΑΧΟΥ *M* '*Χααον* (ὑμῶν *a. c.*)' *Scaliger* δ' ὑμῶν γυνὴ καλῶς *secundum Porsonum, ut ait, Meinekius* γυνὴ καλῶς ὑμῶν *Porsonus l. l.* ΓΥΝΝ *M* καλῶς] (*O*) *Scaliger, Putschius* ΚΑΛΟC *VRM* ΕΙΤΙCΤΑΤΗCΕΙ *R* 15 ΙΤΛΑΤΩΝ *R* ΠΑΤΩΝ *V* *Plat. legg.* XII *c.* 4 *p.* 949 *A St.* δυοδεκάτῳ] *sic VR cf. Steph. thes. ed. Paris. s. v.* δωδέκατος; ΔΥΟΛΕΚΙΑΤΩΙ *M* δωδεκάτῳ (*O*) ΙΠΙΤΙΚΩΝ *R* ΑΕΛΩΝ *M* 16 ἐπιστάτας, *quod 'e Platonis libris editis' reposuit Krehlius, mei VRMO omnes* *Cratini Thressar. fr.* VI *com. Gr. fr. t.* II *p.* 64, *p.* 21 *ed. min. Mein.* Θράτταις] *sic* ΘΡΑΙΤΤΑΙC *VR*(*O*) Θραττασ *C* ΕΡΑΠΤΑΙC *M* 17 τῆς — βουλῆς *scribendum videtur Meinekio* ΠΕΡΥCΙ *VR* ΠΕΡCΥ *M* ΒΟΥΛΝΝ *M* 18 *Verg. Aen.* I 504 I *add. d* 20 *Verg. Aen.* VIII 537 idem in VIII — instant *post* idem in VIII — Instabant *collocat* (*O*)

Heu quantae miseris caedes Laurentibus instant.

idem in VIII:

Parte alia Marti currumque rotasque volucres
Instabant.

Attici 'ἐπιτροπεύειν αὐτὸν' καὶ 'αὐτοῦ'. nostri accusativo soli adiungunt hoc. Virgilius in V: 5

Tutatur favor Euryalum.

215 Attici 'ἐπεβάλοντο τῇδε τῇ πράξει' καὶ 'τήνδε τὴν πρᾶξιν'. Romani 'conor illam rem'. Virgilius in VIIII:

ac conantem plurima frustra. 10

'Ἐπιδείξεις ποιῶν καλῶς' καὶ 'ποιεῖν καλῶς'. similiter Latini 'ostendes faciens bene' et 'facere bene'. Virgilius in II Aeneidos:

sensit medios illapsus in hostes

pro 'se illapsum esse'. Statius in VII Thebaidos:

Non aliter caelo nocturni turbine Cori 15
Scit peritura ratis

pro 'scit se perituram'.

216 Illi 'ἐπιδεδίκασται τοῦδε' et nos 'damnatus pecuniarum repetundarum'.

Attici 'ἐπιλέλησμαι τοῦδε' καὶ 'τόδε'. Homerus: 20

τοῦδε οὐκ | ἐπιλήσομαι.

Ξενοφῶν παιδείας ϛ': ὅπως, εἴ τίς τι εἴη ἐπιλελησμένος, μετέλθοι. Menander κυβερνήταις:

ἐπελάθετο αὐτὸν ὅστις εἴη.

Virgilius in II Aeneidos: 25

Quisquis es, amissos hinc iam obliviscere Graios.

1 Heu] *Pal. sup. lin.* o *m. pr.* haeu *Med.* quante *MD* cedes *MN* 2 *Verg. Aen.* VIII 433 *sq. cf.* § 194 3 Marti *ex* arti *corr. M* martis *Nr* rotas quę *N* 5 adtici *V* G. *N* ΕΙΤΙΤΡΟΙΤΕΥΕΙΝ *VR* ΕΠΙΘΡΟΠΕΥΕΙΝ *D* ΚΑΙ ΑΥΤΟΙ *D* 6 *Verg. Aen.* V 343 7 Tutatur] *sic Med. m. alt.* tutator *V Med. m. pr.* ΕΥΓyalum *D* curialum *Nr* ΕΥΓYalum *R* 8 GR. *DN* ΕΙΤΕΒΑΛΟΝΤΟ *VR* τῇ] ΓΗΙ *VR* ΓΝΙ *M* ΚΑΤΗΝΔΕ *VR* 9 *Verg. Aen.* VIIII 398 10 ac] et *Vergilius* 11 .G. *N* ΕΙΤΙΔΕΙΞΕΙϹ *VR* ΕΠΟΔΕΙΞΕΙϹ *D* ΙΤΟΙωΝ *R* ΚΑΛω *M* ΚΑΛΟϹ *D* ΙΤΟΙΕΙΝ *R* ΠΑΙΕΙΝ *M* ΠΟΙΕΝ *D* ΚΟΛωϹ *D* ostendens *M* ******** ostendens *N* ostendentes (*O*) 12 *Verg. Aen.* II 377 (*def. Rom.*) 13 et sensit *N* illapsus] *sic etiam* § 232. 235. 267. 286 delapsus *Med. al. codd. Verg.* delabsus *Pal.* dilapsus *al. codd. Verg.* inostes *V* in hostis *Med. Pal.* 14 illapsum] *r* illumsum *R* statius in VIII thebaidos (*immo* VII 791 *sq.*) ñ aliter caeco nocturni turbine chori (*l.* Cori)· scit peritura ratis· *p* scit se perituram *add. r om. R rell.* 18 .G. *N* ΕΙΤΙΔΕΔΙΚΑϹΤΑΙ *R* ΕΠΙΔΕΔΙ.ΚΑϹΤΑΥ *D* ἐπιδεδικάσθαι (*MO*) dāpnatus *N* damnatos *O* repetundarum] *n* repetendarum *DN* 20 Attici. G. Homerus. G. V.r̄. *N* Attici GR̄. Vergt *D* ΕΠΙΔΕΛΗϹΜΑΙ *VR* *Hom. Il.* XXII 387 21 Τοῦδ' (*O*) *immo* Τοῦ δ' *ap. Hom.* οὐκ] ΙΥΚ *M* ΕΙΤΙΛΗϹΟΜΑΙ *VR* 22 ΞΕΝΟΦΜΝ *M* *Xenoph. Cyropaed.* VI 3, 1 ΠΑΙΔΙΑϹ *M* ΙΤΑΙΑΙΑϹ *VR* Κύρου παιδείας (*O*) ΟΙΤωϹ *R* τι] Π *M* ΕΙΗΕΙΠΙΛΕΛΗϹΜΕΝΟϹ *M* ΕΙΝΕΙΤΙΛΕΛΗϹΜΕΝΟϹ *VR* ἐπιλελησμένος εἴη *codd. Xenoph.* ΜΕΤΕΛΕΘΙ *M* 23 Μένανδρος (*O*) *Menandri gubernat. fr.* V *com. Gr. fr.* IV 158, *p.* 925 *sq. ed. min. Mein.* 24 ΕΙΤΕΛΑΘΕΤΟ *R* ΕΠΕΛΑΕΕΤΟ *M* Ἐπελάθεθ' αὐτὸν *Meinekius* ΕΙΝ *VR* 25 *Verg. Aen.* II 148 (*def. Rom.*) II] *d* ** II (II) *D* VII *N* 26 iam hinc *Pal.* oblibiscere *R* oblis̄cere *V* gragios *M*

idem in III Aeneidos:

Oblitusve sui est Ithacus discrimine tanto.

Illi '*ἐπεξιέναι τῷ πράγματι*' *καὶ* '*τὸ πρᾶγμα*'. nos 'exequi rem' solum.

5 '*Ἐπιχωριάζει εἰς Ἀθήνας*' *καὶ* '*ἐν Ἀθήναις*'. et nos 'habitat Romam et Romae'. Virgilius in VIII:

Hoc nemus, hunc, inquit, frondoso vertice collem,
Quis deus, incertum est, habitat deus.

idem in III Aeneidos:

10 nondum Ilium et arces
Pergameae steterant, habitabant vallibus imis.

(Simile est huic 'eicitur in litus' et || 'litore' et 'litori'. Virgilius 217 in IIII Aeneidos:

eiectum litore, egentem
15 Suscepi.

idem in IIII:

volat hasta | Tago per tempus utrumque

pro 'in Tagum'.)

'*Ἐπὶ τούτου τοῦ χωρίου*' *καὶ* '*ἐπὶ τούτῳ ἔστησαν τρόπαιον*'. Latini 20 frequenter, et maxime historici, ablativis utuntur cum praepositione pro genetivis et dativis 'in loco' significationem habentibus, ut 'in Tyro' pro 'Tyri' et 'in Taurominio' pro 'Taurominii' et 'in sorte' pro 'sorti'.

Ἰσοκράτης ἐν τῷ περὶ τῆς εἰρήνης: πολλῶν ἐτῶν οὐδὲ ἰδεῖν 218 *αὐτοῖς ἐξεγένετο τὴν ἀρχὴν αὐτῶν. ἐτῶν τοσούτων* dicunt et *ἔτεσι* 25 *τοσούτοις*. nostri accusativo et ablativo, inveniuntur tamen et genetivo usi, ut Cicero in I invectivarum: qui dies futurus esset ante

1 *Verg. Aen.* III 629 (*def. Rom.*) Aeneidos *om.* (*MO*) 2 oblitusque *Pal.* Ithacus] *ex* itacus *corr. R* thacus *V* 3 ΓR. *D* .G. *N* ΕΠΕΞΕΙΕΝΑΙ *VRM* ΤΟΙ *V* *καὶ τὸ*] ΚΑΤΟ *VR* ΙΤΡΑΓΜΑ *V* exsequi *N* 4 solum] *sic N* pro solummodo *sup. lin. n* 5 .G. *N* ΕΙΤΙΧѠΡΙΑΖΕΙ *R* ΕΠΙΧѠΡΙΑΞΕΙ *D* ΑΕΝΝΑC *M* ;ΘΗΝΑΙC *D* ΑΕΝΝΑΙC *M* ΑΘΙC *R* habitat Romae et habitat Romam (*O*) 6 *Verg. Aen.* VIII 351 *sq.* 7 honemus *V* hunc] *ex* huc *corr. Med.* inquit] *r* inquid *VRMN* 8 inceitu *Med.* deus] *ex* deos *corr. Pal. om. O* 9 *Verg. Aen.* III 109 *sq.* II *D* 10 nondum *om. O* Ilium] *r* illium *VR* et *ex* at *corr. Pal.* 11 Pergameae steterant] *ex corr. r* pergameaẽ &erant *VM et sic certe ante corr. R* habitant in uallibus *N* Simis] *r* amis *R* 12 Simile est huic] *r* G. N *om. R rell.* in licit' et *M* et litore et litori] *r* et litore *R rell.* *Verg. Aen.* IIII 373 *sq. cf.* § 208 15 suscepi egentē *N* 16 *Verg. Aen.* VIIII 418 *cf. lib.* XVII § 161 17 asta *DN* Tago] *r* togo *VR* 19 ΓR. *D* .G. *N* ΕΙΤΙ *R* *τοῦ om. VR* *τοῦ χωρίου om. O* ΕΙΤΙ *R* ΕΝΕCΤΗCΑΝ *O* ΤΡΟΙΤΑΙΟΝ *R* 20 istorici *D* 21 in locum *O* in *om. O* 22 tiri *V* forte pro forti *M* sorti. Dicunt CIN ΤΟCΟΥΤΟΥC. Nr̄ı *N* sorti. ΓR. Nr̄ı *D* 23 ΚΟΚΡΑΤΗC *M* ΚѠΚΡΑΤΗC *VR* *Isocratis de pace or.* § 92 *p.* 177 *St.* 215 *B-S.* *πολλῶν ἐτῶν om. libri, ex Isocrate add. Krehlius; f. excidit linea universa ἀντὶ δὲ τοῦ γεωργεῖν τὰς χώρας τὰς ἀλλοτρίας πολλῶν ἐτῶν, ut om. hac ad proximam in αὐτῶν desinentem librarii oculi aberrarint* *ἰδεῖν*] *ex Isocrate Krehlius* ΕΙΛΕΙΝ *libri* 24 ΑΥΤΟΥC *O* *ἀρχὴν om. libri Isocratei* *αὐτῶν. ἐτῶν*] ΑΥΤѠΕΤѠΝ *M* ΑΡΤѠΕΤΟΝ *O* ΕΤΟΝ *V* ΤΟΒΟΥΤѠΝ *M* et *ἔτεσιν*] ΤΕCΙΝ *M* 26 usi] *r* usu *R* ut *om.* (*M*) *Cic. in Cat. or.* I 3, 7 *cf.* § 298. quę *M* dies *om. nonnulli codd. Cic.* futurus] *r* futuris *Rv* in ante § 298 *cum ali-*

diem sextum Kalendarum Novembrium, Kalendarum pro 'ante Kalendas'. cuius testes sunt commentatorum probatissimi. Virgilius in I Aeneidos:

una cum gente tot annos |
Bella gero. 5

et 'tot annis' dicitur. 'ἔτη γεγονὼς τοσαῦτα' καὶ 'ἐτῶν τοσῶνδε'. *Λυσίας ἐν τῷ περὶ τοῦ Διογένους: ἦν γὰρ αὐτῇ υἱὸς ἐκ τοῦ προτέρου ἀνδρὸς ἐτῶν γεγονὼς ἑκκαίδεκα.* Terentius in eunucho:

At ille alter venit [ad nos] annos natus sedecim.

219 Attici 'ἔτυχε τιμωρίας' ὁ διώκων καὶ ὁ φεύγων. similiter Latini. 10 Virgilius in IIII Aeneidos:

Vlta virum poenas inimico a fratre recepi.

Illi 'εὐδαιμονίζω σοῦ τόδε' καὶ 'εὐδαιμονίζω σε τοῦδε'. nostri quoque auctores hanc saepissime imitati sunt figuram. Virgilius in XI:

Iustitiane prius mirer belline laborum. 15

Iuvenalis in V:

Et pater ergo animi felices credit avaros.

'Εὔχομαι τοῖς θεοῖς' καὶ 'πρὸς τοὺς θεοὺς' καὶ 'προσεύχομαι τοὺς θεούς'. et nos 'supplico te' et 'tibi'. Terentius in Andria:

Ipsum hunc orabo, huic supplicabo, amorem huic 20
narrabo meum.

(Accius:

Elatis manibus Priamus supplicat Achillem.)

quot codd. Cic. 1 diem *sup. lin. add. r* sextum] *sic etiam* § 298 *cum codd. Cic. plerisque, alii aliter* Kalendarum Novembrium] *sic etiam* § 298 Kalendas Nouembres (*al.* Nouembris) *codd. Cic. plerique* nouenbrium *D* 2 *Verg. Aen.* I 47 *sq.* 3 II *M* 6 dicitur. gr̄. Terent̄ *DN* ET ETH *O* ἔτη γεγονὼς τοσαῦτα] *Menandri heautontim. fr.* I *com. Gr. fr.* IV 110, *p.* 891 *ed. min. Mein. Πρὸς τῆς Ἀθηνᾶς, δαιμονᾶς* (*sic Porsonus pro δαίμων δύο*), *γεγονὼς ἔτη* | *Τοσαῦθ'; ὁμοῦ γάρ ἐστιν ἑξήκοντά σοι afferi x* ETON *VRM* *Lysiae περὶ τοῦ Διογένους κλήρου or.* XXXV *fr.* 2 *p.* 184 *B-S.* XXXV 75, 267 *Müll. cf. Hoelscherum de vita et scriptis Lysiae or.* 35 *p.* 151 *sq.* 7 en toi ΠΕΡΙ *V* *Διογένους κλήρου: ἦν Spengelius l. l. p.* 632 *cf.* § 252 ΙΤΡΟΤΕΡΟΥ *V* 8 ΑΝΔΡΟ *M* Terrentius *M* *Ter. eun.* IIII 4, 26 *cf.* § 297. 305 unuco *V* 9 ad nos *uncis inclusi, om. Bemb. Bas. post* sedecim *in mg.* deest enim praepositio ante *add. r, quae m. hic* 'bona mixta malis' *addidit* G. *N* 10 ΕΤΥCΕ ΤΙΩΡΙΑC Ο ΔΙΩΚΩΕ ΚΑΙ Ο ΦΕΓΓΟΝ *D* ΦΕΓΟΝ *M* 11 *Verg. Aen.* IIII 656 IIII] *d* III *D* ęneđ. *D* 13 Illi ΕΥΑΙΞΩ CΕ ΤΟΙΑΕ Nr̄ *D* G. *N* ΕΥΔΑΙΜΟΝΙΖΟ *M* ΕΥΑΑΙ ΜΟΝΖΟ *V* ΕΥΑΙΑΙΜΟΝΙΖΩ *M* 14 *Verg. Aen.* XI 126 *cf. lib.* XVII § 102 X. *N* 15 Iustiti͡ene *N* 16 *Iuv. sat.* V 14, 119 17 ergo] *r* orgo *R* felices] *sic Iuv. Pith. pr. m. al.* felicis *O cum Pith. m. alt. et plerisque codd. Iuv. post* avaros *in mg.* Licet autem & accusatiuo & ablatiuo adiungere & dicere animū felices & animo felices *r* 18 gr̄. *D* G. *N* ΕΕΟΙC *M* ΘΕΟΙ *V* ΘΕΟΥC *R* ΙΤΡΟC *R* ΕΕΟΥC *M* ΙΤΡΟCΕΥΧΟΜΑΙ *R* ΠΡΟCCΥΧΟΜΑΙ *V* 19 θεούς *om. V* ΕΕΟΥC *M* supplico *ex* subplico *corr. R* *Ter. Andr.* II 1, 12 20 orabo] rogabo *N* adorabo *Bas.* meum huic narrabo *N* 22 Accius — Achillem] *in mg. sic add. r, nisi quod* supplicabat (p) *scribit,* supplicat *corr. Fleckeisenus, versum sic:* Elátis manibus Priamus supplicát Achillem ⏑⏑– *vel potius ob caesuram ibi neglectam* Elátis manibus súpplicat Achillem Priamus ⏑⏑– *hoc modo constituendum esse ratus. ut in libro legitur est purus putus versus Saturnius, at argumentum sane templorum ac monumentorum Decimi*

'precor' tamen et 'oro' et 'obsecro' et 'quaeso' accusativo adiunguntur in multis locis.

(Attici *εἰς καλὸν ἔστρεψεν*. Virgilius in III georgicon: 220

Et totae solidam in glaciem vertere lacunae.

5 idem in bucolico:

Hos illi, quod non bene vertat, mittimus haedos.)

Attici '*ἡγεῖσθαι τῆς πόλεως*' | *καὶ* '*τῇ πόλει*'. *Πλάτων Μένωνι: οὐκ ἄρα σοφίᾳ τινὶ οὐδὲ σοφοὶ ὄντες οἱ τοιοῦτοι ἄνδρες ἡγοῦντο ταῖς πόλεσιν, οἱ ἀμφὶ Θεμι‖στοκλέα τε καὶ οὓς ἄρτι* 10 *Ἄνυτος ὅδε ἔλεγεν*. hinc nos 'praecipio urbi' et 'praefectus urbi' et 'urbis'. sed quando dativo adiungitur, participium est, quando vero genetivo, nomen, quomodo 'amans illius' nomen, 'amans' autem 'illum' participium, et 'natus illius' nomen, 'natus' vero 'ab illa' vel 'illi' participium. et fere omnia participiis similia nomina diversa casuum constructione dis-15 cernuntur. participia enim necesse est verborum suorum servare constructiones.

Attici '*ἠράμην πόλεμον πρὸς τοῦτον*' *καὶ* '*τούτῳ*'. *Πλάτων περιαλγεῖ*: 221

Ὃς πρῶτα μὲν Κλέωνι πόλεμον ἠράμην.

20 tale est illud Virgilianum in VIIII:

volat hasta Tago per tempus utrumque,

pro 'in Tagum'.

Ἡμερῶν τόσων τόδε ἔσται. Δημοσθένης κατὰ Αἰσχίνου: δυοῖν

Bruti aditibus (*Cic. pro Archia poeta or.* 11, 27 *Val. Max.* VIII 14, 2), *praesertim vestibulo templi Martis, cui Attii Saturnios superscriptos esse a Bruto legimus* (*schol. Bob. in Cic. pro Archia or. l. l. Cic. ed. Orell.* V 2, 359 *cf. O. Ribbeckium ann. phil.* LXXVII 209 *sq.*), *vix aptum esse videatur, ut amici potius coniecturam in verborum ordinem receperim. ex Fleckeiseni igitur sententia hic versus Attii trag. inc. fragmentis addendus est; coll. Ribbeckii quaest. scen. mantissa p.* 304 *sq. possis de Epinausimache cogitare* 1 praecor *R* p̄cor *DN* iunguntur *N* 2 *post* locis *ras., quae sq. voc.* Attici *lin.* 3 *hausisse videtur, in R* Attici — haedos *in mg. add. r, om. rell.* 3 *Verg. georg.* III 365 4 totae] *Med. m. alt.* sotae *m. pr.* in solidam *Rom.* lacunae] *Med. m. alt.* lucunae *m. pr.* 5 *Verg. ecl.* 9, 6 (*deficit Rom.*) 6 quod nec uertat bene *Med.* quot nec uertat bene *Pal.* 7 Attici. GR̃. hinc *DN* *ἡγεῖσθαι*] *scripsi* ΗΓΕΙΣΕΑΙ *VRM* *ἡγεῖται* (*O*) ΤΕΣ *M* ΙΤΟΛΕΩΣ *R* ΠΟΛΕΩ *M* ΠΟΛΕΤ *V* ΠΛΑΤΩΝ *M* ΠΛΛΤΟΝ *V* ΙΤΛΑΤΟΝ *R* *Plat. Men. c.* 41 *p.* 99 *B St.* ΜΕΝΟΝΙ *VR* 8 *σοφίᾳ*] (*O*) *α Plato* ΣΟΦΑ *VMR* ΟΥΤΕ *R* *οἱ τοιοῦτοι*] (*O*) *α Plato* ΟΥΤΟΙ *literis praecedentibus* ΟΙΤΟΙ *om. VRM* 9 *ἡγοῦντο ταῖς*] (*O*) *α Plato* ΗΓΟΥΝΤΑΙΣ *VR* ΗΤΟΥΝΤΑΙΣ *M* ΙΤΟΛΕΣΙΝ *R* ΟΥ *M* *ἀμφὶ*] (*O*) *α Plato* ΑΜΡΙ *VRM* ΕΕΜΙΣΤΟΚΛΕΑ *M* ΚΑΥ *M* 10 ΕΛΕΓΕ (*M*) praeficior *Dr* praeficio (*O*) 11 genitiuum *O* adiungitur genitino *N* 12 quomodo] quando *O* quomodo — illum participium *om. V* nomen est. amans *O* 13 nomen est. Natus *N* 17 GR̃. *D* G. *N* ΙΤΡΟΣ *R* ΚΑΙ ΤΟΙΤΩΙ *VRM* '*prior locus πρὸς τοῦτον excidit*' *secundum Spengelium l. l. p.* 621 ΠΛΑΓΩΝ *VR* *Platon. perialg. fr.* II *com. Gr. fr.* II *p.* 653, *p.* 377 *ed. min. Mein.* *περιαλγεῖ: Ὃς*] *Porsonus ad Eur. Med. v.* 139 *sq.* XII *p.* 410 *ed. Lips. prob. Cobeto observ. crit. in Plat. com. rell. p.* 169, *qui cf. p.* 169 *sq.* ΠΕΡΙΑΛΓΙΟΣ *VO* ΙΤΕΡΙΑΛΓΙΟΣ *R* ΠΕΡΙΛΤΙΩΣ (*vel* ΠΕΡΙΛΠΩΣ *secundum Sp.*) *M* 19 ΠΡΟΓΑ ΜΕΗΝ ΚΛΕΩΝΙ ΠΟΛΕΜΟΝ ΙΡΑΜΕΝ *M* 20 illud *om. M* Vir̃. *N* *Verg. Aen.* VIIII 418 *cf. lib.* XVII § 161 21 asta *DN* GR̃. *D* .G. *N* 23 ΗΜΕΡΟΝ *M* *Δημοσθένης κατὰ Αἰσχίνου immo ὑπὲρ Κτησιφῶντος, quae*

ἢ τριῶν ἡμερῶν, οἷς μὲν ἐχθρὸς ἥκει, αὐτὸν φίλον γεγενημένον, οἷς | δὲ φίλος, τοὐναντίον. similiter per ellipsin. Cicero in II invectivarum: sed triduo tamen audictis pro 'intra triduum'.

222 '῞Ησθηται τὴν στολὴν ταύτην' καὶ 'ταύτῃ', 'indutus vestem' et 'veste'. Virgilius in VII: 5

> Ipse pedes, tegimen torquens inmane leonis
> Terribili inpexum saeta cum dentibus albis
> Indutus capiti sic regia tecta subibat.

idem in XI:

> Harum unam iuveni supremum maestus honorem 10
> Inñduit.

Terentius in eunucho:

> Meam ipse induit.

idem in eadem:

> Et ea est indutus? 15

῏Η ὡς κάλλιον αὐτοῖς. Πλάτων πολιτείας III: 'μαλακώτεροι αὖ γίνονται ἢ ὡς κάλλιον αὐτοῖς' ἀντὶ τοῦ 'ἢ ὡς προσήκει'. similiter nos 'molliores fiunt quam ut melius illis'. huic simile est illud Sallustianum in Iugurthino: Romanos sicut plerosque remoto metu laxius licentiusque futuros. 20

223 Demosthenes Φιλιππικῶν III: ὑπῆρχον Ὀλύνθιοι δύναμίν τινα κεκτη|μένοι . . . . . οὔτε Φίλιππος ἐθάρρει τούτους οὔτε οὗτοι Φίλιππον. Statius in II Thebaidos:

or. κατὰ Κτησιφῶντος semel inscripta est sive a librariis sive ab ipso Prisciano lib. XVII § 162; *est enim locus hic desumptus ex or. de cor.* § 35 *p.* 237 *R. p.* 578 *B-S.* ΑΥΙΝ *M* δυεῖν (*O*), *Bekkeri k* 1 ΦΙΛΩΝ ΑΥΤΩ *M* γεγενημένον] (*O*) α *Demosthenes* ΓΕΓΕΝΗΜΕΡΩΝ *VRM* 2 τοὐναντίον ἐχθρόν. *Demosthenes* τοὐναντίον αὐτὸν ἐχθρόν. *codd. nonnulli Dem.* ellipsin] *d* elipsin *VDN* eclipsin *M* *Cic. in Cat. or.* III 7, 15 inuectiuarum *N* 3 tamen] tantum *v. l. codd. Cic.* 4 G. *N* ΗΣΕΝΤΑΙ *MOD* ἐσθῆτα ἢ *C* ΤΕΝ *O* ΣΟΤΟΛΗΝ *M* ΣΤΟΛΗΝ ΗΤΑΙΤΗΝ ΚΑΙ ΤΑΥΤΗΝ *D* 5 *Verg. Aen.* VII 666 *sqq.* VIII *O* 6 tegimen] *sic etiam Med. Rom. Ver.* tegmen *DN* tegmm̄ *M* tegumen *Pal.* torquens] *sic, sed* rque *in ras., etiam Rom.* inmane] *D* immaneus *N* immane *rell., libri Verg.* 7 terribile *N* terribilis *Rom.* inpexum] *sic etiam Med.* impexum *VRO Pal. Rom. Ver.* saeta] *sic etiam Med. Pal. Ver.* seta *MODN Rom.* albis] *r* aluis *VR* 8 regia] *r* regina *VR* subibant *Rom.* 9 *Verg. Aen.* XI 76 *sq.* 10 iuveni] *r* iuueni *VR* iuuenis *Rom.* supraemum *R* supmū *V* mestus *RMDN* metus *V* 11 *post* Induit *sqq.* ← induit *om. M* 12 *Ter. eun.* IIII 4, 34 14 *Ter. eun.* IIII 4, 40 15 & aea est *V* ut ea ē *M* et east *Bemb. m. alt.* et ast *m. pr.* et eam est *Bas. cum codd. Ter. plerisque* 16 G̃R. *D* G. *N* ΚΑΛΛΙΟΝ *VR* ΙΤΛΑΤΩΝ *VR* *Plat. reip.* III 17 *p.* 410 *D St.* Πολιτειῶν Γ (*M*) ΜΑΛΑΚΩΤΕΡΟΙΟΝΑΥ *M* 17 γίγνονται (*O*) *codd. Plat.* ΚΑΛΛΙΟΝ *VR* ΑΙΤΟΙΣ *M* ἢ ὡς] (*O*) α ΗΩ *R* ΝΩ *VM* ΙΤΡΟΣΗΚΗ *VR* 18 et nos *N* molliores molliores *N* meliores molliores *n* quam dicam ut *Nn* illud *om. DO* *Sall. Iug.* 87, 4 19 in Iugurthino] *v* ingurthino *V* sicuti *codd. Sall. ut vid. fere omnes* 20 futuros. G̃R. statius *DN* 21 *Demosth. or. Olynth.* III § 7 *p.* 30 *R.* 512 *B-S.* Φιλιππικῶν — Φίλιππον] ΦΙΛΙΠΠΟΝ *R; post* ΦΙΛΙΠΠ *literas* ΙΚ χ deē ∠ *spscr. r* ΙΥΤΗΡΧΟΝ *V* Ὀλύνθιοι] (*O*) *Putsch. Demosthenes* ΟΙΛΥΘΙΟΙ *v* ΟΙΛΥΘΟΙ *V* ΟΙΛΕΙΟΙ *M* 22 ΚΕΚΤΗΜΕΝΟΥ *M* καὶ διέκειθ' οὕτω τὰ πράγματα *post* κεκτημένοι *add. Demosthenes* ΕΚΑΡΡΕΙ *M* ΤΟΥΤΥΣ *V* 23 οὗτοι] σὺ τὸν *C* ΦΙΛΙΤΠΟΝ *V* *Stat. Theb.* II 572 *sq.* thaebaidos *N*

Martisque e semine Theron
Terrigenas confisus avos.

'*θαρρῶ τοῦτο*' *καὶ* '*τούτῳ*'. nos 'fido huic rei' et 'hac re'. Virgilius in XI:

5 dum Troïa temptat
Castra fugae fidens et caelum territat armis.

idem in VII:

Moliri iam tecta videt, || iam fidere terra.

Attici '*θαυμάζειν αὐτοὺς*' *καὶ* '*αὐτῶν*' *καὶ* '*αὐτοῖς*'. Latini quoque 224
10 'miror illum' et 'illius' et 'illo'. Virgilius in II Aeneidos:

Et molem mirantur equi, primusque Thymoetes.

idem in XI:

Iustitiane prius mirer belline laborum.

'*Ἰδίοις αὐτῶν ἀγαθοῖς*. Isocrates *πανηγυρικῷ*: *καὶ μᾶλλον*
15 *χαίρουσιν ἐπὶ τοῖς ἀλλήλων κακοῖς ἢ τοῖς αὐτῶν ἰδίοις ἀγαθοῖς*.
huic simile est illud Terentianum in adelphis:

Suo sibi gladio hunc iugulo.

Attici '*κατῆρχε τοῦ λόγου*' *καὶ* '*τὸν λόγον*'. *Πλάτων*: *θαυμαστόν* 225
γάρ τινα, ὦ Κρίτων, ἀνὴρ κατῆρχε λόγον, οὗ σοι ἄξιον ἀκοῦσαι.
20 La|tini accusativo 'incipio' et 'coepio' et 'inchoo' et 'ineo' adiungunt.
Virgilius in bucolico:

Incipe Maenalios mecum, mea tibia, versus.

idem in VI:

1 c* *R* semin&hetron *D* t teron *sup. lin. d* 2 confisus] *sic etiam* § 244 *cum codd. Statii melioribus teste Queckio* confessus *alii cod. Statiani* 3 G. *N* ΕΑΡΡΩ *M* *τούτῳ καὶ τοῦτον* (*sic Presselius*) *O* ΤΟΥΤΩΚΑΥΤΟΙ.ΤΩΙ *D* *Verg. Aen.* XI 350 *sq.* 5 Troia *d* troię *D* 6 fugae] *sic etiam* § 244 fuge *RN* fuga *M Rom.* celum *n* territat] *R m. alt.* territa *VR* 7 *Verg. Aen.* VII 290 IIII *O* VIII *N* 8 moliriã tecta *V* terrae (*O*), *Servius ad h. l.*, *Arus. Mess. s. v. fidens p.* 230 *L. cum Med. Pal. Rom.* 9 GR. *DN* *αὐτοὺς*] ΑΥΤΟΥ *M* *αὐτοῖς*] ΑΥΤΟΥC *VRM* 10 miror] *r* miro *R* *Verg. Aen.* II 32 11 primusque] *r* plurimusque *VRM* Thymoetes] (*O*) *1*, *Rom.* thymetes *r Med.* thimetes *N* thimites *VRM* thymo(e)**** *Pal.* 12 *Verg. Aen.* XI 126 *cf. lib.* XVII § 102 13 iustitiaene *O* GR. *D* Gre. *N* 14 *αὐτῶν v. lin. sq.* *post ἀγαθοῖς*: *Ἰσοκράτης — ἀγαθοῖς om. R* ΚΩΚΡΑΤΗC *V* ΚΩ.ΚΡΑΤΗC *M* Isocrates (*O*) *π* *Isocr. paneg.* § 168 *p.* 76 *St.* 178 *B-S.* ΚΑΥ *M* 15 *ἀλλήλων*] *scripsi ex Isocrate* ΑΛΛΑΩΙ *sic ni f., non* ΑΛΛΑΩΗC (*Heinii coll. h. l. non satis dilucida est, Spengelius h. l. non tetigit*) *M* ΑΛΛΟΙ *Vπ, quae prima h. l. exhibet ἄλλοις* (*O*)*α* ΤΟΥC *M* *αὐτῶν*] *sic Baiterus, αὑτῶν codd. Bekkeri ap. Isocr.* ΑΥΤΟΝ *V* *αγαθοῖς*] CΑΤΑΕΟΙC *M* 16 *Ter. ad.* V 8, 35 *cf. lib.* XVII § 126 18 GR. *DN* *κατῆρχε*] (*O*)*α* ΚΑΤΕΙΡΧΕ *VRM* ΚΑΤΟΝ ΛΟΓΟΝ *M* ΙΤΛΑΤΩΝ *V* *Plat. Euthydemi* 11, 29 *p.* 283 *A St.* ΕΑΥΜΑCΤΟΝ *VM* 19 *ὁ ἀνὴρ Bekkeri r, ἀνὴρ Porsonus advers. p.* 140 (*p.* 123 *ed. Lips. a.* 1814), *Bekkerus; cf. tamen C. F. Hermannum praef. ed. Plat. Teubn.* I *p.* XI *κατῆρχε*] (*O*) *α*, *Plato* ΚΑΤΕΙΡΧΕ *VRM* ΛΟΙΝΟΝ *Rr* ΛΟ(ΓΟ)·Ν *Vv* *οὗ Bekkeri r σὺ et σὲ vv. ll. codd. Plat.* *σὺ ἄξιος Bekkeri Γ corr.* ΑΚΟΥCΟΙ *R* 20 et coepio] *Dr om. R* uel coepio et coepi *O* et coepi *V* et cępi *N* et cepi *M* 21 *Verg. bucol.* 8, 21 *etc. cf.* § 197 bulico *V* 22 menalios *DN* mecum *ex corr. v* tibia‿uersus *Nn* 23 *Verg. Aen.* VI 372 Talia fatus erat, coèpit cum talia vates; *ibid. v.* 190, I 586 *saepiusque* Vix ea fatus erat

Vix ea fatus erat, coepit cum talia virgo.

idem in eodem:

nocturnas inchoat aras.

Attici 'καταχροᾶσθαι τούτου' καὶ 'τοῦτον'. Εὔπολις Προσπαλτίοις: 5

Τί καταχροᾶσθέ μου τὰ μουσοδονήματα;

nostri 'audio' quidem accusativo adiungunt, 'ausculto' vero tam dativo quam accusativo. Terentius in Andria:

Pamphilumne adiutem an auscultem seni.

idem in eadem: 10

Ausculta pauca: et quid ego te velim et tu quod quaeris scies:

sic enim habent antiqui codices teste Donato commentatore eius.

226 Attici 'κατακέχρησαι ταύτῃ' καὶ 'ταύτην'. Cicero primo invectivarum: quousque tandem abutere, Catilina, patientia nostra? Sallustius in Catilinario: quippe quas honeste habere licebat, abuti per turpitudinem properabant; sed potest subaudiri 'his'. 15

Attici 'καθέζεσθαι ἐν τῷδε' καὶ 'εἰς τόνδε' καὶ 'ἐπὶ τοῦδε' καὶ 'ἐπὶ τῷδε'. Θουκυδίδης Α: καθεζόμενοι δὲ ἱκέται εἰς τὸ Ἥραιον 20

227 ἐδέοντο. Αἰσχίνης: ἐκα|θήμεθα δὲ ἐν τῇ στοᾷ. nostri quoque auctores frequenter huic verbo diversos sociant casus: 'sedeo in monte' et 'in montem' et 'monte' et 'montem' sine praepositionibus, ut Virgilius in VII:

1 factus *M* caepit *MN* 2 *Verg. Aen.* VI 252 3 inchoat] *sic etiam Verg. Med. Fr. Rom. m. alt.* incohat *Pal.* incoat *Rom. m. pr.* 4 GR. *DN* ΚΑΤΑΚΡΟΑCΕΑΙ *M* ✱ΟΥΤΟΥ *V* ΕΥΙΤΟΛΙC *VR* *Eupol. Prospalt. fr.* IV *com. Gr. fr.* II *p.* 523 *sq.*, *p.* 201 *ed. min. Mein.* Προσπαλτίοις] (*O*) *Putschius* ΠΡΟCΠΑΛΠΟΥC *M* ΙΤΡΟCΠΑΛΤΙΟΥC *V* ΙΤΡΟCΙΤΟCΑΛΤΙΟΥC *R* *A* καταχροᾶσθε] *x*, *Bergkius* ΚΑΤΑΚΡΟΑCΘΑΙ *VR* ΚΑΤΑΚΡΟΑCΕΑΙ *M* καταχροᾶται *C*(*O*) ΜΟΥ *ex* ΤΟΥ *corr. R* 7 iungunt *N* 8 *Ter. Andr.* I 3, 4 9 adiuuem *n* 10 *Ter. Andr.* III 3, 4 *cf.* § 163 11 quid] qđ *i. e.* quod *M* quod] *eodem compendio* qđ *M* queris *VRMN* 12 seires *D* 13 et paucis et pauca legitur: *Donatus ad h. l.* 14 Attici *om. O* GR. *DN* ΚΑΤΑΚΕΧΡΗΝCΑΙ *VR* *Cic. in Cat. or.* I 1, 1 primo] in I (*MO*) 15 cantilena *O*, *quam librorum in hoc nomine scribendo corruptelam fere sollemnem a Bursiano, editore prudente ceterum et sagaci, iocum aliquem ut videtur subodorato, in ipso hoc Ciceronis loco citando inter Senecae rhetoris p.* 44, 25 *verba receptam esse non possum non mirari* pacientia *D* 16 *Sall. Cat.* 13, 2 quipe *VR* 17 subaudire *N* 19 GR. *DN* ΚΑΕΕΖΕCΕΑΙ *M* ΕΙΤΙ *R* ΚΑΥ *M* ΕΙΤΙ *R* 20 *Thuc.* I 24 *cf.* § 184. 198 ΚΑΕΕΖΟΜΕΝΟΙ *M* ΚΑΘΘΖΟΜΕΝΟΙ *V* δὲ] (*O*) *Krehlius* ΛΕ ΑΙCΧΙΝΗC *VR* (*et sic, non* ΑΙCΧΝΝΗC, *teste Heinio*) *M* ΙΚΕΤΑΤ *M* ΚΕΤΑΙ *VR* εἰς τὸ Ἥραιον ἱκέται (*O*) ΤΟΝ ΡΑΙΟΝ *M* 21 Αἰσχίνης] *huc transposuit Krehlius* (*O*), *merito Aeschinis Socratici ex dialogo quodam fragmentum aliquod afferri censens, quamquam non erat, cur e Telauge potissimum desumptum esse putaret, cf. C. F. Hermannum disp. de Aesch. Socr. rell. p.* 29, *qui et ab hoc fragmento et ab alio apud Demetr. de eloc.* CCV *rhet. Gr.* IX 90 *Walz. servato* ἐκαθήμεθα μὲν ἐπὶ θάκων ἐν Λυκείῳ *etc. narrationem adeove totum dialogum initium duxisse censet, ut nisi horum fragmentorum alterum Prisciani errore ex altero corruptum sit, Aeschinem bis consimili principio usum esse appareat; sed ad Prisciani* ἁμάρτημα μνημονικὸν *statuendum, nam de hoc solo erroris genere h. l. cogitari poterit, iustam equidem causam desidero; om. h. l. VRM* ΕΚΑΕΗΜΕΕΑ *M* 22 et in montem] *r* et in | tē *R* 23 et monte] *r* et in monte *R* ut *om. N* *Verg. Aen.* VII 192 *sq.*

Tali intus templo divum patriaque Latinus
Sede sedens.

idem in V:

Summa petit scopuli siccaque in rupe resedit.

5 Sallustius in Iugurthino: Iugurtha extenuata suorum acie montem insedit.

Attici || '*κατηγορῶ σοῦ τάδε*' *καὶ* '*τῶνδε*'. et nos 'accuso te furti' 228 et 'accuso tui furta'. *Δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ Μειδίου: εἰ μὲν οὖν παρανόμων ἢ παραπρεσβείας ἢ τινος ἄλλης τοιαύτης αἰ-* 10 *τίας ἤμελλον αὐτοῦ κατηγορεῖν.*

Attici '*κατέαγε τοῦ δεῖνα*' *καὶ* '*τῷ δεῖνι ἡ κλεῖς*'. similiter Latini 'fractum illius' et 'illi crus'.

Attici '*καταφρονήσας τούτου*' *καὶ* '*τοῦτον*'. *Ἡρόδοτος πρώτῃ: καταφρονήσας τὴν τυραννίδα ἤγειρεν τρίτην στάσιν.* Romani 15 et 'temno' et 'sperno' et 'despicio' et omnia activa verba, quae faciunt ex se passiva, accusativo coniungunt. Virgilius in bucolico:

O digno coniuncta viro, dum despicis omnes.

Illi dicunt '*κατὰ μνήμην*' *ἀντὶ τοῦ* '*ὡς μέμνημαι*' et '*κατὰ σῶμα* 229 *εἰργασμένην*'. nostri quoque 'pro viribus' id est 'secundum vires'. Sal- 20 lustius in Catilinario: publicam miserorum causam pro mea consuetudine suscepi. Virgilius in V:

Tum validis flexos incurvant viribus arcus
Pro se quisque viri,

id est 'secundum suas vires'. haec tamen eadem praepositio [id est 'pro'] 25 quando verbo adiungitur in supra dicta significatione, assumit 'ut': 'prout possum, prout valeo, prout intellego'.

Illi '*καταμελεῖν τούτων*' *καὶ* '*ταῦτα*'. *Ἀντιφῶν πολιτικῷ: μήτε* 230

1 diuom *Rom.* patri aq; latine *V* 2 Sede *om. V* 3 *Verg. Aen.* V 180 II *V* 4 scopuli] *r* scopulis *R Rom.* ruppe *Med.* 5 *Sall. Iug.* 49, 1: igitur in eo colle...Iugurtha extenuata suorum acie consedit, ..., ipse propior montem (monti *et* monte *v. l. codd. Sall.*) cum omni equitatu et peditibus delectis suos collocat 7 GR. *DN* *τάδε καὶ τῶνδε*] *sic etiam C* ΤΟΝΔΕ *VR* 8 G. Attici similiter *N* GR. Similiter *D* *Demosth. adv. Mid. or.* § 5 *p.* 515 *R.* 662 *B-S.* *Μειδίου*] (*O*) α ΜΗΔΙΟΥ *VR* ΜΗΛΟΥ *M* *εἰ*] Η *RM* 9 *ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι post οὖν add. Demosthenes ὦ ἄνδρες Bekkeri r* *παρανόμων*] (*O*) α ΠΑΡΑΝΟΜΟΝ *M* ΙΤΑΡΑΝΟΜΟΝ *VR* *παραπρεσβείας*] (*O*) α ΠΑΡΑΠΡΕCΒΕΑC *M* ΙΤΑΡΑΙΤΡΕCΒΕΑC *VR* *ἢ*] ΕΙ *V* ΑΛΛΑC *M* *τοιαύτης*] *post κατηγορεῖν ponunt Demosth. Σ alii, utroque loco ponit Colbertinus t* ΤΟΥΑΥΙΠC *M* 10 *ἔμελλον* (*MO*) *codd. Bekkeri Πυ* 11 ΚΑΤΗΑΓΗ *M* ΔΙΝΑ *VR* ΤΙωΥ *V* *τοῦ C* *δεινὶ C* ΔΙΝΙ *VRM* *ἡ κλεῖς*] *C* ΗΚΑΙC *R* ΗΚΑΙC *V* ΝΚΑΙC *M* *τὸ σκέλος* (*O*) 13 GR. *D* G. *N* ΚΑΤΟΦΡΟΝΗCΑC *M* ΚΑΤΑΦΡΟΝΗCΑC ΤΗΕΝ ΤΥΡΑΝΝΙΔΑ ΠΡΟΔΟΤΟC ΠΡωΤΗΙ ΚΑΤΑΦΡΟΝΗCΑC ΤΟΥΤΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥΤΟΝ ΗΡΟΔΟΤΟC ΠΡωΤΗΙ ΚΑΤΑΦΡΟΝΗCΑC ΤΗΝ ΤΑCΙΝ. Romani *V* *post καταφρονήσας sqq.* — *καταφρονήσας om. R* ΗΡΟΔΟΤΟ *M* *Herod. hist.* I 59 14 ΤΥΡΑΝΝΙΔ *M* *ἤγειρε* (*O*) 15 tēpno *N* attiua *R* uerba actiua (*M*) 16 adiungunt *O* *Verg. ecl.* 8, 32 (*def. Rom.*) 17 digna *Ver.* dispicis *D* omnes illi *V* 18 GR. *DN* *ὡς*] ω *R* ΜΕΝΗΜΑΙ *M* CΟΜΑ ΕΤΡΓΑCΜΗΝΝΝ *M* 19 *Sall. Cat.* 35, 3 21 accepi *N* *Verg. Aen.* V 500 *sq.* 22 uallidis *VR* incurvant] *r* incurbant *VR* arcus] *r* artus *VR* 23 uiris *M* 24 id* | ē (ē) *V* 25 adsumit *VRD* 27 GR. *D* .G. *N quod discrimen saepius et neglexi et neglegam* ΤΑΙΤΑ *M* *Antiph. politici fr. or.* XXIV *fr.* 2 *p.* 140 *B-S*

φιλοπότην κληθῆναι καὶ δοκεῖν τὰ πράγματα καταμελεῖν ὑπὸ οἴνου ἡσσώμενον. sic et nostri 'neglego illum'. Terentius in adelphis:

Pecuniam in loco neglegere maximum interdum est lucrum. 5

'*Καρτερεῖν τὰ παρόντα*' *καὶ* '*ἐπὶ τοῖς παροῦσιν*'. nos ad accusativum. Virgilius in III Aeneidos:

Haut inpune quidem nec talia passus Vlixes.

Illi *καταρᾶται τούτῳ.* Horatius sermonum II:

tibi non referenda precati. 10

Κατεύχεσθαι τοῦτον. nostri 'imprecor' et 'execror illum' et 'illi'.

Illi '*καταγελᾷς ἡμῶν*' *καὶ* '*ἡμῖν*'. Terentius in adelphis:

Rideo hunc.

idem in eunucho:

Forte habui scortum: coepit ad id adludere 15
Et me inridere.

idem in eodem:

hisce ego non paro me ut rideant,
Sed †his ultro arrideo.

231 Illi '*κατακράζομαί σε*' *καὶ* '*καταβοήσομαί σε*' *καὶ* '*σοῦ*'. *Ἀριστοφάνης ἱππεῦσιν*: 20

Κατακεκράξομαί σε.

nos 'increpo illum'.

Illi '*καθ' ἡμέραν*' *καὶ* '*καθ' ἑκάστην τὴν ἡμέραν*'. nostri 'in dies' et 'per singulos dies' et 'in annos' et 'per singulos annos' et 'in horas' 25

or. XXIII *fr.* 78 *p.* 233 *Müll.*; *de auctoris τοῦ πολιτικοῦ λόγου persona cf. Hermog. περὶ ἰδεῶν* II 7 *sqq. p.* 385 *sqq. Walz. coll. II. Sauppio l. cummaxime l. p.* 145 *sq.*
ΠѠΛΙΤΙΚѠΙ *M* ΙΤΟΛΙΤΙΚѠΙ *V* ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ *O* 1 ΦΙΛΟΙΤΟΤΗΝ *VR* ΚΑΝΘΗΝΑΙ *V* ΚΑΝΘ.ΗΝΑΙ *R* ΚΑΝΗΕΝΑΙ *M* ΔΕΚΕΙΝ *M* ΙΤΡΑΓΜΑΤΑ *VR* ΚΑΤΑΜΗΛΕΙΝ *M* 2 ΥΙΤΟ *VR* ΗϹϹѠΜΗΝѠΝ *M* Terrentius *M* *Ter. ad.* II 2, 8 4 nec legere *Bemb.* negligere (*O*) *Bas.* maxime *V* interdumst *Bemb.* 6 GR. *DN* *καρτερεῖν*] *vr* ΚΑΡΑΤΕΡΕΙΝ *R* ΚΑΡΑΕΡΕΙΝ *V* ΠΑΡѠΝΤΑ *M* ΠΑΡѠΙϹΙ *M* ad *om. M* 7 *Verg. Aen.* III 628 *cf.* § 20 III] *n* .IIII. *N* 8 haud *RMNO* impune (*O*) non talia *N* 9 Illi *om.* (*M*) G. *N* ΚΑΤΟΡΑΤΑΙ *D* ΚΑΤΑΡΑΤΑΥ ΤΟΥΠѠΙ *r* ΤѠΙΤѠΙ *M* *Hor. serm.* II 7, 36 sermonibus (*M*) II *in mg. add. r, om. R rell.* 10 praecati *VM* p̄cati *D* p̄catus.Illi *in ras. r, post* Illi *in mg. addens* ΚΑΤΕΥΧΕϹΘΑΙ — illi, *quae ob homoeoteleuton in R rell. videntur excidisse* 11 *καταγελᾷς*] *r* ΚΑΤΑΓΕΛΑϹ *R* ΚΑΤΑΓΗΛΑϹ *D* ΗΜѠ *MD* ΥΜΙΝ *M* *Ter. ad.* IIII 2, 9 in | in adelphis *R* 14 *Ter. eun.* III 1, 34 *sq.* 15 sorte *D* habuis cortū *V* cępit *N* ad id ludere *N Bas.* alludere *Dr* 16 inridere] *N Bemb.* irridere *rell. Bas.* 17 *Ter. eun.* II 2, 18 *sq.* 18 Isce *D* ergo *Mm* 19 Sed his] *sic etiam* § 274 *et* 280 *cum Bas.* set is *Bemb.* set eis *Bentleius* arrideo] *sic Bas.* adrideo *Bemb.* 20 GR. Nos increpo illum. Illi GR. Nostri *D* G. Nostri (*med. om.*) *N* ΚΑΤΑΚΡΑΞΟΜΑΙ *R* ΚΑΤΑΚΕΚΡΑΞΟΜΑΙ *C* ΚΑΙϹ *M* *καταβοήσομαι — ἱππεῦσιν om. V* *σοῦ*] ϹΟΙ *R* *Aristoph. eqq. v.* 287; *at ipsa Prisciani verba cummaxime praecedentia docent hic tres potius versus sese excipientes* 285—287 *laudatos vel certe laudandos fuisse:* ΑΛΛ. *τριπλάσιον κεκράξομαί σου.* | ΚΛ. *καταβοήσομαι βοῶν σε.* | ΑΛΛ. *κατακεκράξομαί σε κράζων* 21 ΙΠΙΤΕΥϹΙΝ *R* 22 ΚΑΤΚΕΚΡΑΞΟΜΑΙ *V* ΚΑΤΑΚΡΑΞΟΜΑΙ *M* 24 ΚΑΕΜΕΡΑΝ *M* ΚΑΕΕΚΑϹΤΕΝ *M* *τὴν*] *om.* (*VO*) ΗΜΗΡΑΝ *M* 25 horas pro per *VR*

et 'per singulas ho|ras'. Livius frequenter in milites pro 'in singulos milites'. Virgilius in V:

Bina boum vobis Troia generatus Acestes
Dat numero capita in naves, adhibete penates.

5 illi ὁσημέραι, nos 'cotidie' et 'quot annis'.

Illi 'κατάγομαι' καὶ 'καταλύω' καὶ 'ὁρμίζομαι' et ad locum et in loco ponunt. similiter nostri 'deverto domi' et 'domum'. 232

Illi κόπτειν τὰ ῥήματα pro 'disserere'. Terentius in heautontimorumeno:

10 verum interea, dum sermones caedimus,
Illae sunt relictae.

Illi 'κοπιᾷς αὐτόν' pro 'in lassitudinem ducis'. huic similia sunt apud nos tam activam quam passivam habentia significationem, ut superius ostendimus, 'propinquo, ruo, moror'.

15 Illi 'κωλύει τὸν ἀδικούμενον' καὶ 'κωλύει τοῦτον ἀδικεῖσθαι'. et nos 'prohibet illum periclitantem' et 'prohibet illum periclitari'. Virgilius in II Aeneidos:

sensit medios illapsus in hostes

pro 'illapsum se esse'. Sallustius in Iugurthino: et | hercule, 20 Sulla, ante te cognitum multis orantibus, aliis ultro egomet opem tuli, nullius indigui.

Λαχεῖν τῶν πατρῴων, διαλαχεῖν τὰ πατρῷα. nos 'sortior' ad accusativum. Virgilius in XII: 233

Sortitus fortunam oculis.

25 Illi 'λέγουσιν ὡς τόδε ἐγένετο' καὶ 'λέγουσιν ὡς τόδε γεγονέναι'. nostri 'dicunt ut illa res facta sit' et 'illam rem factam esse'.

1 Livius] in milites *apud Livium me legere haud memini. nec a me consultus Guilelmus Weissenbornius ipsa haec verba ex Livio adnotata habet; idem tamen scitissime admonet, spectare haec ad tales locos, quales sunt* XXXIIII 52, 11 quinquageni aeris in pedites divisi; XXXVIIII 7, 2; XXXXV 34, 5 in equitem

ferquent̄ *V* 2 *Verg. Aen.* V 61 *sq.* 3 aces~*tes *V* 4 nauis *D cum Pal. Rom.* nabis *Med.* adibete *V* poenates *N* 5 ὁσημέραι] (*O*) π ΟCΙΜΕΡΑΙ *VRMD* ΟCΙΜΕΡΕ *r* cotidie] *rn* cottidie *VR* **otidie *N* quotidie (*O*) qđ annis *V* 6 Ili *R* GR. *DN* ΚΑΥ ΚΑΤΑΛΥѠ *V* ΟΡΜΙΞΟΜΑΙ *R* 7 deuerti *M* 8 G. *N* ΚΟΠΤΗΙΝ *d* ΚΟΤΕΙΝ *r* ΚΟΠΤΗΙΗ *D* deserere *D* *Ter. heautontim.* II 3, 1 *sq.* eautontimorumeno *D* eautontvmorumeno *d* eautentimorumeno *M* heatontimorimeno *VR* autonti‿morumeno *N* 10 sermone *D* cedimus *RD* 11 ilac *V* ille *N* 12 ille *V* G. *N* ΚΟΠΟΑΚΑΥΤΟΝ *D* lassitudine *M* 13 aput *V* 14 uergo *post* moror *spscr. r; quod cum* § 203 *non prolatum sit, nec h. l. addendum esse censui* 15 GR. *DN* ΑΔΙΚΕΙCΕΑΙ *VRM* ΕΤ *VR* 16 pibet *V* *Verg. Aen.* II 377 *v.* § 215 19 illapsum] *r* illusum *R* *Sall. Iug.* 110, 2 hercule] *r* herculæ *d* hercula *VRDO* hercle (*M*) mehercule *libri Sall. et sic additam. ante lib.* XVII *p.* 107, 6 20 Sulla] (*O*) sylla *rell.* te *om. N* egomet opem] *vr* ego metopem *VR* 12 indigus *Sall. Vat.* 3864, *Bas.* 1 *al.* indigni (*O*) *post* indigui *in mg.:* antequam te cognoscerem similiter ab urbe condita: Post hominum memoriam *add. r* 22 G. *N* ·ΑCϤΗΙΗΤѠѠΗΤΡѠѠΔΙΑΛΛΧΕΙΜΤΑΙΤΑΤΡΟΑ *D* ΤѠѠΝ *RM* ΤΟ|ѠѠΝ *V* ΙΤΑΤΡѠѠ̃ *V* ΠΡѠѠΝ *M* καὶ διαλαχεῖν] (*O*) sorcior *D* acusatiuum *V* 23 *Verg. Aen.* XII 920 XII Aeneidos (*VO*) 24 sortitur *D* 25 G. *N* ΛΕΓΟΥCΙΝ *D* ΤѠΔΕ *D* ΕΤΕΝΕΤΟ *R* ΗΤΗΝΗΤΟ *D* ΛΕΤΟΥCΙΝ *D* ΤΟΔΗ *D* nostri] *r* nos *V*

'*Λέγεται ὅδε πεποιηκέναι τόδε*' *καὶ* '*λέγεται τόνδε πεποιηκέναι τόδε*'.
et nostri frequenter. Terentius in eunucho:

Apparet servum hunc esse domini †miseri et pauperis.

234 Illi *λεκτέον ἐστί* pro 'oportet dicere'. *Πλάτων ἐν πολιτείας Γ*: 5
ὅτι ἔφαμεν, ἃ μὲν λεκτέον, ἤδη εἰρῆσθαι, ὡς δὲ λεκτέον ἐστίν, ἐπισκεπτέον εἶναι. hinc Romani gerundia vel supina invenerunt: 'dicendi, dicendo, dicendum, dictum, dictu'. proprie autem in 'dum' terminatio Atticum significat adverbium, quod omni generi et numero et personae et tempori potest adiungi, ut 'legen|dum est mihi, tibi, illi, nobis, 10
vobis, illis' et 'legendum est, legendum fuit, legendum erit poetam, orationem, carmen'.

235 At||tici *λογίζεται λ' μνᾶς ὑπὲρ ἡμῶν ἐκτετικώς.* nos 'confitetur osculatus virginem' et 'criminatus innoxium'. Virgilius in II:

sensit medios illapsus in hostes 15

pro 'illapsum se esse'. Statius in XII:

hortaris euntem

pro 'hortaris ire'.

Attici '*λοιδορεῖσθαι αὐτοῖς*' *καὶ* '*αὐτούς*'. *Ὑπερείδης κατὰ Δημοσθένους: ἀλλὰ τοὺς νεωτέρους ἐπὶ βοήθειαν καλεῖς, οὓς* 20
ὕβριζες καὶ ἐλοιδοροῦ ἀκρατοκώθωνας ἀποκαλῶν. et Romani

1 GR. *DN* 2 *Ter. eun.* III 2, 33 *sq. cf. lib.* XVII § 162 3 servum hunc] *sic Terentius et Priscianus lib.* XVII *l. l.* seruum *R* hunc *ante* seruum *in mg. add. r* hunc seruum *rell.* pauperis miserique *lib.* XVII *l. l. cum Terentio post* pauperis *in mg.* apparent rari nantes in gurgite uasto (*Verg. Aen.* I 118) *add. r* 5 G. *N* ΛΕΚΤΕΩΝ *M* GR. *D* ΥΤΑΤΟΝ (*πολιτείας — εἶναι om.*) *N* ΠΛΑΤΟΝ *sup. lin. r* ΠΑΑΤΟΝ *M* ΠΑΑΡΩ *VR* *Plat. reip. lib.* III 7 *p.* 394 *C St.* *ἐν om. MOr* ΠΟΛΙΤΙΑC *VMRO et sup. lin. iteratum r* .I. *r* 6 *ὅτι ἔφαμεν*] (*O*)α *Plato* ΟΤΙΦΑΜΕΝ *VR* ΟΤΑΦΑΜΕΗ *M* *μὲν*] ΝΕΝ *VR* ΛΕΚΤΕΟΠΝΔΗ *M* ΟCΔΕ *M teste Sp. p.* 657 *λεκτέον — εἶναι om. M* *λεκτέον ἐστίν, ἐπισκεπτέον*] *scripsi* ΛΕΚΤΕΟΝ ΕCΤΙΙΝ ΕΠΙCΚΕΠΤΕΟΝ *V* ΛΕΚΤΕΝ ΘCΤΙΙΝ ΕΠΙCΚΕΠΤΕΟΝ *R* *λεκτέον, ἔτι ἐπισκεπτέον* (*O*) *λεκτέον ἔτι σκεπτέον codd. Platonis plerique λεκτέον ἐπισκεπτέον Platonis codd. Bekkeriani ΘΦr, ut ne apud Priscianum quidem ἐπισκεπτέον illud in ἔτι σκεπτέον mutare ausus sim* hic *V* hunc *M* 8 dictu dictū *M* proprie] *r* propriae *RNd* Propria *D* 10 michi *N* illi] illis *VR* 11 et legendum fuit (*MO*) et legendum erit (*O*) poetam] *r* petam *VR* 13 *λογίζεται — ἐκτετικώς*] *sic etiam C;* GR. *DN; ad oratorem aliquem haec verba spectare in aprico positum est; quo pertinerent indagare non potui* *λ' om.* (*O*) ΕΜωΝ *M* ΗΚΤΕΤΙΚωC *M* ΕΚΤΕΤΕΙΚωC *O* osculatur *D* uel osculatus *d* 14 criminatur *D* uel criminatus *d* innoxium *ex* innoxius *corr. V* *Verg. Aen.* II 377 *cf.* § 215 ⁎⁎ (II) *Rr* 15 illapsus (*O*)*Nr* hostes pro illapsum in hostes pro illapsum se esse *Rr* 16 *Stat. Theb.* XII 218 XI *N* 17 *post* euntem: ΟΡΝΙΤΕ *add. in ras. r* ΟΓΝΥΤΕ *M* ΟΓΝΥtE *VD* ΟΠΝΙΤΕ *D* G. *N; gloss. esse videtur ex ὄρνυτε corruptum, quamquam ὄρνυς potius scribendum erat* 19 GR *DN* *αὐτοὺς καὶ αὐτοῖς* (*O*) ΑΥΤΟΥC ΚΑΙ ΔΥΤΟΙC *M* ΥΠΕΡΕΙΔΕΗC *V* ΥΠΕΡΕΥΔΗC *M* *Ὑπερίδης* (*O*) *Hyperid. adv. Demosth. or.* XVII *fr.* 3 *p.* 290 *B-S.; cf. Porsoni adversar. p.* 128 (*p.* 112 *ed. Lips. a.* 1814); *inter fragmenta huius orationis Harrisiana non legitur: ad col. eorum* XV b *p.* 350 *B-S.* (109 *B p.* 403 *Müll.*) *partem deperditam pertinere censet Boeckhius act. lit. Halens. a.* 1848 II 635 = *Neu aufgefundene Bruchstücke aus Reden des Hypereides p.* 36 ΔΕΗΜΟCΘΕΝΟΥC *M* 20 ΒΟΝΘΕΙΑΝ *R* ΒΟΝΕΕΙΑΝ *V* ΚΑΛΕΙC *RV* 21 *ὕβριζες*] *sic libri et edd. inde ab α, ubi hoc fragmentum primum apparet, non ὕβριζεις* ΕΛΟΙΔΩΡΟΥ *VR* ΕΛΥΔΩΡΟΥ *M* *ἀποκαλῶν*] *sic C*(*O*) ΑΙΤΟΚΑΛΩΝ *VR* ΑΠΟΚΑΛΟΝ *M*

'maledico te' et 'tibi'. Cicero pro Deiotaro: Blesamius, inquit, eius enim nomine, optimi viri nec tibi ignoti, maledicebat tibi.

'*Λυμαίνεταί τῷδε' καὶ 'τόνδε'. Ἡρόδοτος Α: λυμαινομένη δὲ τῷ νεκρῷ ἐπέλεγε τοιάδε, καὶ ἐν τρίτῃ: λυμαίνομαι αὐτόν.* Romani: 'laedo te' et 'noceo tibi' dicunt et 'te'. Lucanus in III: 236

Insiluit solo nociturus pondere puppim;

sed magis per ellipsin 'in' praepositionis prolatum est, insiluit puppim pro 'in puppim'.

Isocrates *Αἰγινητικῷ: ἐκ ποίας δ' ἂν οἰκίας ἄλλον ἥδιον υἱὸν εἶδεν αὐτῷ μᾶλλον πολύ* pro '*πολὺ μᾶλλον*'; '*μάλιστα' καὶ 'πολὺ μάλιστα*'. nostri 'multo magis' et 'multo maxime', ut Virgilius in I:

Pygmalion scelere ante alios immanior omnes.

Attici '*μανθάνω τόδε' καὶ 'τοῦδε*'. huic simile est illud Terentianum in eunucho: 237

1 *Cic. pro Deiotaro or.* 12, 33 deiotario *V* deitaro *M* blaesamiuſ *V* blaesamus *Rr* Blesanius *hac § bis Cic. Oehlerianus, sed § sq. idem* Blesamio inquid *VM* 2 nomini *MND* optimi viri *cf.* § 144 ne *VR* maledicebant *N* 3 GR. *DN* *Λυμαίνεται*] *(O)α* ΛΟΙΜΑΙΝΕΤΑΙ *VRM* ΤΟΙΔΕ ΚΑΙ ΤΩΝΔΕ *M* *Herod. hist.* I 214 *λυμαινομένη*] *(O)α* ΛΟΙΜΑΙΝΟΜΕΝΗ *VR* ΛΟΙΜΑΙΝΟΜΕΝΕ *M* 4 ΕΠΕΛΕΓΘ *VR* *τάδε Herodotus* *ἐν τρίτῃ:*] *x* ΗΝΤΡΙΤΗ *VR* ΗΤΡΙΤΕ *M* *ἡ τρίτη (O); quo locum referam nescio nisi ad Herod. hist. lib.* III 16 *οὐκ Ἄμασις ἦν ὁ ταῦτα παθών, ἀλλὰ ἄλλος τῶν τις Αἰγυπτίων, ἔχων τὴν αὐτὴν ἡλικίην Ἀμάσι, ᾧ (τῷ Struvius) λυμαινόμενοι Πέρσαι ἐδόκεον Ἄμασιν (Ἄμασι al.) λυμαίνεσθαι* *λυμαίνομαι*] *(O) Putsch.* ΛΟΙΜΑΝΟΜΑΙ *VRM cf. adn. lin. praec.* *αὐτόν*] *scripsi* ΑΥΤΟΥ *M* ΑΥΤΩΙ *vel* ΑΥΤΩ *VR(O)* 5 laedo te, noceo tibi et te. *(M)* et te *om. vid. O* *Luc. Phars.* III 626 *cf. lib.* X § 51 in *** III *R* 6 *post* puppim *sqq.* — insiluit puppim *om. RO* 7 ellipsim *(RO)* elypsin *N* eclypsim *M* p̄potionis *V* 9 Isocrates. GR. Nᴦ̄ *D* G. ysocrates. Nᴦ̄ *N* *Isocrat. Aeginet.* § 46 *p.* 393 *St.* 309 *B S.; de toto h. l. cf. Spengelium l. l. p.* 609 *sq., cuius sententiam de veterum edd. per locos Graecos auctoritate equidem, ut in praefatione indicavi, probare nequeo* ΑΙΓΙΝΗΤΙΚΟΥ *M* *ποίας*] *(O)α, Isocrates* ΤΟΙΑϹ *VR* ΤΟΥΑϹ *M teste Hein.* *οἰκίας*] *α* ΟΙΚΕΙΑϹ *VRMO* *ἄλλον ἥδιον*] *scripsi* ΑΛΛΟΝ ΙΔΙΟΝ *VRC* ΑΛΟΝ ΙΔΙΟΝ *M teste Hein. ἥδιον (O) codd. Isocratis* 10 *εἶδεν υἱὸν V* binas *εἶδεν, om. υἱόν, rell. codd. Isocr.* *αὐτῷ Isocrates αὑτῷ (O)* ΑΙΤΩΙ *VR* ΑΠΟΥ *M* *post αὐτῷ: κατὰ τοὺς νόμους εἰσποιηθέντα add. Isocrates (O)* ΜΛΟΟΝ ΠΟΛΙ pro ΠΟΛΙ ΜΑΛΛΟΝ *M μᾶλλον. πολὺ μᾶλλον πολὺ* pro *πολὺ μᾶλλον O?* *πολύ*] *om. codd. Isocr.* ΠΟΛΥ *V* ΠΟΥ *R* *μάλιστα om. M* ΜΛΙϹΤΑ *V* ΠΟΛΙ *M* 11 Similiter quoque nostri *(M)* quoque nostri *O?* ut *om. MN* *Verg. Aen.* I 347 12 pigmalion *DN* scelere] *vr* escelere *R* escelere *in* iscelere *corr V cf. adn. ad lib.* XII § 17, *cui adde Vahlenum mus. phil.* XI 589. XIII 547, *in Varronis sat. coni. p.* 29. 48 *sq.* 57. 115. 133. 152. 167 *Corssenum üb. Aussprache etc.* I, 289; *sic* sto *r lib.* VIII § 46 *corr. ex lectione pr. m.* esto; esciphus *cod. Ampel. c.* 8, 13 *Woelfflin., cui videtur* est scyphus *inesse;* nunc ~ antes *i. e.* nunc estantes *Reg. Voss. mai. Gell.* XX 3, 2; est nuque (nuq̆ *Reg.*) *iidem ibid.* XX 9, 2 *pro* sinuque; *ad alterum genus,* i *scil. praefixum, pertinent* istud nerimus, istolonis, istoicum *vv. ll. ad Gell.* XVII 20, 2; 21, 27; XVIIII 1, 7; Istilo *cod. Periz. Suet. de ill. gr.* 3; ispartica *v. l. in culicis v.* 399; argentispatio *pro* arguerent spatio *Med. Liv.* VIII 18, 8; in spetiosa *Med. Tac. ex coll. Baiteri ab exc. d. Aug.* I 81; histori, hystori *al. pro* stoici *codd. Quint. inst. or.* X 1, 84; ispidis, hispidis (iaspidis *Bamb.*) *pro* spiris *vv. ll. Plin. n. h.* XXXVII 151; *de eiusdem Plinii palimps. Paulino, qui utriusque generis exempla praebet, cf. Frid. Monium ed. suae p.* XXX, *alia congessit Schuchius in horreo illo olim et horrore philologorum* XVIIII 226 imanior *R* inmanior *MN* *post* omnes *in mg.* pro immanissimus omnium. Nec mireris uirgilium comparatiuo usum pro superlatiuo. cum homerus quoque idem fecit in iliados *R* 13 G. *N* *μανθάνω*] *(O)α* ΜΑΝΕΑΝΩ *VRM* ΛΛΛΕΕΑΝΟ *D* ΤΟΛΕ *D* ΚΑΥ *M* *inter* ΤΟΥΔΕ *et* huic *literae* ūi *inserta sunt in*

Reviso, quidnam Chaerea hic rerum gerat

pro 'quas res', et Virgilius in XI:

Iustitiane prius mirer belline laborum.

similiter 'insimulo avaritiae, accuso pecuniarum repetundarum' vel 'furti' vel 'adulterii' et similia. 5

('Sciens' autem quando participium est, accusativo adiungitur; quando nomen, genetivo, quomodo 'amans, diligens, | patiens, neglegens' et similia.)

Attici *μετ' ἐμοῦ ἐστι τὰ δίκαια*. Cicero in III Verrinarum: heres erat filia; faciebant omnia cum puella, leges, aequitas, 10 voluntas patris, edicta praetorum.

238 Illi '*μέλλω γράφειν*' *καὶ* '*γράψαι*'. *Λυσίας ἐν τῷ περὶ τοῦ Ἡγησάνδρου κλήρου: ὡς ἔμελλεν ἐπί τε τοὺς βωμοὺς εἶναι καὶ νομιζόμενά γε ποιήσειν.* pro hac constructione Romani participio futuri utuntur cum omni tempore verbi substantivi, ut 'lecturus sum', 15 *μέλλω ἀναγινώσκειν*; 'lecturus eram' et 'fui' et 'fueram', *ἤμελλον ἀναγινώσκειν*, 'lecturus ero' vel 'fuero', *μέλλω ἀναγνώσεσθαι*.

239 Illi '*μέλει μοι ταῦτα*' *καὶ* || '*τούτων*'. nos 'curo has res'.

Illi *μέχρι ἕως*. nos 'usque dum'.

Attici '*μέμφεται σοὶ*' *καὶ* '*σέ*'. similiter nostri 'queror tibi' et 'te'. 20 Iuvenalis in I:

Nec quereris patri nec ter|ram cuspide quassas.

Virgilius in bucolico:

Dum queror et divos, quamquam nil testibus illis
Profeci. 25

V, m. pr. ut vid. trentianū *N* *Ter. eun.* V 4, 1 1 cherea *DN* cerea *M* hinc *d* 2 *Verg. Aen.* XI 126 *cf. lib.* XVII § 102 3 bellique (*M*) 4 repetundarum] *d* repetendarum *D* repetundarum reum *N* 5 vel adulterii] *r* adulterii *VRDO* simit *N* 9 G. *N* *Arist. Acharn. v.* 661 *sq.* *Τὸ γὰρ εὖ μετ' ἐμοῦ καὶ τὸ δίκαιον* | *Ξύμμαχον ἔσται affert x* ΔΙΤΑΙΑ *R* *Cic. or. Verr.* II I 41, 104 10 omnia faciebant *Cic. Lag.* 29 cum pupilla *codd. Cic.* legis equitas *D* legis aequitas *codd. Cic.* equitas *M* 11 praetorum] (*M*) *1, Cicero* praecorum *VR* procorum *ODNr* 12 GR. *DN* ΛΙCΙΑC *M* *Lys. de sorte Heges. or.* LV *fr.* 3 *p.* 188 *sq.* *B-S. or.* LVI *fr.* 107 *p.* 273 *Müll. cf.* § 179 *Ἡγησάνδρου κλήρου: ὡς*] (*O*) *Taylorus* (*orr.* VI 17 *Rsk.*) *Krehlius* ΕΙΓΗCΑΝΔΡΟΥ ΚΛΗΡΟΥ ΟC *M* ΕΙΓΗCΑΝΔΡΟΥ (*ex* ΕΙΓΕCΑΝΔΡΟΥ *corr. V*) CCΛΗΡΟΥ ΟC *VR* 13 ΗΜΕ[illegible]ΛΗΝ *M* ΒΜѠΜΟΥC *V* *εἶναι tuetur Spengelius l. l. p.* 631 *ἰέναι Bekkerus fr. Lys.* 23 *orr. Att.* 1 *p.* 403 *ed. Berol.* *καὶ τὰ νομιζόμενα H. Sauppius* 14 ΤΕ *VR* participio] *r* participii *R* 15 futuri *om. O?* substantiui uerbi (*O*) substantivi] *r* supstantiui *R* 16 *μέλλω ἀναγινώσκειν*] *om. V teste x; equidem nihil h. l. adnotavi* G. *N* ΜΕΛΛΟ ΑΝΑΙΙΝΟCΚΕΙΝ *D* erat et fuit et fuerat. G. *N* ΗΜΕΛΛѠΝ *VR* ΗΜΗΛΛѠΝ *M* *ἔμελλον* (*O*) ΗΜΟΛΛΟΝ *D* *ΝΑΝΑΓΙΝѠCΚΕΙΝ (Α) *Rr* ΑΝ ΑΝΑΓΙΝѠCΚΕΙΝ *M* 17 ΜΕΛΛΟ *D* ΜΛΛѠ *V* *μελῶ x* ΜΕΛΛѠΝ *r* ΑΝΑΓΝѠCΕCΕΑΙ *RM* ΑΝΑΓΝѠCΕΘΑΙ *r* ΑΝΑΙΝѠCΕCCΕΑΙ *D* 18 G. *N* ΛΛΗΛΕΙ *D* ΤΑΙΤΑ *M* ΤΑ.ΙΤΑ *D* ΤΟΥΤΟΝ *V* ΤΟ.ΥΤΟΝ *D* curro *M* 19 G. *N* ΜΕΧΡΙ ΕΟC *d* ΜΕΧΡΙ ΘѠC *r* ΛΛΕΧΡΙΕΟC *D* Attici dū. ΑΤΤΥ ΜΗΝ ΦΕΡΑΙΚΟΙΚΑΙCΕ. *Dd* 20 .G. *N* ΜΕΜΦΕΤΕ *r* *σοὶ*] ΚΟΙ *M* queror] *r* quero *R* quuero *V* 21 *Iuv. sat.* I 2, 130 *sq. v.* § 150 22 quereris *V* 23 *Verg. ecl.* 8, 19 *sq.* Dum queror, et divos, quamquam nil testibus illis | Profeci, extrema moriens tamen adloquor hora *cf.* § 150 24 nil] *rm* nihil *MO* nichil *VR*

Ξενοφῶν παιδείας Ζ: τοῖς δὲ θεοῖς οὐδὲν ἂν ἔχοιμεν μέμψασθαι. Μένανδρος:

μέμφομαί σοι τοῦθ', ὅτι

Χρηστά με λέγοντα οὐκ εὖ ποιήσειν προσδοκᾷς.

5 Δημοσθένης Φιλιππικοῖς, Ὀλυνθιακῷ τρίτῳ: καὶ οὐχὶ μέμφομαι τὸν ποιοῦντά τι τῶν δεόντων ὑπὲρ ὑμῶν.

Attici 'μεθ' ἡμέραν' καὶ 'ἡμέραν' ponunt per se et νύκτωρ καὶ ἡμέραν. Aristophanes: 240

οὔτε νύκτωρ παύεται

10 Οὔθ' ἡμέραν.

nostri quoque frequenter huiuscemodi utuntur constructionibus: 'noctu et die; interdiu et nocte'. Virgilius in I:

noctem non amplius unam

Falle dolo.

15 idem in eodem:

una cum gente tot annos

Bella gero.

'Habere' pro 'esse'. Δημοσθένης κατ' Αἰσχίνου ὑπὲρ τῆς παραπρεσβείας: μηδενὶ ὑμῶν εὐσεβῶς ἔχειν ἀποψηφίσασθαι αὐ-

20 τοῦ. Terentius in Phormione:

†Bene tibi | se habent principia.

Attici μικρὸν ἢ μέγαν. nos 'plus minusve'. et huic simile Terentius in Andria: 241

Quo iure quaque iniuria.

25 Illi 'μνησθῆναι τοῦδε' καὶ 'τόδε'. Ὅμηρος:

Μνήσεο πατρὸς σεῖο, θεοῖς ἐπιείκελ' Ἀχιλλεῦ.

1 ΞΕΝΟΦΩ. G. Aristophanes. G. Nri N GR. Aristophanes. GR. Nri D *Xenoph. Cyropaed.* VII 5, 42 ΠΔΙΔΙΑΣ *VRM* δὲ] μὲν *Xenophon* ΕΕΟΙΣ *m* ΕΒΟΥΣ *r* ἂν ἔχοιμεν] *x cum Xenoph.* ΑΝΕΧΟΙΜΗΝ *VRO* ΑΝΕΧΟΥΜΗΝ *M* ΜΗΜΨΑΣΕΑΙ *M* 2 *Menandri inc. fab. fr.* CLXXXVI *com. Gr. fr.* IV *p.* 275 *sq.*, *p.* 1002 *ed. min. Mein.* 3 ΜΕΜΦΩΜΑΙ *M* ΜΕΜΦΟΜΑ *R* ΤΟΥΕ *M* εἴτι *et deinde* σύγ' εὖ ποιήσειν *Scaliger teste x* 4 ΜΗ *M* ΛΕΓΩΝΤΑ *M* εὖ ποιήσειν] *Scaliger v. lin.* 3, *Bentleius* ΕΥΠΟΙΗΣΕΝ *VRM* ἐποίησεν (*O*) 5 *Demosth. or. Olynth.* III § 36 *p.* 38 *R. p.* 515 *B-S.* ΟΛΙΝΘΙΑΚΩΙ *R* ΟΛΥΝΘΙΑΚΟΙ *M* 6 ΔΕΩΝΤΩΝ *M* ὑμῶν] (*O*) ΑΥΜΟΝ *VRM* ἡμῶν *Demosth. T al.* 7 ΜΗΘ ΕΜΕΡΑΝ *M* καὶ ἡμέραν] *om.* (*M*) ΚΑΙΝΜΕΡΑΝ *V* ΗΥΚΤΩΡ *M* ΗΜΗΡΑΝ *M* 8 *Aristoph. inc. fab. fr.* XC *Bgk. fr. com. Gr.* II 1197 *sq.*, *p.* 341 *ed. min. Mein.* 9 ΠΑΥΕΤΑΥ *R* 10 Οὔθ'] (*M*) ΟΥΤΕ *VRO* ΗΜΗΡΑΝ *M* ΝΜΕΡΑΝ *V* 12 et noctē *r* *Verg. Aen.* I 683 *sq.* 13 cō noctem *Med.* 15 *Verg. Aen.* I 47 *sq.* 18 esse] *v* ese *V* GR. *DN* ΔΗΜΟΣΤΕΝΗΣ *M* *Demosth. de falsa legat. or.* § 212 *p.* 407 *R. p.* 630 *B-S.* ΚΑΤΑ (*MO*) 19 μηδενὶ νῦν ὑμῶν *Demosthenis codd. plerique; νῦν cum Prisciano om. August. A et Bekkeriani Φkrst* ΥΜΟΝ *VR* ΑΠΟΨΗΦΙΣΑΣΕΑΙ *M* 20 *Ter. Phorm.* II 3, 82 phomione *V* 21 Bene habent tibi principia *Bemb. Bas.* 22 Attici] *v* atici *V* .G. *N* ΜΙΚΡΟΝ ΕΜΗΓΑΝ *d* ΜΙΚΡΟΛΛΗΗΣΑΝ *D* ΜΕΓΑΝ *Rr* huic] *in ras. r* h. *V et ante lituram ut vid. R* *Ter. Andr.* I 3, 9 24 quaque] *sic etiam Bas.* quaue (*M*) 25 Illi ΜΗΗΣΕΝ ΝΑΥΤΟΥ . ΔΗΚΑΙ ΤΟΔΗ . homerus GR. Similiter *D* Illi. G. Similiter *N* ΜΝΗΣΘΝΝΑΙ *VR* ΜΗΝΣΟΝΝΑΙ *r* ΜΗΝΗΣΕΝΝΑΙ *M* ΚΑΙ ΤΩΔΕ *M* *Hom. Il.* XXIIII 486 *cf.* § 160 26 Μνήσεο] *sic etiam 'Scal. marg.', Apollonius sophista s. v.* σοῖο *p.* 143, 30 *Bk., ubi editur* μνήσαιο: *at* μνήσεο *tacite emendata lectione inde excitavit Bekkerus ad Il. l. l.* ΜΗΝΗΣΕΟ *M* μνῆσαι § 160 *cum Hom.* ΑΧΙΛΛΗΥ *M* ΑΧΛΛΕΥ *V*

Δημοσθένης Φιλιππικῷ: καίπερ ὄντες οὐ δεινοὶ τοὺς ἀδικοῦντας μεμνῆσθαι. similiter nostri. Virgilius in IIII:

nec meminisse pigebit Elissae.

idem in bucolico:

numeros memini, si verba tenerem. 5

'admoneo te illius' et 'illum'. Sallustius: sed quoniam tanti viri nos tempus admonuit. Virgilius in X:

Lucagus ut pronus pendens in verbera telo
Admonuit biiugos.

242 Illi μονονουχί. similiter Terentius in Phormione: 10

is senem per epistolam
Pellexit modo non montes auri pollicens.

Attici mul|ta per ellipsin proferunt vel pleonasmon. *Φερεκράτης ἐν Χείρωσιν*:

Νῦν δ' ἄρτι μοι τὸ γῆρας ἐντίθησι νοῦν. 15

nostri quoque 'nunc nuper'. Ξαίνει κατὰ τοῦ νώτου πολλάς, de|est πληγάς, quomodo Terentius in eunucho:

Plurima salute Parmenonem,
Summum suum, impertit Gnatho,

deest enim 'amicum'. idem in eodem: 20

Egone illam, quae illum, quae me quae non!

243 *Φερεκράτης κραπατάλλοις*:

Ὥς τοι κακὸν ὄζει †TANAMHΔYN ἀλλὰ γλυκύ.

1 *Demosth. or. Philipp.* II § 30 *p.* 73 *R. p.* 525 *B-S.* ΑΔΙΚΟΙΝΤΑC ΜΕΜΝΕCΝΑΙ *M* 2 *Verg. Aen.* IIII 335 *cf.* § 160 UI *D* UII *d* IV Aeneidos (*M*) 3 elisse *MD* Elisae (*O*) 4 *Verg. ecl.* 9, 45 5 me|mini*si (s) *V* 6 illius] illi *V* *Sall. Iug.* 95, 2 sed quoniam nos tanti viri res admonuit (*sic Sall. codd. plerique et optimi; a duobus abest* nos, *in paucis aliis locum mutat:* tanti viri nos *cum Prisc. Cortii Berger.*); *Cat.* 5, 9, *quem l. merito contulit x*, quoniam de moribus civitatis tempus admonuit *post* Sallustius (*al.* salustius) in I *add. DN* in *VR*, in *del. r* 7 nos *om.* (*M*) *Verg. Aen.* X 586 *sq.* 8 Lucagus] *r* Lucanus *VR* ut inpronus *V* 9 Admonuit] *r* ammonuit *VRD* biiugos] *r cum codd. Verg., nisi quod literae* iug *liturae superpositae esse videntur in Rom.* bi**iugos *N* sibi iugos *VRM* 10 .G. *N* ΜΟΝΟΝΟΥΝΥΧΙ *Dr* ΜΟΝΥΧΙ *d* ΝΟΥΝΟΥΧΙ *M* Terentius *om. V* *Ter. Phorm.* I 2, 17 *sq.* 11 epistolam] *sic etiam B m. pr. lib.* X § 3 *ubi cf. v. l.* epistolas *Bemb.* epistulas *Bas.* 13 multi *D* ellipsim *NO* eclipsin *r* eclipsim *M* pleonasmum (*MO*) ΦΕΡΕ. G. *N* .GR. *D* *Pherecrat. Chironis (nam alibi non vocantur Chirones, qui titulus ad Cratini aliquam pertinet comoediam) fr.* VII *a Stobaeo in floril.* CXVI 12 *a* (*t.* IIII *p.* 79 *Mein. cf. eund. com. Gr.* I *p.* 78) *sub sola Φερεκράτους inscriptione servati v.* 6: *com. Gr. fr.* II 338 *sq* (*cf. H. Iacobium t.* V *p.* LVII), *p.* 119 *ed. min. Mein.* 14 *Χείρωσι x* ΧΕΙΡΟCΙΝ *VRM Χείροσι* (*O*) 16 G. *N; locum ad Demosth. de falsa legat. or.* § 197 *p.* 403 *R. p.* 629 *B-S. spectare et x vidit et Spengelius l. l. p.* 639 *Ξαίνει*] *sic C* (*O*) *Putschius* ΞΕΝΙ *VRMD* *νώτου* (*O*) *Putschius* ΝΟΤΟΥ *VRM* ΕΟΤΟΥ *D* de.est *V* *πληγάς*] *scripsi* ΠΛΕΓΑC *sup. lin. add. r* plagas *R rell.* 17 comodo *d* *Ter. eun.* II 2, 39 *sq. cf. lib.* VIII § 32 enucho *V* 18 Parmenonem] *r* parme nomen *VR* 19 inpertit *d* iuperti *D* gnato *DN* natho *Rr* gnotho *O* 20 *Ter. eun.* I 1, 20 21 quae non *om. D* que non *sup. lin. add. d* 22 GR. *DN* *Pherecrat. κραπαταλῶν* (*cf. H. Iacobium suppl. add. ad Meinekium vol.* V *p.* XIII) *fr.* XIV *com. Gr. fr.* II 292 *sq.*, *p.* 104 *ed. min. Mein.* 23 ΚΡΑΠΑΤΑΛΛΟΙC *ubivis fere fontes fragmentorum et sic VRMO, ut ipse Priscianus hunc titulum itidem scriptum invenerit; Κραπατάλοις C* ὡστ' οὐ κακὸν ὄζει θαἰμάτιά γ' ἀλλὰ γλυκύ *coni. Dobraeus ad Aristoph. Plut.* 1021

Terentius in adelphis:

olet unguenta de meo.

Iuvenalis in I:

olebit

5 Lanternam.

'Οἶδά τινας ποιοῦντας' ἢ 'ποιήσαντας τόδε' καὶ 'οἶδά τινας ποιεῖν' ἢ 'πεποιηκέναι τόδε'. Ξενοφῶν ἀπομνημονευμάτων Δ: οἶδας δέ τινας ἄλλα ποιεῖν ἢ ἃ οἴονται δεῖν; Terentius in adelphis:

video sa|pere, intellegere, in loco

10 Vereri, inter se amare. 244

Ξενοφῶν: τοὺς μὲν Λακεδαιμονίους οὕτως αὖ οἱ πελασταὶ ὤκνουν. hinc Romani 'piget' accusativo et genetivo coniungunt: 'piget me hostium'. eiusdem constructionis sunt 'pudet, taedet, paenitet, miseret'. inveniuntur tamen etiam accusativis solis coniuncta. Terentius in adelphis:

15 Ei mihi!

Non te haec pudent?

idem:

ut nihil pudet.

(οὐδένα κίνδυνον ἴδιον οὐδὲ ὀκνήσας οὐδὲ ὑπολογισάμενος.)

20 Attici dicunt θαρρῶ αὐτοὺς et αὐτοῖς. similiter nostri. Statius in II Thebaidos:

Terrigenas confisus avos.

Iuvenalis in III:

Fidimus eloquio? Ciceroni nemo ducentos

Nunc dederit nummos, nisi fulserit anulus ingens.

'Latet haud dubie aliud quid' Meinekius ed. mai. p. 293 ὥς τοι κακὸν ὄζει τἀμά· μήτι γ' ἀλλὰ γλυκύ *praeter levidensia quaedam scribendi rationis et distinctionis discrimina* (*O*) *Pulsch. Krehl. x* ὄζει] *sic, non* ΟΞΕΙ, *M* ΤΑΝΑΜΗΔΥΝ] *sic RM teste Heinio* ΤΑΝΑΜΕΔΥΝ *V* 1 *Ter. adelph.* I 2, 37 2 unguentum *O* 3 *Iuv. sat.* I 5, 87 *sq.* 5 Lanternam] *sic Iuv. Pith. al.* la*ternam (n) *R* lanternam *D* laternam (*MO*) *N cum Iuv. codd. plerisque* 6 G. *N; sine lac. nota Graeca h. l. om. D* ΠΟΗCΑΝΤΑC *in* ΠΟΙCΑΝΤΑC *corr. V* ΠΟΙCΑΝΤΑC *RM* 7 ΞΕΝΟΦΟΝ *RV Xenoph. memorab.* IIII 6, 6 ΑΠΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΟΝ *R* 8 ἢ ἃ οἴονται] ΝΑΔΙΟΝΤΑΙ *M Ter. adelph.* V 3, 41 *sq. cf.* § 40 9 sapaere *D* loco] *d* loci *D* 10 amare zeno. GR. Hinc *D* amare. G. Hinc *N* 11 ΞΕΝΟΦΟΝ *VR Xenoph. Hell.* IIII 4, 16 τοὺς] *r* ΤΟΙC *R* τοὺς μὲν Λακεδαιμονίους] *sic etiam C* τοῖς μὲν Λακεδαιμονίοις (*O*) μὲν] μέντοι *Xenophon* ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΟΥC *R* ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΡΟΥC *V* 12 ὤκνουν] (*O*) α ωΚΗΟΥΝ *M* ωΚΝΟΙΝ *VR* ἐδεδίεσαν *libri Xenophontei* (ἐδέδισαν *I G. Schneiderus*) genitiuo et accusatiuo (*O*) 13 paenitet *om. O* 14 *Ter. adelph.* IIII 7, 35 *sq.* 16 haec *om. O* 17 *Ter. Phorm.* IIII 3, 39 *cf.* § 211 18 nichil *N* putet *M* pudet. G. Similiter *N* 19 οὐδένα — ὑπολογισάμενος] *ex O, a quo haec supra lin.* 11 *post* ὤκνουν, *quo transtulit Krehlius, abesse adnotatum est, h. l. nihil affertur a Presselio, eodem sphalmate arbitror, quo de V nihil equidem enotavi* GR. *D; extant etiam in C: Demosthenis verba ex or. de cor.* § 197 *p.* 294 *R.* 596 *B-S.* οὐδένα κίνδυνον ὀκνήσας ἴδιον οὐδ' ὑπολογισάμενος *et x agnovit et Spengelius l. l. p.* 650. *refinxit x* ΟΙΔΕΝΑ *RM* κίνδυνον] ΔΙΟΝ *RM* ΟΚΝΗCΑCΑC *R* ΟΚΝΕCΑCΑC *M* ΥΠΟΛΟΓΗCΑΜΕΝΟC *R* ΥΠΟΛΟΓΝCΑΜΕΝΟC *M* ΑΠΟΛΟΓΗCΑΜΕΝΟC *V teste x* 20 ΕΑΡΡΑω *D* αὐτοὺς et] *M* ΑΥΤΟΥCΕΤ *R* ΑΥΤΟΥΕΤ *V* Υ ΤΟΙC ΕΤ *D* αὐτοὺς καὶ (*O*) ΑΙΤΟΙC *VR* ΑΤΟΙC *D Stat. Theb.* II 573 *cf.* § 223 in II] (*O*) *Krehl.* in *VRMDN* II α 22 Terrigenos *D* avos] *n* auobis *N* 23 *Iuv. sat.* III 7, 139 *sq.* 24 Fidimus eloquio?] *sic Iuvenalis Pith. et Putean.* ut redeant ueteres *rell. codd. Iuv.* Cicero. NI. Nemo *D* 25 numos (*MO*) anulus] *r* anul-

Virgilius etiam dativo coniunxit in XI:

dum Troïa [.temptat
Castra fugae fidens et caelum territat armis.

idem in IX:

et fidere nocti.) 5

245 Attici dicunt ὀλίγον πρότερον et ὀλίγῳ πρότερον. nos quoque 'ante paulum' et 'paulo ante', quomodo et 'post paulum' et 'paulo post'. *Πλάτων Μένωνι: οὐκοῦν τούτων ἕκαστον ὀλίγον πρότερον μόριον ἀρετῆς ἔφαμεν εἶναι. Ἰσοκράτης πανηγυρικῷ: ἐπὶ δὲ τῶν μεγίστων τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅνπερ ὀλίγῳ πρότερον, πειράσομαι καὶ περὶ τούτων διελθεῖν.* Cicero in I invectivarum: et voces paulo ante exaudire potuisti. similiter Attici '*ὀλίγῳ ὕστερον*' *καὶ* '*ὀλίγον ὕστερον*', quomodo et nos. *Πλάτων ἐν Εὐθυδήμῳ: ὀλίγῳ ὕστερον εἰσέρχεσθον τούτω.* Horatius:

Illam: 'pos paulum, sed multo'. 15

246 Attici ὀλίγας ἡμέρας pro ἐν ὀλίγαις ἡμέραις. similiter nos. Aristophanes γήρᾳ:

Σὺ δ' οὐκ ἐγήμω; - Νὴ Δί' ὀλίγας ἡμέρας.

Virgilius in I:

una cum gente tot annos 20
Bella gero.

i||dem in eodem: |

Tu faciem illius noctem non amplius unam
Falle dolo.

lus *R* annulus (*MO*) *cum plerisque codd. Iuv.* 1 *Verg. Aen.* XI 350 *sq.* coniuncxit *VN* 3 fuge *M* et — armis *om. O* celum *M* 4 *Verg. Aen.* VIIII 378 VIII. *DN* 6 GR. *DN* ΟΛΙΓΟΝ *VR* ΠΡΟCΤΕΡΟΝ *VR* ΠΡΟCΤΗΡΟΝ *M* & *VR* καὶ (*O*) ante paululum *N* 8 *Πλάτων — διελθεῖν sine nota om. N* GR. *D* *Plat. Men. c.* 12 *p.* 79 *A St.* ΟΥΚΟΟΥΝ *Vv* ΠΡΟΤΕΡωΝ *M* 9 *Ἰσοκράτης*] (*O*) *Putsch.* ΚωΚΡΑΤΗC *VRM* Isocrates *α* *Isocr. panegyr.* § 66 *p.* 54 *St.* 170 *B-S.* ΠΑΝΕΓΥΡΙΚωΥ *M* 10 *μεγίστων στὰς in or. de antidosi* § 59, *ubi haec panegyrici pars inserta legitur, Isocr. Vat. alter* (*A Bekk.*) *et Ambros.* τὸν αὐτὸν] *α* ΤΟΝ ΑΥΤωΝ *VR* ΤωΝ ΑΥΤωΝ *M* κατὰ τὸν (*O*) *Krehl.* 11 ΔΙΕΛΕΕΙΝ *MR* *Cic. in Cat. or.* I 8, 21 II *Mr* 12 exaudire] *r* exaudiri *R* Attici. G. Quomodo et nos. Platon. hor. *N* Attici. GR. Quomodo et nos. GR. horatī *D* ΟΛΙΓ*ω* ΥΙCΤΕΡΟΝ & ΟΛΙΓΟΝ ΥCΤΕΡΟΝ *R* ΟΛΙΓωΥΙCΤΕΡΟΝ ΚΑΙ ΟΛΙΓωΝ ΙCΤΕΡΟΝ *M* ΟΛΙΓωΥΙCΤΕΡΟΝ *rell.*, *om. V* 13 ΠΛΑΤΟΝ *VR* *Plat. Euthyd.* 2. 5 *p.* 272 *E St.* ΕΥΘΥΔΗΜΟΥ *M* ΕΥΕΥΔΗΜωΙ *VR* 14 ΟΛΛΙΓωΙ *VR* oratius *M* *Hor. serm.* I 2, 120 15 Illa *Hor. Bern.* 363 pos] *V* post *rell. cum codd. Hor.* paulum] paullum '*quaedam antiqua exemplaria*' *Lambiniana* paulo *codd. Hor. tantum non omnes* set *V* multo] pluris *Horatius* 16 Attici. GR. Similiter *DN* aristhophanes *R* G. *N* *Aristoph.* γήρως *fr.* IX *Bgk. fr. com. Gr.* II 998 *sq.*, *p.* 259 *ed. min. Mein.* 17 ΓΗΡΑΥ *MD* 18 *Σὺ δ' οὐκ ἐγήμω*] *sic ante C. F. Hermannum a Th. Bergkio laudatum ipsumque Bergkium M. Hauptius in scheda ms. olim cum Lindemanno ab eo communicata, quam ab Henr. Keilio accepi;* CΥ ΛΟΥΚΕΓΗΙΜΟΥ *VRM* CΟΥ ΛΟΙΚΗCΗΙΜΟΙ *D* *Σὺ δ' οὐκ ἐμ' ἠγοῦ; Suevernius l. cum maxime laudando p.* 10 σὺ δ' οὐχ ἡγῇ μ' οὖν δὴ (*O*) '*ουχ' ἤγημ' ου|ν δη. νὴ δι'* leg.' *sic Scaliger teste x* (K X X) *νὴ Δί' post Scaligerum olim Meinekius assecutus est, post Meinekium Suevernius üb. Aristophanes Drama benannt das Alter* (*Berol.* 1827) *p.* 9 ΗΔΗ *VRM* ΝΔΝ *D* ΟΛΙΓΑC ΕΜΕΡΑC *D* - ΕΜΕΡΑC *M* 19 *Verg. Aen.* I 47 *sq.* 21 balla *N* 22 *Verg. Aen.* I 683 *sq.*

idem in III Aeneidos:

Tres adeo incertos caeca caligine soles
Erramus pelago, totidem sine sidere noctes.

'Ὀλίγου εἰς χιλίους' ἀντὶ τοῦ 'παρ' ὀλίγον χιλίους'. nos 'paulo mi-
5 nus mille'. Θουκυδίδης Δ: ἱππῆς δὲ οἱ πάντες ἠκολούθουν
Μακεδόνων σὺν Χαλκιδεῦσιν ὀλίγου εἰς χιλίους.

'Ὀλίγου δεῖ' καὶ 'ὀλίγου δεῖν' ἀντὶ τοῦ 'σχεδόν'. 'ὀλίγου ἐπελαθό- 247
μην ὃ ἐβουλόμην εἰπεῖν' ἀντὶ τοῦ 'ὀλίγου δεῖ'. Terentius in Andria:

Sosia,
10 Adesdum, paucis te volo.

Attici 'Ὀλύμπια' καὶ 'Ὀλυμπίοις ἐνίκα'. Iuvenalis in II:

fidibus promittere,

et Terentius in eunucho:

fidibus scire.

15 (Horatius de arte poetica:

qui Pythia cantat |
Tibicen.)

Attici ὄμνυμι θεούς. Virgilius in VI:

Di cuius iurare timent et fallere numen.

20 idem in eodem:

maria aspera iuro.

nec mirum, cum etiam passivum habeat. unde Lucanus in V:

Et laetae iurantur aves bubone sinistro.

Ὅμηρος: |

Ἄγρει μάν, νῦν μοι ὄμοσον Στυγὸς ἄατον ὕδωρ,

1 *Verg. Aen.* III 203 *sq. cf. lib.* VII § 84 2 Tris *N* incerto *R* incertas *r* ceca *MN* coeca (*VO*) soles] *vrm* solces *VR* sulces *ut vid. M* sydere *N* 4 GR. *DN* 5 mille] *r* mile *R*(*MO*) GR. *DN* ΘΟΥΚΙΔΙΔΗC *M* *Thuc. hist.* IIII 124 ἱππεῖς *codd. Thuc. plerique* ΔΕ ΟΥ ΠΑΝΤΗC ΗΚΟΛΟΥΕΟΥΝ *M* 6 ξὺν (*O*) *et sic codd. Thuc.* *vocc. post* ὀλίγου *sqq. usque ad alterum* ὀλίγου: εἰς χιλίους. Ὀλίγου δεῖ καὶ *om. M* ἐς *libri Thuc.* ΧΕΙΛΙΟΥC *V* (ΧΕΙΛΕΙΟΥC *V teste x*) 7 Ὀλίγου — εἰπεῖν] *cf. Plat. reip.* VIII *p.* 563 *B St.* ὀλίγου ἐπελαθόμεθ' εἰπεῖν ἐπελαθόμην. *Protag. p.* 310 *C* καὶ δῆτα μέλλων σοι φράζειν, ὅτι διωξοίμην αὐτόν, ὑπό τινος ἄλλου ἐπελαθόμην ΕΠΕΛΑΤΟΜΗΝ *M* ΕΠΕΛΟΘΟΜΗΝ *O* 8 ΕΒΟΥΛΩΜΗΝ *O* ΠΕΙΠΕΙΝ *M* ΔΕΙΝ *MO* *Ter. Andr.* I 1, 1 *sq.* 9 Sosia Adesdum] *r* sosiadesdum *R* 10 ades.dum *D* ades cum *d* 11 Attici *om.* (*M*) *vocc. ab* Attici *usque ad sq.* Attici: Ὀλύμπια — Tibicen *om. V* Ὀλύμπια καὶ Ὀλυμπίοις ἐνίκα] *sic etiam C* G. *N* ΟΛΙΜΠΙΑ ΚΑΙ ΟΛΙΜΠΙΟΙC *R* ΑΙΜΙΠΑ ΚΑΙ ΟΛΙΜΙΠΟΙC *D* *Iuv. sat.* II 6, 388 13 *Ter. eun.* I 2, 53 15 Horatius — Tibicen *in mg. add. r, om. R rell.* *Hor. art. poet. v.* 414 *sq.* 16 cantat] *Horatius* cantabat *r* 18 ὄμνυμι θεούς] *sic etiam C* ΟΜΝΙΜΙ ΘΕΟΥC *V* ΟΜΝΥΜΙ ΘΕΟΙC *d* ΟΜΗΥΜΙ ΕΟΥC *D* .G. *N* *Verg. Aen.* VI 324 VI *ex* VII *corr. D* 19 Dii *DN* iurare] orare *M* numen] *vr* numem *V* nument *R* 20 *Verg. Aen.* VI 351 21 aspera] *d* aspero *D* iuro] duro *Rom.* 22 *Luc. Phars.* V 396 23 laete *VRD* letę *N* bubones inhistro *D* 24 Homerus .G. Idem in misogino .G. ter. *N* homerus GR. terentius *D* Homerus Ἰλιάδος Ξ *O*? *Hom. Il.* XIIII 271. 275 25 ΑΓΡΙ *VR* Ἄγρει νῦν (δὴ *Et. M. p.* 1, 21 *Sylb.*) μοι ὄμοσσον ἀάατον Στυγὸς ὕδωρ (*O*) *edd. inde ab* α (*om. priores;* ἄατον αxβ) *cum tradita Hom. lectione, quam etiam cod. Ven. et Eustathius p.* 984, 51 *sq. exhibent et cuius vestigia schol. ad h. l. servant sine v. l. indicio* Ἄγρει μάν *desumptum est ex Il.* V 765, *quem v. vice versa ex versu nostro interpolavit Apollon. lex. Hom. s. v.* ἄγρει *p.* 6, 20 *Bk.* ΟΜΟCCΟΝ (?)

Ἦ μὲν ἐμοὶ δώσειν Χαρίτων μίαν ὁπλοτεράων.

Menander:

Γλυκέρα, τί κλάεις; ὀμνύω σοι τὸν Δία
Τὸν Ὀλύμπιον καὶ τὴν Ἀθηνᾶν, φιλτάτη,
Ὀμωμοκὼς καὶ πρότερον ἤδη πολλάκις. 5

idem in misogyno:

ὄμνυμί σοι τὸν Ἥλιον,
Ἦ μὴν ἀποίσειν σοι γραφὴν κακώσεως.

248 (Terentius in Phormione:

en umquam iniuriarum audisti mihi scriptam di- 10
cam?

et Lucanus in VI:

Effera damnarat nimiae pietatis Erichtho.)

Attici ὅμοια τοῖς et ὅμοια τῶν. Θουκυδίδης Z: τὸ δὲ γένος τὸ τῶν Θρακῶν ὅμοια τοῖς μάλιστα τοῦ βαρβαρικοῦ, ἐν ᾧ ἂν θαρσήσῃ, 15 φονικώτατόν ἐστιν. Virgilius in bucolico:

Vrbem, quam dicunt Romam, Meliboee, putavi
Stultus ego huic nostrae similem.

Terentius in eunucho:

Quid tibi ego multa dicam? domini †similis es. 20

249 Attici 'ὅμοιός ἐστι λόγος καὶ πρότερον' ἀντὶ τοῦ 'οἷος καὶ πρότερον'.

ΣΤΥΓΟΣ ΑΛΑΤΟΝ *M* 1 μοι (*O*) 2 Manender *M* Manander *m* Μένανδρος (*O*) *Menandri inc. fab. fr.* XLVI *com. Gr. fr.* IV 248, *p.* 981 *ed. min. Mein.* 3 Γλυκέρα] (*O*) α ΓΛΑΥΚΕΡΑ *V* ΓΑΛΑΥΚΕΡΑ *R* ΓΛΑΥΚΕΡΑ *M* ΚΛΕΙΣ *V* ΚΛΕΙΣ *R* κλαίεις (*O*) ΟΜΝΙΩΣΩΙ *M* 4 ΟΛΙΜΠΙΟΝ *M* ΚΑ *V* 5 *versum tertium Glycerae tribuit G. A. Hirschigius annot. crit. in comicos etc. p.* 26 *cf. H. Iacobium suppl. add. ad Meinekii com. Gr. vol.* V *p.* CCLXXIII ΟΜΩΜΩΚΩΣ *M* ΠΡΟΤΕΡΩΝ *M* ΠΡΩΤΟΝ *O* ΗΔΕ *M* 6 *Menandri misogyni fr.* VI *l. l.* IV 166, *p.* 930 *ed. min. Mein.* Idem immosogyno *M* misogyuo] *libri* μισογύνῃ § 251. 305 Misogyne *tacite Meinekius* 7 ΟΜΝΙΜΥ ΣΟΥ *M* ΗΛΙΩΝΝΜΗΝΑ ΠΟΙΣΕΙΝ *M* 8 μὲν (*O*) ἀποίσειν] *sic VR, ex M restituit Spengelius l. l. p.* 617, *recepit Meinekius, calculum adiciente Cobeto mnemos.* VII 186 ποιήσειν *C*(*O*) ἐποίσειν *vel* μ' ἐποίσειν *Marklandus ad Eur. Suppl. v.* 1192, *x;* ἐπιθήσειν *Porsonus advers. p.* 293 (*p.* 259 *ed. Lips. a* 1814) ΤΡΑΦΗΝ *VR* κακώσεως] *sic, non* ΚΑΚΑΣΕΩΣ, *M in extremorum verborum Menandreorum comparationem corollarii loco addita sunt exempla et Terentianum et Lucanianum, quod moneo propter Cortii ad Luc. Phars. l. cummaxime laudando adnotationem. is enim pro* ἦ μὴν *supra* Idem *aut simile vocabulum flagitat, cum librarii duo diversarum dictionum exempla in unum contraxerint* 9 *Ter. Phorm.* II 2, 15 10 en] *sic m. pr.*, men *m. satis ant. corr. Bemb.* ENUNquā *R* enuNquā *ex* enūNquā *corr. V* enūquam *D* audisti] *sic etiam Bemb. Bas.* audisti* (s) *R* audiuisti (*M*) 12 *Luc. Phars.* VI 508 13 Effera *ex* E**era *corr. Voss. A* Effera damnarat] *r* efferadam narrat *VR* dāpnarat *N* minime *Voss. A* erechtho *V* ericthо *n cum Voss. A* erichto (*O*) ericto *Voss. B* ericho *N* erechto *D* erectho *M* 14 GR. *DN* et] & *V* καὶ *C* ΤΟΝ *M* ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ *VR* *Thuc.* VII 29 τὸ δὲ] ΔΕ ΤΟ (*sic teste Sp. p.* 648, ΔΕ *solum adn. Hein.*) *M* τὸ γὰρ *Thucydides* τὸ *ante* τῶν *om. M cum Thuc. Vat.* 126 15 ΘΡΑΚΟΝ *M* θαρσήσῃ] *Thucydides*, α (*nisi quod* θαρσήσῃ α) ΘΑΡΣΕΗΙ *M* ΘΑΡΣΗΙ *VR cum schol. Thuc. et sic apud Prisc. scribendum esse censuissem, nisi M paulo propius ad* θαρσήσῃ *accederet* ΘΑΡΣΕΙ *CQ* θρασήσῃ *et* θρασῇ *vv. ll. ap. Thuc.* 16 ΦΩΝΙΚΩΤΑΤΩΝ ΗΣΤΙΝ *M* *Verg. ecl.* 1, 20 *sq.* 17 meliboe *N* Meliboee putavi] *r* meliboe eputaui *VR* 19 *Ter. eun.* III 2, 43 *v.* § 26 20 es] *R* est *vel* ē *VMODN* 21 Attici. GR. Simile *D* Attici. Simile *Graecorum nota om. N* καὶ *om. M* ἀντὶ τοῦ οἷος καὶ πρότερον *om. M*

Πλάτων Κρίτωνι: ἀλλ', ὦ θαυμάσιε, οὗτός τε ὁ λόγος, ὃν διεληλύθαμεν, ἔμοιγε δοκεῖ ἔτι ὅμοιος εἶναι καὶ πρότερον ἀντὶ τοῦ 'οἷος πρότερον'. simile est illud Virgilianum:

O socii, neque enim ignari sumus ante malorum,

5 id est 'illorum, quae pertulimus mala'. et nota, quod ex huiuscemodi structura Graeca frequenter Latini 'ac' et 'atque' in significatione simi|litudinis accipiunt, ut 'si|milis est haec oratio atque ante'. Virgilius in III Aeneidos:

Haud secus ac iussi faciunt.

10 Terentius in Andria:

Ita tunc discedo ab illo, ut qui se filiam
Neget daturum,

id est 'ut ab huiuscemodi homine, qualis est, qui filiam negat'. 'facio atque ante feci' pro 'sicut feci'.

15 Attici 'ὃν τρόπον' καὶ 'ᾧ τρόπῳ' καὶ 'ἐξ οὗ τρόπου', καὶ 'καθ' ὃν τρόπον'. nos 'quem ad modum' et 'quo modo'. 250

'Ὄνασθαι τοῦδε' καὶ 'τόδε' καὶ 'ἀπὸ τοῦδε'. *Πλάτων Χαρμίδῃ: ὑπὲρ δὲ σοῦ, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Χαρμίδη, πάνυ ἀγανακτῶ, εἰ σύ, τοιοῦτος ὢν τὴν ἰδέαν καὶ πρὸς τούτῳ τὴν ψυχὴν σωφρονέ-*
20 *στατος, μηδὲν ὀνήσει ἀπὸ ταύτης τῆς σωφροσύνης.* Virgilius in VII:

fruiturque deorum
Colloquio.

Iuvenalis in I:

25 Exul ab octava Marius bibit et fruitur dis
Iratis, at tu, victrix provincia, ploras?

similiter 'potior illius rei' et 'illa re' et 'illam rem'. Cicero invectivarum II: rerum potiri volunt. Terentius in adelphis: 251

1 *Plat. Criton. c.* 8 *p.* 48 *B St.* ΚΡΙΤΟΝΙ *M* ΘΑΥΜΑCCΙΕ *M* *τε ὁ*] (*O*) *pars codd. Plat. γε ὁ al.* ΤΟ *VRM* ΔΙΕΛΗΛΥΘΑΜΗΝ *M* 2 *ἔτι ὅμοιος*] *sic VRMO cum Bekkeri codd. ΠΨD: ex* ΕΠΟΜΟΙΟς, *quod ex V adnotarat, restituit x; ὅμοιος vel ἀνόμοιος libri Plat. rell.* ΕΙΝΑ *M* *τῷ καὶ πρότερον et τῷ πρότερον et τῷ προτέρῳ et καὶ πρότερος et καὶ ὁ πρότερος codd. Plat. vv. ll.* 3 *Verg. Aen.* I 198 (*sic etiam Fr., def. Pal.*) 4 scii *N* 5 ex *om. M* 6 similitudinis] *r* similitudini *R* 7 *Verg. Aen.* III 236 9 aut *V cf. lib.* XVI § 2 acius si *V* 10 *Ter. Andr.* I 1, 121 *sq.* tum *N ac sic et Terentius et Priscianus lib.* XVII § 32. 162 11 filiam Neget] *α cum Terentio et lib.* XVII *ll. ll.* neget filiam *Nd* negat filiam *VRMD* neget filia *O* 13 neget *RDN* 14 pro sicut ante feci *MODNr* 15 Attici. GR. Nos. *D* .G. Attici. Nos *N* *τρόπον* uelut *καὶ O* *καθ'*] *v* ΚΘ *V* ΚΑΕ *M* 16 ΤΟΠΟΝ *VR* quem ad modum] *r* quemammodum *VR* 17 GR. *DN* ΟΝΑCΕΑΙ *M* ΟΝΑCΘΑΓΙΟΥΔΕ *V* ΠΛΑΤΟΝ *M* *Plat. Charmid.* 23, 51 *p.* 175 *D St.* 18 *σοῦ*] (*O*)*α cum Platone* ΤΟΙ *VM* ΤΟΥΔΕ*ΤΟΝ *R* *δ'*] *δὲ* (*MO*) ΕΓ*Ω *R* 19 ΤΟΥΟΥΤΟC *M* ΕΙΔΕΑΝ *VR* ΗΙΔΕΑΝ *M* CΩΝΦΡΟ͂ΕCΤΑΤΟC *Mv* CΩΝΦΡΟΝΟCΤΑΤΟC *V* CΩΝΦΡΕCΤΑΤΟC *R* *ὀνήσει*] *sic Bekkeri G, Stallbaumius, Turicenses, C. F. Hermannus ὀνήσῃ libri Platonici tantum non omnes* CΩΦΡΩCΙΝΗC *M* *Verg. Aen.* VII 90 *sq.* 24 *Iuv. sat.* I 1, 49 *sq.* 25 bibit] *Iuvenalis, 1* uiuit *mei omnes* diis *DNr* 16 iratis] alienis *O* at tu] *r* actu *R* provincia] *r* prouintia *R* plores *D* 27 *Cic. in Cat. or.* II 9, 19 in II inuectiuarum (*O*) 28 *Ter. ad.* V 4, 17 *cf.* § 163

ille alter sine labore patria potitur commoda.

idem in eodem:

miseriam omnem ego capio, hic potitur gaudia.

Sallustius in Iugurthino: priusquam legatos conveniret, Adherbalis potiretur. Virgilius in I: 5

Egressi optata potiuntur Troes harena.

Illi 'ὀσημέραι' καὶ 'ὅσαι ἡμέραι'. Ὑπερείδης Δηλιακῷ: ἐνταυθοῖ θύεται τῷ Ἀπόλλωνι ὀσημέραι καὶ μερὶς αὐτῷ καὶ δεῖπνον παρατίθεται. hinc Romani 'cotidie' vel 'quotidie' pro 'quot dies', et | 'quotannis' pro 'quotquot eunt anni'. 10

Attici ὅσῳ χρόνῳ. Μένανδρος μισογύνῃ:

†Χαῖρ', ὦ Γλυκέρα. _ Καὶ σύ. _ Πολλοστῷ χρόνῳ
Ὁρῶ σε.

nos 'longo tempore'.

252 'Ὀσφρᾶται τοῦδε' καὶ 'τόδε'. Εὔπολις αἰξίν: 15

Προσένεγκέ μοι ἐγγὺς τὸ στόμα, ὀσφρέσθαι τὸ σόν.

nos quoque 'olfacio illam rem'. Terentius in adelphis:

Sinerem illum? ac non sex totis mensibus
Prius olfecissem, quam ille quicquam coeperit?

'odoror' quoque accusativo coniungitur. Lucanus in VII: 20

1 ẞi ˡne *Vv* labore] *R m. alt. corr.* laborare *R* patria] *R m. alt.* paria *VRMD* patria uel paria *d* 2 idem *om. M* *Ter. ad.* V 4, 22 3 com-gau-dia I**** *Bemb.* 4 *Sall. Iug.* 25, 10 et adherƀalis *V* Adherbalis] *sic etiam praeter plerosque codd. Sall. Serv. ad Verg. Aen.* III 278 Adherbale *et* Adherbalem, *ut varias nominis scribendi rationes* (*cf.* § 212) *omittam, vv. ll. codd. Sall.* aderbalis *D* 5 *Verg. Aen.* I 172 *cf.* § 163 6 trohaes *N* arena *MODN* 7 GR. *DN* Ὑπερίδης (*O*) *Hyperid. Deliac. or.* XII *fr.* 2 *p.* 286 *sq. B-S. or.* XIII *fr.* 72 *p.* 393 *Müll.* ΔΗΛΙΑΚΟΥ *M* ΔΗΛΙΑ ΚΑΙ ΜΕΡΙϹ (*κῷ — ὀσημέραι med. om.*) *R* ἐνταυθὶ (*O*) *Putsch.* 9 hunc *M* quotidie] *rd* cotidie (*sic iterum; num fuit* cottidie? *cf. v. l. p.* 323, 5) *VR* quotadie *D* quod dies *V* 10 eunt] *r* eum *R* eū *V* deunt *M* 11 GR. *DN* ὅσῳ] *πολλοστῷ perperam legendum videtur x* ΜΕΝΑΝΔΡωϹ *M teste Sp. l. l. p.* 618 *Menandri misogyn. fr.* IX *com. Gr. fr.* IV 167 (*cf. suppl. add.*) *p.* 930 *ed. min. Mein.* ΜΙϹΟΓΥΝΝΙ (ΜΙϹΟΓΙΝΝΙ *teste Sp.*) *M* 12 Ὦ χαῖρε Γλυκέρα *Porsonus Χαῖρ' ὦ Γλυκέριον Bentleius, recepit Meinekius Χαῖρ' ὦ Γλυκέρα μοι Spengelius l. l.* Ὦ χαῖρε Γλυκέρα. ΓΛ. καὶ σὺ πόλλ.' Α. ὅσῳ χρόνῳ *C. F. Hermannus mus. phil.* V 614 *Χαῖρ' ὦ Γλυκέριον. ΓΛ. καὶ σύ γε. Α. πολλοστῷ χρόνῳ Cobetus mnemos.* IIII 272 *sq.* ΓΑΥΚΗΡΑ *M* ΠωΛΛωϹΤωΥ ΧΡωΝωΥ *M* *post* nos *sqq. usque ad* nos (longo tempore — τὸ σόν) *om. M* 15 GR. *DN* ΟϹΦΡΑΤΤΑΙ *V* καὶ] ΚΑΤ *V* ΕΥΙΤΟΛΙϹ *VR* *Eupol. capr. fr.* XV *com. Gr. fr.* II 433, *p.* 161 *ed. min. Mein.; pronuntiandum est μοὐγγὺς τὸ στόμ'* 16 ὀσφρέσθαι] *corr. Elmsleius Ar. Acharn. v.* 179 *prob. Dobraeo ad Ar. Plut. v.* 897, *ὀσφραίνεσθαι libri* 17 Similiter quoque et nos *M* *Ter. ad.* III 3, 42 *sq. cf. lib.* X § 7 18 ac non] *sup. lin. add. r om. VR* *ac non (h) *D* sex] .VII. *N* 19 quidquam (*O*) cęperit *N* 20 odoror] *r* odor̃ *VR* odor *M* iungitur *N* *Luc. Phars.* VII 826 *sq.* tabemque cruentae | Caedis odorati *etc., et sic edd. inde a μ* (*nisi quod* ruentae *μ*), *recte, ni memoriter et metri incuriosus h. l. citavit Priscianus; sed libri* motumque cadauere cǽlum (coelum *CO?*) odorati *etc., quae ad eiusdem lib. v.* 830 Aera non sanum motumque cadavere sentit (sensit *Voss. B m. pr.*) *spectant. verba fere haec* motumque cadavere caelum sentit *gloss. loco addita, ut similem voc.* sentire ***structuram exemplo docerent, genuinam scripturam fort. extruserunt. sed nil affirmare audeo; nam***

motumque cadavere caelum
. . odorati Pholoën liquere leones.

Attici ὅταν ἔλθῃ de futuro dicunt. Isaeus etiam de praeterito: ὅταν ἔλθῃ, εἰώθει παρ' ἐμοὶ κατάγεσθαι, et iterum: ὅταν ἔλθω, παρ' 5 ἐκείνῳ κατηγόμην. antiquiores tamen ὅτε ἔλθοι de praeterito dicunt. Λυσίας ἐν τῷ περὶ τοῦ Διογένους κλήρου: Διογένει δὲ οἰκειότατα πάντων ἀνθρώπων ἐχρώμεθα, καὶ ἕως γε ὑγίαινεν, ἐξ ἀγροῦ ὁπότε ἔλθοι, παρ' ἡμῖν διῃτᾶτο. in huiuscemodi sensu Roma|ni 253 so||lent non solum praeteritis imperfectis, sed etiam perfectis uti pro prae-10 sentibus vel futuris tam subiunctivis quam indicativis. Virgilius in I Aeneidos:

Certe hinc Romanos olim volventibus annis,
Hinc fore ductores revocato a sanguine Teucri,
Qui mare, qui terras omni dicione tenerent,
15 Pollicitus,

tenerent κατέχοιεν. idem in eodem:

Cum venit, aulaeis iam se regina superbis
Aurea composuit sponda.

Cicero in Verrinarum I: non enim illud peto, quod soleo, 20 cum vehementius contendi, impetrare, reus ut absolvatur. et Terentius in eunucho:

Quae vera audivi, taceo et contineo optime,

'*cur absurda quaeque ab interpolatoribus venisse dicamus? nostris etiam temporibus non ab interpolatoribus multa et fiunt et scribuntur absurda*', *ut facete ait Fr. Iacobus praef. ad Manilium p.* XVII 2 *post* leones: Vsq; ad hunc locum de gallico exemplari quod Aldus noster uiuens magno pretio redemerat, descriptum est. *α* 3 G. *N* ΟΓΑΝ *r* ἔλθῃ] *sic etiam C* ΕΛΕΝ *MDr* Isaeus] (*O*) *Putschius* insaeus *VRCMD* ΙΝΓΑΕΙC *r* inseys *N* praeterito. Sed dicunt.G. Et iterum.G. Antiquiores tamen.G. De praeterito dicunt.G. In *N* ὅταν — κατηγόμην] GR. *D* *utrumque ἀποσπασμάτιον una exhibet Isaei or. fr.* ἀπαρασημ. 7 *p.* 243 *B-S. fr.* 127 *p.* 343 *Müll.; cf. Schoemannum in ed. Isaei p.* 498 ὅταν ἔλθῃ ἔσωθεν παρ' ἐκεῖνον κατάγεσθαι *C* 4 ΕΛΕΗΙ *M* ΕΛΘΝΙ *V* εἰώθει] ἔσωθεν (*O*) ΠΑΠ *V* ΗΜΩΙ ΚΑΤΑΓΗCΘΑΙ *M* ΕΛΗΩ *M* παρ' ἐκεῖνον κατηγόμην *C* 5 ΕΚΙΝΩΙ *R* ΕΚΕΙΝΟΝ *O* ΟΤΕΕΛΕΟΙ *M* ΟΤΕΛΘΟΙ *V* ΟΤΕΛΘ*ΟΙ (Λ) *R* ΟΤΕΛΕΟΙ *D* ΟΓΕΛΕΟΙ *r* 6 GR. *D* *Lysiae de Diog. sort. or.* XXXV (*cf.* § 218) *fr.* 1 *p.* 184 *B-S. fr.* 74 *p.* 267 *Müll.* ΗΝ *M* περὶ τοῦ] ὑπὲρ (*O*) ΤΩΝ *M* ΔΙΟΓΕΝΟΙC *R* κλήρου] *Spengelius l. l. p.* 631 ΚΛΗΡΩΙ *VM* ΚΛΗΡΩ*Ι (Ν?) *R* ·Καὶ πρωῒ (*O*) 7 ΑΝΟΡΩΠΩΝ *R* ΑΝΕΡΩΠΩΝ *M* ΑΝΡΩΠΩΝ *V* *post* ἐχρώμεθα: finit *add. R* ὑγίαινεν] (*O*) *Putsch.* ΥΓΙΑΝΕΝ *VR* ΥΓΙΑΙΝΗΝ *M* 8 ΟΠΟΓΕ *M* διῃτᾶτο] (*O*) *Putsch.* ΔΙΑΙΤΑΤΟ *VRM* sensu] *r* disensu *R* **sensu (di?) *D* uariatione sensus *d* 9 inperfectis *N* *post* imperfectis *vocc.* sed etiam perfectis *om. R* sed etiam p̄teritis perfectis *add. r* p̄teris perfectis *N* 10 subiunctivis] *r* subiunctiuus *R* indicativis] *r* indicatiuus *R* *Verg. Aen.* I 234 *sqq. cf. lib.* VIII § 68 12 hunc *M* 13 revocato sanguine (*O*) 14 dicione] *r* ditione *VRODN* 16 tenerent pro tenebunt. ΚΑΤΕ. Idem *N* ΚΑΤΕΙCΟΙΗΝ *D* καθέξοιεν (*O*) *Verg. Aen.* I 697 *sq.* 17 cō uenit *V* quum uenit (*O*) ueni*t (e) *R* auleis *D* supb̄ (iſ *m. pr. ni f. spscr.*) *V* 18 sponda] *sic Med. e corr.* ponda *Med. m. pr.* sponda pro componit. Cicero *D* 19 *Cic. in Q. Caecil. divin.* 7, 23 Non enim, inquit (*sic plerique cum Guelf. pr., Lagomars. omnibus, Ps. Asconio;* enim inquit *om. Guelf. alter al.*), illud peto (dicit *spscr. Guelf. alt.*), quod soleo ... impetrare; reus ut absolvatur, non peto (dicit *iterum spscr. Guelf. alt.*) *etc.* in Verrinarum] inuectiuarum *N* 21 *Ter. eun.* I 2, 23 22 Quae] quam *D*

audivi pro 'audiam' vel 'audivero'. idem in Andria:

Sed siquid tibi narrare occepi, continuo dari
Tibi verba censes,

occepi pro 'occipiam' vel 'occepero'.

254 Attici ὅτι κάλλιστος pro ὡς κάλλιστος. *Πλάτων Ἀλκιβιάδῃ*: *προστέτακται ἐπιμελεῖσθαι τοῦ γενομένου, καὶ ὅπως καὶ ὅ τι κάλλιστος ἔσται μηχανᾶσθαι, ἀναπλάτ|τοντας τὰ μέλη τοῦ παιδὸς καὶ κατορθοῦντας.* similiter nostri. Terentius in eunucho: 5

Munus nostrum ornato verbis, quod poteris; et istum aemulum, 10
Quod poteris, ab ea pellito;

quod poteris pro 'ut poteris, quantum poteris'.

Ὁτιὴ λέγεις με pro εἰς ἐμέ. Aristomenes *βοηθοῖς*:

Μισῶ σε, ὁτιὴ λέγεις με τὰ αἰσχρά.

huic simile est illud Terentianum in Andria: 15

Quid me fiat?

pro 'in me'.

Attici ὅ τι μάλιστα. *Πλάτων Χαρμίδῃ*: *εἰ δ' οὖν, ὦ φίλε, ὅ τι μάλιστα μηδὲν ἐλάττους αἱ ἡσύχιοι τῶν σφοδρῶν τε καὶ ταχειῶν πράξεων τυγχάνουσι καλλίους οὖσαι.* nostri 'cum maxime' 20 255
pro ὅ τι μάλιστα frequenter ponunt. *Πλάτων* in eodem: *οὐδὲ ταύτῃ σωφροσύνης ἂν εἴη μᾶλλόν τι τὸ ἡσυχῇ πράττειν ἢ τὸ σφόδρα*

1 audivero] (*M*) *Krehlius* audiuerim *VROD* audierim *N* *Ter. Andr.* III 2, 24 *sq. cf. lib.* XVII § 164 2 siquid] *d* siquit *D* occoepi *V* hoc coepi *M* 4 occoepi *V* occepero] *r* occeperim *R rell.; post* occepero *in mg.* et utor illo pro amicitia illius *r* 5 GR. *DN* ΟΤΙ* (C?) *R* ὡς] oc *M* *Πλάτων*] *v* ΠΛΑΤΩΝ *V* ΠΛΑΤΩΝΑ *ΛΚΙΒΙΑΔΗΙ (Α?) *R* *Plat. Alcibiad.* I 17, 36 *p.* 121 *D St.* 6 ΕΠΙΜΕΛΕΙCΕΛΙ *M* *ἐπιμελέσθαι codd. nonnulli Plat.* *γενομένου et γεννωμένου vv. ll. codd. Plat.* *τοῦ γεννωμένου παιδὸς καὶ C* *καὶ οπως καὶ*] ΚΑΙ ΟΠ**Ω ΚΑΙ ΟΠΩC (ΡΟ) ΚΑΙ *R* *καὶ ὅπως codd. Plat.* *ὅ τι om. codd. nonnulli Plat.* 7 *μηχανᾶσθαι*] *v* ΜΗΧΑΝΑCΘΙΑΙ *VR* ΜΗΧΑΝΑCΕΑΙ *M* ΑΝΑΠΛΑΤΤΟΝΤΑC *M* *τά τε codd. aliquot Plat.* ΜΕΛΕ *M* 8 *Ter. eun.* II 1, 8 *sq.* 9 nostrum] *r* nostrorum *VRMD* ornatu *M* quot *Bas.* q_ad *N* (*i. e.* quodad *pro* quoad, *cuius scribendi rationis mentionem nuper iniecit H. A. Kochius mus. phil.* XIII 288; *sic etiam D supra* § 16 quod poteris — quod poteris *lin* 12 *om. R add. r* 10 emulum *MDN* 11 quot *Bas.* ab eo *Mr* 12 uel quantum *N* 13 G. Aristophanes. G. *N* *Ὁτιὴ λέγεις με*] *sic C* (*O*) ΟΤΗΛΓΕΙCΜΕ *VR* ΟΤΙΝΛΕΓΕΙ.ΕΜΕ *D* ΟΤΙΝΛΕΓΕΙCΜΕ *M* ΟΠΟΗΛΕCΕΙCΜΕ *r* peiçeme[co] *Rr* PRO HICME *D* Aristomenes] *sic rd* § 277 aristophanes *h. l. libri cum C* Aristophanes GR. *D* *Aristomenis βοηθ. fr.* III *com. Gr. fr.* II 731, *p.* 415 *ed. min. Mein.* *βοηθοῖς*] *sic etiam C* ΒΟΝΘΟΙC *VR* ΒΟΝΕΟΙC *M* 14 *μισῶ*] ω *R* *σ' scripsit C Scaliger Brunckius* ΩΤΙΕ *M* *με τἀσχρά pronuntiandum est, ut scripsit Brunckius με ταἰσχρὰ C* (*Scaliger?*) *με τἄσχατα Cobetus mnemos.* V 93 15 Ter. *N* *Ter. Andr.* IIII 2, 26 16 fiet *Terentius* (*M*) 18 GR. *DN* *Plat. Charmid.* 7, 17 *p.* 160 *C St.* ΧΡΑΜΙΔΗΙ *M* ΕΙ ΔΩΙΝΟ *φι δε C* ΦΙΛ|eotima ΛΙCΑ *R* 19 ΜΑΛΙCΑ *V* *τῶν*] ω *VR* *ταχειῶν*] (*O*) *Putsch.* ΤΑΧΕΩΝ *VRM* 20 ΠΡΑΞΕΟΝ *V* *post οὖσαι verba apud ipsum Platonem insequentia οὐδὲ — οὐδαμοῦ* (*lin.* 21 — *p. sq. lin.* 2) *collocat x, post* in eodem *cum α add. σχεδὸν δὲ τὶ πάντων μάλιστα: ordinem ab reliquis codd. mss. traditum ipso x teste servat C nec minus D, quem secum facere contendit x* 21 ΜΑΛΛΙCΤΑ *N* ponunt. G. ΠΛΑΤΩΝ. Idem in eodem. ΟΥΛΕ. Similiter *N* ponunt. ΠΛΑΤΟΝ. In eodem. GR. Similiter *D* *Plat. Charmid. l. supra l. p.* 160 *C St* 22 *σωφροσύνη* (*O*) *libri Plat.* *εἴη*] (*O*) *Putschius, Plato* ΕΙΝΙ *VR* ΘΙΝΙ *M* ΜΑΛΛΩΝ *M* *τὸ*] Τ *V* *ἡσυχῇ*] (*O*) *Putschius, Plato*

τε καὶ ταχέως, οὔτε ἐν βαδισμῷ οὔτε ἐν λέξει οὔτε ἄλλοθι οὐδαμοῦ. similiter Virgilius in I Aeneidos:

Quam Iuno fertur terris magis omnibus unam
Posthabita coluisse Samo.

5 Attici τὸ 'οὖν' παραπληρωματικόν accipiunt. Πλάτων Τιμαίῳ: ὁ δὴ γέρων, σφόδρα γὰρ οὖν μέμνημαι. nostri quoque frequenter 'ergo' repletivi loco accipiunt. Terentius in | Andria:

†Mihine? - Tibi ergo.

Οὐδὲ τόδε ἐποίησεν atque οὐδὲ τόδε οὐκ ἐποίησεν pro eodem ponunt 10 Attici ex supervacuo duplicantes abnegationem. Terentius in Phormione:

Non, non sic futurum est.

Lucanus in I:

Aut hic er||rat, ait, nulla sine lege per aevum
15 Mundus.

Terentius in eunucho:

Nihil minus

pro 'minime'.

'Οὕτως' καὶ 'τὸν αὐτὸν τρόπον'. Πλάτων Εὐθυδήμῳ: καὶ οἵ 20 γε στρατηγοί, ἔφη, τὸν αὐτὸν τρόπον. Δημοσθένης ἐν τῷ πρώτῳ Φιλιππικῷ: μὴ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὥσπερ οἱ δανειζόμενοι ἀντὶ τοῦ 'ὅνπερ'. Terentius in Andria:

Quid vos? quo pacto hic? †satin recte? - Nos-ne? sic

CNYXH *RM* HCYHH *v* NCYHH *V* PATTEIN *R* ἢ τοῦ *v. l. codd. Plat.* 1 οὔτε ἐν] οὐ τὸ ἐν *codd. Plat.* (*O*) οὐ ἐν *Bekkeri F* οὔτε ἐν] *sic hoc l. testatum est ex O* οὐ τὸ ἐν *codd. Plat.* οὐ ἐν *Bekkeri F* 2 Simile *N* *Verg. Aen.* I 15 *sq.* ueg *V* 3 Quam] *d* Quod *D* iuuno *M* 4 coluisse Samo] *R m. alt.* coluisses amo *R* 5 Attici. G. Nostri *N* τὸ οὖν] οὖν (*MO*) ΘΟΥΝ *D* accipiunt τὸ οὖν παραπληρωματικῶς *ex CV, ut ait, restituit x* ΠΑΡΑΠΑΝΡΩΜΑΤΙΚΟΝ *V* ΙΤΑΡΑΙΤΑΗΡΟΜΑΤΗΚΟΝ *D* accipiunt παραπληρωματικόν. (*O*) Πλάτων — μέμνημαι] ita. GR. *D* *Plat. Tim. c.* 3 *p.* 21 *C St.* ὁ δὴ] ΑΔΗ *M* ὁ δὲ (*O*) *Plat. ed. Stephaniana* 6 quoque *om. D* 7 repletiuę *N* *Ter. Andr.* V 2, 9 (*evanuit fere in Bemb., ubi nil nisi* N *post initium versus legitur*) 8 michine *Bas.* Mihin *Fleckeisenus* ergo tibi *O* 9 οὐδὲ τόδε ἐποίησεν, οὐδὲ τόδε οὐκ ἐποίησεν *C* G. *N* ΕΠΟΙΝCΕΝ *Vr* ΕΠΟΓΗCΕΝ *M* ΗΙΤΟΙΗC.ΗΕ *D* ΑΙΠΟΙΗCΕΝ *VR* ΑΙΠΟΙΝCΕΝ *Mr* ΑΙΠΟΥΗCΕΗ *D* 10 *Ter. Phorm.* II 1, 73 12 Non, non] *sic libri, nisi quod* NONNON *R* futurumst *Bemb.* 13 *Luc. Phars.* I 642 *sq.* 14 And *N* nulla] *sic Voss. uterque* ulla *al. codd. Luc.* nulla sine] *sic Voss. B* nulla cum *Voss. A al.* nulla sub *al.* euum *VN* 16 *Ter. eun.* III 1, 45 17 Nihil] *sic Bemb. Bas.* nichil *N*nil *Bentleius* 19 GR. *DN* Οὕτως] *Putschius* ΟΥΤΟC *VRMO* ΤΩΝ *VR* ΑΙΤΟΝ *R* *Plat. Euthyd.* 17, 45 *p.* 290 *C St.* 20 γε] (*O*) *Krehl. Plato* ΤΕ *VRM* CΤΡΑΤΗΓΟΥΘΦΗΤΟΝΑΥΤΟ *R* CΤΡΑΤΕΓΟΥΘ (*sq. ras., cui nil nisi* Φ *videtur infuisse*) ΗΤΟΝΑΥΤΟ *M* *post* ἔφη: οὕτω *add. Plato et hoc* (οὕτως *x*) *h. l. fort. excidisse censent x et Spengelius l. l. p.* 656, *qui post* τρόπον *verba apud Platonem proxime sequentia* ὥσπερ οἶμαι οἱ ὀρτυγοθῆραι τοῖς ὀρτυγοτρόφοις παραδιδόασιν *Priscianeis additurus est* ΔΗΜΟCΘΗΝΗC *M* *Demosth. or. Olynth.* I § 15 *p.* 13 *R. p.* 507 *B. S. cf.* § 295 ΤΟΙ *M* 21 ΠΡΩΤΩΙ *VR* ΦΙΛΙΠΙΚΩΙ *R* ΦΙΛΙΠΠΙΚΟΙ *M* μὴ τὸν] (*O*) *Putsch. et sic* § 295 ΜΕΤΟΝ *M* ΜΗΡΟΝ *VR* αὐτὸν] (*O*) *Putsch. et sic* § 295 ΑΙΥΤΟΝ *VRM* ΔΑΝΙΖΟΜΕΝΟΙ *V* *codd. nonnulli Demosth.* 22 *Ter. Andr.* IIII 5 9 *sq.* (*in Bemb. nil nisi initialis utriusque versus litera servata est*) 23 Qui *Bas.* pacto pro in hac urbe hic *N* pacto? hic satin recte *Bas.* satine *Faërnus* recte nos nesicut *Vr* recte nesicut *R* sic *om. Bas.*

Vt quimus, aiunt, quando ut volumus non licet.
idem in eunucho:
nunc ego eam, mi Phaedria,
Multae sunt causae, quamobrem cupiam abducere.
256 frequentissimae tamen sunt huiuscemodi figurae, quibus adverbia nominibus vel participiis vel pronominibus redduntur, et maxime localia. Virgilius: 5
Arma virumque cano . . . genus unde Latinum
pro 'ex quo'.
Attici 'οὐχ οὕτως ἦσαν ἀνόητοι ὥστε τόδε τι ποιῆσαι' καὶ 'ὥστε τόδε τι ἐποίησαν'. Λυσίας ἐν τῷ κατὰ Ἀγοράτου | ἐνδείξεως: οὐ γὰρ δήπου οὕτως ἐκεῖνοι ἀνόητοι ἦσαν καὶ ἄφιλοι, ὥστε περὶ τηλικούτων πραγμάτων πράττοντες Ἀγόρατον ὡς πιστὸν καὶ εὔνουν, δοῦλον καὶ ἐκ δούλων ὄντα, παρεκάλεσαν, 'ut rogaverint'. talis iunctura frequens est apud nos, quotiens 'ut' pro causali coniunctione positum praeterito subiunctivi copulatur vel etiam praesenti vel futuro, quando loco ὅτι, id est 'quod', ponitur. Cicero in VII Verrinarum: primum ut in iudiciis, qui decem laudatores dare non potest, honestius est ei nullum dare quam illum quasi legitimum numerum consuetudinis non explere. 10 15 20
257 Attici οὐχ ἥκιστα. Romani 'non minus, non parum, nihilominus'. illi οὐκ ἀδυνατώτατος, ἀλλὰ δυνατώτατος. Cicero Verrinarum I: ad hominem non inertissimum. | Attici οὐχ ἧττον pro 'similiter' et pro 'magis'. nostri quoque 'non minus, non secus'. Virgilius in III:
Non secus ac iussi faciunt. 25

1 ut quimus ut aiunt *N* quando *om. Bas.* 2 *Ter. eun.* I 2, 64 *sq.* 3 nuc *V* miphe dria *V* phedria *RMDN* phoedria *Bas.* 4 cupiam (o) *Bemb. m. alt. corr.* adducere *N* 5 frequentissimae] *d* frequentissime *VRDN* tem̄ *V* uiuscemodi *V* figurae] *r* figure *V* fugere *R* in quibus *N* 6 r&duntur *V* Virgilius in I· *O* *Verg. Aen.* I 1. 6 10 ΑΝΟΝΤΟΙ *VRM* ΟCΤΕ *M* ΠΟΙΝCΑΙ *V* ΟCΤΕ *M* 11 τι ἐποίησαν] ΠΕΠΕ ΠΟΙΗCΑΝ *R* ΠΕΠΥΙΗCΑΝ *M* *Lysiae adv. Agoratum or.* § 18 *p.* 455 *sq. R. p.* 97 *B-S.* 12 ΔΕΠΟΥ *M* ΟΥΤΟC ΕΚΕΙΝΟΙ *M* ἐκεῖνοι οὕτως *Lysias* ἀνόητοι] (*O*) *Putsch.* ΑΝΟΝΤΟΙ *VRM* ΝCΑΝ *M* ΤΗΛΙΚΩΥΤΩΝ *v* ΤΕΙΛΙΚΩΥΤΩΝ *V* τηλικούτων ἂν πραγμάτων *Lysias* 13 ΠΡΑΤΤΩΝΤΕC *M* ΟC ΠΙCΤΩΝ ΚΑΙ ΕΝΝΟΥΗ *M* 14 ΔΟΥΑΝ *VR* ΚΙ *M* ΔΟΥΑΝΩΝ *R* δούλης *Laur. C Bekkeri* ΔΟΥΑΩ ΝΟΝΤΑ *V* 15 est *om. V* aput *VN* quotiens] *r* quoties *VR* 16 coniunctione] *R m. alt.* coniuntione *R* praeteri*to (t) *R* 17 ὅτι] *om. R sup. lin. add. r* ΟΤΥ *N* τοῦ ὅτι (*O*) *Cic. in Verr. or.* II v 22, 57 in .VII. inuerrinarum *N* 18 ut *om. Cic. Sangallensis, uncis inclusit Iordanus* in *om. RVN* iudicis *Cic. Paris.* 7774 *A* 19 honestius] *r* honestus *R* est] *r cum Cicerone, om. R rell.* *post* daret (*sic*): Vt pro daret (pro quod daret) dixit et iunctum est. ut pro iuperfecto subiunctiui *N; in fine sententiae post* non expleret (*sic N*) *haec collocanda esse lineolis appictis indicat n* 21 Attico *VR* G. *N* ΕΚΙCΤΑ *D* nichilominus *N* nihil hominus *R* 22 GR. *DN* ΑΔΙΝΑΤΩΤΑΤΟC *R* ἀλλὰ δυνατώτατος *om. C*(*MO*) *Cic. in Q. Caecilium divin.* 21, 67 23 Atti *M* G. *N* οὐχ] *d* ΟΙΧ *D* ΗΓΤΟΝ *D* 24 secus *V* *Verg. Aen.* III 236 .II. *N* 25 Non] Haud (*al.* Haut) *supra* § 249 *siculi lib.* XVI § 2 XVII § 11 *cum Vergilio* saecus acius si *V*

idem in IIII:

non segnior

pro 'similis'. *Θουκυδίδης* in principio: *καὶ οὐχ ἧττον λῃσταὶ ἦσαν οἱ νησιῶται ἀντὶ τοῦ 'καὶ μᾶλλον ἐλῄστευον'*. Terentius in eu-
5 nucho:

hoc nemo fuit

Minus ineptus,

pro 'magis prudens'. illi '*οὐδαμοῦ*' *τοπικόν*. nos 'nusquam'. Attici *οὐχ ὅπως τόδε οὐκ ἐγένετο, ἀλλ' οὐδὲ τόδε* et rursus *οὐχ ὅπως τόδε οὐκ*
10 *ἐγένετο, ἀλλὰ τόδε καὶ τόδε. Ἰσοκράτης Πλαταϊκῷ: πολὺ δὲ μάλιστα ἀγανακτοῦμεν, ὅτι οὕτως δέομεν τῶν ἴσων ἀξιοῦσθαι τοῖς ἄλλοις Ἕλλησιν. ὥστε εἰρήνης καὶ συνθήκης γεγενημένων οὐχ ὅπως τῆς κοινῆς ἐλευθερίας οὐ μετέχομεν, ἀλλ'* | *οὐδὲ δουλείας μετρίας τυχεῖν ἠξιώθημεν. ἐν δὲ τοῖς ἑξῆς: καὶ Λακεδαι-*
15 *μονίων μὲν εἰς αὐτοὺς στρατευσάντων, δι' ὑμᾶς δὲ σωθέντες,*

1 *Verg. Aen.* IIII 149 (*deficit Pal.*) haud illo (*sic Ver.* h aut illo *Med.* aut illos *Rom.*) segnior IIII] *d* III *D* 2 segnior] '*Lego* sequior' *Scal. indeque* sequior *Putsch.* 3 similis G. in principio. G. Ter̄ *N* similis. GR. Terent̄ *Dd* (Tuchidides) *Thuc. hist.* I 8 *Θουκυδίδης — ἐλῄστευον*] *sic etiam C* ΟΥΚ *VRM* ΗΤΤΟ *M* *ἧσσον codd. Thuc.* *λῃσταὶ*] *ex* ΛΗCΤΙ *corr. M* ΝCΑΝ *V* 4 ΝΗCCΙWΤΙ *R* *Ter. eun.* II 1, 20 *sq.* 8 pro magis prudens *om. N* Illi G. Similiter G. Ter. (*p.* 340, 8) *N* ΟΙΔΑΜΟΥ *d* ΟΥΔΑΜΕΥ *Mr* ΟΙΔΑΜΕΥ *D* *οὐδαμῶς οὐ* (*O*) ΤΟΠΥΚΟΝ *D* ΠΟΠΙΚΟΝ *r* nū-quam *D* Attici GR. *D* Attici *οὐχ ὅπως — συμμαχίαν εἰσῆλθον*] *haec et hic exhibent libri et post* recuso facere *p. sq. lin.* 15: *vix crediderim ea ibi a Prisciano repetita esse, ubi disputationis nexum intercidunt: at passim ibi iusta lectio servata est: scripturas codd. ex altero h. l. excerptas asteriscis signavi singulorum librorum notis additis, nisi ubi omnes inter se congruerent, id quod uno asterisco praefixo signavi*
9 *οὐχ*] ΟΥW *O* ΟΠΟC *V*RM** ΕΓΕΝΕΤW *MM** Ε*ΓΕΝΕΤΟ *V* *post ἐγένετο sqq. — ἐγένετο om. VRMO* ΟΥΔΕ *V*R*M** et rursus — *τόδε καὶ τόδε*] *post τόδε * om., in mg. ut vid in archetypo coniecta nunc in V*M*O* inserta leguntur post vocc.* e contrario *p.* 341, 20 *addita defectus nota* h̄d *in V* hd *in M; ibidem erasa sunt in R;* ΤΟDΕ hoc ÷ et rursus GR. *Dd* Et rursum .G. * *N; suo loco sic καὶ· οὐχὶ ὅπως τόδε οὐκ ἐγένετο, ἀλλὰ τόδε inseruit Krehl.* (ΟΙΧ *O** WΠΟC *M** ΥΚ *V*M** ΙΚ *O** ΕΤΗΝΠΤΟ *M** ΕΤΕΤΟΔΑΜΑ *O** ΑΛΛΑ ΤΟΔΕ h̄s (*καὶ τόδε om.*) *M** ΤΟΔΚΑΙ ΤΟΔΕ h̄s *V** ΤΟΔΚΑΙ ΤΟΔΕ bic *O**); *in C eodem loco inserta esse dicuntur haec: οὐχ ὅπως τόδε, οὐκέτι τόδε, ἀλλὰ τόδε καὶ τόδε* 10 *ἀλλὰ*] ΑΜΑ *M* *Ἰσοκράτης*] ΙCΚΡΑΤΗ *O* ΚΚΡΑΤΗ *RM* ΚΚΡΑΤΝ *V* *Isocr. or. Plat.* § 5 *p.* 297 *St.* 260 *B-S.* ΠΛΑΤΑΙΚWΙ *V* ΠΛΑΤΑΙΚΟΙ *M* **πολὺ*] *et sic Isocrates* ΠΟΛΛΟΙ (*i. e. πολλῷ*) *VRMO* 11 ΑΓΑΝΑΚΤΗCΥΜΕΝ *M** *οὕτως*] *R* ΟΥΤWΝ *VV*R*O** ΟΙΤWΝ *M* ΟΥΤΟΝ *O* ΤΟCΟΥΤΟΥ (*M**) *Isocrates* *δέομεν*] *Putschius cum Isocrate** ΔΕΟΜΕΝWΝ *VRM* ΔΕΟΜΕΝΟΝ *O* ΑΞΙΟΥ*CΘΑΙ *V* ΑΞΙΟΥCΕΑΙ *M* ΑΞΙΟΥCΘΑΥ *O* ΑΘΙΟΥCΟΑΙ *V*R** ΤΟΥC *OM** 12 ΑΛΛΟΥC *M** ΕΛΛΕCΙΝ *M* ΟCΤΗ *M** *εἰρήνης οὔσης Isocrates εἰρήνης* [*οὔσης*] (*O**) CΥΝΤΗΚΗC *O* *συνθηκῶν Isocrates* *γεγενημένων*] ΤΕΓΗΝΗΛΛΕΜΟΝ *O* 13 ΟΥΚ *RMOV*R** ΥΚ *V* WΙΚ *M** ΟΠΟC *OM** WΠWC *M teste Heinio* ΤΕC *M* ΚΟΙΝΕC *OM** ΕΛΕΥΤΕΡΙΑC *O* *οὐ*] *om.* (*O**) *codd. Isocratis* ΟΙ *R* 14 ΔΟΥΛΑΙΑC *VRMV*R** ΛΟΥΑΥΑC *M** ΔΟΥΛΙCΙΑC *O* ΤΥΧΗΝ *V*R** ΤΙΧΕΙΝ *M* ΤΙΧΗΝ *M** *τυχεῖν ἠξιώθημεν*] *sic etiam Bekkeri mss. omnes ἠξιώθημεν τυχεῖν v. l ap. Isocr.* ΗΞΙWΘΗΜ.ΕΝ *V* ΗΞΙWΘΗΜΗΝ *O* *ἐν δὲ*] ΝΔΘ *O* *ἐν δὲ τοῖς ἑξῆς*] * in sequentibus uero *Isocr. or. Plat.* § 27 *p.* 301 *St.* 262 *B-S.* ΚΑ *VRMO* ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΗWΝ *O* ΛΑΛΕΛΑΙΜΟΝΙWΝ *M**
15 *εἰς*] ΗΙΟ *M** *ἐπ' Isocrates, Putsch.* *αὐτοὺς*] *Isocrates, Putsch.* *ΥΜΑC *R* ΥΝΑC *VMO* CΤΡΑCΕΥCΑΤWΝ *RMO* CΤΡΑΤΕΙCΑΝΤWΝ *M** ΕΤΡΑΤΕΥCΑΤWΝ *V* *δι' ὑμᾶς*] ΔΥΜΑC *VO* ΔΙΜΑC *R* ΔΥΝΑC *M* *δὲ om. VRMO* *CWΘΕΝΤWΝ

οὐχ ὅπως τούτων χάριν ἀπέδοσαν, ἀλλ' ἐπειδὴ διελύεσθε τὸν πόλεμον, ἀπολείποντες ὑμᾶς εἰς τὴν Λακεδαιμονίων συμμαχίαν εἰσῆλθον. Λυσίας ἐν τῷ πρὸς Κλεόστρατον: οὐδὲ εἴ τις εἰσποίητος πάθοι, οὐκ ἀποστερεῖ τὴν μητέρα αὐτοῦ τῶν χρημάτων. abundat altera abnegatio. si|militer οὐ βούλομαι δὲ δυσχερὲς οὐδὲν εἰπεῖν. [Πλάτων ἐν προτέρῳ Ἱππαρχικῷ· οὐδεὶς ὅστις οὐ.] Πλάτων Ἱππίᾳ: ὅτι, φήσομεν, καταγελῷ ἂν ἡμῶν οὐδεὶς ὅστις οὔ, ἣν φαῖμεν μὴ ἡδὺ εἶναι φαγεῖν. Terentius in eunucho: 5

nemo quisquam.

οὐ|δέποτε tam in praeterito quam in futuro ponunt, quomodo et nos 'numquam'. Aristophanes ἐκκλησιαζούσαις: 10 258

Τί δή ποτε ἐπὶ στοῖχον 'στὶν οὕτως; οὔ τι μὴ
Ἱέρωνι τῷ κήρυκι πομπὴν πέμπετε;

nostri quoque frequenter duplici abnegatione utuntur pro simplici: ut 'nihilominus' pro 'non' et 'recuso ne faciam' pro 'recuso facere'. [Attici οὐχ ὅπως τόδε οὐκ ἐγένετο, ἀλλ' οὐδὲ τόδε et rursus οὐχ ὅπως τόδε οὐκ ἐγένετο, ἀλλὰ τόδε καὶ τόδε. Ἰσοκράτης Πλαταϊκῷ: πολὺ δὲ μάλιστα 15

1 ουκ *M** ·· οποc *M** οπροc *O* χαρι *M* αλλεαλλεπειδη *R* ἐπειδὴ] ννteυδε *M* διελύεσθε] *scripsi* διελυεcθαι *OV** διελ.υεcθαι *V* διελυεcεαι *M** διελυεcθα *R** διιιλυεcθαι *M* διελυοεcθαι *R* διελύσασθε (*O**) *v. l. librorum Isocrateorum* διελέλυσθε *codd. Isocratei Bekkeriani omnes* τονπολειποντεc (*post* πολε *om.* μον απολε) *VRMO* 2 αποληποντεc *M** ἀπολιποντες *Isocrates* υλιαc *M* ευc *O* τὴν] γην *R** ſην *V** λακεδεμονιων *M* πακεδαιμονιων *O* συμμαχιαν *V* 3 ειcελθον *O* λιcιαc *M* *Lys. adv. Cleostr. or.* LXXVI *fr. unic. p.* 193 *B-S. fr.* 144 *p.* 279 *Müll. or.* 78 *p.* 176 *Hölsch.* τωι (*sic, non* τωλ) πρωc κλεαcτρατον *M* Κλεόστρατον· οὐδὲ] κλεοcτρατου.δε *V* τις] πc *M* 4 εἰσποίητος] *v* ειcποιιτοc *V* ειcποιετοc *M* πάθοι] παθοι (*sic Hein.* παcοι *Sp. p.* 633) *M* παῖς εἴη *H. Sauppius* μητηρα *M* αὐτοῦ τῶν] *Putschius* αυτου των *VR* αυτου του των *M* αὐτοῦ τούτων τῶν *Spengelius l. l. p.* 633 τούτων τῶν *H. Sauppius* χρεματω *M* 5 *Demosth. de cor. or.* § 3 *p.* 226 *R.* 575 *B-S.* οὐ βούλομαι δὲ δυσχερὲς (δὲ *om.* Σ *m. pr.*) εἰπεῖν οὐδὲν (οὐδὲν εἰπεῖν *cum Prisc. August. A, Bekkeri ks*), *quem l. et x indicavit et Spengelius l. l. p.* 633 *sq.* βούλομαι] *Putschius, Demosthenes* βουλαμαι *libri* 6 επειν *V* Πλάτων ἐν προτέρῳ Ἱππαρχικῷ] *om.* (*O*) *Krehlius* *Haec cum in Platonis, qui fertur, Hipparcho non legantur neque alterius Hipparchi usquam fiat mentio, scioli glossema esse videntur, ea quae ex Hippia maiore scilicet prolata erant, ad marginem ita iterantis, ut Hipparchi prioris nomen illi dialogo perperam affigeret; id quod etiam ipsum Platonis nomen bis deinceps positum videtur innuere* ἱππαρχίκῷ *C* ιπαρχικωι *VR* υπαρχικοι *M* Ἱππάρχῳ *x* οὐδεὶς] (*O*) *Krehlius* ουλε ειc *VR* ουδε ευc *M* *Plat. Hippiae mai.* 23, 42 *p.* 299 *A St.* 7 ιπιαι *VR* φηcωμην *M* καταγελῷ] (*O*) *Putschius* καταγεμι *V* κατατμιι *M* καταγελῴη *pars codd. Plat. et edd. inde a Bekkeriana* ημον *VR* εμον *M* οιδειc *M* 8 οὔ, ἣν] *cum libri innuerent, Prisciano concedendum videbatur* ωυνν *M* ουν *VR* οὐ εἰ (*O*) *Putschius cum Platone* φαιμην *M* *Ter. eun.* V 8, 2 Nemo hercle quisquam *cf. l. ex eadem cum maxime p.* 339, 4 *l.* II 1, 20 *sq.* hoc nemo fuit | Minus ineptus, magis seuerus quisquam nec magis continens 9 quisquam. G. Attici. G. ουδεποτε. Tam in *N*, *unde vix coniecerim h. l. lacunam statuendam esse* 10 οὐδέποτε] *spscr. d* ουδεποπε *r* gr. *D* in *utrobique om. M* 11 Aristophanes] *rd* cristophanes *VR* χropanes *D* Christophanes *N* *Aristoph. eccles. v.* 756 *sq. Ddf.* (751 *sq.*) 12 gr. *DN* οτι *C* · δηποτε *V* δηιτοτε *CO* δεποτε *M* αποτε *R* δῆτ' *Aristophanes* ενιcτοι χουετι *C* coiχου *V* οὕτως] (*O*) *Krehlius, Aristophanes; om. M* ουτοc *VRC* οὔ τι μὴ Ἱέρωνι (*O*) *Putschius, Aristophanes* ουτι μηιερν *R* ουτιμηι.ερν *V* ουτιμηιερη *C* ουτιμ ι ερη *M* 13 κηρικι *M* κηρυκ *R* πημπητε *M* 14 nichilominus *Nr* nichilhominus *R* 15 — *p.* 341, 8 [Attici — εἰσῆλθον] *v. v. l. p.* 339, 8 *sqq.*

ἀγανακτοῦμεν, ὅτι οὕτως δέομεν τῶν ἴσων ἀξιοῦσθαι τοῖς ἄλλοις Ἕλλησιν, ὥστε εἰρήνης καὶ συνθήκης γεγενημένων οὐχ ὅπως τῆς κοινῆς ἐλευθερίας οὐ μετέχομεν, ἀλλ' | οὐδὲ δουλείας μετρίας τυχεῖν ἠξιώθημεν. ἐν δὲ τοῖς ἑξῆς: καὶ Λακε-5δαιμονίων μὲν εἰς αὐτοὺς στρατευσάντων, δι' ὑμᾶς δὲ σωθέντες, οὐχ ὅπως τούτων χάριν ἀπέδοσαν, ἀλλ' ἐπειδὴ διελύεσθε τὸν πόλεμον, ἀπολείποντες ὑμᾶς εἰς τὴν Λακεδαιμονίων συμμαχίαν εἰσῆλθον.] haec autem figura solet fieri vel abundante abnegatione vel deficiente et a communi subaudienda. Virgilius in III Aeneidos:

10 non me tibi Troia
Externum tulit aut cruor hic de stipite manat

pro 'neque cruor'. idem in VIIII:

Non hic Atridae nec fandi fictor Vlixes.

bene dixisset etiam pro 'nec' ponens 'vel' et 'aut' nec non etiam 'et'. 15 Lucanus in IIII: 259

Quippe ubi non sonipes motus clangore tubarum
Saxa | quatit pulsu, rigidos vexantia frenos
Ora tenens spargitque iubas et subrigit artus
Incertoque pedum pugnat non stare tumultu;

20 hic enim e contrario 'que' atque 'et' pro 'nec' posuit, et ad omnia 'non' in principio positum a communi accipitur. idem in eodem:

fluvios non ille cruoris
Membrorumque videt lapsus,

pro 'neque membrorum videt lapsus'

25 Δημοσθένης κατ' Αἰσχίνου παραπρεσβείας: μηδὲν λελοιπότα μοχθηρίας. Sallustius in Catilinario: postquam victoriam adepti sunt, nihil reliqui victis fecere.

8 abundante] *r* abundantiae *M* habundantiae *RD* deficientiae *d* 9 et ac communi *M* *Verg. Aen.* III 42 *sq.* VI *D* IIII *N* 11 manat] *d* man& *D* 12 neque *ex* meque *corr. V* *Verg. Aen.* VIIII 602 in VIIII] in *V et sic ut vid. ante ras. R* in eodem *r* in II *N* 13 atride *MN* atrides *D* nec fandi] *v* nefandi *VN* fictor Vlixes] *r* fictur olixes *R* 14 bene dixisset] ne.dix̄. *N* etiam] *rd om. N* iam *VRM*, *syllaba* et *post* dixisset *om.*, aut *D* tamen (*O*) aut nec non etiam et] *d* Nec non et *D* 15 *Luc. Phars.* IIII 750 *sqq.* 16 ibi *Voss. A m. alt.* clanguore *D* 18 tenens] *in* terens *mut. O* terens *MD Voss. B* ñ tenens *Voss. A* terens *schol. in Voss. B* (nec) spargitque] *sic Voss. AB* spgitque *VR* spergetqne *N* sparsitque *v. l. codd. Luc.* 20 enim e] c *D* enim *d* e] et *M* contrario] *r* contraria *R* *post* contrario *libri add.* et rursus — τόδε καὶ τόδε *p.* 339, 9 *sq.*, *ubi cf. v. l. asteriscis notatam in adnot.* que] quē *V* quem *M* *Luc. Phars.* IIII 785 22 fluuios.Non *r* fluuios.Non *VR* 23 menbrorumque *D* lapsus] *sic etiam codd. aliquot Luc.* lapsum *Lucani Voss. AB al.* 24 pro neque membrorum videt lapsus *add. r*, *post* lapsus *om. R rell.* lapsus. G. *N* 25 Demostenes Gñ. *D* Δημοσθένης — μοχθηρίας] *sic etiam C, nisi quod vcc.* παραπρεσβείας *non adnotatum est* *Demosth. de falsa legat. or.* § 178 *p.* 397 *R.* 627 *B-S.* οὐδὲν ἐλλελοιπότα (ἐκλελοιπότα *al.*) μοχθηρίας [*et sic fortasse ipse Priscianus, apud quem* μηδὲν *literarum ordinem perturbat;* ΕΛ *vero inter* ΕΝ *et* ΛΕ *facile poterat excidere*]; *loci notitiam Arnoldo Schaefero, collegae* Δημοσθενικωτάτῳ, *debeo* κατὰ (*MO*) ΚΑΤΑ ΗΙϹΧΙΝΟΥ *R* ΠΑΡΑΠΡΕΒΕΙΑϹ *M* ΠΑΡΑΠΡϹΒΕΙΑϹ *VR* ΠΑΡΑ uel ΠΑΡΑΠΡΕϹΒΕΙΑϹ *O* μηδὲν] (*O*) *Putschius* ΜΗΔΝ *VR* ΜΗΔΗ *M* ΛΕΛΟΙΠΟΤΑ *M* 26 μοχθηρίας] (*O*) *Putschius* ΜΟΧΘΗΡΙΑϹ *VRM* *Sall. Cat.* 11, 7 27 nichil *N* fecere] *n* facere *MON*

260* Illi 'ὀφείλει μοι τόκον ὁ δεῖνα' καὶ 'ὀφείλει τόδε ποιῆσαι'. et nos 'de|bet mihi ille usuram' et 'debet illam rem facere'. nam infinitis verborum tam illi quam nos frequenter utimur loco nominum: et illi quidem pro omni casu, nos autem pro nominativo vel accusativo, ut Persius:

Sed †bonum est digito monstrari et dicier 'hic est'. 5

idem:

Euge tuum et belle.

Lucanus in IIII:

Victurosque dei celant, ut vivere durent,
Felix esse mori. 10

loco enim genetivi vel dativi vel ablativi et accusativi cum praepositione gerundiis vel supinis utimur, de quibus de verbo tractantes sufficienter docuimus.

261 Attici 'παραβάλλομαι τούτῳ' καὶ 'πρὸς τοῦτον'. | Demosthenes pro Ctesiphonte: *πρὸς ἐκείνους ἐξετάζειν καὶ παραβάλλειν ἐμέ.* 15 Romani quoque 'comparo tibi illum' et 'tecum'. Cicero pro Deiotaro: etsi inique Castorem cum Domitio comparo.

Πανταχῇ tam 'in loco' quam 'per omnes partes' significat. Demosthenes Philippicorum quarto: *καὶ κύκλῳ καὶ πανταχῇ μέλλοντας ἡμᾶς καὶ καθημένους περιστοιχίζεται.* *πανταχοῖ* 'ad 20 locum' Demosthenes: *πρὸς Ἀρτάβαζον καὶ πανταχοῖ μᾶλλον οἴχεται.* idem in Philippicis: *τῆς ἐκείνων προαιρέσεως οἵ τυ-*

1 illi. GR. et nos *DN* ΟΦΙΛΕΙ *VRM* ΜΟ *V* ΔΙΝΑ *VRM* ΟΦΙΛΕΙ *VRM* 2 usurem *VR* usu rem *MDr* infinitiuis *O* 3 utimur IN loco *r* 4 nominatiuo casu uel *N* *Pers. sat.* 1, 28 *v.* § 43 5 s& *V* At pulchrum est *cum Persio in litura n* monstrare *O* dicier] *Nrd* dicere *VRMOD* 6 iden *V* idem poeta *N* *Pers. sat.* 1, 49 7 belle] *Nr* tle *V* uelle *RMOD* 8 *Lucan. Phars.* IIII 519 *sq.* 9 Victores *Voss. B* uel uicturos *m. ant. in Voss. B* que dei] *sic* q; dei *Voss B ex corr.* ***i *m. pr.* celant] *d* cęlant *R* (*num ex* celant *mut. r?*) *Voss. A* celent *D* 11 p̄posione *D* 12 geruudis *D* generundiis *V* sufficit *V* 14 GR. *DN* Demostenes *D* demusthenes *V* *Demosth. de cor. or.* § 314 *p.* 330 *R. p.* 607 *B-S. v. infra* § 285 15 ctesiponthe *V* tesiphonte *N* tesifonte *D* siphonte *n* GR. *DN* ΕΞΕΤΑΞΕΙΝ *R* *ἐμέ*] *sic etiam* (*non* ΜΕ) *V* ΕΝΕ *M* *εἶναι* (*O*) 16 *Cic. pro Deiot. rege or.* 11, 31 17 castorum *M* cum *om. Cic. Gembl. Gud.* 2 domino *DON* comparo] (*V*) *Krehlius cum Cicerone* confero *RMODN* 18 *πανταχῇ*] *C* (*Scaliger?*) ΠΑΝΤΑΧΙ *VRD* *πανταχοῦ* (*MO*) G. *N* *Demosth. adv. Philipp. or.* I § 9 *p.* 42 *sq. R. p.* 516 *B-S.* Demosthenes — *κεκρατήκασιν πανταχοῦ*] *per omnia haec cum V fere conspirat C teste x* Demostenes philippicorum quarto. GR. Ad locum. Demostenes. GR. Idem in philippicis. GR. *D* Demosthenes philippicorum. Quarto. ΚΑΙ ΚΙ. Ad locum .G. *N* 19 philippiquorum *V* philippicarum (*M*) IIII *O* IV (*M*) *καὶ κύκλῳ καὶ*] *sic Dem. Bav. pr. Aug.* 3 *καὶ κύκλῳ* (*κύκλῳ καὶ T al.*) *codd. Demosthenis rell.* *πανταχῇ*] *Putschius, Demosthenes* ΠΑΝΤΑΧΙ *VRM* *πανταχοῦ* (*O*) ΜΗΛΛΩΝΤΑΣ *M* 20 ΗΝΑΣ *VR* ΚΑΘΕΜΟΝΟΙΣ *M* *περισχοινίζεται v. l. ap. Dem. cf. Voemelii ed. a.* 1857 *p.* 416 *sq. n.* 15 *proxime sqq. recte distinguendo emendavit Spengelius l. l. p.* 642, *nisi quod intactum reliquit πανταχοῦ* ΠΑΝΤΑΧΟΥ *MO* 21 *Demosth. adv. Philipp. or.* I § 24 *p.* 46 *R. p.* 517 *B-S.* *πανταχοῖ μᾶλλον*] *scripsi cum Demosthene, apud quem πανταχοῦ μᾶλλον olim vulgo edebatur* ΠΑΝΤΑΧΟΙ ΝΑΛΛΟΝ *VRM* *πανταχοῦ ἢ ἄλλως O?* (*cod. O per h. l. lectiones ad Putschianam fere exscripsisse videtur Presselius*) 22 (*Demosth.*) *or. Philipp.* IIII § 4 *p.* 132 *R. p.* 544 *B-S.* in *om. O* *οἱ τῆς ἐκείνου προαιρέσεως, οἱ Demosthenes* *οἵ*] ΟΥ *O*

ραννίδων καὶ δυναστειῶν ἐπιχειροῦντες κεκρατήκασιν πανταχοῦ, quod est 'in loco'. nos 'omnifariam' quidem pro 'per omnes partes' ponimus, 'ubique' autem 'in loco' et 'undique' 'de loco' et 'quo' 'ad locum'.

5 'Πάντα τὸν χρόνον' καὶ 'παντὶ τῷ χρόνῳ' καὶ 'ἐν παντὶ τῷ χρόνῳ 202 κράττει'. similiter nos. Virgilius in VIIII:

Omne aevum ferro teritur.

Illi 'παύω τόνδε λυπούμενον' καὶ 'λυπεῖσθαι' καὶ 'μὴ ποιεῖν τόδε', et nostri 'compesco illum insanientem' et 'insanire' et 'ne insaniat'.

10 Παρά apud illos et genetivo et dativo et accusativo coniungitur, et apud nos 'praeter' accusativo coniungitur et ablativo tamen, quando pro 'sine' accipitur, – ut Sallustius in Catilinario: praeter rerum capitalium condemnatis pro 'sine condemnatis', – et 'tenus' tam ablativo quam genetivo, ut 'pube tenus'. Virgilius in III:

15 Pube tenus, postrema | immani corpore pistrix.

idem in III georgicon:

Et crurum tenus a mento palearia pendent

secundum Graecos dixit.

Attici 'παρεσκευάζοντο ὡς ποιήσοντες τόδε' καὶ 'ποιῆσαι τόδε'. simi- 203
20 liter nostri. Sallustius in Catilinario: neque tamen Antonius procul aberat, utpote qui magno exer|citu locis aequioribus expeditus in fuga sequeretur. hinc videtur etiam illud:

dignus patriis qui laetior esset
Imperiis et cui pater haud Mezentius esset.

25 Attici 'παραχωρῶ σοι τοῦδε' καὶ 'τόδε'. Latinorum quoque auctores 'concedo tibi illus rei' et 'illam rem'. Lucanus in I:

tibi numine ab omni

1 κι M κ R ΔΥΝΑCΤΙΩΝ VRM ΕΠΙΧΕΙΡΟΥΝΤΕC R ἐπιθυμοῦντες Demosthenes ΠΑΝΤΑΧΟΙ RM 2 est sup. lin. add. r pro per] per D propter d 3 quo ad] Nrd cf. § 271. 273 quoque ad VRMODn 5 πάντα – κράττει] sic, nisi quod κράττειν enotatur, C χρόνῳ] ΧΡΟΝΟΙ V 6 Verg. Aen. VIIII 609 VIIII] d VIII DN 7 eiuum DN 8 παύω — τόδε] sic etiam C GR. DN ΠΑΥΑΕ M ΛΥΠΕΙCΘΑΙ VR ΛΥΠΕΙΘCΑΙ M μή] ΝΗ R 9 et nostri] VN et sic ni f. (vel et nos) r Enostri (vel Enos) R Nostri (MOD) 10 aput V 11 aput V 12 Sall. Cat. 36, 2 13 condempnatis MDN pro sine condemnatis om. N condempnatis MD ablativo] r accusatiuo VRM 14 Verg. Aen. III 427 IIII N 15 inmani MN 16 Item D Verg. georg. III 53 III] d IIII DN 19 GR. DN ΠΑΡΕCΚΕΥΑΖΟΝΤΟ M ΠΟΙΗCΑ V 20 Sall. Cat. 57, 4 21 haberat VR equioribus D 22 expeditus Krehlius cum perpaucis codd. Sallustianis expeditos libri cum Sallustianis tantum non omnibus fugas] equeretur V fuga in V cum aliquot codd. Sall. illud etiam N Verg. Aen. VII 653 sq. 23 indignus N cf. § 191 letior N 24 h aud R haut V mezentius N post esset nomen Virgilius variis modis scriptum add. VMODN, Virg in II R, quibus multaq. parantem dicere spscr. r cf. Verg. Aen. II 790 sq. et multa volentem | Dicere IIII 390 sq. et multa parantem | Dicere 25 GR. DN ΠΑΡΑΧΩΡΩ M ΚΑ V 26 illam rem sic etiam R illa re r Luc. Phars. I 50 sqq. 27 numine] Nrd numin M numen ROD nū inabomni V

Cedetur iurisque tui natura relinquet,
Quis deus esse velis.

264 Attici *παραιτεῖσθαι συγγνώμην*. *Ξενοφῶν* II *ἀπομνημονευμάτων*: *σὺ μὲν οὖν, ὦ παῖ, ἂν σωφρονήσῃς, τοὺς μὲν θεοὺς παραιτήσῃ συγγνώμονάς σοι εἶναι, εἴ τι παρημέληκας τῆς μητρός.* Livius LVI ab urbe condita: Q. Pompeium | morbum excusasse ferunt, ne, cum interesset deditioni, animos Numantinorum irritaret. 5

Attici '*παρὰ σέ*' pro '*παρὰ σοί*', quomodo et nos 'apud te'. Aristophanes *ποιήσει*: 10

Γυναῖκα δὴ ζητοῦντες ἐνθάδε ἥκομεν
Ἥν φασιν εἶναι παρὰ σέ.

265 Illi *παντὸς μᾶλλον*. *Πλάτων πολιτικῷ*: *σκοπῶμεν δὴ προσσχόντες τὸν νοῦν εὖ μάλα, πότερον παντὸς μᾶλλον αὐτῶν ἔχει διαφοράν.* Virgilius in I: 15

Quam Iuno fertur terris magis omnibus unam
Posthabita coluisse Samo.

Περί apud illos et praeponitur et postponitur et diversas habet signi-

1 iurisque tui] *sic etiam Voss. AB al. Luc.* iurique tuo *pars codd. Luc.* 2 uellis *V* 3 G. Xenophon ut G. *N* GR. *D* CYΓNωMHN *VRM* *Xenoph. memorab.* II 2, 14 II apomnemoumaton *M* *Ἀπομνημονευμάτων B.* (*O*) 4 *σὺ μὲν οὖν, ὦ*] *Putschius* COI MEN OYNωN *VR* COI MEN OYN ON *M* COI MEN OYΠωN *O* *σὺ οὖν, ὦ codd. Xenoph.* *ἂν*] *sic etiam, non* ΔH, *V* *σωφρονήσῃς*] *scripsi* CωφPONHCEIC *VRO* CωφPONNCEIC *M* *σωφρονῇς libri Xenophontei* TOIC *M* *παραιτήσῃ*] (*O*) *Putschius cum Xenophonte* ΠAPITHCHI *M* ΠAPAITHCEI *VR* 6 CYΓNωMONAC *VR* *σοι*] OI *V* *τι*] Π *M* *παρημέληκας*] (*O*) *Putschius, Xenophon* PAPHNEΛHKAC *VR* PAPENEMEΛHKAC *M* NHTPOC *VM* *Liv. ab u. c. fr. lib.* CVII *t.* XIV *p.* 794 *sq. Drakenb. ed. Stuttg. lib.* LVI *t.* VI *p.* VII *Weissenborn. ed. Teubn.* 6 LVI] *ad hunc librum h. l. pertinere scite demonstrat Drakenborchius l. l. et sic MD* LVII *VRO* CVII *C* in. XLVI *N* Q.] *sic scribendum erat secundum notam* q̃. *in VR;* Quae *O, ni ipsam illam notam puncti ratione non habita in* Quae *solvit Presselius*, quem *D* qui *MN* VI (*i. e.* Sextus) *r: at est Q. Pompeius cos. a. u.* 613, *a. C. n.* 141 excusasse] *r* excussasse *D* 9 Attici. GR. Quomodo *DN* pro] ΠPO *R* ΠΓO *V* Aristophanes] *r* cristophanes *VR* Christophanes *N* *ποιήσει — διαφοράν*] GR. *DN* 10 *ποιήσει*] *sic RMO, quod assecutus erat Brunckius* ΠOINCEI *V* *Aristoph. poes. fr. unic. Bgk., fr. com. Gr.* II 1132 *cf.* V *p.* 66, *p.* 509 *ed. min. Mein.* 11 *δὴ*] *sic etiam M teste Heinio, quod merito servavit x; δὲ* (*O*) *δ' ἐξαιτοῦντες coni. Bergkius* (*cf. Maur. Schmidt act. ant. Marb.* 1856, 535) ZHTOINTEC *M* ZHΓOYNTEC *R* *ἐνθάδ' ἥκομεν* | *Ἥν φασιν sic olim ex vestigiis cod. Monac. M. Hauptius in scheda ms. in apparatu Lindemanniano servata, F. V. Fritzschius* (*cf. Iacobium in fragm. com. t.* V *p.* CXLII), *Guil. Dindorfius, recepit Bergkius* ENΔAΔE EIKOMHN. HNΘACIN *V* ENEAΔE EIKOMHN HNΘACIN *R* ENEAΔE (*sic teste Heinio*) IKOMNNHN EACIN *M* *ἕνα δ' οἶκον, νυνὶ ἔασον* (*O?*) *ἐνθάδ' ἔθ' ἱκόμην, Ἣν ἐᾷς συνεῖναι* (*ἔα συνεῖναι Krehlius in ind. Graeco s. v. ἔασον* II 545) *Spengelius l. l. p.* 627 13 MAΛΛωN *M* *Plat. politici c.* 44 *p.* 306 *C St.* ΠOΛITIKOI *M* CKOΠωMHN ΔE *M* ΠPOCXONTEC (*MO*). *v. l. ap. Plat. προσχέοντες Plat. Clarkianus προσέχοντες x cum Plat. cod.* 𝔄 14 *εὖ*] EI *M* *πότερον*] (*O*) *Krehlius x Plato* ΠPOTEPON *VR* NPOTEPON *M* *πότερον οὕτως ἁπλοῦν ἐστι τοῦτο ἢ παντὸς μᾶλλον αὐτῶν ἔχει* (*ἔχον et ἔχειν al.*) *διαφορὰν τοῖς ξυγγένεσιν ἔς τι* (*sic editores Turicenses, ἔς τι nonnulli codd. ΣΥ et corr. Π, ἐστί codd. plerique, ἐστί τι Heindorfius*) *Plato* MAΛΛO AYTωN *M* 15 *Verg. Aen.* I 15 *sq.* 17 post abita *N* ſamõ. *D* samno *M* 18 et postponitur *post* et praeponitur *om. MN, add. n* et postnitur *V* et diversas] ut diuersas *M*

ficationes, quomodo et apud nos 'de' et 'prae' et 'pro' et pleraeque praepositiones. Herodotus historiarum I: *παιδὸς μὲν περὶ τοῦ ἐμοῦ μὴ μνησθήσεσθαι.* Virgilius in IIII:

Te propter Libycae gentes Nomadumque tyranni
5 Odere.

et 'qua de re' pro 'de qua re'. Terentius in Andria:

I prae, sequar,

pro 'praei'.

Attici '*περιορᾶν αὐτὰς*' *καὶ* '*αὐτῶν*'. nostri 'despicio, contemno, 266
10 sperno illum' ad accusativum solum.

Illi '*πεπίστευμαι σοὶ*' *καὶ* '*ὑπὸ σοῦ*'. *Μένανδρος ἐπικλήρῳ*:

οὔπω σοι πεπίστευμαι;

nos quoque 'credor tibi' et 'credor a te'.

Attici '*πειρᾶσαι ταύτην*' *καὶ* '*ταύτης*'. *Θουκυδίδης* in IIII: *βου-*
15 *λόμενος τῷ μὲν λόγῳ, καὶ ἅμα, εἰ δύναται, ἔργῳ τῆς Νισαίας πειρᾶσαι.* Aristophanes *ἱππεῦσιν:*

Πολλῶν γὰρ δὴ πειρασάντων αὐτὴν ὀλίγοις χαρί-σασθαι.

Latini ad accusativum solum. Virgilius in II:

20 Aut terebrare cavas uteri et temptare latebras.

'expertus' tamen et 'illam rem' et 'illius rei' - Virgilius in X:

Sescentos illi dederat Populonia mater

1 aput *V* pleraeque] *r* plęręque *D* plereque *N* pleraque *VR* 2 *Herod. hist.* I 36 in historiarum I. *D* GR. *DN* *παιδὸς — μνησθήσεσθαι*] *sic teste x VC* 3 ΜΝΗCΟΗCΕCΟΑΙ *VR* ΜΝΗCΟΕCΕΑΘΙ *M* ΜΝΗΠΘΕCΕΩΑΙ *O μνησθῆτε ἔτι Herodotus* *Verg. Aen.* IIII 320 *sq.* 4 Libicę *N* lybycae *VR* lybyce *D* nonadumque *M* numadumque *r* tyrannio dere *V* 6 et quā de *V* et quam de *M* *Ter. Andr.* I 1, 144 *cf. lib.* XIIII § 10 7 I prae sequar] *r* idem in I p̄ sequar *RVM* Idem in .I. I pre sequar *N* 8 preị *N* 9 *περιορᾶν — αὐτῶν*] *sic etiam C* ΠΕΡΙΡΑΝ ΑΥΤΑC ΚΑΙ ΑΥΤΩΝ *D* G. ΠΕΡΙΟΠΙΑ (ΠΕΡΙΟΠΙΑ *in ras.*) *N* despicio] *r* despici *VR* contēpno *N* 10 ad] *d* & *D* 11 Illi *om. O* GR. *DN* *σοὶ*] CΩΙ *M* ΜΗΝΑΝΑΡΟC *M* ΜΝΑΝdΡΟC *VR* *Menandri epicl. fr.* IX *com. Gr. fr.* IV 118, *p.* 900 *ed. min. Mein.* ΕΠΙΚΛΗΡΩΙ *VR* 12 COY *M* CO *R* ΠΕΠΙCΤΕΥΜΑ *M* *interrogationis signum post πεπίστευμαι add. Meinekius l. l.* V 102 14 GR Aristophanes GR. *D* .G. *N* ΠΕΙΡΑC Α'ΤΑΥΤΗΝ *V* ΠΕΙΡΑCΑΥ ΤΑΥΤΕΝ *M* ΕΤΘΥΚΙdΙdΗC *V* *Thuc.* IIII 70 *βουλόμενος*] *(O) Putschius, Thucydides* ΒΟΥΛΟΗΝΟC *VR* ΒΟΥΛΗΝΟC *M* 15 *τῷ μὲν*] ΤΟΙ ΜΕΝ ΤΩΙ (*nonne tantum* ΤΟΙ ΜΕΝ. *ut τῷ ed. Krehlianae delere oblitus sit Presselius?*) *O μὲν τῷ (δὲ τῷ unus Par. C) codd. Thucydidei* *τῷ μὲν — πειρᾶσαι*] *cum V fere conspirat C teste x: non dubito, quin inde* ΚΑΙΝΑΤΙΑΥΝΑΤΙ *in ed. Putsch. depromptum sit* *λόγῳ*] *(O) Putschius, Thucydides* ΑΤΩΙ *VR* ΑΓΩΙ *M* *ἅμα εἰ*] *(O) Putsch. Thucydides* ΑΝΑ ΤΙ *VRM* *δύναται*] *VR* ΔΥΝΑΤΑΤ *M* *δύναιτο e Thucydide Dukerus ad Thuc. l. l.* ΕΡΓΟΙ *M* ΤΕC *M* *Νισαίας πειρᾶσαι*] *(O) Krehl. x. Thucydides* ΝΙCΕΑC ΠΙΡΑCΑΙ *VR* ΝΙCΕΑC ΠΙΡΑΙCΑΙ *M* 16 Aristophanes] *r* cristophanes *VR* *Aristoph. eqq. v.* 517 *Ddf.* (514) 17 *γὰρ δὴ*] ΚΙΑΡΑΕ *M* ΓΑΓΑ *O* *ἤδη Arist. Laurentiani tres* ΑΥΤΕΝ *M* ΟΛΛΓΟΙC *R* ΟΜΓΟΙC *V* *ὀλίγοις πάνυ Ravennas ὀλίγοις ἤδη Venetus Arist.* ΧΑΡΙCΑCΕΑΙ *M* 19 *Verg. Aen.* II 38 20 Aut terebrare] *d* Amterebrare *D* terebrare] *Pal. m. alt.* cerebrare *m. pr.* utero *Pal.* temptare] *sic M* (*Pal. et Rom. scripturas non adnotavi*) tentare *(O)* 21 illum rem *M* illius] *d* illi *D* *Verg. Aen.* X 172 *sq.* 22 Sescentos] *sic etiam R cum libris Verg.* sexcentos *ODNR m. alt. corr.* *post* Sescentos *sqq.* — tecentos *om. M* Populonia] *Rom. m. alt.*

Expertos belli iuvenes, ast Ilva trecentos -;
sed magis nomen est.

XXVI 267 Attici 'περὶ τόσους' καὶ 'περὶ τόσοις'. Theopompus Philippicon VIIII: τὸ μὲν μῆκος περὶ τεσσαράκοντα σταδίους. Lycurgus ἐν τῷ περὶ τῆς ἱερείας: ὡς περὶ εἴκοσιν ἀνθρώποις. hinc 5 nostri || 'viginti passus' et 'viginti passibus aberat'.

Attici 'περὶ πολλοῦ' καὶ 'περὶ πλείστου ἡγεῖσθαι'. Terentius similiter in Andria:

Sive haec te solum semper fecit maximi.

Illi 'πεποιηκὼς δείξω' ἀντὶ τοῦ 'πεποιηκότα ἐμαυτὸν δείξω'. huic 10 simile Virgilius in II:

sensit medios illapsus in hostes

pro 'illapsum se esse'. |

268 Illi 'περίφοβός ἐστιν πρὸς τὸ ποιῆσαι' καὶ 'ποιῆσαι'. Δείναρχος κατὰ Τιμάρχου: περίφοβος ἦν πρὸς ὑμᾶς εἰσελθεῖν. similiter 15 nos 'trepidus est ad faciendum' et 'trepidus est facere'. Virgilius in bucolico:

Cur non, Mopse, boni quoniam convenimus ambo,
Tu calamos inflare leves, ego dicere versus,

pro 'boni ad calamos inflandos' et 'ad dicendos versus'. 20

Attici 'περιβαλεῖν ἐκεῖνον συμφορᾷ' καὶ 'περιβαλεῖν ἐκείνῳ συμφοράν'. et nostri 'circumdare illum casibus' et 'circumdare illi casus', quomodo 'tot volvere casus' et 'tot volvi casibus'. Virgilius in I:

Quidve dolens regina deum tot volvere casus.

idem in eodem: 25

Argentum Pariusve lapis circumdatur auro.

similiter 'induo te veste' et 'induo tibi vestem'. Virgilius in XI:

corr. populoni *O Rom. m. pr.* populania *V* 1 expertas *O* astilba *N* 2 *post* nomen est *in mg.* quando gen&iuo coniungitur. Nā participiū expertus bellū dicitur *add. r* quando genitiuo iungitur *d* 3 Attici G. theopompus philippic̄. Vir. in III. Hinc nostri *N* Attici. GR. Hic (*om.* nostri) *D* teopōpus *V* *Theopompi hist. Philipp. lib.* VIIII *fr.* 82 *ap. Müllerum fragm. hist. Gr.* I 291 4 VIII *M* μῆκος] ΒΚΟϹ *M* ΤΗϹϹΑΡΑΚΟΝΤΑ *M* licurgus *RM* *Lycurgi de sacerdote or.* VII *fr.* 22 *p.* 266 *B-S.* VII 52 *p.* 362 *Müll.* 5 ὡς περὶ] (*O*) *Krehlius* ωϹ ΠΕΡ *V* ωϹΠΕΡ *RM* ΑΝΕΡωΠΟΙϹ *M* ἀνθρώπους (*O*) hic *VR et sic* (*v. supra lin.* 3) *D* 6 xx* passus (x) *N* 7 Atti *M* G. *N* ΠΟΛΛΟΙ *M* ΙΤΟΛΛΟΙ *D* περὶ] *om.* (*O*) ΝΕΡΙ *D* Π*****ΛΕΙϹΤΟΥ *Rr* ΙΤΑΕΥϹΟΤΟΝ *D* ΗΓΕΙϹΕΑΙ *M* ΙΓΕΙϹΕΑΙ *D* *Ter. Andr.* I 5, 58 9 haec te] *sic etiam pars codd. Ter. et Donatus ms. a Bentleio l.* hoc te *O* te haec *Bas. Vat. al. codd. Ter.* facit *O* maximi *ex* maximum *corr. N* maxumi *Bas.* maximum *codd. Ter. recc.* maximus *M* 10 *post* δείξω *sqq.* — δείξω *om. O* ΕΝΑΥΤΟΝ ΔΕΙΞΟ *M* 11 *Verg. Aen.* II 377 *cf.* § 215 14 GR. *DN* πρὸς τὸ ποιῆσαι] ΠΡΟϹ ΤΟ ΝΟΗϹΑΙ *M* πρῶτος ποιήσας (*O*) ΔΙΝΑΡΧΟϹ *VRM* *Dinarchi adv. Timarchum or.* LXXXVIII *fr. unic. p.* 339 *B-S.* LXXXVIII 127 *p.* 469 *Müll.* 15 Τιμάρχου] (*O*) *Putschius* ΤΜΑΡΧΟΥ *VR* ΜΑΡΧΟΥ *M* ΕΙϹΕΛΕΕΙΝ *M* 16 nos *om. M* et trepidus facere *D* *Verg. ecl.* 5, 1 *sq. cf. lib.* XVII § 149 18 mobse *N* boni *sup. lin. add. in N* 19 leuis *r* 20 ad dicend *D* 21 GR. *DN* ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΕΙ *VR* 22 illi *sup. lin. add. d* casus | casus *N* casius *v* 23 volvi] uoluere *V* *Verg. Aen.* I 9 25 *Verg. Aen.* I 593 26 Pariusve] *sic etiam Verg. Fr.* pariusque *Rom.* parius ut apis *V* 27 veste] *ex* uestē *corr. N* *Verg. Aen.* XI 76 *sq.* XI] *r* X *RN*

Harum unam iuveni supremum maestus honorem
Induit.

idem in X:

An sese mucrone ob tantum dedecus amens
5 Induat?

Πη apud Graecos infinitum gravatur, interrogativum circumflectitur. 269
similiter apud nos 'qua' et 'quo'.

Attici '*πιστεύω ταῦτα*' *καὶ* '*τούτοις*'. *Δημοσθένης κατ'* | *Αἰσχίνου: οὔτε πιστεύειν ἐβούλεσθε πλὴν ἃ οὗτος ἀπήγγελλεν.* sed
10 haec synemptosis esse videtur, ad verbum enim sequens accusativo usus est; dativo autem et accusativo simul frequenter iungitur 'credo' verbum.
Terentius in adelphis:

quid . credas? aut cui credas?

idem in Andria:

15 Credon tibi hoc nunc?

Attici '*πλείω ἡμέρας τρεῖς*' *καὶ* '*πλείω ἡμέρας ἢ τρεῖς*' *καὶ* '*πλείω* 270
τριῶν'. nos quoque 'plus tres dies' et 'plus quam tres dies' et 'plus tribus diebus'. *Πλάτων ἐπιταφίῳ: καὶ ἐμοὶ αὕτη ἡ σεμνότης παραμένει ἡμέρας πλείω τρεῖς.* similiter '*πλείους ἑνὸς*' *καὶ* '*πλείους*
20 *εἷς*'. *Αἰσχίνης ἐν τῷ κατὰ Κτησιφῶντος: εἴ πού εἰσι νόμοι πλεί-*

1 iuueni supmum mestus *D* inueni supmum mestus *N* inuen[1] supmū mutostus *V* maestus] *Vergilius* m**estus (*altera litera erat* a *ni f.*) *R* mun&us *M* moestus (*O*) 3 idem] *r* inde *VR* *Verg. Aen.* X 681 *sq.* 4 An] *Med. m. alt.* ad *m. pr.* sesse *M* mucrone] *sic Pal. ex corr.* mucroni *Pal. m. pr. Rom.* mucronē *R cum nonnullis Verg. codd. dett. et sic r* § 284 amens] *r* mens *VRM* 5 inbuat *Pal.* 6 *Πη*] *sic etiam C, ex quo πῆ adnotatum est;* G. ΠΕ *N* 7 quā et quō *V* quo. Attici. GR. Sed *D* quo. G. Attici. Sed *N* 8 *πιστεύω — τούτοις*] ΠΙCΤΕΥΩ ΤΑΥΤΑ *R del. et in mg. ascr.* ΠΙCΤΕΥΓΟ ΤΑΥΤΑ.ΚΑΙ ΤΑΥΤΟΙC *r* ΚΑΙ ΤΟΥΤΟΝC *V* *Demosth. de falsa leg. or.* § 23 *p.* 348 *R.* 612 *B-S. οὔτε πιστεύειν ἐβούλεσθε* (*sic Σ August. A. ἠβούλεσθε rell.*) *ἄλλα πλὴν ἃ* (*fuerunt qui ὧν legerent cf. adn. Dindorfii*) *οὗτος ἀπηγγέλκει* (*ἀπήγγελκε ΣΦ*) ΚΑΤΑ *VRO* 9 ΠΙCΤΕΙΕΙΝ *VR* ΕΒΟΥΛΕCΘΕ *V ἐβουλήθη C*(*O*) ΠΛΗΝ *M* ΗΛΗΝ *V υπάθη C*(*O*) *ἀπήγγειλεν C* 10 hoc (*VM*) sinemptosis *VMN* synemtosis *D* ad verbum] Aduerbium *N* 11 .Credo *D* 12 *Ter. adelph.* III 2, 32 13 quid iam credas *Bas.* quid credas iam *Bemb.* 14 *Ter. Andr.* III 2, 17 15 credone *N* credo tibi honunc *V* credo nunc tibi hoc nunc *M* nunc. G. Attici. Nos *N* nunc Attici GR. Nos *D* 16 *πλείω*] *υ* ΠΛΕΙΜ *V* '*πλείων et mox D* (*i. e. noster V; at is utrobique* ΠΛΕΙΜ) *forte pro πλείω ἢ' x* ΕΜΕΡΑC *M* *καὶ πλείω ἡμέρας ἢ τρεῖς*] *om.* (*O*) *πλείω*] *υ* ΠΛΕΙΜ *V* ΠΛΗΙΙC *M* *ἢ om. R* (*non om. V*) *πλείω*] *scripsi* ΠΛΙΙΟΗ *VRM πλείω ἡμερῶν* (*O*) *Putsch.* 17 plus tredies *R* et plus quam tres dies] *r om. R rell* 18 GR. *DN* *Plat. Menex. c.* 2 *p.* 235 *B-St.* ΕΠΙΤΑΦΙΟΙ *M* *καὶ ἐμοὶ — τρεῖς om. O* *ἐμοὶ*] ΕΤΜΟΙ *CM quod videtur ἔτι μοι Spengelio l. l. p.* 657: *possit* ΕΤ *etiam v. l. esse ad καὶ pertinens, ut ἐμοὶ ex* ΕΤΜΟΙ *ortum sit: nam μοι exhibent codd. Plat.* *αὐτὴ ἡ*] ΑΙΤΗ Η *C* ΑΥΤΗΝ *VR* CΕΜΝΩΤΗC *M* CΕΜΟΜΝΕ *C* 19 ΕΜΗΡΑC *M* *πλείους v. l. nonnullorum codd. Plat.* *τρεῖς*] *sic etiam C ἢ τρεῖς x cum libris Plat.* similiter *del. r* similiter — *εἷς* (*vel — Αἰσχίνης vel — Κτησιφῶντος*) *extant in O, desunt certe sqq.* — *λ' p.* 348, 2 Similiter. GR: nostri quoque *D* Similiter nostri quoque *N* ΠΛΕΙΟΥC *VR* ΠΛΕΙΟΥC *VR* 20 *εἷς*] *υ* ΕΙ *M ἢ εἷς x* *post πλείους εἷς excidisse videtur καὶ 'πλείους ἢ εἷς'* *Aeschin. adv. Ctesiph. or.* § 38 *p.* 430 *R.* 449 *B-S.* ΚΤΗCΙΦΟΝΤΟC *V* ΚΤΗCΦΩΝΤΟC *M* *εἰ*] *ἢ εἰ Aeschines ἢ* (*εἰ om.*) *Aesch. codd. Bekkeriani fh* ΝΟΝΟΙ ΠΛΕΙΟΥC *VR* *ἑνὸς post πλείους ex Aeschine add. Krehl. x*

ους ἀναγεγραμμένοι περὶ ἑκάστης πράξεως εἷς. Δημοσθένης quoque ἐν τῇ πρὸς Εὐβουλίδην ἐφέσει: οὐ πλείους ἢ λ'. nostri quoque hac constructione ad omnes casus utuntur. Terentius in eunucho:

non plus triduum. 5

Virgilius in I:

noctem non amplius unam

Falle do||lo.

Lucanus in VII:

plus est quam vita salusque, 10

Quod per|it.

Cicero in frumentaria: pluris dimidio. (idem pro Roscio: annos natus maior quadraginta.)

271 Πλήν. hoc Attici construunt cum omni casu absque vocativo, quomodo et nostri 'nisi' et 'dumtaxat', ut 'nisi ille dicat, nisi illius iussu, 15 nisi illi congrue, nisi illum doceam, nisi illo praesente'.

Ποῖ Graeci frequenter 'in locum', ποῦ 'in loco'. Homerus tamen:

Αἰνεία, Τρώων βουληφόρε, ποῦ τοι ἀπειλαί;

Romani 'quo' ad locum, 'ubi' in loco.

Attici 'πολὺ μᾶλλον' καὶ 'πολλῷ μᾶλλον' καὶ 'πολὺ μάλιστα'. nos- 20 tri ad ablativum 'multo magis' et 'multo maxime'. Πλάτων πολιτείας τρίτῳ: πολὺ δὲ ἥδιστος παῖς. Sallustius in Catilinario: ea tempestate mihi imperium populi Romani multo maxime miserabile visum est.

1 ΑΝΑΓΕΓΡΑΝΝΕΝΟΙ *VR* γεγραμμένοι *codd. Bekk. cd* ΗΚΑCΤΕC *M* ΤΙΡΑΞΕωC ΕΙC *R* ΠΡΑΞΕωCΕΙC *V* πράξεως *Krehl. x cum Aeschine* πράξεως ...... εἷς, *ut post* πράξεως *locus exciderit, cuius ultimum superesset vor.* εἷς, *Spengelius l. l. p.* 638 *sq.* εἷς *om. Krehl.* ΔΗΝΟCΘΕΝΗC *R* ΔΕΜCΘΕΝΗC *V* *Dem. adv. Eubulidem or.* § 10 *p.* 1302 *R. p.* 904 *B-S.* 2 ΕΝ ΤΕΙ *M* Εὐβουλίδην] *ex* ΕΥΒΟΥΛΙΔΗΝ *corr. R* ΕΙΒΟΙΛΙΔΗΝ *M* ΕΦΕΙ *V* 3 *Ter. eun.* I 2, 104 non plus biduum; *in eadem comoedia* triduum *legitur* II 1, 17 *et* 18 6 *Verg. Aen.* I 683 *sq.* 9 *Luc. Phars.* VII 639 *sq.* 11 perit] (*M*) *Krehl. cum Lucano* periit *VRODN* 12 *Cic. in Verr. or.* II III 33, 77 dimidio fere pluris frumentaria] *v* fromentaria *V* dimido *V* domidio *M* *post* dimidio *in mg.* Idem p roscio Annos matus (N *supra*) maior *add. r om. R rell. v. Cic. pro S. Roscio Am. or.* 14, 39 annos natus maior quadraginta, *unde mancum additamentum supplevi* 14 ΠΛΕΝ *D* G̃. Pʀᴇɴ *N* 16 congruae *RN* congruo *r* p̄sente. G. ποι. Frequenter ad locum. ΥΤΟΥ. in loco. Homerus tam̄. G. Romani *N* 17 *Hom. Il.* XX 83 18 GR. *D* ΑΙΝΕΑ *V* ΑΝΝΕΙΑ *r* ΑΙΝΕΙ *M* ΒΟΥΛΕΦΟΡΕ *M* ποῦ ΑΝΕΝ ΙΛΑΙ (ũ *supra*) (*sic excerpta in x*) *C* 19 qo *V* 20 Attici. Nr̄i (*om. nota lac.*) *D* G. *N* ΠΟΛΥΙ *M* ΝΑΛΛΟΝ *V* ΝΑΛΟΝ *R* ΝΑΛΛΟΝ *V* ΠΟΛΙ *V* ΜΑΛΛΙCΤΑ *M* ΝΑΛΙCΤΑ *VR* 21 G. *N* *Plat. reip. lib.* III 9 *p.* 397 *D St.* πολὺ δὲ (γε *al.* τε *unus Bekkeri cod.*) ἥδιστος παισί (καὶ παισὶ *pars codd. Plat.*) τε καὶ παιδαγωγοῖς (δημαγωγοῖς *Platonis* Φ); *locum indicavit Spengelius l. l. p.* 657 πολιτείας] (*O*) *Putsch.* ΠΟΛΙΤΙΑC *r* ΠΟΛΙΤΑC *VRM* ΙΤΟΛΛΤΑC *D* 22 ΡΙΤωΙ *M* ΟΙΤΟΙ *D* ΔΗ *VMO* παῖς] ιπα&e (*sic*) *D*; *fort.* παισί Salus *V* *Sall. Catil.* 36, 4 23 maxime] *r* maximi (me *supra*) *VR* maximime (*i. e.* maximi) *M*

Attici 'πολεμήσαντες τὸν πόλεμον' καὶ 'στρατεύσαντες τὸν πόλεμον'. 272
Θουκυδίδης in prima: *Λακεδαιμόνιοι δὲ μετὰ ταῦτα τὸν ἱερὸν καλούμενον πόλεμον ἐστράτευσαν.* similiter μάχην ἐμάχοντο. et nostri 'servitutem serviunt'. Terentius:

5 Cantilenam eandem canis.

Illi 'πολλοῦ χρόνου' καὶ 'χρόνῳ πολλῷ' καὶ 'χρόνον πολὺν' | καὶ 'χρόνος πολὺς τόδε οὐκ ἐγένετο'. Πλάτων περὶ ψυχῆς: *οὔτε τις ξένος ἀφίχθη χρόνου συχνοῦ ἐκεῖθεν.* Romani 'multum tempus' et 'multo tempore'. Virgilius in VI:

10 Nec plura his. ille admirans venerabile donum
Fatalis virgae, longo post tempore visum.

Terentius in eunucho:

Illum liquet mihi deierare his mensibus
Sex septem prorsus non vidisse proximis.

15 Virgilius in I:

iovisque
Et soror et coniux una cum gente tot annos
Bella gero.

Illi 'πολεμεῖ μοι' καὶ 'πολεμεῖ πρός με'. nos quoque 'pugnat mihi'
20 et 'pugnat ad me' - similiter 'certat' et huiuscemodi alia - et 'mecum'. Virgilius:

una cum gente tot annos
Bella gero.

1 Attici — ἐστράτευσαν] *om. O* Attici. GR. Tuchidides in prima. GR. *D* Attici G. *N*; '*Scal.*' (*i. e. h. l. C ni f.*) 'Attici πόλεμον ἐπολέμησαν. similiter μάχην ἐμάχοντο. *A. C.*' (*i. e. Alius Codex*) 'πολεμήσαντες τ. π. καὶ κροτήσαντες τ. π. Thucydides — ἐκρότησαν' *x* ΠΟΛΕΜΗΣΑΝΤΕΣ *VR* πόλεμον] (*sic* πόλεμον ἐπολέμησαν) *Putsch.* ΠΟΛΕΜΟΝ *V* ΤΟΛΕΜΟΝ *M* ΠΟΛΕΜ *R* ΚΙ *M* Κ *R* ΠΟΛΕΜΟΝ *VR* 2 *Thuc. hist.* I 112 in prima] *A.* (*M*) ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΟΙ *VR* δὲ μετὰ ταῦτα] *scripsi cum Thucydide* ΔΕΜΕΤΑΥΤΑ *VR* ΔΕΛΕΝΤΑΥΘΑ *M* δ' ἐνταῦθα *Putschius*; *at* Μ *ut assolet in* Ν *corrupta* (*cf. modo hic infra vv. ll. ad* μάχην ἐμάχοντο) *et syllaba* ΤΑ *sibi insidente semel scripta ipsa scriptura Thucydidea vel a codd. Prisciani dilucide servata est* ΕΡΟΝ *V* 3 ΚΑΛΟΥΜΕΝΟΝ *V* ΚΑΛΟΙΜΕΝΟΝ *M* ΠΟΛΕΜΟΝ *V* Π *R* ἐστράτευσαν] ἐπολέμησαν *codd. nonnulli Thuc. interpolati* μάχην ἐμάχοντο] *om.* (*MO*) ΜΑΧΗΝ ΕΜΑΧΟΝΤΟ *r* ΜΑΧΗΝ ΕΜΑΧΟΝΤΟ *VR* ΜΑΧΗΝ ΗΜΑΞΩΝΘΟ *D* ΜΑΧΗΗΝ *N* et *om. O* 4 seruitute *D* uel seruitutem *spscr. d* seruitutem uel seruitude *O* terrentius •• (in) *R* terentius in *VO* et (?) terentius in *M* Terentius: Cantilenam] Salusti' (*in litura*) in catilinario· | Nã (Nã *in mg. add. d*) *Dd* *Ter. Phorm.* III 2, 10 5 catile nam *M* 6 Illi — ἐκεῖθεν] *om. O* GR. *DN* ΧΡΝΩΙ *RM* ΡΟΛΥΝ *V* 7 ΠΟΛΙC *M* *Plat. Phaedon.* I, 1 *p.* 57 *A St.* οὔτε σιοξενος ΑΦΕΙΧΟΝ χρόνου ἐκειτεν (*sic*) *C* 8 ἀφίχθη] *V et sic emendaverat Krehlius* ΑΦΕΙΧΘΗ *RM* ἀφῖκται *Plato* συχνοῦ] (*M*), *om. VRC, ex Platone add. Putschius* ΕΚΕΙΕΕΝ *M* 9 *Verg. Aen.* VI 408 *sq.* VII *ODN* 10 donum] *r* domum *R* 11 uirge *DN* 12 *Ter. eun.* II 3, 40 *sq.* 13 mi *Bemb.* degerare *V* delerare *ex* delirare *m. ant. ut vid. corr. in Bemb.* 14 sex t septem *Bas.* prorsus] *codd. aliquot Ter. recentiores* prosus *V* prorsum *Bemb. Bas.* proximis] *sic corr. m. satis ant. in Bemb.* proxumis *Bemb. m. pr.* 15 *Verg. Aen.* I 46 *sqq.* (*deficit Pal.*) 17 coniux] *sic etiam Med* coniunx *MONr cum Rom.* 19 GR. *DN* 20 certat] certat mihi *d* huiusmodi *N* 21 *Verg. Aen.* I 47 *sq.*

273 'Ποιήσασθαι πρόνοιαν τῆς πόλεως' καὶ 'περὶ τῆς πόλεως'. nostri quoque 'faciens curam urbis' et 'super urbe'.

Attici 'πορεύομαι πρὸς περίπατον' καὶ 'εἰς περίπατον'. et nostri 'eo ad urbem' et 'in urbem'. Virgilius in II:

Mugdonides illis ad Troiam forte diebus 5
Venerat.

idem in bucolico:

Quo te, Moeri, pedes? an, quo via ducit, in urbem?

Πολλοῦ γε δεῖ. nos 'eget' verbum tam genetivo quam ablativo coniungimus: 'egeo illius rei' et 'illa re'. 10

Illi ποῖ 'ad locum', et nos 'quo'.

Illi | ‖ Πυθοῖ, Ἰσθμοῖ, Μεγαροῖ, οἴκοι, ἐνταυθοῖ, [ἐν Πυθοῖ] 'in loco'. pro his nos genetivis, si primae sunt vel secundae nomina urbium, sin tertiae, ablativis utimur et in semper pluralibus, ut 'Romae, Tyri, Carthagine, Athenis'. 15

Attici πότερα et singulari et plurali numero adiungunt. Πλάτων πολιτείας I: πότερα ἐκεῖνο δοκεῖ σοι μιμεῖσθαι ἢ τὰ τῶν δημιουργῶν; nos vero 'utrum' utrique numero adiungimus: 'utrum bonae sunt hae res an illa?'

274 Attici πονηρὸς τὴν τέχνην. Φρύνιχος τραγῳδοῖς: 20

1 GR. DN ποιήσασθαι] (O) Putschius ΠΟΙΗCACCAI M ΠΟΙΗCACΑΙ VR ΠΟΙΝCACAI r πόλεως] r ΠΟΛΕΙω R alterum πόλεως sic etiam R 3 GR. DN ΠΟΡΕΥΜΑΙ r καὶ εἰς περίπατον post περίπατον om. O 4 Verg. Aen. II 342 sq. (....) | Mygdonides. illis etc. . 5 Migdonides DNr Mygdonides (MO) cum codd. Vergilianis 7 Verg. ecl. 9, 1 (def. Rom.) 8 meori M uiadducit Rr ui aducit V urbem ex orbem corr. Pal. m. alt. 9 G. N γε] CE C(O) TE M tam] r **** R quam datiuo VRM 10 ut egeo N illa re] sic etiam VRM re. Illi. GR. In loco pro his D 11 ΠΟ.Ι. V G. ΠΟΙ N 12 G. N Πυθοῖ] (O) Putsch. ΠΟΥΘΟΙ r ΠΟΙΘΟΙ M ΠΟΙ.ΘΟΙ V ΠΟΙΟΟΙ R Ἰσθμοῖ] (O) Putsch. ΕΙCΘΜΟΙ VR ΕΙCΕΜΟΥ r ἐνταυθοῖ] ΕΝΤΑΙΕΟΙC r ἐν Πυθοῖ. in loco] ΕΝ ΤΙΥΘΟΙ in loco M ΕΝΠΥΕΟ cum interpretatione ἐν Πυθοῖ C in loco O 13 urbium sin tertiae ablatiuis si prime sint uel secundae nomina urbium sin tertiae Rr 14 in spscr. in N semper in d ro. mae V tartagine RMDN 16 Plat. reip. lib. X 2 p. 598 A St. πότερα ἐκεῖνο αὐτὸ τὸ ἐν τῇ φύσει ἕκαστον δοκεῖ σοι ἐπιχειρεῖν μιμεῖσθαι ἢ τὰ τῶν δημιουργῶν ἔργα; post Πλάτων sqq. — τὰ τῶν om. V 17 πολιτείας I] sic, I scil. pro Γ, scripsi ΠΟΛΙΤΙΑC Γ R ΠΟΛΙΤΙΑC Τ M Πολιτείας A. (O) σοι] co R ΔΗΜΙΟΥΡΓωΝ M 18 adiungimus] d adiungi orum D adiungimus. Nos dicimus utrum N 19 hae res] r haeres d heres D heae res M baeae res VR 20 GR. DN ΤΗΝΕ ΤΕΧΝΗΝΕ M Φρύνιχος] CM (teste Sp. p. 620, sed lit. Φ induxit Heinius); Putschius ΘΡΥΝΙΧΟC VR Φρύνιχος — τέχνην om. O Phrynichi comici tragoed. fr. VI com. Gr. fr. II 600, p. 236 sq. ed. min. Mein. τραγῳδοῖς] sic VR, quod ex γράσω ἴδοις et x elicuerat et Meinekius comm. misc. I p. 18 (cf. hist. crit. com. Gr. p. 158 sq.), ex ΤΡΑΤΟΙΔΟΙC (sic, non ΤΡΑΤΟΔΟΙC) cod. M scriptura Spengelius l. l. τραγῳδοῖς etc.] γράσω. ἴδοις ἂν ἐκεῖνον ἢ πονηρὸς εἶν' ἀρνῇ τέχνην C unde ἐὰν ἐκεινονί πονηρὸν εἶν' ἀρνῇ τέχνην coni. Meinekius, qui nimium collationi Scaligeranae h. l. pondus assignat (in ἐκεῖνον ἢ πονηρὸς dittographiae ΕΚΕΙΝΟΝ ΠΟΝΗ ΠΟΝΗΡΟC vestigia agnosco); neque praeterea ea quae vir egregius h. l. coniecit labe carere librorumque accurate inspectorum scripturam servandam esse docuit A. Nauckius obss. crit. de trag. Gr. fragm. p. 45 sq.; sic Herwerdeni quoque carere possumus conatu, quem attulit H. Iacobius suppl. add. ad Meinek. p. XCV

αἰτίαν ἔχει
Πονηρὸς εἶναι τὴν τέχνην.

Virgilius in I:

Nuda genu nodoque sinus collecta fluentes.

5 Πλάτων ἐπιταφίῳ: ἀεὶ σὺ προσπαίζεις, ὦ Σώκρατες, τοὺς ῥήτορας. Terentius in eunucho:

Forte habui scortum: coepit ad id adludere
Et me inridere.

Virgilius tamen in II:

10 certantque illudere capto.

similiter 'arrideo tibi' pro 'irrideo'. Terentius in eunucho:

Sed †his ultro arrideo.

Attici 'προορῶνται τούτων' καὶ 'ταῦτα'. Θουκυδίδης Δ: ἀξιῶ προειδόσιν αὐτούς. Δημοσθένης ὑπὲρ Κτησιφῶντος: ἃ ἐγὼ 15 προορώμενος. Virgilius in I:

et alto
Prospiciens.

idem in VI:

Prospexi Italiam summa sublimis ab unda. |

20 Terentius in heautontimorumeno:

Quicquid ego huius feci, tibi prospexi et stultitiae tuae.

Attici 'προέχοντες τούτων' καὶ 'τούτοις' καὶ 'πολλῷ πάντων'. Πλά- 275 των περιαλγεῖ:

1 ΑΙΠΑΝ *M* 2 πονηρὸς] *v* ΠΟΝΗΡΟΣ *** *R* ΠΟΝΕΡΟΣ *M* ΠΟΝΗΡΟΝ *V* 3 *Verg. Aen.* I 320 *cf.* § 28 *et lib.* VII § 87 4 nodoque] nudoque *V* fluentis *r* 5 GR. *DN* *Plat. Menex. c.* 3 *p.* 235 *C St.* ἐπιταφίῳ] (*O*) *Putschius* ΕΠΙΤΦΙΩΙ *VR* ΕΠΙΦΙΩΙ *M* ΠΡΟΣΠΑΙΖΕΣ *M* 6 ΡΗΟΡΑΣ *V* *Ter. eun.* III 1, 34 *sq. cf.* § 230 7 Forte] *r* sorte *RD* sorte *V* scortum] *vr* scorcum *VR* coepit] *r* cepit *R* ad *ex* at *corr. V* alludere *ODN* 8 me irridere *MN* irridere me *O* 9 *Verg. Aen.* II 64 10 certatque *Rom.* 11 arrideo] *r* adrideo *VRD* irrideo] *r* inrideo *VRMD* *Ter. eun.* II 2, 19 *cf.* § 230 13 GR. *DN* προορᾶσθαι (*O*) καὶ ταῦτα — αὐτοὺς *post* τούτων *om. O, quem inde αὐτῶν in archetypo suo invenisse coniceres, nisi in his extremis locos Graecos persaepe sponte omitteret O* Θουκυδίδης] *Krehlius* (*non V*) ΘΟΥΔΙΔΗΣ *VR* θουdides *M* ΕΟΟΙΟΝΕ *C* *Thuc.* IIII 64 14 προειδόσιν αὐτούς] *R* ΠΡΟΕΙΔΟΣΙΝ ΑΤΟΥΣ *V* ΠΡΟΕΙΔΟΣΙΝ ΑΥΤΟΙΣ *M* προιδεῖν αὐτοὺς *C* προειδομένους αὐτῶν (*reg.* αὐτῶν) *codd. Thuc.* προειδόμενος αὐτῶν *corr. Reiskius apud Thucydidem et in sqq.* ὥστε αὐτὸς τὰ πλείω βλάπτεσθαι *pro librorum scriptura* ὥστε αὐτοὺς *etc.* ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ *V* *Demosth. de cor.* § 27 *p.* 234 *R.* 577 *B-S.* ΚΤΗΣΙΦΩΝΤΩΣ *VR* ἃ ἐγὼ προορώμενος *om. O* ἃ ἐγὼ] *Krehlius ex Demosthene* ΑΣΓΩ *M* ΑΣΓΩ *VR* ασω *C* 15 προυπομενος *C* *Verg. Aen.* I 126 *sq.* 18 *Verg. Aen.* VI 357 19 prospexit *Rom.* habunda *Rr* 20 *Ter. heautontim.* V 2, 8 eauthontimorumeno *D* autonti_morumeno *N* e|autontimorineumeno *V* 21 Quicquid] *sic etiam Bas., ut rectam scripturam* (*v. Lachmannum ad Lucr.* V 264. 1252 III 135 *adnott.*) *Prisciano non reddiderim;* Quidquid *Bemb.* prospexi tibi *O* stultitia&uae *R* stul titia&uae *V* 22 Attici *om. O* προέχοντες τούτων καὶ τούτοις, καὶ πᾶσιν ἢ πάντων. Πλάτων· περὶ πάσης ἄλλης οὖν ἔοικ' ἀνδρείας πολλῷ πάντων προέχοντες *Putschius 'et sic fere' C teste x* GR. *DN* καὶ τούτοις — πάντων προέχοντες *om. O* πολλῷ] *sic etiamsi* ι *om. V, quod scribi iusserat Cobetus obs. crit. in Plat. com. rell. p.* 170 ΠΟΛΛΩΝ *R* ΠΟΛΛΦΗ *M* *teste Riglero ap. Krehlium* ΠΛΑΝΤΩΝ *R* *Plat. com. perialg. fr.* III *com. Gr. fr.* II 653, *p.* 377 *ed. min. Mein. cf. Cobetum l. l.* 23 περιαλγεῖ] *RV et sic restitue-*

Ἀλλ' ἡγούμεσθα εὖ κἀνδρείως πολλῷ πάντων προέχοντες,

(Terentius in Andria:

Quod plerique omnes faciunt adulescentuli.)

Ξενοφῶν ἀναβάσεως τρίτῳ: ἑνὶ μόνῳ προέχοντες οἱ ἱππεῖς 5 ἡμᾶς. nos quoque 'praesto te' et 'tibi'. Virgilius in XI:

Ibo animis contra; vel magnum praestet Achillem.

Terentius in eunucho:

†Dii inmortales, homini homo quid praestat? stulto intellegens 10

Quid interest?

Illi dicunt 'προσήκοντες τούτων' καὶ 'τούτοις' ἀντὶ τοῦ 'οἱ συγγενεῖς'. 'cognati' vel 'adfines' vel 'fratres' vel 'amici' vel 'inimici horum' et 'his'. sic et omnia similia.

270 Illi 'προσ|ήκει τούτοις ὁ κλῆρος' καὶ 'τοῦ κλήρου'. frequenter et 15 nostri huiuscemodi utuntur figura, ut genetivos ponant pro nominativis. Cicero Verrinarum I: ita mihi deos velim propitios, ut, cum illius mihi temporis venit in mentem, quo die citato reo mihi dicendum sit, non solum commoveor animo, || sed etiam corpore perhorresco. idem in VII: cum mihi Tyndaritani illius 20 venit in mentem, cum Segestani, tum iura simul civitatum atque officia considero. Attici προσήκει με τόδε. Terentius in eunucho:

rat Krehlius ΠΕΡΙ ΑΛΤΕΙ *M* 1 ἡγούμεσθ' *x, Krehlii cens. Ien. p.* 426 ΗΓΟΥΝΕCΘΑ *VR* ΕΒΟΥΝΕCΕd *M* (*sic teste Heinio*) εὖ κἀνδρείως] *x, prob. Meinekio et Cobeto* ΟΥΚ ΑΝΔΡΙωC *VRM* (*sic etiam V, qui ipso h. l. hunc versum exhibet, quod utrumque adnoto propter x*) πολλῷ] *secundum C Putschius* ΠΟΛΛωΝ *VR* ΠΟΛΛΝ *M teste Rigleroo* 3 *Ter. Andr.* I 1, 28 4 adolescentuli (*MO*) '*Terentii locus non totus ascriptus est; intellexisse enim videtur, si dedit Priscianus, quae sequuntur verba:* Horum ille nihil egregie praeter cetera Studebat' *Spengelius l. l. p.* 621; *mihi ob vocc.* plerique omnes *ad lectionem versus Platonici* πολλῶν πάντων *adscriptus esse videtur versus Terentianus* 5 GR. *DN* ΞΕΝΟΦω *R* *Xenoph. anab.* III 2, 19 ἑνὶ μόνῳ (ἑνὶ δὲ μόνῳ *al.*) *scripsi cum Xenophonte, nam* ΕΝ ΜΟΝω *VR;* ΗΝ ΜΟΝ *M* ἓν μόνον (*O*) *Putschius* ἓν δὲ μόνον προέχουσιν ἡμῶν *Prisciano in auxilium vocato Xenophonti illaturus est Cobetus mnemos.* VI 376 *sq.* ΠΡΕΧΟΝΤΕC *V* προέχουσιν *Xenophon* οἱ *om.* (*O*) 6 ΗΝΑC *VR* *Verg. Aen.* XI 438 XI (*V*) § 300 *Krehlius* XII *libri omnes hic et praeter* (*V*) § 300 7 praestet] *rd* prestet *M* praestat *RDO* 8 *Ter. eun.* II 2, 1 *sq.* enucho *V* 9 dii] *sic etiam Bas., ut* di *cum Bemb. Prisciano restituere non ausus sim* immortales *RMON cum libris Ter.* homo] *v* hm*o *V* praestat] *d* prestat *VD* 10 intelligens (*O*) *Bas.* 11 Quid] *N cum Terentio, om. rell.* 12 GR. *DN* *post* τούτοις *ad sqq. lin.* 15 *aberrans* ΟΚΛΗΡΟC ΚΑΙ ΤΟΥΤΟΙC *add. R* οἱ *om.* (*O*) CUTTENHIC *M* 13 affines *ON* inimici — καὶ τοῦ *extr. folii linea abscissa deest in R* 14 *alterutrum* et *om. D, utrum non satis accurate indicavi* similia. Illi. G. *N* similia illi. GR. *D* 15 ΠΡΟCΗΚΗ *V* 16 figuris (*M*) 17 *Cic. in Q. Caecilium divin.* 13, 41 *cf. lib.* XVII § 160 in I Verrinarum (*MO*) inuerrinarum *N* propicios *D* 18 qđie (*i. e.* quodie) *D* cotidie *spscr. d* quodiecita|to *V* citator eo *N* 19 commoveor] *rd* commouero *RM* commouer* *D* cū mouero *V* animos *D* 20 perorresco *VN* perhoresco *D* *Cic. in Verr. or.* II v 47, 124 quom *Cic. Paris. opt.* tindaritani *D* tyndaridani *N* 21 quum (*MO*) seges tantum iura *N* ciuitatū *ex* ciuitatā *corr. V* ciuitatis *N* 22 atque] a quo *V* προσήκει με τόδε] *scripsi* ΠΡΟC ΗΚΕΙ ΝΕ ΤΟΔΕ *VR* ΠΡΟCΕΚΕΙΝΕ ΤΟΔΕ *MD* προσήκει μοι τοδε *C*(*O*) ΠΡΟCΗΚΑΤΑΓΕΝΟ (*v. p. sq.*

et adeo ad te attinere hanc

Omnem rem.

'προσήκων κατὰ γένος αὐτῷ' καὶ 'προσήκων αὐτῷ γένει', 'προσήκων τῷ πράγματι' καὶ 'τοῦ πράγματος'. nostri frequentius 'attines ad illum' et 5 'illi'.

Attici 'προϊέμενος τούτων' | καὶ 'ταῦτα'. Romani quoque 'fugitans, 277 amans, patiens' et multa similia tam genetivo quam accusativo adiungunt; sed accusativo coniuncta participia, genetivo nomina sunt.

Platon in Lyside: ἐγὼ δὲ πρὸς μὲν ταῦτα πράως ἔχω, πρὸς 10 δὲ τὴν φίλων κτῆσιν πάνυ ἐρωτικῶς, πράως dixit, id est 'clementer', pro 'non nimium'. hinc Sallustius in Iugurthino: sed is rumor clemens erat pro 'non nimius'.

Attici 'προσέρχονται αὐτῷ' καὶ 'αὐτὸν' καὶ 'πρὸς αὐτόν'. Δημοσθένης κατ' Αἰσχίνου: τοὺς μὲν οὖν ἄλλους, ὅσοι πρὸς τὰ κοινὰ 15 δικαίως προσέρχονται. Θουκυδίδης: προσήρχοντο ὡς ἀθλητήν. Terentius in Andria:

adeon ad eum?

Virgilius in X:

Regem adit et regi memorat nomenque genusque.

20 idem in bucolico:

adit oppida pastor.

Aristomenes βοηθοῖς:

ἐπειδὴ τοὺς πρυτάνεις προσήλθομεν.

lin. 3) *r* G. *N* *Ter. eun.* IIII 6, 6 *sq. cf.* § 191 2 omuem] *r* one in *R* omnem in *V* 3 GR. *DN* προσήκων] ΠΡΟCΝ *V* *vocc. a priore* αὐτῷ — πράγματος *om. O* ΠΡWCΝΚWΝ *V* τῷ] ΤΟΙ *M* 4 καὶ] Κ *RM* πράγματος] *ex* ΠΡΑΓΜΑΤWC *corr. V* 6 GR. *DN* ΠΡΟΙΕΜΕΝΟΥC *VR* τούτων] *sic etiam, ut vid., R ante corr.* ΤΑΥΤWΝ *Vr* ΤΑΙΤΑ *M* 8 nomana *M* 9 Plato (*MO*) *Plat. Lysid.* 8, 20 *p.* 211 *E St.* liside. GR. Dix̄ id est clementer *D* liside. ΕΤΟΑ dix̄. Idē. Clementer *N* ΕΤW *VR* πράως] ἠπίως *Putschius, quod Platoni restituendum arbitratur Heindorfius ed. Plat. l. l.* 10 τὴν τῶν φίλων *Plato* ΚΤΗΕΙΝ *M* καινὴν *C* ΕΡWΤΧΚWC *M* ΠΡΑΟC *R* ΡΡΑWC *M* pro πράως (*O*) *Putsch.* ἠπίως pro πράως *coni. Heindorfius l. l.* 11 *Sall. Iug.* 22, 1 his *D* 12 demens *codd. aliquot Sall.* 13 GR. *DN* ΠΡΟCΕΡΧWΝΤΑΙ *M* ΠΡΟΧΕΡΧΟΝ *O* ΑΥΤΟΙ *r* αὐτῷ — πρὸς αὐτόν *om. O* καὶ αὐτὸν] *v* ΚΑΥ ΑΥΤΟΝ *V* ΠΡΟC ΑΙΤWΝ *M* *Demosth. de falsa legat. or.* § 2 *p.* 341 *R.* 610 *B-S.* κατὰ Αἰσχίνου (*MO*) Αἰσχίνου] *v* ΑΙΧΙΝΟΥ *V* τοὺς — ἄλλους] *sic etiam C* τοὺς — ἀθλητήν *om. O* οὖν *om. Bekkeri k* ΑΛΛΟΝC *M* ὅσοι] *Demosthenes, Krehl.* ΟCΙ *VRCM* πρὸς τὰ κοινὰ] ΡΡΟΤΑΚΟΝΤΝΑ *C* 15 δικαίως προσέρχονται] *sic etiam C* ΔΚΑΙΟC ΠΡΟCΕΡΧWΝΤΑΙ *M* ΘΟΥΚΥΔΔΗC *R* *Thuc. hist.* IIII 121 ὡς ἀθλητήν] *R et secundum M Spengelius l. l. p.* 648 WC ΑΟΛΗΤΗΝ *V* WC ΛΕΛΗΤΗΝ *M* ὡς ΑΕΛΕΝΓΝΗ *C* ὥσπερ ἀθλητῇ *libri Thucydidei* ὡς ἀθλητῇ *Thucydideo loco agnito ex lectione Putsch.* ὡς ΑΕΛΕΝΓΗΗ (*i. e. ex C*) *eruit Wassius ad Thuc. l. l.* 16 *Ter. Andr.* II 1, 15 17 Adeo *N* 18 *Verg. Aen.* X 149 19 adit] *rd* addit *RD* adiit *Pal.* regē *V* memorant *Rom.* 20 Virgilius in bucolico] *immo georg.* III 402; *versus initium ex georgicis recte excitatur lib.* XIIII § 50 XVII § 171, *quibus locis libri numerus in codd. tantum non omnibus corruptus est* (III[o] *unus S lib.* XVII *l. l.*) georgicon *h. l. spscr. r* 22 Aristomenes] *rd* ('*emendatio est ut videtur Scaligeri*' *x*) cristomenes *RVMO* Christomenes *D* Christophanes *N* GR. *DN* *Aristomenis* βοηθ. *fr.* IV *com. Gr. fr.* II 731, *p.* 416 *ed. min. Mein.* ΒΟΗΕΟΙC *M* 23 ἐπειδὴ — προσήλθομεν *om. O* ἐπειδὴ] οἵ γ' ἤδη *C infra scr.* σιγῇ δὴ (*Scaliger?*) ΤΟΙC *M* ΠΡΥΤΑΝΕΥC *R*

Terentius in Phormione:

†adi magistratus.

278 Attici 'προσηύχοντο αὐτὸν' καὶ 'αὐτῷ'. Ἡρόδοτος α: προσηύχοντό τε τὴν ἄνθρωπον. Virgilius in V:

superosque precati 5

Trinacrii Teucrique viri.

Terentius in Andria:

huic supplicabo, amorem huic narrabo meum.

Attici 'προσφωνεῖν τούτους' καὶ 'τούτοις'. Ἰσοκράτης παραινέσεσιν: ἔστι δὲ φιλοπροσηγορίας μὲν τὸ προσφωνεῖν | τοὺς 10 ἀπαντῶντας. Virgilius in VI:

extremum fato, quod te alloquor, hoc est.

idem in II:

Adfaturque deos et sanctum sidus adorat.

Attici 'προσηνέχθησαν ὑμῖν' καὶ 'πρὸς ὑμᾶς'. Romani quoque 'oblati 15 sunt vobis' et 'ad vos'.

Attici 'πρὸς ποδῶν' καὶ 'πρὸς κεφαλῆς'. nam πρός praepositio tam accusativo quam genetivo coniungitur, sed in diversa significatione, quod nos quoque in multis facimus praepositionibus, ut 'in, super, sub, subter', de quibus sufficienter || Donatus docet. 'praeter' autem, quando loco 20 'sine' accipitur, ablativo coniungitur, ut Sallustius in Catilinario: praeter rerum capitalium condemnatis; nam alias accusativum 279 sequitur. 'tenus' quoque, quod apud Graecos adverbium est, sicut et 'sine' et multa alia, quae a nostris inter praepositiones ponuntur, tam ablativo quam genetivo sociatur secundum Graecos. Virgilius in III: 25

Pube tenus, postrema inmani corpore pistrix.

1 *Ter. Phorm.* II 3, 56 magistratus adi 2 adi] codi *M* 3 Attici *om.* (*M*) GR. *DN* ΠΡΟCΕΥΧΟΝΤΟ *r* Προσεύχομαι (*O*) ΗΡΩΔΟΤΟC *VR* Ἡρόδοτος — ἄνθρωπον *om. O* *Herod. hist.* I 60 *extr.* ΠΡΟCΗΙΧΟΝΤΟ *R* προσεύχοντο *libri Herod. sine v. l. ut vid.* ΑΝΕΡΟΠΟΝ *M* Vegl *V* *Verg. Aen.* V 529 *sq.* 5 p̄cati *DN* 6 Trinacrii] *rm* trinacri *VR* tronacrini *M* teuchrique *D* 7 *Ter. Andr.* II 1, 12 9 GR. *DN* τούτους] τοῦτον (*O*) ΤΟΥΤΩΙC *V* Ἰσοκράτης — ἀπαντῶντας] *om. O* Ἰσοκράτης] *Putschius* COKPATHC *M* CΩKPATHC *Rv* CΩKPATEC *V* *Isocr. adv. Demonicum or.* § 20 *p.* 6 *St.* 152 *B-S.* 10 ἔστι δὲ φίλον πῶς ἱστορίας μέντοι προσφωνεῖν τοὺς ἀπατῶντιας. *C* φιλοπροσηγορίας] *Putsch. cum Isocrate* ΦΙΛΟΠΡΟCΗΓΟΡΙΑC *Rv* ΦΥΛΟΠΡΟCΗΓΟΡΙΑC *V* ΦΙΛΟΝΠΡΟCΗΓΟΡΙΑC *M* ΤΟ|ΥCΑΠΑΝΤΩΝΤΑC (ω *above*) *V* ΤΟΥΚΑΠΑΝΤΡΟΝΤΑC *M* 11 *Verg. Aen.* VI 466 12 quod te alloquor] *r* quodae alloquod *VRM* 13 *Verg. Aen.* II 700 III *O* 14 affaturque *MONr cum codd. Verg.* 15 GR. *DN* ΠΡΟC*ΗΝΕΧΘΗCΑΝ *V* ΠΡΟCΙΝΕΧΘΕCΑΝ (ι *in litura*) *R* ΠΡΟCΗΝΕΧΦΗCΑΝ *M* ἡμῖν (*O*) ὑμᾶς] *sic etiam O* 16 nobis (*M*) nos (*M*) 17 GR. *D* πρὸς ποδῶν — nam *om. N* ΠΟΔΩ *M* ΠΟΔΙΩΝ *r* ΚΗΦΑΛΗC *M* nam πρός] ΝᾹΡΓΡΟC *M* πρὸς] pros *D* p̄ſ ΡΟC *V* ad *spscr. d* p̄positionem *N* 19 in sub super subter, *eodem quo Donatus ordine. N* sub *om.* (*MO*) 20 efficienter *M* *Donat. art.* II 16, 5 *p.* 1765 *sq. P.* 24 *sq. L.* 21 *Sall. Catil.* 36, 2 cathilinario *V* 22 condempnatis *MDN* condepnatis *R* 23 aput *V* 24 ponuntur. Tam *N* 25 *inde a* sociatur *usque ad* οἰκειοτάτων § 287 *p.* 361, 4 *scripsit al. m. in R* sociantur (*M*) coniungitur *O* *Verg. Aen.* III 427 IIII *N* 26 pub& tenus *V* immani *VOr cum libris Verg.* immanu *R*

idem georgicon III:

Et crurum tenus a mento palearia pendent.

idem in X:

cui laterum tenus hispida nanti

5 Frons hominem praefert.

hoc autem, ut ostendimus, secundum Graecos; nam apud Latinos nulla | praepositio nec adverbium praepositivum casualium nisi accusativo vel ablativo coniungitur.

Attici 'προεσκέψαντο τούτων' καὶ 'ταῦτα'. Ἀντιφῶν Σαμοθρᾳκικῷ: καίτοι οὐκ ἄν τῆς μὲν τῶν ἄλλων πολιτῶν ταλαιπωρίας προὐσκέψαντο, τῆς δὲ σφετέρας αὐτῶν σωτηρίας οὐκ ἐνεθυμήθησαν. simile Cicero in Verrinarum I: cum illius temporis mihi venit in mentem. XXVII 280

Illi 'προςγελᾷ με' καὶ 'προςγελᾷ μοι'. Αἰσχίνης κατὰ Κτησιφῶντος: ὁ νῦν πάντας προςγελῶν τοὺς Φωκικοὺς ξένους. Terentius in eunucho:

hisce ego non paro me ut rideant,

Sed †his ultro arrideo.

idem in adelphis:

20 Rideo hunc.

idem in eadem:

nulli laedere os, adridere omnibus.

idem in eunucho:

1 *Verg. georg.* III 53 in georgicon III *ON* 2 Et] ut *M* palearia] *r* paliaria *V* pa*liaria (l) *R* 3 *Verg. Aen.* X 210 *sq.* in *om. O* .XI. *N* 4 tenus hispidanti fons *M* 5 praefert] *r* p̄fr& *V* p̄fst *R* 6 oc *R* apud lati nos *M* 7 casualium] *r* casialium *R* casualibus *d* acusatino *R* vel] et *N* 9 Attici. GR. Simile Cicero *D* Attic. G. Cicero (simile *om.*) *N* τούτων] (*O*) *Putschius* ΤΟΥΤΟΝ *VRM* Ἀντιφῶν] (*O*) *Putschius* ΑΝΤΙΦΩ *Vr* ΑΝΤΙΦΟ *M* ΑΝΦΩ *R* Σαμοθρᾳκικῷ — ἐνεθυμήθησαν *om. O* Σαμοθρᾳκικῷ] *VR idemque ex scriptura cod. M* ΣΙΜΟΘΟΑΚΙΚΩΥ (*sic ex Spengelii coll.; at* ΣΑΜΟΘΡΑΚΙΚΩΙ *M teste Heinio*) *sagacissime agnoverat Boeckhius ap. Spengelium p.* 630 *cf. oecon. civ. Ath.* 1 544 *ed. alt.* ὀλιγαρχικῷ *C Putschius* *Antiph. de Samothracum tributo or.* XVI *fr.* 3 *p.* 143 *B-S: or.* XV *fr.* 50 *p.* 229 *Müll.* 10 καίτοι] *Putschius* ΚΑΙ ΤΟΙΣ *VR* ΚΑΙΤΟΥΣ (*teste Heinio*) *M* 11 προὐσκέψαντο] *Spengelius l. l.* ΠΟΥΣΚΕΨΑΝΤΟ *RM* ΠΟΥΣΚΑΝΤΟ *V* σφετέρας] *RV et sic Spengelius* ΦΕΤΕΡΑΣ *M* ουτέρασ *C* σωτηρίας] *Spengelius* ΑΤΗΡΙΑΣ *RM et sic fere* ΑΤΗΡΙΑΣ *corr. ex* ΑΤ**ΡΙΑΣ *V* ἀγεριασ *C* ἐνεθυμήθησαν] *Krehlius* ΕΝΕΘΥΜΝΘΝΣΑΝ *M* ΕΝΕΘΥΜΗΣΗΣΑΝ *R* ἐνεθυμήθην *C* ΕΝΘΟΥΜΗΣΑΝ *V* 12 *Cic. in Q. Caecilium div.* 13, 41 *cf. lib.* XVII § 160 in *om. MON* II *V* 14 GR. *DN* ΠΡΟΣΤΕΛΑ *M* καὶ — ξένους *om. M* ΠΡΟΣΤΕΛΑ *M* ΠΡΟΣΤΕΛΑΛΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ (*iterata haec sunt ex lin.* 10) *R* *Aeschin. adv. Ctesiph. or.* § 87 *p.* 481 *R.* 454 *B-S.* ὁ νυνὶ πάντας δεξιούμενος καὶ (δεξιούμενος καὶ *cum Prisc. om. Bekkeri ekl*) προσγελῶν, τοὺς Φωκικοὺς ξένους διαβιβάσας, ἦλθον ἐφ' ἡμᾶς (ὑμᾶς *al.*) ὡς ἀναιρήσοντες ΚΑΤΗΣΙΦΩΝΤΟΣ *R* ΚΤΗΣΙΦΟΝΤΩΣ *M* 15 ὁ νῦν πάντας] ὁ μὲν Ἀμύντας *Scaliger* τοῖς Φωκικοῖς ξένοις *Scaliger* ΞΕΝΟ *M* 16 *Ter. eun.* II 2, 18 *sq.* 18 Sed his ultro arrideo *cf.* § 230 ardeo *N* 19 *Ter. adelph.* IIII 2, 9 20 hunc *N* ic dem *M* 21 *Ter. adelph.* V 4, 10 22 laedere] *r* ledere *DN* delero *M* caedere *R* hos *Nd* adridere] *sic etiam Bemb.* arridere (*O*)*Nr cum Bas.* 23 *Ter. eun.* III 1, 34 *sq. cf.* § 230

coepit ad id adludere

Et me irridere.

Attici *προκρίνας τούτους καλλίστους εἶναι τῶν λόγων*. nostri quoque huiuscemodi locutionibus utuntur, ut 'praepono hunc optimum esse amicorum'.

Illi '*προσοικοῦσι τόπους*' *καὶ* '*τόποις*'. *Θουκυδίδης α*: *προσοικοῦσι δὲ αὐτὴν Ταυλάντιοι βάρβαροι, Ἰλλυρικὸν ἔθνος*. nostri quoque 'accolunt fluvium' et 'fluvio'. 5

281 *Προσέβλεψα αὐτόν*. *Πλάτων πολιτείας α*: *νῦν δέ, ἡνίκα ἤρξατο ἐξαγριαίνεσθαι, προσέβλεψα αὐτὸν πρότερος*. sic | nostri. Cicero in Verrinis: et aspexit me illis quidem oculis. Virgilius in I: 10

Aspice bis senos laetantes agmine cycnos.

Attici † ΠΠΟCONΩI *πρὸς τὰ κέντρα μὴ λακτιζέτω*. Terentius Phormione:

namque inscitia est, 15

Adversum stimulos calces.

Προσκαθεζόμενοι τὴν πόλιν. *Θουκυδίδης*: *προσκαθεζόμενοι δὲ τὴν πόλιν*. Iuvenalis in IIII:

spectent || iuvenes, quos clamor et audax

Sponsio, quos cultae decet assedisse puellae. 20

Illi *πρῶτον μὲν, ἔπειτα δὲ* vel *δεύτερον δὲ* vel *τὰ νῦν*. nostri quoque

1 cępit *N* illudere *M* 3 GR. *DN* *Isocratis paneg.* § 4 *p.* 42 *St.* 165 *B-S.* ΤΟΙΤΟΙC ΚΑΛΛΙCΤΟΙC *M* ΛωΓωΝ *M* *post* nostri quoque *ad alterum* nostri quoque (*lin.* 6 *sq.*) *oculis aberrans* accolunt fluuium et fluuio ΠΡΟCΕΒΛΕ *add.*, *sed post del. R* uiuscemodi *V* 5 GR. *DN* ΠΡΟCΟΙΚΟΙCΥ *M* *τόπους — ἔθνος om. O* *τόπους καὶ τόποις*] *C ex Scaligeri certe coni.* ΤΟΥΤΟΥC ΚΑΙ (*ex* ΚΑΥ *corr. V* ΚΥ *R*) ΤΟΥΤΟΙC (ΤΟΥΤΟΥC *M*) *libri* ΘΟΙΚΥΔΙΔΗC *M* *Thuc. hist.* I 24 *α om.* (*M*) ΠΡΟCωΙΚωΙCΙ *M* 6 ΤΑΝΛΛΝΤΙΟΙ *R* ΤΑΝΛΛΝΤΙΟ *V* *οἱ Ταυλάντιοι C Putschius* ΒΑΡΒΑΡΟΙ *R* ΙΛΛΥΡΙΚΟ *V* *ἔθνος*] *ex corr. V* ΕΕΝΟC *R* ΕΘΗΟC *M* 8 GR. *D* ΠΡωCΕΡΛΕΦΑΙΤΟΝ. G. *N* ΠΡΟCΕ (*rell.* — *πρότερος om.*) *O* *Plat. reip. lib.* I 10 *p.* 336 *D St.* *νῦν δὲ ἡνίκα ὑπὸ τοῦ λόγου ἤρχετο ἐξαγριαίνεσθαι* (*ἀγριαίνεσθαι nonnulli codd.*) *etc.* ΠΟΛΙΤΙΑC *VRM* *νῦν*] ΗΥΗ *M* *ἤρξατο*] *Krehlius, x* ΕΙΡΞΑΤΟ *VRM* 9 ΕΞΑΓΡΙΑΙΝΕCΕΑΙ *R* *αὐτὸν*] ΛΙΤΟΝ *M* ΠΡΟCΤΕΡωΝ *M* 10 Cicero in Verrinis] *immo pro Mil.* 12, 33, *unde idem locus affertur* § 300; Cicero pro Milone *x* aspexit] *r* aspexi *VR* adspexi *M* adspexit (*O*) *Verg. Aen.* I 393

12 adspice (*O*) *Pal. Rom.* aspiceƀ sęnoslę tantes *V* laetantis *r cum Med. Pal. Rom.* letantes *N* cycnos] *sic etiam Pal. Rom.* cygnos *D et ex* cynos *corr. M cum Med.* cignos *N* cicnos (*O*) 13 Attici] 2 aspexi *VRMO* aspexi* *D* aspice *ex corr. N*; *possit etiam sive lemma marg. esse ad praecedentia pertinens sive nomen aliquod scriptoris cuiusdam continere; locus lacunosus videtur esse* GR. *DN* *ad ipsum proverbium cf. Zenob.* V 70 *ibique Leutschium paroemiogr. Gr.* I 148 *eundemque ibid.* II 128. 379. 628 ΠΠΟCΟΝωΙ] *sic VR* ΠΡΟC ΟΝΟΥ *M* ΠΡΟC ΟΝΟC *O* *πρὸς ὄνῳ C* '*suspicari possis* (*Μένανδρος*) '*Ἱπποκόμῳ*· *vel Σοφοκλῆς* '*Ἱππόνῳ*·' *A. Nauckius* *μὴ*] (*O*) *Putschius* ΜΟΙ *VR* ΜΟΥ *M* *Ter. Phorm.* I 2, 27 *sq.* in *om. MON* 15 Namquae *d* Nam *O* inscientia est *VCO* inscitiast *Bemb.* 16 aduorsum *Bemb.* aduersus (*MO*) stimulum (*M*) *Bemb. Bas.* 17 GR. *DN* *τὴν πόλιν — τὴν πόλιν om. O* ΘΟΥΚΙΔΙΔΗC *M* *Thuc. hist.* I 61 *προσκαθεζόμενοι δὲ καὶ αὐτοὶ τὴν Πύδναν ἐπολιόρκησαν μέν etc.* ΠΡΟCΚΑΘΕΖΜΕΝΟΙ *R* 18 ΔΗ *C* ΤΙΝ ΠΟΛΙΝ *RM* *Iuv. sat.* IIII 11, 201 *sq.* III *D* 19 quos clamor] *r* quas clamor *R* 20 cultae] *n* cultę *VM* ocultae *N* acsedisse *Iuv. Pith.* adsedisse *Iuv. Puteaneus* pullae *VRM*

21 GR. *DN* ΠΡω.ΤΟΝ *R* ΠΡΟΤΟΝ *M* ΠΡΑ.ΤΟΝ *r* *ἔπειτα δὲ*] (*O*) *Putschius* (*extremo loco posuit 2, quae exhibet πρῶτον μέν ὄυν.* ΔΕΎΤΕΡΟΝ ΔΈ. ΈΙΤΑ *μέν.* *ἔπειτα* ΔΈ.) ΕΠΙΤΑΛΕ *VRM* ΔΕΥΤΕΡω *M* ΤΑ ΝΙΝ *M* *νῦν δέ* (*O*) quoque] uerò (*M*)

'primo' vel 'primum quidem, deinde vero' vel 'post vero' vel 'nunc vero' vel 'secundo' aut 'secundum vero'.

Attici '*προσέχετε τὸν νοῦν τούτῳ*' *καὶ* '*πρὸς τοῦτον*' - *Δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ Τιμοκράτους*: *προσέχετε οὖν τὸν νοῦν ἀναγινωσκομένοις τοῖς νόμοις*, - et '*προσέσχε πρὸς τόνδε τὸν τόπον*' *ἀντὶ τοῦ* '*καθωρμίσθη*'. *Ἡρόδοτος α*: *καί φασι τῆς Φοινίκης εἰς Τύρον προσχόντας ἁρπάσαι τοῦ βασιλέως τὴν θυγατέρα Εὐρώπην*. Terentius in Andria: (282)

Nunc quam rem vitio dent, quaeso, animum advertite.

idem in eunucho: (10)

Adverti hercle animum.

Virgilius in VI:

Caeruleam advertit puppim ripaeque propinquat.

Attici '*προσβάλλει μοι*' *καὶ* '*προσβάλλει με*'. Virgilius in | XII:

Impressoque genu nitens terrae applicat ipsum. (15)

Attici '*πρὸς μέρος*' *καὶ* '*ἐν μέρει*'. nostri quoque 'ad partem' et 'in parte' et 'ex parte'.

Illi '*πρᾶγμα ποιεῖσθαι*' *ἀντὶ τοῦ* '*μέγα ἡγεῖσθαι*'. Terentius in Andria:

Id sibi negotii credidit solum dari. (20)

'*Προσπίπτει τοῖς γόνασιν αὐτοῦ*' *καὶ* '*πρὸς τὰ γόνα αὐτοῦ*' *καὶ* '*αὐτῷ*'. huic simile est illud Virgilianum: (283)

2 uel secundo uero aut *N* aut] uel *M* 3 GR. *DN* ΠΡΟCEXΘΤΕ *V* *πρόσεχε* (*O*) *τούτῳ*] ΤΑΙΤΟΙ *M* *καὶ πρὸς — Εὐρώπην om. O* ΔΕΜΟCΘΗΝΗC *M* *Demosth. adv. Timocr. or.* § 19 *p.* 706 *R.* 720 *B-S.* 4 *τῷ*] ΤΟΙ *M* *οὖν*] ,ὦ (*om. Ωr Bekkeri et Augustanus A*) *ἄνδρες δικασταί*, *Demosthenes* ΑΝΑΓΙΝΟCΚΟΜΕΝΟΙC *M* *ἀναγιγνωσκομένοις Demosthenes* 5 et] ET *VR* *πρὸς*] ΡΟC *R* 6 *καθωρμίσθη*] *scripsi* ΚΑΘΩΡΜΙCΟΗ *M* ΚΑΘΟΡΜΙCΟΗ *VR* (ΚΑΘΟΡΜΙCΘΗ *V teste x*) ΗΡΩΔΟΤΟC *VR* ΝΡΩΔΟΤΟC *M* *Herod. hist.* I 2 *καί ante φασι non exhibet Herodotus; ex praecedentibus μετὰ δὲ ταῦτα Ἑλλήνων τινάς, οὐ γὰρ ἔχουσι τοὔνομα ἀπηγήσασθαι, ultima syllaba αι restare videbatur Spengelio l. l. p.* 649. *at v. modo l. Demosthenis* § 285 *l.*, *Thucyd.* I 23 § 209 *et* 294; *similiter exemplum Xenophonteum* § 295 *a καὶ νῦν incipit pro ὡς νῦν* *φασι τῆς*] *Putschius* ΦΙCΙΤΗC *VR* ΦΙCΠΕC *M* *ἐς*] (*M*) ΕΙC *VR* 7 *προσχόντας*] *sic etiam codd. Herod.* *προσσχόντας edd. Herod. recentiores post Schaeferum pleraeque* ΑΡΠΑΘΑΙ *V* *τὸν βαλήϊον θησαυρόν C* *βασιλέως*] *sic V* (*teste x; equidem hanc v. l. neglexi*) *RM* *βασιλέος Herodoti codd. plerique* *βασιλῆος olim edebatur ap. Her.* *τὴν om. libri nonnulli Her.* ΕΥΓΑΤΕΡΑ *R* ΗΙΚΑΤΗΡΑ *M* ΕΙΡΟΠΗΝ *M* 8 *Ter. Andr. prol. v.* 8 9 Numquam rem *D* queso *MN* aduortite *Bas.* 10 *Ter. eun.* III 1, 7 11 aduorti (*O*) *Bemb. Bas.* adūte *M* herde *R* 12 *Verg. Aen.* VI 410 13 ceruleam *DN* puppe.ˢ ᵐ *Med.* ripeque *N* propinquat. G. Vir̄ *N* 14 *προσβάλλει μοι — με*] *sic etiam C* ΡΟC ΜΕΡΟC ΚΑΙ ΕΝ ΜΕΡΕΙ (*v. lin.* 16) *D* moi *VR* *Verg. Aen.* XII 303 XI *VO* X *N* 15 imp̄ssoque *r* inpressoque *D et ex* inpressuque *corr. Pal.* Inp̄ssoque *N* imsoque *VRM* 16 Attici — *μέρει*] *sic etiam C*; *h. l. om. D* Attici. G. *N* ΜΕΡΩC *M* ad partem in *D* 18 *πρᾶγμα — ἡγεῖσθαι*] *sic etiam C* ΑΝΤΥ *M* ΝΓΕΙCΘΑΙ *V* ΝΤΕΙCΘΑΙ *R* *Ter. Andr. prol.* 2 negotii] *Nr cum Bas.* negotio *VRMOD* negoti *Terentius, x et sic aliquot edd. de metr. com.* § 11 *p.* 1323 *P.* 239 *L.* negotium *1 et sic Lindemanni cod. D de metr. com. l. l.*

21 GR̄. *DN* ΠΡΟCΕΠΙΠΤΕΙ *M?* *προσεπίπτετο* (*O*) *γόνασιν — αὐτῷ om. O* ΤΑ FONA *V* *τὰ γόνατα Krehlius* *τὸ γόνυ Putschius* ΚΑΥ ΑΥΤΩΙ *R* ΚΑΙ ΑΙΤΟΥ *M* 22 *Verg. Aen.* III 607 *sq.*

Dixerat et genua amplexus genibusque volutans
Haerebat.

Δημοσθένης παραπρεσβείας: τοῖς δὲ πρὸς ὑμᾶς ζῶσιν. hoc est quod nos dicimus 'secundum voluntatem vestram' et 'secundum vos'. Lucanus in VIII: 5

secundum
Emathiam lis tanta datur.

Attici '*προμηθοῦμαι τοῦδε*' *καὶ* '*τόδε*'. *Πλάτων ἐν Κρίτωνι: εἰπέ μοι, ὦ Σώκρατες· ἆρά γε μή μου προμηθῇ. Ἡρόδοτος ἐν θ: προμηθεόμενος τὸν ἀδελφόν.* quomodo et apud nos 'consulo' et 10 'provideo' et 'prospicio' tam dativo quam accusativo coniunguntur, sed dativo providentiam significant.

Illi '*πρὸς πατρὸς καὶ πρὸς μητρὸς Ἀθηναῖός ἐστιν*'. nos 'a patre et a matre Atheniensis est'.

284 Attici '*πρὸς τῷ διαιτητῇ*' *ἀντὶ τοῦ* '*παρὰ τῷ διαιτητῇ*'. Romani 15 'apud arbitrum' et 'ad Troiam' tamen pro 'apud Troiam'. Vir|gilius in I:

Prima quod ad Troiam pro caris gesserat Argis.

Attici '*πυνθάνομαι τετελευτηκότα*'. *Ξενοφῶν ἐν ζ παιδείας: ὅπου ἂν αὐτὸν πυνθάνωνται ὄντα.* frequentissime nostri quoque participia pro infinitis, ut 'audio interfectum, mortuum, || caesum' et simi- 20 lia, in quibus omnibus subauditur 'esse'. Iuvenalis:

perituros audio multos.

Illi '*σεμνύνεται τὸ πρᾶγμα*' *καὶ* '*ἐπὶ τῷ πράγματι*'. Sallustius in Catilinario: ea populus laetari et merito dicere fieri.

1 genu amplexus *RD* genibusquae *Rr* volutans] *d* uoluntas *D* 2 herebat *VDN* 3 ΔΗΜΟϹΕΕΝΗϹ *VR* Demosthenes *N* GR. *DN* *Demosth. de falsa leg. or.* § 226 *p.* 411 *R. p.* 631 *B-S.* ΠΑΡΑ ΠΑΡΑΠΡΕϹ, *βείας — ζῶσιν om., O* *ζῶσιν*] *x* (*non V*), *Spengelius l. l. p.* 639 *cum Demosthene, nisi quod ζῶσι codd. Dem.* ΖΟϹΙΝ *VRM* 4 nos] *d om.* (*M*) ñ *D* nostram *N* vos *etiam N* 5 *Luc. Phars.* VIII 332 *sq.* VIIII *D* 7 Emathiam] emathiã *1* emathian *d* emadiau *D* Aemathiam (*O*) emachiam *V* hemachiam *RM cf. lib.* XIIII § 5 8 GR. *DN* ΠΡΟΜΗ, *rell.* —*ἀδελφόν om., O* ΠΡΟΜΕΘΕΙΜΑΙ *M* *Πλάτων*] *r* ΠΛΑΤΩΝ *V* ΠΛΑΑΤΩΝ *R* *Plat. Criton. c.* 4 *p.* 44 *D St. τάδε δέ, ὦ Σώκρατες, εἰπέ μοι· ἆρά γε μὴ ἐμοῦ προμηθεῖ* *εἰπέ*] *εἶγε C* 9 ΑΠΑ *M* *μὴ ἐμοῦ* (*M*) *μνήμων C* ΠΡΟΜΝΘΗ *M* ΗΡΩΔΟΤΟϹ *Rv* ΗΡΜΔΟΤΟϹ *V* ΕΡΟΔΟΤΩϹ *M* *Herod. hist.* VIIII 108 *ἐν θ*] *R* ΕΝ Ō *M* ΕΝ Ε *V* *ἐν η C* 10 ΠΡΟΜΕΘΕΟΜΕΝΟϹ *M* *τὸν ἀδελφόν*] *τὸν ἀδελφεόν Herodotus* ΤΟΝ ΑΔΑΦΟΝ *M* ΓΟΝΑϹΔΟΟΝ. *C γένος ὅλον coni. Scaliger* et prouideo, prospicio (*M*) 11 dativo] *r* datiua *R* acusatiuo *R* coniunguntur] *d* coniungitur *D* 13 ΙΤΡΟϹ ΙΤΑΤΡΟϹ ΚΑΙ ΙΤΡΟϹ ΜΕΤΡΟϹ ΚΝΕΝΑΙΟϹ ΕΤΙΝ *D* G. ΠΡΟϹ ΙΤΑΤΕΡΟϹ. ΚΑΝΤΡΟϹ ΜΑΤΡΟϹ ΑΕΗΝΑΙΟϹ. ΕΝΤΙϹ *N* ΜΕΤΡΟϹ *M* ΜΑΤΡΟϹ *R* ΑΘΕΝΑΙΟϹ *M* ΑΘΗΝΑΙΟ *V* *ἐστι* (*MO*) 15 GR. *DN* ΠΑΡΑ ΤΡΩΙ ΔΙΑΤΗΤΗΙ *M* Romani quoque apud *N* 16 arbitrem *O* *Verg. Aen.* I 24 18 GR. *DN* ΠΥΝΘΑΝΟΜΑΙ *rell. om. O* ΠΥΝΘΑΜΟΙΤ ΤΕ ΤΕΛΕΥ ΤΗΚΟΤΑ *V* ΞΕΝΟΦῶ *R* ΞΕΝΟΦΩ *M* *Xenoph. Cyropaed.* VII 3, 7 ΠΑΙΔΙΑϹ *VRM* 19 *ὅπῃ et ὅποι codd. Xen.* *ἑαυτὸν Xen. Erlangensis* *πυνθάνωνται*] *x in adnot. et Spengelius p.* 640 *sq. cum nonnullis libris Xenophonteis* (*Erlang.*) ΠΥΝΘΑΝΟΝΤΑΙ *VM* ΠΥΝΕΑΝΟΝΤΑΙ *R* *πυνθάνηται codd. Xenoph. plerique* Frequentissimae *R* nostri *om. O* 20 cesum *MN* 21 subaudiatur *N* *Iuvenalis sat.* IIII 10, 81 inperituros *VRM* in I. perituros *ODr* in III. periturus *N* 22 multos. Illi GR. *D* multos. G. *N* 23 ϹΕΜΝΥΕΤΑΙ *M* ΤΟΝΡΑΓΜΑ *M* *τῷ πράγματι*] *sic etiam C* *Sall. Cat.* 51, 29 24 ea] *r et N sup. lin.* et *RN pr. rell. cf.* § 204 letari *N*

Attici 'στέφεται τῶδε' καὶ 'τόδε'. et Romani 'coronatur illam rem' et 'illa re', quomodo etiam 'induitur'. Horatius:

coronari . . . Olympia.

Virgilius in VII:

5 induit albos
Cum vitta crines.

idem in X:

An sese mucrone ob tantum dedecus amens
Induat.

10 Σύν praepositio apud illos frequenter et abundat et deficit. Δημοσθένης ἐν τῷ ὑπὲρ Κτησιφῶντος: καὶ πρὸς ἐκείνους ἐξετάζειν καὶ παραβάλλειν τὸν συνζῶντα μεθ' ὑμῶν. et nostri 'convenit mecum, tecum'. Aristophanes autem ἱππεῦσιν: XXVIII 285

Κακῶς Παφλαγόνα τὸν νεώνητον κακὸν
15 †Αὐταῖς διαβολαῖς ἀπολέσειαν οἱ θεοί,

deest enim σύν. Homeros:

Αὐτῇ κεν γαίῃ ἐρύσαιμι αὐτῇ τε | θαλάσσῃ.

nostri quoque utraque figura utuntur. Virgilius in VIIII:

Tum demum praeceps saltu sese omnibus armis
20 In fluvium dedit,

deest 'cum'.

Attici συγγνώμης οὐκ ἔστιν οὗτος id est 'nemini dat veniam'. Δημοσθένης ἐν τῇ παραγραφῇ τῇ πρὸς Πανταίνετον: μισεῖσθαι μέντοι τινὰς ἂν εἰκότως ὑφ' ὑμῶν, οἳ τέχνην τὸ πρᾶγμα πεποιημένοι 25 μήτε συγγνώμης μήτε ἄλλου τινός εἰσιν ἀλλ' ἢ τοῦ

1 GR. *DN* co*ronatur *V* 2 *Horat. epp.* I 1, 50 Magna coronari contemnat Olympia 3 coronari] *rd* incoronari *VR ante ras. MOD* in .V. coronari *N* olymphia *D et ex* olimphia *corr. R* olimphia *MN* olimpia *v. l. codd. Hor.* 4 *Verg. Aen.* VII 417 *sq.* (*def. Pal.*) 6 vitta] *rdn* uita *RDN* crinis *Med. Rom. Ver.* 7 *Verg. Aen.* X 681 *sq. cf.* § 268 8 mucronē *r* 9 induat amens *O* inducat *M* 10 ſyn *d* ſin *D* *abundat (h) *D* Δημοσθένης — ὑμῶν] *om. O* Demosthenes .G. *N* GR. *D* Δημοσθένης] *v* ΔΗΜΟϹΘΝΗϹ *V* *Dem. de cor. or.* § 314 *p.* 330 *R. p.* 607 *B S.* 11 ΕΝ ΤΟΙ *M* ΥΠΕ *V* καὶ πρὸς] *sic etiam C* πρὸς *Demosthenes* ΕΖΕΤΑΖΙΝ *R* 12 παραβάλλειν] *Putsch.* ΠΑΡΒΑΛΛΕΙΝ *VRM* ΤΟΝ ϹΙΝΖΙΟΝΤΑ *V* τὸν συζῶντα *Putschius* ἐμὲ τὸν συζῶντα *al. codd. Demosth.* ἐμὲ τὸν νῦν ζῶντα *al. cum* Σ ἐμέ *supra* § 261 13 Aristophanes — θαλάσσῃ] G. *N* Aristophanes *O* Christophanes GR. *D* Aristophanes. GR. dēē enim sin homerus. GR. *d* Aristophanes] *r* cristophanes *VR* Christophanes *M* *Aristoph. eqq. v.* 2 *sq.* 14 ΚΑΚΩ*(.) *V* ΝΕΩΝΗΤΩΝ *M* 15 Αὐταῖσι βουλαῖς *Aristophanes* 16 *Hom. Il.* VIII 24 *cf. lib.* XVII § 170 17 ΑΙΤΗΙ *V* ΑΥΤΗΝ *M* ΑΥΤΗΙ ΚΕϹΑΕΡΙϹΑΥΜΙ ΑΥΤΗϹ ΕΟΛΑΛΑΝ *C* ΕΡΙϹΑΙΜ (*nonne* ΕΡΙϹΑΙΜΙ?) *M* τε] *Putschius* ΓΕ *VRM* 18 *Verg. Aen.* VIIII 815 *sq.* 19 preceps *M* saltu sese] *r* saltus ēē *VR* saltu ēē *M* 22 GR. *DN* ϹΥΓΝΩΜΗϹ *R* dat] *sic etiam C* ΔΗΜΟϹΘΝΝΝϹ *M* GR. *DN; sine nota Graeca om. O* *Dem. adv. Pantaen. or.* § 53 *p.* 982 *R. p.* 804 *B-S.* 23 ἐν τῇ] ΗΝ *M* τῇ πρὸς] *nil nisi* π(ρὸς) *adnotatum est ex C* παραγραφῇ] *Putsch.* ΠΑΡΓΡΑΦΗΙ *VR* ΠΑΡΤΡΑΦΗΙ *m* ΠΡΤΡΑΦΗΙ *M* Πανταίνετον *Putschius* ΠΑΝΤΕΝΕΤΟΝ *VRM* ΤΑΝΤΕΝΗΤΟΝ *C* μισεῖσθαι] *cum Demosthene C Putsch., ubi et per sqq. levidenses codd. errores correcti sunt* ΜΕϹΕΙϹΘΑΙ *V* ΜΗϹΕΙϹΕΑΙ *RM* 24 τινὰς ἂν] ΤΙΝΑ ΚΑΝ *M* τινὰ καὶ *C* τινὰ εἰκότως ἂν *Bekkeri r* εἰκότως ἂν *August. A* ὑφ'] *C* ΥΟ *VRM* Ο|ΤΤΕΧΝΗΝ *V* οἳ τέχνην *etc.*] κεχηνότων πραγματευόμενοι μὴ συγγνώμης *C* ΤΟΝΡΑΓΜΑ *M* ΠΕΠΟΙΝΜΕΝΟΙ *VRM* 25 ΜΕΤΗ *M* ϹΥΓΓΝΟΜΕϹ *M* ϹΥΓΝΟΜΗϹ *VR* ΜΕΤΗ *M* μήτε — ἢ] *sic etiam C* τινός] μηδενός *Demosthenes* ἢ] Ε *M* τοῦ *non adnotatum est ex C*

πλείονος. Sallustius in Iugurthino: homines multarum ima-
286 ginum ac nullius stipendii. frequentius tamen in huiuscemodi sensu Romani ablativo utuntur. Terentius in Andria:

ibi unam aspicio adulescentulam
Forma. - Bona †fortassis. — Ac vultu, Sosia, 5
Adeo modesto, adeo venusto, ut nihil supra.

Cicero in Philippicis contra Antonium: tu nec solvendo eras, id est 'solvere debita non poteras'.

Illi '*σύνοιδα ἐμαυτῷ τόδε ποιοῦντι*' *καὶ* '*τόδε ποιῶν*'. *Ἰσοκράτης Φιλιππικῷ*: *ἄλλως θ' ὅταν καὶ μηδὲν σαυτῷ συνειδῇς ἐξαμαρ-* 10 *τάνων*. nostri quoque inveniuntur hac forma saepe usi: 'conscius sum mihi bene facienti' et 'bene faciens', quomodo dicimus 'nomen est mihi Iulus' et 'Iuli' et 'Iulo' et 'Iulum'. Virgilius in II:

sensit me|dios illapsus in hostes.

287 Illi '*συλήσας τοὺς θεοὺς τὰς δεκάτας*' *καὶ* '*τῶν θεῶν τὰς δεκάτας*'. 15 et nostri 'depilatus deos decumas' et 'deorum decumas'.

Attici '*συνίημι τῶν λόγων*' *καὶ* '*τοὺς λόγους*'. *Πλάτων Ἴωνι*: *οὐ γὰρ ἂν γένοιτο ἀγαθὸς ῥαψῳδός, εἰ μὴ συνείη τὰ λεγόμενα ὑπὸ ποιητοῦ*. nostri accusativo 'intellego, sentio illam rem'.

Ἡρόδοτος: *συνέ|γνω τὴν ἁμαρτάδα*. similiter Latini 'ignoscit 20 culpam'.

† '*Ἡ συχνὸς*' *καὶ* '*ὁ συχνός*', et magis femininum ipse fetus est;

1 *πλείονος*] *C* ΠΑΕΙΟΝΟϹ *VRM* *Sall. Iug.* 85, 10 *v. supra* § 29 multarum] ueteris prosapiae, multarum *Nd cum Sallustio, cf.* § 29 *et* 293 2 ac *om.* (*O*) tamen ilhuiuscemodi *V* 3 *Ter. Andr.* I 1, 91 *sqq. cf.* § 14 4 (*v.* 90 interea inter mulieres) | Quae ibi aderant forte unam *etc. Terentius* aduliscentulam *M* adolescentulam (*O*) 5 forma bona ac uultu o sosia *Nn* fortasse *Terentius* 6 nichil *N* supra G. Cic in (Cic *in ras. n*) *Nn* 7 *Cic. Philipp. or.* II 2, 4 nec] nex *N* nec in *r* nec solvendo eras] *sic etiam Cic. cod. bas. Vat.* nec soluendo aera aderas *vel* nec solus deeras *vel* nec eras (*om.* solvendo) *vv. ll. codd. Cic.* 9 *σύνοιδα — ἐξαμαρτάνων*] GR. *DN* ϹΥΝΟΙΔΑ *O* ϹΥΝΟΥΔΑ *R* ΕΜΑΙΤΩΙ *V* ΕΜΑΥΤΟΥ *M* ΠΟΛΟΥΝΤΙ ΚΑ ΤΟΔΕ *M* *Ἰσοκράτης*] *ex* ΙϹΟΚΡΑΤΑϹ *corr. R* ΙϹΩΚΡΑΤΗϹ *M* *Isocr. Philipp.* § 79 *p.* 98 *St. p.* 186 *B-S.* 10 *Φιλιππικῷ*] *Krehlius* ΦΙΛΙΠΠΙΚΙΩΝ *VRM* *Φιλίππῳ Putschius* *θ' ὅταν*] *scripsi cum libris Isocrateis* ΤΟΤΑΝ *VR* ΤΕ(?)ΟΤΑΝ *M* *τε ὅταν Krehlius* ΚΙ *VR* ΜΗΔΕ *R* ΜΗΔΕ *ex* ΜΕΔΕ *corr. V* ΜΕΛΕΝ *M* *σαυτῷ*] *sic ex* ΚΑΥΤΩΙ *corr., non* ΕΑΥΤΩ, *V* ϹΑΙΤΟΥ *M* *συνειδῇς*] *scripsi cum codd. Isocratis Bekk.* ϹΥΝΕΙΔΗϹ *VRM* *συνίδῃς x, v. l. codd. Isocr.* *ἐξαμαρτάνων*] *Putsch. cum Isocr.* ΕΞΑΜΑΡΤΑΝΩ *M* ΕΞΑΜΑΡΤΑΝΩ *R* ΕΞΕΜΑΡΤΑΝΩ *V* 11 hac] ac *VR* sepe *D* sepe *N* 12 mihi sum (*M*) 13 *Verg. Aen.* II 377 *cf.* § 215 14 ostes *v* o**tes *V* 15 Illi — nostri] Illi GR. Et nostri *D* Illi. G. Nri *N* Illi ϹΥΛΗϹΑϹ. Et nostri *O* *θεῶν*] *r* ΕΕΩΝ *m* ΘΩΝ *VR* 16 decimas *utrobique N* 17 GR. *D* ϹΥΝΙΗ (*μι — ποιητοῦ om.*) *O*; *lac. non indicata Graeca om. N* *συνίημι*] *Putsch.* ϹΥΝΕΙΗΜΙ *VRM* ΛΟΤΩΝ *VR* ΛΟΓΥϹ *VR* *Plat. Ion. c.* 1 *p.* 530 *C St.* 18 *ἀγαθὸς*] *sic etiam libri aliquot Plat.* ΑΓΑΘΟϹ *M* ΑΓΑΕΟϹ *R* *ποτε codd. Plat. plerique ποτε ἀγαθὸς Platoni reddendum esse coniecit Spengelius p.* 654 *μὴ*] ΜΗ *R* *συνείη*] *pars codd. Plat.* ϹΥΝΕΙΝ *VR* ϹΥΝΘΙΝ *M* *συνίῃ et συνίει et συνιείη vv. ll. codd. Plat.* *λεγόμενα ὑπὸ ποιητοῦ*] *Putschius* ΛΕΓΟΜΕΝΑ ΥΠΟΙΗΤΟΥ *R* ΛΕΤΟΜΕΝΑ ΥΠΟΙΗΤΟΥ *V* ΛΕΓΟΜΕΝΑΙ ΠΟΙΗΤΟΥ *M* *λεγόμενα ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ cum Platone Krehlius* 20 GR. *DN* ΗΡΩΔΟΤΟϹ *VR* *Herod. hist.* I 91 *συνέγνω ἑωυτοῦ εἶναι τὴν ἁμαρτάδα* *συνέγνω*] *Putschius* ϹΥΝΕΤΝΩ *VR* ϹΥΝΕΓΗΩ *M* ΑΜΑΡΤΑΔΑ *R* 22 GR. *D* ΗϹΙΧΝΟϹ ΚΑΙ ΟϹΙΧΝΟϹ *in mg. def. add. p.* 384 Η ΧΥϹΝΟϹ *N* ΟϹΥΧΗΟϹ *M* mag* femininum (i) *V* fetus *r* foetus (*O*)

quomodo apud nos 'hic' et 'haec stirps' et 'finis, silex' et multa alia.

Herodotus in III: οὗτος μὲν ἀνοσίῳ μόρῳ τετελεύτηκεν ὑπὸ τῶν ἑαυτοῦ οἰκειοτάτων, id est 'obiit' vel 'mortuus est a suis'.

5 Attici 'ταὐτὸν τῷδέ ἐστιν' καὶ 'ταὐτὸν ὅπερ τόδε καὶ τόδε ἐστίν. nostri quoque 'idem huic illud est' et 'idem quod hoc illud est'. Iuvenalis in V: 288

Implet et ad moechos dat eisdem ferre cinaedis.

Τεταλαιπώρηκεν ἡμᾶς. Ἰσοκράτης ἐν τῷ περὶ τῆς εἰρήνης:
10 'κατὰ πάντας τρόπους τεταλαιπώρηκεν ἡμᾶς' ἀντὶ τοῦ 'καταπεπόνηκεν ἡμᾶς', quomodo et Latini saepe eadem verba diversis proferunt significationibus, ut 'ruo' absolutum et activum. Virgilius in VII:

ruit omnis in urbem
Pasto|rum ex acie numerus,

15 hic enim absolutum est; in primo autem active protulit:

Incubuere mari totumque a sedibus imis
Vna eurusque notusque ruunt.

similiter 'moror' tam absoluta quam activa significatione ponitur. Virgilius in I:

20 Hunc Phoenissa tenet Dido blandisque moratur
Vocibus.

Iuvenalis:

moran tur
Pauci ridiculum et fugientem ex urbe pudorem.

25 (hoc in activa significatione.) Virgilius in IIII:

Quid moror? an mea Pygmalion dum moenia frater
Destruit?

1 styrps *DN* strips *V* 2 alia] similia (*MO*) 3 *Herod. hist.* III 65 in III] (*MO*) in tertio *1* in VI *N* II *VRM* *Graeca om. O* GR. *DN* ΤΕΓΕΛΕΥΤΗΚΕΝ *VR* 4 ΙΠΟ ΤΟ ΠΕΛΙΤΟΙ ΟΥΚΙωΤΟΤωΝ *M* ἑωυτοῦ οἰκηιωτάτων *Herodotus* οἰκειοτάτων] *Putschius, Herodoti Sancroftianus* ΟΙΚΙΟΤΑΤωΝ *V* ΟΙΚΙωΤΑΤωΝ *R* *inde ab* id est *cod. R ad finem perscriptus est ea manu emendatrice, quam et hucusque vocavimus et per sqq. vocabimus r* mortus *V* 5 Attici *om.* (*M*) ΓΑΥΤΟΝ *in* ΓΑΝΤωΝ *mut. r* ΤΑΙΤωΝ *M* τῷδε — τόδε ἐστίν *om. O* ΤΑΙΤΟΝ *M* ΠΕΡ *r* ῷπερ *C* ΕCΤΙ (*M*) 6 quoque Id est huic *O* *Iuv. sat.* V 14, 30 *cf. lib.* VII § 15 7 V *Krehlius* II *libri* 8 moechos] *v* mechos *V* cinedis *rDN* 9 GR. *DN* isocrates *sup. lin. d* Τεταλαιπώρηκεν] *ex* ΤΕΤΑΛΑΙΠΟΡΗΚΕΝ *corr. V* ΤΕΤΑΛΑΙΝωΡΗΚΕΝ *r* ΤΕΤΑΛΑΙΝωΡΕΚΕΝ *M* Ἰσοκράτης — ἡμᾶς *om. O* *Isocr. de pace or.* § 19 *p.* 163 *St. p.* 210 *B-S.* 10 κατὰ — ἡμᾶς *om. r* κατὰ] καὶ *Isocrates* πάντα τρόπον *v. l. codd. Isocr.* ΤΡΟΠωΙC *M* ΤΕΤΑΛΑΙΠωΡΕΚΕ ΕΜΑC (*sic teste Heinio;* ΤΕΤΑΛΑΙΠωΡΕΡΕ ΗΜΑC *secundum Spengelium p.* 635) *M* ΚΑΤΑΠΕΠΟΝΕΚΕΝ *M* ΚΑΠΕΝΟΝΗΚΕΝ *V* 11 sepę *D* sepe *N* 12 ut ruo] utrũuo *V* *Verg. Aen.* VII 573 *sq.* IIII *M* VI *N* 13 om̄s *D* 14 acie] *d* acia *D* 15 est absolutum (*M*) actiuę *N* *Verg. Aen.* I 84 *sq.* 16 mari] *n* mare *N* marito tuq; *V* totusque (*O*) 17 una una erasq; *V* nothusque *rMN* 18 tam in absoluta quam in actiua *N* *Verg. Aen.* I 670 *sq.* 20 hunc *ex* nunc *m. rec. corr. Verg. Fr.* phoenis satenet *V* 22 Iuvenalis] *r* Iuuenalis in *VM* Iuuenalis in I. *OD* Iuuenalis in III. *N* *Iuv. sat.* IIII 11, 54 *sq. cf. lib.* VIII § 23 24 fugientem] *d* figientem *VM* ligentem *D* 25 hoc] hic (*M*) *Verg. Aen.* IIII 325 *sq.* 26 pigmalion *rDN* dommoenia *V* 27 destruat] ***sic etiam lib.*** **VIII § 23** ***cum opt. Verg.***

XXVIIII 289 Illi 'τεκμήριον τόδε τοῦδε' καὶ 'τῷδε'. Πλάτων ἐπιταφίῳ: μέγα δὲ τεκμήριον τούτῳ τῷ λόγῳ, ὅτι ἥδε ἔτεκεν ἡ γῆ τοὺς τῶνδέ τε καὶ ἡμετέρους προγόνους. similiter nos dicimus 'argumentum huius rei' et 'huic rei est illud' quomodo dicimus 'pater huius est' et 'huic ille'. Virgilius in VIII: 5

Huic monstro Vulcanus erat pater.

Attici τέως ἕως, quomodo et nostri 'interea dum'. Aristophanes εἰρήνῃ:

μὴ παύσαιο μηδέποτε ἐσθίων
Τέως ἕως σαυτὸν λάθῃς διαρραγείς. 10

Virgilius III georgicon:

Sed fugit interea, fugit inreparabile tempus,
Singula dum capti circumvectamur amore.

idem in | eodem:

Interea superest gregibus dum laeta iuventus. 15

notandum ergo, quod, quomodo apud Graecos ἕως coniunctum cum τέως significat μέχρι τοσούτου, per se autem μέχρι τινὸς vel ἐν τῷ μεταξὺ vel ἐν τοσούτῳ, sic et apud nos 'interea' et ἐν τῷ μεταξὺ et ἐν τοσούτῳ vel ἕως. est etiam ubi pro 'tamen' invenitur positum. Virgilius in I georgicon: 20

Nec nulla interea est inaratae gratia terrae,

interea po||suit pro 'tamen'.

codd. destruit *VMN cum Verg. Moret. pr. et exc. Burm.* 1 *Graeca om. O* GR. *DN* τεκμήριον] *Putschius* ΤΕΚΜΙΡΙΟ̃ *V* ΤΕΚΑΛΙΡΙΟΝ *M* ΤΕΚΜΙΟ *r* τόδε *om. O* τῷδε] ΤΟΛΕ *r* ΤΟΥΔΕ *M* ΠΛΑΤΟΝ *r* ΠΛΑΤΩΝ *V* *Plat. Menex. c. 7 p.* 237 *E St.* ΠΙΤΑΦΙΩΙ *V* ἐπιταφίῳ — προγόνους *om. r* μέγα — τῷ *om. M* 2 τεκμήριον *Putschius* ΤΕΚΜΗΡΟΝ *V* τούτῳ — τῶνδε] τοῦ ΙΤΟΙ ΤΙ ΛΕΓΟΛΟΙ τ' ἤδη εἰ ἐγέννησε τ. τ. *C* λόγῳ — ἔτεκεν] ΛΑΓΩΙ ΟΠΕΔΗCΤΕΚΕΝ *M* ΤΩΔΕ *M* 3 τε *ex Plat. add. Putschius om. VM* ΠΛΟΤΩΝΩΥC *M* 4 uius *V* ē illud (ē *in litura v*) *Vv* pater huius ē et huic ille ē. *Nn* 5 *Verg. Aen.* VIII 198 VII *D* VIIII. *N* 6 uolcanus *Pal. Rom.* 7 τέως ἕως] *d* G. *N* ΤΕΩΘΕΩC *D* ΤΕΩCΙΩC *V* et *om. N* inter eadum *V* Cristophanes *N* christophanes *M* critophanes *V* *Arist. pac. v.* 31 *sq.* 8 GR. *DN* εἰρήνῃ: μὴ] ΕΙΡΗΜΗΝΗ *r* 9 μὴ — διαρραγείς *om. O* παύσαιο] *ex Aristophane Putschius* ΠΑΥCΕΟ *VM* ΤΑΥCΕΟ *ex* ΤΑΥΔΕΟ *corr. r* μηδέποτ' *etiam Aristoph. Ravennas* μήποτ' *v. l. ap. Aristoph.* ΕCΕΙΩΝ *rM* 10 τέως — διαρραγείς *om. r* CΑΥΤΟΝ *V* λάθῃς διαρραγείς] *ex Aristophane (fortasse secundum Scal.) Putschius* ΔΙΛΛΑΘΕΙC ΔΙΑΡΡΑΓΗC *M* ΔΙΑΛΑΘΕΙC ΔΙΑΡΡΑΤΗC *V* 11 *Verg. georg.* III 284 *sq.* in gergicon. III. *V* in .IIII. geor̄. *N* in III. Georgicon (*O*) 12 irreparabile (*M*) 13 capti] *sic etiam Verg. Fr.* capiti *Rom.* 14 *Verg. georg.* III 63 15 superat *N cum Med. Pal. Rom.* letat *N* lea *M* leatum (t *suprascr.*) iuuentus (*ex* iuuentas *corr.*, *vel* iuuentas *ex* iuuentus *corr.*) *Vv* iuventus] *sic Med. m. pr.* iuuentas *Med. m. alt. Rom.* iuuentis *Pal.* 16 quomo aput grecos *V* τέως] *sic etiam C* theoc *D* 17 μέχρι τοσούτου] *sic etiam C* ΜΕCΡΙ ΤΟCΟΥ. ΤΟΥ *N* μέχρι τοσούτου — ἐν τοσούτῳ *in mg. add. usque ad* τινὸς *ni f. D, tum d* ΜΕΧΕΙ *N* τῷ] ΤΟΙ *Md* ΤΟΥ *N* ΜΕΤΑΞΙ *M* ΜΕΤΑ.ΞΙ. *N* vel] et *VC* 18 ΤΩCΟΥΤΩΥ *M* ΤΩCΟΥΤΟΙ *V* ΤΟCΟΥΤΟΙ *D* ΤΟCΟΙΤΟΙ *N* sic apud *N* et ἐν τῷ — ἕως] *om. r* .GR. *D* & ΕΝ ΤΟΙ ΜΕΤΑΞΥ & ΕΝ ΤΟCΟΥΤΟΙ uel ΕΩC. et iunctum et absolute 7v *spscr. d* ΕΝ. & ΕΝ ΤΟΥ.ΜΕΤΑΞΙ.ΕΤΘΗΤΟCΟΙΤΟΥ. Ɨ ΕΟC *N* τῷ] ΤΩΝ *M* τοσούτῳ] *ex* ΤΩCΟΥΤΩΙ *corr. V* 19 *Verg. georg.* I 83 II *O* 21 ē inarate ē gratia (ratia *in litura n*) *Nn*

Τελευτᾶν τὸν βίον. Πλάτων ἐν Κρίτωνι: καὶ ἀνάγκη δὴ εἰς 290 *αὔριον ἔσται, σε, ὦ Σώκρατες, τὸν βίον τελευτᾶν.* 'vitam finire' id est 'mortem obire'.

Attici '*τῇδε τῇ ἡμέρᾳ*' ἢ '*νυκτὶ τόδε ἐγένετο*', *καὶ* '*τῆς ἡμέρας*' ἢ 5 '*νυκτός*', *καὶ* '*παρὰ τήνδε τὴν ἡμέραν*' ἢ '*νύκτα*', *καὶ* '*κατὰ τήνδε τὴν ἡμέραν*' ἢ '*νύκτα*', *καὶ* '*ἡμέραν*' ἢ '*νύκτα*'. Virgilius in I:

noctem non amplius unam
Falle dolo.

idem in III:

Noctem illam tecti silvis immania monstra
Perferimus.

(Attici *τῇ ὑστεραίᾳ τὰ ἐπινίκια ἔθυεν.* huic simile Virgilius:

ictum iam foedus,

pro 'foederis hostia'.)

15 Illi '*τῇ ὑστεραίᾳ*' *καὶ* '*τῇ προτεραίᾳ ἡμέρᾳ*' *καὶ* '*τῇ προτέρᾳ*'. nos 'pridie' adverbialiter hoc dicimus et 'postridie', et 'priore die' tamen et 'posteriore' et 'postero', et 'nocte' et 'superiore'. | Cicero in I invectivarum: quid proxima, quid superiore nocte egeris.

Illi '*τηλικαύτην, ἡλίκην*' *καὶ* '*ὅσην*'. *Ἰσοκράτης Ἀρχιδάμῳ:* 20 *τὴν δὲ ἐν τῷ παρόντι τηλικαύτην γεγονυῖαν, ὅσην οὐδεὶς πώποτε ἔσεσθαι προσεδόκησεν.* huic simile Iuvenalis in III: 291

Hunc qualem nequeo monstrare et sentio tantum,

1 GR. *DN* ΤΕΛΕΙΤΑΝ *M* ΠΛΑΤΟΝ *V* *Plat. Criton. c.* 1 *p.* 43 *D St.* *Πλάτων — τελευτᾶν om. O* ΚΡΙΤΟΝΙ *M* *καὶ — τελευτᾶν om. r* *ἀνάγκη δὴ*] *cum Plat. Putsch.* ΑΝΑΓΚΗΝ ΔΗ (ΑΝΑΓΚΗ ΗΔΗ *M teste Spengelio p.* 654) *VM* *εἰσαύριον codd. Plat. plerique ἐσαύριον al.* 2 ΑΥΡΙΟΕ *M* *ὦ Σώκρατες, τὸν βίον σε libri Platonici* *τελευτᾶν*] *cum Plat. Putsch.* ΤΕΛΕΥΤΑ *V* ΤΕΛΕΙΤΑ (ΤΕΛΕΠΑ *teste Spengelio*) *M* 4 GR. *DN τῇδε, rell. usque ad extremum νύκτα om., O* ΤΗΔΗ *M* *ἡμέρᾳ*] ΝΑΛΕΡΑ *r* *ἢ*] Ν *M* ΤΟΔΗ *V* ΘΗΣ *r* ΤΕΣ *M* *ἡμέρας usque ad extremum νύκτα om. r* 5 ΗΜΕΡΑΣ Ε ΝΥΚΤΟΣ *M* ΚΑΤΑ ΤΗΝΔΗ *V* 6 ΗΝΥΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑΝ *M* *Verg. Aen.* I 683 *sq.* in I In Noctem *D* 9 *Verg. Aen.* III 583 *sq.* 10 tectis *N* tectis *Med.* immania] *ex* immunia *corr. Med.* inmania *M* mostra *Med.* 13 GR. *DN* *τῇ ὑστεραίᾳ*] *sic recte secundum V in adnot. x, qui ex eodem videre poterat, haec ad verba Plat. conv. c.* 1 *p.* 173 *A St. spectare: τῇ ὑστεραίᾳ ᾗ τὰ ἐπινίκια ἔθυεν, quod etiam a Spengelio l. l. p.* 656 *ex M perspectum esse video* .Ī. ΗΥΙΣΤΕΡΑΙΑ *V* ΗΙ ΥΣΤΕΡΑΙΑ *M* ΓΝΙ ΥΣΤΕΡΑΙΑ *r* *θεοῖς τὰ ἱερὰ C* ΘΕΥΕΝ *M* *Verg. Aen.* XII 314 Virgilius: ictum] *scripsi* uirgts in XII. ictum *r* ~ (*i. e.* est) Ver̄. ictum *D* est Virgit inictum *M* est Vergt inic tū *V* est illud uirgilianum in XII *N* est Virgilianum (*O*) *Putsch.* sictum *Rom.* 13 fędus *D* 15 GR. *DN τῆς* (*utrum sic an* ΤΗ *vel* ΤΗΙ?) *rell. om. O* ΥΤΕΡΑΙΑ *rV* *τῇ προτεραίᾳ — προτέρᾳ*] ΤΕΙΤΙΡΟΤΕ (*i. e. τῇ προτε, rell. om.*) *r* 16 hoc *om. ON* priore] *d* priori *D* die et nocte: tamen et posteriore et postero et superiore *Krehlius* 17 *Cic. in Catil. or.* I 1, 1 18 quod proxima *M* superiori *nonnulli codd. Cic.* tegeris *VD* 19 Illī grē. G. Huic *N* Illi. GR. Isocrates. GR. huic *D* ΗΛΙΚΕΝ *M* ΗΛΚΗΝ *r* *ἡλίκην — προσεδόκησεν om. r* ΙΟΣΗΝ *V* *οἵην* (*M*) *Isocr. Archidami* § 104 *p.* 137 *St. p.* 201 *B-S.* ΑΡΧΙΔΑΜΟΙ *M* ΑΡΧΙΔΑΜΙ *V* 20 ΕΝ ΤΟΙ *M* ΠΑΡΟΝΤ (*ι — προσεδόκησεν om.*) *r* ΤΝΑΙΚΑΥΤΗΝ *M* *γεγονυῖαν*] *Krehlius* ΓΕΓΟΝΗΑΝ *M* ΓΕΤΟΝΥΙΑΝ *V* *γεγενημένην Isocrates* ΟΣΕΝ *M* 21 ΠΟΠΟΤΕ *M* *ἔσεσθαι*] *Putschius* ΕΣΕΘΑΙ *VM* ΠΡΟΣΕΔΟΚΕΣΕΝ *V* ΠΤΟΣΕΔΟΚΗΣΕΝ *M* *Iuv. sat.* III 7, 56 22 neq. omonstrare *V*

pro 'talem qualem'. et sciendum, quod frequenter huiuscemodi pronomina, id est demonstrativa, et infinita nomina loco infinitorum qualitatis vel quantitatis inveniuntur apud auctores. *Δημοσθένης κατ' Αἰσχίνου: τὴν ἄλλως ἐνταῦθα* . . . . Virgilius in II:

Dis aliter visum.

(Illi †*καλὴν τὴν ὥραν*. Sallustius in Catilinario: pro deum atque hominum fidem, victoria nobis in manu est.)

Illi '*τιμῶ*' *καὶ* '*τιμῶμαι τὸ ἀδίκημα*'. nos ['lis aestimatur'] multis verbis tam activae quam passivae vocis similiter in una eademque significatione utimur: 'mereo' et 'mereor, populo' et 'populor, nutrio' et 'nutrior, bello' et 'bellor'. Virgilius georgicon II:

Hoc pinguem et placitam paci nutritor olivam,

pro 'nutrito'. idem in XI:

bellantur Amazones armis.

Illi *τινὲς μέν, τινὲς δέ*, pro quo nostri dicunt 'quidam boni, quidam mali; alii boni, alii mali' et 'hi boni, illi mali'.

XXX 292 Attici '*τί μοι τοῦτο;*' *καὶ* '*τί μοι δεῖ τούτων;*' Terentius in adelphis:

sed quid || ista, Aeschine,
Nostra? aut quid no|bis cum illis?

Iuvenalis in III:

Quo mihi te solitum falsas signare tabellas?

Πλάτων ἐν Σωκράτους ἀπολογίᾳ: τιμωρήσεις Πατρόκλῳ τῷ ἑταίρῳ τὸν φόνον. nostri in utraque significatione accusativo utuntur.

3 GR. *DN* Demostenes[X] (*κατ' — ἐνταῦθα om.*) *r* *Demosth. de falsa leg. or.* § 181 *p.* 398 *R.* 627 *B-S.* *κατ'*] *Putsch.* KT *VR* 4 ΑΛΛΟϹ *M* *ἐνταῦθα*] *Putsch.* ΕΝΤΑΥΕΘΑ *VM* *ψηφίζεσθε proximum apud Demosthenem verbum certe non omisit Priscianus* *Verg. Aen.* II 428 . in II] secundo (*MO*) 5 diis *rD* 6 *καλὴν τὴν ωραν*] *Vr* ΚΑΛΕΝ ΤΕΝ ΟΡΑΝ *M* ΚΑΛΕ.ΕΤΗΝΟΡΑΝ (.N) *D* ΚΑΛΗΝΟΡΑΝ *N* *καλὴ νὴ τὴν Κόραν* (*κόραν Putsch.*) (*O*) *Putsch. cf. Arist. vesp.* 1438 *Ddf. ναὶ τὰν κόραν ibique schol.* ['*Plauti capt.* 881 *ναὶ τὰν Κόραν coll. Cobeti nov. lect. p.* 652.' *Fl.*]; *num καλῇ νὴ τὴν Ἥραν? cf. Plat. Theaet.* § 9 *p.* 230 *A St. νὴ τὴν Ἥραν, καλή γε ἡ καταγωγή* *Sall. Cat* 20, 10 7 in manu nobis (nobis *Vat.* 3864. *Bas.* 1) est *codd. plerique Sall.; alii aliter. cf. edd. adnot.* 8 Illi — multis] .G. Nos multis *N* *τιμῶ καὶ τιμῶμαι τὸ ἀδίκημα*] *Putschius* ΤΙѠΜ ΚΑΙ ΤΙΜѠΜΑΙ ΤΟ ΑΔΚΗΜΑ *M* ΤΙѠΜ ΚΑΙ ΤΙΜΟΜΑΙ ΤΟ ΑΔΚΗΜΑ *V* ΤΙѠΝΙ ΚΑΙ ΤΙΜѠΜΑΙ ΤΟ ΑΔΚΗΜΑ (K) *r* ΤΙѠΜ ΚΑΙ ΤΙΜΟΝΑΙ ΤΟ ΑΛΚΕΛΑΑ *O* ΤΟΛΛΚΑΠΙΑΛѠΜΑΙ ΤΟ ΑΤΚΕΜΑ *D* aestimatur] estimatur *D* aestimat *VrMO; fort. utrumque coniunxit glossator* 9 actiue *VMD* passiue *VMDN* 10 mereo mereor *VO* populo populor *O* 11 Vnde Virgilius *O* *Verg. georg.* II 425 *cf. lib.* VIII § 24 12 pigue̅ *D* olivam] *v* olluam *V* 13 prout *Dd* prout *V* *Verg. Aen.* XI 660 14 amalones *V* 15 G. *N* ΤΙΝΗϹ *utrobique M* *δὲ*] *d* ΑΕ *D* 16 illi] *vd* et illi *VMD* 17 GR. *DN* *τοῦτο*] *Krehl.* ΤΟΥΤΟΝ *M* ΤΟΥΤѠΝ *VrO* ΝΟΙ *r* ΤΟΥΤѠ̃ *V* ΤΟΥΤѠ *rO* ΤΟΙΤѠ *M* *Ter. adelph.* IIII 5, 43 *sq.* 19 ista] *sic Bas.* istic *Bemb.* eschine *D* eschine *N* 21 *Iuv. sat.* III 8, 142 VI. *D* 22 michi *N* flalsas *V* falsis *M* signar&(.a) bellas *D* signa** bellas *Iuv. Pith.* 23 GR. *DN* *Plat. apol. Socr. c.* 16 *p.* 28 *C St.* ϹΟΚΡΑΤΟΥϹ *VM* ϹѠΚΡΑΤΟΥ *r* *ἀπολογίᾳ — φόνον om. rO* ΑΠΟΛΟΤΙΑ *v* ΑΡΟΛΟΤΙΑ *V* *τιμωρήσεις*] *εἰ τιμωρήσεις cum Platone Putschius et fort. εἰ excidit ante τι*; ΤΙѠΜΡΗϹΕΙϹ *V* ΤΟΙΜΡΕϹΕΙϹ *M* 23 ΕΤΕΡѠΙ *V*

Virgilius in IIII:

Vlta virum poenas inimico a fratre recepi.

idem in II:

numquam omnes hodie moriemur inulti.

5 'vindico' quoque in utraque significatione invenitur, tam pro laeso quam contra laedentem accipiendum, unde 'vindicta' non solum poena, sed etiam liberatio accipitur - Persius:

Vindicta postquam meus a praetore recessi; -

unde et 'assertio' tam a servitute in libertatem quam a libertate in servi-10 tium trahi significat, quod apud Livium in multis legimus locis.

Attici 'τίνα πόθεν, ἃ ἔλεγες;' καὶ 'πόθεν, ἃ ἔλεγες;' simile Terentius in adelphis: 293

aperite aliquis actutum ostium.

Attici τὶ ex supervacuo adiciunt. Πλάτων ἐν συμποσίῳ: ἐᾶτε 15 αὐτόν· ἔθος γάρ τι τοῦτο ἔχει. Terentius in Andria:

Subtristis visus est esse aliquid.

Πλάτων ἐπιταφίῳ: τίνος ἀγαθόν; pro 'cuius causa?' Cicero Philippicarum II: illud Cassianum cui bono? id est 'cuius gratia? ad cuius bonum?'

20 Attici 'τοῦ πλείονός ἐστιν οὗτος' ἀντὶ τοῦ 'πρὸς' μόνῳ τῷ κέρδει ἐστίν'. | frequentissime hac figura utuntur nostri. Sallustius in Iugur-

1 *Verg. Aen.* IIII 656 III *V* 2 ultra *V* penas *D* a *spscr. n* 3 *Verg. Aen.* II 670 (*def. Rom.*) 4 hodie omnes *Verg. Ver.* moriemur] *sic Med. Pal. Ver.* moriamur *VMD* morięmur *N* 6 pęna *D* 7 *Pers. sat.* 5, 88 8 viudicta] *n* uiucta *N* 9 et *om. D* alibertate *ex* alebertate *corr. V* in seruitutem *rM* 10 aput *M* *apud Livium voc.* assertio *sic positum nec a me adnotatum est nec a Guilelmo Weissenbornio, qui rectissime me admonet praeter locum notissimum* III 44 *sqq. verbum asserendi inveniri* VIII 5, 4; XXXIIII 18, 2; XXXV 16, 10 11 τίνα πόθεν ἃ ἔλεγες καὶ πόθεν ἃ ἔλεγες] *scripsi* GR. *DN* ΤΙΝΑ ΠΟΤΕΝΑΕΛΕΓΕC. καὶ ΠΟΤΕΝΑ ἔλεγες *ex vet. cod. ut vid. ad mg. adscripsit Bongarsius in D.* ΤΙΝΑ ΠΟΤΕΝΝΑ ΕΛΕΓΕC (ΕΛΓΕC *M*) ΚΑΙ ΠΟΤΕΝΝΑ ΕΛΕΓΕC (ΕΛΓΕC *M*) *VM* ΤΙΝΑ ΠΟΤΕΝ ΝΕΛΕΓΕC ΚΑΙ ΠΟΤΕΝ ΝΟΕΛΕΓΕC *r* Similiter *N* Terentianum (*M*) *Ter. adelph.* IIII 4, 26 13 actū *V* hostium *DN cum Bas.* 14 Attici τὶ] *d* Attici. ii *D* Attici. G. ΤΥ (Υ *in litura*) *N* atti. tĩ. *V* superfluo *O* Platon. G. *N* ΠΛΑΤΟΝ ΕΝ[X] (συμποσίῳ — ἔχει *om.*) *r* GR. *D* πλάτων ἐν συμποσίῳ ΕΑ ΤΕ ΑΥΤΟΝ ΕΤΟC ΓΑΡ ΤΙ ΤΟΥΤΟ ΕΧΕΙ vulgo impressum ἔθος γάρ τοι τοῦτο ἔχει *Bongarsius in mg. D* *Plat. conv. c.* 3 *p.* 175 *B St.* ἐᾶτε — ἔχει *om. O* 15 ΑΥΘΟ *M* ἔθος γάρ] *Krehlius, x* ΕΤΘC ΤΑΡ *V* ΕCΤΟC ΓΑΡ *M* ΤΟΠΟ *M* τοιοῦτον *Bekkeri codd. rx* *Ter. Andr.* II 6, 16 in *om.* (*M*) 16 Substristis *N* est esse aliquit *D* est aliquid esse *N* est aliquantum in *Bas.* est esse aliquantulum mihi *vel* est aliquantulum mihi (*sic lemma Donati*) *vv. ll. ap. Terentium* est esse aliquantum mihi *Fleckeisenus* 17 G. *N* Πλάτων ἐπιταφίῳ τινὸς ἀγαθὸν *in D spscr. Bongarsius* ΠΛΑΤΟΝ ΕΙΤΙΤΑ ΦΙѠΙ ΤΙΝΟC ΑΓΑΕΟΥ *r* ΙΛΑΑΤѠΝ ΕΠΤѠΦΙΙ ΤѠΙ ΤΙΝΟC CACAEON *D* *in Platonis Menexeno vocabula haec non leguntur; utrum Priscianum memoria fefellerit an aliquid exciderit dicere nequeo* ΕΠΙΤΑΦΜΟΙ *V* ΕΠΙΤΑΦΙΟΙ *M* ΤΙΝΟΚΑΙΛΕΟΝ *M* *Cic. Philipp. or.* II 14, 35 18 phillipicarum *N* Cassianum] (*MO*) *1 Cic. Bamb. Bern.* casianum *VrDN* cassianus *Cic. Vat.* Cassii nomen *Cic. Guelf. Monac.* 19 gratia aut ad *N* 20 GR. *DN* ΤΟΥ ΠΛΕΙΟΝΟC ΕCΤΙΝ ΟΥΤΟC ἀντὶ ΤΟΥ ΠΡΟΜΟΝῼ τῷ κέρδει ΕCΤΙΝ *Bongarsius in mg. D* ΤΟΥ ΠΕ[X] (*rell. om.*) *r* ΤΟΥ ΠΛΕΙΟΝΟC (*rell. om.*) *O* ΠΛΕΙΟΝΟC *M* ΠΡΟ *V* ΜΟΝΟΙ *M* 21 *Sall. Iugurth.* 85, 10 *cf. supra* § 29

thino: homines veteris prosapiae, multarum imaginum ac nullius stipendii.

294 'Τοῦ' ἀντὶ τοῦ 'ἕνεκα τοῦ'. Θουκυκίδης ἐν τῷ προοιμίῳ: καὶ τὰς αἰτίας συνέγραψα τοῦ μή τινα ζητῆσαί ποτε, ἐξ ὅτου τοσοῦτος πόλεμος τοῖς Ἕλλησι κατέστη, ἀντὶ τοῦ 'ἕνεκα τοῦ μή' ἢ 5 'ὑπὲρ τοῦ μή' ἢ 'ὥστε μὴ ζητῆσαί τινα'. Δημοσθένης ἐν τῷ ὑπὲρ Κτησιφῶντος: ἆρα μικρὰ βοηθῆσαι τοῖς πένησιν ὑμῶν δοκῶ, ἢ μικρὰ ἀναλῶσαι τοῦ μὴ τὰ δίκαια ποιεῖν οἱ πλούσιοι; pro hac constructione, id est pro articulo genetivi quod coniungunt Graeci cum verbo infinito, nos gerundiis in 'di' terminantibus utimur, addentes 10 tamen 'causa' vel 'gratia', ut 'discendi causa lego Virgilium, accusandi gratia et defenden||di in forum procedo'.

Ἰσοκράτης Πλαταϊκῷ: 'ἔτι δὲ τοιούτων δεησόμενοι πάρ-

295 εσμεν', καὶ 'τοιαῦτα δεησόμενοι'. nostri 'egeo illius rei' et 'illam rem' et 'illa re', et 'sup|plico tibi' et 'quaeso te'. Terentius in Andria: 15

huic supplicabo, amorem huic narrabo meum.

Cicero pro Roscio: nam, per deos inmortales, quid est in hac causa, quod defensionis indigeat?

Δημοσθένης Φιλιππικῶν α: μὴ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅνπερ

1 ac] hac *D* 2 stipendii. GR. pro hac *D* stipendii. Demosthenes. G. Pro hac *N* 3 ἕνεκα τοῦ] (*O*) *Krehl.* ENEKA, *τοῦ ante Θουκυδίδης om., VM et sic certe, coll. adnot. proxima, is liber, quem exscripsit r* τοῦ. *Θουκυδίδης — πλούσιοι om. r* *ἐν τῷ — πλούσιοι om. O* *Thuc. hist.* I 23 *cf.* § 209 *et Spengelium ibi l.* *προοιμίῳ*] *Putsch.* ΠΡΟΟΜΕΙΩΙ *M* ΠΡΟΟΥΜΕ*ΩΙ *V* 4 CYNEΓΡΑΥΑ *M* *μὴ*] ME *M* *ζητῆσαί ποτε*] *Putsch. cum Thucydide et sic* § 209 ZHCAI ΠΟΤΕ *V* ZETE (*teste Heinio*) *om. rell. M* 5 ΕΛΛΕCI *M* *ἀντὶ τοῦ — ὥστε μὴ*] ΑΝΝΓΟΥΗΝΟΙ ΑΝΤΟΥ ΜΗΝΥΙΡΤ ΙΜΗ *Putsch.* (*ex C scil.*) *ἕνεκα*] *Krehlius, x* ENEKAN *VM* 6 ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΜΕΝ ΩCTE ΜΗ ZHCAI *M* ΔΗΜΟCΤΕΝΗC *V* ΔΗΜΟCΘΕΝΕC *M* *Demosth. de cor. or.* § 107 *p.* 262 *R. p.* 586 *B-S.* 7 *ἆρα*] *sic Demosth. Σ pr., Φ Bekkeri ἀρά γε rell. ap. Demosth.* ΒΟΗΘΗCΑΙ *M* ΥΜΥΙΝ *M* *ὑμῖν codd. Dem. pt* 8 *ἢ*] Ν *M καὶ adscr. m. quarta in Σ* *ἀναλῶσαι*] *Krehl., x* ΑΝΑΛΩCΑΙ *V* ΑΝΑΙΑΙCΑΙ *M ἀναλῶσαι ἂν Putschius cum Demosthene ἀναλώσειαν γρ. F ἀναλῶσαι ἀντὶ pr Bekkeri; num ἂν ἀναλῶσαι Prisciani archet.?* *ποιεῖν ἐθέλειν* (*M?*) *cum Σ et aliquot aliis libris Demosthenis* ΠΛΟΥCΙΟΙ *V* 9 hac] ac *V* contructione *V* 10 in *om. rDN* tminat—tibus *V* derminantibus *M* 11 vel gram *N* lege *V* 12 gratia] causa *M* 13 *Ἰσοκράτης — δεησόμενοι*] *Ἰσοκράτης Πλαταϊκῷ O* Isocrates .G. *N* Isocrates[X] *r* GR. *D* *Isocr. or. Plataic.* § 2 *p.* 297 *St. p.* 260 *B-S.* ΤΟΙΟΥΤΟΝ *M* *περὶ τοιούτων v. l. ap. Isocr.* *δεησόμενοι*] *Putsch.* ΔΕΝCΟΜΕΝΟΙ *V* ΔΕΗCΟΜΕΝΕΙ *M* 14 ΔΕΗCΟΜΕΝΟΥ *M* egeo] ego *V* 15 supplico] *d* sup—plico *V* supplicabo *D* tibi et te et queso te *N* *Ter. Andr.* II 1, 12 16 narrabo huic *N* 17 *Cic. pro S. Roscio Am. or.* 12, 34 ros**cio (pi) *V* immortales *rMOD* est *om. Cic. Monac. apographum prius* in hac causa quod] *sic mei omnes* 18 defensionis] defenis (uel defenis) *VM* finis *Dd* desenis *N* 19 *Δημοσθένης — ἐρραθυμηκότες*] G. Demosthenes philippicarum .IIII. Meton autou ΤΡΟΡΟCΙΟΝ ΤΕ ΡΟΛΛΕΙC. ameno. *N* Demostenes philippicon ·IIII·[X] *r* Demostenes. GR. *D* Demosthenes philippicarum quarto. (*or. Philipp.* I § 39 *p.* 51 *R.* 519 *B-S.*) *καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον ὥσπερ τῶν στρατευμάτων ἀξιώσειε ἄν τις τὸν στρατηγὸν ἡγεῖσθαι, οὕτω καὶ τῶν πραγμάτων τοὺς εὖ βουλευομένους* ΗΓΕΙ (*sic, perpaucis accentibus etc. immutatis*) 2, *cui equidem prae codicibus nostris auctoritatem non tribuo. cf. Spengelium l. l. p.* 643 *sq.* *Demosth. Olynth. or.* I § 15 *p.* 13 *R,* 507 *B-S. cf.* § 255 ΦΙΛΙΠΙΚΩΝ *V* ΦΙΛΙΠΠΙΚΟΝ *M* *ἐν τῷ πρώτῳ Φιλιππικῷ* § 255, *ubi ipse hic locus affertur; et sic eadem or. excita-*

οἱ δανειζόμενοι ῥᾳδίως ἐπὶ τοῖς μεγάλοις μικρὸν εὐπορή-
σαντες χρόνον, ὕστερον καὶ τῶν ἀρχαίων ἀπέστησαν, οὕτως
καὶ ἡμεῖς ἂν ἐπὶ πολλῷ φανῶμεν ἐρρᾳθυμηκότες. et nostri
frequenter hac figura utuntur: 'quemadmodum dicis, sic facio' pro 'ut
5 dicis, sic facio'.

Xenophon παιδείας IIII: καὶ νῦν τὸ μὲν ἐπ' ἐμοὶ οἴχομαι,
τὸ δὲ ἐπὶ σοὶ σέσωσμαι. *Λυσίας* ad accusativum κατὰ Ἀγοράτου
ἐνδείξεως: καὶ τό γε ἐπ' ἐκεῖνον ἐσώϑης. Cicero pro Ligario:
atque in hoc quidem vel cum mendacio, si vultis, gloriemini
10 per me licet. *Πλάτων Κρίτωνι*: καὶ τὸ σὸν μέρος ὅ τι ἂν τύ-
χωσι, τοῦτο πράξουσιν, quod plerique dicunt τὸ ὅσον ἐπὶ σοί.

'*Τοσούτου διήνεγκεν, ὅσῳ*' καὶ '*τοσοῦτον διήνεγ*|*κεν, ὅσον*'. *Αἰσχί-* 296

tur lib. XVII § 159; *eadem ratione or. Olynthiaca tertia tamquam Philippica tertia numeratur* § 159. 186. 223. 299, *ut accuratius semel* § 239 *locus ex Φιλιππικοῖς Ὀλυνϑιακῷ τρίτῳ afferatur; oratio Olynthiaca altera non magis excitatur a Prisciano quam Philippica tertia, alterius vero Philippicae frustula quinquiens sexiensve apponuntur* (§ 166. 181. 187. 195. 241 *et fortasse* § 300, *ubi cf. adn.*), *ita tamen ut orationis vel numerus vel ipse titulus ubivis omittatur; et numero certe indicando etiam in or. Philippica quarta, quae fertur, excerpenda supersedit Priscianus* § 261. 302, *id quod semel vel in or. Philippica prima afferenda accidit* § 261; *at et eadem* § *et* § 299 *Philippicarum or. quarta ipsa haec or. inscribitur. tam constanti igitur numerandi rationi per tres illas orationes, si peculiarem* § 239 *rationem his exemplis non adiungimus, octiens servatae obtemperans, ne de ipso hoc loco supra, ut dictum est, ex Philippico primo allato loquar, et hic, ubi libri* IIII (*vel* IV) *i. e. Δ exhibent A sive α scripsi et in vicem* § 300, *ubi or. de pace, quae Philippicae primae adnecti solet, a librariis Prisciani et ipsis Φιλιππικῶν A inscribitur, Φιλιππικῶν Δ* (*δ*) *typis exprimi iussi* ΟΗΠΕΡ *M* (ΟΗΙΤΕΡ *teste Spengelio p.* 643) *ὥσπερ* § 255 *cum Demosthene idemque loco nostro ni falsus esset Priscianus reddendum esse videbatur Spengelio l. l. astipulante Voemelio ad Dem. l. l. ed. Hal. a.* 1857 *p.* 329 ὅνπερ — ἐρρᾳϑυμηκότες *om. r* 1 δανείζομενοι] *Putsch.* ΔΑΝΙΖΟΜΕΝΟΙ *M* ΔΑΝΙΞΟΜΕΝΟΙ *V* ΡΑΔΙΩ *M* μεγάλοις τόκοις μικρὸν *Demosthenes* εὐπορήσαντες] *v* ΕΥΠΡΟΗϹΑΝΤΕϹ *V* 2 ὕστερον] *v* ΙϹΤΕΡΟΝ *V* ΥϹΠΡΟΝ *M* ΑΡΧΙΟΝ ΑΠΕϹΤΕϹΑΝ *M* οὕτως] *Putsch. Demosth.* ΟΝΤΟϹ *VM* 3 ἂν *om. Dem. Pal.* 3 ἐπὶ πολλῷ] ΕΤΙ ΠΟΛΑϹΙ *M* ἐπὶ πολλῶν *v. l. codd. Dem.* ΦΑΝΟΜΕΝ ΕΡΡΑΤΙΜΗΚΟΤΕϹ *M* et *sup. lin. add. d* 4 quemãmodũ *V* ut dicis facio *r* 6 Xenophon — ἐσώϑης] Xenophon.ΠΑΙΔΙΑϹ. IIII.ΚΑΙΝΤΟΜΕΝΕ[X] ad accusatiuũ. *r* ḡ. Ad accĩm ḡ. *N* GR. *D* Xen[o]phon *Vv* Xenophon παιδείας IIII] *immo* V 4, 11 *ὡς νῦν etc.; 'vide Porson ad Eurip. Orest.* 1338. *Misere h. l. corrupit Putschius ex male intellecta Scaligeri collatione' x* παιδίας *VM* ΚΑΥ *M* οἴχομαι] *x ex Xenophonte* ΟΙΚΩΙ ΚΑΙ *V* ϹΙΚΩΙ ΚΑΙ *M* 7 ἐπὶ σοὶ] *sic V et teste Spengelio p.* 632 *M* ΕΙΠΩΙ *M teste Heinio* ΛΥϹΙΑϹ *V Lys. adv. Agoratum or.* § 58 *p.* 481 *R.* 100 *B-S.* ad accuũm *M* 8 ἐκεῖνον (*sic etiam codd. Lysiae; ἐκείνῳ Scaliger, at v. Porsonum l. l. et Lobeckium ad Phryn. p.* 275, *quos l. Bekkerus in adnot., et Rauchensteinii ad Lys. l. adnot.*) *εἶναι ἐσώϑης Lysias* ΕϹΩΘΗϹ *V Cic. pro Q. Ligario or.* 8, 25 9 atque] *d, om. M* adque *D* in hoquidẽ *V* quidem] *sic etiam C* quedam *M* vel cum mendacio si vultis gloriemini] *sic cum Cicerone* (uultis *Cic. Gembl.*, uelitis *Col. Erf.*; gloriemini *Col.* gloriamini *Gembl. m. pr.* gloriari *Gembl. m. alt. Erf.*) *r* cum mendacio si vis gloriari (*O*) commendacio si uis gloriari *M* commendatio si uis gloriari *N* c̃omendatio (uel si uis) suis gloriari *Dd* cũ m̄datio suis gloriari *V* 10 *Πλάτων — λαμβάνουσι p.* 368, 6] Platon. ϹΥΥΤΟΝ. ΚΕΤΟϹΟΝ ΜΕΡΟϹΟ ΤΑΠΤΥ.ΚΟſΙΝ ΤΜΤΟ ΠΡΑΧΟϹΙΝΙ Qđ pleriq; dicunt. ḡ.*N* GR.*D* *Plat. Criton. c.* 5 *p.* 45 *D St.* καὶ τὸ σὸν — πράξουσιν *om. O* ὅ τι ἂν τύχωσι τοῦτο πράξουσι *cum Platone* (*τούτοιν et πράξωσι singuli codd.*) *Spengelius p.* 654 ΟΤΑΝ ΤΥΧΩϹΙ ΤΟΥ. ΤΟΝ ΡΑΞΟϹΙΝ *V* ΟΤΑΝ ΤΥΧΩϹΙΝ ΤΟΥΤΟ ΠΡΑΞΩϹΙΝ *r* ΟΤΑΝ ΤΙΧΩϹΙ ΤΟΥΤΩ ΠΡΑΞΩϹΙΝ *M* 11 τὸ ὅσον] *τόσον x 'fort. τὸ delendum' A. Nauckius post σοι*: Attici *add.* (*O*) 12 ΤΩϹΟΥΤΟΝ *V* ΤΩΟΥ ΤΟΥ *M* ΤΟ[X] *r* ΑΙΝΕϹΚΕΝ *M* διήνεγκεν ὅσῳ — λαμβάνουσιν *om. rO* ΔΙΝΝΕΓΚΕΝ *M Aeschinis*

νης Ἀξιόχῳ: καὶ τοσούτῳ ἐκεῖνο τούτου διαφέρειν ἐνόμιζον ὅσον κρείττων ἐστὶν ἀνὴρ γυναικός. Ἰσοκράτης ἐν τῷ περὶ τῆς εἰρήνης: τοσοῦτον δὲ μακαριώτατοι τυγχάνουσιν ὄντες τῶν βίᾳ τὰς τυραννίδας κατεχόντων, ὅσον οἱ μὲν τοὺς τοιούτους ἀποκτείναντες τὰς μεγίστας δωρεὰς παρὰ τῶν συμπολιτευομένων λαμβάνουσιν. et Romani 'tantum quantum' et 'tanto quanto differt, distat, interest, praestat'. 5

Attici 'τοσοῦτον' καὶ 'τοσούτου ἐδέησεν ἀκόντων τι ποιεῖν τῶν πολιτῶν'. similiter Latini: 'tantum' et 'tanto defuit invitis civibus aliquid facere'. Cicero pro M. Marcello: tantum abes a perfectione maximorum operum, ut fundamenta, quae cogitas, nondum ieceris. 10

297 Illi 'τόσων ἐτῶν' καὶ 'τοσοῖσδε ἔτεσιν ὁ δεῖνα'. Αἰσχίνης ἐν Ἀλκιβιάδῃ: ὁ δὲ ῥᾷστα ἀνθρώπων γεγονὼς ἔτη πεντήκοντά πῃ. Terentius in eunucho: 15

ille alter venit annos natus sedecim.

Illi 'τότε μέν, τότε δὲ' καὶ 'τοῦτο μέν, τοῦτο δέ' (pro quo nos 'cum, tum'). Cicero pro Q. Ligario: cum in omnibus causis gravio-

Socratici Axiochi dialogi fr. ex M eruit Spengelius l. l. p. 612, praetermisit et I. F. Fischerus et C. F. Hermannus de genuino Aeschinis Axiocho disserens in disp. de Aeschinis Socr. rell. Gott. 1850 *p.* 20 *sq.* ΑΞΙΟΧΟΙ *M* ΤΟCΟΥΤѠΝ *M* τοσοῦτον *Spengelius l. l. cui exempla dativi ante* Αἰσχίνης *videntur excidisse* Δ¹ΑΦΕΡΕΙΝ *Vv* ἐνόμιζον ὅσον] ΕΝΟΜΙΖΟCΟΝ *V* 2 κρείττων ἐστὶν ἀνὴρ γυναικός] *sic, nisi quod* ΚΡΙΤΤΟΝ *exhibet, V idque ex M et lectione Putschiana ex C hausta, ubi legitur* Attici*** ἐκείνῳ τοῦτο λοιδορεῖν ἐνόμιζον ὅσον κρειττόν ἐστιν ΑΙΝΕΡΗΑΙΚΟC, *assecutus erat censor Krehl. Ienens. p.* 427 ΚΡΙΤΤΟΝ ΕCΤΙΝ ΑΝΝΕΡΙΥΝΑΙΚΟC *M* κρεῖττόν ἐστι θανεῖν ἢ ζῆν αἰσχρῶς *Spengelius l. l., quod mire congrueret cum fragmento Aeschineo ap. Stob.* CXVIII 25 *ad hunc dialogum relato a C. F. Hermanno l. l. p.* 20 *Isocr. de pace or.* § 143 *p.* 187 *St.* 219 *B-S. cf. Spengelium l. l. p.* 612 *sq.* 3 τοσούτῳ *libri Isocratei* μακαριώτατοι] *sic etiam 'plures Isocratis libri' teste Spengelio l. l. p.* 613 μακαριστότεροι *Bekkeri omnes;* ΜΑΚΑΡΙΟΤΑΤΟΙ *M* ΤΙCΧΑΝΟΥCΙΝ ΟΝΤΗC *M* τῶν] ΤΟΝ *V* ΚΑΤΕΧΟΝΤΟΝ *M* ΤΟΙC ΤΟΙΟΥΤΟΙC ΑΠΟΚΤΕΙΝΑΝΤΗC *M* 5 μεγίστας δωρεὰς] *ex Isocrate Putschius* ΜΕΓΙΤΑC ΔΟΞΑC *VM* 6 ΛΑΜΒΑΝΟCΥΝ *M* romani utuntur tantum *d* 7 differ *V* 8 Attici *om.* (*V*) GR. *DN* ΤΟCΟΥΤѠΝ *M* καὶ — πολιτῶν *om. O* ΚΑΙ ΤΟCΟΝΤѠΥ ΕΔΕΝCΕΝ *M* ΚΑΙ ΤΟCΟΥ.ΕΝΔΕΝCΕΝ. *r* ἀκόντων] *r m. rec. corr.* ΑΚΟΝΚѠΝ *r pr.* ΤΟΝ *r* ΠΟΛΙΤΟΝ *M* 9 lati *V* abfuit (*O*) ûicîbus *M* face *V* 10 *inde a* Cicero *iterum inc. L cf. adnotationem ad* § 164 *p.* 282, 1 Cecero *V* *Cic. pro M. Marcello or.* 8, 25 *M.*] marco *N* tanto *O* abes abes a *O* habes habes a *V* 11 fundamenta nondum quae cogitas ieceris *codd. Cic.* quae] q; *V* cogn-tas (i *suprascr.*) *M* GR. *DN* 13 τόσων] *ex* ΤѠCѠΝ *corr. r* ΤѠCΟΝ *L* ΕΤΟΝ *M* καὶ τοσοῖσδε — πεντήκοντά πῃ *om. O* τόσοις (*M*) ἔτεσιν — πεντήκοντά πῃ *om. r* ὁ δεῖνα] *x* ΟΔΙΝΑ *VL* Ὁ δὲ (*M*) *Aeschinis Socratici Alcibiadis dialogi fr. om. et Fischerus et C. F. Hermannus de hoc dialogo disputans l. l. p.* 21 *sqq.* 14 ΑΝΤΡΟΠѠΙΝ *M* ΑΝΤΡΟΠѠΝ *L* γεγονὼς ἔτη πεντήκοντά πῃ] *x* ΓΕΤΟΝѠC ΗΔΗ ΠΕΝΤΗΚΟΝΤΑΠΗ *V* ſe id ΝѠCCΕδ Η ΠΕΝΤΗΚΟΝΑΠΗ (*sic teste Heinio*) *M* ΓΕΓΟCΕΔΕΠ|ΕΝ ΤΕΚΟΝΑ ΠΗ *L* γεγονὼς ἔτη ΠΕΝΤΕΚΟΚΑΙΤΗ *Putschius;* γεγονὼς ἤδη πεντήκοντα ἔτη *Krehlius* 15 terrentius *L* *Ter. eun.* IIII 4, 26 *cf.* § 218 16 venit] *scripsi cum Terentio* aduenit *V* ad nos uenit *rell.* sedecem *L* 17 G.*N* τόδε μὲν, τόδε δὲ (*O*) ΚΑΙ ΤΟΥ id ΜΕΕ ΤΟΥΤΟ ΛΕ *D* ΤѠΥΤΟ ΜΕΝ *M* pro quo nos cum tum *om.* (*VM*) 18 Cic. pro Q. Ligario] *immo pro rege Deiotaro or.* 1, 1 Q.] *om. LN*

ribus, G. Caesar, initio dicendi commoveri soleam vehementius quam videatur vel usus vel || aetas mea postulare, tum in hac causa ita multa me perturbant.

Τοίνυν apud illos supponitur, *τοιγαροῦν* praeponitur. apud nos
5 autem et 'igitur' et 'ergo' tam praeponuntur quam supponuntur.

Attici '*τούτῳ τῷ χρόνῳ τόδε γίνεται*' *καὶ* '*τού|του τοῦ χρόνου*' *καὶ* '*ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ*' *καὶ* '*τοῦτον τὸν χρόνον*' *καὶ* '*κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον*'. omnia haec et apud nostros invenis. Virgilius in VIIII:

Nocte super media tuti sub matribus agni
10 Balatum exercent.

Cicero in Verrinarum I: ut cum illius temporis mihi venit in mentem. (idem de signis: venit enim mihi fani, loci, regionis illius in mentem.)

Attici *τὸ περὶ ὄρθρον*, *τὸ παράπαν*, *το τήμερον*, *τὸ παραχρῆμα*, *τὸ* 298
15 *αὐτίκα*. nostri quoque adverbiis est quando casualia adiungunt, ut Persius:

Euge tuum et belle; nam belle hoc excute totum.

idem:

† hesternum cras abiit.

20 Virgilius:

mane novum

et:

Sponte sua,

et Lucanus in I:

questore
qū *Dd* Ligario] *n* legatario *N* 1 G.] *sic etiam pars codd. Cic.* C.(*O*) gai *gloss. sup. lin. in r* gau *N* Cai *Cic. Fuld.* cesar *DN* innicio *V* uicio *Cic. Oehlerianus* inicium *Cic. Gud.* 2 2 quam] *d* quę *D* uideatur *codd. aliquot Cic.* aetas *ex corr. in ras. v* ·e[t]as me a, postulare *N* tum] tamen *Cic. Salisb.* inac causa *d* inaccusa *D* 3 ita *om. Oehl.* ita multa me] *sic Cic. Colon. Graevii et Gud.* 2, *sed Gud.* 2 *cum signis transpositionis* ita me multa *rell.* multa *om. lemma schol. Cic. Gron. p.* 422, 7 *Or.* 4 ΤΟΙΝΙΝ *N* illos] multos *O* subponitur *D* ΤΟΙΓΑΡΟΙΝ *ML* ΤΟΓΑΡΟΙΝ *r* ΤΟCΑΡΟΥΝ *N* 5 ergo] *r corr.* ego *r m. pr.* praeponiuntur (*ex* praeponitur *scil. ortum*) *V et sic miro quodam operarum errore h. l. Krehl.!* subponuntur *D* 6 ĠR. *DN* *τούτῳ*] *ex* ΤΟΙΤωΙ *corr. vid. in V* ΤωΥ *r* ΧΡΟΝΟΙ *M* *γίνεται — κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον om. rO* *τοῦ add. Krehlius om. VML* *τῷ om. M* ΧΡΟΝΟΥ *L* *χρόνον om. L* ΚΡΟΝΟΝ *L* *Verg. Aen.* VIIII 61 *sq.* VIII *rN* 9 tute *L* maribus *VML* 10 balatum] *ex* batum *corr. Verg. Fr.* bala*TUM *ex* balaNum *ut vid. corr. r* bulatum *VM* 11 *Cic. in Q. Caecilium divin.* 13, 41 *cf. lib.* XVII § 160 in I Verrinarum (*O*) in *om. rNL* ut cum] *N et sic lib.* XVII *l. l.* XVIII § 280 uatum *VrMODL* michi *N* *Cic. or. Verr.* II IIII 50, 110 michi *N* 12 regiminis *r* religionis *Cicero* 14 ĠR. *DN* ΝΕΡΙ *M* ΠΕΠΙ *r* ΟΡΕΡΟΝ *rML* *ὄρθρον — αὐτίκα om. O* Τω *M* ΤΟ ΠΑΡΑ, *παν et sqq. — αὐτίκα om., r* ΠΑΡΑΠΑΝ *V* ΤΟΤΕΜΕΡΟΝ *L* ΤΟΙΗΜΕΡΟΝ *M* ΤΟ ΠΑΡΑΧΡΙΗΜΑ *L* ΤΠΑΡΑΧΡΗΜΑ *V* ΓΠΤΑΡΑΧΡΗΜΑ *M* 15 ΑΥΤΙΚ *V* causualia *V* *Pers. sat.* 1, 49 17 totum] tuum *O* 19 *Pers sat.* 5, 68 Iam cras hesternum consumpsimus *cf. lib.* XI § 7 cras alterum; *ad hexametri rationes apospasmation hoc Priscianeum hoc modo adaptes:* hesternum | Cras abiit. esternum *N Pers. Leid.* externum *Pers. Montepess. alter* habiit *D* habuit *O* habeat *M* *Verg. georg.* III

Tu satis ad vires Romana in carmina dandas.

Attici 'τοῦτον τὸν τρόπον' καὶ 'τούτῳ τῷ τρόπῳ ποιοῦμεν τόδε'. Sallustius in Catilinario: cum domos atque villas videas in urbium modum exaedificatas. Θουκυδίδης δευτέρᾳ: .... ἕως μὲν τὸν τρόπον τοῦτον ἐνομοθέτουν. 5

Illi 'τρίτῃ ἡμέρᾳ' καὶ 'τρίτην ἡμέραν τόδε ἔπραττον' pro 'nudius tertius'. hinc Romani 'tertio' et 'tertium Kalendas' vel 'Nonas' vel 'Idus' vel 'Kalendarum, Nonarum, Iduum' pro 'tertio ante Kalendas' vel 'Nonas' vel 'Idus'. Cicero in I invectivarum: meministine me in ante diem duodecimum Kalendarum Novembrium dicere 10 in senatu, fore in armis | certo die, qui dies futurus esset in ante diem sextum Kalendarum Novembrium, pro 'in diem sextum Kalendarum Novembrium ante'. frequentius tamen accusativo adiunguntur et per ellipsin praepositionis.

290 Attici 'ὑπακούοντες αὐτοῖς' καὶ 'αὐτῶν'. Δημοσθένης Φιλιππικῶν III: ὑπήκουε δὲ ὁ ταύτην τὴν χώραν ἔχων αὐτοῖς βασιλεύς. et pro Ctesiphonte: ἑτοίμως ὑπηκούσατε τῷ Φιλίππῳ. 15 hinc Romani 'oboedio tibi' et 'ausculto tibi'. Sallustius in Catili-

325 *Verg. Aen.* VI 82 *etc. v. lib.* XIIII § 17 *Luc. Phars.* I 66 *cf. lib.* XV § 23 1 uiris *VM* roma *V* carmine *O* dandas. Attici. GR. *D* dandas. G. *N* 2 ΤΡΟΝΟΝ *M* τρόπον — τόδε *om. O* καὶ — τόδε *om. r* τούτῳ τῷ τρόπῳ] *Spengelius l. l. p.* 610 ΤΟΥΤΟΥ ΤΩΙ ΡΟΠΟΥ *L* ΤΟΥΤΟΥ ΤΟΥ ΤΡΟΠΟΥ *VM* ΠΟΥΟΥΜΕΝ *L* 3 *Sall. Cat.* 12, 3 videris] cognoueris *Sallustius* 4 exedificatas *MN* G. pro nudius tertius *N* ΕΟΥΛΙΔΕC GR. pro nudius tertius *D* ΕΟΝΚΙΔΙΔΕC GR. pro nudius tertius *d* Θουκιδίδης δευτέρᾳ] *haec ad Thuc.* II 34 *spectare* ἐν δὲ τῷ αὐτῷ χειμῶνι οἱ Ἀθηναῖοι τῷ πατρίῳ νόμῳ χρώμενοι δημοσίᾳ ταφὰς ἐποιήσαντο τῶν ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ πρῶτον ἀποθανόντων, τρόπῳ τοιῷδε. *haec vero una cum Demosthenis or. Leptineae significatione excidisse, ex cuius* §. 91 *p.* 484 *R.* 653 *B-S.* καὶ γάρ τοι τότε μέν, τέως (ἕως *Augerus*) τὸν τρόπον τοῦτον ἐνομοθέτουν *verba proxime sequentia petita essent, docuit Spengelius l. l. p.* 610 *sq.* ἕως] ΘΩC *M* 5 μὲν — ἐνομοθέτουν *om. O* μὲν — ἔπραττον *om. r* ΤΡΙΤΕΝΜΕΡΑ *ML* 6 καὶ — ἔπραττον *om. O* ΕΠΡΤΟΝ *L* nutius *V* 7 tercius *D* tertio] *ex* tertiu *corr. V* tertium et tertio (*O*) kalendas. GR. Cicero *D post* kalendas t nonas t idus kalendarum uonarum iduum p in tertio ante kl t nonas t idus *sup. lin. add. d* 9 idus Cicero in I inuectiuarum uel kalendarum *L* pro in tertio *rMNOL* *Cic. in Cat. or.* I 3, 7 in II inuectiuarum *D* Invectiuarum I (*MO*) 10 in ante] *sic Cic. Lagomars.* 58. 60 ante *libri Cic. rell.* diem *om. libri aliquot Cic.* duodecimum] *d* duodecim *D* kal. Nouembris *pars codd. Cic.* 11 certo die fore in armis *codd. nonnulli Cic. Lagom.* *de extremis Cic. verbis* qui dies — Novembrium *cf.* § 218 futurus *V* esset] es. s̃ *L* in *ex corr.*, sin. *ni f. ante corr. N* 12 pro in die sexto *N* acusatiuo *V* "adiung·tur" (un *sup. lin.*) accussatiuo (i) *L* adiungunt *N fort. recte* et *om. D* 14 illipsin *L* eclypsin *rN* hellypsin *D* ellipsim (*O*) eclipsim *M* p̄positionis. fin. *N* 15 Attici — Φιλίππῳ] Attici ὑπακούοντες *O* Attici. G. *N* GR. *D* ΥΙΤΑΚΟΥΟΝΤΕC *V* ΥΠΑΚΟΥΟΝΤΗC *M* αὐτοῖς καὶ *om. M* αὐτοῖς — βασιλεύς *om. r* ΚΑΙ ΑΥΤΟΝ *L* *Demosth. or. Olynth.* III § 24 *p.* 35 *R.* 513 *B-S.* ΦΙΛΙΠΠΙΚΟΝ *L* 16 ΥΠΗΚΟΥΕ *M* ΥΠΕΚΟΥΕ *L* ὑπήκουσε *lex. Seguerian. in Bekkeri anecd.* I *p.* 176, 17 ΤΑΥΤΕΝ *M* ΤΗΝ ΚΑΙΡΑΝ *L* ΒΑCΙΛΕΙC *L* *Demosth. de cor. or.* § 20 *p.* 231 *R.* 576 *B-S.* ΚΤΕCΙΦΟΝΤΕ *L* 17 ΕΤΟΙΜΟC *M* ἑτοίμως ὑπηκούσατε] εἰ δῆμος ὑπηκούσατο *C* ὑπηκούσατε] *Demosthenes Krehl. x* ΕΠΕΚΟΥCΑΤΕ *L* ΥΠΗΚΟΥΚΑΤΕ *M?* ΕΠΗΚΟΥ.ΚΑΤΕ *ex* ΕΠΙΚΟΥ.ΚΑΤΕ *corr. r* ΕΝΗΚΟΥCΑΤΗ *V* τῷ] *om. August. A et ks Bekkeri* ΤΟΥ *L* ΦΙΛΙΠΠΙΩΙ *M* ΦΙΛΙΤΙΤΙΩΙ *V* 18 obedio *ON* *Sall. Cat.* 1, 1

nario: quae na|tura prona atque ventri oboedientia finxit. [pro 'obaudientia'.] Terentius in Andria:

Pamphilumne adiutem an auscultem seni.

Attici 'ὑπήκοοι ἦσαν αὐτοῖς' καὶ 'αὐτῶν'. Ξενοφῶν παιδείας δ:
5 διὸ καὶ ὑπήκοοι τῶν Ἀσσυρίων ἦσαν. hinc Romani: 'dicto audiens tibi sum'.

Attici ὑπέρ etiam pro περί accipiunt, sicut et nos 'super' pro 'de'. Demosthenes Philippicorum IIII: εἰ μὲν περὶ καινοῦ τινὸς πράγματος προὐτίθετο, ὦ Ἀθηναῖοι, σκοπεῖν, et post pauca:
10 ἐπειδὴ δὲ ὑπὲρ ὧν εἰρήκασιν οὗτοι πρότερον. Virgilius in I:

Multa super Priamo rogitans, super Hectore multa.

Attici 'ὑπερέχει τοῦδε' καὶ 'τόνδε'. Πλάτων περὶ ψυ|χῆς: καὶ XXXI 300 τὸ δίπηχυ τοῦ πηχυαίου μεῖζον εἶναι διὰ τὸ ἥμισυ αὐτοῦ ὑπερέχειν. hinc Romani 'dimidio superat'. unde Iuvenalis in V:

15 pares quod vendere possis
Pluris dimidio.

similiter 'praestat' pro 'superat'. Virgilius in XI:

Ibo animis contra vel magnum praestet Achillem,

pro 'superet'. (idem in I:

20 gradiensque deas supereminet omnis.)

Illi 'ὑπερορᾷ τοῦδε' καὶ 'τόνδε'. Δημοσθένης κατὰ Τιμοκρά-

1 que *V* oboedentia *L* obedientia *ON* 2 terrentius *L* *Ter. Andr.* I 3, 4 3 adiuuem *d* 4 ὑπήκοοι — Ἀσσυρίων ἦσαν] ΥΠΚΟΟΙΝCΑΝ [x] *r* ὑπήκοοι *O* GR. *DN* ΥΠΕΚΟΟΙ *ML* ΥΤΟΙC *V* ΑΙΤΟΙC *L* ΚΑΥ *V* ΑΥΤΟΝ *M* ΞΟΝΟΦωΝ *M* *Xenoph. Cyrop.* IIII 2, 1 ΠΑΙΔΕΙΑC *ex* ΠΑ•ΔΕΙΑC *corr. V* 5 διὸ] dic (*i. e.* dicit) *L* τῶν Ἀσσυρίων ἦσαν] *Xen. Erlangensis* ἦσαν τῶν Ἀσσυρίων *libri Xenoph. tantum non omnes* Ἀσσυρίων] *Putsch.* ΑCCΥΡΙΟΝ *ML* ΑΟCΙΓΙωΝ *V* ΝCΑΝ *V* ΕCΑΝ *L* dic *VMON* dicunt (*L*) 7 ΥΠΗΡ *L* ΙΠΕΡ *M* ΥΠΕΡΙ *D*.G.ΠΕΡ *N* .Sic et nos *N* de] dem *V* 8 Demostenes *rL* *Demosth. Philipp. or.* I § 1 *p.* 40 *R.* 515 *B-S.* philippicarum *Ln* εἰ μὲν — πρότερον] GR. *DN* ΕΙ *ex* ΕΥ *corr. V* ΜΗΝ *ex* ΜΕΝ *ut vid. mut. L* ΠΕΡΙ *ex* ΠΕΡΥ *corr. V* ΚΑΙΝΟΥ *ex* ΚΑΥΝΟΥ *corr. V* ΚΑΥΝΟΥ. *L* ΠΡΑΓ.ΜΑΤΟC *V* 9 προὐτίθετο, ὦ Ἀθηναῖοι, σκοπεῖν] *om. r* ΠΡΟΤΙΘΕΤωC ΑΟΝΗΑΙΟΙC ΚΟΠΕΙΝ *L* ΠΡΟΥΤΙΤΕΘΕ *M* προὔκειτο *v. l. paucorum codd. Demosth.* ὦ Ἀθηναῖοι] *x cf. Spengelium l. l. p.* 642 ω ΑΟΗΝΑΙΟΙ *V* ω ΑΟΝΝΑΙΟΙ *M* ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι *Demosthenes* σκοπεῖν] λέγειν *Demosthenes* *Demosth. l. cummaxime l.* 10 ΕΠΗΙΔΗ *L* ΕΠΕΙΔΕΟ.ΕΥΠΕΡΟΝ.ΕΙΠΗΚΑCΙ|ΝΟΥΤΟ.ΙΠΡΟΤΕΡΟΝ *r* δὲ — πρότερον *om. O* ΔΗ *V* ὑπὲρ] *sic Demosth.* *ΣΓ* ΙΠΕΡ *L* περὶ *rell. codd. Demosth.* ὧν πολλάκις εἰρήκασιν *Demosthenes* ΕΙΡΗΚΑCΙ (*M*) οὗτοι πρότερον] οἱ τῶν προτέρων *C* *Verg. Aen.* I 750 11 haectore *VrD* ectore *N* 12 GR. *DN* ΥΠΕΡΕΧΕΥ *M* τοῦδε] ΓΟΥ *O* καὶ — ὑπερέχειν *om. O* Πλάτων — ὑπερέχειν *om. r* ΠΛΑΤΟΝ *M* ΠΛΑΤΑΙΝ *L* *Plat. Phaedon.* 45, 104 *p.* 96 *E St.* ΨΥΧΕC *L* 13 ΔΙΠΕΧΙ *M* ΤΟΙ *L* ΠΗΧΥΑΙΟΥ] *in* ΠΗΧΙΑΙΟΥ *mut. V* ΠΕΧΥΑΙΟΥ *M* ΠΗΧΙΑΙΟΥ *L* πηχαίου *duo codd. Bekkeriani* ΕΙΠΑΙ *V* διὰ τὸ ἥμισυ] *sic Bekkeri ΠΥ et pr.* 𝔄 ΔΑΤΟΗΜΙCΥ *M* ΔΑΤΟΝΜΙCΥ *V* ΔΑΤΟΝΜΥΧΥ *L* διὰ τὸ ἡμίσει *libri Plat. plerique* 14 ὑπερέχειν] *ex* ΥΠΕΡΕ•ΕΙΝ *corr. V* ΥΠΗΡΕΧΕΙΝ *L* ΙΠΕΡΕΧΟΙΝ *M* dimedio *L* *Iuv. sat.* V 14, 200 *sq.* 15 pares] *N cum Iuvenale* partes *VrMODn* posses *O* 16 pluris] *n* plurib; *N* dimedio *L* *Verg. Aen.* XI 438 XI (*V*) *Krehlius* XII *rMNODL cf.* § 275 17 praestet] *r sup. lin. corr., d* praestat *rD* prestet *M* 18 achilem *L* 19 pro superet *om.* (*M*) *Verg. Aen.* I 501 20 deas] *sic Verg. Fr.* dea' *D* dea *Pal. Rom.* deas'upereminet *Med.* omnis] *r cum Med. Pal. Rom. Fr.* omnes *rell.* 21 GR. *DN* ΤΟΥΔΕΙ *V* καὶ τόνδε *om. L* καὶ τόνδε — ἅπαντα *om. O* Δημοσθένης — ἅπαντα *om r*

τους: τοσοῦτον ὑπερεῖδεν ἅπαντα. Romani ad accusativum 'despicio' et 'contemno' et 'aspernor illum'.

Attici 'ὑποβλέπει με' καὶ 'ὑποβλέπει μοι'. Cicero pro Milone: et aspexit me illis quidem oculis, quibus tum, cum omnibus omnia minabatur. Virgilius in I: 5

et alto
Prospiciens summa placidum caput extulit unda.

Illi 'ὑπὸ σοῦ' καὶ 'ὑπὸ σοί' καὶ 'ὑπὸ σέ'. Δημοσθένης Φιλιππικῶν δ: μικρὰ τῶν πρότερον ῥηθέντων ὑπ' ἐμοῦ μνημονεύσαντας. Herodotus in I: ἐστρατεύοντο δὲ ὑπὸ συρίγγων τε 10 καὶ πηκτίδων καὶ αὐλῶν. Demosthenes Philippicis: τῶν μὲν Ἑλλήνων οἱ μὲν ὑφ' ὑμῖν, οἱ δὲ ὑπὸ Λακεδαιμονίοις ἦσαν.
301 Herodotus: ὑπὸ τὸν νηὸν κατακαέντα. hinc et 'sub' apud nos accusativo et ablativo adiungitur. genetivo enim praepositio apud | Latinos praeponi non potest separatim. Virgilius in II: 15

postesque sub ipsos
Nituntur gradibus.

idem in VIII:

ΔΗΜΟϹΘΕΝΕϹ *M* ΔΕΜΟϹΤΗΝΗϹ *L* *Demosth. adv. Timocr. or.* § 9 *p.* 702 *R.* 719 *B-S.* ΤΙΜΟΚΡΑΤΟΙϹ *M* 1 τοσοῦτον] *sic Augustanus* (*A. Dindf.*) *et Bekkeri Fks* τοσοῦθ' *libri Demosth. rell. cum lex. Seguer. l.* § 299 *l. p.* 177, 24 ΥΠΕΡΕΙΔΕΗ *M* ΟΥΠΕΡΕΙΔΕΝ *L* 2 contempno *VrDN* 3 Attici *om. N* GR. *DN*, X (*i. e. h. l. deficit vel omissum est aliquid*) *r* ΚΑΙ ΥΠΟΧΒΛΕΠΟΙΜΟ *M* *Cic. pro Mil. or.* 12, 33 milione *N* 4 aspexit tum me *Tur. Flor. Quintiliani inst. or.* VIIII 2, 56 quidem illis *Cic. Tegerns. Salisb.* tum (tunc *Asconius p.* 46, 19 *Or.*) solebat cum *Cicero et sic Quintilianus l. l.* 5 omnia omnibus *et* omnibus *vv. ll. codd. Cic.* *Verg. Aen.* I 126 *sq.* 7 capud *VN* 8 ὑπὸ σοῦ — κατακαέντα] GR. Herodotus in I GR. Demostenes Philippicis. GR. Herodotus ECIPATE GR. *D* Grec X Herodotus in. I. GR. X Demostenes philippicis GR X Herodotus GR X *r* G. Demosthenes philippicis. G. *N* καὶ ὑπὸ σοὶ — μνημονεύοντας *om. O* σοί] ϹΟΥ *L* ΔΗΜΟϹΤΕΝΗ*(Ϲ) *L* ΔΗΜΕϹΕΝΗϹ *M* ΔΗΜΕϹΘΕΝ. *V* *Demosth. de pace or.* § 4 *p.* 58 *R.* 521 *B-S.* ΦΙΛΙΠΠΙΚΟΝ *M* 9 δ] *scripsi* Δ *libri cf. adn. ad* § 295 ΜΙΚΡΟ ΤΟΝ *M* πρότερον] *sic Demosth. Rehd.* ΠΡΟΤΕΡΟΙ *V* πρότερόν ποτε *Demosthenis rell.* ῥηθέντων] *Putsch.* ΡΗΘΕΝΤω. *V* ΡΕΘΕΝΤωΝ *L* ΡΕΤΗΝΤωΝ *M* ΥΠΕΟΜΟΥ *M* μνημονεύσαντας] (*V*) *Demosthenes* ΜΝΗΜΟΝΗΥϹΑΝΤΕϹ *L* ΜΝΕΜΟϹΕΙΑΝΤΕΟ *M* *Herod. hist.* I 17 ἐστρατεύετο δὲ ὑπὸ συρίγγων τε καὶ πηκτίδων καὶ αὐλοῦ γυναικηΐου τε καὶ ἀνδρηΐου ϹΤΡΑΤΕΥΟΝΤΟ *M* ΕϹΤΡΑΤΕΥΟΝΤΕ *L* δὲ — αὐλῶν *om. O* ΥΠω *M* ϹΥΡΥΓΓωΝ *V* τε] *cum Herodoto L; om. VM* 11 ΠΕΚΤΙΔωΝ *L* ΑΙΛΟΝ *M* Demosthenes Philippicis] *excidisse Demosthenis locum et indicationem panegyrici Isocratei, ad cuius* § 16 *p.* 44 *St.* 166 *B-S.* τῶν γὰρ Ἑλλήνων οἱ μὲν ὑφ' (*sic Bekkeri Γ*, ἐφ' *al.*) ἡμῖν, οἱ δ' ὑπὸ Λακεδαιμονίοις εἰσὶν *verba proxime sqq. pertineant, censet Spengelius l. l. p.* 611 *mentionemque inicit loci cuiusdam Demosthenici or. Philipp.* II § 7 *p.* 67 *R.* 524 *B-S., ubi legitur* ὑφ' αὑτῷ (ὑφ' ἑαυτῷ *vg.*) ποιήσασθαι; *at locus ille Isocrateus conflatus potius est cum alio quodam orr. Philippicarum loco, quartae sc. or. quae Demosthenis fertur,* § 51 *p.* 144 *R. p.* 549 *B-S. peropportune in x excitato:* τῶν (*sic Σ pr.* τῶν δ' *al.*) ἄλλων Ἑλλήνων οἱ μὲν ὑμῖν (ἡμῖν *Σ al.*), οἱ δὲ ἐκείνοις (*Lacedaemoniis sc. quorum nomen brevi ante praecedit*) ὑπήκουον μὲν Ἑλλήνων] *Krehlius* ΜΕΝ ΕΛΛΗΝω *V* ΜΕΝ ΕΧΛΕΝΟ *M* ΛΕΝΕΜΕΝω *L* λιαν ΛΛΗω *C* ΟΥΜΕΝ *M* ΙΟΜΕΝ *L* ὁ μὲν *C* 12 οἱ] ΕΟ *M* *Herod. hist.* I 51 ΥΠΟ ΥΠΟ ΤΟΝ *M* 13 τὸν νηὸν] *Herodotus* (*O*) *Putsch.* ΤωΝ ΝΗωΝ *L* ΤΟΝ ΗΝωΝ *M* ΤωΝ ΝΕωΝ *V* κατακαέντα] *sic VO* ΚΑΤΑΚΑΗΝΤΑ *L* ΚΑΤΑ *M* 14 adiunguntur *V* aput *V* 16 *Verg. Aen.* II 442 *sq.* .V. *N* postes] *r* potest *V* ipsis (*VO*) 17 nituṅ *V* gradibus] *v* grodibus *V* 18 *Verg. Aen.* VIII 515

sub te tolerare magistro
Militiam.

'sub oculis' quoque dicimus pro 'ante oculos'. ||

Attici 'ὑπομένομεν τόνδε τοῦτο ποιεῖν' καὶ 'τοῦτο ποιοῦντα' καὶ
5 'τοῦτο ποιοῦντος'. sic et nos 'patimur illum hoc facere' et 'hoc facientem' et 'hoc faciente'.

Illi ὑπόγυον dicunt, quod paulo ante vel mox fit. ex hoc Romani 'e vestigio' dixerunt, vel quod stans aliquis in eodem vestigio facit - unde 'statim' quoque dicitur -, vel quantum tempus in uno est vestigio faciendo,
10 quod est brevissimum. Cicero in I Verrinarum: e vestigio, quasi quodam Circaeo poculo, factus est Verres. redit ad se atque ad mores suos.

Illi 'ὑπὲρ τόνδε' καὶ 'ὑπὲρ τοῦδε τοῦ τόπου ἑωρᾶτο'. sic et similia dicuntur. Virgilius in VI: 302

15 gemina super arbore sidunt,

et:

Fronde super viridi sunt nobis mitia poma,

idem in bucolico. idem in I:

fama super aethera notus.

20 Attici 'ὑστέραν' καὶ 'ὑστεραίαν' καὶ 'προτέραν' καὶ 'προτεραίαν', non addentes 'diem'. hoc et nostri est quando faciunt.

Demosthenes pro Ctesiphonte: καὶ τὸν Ἑλλήσποντον ὑφ' ἑαυτῷ ποιούμενος. idem in Philippicis: ὑφ' ἑαυτὸν ποιούμενος. et nostri: 'sub imperio suo' et 'sub imperium suum facit gentes'.

1 tollerare *VM* to tolerare *Pal.* 4 Attici *sup. lin. add. d* ΓΡ. *DN* ΓΡ^X *r* ΤΟ'ΤΟ ΠΟ'ΕΙΝ *L* *post* τοῦτο *sqq.* ποιεῖν καὶ τοῦτο *om. M* ποιεῖν — ποιοῦντος *om. O* ΤΟΙΤΟ ΠΟΥΟΥΝΤΑ *L* ΠΟΥΟΥΗΤΟϹ *L* 5 et oc facientem *V* et hec *N* 7 ΥΠΟΓΙΟΝ (Γ *ex corr. in ras.*) *D* ΥΠΟΙΥΟΝ *M* dicunt ΥΙΤΟΤΙΟΝ *N* paulo] *v* palo *V* fit *ex* sit *ut vid. corr. n* fuit *VM* 8 aliquid *O* 9 est in uno (*O*) uestigio faciendo *ex* uestigiendo faciendo *corr. r* 10 brevissimum] *v* benissimum *V* *Cic. in Q. Caecilium divin.* 17, 57 sed repente e uestigio (e uestigio *om. Iul. Rufinianus de fig. sent. et eloc.* § 5) ex homine tamquam aliquo Circaeo poculo (*sic omnes codd. Lagom., ut vid.* aliquo Cerceo poculo *Guelf.* 1. aliquo Circes poculo *al.* ex aliquo Circaeo poculo *et* epoto Circaeo *edd. Rufin.*) *etc.* uistigio *L* 11 circa eo *VrD* circ* eo (a) *N* circa ea *L* circa eo uel *O* pocula *N* rediit (*M*) *cum Cic. Guelf.* 1 reddit *Ps. Ascon. ed. pr. ad h. l.* reditat se *VL* 13 G. *N* ΥΙΡ *D* ΤΟΝΔΕΥ *VrL* ΤΟΝΔΗΥ *D* καὶ ὑπὲρ] ΥΚΑΙΠΕΡ *M* καὶ — ἑωρᾶτο *om O* ΙΤΕΡ *D* ΤΟΥ ΤΟΝΟΥ *r* ΤΟΥ ΤΟΥΤΟΥ *D* 15 dicunt *MDN* *Verg. Aen.* VI 203 16 Geminae (*O*) gemina*(s) *D cf. lib.* XIIII § 51 super] *d* sub *D* *Verg. ecl.* 1, 81 18 idem in bucolico *om. L, del. m. rec. in r* idem in [] .I. *N* *Verg. Aen.* I 379 19 ethera *VDN* notos *V* 21 ΓΡ. *DN* ΥΙΟΙϹΤΑ ΥϹΤΕΡΑΝ et ΥϹΤΕΡΑΝΚΑΙ ΠΡΟΤΕΡΑΝ *M* ^ΥϹΤΕΡΑΝ *r* καὶ ὑστεραίαν] (*O*) *Putsch.* & ΥϹΤΕΡΑΝ^E *r* & ΥϹΤΕΡΑΝ *V* et ΥϹΤΕΡΑΝ *L* προτεραίαν] (*O*) *Putsch.* ΠΡΟΤΕΡΕΑΝ *Vr* ΠΡΟΓΕΡΑΝ *L* 22 Demostenes *rDL* *Demosth. de cor. or.* § 71 *p.* 248 *R.* 582 *B-S.* tesifonte *D* thesiphonte *L* caesiphonte *VM* ὑφ' ἑαυτῷ] (*O*) *Krehlius cum libris Demosthenicis cf. Spengelium l. l. p.* 641 *sq.* ΥΦΕΑΥΤΟΝ *VM* ΥΦΕΑΨΤΟΝ *L* 23 ΠΟΟΥΜΕΝΟϹ *L* (*Demosth.*) *Philipp. or.* IIII § 10 *p.* 134 *R.* 545 *B-S.* ὑφ' ἑαυτῷ] *sic Demosth. Vrb.* ΥΟΕΑΥΤΟΝ *D* ὑφ' αὑτῷ *libri Demosth. fere omnes* ΠΟΥΟΥΜΕΝΟϹ *L* ΙΤΟΥΟΥΜΕΝΟϹ *D* '*Mire tamen haec a praecedentibus p.* 265 (*immo p.* 267, *Kr. scil.*), *ubi*

Attici ὑφίστατο αὐτόν, et Latini: 'sustinebat illum'.

Illi ὑπολαμβάνω pro 'respondeo'. Platon in Protagora: πολλοὶ οὖν | αὐτῷ ὑπέλαβον τῶν παρακαθημένων, ὁποτέρως βούλοιτο οὕτω ἐπεξιέναι. hinc Virgilius in VI:

303 Suscipit Anchises atque ordine singula pandit, 5

pro 'respondit ad interrogationem Aeneae'.

Φαθὶ λέγων. Ἀριστοφάνης γεωργοῖς:

Εἴ γ' ἐγκιλικίσαιμ', ἐξολοίμην, φαθὶ λέγων.

inveniuntur et nostri abundantia utentes, ut 'loquere dicens' et 'stude properans' et similia. 10

Attici 'φαίνει ζηλῶν τούσδε' καὶ 'ἐζηλωκέναι τούσδε'. Αἰσχίνης Ἀσπασίᾳ: φαίνει γὰρ ἐζηλωκέναι τοὺς ἐν τῷ δικαστηρίῳ καὶ ὑπὲρ ἑαυτῶν καὶ ὑπὲρ ἄλλων ἀγωνιζομένους. hac figura frequentissime Romani quoque utuntur, ut infinita verba pro participiis ponant. Terentius in adelphis: 15

de vi et usu praepositionis ὑπὸ *disputatur, divulsa, ut vix suo posita esse loco tibi persuadeas.' Spengelius l. l p.* 642 1 ὑφίστατο] (*O*) *Putsch.* ΥΟΙCΤΑΤΟ *VrML* ΟΥΙCΤΑΤΟ *in* ΟΥΟΙCΤΑΤΟ *mut. D* G. ΥΙΟΕΤΑΤΟ *N* ΑΙΤΟΝ *L* ΑΙΤΟΝ *N* subtinebat *L* sustinebant *N* ΥΠΩΛΑΜΒΑΝΩ *D* ΥΠΟΛΑΜΒΑΩ *M* G. ΥΤΟΛΑΜΒΟΝΩ *N* 2 plato (*MO*) Platon in Protagora *om. N Plat. Protag.* 10, 29 *p.* 320 *C St.* GR. *DN* GR^X *r* ΠΟΜΟΙ *L* πολλοὶ οὖν] ΠΟΛΛΟΥΝ (ΠΟΛΛΟΥΝ *ap. Sp. p.* 653) *M* οὖν αὐτῷ] ΟΥΤΩΙ *ex* ΟΟΤΩΙ *mut. V* ΛΙΤΟΥ (ΑΠΟΥ *teste Sp.*) *M* 3 αὐτῷ — ἐπεξιέναι *om. O* τῶν παρακαθημένων] *Putsch. ex Platone* ΤΩΝ ΠΑΡΑΚΑΦΗΜΕΝΩΝ *V* ΤΩΝ ΠΑΡΑΚΑΦΗΜΕΝΩ *M* ΤΟΝ ΠΑΡΑΚΑΦΗΜΕΝΟΝ *L* ΟΠΑΙΤΕΡΟΣ *L* ΠΟΝΩΤΟΡΟΣ (ΠΟΝΩΤΕΡΟΣ *teste Sp.*) *M* βούλει *nonnulli codd. Plat.* ΒΟΥΛΟΥΤΟ ΟΥΤΟΣ *L et teste Sp. M* ΒΟΥΛΟΥΤΟΥΤΟΣ *M teste Heinio* 4 οὕτως ἐπεξιέναι] *x, Spengelius l. l. cf. lin. sq.* ΟΥΤΩΣ ΕΠΕΞΕΙΕΝΑΙ *V* οὕτω (*om. nonnulli codd.*) διεξιέναι *codd. Plat.* ΕΗΕΞΕΙΕΝΑΙ *M teste Heinio* ΕΗΕΞΕΙΝΑΙ *teste Sp.* ΕΠΕΞΕΙΕΝΕΑΙ *L* hinc *om. L Verg. Aen.* VI 723 5 Suscipit] *sic etiam Verg. Rom. Fr. m. pr.* suspicit *Med. Pal. Fr. m. rec. mut.* pondit *VM* 6 respondet (*O*) Aeneae *om. D* 7 GR^X *r* GR. *DN* Φαθὶ λέγων] *Spengelius l. l. p.* 627 ΦΑΟΙ ΛΕΓΩΝ *VM* ΦΛΟΙΑ ΕΤΩΝ *L* φαίη λέγων (*O*) Ἀριστοφάνης] *Putsch.* ΑΡCΤΟΦΑΝΗΣ *VL* ΑΡΕΤΟΦΑΝΗΣ (*sic teste Heinio*) *M* Ἀριστοφάνης — λέγων *om. O* γεωργοῖς] *Putsch.* ΓΕΩΡΤΙΟΙΣ *l* ΓΕΟΡΤΙΟΙΣ *L* ΓΕΩΡΙΣ (*sic teste Heinio*) *M* γεωργοῖς — λέγων] ΓΕΩΡΓΩΝ *rell. om. V Aristoph. georg. fr.* XII *t.* II 990, *p.* 255 *ed. min. Mein.* 8 Εἴ γ' ἐγκιλικίσαιμ'] *ingeniosissime elicuit Bergkius ex* eirekia ΜΑ *in M, quod egregie confirmatur scriptura codd. L:* ΕΙΓΕ ΚΙΜΚΙΑCΑΙΜΑ *et C, unde* κιλικίας διμα *enotatur. ex illa cod. M scriptura speciose sed, ut opinor, non recte* εἴρηκεν ἀλλ' *H. Iacobi ap. Meinekium cf. ibid. vol.* V *p.* CXXIX *coll. p.* 60 *et add. ed. min. p.* XI ΕΞΟΛΟΙΜΕΝ *M; ab* Ἐξολοίμην *fort. alterius personae sermo incipere videtur Bergkio com. Gr. fr. ed. mai. l. l.* φαθὶ λέγων] *Spengelius l. l.* ΦΑΕΙ ΛΕΓΩΝ *L* ΦΑΕΙ,ΑΤΟΝ (li) *M* 9 habundantia *VM*; •utunt in tab'; habundantia (h) *m. ant. ad marg. in V ad* stude properans *Bergkius l. l. conferri iubet Soph. Aiac. v.* 1164 *sq.* ταχύνας | Σπεῦσον 11 φαίνει — ἀγωνιζομένους] φαίνεται (*nonne* ΦΑΙΝΕΙ?) *rell. om. O* GR. *rDN* ΦΙΑΝΕΙ *L* ζηλῶν τούσδε] *Putsch.* ΖΕΛΩΝ.ΤΥCΛΕ *V* ΤΕΛΩΝ ΤΟΥCΟΕ *L* ΖΝΛΟΝ ΤΙCΛΕ *M* ΚΑΤ *L* ΕΞΕΛΩΚΕΝΑΙ *M* ΗΞΠΛΩΚΕΝΑΙ *L* ΑΥCΧΙΝΗΣ *L* ΑΙCΧΕΝΜΣ *M Aeschinis Socratici Aspasiae dial. fr. om. Fischerus, proposuit C. F. Hermannus disp. de Aeschinis Socr. rell. p.* 16, *ubi de hoc dial. disseritur p.* 16 *sqq. cf. Welckeri opp. min.* I 425 *sq.* 12 Ἀσπασίᾳ] *x, Krehl.* ΑCΠΑCΙΕ *VML* ΦΑΙΝΙ *L* ἐζηλωκέναι] *Putsch.* ΕΖΕΛΩΚΕΝΑΙ *VM* ΖΗΛΟΚΕΝΑΙ *L* ΗΝ *L* ΤΟΙ *VM* ΔΙΚΑCΤΕΡΙΑΝ *L* καὶ ὑπὲρ] *Putsch.* ΚΑΥΠΕΡ *VML* ΘΑΥΤΩΝ *V* ΕΑΥΤΟΝ *M* 13 καὶ ὑπὲρ] ΚΑΥΠΕΡ *L* ΛΛΛΜΝ *M* ΛΛΛΜΕ *L* ΑΓΩΝΙΖΟΜΕΝΟΥΣ *L* ΑΓΩΝΙΖΟΜΕΝΟΙΣ *M* 14 ut terrentius *L* Terentius (*M*) *Ter. ad* V 3, 41 *sq.* video eos sapere, intellegere, in loco | Vereri, inter se amare *cf. additam. ante lib.* XVII *p.* 107, 20 *et* § 40

video sapere . . . in loco,

. . amare inter se.

Φεῦ σοῦ, ὦ Ἑλλάς, Ξενοφῶν Ἀγησιλάῳ. Latini plerumque accusativo utuntur in huiuscemodi interiectionibus: 'pro deum fidem'. Te-
5 rentius in Phormione:

pro deum inmortalium †fidem,

Negat Phanium esse hanc sibi cognatam Demipho?

et ad nominativum tamen solet proferri, ut idem in adelphis:

Pro di inmortales, facinus indignum, Geta:

10 Quid narras?

Attici *φθόνον μοι συνάγει.* et nos 'invidiam mihi colligit'. 304

Illi '*φιλοτιμοῦμαι τοῦτο*' *καὶ* '*τούτῳ*'. Iuvenalis in I:

ardenti sese indulsisse tribuno.

Attici '*φορεῖν ἐσθῆτα*' *καὶ* '*στέφανον*' *καὶ* '*βακτηρίαν*'. Virgilius
15 in VII de tiara et sceptro:

Hoc Priami gestamen erat, cum iura vocatis

More daret populis.

idem in I:

Virginibus Tyriis | mos est gestare pharetram.

20 idem in eodem:

Praeterea sceptrum, Ilione quod gesserat olim,

Maxima natarum Priami.

Illi '*φρόνησις ἐστίν μοι τοῦδε*' *καὶ* '*περὶ τοῦδε*'. et nos 'est nobis prudentia illius rei' et 'de illa re'.

25 Attici '*φροντίζει τῶνδε*' *καὶ* '*τάδε*' *καὶ* '*περὶ τῶνδε*'. *Μένανδρος* 305 *μισογύνῃ*:

1 sapere] sapare intelligere *N cf. Terentium* 2 amare] ama *V* uereri amare *N cum Terentio* 3 *Xenoph. Agesil.* 7, 5 *φεῦ, ὦ Ἑλλάς* GR. *DN* ΦΕΙCΟΥ *L* ΦΟΙCΟ COI *M* *ὦ Ἑλλάς*] *Putsch. ex Xenophonte* Ω ΕΛΛΑC *ML* Ω ΕΛ.ΛΑC *V* Ω ΘΛΛΙC *r* ΜΕΑΜΑC *O* ΖΕΝΟΦΩΝ *O* ΖΕΝΟΦΟΝ *M* ΑΓΕCΙΛΑΩΙ *VrL* ΑΓΕCΙΛΑΟΙ *M* ΑΓΕCΥΑΒΩΙ *O* plerunque *L* 4 interiectionibus *ex* interrogationibus *corr. r* *Ter. Phorm.* II 3, 4 *sq.* *post* Phormione: interiectio dolentis c̄ *add. N* 6 immortalium *rMONL cum Bemb. Bas.* fidem] *om. Terentius, exhibet Bas., m. recentiss. add. in Bemb.* 7 hanc] *r m. rec.* hinc *r m. pr.* *Ter. ad.* III 4, 1 *sq.* 9 dii *rNODL Bas.* inmortales] *sic etiam Bas.* immortales *VrMOL Bemb.* facinus *M* Geta, | Quod narras *Fleckeisenus* 11 ΦΕΟΝΟΝ *r m. pr. D* ΦΕΟΠΟΝ *r ex corr.* ΦΕCΝΟΝ *M* G. ΦΗCΕΟΝ *N* ΜΟΥ *VL* ΜΑΙ *N* CΥΝΑΓΕΥ *r* CΙΝΑΓΕΙ *d* CΥΝΑΤΕΙ *L* CΥΠΑΓΕΙ *V* CΙΝΑCΕΙ *N* CΧΗΑΓΕΙ *D* collegit *N* 12 Illi] *om. NL* Attici *r* GR. *D* .G. *sup. lin. N* ΦΙΛΟΤΙΜΟΥΜΑΥ *ML* ΚΑΥ *L* Iuuelis *V* *Iuv. sat.* I 2, 165 13 ardentes *M* 14 GR. *DN* ΦΟΠΕΙΝ *V* *ἐσθῆτα*] (*O*) *Putsch.* ΑΙCΘΗΤΑ *r* ΑΙCΘΕΤΑ *L* ΑΙCΘΝΤΑ *V* ΑΙCΕΝΤΑ *M* *καὶ στέφανον καὶ βακτηρίαν om. r* *καὶ*] Η (*M*) *καὶ*] Η (*M*) ΒΑΚΤΗΡΩ *L* *Verg. Aen.* VII 246 *sq.* VII* *r* IIII. *V* 15 thiara *D* thyara *N* teara *L* iuro *L* 16 More daret populis] m. d. p. *r* m̃. d. p̃. *VML* m̃. d̃. p̃. *d* in̄. d̃. p̂. *D* *Verg. Aen.* I 336 19 tiriis *M* est *spscr. in Med.* gestare** (*vel* ***) pharetram *V* *Verg. Aen.* I 653 *sq.* 21 praetere *VM* ylyone *N* 22 naturam *VL* 23 GR. *DN* ΦΡΟΝΕCΙC *L* ΕCΤΙ ΜΟΥ *C* *τοῦδε*] *υ* ΤΟΙΔΕ *VM* ΚΑΥ *V* nos] n̄ *M* 24 illius] *d* illi *D* re *om. N* 25 GR. *DN* *τῶνδε*] *τῶν*[X], *sqq.* — *φροντίσαι om*, *r* *τάδε*] *τόδε*, *sqq.* — *φροντίσαι om.*, *O* ΤΟΝΑΕ *L* ΜΕΝΑΝΔΡ*ΟC *V* ΜΕΝΑΝ dros *L* *Menand. misogyn. fr.* X *com. Gr. fr.* IV 167, *cf.* II 750, *p.* 930 *ed. min. Mein.* ΜΙCΟΓΙΝΕ *M*

'Αλλ' οὐ τὰ βιότου νῶν ἴσως δεῖ φροντίσαι.

sic nos ad accusativum 'curo illam rem'.

Illi 'χάριν ἔχω σοι' καὶ 'οἶδά σοι'. Δημοσθένης περὶ στεφάνου τῆς τριηραρχίας: οὐχὶ τοῖς ποιοῦσιν ἃ δεῖ χάριν ὑμᾶς ἔχειν, ἀλλὰ τοῖς φάσκουσιν. Ἰσοκράτης Ἑλένης ἐγκωμίῳ: 5 πλείω χάριν εἰδότες τοῖς πολλὰ προστάττουσιν. Terentius in eunucho:

Magnas vero agere gratias Thais mihi?

idem in eadem:

Et habetur et †refertur, Thais, tibi. ut merita es 10 gratia.

Attici χάριν σὴν pro εἰς σὴν χάριν. Πλάτων Φαίδρῳ: ἀλλ' εἰ δοκεῖ, συγχωρητέον χάριν σήν. hinc nos 'vicem tuam doleo' pro 'in tuam' et 'septimo Kalendas' pro 'ante Kalendas'. Virgilius in I:

Italiam fato profugus 15

pro 'in Italiam'. Terentius in eunucho:

At ille alter venit annos natus sedecim,

306 pro 'ante | sedecim'. frequentissima est haec figura apud auctores, in qua praepositio deficit.

Χαμάθεν, quod est 'a loco', Cratinos pro 'in loco' posuit, ὅστ' 20 ἐν πυτίνῃ:

1 'Αλλ' οὐ] *Putsch.* ΑΛΟΥ *VML* οὐδὲ *vel* οὐχὶ τὰ βίου *Meinekius* βιότου *Bentleius* ΒΙΟΥ *libri* (*et sic x*) ΝΟΝΙϹωϹ (*sic teste Heinio*) *M* νῶν οὐδ' ἴσωσ *coni. x* ΦΡωΝΤΙϹΑΙ *V* 2 nos adcusatiuum *V* illa rem *V* 3 Illi *om. N* χάριν — προστάττουσιν] ΧΑΡΙΝ^x *r* GR. *DN* ἔχω] ΧΩ *M* ΕΧΙΩ ϹΟ ΚΑΙ *L* ΔΗΜωϹΕΕΝ ΗϹ *V* ΛΕΜΟϹΘΗΝΗϹ *L* *Demosth. quae fertur or. de corona trierarch.* § 2 *p.* 1228 *R.* 880 *B-S.* Δημοσθένης — προστάττουσιν *om. O* στεφάνου τῆς] ϹΤΕΦΑ-ΡΙΟΠΗϹ *M* 4 οὐχὶ] *x, Krehl. cum Demosth.* ΟΥΧΕΙ *ML* ΟΙΧΕΙ *V* ΤΟΥϹ *L* ΤΙΟΙΟΥϹΙΝ *V* ΠΟΥΟΥϹΥΝ *L* ΧΑΡΙΗ *L* 5 ΑΛΛΑ *V* ἀλλὰ καὶ τοῖς *Bekkeri r* ΦΑϹΚΟΥϹΙΝΤ ϹΟΚΡΑΤΗϹ *L* ΙϹωΚΡΑΤΗϹ *V* *Isocratis encom. Helenae* § 57 *p.* 217 *St. p.* 230 *B-S.* ΕΛΦΕΝΗϹ *V* ΗΛΕΝΗϹ *M* ΕΛΗΝΗϹ *L* 6 ΠΛΕΙωΙ *M* ΡΛΕΙωΙ *V* εἰδότες] ἔχοντες *codd. Isocratis, cui* εἰδότες *reddendum esse censet Spengelius l. l. p.* 636 ΠΟΛΛΑ *L* ΠΟΛΛΟ *M* ΠΡΟϹΤΑΤΤΟΙϹΙΝ *VM* ΠΡΟϹΤΑΓΓΟΥϹΙΝ *L* Terrentius *L* *Ter. eun.* III 1, 1 8 uero *ex* uere *corr. r* tais *V* michi *V* mihi *D* *Ter. eun.* IIII 6, 12 9 eodem *L* 10 *leg.* referetur *cum Bas., et sic ex* resferetur *corr. Bemb.* tahis *M* tais *N* tibi ut] *leg.* tibi ita uti *cum Bemb.* a me ita uti *Bas.* es] *d* ∻ (*i. e.* est) *D* 11 gratia] tibi gratia *L* tibi *O* 12 GR. *DN* ΧΑΡΙΗ *M* σὴν] ΕΕΝ *L* ΕΙϹ ϹΗΝ ΚΑΡΙΝ *L* ΕΙϹ ΧΑΡΟΝ *r* ϹΑΡΙΝ *M* *Plat. Phaedr.* 10, 23 *p.* 234 *E St.* εἰ γὰρ δεῖ, συγχωρητέον χάριν σήν. *Priscianus* ἀλλ' εἰ δεῖ *invenisse videtur Spengelio l. l. p.* 653 ΦΑΙΛΡΟΙ *M* Φαίδρῳ — σήν *om. r* ἀλλ' εἰ — σήν *om. O* ϹΥΓΧωΡΗΤΕΟΝ *V* ϹΥΓΧωΡΗΓΕΟΝ *L* ϹΥΧΟΡΗΤΕΟΝ *M* 13 σήν] ϹΕΙ *L* *Verg. Aen.* I 2 16 terrentius *L* *Ter. eun.* IIII 4, 26 *cf.* § 218 17 At alle *O* annos annos natus *O?* sedecim pro ante sedecim] sedecem *L* 20 Χαμάθεν] *d* ΧΑΜΑΤΕΝ *N* ΧΑΜΑΕΕΝ *D* ΧΑΜΕΘΗΝ *r* χαμόθεν (*O*) χαμᾶθεν *secundum Moeridem ubivis scribi iubet Cobetus var. lect. p.* 89 a loco] *sic D* ad locum *d* Cratinus *rMOL* GR. *DN* ὅστ' ἐν πυτίνῃ *Scaliger* ΟϹ ΤΗΝ ΠΙΤΥΝ *VMO* ΟϹ ΤΕΝ ΠΙΤΥΝ *L* ΟϹ ΤΕΝ ΤΗ^x (*sqq.* — καθέλκων *om.*) *r* ὅστις ἐν Πυτίνῃ *Meinekius fragm. com. Gr. ed. min. p.* VII ὃς τὰς πίτυς ἔκαμπτεν | Ἑστὼς χαμᾶθεν ῥαδίως ἄκρας κόμης καθέλκων *Cobetus mnemos.* V 101. *Cratini inc. fab. fr.* CXXXVIII *t.* II 217, *p.* 72 *cf. p.* VII *ed. min. Mein.*

†Ἔκαμπτεν ἑστὼς χαμάθεν, ἄκρας τῆς κόμης
Καθέλκων.

melius tamen distinguendum ἑστώς. et iam bene a loco accipitur χαμάθεν, 'ab humo'. nos genetivo quidem in loco, ablativo vero de loco et ac-
5 cusativo ad locum utimur; ('humi' Sallustius in Iugurthino: quae humi arido atque arenoso gignuntur.) Virgilius tamen

eiectum litore

dixit pro 'in litus', quamvis quidam distinguentes 'eiectum,' ad consequens verbum dicunt 'litore egentem suscepi et regni demens in parte locavi'.

10 'Χορταζόμενοι τοῦδε' καὶ 'τόδε'. Κρατῖνος Ὀδυσσεῦσιν: 307

Ἧσθε πανημέριοι χορταζόμενοι γάλα λευκόν.

simile Virgilius in III georgicon:

Pascuntur vero silvas et summa Lycaei.

idem in II Aeneidos:

15 Implicat et miseros morsu depascitur artus.

sic ergo possumus dicere: 'satior illius rei' et 'illam rem'. Terentius in adelphis:

sed postquam intus sum omnium rerum satur. | ||

1 Ἔκαμπτεν etc.] κλίνῃ τ' (κάμῃτ' V. C nomen proprium) ἐνεστὼς χαμόθεν ἄκρας τῆς κόμης καθεῖλκεν. Scaliger ΕCΤΟC M ΧΑΜΕΘΕΝ M ΤΕC L ΚΑΘΑΚΩΝ L καθελκύων Spengelius l. l. p. 622 ἕλκων καθέλκων olim coni., καθεῖλκεν l. l. p. VII commendat Mein., priorem partem fr. corruptam esse iure suo pronuntians 3 melius est tamen (L) distingendum L ἑστὼς] m. pr. r ΕCΤΩC ex corr. r ΗΤΑΧ N et iam] scripsi etiam libri ΚΑΜΕΝΟC D uel ΚΑΜΑΘΕΝ spscr. d ΚΑΜΕΘΗΝ M ΚΑΜΕΕΝ N χαμόθεν (O) 4 humo] d umo DN et ablatiuo N 5 humi Sallustius] scripsi humi su~ Vv humi sum Salustius NO humi sum es M humi sum est L humi sum~ salust est Dd humi sum humi sto. humi exeo. humū reuertor. r; et fort. sive haec sive similia hic exciderunt Sall. Iug. 48, 3 humi Dd 6 humi arido atque arenoso] sic praeter bonos codd. Sall. etiam Arus. Mess. s. v. humi p. 234, 6 Lind. humi (al. humo) arida atque arenosa etc. v. l. codd. Sall. arido] crido VML et in crvdo mut. D uel credo spscr. d a** (tq;) L harenoso MNL Verg. Aen. IIII 373 sq. cf. § 208. 217 7 li*tore (t) D 8 distingentes L at V 9 haec sic scribenda videntur: ducunt 'litore': 'litore egentem etc. egentem] eiectum N suscepi et] suscipiet L iocaui V 10 GR. DN 'Graeca sic explentur ex v. c. χορταζόμενοι τοῦδε καὶ τόδε. Κρατῖνος Ὀδυσσεῦσιν· Ἧσθε πανημέριοι χορταζόμενοι γάλα λευκόν. verum pro χορταζόμενοι τοῦδε etc. puto leg. χορτάζομαι in indic. praesenti.' Bongarsius ad marg. in D ΧΟΡΤΑ. ΖΟΜΕΝΟΙ V ΚΑΙ ΤΩΔΕ (VM) καὶ τόδε — λευκὸν om. rO Cratini Odyss. fr. IV com. Gr. fr. II 95, p. 33 ed. min. Mein. cf. Athen. III p. 99 F Porsonum advers. p. 61 (p. 53 sq. ed. Lips. a. 1814) Gaisfordum ad Hephaest. p. 272 ed. pr. Lond. (p. 295 ed. Lips.) ΘΑΙCCΕΙCΙΝ ML ΗC. ΘΕ V ἄνθη π. — χ. καλύκων C ΠΑΝΕΜΕΡΙΟΙ L λευκόν] Athenaeus l. l., Putschius ΛΥΚΟΝ VL ΛΙΚΟΝ M 12 Verg. georg. III 314 IIII r 13 lycei OL licei r lycey N 14 Verg. Aen. II 215 15 artus] vel arcus VM artas D 16 posumus L et illum rem M terrentius L Ter. ad. V 1, 3 18 omnium rerum] v omrerum V sator D satior d

EXPLIC̄ PRISCIANVS DE ARTE GRAMMATICA r PRISCIANI GRAMMATICI. V. D. LIBRI CONSTRVCTIONVM EXPLICIVNT. M EXPL. D subscriptione erasa, in litura A. Iani Parrhasii Neapolitani, emptus Veicetię aureis quinque. — Antonii Seripandi ex Iani Parrhasii testamento N subscriptione carent VOL

CORRIGENDA ET ADDENDA.

Vol. I praef. p. VIIII add., quod ab Henrico Keilio nostro corporis huius gramm. Lat. vol. I p. XXIII narratur, inter codd. monasterii Centulensis a. 831 Priscianum nominari.

p. X adn. 36 cf. H. Keilium l. l. p. XXXII; ibidem adn. 42 add. 'in aliis depcaturi' *r* lib. XVIII § 113; de eiusdem cod. interpretamento 'ideas' etc. eadem pag. prolato cf. Guil. Christium nunt. d. Monac. 1857 I 20, 166; de codd. *P* et *H* (p. XI sq. XVIII sq) pretio aestimando eundem ibid. 19 sq , 156 sqq.

p. XI adn. 46 Fridegarus Monius, ut σφάλμα a se commissum quodammodo tueretur, in ann. lit. Heidelb. a. 1855 p. 538 codd. vett. gramm. Latt. pervetustos duos in bibl. monasterii S. Pauli in Carinthia servari dixit, quorum alter Irica saec. VIII manu scriptus Priscianum contineret: id ita sese habere pernego, donec certis argumentis comprobatum fuerit. erroris ansam dedit, quod unus ille solus cod., de quo mox accuratius dicendum erit Keilio, in fronte m. rec. inscriptum habet nomen Prisciani. at hunc errorem confiteri potius quam novis commentis, incuriosa quadam sedulitate, ut videtur, ortis augere debebat Monius.

p. XII adn. 48 add. Keilium l. l. p. XVIII sq.

p. XVII adn. 75 add. W. Wattenbach die Congregation der Schottenklöster in Deutschland: Zeitschr. f. christl. Archäologie u. Kunst I 21 sqq. 49 sqq.

p. XVIII codd. vetustissimis Prisciani, qui accuratiore indagatione egent, adnumerandus est cod. bibl. publ. Valentinianensis N 2, 23 saec. IX v. Bethmannum in Pertzii tabulario hist. vet. Germ. indag. XI 520; cod. bibl. imp. Paris. suppl. 625 libros inst. gramm. sedecim priores continentem magnis laudibus extollit Darembergius, medicus veterum literarum quae ad artis medicae historiam spectant peritissimus (rev. de l'instruction publ. 1858, Avril 8, p. 24), ac me vituperat, quod eum in auxilium non vocaverim: at mihi quidem Parisiis olim commoranti codd. supplementares, qui dicuntur, ut inspicerem C. B. Hasii summa liberalitate contigit; ego vero ex ditissima tot bibliothecarum a me exploratarum penu Priscianea eos tantum libros conferendos mihi sumpsi, qui vel ad ipsum textum emendandum vel ad historiam eius illustrandam essent gravissimi: eo cod. illum a Darembergio tantopere commendatum non pertinere libro iterum accurate inspecto me docuit grammaticus artis grammaticae et criticae peritissimus H. Keilius.

p. XX. XXI sq. lectiones in veterum scriptorum locis citandis emendatas aeque ac Caroliruhensis alter et Wallrafianus praebet Vindobonensis CCCXLVIII (N) cf. modo v. l. ad lib. XVII § 45 XVIII § 70. 230. 260. 275. 278. 289. 300. 303, quae omnia mihi minus recensionis primariae quam emendationis cuiusdam vestigia continere videntur.

p. XXI adn. lin. 1 leg. Wiltheimii p. XXIII lin. 7 Bodleianam p. XXIIII lin. 26 iudicio p. XXVI adn. lin. 1 Grammaticae Latinae.

p. XXVIIII studiis his Priscianeis addi possunt praeter ea quae Baehrius attulit de literarum studiis a Carolo M. revocatis

Heidelbergae MDCCCLV p. 29 adn. 52 Albini in Priscianum libri duo (cod. bibl. publ. Valentian. Sanctamandinus M 7, 3 cf. Bethmannum l. l. p. 525 Keilium l. l. p. XX), Remigii Autissiodorensis commentarii (quorum libri mss. duo saec. X ex bibl. publ. Aurelianensi n. 215. 258 afferuntur ab Haenelio catal. lib. mss. p. 275. 277) et compendium (cf. F. Haasium in comm. egregia de medii aevi studiis philol. Vratisl. MDCCCLVI p. 26 sq. adn. 45); eiusdem Remigii mentionem iniecit C. Daniel class. Studien in d. christl. Gesellschaft p. 80 vers. Germ. ed. Gaisser; alia ad studiorum Priscianeorum per medium aevum propagatorum notitiam pertinentia passim leguntur ibidem cf. p. 70 sq. 85. 90. 91 sq. (cf. p. 115). 103. 111. 118. 126; de Clementis Scoti, qui dicitur, libro de partibus orationis cf. H. Keilium l. l. p. XIX sqq. quemque I. F. Lindemannum.

p. XXX lin. 6 leg. quae ad saec. XII pertinent v. modo F. Haasium l. l. p. 13. tum perge: saeculo insequenti (XIII sc. ineunte) ex fonte Priscianeo hortulos suos irrigavit Hugutio Pisanus episcopus Ferrariensis, quo deinde usus est auctor novi thesauri Latinitatis etc. cf. Haasium l. l. p. 32—34; eadem pag. addi potest etiam Io. Boccacium in libris de genealogia deorum Prisciano usum esse.

p. XXXIII, 13 add. Iugurtha.

p. XXXIIII post lin. 33 add.

x ed. Scapulae Oxoniensis a. 1820.

Typothetarum vitia in illo volumine praeterea corrigenda sunt haec:

p. 16 adn. lin. 4 a fine leg. *α* pro *a*
p. 26 „ 13 ciuitateys *K*
p. 33 „ 14 ɔ pro C
p. 117 „ 14 sq. Nostranimus (m supra)
p. 176 „ 23 leg. 15 pro 5
p. 184 in inscr. p. 210 K.
p. 190 adn. lin. 16 progenitiuo
p. 202 adn. lin. 14 leg. 13 pro 9
p. 208, 13 ad mg. add. 17
p. 224 adn. 7 sq. rejudicata *Hr* reiudicata *BDH*
p. 242 adn. 18 Adoperiuntur ac
p. 243 in inscr. p. 704 P.
p. 244, 5 Te||rentius
p. 248 adn. 4 a fine pȝenelope *Hr*
p. 254 „ 7 a fine ΧΡΙCΕΡΟΤΟC *IIK*
p. 278 „ 2 sq. ΕΙΚΗΝΑΦΗCΤωΝ (E supra)
p. 328 „ 27 super euolebat *K*
p. 390 „ 3 a fine 291 pro 29
p. 396 „ extr. uargor *K*
p. 397, 24 a durco duresco
p. 399 in inscr. p. 801 P.
p. 514 adn. 11 a fine 291 pro 191
p. 517 „ 11 Sotadicorum
p. 533, 2 'curro'

Tum vero sive corrigenda sive addenda habeo haec:

p. 7, 17 [optumus] Guil. Christius in censura editionis meae, quam in sqq. litera C notavi, nunt. d. Monac. l. l. 20, 164

p. 8, 7 scr. [mutae — terminentur] cum C 20, 163

p. 13 extr. sq. cf. Guil. Corssenium in libro üb. Aussprache, Vokalismus u. Betonung d. lat. Sprache Lips. 1858 I 126 sqq., de omnibus his quaestionibus ubiubi ad Priscianum interpretandum sedulo conferendus; per sqq. nomen eius ibi tantum adscripsi, ubi ad ipsum aliquem locum Priscianeum disputatio eius accuratius sese applicat.

p. 15, 4 Didymo] ad Didymum iuniorem refert O. Schneiderus meus in censura libri Schmidtiani act. ant. 1855, 30, 239.

ibid. 5 pro quo Claudius Caesar F. Buecheleros de Ti. Claudio Caesare gramm. p. 3 cf. p. 3 sqq.

ibid. 10 ϜΕΛΙΚΙΑΠΙΔΑ C 21, 171

p. 19, 2 ea del. cum *II* C 19, 157

p. 20, 19 [et publicus pro poplicus] C 20, 164

p. 21, 7 ut del. cum *HL* C 19, 157

p. 24, 6 et p. 36, 21 scr. Medientius, v. Ribbeckium mus. phil. XII 424 cf. Corssenium l. l. I 77 sq. 123. (add. Ariobardianen Gran. Lic. p. 19ᵃ v. 19 sq. Ptz.)

p. 27, 13 Hercolem] cf. Ritschelium mus. phil. XII 108

p. 29, 7 scr. *Ἀλκμέων* Alcumeon, v. Ribbeckium ann. phil. LXXVII 192

ibid. 8 sqq. de h. l. accuratissime disputat Corssenius l. l. I 78 sqq. de lin. 15 sqq. p. 107 sqq., de p. sq. lin. 7 sqq. p. 93 sqq., lin. 12 sqq. p. 104 sqq.

p. 30, 16 aggma (ἄγγμα) B. ten Brinkius M. Terentii Varronis locus de urbe Roma p. 1 sq. — lin. 17 nu'la, sed vox idem cum Ritschelio

p. 33, 4 O (v. error. typogr.) cum Baudelotio (v. Buechelerum l. l. p. 11 adn. 1) et Schneidero probant Buechelerus l. l. p. 12 cf. p. 8 sqq. et Corssenius l. l. I 13 cf. p. 14.

p. 36, 21 v. ad p. 24, 6

p. 37, 12 scr. Harpyia nam yi cum C 21, 171

p. 40, 6 cf. Boeckhium introd. in inscr. Boeot. § 10 C. I. Gr. I 723

ibid. 16 in εια solum C 21, 171

p. 46, 6 eadem cum *BG* C 19, 158

ibid. 8 sunt del. idem cum *H* ibid. 157

p. 51, 26 ut amo cum *HGLK* del. id. ibid.

p. 55, 9 formis] personis id. 20, 165

p. 58, 5 [ut Paulus proprium] id. ibid.

p. 59, 20 appellativis solis. sunt id. 21, 170

p. 62, 19 [Cornelii] id. 20, 165 — num igitur voluit etiam [Cornelius et qui]?

p. 67, 17 sqq. cf. Lobeckium pathol. Gr. prolegg. p. 477, Rob. Vngerum ad Ioann. Selmerum ep. gratul. Nov. Brandenburgi 1855. 4.

p. 70, 1 o] non C 20, 165 cum *Kl*

p. 77, 9 [seu vocali] et ibidem 12 [Adria Adrianus] C 20, 164 sq.

p. 79, 12 Tauromինio] ll. ll. add. lib. XVIII § 217. de ipsa forma, donec tandem alterum illud Stephani volumen prodierit, cf. interim Bentleii comm. de epp. Phal. praef. p. LVIII perutilis illius interpretationis Ribbeckianae et Cluverii Sic. ant. p. 90 ibi l.

p. 82, 9 scr. Paelignus, v. C. Halmii emend. Valerian. p. 6, Cic. Orell. ed. alt. II 2, 999; ad totum h. l. cf. Guil. Schmitzium mus. phil. XII 290 sq.

p. 84, 10 ergon ipsu's ipsissimus, est cum *P* del., C 20, 162

p. 85, 13 Apuleius] cf. de h. l. Roeperum Varr. Eumen. rell. I 17 adn. 5

p. 92, 1 in lectione cod. *P* quaestionis memoria videtur subesse H. Iordano quaest. Cat. capp. p. 31 adn. 46

ibid. 16 [quam cetera] C 20, 165

p. 93, 8 patre] patruo Cic. cod. Vat. enotante C

p. 98, 9 sqq. add. in fine adn. at v. Vahlenum in Varr. sat. Men. rell. coni. p. 121 sq.

p. 118, 4 nominativorum] nominum C. 21, 169. ex eiusdem 19, 158 sententia ibid. 13 scr. correpta et ib. 14 producta cum *DK* ib. 17 pura cum *RD*

p. 129, 11 sqq. cf. etiam Bormannum zur Gesch. des letzten Latinerkrieges Primislav. 1855 p. 9 sq. Schweglerum hist. Rom. II 1, 291. 298

p. 136, 27 [invideo invidus] C 20, 165

p. 140, 22 sqq. (In — municeps) id. ibid.

p. 149, 5 Papicio] cf. A. de Gutschmid ann. phil. suppl. nov. II 193

ibid. 7 scr. productam cum *DLC* 19, 158

p. 150, 18 fort. et hic et 191, 5 derit scribendum est

p. 151, 19 ΛΟΥΝΤΗΡ cum *GL* tueri conatus est Buechelerus mus. phil. XI 298

p. 152, 16 antequam regionem vastassent legiones coni. Bolhuis Cat. or. lib. II fr. XI p. 28

p. 153, 12 viris] imis coni. Maehly ann. phil. LXXV 362

p. 154, 2 cf. Don. ad Ter. eun. III 1, 11 l. a Klotzio ann. phil. LXXIII 714

p. 155, 14 saepe] supra coni. C 21, 169

ibid. 20 scr. Lenâs coll. p. 130, 7 cum eodem ibid. 172

p. 156, 10 correptam sunt communia, si sunt apud Graecos communia vel id. ibid. 170

p. 158, 1 dissensiones cum *RH* id. ibid.

p. 168, 9 add. E. Hoffmann de Plaut. Amphitr. exempl. et fragm. fr. XVI p. 54 sq.

p. 171, 8 adn. post editores add. praeter Bolhuisium diatr. in Cat. scr. et fragm. orig. lib. II fragm. IX p. 27

ibid. 14 ad hanc adn. cf. doctam et sagacem H. Keilii l. l. p. LI — LIV disputationem

p. 182, 3 Cicero in Protagora] cf. v. Heusde Cicero φιλοπλάτων p. 92

p. 183, 11 huc certe pertinet ille 'AVG. SER. A CAL.' ap. Orellium inscr. Lat. 2898.

p. 187, 13 sq. cf. lib. XVIII § 173

p. 189, 11 scr. [et ablativus eius] cum C 20, 163

p. 191, 5 cf. p. 150, 18

p. 193, 2 Menandri asp. fr. IX additum ab H. Iacobi suppl. add. in com. Gr. ed. Meineke V p. CCXLIV
p. 197, 17 cf. Osannum ann. phil. LXXV 791
p. 198, 4 cf. F. Lachmannum de font. Livii I 114. II 114 adn. 3 quemque l. Nautam.
ibid. 15 sqq. cf. Corssenium l. l. I 337
p. 204, 1 Naevius in Apella] cf. L. Krahnerum Varronis Curio p. 23
p. 208, 2 Cato contra Veturium] cf. H. Iordanum quaest. Cat. p. 47 sqq.
p. 209, 11 Varro de nomismatis] Graecam huius saturae περὶ νομισμάτων inscriptionem vertit Priscianus, non modo argumentum indicavit, quae Mercklinii erat sententia mus. phil. XII 377 sq. v. Vahlenum in Varr. sat. Men. rell. coni. p. 193 coll. p. 201. 203
p. 210, 6—13 immerito addubitat C 20, 164
p. 216, 15 Titonum, qui cluet Cucino patre, ingeniosissime Ritschelius mus. phil. X 448, qui ibid. XII 99 non recte interpretatur cod. *B* scripturam. CYC.NO: rasuras enim asteriscis, non punctis expressi, quae in ipso cod. ms. h. l. scripta extant.
226, 23 cf. Nautam de Caelio Antipatro p. 40 sq. F. Lachmannum de font. Livii II 114 adn. 3.
227, 10 toti] cf. lib. XIII § 12 recte l. a Max. Schmidtio de pron. Gr. et Lat. p. 95
ibid. 12 sq. originum prooemio Catonis locum tribuit H. Iordan quaest. Cat. p. 87 thes. 1 coll. Cic. de rep. 1 17
p. 228, 9 minuitur C 21, 169
p. 231, 8 sq. cf. Regentem de Suet. vita et scr. Vratisl. 1856 p. 23 sq. C. L. Rothium ed. Suet. Teubn. a. MDCCCLVIII p. XCI 302 sq.
ibid. 13 quod et hic puerus haec puera vetustissimi Grauertus ann. phil. et paed. I 393
p. 232, 2 eundem v. ap. Char. p. 64 P. 84, 8 K. laudari arbitratur Duentzerus act. gymn. 1857 p. 18 sq. at v. O. Ribbeckium ann. phil. LXXVII 211
p. 233, 9 socero cum *BLK* Klotzius Cic. Tusc. ed. alt. min. p. VII sq.
p. 235, 14 alterum est cum quodam Prisciani cod. omittendum esse videbatur Osanno allg. Schulzeitung 1832 II p. 71
p. 235, 23 ditem] dotem (vel praedam) C 21, 169
p. 237, 9 num huc pertinet Cannius, a Gadibus Herculis, poeta facundiae lenis et iucundiae, Livii 'Poeni' historiographi aequalis apud Hieron. ep. 49 (Canius cod. Lugd. Bat. Voss. F 7)?
p. 240, 2 Menander in Dardano] cf., ut Grauertum l. l. p. 387 sq. praeteream, H. Iacobium suppl. add. in com. Gr. V p. CCXLV; de nom. Δρύας v. Pottium in ann. stud. ling. comp. VII 259 sq.
p. 245, 7 de acc. formis *Μέγην* et *Μεγῆν* cf. E. Luebbertus mus. phil. XI 439
p. 247, 20 sq. scr. Terentius in hecyra:
Callidemidem hospitem
Myconium
et pro adn. Ter. — Callidemidem poue Ter. hec. III 4, 18 sq.
p. 248, 2 sq. scr. Medias cum *RDG*, v. A. de Gutschmid ann. phil. suppl. nov. II 192
p. 254, 9 Auram defendere conatur Maehly ann. phil. LXXV 286 sq.
p. 255, 13 Ἀνδρόγεως pro Ἀνδρογέως scite coni. C 21, 172
p. 260, 3 del. crucis signum, cf. Corssenium l. l. I 332
p. 261, 19 erga] intra C 20, 165
p. 262, 11 sq. scr. vocabulo cum *BDGL* C 19, 158
p. 264, 18 Antemna etiam veterior coni. A. Bormann Cat. origg. p. 9 fr. 30, cuius nomen ceteris fragmentis a Prisciano servatis, ad quae emendanda nihil praeterea attulit, apponere nolui. iis vero, qui ipsis his originum fragmentis operam dant, singulis locis libellus eius adeundus est, ob fragmentorum ordinem accurate ab eo institutum.
p. 265, 5 scr. quod et per cum *BAH* C l. l.
p. 274, 25 sq. de Cn. Mattii versu cf. Spengelium Caecilii Statii fr. p. 60 sq., cuius sententiae equidem astipulari non possum. inter Caeciliana iure suo omisit Ribbeckius.
p. 287, 18 CASV SINGVLARI PRIMAE C 21, 170
p. 289, 14 Theopompus] possit etiam Theopompus historicus intellegi, cf. H.

Iacobium suppl. add. in com. Gr. l. l. p. CXX
p. 296, 17 adn. studiis florentem Vergilius: add. et sic lib. XVII § 165
ibid. 20 enim] etiam perperam coni. Suerdsioe vindiciae praecepti Bentleiani p. 27
p. 298, 19 dis et praepositio est et dives et deus etc. C 21, 171
p. 303, 4 sqq. cf. Corsseniuum l. l. I 127 sqq.
p. 307, 1 adn. scr. sic etiam *r* lib. XVIII l. l. et Non. ibi l. filiorum *OD* lib. XVIII l. l., om. etc.
ibid. 18 adn. add. cf. etiam Spengelium allg. Schulzeitung 1831 II 59, 468
p. 313, 24 ir correptam cum *D* C 19, 158
p. 314, 15 [ex supra dictis nominibus] id. 20, 164
p. 325, 18 [vas vasis] id. ibid. 19 Arruntis. Tiryns Tirynthis, iners id. 20, 166
p. 328, 8 scr. mephitim admonente eodem 21, 172
p. 340, 9 picturae id. 21, 169
p. 341, 5 parenthesim in voc. persolvunt finiendam censet id. 20, 166
ideo] adeo id. l. l.
p. 344, 1 vel 'gnis' vel 'ctis' vel 'mnis' vel 'guis' cum *GLK* id. 19, 158
p. 353, 10 Latina] appellativa id. 21, 169
p. 355, 10 adn. leg. falsus est Iordanus ad Cic. l. l. admonente eod. 21, 173
p. 371, 19 faux] frux coni. a se l. l. 21, 169 prolatam iam ab ipso Christio improbari scio.
p. 374, 18 not. add. luxit Hor. Bern. m. pr.
ibid. 27 scr. sociato cum libris C 21, 171
p. 375, 24 adn. post Bemb. add. Fleckeisenus
p. 376, 25 Varro in cucino:

quódsi mehercle púrigant,
át deorum cúra non satis (vel sat) fácitur rei públicae

dubitanter Ritschelius mus. phil. XII 110
p. 377, 13 parenthesis in voc. Saturnalia terminanda cum C 21, 172
p. 380, 9 sq. adn. post Meyerus l. l. p. 5 add. cf. tamen H. Iordanum quaest. Caton. p. 10 et in fine: dubitanter vero du Rieu de gente Fabia p. 399 Fab. Serv. fr. IV
p. 382, 3 neglegentissime hoc de loco egit Bormannus Cat. origg. fr. 91 p. 16, qui adnotationem meam ad h. l. nec intellexit nec intelleget, nisi commentarium Wolfianum, cuius memoriam ex mea adnotatione in suam transtulit, ipse inspexerit. quodsi ibidem 'scripturam' ait 'cod. nescio cuius, consules pro exules, quae est apud Lion. p. 25, non notavit M. Hertz', ne Krehlianam quidem Prisciani editionem adiit, unde discere poterat cod. hunc esse Erlangensem Krehlii alterum; equidem vero id laudi mihi duco, quod in his libris recensendis codd. deteriorum et edd. vetustarum sordes non notavi.
p. 387, 2 leg. pratorum, v. adn. ad lib. XVIII § 149. fragmentum exhibet Rothius in ed. Suet. Teubn. p. 305
ibid. 24 leg. pratorum, v. adn. praeced. Plaetoria idem post alios legi iubet Rothius l. l. p. XCIV, et in tabula quidem Heracleensi II 38, ad quam Rothius provocat, teste Goettlingio fünfzehn röm. Urkunden auf Stein und Erz p. 66 literae L alia quidem litera praecedit, sed quaenam haec litera sit dignosci nequit; at praeterea sane testes optimi in 'Plaetoria' conspirare videntur, cf. Heindorfium ad Cic. de n. d. III 30, 74, Baiterum in ind. legum Cic. Orell. s. v. Plaetoria p. 231 sq., Guil. Reinium in Pauly encyclop. reali IV 990 sq. ius Rom. priv. et proc. civ. p. 547 adn. 1 ed. alt.; sic etiam Rudorffius hist. iur. Rom. I 97 sq.
p. 392, 18 adn. leg. Ter. Phorm. I 2, 49 et III 2, 16
p. 402, 9 facio facior cum *H* C 19, 157
p. 406, 16 quae vel in futuro vel statim id. 21, 170
p. 407, 13 scr. potuerint admonente eod. 21, 170
p. 410, 9 sq. τοῦ 'τοῦ ἀναγνῶναι ibid. 13 τοῦ 'τοῦ ἔχειν id. 19, 158
p. 417, 7 (futurum) C 20, 164
ibid. 9 [plusquamperfectum] id. ibid.
p. 420, 15 Varro in mensuris] cf. Merckliuum mus. phil. XII 391
p. 421, 11 perfecta] primitiva C 21, 169
p. 425, 8 sq. inveniri. quintus infinitus est C 19, 158
p. 427, 5 Spatiandŏ] cf. Buechelerum mus. phil. XI 610 sq.
p. 432, 9 quoque, quae omnia C 21, 169

p. 432, 13 Caelius] cf. F. Lachmannum de font. Livii II 114 adn. 3
ibid. 24 nascuntur neque faciunt C 21, 169
p. 439, 24 del. virgulam post componi, v. eund. 21, 173
p. 454, 24 more Boeotio] cf. Boeckhium introd. in inscr. Boeot. § 9 C. I. Gr. I 723
p. 459, 24 pura sit ultima, paenultima C 21, 170
p. 466, 16 sqq. cf. Corssen. l. l. I 159 sq.
p. 472, 22 XXXIII] scr. XXII; ad Liv. XXII 24, 11 pertinere indicavit Guil. Weissenbornius.
p. 497, 1 fort. Nunc quaepiam alia te ilico praeeunte fere Osanno anal. p. 51
ibid. 9 [et pellicuit] ibid. 10 sqq. [P. Varro — saporis] C 20, 165
p. 499, 17 sapivi vel sapii quam sapui cum *B* C 19, 158
ibid. 18 [Charisio sapui vel sapivi] id. 20, 164
p. 503, 15 adn. post XXI 62, 5 add. cf. 6
p. 505, 15 praeteriti C 21, 169
p. 508, 26 cf. v. l. lib. XVII § 5
p. 509, 24 cf. H. Iordanum quaest. Cat. p. 49
p. 510, 21 cf. eundem ibid. p. 18
p. 512, 19 obsoleverunt cum *GLK* coll. lib. VIIII § 54 C 19, 158
p. 514, 17 adn. in f. add. vel potius: ignorantia res claudit (claudit res Don. ad Ter. eun. I 2, 84) idem ann. phil. LXXIII 715
p. 525, 3 sqq. in adn. scr. intellexerunt F. Lachmannus de font. Livii I 39 adn. 2 et Weichertus etc.
ibid. 22 adictum C 20, 166
p. 527, 16 Bassus] in f. adn. add. E. a Leutsch philol. XI 743
p. 529, 16 cf. Ritschelium mus. phil. XI 101
p. 533, 12 adn. ex Fleckeiseni admonitione del.: Vna—*Ter. l. l.*; Bentleius enim i l l a r u m, non e a r u m scribere voluerat, Faerni scil. lectionem.
p. 534, 21 lacesso lacessivi om. codd. nonnulli Krehliani
p. 535, 17 quaesivit cum *RBHLK* C 21, 170 sq.; at equidem sententiarum nexu, ut mihi quidem videor, recte perspecto quaesit cum *G* vel nunc retinendum esse arbitror.

p. 536, 16 sqq. cf. Buecheleruin mus. phil. XI 611 qui Grotii vestigia secutus lin. 18 del. Te et 537, 2 legit: insolita plexit munera
p. 537, 7 sqq. Cato — demessuit. idem: in montibus seruit ibi hordeum. idem iterum: messuit v. Bolhuis diatr. in Cat. scripta et fragm. p. 26 sq.
ibid. 20 nexui vel nexi nexum coll. lib. X § 47 C 21, 170
p. 546, 2 cf. H. Iordan l. l. p. 30
p. 552, 8 'mane novum' et 'sponte sua' cf. adn. ad lib. XIIII § 17; lin. 9 leg. 'euge tuum et belle' secundum Pers. sat. 1, 49, quod perspexit C 21, 172, cf. lib. XVIII § 260. 298; ibid. ad 'cras alterum' cf. eiusdem Pers. sat. 5, 67 sq. coll. lib. XVIII § 298
p. 557, 1 inscr. DE TEMPORIBVS. cum *DHG* om. C 19, 157
p. 558, 19 [potaturus et] ibid. 20 [poturus] id. 20, 165
p. 560, 5 luo] p'uo probabiliter id. 20, 166
p. 561, 7 sq. cf. Fleckeisenum ann. phil. LXXIII 682 sq.
p. 564, 18 Abiendi nunc tibi etiam tibi est occasio E. Hoffmannus de Plaut. Amphitr. exempl. et fragm. fr. V p. 45 sq.
p. 569, 10 scr. questus cum *DGL* C 19, 158
p. 582, 3 quae] atque C 21, 169
p. 587, 7 sq. adn. cf. adn. ad lib. XVIII § 236
p. 589, 24 sq. nec non genetivus pluralis et accusativus C 21, 170
p. 590, 6—14 leg. (solent — Antonii) secundum Heinrichium ad Cic. de rep. ed. mai. p. 156, cf. etiam Suerdsioe vind. praec. Bentl. p. 10
p. 594, 21 solebant semper per C. 21, 169
p. 595, 1 sq. voce. antiqui — inveniuntur scriptori ibi laudato accensenda videntur eidem 21, 173
p. 596, 11 et cum *R* om. id. 21, 171
Vol. II p. 58 sq. Ad glossarium Plautinum recensendum nactus sum 'Adverbia quae in Plauto reperiuntur, notata a ueteri Critico' ed. Plauti Basil. Hervag. a. 1558 exemplari cuidam bibl. publ. acad. Lugd. Bat. inscripta, manu scilicet Scaligeri, cuius olim ipsum illud exemplar fuit

communicavit haec mecum Frid. Ritschelius, qui passim libro hoc 'Scaligerano' usus erat, eiusdemque liberalitati, qua studia mea inde ab ineunte adulescentia humanissime fovit, debeo glossarii huius exemplar ex libro Leidensi accuratissime descriptum, cuius v. l. exhibeo ad textum meum, qui uno tantum alterove loco in rebus minutissimis a Ritscheliano recedit, adaptatam. Scaligeranus igitur p. 58, 2 aliouorsum — 3 utroquorsum — Afflictim. alicouorsum — 4 alterouorsum — 5 dextrouorsum — 8 Affatim — 9 poenolo — p. 59, 1 Afflictim — 2 Confipfime — 3 Afflictim — 5 post afflicter add. Fanus, literis minutioribus infra scr. gratulantis uox. — quatriduo — 6 tutax — contemtim — 7 perplexibiliter — 8 uicissitatim — utrubiq; — antidhac] Alid. Hac — 9 tuatim om. — 10 post perniciter literis minutioribus add. In Pseudulo, Malai. (cf. Scaurum ap. Rufinum p. 2711 P. 384 Gaisf. Ritschelium parergon I 375).

ibid. p. 360, 22 gaudeo, quod ad locum perobscurum collegarum eruditissimorum et coniunctissimorum coniecturas adferre iisque faustum finem operi longinquo imponere licet: Ἡ στρύχνος καὶ ὁ στρύχνος. et magis femininum ipse fructus est coni. G. F. Schoemannus, nisi post ὁ στρύχνος nomen animalis cuiusdam gen. comm. exciderit, cui verba illa 'et magis femininum ipse fetus est' convenirent; simili lacuna statuta Ἡ σχοῖνος καὶ ὁ σχοῖνος coni. Arnoldus Schaeferus.

Frontini, Iulii, de aquis urbis Romae libri II recensuit Franciscus Buecheler. gr. 8. geh. 15 Ngr.
Giseke, Bernhard, Thrakisch-Pelasgische Stämme der Balkanhalbinsel und ihre Wanderungen in mythischer Zeit. gr. 8. 1858. geh. 1 Thlr.
Gottschick, A. F., Geschichte der Gründung und Blüthe des Hellenischen Staates in Kyrenaika. gr. 8. 1858. geh. 10 Ngr.
Grammatici Latini ex recensione Henrici Keilii.
Vol. I. fasc. 1. **Flavii Sosipatri Charisii** artis grammaticae libri V ex recensione **Henrici Keilii.** gr. Lex.-8. 1856. geh. 3 Thlr.
Vol. I. fasc. 2. **Diomedis** artis grammaticae libri III, ex Charisii arte grammatica excerpta. gr. Lex.-8. 1857. 3 Thlr. 10 Ngr.
Vol. II. fasc. 1 & 2. **Prisciani** Grammatici Caesariensis institutionum grammaticarum libri XVIII ex recensione **Martini Hertzii.** gr. Lex.-8. 1855. geh. 6 Thlr. 10 Ngr.
Vol. III. fasc. 1. — — Vol. II. gr. Lex.-8. 1859.
Grani Liciniani quae supersunt emendatiora edidit philologorum Bonnensium heptas. gr. 8. 1858. geh. 16 Ngr.
Gregorii Bar-Hebraei Scholia in librum Jobi. Ex codd. mss. emendata denuo edidit difficiliorum locorum interpretatione illustravit notis criticis instruxit Dr. **G. H. Bernstein.** Folio. 1858. geh. 20 Ngr.
[Grote, Georg,] Griechische Mythologie und Antiquitäten nebst der Abhandlung über Homer und ausgewählten Abschnitten über die Chronologie, Literatur, Kunst, Musik u. s. f. Uebersetzt aus Georg Grote's Griechischer Geschichte von Dr **Theodor Fischer.** Erster bis dritter Band. gr. 8. 1856—1858. geh. 6 Thlr. 20 Ngr.
Gutschmid, Alfred von, über die Fragmente des Pompejus Trogus und die Glaubwürdigkeit ihrer Gewährsmänner. gr. 8. 1857. geh. 27 Ngr.
—— **Beiträge zur Geschichte des alten Orients. Zur Würdigung von Bunsen's** „Aegypten" Band IV und V gr. 8. 1858. geh. 1 Thlr.
Hanow, F., de Theophrasti characterum libello. gr. 8. 1858. geh. 6 Ngr.
Hennings, P. D. Ch., über die Telemachie, ihre ursprüngliche Form und ihre späteren Veränderungen. Ein Beitrag zur Kritik der Odyssee. gr. 8. 1858. geh. 20 Ngr.
Herbst, L., über C. G. Cobets Emendationen im Thukydides. gr. 8 1857. geh. 12 Ngr.
Herbst, Dr. Wilh., das classische Alterthum in der Gegenwart. Eine geschicht-liche Betrachtung. gr. 8. geh. 1 Thlr.
Hercher, Rud, über die Glaubwürdigkeit der Neuen Geschichte des Ptole-maeus Chennus. gr. 8. 1856. geh. $7\frac{1}{2}$ Ngr.
Hippolyti Romani quae feruntur omnia graece e recognitione Pauli Antonii de Lagarde. gr. 8. 1858. geh. 1 Thlr. 10 Ngr.
Q. Horatii Flacci sermonum libri duo. Germanice reddidit et triginta codicum recens collatorum grammaticorum veterum omniumque Msstorum adhuc a variis adhibitorum ope librorumque potiorum a primordiis artis typographicae usque ad hunc diem editorum lectionibus excussis recensuit apparatu crit. instruxit et comm. illustr. **C. Kirchner.** Pars I. Satiras cum apparatu critico continens. gr. 8. 1854. geh. 2 Thlr.
—— —— **Voluminis II pars I commentarium in satiras libri primi continens.** gr. 8. 1855. geh. 2 Thlr.
—— —— **Voluminis II pars II continens commentarium in satiras libri secundi** confectum ab **W. S. Teuffel.** gr. 8. geh. 1 Thlr. 14 Ngr.
Horazens Episteln. Lateinisch und deutsch mit Erläuterungen von Ludwig Doederlein. gr. 8. 1856. 1858. geh. 2 Thlr. 10 Ngr.
—— Einzeln: **Erstes Buch.** 1856. 1 Thlr. 10 Ngr. — **Zweites Buch.** 1858. 1 Thlr.
Jahrbücher für classische Philologie. Herausgegeben von A. Fleckeisen. Supplemente. Neue Folge. Erster Band. gr. 8. 1855—56. 2 Thlr. 12 Ngr. Zweiter Band. gr. 8. 1856—1857. 2 Thlr. 12 Ngr. Dritter Band. 1. Heft 20 Ngr. 2. Heft 28 Ngr.
Institutionum et regularum juris Romani syntagma etc. Edid. R. Gneist. gr. Lex-8. 1858. geh. $1\frac{1}{3}$ Thlr.
Keil, Karl, epigraphische Excurse. gr. 8 geh. 9 Ngr.
Kiessling, A., de Dionysi Halicarnasei antiquitatum auctoribus latinis. Dissertatio. gr. 8. 1858. geh. 10 Ngr.
Kock, Carl, die Vögel des Aristophanes. gr. 8. 1856. geh. 6 Ngr.
—— **Aristophanes und die Götter des Volksglaubens.** gr. 8. 1857. geh 6 Ngr.
Lagarde, P. A. de, de Geoponicon versione syriaca. 4. 1856. 10 Ngr.
—— **Analecta syriaca.** gr. 8. 1858. 6 Thlr. 20 Ngr.
—— **ad analecta sua syriaca appendix.** gr. 8. 1858. 16 Ngr.

Lagarde, P. A. de, de novo testamento ad versionum orientalium fidem edendo commentatio. 4. 1857. 10 Ngr.
La Roche, Paul, Charakteristik des Polybius. gr. 8. 1857. geh. 20 Ngr.
Lehrs, K., populäre Aufsätze aus dem Alterthum, vorzugsweise zur Ethik und Religion der Griechen. gr. 8. 1856. geh. 1 Thlr. 14 Ngr.
Lex Romana Visigothorum. Ad LXXVI librorum manu scriptorum fidem re-cognovit, septem ejus antiquis epitomis, quae praeter duas adhuc ineditae sunt, titulorum explanatione auxit, annotatione, appendicibus, prolegomenis instruxit **Gustavus Haenel.** Editio post Sichardum prima. 4. geh. 1849. 12 Thlr.
Lothholz, G. L., commentatio de Bongarsio singulisque ejus aequalibus. 4 geh. 6 Ngr.
Mommsen, Aug., Beiträge zur griechischen Zeitrechnung. gr. 8. 1856. geh. 15 Ngr.
—— **Römische Daten.** 4. 1856. geh. 16 Ngr.
Naevi, Cn., de bello Punico reliquiae. Ex recensione Ioannis Vahleni. gr. 4. 1854. geh. 12 Ngr.
Nicandrea. Theriaca et Alexipharmaca, recensuit et emendavit, fragmenta col-legit, commentationes addidit **Otto Schneider.** Accedunt scholia in Theriaca ex recensione **Henrici Keil**, scholia in Alexipharmaca ex recognitione **Bussemakeri** et **R. Bentlei** emendationes partim ineditae. gr. 8. 1856. geh. 3 Thlr.
Petersen, Christian, über die Geburtstagsfeier bei den Griechen nach Alter, Art und Ursprung. Ein Beitrag zum Hausgottesdienst der alten Griechen. gr. 8. geh 15 Ngr.
Piderit, K. W., zur Kritik und Exegese von Cicero de. oratore. I. 4. 1857. geh. 8 Ngr. II. 4. 1858. geh. 10 Ngr.
Plauti, T. Macci, comoediae. Ex recensione et cum apparatu critico Friderici Ritschelii. Accedunt Prolegomena de rationibus criticis grammaticis prosodiacis metricis emendationis Plautinae. Tomus I. II. III. pars 1. 2. gr. 8. geh. 10 Thlr.
Auch in 9 einzelnen Lieferungen. I. 1. 2 Thlr. — die übrigen Stücke à 1 Thlr.
—— **eaed. Scholarum in usum recensuit Fridericus Ritschelius. Tomus I. II. III.** 1. 2. gr. 8 geh. 1 Thlr. 15 Ngr.
Einzeln jedes Stück à 5 Ngr.
Plutarchi de musica edidit Ricardus Volkmann. gr. 8. 1856. geh. 1 Thlr. 6 Ngr.
Poppo, Ern. Frid., de historia Thucydidea commentatio. Accedit index histo-ricus et geographicus. gr. 8. 1856. geh. 20 Ngr.
Prisciani inst. gramm. libri ed. Hertz, s. unter Grammatici Latini.
Reliquiae iuris ecclesiastici antiquissimae. Syriace primus edidit A. P. de Lagarde. gr. 8. 1856. 4 Thlr.
—— —— —— —— **Graece edidit A. P. de Lagarde.** gr. 8. 1856. 1 Thlr. 20 Ngr.
Ribbeck, Otto, über die mittlere und neuere Attische Komödie. Oeffentlicher Vortrag, gehalten im Rathhause zu Bern. 8. geh. 7½ Ngr.
Ross, Ludwig, archäologische Aufsätze. Erste Sammlung: Griechische Grä-ber — Ausgrabungsberichte aus Athen — zur Kunstgeschichte und Topographie von Athen und Attika. Mit 8 farbigen und 6 schwarzen Tafeln und einigen Holzschnitten. gr. 8. 1855. geh. 4 Thlr.
—— —— **eine alte lokrische Inschrift von Chaleion oder Oeantheia, mit den** Bemerkungen von **J. N. Oekonomides.** Mit 1 lithogr. Tafel. gr. 8. 1854. geh. 15 Ngr.
Rossbach, Aug., und R. Westphal, Metrik der griechischen Dramatiker und Lyriker nebst den begleitenden musischen Künsten.
Erster Theil: **Griechische Rhythmik** von **A. Rossbach.** gr. 8. 1854 geh. 1¼ Thlr.
Dritter Theil: **Griechische Metrik** nach den einzelnen Strophengattungen und metrischen Stilarten. Von **A. Rossbach** und **R. Westphal.** gr. 8. 1856. geh. 2½ Thlr.
Salusti, C., Crispi Catilina et Iugurtha. Aliorum suisque notis illustravit Rudolfus Dietsch. Vol. I. CATILINA. 1 Thlr. Vol. II. IUGURTHA. 1 Thlr. 15 Ngr.
—— **Historiarum fragmenta. Pleniora, emendatiora et novo ordine disposita** suisque commentariis illustrata edidit et indices accuratos adiecit **Fridericus Kritzius.** Accedit codicis Vaticani et Palimpsesti Toletani exemplum lapidi inscriptum. gr. 8. 1853. geh. 3 Thlr.
Scenicae Romanorum poesis fragmenta. Recensuit Otto Ribbeck. 2 voll. gr. 8. geh. 6 Thlr.
Vol. I. Tragicorum reliquiae. 3 Thlr. Vol. II. Comicorum reliquiae. 3 Thlr.
Schaefer, Arnold, Demosthenes und seine Zeit. 3 Bde. (III. Band in 2 Abth.) gr. 8. 1856—1859. 10⅓ Thlr.
Schaeferi, Arnoldi, de sociis Atheniensium Chabriae et Timothei aetate in ta-bula publica inscriptis commentatio. 4. 1856. geh. 8 Ngr.

PRISCIANI

GRAMMATICI CAESARIENSIS

DE FIGVRIS NVMERORVM
DE METRIS TERENTII
DE PRAEEXERCITAMENTIS RHETORICIS

LIBRI

INSTITVTIO
DE NOMINE ET PRONOMINE ET VERBO

PARTITIONES DVODECIM VERSVVM
AENEIDOS PRINCIPALIVM

ACCEDIT

PRISCIANI QVI DICITVR LIBER DE ACCENTIBVS.

PRAEFATIO HENRICI KEILII

Quoniam Martinus Hertzius, vir amicissimus, operam suam in Prisciano conlocatam, quae mihi in hoc labore gratissima fuit, duodeviginti institutionum libris contineri voluit, reliqui libri, qui quidem grammatici generis sunt, ne in nova editione desiderarentur, meum studium necessario requirebant, tametsi minus paratum ad illud negotium praeter opinionem mihi oblatum me esse videbam. olim enim, cum manu scriptos libros Latinorum grammaticorum excutiebam, Prisciani codices tam quam a me alienos, propterea quod eos omnes ab Hertzio susceptos esse existimabam, neglexeram. postea vero, cum minores libros ab illo praetermissos esse audirem, utrumque nostrum idoneo emendationis apparatu destitutum esse sero intellexi. itaque, ne meus error gravius detrimentum nostro operi adferret, renovatis studiis ea quae antea omissa erant adicienda esse statui. et feliciter accidit ut tres bibliothecae, quas eo consilio adii, Parisina, Leidensis, Guelferbytana, satis amplam copiam bonorum librorum praestarent. qua re quamquam fortasse rectius quaedam instituissem et alios codices ad emendationem adhibuissem, si ab initio in hos libros studium meum convertissem, tamen his quibus usus sum novam recensionem ita munitam esse confido, ut vix quicquam novi ex melioribus libris addi possit.

Tres igitur libros ad Symmachum scriptos de figuris numerorum et de metris Terentii et de praeexercitamentis rhetoricis saepius quam reliquos post octavum saeculum descriptos esse inveni. nam cum duodeviginti institutionum libros ita olim divisos esse animadverterit Hertzius, ut septimus decimus et octavus decimus, qui sunt de ordinatione et constructione dictionum, a reliquis sedecim segregarentur, una cum duobus de constructione libris et hi tres ad Symmachum scripti et carmen de ponderibus et Rufini commentarius de metris Terentii poni solebant; rarius unum et alterum separatim scripserunt librarii. omnes autem codices ita inter se consentiunt, ut communem fontem, quo omnes hi libri quos dixi ex antiquiore aetate propagati sunt, sine magna diversitate scripturae

expressum esse adpareat. itaque ut illud archetypum, quod eius fieri posset, ante oculos poneretur, dubitare non poteram quin eos potissimum libros tam quam duces huius negotii eligerem, quorum fides in maiore opere recensendo probata erat Hertzio. ii autem sunt Parisinus 7496 et Leidensis bibliothecae Vossianae 12. 8, saeculo nono exeunte, ut mihi videbatur, scripti. e quibus Parisinum librum R littera indicavi, Leidensem V dixi, Hertzii exemplum in utroque imitatus. Parisinus codex, de quo Hertzius dixit praef. Prisc. I p. X sq., post duodeviginti institutionum libros habet hos libros ad Symmachum f. 236 — 243 et 247. nam una scheda, quae ad praeexercitaminum librum pertinet, post librum Rufini et carmen de ponderibus, quae illum excipiunt, transposita est. codicem Leidensem Hertzius descripsit praef. Prisc. I p. XXI. in utroque autem ea quae primum scripta erant interdum correcta sunt, rarius in Leidensi, saepius in Parisino. sed ex his omnibus in iis certe libris, ad quos mea cura pertinebat (nam de reliquis non quaesivi), nihil vidi ita conparatum esse, ut ab alio homine, atque eo qui reliqua scripsisset, profectum esse constaret. itaque haec adnotare nolui, praesertim cum omnem illam discrepantiam fere in levioribus rebus iisque nulli dubitationi obnoxiis versari viderem, sed plerumque emendatam scripturam sequi sufficiebat.

Ad hos codices, qui per tres libros fidem suam praestiterunt, binos in singulis accedere volui, quibus illorum auctoritas suppleretur. primum enim codex Parisinus 7530 octavo saeculo scriptus (P), cuius excerptis in non nullis libris maioris operis usus est Hertzius, qui de hoc codice dixit praef. Prisc. I p. XI sq., librum de figuris numerorum et librum praeexercitaminum continet. et ille quidem, quem priore loco dixi, genuino ordine a librario mutato ita scriptus est, f. 272 — 276 *de figuris numerorum quos antiquissimi habent codices. Sciendum* p. 1345 — *sic* (M) p. 1347, *Necessarium autem esse* p. 1351 — *sexangulum et similia. explicit* p. 1358,. *De ponderibus etiam* p. 1347 — *decima libella* p. 1350; alter f. 259*—265* ita, *incip praeexercitamina prisciani grammatici. de fabula — inglorium est expl.* est autem is codex non solum antiquior quam reliqui, sed etiam paucis locis solus veram scripturam servavit. quamquam in libro de figuris numerorum minuitur eius auctoritas ea re, quod librarius parum accurate archetypum suum expressit, sed ad argumentum rerum traditarum potius quam ad fidem verborum intentus conplura pro suo arbitrio mutavit, quaedam etiam omisit vel in breviorem formam redegit, quod ipsum in excerptis institutionum quoque factum esse animadvertit Hertzius. accuratius scriptus est praeexercitaminum liber. deinde in libro de metris Terentii olim, cum de his libris edendis nondum cogitabam, contuleram codicem Va-

ticanum, qui est in bibliotheca Christinae reginae Sueciae 1709 (B). is est membranaceus forma quadrata saeculo decimo scriptus. fuit olim Petri Danielis, cuius nomen in scheda tricesima prima scriptum est ita, 'ex libris Petri Danielis'. continet autem primum tres libros Prisciani, de quibus dicimus, deinde Rufini librum de metris Terentianis, quem libelli quidam varii argumenti ab hominibus inferioris aetatis conpositi excipiunt: in reliqua codicis parte Ovidii fastorum libri alia eaque antiquiore manu scripti sunt. hunc si in omnibus tribus libris contulissem, omnem scripturae discrepantiam exhibuissem. nam etiamsi ipse quoque eandem recensionem, quae est in Parisino et in Leidensi codice, sequitur, tamen magis quam reliqui ab illis recedit et propria quaedam veritatis vestigia tenet, quamquam est ubi dubitem, utrum ea a meliore fonte propagata sint an a docto homine inventa. sunt enim omnia ita conparata, ut coniectura inveniri potuerint. tertium codicem adsumpsi Parisinum 7501 membranaceum forma maxima saeculo decimo scriptum (A). qui codex post institutiones Prisciani et carmen de ponderibus libros ad Symmachum scriptos continet f. 194 — 205: hos excipit Rufini libellus f. 205 — 210 et interpositis paucis vocabulorum interpretationibus commentarius in Priscianum f. 211 — 220. ex hoc libro quam diligenter olim hi quoque Prisciani libri a doctis hominibus tractati sint intellegi potest. nam multa in marginibus adscripta sunt, quibus praecepta grammatici explicarentur. sed ea omnia tam vulgaria vel inepta sunt, ut nihil dignum esse crediderim quod memoriae traderetur. contra ea quae in ipsa scriptura codicis mutata erant non poterant neglegi. haec igitur, quamvis non ab uno homine omnia profecta esse credam, ut solet in hoc genere incertum esse iudicium, tamen, sicubi digna esse memoria videbantur, communi *a* litterae nota indicavi. sed hunc codicem in duobus libris de figuris numerorum et de metris Terentii usurpavi. nam in praeexercitaminibus praeter antiquissimum Parisinum conlatum habebam Leidensem codicem, qui est inter Vossianos formae quadratae numero tricesimus tertius. de quo codice, quo et olim in Charisio et nunc in duobus Prisciani libris usus sum et postea utar saepius, quoniam minus diligentem in eo describendo fuisse video Lindemannum praef. in Prisc. op. min. p. XV sqq., dicam accuratius. ex diversis igitur membranarum fasciculis conpositus est. e quibus fasciculis primus, f. 1 — 56, qui fuit olim Bartholomaei Schobingeri, Ciceronis de inventione libros saeculo undecimo scriptos continet: in ultima eius pagina scripti sunt versus quadraginta duo, *Rithmus de communione et differentia rethorice ac dialectice, Multi rhetores uocantur — quod uult aduersario.* secundus fasciculus, qui fuit item Schobingeri, f. 57 — 60, tres schedas habet ex codice Persii duode-

cimo saeculo scripto decerptas et quartam, in qua fragmentum somnii Scipionis undecimo saeculo scriptum est. tertia codicis pars, in qua Goldasti nomen inscriptum esse dixi praef. vol. I p. XXIII not., conplurium grammaticorum libros continet, qui ne ipsi quidem unius codicis olim fuerunt, sed ex quattuor, ut mihi quidem visum est, codicibus saeculo decimo scriptis collecti sunt. continet enim primum f. 61 — 74 fragmenta commentariorum in Donatum et *uersus Lactantii de aue foenice* in extremis schedis alia manu scriptos. deinde sequitur unus quaternio f. 75 — 82 ex alio codice petitus, in quo commentarius de partibus orationis, is de quo dixi praef. vol. I p. XIX, scriptus est: hunc in extrema pagina formata episcoporum, *Nicena sinodus nunc ordinem inter episcopos in faciendis epistolis conseruandum esse instituit — enacosse*, et alia quaedam varii argumenti excipiunt. secuntur decem conpages membranarum, f. 83 — 158, quae in eo codice, ex quo receptae sunt, olim fuerunt numero VII—XVI. in his scripta sunt haec, f. 83 — 110* Prisciani partitiones duodecim versuum Aeneidos principalium, quibus f. 111 subiecti sunt versus hi, quibus Dicuilus Scotus huic libro se operam dedisse profitetur:

hic codex pueris plus quam sapientibus aptus,
si iam scire pedes malint et scandere versus,
et si scire velint caesuras atque figuras,
quot partes in versu instant de partibus octo,
et qualem retinet sensum quaecumque loquela,
et quae prima manent, quae dirivata secuntur:
in hoc ille canit quicquid parti accidit omni.
undecies flexit bene verba errore repulso,
conticeo, everto, immitto quoque, nutrio, surgo,
infringo, arceo, for, teneo, possum atque relinquo,
quamvis for sic ut dor non plerumque legatur.
ostendit nobis, ut non errare queamus,
quae contra suetam, quae recte regula servat.
hi sunt istius tituli plene ordine facti,
ut feci ante alios libros discernere causas
in prosa fieri nullo moderamine metri.
Prisci canit pueris haec ani cuncta libellus,
aequalis primo qui constat sive secundo
codiculo facto de constructa arte loquendi,
idem grammaticus doctis quos fecerat ante.
hic fieri pariter debet parvumque volumen,
quod fecit pueris, de partibus ante quaternis
primo ut discatur, sed qui minor esse videtur,
postquam declinant partes, ut scandere possint.
lux solis cecidit, stellarum lumina clarent,

ales agit noctis, dormit hodierna volucris:
Dicuil hos fecit titulos aperire libellos.

secuntur f. 111*—113* Ausonii technopaegnion liber, *Ausonius pacato — nota caledoniis nuribus muliebre decus*, et duodecim versus Lucani: f. 114—115 carmen de ponderibus, *item prisciani liber de ponderibus et mensuris ex opere rufini uel fauiani. de ponderibus et mensuris. Pondera peoniis — sine aquis:* f. 115*—120* *item liber prisciani ad simacum de figuris numerorum. Omni — sexangulum et similia:* f. 120*—126* Prisciani praeexercitamina, *Fabula est — inglorium est:* f. 127—130* Rufini de metris Terentianis libelli pars, *versus rufini* p. 2709 — *rhetores aptant* p. 2715: f. 130*—134* commentarius de metris, carmina quaedam minora, de pedibus pentasyllabis, de declinatione commentariolus: f. 135—144 Prisciani periegesis, *incipit periegesis prisciani grammatici. Naturae genitor — praemia donet:* f. 144*—154 Serenus de medicina, *Disticon exemplatoris. Multimodum — pellit medicina laborem. explicit liber medicinalis quinti sereni feliciter:* f. 155—158 Catonis disticha, *incipiunt libri catonis philosophi. Cum animaduerterem — sensus coniungere binos. explicit liber IIII catonis. incipit versus de filomella, Sum noctis socia — haec bona grata tuis.* denique in fine codicis duo adiecti sunt quaterniones ex quarto quodam codice decerpti, qui primum f. 159—170 expositionem Clementis de barbarismo et metaplasmo, de qua dictum est praef. vol. I p. XXI, continent, deinde f. 170 et 170* de ceteris vitiis commentarium ex libro Pompeii excerptum, tum f. 171—172 commentarium de orthographia, *incipiunt pauca ex multis grammaticorum id est terrentii prisciani capri cassiodori et aliorum libris excerpta de ortografia et differentia similium orationis partium. Ortografia — aule nomine sed atrium;* post quae in extremis schedis alia quaedam varii argumenti scripta sunt. ex his adparet ad illas decem conpages, in quibus cum alia tum Prisciani libri scripti sunt, et in initio et in fine quaterniones conplures ab eo codice, ad quem illae pertinebant, alienos additos esse. sed ut iam ad eam partem codicis, quae propria est huius disputationis, redeam, in praeexercitaminibus hunc codicem, quem Lindemannum secutus S dixi, quartum testem adsumpsi ad codices PRV; in libro de figuris numerorum, quem ipsum quoque conlatum habebam, non opus esse visum est integram scripturae discrepantiam exhibere, sed pauca, quae non indigna esse memoria videbantur, adnotavi. nam et neglegentius scriptus est quam reliqui libri, quibus usus sum, et quaedam, nisi fallor, temere a librario novata sunt.

Sed maxima fuit plurimorum librariorum neglegentia in iis quae in libris de figuris numerorum et de metris Terentii Priscianus ex Graecis scriptoribus adscripsit, ut solebant fere Latini librarii, quamvis diligentes homines, Graeca vocabula, quae non intellegebant, aut

omittere aut multis erroribus corrumpere. itaque ex iis libris, quibus usus sum, unus V omnia quae Graece scripta sunt servavit. ad cuius fidem proxime accedit A, in quo breviora non sine multis erroribus quidem, sed ita tamen ut nihil omitteretur, descripta sunt; in duobus longioribus fragmentis p. 1347 et 1350 prima vocabula posita, reliqua omissa sunt. in R, qui codex Prisciani verba accuratius quam reliqui libri expressit, e Graecis vocabulis paucae fere litterae pictae sunt, defectu ita super versum indicato 'deest graecum'. denique BPS omnia fere quae Graece scripta erant omittunt.

Ex iis libris, quorum integram scripturae discrepantiam non habui, maxime memorabiles sunt duo, Monacensis 280 et Erlangensis 301. de Monacensi codice, quem descripsit Hertzius praef. Priscian. I p. XXII, cum Guilelmum Christium per litteras interrogavissem et ab eo petivissem ut maxime de Didymi verbis p. 1350 citatis, quae unius V auctoritate nitebantur, me certiorem faceret, illa quidem sua manu transscripta comiter ad me misit, in reliquis locis ne ex hoc quidem meliora, quam quae in aliis libris extarent, peti posse testatus est. qua re in illo loco quem dixi scripturae discrepantiam adposui, quamquam praeter unum supplementum, quod olim inde ediderat Spengelius in Varr. de ling. Lat. p. 171, nihil novi attulit. Erlangensis autem codex propter Ciceronis de oratore libros in primis laudatus, quem inter codices Ciceronianos recensuit Halmius (zur Handschriftenkunde der Ciceronischen Schriften, Monachii 1850) p. 3, unum Prisciani librum de figuris numerorum decimo saeculo scriptum continet, f. 147 — 150 *Priscianus grammaticus Symmacho — et similia. De figuris numerorum liber singularis Prisciani grammatici Caesariensis explicit. venerando abbate Gerberto philosophante suus placens Ayrardus scripsit.* eum quoque Graeca vocabula plena quidem exhibere, sed non diversa a Leidensi et Monacensi libro, cognovi ex iis, quae a me interrogatus ea de re liberaliter rescripsit vir illustrissimus Doederleinius. praeterea bis in Graecis vocabulis adscripsi testimonium codicis Parisini 7504, qui una cum maiore opere Prisciani hos libros decimo saeculo scriptos continet, et item bis codicis Leidensis Vossiani 34. 4, in quo post Terentii fabulas initium libri de metris Terentii saeculo decimo scriptum extat. ceterum in ea cognatione omnium librorum, quam dixi, inutile esse putavi operosa diligentia quidquid librarii peccaverunt memoriae prodere, sed eam rationem secutus sum, ut, siquid in uno libro vel omissum vel prave scriptum esset, quod integrum extaret in reliquis, non accurate unius cuiusque librarii neglegentiam indicarem, in iis tantum, quae ex antiquioribus scriptoribus adscripta essent vel propter rerum gravitatem maiorem curam desiderarent, quidquid libri exhiberent, proponerem.

Veterum editionum non maior in his libris auctoritas est, quam in institutionibus esse docuit Hertzius. nam in principe editione, qua a. 1470 una cum reliquis Prisciani libris hi quoque a Vindelino Spirensi, ut creditur, Venetiis editi sunt, ut multa aliter atque in veteribus codicibus exhibentur, ita nihil est, quod non ab interpolatione Italorum potius quam a fide melioris codicis profectum esse credi possit. eam autem secuti sunt quicumque proximis annis Priscianum ediderunt. ex quibus editionibus praeter ipsam principem usurpavi has, de quibus accuratius dixit Hertzius, Venetam a. 1472, Venetam a. 1492, Mediolanensem a. 1511, Parisinam Badii Ascensii a. 1516, Aldinam a. 1527. Venetae duae et Mediolanensis, quae nulla manu scriptorum librorum ope factae sunt, paucis locis a principe editione recedunt, sed Graeca vocabula in illa constanter omissa interdum hi editores adiecerunt, si modo coniectura, id quod raro accidit, recuperari posse videbantur; eandemque rationem in notis numerorum, e quibus paucas princeps editio praestitit, tenuerunt. quo factum est, ut in his potissimum magna esset exemplarium olim inpressorum et inter se et a manu scriptis libris dissensio. sed ex manu scriptis libris defectum Graecorum vocabulorum primum suppletum inveni in Ascensiana editione. quamquam ne in hac quidem ita multa mutata sunt. nam neque omnibus locis Graeca vocabula restituta neque ea quae vel in his vel in reliquis locis priorum editorum studio interpolata erant remota sunt. Ascensii editionem plerumque sequitur Aldina; non nulla tamen coniectura, non auctoritate codicum, qui in his libris editori praesto non fuerunt, mutata sunt. sed cum in his antiquissimis exemplaribus non fides scripturae quaerenda esset, quae nulla est, sed ea tantum adscriberem, quae vel recte emendata erant vel quem ad modum olim edita essent cognoscere non inutile videbatur, cumque nihil interesset a quo quaeque profecta essent, institutum meum tenui, ut communi signo ς omnem illam discrepantiam conplecterer. post hos editores de uno libro, qui est de figuris numerorum, optime meruit Elias Vinetus, qui hunc libellum una cum Rhemnii Fannii, quem dicit, carmine et cum Bedae computo et cum Volusii Maeciani distributione partium edidit et commentatus est Parisiis a. 1565. is enim optimo codice, qui nunc est Leidensis Vossianus 12. 8, ad Prisciani librum emendandum adhibito non solum primus omnium ea quae Graece scripta sunt restituit, sed etiam omnem librum ab interpolatione superiorum editorum purgavit. nam ille ipse liber quem dixi est is, quem sibi commodatum esse a Ioanne Tilio, Briocensi episcopo, scribit. Vineti editionem expressit Putschius, quem et in reliquis duobus libris et in iis, de quibus postea dicendum est, ad Aldinum exemplum se accommodasse inveni, nisi quod in libro de

metris Terentii satis multa mutavit, quae ex codice Scaligeri et Bongarsii emendata esse dicit. nam Franciscus Pithoeus, qui librum praeexercitaminum cum aliis de arte rhetorica libris Latine scriptis edidit a. 1599, pauca mutavit, quae non recepit Putschius. postea Fridericus Lindemannus minores Prisciani libros, in quibus nunc versamur, omnes excepto illo, qui est de nomine et pronomine et verbo, ex codicibus Leidensibus emendatos edidit Lugduni Batavorum a. 1818. is autem praeter duos codices a me quoque usurpatos, Vossianum 12. 8, quem D dicit, et Vossianum 33. 4, in libro de figuris numerorum et in praeexercitaminibus usus est tertio item Vossiano 15. 8 saeculo undecimo scripto, qui ipsi V est; cui ego nullam fidem habendam putavi. est enim neglegenter scriptus, et multa temere mutata sunt. ceterum Lindemannus, quamquam multa propter bonitatem librorum, quibus usus est, recte emendavit, tamen, quia neque librorum naturam penitus perspexerat et veterum editionum auctoritate tenebatur, saepe a vero aberravit. denique Krehlius omnino Lindemanni exemplum secutus est. neque Gaisfordius, qui librum de metris Terentii inter scriptores Latinos rei metricae edidit, quicquam praestitit, sed omnem librum sic, ut a Lindemanno editus erat, repetivit.

De consilio, quod in his libris scribendis Priscianus secutus est, pauca dicam. nam quod in institutionibus sibi proposuerat, ut ea quae a Graecis grammaticis inventa erant ad usum Latinae linguae converteret et quae esset utriusque sermonis cognatio et necessitudo doceret, idem tenuit in his. nam in libro de figuris numerorum et ipsas notas, quibus numeri significarentur, a Graecis translatas esse, perverso sane iudicio usus, demonstrare conatus est et, quae ratio inter nummos et pondera Romanorum ac Graecorum intercederet, exposuit. quibus in rebus quae de Graecorum consuetudine disputavit, eorum maximam partem ex Dardani libro *περὶ σταθμῶν* recepit, quem bis ipse nominavit p. 1347 et 1349, semel Ioannes Lydus de mens. p. 56, 22 ed. Bonn., ὁ δὲ *Δαρδάνιος* (nam sic ibi scriptum est) *ἐν τῷ περὶ σταθμῶν χιλίων ὀβόλων λέγει πάλαι γενέσθαι τὸ μιλιαρίσιον καὶ ἀπὸ τῆς χιλιάδος τῶν ὀβόλων οὕτως ὀνομασθῆναι*; praeterea, quod sciam, nemo. sed ex iis quae Lydus adfert adparere puto inferioris aetatis scriptorem et vix quarto saeculo antiquiorem esse. Latinorum autem scriptorum exempla ipse Priscianus conposuisse videtur. deinde in libro de metris Terentii id egit, ut fabulas veterum et maxime Terentii, in quo eius aetatis studia versabantur, versibus scriptas esse demonstraret, non pedestri sermone, qua de re iam ante Priscianum dubitari coeptum esse constat. illud autem sic instituit, ut libertatem quandam a Graecis acceptam in effusum licentiae spatium dilatatam esse, ut ait, a Latinis poetis

ostenderet. et Latinos quidem artis metricae scriptores non videtur legisse nisi duos, quos ipse nominavit p. 1321, Terentianum et Asmonium. de Graecis autem quae attulit, ea omnia Heliodoro et Hephaestioni debuit. ex quibus scriptoribus Heliodorum Augusti aetate antiquiorem esse non magis quam de Iuba metrico mihi probavit Ritschelius ind. lect. Bonn. hibern. a. 1840 p. XI. utrumque enim aliquanto inferioris aetatis esse persuasum habeo. sed haec nunc mitto, quoniam de metricis scriptoribus alio loco dicendum est. illud moneo, Priscianum, ut in hoc libro et ipsum Heliodorum et Hephaestionem*), qui illum secutus est, adhibuit, ita in illo qui est de figuris numerorum non solum Dardanum, si modo Dardanum esse recte suspicatus sum, qui Didymi auctoritate usus est p. 1350, sed etiam ipsum Didymum, quem appellat p. 1347, legisse videri. denique in praeexercitaminum libro progymnasmata Hermogenis, quae tum vulgo Graecorum rhetorum studia tenebant, in Latinum sermonem transtulit; et plerumque quidem tam accurate Graeca verba expressit, ut quaedam, quae olim corrupta erant, ex his emendari possent.

Post hos libros posui eum, qui in exemplaribus antea inpressis de declinationibus vel de declinatione nominum vel de generibus inscribi consuevit. nam in manu scriptis codicibus institutio Prisciani grammatici de nomine et pronomine et verbo dicitur; in paucis his additum inveni 'et participio' vel 'et participio et verbalibus nominibus'. quam inscriptionem cum princeps editio omisisset, reliqui editores ita ut supra scriptum est mutaverunt. is liber autem ex iis, quae de iisdem partibus orationis in maiore opere Priscianus scripsit, ita excerptus est 'compendii causa', ut ait p. 1308, 'ad instituendos pueros', ut praeter exempla imperativorum ex libris Terentii et Sallustii adscripta p. 1317 vix quicquam contineat, quod non rectius ex illo cognoscatur. neque est cur illud non ab ipso Prisciano sic institutum esse credatur. nam quamquam in iis, quae de verborum declinatione hic praecipiuntur, quaedam aliter se habent atque in maiore opere, tamen nec pugnant haec cum illis et ita conparata sunt, ut facile ab ipso auctore, qui ea pueris instituendis utilia esse putaret, ita scribi potuerint. posteriore autem aetate minus diligenter quam maius opus Prisciani hic libellus tractatus est ab iis qui arti grammaticae operam dabant. qui, si breviorem artis institutionem desiderabant, cum aliorum grammaticorum tum Donati libros ad suum usum magis

*) Non satis certam causam esse video, cur Priscianum ampliorem Hephaestionis librum, quam nunc est, habuisse dicant, propterea quod in extremo libro, cum testimonio Hephaestionis usus duos versus Eupolidis, qui sunt apud illum p. 109 ed. Gaisf. (ed. pr.), adscripsisset, interposito 'idem' pronomine subicit tres alios, qui apud illum non leguntur. poterat enim hos ab Heliodoro, ex quo ipso priores duos Hephaestio quoque recepisse videtur, petere.

accommodatos esse existimabant. neque tamen omnino defuisse huic libro grammaticorum studia, testis est commentarius Remigii, quem in codice Parisino 7581 saeculo decimo vel undecimo scriptum vidi. libri autem manu scripti, quos quidem paullo accuratius examinavi, ita inter se conspirant omnes, ut grammaticorum studiis non magnam mutationem eum librum subiisse ante undecimum certe saeculum (nam de recentioribus libris non quaesivi) adpareat. plura conati sunt ii qui quinto decimo saeculo haec studia recoluerunt. nam princeps editio a. 1470 facta a veteribus codicibus magno opere discrepat, sive is qui editioni praefuit haec primus mutavit, sive, id quod magis probo, codicem sic mutatum invenit. principem autem editionem postea reliqui editores omnes ita secuti sunt, ut, praeterquam quod quaedam Graeca nomina et Latinorum vocabulorum interpretationes, quae in illa omissa erant, coniectura addiderunt, vix umquam ab ea recederent; in una Aldina editione paucis locis manu scriptum codicem adhibitum esse probabile est. quae cum ita essent, id maxime agendum existimavi, ut liber, quamvis exigui sane pretii, remota recenti Italorum interpolatione ad priscam codicum memoriam revocaretur. ad quam rem cum unum bonum codicem mihi sufficere iudicarem, ducem elegi Parisinum 7498 membranaceum forma quadrata, qui olim Claudii Puteani fuit. eo continentur haec, f. 1—56* Prisciani de constructione libri duo: f. 57—80* eiusdem partitiones duodecim versuum Aeneidos: f. 81—88* eiusdem institutio de nomine et pronomine et verbo: f. 89—104* Eutychis ars de coniugationibus verborum, *incipit prologus libri euticis. Cum semper — coniugationem uendicat sibi:* f. 105—108* *commentarium rufini viri disertissimi grammatici antiochensis in metra terentiana. Euantius — est uel maximum* (p. 2719): f. 109 et 110 carmen de ponderibus, *Remi fauini epistola de ponderibus ex sensu eiusdem clari auctoris ad symmachum metrico iure missa incipit. Pondera paeoniis — sine aquis capitula eiusdem epistulae I de ponderibus communiter II de ponderibus metallorum III de mensuris liquidorum IIII de ponderibus commixtorum:* f. 110—120* Prisciani ad Symmachum libri tres, *Prisciani libellus de ponderibus. De laude symmachi. Priscianus grammaticus symmacho — inglorium est.* sed haec neque ab uno homine scripta esse omnia neque unius codicis olim fuisse non solum ipsa diversitas scripturae indicat, verum etiam numerorum quaedam vestigia, quae in imis schedarum marginibus adparent, testantur. ea enim quae f. 57 — 104 scripta sunt, hoc est Prisciani institutio de nomine et pronomine et verbo et eiusdem partitiones et Eutychis liber, ad codicem aliquem saeculo nono scriptum olim pertinebant, prior autem pars f. 1—56 una cum iis membranis, quae olim eam excipiebant, postea vero ad finem codicis reiectae sunt, f. 109—120, hoc est duo libri de constructione et carmen

de ponderibus et tres libri ad Symmachum, haec igitur decimo saeculo scripta sunt. nam de quattuor schedis 105—108, quas tum cum codicem tractabam antiquiori parti a me tributas esse video, dubito nunc an potius ad posteriorem pertineant, siquidem Rufini librum cum Eutychis libro in codicibus coniungi non memini. hunc igitur codicem accurate scriptum ita secutus sum, ut eius auctoritatem non relinquerem nisi in iis quae aperte corrupta vel manca essent. quamquam enim eius scripturam in non nullis locis aliorum codicum auctoritate emendari vel suppleri potuisse concedo, tamen maiorem curam huic libello inpendere nolui, praesertim cum de illis, quae in editis exemplaribus mutata sunt, omnes codices consentire viderem. itaque hoc uno duce contentus ex editis exemplaribus, e quibus praeter principem editionem adhibui Ascensianam et Aldinam, ea quae vel recte emendata vel digna esse memoria videbantur adnotavi. praeterea in iis quae ex Terentii et Sallustii libris adscripta sunt p. 1317, in quibus paullo certiorem et ampliorem codicum memoriam desiderari posse intellegebam, integram discrepantiam duorum codicum Parisinorum 7559 et 7560 adposui, quorum librorum superior saeculo decimo scriptus est, posterior undecimo.

Sequitur ut de partitionibus duodecim versuum Aeneidos dicatur. in quo libro Priscianus vetus institutum Graecorum grammaticorum imitatus est, quod olim μερισμόν, postea vulgo ἐπιμερισμόν dictum esse docuit Lehrsius post Herodiani scripta tria a se edita p. 416 sqq. solebant enim illi eos qui ipsorum disciplinae traditi erant ita exercere, ut proposito aliquo versu vel sententia scriptoris per interrogationem et responsionem cum de scansione versus tum de singulis vocabulis eius versus vel sententiae praeciperent et qui essent pedes versus, quae partes orationis, quid unius cuiusque partis proprium esset, quid accideret, et siquid aliud per talem occasionem non incommode se praeberet, ex discipulis quaererent. satis antiquo autem tempore eam consuetudinem increbuisse ex iis adparet, quibus Sextus Empiricus adv. gramm. I 7 sqq. totum hoc genus accurate descripsit, cuius verba adscripsit Lehrsius p. 424. sed postquam diu in scholis grammaticorum haec docendi ratio exercitata est, litteris haec mandare et libros scribere coeperunt, quorum alios plane illam exercitationem scholasticam expressisse probabile est, alii ea praecepta, quae huic rei utilia esse videbantur, breviter conposuerunt. hinc nati sunt libri extrema aetate scripti et ordine litterarum congesti, qui nunc ἐπιμερισμῶν nomine inscripti feruntur. hunc igitur Graecorum morem imitatus est Priscianus. atque ut illi in instituto suo ab Homero proficisci solebant, ita Latinus grammaticus non poterat non a Vergilio, in quo omnis scholarum institutio versabatur, materiem partitionum suarum petere.

itaque principales versus duodecim librorum Aeneidos ita omnino tractavit, quasi in scholis inter praeceptorem et discipulum res ageretur. nam nihil agit Lindemannus in Prisc. op. min. p. 355, cum hanc interrogandi et respondendi rationem non a Prisciano profectam, sed Caroli, Francorum regis, aetate in libros grammaticorum invectam esse existimat. nimirum ille in hac quoque re Graecos grammaticos secutus est, quos tum maxime in ipsa urbe Constantinopoli pari ratione usos esse non est dissimile veri. neque mirum est in tali instituto saepe vel eadem iisdem verbis repeti vel quae in reliquis libris disputata erant huc transferri.

At vero cum Prisciani esse hunc partitionum librum dico, non illud dico, talem qualem nunc habemus ab eo scriptum esse. nam mos ille partitionum etiam post Priscianum duravit et a Latinis grammaticis cum in aliis libris tum in iis, quibus Donati artem commentati sunt, servatus est. cuius rei exemplum nunc adferre placet unum libellum, qui in codice Leidensi bibl. publ. 122 nono saeculo scripto inscriptus est cunabula artis grammaticae, in quo simili ratione de partibus orationis praecipitur. in eo negotio autem commodum se praebebat Prisciani liber, quem in suum usum grammatici converterent et ita, ut eius aetatis rationes postulare videbantur, modo augerent, modo diminuerent vel suo arbitrio mutarent. hinc factum est, ut codices, qui nunc supersunt, quorum nullum inveni, quin studiis posteriorum grammaticorum adfectus sit, non solum a prisca eius libri forma longe recederent, sed etiam inter se magno opere discreparent. ex quo adparet integram auctoris manum omnino restitui non posse, sed eam exhibendam fuisse formam, quae libris manu scriptis fertur, non illam quidem antiquissimam neque integram, sed qua vel antiquior vel magis integra in hac librorum condicione restitui nequeat. eam igitur tribus libris, quibus usus sum, uno Parisino 7498 (C), altero Leidensi Vossiano 33. 4 (S), tertio Guelferbytano (G), qui est inter codices Gudianos numero 132, ita exhiberi inveni, ut nihil fere, quod alicuius momenti sit, addi posse confidam. et de Parisino quidem codice et de Leidensi supra dictum est. Guelferbytanus autem, qui est in membranis forma quadrata saeculo decimo scriptus, continet haec: f. 1—48* Vitruvii de architectura libros, *De principiis artis architectonicae — haberet explicata. uitruuii liber X explicit feliciter:* f. 49—61 Marciani Capellae excerpta, *incipiunt uersus de nuptiis philologiae. Etiam nunc roseo — ac nos sacrate musas* (f. 52). *Peracta iam spatiorum — signiferum cursum suum complens:* f. 61* *prisciani epitome phenomen. Ad boreae partes — eridanique fluenta. Rufi festi auieni uiri clari arati phenomena, Arctoe anguis corona phyucus — sol aselli uenti hiems aestas:* f. 62—65 carmen de ponderibus, *Pondera paeoniis —*

sine aquis: f. 65—70* Prisciani de figuris numerorum librum, *Priscianus grammaticus symmacho — sexangulum et similia:* f. 70*—100* *Prisciani g. partitiones XII uers. aeneid. principalium, Arma — faciens. prisciani grammatici super XII primos uersus aeneid. expli. tractatus partitionum:* f. 100*—108 librum de orthographia, *incipit ortographia bedae presbyteri. A littera etiam nota — oratoris sermo peruenit.* Parisinus codex in hac quoque parte non solum ex bono fonte ductus sed etiam accurate scriptus est, quamquam habet, quae vel temere addita vel interpretationis causa adscripta et in continuitatem verborum inlata esse adpareat. ad hunc plerumque accedit Gudianus, qui ipse quoque satis accurate scriptus est; sed in eo octavi versus partitio post nonum transposita est, in primi autem versus partitione quattuor schedae post f. 71 perierunt. Leidensis autem codex inaequaliter scriptus est. nam inde ab octavo versu eam fere rationem, quae in Parisino libro est, sequitur, in priore parte vero cum multa aliter scripta sunt, tum saepius quaedam, quae ille habet, omissa sunt. in quibus cum conplura sint, quae postea addita esse adpareat, alia tamen, de quorum antiquitate dubitari nequit, in hoc libro desunt. non nulla vero etiam, quae in Parisino et Gudiano corrupta sunt, recte scripta servavit, ut librum ex bono quidem fonte ductum, sed eundem et neglegentia librarii et interpolatione corruptum esse cognoscas. postea alia manu, quae mihi non multo recentior esse videbatur, quam ea quae ipsum librum scripsit, multa deleta et in margine mutata sunt. haec *s* littera indicavi. omnino autem minus diligenter eius libri scriptura indicata est, quam Parisini et Gudiani, quos potissimum secutus sum. quamquam ne de his quidem omnem librariorum neglegentiam et quidquid in levissima quaque re discreparent adnotare volui. interrogationes et responsiones, quae in libris vulgo antepositis *Δ* et *M* litteris, hoc est διδάσκαλος et μαθητής, indicatae sunt, maioribus litteris significare placuit. ceterum non difficile erat posteriorum grammaticorum additamenta in hoc libro investigare. sed quoniam neque omnia quae postea addita sunt certis rationibus assequi neque pristinam libri formam cum aliqua probabilitate recuperare licebat, pauca dumtaxat, quae manifesto nexum sententiarum perturbabant, tam quam spuria notavi.

Multo constantiorem huius libri formam, quam illam codicum manu scriptorum varietatem, edita exemplaria exhibent*). nam qualis

---

*) De studiis Italorum in hoc libro, antequam typis exscriberentur exemplaria, conlocatis non quaesivi. sed codicem olim a Poggio et comitibus eius in bibliotheca Sangallensi inventum esse testatur Cencius Romanus in epistula ex urbe Constantia ad Franciscum de Fiana data, quam ex codice Bergomensi edidit Querinius in diatribe praeliminaria ad Francisci Barbari epistulas p. VIII sqq. quam narrationem quoniam minus notam esse video, ea quae huc pertinent trans-

primum in principe editione editus erat, talis ab omnibus, qui ante Lindemannum hunc librum ediderunt, repetitus est. atque in Aldina quoque editione, ad quam parandam Donatus Veronensis, qui illi editioni praefuit, vetusto codice se usum esse scribit, quamvis multa correcta sint, tamen universa libri forma paucis locis mutata est. Lindemannus autem duos codices Leidenses usurpavit, alterum Vossianum 33. 4, alterum item Vossianum 36 fol. saeculo decimo scriptum, in quo post duodeviginti institutionum libros hic libellus legitur. e quibus libris cum prior, ut ante dictum est, non satis certae fidei sit, alter vero multo maiorem praebeat neglegentiam et temeritatem, non potuit is, qui his se totum addixisset, multum proficere. atque haud scio an omissis omnibus fere, quae in illis deesse vidit, plura corruperit quam correxerit. sed in altero Vossiano, quem R dixit Lindemannus, multa quasi cuiusdam commentarii instar in ipsam continuitatem verborum recepta sunt, quae ille scholiorum loco in finem libri reiecit. ex his pauca, quae L littera indicata sunt, Lindemanno auctore in meam adnotationem transscripsi, idemque signum paucis eius libri scripturis ipsis quoque a Lindemanno petitis adposui. Lindemanni editionem postea repetivit Krehlius, qui in priore parte libri etiam Monacensi aliquo codice vel fragmento, ut ipse scribit, collationis Monacensis usus est.

Denique adieci libellum de accentibus, qui Prisciani nomine inscriptus fertur, quamquam eum non esse a Prisciano scriptum non puto longa disputatione confirmandum esse. nam non solum omne dicendi genus ab hoc grammatico prorsus alienum, ne dicam rude et

---

scripsi. 'In Germania multa monasteria sunt bibliothecis librorum Latinorum referta: quae res spem mihi attulit, aliquos librorum Ciceronis, Varronis, Livii aliorumque doctissimorum virorum, qui extincti penitus esse videntur, in lucem venturos, si accurata investigatio adhiberetur. nam cum his proximis diebus ex composito, fama bibliothecae allecti, una cum Poggio atque Bartholomaeo Montepulciano ad oppidum S. Galli devenissemus, bibliothecam ingressi Iasonis Argonanticon a C. Valerio Flacco editum carminibus luculentis atque gravibus a maiestate metrica minime abhorrentibus invenimus: deinde argumenta quaedam soluta oratione confecta super aliquot Ciceronis orationibus, ex quibus multi causarum ritus multaeque veteris instituti paritates aperte cognosci possunt. repertus est etiam liber quidam volumine parvus, magnitudine autem eloquentiae prudentiaeque excellentissimus, Lactantius scilicet de utroque homine, ubi plane refellit sensa eorum, qui humanam conditionem belluarum statu humiliorem deiectioremque asseverant. inter quos Vitruvius de architectura atque Priscianus grammaticus quaedam Virgilii carmina commentans inventi sunt. erat praeterea in illa bibliotheca liber quidam ex corticibus arborum: qui cortices Latino sermone libri vocantur, unde, quemadmodum apud Hieronymum est, libri suum nomen adepti sunt. is quamquam non admodum bonarum scripturarum refertus plenusque esset, tamen propter illam sanctam incorruptamque vetustatem summa cum devotione complexus sum. horum quidem omnium librorum exempla habemus'.

saepe etiam ineptum est, sed etiam res ipsae, de quibus agitur, speciem eius aetatis, quae iam usum et scientiam Latinae linguae non habebat, prae se ferunt. in exemplis vero barbara quaedam vocabula hic scriptor posuit, quorum alia non invenio nisi a scriptoribus infimae aetatis usurpata esse, alia, quamquam nescio quam auctoritatem habeant, tamen a Prisciani certe aetate et doctrina abhorrent. verum haec omnia in promptu sunt. ac ne illud quidem video probabili ratione adfirmari posse, antiquiorem aliquem librum a Prisciano scriptum postea in hanc formam, quam nunc habemus, redactum esse, sed potius nomine nobilissimi grammatici et post octavum saeculum diligentissime tractati inscripta esse puto ea, quae de quantitate et pronuntiatione vocabulorum aliquis ex praeceptis antiquiorum grammaticorum collegerat et ad suae aetatis usum satis pueriliter conposuerat.

In codicibus autem non inveni hunc librum scriptum esse ante undecimum saeculum. eius autem ipsius aetatis quam dixi duos libros vidi, alterum Leidensem, qui est inter codices Perizonianos forma maxima quinquagesimus quintus, alterum Guelferbytanum inter Augustanos forma quadrata undecimum. e quibus Leidensem, quem descripsit Geelius in catalogo librorum manu scriptorum qui inde ab anno 1741 bibliothecae Lugduno-Batavae accesserunt p. 151 sqq., Heilbrunnensem olim fuisse indicant haec, quae in extrema pagina subscripta sunt 'liber beate marie uirginis in hailprun'. nam ita haec in codice legi, non 'in haygrim', quod dubitanter dedit Geelius. postea ad Gronovium pervenit, ex cuius bibliotheca se emisse codicem in prima pagina testatur Petrus Bondamus. continet autem f. 1—45 Prisciani librum septimum decimum et octavum decimum: f. 46—48 hunc de accentibus librum, cui recentiore manu adscriptus est titulus *prosodia Prisciani incipit:* f. 49 sqq. Donati libellum de barbarismo ceterisque vitiis orationis. Guelferbytanus autem codex, qui fuit olim S. Michaelis monasterii Hildesheimiensis, ex diversis membranarum fasciculis conpositus, unum habet quaternionem et schedas quinque, f. 128—140, in quibus membranis eadem manu scripti sunt tres libri grammatici, primum f. 128*—131* Donati libellus, *Vox est aer ictus — cola et commata*, deinde f. 131*—134* Servii de ultimis syllabis liber, *Servius honoratus aquilino — positione longae sunt*, tum f. 134*—140* *Prisciani grammatici de accentibus liber incipit*, *Littera est — pape euax.* recentes codices vidi duos, Parisinum 7553 chartaceum quinto decimo saeculo scriptum, qui cum recentibus quibusdam Italorum hominum libellis Servii librum de ultimis syllabis et 'Priscianum Caesareensem de accentibus' continet, et Leidensem bibl. publ. 186 membranaceum, in quo post Prisciani de constructione libros duodecimo saeculo scriptos additi sunt quarto decimo

saeculo liber Donati de barbarismo et hic de accentibus liber ita, *Littera est — euax explicit p' de accentibus.* sed hos libros omnes ita inter se discrepant, ut non librarium exemplum quod sequebatur repetentem agnoscas, sed ut multa a grammatico temere mutata esse adpareat. eadem libertate usus est is, qui editionem principem a. 1470 factam curavit, vel potius ille, qui codicem manu scriptum, e quo illa expressa est, exaravit. principem autem editionem reliqui editores ante Lindemannum ita secuti sunt, ut in paucis iisque levioribus fere rebus eius fidem relinquerent. plura primus mutavit Lindemannus, qui codicem Perizonianum, de quo supra dixi, et varias lectiones ex duobus codicibus, altero Groningano, altero Burmanniano, a Bondamo excerptas, de quibus libris ille dixit praef. p. XXVII, ad recensionem huius libri adhibuit. post Lindemannum Krehlius quaedam mutavit adhibito codice aliquo, quem quarto decimo saeculo scriptum sibique a C. F. Matthiaeo datum esse scribit praef. Prisc. II p. V. his igitur copiis paratis, cum molestum esset et inutile in tali quidem libro omnem codicum discrepantiam proponere, satius esse duxi, antiquissimam formam, quam Guelferbytanus (H) et Perizonianus (G) praebent, sequi. nam ii magis quam reliqui inter se coniuncti sunt, nisi quod in G maxime quaedam etiam, quae postea adscripta esse videntur, recepta sunt. itaque eorum discrepantiam exhibui. praeterea pauca ex principe editione et ex Lindemanni codicibus adieci. ceterum Guelferbytanum codicem ipse excussi, Leidensis apographum Lindemanni manu factum in eius schedis habui.

Duobus carminibus Prisciani, periegesi ex Graeco Dionysii carmine translatae et alteri de laude Anastasii, quod a. 1828 Endlicherus edidit, inter grammaticos libros locum non dandum esse existimavi. tertium vero de ponderibus et mensuris, quod his addi solet, ut ipsum quoque non minus a grammatico genere alienum est, ita non video certis rationibus ad Priscianum auctorem referri. nam nec manu scriptorum librorum auctoritate satis defenditur nomen grammatici nec rerum, de quibus agitur, argumento. primi enim versus quinquaginta quinque, qui soli in eodem argumento, quod Priscianus tractavit, versantur, in quibusdam locis sane cum illius praeceptis consentiunt, sed alia eaque maxime Prisciani propria in illis omissa sunt. qua re nomen Prisciani tum demum huic carmini inscriptum esse puto, postquam in codicibus una cum eius libris scribi coeptum est.

Scripsi Berolini mense Maio a. MDCCCLVIIII.

PRISCIANI

DE FIGVRIS NVMERORVM

DE METRIS TERENTII

DE PRAEEXERCITAMENTIS RHETORICIS

LIBRI TRES.

R codex Parisinus 7496
V codex Leidensis Vossianus 12. 8
P codex Parisinus 7530
A codex Parisinus 7501
a eiusdem codicis manus secunda
B codex Vaticanus bibliothecae Reginensis 1709
S codex Leidensis Vossianus 33. 4
h Hermogenis progymnasmata
ς editiones interpolatae vel omnes vel plures, e quibus adhibitae sunt hae,
editio princeps (Veneta) a. 1470
editio Veneta a. 1472
editio Veneta a. 1492
editio Ascensiana Parisiis a. 1516
editio Aldina Venetiis a. 1527

Ex his exemplaribus in omnibus tribus Prisciani libris adhibita sunt *RV*ς, in libris de figuris numerorum et de metris Terentii *A*, in libris de figuris numerorum et de praeexercitamentis rhetoricis *P*, in libro de praeexercitamentis rhetoricis *S* et *h*. praeterea ex *S* in libro de figuris numerorum paucis locis discrepantia scripturae adscripta est.

PRISCIANVS GRAMMATICVS SYMMACHO.

Omni te, Symmache, nobilitatis splendore celebratum, omni naturae 1
munere praestantem, omni virtutis luce fulgentem, studiis etiam optimarum
artium disciplinarumque florentem iustissimeque prospera fortunae meritis
5 vitae probantem fama quidem antea nobis absentem venerabilem faciebat;
nunc autem praesentem veritas supergressum laudes praedicationis ostendit.
mediocritatis enim altissimae, qua superbiae calcas tumores, et pietatis 2
ponderibus gravissimis superas omnia. itaque gloriosum mihi cre|dens aliquid a tanta auctoritate interrogationis mereri, de figuris, sicut iussisti,
10 numerorum breviter collecta demonstrabo et de nummis vel ponderibus,
praeterea de Terentii metris, nec non etiam de praeexercitamentis rhetoricis,
quae Graeci progymnasmata vocant, quoniam diligentius ea sophistae iuniores, quos sequimur, aptioribusque divisionibus ad exercendos iuvenes ad
omne rhetoricae genus exposuisse creduntur. petimus igitur sapientem elo- 3
15 quentiam vestram (hac enim dignitate nihil in homine melius novimus), ut
et nos huiuscemodi frequentius quaestionibus tam praesentes quam absentes cum felicitate exerceatis et Romanorum diligentiam vestrorum ad artes
suorum alacriorem reddatis auctorum, quibus solis ceteras cum Grais gentes superasse noscuntur. quarum decus et munimen industria vestri nititur culminis.
20

2 celebratum omni *R* celebratum oconi *V* celebratum ** oni *A* celebratum ac omni *a* ς 6 supergressa ς 8 mihi *om.* *R* 16 tam praesentis quam absentis *V* 18 alacriores *RVA* gra*is *VA* gradis *R*

DE FIGVRIS NVMERORVM QVOS ANTIQVISSIMI HABENT CODICES.

p. 1315. 46 P. p. 387. 88 K.

I 4 Sciendum, quod, cum ab uno ad milies mille numeri notentur, apud Latinos non plus tredecim eos figuris notari invenimus. nam principales repetuntur quater singuli tam ante quinarios, qui sunt medii, numeros 5 quam post eos. sunt igitur principalium figurae septem, mediorum vero sex, quarum rationes diu exquisitas, ut potero, breviter disseram. una per I scribitur antiquo more Atticorum, qui solebant principalem nominis numeri litteram pone|re et significare numerum. *ἴα* ergo pro *μία* dicentes I scribebant, et *Π πέντε*, et *Δ δέκα*, et sic *𐅄 πεντήκοντα*, *πεντάκις δέκα* 10 5 significantes, et *Η ἑκατόν* (vetustissimi enim quoque Graeci pro aspiratione *H* scribebant, quam habebant *Hεκατόν* in principio), et sic *𐅅 πεντακόσια*, id est *πεντάκις Hεκατόν*, *Χ χίλια*, sic *𐅆 πεντακιςχίλια*, id est *πεντάκις τὰ χίλια*, *Μ μύρια*, vel sic **X**, quod significat *δεκάκις χίλια*. quidam autem et sic scribebant ⊠. non incongruum tamen videtur etiam versus 15 Graecos aptissime de his numeris compositos subicere:

χίλια χῖ πέλεται· καὶ πῖ μέσον ἦτα φέροντος
ἥμισυ τῶν ἐφάμην· ἑκατὸν δ᾽ ἄρ᾽ ἦτα πέλονται·
δέλτα δὲ τεμνομένοιο μέσον καὶ πῖ φορέοντος
πεντήκοντ᾽ ἀριθμοῦ σημήια· καὶ δέκα δέλτα· 20
πῖ δ᾽ ἄρα πέντε πέλει καθαρόν· καὶ ἰῶτα ἕν ἐστιν.

6 hos igitur Latini quoque in plerisque imitati sunt. nam per I unum notant illos secuti; quinque per V, quia quinta est vocalis, A E I O V; decem per X, quia decima est consonans apud Graecos, *Β Γ Δ Ζ Θ Κ Λ Μ Ν Ξ*. vel quod post V apud Latinos X sequitur; quinquaginta per L, 25

3 ad mille mille *R* 7 quarum ς quorum *PRVA* 9 .iã.ergo *V* .ia• e'go *A* .I. am ergo *R* 10 ΠΕΝΤΑΚΙ ΔΕΚΑ *PRVA* 12 habebat *A* habent *P* et sic ΠΠΕΝΤΑΚΟCΙΑ *PRV* et sic ΠC ΠΕΝΤΑΚΟCΙΑ *A* : *notam numeri restituit Vinetus* 13 ΠΕΝΤΑΚΙΕΚΑΤΟΝ *R* ΠΕΝΤΑΚΙΕΚΑΤΟΝ *V* ΠΕΝΤΑΚΙΚΕΚΑΤΟΝ *A* ΠΕΝΤΑΚΙΕΚΚΑΤΟΝ *P* .X.XEIΛΙΑ *PRVA* sic ⊠ ΓΕΝΤΑΚΙCΧΙΛΙΑ *PV* 14 *secundam notam numeri decem milium, quam ita ut supra scripta est libri manu scripti praebent, sic exhibuit Vinetus.* X 15 non — 21 *ἐστιν om. P* 17 ΧΕΙΛΙΑ *RV* ΧΕΛΙΑ *A* .X̄. ΠΕΛΕΤΑΙ *RVA* ΠΕΙ *RVA* eta. ΑΡΟΝΚΑΙΗΤΑΕΝΕCΤΙΝ. Hos *R omissis iis quae interposita sunt* ΦΟΡΟΝΤΟC *A* 18 ΕΦΑΜΕΝ *A* ΔΑΡΑΝΓΑΠΕΛΟΝΤΑΙ *V* ΔΑΡΟΝΓΑΠΕΚΑΙΠΕΙCΛΙΝΟΝΤΑΙ *A* 19 ΔΕΛΤΑΙCΤΕΜΝΟΜΕΝΟΙΟΝΕCΟΝ *A* ΠΕΙ *VA* 21 ΠΕΙ *VA*

quia apud antiquos Graecos L pro N, quae nota est quinquaginta, | ponebatur teste Apollonide et Lu||cio Tarrhaeo. unde Latini quoque lympha dicunt pro nympha, aquam vel fontem volentes monstrare: Virgilius in I Aeneidos

5 dant famuli manibus lymphas Cereremque canistris.

centum autem per principalem nominis litteram C: quingenta per sequentem litteram consonantem; nam post C D sequitur. mille secundum Atticos per *X* Graecam, sed ut sit differentia ad decem, circumscriptis lateribus ∞. quinque milia per I et duas in dextera parte apostrophos, Iↄↄ. decem 10 milia per supra dictam formam additis in sinistra parte contrariis duabus notis quam sunt apostrophi, ccIↄↄ: et hoc ad imitationem Graecorum, qui *μύρια* unius nota subdita linea nunc quoque scribunt, sic Δ̲. quinquaginta milia per I et in dextera parte tres apostrophos, Iↄↄↄ. centum milia per I mediam et tres in dextera parte apostrophos et in sinistra totidem con- 15 trarias, cccIↄↄↄ. vel, quod verisimilius est, decem milia notantur per M circumscriptam ex utroque latere (quomodo mille, id est *χίλια*, per *X* circumscriptam ex utroque latere, sic ∞): et hoc ad imitationem Graecorum, quia *μύρια* eam litteram habent principalem sui nominis; sed differentiae causa media linea altior facta est, quia milies | quoque mille per M circum- 20 scriptam solet notari, sic CCIↃↃ. ergo quinque milia cum sint dimidia pars decem milium, dimidiam partem scripturae servaverunt, sic Iↄↄ, quomodo quinquaginta milia dimidia pars centum milium, qui numerus per eandem notam decem milium scribitur, additis tamen ex utroque latere singulis circumscriptionibus. quingenta milia per ꟼ, quod est initium 25 nominis, et apo||strophon, qↄ. mille similiter milia per M, unde incipit nomen, ex utraque parte circumscriptam, ut CCIↃↃ, vel etiam sic (∞).

De ponderibus etiam necessarium esse putavimus addere. as nummus est libralis per I perscriptam, notatur ꟷ. dupondius nummus est bilibris per duas II perscriptas, ꟷꟷ. sestertius nummus duarum semissis librarum

1 ponebantur *PVA* 2 teste et apollonide et lucio *V* tarrheo *PRVA* 3 in I Aeneidos] *v.* 701 5 manibus *om. R* : lymphas manibus *P* canistris ē. Centum *V* 8 per |X| grecam *P* per ∞ grecam *RA* per oc̄ grecam *V* *omissa in omnibus libris nota, quam post* lateribus *addidi. similis scribendi neglegentia, quae librariis potius quam grammatico tribuenda videtur, est in libris infra* 24; 28; 29. 408, 16. *nam cum bis scribenda esset littera, primum simplex, deinde cum ea mutatione quae indicata est, priore loco mutatam litterae formam posuerunt, altero omiserunt.* 10 formulam *P* 11 quam] quae ς 12 scribunt sic I̲ *Ald.* 16 quomodo — 17 latere *om. V* 17 sic co et oc ad *V* 20 sic [illegible] *R* sic [illegible] *A* sic. (∞) *P*: *eam figuram quam dedi exhibet V* 21 milium] milia *V* 24 quinquaginta milia *RA* per q· quod *PV* *omissa nota post* apostrophon, *quam ita ut in RA est exhibui* 26 ut (∞) uel etiam sic ((|)) *P* ut |m| uel etiam sic M̅ *addita ad posteriorem notam in margine ea figura, quae in P priore loco posita est, R* [illegible] uel etiam sic [illegible] *A.* ut (M) uel etiam sic CCM *Vinetus. utramque notam ita ut in V scripta est exhibui.* 27 nummus ς numerus *PRVA* 28 libralis et per *A* per † perscriptam *PRVA omissa nota quam post* notatur *addidi*, per L perscriptam † notatus *Vinetus, qui item in dupondii et sestertii nota* L, *quod est in* ς, *exhibuit* dupundius *PV* dipondius *A* nummus ς numerus *PRVA* est libris *PV* 29 per duas ‡‡ (enim *add. R*) perscriptas *PRVA omissa nota post* perscriptas numerus *PA*

siquis daret
talentum magnum.

Italica autem mina drachmas habet, ut supra dictum est, nonaginta sex, quod est libra duodecim unciarum, id est denarii LXXII. hac igitur computatione LXXXIII librae Romanae et quattuor unciae, quod est magnum 5 talentum, centum minas Atticas faciunt. Seneca in X epistularum ad Novatum 'viginti quattuor sestertia', id est talentum Atti-
15 cum parvum. viginti quattuor enim sestertia sexaginta libras habent. Varronis quoque auctoritate su|pra dictorum pleraque comprobemus. Varro de lingua Latina libro V 'multa pecuniae signatae vocabula 10 sunt: aeris et argenti haec. as ab aere: dupondius ab duobus ponderibus, quod unum pondus assipondium diceba|tur; id ideo, quod as erat libra pondus. deinde ab numero usque ad centussem: ab tribus assibus tressis, et sic proportione usque ad nonussis. in denario numero hoc mutat, quod pri- 15 mum est ab decem assibus decussis, secundum ab duobus decussibus vicessis. reliqua conveniunt, ut tricessis proportione usque ad centussis (quod et Persius ostendit,
et centum Graecos uno centusse licetur).
quo maius aeris proprium vocabulum non est. nam ducenti 20 et sic proportione quae dicuntur non magis asses quam denarii aliaeque res significantur. aeris minima pars sextula, quod sexta pars unciae est; semuncia, quod dimidia pars un-
16 ciae. uncia ab uno dicta; sextans ab eo, quod sexta pars assis est; quadrans, quod quarta; et triens, quod tertia pars; 25 semis, quod semis, id est dimidium assis, ut | supra dictum est; septunx a septem et uncia collisum. reliqua obscuriora, quod ab diminutione, et ea quae diminuuntur ita sunt, ut ex-

4 est *ante* libra *om. RVA* 5 LXXXIIII *RVA* 6 epistolarum *RVA* *Senecae testimonium ad controversiarum librum* X 34, 21 (*p.* 332, 9 *ed. Burs.*), cum donaret illi Caesar talentum, in quo viginti quattuor sestertia sunt Atheniensium more, ἢ πρόσθες, φησίν. ἢ ἄφελε, ἵνα μὴ Ἀττικὸν ᾖ, *pertinere vidit Gronovius de sestert.* II 7 7 sestaria *V* sextaria *PRA* 8 sestaria *RV* sextaria *PA* 10 libro V] § 169 *p.* 169 *ed. Sp. sqq.* multę *P* 11 AS. habere *P* dupondius *om. A*, *add. a* dupundius *P* dupundus *V* 12 assipondium *Ascens.* assispondium *PRVA* 13 id *om.* ς librae pondus *Vinetus* libram pondo *Gronovius de sestert.* I 6 14 et supra pretionem *corr. altera manu* et sic pro pretione *P* et supra ptionē *V* et supra proportionē *RA* supra et sic per proportionem ς et supra sic proportione *Vinetus.* et sic proportione, *quod est in Varronis codice Florentino, restituit Lindemannus. nisi potius Priscianus scripsit* et supra proportione, *ut p.* 413, 12 a vicesimo et supra 17 uigessis *A* trigessis *A* proportionē *RVA* per proportionem ς et sic proportione *Lindemannus* 18 quod persius *RVA* : et *add. P. Pers.* 5, 191 19 et] quod ς liceuter ς 20 quo magis aeris *R*ς 21 quando dicuntur *coniecit Lindemannus* 22 aliquae res *P* 23 quod sit sexta pars unciae ς quod dia pars (*superscripto in R* forte dimidia) *RV* quod est media pars *A* unciae est uncia ς 28 deminutione *A* diminatione *V* deminuuntur *A* ita sunt extremas syllabas habent *S* extrema syllaba *P*

semuncia semis unciae: duae sextulae sunt tertia pars unciae, id est scripuli octo: sicilicus scripuli sex: sextula scripuli quattuor: dimidia sextula scripuli duo. rur|sus sextula et dimidium sextulae sicilicus appellatur, scripulus siliquae sex: siliqua est quod dicunt Graeci *κεράτιον* vel
5 *λεπτός*.

Necessarium tamen existimavi ad confirmanda supra dicta diversis auctoribus de his dicta subicere. Livius in XXXIIII ab urbe condita 'multitudinis eorum argumentum sit, quod Polybius scribit centum talentis eam rem Achaeis stetisse, cum quingentos de-
10 narios pretium in capita, quod redderetur dominis, statuissent. mille enim ducentos ea ratione Achaia habuit captivos Italicos'. qua ratione ostenditur sex milia denariorum habere talentum. nam cum || quingeni denarii pro mille ducentis captivis dati colligantur sescenta milia denariorum, centum ea ostendit fuisse talenta. centesima au-
15 tem pars sescentorum milium sex milia inveniuntur. denarii autem illo tempore nummi argentei erant viginti quattuor siliquarum, quod in eodem libro ostendit Livius, 'signati argenti LXXXIIII milia fuere Atticorum: tetradrachma vocant. trium fere denariorum in singulis argenti est pondus'. vide, quod quattuor drachmae sint septuaginta duae sili-
20 quae (diximus enim superius, quod tres oboli, quorum singuli sex siliquas habeant, drachmam faciunt), tres autem denarii idem habeant, id est LXXII siliquas. idem Livius in XXXVIII ab urbe condita ostendit magnum talen-|tum Atticum octoginta habere libras et paulo plus, cum supra dictorum computatio manifestet octoginta tres libras et quattuor uncias habere talen-
25 tum, quod est sex milia denariorum: Livius 'talentum ne minus pondo octoginta Romanis ponderibus pendat'; id est, sic decrevit senatus, ut non plus quam ternae librae et quaternae unciae singulis desint talentis. et sciendum, quod secundum Livii computationem centum minae Atticae, quarum singulae septuaginta quinque drachmas habent,
30 faciunt talentum magnum. nam minus sexaginta habet secundum Dardanum. quod autem est magnum et minus, ostendit Terentius in Phormione,

III 12 · 13 · 14

unciae II. uncia I. duae dimidiae: partes unciae secunx: uel ut alii sescuncia: tres dimidiae partes unciae ς unciae duae. uncia sescunx, vel ut alii, sescuncia dimidia pars et uncia *Lindemannus* 5 λεπτος *P* αιιτος *RV* α^πντος *A* 6 supra scripta *P* a diuersis ς 7 subiecere *A* in XXXIII *V*: *c*. 50 8 polubius *A* polibius *P* 9 acheis *P* atheis *RV* atheis *A* athenis ς stetisset *P* 10 redderem ς reciderent *Ven. a.* 1492 11 ea ratione *P* et ratione *RA* et ratio *V* ex ratione ς a regione *Ascens.* 13 captiuis dati captinis *PRVA* colligatur *V* 14 centesima enim *Lindemannus ex codice S* 16 argenti *V* in eodem libro] *c*. 52. 17 argenti *om. RVA*, *add. P* LXXX *P* 18 tetrachma *VA* tethraema *P* ditrachma (di *in litura*) *S* tetradrachmam *Ascens. Ald.* argenteis est pondus ς 20 tres scripuli *Putschius*: tres obliquorum singulis sex *V* 22 in XXXUII *PRA* in XXXUI *V*: *c*. 38 26 pondo s̄ octoginta *P* 30 talentum magnum et minus nam minus ς in Phormione] IIII 3, 8

siquis daret
talentum magnum.

Italica autem mina drachmas habet, ut supra dictum est, nonaginta sex, quod est libra duodecim unciarum, id est denarii LXXII. hac igitur computatione LXXXIII librae Romanae et quattuor unciae, quod est magnum 5 talentum, centum minas Atticas faciunt. Seneca in X epistularum ad Novatum 'viginti quattuor sestertia', id est talentum Atti-
15 cum parvum. viginti quattuor enim sestertia sexaginta libras habent. Varronis quoque auctoritate su|pra dictorum pleraque comprobemus. Varro de lingua Latina libro V 'multa pecuniae signatae vocabula 10 sunt: aeris et argenti haec. as ab aere: dupondius ab duobus ponderibus, quod unum pondus assipondium diceba|tur; id ideo, quod as erat libra pondus. deinde ab numero usque ad centussem: ab tribus assibus tressis, et sic proportione usque ad nonussis. in denario numero hoc mutat, quod pri- 15 mum est ab decem assibus decussis, secundum ab duobus decussibus vicessis. reliqua conveniunt, ut tricessis proportione usque ad centussis (quod et Persius ostendit,

et centum Graecos uno centusse licetur).

quo maius aeris proprium vocabulum non est. nam ducenti 20 et sic proportione quae dicuntur non magis asses quam denarii aliaeque res significantur. aeris minima pars sextula, quod sexta pars unciae est; semuncia, quod dimidia pars un-
16 ciae. uncia ab uno dicta; sextans ab eo, quod sexta pars assis est; quadrans, quod quarta; et triens, quod tertia pars; 25 semis, quod semis, id est dimidium assis, ut | supra dictum est; septunx a septem et uncia collisum. reliqua obscuriora, quod ab diminutione, et ea quae diminuuntur ita sunt, ut ex-

4 est *ante* libra *om.* *RVA* 5 LXXXIIII *RVA* 6 epistolarum *RVA* *Senecae testimonium ad controversiarum librum* X 34, 21 (*p.* 332, 9 *ed. Burs.*), cum donaret illi Caesar talentum, in quo viginti quattuor sestertia sunt Atheniensium more, *ἢ πρόσθες, φησίν. ἢ ἄφελε, ἵνα μὴ Ἀττικὸν ᾖ*, *pertinere vidit Gronovius de sestert.* II 7 7 sestaria *V* sextaria *PRA* 8 sestaria *RV* sextaria *PA* 10 libro V] § 169 *p.* 169 *ed. Sp. sqq.* multę *P* 11 AS. habere *P* dupondius *om.* *A*, *add. a* dupundius *P* dupundus *V* 12 assipondium *Ascens.* assispondium *PRVA* 13 id *om.* ς librae pondus *Vinetus* libram pondo *Gronovius de sestert.* I 6 14 et supra pretionem *corr. altera manu* et sic pro pretione *P* et supra ptionē *V* et supra proportionē *RA* supra et sic per proportionem ς et supra sic proportione *Vinetus.* et sic proportione, *quod est in Varronis codice Florentino, restituit Lindemannus. nisi potius Priscianus scripsit* et supra proportione, *ut p.* 413, 12 a vicesimo et supra 17 uigessis *A* trigessis *A* proportionē *RVA* per proportionem ς et sic proportione *Lindemannus* 18 quod persius *RVA* : et *add. P. Pers.* 5, 191 19 et] quod ς liceuter ς 20 quo magis aeris *R*ς 21 quando dicuntur *coniecit Lindemannus* 22 aliquae res *P* 23 quod sit sexta pars unciae ς quod dia pars (*superscripto in R* forte dimidia) *RV* quod est media pars *A* unciae est uncia ς 28 deminutione *A* diminatione *V* deminuuntur *A* ita sunt extremas syllabas habent *S* extrema syllaba *P*

tremas syllabas habeant. una dempta uncia deunx, dextans dempto sextante, dodrans dempto quadrante, bes, ut olim des, dempto triente. in argento nummi; id ab Siculis. denarii, quod denos aeris valebant, quinarii, quod quinos, ses-5tertius duobus semis. dupondius enim et semis antiquus sestertius est, et veteris consuetudinis, ut retro aera dicerent ita, ut semis quintus, semis quartus, semis tertius *pro*nuntiarent. ab semis tertius sestertius dictus. nummi denarii a decima libella'. Didymus etiam ea confirmet: *καὶ Δίδυμος ἐν* 17
10*τῷ περὶ τῆς παρὰ Ῥωμαίοις ἀναλογίας ‚Ἴωνες καὶ Ἀττικοὶ τὰ δύο ἥμισυ ἥμισυ τρίτον φασίν, καὶ τὰ ἓξ ἥμισυ τάλαντα ἕβδομον ἡμιτάλαντον, καὶ | τοὺς τέσσαρας ἥμισυ πήχεις πέμπτην σπιθαμήν, καθάπερ φησὶν Ἡρόδοτος. * προθεὶς τὸ*
ἐν δὲ Βατουσιάδης

1 una adempta *P* 3 et argentei nummi id est ab siculis ς 4 sesterius *V* sextarius *A* 5 dupundius *PV* dipondins *A* sestarius *RV* sextarius *A* 6 aera] aero *P* 7 pronunciarent *Vinetus* nuntiarent *PRVA* 8 sesterius dictus *V* sestarius dictus *R* 9 didumus *VM*, *hoc est codex Monacensis* 280, *cuius discrepantia in Graeco fragmento adscripta est*: Didymus etiam ita confirmat. 412, 10 Necessarium ς Didymus — 412, 18 τοῦ σ *om. P* confirmet. ΥΚΑΙΟΥΜΟϹΕΝΤΩ ΠΕΡΙϹΤΗϹ. | ΥΠΑΡΑΡΩΜΑΙΟΙϹ ΑΝΑΛΟΠΑϹΥ. (*dimidia versus parte vacua relicta*) | ΙΩΝΕϹ *V* confirmet ΚΑΙΔΙΝΟϹ ΕΝ ΤΩ ΠΕΡΙ ΤΗϹ ΠΑΡ ΡΙΩΜΑΙΟΙϹ ΑΝΑΛΟΠΑϹΥ. ΙΩΝΕϹ *M* confirmet ΚΑΤΟΙΔΥΜΟϹΕΝ ΤΩ ΠΕΡΙ ΤΗϹ ΥΠΑΡΑΡΩΝΑΙΟϹ ΑΝΑΛΟΠΑϹΙΩΝΕϹ *A* confirmet ΚΑΙΔΙ | ΚΑΙΛΙΔΥΝΟϹΕΝ ΤΑΠΕΡΙΤΕΤΙΑΡΑΡΑ *reliquis usque ad* 412, 18 τοῦ σ *omissis R. littera Υ in libris interposita, in qua explicanda post Lindemannum elaboravit M. Schmidtius Didymi fragm. p.* 346, *haud scio an transpositionem vocabulorum indicet, ut Priscianus scripserit* Didymus etiam ea confirmet *ἐν τῷ περὶ τῆς παρὰ Ῥωμαίοις ἀναλογίας, καὶ Δίδυμος· Ἴωνες sqq. nam cum Priscianus non ipsius Didymi librum in hoc quidem loco tractasse, sed vel ex Dardani libro, quem supra citavit, vel ex alio quodam commentario Graece scripto eius verba rettulisse videatur, fieri poterat ut titulum libri a Graeco grammatico hic omissum, sed antea indicatum ipse adderet, deinde nomen auctoris ita, ut in Graeco commentario scriptum invenerat, καὶ Δίδυμος, repeteret.* 12 ΠΕΜΠΠΗΝ *M* ΠΕΜΠΗΝ *V*: *πέμπτην ἡμισπιθαμήν Vinetus*: *πέμπτην* — 412, 18 τοῦ σ *om. A* 13 Ἡρόδοτος] II 106 *μέγαθος πέμπτης σπιθαμῆς. Lindemannus, cum nomen Herodoti ad ea quae de Archilochi versu adscripta sunt referret, de grammatico quodam Herodoto cogitabat p.* 379. *hinc profectus G. Hermannus apud Krehlium scribendum coniecit καθάπερ φησὶν Ἡλιόδωρος, ὃς προσθεὶς τὸ ἐν δὲ Βατουσιάδης, eamque scripturam a Krehlio receptam consensu suo probaverunt plurimi. in eandem coniecturam inciderat Porsonus, qui, ut Kiddius indicat, Porson tracts and miscellaneous criticisms collected by Kidd p.* 311, *Ἡλιόδωρος pro Ἡρόδοτος legendum vel excidisse quaedam, ut olim fuisset Ἡρόδοτος * Ἡλιόδωρος προθείς, suspicatus erat. Herodoti testimonium quo pertineret docuit Elmsleius classical journal vol. V a.* 1812 *p.* 331. *ea autem quae proxime secuntur ab alio auctore, cuius nomen vel a Prisciano vel a librariis Prisciani omissum est, petita sunt. praeterea Didymum de hoc dicendi genere in mensuris et ponderibus indicandis usitato plura quam quae hic relata sunt disputavisse constat, siquidem alia eodem auctore de ea re. supra p.* 408, 6 *Priscianus adscripsit, quae ex hac ipsa disputatione petita esse probabile est. itaque haec ne iterum ponerentur, hoc loco omissa esse videntur. quo fieri poterat ut simul ea quae ad proximum locum ex libro περὶ μουσικῆς citatum pertinebant intercidérent. quamquam ne illud quidem constat, utrum antiquioris grammatici testimonium adhibuerit Didymus, an ipsius Didymi vel alius grammatici librum de musica dicat is, cuius auctoritatem Priscianum sequi supra dixi. ceterum eodem auctore usus est Hesychius Ἡμισύτριτον δύο ἥμισυ Ἀρχίλοχος.* 14 *ἐν δὲ Βατουσιάδης, pro quo ἓν δεκάτους. Ἰάδης ediderat Vinetus, habent VM: Archilocho tribuit Hephaestio p.* 39 *Gaisf.* (*p.* 43 *ed. sec.*)

ἐν τῷ περὶ μουσικῆς || ἐπιφέρει ʻτρίτον ἡμιπόδιονʼ ἀντὶ τοῦ δύο ἥμισυ πόδες. καὶ καθόλου, ὅταν βούλωνται ἀριθμόν τινα δηλοῦν καὶ μόριόν τι προσκείμενον, τὸ ὁμώνυμον τοῦ ἀριθμοῦ ἀεὶ τοῦ πλεονάζοντος λαβόντες τὸ ὅλον φασίν, οἷον τὰ ἓξ ἥμισυ ἕβδομον ἥμισύ φασιν, τοῦ ἑπτά [ἑβδόμου], ὃς μονάδι πλεονάζει 5
18 *τοῦ ἕξ, τὸ ὁμώνυμον λαβόντες. καὶ Ῥωμαῖοι δὲ εὑρεθήσονται τούτῳ χρώμενοι τῷ σχήματι. τὰ γὰρ δύο ἥμισυ ἀσσάρια, ἅπερ ἦν τέσσαρα τοῦ δηναρίου (δέκα γὰρ ἠδύνατο ἀσσάρια τὸ δηνάριον, ὡς αὐτοὶ λέγουσιν δηναρίους παρὰ τὸ δῆνα ἐσχηματισμένους). σηστέρτιούμ φασιν, τοῦ μὲν ση τὸ ἥμισυ δηλοῦντος,* 10 *ὡς ἐν τῷ σημόδιουμ σήσκουας σήσκουπλα, τοῦ δὲ τέρτιουμ· τὸ τρίτον, καί ἐστιν ἥμισυ τρίτον.ʼ τὰ δὲ χίλια σηστέρτια ποιεῖ διακόσια πεντήκοντα δηνάρια ἀργυρᾶ, δέκα δὲ χρυσᾶ, ἅπερ καὶ μίλλε νούμμως φασίν. τὸ δὲ σήσκουας σύνθετόν ἐστιν ἀπὸ τοῦ ση καὶ τοῦ κουμ καὶ τοῦ ἂς ἄσσις, καί ἐστιν ἥμισυ σὺν ἀσ-* 15 *σαρίῳ, τουτέστιν ἓν ἥμισυ ἀσσάριον. ὥσπερ δὲ ἡμέδιμνον λέγουσιν Ἀττικοὶ ἀντὶ τοῦ ἡμιμέδιμνον, οὕτως καὶ οὗτοι σημόδιουμ, πλεονάζοντος τοῦ σ.*

19 IIII Necessarium esse existimavimus etiam ipsa nomina numerorum et quae ab eis derivantur vel componuntur subiungere. et sciendum eos de- 20 clinari numeros, qui variant genera, qui vero una voce tria genera continent, indeclinabiles esse tam apud Graecos quam apud Latinos. unus una unum, duo duae duo, hi et hae tres et haec tria, hi et hae et haec quattuor; similiter quinque, sex, septem, octo, novem, decem, | undecim, duodecim, tredecim, quattuordecim, quindecim, sedecim, decem et septem, 25 decem et octo, decem et novem, viginti; viginti unus et viginti una et viginti unum. sic deinceps omnibus cardinalibus numeris minores usque ad novem adduntur, quamvis contrarium [ante decem] fiat usque ad sedecim. licet tamen et praepostere, maxime coniunctione interposita, haec
20 proferre, decem et unum, decem et duo. triginta, quadraginta, quin- 30 quaginta, sexaginta, septuaginta, octoginta, nonaginta, centum, ducenti ducentae || ducenta, trecenti trecentae trecenta, quadringenti quadringentae quadringenta, quingenti quingentae quingenta, sescenti sescentae sescenta, septingenti septingentae septingenta, octingenti octingentae octin-

1 ΕΠΙΦΕΙΡΕΙ *V* ΕΠΙΦΕΡΕΝ *M* 2 ΒΟΥΛΟΝΤΑΙ *VM* 3 ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΟΝ *V* 5 *τοῦ ἑπτὰ ἕβδομον Vinetus* ΜΟΝΑΔΕΙ *VM* 7 ΧΡΩΝΕΝΟΙΤΩ *M* ΧΡΩΜΕΙΤΟ *V* *ἅπερ ἦν τέσσαρα Spengelius in Varr. de ling. Lat. p.* 171 ΑΠΕΝΤΕCCΑΡΑ *M* : *ἅπερ* — 8 *ἀσσάρια om. V, unde Lindemannus transpositionem a Scaligero apud Gronovium de sestert.* I 3 *propositam secutus ediderat τὰ γὰρ δύο ἥμισυ ἀσσάρια, σηστέρτιούμ φασι et* 13 *ἀργυρᾶ, (ὡς αὐτοὶ λέγουσι δηναρίους παρὰ τὸ δῆνα ἐσχηματισμένους) δέκα, in quibus δηναρίου — ἐσχηματισμένον scribendum coniecit idem p.* 380 9 ΕCΧΗΜΑΤΙCΜΕΝΥC *V* ΕCΧΗΜΑΤΙCΝΕΝΟΙC *M* *ἐσχηματισμένοι Spengelius l. c.* 12 ΧΕΙΛΙΑ *VM* 14 ΦΑCΙΝ ΤΟ ΔΗ *V* ΦΑCΙΝ ΔΕ ΔΗ *M* 18 *πλεονάζοντος τοῦ σ Lindemannus* ΠΛΕΟΝΑΖΟΝΤΕC ΤΟC *VM* 19 necessarium autem esse *P* 23 duo et duę et duo *RVA* 24 sex. t. septem *V*

genta, noningenti et nongenti, noningentae et nongentae, noningenta et nongenta, hi et hae et haec mille.

Ex his nascuntur ordinalia nomina haec, inaequaliter quidem, quantum ad vocem *unius et duorum*, primus et secundus, aequaliter vero tertius quartus quintus sextus septimus octavus nonus decimus, undecimus duodecimus ab undecim et duodecim. nam reliqui ex utraque parte declinantur contra consuetudinem Graecorum usque ad nonumdecimum, ut tertiusdecimus quartusdecimus quintusdecimus sextusdecimus septimusdecimus octavusdecimus nonusdecimus vicesimus vicesimusprimus vicesimussecundus vicesimustertius vicesimusquartus vicesimusquintus vicesimussextus; sic omnes sequentes, velut in primitivis, ad imitationem Graecorum. a vicesimo et | supra maiori minorem addunt numero plerumque, ante decem vero minorem ponunt, quando composita accipiuntur et sub uno accentu proferuntur. nam licet dissoluta compositione diversis accentibus ea proferentes mutare ordinem, quomodo et apud Graecos, et dicere decimus et septimus pro septimusdecimus, et tertius et vicesimus pro vicesimustertius; sic et similia. tricesimus, quadragesimus, quinquagesimus, sexagesimus, septuagesimus, octogesimus, nonagesimus, centesimus, ducentesimus vel ducesimus, trecentesimus vel trecesimus, quadringentesimus vel quadrigesimus, quingentesimus vel quingesimus: Livius ab urbe condita XXXI 'anno quingesimo': sescentesimus vel sescesimus, septingentesimus vel septigesimus, octingentesimus vel octigesimus, noningentesimus et nongentesimus vel nongesimus, millesimus.

Habent ex omnibus numeris Romani dispertitiva, quae Graeci vocant ἐπιμεριζόμενα, quae naturaliter semper pluralia sunt, quippe in multos distribui eundem significant numerum, ut 'singulos oculos habebant Cyclopes', quod Graeci dicunt ἀνὰ ἕν, ἀνὰ δύο. ἀνὰ τρία. sic usque ad mille habent Latini, ut singuli, bini, quae sunt anomala, quantum ad vocem unius et duorum: terni vel trini; sed terni ἀνὰ τρεῖς, trini τριχεῖς magis significat vel τρισσοί, trini ludi: quaterni, quini, seni, septeni, octoni, noveni, deni, undeni, duodeni, ternideni ex duobus integris, quomodo tertiusdecimus, et deinde: quaternideni, quinideni, senideni, septenideni, octonideni, novenideni, viceni, vicenisinguli, vicenibini, viceniterni, similiter ceteri; triceni, quadrageni, quinquageni, sexageni, septuageni, octogeni, nonageni, centeni, ducenteni et per syncopam duceni, trecenteni et

4 unius et duorum *om. PRVA* : *cf. infra v.* 28 6 nam reliqua ς 9 nonus decimus uicesimus primus uicesimus — sextus uicesimus. sic *RV* 11 uelut in *V* uel in *A* ueluti *R* uelut *P* 12 maiorem minori *P* plerumque undecim duodecim decem et duo ante *RA* : undecim duodecim decem et duo *in margine adscripta sunt in V non certo indicato loco, quo pertineant* 19 tricensimus (trecentesimus *a*) uel trecesimus quadringentesimus uel quadragensimus (*corr.* quadringesimus) *A* uel quadragesimus *R* 21 XXXI] *c.* 5 22 noningentesimus uel nongesimus et nongentesimus *PRVA* 24 dispertitiua *Ald.* dispertita *corr.* dispertiua *P* dispertiua *RVA* 27 ΑΝΤΡΙΑ *RVA* 29 τρίτοι magis ς τριχοὶ magis *Vinetus* 31 terdeni *R* 35 et per syncopam — quadringenteni *om. V* tricenteni et per syncopam triceni *RA* trecenteni et

per | syncopam treceni, quadringenteni et per syncopam quadringeni, quingenteni et quingeni, sescenteni et sesceni, septingenteni et septingeni, octingenteni et octingeni, nongenteni et nongeni, milleni. auctores tamen non proprie etiam singulari numero ea protulisse inveniuntur, ut Lucanus in VIII 'septeno gurgite Nilus' pro septenario, et Virgi- 5 lius in X

it gravis Auletes centenaque arbore fluctum
verberat adsurgens.

25 haec tamen ipsa etiam in semper pluralibus congeminatis ponuntur, ut bina moenia, terna arma: Cicero in II Verrinarum 'inter binos lu- 10 dos', quia ludi, quando spectacula significant, semper pluraliter dicuntur; Livius in XXXV 'et bina equestria arma'. uni quoque || et unae et una pluralibus adiunguntur, quae pro singularibus accipiuntur, ut Sallustius in Catilinario 'hi postquam in una moenia convenere' pro 'in unam urbem'; Virgilius in II Aeneidos 15

satis una superque
vidimus excidia

pro 'unum excidium'; et Lucanus in IIII

totumque in partibus unis
bellorum fecere nefas 20

pro 'in una parte'; Donatus in arte prima 'atque excepto amphibracho et epitrito, quorum alterum sescupla, alterum epitrita divisione partimur, universorum pedum trina condicio reperitur' pro tripertita dixit.

26 Primanus primae legionis, secundanus secundae legionis. similiter 25 tertianus, unde et tertiana febris; quartanus, unde et quartana; quintanus, unde et quintana porta castrorum; sextanus, septimanus, unde et septimana dierum; octanus, nonanus, decimanus, unde et decimana porta castrorum. decanus quoque a decem et decuria et decurio, nomen et verbum, decurio decurias, unde decuriatus et decuriata comitia; ut a centum cen- 30

treceni P 4 ea] et *V* 5 VIII *om. PRVA* : *Lucan. Pharsal.* VIII 444. *cf. Priscian. p.* 591 *et infra p.* 416, 1 Virgilius in X] *v.* 207 7 aulestes *PRVA* 10 in II Verrinarum] 52, 130 12 Livius — arma *om. P* in XXU *R*: *Liv.* XXXV 23 et binequestria *V* ut bina equestri (equestria *a*) *A* : et *delevit Vinetus. fortasse* et Livius in XXXV bina 13 quando pro *Lindemannus ex codice S, in quo est* quę *corr.* qū 14 in Catilinario] *c.* 6 conuenite *V corr.* conuenere *A* 15 in II Aeneidos] *v.* 642 16 uana *V* 18 et] ut *R* Lucanus in IIII] *v.* 548 21 Donatus in arte prima] *p.* 1740 amphibrahi *corr.* —heo *V* amphibrachi *corr.* —cho *A* amphibrachy *PR* 22 alterum sescupla *om. V* alterum tripla *S et corrector codicis A, quod recepit Vinetus.* sescupla *ex errore Prisciani profectum esse videtur* 23 partimus *V* 26 et *ante* tertiana *et* quartana *om. P* quartana febris ς 27 et *ante* quintana *om. PV* et *ante* septimana *om. PVA* 28 decimanus unde decimanu et (*corr.* decimanus) porta castrorum decimanus quoque *V* et *ante* decimana *om. PRA* 30 decurias unde decuriana comitia ς decuriatus ex quo centuriata comitia | ex quo succenturiatus *additis post* comitia *in margine* ut a centum — centuriata comitia *V* : *unde suspicari possis verba* ex quo centuriata comitia *olim praepostere scripta esse a librario, deinde ita mutata, ut in reliquis libris leguntur,* et

turio nomen et verbum et centuriatus, ex quo centuriata comitia, ex quo succenturiatus: | Terentius in Eunucho

ego in subsidiis hic ero
succenturiatus, siquid deficias.

5 Est et alia forma ex omni numero derivativa in rius desinens, excepto 27 uno et duo, e quibus singularis et dualis dicimus, ut ternarius, *unde et ternarius* iambus, qui tres habet pedes; quaternarius, quinarius, unde et semiquinarius; senarius, septenarius, unde et semiseptenarius; octonarius, novenarius, denarius, unde denarius nummus; *undenarius*, duodenarius, 10 ternariusdenarius, similiter || ceteri: vicenarius, tricenarius, quadragenarius, quinquagenarius, sexagenarius, septuagenarius, octogenarius, nonagenarius, centenarius, ducentenarius et ducenarius, trecentenarius et trecenarius, quadringentenarius et quadringenarius, quingentenarius et quingenarius, sescentenarius et sescenarius, septingentenarius et septingenarius, octingen- 15 tenarius et octingenarius, noningentenarius et nongenarius; sed melius per syncopam proferuntur: millenarius.

Adverbia quoque ex omni numero inveniuntur, ab uno quidem et duo VII 28 inaequaliter, semel et bis, a ceteris vero aequaliter, ter quater. reliqua omnia in es productam desinunt, quinquies sexies septies octies novies 20 decies undecies duodecies terdecies quaterdecies quinquiesdecies sexiesdecies septiesdecies octiesdecies noviesdecies vicies tricies quadragies quinquagies sexagies septuagies octogies nonagies centies ducenties trecenties quadringenties quingenties sescenties septingenties octingenties noningenties et nongenties milies. infinitis tamen numerorum adverbiis etiam n inter- 25 ponitur, quotiens totiens, similiter multotiens.

Inveniuntur et aliae derivationes vel compositiones multae a nomini- 29 bus numerorum, ut unicus, ullus, unitas, unio, universus et uno verbum | unas unat; ternitas vel trinitas, septimana, senio: Persius

iure etenim id summum, quid dexter senio ferret;

30 milia, semiquinarius, semiseptenarius; nundinum et nundinae, trinum nundinum. et sciendum, quod poetae saepe derivativis utuntur pro primitivis vel contra, vel aliis speciebus pro aliis, ut Virgilius in X ||

tot lecti proceres bis denis navibus ibant

decuriata comitia, *Priscianum autem scripsisse* decuriatus, ut a centum *sqq. sed* decuriata comitia *errori grammatici relinquenda esse existimavi.* decuriata comitia ītia ut *S.* '*comitia largitione et corruptela depravata partibus quibusdam populi decuriatis*' *indicari putavit Turnebus advers.* XIII 14 2 in Eunucho] *Phorm.* I 4, 51 5 est et lia *V* est alia forma ex communi numero *P* 6 singularis dualis *RVA* ut *om. P* unde et ternarius *om. PRVA*, *add. Lindemannus ex codice Vossiano* 15.8 8 octonarius] sexagenarius septuagenarius octogenarius *R* 9 undenarius *om. PRVA*, *add. S*, *sed litura deletum* 10 trecenarius *PV* trigenarius *A* 12 ducenarius similiter ceteri 15 sed melius *P* 13 quadringenarius] quadrigenarius *RA* quadrigenaris *V* 15 sed] et *R* 22 tricenties *PRVA* 27 unio] uno *PV* 28 Persius] 3, 48 29 summam *A* 30 milia] *fortasse* miliarius trinundinum trinum nundinum ς 32 Virgilius in X] *Aen.* X 213 33 proceres] iuuenes *P*

pro bis decem, et Lucanus in VIII 'septeno gurgite Nilus' pro
30 septenario. sunt praeterea simplum duplum triplum quadruplum et similia, quae proprie ad pondus vel numerum dicuntur; simplex duplex triplex et similia, quae ad omnem rem dicuntur, et verba ex his duplico duplicas, triplico triplicas, multiplex multiplico multiplicas; dupondius tripon- 5 dius et similia. illud quoque sciendum, quod undeviginti dicimus pro decem et novem, id est unde unum deest viginti. vel undeviginti, post quem viginti numerus est, quod est novem et decem numerus [post unum enim sequitur viginti numerus]: Horatius in II sermonum

unde 10
octoginta annos natus, cui stragula vestis;

unde octoginta dixit, id est septuaginta novem annos habens aetatis, hoc est octoginta unde unum. etiam duodeviginti dicunt pro decem et octo, quod Attici δυοῖν δεόντων dicunt. idem invenitur in ceteris cardinalibus numeris, id est triginta et quadraginta et reliquis, duodetriginta pro vi- 15
31 ginti octo et similia. uniformis biformis triformis et similia: [duo asses] dussis dupondius, tressis, quadrassis, decussis, vicessis, tricessis, quadragessis, quinquagessis, sexagessis, septuagessis, octogessis, nonagessis, centussis, post quem numerum teste Varrone non componuntur cum asse numeri; deunx, dextans, dodrans, bessis, septunx, quincunx, triens, qua- 20 drans, sextans, sescunx, sextula; libra, | bilibris trilibris quadrilibris et similia: || anniculus vel annuus, biennis triennis quadriennis quinquennis et similia, biennium triennium quadriennium quinquennium et similia, bimus trimus quadrimus et similia: bipes, tripes, quadrupes, decempes et decempeda et similia; biduum triduum quadriduum et similia, binoctium 25 trinoctium quadrinoctium et similia: bicorpor tricorpor et similia, biceps
32 triceps quadriceps centiceps et similia: bifariam trifariam quadrifariam et similia: bipatens tripatens et similia, bilinguis et similia, bivium trivium et similia, bifidus trifidus quadrifidus et similia, bisulcus trisulcus et similia, || geminus tergeminus centumgeminus et similia, unimanus centi- 30 manus et similia, duumvir triumvir quinquevir septemvir decemvir centumvir et similia, bigae trigae quadrigae et similia, biiugus, unde Virgilius in V

biiugo certamine campum
corripuere;

1 VIII *om. PRVA* : *Lucan. Pharsal.* VIII 444. *cf. Priscian. p.* 591 *et supra p.* 414, 4   4 rem *om. P*   5 dupundius *V* dipondius *corr.* dupondius *A*   tripundius *V*   8 post cum enim sequitur ς   9 in II sermonum] 3, 117   11 cuius tragula *P*   17 dupundius *V*   trecessis *P* trigessis *A*   18 sexagessis et reliqua similiter usque ad centussis *P*   octagessis *RV*   19 teste Varrone] *cf. supra p.* 410, 20   21 sexcunx *RVA* sexcunc *P*   22 annuus *Ald. et, ut videtur, P* annus *RVA*ς.   25 quatriduum *RVA*, *om. P*   30 unimanus bimanus trimanus centimanus ς   31 similia unicolor bicolor tricolor et similia duumuir ς   32 Virgilius in V] *Aen.* V 144

et bigati nummi, triiugus quadriiugus et similia, triangulum: Caesar in Arato

cur divite lingua
Graecia praecurram potiusque triangula dicam?

5 quadriangulum quinquangulum sexangulum et similia.

1 triangulus *S* triangelum *corr.* triangulum *V* Caesar — 4 dicam *om. P* 2 aroto *V* 4 *fortasse* Graecis, *ut hoc voluerit poeta, se nolle Latinae linguae ubertate Graecum auctorem, quem sequebatur, superare et trianguli vocabulo uti pro eo, quo ille usus erat.* 4 potiusqu*e *A* potius quam ς: Graeca τρίσγωνον potius quam triangula dicam? *C. Schwartzius carm. et fragm. carm. fam. Caes. p.* 151. Graecia praecurrat? potius, quam triangula, dicam Signa trigona? *Orellius in Arat. phaenom. p.* 210 5 et similia bifurcus trifurcus quadrifurcus et similia ς et similia DE FIGURIS NUMERORUM LIBER SINGULARIS PRISCIANI GRAMMATICI CAESARIENSIS EXPLICITUS INCIPIT EIUSDEM (PRISCIANI .M.C. EXPLICIT EIUSDEM *A*) DE METRIS FABULARUM TERENTII ET ALIORUM COMICORUM *RVA et extremis verbis* et aliorum comicorum *in margine adscriptis B*

DE METRIS FABVLARVM TERENTII.

1 I Cum non solum Terentius sed etiam Plautus et Ennius Acciusque et Naevius atque Pacuvius Turpiliusque et omnes tam comoediae quam tragoediae veteris Latinae scriptores eodem metri modo iambici sunt usi, ut omnibus in locis indifferenter ponerent quinque pedes, id est iambum 5 vel tribrachum vel anapaestum vel dactylum vel spondeum, absque postremo loco, in quo vel iambum vel pyrrichium omnimodo posuisse inveniuntur; miror quosdam vel abnegare esse in Terentii comoediis metra vel ea quasi arcana quaedam et ab omnibus doctis semota sibi solis esse cognita confirmare. quorum ut vel imperitiae vel arrogantiae vitium effugiamus, bre- 10 viter de supra dictorum metris auctorum exponamus, testimoniis etiam metricorum usuumque approbationibus utentes.

2 Sciendum igitur, | quod iambici versus vel monometri sunt ex duobus pedibus simplicibus coniunctis vel dimetri ex quattuor vel trimetri ex sex vel tetrametri ex octo: nam pentametri et hexametri rarissime inveniuntur. 15 ergo trimetris et tetrametris frequenter utuntur comici, aliis vero raro et in medio dispersis pro||nuntiationis rythmicae causa et distinctionis. ideo autem spondeum vel dactylum in secundo vel quarto loco posuerunt, quod invenerunt etiam apud Graecos comicos vetustissimos, quamvis raro, fieri tamen hoc idem. ut solent autem Latini in multis initium aliquid accipien- 20 tes a Graecis ab angusto in effusum licentiae spatium hoc dilatare, quomodo fecerunt in sexto casu secundum vetustissimos Graecorum grammaticos — sextum enim casum illi dicebant ἐμέϑεν σέϑεν ἕϑεν, id est a me, a te, a se, quem in omnibus casualibus servaverunt Latini. similiter impersonalia a paucis Graecis accepta, id est ἀπὸ τοῦ δεῖ, χρή, μέλει, in 25 3 omnibus fere activis et neutris habent. s quoque cum rarissime necessitate nominis vim consonantis amittit apud Graecos, ut **Homerus** in **Boeotia**

πολυστάφυλόν ϑ' Ἱστιαίαν,

2 et *ante* Ennius *om. RA* accuiusque *V* 4 ueteres *AB* 12 uersuumque aprobationibus *B* 16 frequenter *B*ς frequentius *RVA* raro *om. R* 17 pronuntiationis *B*ς pronuntiationibus *RVA* distinctionib; *corr.* – nis *B* 18 in secundo vel *om. RVA, add. B*ς *et codex Leidensis Voss.* 34. 4 20 aliquod *B* 23 ἕϑεν *bis scriptum est in VB* 24 quem] q̄ *h. e.* quae *R* 26 habent *om. B* 27 nominis] carminis *B*ς in Boeotia] in exia *B* : *Il. B* 537 29 ϑ'] τε *RVAB*

idem in Φ Iliados

οὐδὲ Σκάμανδρος ἔληγε τὸ ὃν μένος, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον,

idem in Odyssia

πέλεκυν μέγαν ἠδὲ σκέπαρνον,

5 nostri tamen cum licen|tia, et maxime vetustissimi, subtrahunt eam in metris frequenter. — hoc igitur idem fecisse arbitror in supra dictis metris, ut, quod illi rarissime posuerunt, hi frequentissime in iambis ponerent. sunt tamen qui altitudinis causa etiam et pompabilitatis, quae stilo 4 elocutionis convenit Latinae (hoc autem frequentia facit dactyli vel || spondei), 10 et ut paene dissoluta et pedestri simillima esse videatur personarum sermocinatio, id illos fecisse arbitrantur. trochaicis etiam utuntur plerumque tetrametris catalecticis, id est quibus una deest in fine syllaba, in quibus omnes iambicos ponunt in quocumque loco pedes, commixto tamen trochaeo. in eis plerumque invenimus ante finem versus longam. sunt tamen 15 et ultra citraque tetrametros usi trochaico. eorum igitur exempla profe- 5 ram; sed prius metricis de supra dictis scripta proponam. Terentianus de iambico metro

culpatur autem versus in tragoediis
et rarus intrat ex iambis omnibus,
20 ut ille, contra qui secundo et talibus
spondion aut quem comparem receperit.
sed qui pedestres fabulas socco premunt,
ut quae locuntur sumpta de vita putes,
vitiant iambum tractibus spondiacis |
25 et in secundo et ceteris aeque locis,
fidemque fictis dum procurant fabulis,
in metra peccant arte, non inscitia,
ne sint sonora verba consuetudinis,
paulumque rursus a solutis differant.
30 magis ista nostri: nam fere Graecis tenax
cura est iambi vel novellis comicis
vel qui in vetusta praecluent comoedia.

vide Terentianum quoque scire, quod non penitus caruerint hoc Graeci, ut 'secundo et talibus' ponerent spondeos vel dactylos, quod ostendit dicendo

1 in .I. iliados *B* : *Il.* Φ 305 2 οὐδὲ — μᾶλλον *om. B* τὸ] τε *RVA* 3 in Odyssia] *I* 391 7 frequentis *V* 8 pompalitatis ς stilo] stimulo *V* 10 pedestri simillima *a* ς pedestrisimilla *VAB* pedestri similia *R* 11 illos] illi *B* 15 ex ultra *V* tetrametro ς 16 sed] si *VB* metricis *RAB* metris *V* metricorum *Lindemannus* dic***tis *A* scriptura *V* proponamus *R* Terentianus] *v.* 2228 19 ex iambis ex omnibus *V* 20 ex talibus *VAB* 21 spondeon *A* 23 loquuntur *AB* de uia *Putschius* putus *V* 24 tractibus] tracis *V* spondiacis *RBa* spondaicis *V* spondacis *A* 26 procurunt *B* 27 inscitia *RBa* inscientia *VA* 28 sonore *B* 32 praecluent *RVAB* praepollent *a* praelucent ς 33 caruerunt *B* cauerunt *V* 34 et talibus ς ex talibus *RVAB*.

6 'magis nostri' et 'fere Graecis tenax'. Asmonius etiam idem confirmat his verbis, 'comici poetae laxius etiamnum versibus suis quam tragici spatium dederunt et illa quoque loca, quae proprie debentur iambo, dactylicis occupant pedibus, dum cotidianum sermonem imitari volunt et a versificationis observatione spectatorem ad actum rei convertere, ut non fictis sed veris affectionibus inesse videatur'. Iuba 'ideo in secundo et quarto et sexto loco iambus non recipit nisi a brevi incipientes, quia in his locis feriuntur per coniugationem pedestrem metrorum; et vult extrema pars || pedum iambicorum 7 celerior esse, quomodo et ipsi iambi. accipere autem solet caesuras duas, quas et heroicum, id est semiquinariam et semiseptenariam. erit autem probabilis iambicus versus et tragoediis aptus, si secundum et quartum pedem non alios feceris quam iambos aut eum qui appellatur tribrachus aut anapaestus, quoniam sunt pares; κακόμετρος | autem, si aliter. nam primus et tertius et quintus admittunt hanc permutationum pedis licentiam. causa obscura multis est, sed aperiatur a nobis, nam quoniam ter feritur hic versus, necesse est, ubicumque ab ictu percussionis vacat, moram temporis adiecti non reformidet. in primo autem pede et tertio incipit 8 et in quinto, feritur in secundo et quarto et sexto'. attende Iubam quoque scire inveniri quosdam iambos, in quibus secundus et quartus absque observatione ponitur, quos κακομέτρους vocat. idem in octavo

1 asitionius ς 2 etiamnum *RVa* etiamnam *A* etiam unum *B* etiam in ς 3 spati *V* 4 debentur *B* debeantur *RV* debebantur *A* cottidianum *VB* 7 afectionibus *V* interesse uideantur *Putschius* inesse se videant *Lindemannus ex coniectura Bondami* uidebatur *R* uideantur ς 8 iambos *RVAB*. *in editis exemplaribus, quae codicum scripturam retinuerunt, ita descripta sunt verba, ut non Iubae testimonium a Prisciano poneretur, sed Asmonio auctoritate Iubae utenti haec continuarentur. at nec iambi dici possunt pedes loco iambi positi et Priscianum certe ea quae secuntur omnia Iubae tribuisse adparet ex iis quae infra v. 22 sqq. de pedibus cacometris ipse adnotavit. quamquam haud scio an ipsa Iubae verba ex Asmonii commentariis petiverit, ut non satis constet num recte omnia antiquiori grammatico tribuerit.* recepit *VB* 9 quia i his *V* pedestrem *Ba* pedestri *RVA* pedestrinm ς 12 duas *om. B* qua et *V* 15 quam iconbos *V* tribachis *V* 16 anapaestum *Lindemannus* quoniam] quō *V* sunt ς sint *Ba* sit *RVA* cacometros ς cacometres *RVAB* 17 permutationem *R* p̄mutatiōnum *V* permutationis ς 20 nocat *B* 21 non formidet *VB* 23 Iubam *VBa* iambum *RA* 24 quas *R* cacometrus *R* kakometros *A* cacometros *VB* nocat *B* uocant *RVA* 'in octavo *non est in octavo libro, sed in octavo pede iambicorum versuum, in quo idem nonnunquam, quod in secundo, quarto et sexto, fieri dicitur: proxima autem ipsius sunt Prisciani verba' Ritschelius ind. lect. Bonn. hib. a.* 1840 *p.* X: in VI l., *id est* in sexto loco, *coniecit B. ten Brink Iubae Maurusii de re metrica scriptoris Latini rel. p.* 22. in IIII *H. Wentzel symbol. crit. ad historiam scriptorum rei metricae Latinorum Vratisl. a.* 1858 *p.* 24 *conl. Rufin. p.* 2711. *numeri indicationem non puto referri posse nisi ad numerum libri, ex quo ea quae secuntur petita sunt. sed si recte suspicatus sum, superiorem Iubae disputationem ex Asmonii libris descriptam esse a Prisciano, dubitari potest an Asmonii potius librum dicat, id quod probavit Bergkius mus. Rhen. noviss.* I (*a.* 1842) *p.* 379

'qui ergo confuderunt et multiformiter coniugaverunt hoc genus versuum, omnibus in locis indifferenter trochaeos aut pro spondeis aut pro dactylis posuerunt, et est haec quoque vitiosa confusio, ut

5 si qua flagella iugabis, ante putare decet,
ne resoluta et vidua ulmis et ornis
agri discidium dare Nysia rura queant.'

Hac confusione usi sunt comici nostri in trochaicis suis, ut indiscrete dactylos vel spondeos vel trochaeos ponerent. at illud quoque sciendum, 10 quod omnes quidem crebris synaliphis et episynaliphis et collisionibus et abiectionibus s litterae sunt usi scandendo suos versus, Terentius autem plus omnibus. igitur in plerisque prologis et primis scenis trimetris utuntur. II 9 Plautus in Truculenti prologo

perparvam partem postulat Plautus loci
15 de vestris magnis atque amoenis moenibus,
Athenas quo sine architectis conferat. |

in eiusdem prima scena

non omnis aetas ad perdiscendum sat est ||
amanti, dum hic perdiscat, quot pereat modis.
20 neque eam rationem ea ipsa umquam edocuit Venus.

idem in Milite glorioso in prima scena

curate ut splendor meo sit clipeo clarior,
quam solis radii esse olim, cum sudum est, solent,
ut, ubi usus veniat, contra conserta manu
25 praestringat oculorum aciem in acie hostibus.

idem in Amphitruone in prologo 10

ut vos in vestris vultis mercimoniis

1 qui er confunderunt *V* 2 in locis *Lindemannus* uel locis ς ionicis *RVA* iambicis *a* iambis *B* 3 pro dactylis *Ba* pro dactylicis *RVA* est *om. B* haec *om. A, add a* 5 *praeter certam primi versus emendationem reliqua corrupta reliqui, ita fere ut in codicibus scripta sunt.* Si qua flagella iugabis, ante putare decet, Ne resolutis vidua ulmus et ornus Acri dissidio dare Nysia rura queant *coniecit Bergkius mus. Rhen. noviss.* I (*a.* 1842) *p.* 350. *alia temptavit Munkius in Mützellii diariis scholasticis* (*Zeitschrift für das Gymnasialwesen*) XIII *a.* 1859 *p.* 221 *sq. videntur autem versus non antiquioris alicuius poetae esse, sed ficti a grammatico ex versibus Sereni, quos pro exemplo metri Falisci posuit Terentianus v.* 2001. *neque dubito quin eos dactylicos esse voluerit admixtis trochaeis. nam ita hoc exemplo utitur Priscianus, ut ex trochaeis vicem dactylorum vel spondeorum obtinentibus excusationem petat dactylis et spondeis in versibus trochaicis positis. itaque conieiebam* Si qua flagella iugabis, ante putare decet, ne Ire soluta velint viduis ulmis et ornis, Et grave discidium queant dare Nysia rura, *semel in singulis versibus vitioso pede admisso* iugabis *Ald.* iuuabis *RVAB* decet ne resoluta ς *et codex Leidensis Voss.* 34. 4 decernere soluta *VB* decernere resoluta *R* decerne** Resoluta *A* 6 ulneiis et ornis *B* ulmus et cornus ς 7 nysia ς nya *RVAB* 8 hanc confusione *V* in trocaicis *Ba* in prochaicis *RA* in procaicis *V* 18 non omnis omnis aetas *VA* nam omnis aetas ς 19 quod pereat *R* quod perat *V* 20 nunquam edocet ς 22 meo *a* meus *B* m̄s *RVA* uitro ς 23 radi *R* 25 perstringat ς : oculorum praestringat *Putschius* in aciae *V* 26 amphitrione *RVAB*

emundis vendundisque me laetum lucris
adficere atque adiuvare in rebus omnibus.

in eiusdem prima scena

qui me alter est audacior homo aut qui confidentior,
iuventutis mores qui sciam, qui hoc noctis solus ambulem? 5
quid faciam nunc, si tresviri me in carcerem compegerint.

ecce hic, quamvis prima sit scena, tetrametris est tamen usus. ideo 'in plerisque' diximus. utitur tamen in hac ipsa scena et dimetris brachycatalectis, id est a tribus simplicibus pedibus, ut 10

ita peregre adveniens;

similiter

qui hoc noctis a portu:

vel dimetris catalecticis, id est quibus una desit syllaba, ut 15

ingratis excitavit:

vel dimetris hypercatalectis, id est quibus una abundat syllaba, ut in eadem

hospitio publicitus accipiar.

utitur etiam monometris, ut in Truculento

pessima mane, 20
optime odio es.

11 similiter Terentius in omni prologo et in omni prima scena trimetris utitur, nisi confundant versus scriptores, ut in Andria |

poeta cum primum animum ad scribendum appulit,
id sibi negotium credidit solum dari, || 25
populo ut placerent quas fecisset fabulas;

et

vos istaec intro auferte, abite. Sosia,
adesdum, paucis te volo. Dictum puta:

in Adelphis 30

postquam poeta sensit scripturam suam
ab iniquis observari et adversarios;

item

Storax, non rediit hac nocte a cena Aeschinus,
neque servulorum quisquam, qui advorsum ierant: 35

12 similiter in Eunucho

1 emendis *B* nenundisque *VB* me laetum *R* melaecum *V* malecum *AB* 2 atficere *V* efficere *Putschius* 4 qui *altero loco om. R* 7 si nunc ς 12 ita] *Plaut. Amphitr.* I 1, 7 14 qui] *Plaut. Amphitr.* I 1, 9 18 hospitio] *Plaut. Amphitr.* I 1, 8 pollicitus *corr.* publicitus *R* publicitas *B* 19 in Truculento] I 2, 22 21 obtime *V* 25 negotii ς 26 popupulo *R* 28 ista haec *VB* 29 paucis aeuolo *V* paucis*uolo *superscripto, ut videtur,* ae *R* 31 suam obseruari et aduersarios *R* (ab iniquis, os *superscr.*) 32 et *om. VB* 34 storac *VA* stora *R* redit *R* crediit *A* 35 seruorum *B* aduersum *AB corr.* aduorsum *R*

si quisquam est, qui placere se studeat bonis
quam plurimis et minime multos laedere;

et

quid igitur faciam? non eam? ne nunc quidem,
5 cum accersor ultro? an potius ita me comparem:

in Heauton timorumeno quoque

necui sit vestrum mirum, cur partes seni
poeta dederit, quae sint adulescentium:

* * * * * * * *

10 idem in Hecyra 13

Hecyra est huic nomen fabulae. haec cum data est,
nova, novum intervenit vitium et calamitas;

et

per pol quam paucos reperias meretricibus
15 fidelis evenire amatores, Syra:

similiter in Phormione |

postquam poeta vetus poetam non potest
retrahere a studio et tradere hominem in otium,
maledictis deterrere ne scribat parat;

20 et

amicus summus meus et popularis Geta
heri ad me venit. erat ei de ratiuncula
iam pridem apud me reliquum pauxillulum.

idem tetrametro in multis utitur iambico scenis, ut in Andria 14

25 mirabar hoc si sic abiret, et heri semper lenitas.

dimetro quoque distinctionis causa usus est per medium, ||

verebar quorsum evaderet,

post quem iterum tetrametros posuit,

qui postquam audierat non datum iri filio uxorem suo,
30 nusquam cuiquam nostrum verbum fecit neque id aegre tulit:

similiter

enimvero, Dave, nihil loci est segnitiae neque socordiae,
quando intellexi modo senis sententiam de nuptiis.

35 nec solum comici huiuscemodi sunt usi iambis sed etiam tragici vetustissimi, ut Ennius in Medea

2 quam plurimis quam plurimis et minime multum *V* 4 quid faciam igitur ς ne nunquidem *V* 7 ne cui nostrum mirum sit ς 8 sunt adolescentum *B*ς 9 *lacunam indicavi, qua duo versus primi Heauton timorumeni fabulae exciderunt. ii additi sunt in* ς 11 data noua | nouum ς 14 meritricibus *A* metricibus *V* 19 deterre *V* 22 de raduncula *V* 24 in Andria] I 2, 4 25 habiret heri *B* 29 iri uxorem filio suo ς 30 nunquam cuiquam ς 33 enimvero] *Terent. Andr.* I 3, 1 signicie *B* segnetiae *V* 34 quantum intellexi modo sententiam senis ς 36 in media *V* : *Ennii versus minus accurate scriptos a Prisciano rectius servaverunt alii auctores, quorum discrepantiam indicavit Vahlenius Enn. poes. rel. p.* 124

utinam ne in nemore Pelio securibus
caesae cecidissent abiegnae ad terram trabes,
neve inde navis inchoandae exordium
coepisset, quae nunc nominatur nomine
Argo, qua vecti Argivi dilecti viri 5
petebant illam pellem inauratam arietis |
Colchis imperio regis Peliae per dolum.
nam numquam era errans mea domo efferret pedem.

15 Accius in Argonautis ex persona pastoris, qui primam vidit navem Argo,
aut forte Triton fuscina evertens specus 10
subter radices penitus undanti in freto
molem ex profundo saxeam ad caelum eruit.
fremibunda ex alto ingenti sonitu et spiritu,
prae se undas volvit, vertices vi suscitat,
ruit prolapsa, pelagus respergit, reflat. 15

idem in Persidis
satin ut quem cuique tribuit fortuna ordinem,
numquam ulla humilitas ingenium infirmat bonum?

idem in Phoenissis
Sol, qui micantem candido curru atque equis 20
flammam citatis fervido ardore explicas,
quianam tam adverso augurio et inimico omine
Thebis radiatum lumen ostentum tuum?

16 idem in Telepho
quantam Tyndareo gnata et Menelai domus 25
molem excitarit belli pastorque Ilius. ||

1 in more *B* 3 neue inde *RVBa* neuenide *A* inchoandae ς inchoanda *RVAB* 4 cepisset *corr.* coepisset *A* cepissed *corr.* cepisset *V* 7 Colchi ς 8 aera *R* efferet *V* 9 *Attii versus perturbato ordine a Prisciano scriptos citavit Cicero de nat. deor.* II 35, 89 *omisso nomine fabulae. hunc auctorem secutus Priscianus iis quae de persona pastoris apud Ciceronem scripta invenit adductus est ut falsum Argonautarum nomen adponeret, quod fraudi fuit Welckero trag. Graec.* I. *p.* 51. *Medeae fabulae versus tribuit G. I. Vossius castig. in Att. fragm. p.* 160, *quem secutus est Ribbeckius trag. Lat. rel. p.* 158 primus ς nanim *B* 11 supter *V* penitus *bis scriptum, sed priore loco deletum exhibet R* in freto ς *et Cicero l. c.* infracto *RVAB* 12 eruit *RAB* meruit *V* uomit ς erigit *Lachmannus in Lucret.* V 1388 13 tremebunda *citavit Manutius in Cic. epist. ad fam.* VII 6 *p.* 716 ingenti *RVBa* ingeniti *A* 16 in Perside *coniecit Welckerus mus. Rhenan. nov.* V (*a.* 1837) *p.* 458. *inter fragmenta Amphitruonis rettulit Ribbeckius trag. Lat. rel. p.* 125 *et* 328 17 satim *V* : satin quem ς statim quem *Ven. a.* 1492 satis ut quem *Ald.* scin ut quem *Ribbeckius* quemcumque *Bothius poet. scen. Lat.* V 1 *p.* 230 18 non nunq am ς 19 phoenisis *V* phenisis *B* foenissis *A* 20 soli qui *V* 21 ferbido *RVA* 22 quianim *B* : quique natum aduerso ς augurio inimico *R* (et) inimico omine ς : omine (homine *V*) *hoc loco omissum post* 23 tuum *habent RVAB* 23 tebis *A* ostenuum, *quod est in codicibus, sua coniectura inventum defendit Bergkius mus. Rhenan. nov.* III (*a.* 1835) *p.* 88 ostentas *Krehlius et Bothius poet. scen. Lat.* V 1 *p.* 238 ostendis ς, *unde* ostensti *coniecit G. I. Vossius castig. in Att. fragm. p.* 181 25 tindareo *R* : tyndare agnata *B* et melei *B* domos *corr.* domus *A* 26 excitant *corr.* excitarit *R* Ilius *Putschius* illius *RVAB* illius reflat ς

Turpilius quoque in suis idem facit comoediis, ut in Lindia

profecto ut quisque minimo contentus fuit,
ita fortunatam vitam vixit maxime,
ut philosophi aiunt isti, quibus quidvis sat est. |

5 idem in Epiclero

quaeso, edepol, quo ante lucem te subito rapis,
ere, cum uno puero? PH. nequeo esse intus, Stephanio.
Quid ita? PH. ut solent, me curae somno segregant
10 forasque noctis excitant silentio.

idem in eadem tetrametris utitur, 17

currendo sic est, sic datur, nimium ubi sopori servias
potius quam domino et ubi severo imperio quae imperata sunt.

15 Terentius trochaico mixto vel confuso cum iambico utitur in sermone personarum, quibus maxime imperitior hic convenit, quem, puto, ut imitetur, hanc confusionem rythmorum facit. sunt autem et trimetri et hoc plus minusque, et habent paenultimam versus syllabam in quibusdam longam, in quibusdam brevem, ut in Andria

20 adhuc, Archilis, quae adsolent quaeque oportet
signa esse ad salutem, omnia huic esse video.
nunc primum fac ista ut lavet, post deinde
quod iussi dare bibere et quantum imperavi.

hos sequitur dimeter catalecticus finiendi sermonis causa, quem ad Ar-
25 chilida habuit,

date, mox ego huc revertar.

similiter Plautus in Truculento eodem metro usus est in sermone ancillae Astaphii, 18

ad fores auscultate atque adservate aedes,
30 nequis adventor gravior abeat quam adveniat,
neu quis manus attulerit sterilis intro ad nos,
gravidas foras exportet:
novi ego hominum mores. ||

3 uixit] duxit ς 4 adunt *RV* isti quis ius sat est ς 5 in *om. B* : in epidico ς 6 edepol ς depol *RVA* tepol *B* quę ante *V* subdito *RV* 7 neque esse *B* 9 PH] .P *RA* .p̄. *VB om.* ς : praeunt solent *Ascens. Ald.* segregantur *RVA* 10 forasque *RVBa* fortisque *A* 11 eodem *RAB* odem *V* 12 est] ēē *V* 13 seuerio *V* imperata *Ba* imperati *RVA* 16 hic imperitior *A* 17 et hoc] et hac *corr.* et ac *R* et ac *VB* ac *A*ς 19 in Andria] III 2, 1 20 aduc *V* archyllis *R* archillis *VA* arcillis *corr.* archillis *B* oportet *B* operetur *RVA* oportent ς opus videtur *vel* videntur *legisse Priscianum coniecit Lindemannus* 22 lauet *B* labet *VA* libet *R* die inde *V* : deinde & dare bibere *A* deinde Et quod iussi da bibere ς 23 dari *Ald.* date *Lindemannus* 24 ad archillida *RA* adchillida *B* archillida *V* 26 date *om* ς 27 in Truculento] I 2, 1 28 astafii *A* 30 grauior habeat *RA* grauiora habeat *V* quam *RVBa* quem *A* atque ς 31 neu] ne *VB* annos *corr.* ad nos *B* 33 hominum *RVBa* hominem *A*

Turpilius in Lindia nautae personam inducit hoc metro loquentem,

dii advenientem perdant, si quidem nos perdit.
festum esse diem hic quartum
hodie iterant, ita conventum.

19 Cicero quoque in IIII Tusculanarum Euripidis iambos transferens in 5
locis paribus tam dactylos quam spondeos saepe ponit, ut

neque tam terribilis ulla fando oratio est,
nec fors nec ira caelitum invectum malum,
quod non natura humana patiendo ferat.

III 20 His igitur exemplis facillime diligentes omnium possunt comoediarum 10
metra comprehendere et versus, siquos imperitia scriptorum confuderit,
ad integrum restituere musicae locum. necessarium autem esse duximus
multo labore exquisita inventaque exempla diversorum nominatissimorumque
Graeciae auctorum, quorum quaedam etiam Heliodorus protulit metricus
et Hephaestion, subicere, ut ostendamus non imperite sed scientissime 15
21 hoc quoque et ad illorum imitationem auctores fecisse nostros. Heliodorus metricus ait Ἱππῶναξ πολλὰ παρέβη τῶν ὡρισμένων ἐν τοῖς ἰάμβοις, hoc est 'Hipponax multa praeteriit', id est praetermisit, 'praefinita in iambis'. Hipponax in I

ἐρέω γὰρ οὕτω „Κυλλήνιε Μαιάδος Ἑρμῆ." 20

iste enim versus cum sit choliambus, in quarto loco et quinto habuit dactylos, cum in utroque debuerit a brevi incipiens pes poni. in eodem

τοὺς ἄνδρας τούτους ΟΔΥΝΗΠΙΑΛΛΙΡΕΙΤΙΑΕ.

1 lindria *V* nautae ς nauta *RVAB* metro ς macro *RVAB* 2 diis *RVAB* dis *codex Urbinas* 1157 *saec.* XV diis Dii ς. *versus descripsi tales, quales Priscianus constituit. qui ut in Terentii et Plauti exemplis supra adscriptis ita in hoc Turpiliano versus iambicos trimetros hypercatalectos subiectis finiendi sermonis causa, ut ait, dimetris catalecticis invenire sibi visus est. anapaestos descripsit Ribbeckius com. Lat. rel. p.* 87, Di advenientem perdant: hic quidem Nos perdit. festum esse diem hic quartum Hodie iterant, ita conventum si] hi *RVAB* hic ς perdidit ς 3 factum esse *Ald.* festum ecce *coniecit Lindemannus p.* 390 4 ita *om. B* 5 in IIII Tusculanarum] *c.* 29 7 tam *om. RVA* oratio *Lindemannus ex editis Ciceronis exemplaribus* ratio *RVAB* 8 sors *Krehlius ex editis Ciceronis exemplaribus* caelitum *Ciceronis libri* ceutuum *RVAB* ceu tam ς invectum *Ciceronis libri olim inpressi* inuictum *RVAB* inuentum *Ciceronis libri manu scripti* 9 paciendo *VB* 12 loculum *B* 14 eliodorus *A* hiliodorus *B* heloidorus *V* 15 ephaestion *RAB* epaestiori *V* 17 ait ΙΠΠΩΝΑΞ *V* : ait ΠΑΗΞΙΤΟΛΛΙΤΤΟΙΣΙΑΒΟΙΣ hoc et *R. Graeca verba et hic et in reliquis locis, ubi nihil adnotatum est; lacuna relicta om. B* ΙΑΒΟΙΣ *VA* 18 hiponax *V* ipponax *R* 19 hiponax in .I. ΕΡΕΩΓΑΡΟΥΛΛΝΝΙΕ ΜΑΙΑdoc ΕΡΜΝ iste *V* hypponax ΙΝΙΕΡΕΩΓΑΡΣΥΤΟΚΥΛΛΝΝΙΕ ΜΑΙ ΛΟΣ (ΗΡΜΗΣ *add. a*) iste *A* : hipponax ΙΝΙΕΡΕΩΓΑΡΟΥΤΑΚΥΕΡΑΙΝ iste *R* hippoxax in .I. epistolarum (*sequitur lacuna*) iste enim uersus habet coriambus (*corr.* –bos) *B* 21 coriambus *corr.* coliambus *R* et in quinto *V* 23 ΟdΥΝΗΠΙΑΛΛΙΡΕΙΤΙΑΕ *V* ΟΔΥΝΗΠΙΑΛΛΙΡΕΙΠΑΕ *R* ΟΔΥΝΗΠΑΛΛΙΡΕΙΤΙΕ *A* ΟΔΙΝΗΠΙΑ (*add. in marg.* ΛΛΙΡΕΙΤΑΕ) *codex Parisinus* 7504 ὀδύνῃ πάλαι Ῥεῖπε *Putschius*. *Heliodorum corrupto Hipponactis codice usum esse vidit Hermannus elem. doctr. metr. p.* 144. *neque constat qualem ille versum legerit. itaque corruptam librorum scripturam reliqui. Hipponactis verba probabiliter restituit Meinekius poet. choliamb. p.* 99 *ita,* τὸν ἄνδρα τοῦτον ὠδύνῃ πάλαι πρίει. *Heliodorum* τοὺς ἄνδρας τούτους ὀδύνῃ γύαλα ῥιγηλά, *Hipponactem* τοὺς ἄνδρας ὀδύνῃ τούσδε γύαλα ῥιγηλά *scripsisse coniecit Hermannus opusc.* II *p.*

iste | iambus habet in secundo loco spondeum et in quarto dactylum. Pindarus teste Heliodoro ἀντέστρεψεν, hoc est convertit rythmum iambicum hoc modo,

πεπρωμέναν ἔθηκε μοῖραν μετατραπεῖν
ἀνδροφθόρον, οὐδὲ σιγᾷ κατερρύη.

5 in secundo enim iambo pyrrichium secundum et tertium trochaeum et quartum spondeum posuit. idem 22

τροχὸν μέλος, αἱ δὲ Χείρωνος ἐντολαί.

hic iambus et in tertio trochaeum habet et in quarto spondeum. idem

αἴνιγμα παρθένου ἐξ ἀγριᾶν γνάθων.

10 hic quarto loco spondeum posuit. idem

ἐν δα||σκίοισιν πατήρ, νηλεεῖ νόῳ δ'.

in hoc quoque iambo trochaeum in tertio loco posuit et in quarto spondeum. idem

δ' οὐδὲν προσαιτέων ἐφθεγξάμαν ἐπί.

15 hic similiter in quarto loco spondeum habet. itaque puto Horatium propter huiuscemodi versus Pindaricos dixisse in IIII carminum

cum per audaces nova dithyrambos
verba devolvit numerisque fertur
lege solutis.

20 Anacreon teste Heliodoro

ὁρᾶν ἀεὶ λίην πολλοῖσι γὰρ μέλεις.

hic iambus quartum spondeum habet. Eupolis Βάπταις, cum in aliis 23 iambis eiusdem fabulae recta est observatione metrorum usus, hos tamen posuit in | fine habentes spondeos,

25 ἀνόσια πάσχω ταῦτα ναὶ μὰ τὰς νύμφας,
πολλοῦ μὲν οὖν δίκαια ναὶ μὰ τὰς κράμβας.

Aeschylus in ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας

Ἱππομέδοντος σῆμα καὶ μέγας τύπος.

260: τοὺς ἄνδρας τούτους ὀδύνῃ γύαλ' ἤρειπ' αἰεί *Bergkius poet. lyr. Graec. p.* 594 *ed. sec., quem versum hexametrum esse voluit* 1 et in tertio et quarto dactylum *coniecit Bergkius l. c.* 3 ΠΕΠΡΩΑΙΕΝΕΕΝΚΕΝΑΙΔΕϹΙΤΑΙΚΑΤΕΡΡΙΗ in *R*. *et hi et reliqui Pindari versus qua ratione ad iustos numeros revocari possent demonstravit Boeckhius fragm. Pind. p.* 646. *responsionem versuum, quam indicat Heliodorus, restituere conatus est Bergkius poet. lyr. Graec. p.* 265 *ed. pr. p.* 279 *ed. sec.* ἔθηκε *Hermannus opusc.* II *p.* 260 ΕΘΗΚΕΝ *V* ΕΕΝΚΕΝ *A* ΝΕΤΑΤΡΑΠΕΙΝ *A* ΜΤΑΤΡΑΠΕΙΝ *V* 4 ΟΙΔΕ *A* 7 ΤΡΟΧΟΝΑ.ΛΕΑΝΟϹΕΝΤΟΛΑΙ hic *R* ταὶ δὲ *Hermannus opusc.* II *p.* 260 ΧΕΙΡΟΝΩϹ *A* ἐντολάς *Putschius* 9 ΑΙΝΙΓΜΑΙΤΑΡΕΕΝΟΥ *V* ΑΙΝΙΓΜΙΤΑΡΕΕΝΟΥ *A* : ΑΙΝΙΓΜΑΙΤΑΡΕΕΝΟΥ hic *R* 11 ΕΝ d'ΑϹΚΙΟΙϹΙΝ *V* : ΕΝΔΑϹΚΥΟΥϹΙΝΠΑΤΕΡΝΗΛΕΕΙΝΟΩΑΙ in *A* ΕΝΔΑϹΚΙΟΙϹΙΝϹΙΑΤΗΡΔΙΑ in *R* 12 quoque] quo *A* 14 d'ΟΥdΕΝ *V* dioden *A* : ΛΟΥΔΕΝΠΡΟϹΑΙ hic *R* ἐφθεγξάμαν ἔτι *Hermannus opusc.* II *p.* 260 ΕΦΕΕΤξΑΜΑΝΕΠΙ *A* ΕΦΕΤξΑΜΑΝΕΠΙ *V* 16 in IIII carminum] 2, 10 21 ὦ ῥαννὲ δὴ λίην, Πολλοῖσι γὰρ μέλεις *Bergkius Anacr. carm. rel. p.* 231 *et poet. lyr. Graec. p.* 685 *ed. pr. p.* 794 *ed. sec.* ΛΙΕΝ *A* ΑΙ.ΗΝ *R* 22 baptaes *RV* baptes *AB* in ali *RV* 23 fabula *V* 25 ΑΝΟϹΙΑΠΑΕΧΤΑΙΤΑ.ΝΑΙΤΑΙΒΑϹΑ aeschylus *R* ΤΑΙΤΑ *A* ΝΙΝΦΑϹ *A* 26 ΠΟΛΛΟΥ *V et codex Parisinus* 7504 ΠΩΛΛΟΙ *A* πολλοὶ *Putschius* μὲν] ΝΕΝ *V* μὰ *Putschius* ΝΑ *VA* 27 epta epithebas *RVA* 28 ΙΠΠΟΜΟΜΕdΟΝΤΟϹϹΕΝΑ *V* ΙΝΤΟΝΟΜΕΔΟΝΤΟϹϹΕΜΑ *A* : ΙΠΙΠΟΔ(ΝΟΝ)ΘΛΙΕΔΟΝΤΟϹϹΕΝΑ *R* : *Aesch. sept. adv. Theb.* 469 *ed. Herm.* ΤΙΠΟϹ *A*

in principio enim trochaeum posuit, quem imitans Sophocles teste Seleuco profert quaedam contra legem metrorum, sicut in hoc,

Ἀλφεσίβοιαν ἣν ὁ γεννήσας πατήρ.

24 hic quoque iambus a trochaeo incipit. Simonides et Alcman in iambico teste Heliodoro non solum in fine ponunt spondeum sed etiam in aliis 5 locis. Simonides in ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ναυμαχίᾳ in dimetro catalectico,

ἐβόμβησεν θαλάσσας,

in secundo loco spondeum posuit. ἀντιστρέφει δὲ αὐτῷ

ἀποτρέπουσι κῆρας.

Alcman autem in primo catalecticum trimetrum fecit habentem in quarto 10 loco modo iambum modo spondeum sic,

νεοχμὸν ἄρχε παρσένοις ἀείδεν,

καὶ ναὸς ἁγνᾶς εὐπύργω Σεράπνας.

hic quarto loco spondeum habet. similiter

χερσόνδε κωφὸν ἐν φύκεσσι πιτνεῖ. 15

25 quarto loco spondeum posuit (nam φυ producitur) teste Heliodoro, qui ait Simoniden hoc frequenter | facere. idem ostendit Pindarum etiam trisyllabos in fine versus posuisse,

νόμων ἀκούοντες θεόδμητον κέλαδον.

ecce in hoc iambo in fine tribrachyn posuit, qui nec concatenatus esse 20 potest cum consequente, quippe in consonantem desinens. similiter Bacchylides

χρυσὸν βροτῶν γνώμαισι μανύει καθαρόν.

26 hic quoque iambus in fine tribrachyn habet. Hipponactem etiam ostendit Heliodorus iambos et || choliambos confuse protulisse, 25

Ἑρμῆ, φίλ' Ἑρμῆ. Μαιαδεῦ, Κυλλήνιε,

ἐπεύχομαί τοι, κάρτα γὰρ κακῶς ῥιγῶ.

1 imitans *VAB* imitas *A* imitatus *corr.* imitans *R* sophoclas *RVA* seleutio *B* 3 ἦν] ΝΝ *V* Ν *R* ΓΕΝΝΕϹΑϹ *A* γενέτας *Ascens. Ald.* 4 alcmon *RVAB* alcmaeon ς 5 eliodoro *A* 6 in epartemisio naumachia *RVAB*. *trochaicos numeros descripserunt Schneidewinus Simon. carm. rel. p.* 5 *et Bergkius Anacr. carm. rel. p.* 231 7 ΕΒΟΝΒΗϹΕΝ *R* θάλασσα *Ald.* 9 ΑΠΟΤΡΕΠΟΥϹΕΙ *RV* ΑΠΟΤΡΕΠΟΙϹΕΙ *A* ἀποτρέποις εἶ *Putschius* ἀποτρέπουσα *vel* ἀποτρέπουσαν, *quod habet Ald., coniecit Hermannus,* ἀποτρέποισα *Schneidewinus Simon. carm. rel. p.* 6 10 alcmon *RVAB* alcmaeon ς 12 νεοχμὸν *Maximus Planudes in rhetor. Graec. ed. Walz* V *p.* 510 ΝΕΟΜΟΝ *RVA*. *iambicam dipodiam catalecticam cum trochaico dimetro acatalecto coniunctam et in hoc et in duobus versibus qui secuntur descripsit Bergkius poet. lyr. Graec. p.* 538 *ed. pr., trochaicos numeros idem p.* 633 *ed. sec.* ΠΑΡϹΕΝΟΙϹ ΑΙΕΙΔΕΝ *RVA* 13 καὶ — Σεράπνας *om. R* ἁγνὸς *Schneidewinus Simon. carm. rel. p.* 6 ΕΥΤΥΡΤΩΝ ΕΡΑΠΝΑϹ *A* 15 χέρσονδε *Ald.* ΧΕΡϹΑΝΔΕ *RVA*. *Alcmani versum vindicaverunt Welckerus Alcm. fragm. p.* 18 *et Bergkius poet. lyr. Graec. p.* 540 *ed. pr. Simonidi tribuit Schneidewinus Simon. carm. rel. p.* 6 ΚΩΦΩΝ *A* ΦΟΥΚΕϹϹΙ *A* πιτνεῖ *om. R* 16 eliodoro *A* 19 ΝΟΜΟΝ *R* ΚΟΥΟΝΤΕϹ *A* ΘΕΟΝΗΤΟΝ *R* ΘΕΟdΝΕΤΟΝ *V* 20 in fine — 24 iambus *om. V* 21 potest] potuit *R* cum sequenti *B* bachillides *RA* baccillides *B* 23 ΒΡΟΤΟΝ ΓΝΟΝΑΙϹΙΝ *corr.* ΓΝΩΝΑΙϹΙΝ *R* μανύει *Putschius* ΜΑΝΓΕΙ *A* ΝΑΝΓΕΙ *R* 25 eliodorus *A* heliodoros *B* choriambos *corr.* choliambos *R* coruambus *corr.* -bos *B* 26 ΕΡΜΕΦΙΛΗΡΜΕΜΑΙΑΔΕΥ *A* ΕΡΜΗ ΦΙΧΕΡΜΕ ΝΑΙΑdΕΥ *V* ΕΡΑΙϹ ΦΙΛΕΡΝΗ ΝΑΙΑΔΕΥ *R* Κυλληναῖε *Meinekius poet. choliamb. p.* 104 Κυλλήνειε *Welckerus Hippon. et Anan. fragm. p.* 38 27 ΕΠΕΙΧΟΜΑΠΟΥ *A*

nam ῥιγῶ sponđeus est. Hephaestion quoque metricus ostendit comicum epionicum spondeos paribus locis habens iambicarum συζυγιῶν, id est coniugationum, ut est apud Eupolin in fabula || quae dicitur χρυσοῦν γένος

ὦ καλλίστη πόλι πασῶν, ὅσας Κλέων ἐφορᾷ,

5 ὡς εὐδαίμων πρότερόν τ᾽ ἦσθα νῦν τε μᾶλλον ἔσει.

idem

ἔδει πρῶτον μὲν ὑπάρχειν πάντων ἰσηγορίαν. |

πῶς οὖν οὐκ ἄν τις ὁμιλῶν χαίροι τοιᾷδε πόλει,

ἵν᾽ ἔξεστιν πάνυ λεπτῷ κακῷ τε τὴν ἰδέαν.

10 hi omnes locis paribus spondeos habent.

1 ephestion *RVAB*. *Hephaest. p.* 108 *ed. Gaisf. p.* 112 *ed. sec.* 2 epinonicum *B* iambicarum *Putschius* iambicorum *RVAB* syzygion *RVAB* 3 ΧΡΥϹΟΝΓΕΝΟϹ *RVA* 4 ΠΟΛΕΙ *V* ΤΟΛΕΙ *A* : ΠΟΛΕΙΠΑϹ hi o̅m̅s *omissis reliquis quae interposita sunt R* ΟΙϹΑϹ *A* 5 ΕΥΛΕΝΟΝ *A* ΕΥdΕΜΕΝ *V* πρότερον τ᾽ ἦσθα *Hephaestion* ΓΡѠΤΕΡѠΝ ΤΕϹΕΑ *A* : πρότερον — 7 πρῶτον μὲν *om. V* 7 *tres Eupolidis versus, qui non leguntur in Hephaestionis libro, valde corruptos in priscis editionibus ad codicum manu scriptorum fidem olim revocaverat Iosephus Scaliger, cuius emendationes posuit Gaisfordius in Hephaest. p.* 108 *ed. pr* πρῶτον *Ald.* ΤΡѠΤѠΝ *A* ΠΑΡΧΕΙΝ ΠΑΝΤΟΝ *A* ἰσηγορίαν *Ald.* ϹΗΓΟΡΙΑΝ *VA* 8 ΤѠϹ *V* ὁμιλῶν χαίροι *Scaliger* ΟΜΙΛΟΝ ΧΑΙΡΙ *VA* ΤΟΙΑΙdΕ *V* ΤΕΙΑΙΔΕ *A* 9 ΠΑΝΙ *A* ΚΑΚΟΠΕΤΗΝ *A* 10 PRISCIANI GRAMMATICI DE METRIS TERENTIANIS EXPLICITUS. INCIPIUNT EIUSDEM PRAEEXERCITAMINA DE FABULA *R* PRISCIANI GRAMMATICI DE METRIS TERENTIANUS EXPLICIT FELICITER Incipiunt eiusdem praeexercitamina de fabula *V* PRISCIANI. G̅ DE METRIS TERENTIANIS EXPLICIT. EIUSDEM PREEXERCITAMINA DE FABULA INCIPIUNT *A* PRISCIANI GRAMMATICI DE METRIS TERENTIANI EXPL. INCIPIUNT EIUSDEM PREEXERCITAMINA DE FABULA *B*

PRAEEXERCITAMINA.

p. 1329. 30 P. p. 423. 25 K.

DE FABVLA.

1 1 Fabula est oratio ficta verisimili dispositione imaginem exhibens veritatis. ideo autem hanc primam tradere pueris solent oratores, quia animos eorum adhuc molles ad meliores facile vias instituunt vitae. usi sunt 5 tamen ea vetustissimi quoque auctores, ut Hesiodus Archilochus Horatius, Hesiodus quidem lusciniae, Archilochus autem vulpis, Horatius muris. nominantur autem ab inventoribus fabularum aliae Cypriae, aliae Libycae, aliae Sybariticae, omnes autem communiter Aesopiae, quoniam in conventibus 2 frequenter solebat Aesopus fabulis uti. et pertinet ad vitae | utilitatem, et 10 fit verisimilis, si res quae subiectis accidunt personis apte reddantur, ut puta de pulchritudine aliquis certat, pavo hic supponatur: oportet alicui astutiam tribuere, vulpecula est subicienda: imitatores aliquos hominum volumus ostendere, hic simiis est locus. oportet igitur modo breviter modo latius eas disserere. quomodo autem hoc fiat? si nunc narratione simplici 15 3 proferantur, nunc etiam || sermo inductis fingatur personis. exempli causa, 'simiae convenerunt et consilium habebant de urbe condenda, et quia placuit illis, paratae erant incipere aedificationem. sed vetus inter eas prohibuit ab incepto eas docens, quod facile capiantur, si intra muros concludantur'. sic breviter dices. si velis producere, sic, 'simiae convenerunt. consiliabantur de urbe condenda. quarum una in medium veniens, 20 contionata est, quia oportet ipsas quoque civitatem habere. 'videtis enim' aiebat 'quod civitates habendo homines habent etiam domos singuli et contionem universi, et in theatrum ascendentes delectant animos spectationi- 4 bus et auditionibus variis.''. et sic proferes orationem morando dicens, 25 quod et plebiscitum scriptum est, et finges etiam orationem veteris simiae. expositio autem fabularum vult circuitionibus carere et iucundior esse. sed oratio qua utilitas fabulae retegitur, quam epimythion vocant, quod nos

1 INCIP̄ PREEXERCITAMINA PRISCIANI GRAMMATICI *P* 4 animas *PV* 7 quidem] quoque *P* lucinie *V* 9 in conuenientibus *P* inuentis *R* 12 de pulcritudine aquis (*corr.* auis) pauo *V* huic *R* 13 est *om. P* 14 semiis *PV* 16 fingatur] figuratur *P* 17 semiae *PV* quia] qua *V* 19 incoepto *R* 20 semiae *P* saemiae *V* 21 in medio *P* 23 singulas *R* singulos *VS* 25 docens *R* 26 quod et plebisscitum ς quod a plebisscitum *PRVS* ὅτι καὶ τὸ ψήφισμα ἐγέγραπτο *h* semiae *V* 27 vult] uel *S* 28 detegitur *P* quod] quam *P*

affabulationem possumus dicere, a quibusdam prima, | sed a plerisque rationabilius postrema ponitur. sciendum vero, quod etiam oratores inter exempla solent fabulis uti. ||

DE NARRATIONE.

5 Narratio est expositio rei factae vel quasi factae. quidam tamen χρείαν, II 5 id est usum, posuerunt ante narrationem. species autem sunt narrationum quattuor, fabularis fictilis historica civilis. fabularis est ad fabulas supra dictas pertinens, fictilis ad tragoedias sive comoedias ficta, historica ad res gestas exponendas, civilis, quae ob oratoribus in exponendis sumitur cau- 10 sis. nunc autem de ea quae ad exercitationem pertinet dicimus; quam 6 variis proferre modis solemus, per rectum indicativum, per indicativum inclinatum, per convictivum, per dissolutum, per comparativum. rectum quidem indicativum, ut 'Medea Aeetae filia fuit; haec prodidit aureum vellus' et sequentia. rectum autem nominatur, quod per totam vel ampliorem 15 orationem casum servat nominativum. indicativa vero inclinata dicitur, in qua obliquis utimur casibus, ut 'Medeam, Aeetae filiam, dicunt amavisse Iasonem' et reliqua, quia alios quoque casus assumit. convictiva vero figura est, qua arguentes utimur, ut 'quid enim non fecit Medea malum? non amavit quidem Iasonem, prodidit autem aureum | vellus, interfecit 20 fratrem?' et sequentia. dissolutum vero fit sic, 'Medea, Aeetae filia, pro- 7 didit aureum vellus, Absyrtum interfecit fratrem' et sequentia. comparativum vero est hoc, 'Medea, Aeetae filia, debens pudicitiam servare, amoris turpitudini prodidit eam, et quam decebat custodem fraternae fieri salutis, interfecit fratrem, et quae debuit tutari aureum vellus, tradidit insi- 25 diatori'. et rectum quidem historiae convenit; est enim planius: inclinatum vero magis certaminibus rhetoricis; convictivum vero ad arguendum accommodatius, dissolutum autem perorationibus sive conclusionibus; est enim passivum, id est affectus animi commovens.

DE VSV.

30 Vsus est, quem Graeci χρείαν vocant, commemoratio orationis ali- 8 cuius || vel facti vel utriusque simul, celerem habens demonstrationem, quae utilitatis alicuius plerumque causa profertur. usuum autem alii sunt orationales alii activi. orationales sunt quibus oratio inest sola, ut 'Plato dicebat Musas in animis esse ingeniosorum'; activi vero in quibus actus inest 35 solus, ut 'Diogenes, cum vidisset puerum indecenter agentem, pedisecum

9 explanandas *R* 10 autem quae dea ad *V* excitationem *PV* 12 per dissolutum per comparatiuum per rectum quidem *S* dissolutum comparatiuum rectum quidem *VPR* 17 qui alios *P* quae alios *R* 21 fratrem *om. VPS* 22 medea aetae dea filia *V* 26 conuictum uero *P* coniunctiuum uero (*corr.* quoque) *S* conuictiuum quoque *RV* 30 quem *P* quam *RVS* 33 actiui alii mixti ς : *τῶν δὲ χρειῶν αἳ μέν εἰσι λογικαὶ αἳ δὲ πρακτικαὶ αἳ δὲ μικταί h* 34 actiui uero *R* actiue uero *V* actiuae uero *S* actiuae *P* 35 pedissecum *P* pedisequum *S* pedissequum *corr.* pedisequum *R*

virga percussit'; vel mixti, si addas 'percussit dicens 'quare sic erudiisti?'' interest autem inter usum et commemorationem hoc, quod usus breviter profertur, commemorationes vero, quas *ἀπομνημονεύματα* Graeci vocant, longiores sunt. sententiae vero differt, quod sententia indicative profertur, usus vero saepe etiam per interrogationem et per responsionem; praeterea, 5 quod usus etiam in actu solet inveniri, sen|tentia vero in verbis tantum; et quoniam usus habet omnimodo personam quae fecit vel dixit, sententia vero sine persona dicitur. traduntur tamen differentiae usuum plures a 9 veteribus. alii enim sunt indicativi, alii interrogativi. sed nunc ad instans veniamus, hoc est ad operationem et ordinationem ad usus pertinentium 10 capitulorum. disponendum igitur sic. primum laus breviter dicatur eius qui dixit vel fecit, deinde expositio ipsius usus, hinc causa, ut 'Isocrates dicebat stirpem quidem doctrinae essse amaram, fructum vero dulcem'. laus 'Isocrates sapiens fuit', et producis pedetemptim locum. postea sequatur elocutio ipsius usus; non oportet tamen ipsum per se ponere, sed la- 15 tius eum interpretari. deinde a causa, 'maxima enim factorum per labo- 10 rem perfici solent, perfecta vero afferunt iucunditatem.' deinde utendum a contrario, 'nam vilissimae rerum non egent labore et finem taeterrimum habent, studiosissimae vero res ex contrario'. posthac a comparatione, 'quomodo enim agricolas oportet laborantes in terra accipere fructus, sic 20 etiam eloquentes'. deinde ab exemplo, 'Demosthenes inclusit sese in aediculis ad legendum et multo labore post accepit fructus, coronas || et praedicationes'. praeterea ab iudicio argumenteris, ut 'H e s i o d u s quidem dixit

virtutis sudorem di longe posuere; 25

alius poeta dixit 'laboribus vendunt dei nobis omnia bona.'' post omnia | inferes exhortationem, quod oportet parere illi qui dixit aut fecit.

DE SENTENTIA.

11 III Sententia est oratio generalem pronuntiationem habens, hortans ad aliquam rem vel dehortans vel demonstrans quale sit aliquid: dehortans 30 quidem, quomodo in illo Homerico, 'non oportet per totam noctem dormire consultorem virum' et in illo Virgiliano *; hortans vero, ut in illo, 'oportet pauperiem fugientem etiam latissimum pontum penetrare et ad scopulos adplicare praecipites'; demonstrans vero qualitatem rei, ut 'prospere enim agentes indigne occasionem accipiunt insipientes male faciendi.' 35 12 praeterea sententiarum aliae sunt verae, aliae verisimiles, aliae simplices,

1 uel mixtae *PRVS* mixti ς eruduisti *P* erudisti *RS* 2 commemorationem hoc *P* commemorationes hoc *RVS* 4 longiora sunt *PVS* sententia uero *VS* a sententia uero ς 6 solent *PRVS* 14 laus isocratis sapiens *PV* producens *S* 19 post hoc *VS* 20 oportet *om. P* 25 uirtuti *Ascens.* : uirtutis uiam asperam dii fecere *Ald.* sudore *S* dei *PRVS* 27 infers *P* 29 ad *om. S* 32 in illo Virgiliano heu nihil inuitis fas quemquam fidere diuis ς 35 indigni *PRVS* : *τὸ γὰρ εὖ πράττειν παρὰ τὴν ἀξίαν ἀφορμὴ τοῦ κακῶς φρονεῖν τοῖς ἀνοήτοις γίνεται h* insipienter *PRV* insipientem *S*

aliae coniunctae, aliae superlativae: verae quidem, ut 'non potest inveniri vita hominis carens molestia', et

nihil invitis fas quemquam fidere divis;

verisimiles autem, ut 'siquis cum malis conversatur libenter, numquam de 5 hoc interrogavi viro, sciens, quoniam talis est, quales illi cum quibus conversatur', et

una salus victis nullam sperare salutem;

simplices vero, ut 'possunt divitiae et clementes facere', et

quid non mortalia pectora cogis,
10 auri sacra fames?

coniunctae, *ut* 'non est bonum multos esse reges, unus rex sit', et

obsequium amicos, veritas odium parit;

superlativae, ut 'nihil aegrius terra pascit homine', et

fama malum, quo non aliud velocius ullum. |

15 operatio vero sententiae consimilis est meditationi usus, de qua superius 13 dictum est. provenit enim a laude brevi eius qui dixit, a simplici expositione ipsius sententiae, a causa, a contrario, a comparatione, ab exemplo, ab iudi||cio, a conclusione. sit autem sententia exempli causa 'non oportet per totam noctem dormire virum multis consulentem'. laudabis igi-20 tur eum qui dixit breviter: deinde simplici expositione eloqueris sententiam. ut 'non decet virum in summa potestate multis praesidentem ab occasu solis usque ad ortum opprimi somno': a causa, 'debet enim praeses sem- 14 per in curis esse, somnus vero curas omnibus aufert': a contrario; contrarium est enim rex et privatus, somnus et vigiliae; 'quomodo ergo mo-25 lestum *non* est, si privatus homo per totam dormiat noctem, sic intolerabile, si rex non vigiliis consulat curisque sibi parentium saluti': a comparatione, 'quomodo enim gubernatores, etsi ceteri dormiant, soli pro communi vigilant salute, sic oportet imperatores curare pro suis': ab exemplo, 'Hector enim noctu vigilans et curans speculatorem ad naves Graecorum 30 mittebat Dolonem': ab iudicio, ut 'Sallustius quoque hoc comprobat dicens 'sed multi mortales dediti ventri atque somno indocti incultique vitam sic uti peregrinantes transiere''. conclusio vero habet exhortationem plerumque, ut 'oportet et nos necessarias res suscipientes nimia cura vigiliisque eis consulere'.

1 superlatiuae ς supra relatiuae *PRVS* ὑπερβολικαί *h* 2 carens *om. P* 3 nihil] *Verg. Aen.* II 402 inuictis *V* quęquam *P* quēq; *S* 4 de hoc bene interrogaui ς 7 una] *Verg. Aen.* II 354 8 dementes *S* 9 quid] *Verg. Aen.* III 56 11 ut *om. PRVS* 12 obsequium] *Terent. Andr.* I 1, 41 13 supra relatiuae *PRVS* nihil egregius *P* 14 fama] *Verg. Aen.* IIII 174 qua *PVS* aliod *V* ullum] illud *S* 15 supra *S* 23 somnus enim curas affert *S* 24 et somnus et uigiliae *R* et somnus uigiliae *PVS* 25 non *om. PRVS, add.* ς : εἰ τὸν ἰδιώτην οὐδὲν δεινὸν δι' ὅλης τῆς νυκτὸς καθεύδειν *h* 26 consula curisque *V* consulat cuiusque *Ald.* 30 Sallustius] *Catil.* 2 31 indocti incultique *om.* ς 32 sicut *P* : sicuti pecudes *Ascens.* 34 eis *om. P*

DE REFVTATIONE, QVAM GRAECI *ΑΝΑΣΚΕΥΗΝ* VOCANT.

15 V Refutatio est improbatio propositae rei, confirmatio vero ex contrario comprobatio. quae vero planis|sime sunt falsa vel vera, nec refutanda sunt nec confirmanda, quales sunt fabulae Aesopiae vel historiae indubitabiles. oportet enim refutationes et confirmationes de illis rebus fieri, quae ancipitem adhibent opinionem. refutandum igitur ab incerto, ab incredibili, ab impossibili, ab inconsequente, ab indecente, ab incommodo: ab incerto, ut 'incertum erat tempus, in quo Narcissum fuisse dicunt'; ab incredibili, 'incredibile est Arionem malis affectum voluisse canere'; ab impossibili, 'impossibile erat Arionem a delphino servari'; ab inconsequente, quod et contrarium || dicitur, ut 'contrarium erat voluisse perdere libertatem eum qui eam servasset'; ab indecente, 'indecens erat Apollinem, cum sit deus, mulieri voluisse iungi mortali'; ab incommodo, cum dicimus, quod neque prodest haec audire. confirmes vero a contrariis.

DE LOCO COMMVNI.

16 VI Locus communis exaggerationem habet manifestae rei, quasi argumentationibus iam peractis. non enim quaerimus in hoc, an iste sacrilegus vel vir fortis, sed rei convictae et manifestae exaggerationem facimus, cui tamen legibus sit supplicium definitum vel praemium. dicitur autem communis locus, quia convenit contra omnem verbi causa sacrilegum vel etiam, ut quibusdam placet, pro omni viro forti. oportet autem sic | progredi, per inquisitionem contrarii, deinde ponere ipsam rem, post comparationem, quam sequitur sententia; post eam coniecturaliter praeteritam vitam criminis a praesentibus; dehinc amoveas misericordiam per capitula quae finalia dicuntur, id est utili iusto legitimo honesto et similibus, et per demonstrationem ipsius rei actae. principia enim in loco communi pure non in-17 venis, sed usque ad formulam quandam serventur. et ut exemplo tibi manifestum fiat, sit locus communis contra sacrilegum. principia igitur dicenda sunt usque ad formulam hoc modo, 'omnis equidem oportet maleficos homines in odio esse vobis, iudices, maxime vero eos qui contra deos aliquid audent'. secundum quasi principium, 'ergo si vultis facere ut ceteri quoque sint pessimi, isti concedite; sin hoc minime placet, suppliciis istum adficite meritis'. tertium, 'videtur enim reus in periculum duci solus, re autem vera vos quoque in discrimen maximum venitis. contemptio enim iuris iurandi et fidei religionisque violatio nescio an minores habeat sacrilegio poenas'. || post has igitur formulas principii, antequam in ipsam rem veniamus, de contrario est dicendum, quod leges constituerunt prudentissime deos placare aris, templa eis devoverunt, donariis ornaverunt, hostiis honestaverunt, festis diebus, reditibus celebraverunt; et inferes etiam

12 apollonem *S* 13 iungere *R* 24 amoues *S* amoueas *P* 29 oms *V* oms *PRS* 31 maximae *S* 35 habeat ς debeat *PRVS* ἔχει *h* 39 infers *VP* inferi *corr.* infers *S*

approbationem tractando causam, quod iustissime haec leges constituerunt: 'deorum enim placatorum providentia custoditur salva res publica, violatorum vero proditione corrumpitur'. sic progredere ad propositum, 'quae cum ita sint, iste quid est ausus facere?' et expones rem, non quasi docens, 18
5 sed quasi exaggerans, quod universae nocuit civitati, et communibus et privatis rebus, et 'timendum ne tale scelus consequatur sterilitas frugum, ne hostium superemur armis' et similia. post haec ad comparationes venies, | quod homicidis multo est iste peior: 'quanta vero sit differentia, ex laesis conicere possumus. homicidae enim contra homines audent, sa-
10 crilegus autem in ipsos sceleratam exercet audaciam deos. tyrannis iste simillimus, sed tamen et illis non omnibus, sed pessimis omnium. illorum enim facinus est saevissimum, quod sacratas deis divitias auferunt'. a maiore vero ad minus comparationes per increpationem induces, ne minuere crimen videaris, ut 'non est iniquissimum furem quidem vel iniuriosum
15 supplicio adfici, sacrilegum vero absolvi?' licet autem etiam praeteritam 19 eius vitam a praesenti criminari, quod a parvis coepit et ad hoc pessimum facinus progressus est: 'ergo non solum sacrilegum, sed etiam furem atque effractorem et adulterum habetis'. excuties etiam sententiam, per quam venit *ad* tale peccatum, quod nolens [ingenuus] ingenue laborare vel arando
20 cibum adquirere per sacrilegia vult divitias quaerere. praeterea a consequentibus, quod per hunc deminuta maiestas templorum, infamati sacerdotes, segniores ad offerendum ornamenta delubris redditi cives. utere autem etiam amotione misericordiae. amove|tur autem misericordia finalibus capitulis, id est iusto utili possibili decenti et descriptione ipsius iniuriae,
25 ut 'non istum mihi attendatis, qui nunc lacrimat ante vestrum conspectum, sed illum contemnentem deos, adeuntem fana, evellentem fores, auferentem donaria sacrorum'. et post omnia perores in exhortationem desinens, 'quid moramini? quid cogitatis de eo qui iam pridem omnibus videtur esse damnatus?'

30 DE LAVDE.

Laus est expositio bonorum, quae alicui accidunt personae vel com- VII 20 muniter vel privatim, com|muniter, ut laus hominis, privatim, ut laus Socratis. laudamus tamen etiam res, ut iustitiam, et muta animalia, ut equum, nec non etiam arbores et semina et montes et fluvios et similia. scien-
35 dum autem, quod et laus et vituperatio sub uno eodemque genere referuntur demonstrativo, quod ex eisdem locis utraque proficiscuntur. quid autem 21 interest inter has et locum communem? videntur enim in quibusdam ni-

1 aprobationem *PV* abprobationem *S* 4 exponis *PRS* 6 sterelitas *PS* 7 et cetera similia *P* 9 coniecere *S* 13 conparationem *P* 18 etiam] enim *P* per quam uenit tale *VS* per quem uenit tale *R* per quam ueniet tale *P* : ad *add.* ς : *ἀφ' ἧς ἦλθεν ἐπὶ τοῦτο h* 19 ingens ingenue *PVS*, *om.* ς 20 ad consequentibus *V* 21 dimminuta *R* imminuta ς 23 admonitione *R* ammotiones *S* ammonitię *P* 26 fors *PV* frons *S* 27 ut post *V* 28 esse *om. R* 30 quod et ex *PV*

mium esse coniunctae. hoc, quod in loco communi pro viro forti dicentes eo consilio dicimus, ut praemium petamus; laus autem per se testimonium virtutis habet. loca vero laudis vel vituperationis haec sunt, gens, ut Latinus Graecus, civitas, ut Romanus Atheniensis, genus, ut Aemilianus Alcmaeonides. | dices autem etiam, siquid *in* nascendo evenit mirum, ut ex 5 somniis vel signis vel huiuscemodi quibusdam praenuntiationibus. deinde sequitur victus, quomodo in Achille, quod medullis leonum pastus est et apud Chironem; hinc educatio, quomodo eruditus est. nec non etiam natura animi corporisque tractetur, et eorum utrumque per divisionem. dices enim de corpore quidem, quod pulcher, quod magnus, quod citus, quod 10 fortis; de animo vero, quod iustus, quod moderatus, quod sapiens, quod strenuus. postea laudabis a professionibus, id est quod officium professus 22 est philosophum vel || rhetoricum vel militare, in omnibus autem est exquisitissimum de gestis dicere, ut militarem vitam degens quid in ea gessit. laudabis etiam vel vituperabis extrinsecus, id est a cognatis amicis divitiis 15 familia fortuna et similibus. praeterea et a tempore, quantum vixit, multum vel parvum: utrumque enim occasiones laudis vel vituperationis praebet. ad haec a qualitate mortis, ut pro patria pugnans, vel siquid mirabile in ipsa morte evenit, vel etiam ab eo qui illum interfecit, ut Achilles ab Apolline interfectus. et exquires etiam quae secuta sunt post mortem, 20 si certamina in honorem eius sunt celebrata, quomodo Patroclo ab Achille et Anchisae ab Aenea; | si oraculum aliquid datum est de ossibus eius, quomodo de Oreste et Palinuro; si filios habuit laudabiles, quomodo Achil-23 les Pyrrum. maximam vero occasionem in huiuscemodi orationibus suppeditant comparationes, quas pones in quo loco tempus admoneat. consimi- 25 liter tamen muta quoque animalia quomodo convenit. et a loco in quo nascuntur laudentur et a deis, in quorum sunt tutela, ut columba Veneri, equus Neptuno dicitur esse consecratus. praeterea dices, quomodo pascitur, qualem habeat animum, quale corpus, quid opus aut quid utilitatis, quale spatium temporis vitae. nec non etiam comparatione et omnibus acci- 30 dentibus locis uteris. res autem laudes ab inventoribus, ut venationem Diana invenit et Apollo, et ab his qui ea usi sunt, heroes venationibus utebantur. maxima autem facultas in huiuscemodi rerum laudationibus datur ex contemplatione eorum qui eas res affectant, quales sunt tam animis quam corporibus, ut venantes fortes audaces acuti integri corporibus. hinc non 35 ignores, quomodo etiam deos debeas laudare. similiter arbores a loco in quo gignuntur et a deo in cuius sunt tutela, *ut* oliva Minervae, láurus

1 coniecta *P* 3 loco uero *VS* 5 in *om.* *PRVS* euenit uirum ut ex somnus *P* euenit uirū uel exōnus *V* euenit uirum uel ex $\overset{s}{\text{omnis}}$ *S* euenit $\overset{\text{ł uiro}}{\text{uerum}}$ uel ex somniis *R* euenit uiro uel ex somniis ς: ἐρεῖς δέ τινα καὶ ἅ περὶ τὴν γένεσιν συνέπεσεν ἄξια θαύματος, οἷον ἐξ ὀνειράτων *h* 7 leonis *P* 13 rethoricorum *S* militarē ominibus *V* militare omnibus *PRS* 16 fortunis *RVS* et similia *S* 17 occasionem *P* 19 morte uenit *VS* 25 ammoneat *V* 29 qđ opus *R* 37 ut *om.* *PRVS*

Apollini; et a pastu, quomodo pascuntur, et si multa cura egent, id mireris, sin parva, id quoque lau|dabis. dices autem, quomodo de corpore, sta- 24
turam pulchritudinem pullulationem, quomodo de mali arbore, et quid utile habeat, in quo maxime morandum. comparationes autem ubique assumen-
5 dae. quin-etiam urbium laudes ex huiuscemodi | locis non difficulter adquires. dices enim de genere, quod indigenae, et de victu, quod a deis nutriti, et de eruditione, quod a deis eruditi sunt. tractes vero, quomodo de homine, quali sit structura, quibus professionibus est usa, quid gesserit?

DE COMPARATIONE.

10 Comparatio est vel similium vel diversorum vel minorum ad maiora VIII 25
vel maiorum ad minora collatio. et ea usi sumus etiam in communi loco, augentes per comparationem crimina. assumitur tamen etiam in laude et in vituperatione eiusdem rationis causa. quoniam tamen doctissimi oratorum ea quoque per se praeexercitatione sunt usi, dicamus etiam de hac.
15 procedentes igitur per loca laudationis comparamus et urbem urbi, ex qua sunt viri, et genus generi et victum victui et professiones professionibus et gesta gestis et quae accidunt extrinsecus et diversos mortis modos et quae eam sunt consecuta. similiter si arbores compares, conferes etiam 26
praesidentia eis numina et loca, in quibus nascuntur, et fructus et utili-
20 tatem et similia. res quoque si compares, dices, qui primi eas invenerunt, et eos conferes; praeterea qualitatem animi et corporis. idem tibi sit praeceptum in reliquis. sic enim vel in omnibus vel in plerisque similia ostendimus quae comparamus. est autem quando alterutrum praeponimus comparando; est autem quando | alterutrum vituperantes alterutrum laudamus,
25 ut si comparemus iustitiam et divitias. fit autem comparatio etiam ad melius, ut si laudans Vlixem compares illum Herculi, minorem similem maiori virtuti|bus volens ostendere. exigit autem huiuscemodi locus fortem oratorem et callidum et celerem, ut agiles possit facere saepe transitiones.

DE ALLOCVTIONE.

30 Allocutio est imitatio sermonis ad mores et suppositas personas ad- VIIII 27
commodata, ut quibus verbis uti potuisset Andromache Hectore mortuo. conformatio vero, quam Graeci προσωποποιίαν nominant, est quando rei alicui contra naturam datur persona loquendi, ut Cicero patriae et rei publicae in invectivis dat verba. est praeterea simulacri factio, quam Graeci
35 εἰδωλοποιίαν dicunt, quando mortuis verba dantur, quod facit Cicero pro

1 apolloni *V* appolloni *S* apollinis ς 2 sint parua *PS* si sint parua ς 3 pullationem *P* 8 qualis sit *PR* qualis *S* qđ gesserit *S* 10 diuersorum ς diuersarum *PRVS* 11 collectio *S* 12 in laudem eiusdem *P* 23 est autem quando
.i. praeponimus uituperantes conparando
alterutrum praeponimus comparando. est autem quando alterutrum uituperantes alterum laudamus *et in margine* quando alterutrum laudamus *R* est autem quando alterutrum uituperantes alterutrum laudamus *S* 25 si *om.* *V* 26 comparem *RVS* 28 calidum *P* 33 in invectivis] *in Catil.* I 7, 18 34 fictio *R*

Caelio, verba dans Appio Caeco contra Clodiam. fiunt autem allocutiones et finitarum et infinitarum personarum: *infinitarum*, ut quibus verbis uti potuisset aliquis ad suos profecturus a patria; finitarum vero, ut quibus verbis uti potuisset Achilles ad Deidamiam profecturus ad bellum Troianum.

28 allocutionum vero quaedam sunt simplices, quando supponitur aliquis ipse 5 per se loquens; quaedam duplices, quando ad alios loquitur: per se quidem, ut quibus verbis uti potuisset Scipio victor revertens; ad alios vero, ut quibus verbis uti potuisset Scipio post victoriam ad exercitum. | ubique autem servanda est proprietas personarum et temporum. alia sunt enim verba iuvenis, alia senis, alia gaudentis, alia dolentis. sunt autem quae- 10 dam allocutiones morales, quaedam passionales, quaedam mixtae. passionales sunt, in quibus passio, id est commiseratio perpetua, inducitur, ut quibus verbis uti potuisset Andromache mortuo Hectore; morales vero, in quibus obtinent mores, ut quibus verbis uti potuisset rusticus, cum primum aspexerit navem; mixtae, quae utrumque habent, ut quibus verbis uti 15 potuisset Achilles interfecto Patroclo. habet enim et passionem funeris amici et morem de bello cogitantis. sed operatio procedit per tria tempora et in||cipit a praesentibus, recurrit ad praeterita et transit ad futura. habeat autem stilum suppositis aptum personis.

DE DESCRIPTIONE. 20

29 X Descriptio est oratio colligens et praesentans oculis quod demonstrat. fiunt autem descriptiones tam personarum quam rerum et temporum et status et locorum et multorum aliorum: personarum quidem, ut apud Virgilium

> virginis os habitumque gerens et virginis arma 25
> Spartanae;

rerum vero, ut pedestris proelii vel navalis pugnae descriptio; temporum autem, ut veris aestatis; status, *ut* pacis vel belli; locorum, ut litoris campi montium urbium. potest autem et commixta esse demonstratio, ut, siquis describat nocturnam pugnam, simul et tempus et rem demonstrat. 30 conemur igitur res quidem describere ab ante factis, et | quae in ipsis eveniunt vel aguntur, ut, si belli dicamus descriptionem, primum quidem ante bellum dicere debemus dilectus habitos, sumptus paratos, timores qui fuerunt; hinc congressus, caedes, mortes, victorias, laudes victorum, illo-

30 rum vero qui victi sunt lacrimas, servitutem. sin vero loca vel tempora 35 vel personas describamus, habebimus aliquam et a narratione, de qua su-

1 pro Caelio] 14, 34 2 infinitarum *altero loco om.* *PRVS* ut — 3 vero *in marg. add.* *R* 3 aliquid ad suos *P* ad suos aliquis *RVS* : ad suos — 4 potuisset *in marg. add.* *S* ut *ante* quibus *om.* *VS* 12 passiones id est miserationes perpetuae inducuntur *P* indicitur *V* 13 Andromache — 14 potuisset *om.* *S* 17 prodit *PVS* 21 praestans *P* 24 apud Virgilium] *Aen.* I 315 28 ueris uel aestatis *P* : ueris et statis status *V* ut *ante* pacis *om.* *PRVS* 32 uel aguntur ut si uel aguntur ut si (usibi *V*) belli *PVS* 33 dilectos *PRVS* delectus ς 36 et narrationi *V*

pra docuimus, et a bono vel utili vel laudabili rationem. virtus autem descriptionis maxime planities et praesentia vel significantia est. oportet enim elocutionem paene per aures oculis praesentiam facere ipsius rei et exaequare dignitati rerum stilum elocutionis. si clara res est, sit et oratio
5 similis; sin summissa, huic quoque aptetur qualitas verborum. sciendum autem, quod quidam non posuerunt descriptionem in praeexercitamentis, quasi praeoccupatam et in fabula et in narratione: in illis enim quoque describimus et loca et fluvios et personas et res. sed quoniam eam quoque quidam eloquentissimorum tradidere inter praeexercitationes, non in-
10 congruum est eos imitari. ||

DE POSITIONE.

Positio est deliberatio alicuius rei generalis ad nullam personam certam pertinens vel aliam partem circumstantiae, ut si tractemus, an navigandum, an ducendum uxorem, an philosophandum, non addentes cui, sed 31 XI
15 ipsam rem per se et per accidentia ei requirentes; ut an illa res sit facienda, quam facientibus | solet illud et illud accidere. quodsi finitam assumamus personam et sic deliberemus, non positio iam sed suppositio est, quae magis ad controversias pertinet. sunt igitur positionum aliae civiles, aliae 32 privatae: civiles quidem, quae communibus et ad civitatem pertinentibus
20 subiacent opinionibus, ut an rhetoricae dandum studium, et his similia; non civiles vero vel privatae, quae sunt propriae aliquarum disciplinarum et eas profitentium, ut an pilae formam habeat mundus, an multi sint mundi, an ignis sit sol. hae enim quaestiones ad philosophos pertinent. nam oratores in aliis sunt exercendi. nominaverunt autem quidam has
25 activas, illas inspectivas sive intellectivas. hae enim possunt agi, illarum autem finis est inspectio sive intellectus. est autem inter locum communem et positionem hoc, quod locus communis convictae et manifestae rei est exaggeratio, positio autem dubiae rei quaestio. positionum autem aliae 33 sunt simplices, aliae ad aliquid comparantur et duplices videntur esse. si
30 enim dicamus, an luctatione exercendum, simplex positio; sin autem luctatione exercendum an agri cultura, duplex. oportet enim ab altero dehortari in alterum hortantem. dividuntur autem positiones capitulis quae finalia nominantur, id est iusto utili possibili decenti, ut 'iustum est ducere uxorem et quod a parentibus accepimus reddere vitae'; quod prodest,
35 'multa enim ex nuptiis accidunt solacia'; quod possibile, 'a similibus enim facile possumus ducere'; quod de|ſcet non more ferarum degere. hoc modo confirmes, refutes autem ex contrariis, nec non etiam incidentes obiectiones reprobes. in peroratione vero hortationibus uteris et communibus omnium moribus hominum. |

2 maxima *S* 5 sciendum quoque quod *P* 8 descripsimus *R* 9 praeexercitamenta *P* 13 uel aliquam partem ς 14 audentes *PV* audientes *S* 20 his *om. R* 30 simplices *P* 32 finalia dicuntur *P* 33 et iustum *V* 38 uteris ς horteris *PRVS*

DE LEGIS LATIONE.

34 XII Legis quoque lationem in praeexercitationibus ponunt. et quoniam etiam in negotiali et lationes legum et accusationes *, utuntur quaestione. differentiam autem hanc esse dicunt, quod in negotiali circumstantia est, in praeexer||citatione vero non est; ut fert aliquis vendendos esse honores 5 sine tempore et sine reliquis circumstantiae partibus. dividitur autem manifesto legitimo iusto utili possibili decenti: manifesto, ut apud Demosthenen 'facile est id omnibus discere et cognoscere, simplicia et manifesta esse iura legum'; legitimo, si dicamus, quod contra veteres leges; iusto, quando dicimus, quod et contra naturam et contra mores; utili, quando 10 dicimus, quod et nunc et in futurum laedit; possibili, quando dicimus, quod neque potest fieri; decenti, quando dicimus, quod inglorium est.

2 et *ante* quoniam *om.* *RVS* 3 negotiari *S* et lationis legum et accusationis utuntur *PRVS* et lationibus legum et accusationibus utuntur ς ἐπεὶ δὲ καὶ ἐν πραγματικῇ νόμων θέσει; καὶ κατηγορίαι ἐμπίπτουσαι ποιοῦσι ζήτησιν, διαφορὰν ἐκείνην φασίν *h*. *lacunam indicavi, qua vocabuli* ἐμπίπτουσαι *interpretatio excidisse videtur*: *fortasse* accusationes accidunt 4 differentiam — 5 non est *in marg. add.* *R*
6 diuiduntur *R* 12 PRISCIANI SOPHISTAE ARS PRAEEXERCITAMINUM SECUNDUM HERMOGENEN UEL LIBANIUM EXPLICIT FELICITER *RV* EXPLICIT *P*

PRISCIANI

INSTITVTIO

DE NOMINE ET PRONOMINE ET VERBO.

C codex Parisinus 7498

c eiusdem codicis manus secunda

ς editiones interpolatae, ex quibus adhibitae sunt hae,

editio princeps (Veneta) a. 1470

editio Ascensiana Parisiis a. 1516

editio Aldina Venetiis a. 1527

PRISCIANI INSTITVTIO DE NOMINE PRONOMINE ET VERBO.

Omnia nomina, quibus Latina utitur eloquentia, quinque declinationi- I 1
bus flectuntur, quae ordinem acceperunt ab ordine vocalium formantium
5 genetivos. prima igitur declinatio est, cuius genetivus in ae diphthongon
desinit, ut hic poeta huius poetae; secunda, cuius in i productam supra
dictus finitur casus, ut hic doctus huius docti. tertia in is brevem, ut
hic pater huius patris; quarta in us productam, ut hic senatus huius se-
natus; quinta in ei divisas syllabas, ut hic meridies huius meridiei.
10 Habet ergo primae declinationis nominativus litteras quidem termina- 2
les duas, a et s, terminationes vero tres, a as es productam, ut haec syllaba
huius syllabae, hic Aeneas huius Aeneae, hic Anchises huius Anchisae. in a ||
desinentia, seu Graeca sunt seu Latina, masculina vel feminina vel communia
primae sunt declinationis, ut hic citharista huius citharistae, hic scriba huius
15 scribae, haec Calliopea huius Calliopeae, haec regina huius reginae, hic et haec
advena huius advenae. excipiuntur una ulla nulla sola tota alia utra altera,
quae pronominum declinationem habent in ius terminantium genetivum,
quomodo ea quae composita sunt, aliqua nequa siqua. neutra vero in a 3
Graeca sunt et tertiae declinationis: genetivus enim Graecus τος in tis con-
20 vertit apud nos, ut hoc poema huius poematis, hoc emblema huius em-
blematis, hoc toreuma huius toreumatis. litterarum enim nomina indecli-
nabilia sunt tam apud Graecos quam apud Latinos et neutra, ut alpha
beta, a b. in as vero vel in es desinentia Grae||ca, quae apud Graecos
in ου diphthongon | vel in α terminant genetivum, primae sunt declinationis
25 apud Latinos, ut ὁ *Λυσίας τοῦ Λυσίου* hic Lysias huius Lysiae, ὁ *Ἄντας
τοῦ Ἄντα* hic Antas huius Antae, ὁ *Πριαμίδης τοῦ Πριαμίδου* hic Pria-
mides huius Priamidae. sciendum est autem, quod, si patronymicorum
formae inveniantur propria, secundum tertiam magis veteres declinationem

1 INCIPIT INSTITVTIO PRISCIANI GRAMMATICI DE NOMINE ET PRONOMINE ET UERBO ET PARTICIPIO ET UERBIALIBUS NOMINIBUS *C* 16 utra neutra altera *cς* : neutra *om. C, inter composita pronomina posuit Priscianus p.* 678 : *cf. p.* 1278 21 enim] uero ς : *cf. Priscian. p.* 680 25 ut anchises huius anchisae *ἀγχίσης ἀγχίσου*, hic lysias huius lysiae *λυσίας λυσίου*, hic aeneas huius aeneae *αἰνείας αἰνείου*, hic priamides ς

proferunt, ut hic Thucydides huius Thucydidis, hic Euripides huius Euri-
4 pidis. similiter proferunt eiusdem terminationis barbara, ut hic Tigranes
huius Tigranis, hic Mithridates huius Mithridatis, hic Ariobarzanes huius
Ariobarzanis. et in aliis tamen quibusdam idem fecisse inveniuntur.

Secunda declinatio terminales habet litteras tres, r s m, terminationes 5
vero sex, er ir ur us eus um, ut sacer sacri, vir viri, satur saturi, magnus magni,
5 Tydeus Tydei, templum templi. in er desinentia, si a Graecis sint ρος in er
convertentibus apud nos, et quae ex se faciunt feminina in a desinentia et quae
s et t ante er habent, nisi sint possessiva, secundae sunt declinationis. ut
hic Menander huius Menandri, Alexander Alexandri, tener teneri, sacer sa- 10
cri (faciunt enim tenera sacra), hic oleaster huius oleastri, apiaster apia-
stri. excipitur hic sequester huius sequestris, quod, quamvis tertiae de-
clinationis invenitur, tamen femininum in a facit, haec sequestra, quamquam
vetustissimi et secundae declinationis rationabilius protulerunt, hic sequester
6 huius sequestri. alia vero omnia in er desinentia tertiae sunt declinationis, 15
ut hic pater huius patris, haec mulier huius mulieris, hic et haec pauper
huius pauperis, hoc tuber huius tuberis. excipiuntur puer pueri, gener ge-
neri, socer soceri, fiber fibri, cancer cancri, liber libri, culter cultri, Hi-
ber, coluber, aper, faber. in ir duo inveniuntur masculina secundae decli-
nationis, ut hic Trevir huius Treviri, quod est || gentile, et hic vir huius viri 20
et ex eo composita. praeterea neutra duo inveniuntur, unum tertiae decli-
nationis, hoc Gaddir huius Gaddiris, nomen civitatis, et hoc ir, quod Graeci
θέναρ dicunt, indeclinabile. in ur unum, cuius femininum in a desinit,
7 invenitur secundae declinationis, hic satur saturi. alia vero omnia ter|tiae
declinationis, ut hic fur huius furis, hic furfur huius furfuris πίτυρον, hoc 25
sulphur huius sulphuris. in us correptam desinentia s vel t vel x antece-
dentibus, si sint rerum incorporalium vocabula, masculina sunt et quartae de-
clinationis, ut hic risus huius risus, hic visus huius visus, tumultus, metus,
luxus, sexus. similiter quartae sunt quae ex his componuntur, ut hic se-
natus a senibus *et* natu huius senatus, et quae cognominatim his prolatis 30
fixa sunt, ut hic magistratus ἡ ἀρχὴ καὶ ὁ ἄρχων huius magistratus, hic exer-
citus ὁ στρατὸς καὶ ἡ γυμνασία huius exercitus, hic saltus ἡ πήδησις καὶ ἡ
8 νάπη huius saltus. eiusdem praeterea declinationis sunt, quae, cum sint
fixa, in tus desinunt aliqua praecedente consonante in eadem syllaba ante
t posita, ut hic fluctus huius fluctus, hic caestus huius caestus, hic rictus 35
huius rictus. excipitur lectus ἡ κλίνη lecti: nam mustus facit musta. simi-

3 hic metridates huius metridatis hic ariobazanes huius ariobazanis *C* 4 et in aliis tamen quibusdam graecis auctoritate idem fecisse inueniuntur ut hic orontes huius orontis ς 7 ρος] ros *C* 18 Hiber *Priscianus p.* 698, inber *esse videbatur in C*: Hiber — faber *om.* ς 21 composita nomina duumuir triumuir seminir leuir ς 22 hoc gadir huius gadiris *C* 25 ut hic furfur huius furfuris τὰ πίτυρα, hic et haec fur huius furis φωρ φωρός, hoc sulfur sulfuris, quod graece θεῖον ἄπυρον dicitur ς 30 a senibus natu *C* 32 hic saltus ΗΠΙΔΗϹΙϹ ΚΑΙΟΝΑΠΗ *C* 33 declinationis q******** sunt quae *C* declinationis quaedam sunt quae ς

liter quartae sunt declinationis quae per syncopam a supra|dictis incorporalibus proferuntur, ut portatus portus, artatus artus, arcitus a verbo arceo arcus, laqueatus lacus; vultus quoque ipsa res esse videtur a verbo volo, quomodo a colo cultus. alia vero omnia supra dictae terminationis nomina 9
5 masculina secundae declinationis sunt, ut hic bonus huius boni, Homerus Homeri, ventus venti, quamvis videatur hoc quoque simile esse incorporali, quod a venio verbo nascitur, a quo composi||tum adventus; sanctus sancti, somnus somni. excipiuntur gradus, sinus, currus, ficus, vitium corporis, et tonitrus cornus, quae etiam neutra sunt in u desinentia, et unum tertiae
10 declinationis, hic lepus huius leporis. nam penus et specus tam masculini quam feminini et neutri generis inveniuntur et secundae et tertiae et quartae declinationis, ut hic et haec penus huius peni et hoc penus penoris et hoc penum peni et hoc penu huius penu. similiter hic et haec specus 10 huius speci et hoc specus huius specoris et hoc specum huius speci et hoc
15 specu huius specu. in us correptam desinentia feminina, si sint propria vel appellativa | Graeca in $o\varsigma$ apud Graecos desinentia vel arborum nomina, secundae sunt declinationis, ut haec Tyrus huius Tyri, Cyprus Cypri, Arctus Arcti, Pylus Pyli, cupressus cupressi, arbutus, alnus. excipiuntur quinque, quae tam quartae quam secundae inveniuntur, ut quercus, laurus, pinus,
20 cornus, ficus, et unum tertiae, Venus Veneris. alia vero in us correptam 11 desinentia feminina quartae sunt declinationis, ut haec manus huius manus, nurus, socrus, porticus, anus. excipiuntur alvus alvi, humus humi, et haec domus huius domi vel domus, et haec colus huius coli vel colus. neutra in us desinentia seu productam seu correptam tertiae sunt et in ris
25 terminant genetivum, ut ius iuris, plus pluris, munus muneris, pondus ponderis, corpus corporis, pectus pectoris, maius, minus. excipiuntur 12 pelagus pelagi, quod Graecum est, et vulgus vulgi [quod masculinum est] et virus viri et pus indeclinabile. in us correpta communia duo inveniuntur tertiae declinationis, ut hic et haec et hoc vetus veteris, Ligus Liguris,
30 quod est gentile, et duo monosyllaba, quae producuntur in nominativo, ut hic et haec sus suis, grus gruis: nam mus muris epicoenon est, quod a Graeco $\mu\tilde{\upsilon}\varsigma$ mutavit υ in u longam. nullum enim Latinum masculinum in us productam desinit. Graeca igitur in us productam de||sinentia, si apud 13 Graecos in $\delta o\varsigma$ finiunt genetivum, apud Latinos $\delta o\varsigma$ in dis convertunt per
35 eundem casum, ut ὁ Οἰδίπους τοῦ Οἰδίποδος hic Oedipus huius Oedipodis, ὁ Μελάμπους τοῦ Μελάμποδος hic Melampus huius Melampodis. Latina vero, quae in supra dictam syllabam us productam desinunt, sine dubio feminina sunt et tertiae declinationis, ut haec servitus huius servitutis, senectus, virtus, iuventus, tellus, salus, palus. sed et de eorum et aliorum

2 portatus portus, certatus certus, artatus artus ς 12 ut hic penus huius peni, et hoc penum huius peni et hoc penus huius penoris et hoc penu huius penu ς 15 feminina *om. C, add.* cς : *cf. Priscian. p.* 717 18 pilus pili *C*: pyrus ri, cupressus si, pylus li ς 27 quod et masculinum est ς: *cf. Priscian. p.* 722 29 hoc *ante* vetus *om. C, add.* ς 35 hic oedippus huius oedippodis *C* 37 dissinit *C*

nominum ultimis et paenultimis syllabis genetivorum latius in libro sexto 14 de nomine docuimus. in eus desinentia Graeca sunt et secundae declinationis, ut hic Tydeus Tydei, Orpheus Orphei, Oileus Oilei. in um omnia secundae declinationis sunt, ut hoc templum huius templi, Palladium Palladii. 5

15 Tertia declinatio habet terminales litteras decem, a e o c l n r s t x, ut *hoc toreuma hoc monile haec virgo*, hoc lac huius lactis, hic sol, hoc nomen, hic orator, haec civitas, hoc caput, hic et | haec et hoc felix. in a neutra et in e correptam et in o omnia tertiae sunt declinationis, ut hoc toreuma huius toreumatis, hoc monile huius monilis, sedile, ovile, hic 10 16 Cato, haec virgo, hic et haec homo. excipitur hoc cepe, quod aptoton est; dicitur tamen et haec cepa huius cepae. in c vel l vel n vel t vel x desinentia omnia tertiae sunt declinationis, ut hoc allec huius allecis (genus est piscis), consul consulis, Titan Titanis, sinciput sincipitis, fallax fallacis. in r desinentia, si non sint secundae declinationis, de qua supe- 15 rius docuimus, sine dubio tertiae sunt declinationis, ut hic Bostar huius Bostaris, agger aggeris, haec soror hic et haec felicior, hic et haec *et hoc* 17 memor, hoc laquear huius laquearis. in s vero desinentia quinque declinationibus flectuntur. per antecedentes igitur vocales ea discernamus. in as desinentia Latina quidem omnia tertiae sunt declinationis, Graeca vero 20 quae in ος terminant genetivum apud Graecos, ut hic Maecenas huius Maecenatis, hic Arpinas huius Arpinatis, haec pietas huius pietatis, hic Atlas || huius Atlantis, haec Pallas huius Palladis. in es correptam omnia tertiae sunt declinationis, ut hic miles huius militis, haec seges huius segetis, hic 18 et haec et hoc teres huius teretis. in es productam desinentia Graeca 25 quidem, quae genetivum Graecum in ους vel in εος terminant, tertiae sunt declinationis, ut ὁ Ἑρμογένης τοῦ Ἑρμογένους hic Hermogenes huius Hermogenis, ὁ Ἐτεοκλῆς τοῦ Ἐτεοκλέος hic Eteocles huius Eteoclis; Latina vero, si ante es i habuerint, quintae sunt declinationis, ut haec facies huius faciei, haec series huius seriei, haec dies huius diei. excipitur haec 30 quies huius quietis, cuius compositum haec requies huius requietis et re- 19 quiei facit genetivum. alia vero omnia tertiae sunt declinationis, ut hic Vlixes huius Vlixis, hic verres huius verris, haec caedes huius caedis, haec nubes huius nubis, hic et haec heres huius heredis, hic et haec locuples huius locupletis. excipiuntur haec res huius rei, haec spes huius spei, 35 fides fidei, plebes plebei, quod et plebs plebis dicitur. in is omnia tertiae sunt declinationis, ut hic collis huius collis, hic Samnis huius Samnitis, haec Neapolis huius Neapolis, haec lis huius litis, hic et haec utilis huius utilis, hic et haec dis ditis. in os quoque omnia Latina et in os pro-

3 oileus oilei ϛ oleus olei *C* 7 hoc toreuma — virgo *om.* *C* hoc toreuma tis, hoc monile lis, hic et haec virgo nis ϛ 16 hoc bostar huius bostaris ϛ 17 et hoc *om.* *C* 18 in es uero dissinentia *C:* in es uero desinentia quintae declinationis inueniuntur ϛ 27 ut ο ΗΡΜΟΓΙΝΗC ΤΟΥ ΗΡΜΟΓΙΝΟΥC hic ermogines huius ermoginis ο ΕΤΕΟΚΛΗC ΤΟΥ ΕΤΕΟΚΛΗΟC *C*

ductam vel ys Graeca tertiae sunt declinationis, ut hic flos huius floris, hic nepos huius nepotis, haec dos huius dotis, hic et haec custos huius custodis, hic heros huius herois, haec Erinys huius Erinyis. sed de paenultimis eorum et aliorum omnium in sexto libro de nomine invenies latius, 5 ut supra dictum est. in aes vel in aus diphthongos desinentia et omnia quae in duas consonantes desinunt tertiae sunt declinationis, ut hic praes huius praedis, hoc aes huius aeris, haec fraus huius fraudis, haec laus huius laudis, haec arx huius arcis, haec ars huius artis, hic mons huius montis.

10 Quarta declinatio duas habet terminationes, us et u; in us quidem 20 masculinorum et femininorum, in u vero neutrorum, ut hic vultus huius vultus, haec manus huius manus, hoc genu huius genu. sed in us terminatorum regulam superius tractavimus, quando de secunda docebamus declinatione: in u vero desinentia neutra inveniuntur indeclinabilia in sin- 15 gulari numero, in plurali vero secundum quartam declinationem flectuntur.

Quinta declinatio unam habet terminationem in es productam, de qua 21 superius ostendimus, quando de tertia dissere||bamus.

Primae declinationis genetivus et dativus singularis in ae diphthongon desinit, ut huius et huic poetae, accusativus in am, ut hunc poetam, vo- 20 cativus et ablativus in a, ut o et ab hoc poeta, nominativus et vocativus 22 pluralis in ae diphthongon, ut hi et o poetae, genetivus in arum, ut horum poetarum, dativus et ablativus in is, ut his et ab his poetis: differentiae causa notantur deabus filiabus natabus equabus asinabus mulabus animabus: accusativus in as, ut hos poetas. sciendum est tamen, quod in 23 25 Graecis nominibus est quando Graecis utuntur terminationibus auctores per diversos casus tam singulares quam plurales * protulerunt.

Secundae declinationis genetivus in i desinit, ut hic magnus huius magni, dativus et ablativus in o productam, ut huic et ab hoc magno, accusativus in um, ut hunc magnum, nisi sint neutra, quorum accusativus 30 ubique sequitur suum nominativum, ut hoc pelagus, hoc laquear: vocativus, 24 quando nominativus in r vel in m desinit, similis erit ei, ut hic vir et o vir, hoc templum et o templum: quando vero in ius finitur, si sint propria nomina, abiecta us fit vocativus, ut hic Virgilius o Virgili, hic Terentius o Terenti. in aliis vero nominibus in us terminatis mu|tatione us 35 in e fit vocativus, ut hic magnus o magne, socius o socie. invenitur unum 25

1 vel ys] uel ovc *C* 2 nepotis dos dotis custos custodis hic aeros huius aeroys haec aeres huius aereis *C*, *correxit* ς 17 disserebamus, ut meridies ei. haec dicenda sunt de obliquis casibus quintae declinationis . primae ς disserebamus, ut meridies meridiei. hinc de obliquis casibus quinque declinationum docebimus *Ald. in C unius versus spatium quasi rubricae ponendae causa relictum est* 22 poetis foeminina mobilium duum generum quae naturaliter mobilia differentiae causa notantur deabus filiabus natabus equabus mulabus animabus ς 25 est quando ς et quando *C* 26 quam plurales ut huius familias genitiuo casu latine autem huius familiae. Secundae ς. *videntur excidisse exempla Graecarum terminationum, de quibus in casibus obliquis primae declinationis dixit Priscianus p. 729 sqq.* 34 nominibus] omnibus ς

filius o fili et o filie duplici prolatum vocativo. veteres tamen aliquando vel metri vel euphoniae causa nominativis utuntur pro vocativis. in eus desinentia Graeca sunt tantum et vocativum servant Graecum, quomodo || et accusativum; et hoc frequentissime in omnibus *Graecis* nominibus, quomodo dixi-
26 mus *superius*, *invenies* in multis fieri casibus. nominativus et vocativus 5 plurales secundae declinationis per i finiuntur, ut hi et o magni. neutra autem tam eius quam aliarum declinationum, in quibus inveniuntur, nominativum et accusativum et vocativum pluralem in a terminant, quomodo et apud Graecos. genetivus ablativo singulari addita rum profertur, ut ab hoc magno horum magnorum, dativus et ablativus in is, ut his et ab his 10 magnis, accusativus in os, ut hos magnos.

27 Tertiae declinationis genetivus in is correptam exit, ut hic rex huius regis, dativus in i, ut huic regi, accusativus in plerisque in em, ut hunc regem, in paucis vero in im, ut hunc Tiberim, hanc restim puppim turrim sitim, de quibus in septimo libro de nomine latius exposuimus. vocativus 15 similis est nominativo, ut hic rex et o rex. in Graecis autem nominibus licet et vocativo esse Graeco, sicut supra dictum est, ut *o* Tiberi pater. ablativus in quibusdam per e correptam, ut ab homine, in quibusdam per
28 i, ut a Tiberi, in quibusdam per e et per i, ut a felice vel a felici. nominativus et accusativus et vocativus pluralis tertiae declinationis in es pro- 20 ductam desinunt, ut hi et hos et o reges. in quibusdam autem accusativus etiam in is finitur, ut hos et has omnes et omnis. genetivus plerumque in um non antecedente i, ut a rege regum, in quibusdam autem antecedente i, ut horum montium, de quibus in septimo libro de nomine docuimus; dativus et ablativus in bus, ut his et ab his regibus. 25

29 Quartae declinationis genetivus in us productam desinit, ut hic senatus huius senatus, dativus in ui, ut huic senatui, accusativus in um, ut hunc senatum, vocativus similis est nominativo, ut o senatus, ablativus in u productam, ut ab hoc senatu. eiusdem declinationis nominativus pluralis et accusativus et voca|tivus in us productam, ut hi et hos et o 30 senatus, genetivus in uum, ut horum senatuum, dativus et ablativus in bus, ut his et ab his || senatibus.

30 Quintae declinationis genetivus et dativus singularis in ei divisas syllabas proferuntur, ut huius et huic rei, accusativus in em, ut hanc rem, vocativus similis est nominativo, ut o res, ablativus in e productam, ut 35 ab hac re. nominativus et accusativus et vocativus pluralis eiusdem declinationis in es productam exeunt, ut hae et has et o res, genetivus addita rum syllaba ablativo singulari, ut ab hac re harum rerum, dativus et ablativus in bus, ut his et ab his rebus.

4 in omnibus Graecis nominibus quomodo diximus superius inuenies in multis ς in omnibus nominibus quomodo diximus in multis *C* 8 terminant ς terminantia *C* 15 in septimo libro] *p.* 757 *sqq.* 17 esse] uti ς o *om. C, add.* ς 21 desinunt ς dissinit *C* 23 non i antecedente ut *C* 24 in septimo libro] *p.* 770 *sqq.*

Et haec quidem compendii causa ad instituendos pueros sufficiat in praesenti dixisse. perspicaciorem autem regularum rationem tam paenultimarum quam ultimarum syllabarum, quae ad omnium pertinent nominum declinationem, in septem libris, quos de nomine scripsimus diligentius,
5 invenire licet, et maxime in sexto et septimo, qui de nominativo et obliquis casibus compositi multorum testimoniis nituntur auctorum.

Pronomina, de quibus nulla dubitatio est, sunt apud Latinos quindecim. II 31 primitiva quidem octo haec sunt, primae personae unum, ut ego, et secundae unum, ut tu, tertiae vero sex, sui ille ipse hic iste is; deriva-
10 tiva septem, meus tuus suus noster vester nostras vestras. habent igitur primitiva duas declinationes, derivativa vero tres. et una quidem primitivorum est declinatio, quae tam genetivum quam dativum in i terminat, accusativum et ablativum in e productam, ut ego tu, mei tui sui, mihi tibi sibi, me te se, a me a te a se. vocativum enim secunda tantum habet 32
15 persona, qui similis est nominativo, ut o tu. pluralia vero primae et secundae personae similiter declinantur (nam tertiae personae pronomen supra positum, id est sui, quod nominativum non habet, commune est utriusque numeri), nos vos, nostrum vel nostri, vestrum vel vestri, nobis vobis. in plurali autem numero secunda tantum persona habet vocativum, qui similis
20 est nominativo et accusativo, ut o vos. ideo autem sui nominativum non habet, quia nec apud Graecos αὐτοῦ vel ἑαυτοῦ, huius sui. hoc autem in libro qui est || secundus de pronomine latius tractavimus. altera vero 33 declinatio in reliquis quinque primitivis, quorum genetivus in ius | et dativus in i desinit per tria genera; accusativus autem et ablativus singularis
25 et omnes casus plurales in masculino quidem et neutro secundae declinationis nominum terminationes servant, in feminino vero primae, ut ille illius illi, illa illius illi, illud illius illi, illum illam illud (necesse est enim neutra nominativum et accusativum similem habere), ab illo ab illa ab illo. notandum est tamen, quod hic et haec et hoc huius huic dativum
30 semper in c terminant differentiae causa propter hui interiectionem. ex 34 septem autem derivativis quinque quidem secundum mobilium regulam nominum declinantur, id est masculinum et neutrum secundae declinationis sunt, femininum vero primae, ut sunt haec, meus tuus suus noster vester. reliqua vero duo communia sunt et tertiae sunt declinationis, ut hic et
35 haec nostras vestras, huius nostratis vestratis. inveniuntur tamen novem 35 nomina mobilia, quae quia declinationem pronominum habent, inter pronomina quidam posuerunt, ut quis quae quod cuius cui, unus una unum unius uni, ullus ulla ullum ullius ulli, nullus nulla nullum nullius nulli, solus sola solum solius soli, totus tota totum totius toti, alius alia aliud

1 sufficiant *C* 11 deriuatiua duas ς. *tres positae esse videntur declinationes propter* quis *vel* qui *pronomen, quamvis quattuor omnino in pronominibus esse modos declinationum dixerit Priscianus p.* 955. 1259 : *cf. p.* 1268 22 in libro qui est secundus] *p.* 956 *sq.* 30 ex septem ς A septem *C* 33 et sunt haec ς 37 quis uel qui quae quod uel quid ς

alius alii, uter utra utrum utrius utri, alter altera alterum alterius alteri. similiter declinantur quaecumque ex his componuntur. excipitur hic neuter
36 huius neutri; vetustissimi tamen et neutrius protulisse inveniuntur. quis vel qui accusativum in em terminat, ut quem, et ablativum tam in o quam in i, ut a quo vel a qui, et dativum et ablativum pluralem tam in is quam 5
37 in bus, ut a quis vel a quibus. quidam tamen omnia infinita vel interrogativa vel relativa vel redditiva substantiae vel quantitatis vel qualitatis vel numeri significativa pronomina esse putaverunt, ut quis qui, qua||lis talis, quantus tantus, quot tot, et quae ex his composita sunt seu derivata. sed pronomina esse non possunt, quia finitas personas non habent, quod pro- 10 prium est pronominis cum casu coniuncti.

III 38 Omnia verba, quae secundum analogiam declinantur, in o vel in or desinunt et habent coniuga|tiones quattuor. prima igitur est coniugatio, cuius prima persona in o desinens mutat eam in as productam et facit secundam, ut amo amas. secunda vero coniugatio est, quae eo primae 15 personae in es *productam* convertit in secunda, quae semper *in* ea coniugatione una syllaba minor est, ut doceo doces. tertia coniugatio *est*, quae in io quidem desinens in prima persona abiecta o adsumit s et mi-
39 nuitur una syllaba in secunda persona, ut facio facis: alia vero verba quacumque littera antecedente o in is brevem convertunt, ut veho vehis, 20 ruo ruis, lego legis. quarta coniugatio primam personam in io vel in eo finit eisque in is productam transversis facit secundam minorem una syllaba, ut audio audis, eo is. s vero finali secundae personae in t conversa fit tertia persona in omni coniugatione, vocali tamen correpta ante t, ut amas amat, doces docet, legis legit, audis audit, is it. interposita vero 25 mu [in] eadem secunda persona servans s facit primam pluralem, ut amas amamus, doces docemus, legis legimus, audis audimus. ti vero interposita secundam facit pluralem, ut amas amatis, doces docetis, legis legitis, audis auditis. tertia vero pluralis in prima quidem et secunda coniugatione interposita tertiae singulari n solet fieri, ut amat amant, docet docent; 30 in tertia vero et quarta primae personae o finalem in unt convertentes facimus tertiam pluralem, ut facio faciunt, lego legunt, audio audiunt, eo
40 eunt. praeteritum imperfectum pri||mae quidem et secundae coniugationis a secunda persona abiecta finali s et adiecta bam proferimus, ut amas amabam, doces docebam. similiter fit in verbis quartae coniugationis in 35 eo desinentibus, ut eo is ibam. in aliis omnibus quartae coniugationis et tertiae primae personae o finalem in e productam convertimus et adsumpta bam facimus praeteritum imperfectum, ut facio faciebam. licet autem et maxime poetis per syncopam in quarta coniugatione audibam et munibam

4 in em terminat ς in m terminant *C* 7 relatiua ς praelatiua *C* 10 proprium est pronominis significare certam personam cum casu coniunctam ς 11 coniunctum *corr.* —ti *C* 16 productam *om. C. add.* ς in *ante* ea *om. C, add.* ς 17 est *om. C, add.* ς 23 conuersa ς conuerso *C* 34 et abiecta bam *C* et addita bam ς

dicere et similia. eandem autem habet declinationem praeteritum imper- 41
fectum in omni coniugatione, quam habet primae coniugationis praesens
tempus, et omnia quae | in as secundam personam faciunt, cuiuscumque
sint temporis vel modi vel coniugationis, similiter declinantur, ut amo amas
5 amat amamus amatis amant, amabam amabas amabat amabamus amabatis
amabant, amaveram amaveras amaverat amaveramus amaveratis amaverant;
optativi futurum et praesens coniunctivi secundae tertiae *et quartae coniu- 42
gationis*, legam legas legat legamus legatis legant. in es quoque desinentia
in secunda persona, cuiuscumque sint temporis vel modi vel coniugationis,
10 secundum praesens tempus indicativi modi secundae coniugationis declinan-
tur, ut doceo doces docet docemus docetis docent, amarem amares amaret
amaremus amaretis amarent, amem ames amet amemus ametis ament,
legerem legeres legeret legeremus legeretis legerent. in is vero terminata 43
secunda persona tertiae coniugationis declinationem, quam habent in prae-
15 senti tempore, servant, ut lego legis legit legimus legitis legunt, amabo
amabis amabit amabimus amabitis amabunt, docebo docebis docebit doce-
bimus docebitis docebunt, ibo ibis ibit ibimus ibitis ibunt. illud autem
notandum est, quod in subiunctivis tertia persona pluralis non convertit i
in u, ut amaverim vel amavero amaveris amaverit amaverimus amaveritis
20 amaverint. et in anomalis quidem sis et velis tam finalis secundae per-
sonae quam paenultima primae pluralis et secundae syllaba producitur, ut
sim sis sit simus sitis sint, velim velis velit velimus velitis velint; in || aliis
vero rarissime. igitur omnia tempora in omni coniugatione in omnibus 44
modis absque imperativo et absque praeterito perfecto indicativo apparet
25 trifarie declinari secundum praesens tempus trium coniugationum. et omne
quidem praeteritum imperfectum et plusquamperfectum secundum primae
coniugationis praesens tempus declinantur, ut amabam amabas amabat
amabamus amabatis amabant, amaveram amaveras amaverat amaveramus
amaveratis amaverant, docebam docebas docebat, *docueram docueras do-*
30 *cuerat*, legebam legebas legebat, legeram legeras legerat, audiebam au-
diebas audiebat, audieram audieras audierat. similiter secundae et tertiae 45
et quartae coniugationis futurum optativum et praesens subiunctivum se-
cundum primae coniugationis secundam personam declinantur, ut doceam
doceas doceat, legam legas legat, audiam audias audiat. secundum autem
35 praesens secundae coniugationis declinantur futurum indicativi in tertia et
quarta coniugatione, ut legam leges leget, audiam audies audiet, et omne
prae|sens et praeteritum imperfectum optativi et imperfectum subiunctivi

7 coniunctiui tertiae coniugationis et quartae legam ς et quartae coniuga tionis *om. C*, *add. Ald.* 10 secundae coniugationis ς secundae declinationis *C* 14 secunda persona ς secundae personae *C* 23 igitur omnia tempora in omni coniugatione DE EADEM COGNATIONE indicatiuo apparet absque imperatiuus (*corr.* imperatiuo) in omnibus modis et absque praeterito perfecto trifarie declinari secundum praesens *C* igitur omnia tempora in omni coniugatione indicatiuo apparent et in omnibus modis absque praeterito perfecto et absque imperfecto trifariae declinationis etiam praesens ς 29 docueram docueras docuerat *om. C, add.* ς.

et plusquamperfectum utriusque, ut amarem amares, docerem doceres, legerem legeres, audirem audires, amavissem amavisses, docuissem do-
46 cuisses, legissem legisses, audissem audisses; similiter optativum futurum sive subiunctivum praesens primae coniugationis, ut amem ames amet. tertiae coniugationis declinationem, quam habet praesens indicativi, futurum 5 primae et secundae coniugationis servat, ut amabo amabis amabit, docebo
47 docebis docebit; similiter quartae in eo desinentis, ut ibo ibis ibit; similiter subiunctiva praeteriti perfecti et futuri universarum coniugationum, ut amaverim et amavero amaveris, docuerim et docuero docueris, legerim et legero legeris, audierim et audiero audieris. 10

His igitur generalibus trium coniugationum declinationibus collectim tibi expositis de praeterito quoque perfecto generaliter doceamus. omnis praeteriti perfecti prima persona in i desinit, ut amavi, cuius de paenultimis litteris vel syllabis in libro secundo verbi de praeterito la||tius disseruimus. haec adsumpta sti facit secundam personam, ut amavisti docuisti 15 legisti audivisti; t vero adsumpta, sed correpta i, tertiam facit personam,
48 ut amavit docuit. similiter per correptam i et adsumpta mus facit primam pluralem, ut amavimus docuimus; stis vero addita secundam facit pluralem, ut amavistis docuistis; in tertia vero plurali mutat i in e productam et adsumit runt vel re, ut amaverunt vel amavere. 20

Plusquamperfectum in omni coniugatione a praeterito perfecto fit i finali in e brevem conversa et adsumpta ram, ut amavi amaveram, audivi vel audii audiveram vel audieram.

49 Futurum quidem primae et secundae coniugationis a secunda persona abiecta s et addita bo solet fieri, ut amo amas amabo. idem fit in verbis 25 quartae coniugationis in eo desinentibus, ut eo is ibo. tertiae vero coniugationis omnium verborum futurum et quartae in io desinentium fit a prima persona praesentis o finali conversa in am, ut lego legam leges, audio audiam audies. et notandum est, quod in nullo alio modo invenies in prima persona ante m litteram vocalem, quae in aliam trans|eat in se- 30 cunda, nisi in supra dicto futuro.

50 Omnis secunda persona imperativi modi praesentis temporis a secunda persona fit indicativi abiecta s; in tertia vero coniugatione etiam i in e correptam convertitur, *ut amas ama, doces doce, legis lege, audis audi. ideo autem i in e convertit tertia,* quia debens servare tempus, quod habuit 35 secunda indicativi persona, non poterat finalem i corripere: in omni enim
51 verbo i in fine posita producitur. tertia vero eiusdem imperativi persona fit a prima indicativi o finali in prima quidem coniugatione in et, in aliis vero in at conversa, ut amo amet, doceo doceat, lego legat, audio audiat. haec autem eadem tertia persona abiecta t, sed producta e vel a et ad- 40

11 His de generalibus ς 24 a secunda persona praesentis indicatiui modi ς 34 ut amas — convertit tertia *om. C, add.* ς 36 poterat ς pote| *C* 39 conuersa ς conuerso *C*

sumpta mus, facit suam primam pluralem, ut amet || amemus, doceat doceamus, legat legamus, audiat audiamus; secunda vero pluralis a singulari sua fit adiecta te syllaba, ut ama amate, doce docete, lege legite, audi audite. et nota, quod in tertia coniugatione e finalis, quae loco i cor- 52
5 reptae ponitur, in plurali numero eiusdem personae in paenultimo loco, in quo licet i correptam inveniri, redit in i, lege legite. tertia autem pluralis imperativi modi in omni coniugatione a singulari sua fit interposita n littera, ut amet ament, doceat doceant, legat legant, audiat audiant. futurum imperativi secundae et tertiae personae commune est et fit adiecta
10 secundae personae praesentis temporis to syllaba, ut ama amato, doce doceto, lege legito, audi audito. hic quoque notandum est, quod e fina- 53 lis in i redit in paenultima syllaba propter supra dictam rationem, lege legito. huic addentes te syllabam facimus secundam pluralem, ut amato amatote, doceto docetote. tertia vero pluralis futuri imperativi a tertia
15 plurali praesentis indicativi in omni coniugatione fit adiecta o, ut amant amanto, docent docento, legunt legunto, audiunt audiunto, eunt eunto.

Optativi modi praesens et praeteritum imperfectum in omni coniuga- 54 tione a secunda persona imperativi fit adsumente rem, ut ama amarem, doce docerem, lege legerem, audi audirem. praeteritum vero perfectum
20 et plusquamperfectum eiusdem modi fit a praeterito perfecto indicativi adsumente s et sem, ut amavi amavissem, docui docuissem, legi legissem, audivi audivissem. futurum optativi facimus primae personae indicativi o in em convertentes in prima coniugatione, in aliis vero in am, ut amo amem, doceo doceam, lego legam, audio audiam. futuro quoque optativi 55
25 simile est praesens subiunctivi, cum amem doceam legam audiam. praeteritum quoque imperfectum subiunctivi simile est praesenti et praeterito imperfecto optativi, ut cum amarem docerem legerem audirem. praeteritum perfectum subiunctivi a praeterito perfecto indicativi fit, quod mutat i finalem in e correptam et adsumit rim, ut amavi amaverim, docui do-
30 cuerim, legi legerim, audivi audiverim. idem est et futurum eiusdem || modi prima tantummodo persona mutante im in o, ut amaverim amaveris amaverit amaverimus amaveritis amaverint, amavero amaveris amaverit; simi- 56 liter docuerim docuero, legerim legero, audierim audiero. plusquamperfectum subiunctivi simile est praeterito perfecto et plusquamperfecto opta-
35 tivi, ut utinam amavissem, cum amavissem, docuissem legissem audivissem.

Infinitiva in omni coniugatione fiunt praesentis temporis secundae personae imperativi addita re, ut ama amare, doce docere, lege legere, audi audire. praeteritum a praeterito perfecto et plusquamperfecto optativi
40 abiecta m fit, ut amavissem amavisse, docuissem docuisse, legissem legisse, audivissem audivisse vel audiissem audiisse; futurum vero per supinum in 57

11 hicque notandum est *C* hoc quoque notandum est ς 13 huic ς hic *C*

um desinens et verbum ire, ut amatum ire, doctum ire, lectum ire, auditum ire, vel per participium futurum neutrum et esse, ut amaturum esse, docturum esse, lecturum esse, auditurum esse.

Participialia vel supina, quae tres casus videntur habere et loco infinitivi cum articulo coniuncti apud Graecos accipiuntur, nascuntur a participio praesentis temporis s in d conversa et addita i vel o vel um, ut amans amandi amando amandum. sunt et alia duo, quae ad formam participii praeteriti temporis desinunt in um vel in u, ut amatum amatu. sed hoc interest inter amandum et amando et inter amatum et amatu, quod amandum necessitatem amoris significat, amatum autem itionem ad amare. similiter est et amando in ipso amore, amatu vero pro amatione vel pro amore, id est pro ipsa re, accipitur. et | haec manifestat etiam ipsa interpretatio Graeca, quod superiora infinitivorum non solum cum articulo sed etiam cum praepositione vim habent, ut 'in hoc faciendo' ἐν τῷ ποιεῖν, 'ad hoc faciendum' πρὸς τὸ ποιεῖν καὶ ποιητέον, faciendi pro 'oportet facere'. sequentium vero alterum cum praepositione Graeca et articulo infinitivum significat, ut venatum εἰς τὸ κυνηγετῆσαι, vel magis pro ipsa re ad locum accipitur, venatum pro ad venationem, quomodo et venatu pro venatione, [sicut miserabile visu pro visione] ut 'nec visu facilis' 'nec dictu affabilis' pro visione et dictione. || multis igitur modis, sicut et in aliis docuimus locis, nomina sunt haec accipienda magis quam verba. unde et praepositiones inveniuntur ante ea quae in dum desinunt, qui est accusativus, vel in do, qui est ablativus, positae, ut ad amandum vel in amando.

Passiva verba ex activis fiunt hoc modo: omnia activa cuiuscumque coniugationis in quocumque tempore vel modo vel persona in o desinentia adsumunt r et faciunt passiva sua, ut amo amor, amabo amabor, amato amator, amanto amantor, doceo doceor, docebo docebor, doceto docetor, docento docentor, lego legor, legito legitor, legunto leguntor, audio audior, audito auditor, audiunto audiuntor. omnis secunda persona passiva in praesenti et in praeterito imperfecto et in futuro indicativi et optativi ab activa sua fit interposita ri; sed in tertia pro i paenultima e correptam habet: sed etiam ris in re conversa solet eadem secunda persona in omni coniugatione proferri, ut amas amaris vel amare, doces doceris vel docere, legis legeris vel legere, audis audiris vel audire. quomodo autem docuimus in activo, sic et in passivo praesentis declinatio docet etiam reliquorum temporum absque praeterito *perfecto* et his quae ex hoc nascuntur per diversos modos declinationem, quae fit secundum unam ex tribus coniugationibus. tertia persona ab activa sua adiecta ur solet fieri, ut amat amatur, docet docetur, legit legitur, audit auditur. sed paenultima in

10 autem initionem ad amare *C* initiationem ad amorem ς 17 EICTOENPOTHCCAI *deletis* EN *litteris C*, *om.* ς 22 desinunt ς dissinit *C* 23 uel in amando ς : uel in amandum DE FORMATIONE UERBI PASSIUI Passiua *C* 37 perfecto *om. C, add.* ς

omnibus coniugationibus producitur excepta tertia. pluralis prima et se- 64
cunda persona a secunda persona activi abiecta s et addita mur et mini
fiunt, ut amas amamur amamini, doces docemur docemini, legis legimur
legimini, audis audimur audimini; et in omni coniugatione paenultima
5 primae personae, antepaenultima vero secundae producitur syllaba absque
ter|tia coniugatione. tertia vero persona pluralis ab activa sua fit adiecta
ur, ut amant amantur, docent docentur, legunt leguntur, audiunt audiun-
tur. quae vero in m desinunt activa pri||mae personae per omnes coniu- 65
gationes et modos in praesenti et in praeterito imperfecto vel in futuro m
10 in r convertentia faciunt passivum (nam praeteritum perfectum et plus-
quamperfectum per participia declinantur in passivis), ut amabam amabar,
amarem amarer, docebam docebar, docerem docerer, legebam legebar,
legerem legerer, audiebam audiebar, audirem audirer, amem amer, doceam
doceat, legam legar, audiam audiar. ceteras vero personas secundum 66
15 praedictas regulas declinamus. omne praeteritum perfectum et plusquam-
perfectum passivorum vel similium passivis per participium praeteriti tem-
poris et per sum verbum declinantur. passiva imperativa secundae per-
sonae in omni coniugatione similia sunt infinitivis activis, ut amare docere
legere audire. tertia vero a tertia sua verbi activi fit addita ur, ut amet 67
20 ametur, doceat doceatur, legat legatur, audiat audiatur. pluralia vero se-
cundum tertiae personae terminationem aequaliter terminantur addita m
pro t in prima et in tertia persona interposita n, ut ametur *amemur*
amentur. nam secunda persona imperativi similis est indicativi secundae,
quomodo et apud Graecos, ut amamini docemini legimini audimini. haec
25 enim tam indicativo quam imperativo modo similiter proferuntur, idque
comprobat usus: Terentius in Phormione

tum igitur, dum licet dumque adsum, loquimini mecum,
Antipho,
contemplamini me;

30 et in eodem 'vultum contemplamini'; idem in Eunucho 'vos me
sequimini': Sallustius in Catilinario 'expergiscimini aliquan-
do et capessite rem publicam'; et idem in Iugurthino 'vos au-
tem, Adherbal et Hiempsal, colite et observate talem hunc
virum, imitamini virtutem et intuemini'. futurum imperativi se-

1 excepta ς excepto *C* 4 legimini Sic audis *C* 22 amemur *om. C*, *add.* ς 26 in Phormione] III 3, 16 27 loquemini *codex Parisinus* 7560 mecum in antipho et contemplamini me in eodem uultu idem *C* mecum pro antipho contemplamini me in eodem uultu idem *codex Parisinus* 7560 mecum in antipho contemplamini me in eodem contemplamini me uultu. Idem *codex Parisinus* 7559 mecum et idem et contemplamini me eodem uultu et idem ς 30 in eodem] I 4, 32 in Eunucho] III 2, 53 uos *om. codex Parisinus* 7560 31 in Catilinario] *c.* 52 32 in Iugurthino] *c.* 10 uos autem aduerba latemini sal colite *C* uos autem aduerbiasa (u) latieri sal colite *codex Parisinus* 7560 uos autem plublice aduerba latemini salcholite *codex Parisinus* 7559 34 uirtutem et tuemini . audient *codex Parisinus* 7559 uirtutes et enitimi ne ego meliores liberos sumpsisse uidear quam genuisse ς

cundum praedictam regulam fit ab activo in o desinente addita r, ut amato
68 amator, doceto docetor, legito legitor, audito auditor. similiter in tertia plurali, amanto amantor, docento docentor, legunto leguntor, audiunto audiuntor. secunda vero persona a secunda in||dicativi mutatione i finalis in or fit, ut amamini amaminor, docemini doceminor, legimini legiminor, 5
69 audimini audiminor. omnium modorum praeteritum perfectum et plusquamperfectum, sicut supra dictum est, per participium praeteriti temporis et sum verbi declinationem profertur, ut amatus sum, amatus fui, amatus eram fueram, amatus essem fuissem, amatus sim fuerim; subiunctivi vero futurum sic est, amatus ero fuero. infinitiva passiva ab activis fiunt 10 hoc modo, mutatione e finalis in i absque tertia coniugatione (in illa enim abiecta re extrema syllaba paenultima e in i convertitur), ut amare amari,
70 docere doceri, legere legi, audire audiri; praeteritum vero per participium neutri generis et verbum esse vel fuisse fit, ut amatum esse vel fuisse, doctum esse vel fuisse, lectum esse vel fuisse, auditum esse vel fuisse; 15 futurum per participium simile et per iri verbum, ut amatum iri, doctum iri, lectum iri, auditum iri.

Omne participium praesentis quidem temporis in ns desinit. et in prima quidem et secunda coniugatione fit interposita secundae personae n, ut amas amans, doces docens; in tertia vero et quarta *a* prima persona 20 fit conversa o in ens, ut lego legens, audio audiens. excipitur eo et queo, quae euphoniae causa iens pro eens et quiens pro queens faciunt et ge-
71 netivo euntis pro ientis, queuntis pro quientis. omne participium praeteriti temporis t vel s vel x habet ante us, ut amatus laesus fixus. excipitur mortuus. omne participium futuri in rus vel in dus desinit, ut amaturus 25 amandus. nomina verbalia plerumque a participio praeteriti fiunt mutata finali us in or, ut amatus amator, doctus doctor. in tor vero desinentia mutant eam in trix et faciunt femininum, ut amator amatrix, doctor doctrix,
72 lector lectrix, auditor auditrix. rerum quoque incorporalium vocabula plerumque praeteriti temporis participiis similia inveniuntur, sed quartae de- 30 clinationis, ut iudicatus monitus habitus auditus. fiunt etiam a genetivo supra dicti participii addita o, correpta i, ut coniunctus coniuncti coniunctio, ratus | rati ratio, paenultima correpta. est tamen quando participiis futuri temporis femininis in ra desinentibus similia sunt, ut scriptura pictura armatura. est quando in um etiam desinunt vel in || or, ut factum 35 dictum labor amor. in o desinentia omnia activorum regulam servant, in or vero passivorum, de quorum speciebus in tribus libris, quos de verbo scripsimus, latius dissertum esse invenies.

4 finalis ς finali *C* 9 subiunctivi — 10 est *post* 8 profertur *habet C* 20 a *ante* prima *om. C, add.* ς 22 quae ς quia *C*

PRISCIANI

PARTITIONES DVODECIM VERSVVM AENEIDOS PRINCIPALIVM.

C codex Parisinus 7498
G codex Guelferbytanus Gudianus 132
S codex Leidensis Vossianus 33. 4
s eiusdem codicis manus secunda
L codex Leidensis Vossianus 36 fol., ex quo pauca adscripta sunt
ς editiones interpolatae, ex quibus adhibitae sunt hae,
editio princeps (Veneta) a. 1470
editio Veneta a. 1472
editio Veneta a. 1492
editio Ascensiana Parisiis a. 1516
editio Aldina Venetiis a. 1527

PRISCIANI PARTITIONES DVODECIM VERSVVM AENEIDOS PRINCIPALIVM.

I.

ARMA VIRVMQVE CANO TROIAE QVI PRIMVS AB ORIS. 1

Versus genere uniformis, specie dactylicus, compositione simplex, nec
5 similis pedibus, depositione terminalis in disyllabum, qui dividitur in caesuras per cola quidem in novem, per commata vero in duas, semiquinariam et semiseptenariam, per pedes in quinque. Quid est genere uniformis? 2 Quia generalia metra no|vem sunt, id est dactylicum, anapaesticum, iambicum, trochaicum, choriambicum, paeonicum, ionicum a maiore, ioni-
10 cum a minore, antispasticum; et sunt in quibusdam generibus diversae species versuum, ut choriambicum Asclepiadeum ex spondeo et duobus choriambis et pyrrichio, choriambicum Glyconium ex spondeo choriambo et pyrrichio: similiter alia huius generis plura inveniuntur metra, ut est illud Horatianum

15 Lydia dic per omnes,

quod habet choriambum et bacchium: dactylicum vero uniforme est. Quid 3 est specie dactylicus? Quia legitimos pedes dactylos accipit et spondeos, qui in dactylos resolvuntur ratione temporum. Quid est compositione simplex? Quia sunt versus ex diversis generibus metrorum compo||siti, quales
20 invenies apud Horatium et alios lyricos mixtos ex dactylis et iambis, ut est apud Flaccum

scribere versiculos amore percussum gravi

(est enim penthemimeris heroica cum dimetro iambico): heroicus vero simplex est compositione, id est a pedibus unius speciei componitur. Quid
25 est nec similis pedibus? Quia licet vel dactylos vel spondeos ponere. Quid 4

3 PRISCIANI. Ġ. PARTITIONES XII UERS̄ AENEID̄ PRINCIPALIUM *G* INCIPIT TRACTATUS PRISCIANI GRAMMATICI DE DUODECIM UERSIBUS AENEIDA PRINCIPALIBUS *C* INCIPIUNT LIBELLI DUODECIM PRISCIANI GRAMMATICI DE DUODECIM UERSIBUS UIRGILII AD PUEROS *S* 4 nec similibus pedibus *G* 6 κόμμα graece dicitur incisum uel adbreviatum, unde commaticus liber vocatur adbreviatus *L* 12 gliconicum *G* 13 ut est illud — 16 bacchium *om. S*: ut est *G* ut etiam *C* 14 Horatianum] *carm.* I 8, 1 17 quia *CS* qui *G* 18 quid est uel compositione ratione simplex *C* 21 apud Flaccum *om. S*: *Horat. epod.* 11, 2 22 amaiore *S* percussus *CGS* perculsum ς graue *S* 24 id est — componitur *om. S* 25 nec similibus pedibus *G*

est depositione terminalis in disyllabum? Catalecticos dicunt, quibus deest in fine aliquid, acatalectos, quibus nihil deest. heroicus autem, qui legitimos habet dactylos, | qui trisyllabi sunt, ideo in disyllabum vult desinere et minuit in fine unam syllabam, ne sit impedimento sequenti versui, quin celeriter incipiat. praeterea dicuntur hypercatalecti, quibus abundat 5 una vel duae syllabae, ut novenarium Pindaricum, quod, cum sit dimetrum iambicum, habet tamen unam syllabam plus in fine: Horatius

silvae laborantes geluque.

5 brachycatalecti dicuntur in iambicis et similibus, quibus deest una vel duae syllabae, ut est senarium iambicum colobon, ut Horatius 10

mea renidet in domo lacunar.

per cola divisio separat integras partes orationis, per pedes vero secundum metri rationem, et per commata similiter. commata autem sunt tria, tertia tro|chaica, semiquinaria et semiseptenaria. quarta enim bucolica magis passio est, sicut hemiepes et quarta trochaica et quae inveniuntur per sin- 15
6 gulos pedes. †caesurae vero cursum et rythmum leviorem solent facere, et necesse est vel unam vel duas caesuras in versu inveniri. nam tres rarissime | possunt in eodem versu esse. nam si semiquinariam habet, *tertiam* trochaicam habere raro potest, nisi quando monosyllaba intersit dictio, ut

munera clara dedit, dat et idem debita patri. 20

et e contrario, si tertiam trochaicam habet, semiquinariam habere raro potest. per pedes in quinque dividitur hic versus caesuras, quia sex pedes
7 quinque habent interruptiones. Quot figurarum est heroicus versus? Triginta et duarum. Quomodo? Quia quinque dactylos vel quinque spondeos habentes unius sunt figurae. quattuor vero dactylos et unum spondeum 25 habentes quinque faciunt figuras, et e contrario ex quattuor spondeis et uno dactylo quinque figurarum est. unus enim inter quattuor mutans loca quinque facit figuras. sic et duo spondei inter tres dactylos et duo dactyli
8 inter tres spondeos mutantes loca denas faciunt figuras. habemus igitur tres modos, et primus singulas figuras habet ex quinque similibus: pone 30 igitur duas figuras. secundus, qui *est* ex quattuor et uno, quinas: pone et hic decem figuras. tertius modus est ex duobus et tribus diversis commutatis, in quo denae inveniuntur figurae: adde etiam viginti. omnes igitur sunt triginta et duae figurae. et ut scias etiam aliam rationem numeri figurarum, in omni metro computa, quot pedes accipiunt singula loca et 35

4 inpedimentum sequenti uerbo *S* 5 praeterea — 11 lacunar *om. S* 7 Horatius] *carm.* I 9 3 10 colofon *C* colophon *G* colophonium *Putschius* Horatius] *carm.* II 18, 2 11 redimet *C* domu *G* 15 hemiepes *G* hemipes *C* et semipes *S* et quarta trochaica *delevit s* et tertia trochaica *G* 16 cursum et rythmum *C* uersum et rithmum *G* cursum et *S* 17 rarissime *CG* numquam *S* 18 tertiam *om. CGS* 19 habere non potest et e contrario *S* nisi *om. C* 21 raro *CG* non *S* 24 quia quinque dactylos habentes unius sunt figurae et e contrario quinque spondeos habentes quinque faciunt figuras similiter quattuor dactylos *S* 28 sic — 29 figuras *om. S* 31 est *om. CGS* 33 adde — *p.* 466, 36 non a cano nasci *quattuor schedis amissis perierunt in G* 35 computabo *S*

multiplica numerum pedum quos accipiunt singula loca priora et numerum pedum quos accipiunt loca sequentia. ut in heroico primus locus accipit duos pedes, hoc est dactylum et spondeum, similiter secundus duos; bis duo, quattuor: tertius similiter duos; bis quattuor, octo: quartus quoque
5 || duos; bis octo, sedecim: et quintus duos; bis sedecim, triginta et duo. et in iambico similiter primus locus accipit quinque pedes, secundus tres; ter quinque, quindecim: tertius quoque quinque; quinquies quindecim, septuaginta et quinque: quartus tres; ter septuaginta et quinque, ducenti viginti quinque: quintus quinque; quinquies ducenti viginti quinque, mille
10 centum viginti quinque. sic in omni metro, in quo diversorum pedum sunt eadem loca capacia, ut in anapaestico et trochaico, hac ratione figuras potes invenire. nam in illis metris, in quibus singula loca fixos habent pedes, id est singulos, unius sunt figurae, ut in Asclepiadeo ac Sapphico hendecasyllabo et similibus.

15 Scande versum. Arma vi rumque ca no Tro iae qui primus ab oris. 9
Quot caesuras habet? Duas. Quas? Semiquinariam et semiseptenariam. Quomodo? Semiquinariam arma virumque cano, et semiseptenariam arma virumque cano Troiae. Quot habet figuras? Decem. Quare? Quia constat ex tribus dactylis et duobus spondeis. Quot partes orationis habet iste versus? No-
20 vem. Quot nomina? Sex, arma virum Troiae qui primus oris. Quot 10
verba? Vnum, cano. Quot praepositiones? Vnam, ab. Quot coniunctiones? Vnam, que. Tracta singulas partes.

A r m a quae pars orationis est? Nomen. Quale? Appellativum. Cuius est speciei? Generalis. Cuius generis? Neutri. Cur neutri? Quia omnia
25 nomina, quae in plurali numero in a desinunt, sine dubio neutri sunt generis. Cur singulare eius in usu non est? Quia multas et varias res hoc nomen significat: arma enim dicuntur instrumenta non solum bellica sed etiam omnia, ut V i r g i l i u s de agrestibus in primo libro g e o r g i c o n

d i c e n d u m, d u r i s q u a e s i n t a g r e s t i b u s a r m a.

30 nau||tarum | quoque instrumenta et pistorum arma dicuntur: V i r g i l i u s in quinto A e n e i d o s

c o l l i g e r e a r m a i u b e t v a l i d i s q u e i n c u m b e r e r e m i s;

idem in primo A e n e i d o s

1 multiplica numerum quem accipiunt *C* multiplici *** (multipliciter *s*) quidem accipiunt *S* 14 endecasillabo uel excedecasyllabo et in similibus *S* 16 Quot caesuras — 18 Troiae *post* 19 spondeis *habet S* 19 VIIII *⊿* ostende. *M* arma uirumque. cano troiae qui primus ab horis. *⊿* quot *S* 23 *post* nomen *in S addita est definitio nominis et eorum quae accidunt nomini, quam definitionem C habet p.* 464, 32. Quid est — *p.* 465, 5 non invenitur. *hoc loco ea verba expunxit s* 24 generalis] primitiuae *Putschius* 26 multas et uarias res et plures hoc *C* 27 dicuntur hoc nomine instrumenta *C* 28 omnia *CS* omnium fere artium *s* in primo libro georgicon] *v.* 160 29 dicendum *om. S*, *add. s* quesiuit *S* que sunt *s* 30 dicit uirgilius in primo libro cerealiaque arma expediunt idem in quinto colligere arma iubet quod quidam uniuocum uel omonimon dicunt *S* 31 in quinto Aeneidos] *v.* 15
33 in primo Aeneidos] *v.* 177

est depositione terminalis in disyllabum? Catalecticos dicunt, quibus deest in fine aliquid, acatalectos, quibus nihil deest. heroicus autem, qui legitimos habet dactylos, | qui trisyllabi sunt, ideo in disyllabum vult desinere et minuit in fine unam syllabam, ne sit impedimento sequenti versui, quin celeriter incipiat. praeterea dicuntur hypercatalecti, quibus abundat 5 una vel duae syllabae, ut novenarium Pindaricum, quod, cum sit dimetrum iambicum, habet tamen unam syllabam plus in fine: Horatius

silvae laborantes geluque.

5 brachycatalecti dicuntur in iambicis et similibus, quibus deest una vel duae syllabae, ut est senarium iambicum colobon, ut Horatius 10

mea renidet in domo lacunar.

per cola divisio separat integras partes orationis, per pedes vero secundum metri rationem, et per commata similiter. commata autem sunt tria, tertia trochaica, semiquinaria et semiseptenaria. quarta enim bucolica magis passio est, sicut hemiepes et quarta trochaica et quae inveniuntur per sin- 15 6 gulos pedes. †caesurae vero cursum et rythmum leviorem solent facere, et necesse est vel unam vel duas caesuras in versu inveniri. nam tres rarissime | possunt in eodem versu esse. nam si semiquinariam habet, *tertiam* trochaicam habere raro potest, nisi quando monosyllaba intersit dictio, ut

munera clara dedit, dat et idem debita patri. 20

et e contrario, si tertiam trochaicam habet, semiquinariam habere raro potest. per pedes in quinque dividitur hic versus caesuras, quia sex pedes 7 quinque habent interruptiones. Quot figurarum est heroicus versus? Triginta et duarum. Quomodo? Quia quinque dactylos vel quinque spondeos habentes unius sunt figurae. quattuor vero dactylos et unum spondeum 25 habentes quinque faciunt figuras, et e contrario ex quattuor spondeis et uno dactylo quinque figurarum est. unus enim inter quattuor mutans loca quinque facit figuras. sic et duo spondei inter tres dactylos et duo dactyli 8 inter tres spondeos mutantes loca denas faciunt figuras. habemus igitur tres modos, et primus singulas figuras habet ex quinque similibus: pone 30 igitur duas figuras. secundus, qui *est* ex quattuor et uno, quinas: pone et hic decem figuras. tertius modus est ex duobus et tribus diversis commutatis, in quo denae inveniuntur figurae: adde etiam viginti. omnes igitur sunt triginta et duae figurae. et ut scias etiam aliam rationem numeri figurarum, in omni metro computa, quot pedes accipiunt singula loca et 35

4 inpedimentum sequenti uerbo *S* 5 praeterea — 11 lacunar *om. S* 7 Horatius] *carm.* I 9 3 10 colofon *C* colophon *G* colophonium *Putschius* Horatius] *carm.* II 18, 2 11 redimet *C* domu *G* 15 hemiepes *G* hemipes *C* et semipes *S* et quarta trochaica *delevit s* et tertia trochaica *G* 16 cursum et rythmum *C* uersum et rithmum *G* cursum et *S* 17 rarissime *CG* numquam *S* 18 tertiam *om. CGS* 19 habere non potest et e contrario *S* nisi *om. C* 21 raro *CG* non *S* 24 quia quinque dactylos habentes unius sunt figurae et e contrario quinque spondeos habentes quinque faciunt figuras similiter quattuor dactylos *S* 28 sic — 29 figuras *om. S* 31 est *om. CGS* 33 adde — *p.* 466, 36 non a cano nasci *quattuor schedis amissis perierunt in G* 35 computabo *S*

multiplica numerum pedum quos accipiunt singula loca priora et numerum pedum quos accipiunt loca sequentia. ut in heroico primus locus accipit duos pedes, hoc est dactylum et spondeum, similiter secundus duos; bis duo, quattuor: tertius similiter duos; bis quattuor, octo: quartus quoque
5 || duos; bis octo, sedecim: et quintus duos; bis sedecim, triginta et duo. et in iambico similiter primus locus accipit quinque pedes, secundus tres; ter quinque, quindecim: tertius quoque quinque; quinquies quindecim, septuaginta et quinque: quartus tres; ter septuaginta et quinque, ducenti viginti quinque: quintus quinque; quinquies ducenti viginti quinque, mille
10 centum viginti quinque. sic in omni metro, in quo diversorum pedum sunt eadem loca capacia, ut in anapaestico et trochaico, hac ratione figuras potes invenire. nam in illis metris, in quibus singula loca fixos habent pedes, id est singulos, unius sunt figurae, ut in Asclepiadeo ac Sapphico hendecasyllabo et similibus.

15 Scande versum. Arma vi rumque ca no Tro iae qui primus ab oris. 9 Quot caesuras habet? Duas. Quas? Semiquinariam et semiseptenariam. Quomodo? Semiquinariam arma virumque cano, et semiseptenariam arma virumque cano Troiae. Quot habet figuras? Decem. Quare? Quia constat ex tribus dactylis et duobus spondeis. Quot partes orationis habet iste versus? No-
20 vem. Quot nomina? Sex, arma virum Troiae qui primus oris. Quot 10 verba? Vnum, cano. Quot praepositiones? Vnam, ab. Quot coniunctiones? Vnam, que. Tracta singulas partes.

Arma quae pars orationis est? Nomen. Quale? Appellativum. Cuius est speciei? Generalis. Cuius generis? Neutri. Cur neutri? Quia omnia
25 nomina, quae in plurali numero in a desinunt, sine dubio neutri sunt generis. Cur singulare eius in usu non est? Quia multas et varias res hoc nomen significat: arma enim dicuntur instrumenta non solum bellica sed etiam omnia, ut Virgilius de agrestibus in primo libro georgicon

dicendum, duris quae sint agrestibus arma.

30 nau||tarum | quoque instrumenta et pistorum arma dicuntur: Virgilius in quinto Aeneidos

colligere arma iubet validisque incumbere remis;

idem in primo Aeneidos

1 multiplica numerum quem accipiunt *C* multiplici *** (multipliciter *s*) quidem accipiunt *S* 14 endecasillabo uel excedecasyllabo et in similibus *S* 16 Quot caesuras — 18 Troiae *post* 19 spondeis *habet S* 19 VIIII *Δ* ostende. *M* arma uirumque cano troiae qui primus ab horis. *Δ* quot *S* 23 *post* nomen *in S addita est definitio nominis et eorum quae accidunt nomini, quam definitionem C habet p.* 464, 32. Quid est — *p.* 465, 5 non invenitur. *hoc loco ea verba expunxit s* 24 generalis] primitiuae *Putschius* 26 multas et uarias res et plures hoc *C* 27 dicuntur hoc nomine instrumenta *C* 28 omnia *CS* omnium fere artium *s* in primo libro georgicon] *v.* 160 29 dicendum *om. S*, *add. s* quesiuit *S* que sunt *s* 30 dicit uirgilius in primo libro cerealiaque arma expediunt idem in quinto colligere arma iubet quod quidam uniuocum uel omonimon dicunt *S* 31 in quinto Aeneidos] *v.* 15 33 in primo Aeneidos] *v.* 177

Cerealiaque arma
expediunt.

11 cum igitur sit homonymon, quod quidam univocum dicunt, et varias res significet, singulae earum habent sua nomina, ut scutum galea lorica hasta gladius et cetera. non igitur opus est in hoc nomine singularis numerus, 5 cum semper in plurali significatione ponatur. potest autem et differentiae causa huius singulare taceri, ne ab armo, artu corporis, obliqui eius casus proferri existimentur, hic armus, huius armi. Cuius est figurae? Simplicis. Fac ab eo compositum. Armiger, armipotens, semermis, inermis

12 et inermus. Cuius est casus in hoc loco? Accusativi. Vnde hoc certum 10 est? A structura, id est ordinatione et coniunctione sequentium. cano enim verbum accusativo iungitur: ergo siquando invenias talem ordinationem, pone loco neutri masculinum vel femininum, quorum accusativi non sunt similes nominativis, et manifestatur tibi casus, ut in hoc versu 'cano virum' dixit. similiter 'cano illam rem' dicimus, ex quibus neutra quoque 15 sine dubio potes intellegere secundum quem casum proferuntur tam in sin-

13 gulari quam | in plurali numero. nec solum tamen in neutro genere, in quo nominativus et accusativus et vocativus similes sunt, sed etiam in aliis generibus, siquos invenias similes casus et dubites, secundum quem positi sunt, eandem structuram compone cum illis qui non sunt similes, et solves 20 tibi dubitationem, ut puta si dicas 'oratoribus utor magistris' et dubites, utrum dativus an ablativus sit casus, non solum, quod utor verbum semper ablativo coniungitur, hoc possis agnoscere, sed etiam si secundum singularem numerum hanc eandem ordines orationem dicendo 'oratore magistro utor'. omnia enim in e terminantia ablativum masculina vel feminina nulli 25

14 alteri eum casum similem habent. Quotae est decli||nationis arma? Secundae. Quare? Quia genetivum armorum facit. omnia autem neutra pluralia a finalem nominativi in | o longam convertunt et addita rum faciunt genetivum, si sint secundae declinationis. illud quoque possumus dicere, quod alterius declinationis nominativus in ma desinens in plurali numero 30 non invenitur nisi secundae, ut prima primorum, summa summorum. Fac derivativa ab eo. Armarium armamentum armamentarium armillae, quae nunc brachialia vocant; sic Cicero in quarto de re publica: armentum et ab eo armentarius. Dic verbum denominativum. Armo armas armat.

15 Vnde certum est, quando verbum a nomine et quando nomen a verbo 35 nascitur? Ex ipsa significatione et natura rerum. nam non possumus dicere

2 expediunt *om.* *C* 6 potest — 8 armi *om.* *S* autem *L et codex Monacensis* hoc *C* etiam ς 12 inuenias *S* inuenis *C* 19 si quos inuenias *S* in quibus inuenies *C* 20 sunt compone eosdem secundum structuram cum aliis *S* 25 masculina vel feminina *om.* *S*, *add.* *s* 30 aliae declinationis *S* nominatiuus *C* nomen *S* 31 inuenias *S* 32 quae — 33 de re publica *om.* *S* quae nunc brachialia uocant. Sic cicero in IIIIto de republica id est de communi re de gubernatione regni *in margine add.* *s* 33 brachialia ornamenta brachiorum, quae Graece spichidae vocantur. alius. quae Graeco vocabulo spicidicae dicuntur. dextrochiuium vero ornamentum dextrae manus iterum *L* in quarto de praetura *C*

armo, nisi prius sint arma, quibus armemus aliquem [nec auro auras nec subaero subaeras, unde Persius

nequa subaerato mendosum tinniat auro,

nisi prius sit aurum vel aes]. contra autem a verbo nascitur nomen, quod 5 non potest esse in aliquo, nisi prius actus verbi in eo intellegatur, ut, si dicas lector, intellego eum prius legere et sic ei id nomen | do. ergo armo, sicut diximus, verbum est denominativum, quod a nomine nascitur, lector autem nomen verbale. Dic passivum eius. Armor. Declina. Armor, armaris vel armare, armatur et cetera. Dic participia activa. Armans et 16 10 armaturus. Passiva. Armatus et armandus. Fac nomen verbale a participio praeteriti temporis. Armator armatrix. Cur? Quia omnia participia praeteriti temporis us in or convertentia faciunt nomen verbale in omni coniugatione masculinum, ex quo iterum or in rix mutantes facimus femininum, nisi euphonia, id est sonus, prohibeat, quod evenit in illis quae in 15 sor desinunt, ut pransor cursor tonsor. nemo enim dicit pransrix cursrix tonsrix propter asperitatem pronuntiationis. unde et Terentius tonstrina dixit euphoniae causa addens contra regulam t. sicut enim a doctore doctrina consonantes eas habuit, quas suum primitivum, sic debuit etiam tonsrina absque t esse, nisi sonoritas coegisset. defenstrix quoque Cicero in 20 Timaeo pro||tulit addita t. Fac alia derivativa ab eodem supra dicto par- 17 ticipio. | Armatio armatura, quae rem ipsam significant. et sciendum, quod plerumque nomina rerum eandem habent participiis praeteriti temporis terminationem, declinatione tamen differunt. nam nomina quartae sunt, participia vero secundae, ut iudicatus ὁ κριθείς huius iudicati, iudicatus vero 25 ἡ κρίσις huius iudicatus; monitus ὁ ὑπομνησθείς huius moniti, monitus ἡ ὑπόμνησις huius monitus; lectus ὁ ἀναγνωσθείς huius lecti, lectus ἡ ἀνάγνωσις huius lectus; aditus ὁ προσελευθείς huius aditi, aditus ἡ προσέλευσις huius aditus. quidam autem stulte et contra usum auctorum participii 18 paenultimam producunt et dicunt se hoc facere differentiae causa. nullum 30 enim participium veniens a verbis in eo desinentibus, sive secundae seu quartae sint coniugationis, i productam habet ante tus, ut moneo monitus, habeo habitus, praetereo praeteritus: Virgilius in octavo

o mihi praeteritos referat si Iuppiter annos;

obeo obitus: idem in decimo

35 morte obita qualis fama est volitare figuras;

adeo quoque aditus: Ovidius in fastis |

1 nec auro — 4 aes *om.* S, *add.* s nec subaero subaeras unde persius subaerato mendosum tinniat auro nisi prius sit aurum et ferrum C : *cf. Priscian.* p. 828 2 Persius] 5, 106 4 autem S haec C 14 quod S quae C 16 Terentius] *Phorm.* I 2, 39 17 a docto C 18 suum C uerbum S 19 nisi consonoritas S 22 plerumque quedam nomina S participiis S cum participiis s participii C 30 enim C autem S 32 in octavo] v. 560 34 in decimo] v. 641 36 in fastis] IIII 583

sol aditus 'quam quaeris' ait, 'ne vana labores,
nupta Iovis fratri tertia regna tenet.'

de aditus quantum ad praesens sufficienter diximus. latius autem de par-
19 ticipio tractatum est in libro singulari. nunc hoc etiam sciendum, quod
genetivus quoque supra dicti participii paene in omnibus assumpta o facit 5
rei nomen, ut iudicati iudicatio, orati oratio, moniti monitio, lecti lectio,
i paenultima in omnibus correpta. quamvis igitur regula det nobis copiam,
tam in us quam in io terminationibus uti in significationibus rerum, tamen
20 auctorum usus nobis magis sunt observandi. illud quoque sciendum, quod
multa nomina verbalia participiis futuri temporis similia inveniuntur, et a 10
passivis quidem semper, ut amandus nomen ὁ φιλητέος, participium ὁ φι-
ληθησόμενος; docendus nomen ὁ διδακτέος, participium ὁ διδαχθησόμενος;
legendus nomen ὁ ἀναγνωστέος, participium ὁ ἀναγνωσθησόμενος; adeundus
nomen ὁ προσελευστέος, participium ὁ προσελευσθησόμενος. et in futuri qui-
dem temporis participiis pas|sivis hoc evenit semper, in activis autem non 15
semper, sed in quibusdam, et hoc in femininis, ut armatura nomen ἡ
ὅπλισις, participium ἡ ὁπλίσουσα; litura nomen ἡ ἀπαλοιφή, participium ἡ
ἀπαλείψουσα; scriptura nomen ἡ γραφή, partici|pium ἡ γράψουσα. est au-
tem invenire nomina adiectiva hominum et mobilia in omnibus similia par-
ticipiis praeteriti temporis, etiam in declinatione, ut doctus nomen ὁ εὐ- 20
παίδευτος, participium ὁ παιδευθείς; armatus nomen ὁ ὁπλίτης, participium
21 ὁ ὁπλισθείς. et sciendum, quod, si sint nomina mobilia, non possunt ea-
dem etiam rerum esse, ut doctus armatus; et contra, si sint rerum, non
etiam hominum adiectiva, ut monitus aditus. sunt etiam quaedam rerum
vocabula, quae participiis neutris praeteriti temporis similia sunt, ut factum 25
nomen τὸ ἔργον, participium τὸ γεγονός; visum nomen ἡ ὀπτασία, partici-
pium τὸ ὁραθέν. est etiam quando praesentis temporis participiis similia
inveniuntur nomina adiectiva, ut sapiens nomen ὁ σοφός, participium ὁ
φρονῶν; amans nomen ὁ ἐραστής, participium ὁ ἐρῶν. sed nomen genetivo,
participium autem ablativo coniungitur secundum verbi iuncturam, ut na- 30
tus et ipse dea ὁ τεχθεὶς ἐκ θεᾶς, natus autem deae ὁ υἱὸς θεᾶς dicitur.

22 Virum, quae pars orationis est? Nomen. Quid est nomen? Pars
orationis unius cuiusque rei suppositae | communem vel propriam qualitatem
significans. Quot accidunt nomini? Quinque, qualitas sive species, genus,

1 quam ς quem *S* quod *C* 2 Iovis] obis *S* iobis *s* 3 de adito quidem quantum *S* latius autem de participio hoc *S* latius hoc de participio *C* 4 hoc etiam *S* autem etiam *C* 8 uti ς ut *CS* 12 ΔΙΔΑΚΘ^C^ΟΜΕΝΟϹ *C* : *Graecam interpretationem et hic et in iis quae secuntur om. S* ΟΑΝΑΓΕΟϹΘΕΟϹ participium ΟΝΑΓ‹ΟϹϹΟΜΕΝΟϹ adeundus nomen ΟΠΡΟΗΛΕΙϹΘΕϹΟΜΕΝΟϹ participium *C* 17 ΑΠΑΛΙΦΗ *C* 18 ΑΠΑΛΙΨΟΥϹΑ *C* 23 non possunt eadem esse hominum adiectiua *S* 26 ΗΟΡΤΑϹΙΑ *C* 30 ablatiuo *S* accusatiuo *C* accusatiuo aut ablatiuo *Lindemannus* natus] *Verg. Aen.* VI 90 32 *definitionem nominis, quam breviorem hoc loco exhibuisse videtur S, pleniorem habuit supra p.* 461, 23, *supplevit s. nam* pars — *p.* 465, 7 animale *deletis paucis versibus prioris scripturae in extrema pagina scripta sunt in eo codice.*

numerus, figura, casus sive declinatio. nam comparatio non bene inter accidentia potest poni, quia non est generale accidens nec in omnibus invenitur nominis speciebus, sicut supra dicta quinque. non est enim species nominis, in qua non invenias et qualitatem et genus et numerum et figu-
5 ram et casum. comparatio autem nisi in adiectivis non invenitur. Dic 23 igitur, vir cuius est speciei? Primitivae [potest tamen et a vireo verbo esse derivatum], et est appellativum et significat corpus animale. Cu||ius est generis? Masculini. Vnde hoc possumus scire? Tam ab ipsa natura eius quod significat, quam a terminatione et declinatione. omnia enim in
10 ir desinentia, quae propria sunt hominum, masculina sunt et secundae declinationis, ut vir viri, levir leviri, Trevir Treviri et similia. Cur per v scribitur? Quia omnia nomina a vi syllaba incipientia per v scribuntur exceptis bitumine et bili, quando fel significat, et illis quae a bis adverbio componuntur, ut biceps bipatens bivium. Cur sonum videtur habere in 24
15 hac dictione i vocalis υ litterae Graecae? Quia omnis dictio a vi syllaba brevi incipiens d vel t vel m vel r vel x sequentibus hoc sono pronuntiatur, ut video videbam videbo: quia in his temporibus vi corripitur, mutavit sonum in υ; in praeterito autem perfecto et in aliis in quibus producitur naturalem servavit sonum, ut vidi videram vidissem videro. similiter vitium
20 mutat sonum, | quia corripitur; vita autem non mutat, quia producitur. similiter vim mutat, quia corripitur; vimen autem non mutat, quia producitur. similiter vir et virgo mutant, quia corripiuntur; virus autem et vires 25 non mutant, quia producuntur. vix mutat, quia corripitur; vixi non mutat, quia producitur. hoc idem plerique solent etiam in illis dictionibus facere,
25 in quibus a fi brevi incipiunt syllabae sequentibus supra dictis consonantibus, ut fides perfidus confiteor infimus firmus. sunt autem qui non adeo hoc observant, cum de vi nemo fere dubitat. Cuius est numeri virum? Singularis. Dic pluralem. Viri. Cuius figurae? Simplicis. Fac ab eo compositum. Semivir duumvir triumvir quinquevir septemvir decemvir cen-
30 tumvir levir [frater mariti]: Virbium quoque virum bis dictum tradunt: viripotens, virago et virgo, virillustris, virdevotus, virmagnificus, virspectabilis, quae omnia ideo composita accipimus, quia sub uno accentu pronuntiantur. Cuius est casus virum? Accusativi singularis. Fac ab eo 26 derivativum. Hic et || haec virilis et hoc virile et virilitas. virtutem quo-
35 que hinc quidam derivari volunt. Fac adverbium. Viritim, quod Graeci ἀνδρακάς dicunt, id est per singulos viros.

Que quae pars orationis est? Coniunctio. Quid est coniunctio? Pars orationis conectens ordinansque sententiam. Quot accidunt coniunctioni? Tria, potestas ordo figura. Cuius est potestatis? Copulativae. Cuius

5 autem ut dictum est nisi *s et supra S* 6 potest — 7 derivatum *om. s* 18 sonum i in *TS* 21 uimen autem producitur ideoque non mutat *C* 26 confiteor firmus infirmus sunt *C* 30 Virbium — tradunt *om. S* uerbum quoque uirum bis tradunt *s*

ordinis? Postpositivi. Cuius figurae? | Simplicis. Quem habet accentum? Haec et aliae duae coniunctiones, ve scilicet et ne, sunt apud Latinos inclinativae, quas Graeci ἐγκλιτικάς vocant. solent enim suos accentus in extremam syllabam praecedentis dictionis remittere, ut virumque subiectisve tantone. sed ne saepissime etiam e abiciens apostropho notatur, non solum 5 vocali sed etiam consonante subsequente, ut in decimo Aeneidos

tanton me crimine dignum?

Fac compositum ab eo quod est que. Atque neque quoque. nec quoque a neque factum est per apocopam extremarum vocalium, et quia in fine syllabae q scribi non poterat, transivit in c. 10

27 Cano quae pars orationis est? Verbum. Quid est verbum? Pars orationis cum tempore et modis et significationibus. Quot accidunt verbo? Modi formae significationes coniugationes numeri figurae tempora, personae quoque in plerisque. Cuius est modi cano? Indicativi. Cuius formae? Perfectae. Quam aliam formam habet hoc verbum? Frequentativam, quae 15 28 est canto cantas cantat. a participiis enim praeteriti temporis solent fieri frequentativa plerumque, ut habitus habito habitas habitat, scriptus scripto scriptas scriptat, captus capto captas captat, cursus curso cursas cursat, domitus domito domitas domitat, volutus voluto volutas volutat. ideo autem diximus plerumque, quia ago agito facit et lego legito et nosco noscito 20 29 et scisco sciscitor. Cuius est significationis || cano? Activae. Cur? Quia facit passivum canor. Cuius est coniugationis? Tertiae correptae. Vnde hoc certum | est? Quia et prima persona ante o consonantem habet, quod in tertia producta sive quarta coniugatione inveniri non potest, et quod non solum in secunda persona is finalis corripitur, cano canis, sed etiam in 25 plurali numero in prima et secunda persona i paenultima corripitur. itaque antepaenultima in his acuitur personis, ut canimus canitis; nec non imperativus quoque et infinitivus e correptam habentes, sicut etiam Donatus docet, manifestissime id ostendunt. Cuius est numeri? Singularis. Dic pluralem. Canimus. Cuius figurae? Simplicis. Fac compositum ab eo. 30 30 Succino occino concino. Cuius est temporis? Praesentis. Dic praeteritum perfectum. Cecini. Cur? Quia verba in no desinentia, si tertiae sint coniugationis, in vi faciunt praeteritum, ut sterno stravi, cerno crevi, sperno sprevi, lino levi. pono quoque antiqui posivi secundum analogiam dicebant, quod nunc posui dicimus. cano autem ideo cecini dixerunt, ne, si 35 cavi secundum analogiam dicerent, non a cano nasci videretur, sed ab eo

1 suppositini *C* 2 coniunctiones aput latinos sunt C 3 in extrema syllaba *CS* 5 tantanc *CS* 6 in decimo Aeneidos] *v.* 668 7 ton me crimine ducis *S*: dignum *post* crimine *add. s* 10 potest *corr.* poterat *S* poterit *C* transit *corr.* transiuit *S* 16 cantas. *A* unde solent nasci frequentatiua. *M* Plerumque a participiis praeteri temporis ut cantus canto cantas habitus *S* 18 captus — captat *om. C* 21 scisco sciscito *CS*: *cf. infra p.* 1283 *P* 27 acuetur *S* 28 *Donatus de distinctione coniugationum breviter dixit p.* 1755; *copiosius ea de re expositum est in editione minore* 29 manifestius *S* 34 leui *S* liniui *C*

quod est caveo. ab eo tamen composita in ui divisas faciunt praeteritum, concino concinui, succino succinui, occino occinui. Dic participia activa. 31 Canens et canturus. Passiva. Cantus et canendus. Fac ab eis nomina. Cantus ἡ ᾠδή et cantio et cantor et cantrix et cantilena, et a frequentativis 5 [duo autem sunt, canto et cantito] cantatus et cantatio et cantator et cantatrix. concinnus quoque a canendo compositum est.

Troiae quae pars orationis est? Nomen. Quale? Proprium. Cuius 32 speciei? Derivativae. | a Troe enim rege nominata est Troia. Dic ab eo alia derivata. Troianus Troicus; Tros quoque, quando pro appellativo, id 10 est gen|tili, accipitur. et sciendum, quod pleraque gentilium et propria solent esse ipsorum conditorum urbium sive gentium, ut Italus Danaus Latinus Tros. Cur Troia, cum apud Graecos oe diphthongon in priore 33 habeat syllaba, non servat etiam apud nos? Quia in disyllabis, in quibus ae vel oe diphthongi antecedunt sequente vocali, diaeresin solent facere 15 Latini plerumque et pro consonante duplici accipere i et eam a priore subtrahere syllaba et adiungere sequenti; quamvis antiqui solebant duas ii scribere et alteram priori subiungere, alteram praeponere sequenti, ut Troiia Maiia Aiiax. hanc tamen consuetudinem Latini habuerunt Aeoles imitantes, qui κοῖλον per divisionem dicunt κόϊλον et multa similiter dividunt.

20 Qui quae pars orationis est? A quibusdam pronomen hoc esse puta- 34 tur, sed non recte. proprie enim pronomen est, quod pro nomine proprio ponitur et personam finitam habet. ergo cum quis et qui et qualis talis et quantus tantus et similia vel interrogativa vel relativa nec finitas habeant personas nec loco propriorum nominum accipiantur, non sunt pro- 25 nomina dicenda sed potius nomina. nec mirum, si quaedam ex ipsis declinationem habeant prono|minum, cum pronomina quoque multa, de quibus non est dubitatio, quod pronomina sunt, nominum habeant declinationem, ut meus tuus noster vester. et sciendum, quod qui pro quis ponitur, quis autem pro qui non, et quod omnia huiuscemodi nomina relativa per se 30 acuuntur, in contextu autem orationis gravantur, id est pro acuto in fine gravem accentum accipiunt. hoc tamen ipsum qui pro adverbio quoque 35 saepe invenitur, quando accipitur pro quomodo [est etiam ablativus]. Fac ab eo compositum. Quisquis, quisque, aliquis vel aliqui, siquis, nequis, quisquam, quicumque, quispiam, quidam, quin, quod significat qui non et 35 cur non et ut non et nec non, atqui et atquin.

Primus quae pars orationis est? Nomen. Cuius est speciei? Ordi- 36

3 cantaturus *deleta* a *in secunda syllaba* S caniturus *Putschius* 5 duo — cantito *om.* S 6 conci•nus *G* concinus *C* concinnuus *corr.* concinnus *S* 8 a troe *S* a troo *G* a tros *C* 12 oe diptongus in priore syllaba sit *S* 13 seruatur *GS* 18 consuetudinem aeoles habuerunt imitantes *G* : consuetudinem habuerunt eoli qui coelon diuisionem dicunt. 21 Qui *S* 23 et similia infinita sint uel interrogatiua uel relatiua et finitas non habeant *S* 27 quin pronomina sint ς, *om.* *S* 28 meus tuus suus noster uester nostras uestras *C* 32 est enim etiam ablatiuus *C*, *om.* *S* 34 quispiam quidam *om.* *CG* 35 ut non et nec non *om.* *S* : ut non et *ante* cur *add.* *s*

nalis [et est a Graeco]. || Cuius est gradus? Superlativi. Vnde hoc certum est? Quia omnibus solet numeris praeponi et genetivo plurali semper coniungitur, quod suum est superlativi, ut primus illorum. ergo praepositivus illorum est nominum superlativus, quae numerum significant a tribus et ultra. nam comparativus eius, id est prior, qui ad unum solet fieri, sem- 5
37 per inter duos ponitur. quod autem comparativum est prior, ostendit etiam neutrum quod ab eo nascitur, prius. nullum enim nomen in or desinens commune in us facit neutrum, nisi sit comparativum, ut hic et haec melior et | hoc melius, hic et haec doctior et hoc doctius. sic ergo hic et haec prior et hoc prius. Fac adverbium. Prime et primum et primo. 10
38 Fac derivativum nomen. Primitiae, primitivus primitiva primitivum, primarius, primulum, primores, priscus, pristinus, primas primatis. Cur in fine circumflectitur primas? Quia antiqui hic et haec primatis dicebant paenultimam circumflectentes. ti igitur concisa mansit accentus integer in eadem a littera, quae extremae syllabae facta est, quae erat in pleno 15 paenultima. ergo hoc idem in omnibus similibus observandum est, ut Ar-
39 pinas Sufenas Capenas et similibus aliis. *Fac* composita a primo. Primordium, principium, primipilarius, primicerius, decemprimi, quomodo decemviri, primogenitus πρωτότοκος, primotinus πρώϊμος, quomodo serotinus ὄψιμος, pridieprinceps. 20

40 Ab quae pars orationis est? Praepositio. Quid est praepositio? Pars orationis quae praeposita aliis partibus orationis significationem earum aut complet aut mutat aut minuit; complet, ut facio perficio, mutat, ut doctus indoctus, minuit, ut rideo subrideo. Cui casui coniungitur ab praepositio?
41 Ablativo. In appositione sola an etiam in compositione aliis partibus ora- 25 tionis praeponitur? Praeponitur tam in compositione quam in appositione, sed in compositione cum nomi||nativo et | cum eius declinatione vel illis dictionibus quae carent casibus, in appositione vero cum ablativo casualium tantum, ut abduco abducens abducentis, abigo abigens abigentis. et sciendum, quod eandem significationem habent a ab abs. et a quidem vel abs 30

1 et est a graeco quod πρῶτος ς, *om.* *S* 2 quia nominibus (*corr.* omnibus) solet praeponi *S* 3 praepositivus] proprie *GS* propriae *C* primus *Krehlius ex codice Monacensi*. praepositivus *ex iis quae v. 6 addita sunt in libris huc transposui* 5 eiusdem prior quia ad *C* 6 ponitur ergo praepositiuus (propositiuus *G*) nomina habet numerorum quod *CG* ponitur ergo praepositiua nomina habent numerum quod *S*. *quae interposita sunt ad v. 3 pertinere videntur, ubi ab aliis olim scriptum erat illud quod dedi*, ergo praepositivus illorum *sqq.*, *ab aliis* ergo proprie nomina habet numerorum a tribus et ultra 10 et primo *om.* *G* et primo et compositum adprime *S* 11 primitia *G* primarius — 12 pristinus *om.* *S* 12 primulus ς 17 suffenas *S* Fac — 20 pridie priuceps *om.* *S* : Fac *om.* *CG* compositum a primus *C* 18 primicerius quasi primus chere . est autem chere legio sive exercitus *L* 19 ΠΡΟΙΜΟΣ *C* ΠΡΟΜΟΣ *G* 20 pridieprinceps vocatus (*l.* vocatur) hodie qui heri de principatu eiectus est. sic fiebant consules Romani *L* 25 in appositione *** etiam (in appositione sola quae etiam *s*) in compositione .... aliis partibus orationis tam *S* in appositione sola an etiam in compositione? Casualibus partibus orationis praeponitur tam ς 26 praeponitur praeponitur etiam tam C praeponitur tam *G* 28 casualium tantum *S* tantum casualium *G* casualium terminatur *C*

vocali sequente non ponimus; ab vero non solum vocalibus sequentibus, sed etiam consonantibus quibusdam non male sonantibus antecedente ab, ut abduco abdo; abs vero sequente q, ut abs quolibet, vel c, ut abscondo, vel t, ut abstraho. Quo accentu pronuntiatur ab? Per se acuto, in versu 42
5 vero gravi; sicut et aliae omnes praepositiones in suo loco positae, id est praepositivae. nam est quando mutato ordine postponuntur et mutant accentum, ut te propter, eundem propter: hic paenultimum acutum habet accentum. quod si praeponeretur, sine dubio gravaretur.

Oris quae pars orationis est? Nomen. Cuius numeri? Pluralis. 43
10 Dic singularem. Ora. Quando habet aspirationem, hora? Quando tempus significat; quando autem fines, sine aspiratione est; et quando plurale est, neutri generis est a singulari quod est os oris.

II.

CONTICVERE OMNES INTENTIQVE ORA TENEBANT.

15 Scande versum. Contìcu ere om nes in tenti que ora te nebant. Dic 44 caesuras. Semiquinaria, conticuere omnes. Quot habet figuras? | Decem. Quare? Quia habet duos dactylos et tres spondeos. Tracta pedes. Conticuere omnes et cetera. Quot partes orationis habet? Sex. Quot nomina? Duo. Quae? Omnes ora. Quot verba? Duo, conticuere tenebant. Quid
20 aliud habet? Partici||pium, intenti, et coniunctionem, que. Tracta singulas partes.

Conticuere quae pars orationis est? Verbum. Quale? Perfectum. 45 Quo modo dictum? Indicativo, coniugationis secundae. Cur secundae? Quia in praesenti tempore secunda persona in es productam desinit, con-
25 ticeo contices, quamvis a prima quoque persona hoc manifestum est in hac coniugatione. omnia enim verba in eo desinentia secundae sunt coniugationis exceptis paucis primae coniugationis, quae fere sunt haec, beo beas, creo creas, screo screas, meo meas, nauseo nauseas, laqueo laqueas, calceo calceas, quod alii calcio, enucleo enucleas; et quartae, eo is,
30 queo quis, et quae ex his componuntur. Cuius est significationis? Activae. Dic passivum. Conticeor. Cuius est numeri? Pluralis. Cuius figurae? 46 Compositae. Ex quibus? Ex integro et corrupto. nam con praepositio est integra, quamvis separata in appo|sitione non potest inveniri, sed semper in compositione; ticuere autem corruptum est, quia a, quod habuit
35 integrum, mutavit in i, ticuere pro tacuere. Cuius est personae? Tertiae pluralis, quae tam in re quam in runt in hoc tempore finitur. Cuius est

13 FINITUS EST UERSUS PRIMUS (PRIMUS *om.* *C*) PRIMI LIBRI UIRGILIANI TRACTATUS A PRISCIANO GRAMMATICO (PRISCIANI GRAMMATICI *C*) *CG* EXPLIC. LIB. PRIM. INCIP. SECUND. *S*
27 beo beas creo creas laqueo inlaqueo meo comeo nucleo enucleo nauseo enauseo screo calceo quod alii calcio *C* beo beas meo meas nauseo nauseas laqueo laqueas calceo calceas nucleo nucleas *G* : *cf. Priscian. p.* 864 29 quod alii calcio *om. S* est nucleo enucleas *S*

47 temporis? Praeteriti perfecti. Dic primas eius personas in omni tempore per singulos modos. Indicativo conticeo conticebam conticui conticueram conticebo. Imperativum totum dic. Contice conticeat conticeamus conticete conticeant; conticeto tu, conticeto ille, conticetote, conticeant vel conticento. optativo utinam conticerem conticuissem conticeam; subiunctivo 5
48 cum conticeam conticerem conticuerim conticuissem conticuero; infinita conticere, conticuisse, conticitum ire vel conticiturum esse. impersonalia indicativo conticetur, conticebatur, conticitum est vel conticitum fuit, conticitum erat vel conticitum fuerat, conticebitur; imperativo conticeatur conticetor; optativo utinam conticeretur, conticitum esset vel conticitum fuisset, 10 conticeatur; subiunctivo || cum conticeatur, conticeretur, conticitum sit vel conticitum fuerit, conticitum esset vel conticitum fuisset, conticitum erit vel conticitum fuerit. | infinita impersonalium similia sunt passivis, conticeri, conticitum esse vel conticitum fuisse, conticitum iri. Quid ergo interest
49 inter infinita impersonalium et passivorum? Quod impersonalibus infinitis 15 necesse est et verbum et pronomen sive nomen adiungere, ut 'taceri a me volo', id est 'tacere volo'. sin autem verbum tantum addas dicendo 'taceri volo', passivum ostendis sine dubio. licet tamen passivo etiam adiungere ablativum casum, sed ut subiungatur et accusativus primae vel secundae vel tertiae personae, ut 'legi volo me a te', 'legi vis te a me', 20
50 'legi volo illum a me vel a te', 'legi ille se vult a me vel a te'. ecce hic passivum est sine dubio, quia et nominativum et accusativum et ablativum adiunxi infinito, quod, si esset impersonale, fieri non posset. nam accusativum ei numquam possumus coniungere. ex illo quoque hoc facile est dinoscere, quod impersonale significationem habet activam etiam in infinito. 25 nam 'taceri a me volo' dicimus pro 'tacere volo'; 'taceri' autem 'illum volo' eam personam pati ostendit, quam protuli per accusativum casum. in impersonalibus autem pati | quidem neminem significamus, agere autem eam personam ostendimus, quam per ablativum casum proferimus, ut 'taceri a me volo' pro 'tacere volo', 'taceri a te volo' pro 'tacere te 30 volo', 'taceri ab illo volo' pro 'tacere illum volo'. Cur conticitum ire
51 facit futurum? Quia per formam participii praeteriti temporis neutri et infinitum ire vel iri tam activum quam passivum profertur, ut tacitum ire et tacitum iri [vel futurum activi participium et esse vel fuisse, taciturum esse vel fuisse. taciturus est enim participium futuri, praeteriti vero tacitus 35 tacita tacitum]. ergo in neutris verbis, quamvis non sint participia praeteriti, ad similitudinem haben|tium haec proferimus, ut statum ire sicut

7 vel conticiturum esse *om. GS* 9 conticetor *om. CG* 13 infinita inpersonalis *C* infinita uel inpersonalia *G* inpersonalia *S* 18 ostendit *CG* 21 legi ille se uult a me uel a te *S* amari ille uult a me *CG* 22 quia ad nominatiuum et accusatiuum et ablatiuum adiungitur infinitum *S* 23 nam — 24 coniungere *om CG* 33 iri uel ire *G*, *om. S* : ire **** tam passiuum quam actiuum *C* tacitum ire tacitum iri et duo supina tacitum tacitu et futurum actiui participium taciturus est enim participium praeteriti temporis tacitus tacita tacitum *S*

amatum ire; et duo supina tacitum tacitu, statum statu, ex quo staturus, ut amatum amatu amaturus. sic in ceteris quoque. Cur conticui facit praeteritum perfectum? Quia omnia in ceo desinentia mutant eo in ui divi- 52 sas et faciunt supra dictum tempus, ut arceo arcui, iaceo iacui, excepto 5 mulceo mulsi. Fac inchoativum ab eo quod est conticeo. Conticesco; quidam tamen conticisco protulerunt. sed regula magis in inchoativis e paenultimam flagitat in his quae a verbis secundae coniugationis derivantur, ut horreo horresco, ferveo fervesco, caleo calesco. inveniuntur enim ab aliis quoque coniugationibus, sed | raro, ut amasco hisco labasco scisco. 53 10 Declina passivum. Indicativo conticeor, conticebar, conticitus sum vel conticitus fui, conticitus eram vel conticitus fueram, conticebor; imperativo conticere conticeatur conticeamur conticemini conticeantur, conticetor tu, conticetor ille, conticeminor, conticeantur vel conticentor; optativo utinam conticerer, conticitus essem vel conticitus fuissem, conticear; subiunctivo 15 cum conticear, conticerer, conticitus sim vel conticitus fuerim, conticitus essem vel conticitus fuissem, conticitus ero vel conticitus fuero; infinita conticeri, conticitum esse vel conticitum fuisse, conticitum iri. Dic participia. Conticitus conticendus. Cur solent Romani praeteritum perfectum 54 in or terminantium verborum et omnia tempora, quorum regula a praeterito 20 perfecto nascitur, per participia declinare? Quia apud Graecos quoque in plurimis verbis, in quibus secunda et tertia persona indicativi deficit in praeterito, per participium eas declinant, et optativi quoque et subiunctivi praeterita, ut τέτυμμαι τέτυψαι τέτυπται τετύμμεθα τετυμμένοι ἐστέ τετυμμένοι εἰσίν. sic et optativa et subiunctiva, quod Romani in omnibus in or 25 terminantibus faciunt. et sciendum, quod a participio, ut supra dictum est, praeteriti temporis solent nasci infinita futuri, tam activa quam passiva, ut conticitum ire et conticitum iri, et passivi quoque sive impersonalis 55 praeteritum infinitum, ut conticitum esse vel conticitum || fuisse, et supina duo, conticitum conticitu, et futuri participium activum, conticiturus. et 30 haec quidem oriuntur a participio praeteriti. a participio vero praesentis —, quod nascitur in prima quidem et secunda coniugatione a secunda persona, cum extremae syllabae interponimus n, ut amas amans, doces docens; in tertia | vero et quarta a prima persona mutata o in ens, ut lego legens, facio faciens, audio audiens, venio veniens, exceptis eo et queo et quae ex 35 his componuntur. haec enim ante e i habent in nominativis participio- 56 rum: nam iens et quiens faciunt participia. in genetivo vero per transmutationem vocalium et immutationem i in u declinantur, ut iens euntis, quiens queuntis, contra omnium participiorum morem. — a praesenti vero participio activo nascitur futurum passivi s finali abiecta et addita dus, ut

1 amatum ire statum statu staturus sic in ceteris *S* 8 ut timeo timesco horreo horresco *C* 9 amasco hisco miseresco (*corr.* miserasco) labasco *Δ* declina *S* 12 conticeamini *GS* 22 eas] et sum es *L* et e** *S* et es *s* 30 oriuntur *om. CG* 34 audio audiens *om. CG* 37 vocalium et immutationem *om. CG* declinantur *om. S* 38 quiens quiuntis *C*, *om. S*

amans amandus, docens docendus, legens legendus, faciens faciendus, au-
57 diens audiendus. iens autem et quiens et ex his composita a genetivo
faciunt futurum, adiens adeuntis adeundus. gerundia quoque tria a parti-
cipio futuri nascuntur ex tribus eius casibus, id est genetivo dativo accu-
sativo, amandi amando amandum, docendi docendo docendum, faciendi 5
faciendo faciendum, audiendi audiendo audiendum, eundi eundo eundum.
Dic nomen verbale ex eo quod est conticeo. Conticitor conticitrix, quae
quamvis regula concedat dicere, tamen, nisi in usu inveniamus auctorum,
non temere debemus proferre. ipsa res conticinium. a taceo simplici fit
taciturnus et taciturnitas et taciturius et tacitus participiale. 10

58 Omnes quae pars orationis est? Nomen. Quale? Appellativum. Cu-
ius est speciei? Numeralis. Omnia autem numerorum significativa appella-
tiva sunt, quamvis sint quaedam cognomina propria, quae vocem quidem
habent numeralium, non tamen etiam significationem, ut Quintus Catulus,
Decimus Brutus. Potest habere comparationem hoc nomen? Non. Quare? 15
Quia nullum nomen numerum significans || comparationem potest habere,
59 cum unus quisque numerus in se constat nec augeri aut minui in sua qua-
litate potest, excepto prior, quod de duobus ordinem significat. Cuius est
| generis hoc nomen? Communis. Cur? Quia omnia in is desinentia, si
apud Graecos vel communia sint vel mobilia, quae illi trigene vocant, apud 20
nos sine dubio communia sunt, ut πᾶς πᾶσα πᾶν hic et haec omnis et hoc
omne, χρήσιμος χρησίμη χρήσιμον hic et haec utilis et hoc utile, ὁ δύσκο-
60 λος ἡ δύσκολος τὸ δύσκολον hic et haec difficilis et hoc difficile. Cuius est
numeri? Pluralis. et sciendum, quod hoc nomen, id est omnis, eandem
vim habet significationis, sive singulariter sive pluraliter proferatur (omnis 25
enim homo si dicam et omnes homines, idem significo); et omnia quae
similem vim habent, id est cunctus et cuncti, universus et universi. Cuius
est figurae? Simplicis. Fac ab eo compositum. Omnipotens omnifariam
omniparens omnigena: Virgilius in octavo

omnigenumque deum monstra. 30

Fac adverbium [simplex]. Omnino. Cuius est casus? Hic nominativi;
idem tamen est etiam vocativus in omni plurali numero. accusativum vero

3 gerendia G 9 temere *om.* *S* conticinum *C* fit taciturnus et tacitor par-
ticipiale *S* 10 taciturus et tacitus participia ꞔ participium *G* 12 numeri. omnia
autem nomina numerum significantia *S* 14 numerorum *S* catulus *C* catullus *S*
catellus *G* 17 in sese constet *S* 18 excepto — significat *om.* *S* 20 quae illi
trigena uocant *G* quae illi trigene *C* que illi grece uocant****** *S* 22 ΧΡΗϹΙΜΟϹ
ΧΡΝϹΙΜΝΑΡΝϹΜΟϹ *C* ΧΡΗϹΙΜΟΝΟϹ ΧΡΗϹΙΜΟΝΟΝ *G*, *om.* *S* 25 proferatur *S* dicatur *CG*
26 significo *S* significamus *CG* 28 compositum. uirgilius in octauo (in nono *G*)
omnigenumque deum monstra (n̄ra *C*) omnipotens omniparens omnigena omnifariam
(omnifaeriam *C*) *CG* 29 in VII *S*: *Verg. Aen.* VIII 698 30 monstra *om.* *S*
31 simplex *om.* *S* 32 accusatiuus uero huiuscemodi nominum id est quae nominati-
uum et genetiuum singularem (singularem *om.* *S*) similem habent accusatiuum plura-
lem (pluralis *C*) tam in es productam quam in (in *om.* *C*) is longam terminant *CS*
accusatiuus uero huiuscemodi nominum id est quae nominatiuum et genetiuum similem
habent plurales tam in es productam quam in is longam terminant *G*

pluralem huiuscemodi nomina, id est quae nominativum et genetivum singularem similem habent, tam in es productam quam in is longam terminant.
Intenti quae pars orationis est? Participium. Quid est participium? 61
Pars orationis partem capiens nominis partemque verbi. Quot accidunt
5 participio? Sex. Quae? Genus casus tempus significatio numerus figura.
Cuius est generis? Masculini. *Cuius numeri? Pluralis.* Dic singulare.
Intentus intenta intentum. et | sciendum, quod omnia participia praeteriti 62
et futuri temporis mobilia sunt, et in masculino quidem et in neutro genere
secundum nomina secundae declinationis declinantur; in feminino vero pri-
10 mam declinationem servant. praesentis autem temporis parti||cipia communia sunt trium generum, ut hic et haec et hoc amans, et tertiae declinationis. sciendum tamen, quod sunt quaedam verba, quorum significatio ad solos mares vel ad solas feminas pertinet; ad mares, ut futuo, cuius participium quoque ad mares solos pertinet, futuens. nemo enim dicit
15 haec futuens, nisi in epicoenis nominibus animalium, ut haec aquila futuens, in quo, quamvis femininum proferamus, tamen marem intellegimus. sic etiam in feminino: nubo vir non dicit, nisi si abneget sexum et quasi femina loquatur. ergo nubens quoque proprie de femina dicitur; nisi quod possumus figurate masculinis quoque generibus talia adiungere, si dicam
20 'magnus est ignis nubens mihi', ignis pro amata dicens. Cuius est casus 63
intenti? Nominativi; idem tamen est et vocativus. Cuius est significationis? Hoc primum debes scire, quod significatio participiorum tam a generibus verborum quam a formis sumitur. ergo a quinque generibus, id est activis neutris passivis communibus deponentibus, totidem nascuntur species
25 participiorum; et a formis quattuor, id est perfecta meditativa inchoa|tiva frequentativa, totidem formae participiorum dicuntur. Cuius est speciei? 64
Passivae. Nascitur enim ab intendor verbo passivo. Cuius est formae? Eius, cuius est verbum ex quo nascitur, id est perfectae. Potest aliam formam habere hoc verbum? Potest frequentativam, intentor intentaris, ex
30 quo participium intentatus. Cuius est temporis? Praeteriti. Cuius figurae? Compositae. Ex quibus? Ex duobus integris. et sciendum, quod simplex eius in usu tam per tus quam per sus invenitur, tentus et tensus: Lucanus in secundo * .

et varias ignis tenso dedit aere formas.

35 tentus tamen etiam a teneor fit. potest tamen etiam nomen esse intentus, unde intentior intentissimus. tentorium quoque hinc derivatur et tentigo et tenor.

6 Cuius numeri? Pluralis *om. CGS* 14 nemo ergo dicit haec futuens nisi figurate in quo *CG* 16 in quo] quod *S* 17 in feminino *om. CG* 18 nisi quod in huiuscemodi quoque possumus figurate masculinis quoque generibus taliter adiungere *S* 20 dicuntur *S* dic igitur *C* dic ergo *G* 33 *lacunam indicavi, qua Lucani versus* II 6, 3 tensisque rudentibus actae *excidit quem versum una cum hoc, qui est in primo libro v.* 531, *posuit Priscianus p.* 892. 34 et uaria signi *C*: uarias tenso aere formas *S* 35 tentus — 37 tenor *om. S*

65 Que quae pars orationis est? Coniunctio. Qualis? Copulativa. Cu|ius ordinis? Postpositivi.

Ora quae pars orationis est? Nomen appellativum neutrum plurale simplex, casus in hoc loco accusativi. idem tamen est semper in neutris nominibus et nominativus et accusativus et vocativus. Dic singulare. Os 5 oris. nam si correpte os dicas, aliud significat, et ossis dicis genetivum.
66 Fac diminutivum. Oscillum, osculum et ex hoc osculor oscularis. ostium quoque inde derivatur, ex quo ostiarius et ostiatim. oro quoque verbum ab ore est et oraculum.

Tenebant quae pars orationis est? Verbum activum perfectum indi- 10 cativo modo dictum, temporis praeteriti imperfecti, numeri pluralis, personae tertiae, coniugationis secundae. Declina. Teneo tenebam et cetera. | Quam aliam formam facit hoc verbum? Frequentativam, tento tentas. [composita attineo retineo contineo sustineo pertineo continens continentia retinaculum, derivativa tenax tenacitas.] 15

III.

POSTQVAM RES ASIAE PRIAMIQUE EVERTERE GENTEM.

67 Scande versum. Postquam res Asi ae Pria mique e vertere gentem. Quas habet caesuras? semiquinariam et semiseptenariam. Quot habet figuras? Decem. habet enim tres dactylos et duos spondeos. Divide 20 singulos pedes. Postquam res Asi ae Pria mique e vertere gentem. Quot partes orationis habet hic versus? Septem. Quot nomina? Quattuor. Quae? Res Asiae Priami gentem. Quot verba? Vnum, evertere. Quid aliud? Adverbium, postquam, et coniunctionem, que. Tracta singulas partes.
68 Postquam quae pars orationis est? Adverbium. Quid est adver- 25 bium? Pars orationis quae adiecta verbo significationem eius explanat atque implet. Quot accidunt adverbio? Significatio et figura. comparatio enim non omnibus accidit adverbiis; accidentia vero debent generalia esse et communia omnibus speciebus eius dictionis cui ac|cidunt. ergo melius est pro comparatione addere accidentibus adverbio speciem. quaedam enim 30 adverbiorum sunt πρωτότυπα, id est primitiva vel primae positionis, quae-

7 oscillum. Δ fac diriuatiuum *M* osculum *S* : oscillum est parva facies, id est larva, quae rustice dicitur talamasca . et Vergilius (*georg.* II 389) 'oscilla et (*l.* ex) alta suspendunt mollia pinu'. oscilla vero dicuntur parva ora, imagines videlicet, quae fiunt ex ligno et vestibus, quas vulgo badestel vocant . dicuntur autem a verbo cillere, id est movere. inde dicuntur forcillae, unde moventur frumenta vel hordea. oscillum (*l.* osculum) et basium et suavium idem est; sed quidam faciunt differentiam, oscillum religionis, basium amoris, suavium voluptatis *L* 8 oro — 9 oraculum *om. S* 13 composita — 15 tenacitas *om. S* 16 TRACTATUS PRISCIANI GRAMMATICI IN PRIMUM INICIATUR EIUSDEM COMMENTARIUM IN PRIMUM UERSUM TERTII LIBRI *C* FINITUR UERSUS SECUNDUS LIBRI AENEIDOS. II. EXPOSITUS A PRISCIANO GRAMMATICO *G* EXPLIC. LIB. II INCIP. LIB. III. *S* 18 Scande — gentem *om. S* gentem. diuide singulos pedes . quas *C* 19 quas — semiseptenariam *post* 20 spondeos *habet S* 20 habet — spondeos *om. CG* divide — 21 gentem *om. C* 26 adiuncta *C*

dam derivativa; primitiva, ut saepe satis, derivativa, ut saepius satius. Postquam igitur cuius est significationis? Temporis. Cuius figurae? Com- 69 positae. Ex quibus? Ex duobus integris, post et quam. Quem habet accentum? Si per se proferatur vel praepostere, acutum, in versu | autem 5 gravem. Dic derivativum a post. Posterus postera posterum posteritas, huius comparativum posterior, superlativum postremus; et aliud posticus postica posticum et postea et posthaec et postmodo. postes quoque inde videntur dictae, quod post fores stant. posthumus etiam ab hoc est compositum et postliminium et pomoerium, quasi post murum, et post- 10 habeo.

Res quae pars orationis est? Nomen. Quid est nomen? Pars ora- 70 tionis et cetera. Quot accidunt nomini? Quinque. Quae? Species genus numerus figura casus. Cuius est speciei? Appellativorum generalis. Quamvis enim quidam grammatici incorporalia soleant res dicere, tamen vera 15 ratione omnia quae sunt, sive corporalia sive incorporalia, res possunt nominari, sicut hic res Asiae dixit pro opes, et res publica et res familiaris et res uxoria. ergo, sicut supra diximus, significationem habet generalem et est primitivum. Fac igitur ab eo derivativum. Recula. quidam et reum 71 inde dictum putant, quod rei alicui obnoxius est. Cuius est generis? Fe- 20 minini. Cur? Quia omnia nomina quintae declinationis feminina sunt excepto dies, quod in singulari numero tam masculinum quam femininum invenitur, in plurali vero masculini dumtaxat. est etiam nomen quod ab eo componitur, hoc est meridies, masculini. cur autem quintae est declinationis, in regulis quas de nomine scripsimus invenies. Cuius est numeri? 25 Hic pluralis. Vnde hoc possumus scire? || Quia addit evertere. verbum enim everto accusativo singulari vel plurali necesse est adiungi; singularis autem accusativus rem est. Cuius est figurae? Simplicis. Fac compositum 72 ex eo quod est res. Respu|blica resuxoria. Cuius est casus? Accusativi pluralis. omne autem nomen quintae declinationis nominativum singularem 30 et vocativum et nominativum pluralem et accusativum et vocativum similem habet. Dic regulam in es productam terminatorum nominum consonante antecedente. Omnia in es productam terminantia nomina consonante antecedente tertiae sunt declinationis, ut verres verris, caedes caedis, Vlixes Vlixis, Achilles Achillis; et omnia pares habent syllabas in nominativo et 35 genetivo exceptis locuples locupletis, merces mercedis, heres heredis, Ceres Cereris, pes pedis, et praeterea quintae declinationis res rei, spes spei, fides fidei. antiqui vero et plebes plebei dicebant, quod nunc plebs plebis dicimus, et fames famei, quod nunc famis.

4 vel praepostere *om.* *S* in uersu autem in grauem conuertitur *S* 5 Dic *G* Da *C*: Dic — 9 posthabeo *om.* *S* 7 posthac et postmodum ς 8 postumus *G* 11 Quid est — 13 casus *om* *S* 12 species *C* qualitas *G* 18 rescula *CS* quidam — 19 obnoxius est *om.* *S* 24 in regulis quas de nomine scripsimus] *p.* 1305. 704 31 habent *CGS* 36 pes pedis *G* pes pidis *C* perpes perpetis *S* 37 dicebant *C* declinauerunt *S*, *om.* *G*

73 Asiae quae pars orationis est? Nomen. Quale? Proprium. omnia enim nomina provinciarum et urbium et montium et fluviorum et hominum et deorum vel aliarum rerum individuarum propria sunt. Cuius est speciei? Primitivae. Fac ab eo derivativum. Asius Asia Asium. nec mirum. in multis enim provinciarum nominibus invenis similia esse derivativa primiti- 5 vis et appellativa propriis, ut Italus proprium est et gentile. similiter 74 Danaus Latinus Hispanus Siculus et Sicanus. Dic et aliud derivativum ab eo quod est Asia. Asianus et Asiaticus. et invicem supra dicta tria pro sese proferri possunt. proprie autem Asius possessivum est, Asianus | gentile, Asiaticus victoriae. Cuius declinationis est Asia? Primae. Quare? 10 Quia omnia in a desinentia masculina vel feminina vel communia primae 75 sunt declinationis. Cur, cum litterarum nulla mutatio fa||cta sit, accentus mutatur? Quia a finalis apud Graecos producitur, apud nos correpta est, accentus quoque apud nos mutatio facta est. hoc tamen scire debemus, quod, sive temporis sive litterarum fiat in nominativo commutatio, melius 15 facimus, si accentum ad Latinitatem proferimus, exceptis patronymicis, quae per omnes casus magis Graecorum sibi defendunt accentum, quia servant Graecum nominativum, ut Priamides Priamidae. licet tamen etiam in illis accentum servare Latinum, quae cum sint Graeca, non tamen aliena videntur formulis terminationum Latinarum, ut Creusa Arethusa. quae cum 20 Latine proferuntur, licet ea in nominativo etiam circumflecti in paenultima syllaba. non est tamen absurdum, si Graecum accentum servabimus in nominativo dumtaxat.

76 Priami quae pars orationis est? Nomen. Quale? Proprium. Cuius est speciei? Derivativae ἀπὸ τοῦ πρίασθαι. Fac ab eo derivativum. Pos- 25 sessivum Priameius Priameia Priameium, patronymicum Priamides Priamis. Cuius est generis? Masculini, numeri singularis, figurae simplicis, casus genetivi, declinationis secundae. Quare? Quia omnia nomina cuiuscumque generis apud Graecos in ος desinentia nominativo apud nos mutant ος in us et secundae sunt declinationis, ut Πρίαμος Priamus Priami, Κῦρος 30 Cyrus Cyri, Κύπρος Cyprus Cypri, Πύλος Pylus Pyli, πέλαγος pelagus pelagi. nam genus genero magis Latinum est, quomodo munus munero. quibus enim huiuscemodi adiacent verba, sine dubio Latina sunt.

77 Que quae pars orationis est? Coniunctio. Cuius potestatis est? Copulativae, ordinis postpositivi, figurae simplicis. Fac ab eo compositum. 35

3 vel aliarum rerum individuarum *om.* *S* 4 primitiuae *CG* proprie . est enim a proprio asio *S* 8 pro sese *S* pro possessiua *C* pro possessiuis *G* 9 proprie autem asius et asiaticus possessiua sunt inueniuntur autem haec eadem etiam propria ut scipio asiaticus possessiua sunt asianus (assianus *C* gentile asiaticus uictoriae *CG* 16 exceptis patronomicis quae *S* patronomica *CG* 17 quia seruant Graecum nominatiuum *om.* *S* 20 latinorum *GS* ut Creusa Arethusa *om.* *CG* 21 proferuntur *S* proferantur *G* proferatur *C* in penultima — 22 absurdum *om.* *S* 22 si] et si *G* et sic *C* .si ***super scripto*** et *S* et seruabimus *C* 32 genus a genero *S* munus a munero *S*

At|que neque itaque quoque. Cuius est accentus? Encliticum est, id est suum accentum inclinat in syllabam extremam antepositae dictionis. hoc autem et aliae duae coniunctiones habent, id est ne et ve.

Evertere quae pars orationis est? Verbum. Cuius modi? Infinitivi, 78
5 formae perfectae, coniugationis tertiae correptae. Qua||re? Quia e correptam habet paenultimam. Cuius est generis vel significationis? Activae, figurae compositae. Ex quibus? Ex duobus integris, e praepositione et verto verbo. temporis praesentis et praeteriti imperfecti: numeros enim et personas infinita non habent, unde et nomen acceperunt a defectione
10 numerorum et personarum. Declina. Everto evertebam everti everteram 79
evertam; imperativo modo everte evertito; optativo modo utinam everterem evertissem evertam; subiunctivo modo cum evertam everterem everterim evertissem evertero; infinitivo modo evertere evertisse eversum ire vel eversurum esse; impersonalia evertitur evertebatur eversum est vel eversum fuit,
15 eversum erat vel eversum fuerat, evertetur; imperativo modo evertatur evertitor. optativo modo utinam everteretur, eversum esset vel eversum 80
fuisset, evertatur; subiunctivo modo cum evertatur, everteretur, eversum sit vel eversum fuerit, eversum esset vel eversum fuisset, eversum erit vel eversum fuerit; infinitivo modo everti, eversum esse vel eversum fuisse,
20 eversum iri. gerundia vel participialia evertendi evertendo evertendum eversum eversu; participia activa evertens eversurus, passiva eversus evertendus. Cur everto everti praeteritum facit? Quia hoc solum ante t r 81
habuit in hac coniugatione, id est tertia, et mutavit o in i et fecit praeteritum. in participio tamen praeterito passivi pro t s habuit, eversus.
25 etiam everror verbum eversus facit participium eiusdem temporis. Fac ab eo frequentativum. Everso eversas eversat. et sciendum, quod plerumque solent frequentativa a participiis praeteriti temporis fieri, ut scribo scriptus scripto scriptas scriptat, domo domitus domito | domitas domitat, curro cursus curso cursas cursat et cursito cursitas cursitat: ergo et verto
30 versus verso versas versat. hinc est et versutus et Vertumnus et vertex et vertigo et verticulum et versura.

Gentem quae pars orationis est? No||men. Quale? Appellativum, 82
generis feminini, numeri singularis, figurae simplicis, casus accusativi. Dic nominativum. Gens gentis. Quare? Quia omnia in ns et rs et ls desi-
35 nentia interposita ti faciunt genetivum, ut mons montis, Mars Martis, puls pultis, exceptis differentiae causa frons et lens. quae cum faciunt per tis genetivum, significat Graece frontis τὸ μέτωπον et lentis τὴν φακήν; cum

1 atque neque itaque quoque *G* atque itaque quoque *C* atque usque itaque *S* 3 habent id est *om.* *CG* 24 uersus *CGS* 25 etiam et uersor uerbum uersus facit *G* etiam euertor uerba uersus facit *C* etiam in uerror uerbo uersus fit *S* 26 euerso euersas euersat *C* euerto tas tat *G* euertito euertitas euertitat *S* 28 scripto tas tat *G* et scripto scriptas scriptat *C* scriptito scriptito scriptitas scriptitat *S* 29 cursitat uideor uisus uiso uisas uisat ergo *S* 31 uersura *GS* uersutia *C* 35 interpositione ti *CG*

autem per dis faciunt genetivum, significat frondis τὴν φυλλάδα, lendis au-
83 tem τὸ κονίδιον. praeterea glans vecors concors discors. libripens, quia
a verbo pendo componitur, consonantem verbi servat, faciens genetivum
per dis, libripendis. Fac ab eo derivativum. Hic et haec gentilis et hoc
gentile. videtur etiam genus a gente derivari, unde et genius et generalis 5
et generosus, et composita indigena ingenuus degener.

IIII.

AT REGINA GRAVI IAM DVDVM SAVCIA CVRA.

84 Scande versum. At re gina gra vi iam dudum saucia cura. Dic
caesuras. Semiquinaria, at regina gravi. Quot figurarum est? Decem. 10
habet enim tres spondeos et duos dactylos. Tracta pedes. *Atre ginagra
viiam dudum saucia cura.* Partes orationis quot habet? Septem. Quot
nomina? Quattuor, regina gravi saucia cura. Et quid aliud? Vnam con-
iunctionem, at, et duo adverbia, iam dudum. Tracta singulas partes.

At quae pars orationis est? Coniunctio. Quid est coniunctio? Pars 15
85 orationis adnectens ordinansque sententiam. Quot accidunt coniunctioni?
Tria, potestas ordo figura. Cuius est potestatis? Copulativae; est tamen |
etiam et adversativae, quam Graeci ἐναντιωματικόν vocant, sicut etiam hic.
nam Aenea quiescente regina turbatur, quod est contrarium. Cuius est
ordinis? Communis: licet enim etiam postponere eam, quomodo et; sed 20
metri causa, quod fere in omnibus potest inveniri praepositivis coniunctioni-
86 bus. Cuius figurae est? Simplicis. Fac ab eo compositum. Atque. Quem
habet accentum? Gravem in versu, quomo||do omnes praepositivae coniun-
ctiones.

Regina quae pars orationis est? Nomen. Quid est nomen? Pars 25
orationis et cetera. Quot accidunt nomini? Sex, qualitas species genus
numerus figura casus. Cuius est speciei? Derivativae. Dic primitivum.
87 Rex. Hoc quoque unde nascitur? A rego verbo; unde genetivum in gis
terminat. dicitur autem hoc nomen nec in totum fixum nec in totum
mobile; et omnia, quaecumque masculinum tertiae habent declinationis, 30
femininum faciunt primae, ut rex regina, leo leaena et lea, draco dracaena,
hospes hospita, sospes sospita, leno lena, strabo straba, et siqua similia

2 praeterea glans uecors concors discors libripens libripendis *C* praeterea libri-
pens libripendis *G* praeterea libripens libripendis quia a uerbo pendo componitur con-
sonantem uerbi seruat faciens genetiuum per dis libripens libripendis *S*, *in quo haec
post* 6 degener *posita sunt* 5 uidetur enim genus a gente *G* uidetur etiam gens a
genus *C* uidetur etiam gens a genere *S* 7 TRACTATIO PRISCIANI GRAMMATICI IN PRI-
MUM UERSUM TERTII LIBRI AENEIDOS CONSUMPSI INCIPIT EIUSDEM INPRIMUM UERSUM *C* UERSUS
LIBRI TERTII EXPLICIT *G* 11 tracta pedes partes orationis *S* tracta. partes orationis
CG 17 est etiam tamen aduersatiuae *G* 25 pars orationis et reliqua *Δ* quot ac-
cidunt nomini. *M* qualitas et reliqua. cuius *S* pars orationis quot accidunt nomini.
Cuius *C* 29 hoc nomen nec *C* hoc nec *GS* hoc γένος κοινὸν ἀνομοιοκατάληκτον
nec ς 30 quaecumque *S* quae cum *CG* habeat *G* 31 faciunt *om.* *CG*

inveniuntur. est autem hoc nomen, id est rex et regina, verbale, quia a verbo nascitur. ex hoc tamen quoque fit verbum denominativum, id est a nomine derivatum, regno regnas regnat. Quale est? Appellativum, generis feminini, numeri singularis, figurae simplicis, casus hic nominativi, declinationis primae. Quae nomina ex eo derivantur, hoc est a rege? Regius et regalis. Et quid interest inter regius et regalis? Regius possessivum, regalis vero ad claritudinem pertinet, id est dignus rege. Dic diminutivum eius. Regulus et regillus, quae etiam propria inveniuntur. inde puto etiam regulam dici, qua mensura exaequatur, quasi mensuram regens. Dic compositum ex eo. Interrex, regificus. 88

Gravi quae pars orationis est? Nomen. Quale? Adiectivum. Cuius speciei? Primitivae, generis communis; omnia | enim adiectiva in is desinentia communia sunt et in e faciunt neutrum: numeri singularis, figurae simplicis, casus ablativi. omnia enim supra dictae formae nomina in i terminant ablativum. Fac ab eo derivativum. Gravior gravissimus gravitas et gravida. hinc et grandis et grando et verbum gravo. 89

Iam quae pars orationis est? Adverbium. Quid est adverbium? pars orationis quae adiecta verbo significationem eius explanat atque implet. Quot accidunt adverbio? Tria. Quae? Species significatio figura. Cuius est speciei? Primitivae, significationis temporalis, figurae simplicis. Quem habet accentum? Gravem, ut omnia fere monosyllaba praepositiva, nisi diffe||rentiae ratio prohibeat, ut ne, quando μή significat, gravatur; quando vero τὸ πάνυ, circumflectitur. sic, quando similitudinis est, circumflectitur, quando iurandi, gravatur, ut Virgilius in bucolicis 90

sic tua Cyrneas fugiant examina taxos.

Dudum quae pars orationis est? Adverbium est temporis. et sciendum, quod utrumque, hoc est iam et dudum, non solum de praeterito tempore dicitur sed etiam de futuro, ut in secundo Aeneidos 'iam dudum sumite poenas', quomodo etiam quando aliquando olim umquam. haec enim omnia tam praeteritum quam futurum possunt significare. et putant quidam dudum quasi diu dum dici: haec enim syllaba, id est dum, solet expletiva inveniri, ut quidum agedum adesdum. 91

Saucia quid est? Nomen. Quale? Appellativum. Cuius speciei? Derivativae sive participialis. nam a participio sauciatus nascitur saucius, quomodo a lassatus lassus et a laceratus lacerus vel | lacer: sic enim Ovidius in sexto metamorphoseon.

Cura quid est? Nomen. Quale? Appellativum ipsius rei; potest

5 hoc est *om. GS* 16 et gravida — grando *om. S* et grandis et grande *C* 21 ut omnia *Lindemannus* et omnia *CGS* 24 in bucolicis] 9, 30 25 cirneüs *C* grynea *G* grinei *S* 28 in secundo Aeneidos] *v.* 103 32 adesdum *CG* adeodum *S* 34 nascitur sine saucius *C* nascitur siue saucus *G* nascitur ·i· saucius *S* 35 lacerus uel lacer *C* lacerus lacer *G* lacerus l' lacessus *S* sic — 36 metamorphoseon *om. SL* 36 in sexto metamorphoseon] *v.* 562 saepe sua lacerum repetisse libidine corpus

92 tamen et dea aliqua intellegi. scimus enim quod Virgilius in sexto Aeneidos apud inferos inter monstra habitantia in faucibus inferorum ponit etiam curas quasi deas aliquas, dicens

Luctus et ultrices posuere cubilia Curae.

et quaeritur verbum ex re an res ex verbo nascitur? et potius antecedit 5 verbi actus in hoc, quo sine res esse non potest. nec enim cursus intellegi potest sine currente nec cogitatio sine cogitante: sic ergo nec cura sine curante. videtur ergo esse derivativum verbale a verbo curo curas curat. Dic nomina derivativa ex eo. Curiosus curagulus curator curatio curatura curia curialis; composita securus scurra obscurus triscurrium. et 10 quidam putant ab eo curam dici, quod cor agitat.

V.

INTEREA MEDIVM AENEAS IAM CLASSE TENEBAT.

93 Scande versum. Intere a medi um Aene as iam classe te nebat. Quot habet caesuras? Vnam. Quam? Semiseptenariam, interea medium 15 Aeneas. Quot figurarum est? Decem. habet enim tres dactylos et duos spondeos. Tra|cta singulos pedes. Interea et cetera. Quot partes orationis habet hic versus? Sex. Quot nomina? Tria. Quae? Medium Aeneas classe. Quot verba? Vnum, tenebat. Quid aliud? Duo adverbia, interea et iam. Tracta singulas partes. 20

94 Interea quae pars orationis est? Adverbium. Quid est adverbium? Pars orationis et cetera. Quot accidunt adverbio? Tria, significatio species figura. nam comparatio non est generale accidens omni adverbio, speciem autem omnia habent adverbia. sunt enim vel primitiva vel derivativa. Cuius significationis est hoc adverbium? Tem|poris; potest tamen esse et 25 loci. Cuius est speciei? Derivativae: ab in enim derivatur inter, ex quo hoc adverbium componitur. Cuius est figurae? Compositae. Ex quibus? Ex integro et corrupto, inter et ea. ideo autem corruptum dicimus ea, quia, cum sit neutrum plurale, corripi debuit. sed quia factum est adverbium, producit a. in omni enim adverbio a finalis producitur excepto ita. 30 potest tamen et ablativus intellegi singularis, qui in compositione solet huiuscemodi inveniri, ut quacirca quapropter.

95 Medium quae pars orationis est? Nomen. Quid est nomen? Secun-

1 de aliqua re intelligi *S* de alia re intelligi ς 3 dicens Luctus et *om. GS* : *Verg. Aen.* VI 274 6 actus qd' **** (*corr.* quo sine) res *S* actus in hoc nomine, quia sine re ς 9 Dic — 11 agitat *om. S* 10 securus scurra obscura *G* securus secura obscurus *C* tricurium ς triscurium ex triplice et cura . et dicitur triscurium quasi triplex et multiplex cura . triplex enim pro multiplici ponitur, veluti ternarius numerus, qui pro multiplici similiter ponitur . vel triscurium genus est ludi et venit a cura *L* 11 quod cor urat uel agitet ς 12 COMMENTARIUM PRISCIANI GRAMMATICI IN PRIMUM UERSUM QUARTI LIBRI AENEIDOS FINIT ORDITUR EIUSDEM INI PRIMUM UERSUM QUINTI LIBRI *C* UERSUS QUARTI LIBRI FINITUS EST *G* LIB. V. INCIP. *S* 32 quacirca *CG corr.* quocirca *S* quocirca ς

dum Donatum pars orationis cum casu corpus aut rem proprie communiterve significans, secundum Apollonium pars orationis quae singularum corporalium rerum vel incorporalium sibi subiectarum qualitatem propriam vel communem manifestat. Quot accidunt nomini? Sex, qualitas species 5 genus numerus figura casus. nam comparatio generale accidens non est. Quale est hoc nomen? Appellativum. Cuius est speciei? Adiectivae; est tamen et ad aliquid et mobile. et videtur etiam derivativum esse a modo, hoc est a mensura, unde est et modius, et differentiae causa medius mutavit o in e: vel a Graeco dictum est, μέσος medius. sciendum tamen, 96 10 quod omnia adiectiva in us desinentia mobilia sunt excepto vetus veteris, quod antiquissimi veter | dicebant. Cuius est generis? Neutri. Dic masculinum. Medius, ex quo fit media medium. omnia enim tam in us quam in er desinentia adiectiva, si sint secundae declinationis, cum apud Graecos vel communia inveniantur vel mobilia, apud nos sine dubio mobilia sunt, 15 ut ὁ εὐτυχὴς καὶ ἡ εὐτυχὴς καὶ τὸ εὐτυχές hic fortunatus haec fortunata hoc fortunatum, ὁ ἀγαθὸς ἡ ἀγαθὴ τὸ ἀγαθόν || bonus bona bonum, ὁ ὁπλοφόρος ἡ ὁπλοφόρος τὸ ὁπλοφόρον armiger armigera armigerum, ὁ ἱερὸς ἡ ἱερὰ τὸ ἱερόν sacer sacra sacrum. Cuius est numeri? Singularis, figurae 97 simplicis, casus hic accusativi. tenebat enim verbum accusativum exigit. 20 est tamen in omnibus neutris idem casus nominativus et accusativus et vocativus. Cuius est declinationis? Secundae: omnia enim in um desinentia sine dubio secundae sunt declinationis. Fac ab eo derivativum. Me- 98 dietas mediocris meditullium. mediastinus quoque inde videtur componi, quia medias partes balnei tenet, hoc est in medio lavantium stat. Dic 25 aliud compositum. Mediterraneus et mediana. adverbium medie. verbum ab eo compositum dimidio dimidias dimidiat, unde et dimidiatus.

Aeneas quae pars orationis est? Nomen. Quale? Proprium. Cuius 99 est speciei? Primitivae, generis masculini, numeri singularis, figurae simplicis, casus nominativi. | Quotae est declinationis? Primae. Cur? Quia 30 omnia Graeca in as desinentia, si apud illos per ου diphthongon efferunt genetivum, apud nos sine dubio primae sunt declinationis, Αἰνείας Αἰνείου Aeneas Aeneae. antiqui tamen huiuscemodi nomina absque s solebant proferre, quod Terentius ubique facit, Sosia Byrria Chaerea Geta ponens, ut in Andria

35 aut tu aut hic Byrria;

et Iuvenalis,

ceu Marsya victus.

1 secundum Donatum] *p.* 1743 2 secundum Apollonium] *cf. Priscian. p.* 577 singularium *C* 3 sibi subiectarum *G* sibi subiectorum *C* subiectorum *S* 4 manifestat *CG* significat *S* 10 adiectiua appellatiuorum in us *CG* et mobilia *CG* 23 meditullium. medicus quoque uidetur inde dictus quia temperantia medium est inaequalitatis quae solet fieri ex contrariis elementis. mediastrinus inde *S* mediastrium *C* mediatinus *G* 25 mediana *S* mediamna *C* medimua *G* 33 birria *S* cerea *G* 34 in Andria] II 1, 33 35 aut tu aut hic *S* aut tua hic *G* aut uia aut hic *C* birria *S* 36 Iuvenalis] 9, 2 37 marsia *CGS*

Fac derivativum ab eo quod est Aeneas. Possessivum Aeneius Aeneia Aeneium, et secundum Apuleium Aeneanicus Aeneanica Aeneanicum: sic enim ponit in epitomis historiarum, 'Aeneanica gens.' patronymicum Aeneades secundum analogiam. nam in as vel in es desinentia, si faciunt in ου
100 genetivum Graecum, in ades faciunt patronymica. itaque hoc ubique usus 5 est poeta, ut in octavo Aeneidos

Aeneadae in ferrum pro libertate ruebant,

et in primo 'defessi Aeneadae'. in uno tamen loco auctoritate poetica usus Aenides dixit, in nono

sit satis, Aenide, telis inpune Numa|num 10
oppetiisse tuis,

quasi ab Aeneus nominativo, sicut a Peleus Pelides. unde etiam poemati suo Aeneis inscripsit, quod est femininum Aeneidae, quod per synaeresin Aeniden dixit, sicut pro Peleides Pelides. ceterum secundum analogiam ab Aeneade Aeneas debebat dici. 15

101 Iam quae pars orationis est? Adverbium. Cuius est significationis? Temporalis. Cu|ius speciei? Primitivae. Cuius figurae? Simplicis. Quem accentum recipit? Per se acuitur, in versu autem gravatur, nisi encliticum ei adiungatur: tunc enim acuitur.

Classe quae pars orationis est? Nomen. Quale? Appellativum. Cuius 20 speciei? Secundum quosdam derivativae: quidam enim derivatum esse ἀπὸ τῶν κάλων putant. est autem ὁμώνυμον vel univocum. nam plura significat, id est et navium multitudinem et hominum collegia, quae Graeci σπείρας vocant, et equitum ordines. Fac derivativum. Classicus classica
102 classicum. sonitus quoque tubarum classicum inde nominatur, quia classes 25 equitum ordines vocantur, ut dictum est, qui maxime utuntur tubis.

Tenebat quae pars orationis est? Verbum. Verbum quid est? Secundum Donatum pars orationis cum tempore et persona sine casu, secundum alios pars orationis cum tempore et modis sine casu actum vel passionem significans. non enim omnia verba personas habent, ut infinita 30 et impersonalia et gerundia; oportet autem definitiones generales esse. Quot accidunt verbo? Qualitas coniugatio genus numerus figura tempus per-

2 aeneanicus aeneaica aeneaicum (n superscr.) *S* aeneicus aeneica cum ς 3 epithomis *S* epitonis *CG* aeneaica (n superscr.) *S* aeneica ς 4 in as uel in es desinentia si faciunt in οι genetiuum *S* in as si faciunt in y genetiuum *G* in as si faciunt nominatiuum et in ov genetiuum *C* 6 in octavo Aeneidos] *v.* 618 8 in primo] *v.* 157 9 aeneides *corr.* aenides *G* aenides (e superscr.) *S* aeneides *C* : *cf. Priscian. p.* 583 in nono] *v.* 653 10 sit satis aenide *C* sit satis aeneidę *G* sic uatis aenide (*rell. om.*) *S* 11 oppetisse *G* 13 per sineresin enidē *G* per sinheraesin aeneides *C* per synalipphā aenide *S* 14 sicut pro peleides pelides *S* sicut pelides pelidis *G* sicut pelides *C* 15 ab aeneade aeneas *S* ab aenea aeneas *C* ab aeneas aeneades *G* : *cf. Priscian. p.* 584 21 quidam enim id *Krehlius e codice Monacensi* quidam autem *S* quid autem *C* quidā *G* 23 quae greci CEPAC (ceras *G*) uocant *CG*, *om.* *S* quae σύλλογον uocant graeci ς quae συμμορίας Graeci uocant *Ald.* 25 classica *CGS* 27 secundum Donatum] *p.* 1754 28 secundum alios] *Priscian. p.* 781

sona. Qualitas verborum in quo est? In modis et in formis. Cuius est 103
modi? Indicativi, formae perfectae, coniugationis secundae, generis sive
significationis activae, numeri singularis, figurae | simplicis, temporis prae-
teriti imperfecti, personae tertiae. Declina. Indicativo modo tempore prae- 104
5 senti teneo, praeterito imperfecto tenebam, praeterito perfecto tenui, prae-
terito plusquamperfecto tenueram, futuro tenebo; imperativo modo ad se-
cundam et tertiam personam temporis praesentis tene teneat, teneamus
tenete teneant, futuri teneto tu, teneto il|le, tenetote, teneant vel tenento;
optativo modo tempore praesenti et praeterito imperfecto utinam tenerem, 105
10 praeterito perfecto et plusquamperfecto utinam tenuissem, futuro utinam
teneam; subiunctivo modo tempore praesenti cum teneam, praeterito im-
perfecto cum tenerem, praeterito perfecto cum tenuerim, praeterito plus-
quamperfecto cum tenuissem, futuro cum tenuero; infinitivo modo numeris
et personis tempore praesenti et praeterito imperfecto tenere, praeterito
15 perfecto et plusquamperfecto tenuisse, futuro tentum ire vel tenturum esse.
dicitur tamen et a tendo tendis tentum ire vel tenturum esse. sed in illo
etiam tensum ire vel tensurum esse possumus dicere, in hoc autem ten-
tum ire vel tenturum esse dumtaxat; et similiter in omnibus quae per
huiuscemodi voces participiales proferuntur. sunt autem supina duo et
20 infinitum futuri, nec non etiam praeteritum et infinitum futuri in passivis
et infinita impersonalium, quae similia sunt passivis, tentum esse vel ten-
tum fuisse et tensum esse vel tensum fuisse, tentum iri et tensum iri. 106
Quae differentia est inter infinita passivi et impersonalis? Quia passivum
verbo eget tantummodo, ut 'amari volo': ostendo enim pati me velle ali-
25 quid ab alio. impersonalis vero infinitum non solum verbo, utpote infini-
tum, sed etiam certa aliqua persona sive per pronomen sive per nomen
eget, utpote impersonale. si enim dicam 'amari a me volo', pro amare
accipitur, quod est activum. impersonale enim semper activam vim habet.
gerundia tenendi tenendo tenendum tentum tentu. participia veniunt a
30 verbo activo duo, praesentis temporis et futuri, praesentis tenens, futuri
tenturus. Declina etiam passivum. Indicativo modo tempore praesenti 107
teneor, praeterito imperfecto tenebar, praeterito perfecto tentus sum vel
tentus fui, praeterito plusquamperfecto tentus eram vel tentus fueram,
futuro tenebor; imperativo modo tempore praesenti ad secundam et tertiam
35 personam tenere teneatur, teneamur tenemini teneantur, futuro tenetor tu,
tenetor ille, teneminor teneantur vel tenentor; optativo modo tempore prae-
senti et praeterito imperfecto utinam tenerer, praeteri|to perfecto et plus-
quamperfecto utinam tentus essem vel tentus fuissem, futuro utinam tenear;
subiunctivo modo tempore praesenti cum tenear, praeterito imperfecto cum
40 tenerer, praeterito perfecto cum tentus sim vel tentus fuerim, praeterito

20 etiam inperatiuo et futuro infiniti passiuis *C* etiam praeteritum in passiuis *S* etiam in passiuis *G* 35 tenemini *S* tenuemini *C* teneamini *G*

plusquamperfecto cum tentus essem vel tentus fuissem, futuro cum tentus
108 ero vel tentus fuero; | infinitivo modo teneri, tentum esse vel tentum
fuisse, tentum iri. participia veniunt a verbo passivo duo, praeteriti tentus, futuri tenendus. nomen verbale masculinum tentor, femininum tentrix,
ipsa res tentio. Cur teneo tenui et teneor tentus sum facit praeteritum? 5
Quia omnia in neo desinentia sic faciunt praeteritum, ut moneo monui et
moneor monitus sum, seneo senui, exceptis maneo mansi et maneor mansus
sum et neo nevi neor netus sum.

VI.

SIC FATVR LACRIMANS CLASSIQVE IMMITTIT HABENAS. 10

109 Scande versum. Sic fa tur lacri mans clas sique im mittit ha benas.
Dic caesuras. Semiquinariam, *sic fatur lacrimans*, et semiseptenariam,
sic fatur lacrimans classique. Quot figurarum est hic versus? Decem.
Cur? Quia habet duos dactylos et tres spondeos. Tracta singulos pedes.
Sicfatur et cetera. Quot partes orationis habet iste versus? Septem. Quot 15
nomina? Duo. Quae? Classi habenas. Quot verba? Duo, fatur immittit.
Quot participia? Vnum, lacrimans. Quid aliud? Adverbium, sic, et coniunctionem, que. Tracta singulas partes.

S i c quae pars orationis est? Adverbium. Quid est adverbium? Pars
orationis quae adiecta verbo significationem eius explanat atque implet. 20
Quot accidunt adverbio? Tria, significatio species figura. Cuius est significationis? Similitudinis, speciei primitivae, figurae simplicis. et sciendum, quod omnia in c desinentia adverbia producuntur excepto donec: nam
110 nec inter coniunctiones ponunt. Quem accentum habet sic? Circumflectitur,
nisi sit iurandi: tunc enim gravatur, ut apud V i r g i l i u m in b u c o l i c o 25

s i c t u a C y r n e a s f u g i a n t e x a m i n a t a x o s;

et quando ut vel uti subiungitur ei, ut 'sic ut dixit', 'sic uti iussit.'

F a t u r quae pars orationis est? Verbum. Quid est verbum. Pars
orationis cum tempore et modis sine casu actum vel passionem significans.
Verbo quot accidunt? Septem, qualitas coniugatio genus numerus figura 30
tempus persona. Qualitas verborum in quo est? In modis et in formis.
Cuius est modi? Indicativi, formae perfectae, coniugationis primae. Cuius
est generis vel significationis? Deponentis, numeri singularis, figurae simplicis, temporis praesentis, perso|nae tertiae. Declina. For, fabar, fatus
sum vel fatus fui, fatus eram vel fatus fueram, fabor; imperativo modo 35

4 uerbale tenetor tenetrix *G* 6 in ^{n}eo *S* in eo *CG* 9 EXPOSITIO PRISCIANI GRAMMATICI IN PRIMUM UERSUM QUINTI LIBRI AENEIDOS EXPLICAT IN^{n}COAT EIUSDEM IN PRIMUM UERSUM . VI. LIBRI *C* UERSUS QUINTI LIBRI FINITUS EST *G* 10 classisque *CG* 11 Scande — 18 partes *om. S* classisque *G* 12 sic fatur lacrimans *om. CG* 13 classisque *G* 16 classis *G* 25 in bucolico] 9, 30 26 cyrineas *C* gryneas *G* : g . f. e . t . *S*

tempore praesenti ad secundam et tertiam personam fare fetur, femur famini fentur. nam in prima coniugatione imperativo modo secunda per- 111 sona paenulti|mam habet a, tertia vero e, quam servant prima et tertia pluralis persona: nam secunda indicativum sequitur suum in omni coniu-
5 gatione, amare ametur amemur amamini amentur. in secunda vero coniugatione secunda quidem persona productam habet e paenultimam, tertia autem a post e, quam servant prima et tertia pluralis, ut docere doceatur doceamur docemini doceantur. in tertia coniugatione e correptam habet paenultimam secunda persona, ut legere, tertia vero a, quam servant prima
10 et tertia pluralis, ut legere legatur legamur legimini legantur. in quarta 112 i productam habet paenultimam, ut munire, tertia vero a post i, quam servant prima et tertia pluralis, ut munire muniatur muniamur munimini muniantur. sed haec in regulis verbalibus latius tractata invenies. futuro fator tu, fator ille, faminor, fentur vel fantor. optativo modo tempore 113
15 praesenti et praeterito imperfecto utinam farer, praeterito perfecto et plusquamperfecto utinam fatus essem vel fatus fuissem, futuro utinam fer; subiunctivo modo tempore praesenti cum fer, praeterito imperfecto cum farer, praeterito perfecto cum fatus sim vel fatus fuerim, praeterito plusquamperfecto cum fatus essem vel fatus fuissem, futuro cum fatus ero vel fatus
20 fuero; infinitivo modo tempore praesenti et praeterito imperfecto fari, praeterito perfecto et plusquamperfecto fatum esse vel fatum fuisse, futuro fatum iri; gerundia fandi fando fandum fatum fatu. participia veniunt a verbo deponenti tria, praesens praeteritum et futurum, praesens fans, unde et infans qui loqui non potest, praeteritum fatus fata fatum, futurum fa-
25 turus fatura faturum. et sciendum, quod in omni verbo, quod habet par- 114 ticipium praeteriti temporis, ex hoc per interpositionem ru facimus futurum, ut amatus amaturus, do||ctus docturus, dictus | dicturus; sic et fatus faturus: exceptis paucis, mortuus moriturus, in quo secundum analogiam moritus debuit esse praeteritum. nullum enim participium geminat u.
30 similiter orior ortus oriturus pro orturus, partus pariturus, erutus eruiturus, cassus cariturus. sed haec quoque in regulis verborum latius tractavimus. Cur impersonale non habet hoc verbum? Quia nullum in r desi- 115 nens generat ex se impersonale, id est nec passivum nec commune nec deponens, excepto uno misereor, quod miseret impersonale facit ex con-
35 trario illorum quae ex activis vel neutris nascuntur. nam pleraque illorum vel magis omnia exceptis paucis passivam habent declinationem tertiarum

2 famini *S* femini *C*, *corr.* famini *G* 3 seruant tres plurales personae ut amare *S* 5 amamini *G* amemini *CS* 7 eamque seruant tres plurales ut *S* 8 doceamini *S* 9 seruant prima secunda et tertia pluralis ut *G* seruant plurales omnes ut *S* 10 legamini *S* 11 quam tres plurales seruant ut *S* 12 muniamini *CS* 13 in regulis verbalibus] *p.* 1317 14 faminor fentor uel fantor *G* faminor fentor uel fanitor *C* f minor fentur uel fantor *S* 31 cassus *Lς* casus *CGS* caritus *Ald.* 31 cariturus *corr.* casiturus *G* in regulis verborum] *p.* 919 *sqq.* 880

personarum, ut statur sedetur amatur quiescitur itur. excepta vero sunt contingo contingit, placeo placet, evenio evenit, vaco vacat, iuvo iuvat, in quibus tertiae activae personae vel neutrali similia sunt impersonalia.

116 nam paenitet taedet piget pudet licet libet positiva sunt, quamvis libeo et liceo dicatur; sed alterius sunt significationis. libeo enim τὸ πελιδνοῦμαι, 5 liceo vel liceor ὑπερθεματίζω significat. antiquissimi tamen et paeniteo et pudeo et pigeo et misereo dicebant. nomen verbale vel participiale fandus fanda fandum. pleraque enim verba etiam si participia futura passiva non habent, nomina tamen formae huiuscemodi pleraque habere inveniuntur. praeteriti quoque pleraque participia in tus desinunt et mutant us in or et 10 faciunt nomen verbale, ut amatus amator, doctus doctor, lectus lector, munitus munitor. sic ergo fatus fator possumus dicere. antiqui tamen etiam passive proferebant fatus pro dictus dicentes. unde fatum dictum et iussum dei. id enim esse dicit Plato fatum, voluntatem et iussionem

117 dei. Fac compositum ab eo quod est for. Adfor adfaris adfatur, ut apud 15 Virgilium in secundo Aeneidos

adfaturque | deos et sanctum sidus adorat.

et sciendum, quod rarissime simplicis prima persona invenitur in usu for, quomodo et || dor. ipsa res fatus et fatio et fatum. inde putant quidam etiam fas et nefas dictum esse, quod iustum est dici vel taceri. ex quo 20 fasti et nefasti dies et fasti τὰ ἡμερολόγια. Cur participium huius verbi praeterito tempore a habet ante tus? Quia omnia quae in avi faciunt praeteritum in activis et omnia communia vel deponentia primae coniugationis in atus, a paenultima producta, praeteriti participium faciunt, ut amo amavi amatus, accuso accusavi accusatus, osculor osculatus, criminor criminatus, 25 vagor vagatus, luctor luctatus.

118 Lacrimans quae pars orationis est? Participium. Quid est participium? Pars orationis partem capiens nominis partemque verbi. Quot accidunt participio? Septem. Quae? Genus numerus figura casus tempus significatio forma. Cuius est generis? Communis trium generum. omnia 30 enim participia praesentia trium generum sunt et in duas desinunt consonantes, n et s. nam etsi naturaliter quaedam verba ad solos pertinent

1 sunt a contingo *GS* sunt a placeo placet ab accido accidit a contingo *C* 3 tertiae similia sunt actiuae personae uel neutrali inpersonalia (inpersonalium *S*) *CGS* 4 libet liquet oportet miseret decet possessiua sunt *C* 5 libeo — 6 significat *om.* *S* ΤΟ ΠΕΔΥΑΝΟΥΜΑΙ *C* ΤΟ ΠΗ.ΥΑΝΟΥΜΑΙ *G* 6 ΗΠΥΘΟΜΑΤΥξΟ *corr. in marg.* ΥΠΕΡΘΕΜΑΤΙΖω *G* ΕΠΥΘΕΜΑΤΥΖω *C* ἐπιθεματίζω *Ald.* 13 fatum dictum et iussum dei deinde enim dicit esse *C* fatum pro dictum et iussum dei id enim dicit *G* fatum dictum est ad** (adeo *s*) id enim esse dixit *S* 16 in secundo Aeneidos] *v.* 700 25 amatus accuso accusaui accusatus luctor luctatus osculor osculatus criminor criminatus *S* amatus osculor osculatus criminor criminatus uagor uagatus *C* amatus osculor osculatus criminor criminatus *G* 27 Quid est — 30 forma *om.* *S* 29 Septem *G* VI *C* figura *om.* *C* 32 ad mares pertinent ut futuo deuirgino uel ad feminas ut futuor nubor deuirginor possumus tamen in *S* ad solos pertinent mares quaedam ad feminas ut futuo uel deuirginor possumus autem haec in *C* ad solos pertinent mares ut futuo uel deuirgino possumus autem haec in *G*

mares, ut futuo devirgino, vel ad feminas, ut futuor nubo devirginor, possumus tamen haec in alterum sexum transferre vel figurate vel per irrisionem vel per epicoena, ut si dicam 'bona anima est, quae istam virginem devirginavit' vel 'bonus animus est, qui illi marito nupsit'. bene
5 igitur dicitur, quod omnia verba et participia apta sunt ut ad omne possint genus dici. Cuius est casus? Hic nominativi; potest autem esse et 119
vocativi. omnia enim sive nomina sive participia nominativum et vocativum similem habent exceptis Graecis et in us desinentibus secundae declinationis, cuius propria, si ante us i habuerint, abiecta us faciunt vocativum,
10 ut Virgilius Virgili, Terentius Terenti. alia vero omnia us in e convertentia faciunt vocativum, ut Turnus Turne, socius socie, myrtus myrte; Virgilius in bucolico

et vos, o lauri, carpam et te, proxima myrte.

est tamen etiam in | huiuscemodi invenire saepe vel euphoniae || vel metri 120
15 causa nominativum pro vocativo positum, ut Lucanus in secundo

degener o populus, vix saecula longa decorum;

populus pro popule: et Virgilius in octavo Aeneidos

corniger Hesperidum fluvius, regnator aquarum;

fluvius pro fluvie. Cuius est temporis? Praesentis: nulla enim participia
20 in duas consonantes desinentia temporis praeteriti vel futuri inveniuntur.
sciendum autem, quod, quomodo participia praeteriti temporis coniuncta 121
cum verbis temporis praesentis praeteritum tempus significant, ut 'lectus sum es est', sic participia praesentis, si coniungantur cum verbis praeteriti temporis, loco praeteriti temporis accipiuntur, ut 'amans feci', 'studens
25 legi'. Cuius est significationis? activae: nascitur enim a verbo lacrimo lacrimas lacrimat. cuius activum vim passivam, passivum vim activam videtur habere. nam patitur dolorem, qui lacrimat, et facit, qui lacrimatur. multa tamen similia inveniuntur, ut lugeo et lugeor, ploro et ploror. Cuius est formae? * Formas suorum verborum vel species habent partici-
30 pia, ut lecturio lecturiens, fervesco fervescens, curso cursans, cursito cursitans. Cuius est numeri? Singularis, figurae simplicis. Cui casui adiun- 122
gitur? Accusativo, lacrimans illum. necesse est enim omnia participia his casibus adiungi, quibus et verba ex quibus nascuntur, ut lacrimo illum, lacrimans illum; invideo tibi, invidens tibi; misereor tui, miserens tui.
35 nam si ad alium casum transeant, perdunt vim participii et ad nomina transferuntur, ut si dicam amans illum, participium est, quia et amo illum

3 ut uel super epicoena dicam *C* uel super epiaconna ut si dicam *G* uel per eresina ut si dicam *S* 12 in bucolico] 2, 54 15 in secundo] *v.* 116 16 degenere populus *C*: degener o populus et rel. *S* deorum *G* 17 in octavo Aeneidos] *v.* 77
26 passiuum autem actiuam *S* 29 cuius est formae *om. GS. lacunam qua definitio formae excidit indicavi* formas uel species actiuorum uerborum habent participia *S* formas uerborum suorum uel species actiuorum habent participia *L* formas uerborum suorum vel species actiua habent participia *Lindemannus* 33 adiungi *S* subiungi *CG*
34 miserens tui nam si ad alium casum transeant perdunt uim *S* miserans tui perdunt etiam uim *C* misertus tui. aut perdunt etiam uim *G*

dicimus; sin autem amans illius, nomen est, quod significat ὁ ἐραστὴς ἐκείνου.
123 unde et comparationem accipit, amantior amantissimus. similiter timens illum et timens illius, fugiens illum et fugiens illius, ut **Terentius** in **Phormione** 'fugiens litium'. semper tamen ex participio praesentis | temporis et tria gerundia vel participialia solent nasci ablata s et addi||ta 5 di do dum, ut amans amandi amando amandum, lacrimans lacrimandi lacrimando lacrimandum, et participium futuri passivum lacrimandus a
124 lacrimor. est tamen etiam nomen, ὁ δακρυτέος. Quotae est declinationis lacrimans? Tertiae. omnia enim participia praesentis temporis tertiae sunt declinationis, utpote in duas desinentia consonantes. praeteriti vero tem- 10 poris et futuri participia cum sint mobilia, masculinum et neutrum secundae habent declinationis, femininum vero primae, ut hic et haec et hoc lacrimans, lacrimatus lacrimata lacrimatum, lacrimandus lacrimanda lacrimandum, lacrimaturus lacrimatura lacrimaturum.

125 Classi: superius de hoc sufficienter tractavimus. 15

Que quae pars orationis est? Coniunctio. Quid est coniunctio? Pars orationis adnectens ordinansque sententias. Quot accidunt coniunctioni? Tria, potestas ordo figura. Cuius est potestatis? Copulativae, | ordinis postpositivi. est autem encliticum et haec et aliae duae coniunctiones, ve et ne. ne autem solet etiam abiecta e encliticam vim possidere, ut '**Pyrrin**, 20 **tanton**'. quae enclitica, id est que ve ne, praepositionibus ante se positis non erigunt extremae syllabae fastigium, ut 'propterque illum', 'interve
126 homines'. Cuius est figurae que? Simplicis. composita que semper postponitur, ut atque quoque namque. syllabice quoque additur in fine et vim coniunctionis amittit encliticae, ut undique denique itaque, quando ante- 25 paenultimo acuto profertur, id est quando coniunctio est rationalis. utraque et pleraque, quaeritur, cum sint una pars orationis nec que divisa pro coniunctione accipiatur, cur non tertium ab ultima acutum habuerunt. in quo possumus dicere, quod accentus masculinorum et neutrorum, quia paenultimus est acutus, acuit etiam feminina in suam legem conciden||tia. 30
127 nec mirum euphoniae causa hoc in his evenisse, cum in aliis quoque quibusdam com|positis hoc idem invenitur, ut calefacis tepefacis suaverubens, quae omnia debent secundum analogiam antepaenultimum habere acutum, paenultimum tamen habuerunt.

128 **Immittit** quae pars orationis est? Verbum. Cuius modi? Indicativi, 35 formae perfectae, coniugationis tertiae correptae, generis activi, numeri sin-

3 in Phormione] IIII 3, 18 4 fugitans ς 15 superius] *p.* 482 16 Quid — 19 figura *om.* *S* 19 et haec *om.* *CG* 20 possidere *CG* retinere *S* ut phyrrin tanton *CG* ut persius tanton ***** *S* : *cf. Vergil. Aen.* III 319 Hectoris Andromache Pyrrin conubia servas, X 668 tanton me crimine dignum, XII 503 tanton placuit concurrere motu 21 id est *om.* *CG* 22 non *om.* ς 23 semper *om.* *CG* 24 namque *S* iamque *CG* 25 emittit et encletiti ut *G* quando autem penultimo *S* 26 utraque et pleraque *S* utraque pleraque *CG* 27 quaeritur ς quaeruntur *GS* quaerunt *C* nec que *C* neque *GS* diuisa uel pro coniunctione *S* diuisa uel coniunctione *CG* 28 accipiatur *Ald.* accipitur *CGS* acuta *C*

gularis, figurae compositae. Ex quibus? Ex corrupto et integro. nam in praepositio mutavit n in m, quia sequens verbum ab m incipit. solet enim p vel m vel b sequente n in m converti, ut compono impono committo immitto comburo imbuo. Cuius est temporis? Praesentis, personae tertiae.
5 Declina. Indicativo modo tempore praesenti immitto, praeterito imperfecto 129
immittebam, praeterito perfecto immisi, praeterito plusquamperfecto immiseram, futuro immittam; imperativo modo tempore praesenti ad secundam et tertiam personam immitte immittat, immittamus immittite immittant, futuro immittito tu, immittito ille, immittote, immittant vel immittunto; opta-
10 tivo modo tempore praesenti et praeterito imperfecto utinam immitterem, praeterito perfecto et plusquamperfecto utinam immisissem, futuro utinam immittam; subiunctivo modo tempore praesenti cum immittam, praeterito imperfecto cum immitterem, praeterito perfecto cum immiserim, praeterito plusquamperfecto cum immisissem, futuro cum immisero; infinitivo modo
15 tempore praesenti et praeterito imperfecto immittere, praeterito perfecto et plusquamperfecto immisisse, futuro immissum ire vel immissurum esse. impersonalia indicativo immittitur, immittebatur, immissum est vel immissum fuit, immissum erat vel immissum fuerat, immittetur; imperativo im- 130
mittatur; optativo utinam immitteretur, immissum esset vel immissum fuis-
20 set, immittatur; subiunctivo cum immittatur, immitteretur, immissum sit vel immissum fuerit, immissum esset vel immissum fuisset, immissum erit vel immissum fuerit; infinita immitti, immissum esse vel immissum fuisse, immissum iri. gerundia immittendi immittendo immittendum immissum immissu. participia activa immittens immissurus. Declina passivum. Indica-
25 tivo immittor, immittebar, immissus sum vel immissus fui, immissus eram vel immissus fueram, immittar; imperativo im|mittere immittatur immittamur immittimini immittantur, immittitor tu || immittitor ille, immittiminor, immittantur vel immittuntor; optativo modo utinam immitterer, immissus essem vel immissus fuissem, immittar. subiunctivo modo cum immittar,
30 immitterer, immissus sim vel immissus fuerim, immissus essem vel immissus fuissem, immissus ero vel immissus fuero; infinitivo modo immitti, immissum esse vel immissum fuisse, immissum iri. participia passiva immissus immittendus. nomen verbale immissor, ipsa res immissio. Cur immitto 131
immisi facit praeteritum? In to desinentia verba, c quidem antecedente,
35 tria sunt, quorum unum in xi facit praeteritum perfectum, flecto flexi, duo autem in xui, necto nexui, pecto pexui vel pectui: sic Asper de verbo; Charisius vero pexi protulit. e brevi antecedente in eandem to syllabam terminantia duo inveniuntur, quorum alterum in vi syllabam, alterum in ui

5 *declinationem verbi omisit S : activi verbi declinationem, neque eam tamen plenam, in marg. add. s* 27 immittamini *CG* futuro immittitor tu immittitor ille immittiminor immittantur uel tantor *G* immittatur tu immitator ille immittimini immittantur *C* 36 pexo pexui uel pectui *C* pecto pexui *Gs* pexui *S : cf. Priscian. p.* 902 de verbo *om. S* 37 charius *CS* in eadem to syllaba *CGS*

132 disiunctas facit praeteritum perfectum, peto petivi, meto messui: **M. Cato** in secundo Originum 'in campo Tiburti ubi hordeum demessuit'; Cassius Hemina in tertio annalium 'ubi hordeum demessuerunt'. r antecedente duo, verto verti, sterto stertui; t antecedente unum, mitto misi; s antecedente unum, sisto steti, quod etiam a sto steti fit. cum 5 igitur in si faciunt praeteritum perfectum, supina in sum vel in su faciunt, ut laesi lusi risi arsi, laesum lusum risum arsum, laesu lusu risu arsu;
133 unde et laesus lusus risus arsus, laesurus lusurus risurus arsurus. Fac alia a verbo mitto composita. Amitto demitto summitto committo admitto permitto promitto praemitto emitto omitto remitto. ab admitto admissarius, 10 ab emitto emissarius | nascitur et a simplici missus hic et haec missilis et hoc missile. possumus etiam hic et haec missibilis et hoc missibile dicere, quomodo penetralis et penetrabilis, docilis docibilis.

Habenas quae pars orationis est? Nomen. Quale? Appellativum. Cuius speciei? Derivativae. Vnde derivatur? A verbo habeo. inde etiam 15 aspirationem habet et per b mutam scribitur. nam avena, quae τὸν βρόμον signi||ficat, et sine aspiratione est et per v scribitur. est igitur habena cum aspiratione nomen verbale. Cuius est generis? Feminini, numeri plu-
134 ralis, figurae simplicis, casus accusativi, declinationis primae. omnia enim in a desinentia declinationis primae sunt exceptis neutris, quae Graeca 20 sunt et apud Graecos in τος faciunt genetivum, apud nos autem τος in tis convertentia tertiae sunt declinationis, ut τόρευμα τορεύματος toreuma toreumatis, σχῆμα σχήματος schema schematis. litterarum vero nomina tam in a quam in quascumque alias litteras desinentia et apud nos et apud Graecos indeclinabilia sunt, ut ἄλφα βῆτα γάμμα. non recte enim Donatus 25 digammon posuit. ab habeo fit habito habitudo habitaculum habilis; composita inhibeo cohibeo perhibeo prohibeo exhibeo adhibeo.

VII.

TV QVOQVE LITORIBVS NOSTRIS AENEIA NVTRIX.

135 Scande versum. Tu quoque litori bus nos tris Ae neia nutrix. 30 Quot caesuras habet? Duas. Quas? Semiquinariam, *tu quoque litoribus*,

1 disiunctas *om. CG* faciunt *CGS* M. Cato *GS* mercato *C* 2 in campo *CS* in cāp *G* tiburti *CG* tiburtino *S* hordeum *S* ordeum *CG* 3 casius *G* emina *CS* in quinto annalium ς hordeum *S* ordeum *CG* demessuerunt p antecedente unum inuenitur inepto ineptui r *S* 4 sterto stertui *C* sterto sterti *GS* 5 misi sed antecedente t sisto *S* misi sisto *CG* 9 demitto *G* dimitto *CS* 10 ab admitto *Futschius*: abmitto admissarius *Ald.* ab amitto amissarius *C* ab amitto amisarius *G om. S* 11 emisarius *G*: admissarii et emissarii idem sunt. sed emissarii sunt milites ab emittendis sagittis dicti. emissarii etiam (admissarii autem *coniecit Lindemannus*) sunt equi qui emittuntur (admittuntur *coniecit Lindemannus*) ad equas. et aliquando pro luxurioso ponitur *L* missilis vocatur quicquid [a longe] mitti potest. sicut enim telum dicitur a Graeco, quod est τηλον (*l.* τηλοῦ id est longe), eo quod longe iaci potest, ita et missile omne quod mitti potest *L* 13 docilis docibilis *om. GS* 24 alias *om. CG* 25 Donatus] *p.* 1736 26 digamon *S* digamum *CG* 28 OPUS PRISCIANI GRAMMATICI IN PRIMUM UERSUM SEXTI LIBRI AENEIDOS TERMINATI INICIATUR EIUSDEM IN PRIMUM UERSUM SEPTIMI LIBRI *C* INCIPIT UERSUS SEPTIMI LIBRI *G* 30 Scande — *p.* 491, 5 partes *om. S* 31 tu quoque litoribus *om. CS*

et semiseptenariam, tu quoque litoribus nostris. Quot figurarum est? Decem; habet enim tres dactylos et duos spondeos. Tracta singulos pedes. Tuquoque et cetera. | Quot habet partes orationis? Sex. Quot nomina? Tria, litoribus Aeneia nutrix. Quot pronomina? Duo, tu nostris. Quid 5 aliud? Coniunctionem, quoque. Tracta singulas partes.

Tu quae pars orationis est? Pronomen. Quid est pronomen? Pars orationis quae pro nomine posita tantundem paene significat personamque recipit. ideo autem paene, quia substantiam tantum significat, non tamen etiam qualitatem, quomodo nomen. bene igitur videntur fecisse qui caren- 136 10 tia personis fini||tis separant a pronominibus; nam pronomen proprie est quod pro nomine proprio ponitur. itaque quia propria nomina plus aliis omnibus nominibus finita sunt (certam enim rem aliquam significant), pronomen quoque, quod loco proprii nominis accipitur, debet finitas habere personas. sunt igitur pronomina, de quibus nulla dubitatio est, primitiva 15 quidem primae personae ego et obliqui casus eiusdem pronominis, secundae tu, tertiae vero sex, sui ille iste hic is ipse; derivativa primae personae meus noster nostras, secundae tuus vester vestras, tertiae suus. haec tam apud nos quam apud Graecos pronomina ab omnibus accipiuntur. cetera vero, quae sunt infinita vel interrogativa vel relativa substantiae vel 137 20 qualitatis vel quantitatis vel numeri — substantiae infinitium vel interrogativum quis, relativum qui; qualitatis interrogativum vel infinitum vel relativum qualis (significat enim *ποῖος* paenultimo circumflexo et *ποιός* ultimo acuto et *ὁποῖος*), redditivum talis; quantita|tis interrogativum vel infinitum vel relativum quantus (significat enim *πόσος* paenultimo acuto, quod est 25 interrogativum, et *ποσός* ultimo acuto, quod est infinitum, et *ὁπόσος*, quod

7 personamque interdum recipit *S* 9 uidentur *S* uidetur *CG* 10 nam *om.* *CG* 20 numeri magis nomina djcenda sunt quam pronomina quia per nomen de sola substantia fit interrogatio *L* uel interrogatiuum ut quis relatiuum uel redditiuum ut qui qualitatis interrogatiuum uel infinitiuum uel relatiuum qualis significat enim ποιοc penultimo acuto et ροιοc ultimo acuto et οποιοc redditiuum uel relatiuum talis quantitatis interrogatiuum uel infinitum uel relatiuum tantus numeri interrogatiuum uel infinitum et relatiuum quot significat enim τοποcoc penultimo acuto et ultimo quod est infinitum et οποcoc quod est relatiuum redditiuum uel relatiuum tot tantus numeri interrogatiuum et infinitum et relatiuum quot significat enim ποcoʌ penultimo acuto et ultimam quod est infinitum et οποcoʌ quod relatiuum redditiuum tot diriuatiuum diriuatiuum ab eo quod est quis *C* uel interrogatiuum ut quis relatiuum ut qui qualitatis interrogatiuum uel infinitum uel relatiuum qualis significat enim ποιοc penultimo acuto (*add. in marg.* et ποιοc ultimo acuto et οποιοc redditiuum talis quantitatis interrogatiuum infinitum uel relatiuum quantus significat enim τοποcoc penultimo acuto) quod est infinitum et ococ quod est relatiuum redditiuum tantus numeri interrogatiuum et infinitum et relatiuum quot significat enim ποcoʌ (*corr.* ποcoc) penultimo acuto quod est infinitum et οποcoʌ quod est relatiuum redditiuum tot diriuantur ab eo quod est quis *G* uel qualitatis interrogatiuum quis relatiuum qui interrogatiuum uel infinitum uel relatiuum qualis significat enim ποιοc penultimo acuto (*sup. scr.* interrogatiuum) et ποιοc ultimo acuto (*sup. scr.* infinitu..) et οποιοc (*sup. scr.* relatiuum) eius redditiuum talis quantitatis interrogatiuum uel infinitum uel relatiuum quantus significat enim τοποcoc penultimo acuto (*sup. scr.* quod est) interrogatiuum ultimo acuto ποcoc quod est infinitum et ococ relatiuum redditiuum eius tantus numeri interrogatiuum et infinitum et relatiuum quot significat enim ***** penultimo accentu acuto ποcoι quod est relatiuum redditiuum eius tot diriuantur ab eo quod est quis *S* 22 circumflexo] *cf.* *p.* 501, 19

138 est relativum), redditivum tantus; numeri interrogativum vel infinitum vel relativum quot (significat enim πόσοι paenultimo acuto, quod est interrogativum, et ποσοί ultimo acuto, quod est infinitum, et ὁπόσοι, quod est relativum), redditivum tot: derivativum ab eo quod est quis cuius cuia cuium et cuias, et ab eo quod est quot quotus et quotenus (quibusdam ab eo 5 quod est tot videtur esse totus; sed alia videtur esse significatio). — haec tamen omnia praedicta plerique Latini artis scriptores pronomina esse infinita dixerunt. nec mirum, cum Didymus quoque et multi alii vetustissimi 139 Graecorum inter articulos haec numeraverunt. Romani ve||ro, cum articulos non habent, inter pronomina haec posuerunt. tanta autem videtur esse 10 cognatio articulorum et pronominum, quod stoici in una parte orationis utrumque esse putabant, articulos finitos dicentes pronomina. quae vero grammatici Graecorum articulos ponunt, | illi infinitos dicebant esse articulos, nec non etiam supra dictas dictiones, quas Apollonius et Herodianus et Dionysius inter nomina rationabiliter posuerunt. haec autem latius in 15 140 libro qui est de pronomine tractavimus. sed ut breviter dicam, loco propriorum nominum non possunt accipi ea quae generalia sunt etiam appellativorum, quod suum est pronominum. nam dicentes quis interrogamus de omni substantia, vel qualis de omni qualitate, vel quantus de omni quantitate, vel quot de omni numero. pronomen autem definitae alicuius per- 20 141 sonae vult esse et rem certam significare. Quot accidunt pronomini? Sex, species genus numerus figura persona casus. Cuius est speciei tu? Primitivae. Fac ab eo derivativum. Tuus tua tuum, et adverbium tuatim, et per epectasin tute te correpta, ut

o Tite tute Tati, tibi tanta tyranne tulisti. 25

Cuius est generis? Communis trium generum: quomodo enim apud Graecos ἐγώ σύ οὗ trium generum sunt communia, sic et apud | nos ego tu mei tui sui: numeri singularis, figurae simplicis, personae secundae, casus nominativi et vocativi. hic autem magis nominativus est, cum per apostrophen dicitur, quae exigit nominativum, et cum quoque coniunctum, quod 30 ad alios nominativos relatum est, id est ut Misenus et Palinurus tu quoque.

142 Quoque quae pars orationis est? Coniunctio: accipitur enim pro et tu. est tamen etiam loco adverbii invenire hanc dictionem positam, ut in primo Aeneidos

5 quot quotus et quotennis et quotenus ς 7 omnia *G* nomina *CS* latinae *CGS* sciptores *S* scriptorum *CG* 8 Didymus] *Priscian. p.* 910 9 haec numeranerunt *G* haec nominauerunt *C*: haec non habuerunt sed inter pronomina haec posuerunt (*rell. om.*) *S* 11 stoici] *Priscian. p.* 909. 574 12 esse putabant *C* esse putant *G* posuisse inueniantur *S* posuisse uideantur *L* 13 illi infinitos *S* illi finitos *CG* 14 Apollonius et Herodianus] *Priscian. p.* 581 15 dionisius *GS* domisius *C*: *cf. Bekk. anecd.* II *p.* 657 in libro qui est de pronomine] *p.* 970 *sqq.* 18 quod suum est pronominum *om. CG* 24 per epentesin tuapte *S* 25 o Tite] *Priscian. p.* 947 tyrranne *C* tiranne *G* 27 *ἐγώ σύ οὗ*] et ocoi et *C* et wicoiei *G*, *om. S* 29 cum per apostrophen dicitur quae exigit nominatinum et *om. CG* 30 cum quoque modo coniunctum *CG* 33 in primo Aeneidos] *v.* 5

multa quoque et bello passus, dum conderet urbem.
hic enim pro similiter necesse est id accipi, cum sequitur et. Quid est coniunctio? Pars orationis adnectens ordinans||que sententiam. Quot accidunt coniunctioni? Tria, potestas ordo figura. Cuius est potestatis quoque?
5 Copulativae, ordinis postpositivi; vetustissimi tamen solebant etiam praeponere eam; Cuius est figurae? Compositae ex corrupto et integro: quo 143 enim corripitur; quod si produceretur, esset integra pars. Quem accentum habet? Paenultimum acutum: omnes enim fere coniunctiones postpositae generalem servant accentuum regulam.

10 Litoribus quae pars orationis est? Nomen. Quale? Appellativum, 144 generis neutri, numeri pluralis, figurae simplicis, casus dativi, declinationis tertiae. Cur? Quia omnia in us desinentia neutra tertiae sunt declinationis et in ris faciunt genetivum. excipitur pus indeclinabile et virus, quod Lucretius secundae posuit declinationis,

15 diri primordia viri.

pelagus vero Graecum est, hoc pelagus pelagi, et vulgus vulgi tam masculinum quam neutrum. Quot differentias habet | paenultima syllaba genetivi 145 in ris terminantium supra dictorum neutrorum? Si verbis adiacent, quae e correptam paenultimam habuerint, servant e ante ris genetivi, ut munero
20 munus muneris, vulnero vulnus vulneris, sidero sidus sideris, ex quo componitur considero et desidero, latero latus lateris, operor opus operis. si 146 vero monosyllaba sunt et producuntur in nominativo, servant u ante ris genetivi quoque productam, ut ius iuris, tus turis, crus cruris, rus ruris, plus pluris. si vero sint comparativa, masculinorum eorundemque femini-
25 norum secuntur genetivum, id est o paenultimam productam servant ante ris, ut minus minoris, maius maioris, quia minor minoris, maior maioris. alia vero omnia o correptam habent ante ris, ut corpus corporis, pectus pectoris, litus litoris, pignus pignoris et pigneris, fenus fenoris et feneris, quamvis verba eorum magis e habent paenultimam, pignero et fenero. Fac 147
30 ab eo quod est litus derivativum. Litoreus et litora||lis. quidam autem litus ἀπὸ τῶν λιτῶν volunt esse, quia proficiscentes et revertentes solent ibi vota concipere.

Nostris quae pars orationis est? Pronomen. Quale? Derivativum possessivum. Ex quo casu solent derivari? Ex genetivo, ut nos nostrum
35 vel nostri noster; idque sine dubio ex singulari numero ostenditur, ego mei meus, tu tui tuus, sui suus: unde et paenultimae corripiuntur. Cuius est generis? Hic neutri. sciendum tamen, quod omnis dativus et ablativus pluralis tam in nominibus mobilibus quam in pronominibus et participiis communis est trium generum. Cuius est numeri? Pluralis, figurae simplicis, 148
40 casus hic dativi. | omnis autem dativus et ablativus pluralis similes sunt, ut

14 Lucretius] II 476 23 crus cruris *om. GS* 24 eundemque *S* 27 pecus pecoris *C* 33 dirīuatiuum uel possessiuum *S* 39 est et trium *CG*

dictum est. Et unde possumus scire differentiam? A iunctura et ordinatione, id est ἀπὸ τῆς συντάξεως, quae facile potest sciri ex singularium iunctura, quae non habent similes dativum et ablativum, ut in omnibus primae declinationis nominibus et tertiae in e terminantibus ablativum et 149 quartae et quintae. in his enim manifeste ostendit casus differentiam. cum 5 igitur verbum dedisti sine dubio dativum exigit, siquis supra dictarum declinationum nomen ordinet, necesse est dativum adiungere, dedisti poetae vel homini vel senatui vel rei. non licet enim nisi dativum huic verbo adiungere. et nota, quod quattuor habent declinationum differentias pronomina. sunt enim quae tam genetivum quam dativum in i terminant, 10 quae sunt tria et communia trium generum, ut ego mei mihi, tu tui tibi, 150 sui sibi. sunt quae genetivum in ius, dativum vero in i proferunt, qui casus communes sunt trium generum, ut ille illius illi, ipse ipsius ipsi, iste istius isti, hic huius huic, is eius ei. sunt alia quae secuntur secundae declinationis mobilium regulam, qualia sunt possessiva haec, meus tuus 15 suus noster vester. sunt alia tertiae declinationis nominum declinationem servantia, ut nostras vestras, no|stratis vestratis.

151 Aeneia quae pars orationis est? Nomen. Quale? Appellativum: quamvis enim possessoris proprium nomen significet, tamen omnis possessio eius commune hoc nomen potest habere, ut Aeneia mater, Aeneia mens, 20 Aeneia facies, Aeneia manus, Aeneia nutrix, Aeneius ager, Aeneius filius, Aeneius ensis, Aeneium lumen, Aeneium munus, Aeneium regnum: generis feminini, numeri singularis, figurae simplicis, declinationis primae. Ex 152 quo nomine derivatur? Ab Aenea, de quo in superioribus latius tractavimus. 25

Nutrix quae pars orationis est? Nomen. Quale? Appellativum vel derivativum. Cuius speciei derivativorum? Verbalis. Ex quo verbo masculinum eius | nascitur? A nutrio. solent autem in tor verbalia in trix facere feminina mutata or in rix, ut lector lectrix, amator amatrix, accusator accusatrix. in supra dicto vero euphoniae causa vel alternitatis, id 30 est παραλληλότητος, tri syllaba subtracta est contra regulam. Cum nutritor enim sit masculinum, debuit femininum nutritrix esse, sed absurditas 153 soni minuit syllabam. A quo verbo derivatur? A nutrio nutris nutrit. Declina verbum. Nutrio verbum activum indicativo modo dictum temporis praesentis numeri singularis figurae simplicis coniugationis quartae personae 35 primae, quod declinabitur sic, nutrio nutris nutrit nutrimus nutritis nutriunt, eodem modo tempore praeterito imperfecto nutriebam nutriebas nutriebat nutriebamus nutriebatis nutriebant, praeterito perfecto nutrivi nutrivisti nutrivit nutrivimus nutrivistis nutriverunt vel nutrivere, praeterito plusquamperfecto nutriveram nutriveras nutriverat nutriveramus nutriveratis 40

2 quod facile *G* 5 manifesto *G* 6 supra dictorum *CGS* 12 qui casus communes sunt *S* qui sunt communes *C* quae sunt communia *G* 20 mens *S* mensa *CG* 24 in superioribus] *p.* 482 30 uero *S* uerbo *CG*

nutriverant, futuro nutriam nutries nutriet nutriemus nutrietis nutrient; imperativo modo tempore praesenti ad secundam et tertiam personam nutri nutriat, nutriamus nutrite nutriant, futuro nutrito tu, nutrito ille, nutritote, nutriant vel nutriunto; optativo || modo tempore praesenti et praeterito im-
5 perfecto utinam nutrirem nutrires nutriret nutriremus nutriretis nutrirent, praeterito perfecto et plusquamperfecto utinam nutrivissem nutrivisses nutrivisset nutrivissemus nutrivissetis nutrivissent, futuro utinam nutriam nutrias nutriat nutriamus nutriatis nutriant; subiunctivo modo tempore prae- 154 senti cum nutriam nutrias nutriat nutriamus nutriatis nutriant, praeterito
10 imperfecto cum nutrirem nutrires nutriret nutriremus nutriretis nutrirent, praeterito perfecto cum nutriverim nutriveris nutriverit nutriverimus nutriveritis nutriverint, praeterito plusquamperfecto cum nutrivissem nutrivisses nutrivisset nutrivissemus nutrivissetis nutrivissent, futuro cum nutrivero nutriveris nutriverit nutriverimus nutriveritis nutriverint; infinitivo modo
15 tempore praesenti nutrire, praeterito nutrivisse, futuro nutritum ire vel nutriturum esse. impersonalia nutritur, nutriebatur, nutritum est vel nutritum fuit, nutritum erat vel nutritum fuerat, nutrietur; imperativo nutriatur nutritor; optativo utinam nutriretur, nutritum esset vel nutritum fuis- 155 set, nutriatur; subiunctivo cum nutriatur, nutriretur, nutritum sit vel nu-
20 tritum fuerit, nutritum esset vel nutritum fuisset, nutritum erit vel nutritum fuerit; infinitivo nutriri, nutritum esse vel nutritum fuisse, nutritum iri. gerundia vel participialia nutriendi nutriendo nutriendum nutritum nutritu. participia veniunt a verbo activo duo, praesens nutriens, futurum nutriturus nutritura nutriturum. Declina eius passivum. Indicativo modo nutrior, 156
25 nutriebar, nutritus sum vel nutritus fui, nutritus eram vel fueram, nutriar; imperativo modo nutrire nutriatur nutriamur nutrimini nutriantur, futuro nutritor tu, nutritor ille, nutriminor nutriantur vel nutriuntor; optativo modo utinam nutrirer, nutritus essem vel nutritus fuissem, nutriar; subiunctivo modo cum nutriar, nutrirer, nutritus sim vel nutritus fuerim, nu-
30 tritus essem | vel nutritus fuissem, nutritus ero vel nutritus fuero; infinitivo modo nutriri, nutritum esse vel nutritum fuisse, nutritum iri. participia veniunt a verbo passivo duo, praeteritum nutritus nutrita || nutritum, futurum nutriendus nutrienda nutriendum. nomen verbale, nutritor nutrix, ipsa res nutritio. Fac ab eo derivativum. Nutricula, quod est diminutivum, ut Iu-
35 venalis

Gallia vel potius nutricula causidicorum.

14 infinitino modo numeris et personis *C* 17 imp. nutriatur nutritor *S* imp. nutriatur *C* nutriatur nutriantur nutriantor *G* 26 nutrimini *G* nutriamini *CS* 27 nutriantur uel nutriuntor *S* nutriantur uel nutriantor *G* nutriantur *C* 34 Iuvenalis] 7, 148

dictum est. Et unde possumus scire differentiam? A iunctura et ordinatione, id est ἀπὸ τῆς συντάξεως, quae facile potest sciri ex singularium iunctura, quae non habent similes dativum et ablativum, ut in omnibus primae declinationis nominibus et tertiae in e terminantibus ablativum et
149 quartae et quintae. in his enim manifeste ostendit casus differentiam. cum 5
igitur verbum dedisti sine dubio dativum exigit, siquis supra dictarum declinationum nomen ordinet, necesse est dativum adiungere, dedisti poetae vel homini vel senatui vel rei. non licet enim nisi dativum huic verbo adiungere. et nota, quod quattuor habent declinationum differentias pronomina. sunt enim quae tam genetivum quam dativum in i terminant, 10
quae sunt tria et communia trium generum, ut ego mei mihi, tu tui tibi,
150 sui sibi. sunt quae genetivum in ius, dativum vero in i proferunt, qui casus communes sunt trium generum, ut ille illius illi, ipse ipsius ipsi, iste istius isti, hic huius huic, is eius ei. sunt alia quae secuntur secundae declinationis mobilium regulam, qualia sunt possessiva haec, meus tuus 15
suus noster vester. sunt alia tertiae declinationis nominum declinationem servantia, ut nostras vestras, no|stratis vestratis.

151 Aeneia quae pars orationis est? Nomen. Quale? Appellativum: quamvis enim possessoris proprium nomen significet, tamen omnis possessio eius commune hoc nomen potest habere, ut Aeneia mater, Aeneia mens, 20
Aeneia facies, Aeneia manus, Aeneia nutrix, Aeneius ager, Aeneius filius, Aeneius ensis, Aeneium lumen, Aeneium munus, Aeneium regnum: generis feminini, numeri singularis, figurae simplicis, declinationis primae. Ex
152 quo nomine derivatur? Ab Aenea, de quo in superioribus latius tractavimus. 25

Nutrix quae pars orationis est? Nomen. Quale? Appellativum vel derivativum. Cuius speciei derivativorum? Verbalis. Ex quo verbo masculinum eius | nascitur? A nutrio. solent autem in tor verbalia in trix facere feminina mutata or in rix, ut lector lectrix, amator amatrix, accusator accusatrix. in supra dicto vero euphoniae causa vel alternitatis, id 30
est παραλληλότητος, tri syllaba subtracta est contra regulam. Cum nutritor enim sit masculinum, debuit femininum nutritrix esse, sed absurditas
153 soni minuit syllabam. A quo verbo derivatur? A nutrio nutris nutrit. Declina verbum. Nutrio verbum activum indicativo modo dictum temporis praesentis numeri singularis figurae simplicis coniugationis quartae personae 35
primae, quod declinabitur sic, nutrio nutris nutrit nutrimus nutritis nutriunt, eodem modo tempore praeterito imperfecto nutriebam nutriebas nutriebat nutriebamus nutriebatis nutriebant, praeterito perfecto nutrivi nutrivisti nutrivit nutrivimus nutrivistis nutriverunt vel nutrivere, praeterito plusquamperfecto nutriveram nutriveras nutriverat nutriveramus nutriveratis 40

2 quod facile *G* 5 manifesto *G* 6 supra dictorum *CGS* 12 qui casus communes sunt *S* qui sunt communes *C* quae sunt communia *G* 20 mens *S* mensa *CG*
24 in superioribus] *p.* 482 30 uero *S* uerbo *CG*

nutriverant, futuro nutriam nutries nutriet nutriemus nutrietis nutrient; imperativo modo tempore praesenti ad secundam et tertiam personam nutri nutriat, nutriamus nutrite nutriant, futuro nutrito tu, nutrito ille, nutritote, nutriant vel nutriunto; optativo || modo tempore praesenti et praeterito im-
5 perfecto utinam nutrirem nutrires nutriret nutriremus nutriretis nutrirent, praeterito perfecto et plusquamperfecto utinam nutrivissem nutrivisses nutrivisset nutrivissemus nutrivissetis nutrivissent, futuro utinam nutriam nutrias nutriat nutriamus nutriatis nutriant; subiunctivo modo tempore prae- 154 senti cum nutriam nutrias nutriat nutriamus nutriatis nutriant, praeterito
10 imperfecto cum nutrirem nutrires nutriret nutriremus nutriretis nutrirent, praeterito perfecto cum nutriverim nutriveris nutriverit nutriverimus nutriveritis nutriverint, praeterito plusquamperfecto cum nutrivissem nutrivisses nutrivisset nutrivissemus nutrivissetis nutrivissent, futuro cum nutrivero nutriveris nutriverit nutriverimus nutriveritis nutriverint; infinitivo modo
15 tempore praesenti nutrire, praeterito nutrivisse, futuro nutritum ire vel nutriturum esse. impersonalia nutritur, nutriebatur, nutritum est vel nutritum fuit, nutritum erat vel nutritum fuerat, nutrietur; imperativo nutriatur nutritor; optativo utinam nutriretur, nutritum esset vel nutritum fuis- 155 set, nutriatur; subiunctivo cum nutriatur, nutriretur, nutritum sit vel nu-
20 tritum fuerit, nutritum esset vel nutritum fuisset, nutritum erit vel nutritum fuerit; infinitivo nutriri, nutritum esse vel nutritum fuisse, nutritum iri. gerundia vel participialia nutriendi nutriendo nutriendum nutritum nutritu. participia veniunt a verbo activo duo, praesens nutriens, futurum nutriturus nutritura nutriturum. Declina eius passivum. Indicativo modo nutrior, 156
25 nutriebar, nutritus sum vel nutritus fui, nutritus eram vel fueram, nutriar; imperativo modo nutrire nutriatur nutriamur nutrimini nutriantur, futuro nutritor tu, nutritor ille, nutriminor nutriantur vel nutriuntor; optativo modo utinam nutrirer, nutritus essem vel nutritus fuissem, nutriar; subiunctivo modo cum nutriar, nutrirer, nutritus sim vel nutritus fuerim, nu-
30 tritus essem | vel nutritus fuissem, nutritus ero vel nutritus fuero; infinitivo modo nutriri, nutritum esse vel nutritum fuisse, nutritum iri. participia veniunt a verbo passivo duo, praeteritum nutritus nutrita || nutritum, futurum nutriendus nutrienda nutriendum. nomen verbale, nutritor nutrix, ipsa res nutritio. Fac ab eo derivativum. Nutricula, quod est diminutivum, ut Iu-
35 venalis

Gallia vel potius nutricula causidicorum.

14 infinitiuo modo numeris et personis *C* 17 imp̄. nutriatur nutritor *S* imp̄. nutriatur *C* nutriatur nutriantur nutriantor *G* 26 nutrimini *G* nutriamini *CS* 27 nutriantur uel nutriuntor *S* nutriantur uel nutriantor *G* nutriantur *C* 34 Iuvenalis] 7, 148

VIII.

VT BELLI SIGNVM LAVRENTI TVRNVS AB ARCE.

157 Scande versum. Vt bel li si *gnum Lau renti Turnus ab arce. Quot caesuras habet? Vnam. Quam? Semiquinariam. Quomodo? Vt belli signum. Quot figurarum est? Quinque. Quare? Quia constat ex quattuor spondeis 5 et uno dactylo. Tracta singulos pedes. Vtbel spondeus ex duabus longis et cetera. Quot partes orationis habet? Septem. Quot nomina? Quinque, belli signum Laurenti Turnus arce. Quid aliud? Adverbium, ut, et praepositionem, ab. Tracta singulas partes.

Vt quae pars orationis est? Hic adverbium temporale, alias autem 10 similitudinis potest esse. et adiecta tamen i eandem habet significationem, uti; cui adicitur nam et fit adverbium optandi, utinam. similiter cum vel 158 compositum, velut et veluti, adverbium similitudinis est. et quando ἵνα vel ὅτι Graecum significat, pro coniunctione causali accipitur. est etiam quando optativum est, ut Terentius in Phormione * 15

ut illum di deaeque omnes perdant.

Belli quae pars orationis est? Nomen. Quale? Appellativum. Cuius speciei? Derivativae. Vnde derivatur? Ab eo quod est bonum bellum diminutivum est. per antiphrasin igitur, hoc est per | contradictionem, pro malo bellum dicitur, id est quod malo inventum est hominum. a bono 20 ergo masculinum bonus bellus, femininum bona bella, neutrum quod est 159 bonum bellum facit. omnia enim in us desinentia masculina geminant l in diminutivis, ut geminus gemellus et gemina gemella et geminum gemellum. et sciendum, quod inveniuntur etiam ipsorum diminutivorum comparativa et superlativa, quomodo comparativorum diminutiva, quae apud Graecos 25 non invenis. unde et Terentius || in Adelphis

atque unum quicquid, quod quidem erit bellissimum, carpam.

1 EXPLANATIO PRISCIANI GRAMMATICI IN PRIMUM UERSUM SEPTIMI LIBRI AENEIDOS CONCUMIT INCPT EIUSDEM IN PRIMUM UERSUM OCTAUI LIBRI *C* INCIPIT EXPLANATIO PRISCIANI GRAMMATICI IN PRIMUM UERSUM OCTAUI LIBRI AENEIDOS FELICITER *S* UERSUS*SEPTIMI LIBRI FINIT PRISCIANI GRAMMATICI *G, in quo non addita sequentis libri inscriptione subicitur noni libri explicatio*, Atque ea *sqq.* — gesticulatio UERSUS OCTAUI LIBRI FINIT PRISCIANI GRAMMATICI . INCIPIT NONI Ut belli signum *sqq.* — arcendus FINIT UERSUS LIBRI NONI INCIPIT DECIMI Panditur *sqq.* 13 et quando ἵνα vel ὅτι graecum *Lindemannus* et quando ina ueluti graecum *S* quando autem inam ueluti graecum *G* et quando . in . a . graecum *C* est quando ὅπως uel ἵνα graecum ς: *cf. Priscian. p.* 1021. 1027 14 est etiam ut quando *C* est etiam ** quando *S* 15 *lacunam indicavi, qua versus Phormionis* IIII 4, 6 *sq.* ut te quidem omnes di deaeque superi inferi Malis exemplis perdant *exciderunt, quo exemplo in eadem re usus est Charisius p.* 197 . *sequitur alterum exemplum Eunuchi* II 3, 11 ut illum di deaeque omnes senium perdant, *quod est apud Priscianum p.* 1141 16 ut illum *CS* ut illud *G:* ut illum dii omnes deaeque perdant ς perdant *S* perdunt *CG* 21 neutrum quod est bonum *S* neutro quod est bonum *C* et a neutro quod bonum *C* 24 diminutiuorum *G* diriuatiuorum *CS* 26 in Adelphis] IIII 2, 51 27 atque unum quoque quod quidam illorum bellissimum carpam . sicut enim inuenitur bellior bellissimus a positiuo qui est bellus, ita a comparatiuis neutralibus maius et grandius inueniuntur deminutiua maiusculus maiuscula maiusculum grandiusculus grandiuscula grandiusculum et a plus plusculus pluscula plusculum . ex bello *L* quicque *CG* qu**que *S* quoque *s*: quodque quod erit ς

ex bello, quod bonum significat, bellaria dicuntur τὰ τραγήματα. Dic ab eo quod est bellum, quod pugnam significat, derivativum aliud. Bellicus [160] bellica bellicum et ex hoc bellicosus bellicosa bellicosum. Bellienus quoque proprium a bello est derivatum: bello bellas verbum, ex quo bellax, 5 quod est trium generum commune. bellator enim bellatrix facit. ab eo est etiam Bellona, dea bellorum. duellum antiqui dicebant pro bellum, ex quo perduellio. a bello compositum bellipotens et belliger et imbellis et rebellis et rebello verbum: debello quoque compositum verbum; inde etiam 'debellatum est'. Belli enim portae, quamvis duae sint partes, pro uno 10 tamen nomine proprio accipiuntur, quod significat fores templi Iani.

Signum quae pars orationis est? Nomen. Quale? Appellativum. [161] Cuius speciei? Primitivae. Fac ab eo derivativum. Diminutivum sigillum, verbum signo signas signat et signio signis et ex eo compositum insignio insignis, unde insignitus. praeterea significo significas significat et signifer 15 et antesignanus, hoc est propugnator | signorum, et designo, unde designatus, et resigno, ut in quarto Aeneidos

et lumina morte resignat.

est autem univocum, id est ὁμώνυμον: significat enim τὴν σφραγῖδα καὶ τὸ ἄγαλμα καὶ τὸ τῶν πολέμων σημεῖον τὸ ἐν τῷ κοντῷ καὶ τὸ σύνθημα, 20 ut in eodem libro

it bello tessera signum,

καὶ τὴν σάλπιγγα, ut Lucanus * 'signa canunt'.

Laurenti quae pars orationis est? Nomen. Quale? Appellativum. [162] Cuius speciei? Derivativae possessivum, est tamen etiam patriae, si est 25 ablativus ab eo quod est hic et haec et hoc Laurens huius Laurentis. potest tamen et proprium ipsius civitatis esse, si genetivus accipitur, hoc Laurentum huius Laurenti, ut sit ab arce Laurenti, hoc est ab arce urbis Laurenti. sed si est ab eo quod est hic et haec et hoc Laurens, ab hoc

1 ΘΡΑΓΗΜΑΘΑ vilia munuscula, ut sunt nuces et ΡΑ (panes *Lindemannus*), quae latine dicuntur colobida (colobia?). hinc et tragoediae sunt vilia carmina *L* 3 bellienus *CGS* belligenus *s* : Belligenus fuit enim consul Romanus, qui eo tempore natus est, quo civilia agebantur proelia *L* 4 proprium *GS* primum *C* 6 duellium *CL* : inter pugnam et bellum et proelium hoc distat. pugna est quando cominus pugnatur; bellum est proelium quod longo tempore fit. hic perduellio huius perduellionis ipse est qui facit originem belli, iurgium videlicet et contentionem. duellum est bellum quod inter duos fit, duellium vero ipsa litigatio *L* 9 Belliportae sub uno accentu prolatae dicitur ianua templi Iani. quae tempore pacis claudebatur, imminente vero bello aperiebatur, ut inde proeliantibus veniret auxilium. quinque enim portae in templo Iani erant et Belliportae vocabantur eo, quod in tempore bellorum aperiebantur, pacis tempore claudebantur *L* 15 unde designatus *Lindemannus* unde designat *CGS* 16 in quarto Aeneidos] *v.* 244 18 omonimon. significat enim ΤΗΝ CΦΡΑΓΙΔΑ ΚΑΙ ΤΟ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟΝ CΗΜΕΙΟΝ ΤΟ ΕΝ ΤΕ ΚΟΝΤѠ ΚΑΙ ΤΟ CΙΝΘΕΜΑ ut in eodem *G* ΟΜѠΝΥΜΟΝ grecos significat ut in eodem *C* ΟΜΟΝΙΜΟΜ significat enim uirg. in eodem, *additis in marg.* ΤΗΝ CΦΠΑΓΙΔΑ ΚΑΙ ΤΟ ΑΤΑΛΜΑ ΚΑΙ ΤΟ ΤΟΝ ΠΛΟΕΜΟΝΟΝ ΜΕΙΟΝ ΤΟ ΕΝ ΤΟ ΚѠΛΙΤѠ ΚΑΙ ΤΟ CΙΝΕΕΜΑ *S* 20 in eodem libro] *Verg. Aen.* VII 637 . *excidisse videtur aliud exemplum in priore vocabuli interpretatione ex eodem libro adscriptum* 21 it *G* ut *C* dat *S* 22 ΤΟΝ CΑΛΠΙΚΤΑ *G* *Lucani exemplum excidit. nam quod sequitur Vergilii est Aen.* X 310 24 diriuatiuorum possessiuum *G* 26 hoc laurentium *G*

et ab hac et ab hoc Laurenti, pro Laurentina posuit; unde **Lucanus**

Laurentinosque penates.

Laurentum autem nominatum est a lauro inventa in arce teste ipso poeta. compo||situm ab eo quod est laurus lauriger, unde '**laurigeros currus**'. a lauro etiam laureatus laureata laureatum: **Cicero** '**fasces laureatos**', 5 hoc est victoriae laurum habentes. ex eo proprium Laurentius et Laurentia, comprehensivum, quod Graeci *περιεκτικόν* vocant, lauretum, veluti

163 murtetum rosetum. Dic possessivum. Laureus, quomodo myrteus corneus. Dic aliud derivativum. Laurentius proprium et Laurentia. Laurus quotae est declinationis? Invenitur et secundae et quartae declinationis: est enim 10 exceptum. omnia enim arborum nomina in us desinentia et feminina sunt et secundae declinationis, ut cypressus cypressi, myrtus myrti, ulmus ulmi, ornus orni, pirus piri, exceptis quinque, quae tam secundae quam quartae inveniuntur, quercus laurus pinus cornus ficus. laurea quoque pro lauro accipitur. 15

164 **Turnus** quae pars orationis est? Nomen. Quale? Proprium. Cuius speciei? Vnivocae: potest enim etiam appellativum intellegi, | piscis nomen fluvialis. Fac ab eo possessivum. Turnius Turnia Turnium, sicut a Saturno Saturnius Saturnia Saturnium. patronymicum potest secundum analogiam dici Turnides; sed raro in Latinis nominibus solent eiusmodi formae 20 patronymicae fieri, quamvis poeta Scipiadas figuraverit a Scipione [sed et ipsum *ἀπὸ τοῦ Σκιπίωνος*], quod Graecum esse videtur.

165 **Ab** quae pars orationis est? Praepositio. Cui casui servit? Ablativo. Quid interest inter ab et a et abs? Quod consonante sequente a scribendum plerumque est, vocali vero omnimodo ab. invenitur ab etiam conso- 25 nantibus sequentibus, sed quae non aspere post b sonant. a vero vocali sequente, nisi loco sit consonantis, id est i vel u, numquam invenitur, ut a Iove, a Venere. abs autem q vel t vel c sequentibus paucis anteponitur tam in appositione quam in compositione, in appositione, ut abs te pro a te, in compositione, *ut* abstuli, abscondo, 'absque ullo malo' pro 30 'sine ullo malo'.

166 **Arce** quae pars orationis est? Nomen. Quale? Appellativum. Cuius speciei? Derivativae. Vnde derivatur? Ab arceo verbo || arx, quae arcet facile munimento suo hostes. inde etiam summitates montium, ex quibus facile possunt depelli hostes, arces dicuntur, et arcus, quod longe arceat 35 similiter hostes. Declina verbum. Arceo arces arcet. Cuius est significa-

1 Lucanus] *Pharsal.* VII 394 3 nominatum ς nominatiuus *CG* nomĩt *S* 4 laurigeros] *Lucan. Pharsal.* V 332 5 Cicero] *de divin.* I 28, 59 C. Marium cum fascibus laureatis quaerere ex te 6 ex eo *G* ex ea *CS* 7 lauretum ueluti mirtetum *GS* laurentum ueluti murtetum *C* 8 dic possessiuum *G* dic diriuatiuum *CS* mirteus *G* 12 cupressus cupressi *S* mirtus mirti *G* 17 piscis nomen fluuialis *S* piscis nomen fluuius *C* piscis nomen et fluuius *G* piscis palustris et fluuius ς 21 poeta] *Verg. georg.* II 170. *Aen.* VI 844 25 sed inuenitur *CS* 30 ut *ante* abstuli *om.* *CGS*

tionis? Activae. Quotae est coniugationis? Secundae. arceo verbum activum indicativo modo dictum tempore praesenti arceo, praeterito imperfecto arcebam, praeterito perfecto arcui, praeterito plusquamperfecto arcueram, futuro arcebo; imperativo modo tempore praesenti ad secundam et tertiam
5 personam arce arceat, arceamus arcete arceant, futuro arceto tu, arceto ille, arcetote, arceant vel arcento; optativo modo tempore praesenti et 167 praeterito imperfecto utinam arcerem, praeterito perfecto et plusquamperfecto arcuissem, futuro arceam; subiunctivo modo tempore praesenti cum arceam, praeterito imperfecto cum arcerem, praeterito perfecto arcuerim, praeterito
10 plusquamperfecto arcuissem, futuro arcuero; infinitivo modo tempore praesenti et praeterito imperfecto arcere, praeterito perfecto et plusquamperfecto arcuisse, futuro arcitum ire vel arciturum esse; gerundia vel partici|pialia arcendi arcendo arcendum arcitum arcitu. participia veniunt a verbo activo duo, praesentis temporis et futuri, praesentis arcens, futuri arcitu-
15 rus. Declina passivum. Arceor arceris vel arcere arcetur, arcebar, arcitus sum vel arcitus fui secundum analogiam, quamvis in usu deficit; compòsitum tamen eius coerceor coercebar coercitus sum coercitus es in frequenti est usu: praeterito plusquamperfecto arcitus eram vel arcitus fueram, futuro arcebor; imperativo modo tempore praesenti ad secundam et tertiam 168
20 personam arcere arceatur, arceamur arcemini arceantur, futuro arcetor tu, arcetor ille, arceminor, arceantur vel arcentor; optativo modo tempore praesenti et praeterito imperfecto utinam arcerer, praeterito perfecto et plusquamperfecto arcitus essem vel arcitus fuissem, futuro arcear; subiunctivo modo tempore praesenti cum arcear, praeterito imperfecto arcerer,
25 praeterito perfecto arcitus sim vel arcitus fuerim, praeterito plusquamperfecto arcitus essem vel arcitus fuissem, futuro arcitus ero vel arcitus fuero; infinitivo modo tempore praesenti et praeterito imperfecto arceri, praeterito perfecto et plusquamperfecto arcitum esse vel arcitum fuisse, futuro arcitum iri. gerundia vel participialia communia sunt tam in activo quam in
30 passivo, arcendi arcendo arcendum arcitum arcitu. participia veniunt a verbo passivo duo, praeteriti et futuri, praeteriti arcitus, futuri arcendus. ||

VIIII.

ATQVE EA DIVERSA PENITVS DVM PARTE GERVNTVR.

Scande versum. Atque ea diver sa peni tus dum parte ge runtur. 169
35 Quot caesuras habet iste versus? Duas, semiquinariam, atque ea diversa, et semiseptenariam, atque ea diversa penitus. Quot figurarum est iste versus? Decem. Quare? Quia constat ex tribus dactylis et duobus

6 arceant vel *om.* *CS* 20 arcere arceatur arceamur arceamini *CS* arcere arceatur arcemini *G* 21 arceantur vel *om.* *S* 32 DOCTRINA PRISCIANI GRAMMATICI IN PRIMUM UERSUM OCTAUI LIBRI AENEIDOS FINIT . ORDITUR EIUSDEM IN PRIMUM UERSUM NONI *C* FIN .DE UERSU VIII . ORDITUR DOCTRINA PRISCIANI GRAMMATICI IN PRIMUM UERSUM NONI LIBRI

spondeis. Tracta singulos pedes. Atque ea dactylus ex una longa et duabus brevibus et cetera. Quot partes orationis habet iste versus? Septem. Quot nomina? Duo. Quae? Diversa et parte. Quot verba? Vnum, geruntur. Quot pronomina? Vnum, ea. Quot adverbia? Duo, penitus et dum. Quot coniunctiones? Vnam, atque. Tracta singulas partes. 5

170 Atque quae pars orationis est? Coniunctio. Cuius est potestatis? Copulativae. ordinis communis, tam praepositivi quam postpositivi, invenitur. sed raro postponitur, quomodo etiam. Et quid interest inter que et ac et atque? Quia que semper postpositiva est | et enclitica et significat non modo et sed etiam τε Graecam, quando repletiva est. ac autem sem- 10 per praepositiva est et accipitur etiam pro adverbio similitudinis, quomodo atque, ut in tertio Aeneidos

haud secus ac iussi faciunt.

et autem tam praepositiva quam postpositiva copulationem solam significat. Cuius est figurae atque? Compositae. Ex quibus? Ex duobus integris, 15 at et que. Quem habet accentum? Praepositiva omnis coniunctio et praepositio gravatur, postpositiva autem generalem accentum servat dictionum.

171 Ea quae pars orationis est? Pronomen. Quale? Subiunctivum vel relativum. Primitivum est an derivativum? Primitivum. Quot sunt pronomina indubitabilia? Primitiva quidem octo, primae personae unum, ego; 20 secundae unum, tu; tertiae sex, ille ipse iste hic is sui. Et quare prima et secunda persona singulas habent voces, tertia autem tot et tam diversas? Quia prima et secunda praesentes semper sunt || et iuxta se collocantur et demonstrativae sunt; tertia vero modo iuxta collocatur modo longe, modo praesens modo absens, modo demonstrativa modo relativa 25

172 modo discretiva. Quid interest inter hic et iste et is? Quia hic praepositivum est et demonstrativum et in declinatione nominum a grammaticis pro articulo accipitur; iste vero demonstrativum est, is subiunctivum vel relativum. ille potest et in loco aliquo longe posito esse demonstrativum, et relativum potest tamen idem esse et cum significantia aliqua proferri, ut 30 Virgilius in septimo Aeneidos

sic Iuppiter ille monebat.

ipse autem et relativum et discretivum est: relativum est, ut idem in eodem

ipse modo Aeneas, nostri si tanta cupido est; 35

discretivum est, ut ego ipse, tu ipse, ille ipse: idem in secundo Aeneidos

8 quomodo etiam et et quia . Quid interest ς 11 quomodo atque, Terentius 'ne simili utamur fortuna atque usi sumus' (*Phorm. prol.* 31) . similiter ponitur ac pro quam, ut illud in tertio Aeneidos *Lindemannus e codice L* 12 in tertio Aeneidos] *v.* 236 17 seruant *CGS* 18 uel relatiuum uel redditiuum *C* 23 collocantur *s L* collocuntur *G* colloquuntur *S* conloquuntur *C* 24 collocatur *s L* colloquitur *GS* conloquitur *C* 28 uel relatiuum uel redditiuum *CS* 29 et relatiuum uel redditiuum *CS* 30 potest *om. G* 31 in septimo Aeneidos] *v.* 110 33 in eodem] *v.* 263 36 in secundo Aeneidos] *v.* 5

quaeque ipse miserrima vidi.

ideo autem discretivum dicitur, quia discernit personam cui coniungitur, ostendens per se facere et non per alium, ut 'quaeque ipse miserrima vidi', hoc est ipse per me, non per alium. Dic. derivativa pro-
5 nomina quot sunt? Septem, meus tuus suus noster vester nostras vestras. Quot sunt declina|tiones pronominum? Quattuor, una illorum quae in i 173 faciunt genetivum et dativum, ut mei mihi, tui tibi, sui sibi; altera eorum quae in ius habent genetivum, ut illius huius; tertia eorum quae secundum mobilia declinantur nomina, meus tuus suus noster vester; quarta
10 quae tertiam nominum declinationem sequitur, nostras vestras. Quae sunt dubia? Quae stoici quidem antiquissimi inter articulos [cum praepositionibus] ponebant, Romani autem inter pronomina infinita vel interrogativa vel relativa vel redditiva, Dionysius vero et Apollonius et Herodianus rationabiliter inter nomina. sunt autem substantiae vel qualitatis vel quantitatis 174
15 vel numeri [infinita]. substantiae, ut quis, quod tam interrogativum est quam infinitum, cuius relativum est qui, quod per se quidem acuitur, in lectione vero gravatur. invenitur tamen etiam pro quis atque tum circumflectitur. obliqui autem eorum casus, quando relationem signi||ficant, gravantur. qualitatis qualis, quod paenultimam circumflectit, quando interro-
20 gativum est; quando vero infinitum est vel relativum, acuitur ultima, quae tamen in lectione sopitur: eius redditivum talis. Dic quantitatis. Quantus, 175 quod similiter tria significat, interrogationem, quando paenultima acuitur; quando vero ultima, infinitum vel relativum est, quod similiter in lectione sopitur; eius redditivum tantus. numeri quot, quod similiter tria significat,
25 interrogationem infinitionem relationem: sed quando interrogativum est, acuitur; quando autem relativum vel infinitum, in lectione gravatur: eius redditivum tot. Dic derivativum ab eo quod est quis. Cuius cuia cuium, 176 quae sunt possessiva infinita, quae Graeci non habent. praeterea hic et haec cuias et hoc cuiate, huius cuiatis, quae sunt gentilia infinita. et
30 sciendum, quod haec declinationem pronomi|num habent quis vel qui cuius, et eam tamen inaequalem, cum accusativum quem facit et ablativum a quo vel a qui et dativum pluralem quibus vel quis. Quae sunt alia nomina, quae declinationem pronominum habent? In us quidem desinentia sex, unus ullus nullus solus totus alius, in er vero duo, uter et alter, et ex
35 his composita excepto neuter neutri. Dic nominativum ab eo quod est ea. masculinum eius is, femininum ea, neutrum id. Quid habet notandum 177

8 tertia eorum *S* tertia *CG* 9 declinatur *G* 11 cum praepositionibus *ad doctrinam stoicorum de praepositione, quam illos coniunctioni copulavisse adnotavit Priscianus p.* 574, *pertinere videtur* 12 vel relativa *om. G* 14 inter nomina *GS* inter pronomina *C* 15 infinita *CG* infinitae *S* 18 obliqui eius autem casus *G* 19 circumflectit *S* circumflectitur *CG* 25 sed quando interrogatiuum est infinitiuum acuitur quando autem relatiuum in *C* sed quando interrogatiuum uel infinitum est acuitur quando autem relatiuum in *S* sed quando interrogatiuum acuitur uel infinitiuum quando autem relatiuum in *G : cf. Priscian. p.* 580 *et supra p.* 492 34 uero *G* quoque *CS* 35 quod est ea *S* quod est id *G* quod est *C*

hoc pronomen? Quod nominativum pluralem masculini tam in ei facit quam in ii et dativum et ablativum tam in eis quam in iis, et quamvis i duplicetur, pro una accipitur syllaba in metris, quomodo dii et diis pro dei et deis. Fac ab eo quod est is compositum. Idem eiusdem. Et quid interest inter masculinum et neutrum? Quod masculinum producitur, neutrum 5 vero corripitur.

178 Diversa quae pars orationis est? Nomen. Quale? Appellativum. Cuius speciei? Derivativae. Vnde derivatur? A vertor verbo versus || participium, et a participio factum est nomen compositum diversus diversa diversum. generis hic feminini, numeri singularis, quando femininum est; 10 quando vero neutrum, pluralis. et notandum, quod omnia mobilia in a facientia femininum et nomina et pronomina et participia simile habent femininum singulare et neutrum plurale, ut primus prima primum, pulcher pulchra pulchrum, armiger armigera armigerum, satur satura saturum, ille illa illud, iste ista istud, is ea id, hic haec hoc: haec et singulare est 15 femininum et plurale neutrum. nec non etiam quis quae quod: quae tam singulare est femininum quam plurale neutrum. participia quoque amatu-

179 rus amatura amaturum, amatus amata amatum. Cuius est numeri? Singularis, quia femininum est in hoc versu; figurae compositae. Ex quibus? Ex duobus integris, id est ex di praeposi|tione, quae separatim non inve- 20 nitur per se, et versa. sunt autem inseparabiles praepositiones, id est quae per se separatae numquam possunt inveniri, hae, di dis re se am con; quas tamen praepositiones ideo dicimus, quod interpretatio quoque earum apud Graecos praepositiones eas ostendit et praepositivum locum sibi semper in compositione defendunt. diversus tamen apud Latinos fre- 25 quenter non solum pro varius sed etiam pro separatus accipitur et discretus, ex quo etiam derivatur diversitas.

180 Penitus quae pars orationis est? Adverbium. Cuius significationis est? Hic localis, alias qualitatis: significat enim prorsus vel intima parte, ut Virgilius in tertio Aeneidos 30

insequor et causas penitus temptare latentis.

[et hic tamen similem habet significationem penitus, id est in penitissima parte, hoc est in intima, Italiae. antiqui enim et penitior et penitissimus ab eo solebant dicere, velut ulterior ultimus.] Cuius est speciei? Primitivae: ex eo enim nomen penitior et penitissimus nascitur et adverbium 35 com||parativum penitius, superlativum penitissime. Cuius est figurae? Simplicis.

3 quomodo dii et diis pro dei et deis *s* quomodo di et dis pro dei et deis *SG* dii et diis quomodo dii et diis pro dei et deis *C* : *cf. Priscian. p.* 737 12 similem habent femininum singularem et neutrum pluralem *CGS* 25 defendunt . fac diriuatiuum ab eo quod est diuersus tamen (tamen *om. G* diuersus diuersus tamen *C*) apud *CGS* 30 ut uirgilius in tertio aeneidos insequor ut et causas *C* ut uirgilius in tertio aeneidos causas *S* ut et causas *G* : *Verg. Aen.* III 32 31 latentis *S* latentes *CG*

Dum quae pars orationis est? Adverbium temporale, quomodo hic. 181
est autem etiam coniunctio causalis, quando pro ἵνα Graeca coniunctione
accipitur, ut Virgilius in primo Aeneidos

multa quoque et bello passus, dum conderet urbem.

5 et sciendum, quod adverbium indicativo coniungitur, coniunctio vero subiunctivo. est tamen etiam pro coniunctione repletiva, ut

Sosia,

adesdum: paucis te volo,

et 'nedum illi corrruptis moribus victoriae temperarent'. ex eo
10 derivatur dudum. post nec quoque vel post non vel post haud posita
adverbium est temporale, ut necdum nondum haud dum.

Parte quae pars orationis est? Nomen. Quale? Appellativum. Cuius 182
speciei? Primitivae, generis feminini, numeri singularis, figurae simplicis,
casus ablativi. Cur pars partis facit? Quia omnia | in rs vel ls vel ns
15 desinentia interposita ti faciunt genetivum, ut pars partis, puls pultis,
mons montis, exceptis a corde compositis, quia d habent pro t, ut vecors
vecordis, concors concordis, discors discordis; servant enim primitivi consonantem genetivi: et differentiae causa frons frondis ἡ φυλλάς et lens
lendis τὸ κονίδιον; praeterea glans glandis et libripens libripendis, quia a
20 pendo verbo componitur. Fac ab eo quod est pars derivativum. Diminutivum particula; verbum vero partio et partior, quod in eadem invenitur 183
significatione, et ex eo composita dispertio et dispertior et impertio et impertior. Dic ab eo compositum. Participium et participo participas participat. similiter componuntur ab eo expers expertis et particeps participis
25 et proportio et bipertitus et tripartitus et similia.

Geruntur quae pars orationis est? Verbum. Quale? Perfectum.
Quo modo dictum? Indicativo. Cuius coniugationis? Tertiae, significationis
passivae, numeri pluralis, figurae simplicis, temporis praesentis, personae
tertiae. Declina activum. Gero geris gerit et cetera. Quare praeteritum 184
30 gessi fa||cit? Quia in ro desinentia tertiae coniugationis in vi faciunt praeteritum perfectum, ut quaero quaesivi, tero trivi, exceptis uro ussi, gero
gessi, curro cucurri; ex quo composita licet ut vel duplicent in praeterito
perfecto cu vel non, decurro decucurri et decurri, percurro percucurri et
percurri. Quare gessi gestus facit participium? Quomodo et ussi ustus.
35 quaesivi quoque quaestus ὁ πόρος differentiae causa facit; nam quaesitus
ὁ ζητηθείς. Fac frequentativum. Gesto gestas gestat: a participiis enim
praeteriti ple|rumque fiunt frequentativa: et a gesto gestio gestis gestit, id
est motu corporis significo gaudium. Dic ab eo alia derivativa. Gerulus,
unde componitur nugigerulus. inde est etiam gesticulor gesticularis vel
gesticulare gesticulatur et ipsa res gesticulatio.

3 in primo Aeneidos] *v.* 5 7 Sosia] *Terent. Andr.* I 1, 1 8 pacis *C*
9 necdum illis *C* : *Sall. Catil.* 11

X.

PANDITVR INTEREA DOMVS OMNIPOTENTIS OLYMPI.

185 Scande versum. Panditur intere a domus omni po tentis O lympi. Quot caesuras habet hic versus? Vnam. Quam? Semiquinariam. Quomodo? Panditur interea. Quot figurarum est iste versus? Vnius. Quare? Quia quinque dactylos habet. Tracta singulos pedes. Panditur dactylus ex una longa et duabus brevibus et cetera. Quot partes orationis habet hic versus? Quinque. Quot nomina? Tria, domus omnipotentis Olympi. Quot verba? Vnum, panditur. Quid aliud? Adverbium, interea. Tracta singulas partes. 10

186 Panditur quae pars orationis est? Verbum. Cuius modi? Indicativi. Cuius formae? Perfectae. Cuius coniugationis? Tertiae. Cuius generis sive significationis? Passivae. Cuius numeri? Singularis. Cuius figurae? Simplicis. Cuius temporis? Praesentis. Cuius personae? Tertiae. Dic activum eius. Pando pandis pandit. Declina. Pando pandebam 15 pandi panderam pandam. Cur mutata do in di facit praeteritum perfectum? Quia omnia verba tertiae coniugationis quae ante do n habent mutata do in di faciunt praeteritum, ut scando scandi, incendo incendi, offendo offendi, defendo defendi. excipiuntur abicientia quidem n fundo fudi, scindo scidi, findo fidi, du|plicantia vero primam syllabam pendo pependi, tendo 20

187 tetendi, tundo tutudi. Declina passivum. Pandor pandebar passus sum. Cur passus facit participium? Quia omnia passiva in dor desinentia tertiae coniugationis verba, nisi sint a dor verbo composita, participium praeteriti in sus faciunt, ut ludor lusus, caedor caesus, defendor defen|sus, incendor incensus. sed notandum est, quod, cum alia omnia quae n habent 25 ante do etiam in participio ante sus servant n, ut offendo offensus, defendo defensus, incendo incensus, tendo tensus, pendo pensus, tundo tunsus, hoc differentiae causa, ne femininum eius simile inveniatur proprio masculino, quod est hic Pansa, ideo passus passa passum facit, quamvis a patior quoque passus facit, et a pateo passus, ut Virgilius in tertio Aeneidos 30

188 et pater Anchises passis de litore palmis,

et in primo

crinibus Iliades passis peplumque ferebant.

fundo etiam fudi fusus fecit nec duplicavit s, quia producta vocalis non egebat tali geminatione. fidi quoque et scidi, quia corripiunt paenultimam, 35 duplicaverunt in participio s, fissus et scissus: Virgilius in nono Aeneidos

1 DOCUMENTUM PRISCIANI GRAMMATICI IN PRIMUM UERSUM NONI LIBRI AENEIDOS FINIT ORDITUR EIUSDEM IN PRIMUM UERSUM DECIMI LIBRI AENEIDOS (IN PRIM̄ Ū DM̄ L̄ *C*) *CS* 19 n ut fundo fundi scindo scindi findo findi *C* 29 passus passa passum fecit *CS* passus passa facit *G* 30 in tertio Aeneidos] *v.* 263 31 et pater Anchises *om. G* 32 in primo] *v.* 480 34 fundi fusus *C* 36 in nono Aeneidos] *v.* 413

frangitur ac fisso transit praecordia ligna.
imperativus et optativus et subiunctivus et infinitivus supra dicti verbi secundum analogiam declinantur. Dic supina. Pandendi pandendo pandendum passum passu. Dic participia activa. Praesentis pandens, futuri passurus. Dic passiva. Praeteriti passus, futuri pandendus. nomen verbale passor. in sor autem desinentia vel in xor verbalia feminina facere non possunt litterarum dissonantia prohibente. in tor enim desinentia mutant or in rix, amator amatrix, doctor doctrix, raptor raptrix, fartor fartrix. nomen verbale rei hic passus huius passus, quod significat τὸ βῆμα, id est quod patet in spatio distantiae pedum. [est tamen et aliud verbale pandus panda pandum: Donatus 'panda et contractior', et Ovidius in tertio metamorphoseon 'panda naris'.] nam passio magis a patior est. 189

Interea quae pars orationis est? Adverbium. Quid est adverbium? Pars orationis quae adiecta verbo significationem eius explanat atque implet. Quot || accidunt adverbio? Species significatio figura. Cuius est speciei? Inter quidem ab in praepositione videtur esse natum, quomodo a sub subter et ab ex exter; ea vero primitivum est pronomen ab||lativi casus singularis vel accusativi pluralis. Cuius est significationis hoc adverbium? Temporis; potest tamen esse et loci. Cuius est figurae? Compositae. Ex quibus? Ex integro et corrupto, si ea pluraliter accipimus. inter enim integrum est, quod plerique Latinorum praepositionem accipiunt, Graeci autem adverbium, ea vero corruptum. accusativus pluralis *enim corripit* a, produxit tamen propter generalem regulam adverbiorum in a terminantium, quae omnia producuntur, ut interea propterea praeterea, excepto ita. possumus tamen dicere, quia in compositione non necesse est separatorum constructionem servare et licere etiam ablativum singularem accipere in his adverbiis compositum cum praepositionibus, quomodo quacirca quapropter, sic interea propterea. frequenter enim etiam simplices ablativi pro adverbiis accipiuntur, ut una qua qui dextra sinistra. 190 191

Domus quae pars orationis est? Nomen. Quale? Appellativum. Cuius speciei? A Graeco derivatur. Graeci enim δωμᾶσθαι dicunt aedificare: inde et ἐδωμήσατο et δόμος. Graece enim masculinum est et Latine femininum, haec domus, quomodo ὁ κρατήρ haec cratera, ὁ δεκάπους haec decempeda, ὁ πανθήρ haec panthera, ὁ χάρτης haec charta, ὁ γαυσάπης 192

1 frangitur ac *CS* et *G* 9 BHMAIC quo (quod *s*) *CGS* 11 pandum; panda est enim res contractior . unde et Ovidius pandae naris erat *Lindemannus e codice L* Donatus] *p.* 1742 12 in quarto (IIII *S*) metamorphoseon *CS*, *om. G* : *Ovid. metam.* III 674 et panda loquenti Naris erat nam — 13 est *om. S* 16 cuius est speciei utrum primitiuum an diriuatiuum *C* 17 a sub subter et ab ex extra *CS* sub subt̄ et ex ext̄ *G* 19 Cuius — 20 loci *om. G* 23 ea uero composita accusatiuus pluralis a produxit tam n *CGS* ea uero corruptum . accusatiuus enim pluralis a producit ς 28 quacirca *CG* quocirca *S* 33 et EΔωMECATO et domos *C* et ΔOMHCATO et ΔOMOC *G* et ΔIωMACETO et ΔωMOC *S* et δόμησις et ὁ δόμος *Ald.* 35 panter[a] *GS* carta *CGS* carta ab oppido Cartino, ubi primum usus eius inventus fuit *L*

haec gausape. Dic derivativa a domo. Domicilium, domesticus, dominus, domo domas domat, hoc est sub domo et potestate mea facio: unde maris domitor pro dominus et dominator. [inde etiam dominus.] hinc Domi-
193 tius et Domitianus. Dic adverbia ex hoc. In loco domi, ad locum domum, de loco domo, quae Graeci dicunt οἴκοι οἴκαδε οἰκόθεν. Dic de- 5
minutivum. Domuncula.

Omnipotens quae pars orationis est? Nomen. Quale? Appellativum. Cuius speciei? Adiectivae, figurae compositae. Ex quibus? Ex tribus corruptis, omnium et potis et ens, id est qui omnium | po||tis est. antiqui enim ens dicebant participium ab eo quod est sum es. ideo ergo 10
a possum verbo potens nascitur tam participium quam nomen; sed quando participium est, et tempus significat et accusativo nominum vel infinito verborum coniungitur nec comparationem accipit, ut 'potens bella facere'
194 vel 'potens pugnare'. quando autem nomen est, caret tempore et genetivo coniungitur comparationemque habet, ut potens maris et amans illius, po- 15
tentior et amantior. sic ergo omnia participia similia possumus discernere tempore et coniunctione casuum et comparatione. si enim verbi casum non sequantur, in vim nominum transeunt; similiter, si tempus amittant et si comparationem assumant, ut fugitans litium, doctus grammaticae,
195 doctior doctissimus. Cur in tis desinit genetivus? Quia omnia nomina in 20
ls vel ns vel rs desinentia interposita ti faciunt genetivum, ut puls pultis, mons montis, ars artis, exceptis differentiae causa frons frondis et lens lendis: praeterea glans glandis, cuius quidem etiam similem genetivo quidam protulerunt nominativum. libripens quoque libripendis facit servata consonante verbi pendo. praeterea a corde composita d servantia pro t no- 25
tanda sunt, concors concordis, discors discordis, vecors vecordis. comparativum quidem potens potentior potentissimus dicitur; omnipotens autem ideo non potest habere comparativum, quia *quod est* supra omnia nemini
196 potest comparari. Fac ab eo quod est potens ipsam rem. Potentia et potestas. Quid interest inter potentiam et potestatem? Potestas magis pro 30
vi accipitur, potentia autem pro dicione. quidam autem etiam potentatum dixerunt. Declina verbum. *Indicativo modo tempore praesenti* possum potes potest, | eodem modo tempore praeterito imperfecto poteram, praeterito perfecto potui, praeterito plusquamperfecto potueram, futuro potero; imperativo praesenti ad secundam et tertiam personam potes possit, pos- 35

1 haec gausapa ς *et Priscianus p.* 750 2 sub dominio ς maris domitor] *Verg. Aen.* V 799 3 inde et domitus *Lindemannus* 6 domicula *G* 17 coniunctione *Lindemannus* . coniugatione *CGS* 18 sequuntur *CS* amittant ς amittat *CGS* 19 assumat *CGS* assumunt ς 22 ars artis *G* pars partis *CS* 28 quod est *om. CGS* : et est supra omnia et ς 29 potens diriuatiuum . *M* ipsam rem *S* 30 quid interest inter potentiam et potestatem *hoc loco omissa post* 32 dixerunt *transposita sunt in G* 30 et potestatem — 31 potentia *om. C* quod potentia magis pro ui accipitur potestas autem pro dictione ς 32 Indicativo modo tempore praesenti *om. CGS*

simus poteste possint, futuro potesto tu, potesto ille, potestote, possint vel possunto; optativo modo tempore praesenti et praeterito imperfecto utinam possem, praeterito perfecto et plusquamperfecto potuissem, futuro possim; subiunctivo modo tempore praesenti cum possim, praeterito imper-
5 fecto possem, praeterito perfecto potue||rim, praeterito plusquamperfecto potuissem, futuro potuero; infinito praesenti et praeterito imperfecto posse, 197 antiqui potesse: Terentius in Eunucho 'sed nihil tamen potesse': praeterito perfecto et plusquamperfecto potuisse: in futuro deficit. derivativum ex hoc possibilis.

10 Olympi quae pars orationis est? Nomen. Quale? Proprium. significat autem et montem et caelum olympum dictum a Graeco, quasi ὁλόλαμπον, quod undique luceat. Cuius est speciei? Derivativae vel compositae a Graeco, id est τοῦ ὅλου καὶ λάμπειν. Fac ab eo derivativum. Olympicus Olympica Olympicum et proprium Olympius, Olympia, Olym-
15 pium certamen vel Olympia, quae in honorem Iovis celebrabantur certamina Pisis. Dic composita. Olympiodorus et Olympionices. Dic patronymicum. Olympias, cuius secundum analogiam Olympiades debet esse masculinum.

XI.

20 OCEANVM INTEREA SVRGENS AVRORA RELIQVIT.

Scande versum. Ocea num intere a sur gens Au rora re liquit. 198 Quot habet caesuras? Duas. Quas? Semiquinariam et semiseptenariam. Quomodo? Oceanum interea, ecce semiquinaria. Oceanum interea surgens, ecce et semiseptenaria. Quot figurarum est? Decem. habet enim tres
25 dactylos et duos spondeos. Tracta singulos pedes. Ocea dactylus ex una longa et duabus brevibus et cetera. Quot partes orationis habet iste versus? Quinque, Oceanum interea surgens Aurora reliquit. Quot nomina? Duo, Oceanum Aurora. Quot verba. Vnum, reliquit. Quot participia? Vnum, surgens. Quot adverbia? Vnum, interea. Tracta singulas partes.

30 Oceanum quae pars orationis est? Nomen. Quale? Proprium. Cuius speciei? Derivativae: ἀπὸ τοῦ ὠκέος enim, hoc est a celeri motu, dictus est Graece Ocea|nus. Fac ab eo derivativum. Oceanites masculinum et Oceanitis femininum; unde Virgilius in quarto georgicon

1 possint uel possunto *s* possunt uel possunto *G* possunto *S* uel possunto *C* 7 Terentius — potesse *om. G* in Eunucho] IIII 3, 24 tamen *C* tam *S* 8 diriuatiuum *s* diriuatiua *CG*, *om. S* : deriuatiua ex hoc possibilis compos praepotens et impotens ς 11 ΟΛΟΥΛΑΜΠΟΝ *G* 19 MONIMENTUM PRISCIANI GRAMMATICI IN PRIMUM UERSUM DECIMI LIBRI AENEIDOS EXPLICUIT INCHOAT EIUSDEM IN PRIMUM UERSUM DECIMI LIBRI *C* EXPLICIT EX PRIMO UERSU DECIMI LIBRI AENEIDOS DOCUMENTUM PRISCIANI GRAMMATICI ORDITUR EIUSDEM IN PRIMUM UERSUM UNDECIMI *S* UERS. X. LIBRI EXPL. *G* 31 ΑΠΟ ΤΟΥ ΩΚΕΟC enim *G* ΑΠΟ ΤΟΥ ΩΚΕΟC *CS* ΑΠΟΤΟΙΟΚΘΩCΕΫΠ *L*, *unde* ἀπὸ τοῦ ὠκέως εἴξειν *Lindemannus, eam vocabuli interpretationem secutus, quam olim probavit Hermannus opusc.* II *p.* 174, ἀπὸ τοῦ ὠκέως νέειν ς ἀπὸ τοῦ ὠκέως νάειν *Ald.* 32 oceanites *GS* oceanides *C s* 33 in quarto georgicon] *v.* 341

Oceanitides ambae.

199 Dic possessivum. Oceanius Oceania || Oceanium, ut Saturnius Saturnia Saturnium. Dic patronymicum. Ὠκεανὸς Ὠκεανοῦ Oceanides et femininum Oceanis, velut Πρίαμος Πριάμου Priamides et Priamis. et quamvis sit proprium Oceanus, etiam pro appellativo accipitur, quando partes eius 5 significat, ut si dicam Atlanticus oceanus et Indicus oceanus et Boricus et Erythraeus sive Aethiopicus, quomodo mare, cum totum significat, proprium est, cum partem, appellativum.

Interea quae pars orationis est? Adverbium. Cuius significationis? Hic temporalis, alias autem etiam localis est, ut Virgilius in primo 10 Aeneidos

interea ad templum non aequae Palladis ibant
crinibus Iliades passis peplumque ferebant.

200 Cuius est figurae? Compositae ex duobus integris, hoc est ex inter et ea, qui est ablativus perfectus. solent autem componi ablativi cum praeposi- 15 tionibus quae etiam accusativo separatim solent coniungi, ut quapropter quacirca praeterea propterea; sic etiam interea. Inter primitivum est an derivativum? Ab in derivatur inter, quomodo ab ex exter et a sub subter et a de antique deter, unde et deterior deterrimus, quae tamen alii a detero verbo facta esse putaverunt. quomodo autem ab exter extra et a 20 super supra, sic et ab inter intra. hinc intro et intus. et intra quidem spatium temporis vel loci significat, intro vero ad locum, intus in loco: comparativus interior, superlativus intimus, verbum intro intras.

201 Surgens quae pars orationis est? Participium praesentis temporis, et in duas consonantes desinit, hoc est n et s, et commune est trium ge- 25 nerum. Cuius est casus? Nominativi et vocativi, hic autem nominativi, | temporis praesentis, significationis neutrae, formae perfectae, numeri singularis, figurae compositae. Ex quibus? Ex duobus corruptis: tam sursum enim quam rego corrupta sunt. et notandum est, quod, cum in praesenti ex duobus corruptis sit, in praeterito ex corrupto et integro in- 30 venitur, surrexi. et multa inveniuntur huiuscemodi non solum verba sed et nomina, ut alteruter alterutrius in no||minativo ex duobus integris est, in genetivo ex corrupto et integro: idem eiusdem in nominativo ex duobus corruptis est, in genetivo ex integro et corrupto: cogo coegi in praesenti ex duobus corruptis est, in praeterito perfecto ex corrupto et integro: 35 pergo perrexi in praesenti ex integro est et corrupto, in praeterito autem

202 ex duobus integris. Declina verbum [eius]. Indicativo surgo surgebam surrexi surrexeram surgam; imperativo surge surgat surgamus surgite sur-

10 alias *in litura S* hoc *CG* in primo Aeneidos] *v.* 479 17 quacirca *CG* quocirca *S* 18 ab ex exter *G* ab ex extra *CS* 20 ab exter *GS* ab ex *C* 21 sic ab inter et intra *C* sic ab inter intra *G* sic ab in inter et intra *S* 28 iam sur enim quam go *L* susum *G* 29 et notandum (notando *C*) est enim quod *GG* notandum enim quod *S* 30 ex corrupto et integro *S* ex integro et corrupto *CG*

gant, futuro surgito tu, surgito ille, surgitote, surgant vel surgunto; optativo utinam surgerem surrexissem surgam; subiunctivo cum surgam surgerem surrexerim surrexissem surrexero; infinitivo surgere surrexisse surrectum ire vel surrecturum esse. impersonalia indicativo surgitur, surgebatur,
5 surrectum est vel surrectum fuit, surrectum erat vel surrectum fuerat, surgetur; imperativo surgatur; optativo utinam surgeretur, surrectum esset vel surrectum fuisset, surgatur; subiunctivo cum surgatur, surgeretur, surrectum sit vel surrectum fuerit, surrectum esset vel surrectum fuisset, surrectum erit vel surrectum fuerit; infinita impersonalis surgi, surrectum esse 203
10 vel surrectum fuisse, surrectum iri. supina surgendi surgendo surgendum surrectum surrectu. participia praesentis surgens, futuri surrecturus. etiam nomen est surrectus, quomodo rectus, cum caret tempore. sciendum tamen, quod simplex eius verbi activum est rego: facit enim regor. composita autem ab eo quaedam in neutralium transeunt significationem, quae-
15 dam permanent in simplicitate, ut pergo surgo neutralia sunt, dirigo autem et porrigo sive porgo et arrigo et corrigo correxi activa sunt. Dic 204 ab eo quod est surgo nomen verbale. Surrector et surrectrix, ipsa res surrectio et surrectus. Cur rego rexi *facit praeteritum perfectum?* Quia in go desinentia r antecedente, si non sint a rego composita, in si faciunt
20 praeteritum, ut mer|go mersi, tergo tersi, spargo sparsi; alia omnia in xi, ut ango anxi, pingo pinxi, tingo tinxi, exceptis lego legi, frango fregi, impingo impegi, tango tetigi, pungo pupugi et punxi. a lego composita mutantia primitivi significationem mutant et praeteritum, diligo dilexi, intellego intellexi, negle||go neglexi.

25 Aurora quae pars orationis est? Nomen. Quale? Proprium. Potest 205 tamen, quando pro die accipitur, loco appellativi accipi: quando enim deam significat, proprium est. Cuius est speciei? Derivativae; ab aura enim dicitur Aurora. proprie enim ipse ascensus solis, id est prima pars diei, aurora dicitur, in qua solet pulsu solis aer commotus auram facere.
30 alii autem a splendore solis dictam putant. ponunt autem auram pro splendore teste poeta in VI Aeneidos

discolor unde auro per ramos aura refulsit,

id est splendor. inde etiam aurum dicitur, et aurarii qui favoribus splendidos, hoc est claros, faciunt, et aurigae qui splendorem sibi agunt, qui
35 fit auris populi, hoc est clamoribus. Cuius est generis? Feminini, numeri singularis, figurae simplicis, casus nominativi et vocativi, hic autem nominativi (ablativus autem in a productam terminatur), declinationis primae.

1 surgant vel *om. S* 12 nomen est surrectus *S* nomen est surrecturus *CG* 15 simplicitate *CS* simplicis *G* simplici *L* 16 et corrigo correxi *om. G* 17 ipsam rem *CGS* 18 surrectus cur rego rexi . In go *relicto post* rexi *viginti fere litterarum spatio G* surrectus in go *C* surrectus quod in go, *superscripto* et notandum *post* surrectus *S* 20 tergo et secundae declinationis est et tertiae . unde Sedulius descendam (de secunda *coniecit Lindemannus*) nec tergere sacras nec cessat lambere plantas *L* 31 in VI Aeneidos] *v.* 204 32 refulxit *C* 35 auris *CS corr.* aurib. *G* a fauoribus *s* 37 terminat *CG*

206 Quare? Quia omnia masculina vel feminina vel communia tam Graeca quam Latina in a desinentia primae sunt declinationis, exceptis illis quae nascuntur a masculinis in ius terminantibus genetivum, quae sunt haec, una ulla nulla sola tota alia utra altera, et quae ex his componuntur; similiter a qua composita, siqua nequa aliqua. ea enim genetivum et dativum mascu- 5 linorum servant suorum, unde quidam non ad significationem sed ad declinationem adtendentes pronomina ea esse putaverunt.

207 Reliquit quae pars orationis est? Verbum. Quale, id est cuius modi? Indicativi. Cuius formae? Perfectae, coniugationis tertiae, significationis activae, numeri singularis, figurae compositae. Ex quibus? Ex duobus in- 10 tegris, re et liquit. separatim tamen re dici non potest; quod tamen quidam volunt a retro vel rursus esse. quod si sit, ex corrupto et integro invenitur ea pars; liquit enim perfectum est. Cuius est temporis? Praeteriti. Quare linquo li||qui facit praeteritum? Quia n habentia ante co vel quo abiecta n faciunt praeteritum, linquo liqui, vinco vici. similiter ab 15 eis composita, devinco devici, con|vinco convici, relinquo reliqui, delinquo deliqui, derelinquo dereliqui, et producunt i paenultimam in praeterito na-

208 turaliter. Declina verbum. Relinquo relinquebam reliqui reliqueram relinquam; imperativo praesenti relinque relinquat relinquamus relinquite relinquant, futuro relinquito tu, relinquito ille, relinquitote, *relinquant vel* 20 relinquunto; optativo utinam relinquerem reliquissem relinquam; subiunctivo cum relinquam relinquerem reliquerim reliquissem reliquero; infinitivo relinquere reliquisse relictum ire vel relicturum esse. Declina etiam passivum. Indicativo relinquor, relinquebar, relictus sum vel relictus fui, relictus eram vel relictus fueram, relinquar; imperativo praesenti relinquere 25 relinquatur relinquamur relinquimini relinquantur, futuro relinquitor tu, relinquitor ille, relinquiminor, relinquantur vel relinquuntor; optativo utinam relinquerer, relictus essem vel relictus fuissem, relinquar; subiunctivo cum relinquar, relinquerer, relictus sim vel relictus fuerim, relictus essem vel

209 relictus fuissem, relictus ero vel relictus fuero; infinito relinqui, relictum 30 esse vel relictum fuisse, relictum iri. gerundia vel supina relinquendi relinquendo relinquendum relictum relictu. participia activa praesentis temporis relinquens, futuri relicturus; passiva praeteriti relictus, futuri relinquendus. nomen verbale relictor et relictrix, ipsa res relictio; potest tamen et relictus dici, sed quartae declinationis. hinc derivatur et reliquus reli- 35 qua reliquum et reliquiae, quod poetae interposita l relliquiae metri causa proferunt. est etiam delinquo praeterlinquo, a delinquo delictum pro peccato, quod delinquit officium suum qui peccat.

14 linquo liqui *C, in quo item in reliquis verbis quae secuntur et in declinatione verbi* relinquo n *littera addita est formis praeteriti temporis* 18 Declina uerbum *M.* Linquo et cet. *Δ* Declina etiam passiuum *G* 20 relinquant vel *om. CS* 26 relinquimini *GS* relinquamini *C*

XII.

TVRNVS VT INFRACTOS ADVERSO MARTE LATINOS.

Scande versum. Turnus ut infrac tos ad verso Marte La tinos. 210
Quot caesuras habet iste versus? Vnam. Quam? Semiquinariam, Turnus
5 ut infractos. Quot figurarum est? Decem. Quare? Quia habet duos dactylos et tres spondeos. Tracta singulos pedes. Turnusut dactylus ex una longa et duabus brevibus et cetera. Quot partes orationis habet iste versus? Sex, Turnus ut infractos adverso Marte Latinos, Quot nomina? Quattuor, Turnus adverso Marte Latinos. Quid aliud habet? Vnum par-
10 ticipium, infractos, et unum adverbium, ut. Tracta singulas partes.

Turnus quae pars orationis est? Nomen. Quale? Proprium. Cuius est speciei? Vnivocae: significat enim || nomen proprium regis Rutulorum et appellativum piscis palustris. Fac ab eo quod est Turnus derivativum. | Quomodo Saturnus Saturnius, sic debet etiam esse Turnus Turnius; pa-
15 tronymicum Turnides, quomodo Priamus Priamides. Quare secundae est 211 declinationis, Turnus Turni? In us correptam desinentia propria secundae sunt declinationis excepto Venus Veneris: praeterea Ligus Liguris, quod potest et proprium esse et gentile; et si sit proprium, masculinum est solum, hic Ligus huius Liguris; si gentile est, invenitur commune, hic et
20 haec Ligus Liguris. Quare Turnus Turne facit vocativum? Quia omnia in us desinentia secundae in e faciunt vocativum exceptis propriis quae i habent ante us, quae per apocopam proferunt vocativum, ut Virgilius o Virgili pro Virgilie, et Mercurius o Mercuri pro Mercurie (ideoque accen- 212 tus manet paenultimus, quamvis brevis sit paenultima syllaba. ex quibus
25 enim aliqua subtrahitur syllaba, si integra manet illa in qua est accentus, integrum servat etiam accentum, ut hic et haec Arpinatis perfectum circumflexum habuit paenultima syllaba, quae mansit in concisione: dicimus enim hic et haec Arpinas. similiter si dicamus munit pro munivit, circumflectitur nit, quia integra dictione supra se habuit circumflexum. sic etiam
30 tuguri pro tugurii acutum debet habere.): et Terenti pro Terentie, Sallusti pro Sallustie. euphoniae tamen causa vel metri est quando nominativis utuntur pro vocativis, ut deus pro dee et fluvius pro fluvie, ut Virgilius in VIII Aeneidos

corniger Hesperidum fluvius regnator aquarum;

35 et populus pro popule, ut Lucanus in secundo

1 MONITIO PRISCIANI GRAMMATICI IN PRIMUM UERSUM UNDECIMI LIBRI AENEIDOS TERMINAT INICIPIT EIUSDEM IN PRIMUM DUODECIMI *C* MONITIO PRISCIANI GRAMMATICI IN PRIMUM UERSUM UNDECIMI LIBRI EXPLICIT INCIPIT EIUSDEM IN PRIMUM UERSUM DUODECIMI *S* UERSUS XI LIBRI EXPLICIT *G* 11 Cuius — 12 proprium *om.* *C* 12 uniuocū ē *GS* 14 sic debet etiam facere turnus turnius possessiuum. *Δ* Patronomicum quomodo debet facere. *M* Turnus Turnides *G* esse *om.* *C* 27 habuit *S* habebit *C* habet *G* quae *CS* qui *G* 28 si *om.* *CS* 29 dictio se habuit *C* 33 in VIII Aeneidos] *v.* 77 35 in secundo] *v.* 116

degener o populus, vix saecula longa decorum.
unum autem invenitur appellativum solum, quod et in i et in e vocativum profert, ut filius o fili et o filie.

213 Vt quae pars orationis est? Adverbium. Quid est adverbium? Pars orationis quae adiecta verbo significationem eius explanat atque implet. 5 Adverbio quot accidunt? Tria, | species significatio figura. Cuius est significationis ut? Hic tempo|ralis: accipitur enim pro postquam. quando autem significat ἵνα Graecam coniunctionem, loco coniunctionis accipitur causalis. est tamen etiam similitudinis adverbium. solet autem ei adici etiam i tam coniunctionem significanti quam adverbium. adicitur ei etiam nam 10
214 et invenitur optandi adverbium, utinam. igitur ut et uti significat adverbium quidem, quando tempus vel similitudinem vel qualitatem sive interrogationem, id est quando quomodo significat; quando vero ἵνα vel ὅτι Graecam coniunctionem significat, coniunctionis loco accipitur. compositum autem ab uti utinam adverbium est optandi, ut diximus. praeterea 15
215 utique pro videlicet affirmandi est adverbium. Quem habet accentum? Vt et uti et utinam praepositiva gravantur per omnes syllabas, subiunctiva autem generalem accentum servant. sciendum tamen, quod ut quoque invenitur etiam pro optandi adverbio, ut Terentius in Phormione *
ut illum di deaeque omnes perdant. 20
cum vel quoque compositum tam ut quam uti similitudinis adverbium faciunt, velut et veluti, ut Virgilius in primo Aeneidos
ac veluti magno in populo cum saepe coorta est
seditio.

216 Infractos quae pars orationis est? Participium. Quid est participium? Pars orationis partem capiens nominis partemque verbi. Cuius est 25 generis? Masculini, casus accusativi, temporis praeteriti, significationis passivae. Cuius est formae? Perfectae, numeri pluralis, figurae compositae ex duobus integris. et nota, quod inveniuntur saepe participia ex verbis, quae non ex duobus integris componuntur, integra in utraque parte 30 inventa; ut infringor ex integro est et corrupto, tamen infractus ex duo-
217 bus integris fit. ideoque possumus non a verbis ea declinata accipere, sed magis a sese composita. similiter impingo impactus, contingo contactus. similiter perficio perfeci, deficio defeci, conficio confeci. nec mirum in verbis et | participiis hoc inveniri, cum etiam in nominibus pos- 35 sunt huiuscemodi compositiones esse; ut idem tam mascu||linum quam neutrum ex duobus est corruptis, eiusdem vero ex integro et corrupto, et

1 vix saecula longa decorum *om. G* 6 accidunt . *M* Significatio comparatio figura *G* 7 posquam *C* 11 igitur ut et uti unum significat; adverbium quidem est, quando *Lindemannus* adverbium *om. S*, *add. s* 13 uel ὅτι *Lindemannus* ueluti *G* uelut *CS* uel ὅπως *ς* : *cf. p.* 496, 13 14 graecam *CS* gratias *G* 16 habet *GS* habent *C* 19 in Phormione] *cf p.* 496, 15 20 perdant *S* perdunt *CG* perduint *L* 22 in primo Aeneidos] *v.* 148 23 magna cum *C* cum — seditio *om. G* 35 et participiis — possunt *om. C* in nominibus *G* in pronominibus et nominibus *S*

e contrario alteruter ex duobus integris, alterutrius ex corrupto et integro. Declina activum. Indicativo infringo infringebam infregi infregeram infrin- 218 gam; imperativo praesenti infringe infringat infringamus infringite infringant, futuro infringito tu, infringito ille, infringitote, infringant vel infringunto; 5 optativo utinam infringerem infregissem infringam; subiunctivo cum infringam infringerem infregerim infregissem infregero; infinitivo infringere, infregisse, infractum ire vel infracturum esse. gerundia vel participialia infringendi infringendo infringendum infractum infractu. participia veniunt ab activo praesentis infringens, futuri infracturus. Declina passivum eius. 10 Infringor infringebar, infractus sum vel infractus fui, infractus eram vel infractus fueram, infringar; imperativo praesenti infringere infringatur infringamur infringimini infringantur, futuro infringitor tu, infringitor ille, infringiminor, *infringantur vel* infringuntor; optativo utinam infringerer, infractus essem vel infractus fuissem, infractus ero vel infractus fuero; in- 15 finitivo infringi, infractum esse vel infractum fuisse, infractum iri. nomen 219 verbale masculinum infractor, femininum infractrix, ipsa res infractio et infractus et infractura. ostendimus enim saepe, quod participia activa futuri temporis feminina etiam pro ipsa re accipiuntur, ut pictura usura natura iunctura: sic etiam fractura. rarissime in or rerum nomina in- 20 veniuntur, ex quibus magis verba nascuntur, non ex verbis nomina, ut labor laboro, color coloro, amor amo, honor honoro. Dic alia composita. Confringo perfringo defringo suffringo effringo. Cur frango fregi facit praeteritum? Quia tertiae coniugationis verba in go desinentia r antecedente, si sint simplicia, praeteritum in si faciunt, ut mergo mersi, spargo sparsi, 25 alia vero in xi, ut pingo pinxi, tingo tinxi, rego rexi: unde ex eo com- 220 posita pergo perrexi, surgo surrexi, exceptis lego legi et ex eo compositis, quando eandem significationem servant, ut relego relegi, perlego perlegi; mutata autem significatione in xi, ut diligo dilexi, intellego intellexi, ne|glego neglexi. excipiuntur similiter frango fregi, pango pegi vel pepigi, 30 ex quo impingo impegi. excipiuntur etiam tango tetigi et pungo pupugi vel punxi et ago egi et ex eis composita. Cur infractus? Quia omnia in gi vel in xi praeteritum perfectum faci|entia per tus faciunt participium, ut legi lectus, dixi dictus, tetigi tactus, sanxi sanctus. excipiuntur flexi flexus, fluxi fluxus.

35 Adverso quae pars orationis est? Hic nomen est, quia caret tem- 221 pore, unde licet etiam comparativum eius facere adversior et superlativum

1 e *om. CG* ex integro et corrupto *G* 4 infringant vel *om. CS* 9 Declina passiuum. nomen uerbale *omissa declinatione verbi passivi G* 13 infringantur vel *om. CS* 16 infractio infringor infractus et infractura *G* 20 ut labor laboro color coloro amor amo honor honoro *S* ut labor laboro color coloro amor ab amor honor ab honoro *C* ut laboro a labor coloro a color amo ab amor honoro ab honor *G*. *nomina a verbis ducta esse docuit Priscianus p.* 628, *quam sententiam planius expressit Ald.* ut labor a laboro, color a coloro, amor ab amo, honor ab honoro 22 praeteritum — 23 verba *om. CS* 27 quando eam *CS* quae quando eandem *G* 29 excipiuntur *CS* excipitur *G* 30 excipitur *CGS*

adversissimus. Quale est hoc nomen? Appellativum. Cuius speciei? Adiectivae qualitatis est et mobile et derivativum a participio, id est participiale est. Fac ab eo aliud derivativum. Adversarius adversaria adversa-
222 rium. Declina verbum. Adverto advertis advertit et cetera. Dic eius frequentativum. Adversor adversaris vel adversare adversatur, quod ab 5 activo factum est deponens, quamvis adverto et advertor aliam significationem habeant. scis autem, quod omnia frequentativa primae sunt coniugationis et plerumque a participio praeteriti solent fieri, versus verso versas, adversus adversor adversaris, exceptis in go vel in sco desinentibus. illa enim a praesenti faciunt frequentativa, ut ago agito et lego legito et scisco 10 sciscitor et nosco noscito. viso enim visis et lacesso lacessis et arcesso arcessis non primae sed tertiae coniugationis inveniuntur. frequentativa
223 primae sunt coniugationis et inchoativa tertiae et meditativa quartae. Dic composita alia ab eo quod est verto. Averto converto everto subverto animadverto praeverto, et paene cum omnibus praepositionibus indubitabilibus 15 invenitur, circumverto anteverto. et notandum, quod adverbia quoque inveniuntur non solum obliquis casibus nominum masculinorum vel femininorum sed etiam ipsi | nominativo similia, ut adversus, quod quidam, quia accusativo coniungitur, magis praepositionem existimaverunt. versus quoque suppositum localibus nominibus adverbium esse invenitur, ut Italiam 20 versus, Galliam versus, Hispaniam versus, Siciliam versus, Graeciam ver-
224 sus. Sallustius tamen etiam praepositionem ei anteposuit in Catilinario, 'in Galliam versus'. exadversum quoque compositum, ut Teren||tius in Phormione 'exadversum tonstrina erat quaedam'. a deverto fit derivativum deverticulum: Terentius 'postquam ad ipsum 25 veni deverticulum'. deversorium quoque dicitur locus in quo devertimus. versus quoque litterarum ordinatio inde dicitur, vel quod vertimus stilum a fine ad initium [vel ab initio ad finem], vel quod antiqui a dextera parte in sinistram et a sinistra in dexteram scribebant. vertigo quoque et vertex a verto verbo fiunt et Vertumnus deus et Verticordia [compositum] dea. 30

225 Marte quae pars orationis est? Nomen. Quale? Proprium. Cuius speciei? Primitivae. Fac ab eo derivativum. Martius Martia *Martium*. est et Martiaticus Martiatica Martiaticum dicere, unde stipendia militum

7 habeant *G* habent *C*, *corr.* habeant *S* scias *Ald.* sciendum *Krehlius* 8 uersus uerso uersa aduersor aduersaris *G* aduersus aduersor aduers aduersor aduersaris *C* aduersus aduersor aduersaris uel aduersare aduersatur *S*, *ubi* uersus uersor *ante* aduersus *add. s* 11 sciscitor *CS* scito *G* sciscito ς 14 auerto *G* aduerto auerto *deleto* auerto *S* aduerto *C* 15 praeuerto reuerto *S* 17 obliquis *G* ex obliquis *CS* 21 Hispaniam versus *post* 23 in Galliam versus *positum in CGS huc transposui* 22 in Catilinario] *c.* 56 23 iua galliam uersus *C* : in Galliam uersus in Hispaniam uersus ς 24 in Phormione] I 2, 39 exadversum ei loco Tonstrina erat quaedam tronstrina *C* quidam *C* a deuerto *G* aduerto *C* auerto *S* a diuerto ς 25 diuerticulum *CS* Terentius — 26 deuerticulum *om. G* : *cf. Terent. Eunuch.* IIII 2, 7 26 diuerticulum *S* diuersorium *CGS* diuertimus *C* diuertimur *GS* 32 martius et martia est et *S* martius et est et *C* marticus et *G*

Martiatica dicuntur. inde derivatur etiam Mavors, ex quo Mavortius. dicitur tamen Maspiter, Martis pater, quomodo Diespiter, hoc est diei pater, Iuppiter. hic et haec Martialis et hoc Martiale: potest tamen et proprium esse Martialis. Quid interest inter proprium Martialis et appellativum? 226
5 Quod, si proprium sit, masculinum est et ablativum in e terminat; si autem appellativum sit, commune est et ablativum in i terminat, quomodo Iuvenalis Felix. Cur Mars Martis facit? Quia in ls vel ns vel rs desinentia interposita ti faciunt genetivum, ut puls pultis, mons montis, ars artis, exceptis differentiae causa frons, quando folium significat, frondis | (frons
10 enim capitis frontis) et lens, quando pullos pediculorum significat, lendis; quando autem significat legumen, lens lentis. praeterea glans glandis, 227 cuius quidam nominativum et genetivum similem esse voluerunt. libripens quoque, quia a pendo verbo componitur, consonantem verbi servavit, libripendis. praeterea a corde composita d habent in genetivo secundum genetivum
15 simplicis, concors concordis, discors discordis, vecors vecordis.

L a t i n o s quae pars orationis est? Nomen. Quale? Derivativum, 228 generis masculini, numeri singularis, figurae simplicis. Cuius speciei? Derivativae. potest tamen esse et proprium || regis, soceri Aeneae, et gentile a Latio Latinus, et possessivum, Latinus ager. Latium autem vel a
20 latendo vel a latitudine est nominatum. a Latino Latinitas, a Latio derivatur etiam Latius et Latiaris. Fac compositum. Latinigena, quo|modo Troiugena Graiugena. sed in eis geminatio i mutavit sequentem i in u alternitatis causa pro Troiigena et Graiigena Troiugena et Graiugena faciens.

2 martis pater *G*, *om. CS* quasi Mars pater ς 4 interest *CS* est *G* 10 pediculorum *G* peduculorum *S* puduculorum *C* peduclorum *L* 13 seruabit *C*
PRISCIANI GRAMMATICI SVPER XII PRIMOS VERSVS AENEIDOS EXPLICIT TRACTATVS PARTITIONVM *G* EXPLICUIT SCRIBI QUANTUM POTUI AC RENODARI *S*

[PRISCIANI]

DE ACCENTIBVS

LIBER.

G codex Leidensis Perizonianus 55 fol., qui fuit olim Gronovii
H codex Guelferbytanus Augustanus 4. 11, olim Hildesheimiensis
ϛ editio princeps (Veneta) a. 1470

DE ACCENTIBVS.

Littera est nota elementi, quae cum scribitur et in voce minima re- I 1
sonat, nihil aliud quam nota ad informandum elementum esse reperitur.
sed cum ex sono in vocem prorumpitur, elementi vocabulum | concipit,
5 quod, dum ratio ita sese habeat, quasi imago huius rei esse videtur, quippe
cum ex aëre percusso ictu linguae constat, unde vox formatur. vox nam- 2
que corpus esse ostenditur. nam et si corpus non esset, auditus aurium
minime vi perculeretur. sed cum tangit auditum et reverberat elementum,
tripertito dividitur, altitudine scilicet latitudine longitudine. habet quippe
10 littera altitudinem in pronuntiatione, latitudinem in spiritu, longitudinem
in tempore, hoc est et alte et late et longe auditur. habent etiam sylla- 3
bae suum elementum, quod productio dicitur. sed inter elementum litte-
rarum et syllabarum hoc distare videtur, quod elementa litterarum sunt
ipsae pronuntiationes, syllabarum ipsae productiones. quid est enim aliud
15 elementum quam pars minima partium || vocis articulatae? illud vero quod
remanet nota vel figura | elementi est. distat autem illud inter elementa
et litteras, quod elementa proprie ipsae pronuntiationes dicuntur, notae
autem eorum litterae. sed abusive elementa pro litteris et litterae pro ele- 4
mentis vocantur. nam aliud est littera quae videtur, aliud quod per eam
20 colligitur. videntur namque litterae aut longae esse aut rotundae aut qua-
dratae. colligitur namque per eas res gesta alicuius, dum colliguntur in
syllabis, de syllabis in partibus, de partibus in orationibus. sed nos locu-
turi de partibus ad accentum, qui in dictionibus necessarius est, transea-
mus. [cuius mysterium praebente deo vitam latius tractemus.]

25 Accentus namque est certa lex et regula ad elevandam et deprimendam II 5
syllabam uniuscuiusque particulae orationis, qui fit ad similitudinem elemento-
rum, litterarum syllabarumque, qui etiam tripertito dividitur, acuto gravi cir-

PRISCIANI GRAMMATICI DE ACCENTIBUS LIBER INCIPIT *H* 3 ad formandum *G*
experitur *GH* comperitur ς 5 quod cum ς 7 nam si ς 8 uim minime per-
cuteret *H* inde minime percuteret *codex Groninganus* 11 aut alte aut late aut longe
GH 16 inter elementum *GH* 17 quod elementum *GH* 24 cuius — tracte-
mus *om. G* tractabimus . dicimus igitur qui sit accentus *codex Leidensis bibl. publ.*
186: dicamus quid sit accentus *add. manus recentior in H*

cumflexo. acutus namque accentus ideo inventus est, quod acuat sive elevet syllabam; gravis vero eo, quod deprimat aut deponat; circumflexus ideo, quod deprimat et || acuat. sunt namque decem accentus, quos ita huic operi dignum existimavi praenotare. accentus acutus virgula est a sinistra parte in dexteram partem ducta sursum: fit namque ita /. gravis a summo in dexteram deprimitur ita \. circumflexus nota de acuto et gravi facta, scribitur ita ∧. longus est virgula iacens, ita —. brevis virgula est pars circuli iacens inferior, ita ᴗ. hyphen, quae coniunctio dicitur, qua tunc utimur, quando duo verba conectimus: est namque subiecta virgula versui circumflexa, ita ‿. diastole, quae disiunctio Latine dicitur, quae contraria separat, dextera pars circuli supposita versui, fit ita ›. apostrophos pars item circuli dextera ad summam litteram apposita est, quae fit ita ›; qua nota ostendimus ultimam vocalem parti orationis deesse, cuius consonans remanet, ut tribunal pro tribunale. dasia, quod interpretatur aspiratio vel ubi h littera poni debet, hac figura notatur ⊢. psile, quod interpretatur siccitas vel purum vel ubi h littera deesse debet, hac nota demonstratur ⊣. notandum, quod acutus accentus apud Latinos duo loca teneat, paenultimum et antepaenultimum, apud Graecos vero antepaenultimum, paenultimum et ultimum; circumflexus autem paenultimum tantum. ponitur namque gravis in eadem dictione vel cum acuto vel circumflexo, sed tamen non in una syllaba. observatur namque unus accentus in integris dictionibus, ut Romanus Hispanus, in compositis vero unus similiter, ut malesanus intereáloci. sed in interiectionibus et in peregrinis verbis et in barbaris nominibus || nulli certi sunt accentus, ideoque in potestate uniuscuiusque consistit ut, quomodo necessarium viderit, sic in metro ponat. tres quidem res accentuum regulas conturbant, distinguendi ratio, pronuntiandi ambiguitas atque necessitas. sed qualiter haec fiant, intimandum est. ratio namque distinguendi legem accentuum saepe conturbat, siquis pronuntians dicat poné et ergó, quod apud Latinos in ultima syllaba nisi discretionis causa accentus poni non potest: ex hoc est, quod diximus poné et ergó. ideo poné dicimus, ne putetur verbum esse imperativi modi, hoc est pòne; ergó ideo dicimus, ne putetur coniunctio rationalis, quod est érgo. ambiguitas vero pronuntiandi legem accentuum saepe conturbat, siquis dicat interealoci: qui nescit, alteram partem dicat interea, alteram loci, quod non separatim sed sub uno accentu pronuntiandum est, ne ambiguitatem in sermone faciat. necessitas pronuntiationis regulam corrumpit, ut puta siquis dicat in primis dóctus, addat que coniunctionem dicatque doctúsque, ecce in pronuntiatione accentum mutavit, cum non in secunda syllaba sed in

4 acutus accentus est nota a sinistra parte in partem dexteram uirgula ducta sursum *G* 6 a summo sinistrae *G* 7 longa uel longus accentus *G* longa *H* 14 dasian *GH* 15 silen *GH* 21 obseruatur namque unus accentus ς obseruatur namque obseruatur certus accentus *G* obseruatur nam accentus *H* 25 consistunt *G* uidetur sic in metro penatur *H* tres siquidem *GH* 28 conturbat dum siquis *H*

prima accentum habere debuit. sunt quidem syllabae tres, in quibus ac- 10
centus producitur, que ne ve, ut itáque, quando adverbium est; quando
vero coniunctio, ítaque dicimus: 'venerúntne | viri ad nos'? 'carbonibúsve
lumbos assarunt'.

5 Syllaba, quae correptam vocalem habet, acuto accentu pronuntiatur,
ut páx fáx píx níx dúx núx; quae etiam tali accentu pronuntianda est,
quamvis sit longa positione, quia naturaliter brevis est. quae vero natura- 11
liter producta est, circumflexo accentu exprimenda est, ut rês dôs spês,
disyllabae vero, quae priorem productam habent et posteriorem correptam,
10 priorem syllabam circumflectunt, ut mêta Crêta; illae vero, quae sunt am-
bae longae vel prior brevis et ulterior longa, acuto accentu pronun||tiandae
sunt, ut népos léges réges. hae vero, quae sunt ambae breves, similiter
acuto accentu proferuntur, ut bónus málus. sed notandum, quod, si prior 12
sit longa positione, non circumflexo sed acuto accentu pronuntianda est,
15 ut árma árcus, quae, quamvis sit longa positione, tamen exprimenda est
tali accentu, quia non est naturalis. trisyllabae namque et tetrasyllabae
sive deinceps, si paenultimam correptam habuerint, antepaenultimam acuto
accentu proferunt, ut Túllius Hostílius. | nam paenultima si positione longa
fuerit, acuetur, antepaenultima vero gravabitur, ut Catúllus Metéllus. si
20 vero ex muta et liquida longa in versu esse constat, in oratione quoque
accentum mutat, ut latébrae tenébrae. syllaba vero ultima si brevis sit et 13
paenultimam naturaliter longam habuerit, ipsam paenultimam circumflectet,
ut Cethêgus perôsus. ultima quoque si naturaliter longa fuerit, paenulti-
mam acuet, ut Athénae Mycénae. ad hanc autem rem arsis et thesis sunt
25 necessariae. nam in unaquaque parte orationis arsis et thesis sunt, non
in ordine syllabarum sed in pronuntiatione: velut in hac parte, natura,
[ut] quando dico natu, elevatur vox, et est arsis intus; quando vero se-
quitur ra, vox deponitur, et est thesis deforis. quantum autem suspen-
ditur vox per arsin, tantum deprimitur per thesin. sed ipsa vox, quae
30 per dictiones formatur, donec accentus perficiatur, in arsin deputatur;
quae autem post accentum sequitur, in thesin. his namque praelibatis de
consequentia huius libri videamus.

Latina quidem propria nomina nominativum singularem a terminantia III 14
in paenultima syllaba accentum servant, quamquam non nulla vocalem ante
35 vocalem habere videantur, quae alia differentiae causa, alia solo usu pro-
ducta sunt, ut Catilína Veranía Stephanía. appellativa vero eundem accen-
| tum servant a terminata, ut poéta regína habéna for||túna haréna carína.

7 brevis] longa *H* producta *G* : breues sunt ς 11 prior breuis ς posterior breuis *GH* 13 prior ς prima *H* posterior *G* 17 et deinceps ς 19 grauabitur ς grauatur *G* grauetur *H* ut catellus *GH* 20 esse *om.* ς 25 necessarii *GH* 27 arsis in tu ς sequitur ra *G* rara *H* 28 thesis de tu ς 30 in arsis *H* in thesin *superscripto* arsin *G* 33 Latina — 526, 15 hiemis *in fine libri post* 528, 35 euax *conlocata sunt in G* 35 producenda sunt *H* 36 uerania *H* uerana *G* ueronia *codex Groninganus* Verona *Lindemannus e codice Burmanni* Urania ς 37 disseruant *H*

composita vero eandem sibi pronuntiationem defendunt, quam habent in simplicitate, ut cóncava tránsfuga: fu enim in simplicitate brevis est, et ideo tránsfuga et non transfúga dicimus. homicida quoque et parricida ideo longam in i paenultima habent, quia e longam in i productam con-
15 vertunt. composita a cano paenultimam corripiunt: excipitur tibícen, quod 5
euphoniae causa pro duabus ii brevibus unam sonat longam. notantur autem pleraque, quae i vocalem longam habent ante vocalem, ut philosophía Papía, quemadmodum unum verbum fio, quod solum i ante o productam habet. ideo autem diximus pleraque, quia omnia i vocalem ante vocalem habentia in antepaenultima mutant accentum, ut Veneria Marcellia 10
Aricia Placentia Ausonia Turonia Colonia Brixia Sardinia Teutonia et illa quae in tia finiuntur, ut iustitia sapientia maestitia. hanc autem regulam secuntur omnia quae sic finiuntur praeter illa quae supra diximus, quae
16 alia differentiae causa, alia solo usu pronuntiantur. excipiuntur illius istius ipsius, genetivi quorundam pronominum, quorum paenultimae indifferenter 15
ponuntur. illa quoque quae a verbis colo gigno componuntur paenultimam brevem habent, ut caeli|cola ruricola silvicola rurigena terrigena. reliqua vero omnia ita participio futuri temporis similia paenultimam producunt, ut haec, scriptura natura litteratura; quae omnia, quando sunt
17 nomina, tempore carent. ea vero, quae a ante a vel u ante a vel quamlibet vocalem habent, omnia corripiuntur, ut Mantua Capua Danaa. Corsica vero et similia breviantur et omnia quae sunt possessiva vel eisdem similia, si i habent in paenultima subsequente c consonante, ut Cretica Isaurica Alemannica: excipitur vesica, quod producitur. quae vero habuerint n, producuntur, ut Romana || Campana Hispana Cumana. et haec 25
omnia sive producta sive correpta per obliquos casus itidem pronuntianda
18 sunt. e finita fixa paenultimam syllabam om̄nia productam habent, ut sedile monile singulare verbale, quae aequaliter per ceteros casus produ-
19 cenda sunt. o littera terminata praeposita vocali e paenultimam corripiunt, ut ganeo labeo aleo, quae solos nominativos habent et vocativos. ea vero, 30
quae i habent ante o, similiter corripiuntur, sed per ceteros casus excepto vocativo producuntur, ut mulio mulionis, quaternio quaternionis. praeposita autem qualibet consonante paenul timam productam servant, ut haec imago imaginis, uligo uliginis, fuligo caligo dissimilitudo magnitudo. quorum alia o in obliquis casibus servant et producenda sunt, alia in i con- 35

9 quia omnia uocalem ante uocalem ultimam i habentia *H* quae uocalem ante uocalem i habentia *G* 18 omnia in a desinentia participio ς 20 quae a ante uel u ante a ante u uel quamlibet *G* quae a ante u quamlibet *H* 25 cimana et haec omnia secundum diuersas regulas producenda per obliquos siue corripienda sunt. haec omnia siue producta siue correpta per obliquos casus itidem pronuntianda sunt *G* cumana et haec omnia per obliquos casus producta siue correpta pronunciandа sunt *H*
27 E finita fixa penultimam i habentia in eadem syllaba omnia producuntur ut sedile *G* E finita fixa penultimam habentia i in eadem syllaba omnia producuntur. alias uero uocales habentia similem regulam sequuntur ut sedile ς fixa *om.* *H*
30 solos nominatiuos et uocatiuos corripiunt *G*

vertunt et corripienda sunt, ut carbo carbonis, bubo bubonis, caligo caliginis, altitudo altitudinis. i terminatum unum invenitur trisyllabum indeclinabile, quod in paenultimo breviatur, ut hic et haec et hoc nihili. u littera terminatum unum reperitur aptotum in singulari, in plurali declina- 5 tur, quod in paenultimo liquescit, ut tonitru. 20

Al syllaba finita, si sint appellativa, in paenultimo producenda sunt, ut vectigal vectigalis, tribunal tribunalis: excipitur animal, quod corripitur. barbara autem propria breviantur, ut Hannibal Hannibalis, Hasdrubal Hasdrubalis. quae omnia in obliquis casibus a productam in neutro, in mascu- 10 lino brevem habent. il syllaba terminata corripiuntur in paenultimo, ut hic vigil huius vigilis, quod videtur per syncopam proferri et in obliquis paenultimam corripit. ol syllaba terminatum invenitur unum, quod in paenultimo corripitur, ut hic Heliol. ul syllaba terminatum unum proprium reperitur, quod breviatur, ut hic Heriul, quod barbarum est. um terminata brevian- 15 tur, ut Sophronium || Abrotonium Philorcium Dorcium. en syllaba finita, si sint a prima coniugatione | vel a quarta, producenda sunt, ut solor solamen solaminis, munio munimen, farcio farcimen; si a secunda vel a tertia, corripiuntur, ut sedeo sedimen, rego regimen. praeposita itaque consonante c corripienda sunt, ut liticen fidicen: excipitur tibicen, quod solum 20 producitur, ut praediximus. 21 22

Ar syllaba terminata producuntur ad instar supra dictorum nominum, ut torcular lacunar pulvinar: notatur laquear, quod breviatur. et omnia in obliquis casibus producuntur, ut torcularis lacunaris pulvinaris: excipitur iubar, quod breviatur teste Virgilio, ut 'iubare exorto', et propria 25 nomina, ut Arar et Caesar et Bostar. er syllaba finita, si sint neutri generis, in paenultimo producenda sunt, ut hoc cadaver papaver; si sint masculina aut feminina, corripiuntur, nisi sint positione longa, ut hic alacer volucer mediocer et haec mulier. et haec omnia et similia in obliquis corripiuntur excepto hic Hiber huius Hiberis. cetera autem, ut cadaveris 30 papaveris lateris tuberis sileris ciceris, corripiuntur. in ir syllaba terminata breviantur, ut semivir duumvir triumvir, et omnia in obliquis sub uno accentu proferenda sunt. or syllaba terminata i vocali praeposita breviantur, ut melior doctior sanctior brevior, et haec omnia in obliquis productionem sibi defendunt. propria vero nomina productionem sibi minime defendunt, 35 ut Ne|stor Nestoris, Hector Hectoris. producuntur autem appellativa pleraque tam masculini quam feminini generis, quamvis non habeant i ante or, 23 24

10 hic hebigil huius hebigilis *H* hic ebigil huius ebigilis *G* hoc bibigil bilis *codex Burmanni* hic et haec uigil huius uigilis ς haec evigil huius evigilis *Lindemannus* 22 torcular puluinar . excipitur iubar et impar quae in obliquis breuiantur *G* 24 Virgilio] *Aen.* IIII 130 exorto . et idem, numero deus impare gaudet (*Verg. bucol.* 8, 75) et propria ς et — 25 Bostar *om. H* 29 excepto haec mulier huius mulieris *G* excepto mulier ut huius mulieris *H* 30 lateris *codices Burmanni et Matthiaei* laceris *GH* laseris ς tumeris tuberis *H* 35 hectoris . et indecor cuius simplex penultima correpta inuenitur apud uetustissimos quando pro decorus decora decorum accipitur . producuntur *G*

ut uxor uxoris, amor amoris, odor odoris, soror sororis. neutralia vero
25 breviantur, ut robor roboris, femor femoris. notatur memor, quod est
omnis generis et tamen corripitur, et compositum immemor || et unum
communis generis, quod producitur in obliquis, ut hic et haec auctor huius
26 auctoris. ur syllaba terminata breviantur, ut sapifur letifur, et omnia in 5
obliquis casibus breviantur, ut sapifur sapifuris. similiter hic satur saturis,
hoc iecur iecoris vel iecinoris, hoc sulfur sulfuris.

As syllaba terminata producuntur, ut dignitas dignitatis, pietas, felicitas,
et omnia a litteram in nominativo productam servant. notantur pauca
masculini generis propria partim a nominibus civitatum propriis translata, 10
quae per syncopam proferri videntur, dum accentum in ultima servant
syllaba, quod est contra regulam Latinorum, ut Larinâs Maecenâs Arpinâs.
sed in vetustissimis libris inveniuntur proferri Larinatis Maecenatis Arpinatis
27 pro Larinas Maecenas Arpinas; unde subtracta ti accentus remansit. es
syllaba finita breviantur, ut Hercules sonipes alipes stipes, et in 15
obliquis similiter bre|viantur, ut Herculis et cetera: excipitur heres heredis,
locuples locupletis, quae producuntur. et notandum, quod omnia quae
sunt quintae declinationis in obliquis producuntur, quoniam paenultimae
eorum in nominativo et vocativo corripiuntur, ut haec facies o facies, acies,
dies. praeterea unum notatur in eadem clausula finitum, quod non quin- 20
tae sed tertiae declinationis est, producitur tamen, ut quies quietis. cetera
28 in obliquis corripienda sunt, ut abies abietis, aries, paries. is syllaba
finita, si sint accidentia, producuntur, ut suavis memorialis specialis. haec
autem omnia communis sunt generis: faciunt enim neutrum sic, hic et
haec suavis hoc suave, hic et haec specialis hoc speciale. nam et in 25
obliquis producuntur, ut huius specialis et suavis. appellativa autem haec
producenda sunt, ut securis lebetis sinapis. cetera vero corripienda sunt
in obliquis casibus, quae disyllaba inveniuntur in nominativo, ut lapis || lapidis,
pulvis pulveris, sanguis sanguinis: excipitur | impubis, quod produ-
29 citur tam in nominativo quam in obliquis casibus, ut huius impubis. os 30
syllaba terminata in paenultimis producenda sunt, ut hic et haec sacerdos

1 neutralia — 2 femoris *om. G* 2 ut robur roboris femur femoris *H* 4 ut huius auctoris *GH* 5 lectifur *G* 6 hic satur et hoc iecur sulfur iecoris uel iecinoris *H* hic satur iecur sulfur sulfuris. neutralia uero breuiantur ut robur roboris femur femoris excipitur ebur quod producitur huius eboris *G* 9 et omnia a litteram in nominatiuo seruant *H* et omnia a in nominatiuo productam seruant *G* et omnia a litteram seruant in omni casu productam ς et omnia quae as in nominativo productam servant *Lindemannus* 15 sonipes adipes locuples stipes *G* in obliquis breuiantur *H* in obliquis similiter *G* 17 locuples locupletis ς poples Po *H* poples poplitis *G* quod producitur *H* 18 quando eorum penultimae in nominatiuo corripiuntur, uocali ante es posita, ut facies faciei, dies diei. consonante autem ante es posita corripiuntur in obliquis, ut fides fidei ς 19 ut facies dies acies . excipitur fides et fides fidium . praeterea *G* 23 accidentia *H* communia *G* adiectiva *codex Burmanni* 27 plebetis sinapis *G* sinapis lebetis ς, *om. H* 29 producitur *Lindemannus e codice Burmanni* corripitur *GH* 31 ut sacerdos sacerdotis quod positione longum est ut magatos seruigatos in obliquis producuntur ut lepos *G*

sacerdotis, armagatos, fervigatos, lepos leporis, quod eloquentiam significat, nepos nepotis. us syllaba finita in paenultima productionem sibi defendunt, ut tribunatus magistratus consulatus principatus, et omnia quae a verbis veniunt, quae sunt similia participio, ut amatus deletus stratus lacessitus 5 cupitus munitus auditus. excipiuntur haec, satus situs litus quitus, quae corripiuntur non solum in simplicitate sed etiam in compositione, ut insitus illitus nequitus. citus quoque licet corripere et producere: dicimus enim íncitus et incítus. composita vero ab eo is verbo corripiuntur, ut 30 aditus praeteritus obitus. a do quoque et a sto composita corripiuntur, ut 10 datus; inde fit índitus: status; inde fit ínstitus. a reor similiter, ut ratus; inde fit írritus. a spiro quoque et halo nomina venientia breviantur, ut | spiritus halitus. ab ambio ambitus: sed quando participium est, servat productam paenultimam. a rutus quoque composita paenultimam corripiunt, ut érutus dírutus. notandum est namque, quod haec, quando no- 31 15 mina sunt, tempore carent, quando vero participia, tempus cum significatione demonstrant, ut 'amatus sum illum', id est 'amavi illum'. nomina vero tertiae declinationis terminantia us nominativum breviantur, quae supra dictis conveniunt, ut servitus [fraxinus: excipitur papyrus, quod producitur, ut huius papyri]. alia vero omnia, quamquam non sint longa in nomina- 32 20 tivo, tamen in aliis casibus producenda sunt, ut servitus servitutis, palûs paludis, iuventus iuventutis: excipiuntur haec, quae corripiuntur, Venus Veneris, Ligus Liguris, lepus leporis, quod animal est. propria vero vel appellativa masculini generis, sive ex se feminina faciunt, sive in aliud ge||nus minime transformantur, | breviantur, ut Terentius Marius: exci- 25 piuntur haec quae habent a in paenultima vel possessionem significant vel a possessoribus derivantur, ut Marianus Terentianus Capuanus Beneventanus Hispanus Placentinus leporinus taurinus. quae autem habent c inter i et u in paenultimo loco, corripiuntur, ut porticus Gallicus Italicus Alemannicus Romanicus: excipiuntur ea quae habent a, ut Taurinácus.

30 Ax syllaba terminata omnia corripiuntur, ut cóntumax pértinax pér- 33 vicax; et in obliquis casibus producuntur, ut contumácis pertinácis pervicácis. ex syllaba terminata breviantur, ut artifex aurifex murifex opifex opificis. sed reperitur unum masculini generis, quod in obliquis casibus e productam servat, ut hic vervex huius vervecis, quod animal est. ix 34 35 syllaba finita producuntur, ut bellatrix venatrix: excipiuntur meretrix geni-

1 eloquentiam *Groninganus* eloquentem *GH* 8 composita uero ab iui et ii corripiuntur *H* 16 ut amatus sum ab illo . nomina ς . *ceterum quaedam excidisse videntur de nominibus secundae declinationis, ad quae pertinebant ea quae alieno loco posita sunt* 18 fraxinus — 19 papyri 17 terminantia us nominatiuo producuntur quae a supradictis non ueniunt ut seruitus . excipitur *G* 21 corripiuntur in nominatiuo *G* 24 transformantur si sunt trisyllaba uel tetrasyllaba ac deinceps habentia i corripiuntur . terentius ς 26 martianus *G* maritanus *H* 27 placentanus *H* 28 alimannicus romanicus *H* allemannicus romanticus uiennensicus *G* 32 maurifex opifex opificis *H* maurifex sorex opifex *G* opifex, quae omnia in obliquis casibus corripiuntur, ut opificis aurificis murex muricis sorex soricis ς

trix. sed omnia in obliquis casibus pro|ducuntur exceptis his, haec salix salicis, hic calix calicis. ox syllaba finita breviantur, ut infelox velivox esox atrox celox, et in obliquis producuntur, ut infelocis velivocis esocis atrocis celocis. ux syllaba finita producuntur, ut Pollux Pollucis, pullinurux, crurinurux: excipitur coniunx, quod nomen sine n quidam proferri volunt, 5 quia in obliquis casibus n litteram amittit, ne verbum putetur.

35 T littera terminata tam in obliquis casibus quam in nominativo breviantur et generis neutri sunt, ut sinciput occiput: Persius

et fissa fumosum sinciput aure.

Quae in duas consonantes desinunt, nisi sint positione longa aut in com- 10 positione, antequam componuntur, in simplici figura productionem sibi servant, ut cedens intercedens et clamans conclamans, cetera omnia breviantur, ut omnipotens plenipotens armipotens audiens. | et haec omnia tam longa quam correpta in obli||quis producuntur, quia servant positionem. excipiuntur haec quae non habent n, ut caelebs caelibis, inopis inopis, adeps adipis, hiems hiemis. 15

IV 36 Regulis accentuum nominis expositis tractandus est accentus qui in verbis observatur, qui etiam certis definiendus est regulis. universa enim verba coniugationis primae, quae in secunda persona as syllaba finiuntur, [quae] cum in trisyllabis et tetrasyllabis veniunt, in paenultimis syllabis per omnes modos producenda sunt, ut amo amas amabam amavi: exci- 20 pitur praeteritum plusquamperfectum indicativi, quod solum breviatur, ut amaveram, et futurum eiusdem modi in primis et secundis personis pluralibus, cuius exemplum hoc est, amabo amabis amabit et pluraliter

37 amabimus amabitis amabunt. ab his namque regulis exeunt novem, quae in ui | mittunt praeteritum perfectum, quae perfectum et plusquamperfectum 25 et primas et secundas personas futuri indicativi corripiunt, cetera producuntur, ut seco secas secabam secabo secui, domo domas domabam, frico fricas fricabam, veto vetas vetabam, sono sonas sonabam, tono tonas tonabam, mico micas micabam, crepo crepas crepabam, plico plicas plicabam. tamen annexis praepositionibus praesens breviatur, quod in disyllabis venit, 30 nisi positione aut natura ipsa verba producta sunt, ut reparo reseco resono

38 replico. notatur namque, quod plico plicas praeteritum plicui vel plicavi facit. quattuor ab hac exeunt regula, sto do lavo iuvo, quae cum componuntur, sicut in simplicitate, | neque in avi neque in ui exeunt formam, ut resto restiti restiteram restabimus restabitis restabunt, reddo reddidi 35

2 ut fellox (*corr.* ut infellox) uelinox nox atrox celox *G* uelox esox atrox celox elinox *codex Burmanni* ut uelifox atrox celox ς 3 ut infelocis (esocis *H*) uelinocis quod scaphan nauis significat . ux *GH* ut uelifocis atrocis celocis . ux ς 4 ut pullux pullucis *H* : ut collux cis nutrux munitrux *codex Burmanni* ut polux murux ***reliquis omissis codex Groninganus*** ut polinurux calinurux polux ς 8 Persius] 6, 70
19 quae *post* finiuntur *om.* ς in trissyllabas et tetrasyllabas *H* 21 indicativi ***om.*** *GH*ς 22 eiusdem indicatiui in *GH* 25 quae perfectum *om. GH* 26 indicatiui eiusdem modi corripiunt ut seco secas secam secabo secui cetera producuntur domo domas bam domabo domabis frico fricas bam fricabo fricabis bit ueto *H* indicatiui corripiunt ut seco secas secabam secabo . cetera producuntur ut domo domas domabam bo bis bit frico fricabam bo bis bit ueto *G*

redderam. [excipiuntur relavo revivo, quae in praeterito sic exeunt, ut relavi revixi. secuntur etiam regulam superiorem, ut relavo relavi, revivo revixi.] excipitur relavo, quod in praeterito perfecto et plusquamperfecto et uno futuro modi coniunctivi || la syllabam longam habet, in ceteris vero
5 modis et temporibus breviatur, ut relavi relave|ram relavero. notantur nam- 39
que quae in simplici figura sunt longa, quia ipsam productionem, quam habent in simplicitate, retinent in compositione. sed etiam praepositio quando componitur cum qualibet parte orationis, qualis ipsa praepositio est, talis remanet in compositione, ut redimo inhaereo subverto.

10 Omnia verba secundae coniugationis, quae in es syllaba finiuntur in secunda 40
praesentis temporis, in trisyllabis et tetrasyllabis vel etiam polysyllabis inveniuntur, et omnia in paenultimo corripiuntur, ut rubeo habeo misceo langueo iaceo rigeo. sed per ceteros modos superiores formulas, quas in prima coniugatione subscripsimus, secuntur. notantur haec quae in praeterito perfecto et
15 plusquamperfecto et in uno futuro modi coniunctivi producuntur et in simplicitate et in compositione, in ceteris autem temporibus breviantur sic, sedeo sedi sederam sedero, resideo resedi resederam resedero, caveo cavi caveram cavero.

Verba tertiae coniugationis, quae in secunda persona praesentis tem- V 41
poris is syllaba finiuntur, corripiuntur, | nisi positione sint longa, excepto
20 praeterito imperfecto indicativi modi, ubi semper paenultima syllaba longa erit, ut tribuo tribuebam tribui tribueram. notantur autem quae in ivi vel evi exeunt in praeterito, quae productionem servant in eodem praeterito perfecto eiusdem modi, ut cupio cupivi, quiesco quievi, sapio sapivi. 42
cetera vero brevem sibi regulam defendunt, nisi positione longam habeant,
25 ut contemno contempsi, gero gessi. excipiuntur haec, quae in praesenti tempore et in ceteris temporibus breviantur, in praeterito perfecto et plusquamperfecto et in uno futuro modi coniunctivi producuntur, ut lego legi legeram legero, fa|cio feci feceram fecero; similiter fugio fugi fugeram fugero, fodio, ago, emo. ab his quoque regulis discrepant duo verba, quae
30 in praeterito breviantur et in praesenti producuntur, pono et cogo. dici- 43
mus enim repono reposui et recogo recoegi. co vero syllaba in praesenti longa et in praeterito brevis est. similiter vero alia duo verba excipiuntur, quae sunt primae coniugationis, quae etiam, ut superiora, producta in praesenti et in praeterito correpta, do et sto: dicimus enim reddo reddidi,
35 resto restiti. notandum est namque, quod omnis dictio, quae in trisyllabis et in ceteris polysyllabis est, antepaenultimam seu productam seu corre-

1 reddideram reddebimus reddebitis *H* 3 excipitur relaui reuixi quod *G* 5 breuiantur ut relaui relaueram relauabitis relauabunt notantur *GH* 10 es finiuntur in secunda syllaba praesentis *GH* 12 inueniuntur et *om. G* 15 et plusquamperfecto *om. GH*, *add.* ς 17 caueram cauero lauo laui laueram lauero *GH* caueram cauero uoueo uoui uoueram uouero uideo uidi uideram uidero ς 18 in secunda persona praesentis temporis *om. GH* 19 finiuntur si in trisyllabis uel in polisyllabis ueniunt corripiuntur ς 20 praeterito imperfecto praesentis temporis ubi *H* 21 quae in . ui . *GH* 36 polysyllabis ex ante penultima seu productam seu correptam licenter in metro profert poetica est fiducia *H* polysyllabis quae ex antepenultima seu productam seu correptam habent licet in metro proferri poetica fiducia *G* polysyllabis exit antepenulti-

ptam licenter in metro profert. [poetica est fiducia, qua nos protegat omnipotens rex.]

VI 44 Quartae coniugationis verba, quae in i litteram | productam desinunt in secunda persona praesentis temporis, in trisyllabis et in ceteris polysyllabis veniunt, et omnia paenultimam brevem habent, ut audio accio mollio 5 saepio: excipiuntur eo et queo et quae in disyllabis veniunt, ut scio. sed haec omnia et his similia regulam primae coniugationis secuntur. notantur haec, quae in praesenti tempore et in ceteris temporibus breviantur, in praeterito vero perfecto et plusquamperfecto, ut iam in aliis diximus, et in futuro modi coniunctivi producuntur, scio scivi sciveram scivero, venio veni veneram 10 venero, queo quivi quiveram quivero, nequeo nequivi nequiveram nequivero, odio odi oderam odero, saevio saevii saevieram saeviero, eo ivi iveram ivero.

VII 45 Quoniam, ut opinor, latius et convenienter de his accentibus tractatum est, nunc de consequentibus videamus. participium namque illos accentus quos nomen habet in omni loco, ut diximus, dum de his tracta- 15 46 bamus, sequitur. pronomen vero similiter eisdem regulis utitur. notandum est namque, quod illa pronomina, quae in ultimis accentum servant, sic uti huic nostras vestras, ideo haec apud modernos ita habent, quia apud antiquissimos huicce et nostratis ve||stratis declinabatur. retinent namque accentum in ultimo, quem habebant in paenultimo. et non solum haec 20 erant apud eos verum etiam multa alia, quae differentiae causa vel solo usu dicebantur, ut 'egomet feci': met namque adiectio syllabica est in 47 ego, ut in aliis ne ce, ut illiccine huiusce. adverbia namque quae e terminantur breviantur in paenultima, ut hodie sedule: quae a nomine veniunt, producuntur, ut Tulliane Marciane: si m, producuntur, ut meatim 25 tuatim; si i, breviantur, ut vesperi; si o, causa differentiae in ultimo servant accentum, || ut falsò; | si a, similiter, ut unâ, ne putetur esse nomen; si as, in ultimo, ut aliâs, ne nomen esse videatur; si er, breviantur, ut breviter; si l, similiter, ut edepol; si c, in ultimo, ut illìc; si us, bre- 48 viantur, ut funditus. notandum est namque, quod omnia adverbia com- 30 posita, quae cum praepositionibus componuntur, sub uno accentu pronuntianda sunt, ut deinde exinde. hanc enim regulam omnis coniunctio sequitur in compositis et in simplicibus, ut intérea étenim. praepositio vero in fine semper accentum servat, ut apúd anté. interiectio vero nullam certam regulam servat; tamen in fine et in medio acuetur, ut papaé évax. 35

mam syllabam seu correptam seu productam licenter quod fert poeta in metro est fiducia ς 1 qua — 2 rex *om. G* 4 polysyllabis in omnia *G* 6 sepio ς sapio *GH* excipiuntur eo et queo quae *H* excipiuntur queo et quae *G* 10 sino siui ram ro uenio ueni ram ro queo quiui ram ro nequeo nequiui ram ro odio odi oderam ro seuio seui ram ro eo iui ram ro *H* sino siui siueram queo quiui quiueram quiuero sero seui seueram seuero eo iui iueram ro uenio odio *G* 17 quod *om. GH, add. codex Burmanni* sicuti huic et uestras nostras *H* sicuti haec nostras uestras *G* 19 huiccine et ūris *H* hiccine et uestratis *G* 22 feci nichil est egomet feci uisi ego per memet ipsum feci met *G* 23 ut illicce *G* 31 cum *om. GH*

INDEX SCRIPTORUM.

INDEX RERUM ET VOCABULORUM.

51

Bei **B. G. Teubner** in **Leipzig** sind erschienen:

Aeschyli Septem ad Thebas. Ex recensione G. Hermanni cum scripturae discrepantia scholiisque codicis Medicei scholarum in usum edidit Fridericus Ritschelius. gr. 8. geh. 16 Ngr.

Alberti, Eduard, zur Dialektik des Platon. Vom Theaetet bis zum Parmenides. (Aus d. Suppl. d. Jahrb. f. class. Philol. besonders abgedruckt.) gr. 8. 1855. geh. 15 Ngr.

Alciphronis rhetoris epistolae cum adnotatione critica editae ab Augusto Meinekio. gr. 8. 1853. geh. 1⅓ Thlr.

Apollonii Argonautica. Emendavit, apparatum criticum et prolegomena adiecit R. Merkel. Scholia vetera e codice Laurentiano edidit Henricus Keil. gr. 8. 1854. geh. 5 Thlr.

Aristophanis Nubes edidit illustravit praefatus est W. S. Teuffel. gr. 8. 1856. geh. 24 Ngr.

Bambergeri, F., opuscula philologica maximam partem Aeschylea collegit F. G. Schneidewin. Praemissa est memoria F. Bambergeri a G. T. A. Kruegero conscripta. gr. 8. 1856. geh. 1 Thlr. 20 Ngr.

Becker, Dr. Paul, die Herakleotische Halbinsel in archäologischer Beziehung behandelt. Mit zwei Karten. gr. 8. 1856. geh. 24 Ngr.

Bentley's, Dr. Richard, Abhandlungen über die Briefe des Phalaris, Themistocles, Socrates, Euripides und über die Fabeln des Aesop. Deutsch von Woldemar Ribbeck, Dr. gr. 8. 1857. geh. 4 Thlr. 20 Ngr.

Bernstein, G. H., das heilige Evangelium des Johannes. Syrisch in Harklensischer Uebersetzung mit Vokalen und den Punkten Kuschoi und Rucoch nach einer Vaticanischen Handschrift nebst kritischen Anmerkungen. Gedruckt mit neuen syrischen Typen. gr. 8. 1853. geh. 2⅔ Thlr.

Bionis Smyrnaei Epitaphius Adonidis. Edidit Henricus Ludolfus Ahrens. 8. 1854. geh. 15 Ngr.

Boeckh, A., zur Geschichte der Mondcyclen der Hellenen. (Besonderer Abdruck aus den Suppl. d. Jahrb. f. class. Philol.) gr. 8. 1855. geh. 22½ Ngr.

— **epigraphisch-chronologische Studien. Zweiter Beitrag zur Ge**schichte der Mondcyclen der Hellenen. (Besonderer Abdruck aus dem II. Supplementband der Jahrbücher f. classische Philologie.) gr. 8. 1857. geh. 1 Thlr. 3 Ngr.

— **gesammelte kleine Schriften. Erster Band: Augusti Boeckhii ora**tiones in universitate litteraria Friderica Guilelma Berolinensi habitae. Edidit Ferdinandus Ascherson. gr. 8. 1858. geh. 2 Thlr. 20 Ngr.

— — **Zweiter Band: August Boeckh's Reden gehalten auf der Universi**tät und in der Akademie der Wissenschaften zu Berlin. Herausgegeben von Ferdinand Ascherson. gr. 8. 1859. geh. 3 Thlr.

Bredovius, F. I. C., quaestionum criticarum de dialecto Herodotea libri quattuor. gr. 8. 1846. geh. 2 Thlr.

Bucolicorum Graecorum Theocriti Bionis Moschi reliquiae accedentibus incertorum idylliis. Edidit Henricus Ludolfus Ahrens. Tomus primus textum cum apparatu critico continens. gr. 8. 1855. geh. 2 Thlr. 12 Ngr.

— **Tomus secundus scholia continens. gr. 8. 1859. geh. 4 Thlr. 24 Ngr.**

Catonianae poesis reliquiae. Ex recensione Alfredi Fleckeiseni. gr. 8. 1854. geh. 6 Ngr.

Charisii artis grammaticae libri V, siehe: Grammatici Latini.

Christ, Wilhelm, Grundzüge der griechischen Lautlehre. gr. 8. 1859. geh. 2 Thlr.

Comicorum Latinorum praeter Plautum et Terentium reliquiae. Recensuit Otto Ribbeck. gr. 8. 1855. geh. 3 Thlr.

Cornifici Rhetoricorum ad C. Herennium libri IIII. Recensuit et interpretatus est C. L. Kayser. gr. 8. 1854. geh. 2 Thlr. 20 Ngr.

Corssen, W., über Aussprache, Vokalismus und Betonung der lateinischen Sprache. Von der Königl. Akademie der Wissenschaften zu Berlin gekrönte Preisschrift. Zwei Bände. gr. 8. 1858. 1859. geh. 5 Thlr. 12 Ngr.

Curtius, Georg, Grundzüge der griechischen Etymologie. Erster Theil. gr 8. 1858. geh. 2 Thlr. 20 Ngr.

Didascalia apostolorum syriace. gr. 8. 1855. 4 Thlr.

Didymi Chalcenteri grammatici Alexandrini fragmenta quae supersunt. Collegit et disposuit MAURICIUS SCHMIDT. gr. 8. 1854. geh. 3 Thlr.

Dietsch, Rudolf, Versuch über Thukydides. gr. 8. 1856. geh. 12 Ngr.

Diomedis artis grammaticae libri III, s. Grammatici Latini.

Ennianae poesis reliquiae. Recensuit Ioannes Vahlen. gr. 8. 1854. geh. 2 Thlr.

Fischer, Maximilian Achilles, Gergovia. Zur Erläuterung von Caesar de bello Gallico VII 35—51. Mit Grundplan und Kärtchen. gr. 8. 1855. geh. 12 Ngr.

Fleckeisen, Alfred, zur Kritik der altlateinischen Dichterfragmente bei Gellius. Sendschreiben an Dr. MARTIN HERTZ in Berlin. gr. 8. 1854. geh. 9 Ngr.

Frick, Dr. Otto, das plataeische Weihgeschenk zu Konstantinopel. Ein Beitrag zur Geschichte der Perserkriege. Besonderer Abdruck aus dem dritten Supplementbande der Jahrbücher für classische Philologie. Nebst Zeichnungen von Dr. P. A. DETHIER. gr. 8. 1859. geh. 24 Ngr.

Friederichs, Dr. K., Praxiteles und die Niobegruppe nebst Erklärung einiger Vasenbilder. Mit einer Kupfertafel. gr. 8. 1855. geh. 1 Thlr.

Friedländer, Ludovicus, Analecta Homerica. Besonderer Abdruck aus dem dritten Supplementbande der Jahrbücher für classische Philologie. gr. 8. 1859. geh. 6 Ngr.

Frontini, Iulii, de aquis urbis Romae libri II. Recensuit Franciscus BUECHELER. gr. 8. geh. 15 Ngr.

Giseke, Bernhard, Thrakisch-Pelasgische Stämme der Balkanhalbinsel und ihre Wanderungen in mythischer Zeit. gr. 8. 1858. geh. 1 Thlr.

Gottschick, A. F., Geschichte der Gründung und Blüthe des Hellenischen Staates in Kyrenaika. gr. 8. 1858. geh. 10 Ngr.

Grammatici Latini ex recensione Henrici Keilii.

- Vol. I. fasc. 1. **Flavii Sosipatri Charisii** artis grammaticae libri V ex recensione HENRICI KEILII. gr. Lex.-8. 1856. geh. 3 Thlr.
- Vol. I. fasc. 2. **Diomedis** artis grammaticae libri III, ex Charisii arte grammatica excerpta ex recensione HENRICI KEILII. gr. Lex.-8. 1857. geh. 3 Thlr. 10 Ngr.
- Vol. II. fasc. 1 & 2. **Prisciani** grammatici Caesariensis institutionum grammaticarum libri XVIII ex recensione MARTINI HERTZII. Vol. I. Fasc. 1 & 2. libros I—XII continens. gr. Lex.-8. 1855. geh. 6 Thlr. 10 Ngr.
- Vol. III. fasc. 1. **Prisciani** grammatici Caesariensis institutionum grammaticarum libri XVIII ex recensione MARTINI HERTZII. Vol. II. libros XIII—XVIII continens. gr. Lex.-8. 1859. geh. 4 Thlr.

Grani Liciniani quae supersunt emendatiora edidit philologorum Bonnensium heptas. gr. 8. 1858. geh. 16 Ngr.

Gregorii Bar-Hebraei scholia in librum Jobi. Ex codd. mss. emendata denuo edidit difficiliorum locorum interpretatione illustravit notis criticis instruxit Dr. G. H. BERNSTEIN. Folio. 1858. geh. 20 Ngr.

[Grote, Georg,] Griechische Mythologie und Antiquitäten nebst der Abhandlung über Homer und ausgewählten Abschnitten über die Chronologie, Litteratur, Kunst, Musik u. s. f. Uebersetzt aus Georg Grote's Griechischer Geschichte von Dr. THEODOR FISCHER. Erster bis dritter Band. gr. 8. 1856—1858. geh. I. u. II. Band à 2 Thlr., III. Band 2 Thlr. 20 Ngr.

Gruppe, O. F., Minos. Ueber die Interpolationen in den Römischen Dichtern mit besonderer Rücksicht auf Horaz, Virgil und Ovid. gr. 8. 1859. geh. 3⅓ Thlr.

Gutschmid, Alfred von, über die Fragmente des Pompejus Trogus und die Glaubwürdigkeit ihrer Gewährsmänner. (Besonderer Abdruck aus dem II. Supplementband der Jahrbücher f. classische Philologie.) gr. 8. 1857. geh. 27 Ngr.

—— —— **Beiträge zur Geschichte des alten Orients. Zur Würdigung** von Bunsens 'Aegypten' Band IV und V. gr. 8. 1857. geh. 1 Thlr.

Hanow, Fr., de Theophrasti characterum libello. gr. 8. 1858. geh. 6 Ngr.

—— **in Theophrasti characteres symbolae criticae. 4. 1860. geh.** 10 Ngr.

Hennings, P. D. Ch., über die Telemachie, ihre ursprüngliche Form und ihre späteren Veränderungen. Ein Beitrag zur Kritik der Odyssee. gr. 8. 1858. geh. 20 Ngr.

Herbst, Ludwig, über C. G. Cobets Emendationen im Thukydides. (Besonderer Abdruck aus dem dritten Supplementband der Jahrbücher für classische Philologie.) gr. 8. 1857. geh. 12 Ngr.

Herbst, Wilhelm, das classische Alterthum in der Gegenwart. Eine geschichtliche Betrachtung. 8. 1852. geh. 1 Thlr.

—— **zur Geschichte der auswärtigen Politik Spartas im Zeitalter des** peloponnesischen Kriegs. 1. 8. 1853. geh. 12 Ngr.

Hercher, Rud., über die Glaubwürdigkeit der Neuen Geschichte des Ptolemaeus Chennus. (Aus d. Suppl. d. Jahrb. f. class. Philol. bes. abgedruckt.) gr. 8. 1856. geh. 7½ Ngr.

Hippolyti Romani quae feruntur omnia graece e recognitione Pauli Antonii de Lagarde. gr. 8. 1858. geh. 1 Thlr. 10 Ngr.

Q. Horatii Flacci sermonum libri duo. Germanice reddidit et triginta codicum recens collatorum grammaticorum veterum omniumque Msstorum adhuc a variis adhibitorum ope librorumque potiorum a primordiis artis typographicae usque ad hunc diem editorum lectionibus excussis recensuit apparatu critico instruxit et commentario illustravit C. Kirchner. Pars I satiras cum apparatu critico continens. gr. 8. 1854. geh. 2 Thlr.

—— ——, **Voluminis II pars I commentarium in satiras libri primi conti**nens. gr. 8. 1855. geh. 2 Thlr.

—— ——, **Voluminis II pars II continens commentarium in satiras libri** secundi confectum ab W. S. Teuffel. gr. 8. 1857. geh. 1 Thlr. 14 Ngr.

Preis des vollständigen Werkes 5 Thlr. 14 Ngr.

Horazens Episteln. Lateinisch und deutsch mit Erläuterungen von Ludwig Doederlein. gr. 8. 1856—1858. geh. 2 Thlr. 10 Ngr.

Einzeln: **Erstes Buch.** 1856. 1 Thlr. 10 Ngr. **Zweites Buch.** 1858. 1 Thlr.

Hübner, Aemilius, de senatus populique Romani actis. Commentatio ex annal. philol. supplemento tertio seorsum expressa. gr. 8. 1860. geh. 16 Ngr.

Huschke, E., die Iguvischen Tafeln nebst den kleinen Umbrischen Inschriften mit Hinzufügung einer Grammatik und eines Glossars der Umbrischen Sprache vollständig übersetzt und erklärt. gr. 8. 1859. geh. 5 Thlr.

Jahrbücher, neue, für Philologie und Paedagogik. Begründet von M. Johann Christian Jahn. Gegenwärtig herausgegeben von Rudolf Dietsch und Alfred Fleckeisen. Erscheinen seit 1826. Jährlich in 12 Heften. Preis pr. Jahrgang 9 Thlr.

Dazu als Supplement:

Archiv für Philologie und Paedagogik. Herausgegeben von R. Klotz und R. Dietsch. In Bänden von je 4 Heften. Im Ganzen 19 Bände. 1831—1853. Preis eines Bandes 2 Thlr. 20 Ngr. Ferner:

Jahrbücher für classische Philologie. Herausgegeben von A. Fleckeisen. Supplemente. Neue Folge. Erster Band. gr. 8. 1855—56. 2 Thlr. 12 Ngr.
Zweiter Band. gr. 8. 1856—57. 2 Thlr. 12 Ngr.
Dritter Band. gr. 8. 1857—1860. 1. Heft. 20 Ngr. 2. Heft. 28 Ngr. 3. Heft. 28 Ngr. 4. Heft. 24 Ngr. 5. Heft. 20 Ngr.

Einzelne Hefte werden nicht abgegeben. Dagegen sind die grösseren Abhandlungen unter besonderem Titel sämmtlich einzeln zu haben.

☞ Einige noch vorhandene vollständige Exemplare der Jahrbücher f. Philologie mit den Supplementbänden (von 1826 bis December 1854) im Ladenpreise von circa 300 Thlr. liefere ich für 60 Thlr. pr. Exempl., die Jahrgänge von 1852—1858, zusammen oder einzeln zur Hälfte des Ladenpreises.

Institutionum et regularum iuris Romani syntagma exhibens Gai et Iustiniani institutionum synopsin, Ulpiani librum singularem regularum, Pauli sententiarum delectum, tabulas systema institutionum iuris Romani illustrantes, praemissis duodecim tabularum fragmentis. Edidit et brevi annotatione instruxit Rudolphus Gneist, U. I. Dr. gr. 8. 1858. geh. 1 Thlr. 10 Ngr.

Keil, H., quaestiones grammaticae. gr. 8. 1860. geh. 6 Ngr.

Keil, Karl, epigraphische Excurse. Besonderer Abdruck aus dem zweiten Supplementbande der Jahrbücher für classische Philologie. gr. 8. 1857. geh. 9 Ngr.

Kiessling, A., de Dionysii Halicarnasei antiquitatum auctoribus latinis. Dissertatio. gr. 8. 1858. geh. 10 Ngr.

Kock, Carl, die Vögel des Aristophanes. (Besonderer Abdruck aus den Suppl. d. Jahrb. f. class. Philol.) gr. 8. 1856. geh. 6 Ngr.

Kock, Carl, Aristophanes und die Götter des Volksglaubens. **(Besonderer** Abdruck aus dem dritten Supplementband der Jahrbücher für classische Philologie.) gr. 8. 1857. geh. 6 Ngr.

Krüger, Gustavus, theologumena Pausaniae. Dissertatio philologica. gr. 8. 1860. geh. 16 Ngr.

Lagarde, P. A. de, de Geoponicon versione syriaca. 4. 1856. 10 Ngr.

— de novo testamento ad versionum orientalium fidem edendo. gr. 4. 1857. geh. 10 Ngr.

— analecta syriaca. gr. 8. 1858. 6 Thlr. 20 Ngr.

— ad analecta sua syriaca appendix. gr. 8. 1858. 16 Ngr.

La-Roche, Paul, Charakteristik des Polybius. gr. 8. 1857. 20 Ngr.

Lehrs, K., populäre Aufsätze aus dem Alterthum, vorzugsweise zur Ethik und Religion der Griechen. gr. 8. 1856. geh. 1 Thlr. 14 Ngr.

Lothholz, L., commentatio de Bongarsio singulisque eius aequalibus. 4. 1857. geh. 6 Ngr.

Mercklin, Ludwig, die Citiermethode und Quellenbenutzung des A. Gellius in den Noctes Atticae. Besonderer Abdruck aus dem dritten Supplementbande der Jahrbücher für classische Philologie. gr. 8. 1860. geh. 16 Ngr.

Mommsen, Aug., Beiträge zur griechischen Zeitrechnung. Besonderer Abdruck aus den Suppl. d. Jahrb. f. class. Philol. gr. 8. 1856. geh. 15 Ngr.

— zweiter Beitrag zur Zeitrechnung der Griechen und Römer. Besonderer Abdruck aus dem dritten Supplementbande der Jahrbücher für classische Philologie. 8. 1859. geh. 24 Ngr.

— Römische Daten. 4. 1856. geh. 16 Ngr.

Naevi, Cn., de bello Punico reliquiae. Ex recensione Ioannis Vahleni. gr. 4. 1854. geh. 12 Ngr.

Nicandrea. Theriaca et Alexipharmaca, recensuit et emendavit, fragmenta collegit, commentationes addidit Otto Schneider. Accedunt scholia in Theriaca ex recensione Henrici Keil, scholia in Alexipharmaca ex recognitione Bussemakeri et R. Bentlei emendationes partim ineditae. gr. 8. 1856. geh. 3 Thlr.

Pervilegium Veneris. Adnotabat et emendabat Franciscus Buecheler. 16. 1859. geh. 8 Ngr.

Peter, Hermannus, historia critica scriptorum historiae Augustae. Commentatio philologica. gr. 8. 1860. geh. 12 Ngr.

Petersen, Christian, über die Geburtstagsfeier bei den Griechen nach Alter, Art und Ursprung. Ein Beitrag zum Hausgottesdienste der alten Griechen. Besonderer Abdruck aus dem II. Supplementbande der Jahrbücher für classische Philologie. gr. 8. 1857. geh. 15 Ngr.

Piderit, K. W., zur Kritik und Exegese von Cicero de oratore. I. 4. 1857. geh. 8 Ngr. — II. 4. 1858. geh. 10 Ngr.

— zur Kritik und Exegese von Ciceros Brutus. 4. 1860. geh. 8 Ngr.

Plauti, T. Macci, comoediae. Ex recensione et cum apparatu critico Friderici Ritschelii. Accedunt prolegomena de rationibus criticis grammaticis prosodiacis metricis emendationis Plautinae. Tomus I. II. III pars 1. 2. gr. 8. geh. 10 Thlr.

Auch in 9 einzelnen Lieferungen. I, 1 zu 2 Thlr. Die übrigen Stücke à 1 Thlr. — Tom. I pars 1: Prolegomena, Trinummus kann nicht mehr einzeln abgegeben werden.

— eaedem. Scholarum in usum recensuit Fridericus Ritschelius. Tomus I. II. III 1. 2. 8. geh. 1 Thlr. 15 Ngr.

Einzeln jedes Stück à 5 Ngr.

Plutarchi de musica edid. Ricardus Volkmann. gr. 8. 1856. geh. 1 Thlr. 6 Ngr.

Poppo, Ern. Frid., de historia Thucydidea commentatio. Accedit index historicus et geographicus. gr. 8. 1856. geh. 20 Ngr.

Pott, A. F., Studien zur griechischen Mythologie. Besonderer Abdruck aus dem dritten Supplementbande der Jahrbücher für classische Philologie. gr. 8. 1859. 12 Ngr.

Prisciani inst. gramm. libri ed. Hertz, s. Grammatici Latini.

Reliquiae iuris ecclesiastici antiquissimae. Syriace primus edidit A. P. de Lagarde. gr. 8. 1856. 4 Thlr.

— — — — **Graece edid. A. P. de Lagarde. gr. 8. 1856. 1 Thlr. 20 Ngr.**

Ribbeck, Otto, über die mittlere und neuere Attische Komödie. Oeffentlicher Vortrag, gehalten im Rathhause zu Bern. 8. 1857. geh. 7½ Ngr.

Ross, Ludwig, archäologische Aufsätze. Erste Sammlung: Griechische Gräber — Ausgrabungsberichte aus Athen — zur Kunstgeschichte und Topographie von Athen und Attika. Mit acht farbigen und sechs schwarzen Tafeln und einigen Holzschnitten. gr. 8. 1855. geh. 4 Thlr.

— eine alte lokrische Inschrift von Chaleion oder Oeantheia, mit den Bemerkungen von J. N. Oekonomides. Mit 1 lithogr. Tafel. gr. 8. 1854. geh. 15 Ngr.

Rossbach, Aug., und R. Westphal, Metrik der griechischen Dramatiker und Lyriker nebst den begleitenden musischen Künsten.

Erster Theil: **Griechische Rhythmik von August Rossbach. gr. 8.** 1854. geh. $1\frac{1}{4}$ Thlr.

Dritter Theil: **Griechische Metrik nach den einzelnen Strophen**gattungen und metrischen Stilarten. Von A. Rossbach und R. Westphal. gr. 8. 1856. geh. $2\frac{1}{2}$ Thlr.

Sallusti, C., Crispi Catilina et Iugurtha. Aliorum suisque notis illustravit Rudolfus Dietsch. 8. Vol. I. CATILINA. 1 Thlr. Vol. II. IUGURTHA. 1 Thlr. 15 Ngr.
Herabgesetzter Preis für beide Bände zusammen 1 Thlr. 10 Ngr.

— quae supersunt. Recensuit Rudolfus Dietsch. Volumen I. Commentationes. Libri de Catilinae coniuratione et de bello Iugurthino. gr. 8. 1859. geh. 2 Thlr. 12 Ngr.

— — **Vol. II. Historiarum reliquiae. Index. gr. 8. 1859. geh.** 2 Thlr. 12 Ngr.

Sallusti, C., Crispi opera quae supersunt. Ad fidem codicum manu scriptorum recensuit, cum selectis Cortii notis suisque commentariis edidit, indicem accuratum adiecit Fridericus Kritzius, professor Erfurtensis. Vol. III. Historiarum fragmenta continens. Auch unter dem Titel:

— Historiarum fragmenta. Pleniora, emendatiora et novo ordine disposita suisque commentariis illustrata edidit et indices accuratos adiecit Fridericus Kritzius. Accedit codicis Vaticani et Palimpsesti Toletani exemplum lapidi inscriptum. gr. 8. 1853. geh. 3 Thlr.

Scenicae Romanorum poesis fragmenta. Recensuit Otto Ribbeck. 2 voll. gr. 8. geh. 6 Thlr.
Vol. I. Tragicorum reliquiae. 3 Thlr. — Vol. II. Comicorum reliquiae. 3 Thlr.

Schaeferi, Arnoldi, de sociis Atheniensium Chabriae et Timothei aetate in tabula publica inscriptis commentatio. 4. 1856. geh. 8 Ngr.

Schaefer, Arnold, Demosthenes und seine Zeit. 3 Bände. gr. 8. 1856—1858. geh. $10\frac{2}{3}$ Thlr.

Scheibe, C., lectiones Lysiacae. (Besonderer Abdruck aus d. Suppl. d. Jahrb. f. class. Philol.) gr. 8. 1856. geh. 15 Ngr.

Schottmüller, Alfr., de C. Plini secundi libris grammaticis particula prima. Dissertatio. gr. 8. 1858. geh. 10 Ngr.

Schulze, R., quaestiones Hermesianacteae. Dissertatio. gr. 8. 1858. geh. 10 Ngr.

Sharpe's, Samuel, Geschichte Egyptens von der ältesten Zeit bis zur Eroberung durch die Araber 640 (641) n. Chr. Deutsch von Dr. H. Jolowicz. 2 Bände. Mit einer Karte und drei Plänen. gr. 8. 1857. 1858. geh. 4 Thlr.

Sophoclis tragoediae. Graece et Latine. Ex recensione Guil. Dindorfii. 2 voll. 8. 1850. 2 Thlr. 9 Ngr. Auch jedes Stück einzeln à $7\frac{1}{2}$ Ngr.

Struve, Caroli Ludovici, directoris quondam Gymnasii Urbici Regimontani, opuscula selecta edidit Iacobus Theod. Struve. 2 voll. gr. 8. 1854. geh. 5 Thlr.

Susemihl, Franz, die genetische Entwickelung der Platonischen Philosophie einleitend dargestellt. Erster Theil. gr. 8. 1855. geh. 3 Thlr.

— — — **Zweiten Theiles erste Hälfte. gr. 8. 1857. geh. 2 Thlr.**

Thucydidis de bello Peloponnesiaco libri octo. Ad optimorum librorum fidem editos explanavit Ernest. Frid. Poppo. Vol. IV. Sect. III. gr. 8. 1856. geh. 20 Ngr.

Titi Bostreni contra Manichaeos libri quatuor syriace Paulus Antonius de Lagarde edidit. gr. Lex.-8. 1859. Geh. 6 Thlr.

Tragicorum Latinorum reliquiae. Recensuit Otto Ribbeck. gr. 8. 1852. geh. 3 Thlr.

Tragicorum Graecorum fragmenta. Recensuit Augustus Nauck. gr. 8. 1856. geh. 5 Thlr. 20 Ngr.

Usener, Hermannus, Analecta Theophrastea. gr. 8. 1858. geh. $7\frac{1}{2}$ Ngr.